Bodleian Libraries
UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

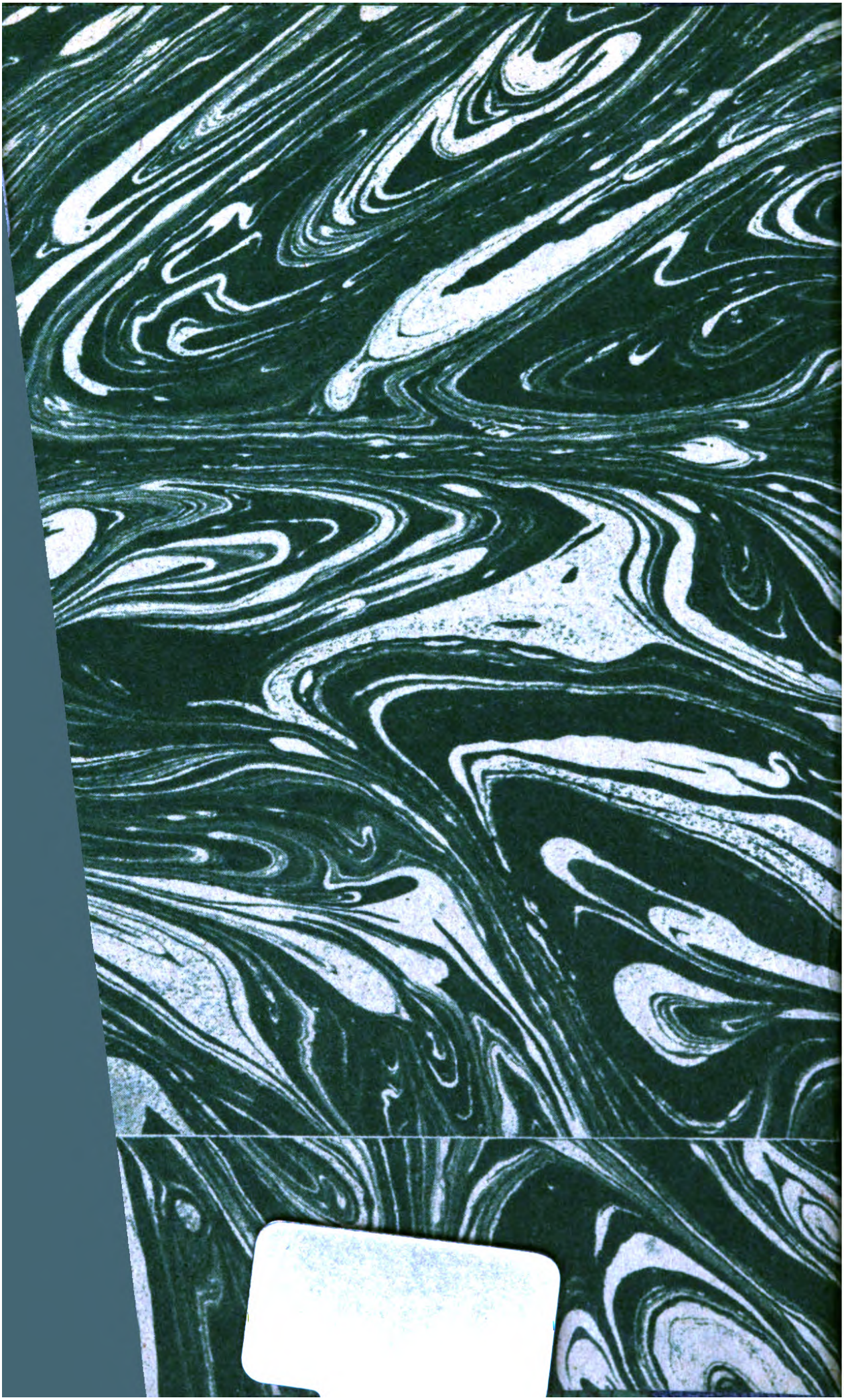

Inde-Chin. f. 53

PETIT

DICTIONNAIRE

FRANÇAIS-ANNAMITE

par

J.-B.-P. TRƯƠNG-VĨNH-KÝ

professeur de langues orientales

CHEVALIER DE LA LÉGION D'HONNEUR

OFFICIER DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE

NOUVELLE ÉDITION

ORNÉE DU PORTRAIT DE L'AUTEUR

ILLUSTRÉE DE **1250** GRAVURES

EXTRAITES

du

PETIT LAROUSSE ILLUSTRÉ

SAIGON

IMPRIMERIE DE L'UNION NGUYỄN-VĂN-CỦA

1920

BODLEIAN
P
18 NOV 1975
LIBRARY

Tous droits de reproduction réservés

PRÉFACE DE L'ÉDITEUR

Peu de temps après sa mort, un groupe d'Annamites eut la pensée d'élever, sur une des places publiques de Saigon, une statue à leur compatriote

J.-B. Petrus Trương-Vĩnh-Ký.

La souscription qu'ils ouvrirent alors rallia bientôt tous les Français qui l'avaient connu et dont bon nombre avaient reçu les leçons du Maître ; et bientôt, ce monument consacrera, dans la mémoire de tous, l'affectueux souvenir du savant et de l'homme de cœur, qui voua sa vie entière à l'émancipation de ceux de sa race, par le travail qui élève et par l'étude qui libère.

A côté de cet hommage public, il nous a paru bon de permettre à chacun de conserver, parmi les tablettes des Ancêtres et celles des Génies tutélaires, comme un véritable monument familial, celle des œuvres du Maître d'où rayonne le plus sa pensée intime, et dont l'enseignement est de tous les jours, de toutes les minutes, son

Dictionnaire franco-annamite.

Dans cette idée, nous avons reproduit, en tête du livre, l'une des dernières photographies de Petrus Ky, et, pour le rendre plus attrayant et plus utile, et surtout pour combler une lacune que l'auteur déplora bien souvent devant nous, nous l'avons illustré.

Mais, pour conserver intact à notre édition so caractère de pieux et respectueux hommage, à pa certaines modifications de forme, nous nous somme rigoureusement interdit toute correction, respectar l'originalité de l'œuvre du Maître, remettant à plu tard la publication d'un dictionnaire entièrement refon du et modernisé, auquel il consacra les loisirs d ses dernières années, dont nous avons les première épreuves sous les yeux, et que la mort est venu interrompre avant qu'il ait eu le temps de le termine

L'illustration fut pour nous une bien lourde tâch et elle aurait été au-dessus de nos forces sans le bien veillant et patriotique concours de la Maison Larousse qui voulut bien s'associer à notre œuvre.

Qu'il nous soit donné d'exprimer ici-même, aux Di recteurs actuels de cette Maison, MM. Moreau, Aug et Gillon, notre bien vive gratitude pour ce qu leur dévouement éclairé à la grande cause de l diffusion de la langue française leur permit de s départir de la règle immuable qu'ils se sont imposée d n'autoriser, en aucune circonstance, la reproduction de illustrations de leurs dictionnaires.

Malgré toute notre attention, malgré le soin méticu leux apporté, tant à la correction qu'à l'exécution du tirage, nous sommes, hélas ! bien convaincu que des imperfections nous ont échappé. Nous prions nos lecteurs de nous en excuser et de nous signaler celles qu'ils découvriront.

Nous les corrigerons au cours d'un deuxième tirage que nous commencerons prochainement, celui que nous achevons aujourd'hui ayant été réduit à un chiffre voisin de celui des souscriptions.

L'Éditeur.

J.-B. PETRUS TRƯƠNG-VĨNH-KÝ

né le 6 décembre 1837 à Cai-mong, village de Vinh-l
d'une famille chrétienne de l'ancienne province de Vin
fut, dès son enfance, remarqué des missionnaires, frap
sa vive et ardente intelligence, de sa mémoire extraord
et de sa faculté d'assimilation.

Dès 1848, ils l'envoyèrent au collège de Pinhalu (Cam
où se développa sa merveilleuse attraction pour l'étu
divers idiômes de l'Asie.

Ses maîtres le destinaient à la prêtrise, et trois ans plus tard, ils lui ouvraient les portes de leur célèbre séminaire de Poulo-Penang.

Il y compléta ses études de latin et de grec et, quoique la langue française ne fût pas au programme de l'enseignement dans cet établissement, il en avait, à l'insu de ses maîtres, étudié la grammaire, et ses aptitudes particulières, jointes à sa connaissance des langues mortes, lui avaient permis d'en observer le mécanisme et d'en pénétrer le génie.

L'occupation de la Cochinchine par les troupes françaises, à leur retour de Chine, décida de la carrière du jeune Petrus.

Les amiraux eurent besoin d'interprètes, les missionnaires le désignèrent, et dès 1862, il accompagnait à Hué le commandant de l'aviso le Forbin.

La paix signée, une ambassade annamite, à la tête de laquelle Phan-thanh-Giang, plénipotentiaire de l'Empereur d'Annam, fut envoyée en France et Petrus fut désigné comme premier interprète de cette ambassade.

Il mit à profit son voyage en France.

La mission de l'ambassade accomplie, il parcourut l'Europe entière, visita l'Angleterre, puis Madrid, Rome, Venise, Naples et l'Egypte, où il s'arrêta, et après cette randonnée au cours de laquelle il avait étudié les différentes langues des pays qu'il traversait, il rapportait au pays natal, développée, dans ses rencontres avec les savants du monde entier, cette merveilleuse qualité d'observation qui lui fut au cours de sa vie laborieuse, si utile dans la composition des livres où il initia ses compatriotes aux secrets de notre langue.

Au cours de son voyage en France, il avait été mis en relations avec les plus hautes notabilités scientifiques de notre pays : Paul Bert, Duruy, Littré étaient ses amis et pendant de longues années fut échangée entre eux une

correspondance active que nous souhaiterions de voir publier un jour.

Petrus avait entrepris de traduire en annamite le grand dictionnaire de Littré et ce fut, entre les deux savants, la source d'un échange de lettres du plus haut intérêt.

Petrus avait gardé, dans son style, la marque des écrivains du grand Siècle qui avaient été ses maîtres en notre langue et c'était un régal que la lecture en plein dix-neuvième de ces pages si fines, si pleines d'observation, écrites en un style dont l'archaïsme aurait pu les faire croire sorties de la plume d'un contemporain de Voltaire ou de Mme de Sevigné, et le contraste était frappant de ce style et des puissantes et fortes phrases si concises de notre grand philologue du XIXe siècle.

Petrus ne fut pas seulement un savant linguiste et un pur lettré, il fut aussi un sage.

Sans doute avait-il puisé aux mêmes sources de l'inspiration purement classique cette philosophie qui fait le fond de son caractère et que l'on retrouve dans sa correspondance.

A une époque troublée de notre histoire en Indochine, Paul Bert le désigna pour servir d'intermédiaire au représentant de la France à Hué, auprès de S. M. l'Empereur d'Annam, pensant et avec juste raison que nul mieux que lui ne pourrait faire comprendre à la Cour de Hué la vanité et l'inutilité de sa résistance et de ses prétentions insensées.

Son séjour à Hué dura 6 mois. Il s'y fit le Mentor du jeune monarque, qui paya de sa vie, hélas! quelques années plus tard, son évolution sincère vers la civilisation française.

Petrus avait fait là encore œuvre utile.

Les Mandarins de la Couronne avaient compris nos desseins

Il ne pouvait plus exister de malentendu.

La France reconnut le service rendu et Petrus fut fait chevalier de la Légion d'Honneur.

Et le philosophe rentra dans sa maison et se remit au travail.

Mais quelle que fût sa puissance de travail et de production, dont nos lecteurs pourront se faire une idée par la lecture de la nomenclature que nous publions ci-après, l'organisme s'était épuisé dans l'effort constant, dans l'étude ininterrompue à laquelle il consacrait tous les loisirs que lui laissaient ses fonctions administratives, car Petrus était fonctionnaire : il était chargé du cours des langues orientales depuis 1874 et il avait successivement professé au Collège des Stagiaires, sous la direction du distingué Luro, puis au Collège des Interprètes, sous la direction de M. Landes, sans compter le cours public qu'il professait trois fois par semaine et auquel tous pouvaient assister, colons ou fonctionnaires.

Le 1er septembre 1898, la maladie venait arrêter cette existence utile, interrompant brusquement le labeur commencé sans continuateur possible.

La vie de cet homme de bien doit être pour tous un enseignement :

Français ou Annamites, tous ceux qui l'ont connu et qui ont suivi ses cours, garderont le souvenir de l'étendue de son savoir et de sa bonté.

Et ceux qui eurent le grand honneur d'être admis dans son intimité peuvent affirmer bien haut que, malgré cette bonté native, affinée par l'éducation et le commerce des hommes, Petrus Trương-Vĩnh-Ký ne connut jamais la bassesse ; la grande dignité de son caractère était surtout faite d'une grande noblesse de cœur.

INVENTAIRE DES LIVRES ET MANUSCRITS

DE

J.-B. PETRUS TRƯƠNG-VINH-KÝ

ABRÉGÉ DE GRAMMAIRE ANNAMITE, 1867.
CONTES ANNAMITES. — *Chuyện đời xưa*, 1867.
COURS PRATIQUE DE LANGUE ANNAMITE, à l'usage du Collège des Interprètes, 1865.
GRAMMAIRE FRANÇAISE. — *Mẹo luật dạy tiếng Langsa*, 1872.
PETIT COURS DE GÉOGRAPHIE DE LA BASSE-COCHINCHINE, 1875.
KIM-VÂN-KIỀU. — Poème transcrit pour la première fois en quốc-ngữ avec des notes explicatives, précédé d'un résumé succinct du sujet en prose et suivi de quelques pièces de vers relatives à la même histoire, 1875.
COURS D'HISTOIRE ANNAMITE, en 2 volumes, 1879.
MANUEL DES ÉCOLES PRIMAIRES. — *Syllabaire quốc-ngữ*, *Histoire Annamite*, *Histoire Chinoise* (en annamite), 1876.
HISTOIRE ANNAMITE EN VERS, *Đại-nam sử-ký diễn ca*, 1875.
COURS DE LANGUE ANNAMITE (autographié), 1875.
COURS DE LANGUE MANDARINE OU DE CARACTÈRES CHINOIS (autographié), 1875.
QUATRE LIVRES CLASSIQUES en caractères et en annamite (autographiés), 1876.
CONFÉRENCE SUR LE SOUVENIR HISTORIQUE DE SAIGON ET DE SES ENVIRONS, 1886.
SƠ-HỌC-VẤN-TÂN. — *Répertoire pour les nouveaux étudiants en caractères chinois*, 1877.
VOYAGE AU TONKIN en 1876. — *Chuyện đi ra Bắc-kỳ năm Ất-hợi*, 1881.
RETRAITE ET APOTHÉOSE DE TRƯƠNG-LƯƠNG, 1881.
APOLOGIE DE TRƯƠNG-LƯƠNG, — *Trương-Lưu-Hầu-phú*, 1882.
SAIGON D'AUTREFOIS, 1882.
SAIGON D'AUJOURD'HUI, 1882.
PASSE-TEMPS. — *Chuyện Khôi-hài*, 1882.
ÉVÉNEMENTS DE LA VIE. — *Kiếp-phong-trần*, 3e édit, 1882.
FAIS CE QUE DOIS, ADVIENNE QUE POURRA. — *Bất cượng*. 1882.
DEVOIRS DES FILLES ET DES FEMMES. — *Nữ-Tắc*, 2e édit., 1882.
LA BRU. — *Thơ dạy làm dâu*, 1882.
DÉFAUTS ET QUALITÉS DES FILLES ET DES FEMMES, 1882.
GUIDE DE CONVERSATION ANNAMITE-FRANÇAISE. — *Sách tập nói tiếng Annam-Phangsa*, 1883.
MAITRE ET ÉLÈVE SUR LA GRAMMAIRE FRANÇAISE. — *Thầy trò về mẹo luật tiếng Phangsa*.
LES CONVENANCES ET LES CIVILITÉS ANNAMITES, 1881.
ÉCOLE DOMESTIQUE OU UN PÈRE A SES ENFANTS, 1883.
ALPHABET QUỐC-NGỮ, 1876.
PROSCRIPTION DES CORBEAUX. — *Bài hịch con quạ*, 1883.
CAPRICES DE LA FORTUNE. — *Thạnh-suy bĩ thới phú*, 1883.
UN LETTRÉ PAUVRE. — *Hàn nho phong vị phú*, 1883.
GRAMMAIRE DE LA LANGUE ANNAMITE. — *Sách mẹo tiếng Annam*, 1884.
TAM TỰ KINH, 1884.
SƠ HỌC VẤN TÂN, 1884.

ALPHABET FRANÇAIS POUR LES ANNAMITES, 1885.
LA DINGUE.—*Mắc cúm từ*, 1884.
JEUX ET OPIUM.— *Cờ bạc, Nha phiến*, 1884.
LE BÛCHERON ET LE PÊCHEUR.— *Ngư Tiều trường điệu*, 1884.
HUẤN MÔNG CA.— Transcription et traduction en annamite et en français, 1884.
COURS DE LA LANGUE ANNAMITE AUX EUROPÉENS. — Phraséologie, Thèmes, Versions, 1886.
COURS D'ANNAMITE AUX ÉLÈVES EUROPÉENS. — Explication du Lục-văn-Tiên, 1886.
COURS DE CARACTÈRES CHINOIS, 2e ANNÉE. — Explication du Mencius, Thèmes, Versions et explication des pièces officielles, 1887.
COURS D'ANNAMITE AUX ÉLÈVES ANNAMITES. — Explication du Lục-vân-Tiên, 1886.
PROSODIE ET VERSIFICATION ANNAMITE. — Cours d'Annamite aux Élèves Annamites, 1886.
KIM-VÂN-KIỀU EN PROSE. — Converti et commenté en langue vulgaire pour les Élèves Annamites, 1886.
THÉATRES, COMÉDIES, CHANTS, CHANSONS ANNAMITES. — *Hát lý hò Annam*. — Cours aux Elèves Annamites, 1886.
VOCABULAIRE DES MOTS USUELS, NOMS ET TERMES TECHNIQUES, SCIENTIFIQUES ET ADMINISTRATIFS, 1887.
LIVRE ÉLÉMENTAIRE DE 3.000 CARACTÈRES.— *Tam thiên tự giải nghĩa*, 1887.
RÉSUMÉ DE LA CHRONOLOGIE DE L'HISTOIRE ET DE LA PRODUCTION DE L'ANNAM EN TABLEAUX SYNOPTIQUES. — *Ước lược sự tích nước Nam*, 1887.
MISCELLANÉES OU LECTURES INSTRUCTIVES pour les Élèves des Écoles et les Familles. — Publications mensuelles brochées en 2 volumes, 1888-1889.
QUATRE LIVRES CLASSIQUES EN CARACTÈRES CHINOIS ET EN ANNAMITE. — GRANDE ÉTUDE.— INVARIABLE MILIEU, 1889.
PRÉCIS DE GÉOGRAPHIE, 1887.
LES SIX ANIMAUX DOMESTIQUES. — *Lục-Súc*, 1887.
DISPUTE DE MÉRITE ENTRE LES SIX ANIMAUX DOMESTIQUES. — *Lục súc tranh công*, 1886.
POÈME POPULAIRE. — *Lục-vân-tiên*, 1899.
POÈME POPULAIRE. — *Phan-trần*, 1889.
COURS DE CAMBODGIEN. — *Écriture et langue*, 1890.
COURS DE SIAMOIS, 1889.
GRAND DICTIONNAIRE ANNAMITE-FRANÇAIS. — 1re feuille comme spécimen, 1889.
VOCABULAIRE DU COURS D'ANNAMITE, 1890.
VOCABULAIRE DU COURS DE CARACTÈRES CHINOIS, 1890.
COURS DE LITTÉRATURE CHINOISE, 1891.
COURS DE LITTÉRATURE ANNAMITE, 1891.
PROGRAMME GÉNÉRAL D'ÉTUDES DANS LES ÉCOLES ANNAMITES, 1891.
MODÈLES DE PIÈCES OFFICIELLES ET ADMINISTRATIVES EN CARACTÈRES, 1891.
GÉNÉALOGIE DE LA FAMILLE DE P. TRƯƠNG-VĨNH-KÝ, 1891.
SĨ VIÊN GIA THẢO, 1891-1892.
ĐẠI-NAM TAM THẬP NHỨT TỈNH ĐỊA ĐỒ, 1889.
ĐẠI-NAM TAM THẬP NHỨT TỈNH THÀNH ĐỒ, 1888.
GRAMMAIRE DE LA LANGUE CHINOISE. — *Mẹo Chữ Nhu*.
GRAMMAIRE ANNAMITE EN ANNAMITE. — *Mẹo tiếng Annam*.
LANGAGE DE LA COUR EN EXTRÊME-ORIENT.
COURS D'ANNAMITE PARLÉ (vulgaire), 1894.
GRAND DICTIONNAIRE FRANÇAIS-ANNAMITE (inachevé), 1894.
COURS DE LANGUE MALAISE professé et autographié jusqu'à la 7e leçon en 1893.
VOCABULAIRE FRANÇAIS-MALAIS.
GUIDE DE LA CONVERSATION MALAISE-FRANÇAISE.
VOCABULAIRE FRANÇAIS-CAMBODGIEN.
GUIDE DE LA CONVERSATION CAMBODGIENNE-FRANÇAISE.
VOCABULAIRE FRANÇAIS-SIAMOIS.

GUIDE DE LA CONVERSATION SIAMOISE-FRANÇAISE.
COURS DE LANGUE BIRMANE.
VOCABULAIRE BIRMAN-FRANÇAIS.
GUIDE DE LA CONVERSATION BIRMANE-FRANÇAISE.
COURS DE CIAMPOIS.
VOCABULAIRE CIAMPOIS-FRANÇAIS.
GUIDE DE LA CONVERSATION CIAMPOISE-FRANÇAISE.
COURS DE LANGUE LAOTIENNE.
VOCABULAIRE LAOTIEN-FRANÇAIS.
GUIDE DE CONVERSATION LAOTIENNE-FRANÇAISE.
COURS DE LANGUE TAMOULE.
VOCABULAIRE TAMOUL-FRANÇAIS.
GUIDE DE LA CONVERSATION TAMOULE-FRANÇAISE.
COURS DE LANGUE INDOUSTANE.
VOCABULAIRE INDOUSTAN-FRANÇAIS.
GUIDE DE LA CONVERSATION INDOUSTANE-FRANÇAISE.
MINH-TAM. — *Le précieux Miroir du Cœur* (en 2 vol).
COURS DE GÉOGRAPHIE DE L'INDOCHINE AVEC CARTES GÉNÉRALES ET PARTICULIÈRES EN SIX PARTIES : 1° *La Cochinchine française;* 2° *L'Annam central;* 3° *Le Tonkin;* 4° *Le Cambodge;* 5° *Le Siam;* 6° *La Birmanie.*
COURS D'ANNAMITE ÉCRIT (mandarin ou de caractères chinois).
MENCIUS. — *Quatre Livres* N° 3.
LUẠN-NGỮ. — *Quatre Livres* N° 4.
DICTIONNAIRE CHINOIS-FRANÇAIS-ANNAMITE.
ANNAM POLITIQUE ET SOCIAL.
DICTIONNAIRE BIOGRAPHIQUE ANNAMITE *ou De Viris illustribus regni Annamitici.*
FLORE ANNAMITE.
PRODUITS DE L'ANNAM.
DICTIONNAIRE GÉOGRAPHIQUE ANNAMITE.
LES DROITS DE L'ANNAM DANS LA VALLÉE DU MÉKONG (Mémoires sur).
RECUEIL DE CHANSONS POPULAIRES ANNAMITES.
RECUEIL D'ORAISONS FUNÈBRES ANNAMITES.
RECUEIL DE PIÈCES DE THÉATRE ANNAMITES.
SUJETS HISTORIQUES DES POÈMES ANNAMITES.
ETUDE COMPARÉE SUR LES LANGUES, ECRITURE, CROYANCES ET RELIGIONS DES PEUPLES DE L'INDOCHINE.
COMBINAISONS DES SYSTÈMES D'ÉCRITURE IDÉOGRAPHIQUE, HIÉROGLYPHIQUE, PHONÉTIQUE, ALPHABÉTIQUE.
ETUDE COMPARÉE DES LANGUES ET DES ÉCRITURES DES TROIS BRANCHES LINGUISTIQUES.

AVERTISSEMENT

Les mots entre parenthèse immédiatement après le mot principal indiquent le sens littéral et étymologique de ce mot.

Ex. : **accomplir** v. a. : (làm cho đầy đủ).

Les parenthèses rencontrées ensuite renferment des synonymes ou des équivalents, ou bien encore complètent ou expliquent le sens de ces derniers.

Ex. : Làm cho trọn (rồi, xong, cùng) = làm cho trọn *ou* làm cho rồi, *ou* làm cho xong, *ou* làm cho cùng.

Ablette n. f. : Con cá bạc (giẹp, vảy trắng ngời như bạc).

Les accompagnements y manquent..	Đồ lễ cuộc thiếu (không có đủ).
Vingt ans accomplis..	Hai mươi tuổi chẵn (đủ).
Mérite accompli.. ..	Công trọn (công thành danh toại).

La virgule (,) ou le point et virgule (;) qui suit la traduction ou l'explication d'un mot principal précède des mots ou des expressions synonymes employés dans la même acception. Le signe || sépare, au contraire, les différentes acceptions du mot traduit.

Les mots en caractères gras au milieu d'une phrase sont des mots pouvant être employés pour traduire le mot vedette concurremment avec ceux indiqués au commencement.

Ex. : **Accabler** v a · Đè, chất, nặng.

Accabler de questions,	hỏi bấn (rộn).
Accablé d'affaires,	mắc việc mê man.
Accablé de dettes,	mắc nợ lút đầu lút óc.
Aberration n. f. :	sự lạc (lầm lạc).
Aberration d'esprit,	sự lảng trí.

ABRÉVIATIONS

adj.	adjectif
adv.	adverbe
c.	caractères chinois (expression en caractères chinois)
card.	cardinal
conj.	conjonction
interj.	interjection
int.	interrogatif
loc. adv.	locution adverbiale
loc. conj.	locution conjonctive
loc. prép.	locution prépositive
n.	nom
n. f.	nom féminin
n. f. pl.	nom féminin pluriel
n. m.	nom masculin
n. m. pl.	nom masculin pluri
num.	numéral
ord.	ordinal
poss.	possessif
prép.	préposition
pron.	pronom
pron. rel.	pronom relatif
pron. indéf.	pronom indéfini
prov.	proverbe
t.	expression tonkinoi
v.	voir, voyez
v.	vulgaire
v. a.	verbe actif
v. impers.	verbe impersonnel
v. n.	verbe neutre
v. pron.	verbe pronominal

PETIT DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-ANNAMITE

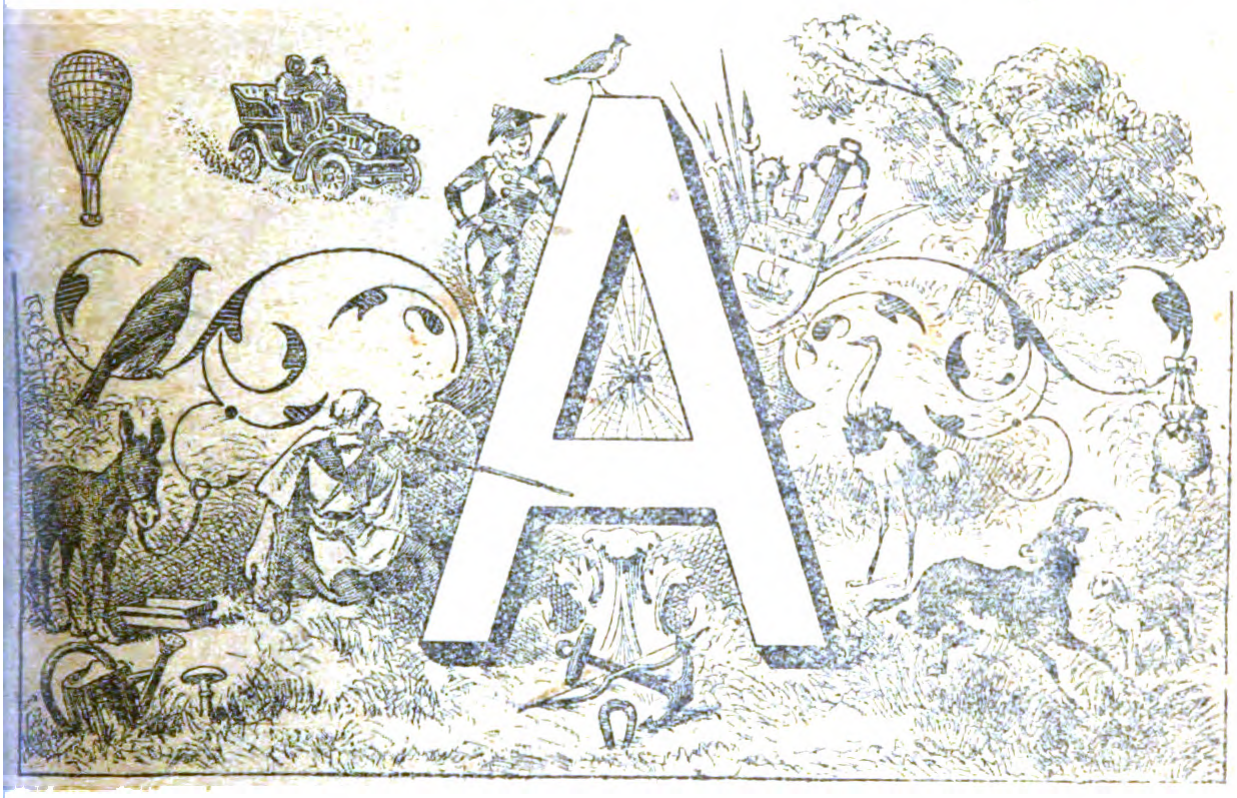

a n. m. : chữ đứng đầu chữ cái tây. *Panse d'a*, nét chữ a. = *Ne savoir ni A ni B*, không biết chữ A chữ B = không biết chữ nhứt là một = dốt đặc.

a (*Avoir*). *Il a*, nó có. || *Il y a*, có.

a *privatif* : vô. || *Athée*, vô đạo.

à prép. : cho ; nơi ; tại. *À lui...* cho nó. *À Saigon*, tại (nơi) Sàigon. *Dire à.....* nói với *ou* cùng.....

abaissement n. m. : sự sụt (hạ) xuống. *Abaissement de l'Etat*, vận suy Nhà nước.

abaisser v. a. : hạ xuống. *Abaisser les superbes*, hạ kẻ kiêu ngạo xuống. *Abaisser un store*, bỏ sáo xuống. || *S'abaisser* v. pr. : hạ mình xuống ; cúi xuống.

abajoue n. f. : cái dều (con thú).

abandon n. m. : sự bỏ đi. || *À l'abandon* adv. : bỏ xuội ; bậy-ba.

abandonner v. a. : bỏ (đi) *Abandonner sa maison*, bỏ nhà. *Abandonner son pays*, bỏ xứ. || *S'abandonner*, v. pr. : phó (mình) ; ngã lòng (rủn chí).

abaque n. m. : dầu cột. || *Abaque* bàn-toán.

abasourdir v. a. : làm cho điếc (ngầy) tai.

abatage n. m. : sự đốn (cây). || Sự làm thịt *ou* giết (đập chết) muông-thú lục-súc.

abâtardir v. a. : làm cho đốc *ou* cho lai đi. *Abâtardir des plantes*, làm cho cây lai *ou* đốc đi. *Arbres abâtardis*, cây đốc (đi). || *S'abâtardir*, v. pr. : đốc đi.

abat-faim n. m. : cục thịt lớn ; **món** nhứt (trong đồ ăn).

abat-foin n. m.: lỗ bỏ rơm-cỏ (cho trâu, bò, voi, ngựa ăn).

abatis n. m.: đống đồ (đã đốn, đã hạ, đã giết, đã làm thịt ra). || *Abatis d'un cochon,* thịt (xương) heo sả ra (cả con heo làm thịt sả ra).

abat-jour n. m.: cửa lá sách (cho

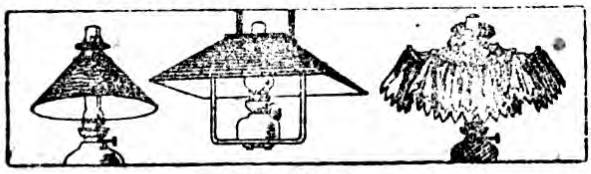

Abat-jour,

sáng trên sáng xuống). || Chụp đèn cho tụ sáng xuống.

abattement n. m.: sự yếu sức; sự ngã lòng.

abatteur n. m.: hay đập (đánh).

abattoir n. m.: lò thịt; lò cạo.

abattre v. a.: hạ xuống; đốn; *Abattre un arbre,* đốn cây. *Abattre un mur,* dỡ vách, phá vách xuống. || *S'abattre* v. r.: ngã xuống; quị xuống, (ngựa); bu, vù (ruồi, muỗi, kiến). *Le vent s'abat,* gió lặng.

abat-vent n. m.: đồ che (đón) gió.

abat-voix n. m.: nóc toà giảng. (cho ấm tiếng).

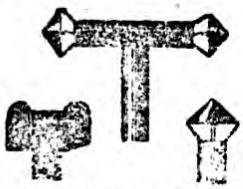

Abat-vent

abbaye n. f.: nhà dòng.

abbé n. m.: thầy cai dòng. *Monsieur l'Abbé,* ông cha cha.

abbesse n. f.: bà cai dòng nữ-tu.

Abat-voix

a b c n. m.: sách vần; sách học vần; sơ-học.

abcéder v. n.: ra mụt (mủ); làm mủ.

abcès n. m.: mụt làm mủ.

abdication n. f.: sự từ chức; sự từ ngôi.

abdiquer v. a.: từ ngôi, nhường ngôi. *Abdiquer la couronne,* từ ngôi (báu).

abdomen n. m.: dạ dưới; bụng.

abdominal, e, aux adj.: thuộc về dạ dưới, (bụng).

abécédaire n. m.: sách học chữ, học vần.

abecquer v. a.: đút mồi; chuyền mồi.

abée n. f.: lỗ nước chảy đạp cho cối xay nó xây đi.

abeille n. f.: con ong.

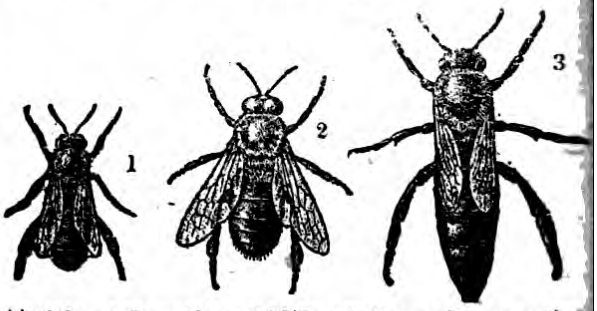

Abeille : 1 Ouvrière ; 2 Mâle ; 3 Fermelie ou reine

aberration n. f.: sự lạc, (lầm-lạc). *Aberration d'esprit,* sự lẩng trí. *C'est une aberration de croire...,* tin..... thì là lầm.

abêtir v. a.: làm cho ra dại. || *S'abêtir* v. pr.: ra dại, ra khờ.

abhorrer v. a.: gớm; ghét.

abîme n. m.: vực sâu.

abîmer v. a.: bỏ xuống vực; ngã; làm hư. *La pluie abime le chemin,* mưa làm hư đàng đi. || *S'abîmer* v. pr.: sa vực; hư đi.

abject, e adj.: hèn-mạt.

abjection n. f.: sự hèn hạ.

abjuration n. f.: sự bỏ đều lầm-lỗi đi.

abjurer v. a.: thề mà bỏ; bỏ đạo. *Abjurer sa religion,* bỏ đạo mình đi.

able n. m.: *V. Ablette.*

ablégat n. m.: phó sứ Đức Giáo-tông.

ableret n. m.: cái vợt.

ablette n. f.: con cá bạc (giẹp, vảy trắng ngời như bạc).

Ablette.

ablution n. f.: sự rửa; sự tắm.

abnégation n. f.: sự từ-bỏ.

aboi *hay-là* **aboiement** *hay-là* **aboiment** n. m.: tiếng (chó) sủa. || *Être aux abois*, cùng nước, túng nước.

abolir v. a.: bỏ đi, phá tiệt đi, bãi đi.

abolissement n. m.: sự phá đi.

abolition n. f.: sự bỏ đi, triệt đi, bãi đi. *Abolition de la torture*, sự triệt phép khảo đi.

abominable adj.: đáng gớm-ghiếc.

abominablement adv.: cách gớm-ghiếc.

abomination n. f.: sự (đều) gớm-ghiếc.

abondamment adv.: nhiều, hiếm-hiệm; ê-hề.

abondance n. f.: nhiều; sự sung túc. || *Abondance*, rượu nho chế nhiều nước. || *D'abondance*, sẵn (khỏi dọn trước). *Parler d'abondance*, sẵn trong trí nói ra, khỏi dọn trước.

abonder v. a.: có nhiều; ê-hề.

abonné, ée n.: kẻ có *abonnement*.

abonnement n. m.: sự chịu tiền tháng, tiền năm cho được phép hưởng, dùng... *Prendre un abonnement à un journal*, chịu tiền cho có nhựt-trình mà coi.

abonner (*s'abonner*) v. pr.: *à*..... chịu đóng góp cho... *S'abonner à un médecin*, chịu góp cho có thầy thuốc. *S'abonner à un avocat*, chịu đóng góp cho có thầy cung thầy kiện.

abonnir v. a.: làm cho ra tốt *Abonnir un terrain*, làm cho đất ra tốt. || *S'abonnir* v. pr.: ra tốt hơn.

abord n. m.: (sự tới); sự ghé lại, *ou* vô *ou* vào (bờ). *Abord d'un port*, sự ghé vào cửa. || *Abord facile*, sự tới lui nói-năng dễ.

D'abord, *Du premier abord*, *De prime abord*, *Tout d'abord*, } trước hết; đầu hết.

abordable adj.: ghé được; dễ tới-lui. || *Homme abordable*, người dễ tới lui.

abordage n. m.: sự ghé lại; sự xáp nhau, đụng nhau, (tàu, thuyền). *Côte d'un abordage facile*, bãi dễ ghé. || *Abordage de deux vaisseaux*, sự hai chiếc tàu đụng nhau.

aborder v. a.: ghé (lại, vô *ou* vào). *Aborder dans une île*, ghé vô cù-lao. *Aborder à Cần-giờ*, tàu ghé vô cửa Cần-giờ. *Aborder au rivage*, ghé vào bờ.

aborder v. a.: ghé; đụng; tới cùng... *ou* với... *Aborder un rivage*, ghé vào bờ. *Aborder un vaisseau*, xáp lại tàu. *Aborder une barque de pêcheur*, đụng chiếc ghe (thuyền) câu. *Aborder quelqu'un*, tới với *ou* cùng người nào. || *S'aborder* v. pr.: tới cùng nhau.

aborigène adj.: (vốn từ đầu); vốn sinh ra tại chỗ, (thổ sản). *Plante aborigène*, cây vốn sinh ra tại chỗ.

aborigène n. m.: người bổn-thổ *ou* bổn-địa.

abornement n. m.: sự cắm ranh.

aborner v. a.: cắm ranh, cắm mộc-giái. *Aborner un terrain*, cắm ranh đất.

abortif, ive adj.: sớm chưa tới kì; sảo, hư đi. *Fœtus abortif*, con sảo (thai hư; tiểu sản). *Fleur abortive*, hoa rụng sớm (chưa tới kỳ).

abouchement n. m.: (sự kề miệng kề mặt); sự gặp, sự nói với nhau.

aboucher v. a.: đem đối diện (giáp mặt). *Aboucher deux personnes*, đem hai người đối diện *ou* giáp mặt mà nói với nhau. *Aboucher quelqu'un avec...* đem người nào giáp mặt với... || *S'aboucher* v. pr.: nói với nhau.

about n. m.: đầu cây chắp.

abouter v. a.: đâu lại, chắp với.

aboutir v. a.: giáp với... *ou* tới *ou* đến... *Aboutir au chemin*, giáp đường-đi. *Aboutir à un marais*, giáp tới cái bàu. || *N'aboutir à rien*, chẳng tới đâu là đâu = chẳng ra gì. || *Aboutir en pointe*, vót đầu, nhọn đầu. || *L'abcès aboutit*, mụt đã mùi giập (ra miệng ra mủ, làm miệng...).

aboutissant, e adj.: giáp.., kế với; || n. m. pl.: *Les tenants et les aboutissants d'une terre*, đông tây tứ chí (*ou* cận) một miếng đất. *Les tenants et les aboutissants d'une affaire*, đầu đuôi gốc ngọn cái việc.

aboutissement n. m.: (Cùng đầu); sự tới nơi. *Aboutissement d'un abcès*, mụt nó mùi, nó lắm mủ.

aboyer v. a: sủa. *Le chien aboie*, chó sủa.

Aboyer { *au voleur*, *après le voleur*, *contre le voleur*, } Chó sủa ăn trộm.

Aboyer à faux, sủa bậy *ou* sủa ma (bóng).

aboyeur n. m.: chó hay sủa.

abrégé n. m.: sách tóm lại; (sách rút, sách ước). || *En abrégé*, adv.: tắt; dón. *Ecrire en abrégé*, viết tắt.

abréger v. a.: tóm lại; tóm, tắt lại; làm cho vắn, làm cho tắt (lại). *C'est trop long, abrégez*, dài (lâu) quá, tóm tắt đi *ou* nói tắt đi. *La conversation abrège le chemin*, nói chuyện làm cho vắn đường đi. *Abréger la vie*, làm cho vắn đời (làm cho ra yểu mạng).

abreuver v. a.: cho uống. *Abreuver un cheval*, cho ngựa uống (nước). *Abreuver un tonneau*, ngâm nước cái thùng. || *Abreuver qqn. de chagrin*, làm cho ai rầu rĩ. || *S'abreuver* v. pr.: thấm nước. *Terre abreuvée*, đất thấm nước. *Abreuvé de larmes*, dầm dề nước mắt.

abreuvoir n. m.: bến cho (trâu bò) uống nước.

abréviateur n. m.: kẻ tóm (làm cương) sách kẻ khác lại; kẻ tóm lại.

abréviation n. f.: sự tóm tắt (lại); sự làm cho vắn (*ou* tắt) lại. *Par abréviation*, tắt. *Ecrire par abréviation*, viết tắt.

abri n. m.: chỗ *ou* nơi núp, chỗ đụt khỏi... || *A l'abri de...*, adv.: kín ou khuất; khỏi. *A l'abri du vent*, kín *ou* khuất gió. *Se mettre à l'abri de la pluie*, đụt mưa. *A l'abri de la misère*, khỏi nghèo-cực.

Abricot.

abricot n. m.: (thứ) táo (trái lý).

abricotier n. m.: cây táo; cây lý.

abriter v. a.: che; đậy. || *S'abriter* v. pr.: đụt, núp.

abrogation n. f.: sự hưu; sự bỏ; sự bãi đi.

abroger v. a.: bỏ (luật-phép, thói-tục) đi. *Abroger une loi*, bỏ luật đi, bãi đi. *Cette coutume est abrogée*, thói (tục) ấy đã bỏ đi rồi.

abrouti, ie adj.: bị cắn đọt (lá, nhánh.....). *Bois abrouti*, cây bị (trâu, dê) ăn đọt, ăn lá.

abrupt, e adj.: dốc đổ; dốc, đứng; hẳm, hô-hỉnh. *Rocher abrupt*, hòn đá dựng.

abrutir v. a.: làm cho ra khờ, (... dại..., nhừ..., lừ-đừ... *L'opium abrutit l'homme*, nha-phiến làm cho người-ta ra lừ nhừ. || *S'abrutir* v. pr.: ra khờ, ra dại. *Il est abruti*, nó nhừ bàn. || *C'est un abruti*, thằng khờ, đồ dại.

abrutissant, e adj.: hay làm cho ra khờ-dại, (lừ-đừ).

abrutissement n. m.: sự khờ, lừng-khừng, lừ-đừ. *Tomber dans l'abrutissement*, ra khờ-khạo, lừ nhừ.

absence n. f.: sự vắng; sự vắng mặt; sự đi khỏi (vắng). *Ouvrir en son absence*, nó có đi khỗi (vắng) thì cũng mở ra mà coi. || *Absence d'esprit*, sự lảng, lo ra (không có tri-ý). || *Absence de fortune*, sự nghèo (không có của).

absent, e adj.: vắng-mặt; đi vắng; đi khỏi. *Les absents*, những kẻ vắng (*ou* khuất) mặt.

absenter (**s'**) v. pr.: đi vắng, đi khỏi.

absinthe n. f.: cây ngải-cứu *ou* thuốc-cứu. Rượu *absinthe* làm bằng ngải-cứu.

Absinthe.

absolu, e adj.: nhứt; cả; trọn; trót. *Nécessité absolue*, sự cần nhứt. *Pouvoir absolu*, quờn cả; phép tự-ý. *Sens absolu*, nghĩa trọn, nghĩa trót.

absolument adj.: trọn, trót, cả. *Il faut absolument que...*, trọn *ou* trót phải..., một hai phải.... *Rien absolument*, không gì cả (hết-rọi). *Nier absolument*, chối ngay, chối tuốt luốt.

absolution n. f.: sự tha; phép giải tội. *Donner l'absolution*, làm *ou* ban phép giải tội.

absorber v. a.: nuốt vô; thấm vô..., hút vô... *L'éponge absorbe l'eau*, đá nổi hút *ou* thấm nước. *Les intérêts absorbent le capital*, lời nó nuốt hết vốn đi. *La chaleur absorbe l'eau*, nắng rút *ou* hut nước. || *Absorbé dans l'étude*, mê-man trong việc hoc-hành.

absoudre v. a.: tha tội, giải tội. *Absoudre un coupable*, tha kẻ có tội; xử tội-nhơn khỏi tội. *Absoudre un moribond*, giải tội cho kẻ gần chết.

absoute n. f.: phép giải cho khỏi tội. || *Absoute*, kinh đọc hay-là hát mà làm phép quan-tài hay-là mồ lâm-bô. *Chanter l'absoute*, hát lễ mồ.

abstème adj.: kẻ không có uống rượu.

abstenir (**s'**) v. pr.: cữ, kiêng; tị. *S'abstenir de la viande*, kiêng thịt. *S'abstenir de manger*, cữ ăn. *S'abstenir de faire*, tị không làm.

abstention n. f.: sự kiêng; sự cữ; sự tị.

absterger v. a.: chùi, lau.

abstinence n. f.: sự kiêng, sự cữ. *Jour d'abstinence*, ngày kiêng thịt.

abstinent, e adj.: hay kiêng-cữ, (miếng ăn miếng uống).

abstraction n. f.: (sự rút ra); sự

biệt ra; sự lo ra; sự xao-lảng. *Faire une abstraction*, **biệt ra**; **phân riêng ra**. || *Avoir des abstractions*, **lo ra**; **xao lảng**. || *Par abstraction*, **riêng ra**.

abstractivement adv.: cách trổng; biệt ra; riêng ra.

abstraire v. a.: (rút ra, kéo ra); phân biệt... ra; riêng ra.

abstrait, e adj.: (biệt, riêng) trổng, bông-lông; khó hiểu. *Idées abstraites*, đều tưởng (chuyện bông-lông) **hoang-đàng**. || *Homme abstrait*, người **lảng trí**. *Nombre abstrait*, số **trổng** (không chỉ tên giống mình kể).

abstrus, e adj.: khó hiểu.

absurde adj.: trái lẽ hằng; phi lý; đều, sự phi *ou* nghịch lý.

absurdité n. f.: sự trái lẽ thường; đều *ou* sự nghịch lý. *Dire des absurdités*, nói **bậy**, nói đều **phi-lý**. *C'est une absurdité*, thật là bậy; thật là đều **phi-lý**.

abus n. m.: sự dùng lếu (bậy, sái). *Abus d'autorité*, sự **làm quá** quờn-phép mình đi. || *Abus de confiance*, sự **dối trá** (sái sự người-ta tin-cậy mình). || *C'est un abus de croire...*, tưởng... thì là **bậy** (sái, lầm).

abuser v. a.: dùng chẳng nên, (bậy, sái, quấy). || *Abuser*, gạt, phỉnh. *Abuser les esprits faibles*, **gạt** (phỉnh) kẻ dốt-nát, it-oi. *Abuser d'un dépôt*, nói ngược, (chối của người-ta gởi). || *Il s'abuse*, nó **lầm**.

abuseur n. m.: kẻ lường-gạt.

abusif, ive adj.: sái, quấy; trái phép, quá chừng.

abusivement adj.: sái, bậy, không nên.

académicien n. m.: kẻ thuộc viện hàn-lâm; văn-thân.

académie n. f.: hàn-lâm viện (hội kẻ chữ-nghĩa văn-chương thông-thái kinh sử nghề-nghiệp).

académique adj.: thuộc về văn-thân.

académiste n. m.: kẻ tập cỡi ngựa tại trường võ.

acagnarder v. a.: làm cho ra hư-hèn, (trễ-nãi, làm-biếng), luống thây. *La mauvaise compagnie l'a acagnardé*, đánh đôi đánh đọ với bạn xấu **làm cho nó hư thân** đi || *S'acagnarder* v. pr.: luống thân, (luống xác).

acajou n. m.: cây *acajou*. || *Pomme d'acajou*, đào lộn hột.

Acajou

acariâtre adj.: quạu-quọ, hay rầy-rà. *Femme acariâtre*, đờn bà hay **rầy rà**. *Vieillard acariâtre*, già **hay quạu**.

acariâtreté n. f.: tính quạu-quọ; chứng hay rầy-rà la-lối.

accablant, e adj.: đè; chất nặng. *Poids accablant*, gánh **nặng**. || *Chaleur accablante*, adj.: nắng **gắt**, nực-nồng.

accablement n. m.: sự đè nặng; sự nặng nề.

accabler v. a.: đè, chất nặng. *L'arbre tombé l'accable*, cây ngã **đè** nó. || *Accabler quelqu'un d'honneurs*, **chất** cho người nào chức-quờn sang trọng. || *Accabler de questions*, hỏi **bấn** (rộn). || *Accablé d'affaires*, **mắc** việc **mê-man**. || *Accablé de dettes*, **mắc** nợ **lúc đầu lúc óc**.

accaparement n. m. : sự trữ hàng mà choán mối một mình một chợ.

accaparer v. a. : trữ hàng mà giành giá chợ một mình.

accapareur, euse adj. : Kẻ choán (giành) mối hàng một mình.

accéder v. a. : tùy theo ; ưng chịu. *Accéder à...* chịu *ou* ưng theo ...

accélérateur, trice adj. : hay giục, thúc.

accélération n. f. : sự hối (giục thúc) cho mau.

accélérer v. a. : (làm cho ra mau hơn) ; giục, thúc, hối. *Accélérer une affaire*, thúc (hối) việc. *Accélérer sa marche*, đi mau chơn. *Accélérer ses pas*, bước mau (thoăng, lia). || *Au pas accéléré*, bước săn bước, *ou* mau chơn.

accent n. m. : giọng (nói cao thấp) ; hơi ; dấu. *Accent oratoire*, giọng giảng. *Accent Tonkinois*, giọng Bắc. || *Accent aigu*, dấu sắc, *Accent grave*, dấu huyền. *Accent circonflexe*, dấu mũ. || *Accent plaintif*, hơi buồn, hơi thương.

accentuer v. a. : bỏ dấu ; lên giọng.

acceptable adj. : có lẻ *ou* nên chịu lấy.

acceptation n. f. : sự chịu (lãnh) lấy.

accepter v. a. : chịu (lấy) ; lãnh, nhận-lãnh. *Accepter la paix*, chịu huề (hòa). *Accepter un cadeau*, thâu (nhận) lễ. *Accepter pour épouse*, chịu cưới làm vợ. *Accepter un emploi*, lãnh phần việc.

accepteur n. m. : kẻ chịu (lãnh lấy).

acception n. f. : sự tây-vị ; nghĩa. *Acception de personnes*, sự tây vị || *Un mot a plusieurs acceptions*, một tiếng có nhiều nghĩa.

accès n. m. : (sự tới) ; cơn ; cữ. *Il a accès partout*, nó tới đâu cũng được. || *Accès de colère*, cơn giận. *Accès de fièvre*, cữ rét || *Accès aux honneurs*, đường danh lợi. || *Par accès*, từ cơn ; có cơn.

accessible adj. : dễ tới (đến) ; có lẽ tới được. *Lieu accessible*, chỗ có lẽ tới được. || *Accessible à tout le monde*, ai tới cũng được. || *Accessible à la colère*, hay giận.

accession n. f. : (sự đi tới) ; sự ưng, (đành, chịu) ; sự lên *ou* được. *Accession à...* sự ưng theo... || *Accession au pouvoir*, sự lên ngôi, *ou* được quờn.

accessit n. m. : (đến) ; xướng tên (học-trò học khá gần được lãnh phần thưởng).

accessoire adj. : phụ ; tùng || *Accessoire* n. m. : cái phụ. *L'accessoire et le principal*, cái phụ tùng với cái chánh.

accessoirement adv. : phụ.

accident n. m. : (sự xảy đến tình-cờ) ; sự bất-kì, việc tình-cờ ; sự rũi (ro). *Accident heureux*, sự may. *Accident fâcheux*, sự rũi. *Accident de terrain*, đất gò-nổng, (hê-hũng). || *Par accident*, tình cờ.

accidenté, e adj. : có cao thấp, hê-hũng. *Terrain accidenté*, đất giồng, hê-hũng (có gò-nổng). || *Vie accidentée* đời trần ai, ba chìm ba nổi.

accidentel, elle adj. : bởi tình-cờ, *Cause accidentelle*, cớ bởi tình cờ.

accidentellement adv. : tình-cờ.

acclamateur n. : kẻ tung-hô.

acclamation n. f. : tiếng tung-hô *Par acclamation*, đều hô lên (mà ưng).

acclamer v. a. : tung-hô, hô lên. *On*

l'a acclamé roi, người-ta đều rập nhau tung-hô mà tôn người lên làm vua.

acclimatation n. f. : sự làm cho quen phong-thổ.

acclimater v. a. : làm cho phục thũy-thổ; làm cho quen thũy-thổ. || *S'acclimater* v. pr. : phục thũy-thổ.

accointance n. f. : sự quen biết; sự thân-thiết. *Je ne veux point d'accointance avec cet homme*, tôi không thèm (chịu) làm quen với người ấy.

accointer (**s'**) v. pr. : làm quen, thân-thiết với nhau.

accolade n. f. : nét mực gồm nhiều hàng nhiều lối lại làm một số nọc:

```
{ . . . . }
{ . . . . } . . . .
{ . . . . }
```

accoler v. a : (ôm cổ) choàng vai, kết lại, hiệp lại, cột vào... *Accoler la vigne*, cột dây nho vô choái. || *Accoler deux noms*, sổ gồm hai tên lại một. || *S'accoler* v. pr. : ôm (cổ) nhau mà hôn.

accommodable adj. : can được, làm cho thuận được. *Querelle accommodable*, sự rầy có lẽ can được.

accommodage n. m. : sự dọn (ướp nấu) đồ-ăn.

accommodant, ante adj. : tữ-tế, hiền-lành; dễ, phải-thế. || *Homme accommodant*, người phải-thế (tữ-tế). *Humeur accommodante*, tính hiền lành.

accommodement n. m. : sự tự-thuận.

accommoder v. a. (làm cho tiện), sửa-soạn, (dọn-dẹp); làm cho thuận; can, làm cho vừa. || *Accommoder une affaire*, liệu (lo tính) việc. || *Accommoder une maison*, sửa-soạn nhà tữ-tế. || *On les a accommodés* người-ta can chúng nó đi. || *Cela m'accommode fort*, cái nầy vừa ý tôi lắm. || *Accommoder de la viande, du poisson*, ướp thịt, cá. || *Accommoder bien son hôte*, đãi khách tữ-tế. || *S'accommoder* v. pr. : sắm-sửa; tự-thuận. || *S'accommoder au temps*, tùy thì, (tùng quyền c).

accompagnateur, trice n. : kẻ hát hay-là đánh đờn mà hòa với cung với bản.

accompagnement n. m. : sự đưa-đón; sự theo; đồ-cuộc, cuộc-tiệc; sự hòa đờn mà đưa tiếng hát. *Accompagnement du corps*, sự đi đưa xác. || *Les accompagnements y manquent*, đồ-lễ cuộc tiệc thiếu (không có đủ). || *Accompagnement d'un chant*, đờn-quyền hòa đưa tiếng hát.

accompagner v. a. : (đi theo cho có bạn.); đi theo; đưa, đưa đi.

accompli, ie adj. : (đầy) trọn; thành. *Mérite accompli*, công trọn (công thành danh toại). || *Crime accompli*, tội đã thành. || *Vingt ans accomplis*, hai mươi tuổi chẵn (dũ).

accomplir v. a. : (làm cho đầy-đủ); làm cho trọn (... rồi... xong... cùng). *Accomplir son devoir*, làm xong việc bổn-phận mình. || *Accomplir sa promesse*, làm cho trọn lời mình hứa. || *Les prophéties se sont accomplies*, lời tiên-tri đã trọn ou ứng nghiệm.

accomplissement n. m. sự làm cho xong, (trọn, rồi.)

accord n. m. : sự thuận (thuận tình ou thuận hòa). *Accord*, lời

giao-ước; sự đồng lòng; sự rập, (ăn nhau). || *Vivre dans un parfait accord*, ăn ở **thuận hòa** hết sức || *Etre / Tomber / Demeurer* *d'accord*, **thuận** nhau; **một ý** như nhau.

Tout d'un accord. **đồng một lòng rập một ý.** || *D'un commun accord*, **đồng lòng.** || *Par accord*, **theo lời giao.**

Faire / Passer *un accord*, **giao-ước**

Les accords, tiếng **rập ăn nhau.** || *Accord des mots*, sự tiếng **hiệp** với nhau.

accordable adj.: nên *ou* đáng cho; có lẽ cho; làm cho thuận nhau được.

accordage n. m.: sự lên dây đờn.

accordailles n. f. pl.: lễ hỏi *ou* lễ chịu lời.

accordé, ée n.: trai hay-là gái đã ưng nhau || *Accordé, ée*, adj.: đã có lễ hỏi.

accordéon n. m.: đờn xếp (kéo ra kéo vô).

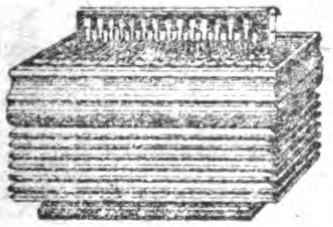
Accordéon

accorder v. a.: làm cho thuận, can; làm cho rập (cho ăn nhau); cho, ban; hiệp tiếng lại với nhau; lên dây đờn. *Accorder deux adversaires*, **can** hai người nghịch nhau. *Ils s'accordent comme chiens et chats*, chúng nó **thuận với nhau** như chó với mèo = nó ở với nhau như mặt-trời với mặt-trăng. || *Accorder la permission*, **cho** phép. || *Accorder la voix avec l'instrument*, **hòa** tiếng hát cho nó ăn với tiếng đờn. || *Accorder un piano*, lên dây đờn *piano*.

accordeur n. m.: kẻ (thợ) lên dây đờn.

accordoir n.m.: đồ để lên dây đờn, đồ để sửa đờn.

Accordoir de piano

accort, e adj.: (lanh-lợi, khéo-léo) hiền-hậu, phải-thế. *Homme accort*, người **hiền-hậu.**

accortisse n. f.: tánh thuần-thục, (phải-thế).

accostable adj: dễ ghé.

accoster v. a.: ghé lại... / vô... / vào...

accoter v. a.: dựa. *Accoter la tête sur...*, **dựa** đầu lên trên... || *S'accoter contre le mur*, **dựa** vào-vách.

accotoir n. m.: đồ dựa; cái để mà dựa.

accouchée n. f.: đờn-bà nằm bếp; (nằm chỗ, nằm nơi) *ou* đờn-bà đẻ.

accouchement n. m.: sự sanh-đẻ; sự làm mụ. *Les douleurs d'accouchement*, đau bụng **đẻ.** *Opérer, faire un accouchement*, **làm mụ.**

accoucher v. n.: sanh (sinh), đẻ. *Accoucher d'un garçon*, **đẻ** (sanh) con-trai. *Accoucher de deux jumeaux*, **đẻ** sanh-đôi. || *Accoucher* v. a.: làm mụ.

accoucheur, euse n.: kẻ làm mụ; ông mụ, bà mụ.

accouder (**s'**) v. pr.: dựa mình; chống cánh-chỏ.

accoudoir n. m.: đồ dựa; gối *ou* trái dựa.

accouple n. f.: dây cột xâu chó lại với nhau.

accouplement n. m.: cặp; sự con thú-vật nhảy cái, chịu đực. || *Mauvais accouplement*, **cặp** không xứng nhau. *Regarder l'accouple-*

ment du chien et de la chienne, coi chó mắc lẹo.

accoupler v. a.: hiệp (nhập) lại, bắt cặp. || *S'accoupler* v. pr. đạp mái, chịu trống; nhảy cái, chịu đực; mắc lẹo. *Bœufs bien accouplés*, bò bắt xứng cặp. || *Les oiseaux s'accouplent*, chim đạp mái chịu trống. *Les chiens s'accouplent avec des chiennes*, chó đực nhảy chó cái. *Chiens accouplés*, chó mắc lẹo.

accourcir v. a.: làm cho vắn (cụt) hơn; thâu lại; bớt.

accourcissement n. m.: sự làm cho vắn hơn.

accourir v. a.: chạy { đến... / tới... }

Accourir au secours de..., chạy đến cứu... *Accourir au feu*, chạy đi chữa lửa.

accoutrement n. m.: đồ-mặc dị-cục, áo-quần.

accoutrer v. a.: mặc *ou* bận; ăn-mặc kì-cục.

accoutumance n. f.: thói quen tục, lệ.

accoutumé, ée adj.: quen; thường. || *À l'accoutumée*, như thường (lệ).

accoutumer v. a.: làm cho quen; tập (cho quen). *Accoutumer les enfants au travail*, tập con-nít làm việc (cho quen). *Accoutumer un buffle au labourage*, tập trâu cày. || *Accoutumer de...* v. n.: quen... || *S'accoutumer* v. pr.: quen; tập mình.

accréditer v. a.: làm cho tin. *Accréditer un mensonge*, làm cho tin sự nói dối. || *Accréditer un envoyé*, cấp bằng cho sứ (làm tin, làm chắc). || *S'accréditer* v. pr.: được tiếng, được tin.

accroc n. m.: cái rách (bị móc mà rách). *Accroc à un habit*, sự bị móc rách áo. || *Accroc à la réputation*, sự mất tiếng, (nhơ danh, xấu tiếng).

accrochement n. m.: sự móc.

accrocher v. a.: móc { vào; / vô; } móc lên; bắt lấy, vớ lấy. *Accrocher un habit à un clou*, móc áo lên cái đinh. || *Procès accroché*, việc kiện còn treo-ngành đó, (lôi-thôi; lòng-dòng). || *S'accrocher* v. pr.: vớ lấy niu lấy, bắt lấy. *Un homme qui se noie s'accroche à tout*, kẻ chìm đụng cái gì vớ lấy cái nấy (chết đuối vớ lấy bọt).

accroire (faire) v. n.: làm cho tin. || *S'en faire accroire*, cậy, ỷ (mình quá).

accroissement n. m.: sự tăng lên; sự thêm; sự mọc lên. *Accroissement de fortune*, sự thêm của (giàu). *Accroissement d'une plante*, sự cây mọc lên.

accroître v. a., n., pr.: thêm lên. *Accroître son autorité*, làm cho càng thêm quờn phép hơn. *Son bien accroît ou s'accroît tous les jours*, của-cải nó càng ngày càng thêm.

accroupir (s') v. pr.: ngồi chồm-hổm (xo *ou* cho-hỏ).

accroupissement n. m.: sự ngồi chồm hổm.

accru n. m.: chồi nứt nơi rễ.

accrue n. f.: đất bồi; cây mọc loán.

accueil n. m.: sự rước, sự đãi. *Faire accueil*, rước đãi tử-tế.

accueillir v. a.: tiếp-rước thiết-đãi. *Il m'accueillit*, nó rước-đãi

tòi. || *Accueillir une demande*, chấp đơn, nhậm lời.

acul n. m.: nơi cùng, nơi tột (không ngả ra).

acculer v. a.: xô vô nơi tột. || *S'acculer* v. pr. dựa vô... (vào...).

accumulateur, trice n.: kẻ chất thêm.

accumulation n. f.: sự chất đống, sự thâu-góp. *Accumulation de richesses*, sự thâu góp của-cải.

accumuler v. a.: chất đống, chồng-đống; thâu-góp, tích-trử.

accusable adj.: cáo được; đáng cáo.

accusateur, trice n.: kẻ cáo; tiên cáo; đảng tiên (cáo).

accusatif n. m.: quyền-biến đứng chịu.

accusation n. f.: sự cáo; đơn.

accusé, ée adj.: bị cáo. || *Accusé, ée* n.: đảng bị (kẻ bị cáo).

accuser v. a.: cáo; thưa; trach. *Accuser quelqu'un de...* cáo người vi... *Accuser d'ingratitude*, bắt tội bất-hiếu *ou* bắt về tội. || *Accuser ses péchés*, cáo mình, xưng tội mình ra. || *Accuser réception*, cho hay, minh đã được (cái người tả gởi cho mình). || *S'accuser* v. pr.: cáo minh; xưng tội. *S'accuser de tous ses péchés au prêtre*, tỏ cáo mọi tội-lỗi mình ra với thầy linh-mục.

acéphale adj.: không có đầu.

acerbe adj.: chua, chát. (chua-chát).

acerbité n. f.: sự (mùi) chua, sự chát.

acéré, ée adj.: có thép, có tra-thép; có cặp thép; sắc; nhọn. *Lame acérée*, lưỡi dao sắc.

acérer v. a.: cặp thép; làm cho sắc (bén, nhọn).

acéteux, euse adj.: có mùi giấm; chua.

acétifier v. a.: làm cho ra giấm.

acétique adj.: có giấm; chua.

achalandage n. m.: mối hàng; bạn hàng.

achalander v. a.: kiếm mối hàng. *Achalander une boutique*, làm cho phố đắt mối hàng. *Boutique achalandée*, phố đắt (nhiều bạn hàng tới mua).

acharnement n. m.: sự hằm hằm; sự hăng. *Avec acharnement*, hằm-hằm.

acharner v. a.: giục, (cho nóng mũi, cho ngứa gan). || *S'acharner* v. pr.: mê, ham; hằm-hằm, hăng. || *S'acharner*, v. pr.: nổi hung với... hằm hằm với... || *Acharné à l'étude*, ham học. *Acharné au jeu*, mê cờ-bạc.

achat n. m.: sự mua; của *ou* đồ mua. *Faire achat de...*, mua....

acheminement n. m.: đem đường đi... (phương-thế).

acheminer v. a.: dắc đi, đam đi. || *S'acheminer* v. pr.: đi.

acheter v. a.: mua, mua-chác. *Acheter cher*, mua mắt. *Acheter à bon marché*, mua rẻ. *Acheter en gros*, mua soát. *Acheter à crédit*, mua chịu. *Acheter au comptant*, mua (tiền) mặt. || *Se laisser acheter* ăn hối-lộ.

acheteur, euse n.: kẻ mua; bạn hàng.

achèvement n. m.: sự xong, sự rồi, sự hoàn-thành.

achever v. a.: làm rồi; (xong). || *S'achever* v. pr.: rồi; hết, xong. || *Achever un travail*, làm rồi việc. *Achever de parler*, nói vừa rồi. || *Mérite achevé*, toàn (thành, trọn)

công || *L'année s'achève*, hết năm.

achoppement n. m. : sự ngăn trở. *Pierre d'achoppement*, đá làm cho vấp (cho té); sự ngăn trở.

acide adj. : chua. *Fruit acide*, trái chua || *Les acides*, đồ chua.

acidité n. f. : sự chua; mùi chua. *Prend de l'acidité*, ra chua; chua đi.

acidule adj. : chua-chua, có hơi chua.

aciduler v. a. : làm cho ra chua-chua.

acier n. m. : thép; gươm-dao. || *Cœur d'acier*, lòng gang dạ sắt. || *Sous l'acier d'un bourreau*, mắc gươm tả đao; bị chém.

aciérer v. a. : làm cho ra thép. || *S'aciérer* v. pr. : ra thép; thành thép.

aciérie n. f. : lò luyện thép.

acolytat n. m. : chức thứ tư trong phép truyền chức thánh.

acolyte n. m. : thầy bốn chức.

acompte n. m., ou *à compte* : Tiền góp, tiền liễm; tiền trả lần.

acoquiner v. a. : rủ-quến; làm cho ghiền, cho mê. || *S'acoquiner* v. pr. : mê. *S'acoquiner à la vie oisive*, ở không (nhưng) luống xác quen thân. *S'acoquiner au jeu*, mê cờ-bạc.

acquéreur n. m. : kẻ mua; kẻ được (có).

acquérir v. a. : mua; sắm; được. *Acquérir des terres*, mua ruộng đất. *Acquérir quelqu'un*, mua lòng người nào. *Acquérir de la réputation*, được danh-tiếng. || *S'acquérir* v. pr. : được. *L'argent s'acquiert par le travail*, được bạc-tiền vì có công làm. || *Bien mal acquis*, của hoạnh-tài.

acquêt n. m. : của. *Faire des acquêts*, sắm của.

acquiescement n. m. : sự ưng theo.

acquiescer à v. a. : ưng-theo; chịu; tùy theo. *Acquiescer à l'avis...* ưng-theo ý... *Acquiescer à un jugement*, chịu án (xử sao chịu vậy). *Acquiescer aux désirs d'autrui*, tùy theo lòng kẻ khác muốn.

acquis n. m. : sự từng, sự biết, sự thạo. *Avoir de l'acquis*, thạo (giỏi, lịch) đời.

acquisition n. f. : sự sắm (mua) của. *Faire des acquisitions*, mua, sắm. *Content de son acquisition*, ưng bụng của mình mua (sắm).

acquit n. m. : biên lai; dĩ. || *Pour acquit*, vì chứng đã trả rồi. || *Par manière d'acquit*, lấy có, (lấy rồi). || *Pour l'acquit de la conscience*, cho chí tình, cho khỏi hậu hối.

acquittement n. m. : sự trả nợ; khỏi án.

acquitter v. a. : trả (nợ). *Acquitter une dette*, trả (xong, hết) nợ. || *Acquitter une facture*, ký tên vô toa (đòi nợ). || *Acquitter un accusé*, tha kẻ bị cáo. || *S'acquitter de ses dettes*, trả hết nợ. || *S'acquitter de son devoir*, làm xong việc bổn phận mình.

âcre adj. : chua, chua-chát. *Vinaigre fort âcre*, giấm son.

âcreté n. f. : sự chua-chát. *Âcreté d'humeur*, tính quảu rảu.

acrimonie n. f. : sự chua-chát; sự cay-đắng. *Acrimonie des humeurs*, tánh quảu rảu. || *Acrimonie dans les paroles*, cay co trong lời nói.

acrimonieux, euse adj. ; chua-chát; cay-đắng.

acrobate n. : kẻ leo dây.

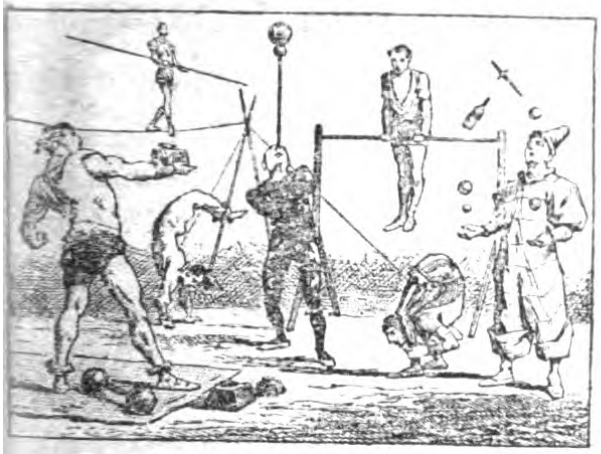

Acrobate

acte n. m.: việc làm; tờ; thứ (tuồng). *Connaître l'homme par ses actes*, thấy việc làm thì biết người. *Un bon acte*, việc lành. || *Acte de naissance*, sổ sinh. *Acte de mariage*, hôn thơ (tờ cưới). *Acte de vente*, tờ bán. || *Pièce en trois actes*, tuồng có ba thứ (lớp). || *Faire acte de présence*, tới cho có mặt; trình diện. || *Prendre acte de...* chứng (thị). || *Acte d'accusation*, đơn, đơn-trạng, tờ cáo.

acteur n. m.: **actrice** n. f.: (kẻ làm) con hát, bạn hát, (kẻ làm vai tuồng).

actif, ive adj.: (hay làm); giỏi; mạnh, hung. *Ouvrier actif*, kẻ hay làm (siêng). *C'est un homme actif*, nó giỏi việc làm lắm. *Feu actif*, lửa mạnh ngọn. *Remède actif*, thuốc hay; vị công. || *Dettes actives*, nợ người-ta mắc mình. || *Verbe actif*, tiếng công cuộc đang làm. || *L'actif et le passif...* của với nợ, (của-cải với đồng công đồng nợ...).

action n. f.: việc làm; sự làm; sức, sức-mạnh; trận; kiện, kiện-thưa; phần hùn, (tiền đậu *ou* chung vốn). *Bonne action*, việc lành. || *Action d'un poison*, sức thuốc độc || *Parler avec action* nói mạnh mẽ ra bộ ra tịch. || *Dans l'action...*, trong trận... || *Intenter une action à qqn*, đi thưa (đi kiện) người nào. || *Avoir, prendre des actions dans...* có phần (hùn) *ou* vô hùn trong... || *Actions de grâces*, sự cám ơn.

actionnaire n. m.: kẻ có hùn.

actionner v. a.: cáo, đi kiện (đi thưa).

activement adv.: cách mạnh-mẽ.

activer v. a.: hối; giục; thúc. || *Activer le feu*, chụm lửa.

activité n. f.: sự đang-có làm; sức; sự lẹ, sự mau. || *Maire en activité*, xã đương niên. *Soldat en activité*, lính còn đang ở. || *Activité du poison*, sức thuốc độc.

actuel, elle adj.: bây-giờ nầy; (đương kim, c.). *Moment actuel*, buổi bây giờ nầy. *Le roi actuel*, ông vua đang trị bây-giờ nầy. || *Péché actuel*, tội mình làm.

actuellement adv.: bây-giờ nầy.

acuité n. f.: mũi nhọn; đầu nhọn. *Acuité d'un clou*, đầu nhọn (mũi nhọn) cái đinh.

acuminé, ée adj.: nhọn, vót đuôi. *Feuille acuminée*, lá vót *ou* nhọn đuôi.

adage n. m.: lời phương-ngôn, tục-ngữ, ngạn ngữ.

adapter v. a.: lắp, ráp lại; đâu lại. *Adapter un cadre*, ráp khuôn lại.

addition n. f.: (sự thêm) phép thêm, phép cọng (số), phép chồng ngữ.

additionnel, elle adj.: thêm (vô). *Centièmes additionnels*, tiền bổ thêm, tiền thập-vật.

additionner v. a.: cọng lại; thêm (vô). *Additionner ces nombres*, cọng mấy số nầy lại. || *Additionner*

de sucre une liqueur, bổ đường thêm vô rượu.

adepte n.: kẻ đã vào *ou* nhập (họ đạo), kẻ theo.

adhérence n. f.: (sự dính); sự theo (phe...).

adhérent, e adj.: dính; theo (phe).

adhérer (à....) v. n.: dính theo; theo (phe).

adhésion n. f.: sự dính; sự theo.

adieu n. m.: (phú-dâng cho Chúa) lời từ-giã. *Se dire adieu*, từ-giã nhau. *Faire ses adieux*, từ-giã. *Dire adieu à...* từ-giã....

adipeux, euse adj.: béo, mập, có mỡ.

adjacent, e adj.: kề, gần, kế. *Terres adjacentes*, đất kế một-bên; đất liền-canh.

adjectif n. m.: tiếng phụ-triếu (mà chỉ tên kêu ra làm sao).

adjectivement adv.: cách như tiếng phụ-triếu.

adjoindre v. a.: (nối vào); thêm vô; phụ thêm.

adjoint n. m.: (phụ thêm); phó, (tá nhị). || *Adjoint au maire*, phó xã. || *Professeur adjoint*, thầy phụ (phó).

adjonction n. f.: sự (nối) thêm; sự phụ vào; sự hiệp lại.

adjudant n. m.: (phụ vào mà giúp). chức quan võ phụ trong cơ.

adjudicataire n.: kẻ lãnh được việc; kẻ đấu giá được.

adjudication n. f.: sự đấu giá.

adjuger v. a.: (xử cho được); xử cho cái người đấu mua mà trả giá cao hơn hay-là người đấu lãnh mà chịu giá rẻ (thấp) hơn.

adjuration n. f.: sự lấy tên Chúa mà khiến-dạy phải...

adjurer v. a.: lấy tên trọng mà khiến-dạy.

ad libitum loc. adv.: mặc ý.

admettre v. a.: cho vô; cho vào, chịu. *Admettre dans une société*, cho vô, vào hội. *Admettre un principe*, chịu lý.

administrateur, trice n.: kẻ cai-quản *ou* cai-trị. *Administrateur des affaires indigènes*, quan tham-biện, (đốc-lý *ou* quản-đạo...). *Administrateur principal*, tuyên-phủ-sứ-quan.

administratif, ive adj.: về chánh-sự, về phép cai-trị; về Nhà-nước. *Chef du service administratif*, quan hộ-tòa trưởng.

administration n. f.: Nhà-nước, (quốc-chánh); phép quản-nghiệp; sự coi-sóc; quờn cai-quản một ty.

administrativement adv.: theo lệ (phép) Nhà-nước.

administré, ée n.: dân; kẻ bề dưới.

administrer v. a.: cai-trị cai-quản; coi-sóc; giúp-đỡ. *Administrer une province*, cai (coi, hay), trị một xứ (tỉnh). || *Administrer les sacrements*, làm (ban) phép bí-tích. || *Administrer un purgatif*, cho uống thuốc hạ (*ou* xổ). || *Administrer des coups*, đánh, đánh đòn.

admirable adj.: đáng lấy làm lạ; lạ, lạ-lùng.

admirablement adv.: cách lạ; lạ-lùng lắm.

admirateur, trice n.: kẻ lấy làm lạ.

admiratif, ive adj.: chỉ lấy làm lạ.

admiration n. f.: sự lấy làm lạ; cái lấy làm lạ; sự lạ.

admirer v. a.: lấy làm lạ (ki).

admissible adj.: đáng, nên, có lẽ chịu, cho vô...

admission n. f.: sự chịu; sự cho vào.

admonestation n. f.: sự quở-trách (răn-dạy).

admonester v. a.: răn-dạy; quở-trách.

admoniteur n. m.: kẻ bảo; kẻ dạy-bảo.

admonition n. f.: sự bảo cho hay; sự khuyên-bảo; sự la chần.

adolescence n. f.: tuổi trẻ (từ 14 cho đến 25); tuổi mới lớn lên.

adolescent, e n., adj.: còn trai; đang thì; trẻ-tuổi; xuân-xanh; trai gái mới lớn lên.

adonis n. m.: người hay làm tốt; người có máu dê.

adoniser v. a.: làm tốt; sửa-soạn. || *S'adoniser* v. pr.: làm tốt.

adonner (s') v. pr.: mê, mê-đắm. *S'adonner aux débauches*, mê tửu-sắc. *S'adonner au jeu*, mê cờ-bạc.

adopter v. a.: nuôi làm con nuôi; chọn lấy; theo.

adoptif, ive adj.: nuôi; lấy làm của mình. *Enfant adoptif*, con nuôi, (dưỡng tử, c.).

adoption n. f.: sự lấy làm của mình; sự nuôi làm con nuôi.

adorable adj.: đáng thờ; đáng mến.

adorateur, trice n.: kẻ thờ; kẻ ưa (mến, yêu).

adoration n. f.: sự thờ-phượng; sự yêu-mến quá.

adorer v. a.: thờ (thờ phượng, thờ lạy, thờ kính, phượng-thờ), thương yêu quá, ưa quá.

ados n. m.: bờ đất đắp lài theo tường để gieo đồ trồng.

adossement n. m.: sự dựa vào.

adosser v. a.: (dựa lưng vào), dựa vô, dựa vào; đâu lưng. || *S'adosser* v. pr.: *S'adosser à...* dựa vô *ou* vào...

adoucir v. a.: (làm cho ngọt); làm cho dịu, êm; làm cho bớt. *Adoucir la peine*, làm cho bớt cực.

adoucissement n. m.: sự làm cho êm (dịu), cho bớt.

adresse n. f.: sự khéo; tài khéo. *Avec adresse*, khéo; hay; giỏi. *Tours d'adresse*, phép thuật, tài hay. *Recourir à l'adresse*, dụng mưu c. *Adresse des mains*, sự tốt tay *ou* sự sáng hoa-tay. *Plein d'adresse*, khéo; có tài, giỏi.

adresse n. f.: tên họ và chỗ ở đề ngoài thơ. *Mettre l'adresse*, đề thơ. *Voici mon adresse*, nầy là tên họ và chỗ tôi ở.

adresser v. a.: gởi tới, gởi đến; sai đến, sai tới. *Adresser un paquet à...* gởi một gói cho... *Adresser quelqu'un à... vers...* sai người nào đến... *ou* tới... || *Adresser la parole à...* nói với... || *S'adresser* v. pr.: tới *ou* đến cùng, với; gởi đến... đi tới; chạy đến. *Ce paquet s'adresse à vous*, cái gói nầy gởi cho anh. *Cette lettre est adressée à...*, cái thơ nầy gởi cho...

adroit, te adj.: khéo, khéo-léo; khôn-khéo; quỉ-quái. *Adroit dans les affaires*, khéo lo khéo liệu. *Adroit à tout*, việc gì cũng giỏi (khéo). || *C'est un adroit*, nó là một-người quỉ quái lắm.

adroitement adv.: (cách) khéo, khôn, quỉ.

adulateur, trice n.: kẻ a-dua; người dua-nịnh.

adulation n. f.: sự a-dua; sự dua-nịnh; sự nói lùa.

aduler v. a.: a-dua; dua theo; hùa theo; đở *ou* bợ. *Aduler les grands*, bợ (đở) người sang.

adulte adj., n. m.: kẻ đã khôn-lớn *ou* lớn khôn, đã thành nhơn, đã đến tuổi khôn, (đã dậy mẩy).

adultération n. f.: sự giả; sự làm giả; sự pha-trộn. *Adultération d'un médicament*, sự giả thuốc *ou* sự làm thuốc giả. || *Adultération d'un texte*, sự trưng sái văn sách.

adultère adj.: kẻ ngoại-tình. *Femme adultère*, đờn-bà ngoại-tình.

adultère n. m.: tội ngoại-tình. *Commettre un adultère*, phạm tội ngoại-tình.

adultérin, ine adj.: sinh ra bởi ngoại-tình. *Enfant adultérin*, con ngoại-tình; con chơi ác.

aduste adj.: cháy; nám. *Teint aduste*, nước da nám.

advenir v. a.: (xảy đến tình-cờ), xảy ra; xảy đến. *Quoiqu'il advienne*, xảy ra thể nào mặc lòng; dầu sao... đi nữa...

adventice adj.: tình-cờ (mà xảy đến).

adventif, ive adj.: (nói về của khi không mà được, chẳng phải bởi phép ăn gia-tài).

adverbe n. m.: (tiếng giúp nghĩa cho tiếng công-cuộc); tiếng bổi-nghĩa.

adverbial, ale adj.: thuộc về bổi-nghĩa. *Locution adverbiale*, cách nói theo tiếng bổi nghĩa.

adverbialement adv.: như tiếng bổi-nghĩa. *Employé adverbialement*, dùng như tiếng bổi nghĩa.

adversaire n.: kẻ nghịch, kẻ thù.

adverse adj.: nghịch; chống. *Partie adverse*, bên nghịch; phía, đàng nghịch.

adversité n. f.: sự khốn-khó (cực, nan); cơn khốn-khó; lúc (hồi) suy. *La prospérité et l'adversité*, thạnh suy. *Tomber dans l'adversité*, mắc khốn khó. *Dans l'adversité*, cơn khốn khó.

aéré, ée adj.: thông-khí; khoảng khoát. *Maison bien aérée*, nhà trống, khỏang-khoát, thông-khí.

aérer v. a.: làm cho thông-khí (khoảng-khoát, mát-mẻ).

aérien, enne adj.: thuộc khí. *Esprits aériens*, thần ở trên không (khí).

aérostat n. m.: lồng đèn khí; tàu khí.

affabilité n. f.: sự hiền-lành, tử-tế (dễ ăn dễ nói). *Avec affabilité*, cách hiền-lành tử-tế.

affable adj.: hiền-lành (hiền hậu), ngoan-ngùy, tử-tế; dễ ăn-nói tới-lui.

affablement adv.: cách hiền-lành tử-tế.

affadir v. a.: (làm cho lạt, giở); làm cho mất ngon; làm cho nhàm (lờn). *Affadir un mets*, làm cho đồ ăn mất ngon đi. || *Estomac affadi*, bụng nhàm (lờn).

affadissement n. m.: sự làm cho mất ngon đi; sự nhàm-lờn.

affaiblir v. a.: làm cho ra yếu; làm cho bớt. *Affaiblir le corps*, làm cho xác (mình) ra yếu || *Affaiblir l'esprit*, làm cho trí ra lụt (thương thần, c.). *Affaiblir la vue*, làm cho yếu con mắt. || *S'affaiblir*, v. pr.: ra yếu, yếu đi.

affaiblissant, e adj.: hay làm cho ra yếu.

affaiblissement n. m.: sự làm cho yếu.

affaire n. f.: việc; sự; đều; chuyện, chuyện (tích); kiện; trận. *Affaire importante*, việc trọng. *Avoir af-*

faire, có việc, có chuyện. *Affaire urgente*, việc gấp. || *Se tirer d'affaire*, gỡ xong việc; gỡ khỏi. || *Être au courant des affaires*, biết việc, từng việc. *Faire bien ses affaires*, buôn bán đắt. || *Cela fait bien mon affaire*, cái ấy phải (trúng) cái tôi muốn đó || *L'affaire de Sontay*, trận đánh Sơn-tây. *Une affaire de rien*, chuyện (đều, sự, việc) nhỏ-mọn. || *Affaires criminelles*, án nặng; việc hình. *Affaire civile*, việc hộ. || *Ce n'est pas une affaire*, không là việc chi, (không có việc gì; không gì đó). || *Chargé d'affaires*, kẻ lãnh lo việc cho người-ta. || *Accablé d'affaires*, mắc việc, rộn-ràng, nhiều việc.

affairé, ée adj.: kẻ mắc nhiều việc, người rộn-ràng, búi-bộ.

affaissement n.m.: sự làm cho dẽ, cho nhẹp xuống; sự lún; sự dẽ-dặt; sự sụp xuống.

affaisser v a.: đè xuống, dằn xuống; làm cho oằn (oặt) xuống; làm cho dẽ xuống. *La pluie affaisse la terre*, mưa dẽ đất; mưa làm cho dẽ đất. *La charge affaisse la poutre*, nặng (làm) oằn đà xuống. || *S'affaisser* v. pr.: nhẹp, dẽ-dặt, sụp, sủng xuống.

affaler v a.: Chạy vô (vào) bờ; cho đi dựa bờ. *Affaler un vaisseau sur la côte*, bẽ tàu chạy vô bờ. *Vaisseau affalé*, tàu đi dựa bờ.

affamé, ée adj.: đói. *Ventre affamé*, bụng đói. *À un affamé tout est bon*, đói ăn giống-gì cũng ngon. || *Affamé de gloire*, hâm sang, ham danh-vọng. || *Affamé de femmes*, mê gái.

affamer v.a.: làm cho đói; (tuyệt) tiệt lương, c. *Affamer l'ennemi*, tuyệt lương quân giặc, (làm cho nó đói. || *Ecriture affamée*, chữ viết yếu, nhỏ nét. || *Habit affamé*, áo vắn vì hà-tiện giẻ.

affectation n.f.: cách không phải tự-nhiên; sự phô-trương; khoe-khoan; sự giả-đò, sự làm-bộ. *Avec affectation*, cách khoe-khoan lập dị. *Affectation de modestie*, sự làm-bộ nết-na.

affecté, ée adj.: giả, làm-bộ; lập-dị; cám-cảnh, rầu-rĩ; để mà..... *Gaieté affectée*, sự vui gượng, (giả làm-bộ bề ngoài). *Douleur affectée*, sự đau giả đò. || *Style affecté*, văn (cách) nói cầu-kỳ. *Air affecté*, bộ-tịch (cách-điệu) lập-dị. || *Affecté de la mort de son fils*, rầu vì con chết. || *Argent affecté aux dépenses*, bạc để mà chi-tiêu (xây-dựng).

affecter v. a.: lấm-le (gắm-ghé); muốn...; giả-đò; làm-bộ; làm hư (hại); làm cho cảm (động lòng; để mà... *Affecter les premières places*, muốn ăn trên ngồi trước. || *Affecter de croire...* giả đò ou làm-bộ tin. || *Affecter des dehors vertueux*, làm-bộ bề ngoài nhơn-đức. || *Affecter le corps* làm hư (hại) mình. || *La mort de son père l'a beaucoup affecté*, cha nó chết làm cho nó buồn-rầu quá. || *Affecter des fonds à l'entretien des troupes*, để bạc-tiền mà nuôi lính (cấp cho binh). || *Il s'affecte aisement*, nó hay mủi lòng.

affectif, ive adj.. thảm-thiết (hay làm cho động lòng). *D'une manière affective*, cách thảm-thiết. *Nature affective*, tính hay mủi lòng.

affection n. f.: tình (ngãi) lòng thương (yêu, mến); bệnh, chứng,

L'affection que j'ai pour vous, tình tôi mến (thương) anh. *Les affections fraternelles*, tình *ou* ngải anh em. *Affection de l'âme*, sự động lòng; sự cảm. || *Affections cutanées* bệnh ngoài da. *Affection maladive*, chứng bệnh.

affectionné, ée adj., p. p.: Mộ; ham, mê; được yêu (mến, thương), *Affectionné à la religion*, mộ đạo. *Affectionné au jeu*, mê cờ-bạc. *Affectionné à l'étude*, ham học-hành. || *Affectionné de tous*, được ai ai cũng mến hết.

affectionner v. a.: thương (yêu, mến); ưa, ham, mê. *La personne que j'affectionne...*, cái người tôi yêu (ưa thương).... *Affectionner l'étude*, ưa *ou* ham việc học-hành. || *S'affectionner à...* v. pr.: mua lòng, lấy lòng... ham, mê.

affectueusement adv.: cách thương yêu; cách thiết-tình.

affectueux, euse adj.: thiết-tình, tình-nghĩa. *Paroles affectueuses*, lời tình nghĩa.

afférent, te adj.: (đem tới cho...) thuộc về (của). *Sa part afférente*. phần thuộc về (của) nó được.

affermer v. a.: cho mướn(thuê); mướn *ou* thuê, bán hoa-chi. *Affermer sa terre*, cho mướn đất của mình. *Affermer des rizières*, mướn ruộng. *Affermer les jeux*, bán hoa chi cờ-bạc. || *S'affermer*, v. pr.: cho mướn.

affermir v. a.: làm cho ra chắc; làm cho ra vững. *Affermir le chemin*, làm cho chắc đường-đi. || *Affermir quelqu'un dans sa résolution*, làm cho người chắc ý *ou* vững chí. *Affermir le pouvoir*, làm cho quờn ra vững-bền, chắc chắn. || *S'affermir* v. pr.: ra vững ra chắc.

affermissement n. m.: sự làm cho ra vững (chắc).

affêté, ée adj.: cao-kì; cầu-kì; cách-điệu. *Langage affêté*, cách nói cầu-kì. || *C'est une petite affêtée*, nó là con xảnh-xẹ, cách-điệu lắm.

affêterie n. f.: điệu-hạnh; bộ-tịch; nết xảnh-xẹ.

affichage n. m.: sự dán yết thị; sự rao ra.

affiche n. f.: yết-thị; tờ rao; tờ dán.

afficher v. a.: dán yết-thị; ra yết-thị; rao, (cáo, báo, c.); khoe. *Afficher un avis*, ra (dán) yết-thị mà rao. *Afficher que...* ra tờ rao rằng... || *Afficher le bel esprit*, khoe tài-hay. *Afficher ses actions*, khua mỏ khoe-khoan việc mình làm.

afficheur n.: kẻ dán yết-thị, kẻ cao-rao.

affidé, ée adj.: tâm-phục. || *Affidé, ée* n.: người tâm-phục.

affilé, ée adj., p. p.: sắc, bén. *Glaive bien affilé*, gươm sắc. *Couteau bien affilé*, dao sắc (mài bén). || *Avoir la langue affilée*, (có lưỡi bén) = nói xuôi rót. || *D'affilée*, loc. adv.: không đừng, không ngớt.

affiler v. a.: mài (cho bén, cho sắc). *Affiler un rasoir*, mài dao cạo.

affiliation n. f.: sự nhập bọn, sự vô *ou* vào hội.

affilié, ée adj., p. p.: đã vào hội, đã nhập bọn. *Affilié au complot*, (nhập bọn đảng).

affilier v. a.: cho nhập bọn; cho vô hội. || *S'affilier à...* v. pr.: nhập bọn, nhập đảng với...

affinage n. m. : sự làm cho ra sạch, (ra tinh, ra ròng, ra nhỏ). *Affinage de l'or*, sự thét vàng, luyện vàng. *Chanvre d'affinage*, gai nhỏ chỉ đều sợi, (gai lựa lại).

affiner v. a. : thét; lọc; làm cho ra sạch, ra tinh; gạt, phỉnh. *Affiner l'or au feu*, thét vàng, luyện vàng. || *Affiner du sucre*, cất đường cho trắng. || *Le temps affine*, trời thanh. || *Se laisser affiner*, bị gạt (phỉnh), mắc mớp. || *L'or s'affine au feu*, lấy lửa thét (luyện) vàng, (vàng thét bằng lửa).

affinerie n. f. : lò thét; nơi tinh-lọc.

affineur n : kẻ thét; kẻ tinh.

affinité n. f. : sự thân thuộc; gần-gũi, bà-con; sui-gia; sự thống-thuộc, ăn-thua với nhau.

affirmatif, ive adj. : quyết; chắc-chắn hẳn-hòi. *D'un ton affirmatif*, nói cách quả-quyết, chắc-chắn, hẳn-hòi.

affirmative n. f. : câu quyết; đàng quyết, đàng có. *Affirmative et négative*, (đàng quyết đàng chối) = đàng có đàng không.

affirmation n. f. : sự quả-quyết.

affirmativement adv. : cách quả-quyết.

affirmer v. a. : quyết, nói quyết, quả-quyết... *Affirmer que*... quyết rằng... *J'ose l'affirmer*, tôi dám quả-quyết đều ấy.

affixe n. m. : tiếng đặt nhập vô trước hay-là sau tiếng khác.

afflictif, ive adj : làm cực; làm khổ; hành-phạt; hành-hà. *Peine afflictive*, hình-phạt làm khổ xác, = hình khổ-sai.

affliction n. f. : sự cực khổ, đau-đớn, buồn-rầu, cực lòng, cực trí.

affliger v. a. : làm cho rầu-rĩ cực-khổ; làm cực. || *S'affliger* v. pr : rầu (buồn, phiền...). || *Les affligés*, kẻ âu lo khốn-cực. *Nouvelle affligeante*, tin buồn (làm cho buồn).

affluence n. f. : (sự chạy đến); đông người-ta tuôn đến; chạy đến; đầy đủ; nhiều. *En affluence*, đầy đầy, đông nức. *Avec affluence*, bộn-bàng, ê-hề, hiếm-hiệm.

affluent n. m. : ngả sông, vàm sông (chảy *ou* đổ vào sông khác).

affluer v. a. : chảy đến tới ; chạy đến, tuôn đến.

affoler v. a. : làm cho mê (điên-cuồng). *Affolé d'une personne*, phải lòng *ou* thương yêu người nào quá chừng. *Il est affolé de cette femme*, nó mê con đó quá sức.

affranchi, ie adj. et n. : Mọi đã phóng; đã khỏi làm tôi-tớ.

affranchir v. a. : phóng mọi (cho khỏi làm tôi nữa ; làm cho khỏi... cứu cho khỏi... *Affranchir un esclave*, phóng mọi. *Affranchir un peuple de*... cứu dân cho khỏi... || *Affranchir une lettre*, trả tiền gởi thơ (cho kẻ được thơ khỏi trả .

affranchissement n. m. : sự phóng mọi ; sự làm cho khỏi...

affres n. f. : sự kinh-hãi; sự sợ hoảng-hốt.

affrètement n. m. : sự mướn tàu, (thuê thuyền).

affréter v. a. : Mướn tàu, thuê ghe (thuyền).

affréteur n. m. : kẻ mướn tàu, (thuyền, ghe).

affreusement adv. : cách quái-gở, gớm-ghiếc.

affreux, euse adj. : gớm-ghiếc, quái-gở, xấu-xa. *Figure affreuse*, mặt mũi xấu-xa gớm-ghiếc . *Cris affreux*, tiếng la gớm-ghiếc. *Chose*

affreuse, sự quái gở. || *Temps affreux*, trời xấu quá chừng.

affriander v. a.: (làm cho ra ngon) quến-dụ; rù quến.

affrioler v. a.: dụ, dỗ-dành, rù-quến.

affront n. m.: (sự hổ mặt); sự sỉ-nhục; sự xấu-hổ. *Faire affront à...* làm xấu làm hổ cho... *Recevoir ou essuyer un affront*, bị xấu, mang xấu. *Venger un affront*, trả xấu (trả nủa).

affronter v. a.: xông vào; so cho bằng.

affubler v. a.: đắp, che, đậy, trùm lại....

affût n. m.: cái xe súng lớn; nơi rình, nơi đón.... || *Être à l'affût*, rình, chực, đón.

affûtage n. m.: sự đặt (tri) súng lên xe nó.

affûter v. a.: ráp súng vô xe; mài đồ sắc (làm thợ).

afin conj.: *afin que..., afin de...* hầu cho..., cho đặng....

africain, ne adj.: thuộc về phương Afrique. *Africains*, người phương Afrique.

agaçant, e adj.: hay chọc, hay ghẹo, hay khuấy.

agacement n. m.: sự khuấy-khỏa, sự chọc-ghẹo.

agacer v. a.: chọc, khuấy; làm cho ghê. *Agacer un enfant*, chọc (khuấy) con-nít. || *Agacer les dents*, làm cho ghê răng.

agacerie n. f.: cách-điệu, bộ-tịch.

agate n. f.: ngọc, loài mã não.

âge n. m.: tuổi, đời. *Quel âge?* mấy tuổi? *Bas âge*, tuổi bé-thơ, (thơ ấu. c.). *Âge de raison; âge de discrétion*, tuổi khôn. *Âge d'homme*, tuổi khôn (thành nhơn, c.). *Fleur de l'âge*, thì xuân-xanh, t xanh. *Avancé en âge*, lớn tu trộng tuổi. *À l'âge de sept a* nên bảy tuổi. || *Les merveilles notre âge*, những sự lạ đời t *Être sur l'âge*, già, trộng (lớ tuổi.

âgé, ée adj.: có tuổi; trộng tuổ lớn tuổi. *Âgé de trois ans*, nên (tuổi). *Il est âgé*, nó đà lớn tuổ

agence n. f.: sự áp (coi) việc.

agencement n. m.: sự sắp đặt.

agencer v. a.: sắp-đặt, dọn-dẹp.

agenda n. m.: sổ nhựt-kí (cuốn s biên từ ngày việc làm cho nhớ

agenouiller (s') v. pr.: quì gối.

agent n. m.: (cái hay làm), kẻ làn kẻ giúp việc. *Agents du Gouvernement*, người Nhà-nước đặ *Agent consulaire*, quyền chứ lãnh-sự. *Agent de police*, lín tuần-thành; lính tuần-sai. *Agen d'affaires*, kẻ coi việc thế cho k khác.

agglomération n. f.: sự nhóm lạ

agglomérer (s') v. pr.: hiệp lạ nhóm lại; xúm-xít; tụ-nhau lại

agglutination n. f.: sự gắn lại. *Langue d'agglutination*, tiếng nhà (thứ tiếng có tiếng đôi tiếng b nhập lại nhiều vần).

agglutiner v. a.: dán lại, gắn kế

aggraver v. a.: làm cho ra năn thêm. *Aggraver sa faute*, làm ch lỗi mình ra nặng hơn. || *S'aggraver* v. pr.: ra nặng; thêm hơn. *L mal s'aggrave*, bệnh ra nặng.

agile adj.: lẹ, nhặm-lẹ; chóng vánh; lanh-chai. *Les tigres et le chats sont très agiles*, cọp vớ mèo lẹ lắm.

agilement adv.: lẹ; cách lẹ-làn *Courir agilement*, chạy lẹ.

gilité n.f. : sự lẹ. *Avec agilité*, lẹ. *Agilité d'esprit*, sự lẹ trí. *Agilité à la course*, sự chạy lẹ.

gir v. n. : làm (mần); ăn-ở. || *Le feu agit sur les métaux*, hoả khắc (phạt) kim, c. || *Laisser le remède agir*, để cho thấm thuốc ou để cho thuốc nó dần. || *Agir contre quelqu'un*, đi kiện (thưa) người nào. || *Agir avec honneur*, ăn ở xứng-đáng. *Manière d'agir*, cách ăn-ở. || *S'agir de*. v. pr. : ... về... phải... *De quoi s'agit-il?* về việc gì, tính việc gì? *Il s'agit de savoir si*.... phải biết....

gissant, te adj. : hay làm.

gissement n. m. : cách ở; sự xúi, sự giục.

gitateur n.m. : kẻ xúi, kẻ xui-giục.

gitation n. f. : sự động (day-động); sự lúc-lắc. *Agitation des flots*, sự nổi sóng, ba-đào chuyển-động. || *Agitation d'esprit*, làm rối lòng rối trí. *Agitation de la mer*, sự biển động.

giter v. a. : rung, động, lắc (lúc-lắc); làm rối; giục, xui-giục. *Agiter un arbre*, rung cây. || *Agiter l'esprit*, làm rối lòng rối trí. || *Agiter un navire*, lắc tàu. || *S'agiter dans son lit*, trăn-trở, trằn-trọc, trằn xa trên giường.

gneau n. m. : con chiên con. *Doux comme un agneau*, hiền lành như con chiên (quá sức.)

Agneau

gneler v. n. : đẻ (về con chiên).

gonie n. f. : cơn hấp-hối; hồi ngặt mình. *Être à l'agonie*, hấp-hối ou ngặt-mình.

agoniser v. n. : hấp-hối, ngặt mình.

agonisant, te adj. : đang hấp-hối; kẻ ngặt mình; kẻ gần chết. *Prier pour les agonisants*, cầu cho kẻ gần chết.

agouti

agouti n. m. : con cheo.

agrafe n. f. : cái móc (để gài).

agrafer v. a. : móc, gài. *Agrafer un chapeau*, móc nón. *Agrafer l'habit*, gài áo. || *S'agrafer à tout*, đụng đâu vớ đó.

agrafe

agraire adj. : về ruộng-đất. *Mesure agraire*, thước đo đất đo ruộng

agrandir v. a. : làm cho ra lớn; mở ra cho rộng. *Agrandir le territoire*, mở mang bờ-cõi (đất-nước) ra cho lớn rộng. || *S'agrandir* v. pr. : lớn, lớn lên.

agrandissement n. m. : sự làm cho ra lớn (rộng) hơn.

agréable adj. : đẹp; xinh, vui; khoái. || *Agréable à l'œil*, đẹp con mắt = xinh. || *Agréable à l'oreille*, êm tai. || *Agréable au goût*, ngon (khoái khẩu c.) || *Être agréable à quelqu'un*, đẹp ý (lòng) người nào. || *L'utile et l'agréable*, cái có ích với cái vui.

agréablement adv. : vui, đẹp.

agréer v. a. : (tùy ý); chịu lấy; nhậm lấy. *Agréer les prières*, nhậm lời (xin). || *Agréer* v. n. : *Cela ne m'agrée pas*, cái ấy không vừa ý, (đẹp ý) tôi = (tôi không-có chịu).

agrégé n. m. : (Kẻ đã thi được vào sổ các thầy day-học); ông thầy.

agréger v. a. : (nhập bầy cho); vô sổ (hội, ty).

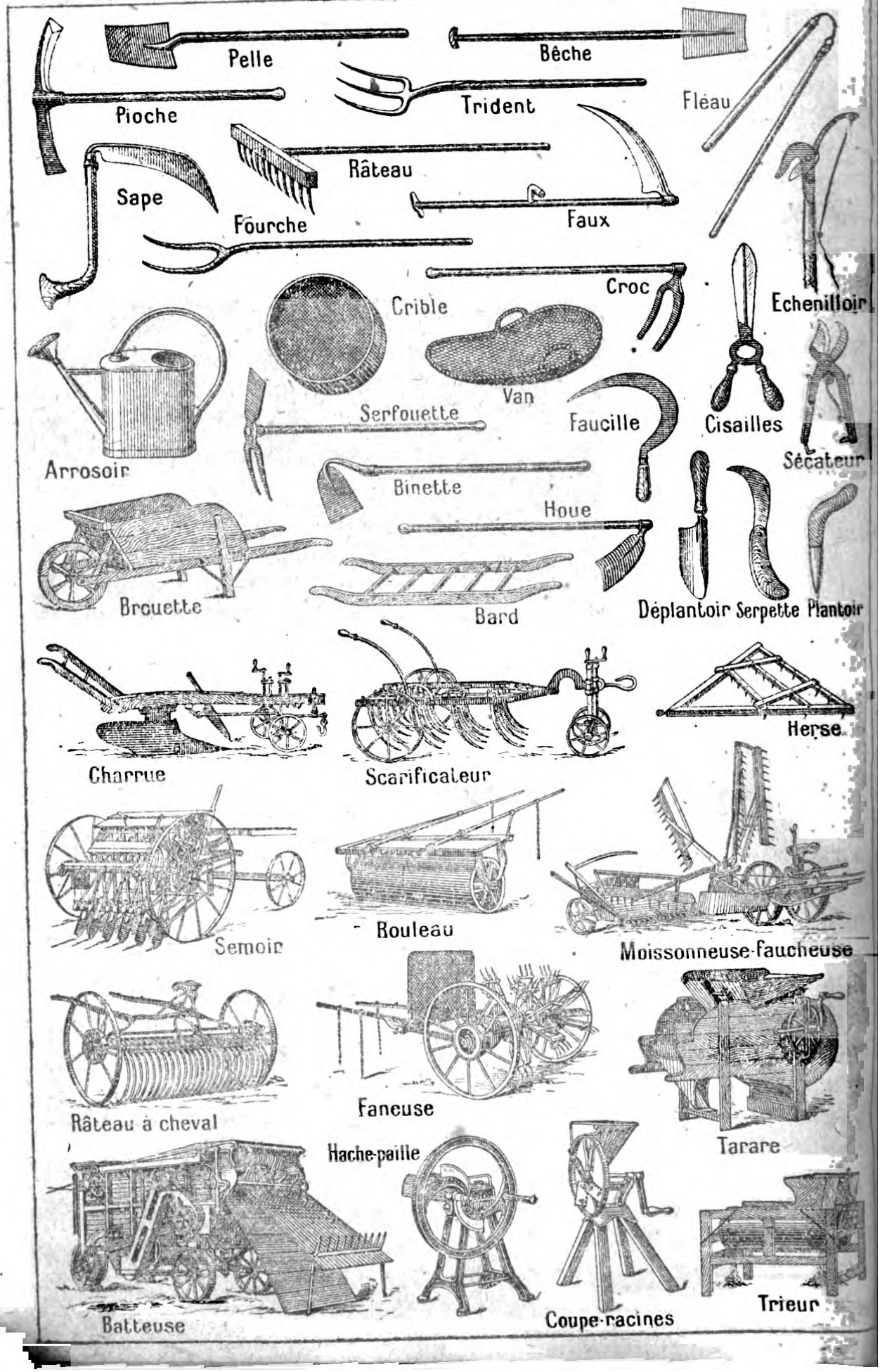
Pelle
Bêche
Pioche
Trident
Fléau
Râteau
Sape
Fourche
Faux
Croc
Crible
Echenilloir
Arrosoir
Van
Serfouette
Faucille
Cisailles
Sécateur
Binette
Houe
Brouette
Bard
Déplantoir
Serpette
Plantoir
Charrue
Scarificateur
Herse
Semoir
Rouleau
Moissonneuse-faucheuse
Râteau à cheval
Faneuse
Tarare
Hache-paille
Batteuse
Coupe-racines
Trieur

agrément n. m. : sự ưng (chịu) (đành); sự vui, sự đẹp. *Donner l'agrément*, đành (ưng). *Les agréments de la vie champêtre*, sự vui thú sẵn-dã. *Objet d'agrément*, đồ chơi (chưng cho đẹp). || *Jardin d'agrément* vườn cảnh (kiểng).

agrès n. m. pl. : đồ-lề cuộc-tiệc sắm cho nên một chiếc tàu.

agresseur n. m. : kẻ khêu chiến; kẻ đánh trước (xốc vô trước).

agression n. f. : sự xông vào; sự đánh trước.

agreste adj. : rẫy-bái, quê-mùa. *Mœurs agrestes*, thói quê.

agricole adj. : hay làm ruộng; về nghề làm ruộng. *Peuple agricole*, dân hay làm ruộng. *Industrie agricole*, nghề canh-nông (làm ruộng).

agriculteur n. m. : kẻ làm ruộng; người nông-phu (lực-điền, c.)

agriculture n. m. : nghề làm ruộng, (canh nông, c.). *Se plaire à l'agriculture*, vui thú (nghề) ruộng rẫy. *Entendre l'agriculture* thạo nghề canh-nông.

agriffer (s') đeo (bằng-móng; chơn) = bấu.

agripper v. a. : lấy, bắt lấy; chụp, giựt.

agronome n. m. : kẻ dạy hay-là làm phép cày-cấy (canh-nông).

agronomie n. f. : phép canh-nông, phép làm ruộng làm rẫy.

aguerrir v. a. : tập cho dạn, cho quen việc võ, việc đánh giặc. || *S'aguerrir* v. pr. dạn quen; quen việc đánh giặc. || *S'aguerrir contre la douleur*, bậm gan mà chịu đau.

aguets n. m pl. : (núp mà rình), sự giữ thế; sự rình. *Être, se tenir aux aguets*, rình.

ah! interj. : (chỉ tùy khi, hoặc vui hoặc đau-đớn, hoặc thương-hại, hoặc lấy làm lạ...) *Ah! que vous êtes lent!* cha chả là anh chậm! *Ah! cela me fait mal!* ải ôi! đau lắm!

aheurter (s') v. pr. : cố-chấp; cứng cổ. *S'aheurter à son opinion*, hay rắn rỏi (cố-chấp theo ý mình tưởng).

ahi! hay là **aïe!** interj. : ý cha chả! ải ôi! mẹ ôi! cha ôi!

ahurir v. a. : làm cho sửng-sốt. *Être ahuri*, sửng-sốt.

aï n. m. : con cù-lần.

aide n. f. : sự giúp; sự cứu-giúp. || *À l'aide de*, nhờ có... || *Crier à l'aide*, kêu cứu, la lằng-xóm. *Venir à l'aide*; *venir en aide*, giúp, cứu-giúp.

aide n. m. : kẻ giúp, kẻ phụ... *Aide de cuisine*, phó tổng-khậu. || *Aide de camp*, quan tán-lý. (mộ-tân, tùy phái, trưởng-sữ, c.)

aider v. a. : giúp (giúp-đở); cứu-giúp. *Aider ses amis*, giúp anh em (bạn-hữu). *Aider qqn de sa bourse*, giúp của, giùm tiền-bạc. || *Cela aide à...* cái ấy nó giúp mà... || *S'aider* v. pr : nhờ; giúp nhau; dùng. || *S'aider du conseil de...* nhờ có người bày-biểu... *S'aider l'un l'autre*, giúp nhau. || *S'aider de ses mains*, dùng tay, nhờ tay.

aïeul n. m. : ông. *Aïeuls*, ông bà. *Aïeul paternel*, ông nội. *Aïeul maternel*, ông ngoại.

aïeule n. f. : bà. *Aïeule paternelle*, bà nội. *Aïeule maternelle*, bà ngoại.

aïeux n. m. pl. : ông-bà; tổ-tiên (tiền-nhơn).

aigle n. m.: chim phụng (phượng-hoàng); (diều, ó).

Aigle et aiglons.

aiglon, ne n.: (*aiglette*), chim phượng-hoàng con, (diều con, ó con).

aigre adj.: chua. *Très aigre*, chua le (lè). *Un peu aigre*, chua chua; có hơi chua. || *Aigre-doux, ce*, chua chua, ngọt-ngọt.

aigrefin n. m.: kẻ điếm đàng, quỉ quái; lanh-lợi.

aigrelet, te adj.: chua-chua.

aigrement adv.: chua.

aigrette n. f.: (lông chóc mao cò, diệc lấy làm) ngù, tụi, lòng giắt nón.

Aigrette.

aigreur n. f.: sự chua; mùi chua. *Aigreur d'estomac*, sự chua cổ, sự xót ruột.

aigrir v. a.: làm cho ra chua. *Aigrir le vin*, làm cho chua rượu đi. || *S'aigrir* v. pr.: ra chua, chua đi. *Vin aigri*, rượu ra chua (hôi-gió).

aigu, uë adj.: nhọn. *Très aigu*, nhọn hoắc. || *Son aigu*, giọng óc (cao). || *Accent aigu*, dấu sắc. || *Douleur aiguë*, nhức, đau lói.

aiguade n. f.: nước ngọt lấy đem theo tàu mà uống; chỗ lấy nước. *Faire aiguade* (tàu) lấy nước.

aiguière n. f.: bình đựng nước.

Aiguière

aiguillade n. f.: cái đót bò.

aiguille n f.: cây kim; cái lẹm. *Pointe d'une aiguille*, mũi kim. *Point d'aiguille*, đường kim mối chỉ. *Cul d'une aiguille*, đít kim, tròn kim. *Trou d'une aiguille*, lỗ kim. *Enfiler une aiguille*, xỏ kim, (xỏ chỉ). *Aiguille de montre*, kim đồng-hồ. *Aiguille d'une boussole*, kim địa-bàn. || *Aiguille de clocher*, chót lầu chuông, chót tháp.

aiguillée n. f.: đoạn, khúc chỉ xỏ kim. *Aiguillée de fil*, sợi (khúc) chỉ vừa may.

aiguillette n. f.: dây có tụi bịt sắt hai đầu, (để mà đánh); tụi (đồ riêng, phẩm-phục quan vỏ); miếng thịt lạng dài, (xắt dọc).

aiguillon n. m.: (mũi sắt nhọn); cái đót (sắt); cái vòi con muỗi; cái nọc con ong; sự xui-giục. || *Aiguillon de la chair*, tình tư-dục, tính xác-thịt.

aiguillonner v. a.: đót, đâm-đót; chích; giục, xui-giục. *Aiguillonner un bœuf*, đót bò. || *Aiguillonner quelqu'un*, giục, (thúc) người nào.

aiguiser v. a.: mài (cho sắc cho nhọn); giục. *Aiguiser un couteau*, mài dao. *Pierre à aiguiser*, đá mài. || *Aiguiser l'appétit*, làm cho đói, (khai vị, c.).

ail n. m.: *Aulx* hay là *Ails* pl.: tỏi. *Tête d'ail*, củ tỏi. *Gousse d'ail*, múi tỏi. *Sentir l'ail*, hôi tỏi. *Sauce à l'ail*, nước-mắm tỏi (nước chấm có bỏ tỏi).

Ail.

aile n. f. : cánh (= kiếng). *Aile d'oiseau*, **cánh** chim. *Étendre les ailes*, sè **cánh**. *Battre les ailes*, đập **cánh**.

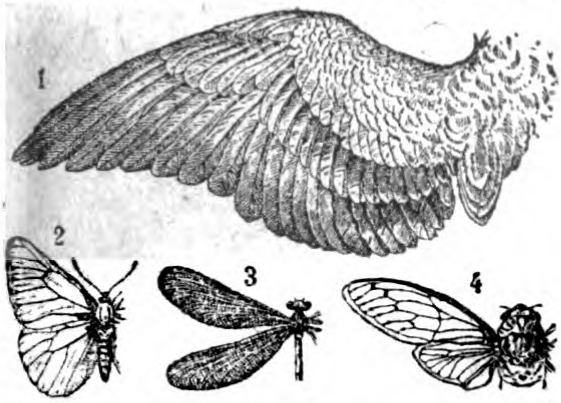

Ailes : 1 de pigeon ; 2 de papillon ; 3 de libellule ; 4 de cigale.

Trémousser les ailes, chớp **cánh**. || *Aile gauche* / *Aile droite* } *d'un bâtiment* { **tả vu.** / **hữu vu.** || *Aile gauche* / *Aile droite* } *d'une armée* { **tả dực.** / **hữu dực.**

ailé, ée adj. : có cánh.

aileron n. m : đầu cánh.

ailleurs adv. : nơi khác, chỗ khác. || *D'ailleurs*, (bởi chỗ khác); mà-lại; vì cớ **khác**.

aimable adj. : đáng mến (thương, yêu); dễ thương.

aimant n. m. : đá nam-châm.

Aimant

aimant, te adj. : hay thương (mến, yêu, ưa), ham. || *Aimant les lettres*, **ưa**, **ham** chữ-nghĩa văn-chương. || *Aimant la campagne*, **ưa** thú sẵn-dã.

aimanter v. a. : luyện đá nam-châm. *Aiguille aimantée*, kim đã **luyện đá nam-châm**.

aimer v. a. : thương, yêu, mến; ưa, ham. *Aimer ses parents*, **thương** cha mẹ mình. *Aimer son prochain*, **yêu** người. *Aimer la vertu*, **mến** sự nhơn-đức. *Aimer la viande de crocodile*, **ưa** thịt sấu. *Aimer la musique*, **ham** nhạc (hát-xướng). || *Aimer à...* **ưa; muốn, hay...** || *Aimer mieux*. Thà,.. ưa... hơn là....

aine n. f. : **háng; đi; kẽ háng.**

aîné, ée adj. : sinh ra trước; đầu lòng; vai anh, vai chị, lớn tuổi hơn. *Fils aîné*, con trai **trưởng-nam** *ou* đầu lòng. *Frère aîné*, anh. *Sœur aînée*, chị. || *Il est mon aîné*, nó là **anh** tôi; nó lớn tuổi hơn tôi.

aînesse n. f. : vai anh vai chị. *Droit d'aînesse*, phép **trưởng-nam** được ăn phần hơn các em.

ainsi adv. : như vậy, như vầy; thế nầy, thế ấy. || *Ainsi que...* cùng là... || *Dire ainsi*, nói **như vậy**. || *Les bons ainsi que les méchants*, kẻ lành **cùng là kẻ** dữ.

air n. m. : khí; (khí-trời); trời, gió, hơi; bộ; bản (đờn, hát). *L'air que nous respirons*, **khí** ta thở vào. *Air malsain*, **khí trời** độc. *À l'air*, ngoài **trời**. || *En l'air*, trên **không**; bông-lông. || *Prendre l'air*, hóng **mát**. || *Promesse en l'air*, lời hứa ăn **trợt**. *Sortir de l'air*, ra **hơi**. *Il n'y a pas d'air*, không có **gió**. *Il fait de l'air* có **gió** (**mát**). || *Avoir l'air*, coi **bộ** (tuồng)... *Avoir l'air fier*, coi **bộ** xấc, kiêu. *Avoir l'air de son père*, giống cha nó.

Prendre, / *Se donner* } *des airs*... làm **bộ** sang....

|| *Un air de musique*, một **bản đờn**.

airain n. m. : đồng; thau. || *Cœur d'airain*, gan **đồng**; (lòng cứng-cỏi như đồng như sắt).

aire n. m : sân đạp lúa; phần-tích; ổ chim; ngọn gió. *Aire d'un champ*, **phần-tích** đám ruộng || *Aire de l'aigle*, ổ chim phượng-hoàng. || *32 aires de vent*, ba mươi hai **ngọn gió**.

ais n. m. : tấm ván. *Scier des a*

xẻ ván cưa ván. || *Ais de boucher*, thớt, tấm thớt (ra thịt).

aisance n. f.: sự dễ; sự sướng. *Être dans l'aisance*, khá đủ ăn, (sướng) có ăn. || *Lieux d'aisances*, nhà tiêu, cầu xí.

aise n. f.: sự vui; sự dễ; sự tiện; sự đủ ăn (dễ xài, dễ thở) || *A l'aise*, thong-thả; dễ. || *Ravi; transporté d'aise*, mầng quính; vui xoay. || *Les aises de la vie*, sự tiện, sự sướng ở đời. || *Être; vivre à son aise*, được sướng, thong thả, đủ ăn, có của.

aise adj.: vui, mầng; thong-thả, bằng-lòng (ưng bụng). *Être bien aise*, hay là *fort aise de...* hay là *que...*, vui mầng vì.... về....

aisé, ée adj.: dễ, tiện, thong-dong; có của, khá, đủ ăn || *Aisé de faire*, dễ làm. *Aisé à dire*, dễ nói. || *Maison aisée*, nhà có ăn, khá, giàu.

aisément adv.: dễ.

aisselle n. f.: nách. *Porter sous l'aisselle*, cặp *ou* cắp nách.

ajournement n. m.: sự lần-lựa; sự hẹn lại.

ajourner v. a.: giãn ra; hẹn lại. *Ajourner à la quinzaine*, hẹn lại mười lăm bữa nữa.

ajoutage n. m.: đồ (của) thêm vô.

ajouter v. a. thêm. || *Ajouter foi à...* tin...

ajustement n. m.: sự làm cho vừa.

ajuster v. a. sửa cho trúng (vừa, nhằm); lắp lại cho vừa; nhằm. *Ajuster une mesure*, làm thước cho đúng thức-lệ. || *Ajuster un couvercle à une boite*, làm nắp cho vừa hộp. || *Ajuster une machine*, lắp máy. || *Ajuster des baguettes à manger*, so đũa. || *Ajuster un oiseau*, nhằm con chim mà bắn. || *S'ajuster* v. pr.: sắm-sửa, sửa soạn, chịu theo.

ajusteur n. m.: kẻ làm cho vừa (cân, đúng...).

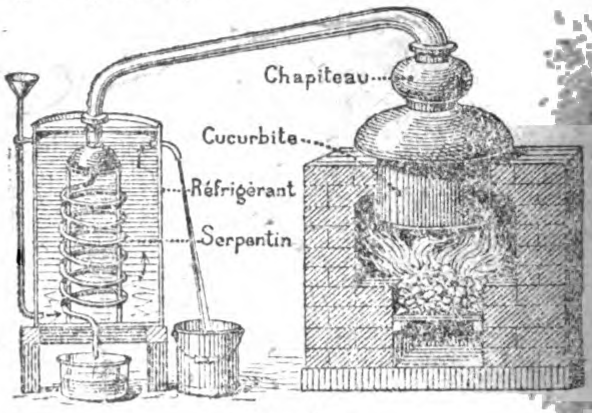

Alambic.

alambic n. m.: đồ đặt rượu, (ống trắm...) || *Passer à l'alambic*, (đặt) = xét kĩ-cang.

alambiquer v. a.: làm cho mệt trí, cho lao tâm (vì suy-nghĩ, cũng như là đặt, là cất cao nó vậy).

alanguir v. a.: làm cho mòn-mỏi, héo-don. || *S'alanguir* v. pr. hao-mòn.

alanguissement n. m.: sự hao-mòn.

alarguer v. n.: ra (buông, gác) khơi.

alarme n. f.: (la ra trận); hiệu, hiệu-lệnh; sự lo sợ. *Sonner l'alarme*, thổi kèn, đánh trống ra binh. || *Crier l'alarme*, la làng, kêu cứu. || *Donner l'alarme*, ra hiệu (đánh mõ hồi một). || *Prendre l'alarme*, sợ sẹt, lo sợ. || *Cessez vos alarmes*, thôi, đừng-có lo-sợ nữa.

alarmer v. a.: làm cho lo-sợ; cấp báo, c. ra hiệu; (nổi mõ, nổi trống...). || *S'alarmer*, v. pr.: kinh-hãi; lo-sợ.

albâtre n. m.: đá trắng (mềm và trong ngà-ngà.)

albatros n. m.: tên thứ chim lớn ở mũi độc phương Afrique.

Albatros.

albinos n. m.: người bạc tạng (nước da xanh (tái), tóc trắng, con-mắt đỏ-đỏ).

album n. m.: sách đóng tốt để vẽ, làm thơ, biên bản đờn, thường để hình chơn-duông.

albumen n. m.: tròng trắng trứng gà.

alcali n. m.: diêm-cường, c.

alcool n. m.: rượu mạnh.

alcoolique adj.: có chế rượu mạnh.

alcooliser v. a.: chế (bỏ, pha) rượu mạnh vô.

alcôve n. f.: phòng, nơi để giường nằm.

alcyon n. m: tên thứ chim kia giống chim thằng-chài, sả-sả.

aléatoire adj.: mặc may, may-rủi (không có chừng).

alène n. f.: cái dùi sắt để dùi da (đồ thợ đóng giày); cái lẹm.

Alène

alénier n. m.: thợ làm dùi, làm lẹm.

alentour adv.: (xung-quanh, chung-quanh). || *Aux alentours* n. m. pl.: lối xung-quanh.

alerte adj.: sẻ thức, lẹ-làng, mau-mắn. || n. f. = *Alarme*. interj. || *Crier alerte*, la làng, la giặc (ăn-cướp...). || *Alerte! l'ennemi s'approche!* kìa! giặc tới! giặc tới!

alevin n. m.: cá con nuôi hồ.

alezan, e adj.: sắc hồng (hường); tía, đạm. *Cheval alezan*, ngựa hồng. *Un alezan*, con ngựa hồng. *Alezan clair*, hồng lợt. *Alezan cerise*, hồng điều. *Alezan brûlé, châtain*, hồng sậm.

alèze n. f.: mền xếp nhiều lớp để lót dưới lưng kẻ đau (liệt).

algarade n. f.: sự mắng-chưỡi hầm-hồ lớn-tiếng. *Faire une algarade à...* vọt miệng mắng (chưỡi) ai.

algèbre n. f.: phép toán (tính) bằng chữ, (dùng chữ mà thế số).

algébrique adj.: về phép toán bằng chữ.

algébriste n. m.: kẻ thông, kẻ dạy phép toán bằng chữ.

algue n. f.: rau câu; (hải-đại, c.) rêu, rong biển.

aliénable adj.: bán được; có lẽ bán được.

aliénation n. f.: sự làm cho ra khác; sự bán đi.

aliéner v. a.: (làm ra khác); bán. (hoán, c.); làm cho ra khác... cho xa đi. *Aliéner ses rizières*, bán ruộng mình đi. || *Aliéner deux amis*, làm cho hai người thiết xa nhau ra. || *Esprit aliéné*, trí lảng, trí chia.

alignement n. m.: hàng; đàng mực; mức; sự giăng hàng cho thẳng.

aligner v. a.: sắp cho ngay hàng. *Aligner des troupes*, sắp, bổ hàng binh. || *S'aligner* v. pr.: đứng ngay nhau mà đánh.

aliment n. m.: (của nuôi); đồ hay là của ăn (lương-thực, c.) *Aliments et breuvages*, đồ-ăn đồ-uống. *Aliments délicats*, của mĩ-vị, đồ-ăn ngon, đồ ngon vật lạ.

alimentaire adj.: nên đồ-ăn; hay dưỡng, hay bổ. || *Pension alimen-*

taire, sự nuôi báo-cô, (cấp-phát lương-tiền).

alimenter v. a.: nuôi (cấp-dưỡng, c.). || *Alimenter la haine*, cừu hờn, c., nuôi giận, tích hờn.

alimenteux, euse adj.: hay nuôi; bổ.

alinéa n. m.: qua hàng khác; qua đầu hàng.

aliter v. a.: làm cho liệt giường. || *S'aliter* v. pr.: nằm liệt giường. || *Alité*, liệt giường tiệt chiếu, (đau nằm dậy không được).

alizé adj.: về gió đông thổi qua tây trong nhiệt đạo.

allaitement n. m.: sự cho bú.

allaiter v. a.: cho bú. *Allaiter un enfant*, cho con bú.

allants n. m. pl.: kẻ đi. *Les allants et les venants*, kẻ qua người lại; người bộ-hành.

allèchement n. m.: mồi.

allécher v. a.: dỗ, dỗ-dành; quến, quến-dụ. || *Alléché*, bị rù-quến; bị dỗ.

allée n. f.: đường nhỏ; đường đi hai bên có trồng cây trồng hoa. || *Allées et venues*, đi đi, lại lại. *Faire plusieurs allées et venues*, đi đi, lại lại nhiều lần (= chạy ngược, chạy xuôi).

allégation n. f.: sự trưng ra.

allège n. f.: ghe nhỏ cột theo ghe lớn mà chở bớt đồ kẻo khẳm; ghe lòi.

allégement n. m.: (sự làm cho nhẹ bớt); sự vợi, sự bớt. *Allégement d'un navire*, sự vợi bớt cho tàu. || *Allégement de l'impôt*, sự giảm *ou* bớt thuế.

alléger v. a.: vợi bớt; làm cho nhẹ. || *Alléger la peine*, làm cho bớt cực.

allégorie n. f.: cách nói bóng (nói xa, nói ví-dụ).

Allégorie (la Mort)

allégorique adj.: về cách nói bóng, nói ví.

allégoriquement adv.: cách bóng-dáng, cách nói xa nói gần, nói ý nói tứ....

allégoriste n. m.: kẻ hay nói bóng-dáng, kẻ cắt-nghĩa lời ví-dụ.

allègre adj.: vui, vui-mầng; hăm-hở.

allègrement adv.: cách vui mầng; cách hăm hở, mau-mắn.

allégresse n. f.: sự vui-mầng. *Cris d'allégresse*, tiếng vui reo.

allégro và **allégretto** adv.: cách vui; cách hăm-hở. *Jouer un allégro*, đánh một bài (bản) đờn giọng vui.

alléluia n. m.: (ngợi khen Chúa) vui á vui à vui!

alléguer v. a.: trưng ra; lấy thế, nói thế... *Alléguer des témoignages*, trưng chứng ra. *Alléguer un exemple*, trưng gương. || *Alléguer sa mauvaise santé*, nói thế mình đau.

aller v. a.: đi. *Aller en Chine*, đi bên Tàu. *Aller à Hué*, đi Huế || *Ce chemin va à...* cái đường nầy nó đi tới... || *Ce cheval va bien*, con ngựa nầy đi (chạy) giỏi. || *Cela ne va pas*, không ra gì. *Le commerce va*, việc buôn-bán khá. || *Cet habit me va*, áo nầy vừa tôi. || *J'allais partir*, khi ấy tôi hòng đi. || *Comment allez-vous?* anh mạnh khoẻ thế nào? || *Aller aux voix*, hỏi ý

tứ người. || *Se laisser aller*, **buông** (chiu, tủy) theo... || *Il y va de la vie* đại hệ, một sống một chết đó... || *S'en aller*, đi đi; đi về; chết. || *L'aller et le retour*, và đi và về; bận đi bận về. || *Le pis aller*, (cho dữ cho xấu hết sức đi nữa) = cho quá đi, cho cùng đi nữa.

alliage n. m. : sự chế (sự trộn); sự pha. || *Alliage de bien et de mal*, pha lành **pha** dữ. || *Sans alliage*, (không-có chế, pha) **ròng**.

alliance n. f. : sui-gia; sự giao lân. *Faire alliance avec...* làm **sui-gia** với... || *Anneau, bague d'alliance*, nhẫn **hôn phối**. || *Traité d'alliance*, tờ **giao lân**.

allier v. a. : chế, pha, trộn; hiệp-lại; làm bạn. *Allier le zinc avec le cuivre*, **chế** kẽm với đồng. || *Allier l'indulgence à l'équité*, **chế** phép công-thẳng với sự nhơn-thứ. || *S'allier*, v. pr. : làm sui; làm bạn; giao lân-hữu với nhau. *Deux familles s'allient*, hai nhà **làm sui** với nhau. *Il s'est allié à* hay-là *avec une bonne famille*. nó **làm bạn** với con nhà tử-tế, (nó **đụng nhằm** nơi tử-tế). || *Les deux rois se sont alliés ensemble*, hai vua **giao lân-hữu** với nhau. || *Cet argent est allié*, bạc nầy có **pha**. || *Nous sommes alliés*, ta là **sui-gia** với nhau.

alligator n. m. : con sấu (thứ ở bên thế-giới-mới nam).

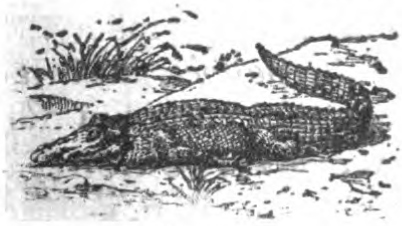
Alligator

allocation n. f. : sự cho; sự **cấp-phát**.

allocution n. f. : sự nói khó; bài giảng vắn-vắn; lời nói với....

allonge n. f. : cái thêm vào cho dài ra. *Mettre une allonge à un habit* **nối thêm** áo cho dài.

allongement n. m. : sự thêm dài; sự nối thêm.

allonger v. a. : làm cho ra dài. *Allonger un vêtement*, **nối áo cho dài**. || *Allonger la main*, **giơ** tay **với**. || *Allonger un coup d'épée*, **đâm** một gươm. || *Figure allongée*, mặt **dài** || *S'allonger* v. pr. : dài ra; ra dài, **ra lâu**.

allouable adj. : có lẽ cho được.

allouer v. a. ; cho; cấp (tiền bạc mà dùng việc gì).

allumer v. a. : đốt; thắp; giục. || *Allumer le feu*, **nhúm** lửa. *Allumer la lampe*; **thắp** đèn. *Allumer sa cigarette*, **thắp** *ou* **đốt** điếu thuốc. || *Allumer la colère*, **giục** lòng giận. || *Le feu s'allume*, lửa **cháy** || *Ses yeux s'allument*, con-mắt nó **đỏ lên**.

allumette n. f. : thẻ diêm; cây quẹt (mà thắp); đóm sinh.

allumeur n. m. : kẻ thắp đèn.

allure n. f. : cách đi; điệu đi; thế đi; hơi đi; nước đi. *Allure d'un cheval*, **nước** ngựa.

allusion n. f. : (cách nói bắt cái nầy mà chỉ cái kia); lời nói chạm ý (ngụ ý); sự nói góc (khoé, cạnh). *Faire allusion à...* nói **ngụ ý** về...

alluvion n. f. : đất bồi. *Terre d'alluvion*, đất **bồi**.

almanach n. m. : lịch, cuốn lịch.

aloès n. m. : cây nha-đam; vị lư-hội.

aloi n. m. : (theo phép); tuổi vàng, tuổi bạc; (thấp, cao, tốt, xấu). *Or*

Aloès

de bon aloi, vàng **cao** (tuổi). *Or de mauvais aloi*, vàng **thấp** (tuổi). || *Marchandises de bon aloi*, hàng **tốt**. || *Homme de mauvais aloi*, người **hèn** (**xấu**).

alors adv.: khi (thuở, buổi, lúc) ấy, bấy-giờ; vậy-thì, nếu *ou* như-vậy..., thì... || *Mode d'alors*, tục **thuở ấy**. || *Alors il dit...* **bấy-giờ** nó mới nói. || *Alors n'en parlons plus*, **như vậy**, thì thôi, (ta đừng có nói đến nữa). || *Jusqu'alors*, cho đến **khi ấy**. || *Alors que...* dẫu mà... khi...

alouette n. f.: (chim đồng nhỏ hay làm ổ trong bụi lúa mì). Thứ chim chóc mào, (chào-mào) T. choắt-choè, chà-chiện *ou* chuyện, (sơn-ma tước, thiên-ma, (giác-linh, c.), chim bồng tà-lơi.

Alouette,

alourdir v. a.: làm cho nặng.

alpha n. m.: chữ đầu chữ cái *Grêcô*.

alphabet n. m.: chữ cái, chữ gốc (mà âm vận); sách dạy chữ cái; sách vần.

alphabétique adj.: đặt theo thứ-tự chữ.

alphabétiquement adv.: theo thứ-tự chữ a b c.

ALPHABET FRANÇAIS

MAJUSCULES	MINUSCULES
A B C D E	a b c d e
F G H I J	f g h i j
K L M N O	k l m n o
P Q R S T	p q r s t
U V W X Y	u v w x y
Z	z

VẦN CHỮ QUỐC NGỮ

CHỮ HOA	CHỮ NHỎ
A Ă Â B C	a ă â b c
D Đ E Ê G	d đ e ê g
H I K L M	h i k l m
N O Ô Ơ P	n o ô ơ p
Q R S T U	q r s t u
Ư V X Y	ư v x y

altérable adj.: hay hư; hay đổi ra khác.

altération n. f.: (sự đổi ra khác); sự làm hư; sự giả; sự khát nước.

altercation n. f.: sự cãi-lẫy, cãi-lộn; (cãi-cọ, rầy-rà với nhau).

altérer v. a.: (đổi ra khác); làm cho hư; làm cho khát nước. || *S'altérer* v. pr.: hư; đổi-dời; ra khác. || *Altérer l'amitié*, **phá** nhân-ngãi. || *Altérer le sens*, **đổi** nghĩa-lý, cắt nghĩa **sái đi**. || *Altérer la monnaie*, **làm** tiền bạc giả. || *Le salé altère...*, đồ mặn hay **bắt khát nước**. || *Les mœurs s'altèrent*, phong- tục **hư đi** *ou* **đổi dời**.

alternatif, ive adj.: thay *ou* luân phiên; đắp-đổi nhau.

alternative n. f.: sự đắp-đổi nhau; sự chọn (trong hai cái lấy một). *Laisser, donner l'alternative à...*, cho **chọn lấy** mặc ý.... *Vie pleine d'alternatives*, đời lao-đao lận-đận (khi chìm khi nổi).

alternativement adv.: thay phiên, đắp-đổi.

alterne adj.: lạc-khoản, đối nhau. *Feuilles alternes*, lá lạc-khoản, so-le.

alterner v. a., n.: đắp-đổi nhau; luân phiên.

ltesse n. f. : (sự cao-sang); tước lặng kêu các ông hoàng bà chúa. *Son Altesse, Votre Altesse*, điện-hạ c. đức ông, đức bà.

ltier, ière adj. : kiêu-cách, kiêu-hảnh, kiêu-căng, kiêu-ngạo; hay làm kiêu (cao).

alumineux, euse adj. : có phèn. *Eau alumineuse*, nước phèn.

aluminium n. m. : thứ nhẹ mà sáng như bạc.

ilun n. m. : phèn chua, (bạch phàn c.).

iluner v. a. : Nhúng nước phèn; trụng phèn.

ilvéole n. m. : lỗ tàng ong; lỗ chơn răng.

Alvéoles.

amabilité n. f. : sự đáng mến (thương, yêu...).

amadou n. m. : bủi-nhùi.

amadouer v. a. : dỗ; lấy lòng.

Amadouvier.

amaigrir v. a., n. : làm cho ốm; ốm đi, ra ốm. || *S'amaigrir* v. pr. : ốm; ra ốm.

amaigrissement n. m. : sự ốm.

amande n. f. : trái hồ-đào, mệnh-đào; hột (trái) hạnh-nhơn; hạt (hột) trái cây.

amandier n. m. : cây hồ-đào, mệnh-đào; cây hạnh-nhơn.

Amandier

amant, e n. : người trai-gái. (tình-nhơn, c.); kẻ thương (yêu-mến, ưa). || *Amant de la nouveauté*, kẻ hay chuộng lạ, tham xinh. || *Amant de la gloire*, kẻ ham danh-vọng.

amarante n. f. : hoa *ou* bông mồng-gà; bông bụt, hoa-hồng-cần. || adj. màu mồng-gà; sắc bông bụt.

Amarante.

amarrage n. m. : sự bỏ đỏi mà buộc tàu, (thuyền, ghe).

amarre n. f. : dây bịn; đỏi, đàng đỏi.

amarrer v. a. : bịn (cột, buộc, tàu, ghe, thuyền). *Amarrer un radeau*, bỏ đỏi bịn bè.

amas n. m. : đống. *Amas de bois à brûler*, đống củi thổi. *Amas de briques*, đống gạch.

amasser v. a. : sắp đống, chất đống; góp, góp-nhóp; tích, tích-trử; thâu, (thu), trử. || *S'amasser* v. pr. : tựu, nhóm, vầy lại. || *Amasser de l'argent*, góp-nhóp tiền bạc. *Amasser sou à sou*, góp nhóp từ đồng.

amateur n. m. : kẻ ham. *Amateur de l'antiquité*, kẻ ham đồ xưa. *Amateur de plaisirs*, kẻ ham vui.

amazone n. f. : đàn-bà mạnh-mẽ có tài đánh giặc; áo đàn-bà mặc mà cỡi ngựa.

Amazone

ambages n. f. pl. : lời nói quanh-lộn. *Parler sans ambages*, nói ngay ra, đừng nói quanh nói lộn.

ambassade n. f. : chức sứ; sứ bộ; nhà sứ *ou* sứ quán.

ambassadeur n. m. : sứ, quan sứ; kẻ thay mặc đổi lời.

ambassadrice n. f. : bà sứ, (vợ quan sứ); mai-mối.

ambiant, e adj. : bao lấy. *L'air*

ambiant, khí bao lấy chung-quanh.

ambidextre adj., n.: kẻ dùng cả hai tay (tay mặc tay trái) cũng được.

ambigu n. m.: bữa ăn dọn và thịt và đồ tráng miệng cũng một lần (lược).

ambigu, uë adj.: hồ-nghi; không rõ, không chắc nghĩa; có hai nghĩa. *Réponse ambiguë*, lời trả lời có hai nghĩa (phân hai).

ambiguïté n. f.: sự có hai nghĩa.

ambigûment adv.: cách có hai nghĩa (không chắc, không rõ).

ambitieusement adv.: cách tham-lam, ham-hố.

ambitieux, euse adj.: tham-lam, ham-hố. *Homme ambitieux*, người ham-hố danh-lợi. || *Style ambitieux*, cách nói cầu-cao chuốt ngót quá.

ambition n. f.: lòng tham; sự ham (danh-vọng của-cải quá).

ambitionner v. a.: ham, ham-hố, ước-ao; cầu (cho được). *Ce que j'ambitionne, c'est...* cái đều tôi ước-ao (mơ-ước, tham, ham) cho được là...

amble n. m.: nước kiệu (ngựa). *Aller à l'amble*, (đi) kiệu lúp-xúp. *Le cheval a l'amble doux*, con ngựa nầy kiệu êm.

ambre n. m.: hổ-phách. *Collier d'ambre*, chuỗi hổ. *Boutons en ambre*, nút hổ. || *Fin comme l'ambre*, trong như hổ-phách (sáng ý lắm).

ambrer v. a.: bỏ hổ-phách vô cho thơm.

ambroisie n. f.: đồ-ăn các bụt thần; đồ mĩ-vị; đồ ngon vật lạ.

ambulance n. f.: nhà-thương thế binh để nuôi bệnh.

ambulant, e adj.: dạo (đi chỗ nầy chỗ kia, không ở một chỗ). *Marchand ambulant*, kẻ đi bán dạo, kẻ buôn gánh bán bưng.

ambulatoire adj.: vô định xứ, không chắc một chỗ, rày đây mai đó; lưu-lênh.

âme n. f.: hồn, hồn-vía; lòng, trí; lòng người. *Âme spirituelle*, linh-hồn. *Âme végétative*, giác hồn. *Âme sensitive*, sanh-hồn. *Corps sans âme*, xác không hồn. *Âme et mânes*, hồn-vía. || *Âme noble*, lòng-dạ quảng đại. || *Les yeux sont les miroirs de l'âme*, con-mắt là kính-soi lòng, (lòng làm-sao nó chiếu ra nơi con-mắt hết). *Savoir en son âme*, biết trong lòng mình. *Rendre l'âme*, trút linh-hồn. *Salut des âmes*, việc rỗi linh-hồn. || *Les âmes du purgatoire*, các đẳng linh-hồn ở trong luyện-tội. || *Je n'ai pas vu une âme*, tôi không có thấy lấy một người. || *Ville de vingt mille âmes*, thành ở được hai muôn con người-ta.

amélioration n. f.: sự làm cho ra tốt hơn.

améliorer v. a.: làm cho ra tốt hơn.

amen n. m.: tiếng *hébreu* chỉ nghĩa: xin cho được như lời nguyện.

amendable adj.: có lẽ sửa lại được; có lẽ làm cho ra tốt lại được. || *Terres amendables*, đất có lẽ làm cho ra tốt lại được.

amende n. f.: vạ; tiền vạ. *Payer une amende*, ra tiền vạ, chạy vạ. *Infliger une amende*, bắt vạ. *Encourir l'amende*, phải (bị) vạ. *Condamné à une amende*, mắc (bị) phạt vạ. || *Amende honorable*, vạ

bắt phải chịu lỗi mà-thôi (tội tạ vạ lạy).

amendement n. m.: sự sửa lại.

amender v. a.: sửa lại; hoán-cải c. *Amender une loi*, sửa luật lại. *Samender* v. pr.: sửa mình lại; hối-cải.

amener v. a.: đem đến... tới... dắc-đến... tới... *Amener quelqu'un*, đem ai tới... *Amener un cheval*, dắc ngựa đến... *Amener à sa maison*, đem về nhà mình. || *Mandat, arrêt d'amener*, tờ dạy bắt đem nộp. || *Un malheur en amène un autre*, sự dữ nầy nó dắc sự dữ khác đến = họa vô đơn chi c. || *Amener une mode*, bày tục thói. || *La guerre amène bien des maux*, giặc-giã hay sinh ra nhiều đều dữ (đều hại). || *Amener les voiles*, hạ buồm xuống. || *Amener pavillon*, hạ cờ, (= chịu đầu).

aménité n. f.: sự vui-vẻ xinh-tốt, thú vui, cảnh vui.

amer, ère adj.: đắng, đắng-cay. *Très amer*, đắng nghét; đắng chẳng. || *Raillerie amère*, lời nói chơi đau. *Reproches amers*, lời quở-trách nặng. || *Prendre des amers*, uống đồ đắng. || *L'amer et le doux*, cái đắng, cái ngọt. || *L'amer d'un poisson*, cái mật cá.

amèrement adv.: cách đắng-cay.

américain, ne adj.: thuộc về Thế-giái mới. n. m.: *Un Américain*, một người Thế-giái mới.

amertume n. f.: sự đắng-cay. || *Les amertumes de la vie*, sự đắng cay khốn khó ở đời.

ameublement n. m.: đồ-lề trong nhà (giường, ghế, tủ, bàn...).

ameuter v. a.: (kêu nhóm chó lại cả bầy); tụ lại; giục dấy loạn. *Ameuter le peuple*, xúi dân làm loạn.

ami, ie n., adj.: kẻ thiết-nghĩa, kẻ có tình-ngãi; bạn-hữu, bằng-hữu, anh-em-bạn. *Les amis*, anh-em, bạn-hữu; chúng bạn. *Bon ami*, bạn-hữu thiết. *Ami intime*, bạn nghĩa-thiết, tri-âm. || *Ami de la vérité*; kẻ ưa sự thật. || *Vents amis*, gió xuôi.

amiable adj.: thiết, tử-tế; phải-thế. *Accueil amiable*, sự rước-đãi tử-tế.

amiable (*à l'*) loc. adv.: cách êm, (tương thuận, tự thuận, c.). *Arranger un différend à l'amiable*, huề (= hòa) nhau cách êm-ái, tự thuận, c.). *Vendre à l'amiable*, bán êm (đàng thuận mua, đàng thuận bán).

amiablement adv.: cách thuận, cách êm.

amiante n. m.: (thứ đá không cháy được mà kéo ra chỉ được; nó có sớ như bông, lấy làm tim đèn nó không lụn.) Hỏa-càn bố-tuyến c., hoả-hoàn, dương-khi thạch c.

amical, ale adj.: thiết-tình; thiết-nghĩa; bởi tình, có nhơn-nghĩa.

amicalement adv.: cách thiết-nghĩa.

amict n. m.: khăn vai (thầy cả (chánh tế) mặc vô trước hết rồi mới mặc áo lễ).

amidon n. m.: bột để mà hồ đồ giẻ (áo-quần trắng).

amidonner v. a.: hồ (cho trắng).

amidonnerie n. f.: nơi làm bột hồ.

amidonnier n. m.: kẻ làm hay-là bán bột hồ.

amincir v. a.: làm cho mỏng

amincissement n. m.: Sự làm cho ra mỏng.

amiral n. m.: (quan lớn cai binh thủy) đô-thống thủy-sư; quan chưởng-thủy đô-thống. *Vice-amiral*, quan thủy-sư đề-đốc. *Contre-amiral*, quan thủy-sư. *Amirale* n. f.: bà đô-thống thủy-sư.

Amiral.

amirauté n. f.: bộ *ou* ty đô-thống thủy-sư để lo việc bộ và việc binh-thủy.

amission n. f.: sự mất.

amitié n. f.: nghĩa *ou* ngãi, tình-ngãi; tình ân-ái, ngãi-nhơn. *Lier d'amitié*, kết **nghĩa**; làm (kết) bạn. || *Faites-moi l'amitié de...* hãy làm **ơn** mà... || *Présentez mes amitiés à...* hãy nói... tôi gởi **lời thăm**.

ammoniaque n. f.: cang-sa, c. (nước tiểu quỉ).

amnistie n. f.: ân-xá.

amnistier v. a.: đại xá; tha tội.

amodier v. a.: (*affermer*) cho mướn ruộng-đất.

amoindrir v.a.: làm cho ra ít hơn; bớt. || *S'amoindrir* v. pr.: ra ít hơn.

amoindrissement n. m.: sự bớt, (ra ít hơn).

amollir v. a.: làm cho ra mềm, dịu. *Amollir la cire*, **làm cho** sáp ra **mềm**. || *Amollir le cœur intraitable*, **làm cho** lòng cứng-cỏi **ra mềm-mại**. || *S'amollir* v. pr.: ra mềm; ra **yếu**.

amollissement n. m.: sự làm cho ra mềm.

amonceler v. a.: chất đống, chồng đống. *Sacs amoncelés*, bao-đống.

amoncellement n. m.: sự chất đống.

amont n. m.: (phía lên nguồn); thượng lưu, c.; ngọn (nguồn) sông.

amorce n. f.: mồi (câu cá); thuốc ngòi. *Mettre une amorce à l'hameçon*, móc **mồi** vào lưỡi câu. || *Être une amorce pour...* làm **mồi**.

amorcer v. a.: móc mồi; rù-quến, cám-dỗ; gắn hột nổ, *ou* bỏ thuốc ngòi. *Amorcer un hameçon*, móc **mồi** vô lưỡi câu. *Amorcer un fusil*, đổ *ou* bỏ **thuốc ngòi**; gắn hột-nổ.

amortir v. a.: làm cho bớt dần-dần. *Amortir la douleur*, **làm cho bớt** đau. *Amortir une dette*, trả nợ **thì mòn** trả **lần** trả **hồi**; góp (trả dần-dần *ou* lần-lần). *L'âge amortit les passions*, càng có tuổi càng **bớt** lòng tư-dục.

amortissement n. m.: sự bớt lần-lần. || *Par amortissements*, **góp** (liềm, c.); thì-mòn; lần-lần (dần-dần).

amour n. m.: sự (lòng, tình) thương; lòng thương yêu *ou* yêu-mến. *Pour l'amour de Dieu*, vì **lòng kính-mến** Chúa. *Amour maternel*, **lòng** mẹ **thương** con. *Amour filial*, **lòng** con **thương** cha mẹ. *Amour conjugal*, **đạo** phu phụ; **nghĩa** vợ chồng. *Amour réciproque* hay-là *mutuel*, **sự thương-yêu** nhau. *Répondre à l'amour*, **thương** trả, **thương lại**. || *Faire l'amour à une fille*, **ve** gái (**chọc, ghẹo** gái). || *L'amour du prochain*, **sự thương-yêu** người. || *Lettre d'amour*, thơ **trai-gái**. || *Parler d'amour*, nói **chuyện hoa-tình**. || *Amour des lettres*, sự **ham** chữ

nghĩa. || *Amour de la patrie*, **lòng mến** quê-hương.

amouracher s' v. pr. : mê; phải-lòng. *S'amouracher d'une femme*, **phải lòng** một người đờn-bà.

amourette n. f. : sự thương qua buổi (qua đường, xấp-thì, không bền).

amoureux, euse adj., n. : hay thương; hoa-tình; kẻ thương (yêu, mến); kẻ phải lòng. *Femme amoureuse*, đờn-bà **đa-tình.** || *Amoureux d'une femme*, **kẻ phải lòng** đờn-bà. *Propos amoureux*, chuyện **hoa-tình.**

amour-propre n. m. : sự yêu riêng mình; sự kiêu-ngạo; đều tri kỉ, sự vì mình (tu-ố chi tâm, v. v.).

amovible adj. : đời-đổi được.

amphibologie n. f. : sự cắt-nghĩa ra hai phía được, vì câu nói không-có rõ; sự có hai nghĩa.

amphibologique adj. : có hai nghĩa; không rõ. *Oracle amphibologique*, lời sấm **có hai nghĩa** *ou* **ý** (không rõ nghĩa).

amphibologiquement adv. : cách không rõ, có hai ý, hai nghĩa.

amphithéâtre n. m. : nơi có sân lớn chung-quanh tròn, hay là thuần có xây bậc xây cấp đá lài-lài xuống để ngồi xem trò-chơi,

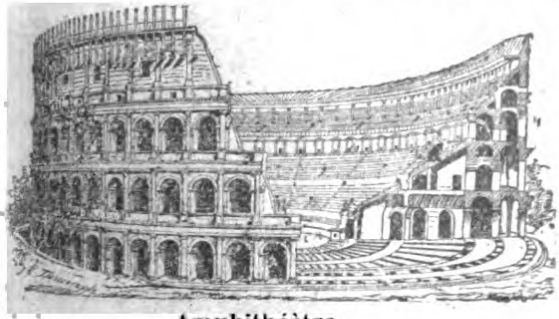

Amphithéâtre.

hoặc coi đua-vật, đời xưa dân Grêcô dân Rômanô hay làm.

amphore n. f. : bình vò, chình đời xưa, có hai quai xách.

Amphore

ample adj. : rộng. *Très ample*, **rộng** rinh, **rộng** thinh *ou* thinh. *Ample repas*, tiệc **lớn**, mâm cao cỗ **đầy**).

amplement adv. : rộng; nhiều.

ampleur n. f. : sự rộng; bề ngang, bề rộng. *Habit qui a trop d'ampleur* áo **rộng kích** quá.

amplificateur n. m. : kẻ thêm; kẻ thêu-vẽ ra.

amplification n. f. : sự thêm-thừa; sự làm phú, bài phú.

amplifier v. a. : tiêu-vẽ ra; làm phú.

ampoule n. f. : cái ve nhỏ, mụt ghẻ ngứa.

Ampoule

ampoulé, ée adj. : phồng lên, cương lên.

amputation n. f. : sự cắt, sự chặt đi. *Faire l'amputation d'une jambe*, **cắt** ống chơn đi.

amputer v. a. : cắt, chặt đi.

amulette n. f. : bùa đeo cổ, đeo tay, để mà trừ yêu-ma, thuốc độc v. v.).

amusant, ante adj. : vui; hay làm cho vui).

amusement n. m. : sự làm cho vui; sự chơi *ou* sự vui-chơi. *Amusement d'enfant*, sự (việc) con-nít **chơi.**

amuser v. a. : làm cho vui; khuấy chơi; phỉnh-phờ. *Cela l'amuse*, cái ấy **làm cho** nó **vui.** || *S'amuser* v. pr. : vui; chơi. || *S'amuser avec des livres*, **vui-chơi** cùng đèn sách. || *S'amuser à...* **bày** mà...

amusette n. f. : sự vui-chơi.

amuseur n. m. : kẻ chơi cho vui; kẻ phỉnh-gạt.

amygdale n. f. : cây hồ-đào, mệnh-đào; hạnh-nhơn; hòn hai bên cái họng; hầu-long hạch, c.

Amygdale

an n. m. : năm, (niên, c.); tuổi. *Le jour de l'an*, ngày **tết** đầu **năm**. *Nouvel an*, **năm** mới. *Le premier de l'an*, ngày mồng một **tết**. *Un an et demi*, một **năm** rưỡi. *Tous les ans*, mỗi năm. *Bon an mal an*, **năm** tốt, **năm** xấu; **năm** được, năm mất (trừ nhau), bồ đi chế lại. *Agé de six ans*, nên sáu **tuổi**.

anabaptistes n. m. pl. : phe kẻ dạy để con-nít tới tuổi khôn hãy rửa tội, hay-là đứa rửa tội khi còn nhỏ thì đến tuổi khôn phải rửa lại.

anachorète. n. m. : ẩn-tu; thầy tu rừng; ẩn-sĩ, dật-sĩ, c. *Vivre en anachorète*, ẩn-tu; ở tịch-mạc vắng-vẻ.

anachronisme n. m. : sự thuật truyện sái năm (không trúng mục-lệ; sái niên-canh tuế-thứ).

analectes n. m. pl. : sách rút các sách khác; sách dón, sách ước.

analogie n. f. : sự giống, tương-tợ. *La langue italienne a beaucoup d'analogie avec la langue latine*, tiếng *Italia* giống tiếng Latinh nhiều lắm.

analogique adj. : giống; tương-tợ nhau; hạp nhau; xứng nhau.

analogue adj. : giống.

analyse n. f. : (sự phân ra từ phần mà xem-xét cho kĩ); sự giạch lý ra cho rõ-ràng.

analyser v. a. : cách ra, giạch ra; dẫn-giải; xóc cương lại.

ananas n. m. : cây thơm, bụi trái (quả) thơm.

Ananas

anarchie n. f. : nội loạn, quốc loạn.

anarchique adj. : loạn. (không vua cai-trị).

anarchiste n. m. : kẻ muốn loạn không ai cai-trị.

anathématiser v. a. : dứt phép thông-công; loại ra, bỏ ra khỏi Hội-thánh.

anathème n. m. : vạ dứt phép thông-công.

anatomie n. f. : phép mổ (cắt, xẻ) mình con người con thú ra mà nghiệm mà coi; bài luận về thân-thể người vật; phép mổ-xẻ.

ancêtres n. m. pl. : ông bà; tổ-tiên, c., tiên-nhơn, c.

anche n. f. : cái lưỡi kèn; cái hộc xe gió.

Anche

anchois n. m. : tên thứ cá biển nhỏ kia hình như cá cơm.

Anchois

ancien, enne adj. : xưa; trước; củ, cựu. *Ancien temps*, đời **xưa**. *Anciennes amitiés*, tình **củ** ngài **xưa**. *Il est plus ancien que moi ..*, nó **trước** hơn tôi. *Imiter les anciens*, bắt-chước (noi theo) **người đời xưa** (**trước**). || *Les anciens d'Israël*, **kẻ lớn** (**cả**) trong dân Israël. || *Ancienne Grèce*, nước Grèce, (**đời**) **xưa** *ou* **thuở trước**. *Ancienne coutume*, thói **củ** tục **xưa**. *Ancien testament*, sấm-truyền **củ**. || *Ancien gouvernement*, cựu trào; trào **trước**. *Ancien maire*, xã **cựu**.

anciennement adv. : xưa, thuở xưa, khi (đời) trước.

ancienneté n. f. : sự **xưa**, sự **cũ**; sự lâu. *Avancement par ancienneté*, sự lên chức bởi **lâu hơn**, **trước hơn** người-ta.

ancrage n. m. : bến, chỗ đậu; chỗ neo. *Droit d'ancrage*, thuế **bến đậu; tiền bến**. *Ancrage peu sûr pour les vaisseaux*, **chỗ** thất-thế **đậu** tàu.

ancre n. f. : cái neo; mỏ neo. ‖ *Ancre de salut, ancre de miséricorde, la grosse, grande ancre, la maîtresse ancre*, **neo** thần. *Être à l'ancre*, **neo** lại. **đậu** lại. *Jeter, mouiller, laisser tomber l'ancre*, **bỏ, gieo**, xán, xuống **neo**. *Lever l'ancre*, **kéo**, lấy, nhổ **neo**. *L'ancre chasse*, tàu lướt **neo**. *L'ancre a quitté, est dérangée*, **neo** cày. *L'ancre ne veut pas mordre*, nó không ăn **neo** *ou* **neo** không an.

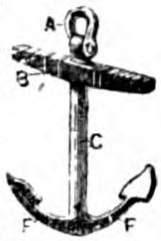

Ancre

ancrer v. n. : neo lại; bỏ xán xuống, gieo) neo.

andouille n. f. : dồi heo.

âne n. m. : con lừa, người dại hèn, dốt-nát, u-mê). *âne bâté*, **lừa bắt bành**. *Monter sur un âne*, **cỡi lừa**. ‖ *Dos d'âne*, giáp nước. ‖ *En dos d'âne*, khum khum mu-rùa. ‖ *C'est un âne*, nó **dại dột, hèn-hạ**) như con lừa.

Ane

anéantir v. a. : (làm cho ra hư-không); phá đi, tiệt (triệt) đi. *Anéantir une race*, **tiệt** dòng đi, *Anéantir un peuple*, **phá-tan** dân **một** nước **mất đi hết**. *Le temps en a anéanti le souvenir*, làu đời **làm cho mất** (**biệt**) tích đi. ‖ *S'anéantir* v. pr. : **mất** đi; tiêu đi. tan đi, hư-nát, ra không. *Rester comme anéanti*, **sửng sốt**. ‖ *Toutes les choses s'anéantissent*, mọi sự đều **trở ra không** *ou* **hư-nát-đi**.

anéantissement n. m. : sự hủy đi; sự làm cho mất biệt đi.

anecdote n. f. : truyện *ou* chuyện riêng *ou* tư (ít ai biết,) vì chưa đem vào sách-vở); tích nọ-kia.

ânée n. f. : một chuyến lừa chở.

anémie n. f. : bệnh hư huyết.

anémique adj. : bởi bệnh hư-huyết mà ra.

ânerie n. f. : sự dại dột, sự u-mê, sự dốt-nát.

ânesse n. f. : con lừa cái.

anévrisme n. m. : giãn mạch máu ra : bệnh.

anfractueux, euse adj. : có khúc có đẫn; quanh-quo co ; quanh quẹo. *Chemin anfractueux*, đường **quanh**

anfractuosité n. f. : sự quanh-quẹo; sự giò-giám. *Anfractuosité des rives*, vịnh, khúc sông; bãi, gành so-le.

ange n. m. : sứ ; Thiên-thần; sứ thần. *Ange gardien* hay là *tutélaire* **thiên-thần** giữ mình. *Beau comme un ange*, tốt như **thiên-thần** (như **tiên**; như **thần-tiên**). ‖ *Mémoire d'ange*, trí **hay** nhớ **lắm**. ‖ *Rire aux anges*, cười với thiên-thần) = cười **thầm một mình**.

angélique n. f. : khương-hoạt ; độc-hoạt-thảo.

Angélique

angélique adj. : **về** thiên-thần. *Vertu angélique*, nhơn đức **trọn-lành cả lớn**. ‖ *Salutation angélique*, kính kính mầng

angélus n. m.: kinh nhựt-một: *Angelus Domini*..... Thiên-thần xuống truyền-tin cho.....

angine n. f. . sự sưng họng; bệnh yết-hầu.

anglais, aise adj.: hồng-mao (xích-mao), anh. c.). *Etoffe anglaise*, vải **hồng-mao**. *Un anglais*, một người **hồng-mao**. || *L'anglais*, tiếng **hồng-mao**.

anglaise n. f.: tuồng *ou* điệu chữ viết kêu là tuồng chữ hồng-mao; tóc xe lọn xả xuống. *Porter des anglaises*, để tóc xe lọn bỏ xả xuống.

angle n. m.: góc; cạnh; khoé. *Angle de l'œil*, **khoé** con-mắt. *Terminé en angle*, **nhọn** đầu, **sắc** cạnh.

Angles: droit, aigu, obtus.

Angle d'un mouchoir, **chéo** khăn. *Taillé à plusieurs angles*, cắt **khía** ra. *Les quatre angles*, tứ **giác** c; bốn **góc**.

angoisse n. f.: sự cực lòng cực trí; sự sầu-não khốn-cực. *Poire d'angoisse*, trái lê chát. || *Avaler des poires d'angoisse*, (nuốt trái lê **chát**) **đắng-cay** trong lòng; **cực** lòng, **cực** trí. *Être dans l'angoisse*, bồi hồi sầu-não.

anguillade n. f.: nẹt bằng da lươn, da chạch hay-là khăn vấn lại.

anguille n. f.: con lươn; con chạch (con lệch *ou* lịch).

Anguille

|| *Ecorcher l'anguille par la queue*, lột **lươn** đàng đuôi (làm lếu). || *Rompre l'anguille au genou*, kẻ nơi đầu gối mà bẻ **lươn** (tính bậy). || *Il y a anguille sous roche*, (có **lươn**, **chạch** núp dưới đá) = có léo làm-sao đó, có chước chi đó, chớ không không.

angulaire adj.: có góc, có cạnh, có giác. *Pierre angulaire*, đá **cốt**, làm chơn làm cốt mà xây cho chắc; đá chêm góc (khoé).

anguleux, euse adj.: có góc có khoé. *Visage anguleux*, mặt **dữ** (nghiêm), mặt **chữ điền**.

anicroche n. f.: sự ngăn-trở. *Affaire pleine d'anicroches*, việc **khó** nhiều bề; việc **gay-trở**.

ânier, ère n.: kẻ dắc lừa; kẻ chăn lừa. *À rude âne rude ânier*, (lừa dữ **thằng chăn** cho dữ) = voi dữ **thằng nài** cho lanh?

animadversion n. f.: sự la-dức, quở-trách, sửa-phạt.

animal n. m.: con loài-vật, thú-vật, giống-vật, muông chim cầm-thú. *L'homme est un animal raisonnable*, người-ta là **con thú** có trí biết lẽ-lý. *Les animaux*, những **thú-vật**; **muông chim**, **cầm-thú**. *Animaux rampants*, loài **côn-trùng**. *Animaux aquatiques*, loài **thủy-tộc**. *Animaux de basse-cour*, loài **lục-súc**. *Animaux qui volent*, loài **cầm** *ou* **phi-cầm**, c. *Animaux quadrupèdes*, loài **thú** *ou* **tẩu-thú**, c. || *Oh! l'animal!* cái thằng (con) **u-mê! đồ dại! đồ chó.**

animal, ale adj.: (về thú có giác-hồn, có hồn, có sống; hay tri-giác; (thú-phẩm). *Règne animal*, loại **có sự sống**; **loại thú**. *Vie animale*, sự ăn-ở theo **tính thú**, (theo xác-thịt).

animalcule n. m.: con nhỏ-nhỏ (có kính hiển-vi mới thấy được).

animation n. f.: (sự làm cho sống *ou* có hồn), sự hăng, sự xung.

animer v. a. : (làm cho sống, có hồn); giục. *Animer un indolent*, giục đứa biếng-nhác. *Animer les soldats au combat*, giục lòng quân-lính cho nó hăng (dạn) mà ra trận. || *S'animer*, v. pr. : lên nước; nổi lên; nổi nóng. *Les esprits s'animèrent*, lòng người ta nổi xung lên. || *S'animer au bien*, giục nhau làm lành. || *S'animer dans la discussion*, nổi nóng khi cãi. || *Le teint s'anime*, đỏ mặt lên, phừng lên. *Les êtres animés*, vật có sự sống, loại hay sống. || *Animés l'un contre l'autre*, giận nhau.

animosité n. f. : sự phừng-lên ; sự nóng; sự giận-ghét, (gây nhau, oán nhau). *Avec animosité*, tâng-bằng vỡ-lỡ ; rát, hung. *Discuter avec animosité*, cãi rát, cãi hung. *Plaider des deux côtés avec animosité*, đối-nại hai đàng rát lắm. || *Par animosité*, bởi lòng giận (ghét).

anis n. m. : tiểu-hồi; vị. *Anis étoilé*, đại-hồi.

aniser v. a. : bỏ đại-hồi, tiểu-hồi vô; bỏ vị vào. *Aniser un gâteau*, bỏ vị vào bánh cho thơm. *Gâteau anisé*, bánh có bỏ vị.

anisette n. f. : (rượu có vị đại-hồi tiểu-hồi) ; rượu bạch-cúc; rượu ma-ni.

annal, ale adj. : năm một, từ năm. Location *annale*, sự cho mướn năm (nặm một).

annales n. f. pl. : (sách kể truyện từ năm) sách sử; sử, sử-kí, c., truyện. *Les annales des Lê*, sử kí nhà Lê. *Versé dans les annales*, thông sử-sách.

annaliste n. m. : kẻ chép làm sử; sử-thần, c.

anneau n. m. : vòng (niền), khoen, nhẫn, cà-rá đeo tay; khâu. *Anneaux d'une chaîne*, khoen xâ-tích. || *Mettre un anneau au groin d'un cochon*, (đeo (neo) vòng nơi mỏ con heo, cho bậy; của vấn cột cầu. || *Anneau pastoral*, nhẫn giám-mục (đức cha). *Porter un anneau*, đeo nhẫn chiên-chiên, cà-rá, khâu. *Anneau nuptial*, nhẫn hôn-phối ou phép giao.

Anneau

année n. f. : (V. An) năm. *Bonne année*, năm đặng mùa. *Mauvaise année*, năm mất mùa (hung-niên c.). || *Souhaiter la bonne année*, mừng tuổi. || *D'une année à l'autre*, năm nầy qua năm kia; nội trong một năm; chẳng năm nầy thì năm khác. || *D'année en année*, từ năm, từ năm. *Année prochaine*, sang năm. *Année passée*, năm ngoái. *Année précédente*, năm trước c. *Année bissextile*, năm nhuần.

annexe n. f. : cái thêm (phụ vô). *Annexe d'un bâtiment*, chái, giại, mái-hiên nhà. *Ecole annexe*, trường phụ.

annexer v. a. : nhập vô, sáp nhập c.; thêm vô... *Annexer Bình-thuận à la Basse-Cochinchine*, sáp-nhập tỉnh Bình-thuận về (với) đất Nam-kì. *Les trois provinces de l'Ouest ont été annexées à Saigon depuis 1867*, ba tỉnh phía tây (dưới đã sáp nhập về Gia-định là từ năm 1867.

annexion n. f. : sự sáp-nhập.

annihilation n. f. : (sự làm cho ra không) sự làm hư (tiêu) đi mất.

annihiler v. a. : làm cho mất (tiêu, tiệt) đi; hủy đi; phi đi, bất đi.

Annihiler un acte, **bất** tờ-thị **đi, phi** tờ **đi**. *Annihiler un testament*, **bỏ, bất** (không cứ) tờ trối *ou* tờ chúc-ngôn.

anniversaire adj., n.: giáp năm, lễ mỗi năm mỗi ăn (làm). *L'anniversaire d'un enfant*, ngày **giáp tôi-tôi** (tuổi-tôi, châu-tuế, c.). *Fêter l'anniversaire d'une naissance*, ăn ngày **sinh-nhựt**. *L'anniversaire du roi*, lễ **vạn-thọ**. *L'anniversaire d'un mort*, ngày chết **giáp năm**, ngày kị; kị-nhật, c.

annonce n. f.: lời rao, lời bảo; tờ rao. *Annonce dans un journal*, **lời rao** trong nhựt-trình.

annoncer v. a.: đem tin; báo tin (nói cho hay, cho biết); báo; rao (cao-rao), rao-truyền (giảng, giảng dạy); chỉ ra. *Annoncer une nouvelle*, **đem tin, nói tin**. *Il m'annonce le mariage de sa fille*, nó **nói cho** tôi **hay** nó gả con gái nó lấy chồng. *Annoncer les fêtes*, **rao** lịch. || *Annoncer une pièce*, **giáo đầu**. || *Annoncer la venue du Messie*, **nói tiên tri** Chúa Cứu Thế sẽ đến. || *Annoncer l'Evangile*, **rao truyền** đạo thánh; **giảng đạo**. *Annoncer la guerre*, **báo** giặc. *Annoncer quelqu'un*, **trình cho hay** có người nào tới. *L'éclair annonce l'orage*, chớp **chỉ dấu** dông mưa. *La crainte annonce un cœur faible*, sự sợ **chỉ dấu** non lòng.

annonciation n. f.: lễ Truyền-tin lễ Thiên-thần truyền tin cho rất thánh Đức-Chúa-Bà).

annotateur n. m.: kẻ chú-giải.

annotation n. f.: sự chú-giải, lời chú-giải; chân con.

annoter v. a.: chú-giải.

annuaire n. m.: lịch, lịch thường năm.

annuel, elle adj.: hằng năm, thường năm; từ năm, năm một. *Revenu annuel*, lợi **mỗi một năm** (**hằng năm**). *Plantes annuelles*, cây sống **năm một**.

annuellement adv.: mỗi năm; thường năm; quanh năm.

annuité n. f.: (sự trả từ năm); tiền góp năm (sự trả lún một năm một ít). *Par annuités*, **trả lún, góp từ năm**.

annulable adj.: bất (phi, đi được).

annulaire adj.: (có hình tròn như cái vòng); về nhẫn, cà-rá, khâu. *Doigt annulaire*, ngón (tay) áp ứt *ou* ngón tay **đeo nhẫn**.

annulation n. f.: sự bất, sự phi đi.

annuler v. a.: bỏ đi, bất đi. *Annuler une loi*, **bãi** luật **đi**. *Annuler un jugement*, **phá** án; **bác** án. (bỏ đi không cứ nữa).

anoblir v. a.: (làm cho sang trọng) phong-tặng; ban tước tặng. *Le roi vient d'anoblir cette famille*, vua mới **phong-tặng** cho nhà ấy.

anoblissement n. m.: sự phong tặng.

anomal, e, aux adj.: (không theo phép chung); chói, nghịch, khắc.

anomalie n. f.: sự sái phép thường; sự sái, quấy, khắc, nghịch thường (không theo phép).

ânon n. m.: lừa con.

ânonnement n. m.: sự ập-ợ.

ânonner v. a.: nói ập-ợ (ngập-ngừng.

anonyme adj.: không-có đề tên. *Lettre anonyme*, thơ **rơi**. *Ecrit anonyme*, sách **không có đề tên ai** làm. *Garder l'anonyme*, n. m.:

giấu tên (tiếng,) (không nói tên mình ra).

anormal, e, aux adj.: (thất-kiểu) nghịch, sái phép; phi-thường, c.

anse n. m.: quai, quai-xách (tai-xách). *Vases à anses*, bình có quai.

antagonisme n. m.: sự tranh nhau, sự giành nhau; sự đua nhau.

antagoniste adj. et n.: nghịch.

antarctique adj.: (chống, ngang, ngay, phía bắc): nam. *Pôle antarctique*, nam-cực.

antécédemment adv.: trước, khi trước, hồi trước.

antécédent, e adj. et n.: trước, ở trước, tiếng ở trước. *Faits antécédents*, việc khi trước đã qua. || n. m.: *Avoir de mauvais antécédents*, có việc xấu trước; có án ou tiếng khi trước xấu.

antéchrist n. m.: (nghịch Chúa *Christo*) quỉ-vương.

antédiluvien, enne adj.: trước lụt hồng-thủy. *Patriarche antédiluvien*, thánh tổ-tông hồi trước lụt hồng-thủy.

antenne n. f.: cây trục buồm; vòi, râu con ong con bướm.

antéoccupation n. f.: (sự lo trước), sự dè trước, đều người-ta câu-kết mà tẩy đi, mà dón lẽ đi.

antépénultième adj.: trước cái kế sau rốt.

antérieur, eure adj.: trước. *Ma naissance est antérieure à la sienne*, ngày sanh tôi trước ngày sanh nó. *Partie antérieure de la maison*, phía đàng trước cái nhà.

antérieurement adv.: trước. *Antérieurement à cette date*, trước cái ngày ấy

antériorité n. f.: sự trước hơn.

anthère n. f.: cái bao nhụy bông.

anthologie n. f.: (sự kén bông-hoa; sách thơ góp.

anthropophage adj., n.: kẻ ăn thịt người.

antichambre n. f.: trước phòng phòng, nơi, chỗ chực; tiền-đàng; khách-đường, c.

anticholérique adj. n.: trị ou trừ chứng dịch bệnh dịch-khí.

antichrétien, enne adj.: nghịch cùng phép đạo Gia-tô Đức-chúa Giê-giu.

anticipation n. f.: sự lấy trước đi; sự choán trước. *Par anticipation* choán trước đi.

anticiper v. a., n.: lấy trước đi; lậy trước đi. *Anticiper un payement*, trả trước kì. *Anticiper d'un jour*, làm trước đi hết một ngày. || *Anticiper sur...*, lấn. || *Anticiper sur le terrain...* lấn đất. || *Anticiper sur ce qu'on va dire*, nói hớt đi. || *Anticiper sur ses revenus*, ăn trước cái phần lợi mình đi. *Vieillesse anticipée*, già háp già sớm.

anticonstitutionnel, elle adj.: nghịch (sái, trái) phép đã lập; trái quốc-lệ.

antidate n. f.: ngày đề trước cái ngày làm giấy (viết thơ, viết tờ).

antidater v. a.: đề trồi ngày; đề sái ngày. *Antidater un acte*, làm tờ mà đề ngày tháng lộn về trước.

antidote n. m.: thuốc giải (trừ, dã, khử) độc. || *Le travail est un antidote contre l'ennui*, việc làm nó là thuốc giải phiền.

antienne n. f.: câu đối xướng (sĩ lượt) (câu hát rao trước và sau hát bài ca-vịnh).

antifébril, e adj.: hay trừ (trị) chứng rét (nóng-lạnh).

Antigone, đứa con gái dắc kẻ già mù-quáng, (tên con gái ông *Œdipe*, có hiếu, cha mù-quáng bị đày, tình nguyện đi theo mà dắc cha).

antipape n. m.: giáo-tông soán (tiếm) vị; giáo-hoàng giả.

antipathie n. f.: sự tự-nhiên không ưa-hạp (không biết vì cớ nào). *Avoir de l'antipathie pour quelqu'un,* **ghét,** không ưa người nào.

antipathique adj.: nghịch, khắc, xung-khắc. *Humeurs antipathiques*, tính **khắc** nhau, **nghịch** nhau. *Mon humeur est antipathique avec la vôtre,* tính tôi **nghịch** với tính anh. *Cela est antipathique à mon caractère,* cái ấy **không hạp** với tánh-khí tôi.

antiphonaire n. m.: sách vịnh-đối, (sách hát lễ Hội-thánh).

antiphrase n f.: tiếng nói lẩy, (lấy hư làm thiệt, lấy thiệt làm hư).

antipode n. m.: kẻ ở phía bên kia trái đất đối ngay, giao chơn lại với ta; trái, nghịch. || *Votre raisonnement est l'antipode du bon sens,* lý anh nói là **đều trái** (**nghịch**) lẽ thường thiên-hạ.

Antipodes

antiquaire n. m.: kẻ thạo-biết những đồ (của) xưa.

antique adj.: xưa (cổ, c.). *Vase antique,* bình **xưa**. *Simplicité antique,* sự thiệt-thà **đời xưa đời trước**. *Copier l'antique,* bắt-chước theo (**đời**) **xưa**; tùng **cổ,** c. || n. f.: *Une belle antique,* **đồ xưa** khéo (tốt).

antiquité n. f.: sự xưa; sự lâu đời. *De toute antiquité,* **xưa lâu lắm; đời** thượng **cổ**. *Héros de l'antiquité,* anh-hùng **đời xưa**. *Les antiquités,* những **cổ-tích,** những **của xưa, vật lạ**.

antithèse n. f.: đối, câu-đối. *Faire des antithèses,* làm **đối**.

antithétique adj.: nghịch, chống; đối, đối-đáp.

antivermineux, euse adj. n.: hay sát-trùng; thuốc sát-trùng.

antonomase n. f.: phép dùng tiếng chỉ chức-tước mà chỉ tên riêng người, như nói Đấng-Cứu-Thế (*le Sauveur*) mà chỉ tên đức Chúa Giê-Giu (*Jésus*).

antonyme n. m.: tiếng đối-nhau, chống (nghịch) nhau, như **lành** với **dữ, tốt** với **xấu**, v.-v.

antre n. m.: hang.

anuiter (s'). v. pr.: liều mình phải lỡ đường ban đêm.

anus n. m.: lỗ đít, lỗ khu, lỗ trôn; giang-môn, hậu môn, c.

anxiété n. f.: sự lo-lắng, áy-náy, bồi-hồi.

anxieusement adv.: cách áy náy, lo-sợ.

anxieux, euse adj.: hay lo-sợ, áy-náy, bồi-hồi.

août n. m.: tên kêu tháng tám năm tây. *Mois d'août,* tháng **tám**. *Faire l'août,* gặt hái (tháng tám). *La mi-août,* nửa tháng tám, rằm tháng tám.

apaisement n. m.: sự làm cho êm, cho nguôi, cho bớt đi.

apaiser v. a.: làm cho êm, (dịu, ngớt, bớt, nguôi...): dẹp (an) yên.

Apaiser une sédition, dẹp an loạn. || *Apaiser la douleur*, làm cho êm ou bớt đau. || *Apaiser un enfant qui pleure*, dỗ con-nít khóc nín. || *Apaiser la colère*, làm cho nguôi giận. || *S'apaiser* v. pr.: dịu, yên, lặng... *Tempête apaisée*, bão đã dịu (tạnh) đi. || *Vent apaisé*, gió lặng. || *Troubles apaisés*, loạn đã dẹp yên. || *La colère apaisée*, cơn giận đã nguôi.

apanage n. m.: phần ăn vua cho các ông hoàng con thứ vua; sự theo, sự sinh ra bởi, sự đeo-thẹo. *Donner une province en apanage*, cắt (cấp) cho một tỉnh phần ăn, (lộc dân-xã). || *L'erreur est l'apanage de l'homme*, sự lầm-lỗi là sự thường người-ta hay có. || *Les infirmités sont l'apanage de la nature humaine*, tật-nguyền bịnh-hoạn là cái nó đeo thẹo tính loài người-ta phải có.

apanager v. a.: cho phần-ăn.

apanagiste n. m.: kẻ được phần ăn.

apathie n. f.: sự ngơ-ngẩng, sự vô tâm.

apathique adj.: ngơ-ngẩng, lơ-láo, vô tâm.

apercevable adj.: có lẽ ngó-thấy được.

apercevoir v. a.: ngó-thấy; chợt-thấy; trông-thấy. *Apercevoir de loin*, trông thấy, xa-xa; thấy vọi. *Dès que je l'aperçu*, vừa khi tôi ngó-thấy nó. || *S'apercevoir* v. pr.: thấy, nhớ-thấy; hay, biết. || *Sans s'apercevoir*, lật-bật, lụi-hụi; không hay. || *Cette île s'aperçoit du rivage*, cái cù-lao nầy ở trong bờ ngó-thấy. || *Il s'aperçoit du piège*, (nó thấy bẫy rồi), nó biết mưu rồi. || *Il s'aperçut enfin qu'on le trompait*, nó mới hay là người-ta gạt nó.

aperçu n. m.: sự mới ngó thấy; cái cương (sách); cái tóm lại, rút lại. *Au premier aperçu*, vừa ngó-thấy; mới ngó-thấy một cái.... || *Un aperçu des matières*, cương sách xóc lại.

apéritif, ive adj., n.: (hay mở ra, khai ra); hay giục đói; hay khai vị. *Remède apéritif*, thuốc khai (mở) cho thông. || *Prendre un apéritif*, uống đồ khai vị (giục đói mà ăn cơm).

apetissement n. m.: sự bớt (cho nhỏ).

apetisser v. a.: làm cho nhỏ.

à peu près, loc. adv.: gần-gần; ước chừng, chừng; đâu chừng...

aphonie n. f.: (không có tiếng) sự tắt tiếng (thất thanh, c., á thanh, c.).

aphorisme n. m.: lời vắn-tắt mà ý tứ sâu (lệ ngôn, c.).

apitoyer v. a.: làm cho thương-hại, (thương-xót). || *S'apitoyer* v. pr. *S'apitoyer sur le sort de qqn*, thương-hại cái vận người nào.

aplanir v. a.: làm cho bằng mặt; ban-bằng. || *Aplanir les difficultés*, làm cho sự khó ra dễ. *Aplanir le chemin*, ban đường cho bằng. *Terrain aplani*, đất đã ban cho bằng.

aplanissement n. m.: sự làm cho bằng-thẳng.

aplatir v. a.: làm cho giẹp (xẹp, nhẹp) xuống. || *S'aplatir* v. pr.: giẹp đi (xọp, xẹp). *La terre est aplatie aux deux extrémités*, đất hai đầu giẹp. *La tumeur s'aplatit*, mụt xọp mủ. *Balle aplatie en tombant*, đạn té xuống nó giẹp đi

aplatissement n. m.: sự làm cho giẹp.

aplomb n. m.: dây dóng; thẳng, ngay; đứng thẳng. *Perdre son aplomb*, **xiêu** đi. *Ce mur tient bien son aplomb*, cái vách nầy nó **đứng thẳng** (**ngay**). *Prendre l'aplomb d'une muraille*, **dóng dây** mà coi vách xây có đứng thẳng hay không. || *Avoir de l'aplomb*, (đứng thẳng, ngay), tỉnh-tuồng; chắc ý, vững-vàng. || *D'aplomb* thẳng, ngay, vững.

apocalypse n. m.: (sự tỏ ra điềm lạ, sự kín-nhiệm); sách ông thánh *Gioang* tông-đồ chép về điềm lạ Chúa cho người ngó-thấy.

apocryphe adj.: không chắc, không thiệt, không chánh, (không có tên kẻ làm, không biết ai làm). *Auteur apocryphe*, tên kẻ làm sách không có chắc. || *Histoire apocryphe*, truyện **mập mờ** không có gốc. || *Nouvelle apocryphe*, tin không có chắc.

apogée n. f.: nơi mặt-trăng ở xa đất hơn hết; rốt, tột; cực phẩm; cao-xa mù-mù, tí-mù, vọi-vọi. || *Être à l'apogée de sa gloire*, vinh-vang đà tột phẩm.

apologétique adj.: binh, chữa. *Discours apologétique*, bài, lời **chữa**; điều-trần, c., biện tố, c.

apologie n. f.: lời chữa, binh (mình hay-là kẻ khác), điều-trần, c., sự chối lấy mình. *Faire l'apologie de qqn*, **binh** người nào. *Faire son apologie*, **chữa** mình; **chối** lấy mình.

apologiste n. m.: kẻ binh, kẻ chữa.

apologue n. m.: chuyện bày-biến ra mà dạy lẽ phải, chuyện nói tỉ.

apophtegme n. m.: phương ngôn, tục-ngữ; lời khôn-ngoan, cao-kì, sâu-nhiệm, lời thánh-hiền.

apoplectique adj.: thuộc về chứng đàm-hỏa, (phong; uất-máu).

apoplexie n. f.: bệnh ứ huyết (uất máu); đàm-hỏa, c., phong, chứng phong. *Attaqué d'apoplexie*, mắc **phong**, trúng **phong**. *Mort d'apoplexie*, mắc **phong** mà chết.

apostasie n. f.: sự bỏ đạo; sự chối đạo; phản chính qui tà, c.

apostasier v. n.: bỏ đạo; chối đạo.

apostat n. m.: kẻ bỏ đạo.

apostème hay-là **apostume** n. m.: mụt, mụt độc. *Se former en apostème* thành **mụt độc**. || *Il faut que l'apostème crève*, **mụt** phải làm (ra) miệng đi, việc nầy phải làm cho ra...

aposter v. a.: đặt mà rình (mà hờ). *Aposter des soldats pour une embuscade*, đặt binh **phục**. || *Aposter un assassin*, đặt người **rình** mà giết. || *Aposter de faux témoins*, **đựng** chứng dối.

apostille n. f.: chữ viết gạnh vô lề hay là sau thơ từ mà gởi-gắm. *Mettre une apostille à une lettre*, **viết gạnh** vào thơ.

apostiller v. a.: viết gạnh vô. *Apostiller un placet*, **gạnh vô** đơn mà gởi-gắm. *Apostiller un livre*, **gạnh** sách.

apostolat n. m.: chức Tông-đồ.

apostolique adj.: thuộc về thánh Tông-đồ. *Doctrine apostolique*, đạo **các thánh Tông-đồ** giảng-truyền; đạo (chính) chánh. *Zèle apostolique*, lòng sốt sắng **như các thánh Tông-đồ**. || *Bref apostolique*, tờ **Tô[illegible] thánh**. *Missionnaire apostolique*, [illegible]ầy giảng đạo **Tòa-**

thánh sai. *Vicaire apostolique*, Giám-mục thay mặt đức Giáo-tông, coi-sóc địa-phận trong nước ngoại-đạo.

apostrophe n. f.: sự trở mà nói ngay với người có mặt, vắng mặt cũng vậy, với vật vô linh tính dường như có mặt đó vậy; cái dấu nguéo đặt cho biết đã bớt chữ âm-vận đi, như l', d'.

apostropher v. a.: trở mà nói mà trách người nào; đặt dấu nguéo.

apothéose n. f.: sự phong thần, phong thánh. *Faire l'apothéose de qqn*, **phong thần** cho người nào; tặng-khen người nào quá.

apothicaire n. m.: kẻ chế thuốc; kẻ bán thuốc uống. *Boutique d'apothicaire*, tiệm bán thuốc.

apothicairerie n. f.: tiệm thuốc.

apôtre n. m.: tông-đồ. *Douze apôtres*, mười hai **thánh Tông-đồ**.

apparaître v. n.: hiện ra; hiện hình ra. || *Apparaître à...* hiện ra cùng... *Dieu apparût à Moïse*, Đức Chúa Trời **hiện ra** cùng ông thánh Môi-sen.

apparat n. m.: sự sắm sửa (sửa soạn) dọn-dẹp (cho lịch, cho nghiêm.) *Avec apparat*, oai-nghi, trọng thể. || *Un lit d'apparat*, giường để **chưng** chơi, (coi cho tốt).

apparaux n. m. pl.: đồ-cuộc dưới tàu (như neo-nọc, buồm-lạc, chằng-cột, v.-v.).

appareil n. m.: sự dọn dẹp; nghi-tiết; máy; đồ-lề, cuộc tiệc; đồ rịt, thuốc đặt. *Appareil de guerre*, đồ-lề sắm đánh giặc; binh-khí, c. || *Appareil de funérailles*, sự dọn đám ma; đồ [illegible]n-công. || *Appareil de chasse*, đồ sắm đi săn-bắn. || *Faire de grands appareils*, dọn dẹp sắm sửa hung. || *Mettre l'appareil à une plaie*, đặt thuốc. || *Mettre pour appareil des toiles d'araignées*, lấy váng nhện mà đắp mà đặt lên. || *Appareil photographique*, đồ (máy) lấy hình (lấy chơn dung). || *Appareil digestif*, máy làm cho tiêu thực; bao-tử tì-vị.

appareiller v. a.: bắt cặp (cho xứng cho đối nhau). *Chevaux bien appareillés*, ngựa **bắt cặp xứng nhau**. *Voilà un beau vase, je cherche à l'appareiller*, cái bình đẹp quá, tôi đang kiếm cho **xứng (đủ) cặp**. || *Appareiller*, dọn mà lui; sắm sửa lui ghe, tàu.

apparemment adv.: dường như, coi tuồng như....

apparence n. f.: bộ, hình bề ngoài; tình hình. *En apparence*, **bề ngoài**. *Avoir l'apparence de...* **có hình như... coi bộ...** *Objets de belle apparence*, đồ **coi tốt mả**. *Ces meubles ont beaucoup d'apparence*, những đồ nầy **hào-nháng** lắm. *Si l'on découvre la moindre apparence de fraude...* nếu bắt được **dấu** gì gian... || *Garder les apparences*, giữ **phép bề ngoài**.

apparent, ente adj.: tỏ, rõ; tỏ-lộ; bày ra bề ngoài. *Vérité apparente*, sự thật **rõ-ràng**. || *Vertu apparente*, nhơn đức **bề ngoài**.

apparier v. a.: bắt cặp; cấp đôi. *Apparier deux chevaux de carosse*, **bắt cặp** ngựa đi xe. *Bœufs mal appariés*, bò không **xứng cặp**. *Choses bien appariées*, đồ **xứng nhau, đối nhau**.

apparition n. f.: sự hiện ra... *Apparition des esprits*, sự quỉ-thần hiện ra. *Apparition d'une comète*, sự sao tua (sao chổi) mọc ra. *Faire une courte apparition*, chường mặt (ra mặt), một chúc rồi đi đi.

apparoir v. n.: tỏ ra; bày ra. *Il appert par...* rõ (hẳn) vì...

appartement n. m.: nhà ở; (chỗ ở có nhiều ngăn nắp); phòng. *Son appartement donne sur la rivière*, chỗ phòng nó ở day ra sông. || *Donner à qqn un appartement chez soi*, cho ai ở đậu nhà mình.

appartenance n. f.: cái thuộc về..; cái nhập vào... *Ce coin est une appartenance de ma terre*, khoảnh đó nó là miếng thuộc về đất tôi.

appartenir v. n.: thuộc về; về; là của...; ăn thua, thống-thuộc. || *Il appartient aux pères de châtier leurs enfants*, việc sửa dạy con cái là về (phần) cha mẹ. *Cela m'appartient*, cái ấy là của tôi.

appas n. m. pl.: mồi; chước; đều quến-dụ.

appât n. m.: mồi (câu cá, đánh bẫy). *Garnir un hameçon de l'appât*, móc mồi (vô lưỡi câu). *Mettre l'appât à la ligne*, móc mồi.

appâter v. a.: nhử, (nhắp), trao mồi, đút mồi (cho ăn).

appauvrir v. a.: làm cho nghèo (khó). *L'interruption du commerce appauvrit tout un pays*, sự nghẹt đường buôn bán làm cho cả xứ cả nước ra nghèo. || *Appauvrir un sol*, làm cho đất bớt tốt đi. || *S'appauvrir* v. pr.: ra nghèo. || *Sang appauvri*, huyết hư. || *L'État s'appauvrit par la guerre*, Nước ra nghèo vì giặc dã.

appauvrissement n. f.: sự ra nghèo, (nó rút bớt dần-dần).

appeau n. m.: cái tu-hít để giả tiếng chim mà kêu nó.

appel n. m.: sự kêu đến... *Appel à un tribunal*, sự kêu nài đến tòa khác; sự phúc án, kêu án. *Sans appel*, không kêu đến đâu nữa được. || *Battre l'appel*, giục trống thâu binh. || *Faire appel* điểm mục; kêu tên, điểm lại. || *Appel à l'insurrection*, giục làm loạn.

appelant, e n. f.: kẻ kêu án; kẻ phúc án.

appeler v. a.: kêu, gọi; kêu tên; kêu là...; gọi là... *Appelé du nom de...*, kêu bằng... *Il l'appelle du nom de père*, nó kêu người ấy bằng cha. *Comment appelez-vous cela?* anh kêu cái nầy là cái gì? || *Comment s'appelle-t-il?* tên nó là gì? *ou* nó tên gì? *Qui m'appelle là?* ai kêu tôi đó? *Ceci s'appelle...* cái nầy gọi là... || *Appeler par signes*, ra dấu mà kêu = ngoắt. || *Appeler en jugement*, kiện, thưa. || *Appeler en témoignage*, phân chứng, phân bua. || *Appeler les lettres*, đánh vần. || *Appeler qqn par son nom*, kêu tên *ou* kêu xách mé người nào. || *Les appelés*, kẻ Chúa gọi. || *La poule appelle ses poussins*, gà mái túc con. || *Appeler un médecin*, rước thầy thuốc.

appeler v. n.: kêu án. *Il en appelle*, nó kêu án. *J'en appelle...* tôi không chịu... tôi xin kêu tòa khác xét án lại.

appellatif, ive adj.: để mà kêu || n. m.. *un appellatif* một tiếng hiệu-gọi.

appellation n. f.: sự kêu; tiếng gọi; tên [illegible] *Appellation de*

ettres, sự **đánh vần**. *Cette appel-ation...*, cái **tiếng-gọi** nầy... cái **ên kêu** nầy...

ppendice n. m. : bổ di, c. ; thêm vào sau (sách), cái phụ-thêm.

ppentis n. m. : chái. *Ajouter un appentis*, **chái** ra. *Construire un appentis pour...* làm một **cái chái** để mà...

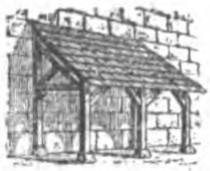
Appentis

ppesantir v. a. : làm cho ra nặng hơn ; đè. *Appesantir la tête*, **làm cho nặng** đầu. || *Dieu a appesanti sa main sur cette nation*, Chúa đã **đè tay** người trên dân ấy. || *Tous les maux s'appesantissent à la fois sur lui*, mọi sự dữ tuôn đến một lượt **đè lấy** nó.

ppesantissement n. m. : sự nặng-nề.

ppétence n. f. : sự thèm.

ppéter v. a. : thèm. *Appéter la viande*, **thèm** thịt.

ppétissant, ante adj. : làm cho thèm, trây thèm ; ngon. *Mets appétissant*, đồ **ngon** (thấy mà thèm).

ppétit n. m. : sự thèm ; sự ngon miệng (ăn). *Avoir appétit*, biết **thèm**, biết **đói** ; ăn biết **ngon**. *Exciter, aiguiser, réveiller l'appétit*, làm cho biết **đói**. || *Avoir de l'appétit pour...* **ham...**, có **lòng muốn** cho đặng... || *Être en appétit de fortune*, **ham** làm giàu. *Manger avec appétit*, ăn **ngon** miệng, ăn được cơm.

pplaudir v. a., n. : vỗ tay mà mầng (mà khen). *Applaudir aux acteurs*, **vỗ tay khen** con-hát ; **chầu**. *On l'a applaudi de cette bonne action*, người-ta **đều khen** nó **về** việc tốt ấy. || *S'applaudir de...* **khoe mình** về... || *S'applaudir d'avoir...* **mầng** vì đã...

applaudissement n. m. : sự vỗ tay ; sự đánh, ưng. *Donner des applaudissements*, **vỗ tay** mà **khen**. *Recevoir des applaudissements*, được **khen**.

applaudisseur n. m. : kẻ vỗ tay ; kẻ đánh chầu.

applicable adj. : (khá để (đặt) vô...) ; chỉ về.

application n. f. : (sự đặt vào). || *Avec application*, cách **siêng-năng chăm-chỉ**. || *Mettre toute son application à...* **ra sức**... *Application d'un remède*, sự **dùng** (**đặt**, **dán**) thuốc.

appliquer v. a. : (xấp vô...) đặt ; để vào, (trí, c.). *Appliquer une échelle au mur*, **bắc** thang lên (vô) vách. *Appliquer un cataplasme à la poitrine*, **dán** (**đặt**) một miếng thuốc-dán nơi ngực. *Appliquer sa main sur sa bouche*, **để** tay lên miệng. || *Appliquer un soufflet à qqn*, **vả** người nào một cái. || *Appliquer des couleurs à un tableau*, **bỏ** *ou* **điểm** nước thuốc. || *Appliquer qqn à la question*, **bắt người nào đem ra** mà khảo (tấn, tra). || *Appliquer mal à propos*, **dùng** bậy (không nhằm, trúng). || *Appliquer son esprit à qq chose*, **đem** trí *ou* **trí** ý về sự gì. || *Appliquer la peine*, **chiếu** luật trị tội. || *On peut appliquer ce terme à beaucoup d'objets*, cái tiếng nầy **dùng** (**lấy**) mà **nói về** nhiều cái được. || *Appliquer une comparaison à un sujet*, **lấy** (**dùng**) ví-dụ mà **nói về**. || *S'appliquer* v. pr. : lấy cho mình ; ra (sức ; chăm-chỉ. || *S'appliquer les louanges d'autrui*, **lấy** tiếng khen kẻ khác mà nhậ

cho mình. || *S'appliquer à l'étude*, chuyên học; chăm việc học. || *S'appliquer à perdre un autre*, lo hại người. || *S'appliquer à son devoir*, ra sức làm theo bổn-phận mình.

appoint n. m. : cái thêm vô cho đủ số; tiền châm. *Faire l'appoint*, châm thêm cho đủ. || *Il me devait 100 frs., il m'a donné 18 piastres et dix centimes d'appoint*, nó mắc tôi một-trăm francs, nó đưa cho tôi 18 đồng bạc, lại châm thêm mười đồng centimes nữa.

appointement n. m. : lộc, bổng; bổng-hướng, bổng-lộc; tiền công. *Avoir quinze mille francs d'appointements*, ăn lộc một muôn rưỡi francs. *Toucher ses appointements*, lãnh lộc, *Priver d'appointements*, cất bổng. *Avoir de gros appointements*, an lộc to, an bổng lớn.

appointer v. a. : cho ăn lộc.

apport n. m. : của đem về nhà chồng; của đem vô công-xi (công-ti); tiền hùn.

apporter v. a. : đam ou đem đến..., tới..., lại.. *Apporter des lettres*, đem thơ. || *Apporter une nouvelle*, đam tin. || *Apporter du soin à...* lo cho... || *Apporter des raisons...* lấy lẽ... đem lẽ mà... || *Apporter pour excuse sa mauvaise santé*, lấy lẽ mình đau mà kiếu. || *Apporter en mariage*, đem của về nhà chồng || *Apporter sur des bêtes de somme*, chở trâu, bò đến; kéo.... tới. || *Apporter par voiture*, xe tới; chở xe. || *Apporter par bateau*, chở ghe đem tới.

apposer a. v. : đặt vào, đóng vào. *Apposer le cachet*, đóng con-dấu. *Apposer le sceau*, đóng ấn. || *Apposer une clause à un contrat*, đặt điều-lệ vô tờ-giao. || *Apposer les scellés*, niêm, niêm-phong lại.

apposition n. f. : sự đặt vào, phép đặt hai tiếng tên-kêu liền nhau, tiếng sau cắt nghĩa tiếng trước, như : Tự-Đức, roi d'Annam.

appréciable adj. : có lẽ biết sự (biết-công được; đánh giá được).

appréciateur n. m. : kẻ định (đánh giá; kẻ biết xét trọng khinh.

appréciation n. f. : sự đánh giá, sự xét trọng khinh.

apprécier v. a. : đánh giá; xét công; biết cho thật giá. *Apprécier le mérite*, biết công. *Apprécier l'arbre à ses fruits*, coi trái mà đoán cây ra thế nào. *Apprécier à sa juste valeur*, định, cho nhằm cái đáng nó.

appréhender v. a. : bắt; sợ. *On l'a appréhendé au corps*, người-ta đã bắt nó. || *Appréhender la mort*, sợ chết. || *Appréhender de parler*, sợ không dám nói. || *Appréhender pour la vie*, sợ kẻo chết. || *Appréhender que la fièvre ne revienne*, sợ rét lại chang.

appréhensif, ive adj. : hay sợ. *Personne n'est aussi appréhensif que lui*, không có ai hay sợ bằng nó.

appréhension n. f. : sự e, sự sợ.

apprendre v. a. : (bắt lấy), biết; hiểu-biết; học cho biết ; học lại; cho biết, cho hay; dạy. *Qu'avez-vous appris de nouveau?* anh có biết sự gì lạ hay không? *J'ai appris cela de bonne part*, tôi biết đều ấy chắc. *Apprendre une nouvelle*, biết nghe, tin. *Apprendre une langue*, học tiếng. *Apprendre par cœur*, học thuộc lòng.

Il m'a appris la mort de sa sœur, nó **nói tin cho tôi hay** chị nó chết. *Il m'apprend que...* nó **cho tôi hay** (**biết**) rằng... || *Apprendre la grammaire aux enfants*, **dạy** con-nít **học** sách mẹo. *Je vous apprendrai à vivre*, tôi sẽ **dạy** anh **cho biết** cách ăn-ở. || *Je lui apprendrai qui je suis*, tôi sẽ **làm cho** nó **biết tôi** là ai.

apprenti, ie n.: kẻ đang học-nghề, (**dốt**, chưa từng); kẻ mới học, **học-trò**. *Apprenti d'un fondeur*, **kẻ đang học nghề** thợ-đúc. *Apprentie d'une couturière*, con-gái **mới học** may. || *N'être qu'un apprenti à la guerre*, **chưa từng** việc đánh **giặc**; **chưa thạo** nghề võ-nghệ. *Apprenti n'est pas maître*, **học-trò** không qua khỏi thầy.

apprentissage n. m.: sự học nghề. *Être en apprentissage*, **đang học nghề**. *Mettre en apprentissage*, cho **đi học nghề**. *Faire son apprentissage sous qqn*, **học nghề** với người **nào**. *Finir son apprentissage*, ra **nghề**.

apprêt n. m.: sự dọn-dẹp, sửa-soạn (**đồ** kia đồ nọ). *Apprêt d'un repas*, **sự dọn** (**bữa**) ăn. *Apprêt de guerre*, **sự sắm-sửa** binh-khí mà đánh **giặc**. || *Style plein d'apprêt* cách **nói bào-chuốt** quá. *Avec apprêt*, **có dọn** (sắm) trước, sẵn. *Sans apprêt*, không **sắm-sửa** = **sơ-sài**.

apprêter v. a.: dọn, sắm-sửa. *Apprêter un festin*, **dọn** tiệc. *Apprêter à manger*, **nấu** ăn. *Apprêter des peaux*, **thuộc** da. || *S'apprêter à fuir*, **lo** trốn, **sắm-sửa** trốn. *S'apprêter au combat*, **sắm-sửa** ra trận.

apprêteur n. m.: kẻ dọn.

apprivoiser v. a.: làm cho hiền (cho thuần, cho dạn, cho quen). *Apprivoiser une bête féroce*, **tập** con thú dữ **cho ra hiền** (thuần...). *Apprivoiser un oiseau*, **nuôi** chim **cho dạn**. || *Apprivoiser le caractère difficile*, **tập** tính khó **cho ra hiền** || *S'apprivoiser* v. pr.: quen, dạn, (mặt).

approbateur n. m.: kẻ ưng (chịu); kẻ khen; kẻ lấy làm phải. *Cette conduite n'aura point d'approbateurs*, ăn-ở như-vậy sẽ không có ai **ưng** (**khen**; **lấy làm phải**) đâu.

approbatif, ive adj.: chỉ dấu ưng (**cho**, **chịu**, **khen**...). *Signe, geste approbatif*, dấu (bộ) chỉ **ưng** (**chịu khen**).

approbation n. f.: sự ưng, chịu; phê; châu-phê. *Avoir l'approbation de tout le monde*, được ai nấy đều **ưng** (**khen**). *Avec l'approbation du peuple*, dân đồng **ưng**. *Donner l'approbation à...* **ưng chịu** cho... **phê-phú** cho... **y** cho...

approchant, te adj.: gần; giống (tựa, tợ; tương-tự, c.). *Couleur approchante de celle de l'or*, màu (mùi) *ou* sắc **giống** (**tợ**) sắc vàng. *Le faux a quelque chose approchant du vrai*, cái giả nó cũng có đều **giống** cái thật.

approchant adv.: gần, xê-xích. *Il est approchant de midi*, **gần** đứng bóng. *Il est trois heures ou approchant*, đúng giờ thứ ba, không thì cũng **xê-xích**.

approche n. f.: sự gần tới; sự tới gần. *Approche de la nuit*, sự **gần** tối. *De difficile approche*, khó **lại gần**. *Lunette d'approche*, kính coi **gần** *ou* kính hiển-vi. *Empêcher les approches*, ngăn không cho **tới gần**.

approcher v. a.: đem lại gần; để gần. *Approcher une table du feu*, **đem** bàn lại gần lửa. *Approcher des chaises d'une table*, **để** ghế **lại** gần bàn. *Approcher du but*, **gần** mức; **cọ** mức, **cọ** bia, **gần** trúng đích. *Approcher quelqu'un*, **đến** (**lại**) **gần** người nào. || *Approcher les grands*, **thân** (**cận**) với kẻ lớn (sang). *Les lunettes approchent les objets*, kính **thâu** (**đem**) đồ mình coi, **lại gần**. || *Approcher* v. n.: **hãy lại gần**. || *Approchez-vous* v. pr.: **hãy lại gần**. *L'heure de la mort approche* hay là *s'approche*, giờ chết gần đến.

approfondir v. a.: (làm cho sâu; đào cho sâu); xét cho đến (thấu cùng-tột). *Approfondir un fossé*, **đào** hầm **cho sâu đến đi**. || *Approfondir une affaire*, **xét cho đến việc** *ou* **cho chí lý**. || *Approfondir une question*, **xét** việc (**chuyện**) **cho ra** (**cho cùng**, **cho tột**). || *Connaissance approfondie*, sự thông-thái **lắm** (**sâu**, **cao-sâu**).

approfondissement n. m.: sự làm cho sâu; sự xét cho cùng (tột).

appropriation n. f.: sự làm cho ra của riêng về...; sự chiếm đoạt.

approprier v. a.: (làm cho ra của riêng), làm (dọn) cho ra vừa, (xứng-hạp tử-tế...). *Approprier son appartement*, **dọn** chỗ mình ở **cho sạch sẽ tử-tế**. || *Approprier une loi aux mœurs*, **ra** luật **xứng** theo thói-tục. || *S'approprier* v. pr.: chiếm lấy làm của mình; lấy lấy cho mình; cướp, đoạt. || *S'approprier un bien public*, **lấy** của chung **làm của riêng mình**. || *S'approprier la gloire qu'un autre s'est acquise*, **cướp lấy** danh-tiếng kẻ khác đã làm được.

approuver v. a.: **ưng**, **đành**; **lấy** làm phải; phê-phú; **châu-phê**. *Approuvez-vous sa conduite?* **nó** ăn-ở làm vậy, anh có **lấy làm phải** *ou* **ưng bụng** hay-không? *J'approuve que vous le fassiez*, **tôi ưng** cho anh làm cái ấy. *On approuve fort votre libéralité*, người-ta **khen** (**ưng bụng**) sự rộng-rãi anh lắm. *Le marché est approuvé*, cái tờ giao quan **đã phê** (**cho chữ**) rồi. *Le roi approuve*, vua **châu-phê**, (vua **cho**, **chịu**, **đành**).

approvisionnement n. m.: sự dự-bị (dự-phòng).

approvisionner v. a.: dự-phòng (dự-bị) cơm-tiền (tiền-gạo, lương-phạn). *Approvisionner une armée*, **lo cấp lương-phạn** cho binh ăn.

approximatif, ive adj.: gần-gần; ước chừng; phỏng-ước.

approximation n. f.: sự đạc (độ) chừng gần trúng; sự phỏng-ước.

approximativement adj.: gần-gần; phỏng chừng... đâu cũng...

appui n. m.: cái chống (đỡ); cây chỏi; nơi nương-dựa; chỗ nhờ-cậy. *Appui d'une plante*, **choái** cắm cây. || *Scipion était l'appui de Rome*, ông Scipiô là **rường-cột** nước Rôma. || Être sans *appui*, **cô thế**. || *Avoir de l'appui*, có **thân-thế**. || *Appui des malheureux*, chỗ **kẻ** khốn-khó **nhờ-cậy**.

appui-main n. m.: thước thợ vẽ để đỡ lấy tay cầm viết; thước đỡ tay.

appuyer v. a., n.: chống, chống-chỏi, nhận, đè; nương, dựa, binh, chữa. *Appuyer un mur par des piliers*, lấy cột mà **đỡ** (**chống**) vách. *Appuyer ses coudes sur*

une table, **chống** cánh-chỏ (tay) trên bàn. || *Appuyer l'État ébranlé*, **chống-đỡ** Nước nghiêng-nghèo. || *Appuyer ce qui penche*, **chống** ngã **đỡ** xiêu. || *Appuyer un cachet*, **nhận** con dấu **xuống**. || *Marcher sans appuyer le pied*, đi **nhón**, bước **nhẹ**. || *Appuyer sur la plume*, **đè** cây viết **xuống**; viết to nét. || *Appuyer une maison contre un coteau*, cất nhà **dựa** vò gò. || *Appuyer l'éperon à un cheval*, **thúc** ngựa, **giục** ngựa. || *Appuyer qqn*, **binh** (**chữa**) người nào. || *S'appuyer sur un bâton*, **chống** gậy; **nương** cây gậy. || *S'appuyer sur le coude*, **dựa** ninh. || *S'appuyer contre une colonne*, **dựa** (vào) cột. || *S'appuyer sur quelqu'un*, **nương dựa** (người nào); **lấy thế** người nào. || *S'appuyer sur qq chose*, **tin cậy** cái gì. || *S'appuyer sur son innocence*, **cậy** (ỷ) mình vô-tội.

âpre adj.: nhám, gắt; chua-chát. *Chemin âpre*, đường **hê hủng khó** đi. || *Humeur âpre*, tính (chứng) **quảu-rảu, khó ở**. || *Âpre à la gorge*, **gắt** cổ. || *Vin âpre*, rượu **mùi chát**. || *Âpre au gain*, **tham** lợi.

âprement adj.: cách gắt; cách chua-chát gắt-gớm.

après adv.: sau. || *Venir après*, tới **sau**. *Longtemps après*, **sau** lâu. *Peu après, quelques temps après*, cách ít lâu **sau**. *Ci-après:* **sau** nầy (đây).

après prép.: sau.., rồi *ou* đoạn. *Après que...* sau khi... từ khi... *Immédiatement après...*, kế lấy sau. *Après la mort*, sau **khi** chết; **chết rồi ou đoạn**. *Après les semailles*, **bắc** mạ (gieo-vãi) **rồi**... *Après ces paroles...*, nói bấy-nhiêu lời **đoạn**.. *Après avoir mangé...* **ăn rồi**... *Après tout*, **sau hết**. *Après Noël*, **sau** lễ Sinh-nhựt, *ou* lễ Sinh-nhựt **rồi**. *Il est arrivé après moi*, nó tới **sau tôi**. *Après coup*, (**rồi** việc mới...,) **muộn** quá. || *Après la mort, le médecin*, **chết rồi** mới có thầy thuốc, vô-ích. || *Rien n'est plus cher après la réputation*, không gì qui **cho bằng** danh-tiếng. *Après la peine, le plaisir*, **cực rồi** mới sướng, **hết cực** tới sướng. || *Crier après qqn*, **la** (**trách**) người nào. *Courir après*, rược **theo**, chạy **theo**. *Regarder après soi*, ngó lại **sau lưng**, ngó **ngoái**. *Sans regarder après soi*, (không ngó lại) miết-dài.

après (**d'**) loc. adv.: theo như... cứ-theo... *D'après nature*, **như** tự-nhiên. *D'après ce qu'il a dit*, **cứ-theo** lời nó đã nói. *D'après moi*, **theo như ý** tôi ..

après-demain loc. adv.: ngày (bữa) mốt; đến mốt; mốt. *Demain, après-demain, ou après...* mai, **mốt**, hay-là bữa kia.

après-diner n. m.: hay-là *après-dinée* n. f.: buổi ăn cơm trưa rồi.

après-midi n. m.: buổi xế, buổi chiều; xế qua, xế chiều, (từ trưa tới tối).

après-souper n. m.: buổi ăn cơm tối rồi (cho đến khi đi ngủ).

âpreté n. f.: sự nhám. *Âpreté de la peau*, **sự nhám** da. || *Âpreté des montagnes*, sự **gập-ghềnh** núi-non. || *Âpreté d'une réprimande*, sự quở-trách **nặng** (**xẳng**) lời. || *Âpreté au gain*, sự **ham** (**tham** lợi).

apte adj.: có tài, giỏi, hay. *Apte à beaucoup de choses*, giỏi nhiều

việc *Apte à remplir une fonction*, có tài (giỏi) mà làm chức...

aptitude n. f.: sự hay, sự giỏi; tài, tài hay, thiên-tư, c. *Avoir de l'aptitude à...* có thiên-tư (tài) mà...

apurement n. m.: sự dò sổ-sách cho đích.

apurer v. a.: (làm cho rành); dò sổ-sách cho đích. *Apurer un compte*, đổ sổ, tính sổ, (giũ sổ).

aquarium n. m.: thùng đựng nước nuôi cá; thùng non bộ; thùng rộng cá; bể cạn. T.

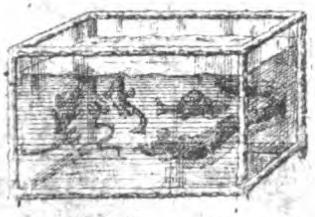
Aquarium

aquatile adj.: (vật sống dưới nước). loài thủy-tộc.

aquatique adj.: sống dưới nước. *Animaux aquatiques*, loài thủy-tộc. *Oiseaux aquatiques*, chim hay ăn dưới nước *Plantes aquatiques*, cỏ-cây ở dưới nước.

aqueduc n. m.: cống nước, (mương cho thông nước)

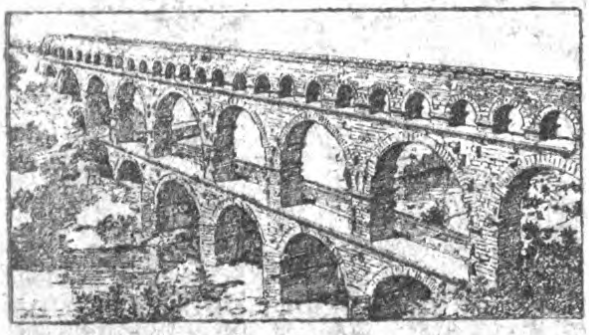
Aqueduc

aqueux, euse adj.: có nước; nhiều nước. *Fruit aqueux*, trái nhiều nước. || *Tumeur aqueuse*, mụt có nước.

aquilin, ine adj.: quặm, quẹo như mỏ phụng-hoàng. *Nez aquilin*, mũi quẹo ou quạm như mỏ chim, (diều ó).

aquilon n. m.: gió bắc (gió bấc); gió sóc.

arabe adj., n.: thuộc về xứ Arabia; người arabe; hà-tiện, hung-dữ, hay cho vay ăn lời như người arabe. *Chiffres arabes*, số arabe (chữ viết số đếm ta dùng bây giờ).

arabesque n. f.: hồi-văn, đàng lèo chạm theo kiểu arabe.

arabique adj.: bởi xứ Arabia. *Gomme arabique*, mủ đào.

arable adj.: cày được *Terre arable*, đất cày được.

arachide n. f.: đậu phộng, (lạc, T.; lạc-hoa, c.). *Huile d'arachides*, dầu phộng, (phụng).

araignée n. f: con nhện-nhện. (tri-thù, c.) *Toile d'araignée*, váng nhện. || *Doigts, pattes d'araignée*, tay, chơn dài như tay chơn con nhện.

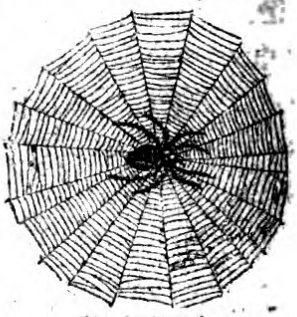
Araignée

aratoire adj.: về cày-cấy (ruộng nương) *Instruments aratoires*, đồ làm ruộng *ou* cày ruộng (như cái cày, bừa, trục, v.-v...).

arbalète n. f.: cái ná (cung).

arbalétrier n. m.: kẻ bắn ná; lính cầm cung.

Arbalétrier

arbitrage n. m.: sự phân-xử tư.

arbitraire adj: tự-ý; nghinh-ngang (ngang-tàng). *Lois arbitraires*, luật ra tự-ý mình. *Pouvoir arbitraire*, quyền phép ngang-tàng tự-ý.

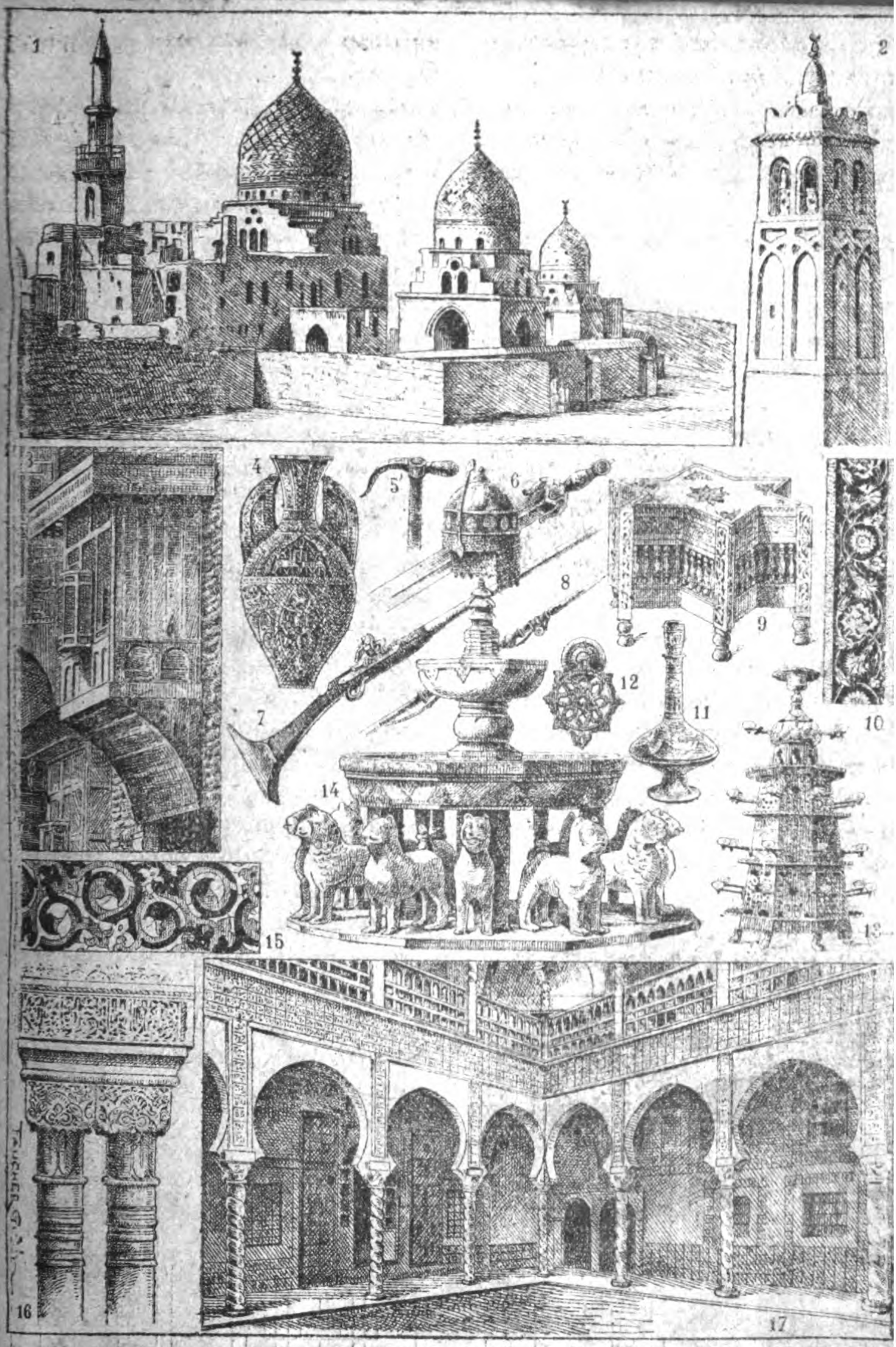

ART ARABE. — 1° Tombeaux des califes, au Caire ; 2° Minaret de Sidi-Okba, Algérie ; 3° Moucharaby, au Caire ; 4° Vase de l'Alhambra ; 5°, 6°, 7°, 8° Armes et casques (XV° s.) ; 9° Table (XV° s.) ; 10° Faïence murale ; 11° Bouteille en verre émaillé ; 12° Marteau de porte en fer ; 13° Lampe de mosquée ; 14° Fontaine de la cour des Lions à l'Alhambra ; 15° Mosaïque de marbre ; 16° Chapiteau de l'Alhambra ; 17° Vue intérieure de l'archevêché d'Alger.

arbitrairement adv. : cách tự-ý, ngang-ngược.

arbitral, e, aux adj. : tư-xử *ou* **xử-tư**. *Jugement arbitral*, án (đều) xử-tư (lựa lấy người phân-xử).

arbitration n. f. : sự đánh (trị) giá; sự phỏng-đạc.

arbitre n. m. : kẻ (người-ta chọn mà) phân-xử; ý riêng; tự-ý, c.; đấng cầm quờn *Arbitre d'un différend*, **kẻ phân-xử** việc rầy. || *Libre arbitre*, **chủ-trương**, c., phép được **tự-ý**. || *Arbitre de la vie et de la mort*, **đấng cầm quờn** sanh tử.

arborer v. a. : trồng, dựng lên. *Arborer un pavillon*, **dựng cờ, kéo cờ lên**. *Arborer l'étendard de la révolte* (kéo cờ làm nghịch) = dậy loạn; làm giặc.

arborescent, ente adj. : ra như cây; hình như cây.

arboriculture n. f. : sự trồng cây, lập vườn.

arboriste n. m. : kẻ ương cây.

arbouse n. m. : trái (quả) dương-mòi *ou* mai.

arbre n. m. : cây, cây-cối, (mộc c. thọ c.). *Arbre fruitier*, **cây ăn trái**. *Arbre sauvage*, **cây rừng**. *Gros de l'arbre*, **gốc cây**. *Arbre à pain*, **cây sa-kê**. || *Arbre de la croix*, **cây Thánh-giá**. || *Arbre généalogique*, **cửu tộc đồ** c. || *Arbre de pressoir*, **cốt cái bộng** (ép, đóng) dầu.

Arbre

arbrisseau n. m. : cây nhỏ (nhánh đâm từ gốc đâm lên).

arbuste n. m. : cây lúp-xúp (lủn-đủn thấp).

arc n. m. : cung; ná; giàng; vòng nguyệt; nguyệt-cung, c. *Tirer de l'arc*, bắn **cung** (**ná**,) **giàng**. *Tendre, bander un arc*, giương **cung** (**giàng, ná**). *Débander, détendre un arc*, xuống **cung** (**giàng, ná**). *Corde de l'arc*, dây **cung**, (**ná**); **lạt giàng** || *Arc-en-ciel*, cái **mống, cầu vòng** *T.* || *En forme d'arc*, **hình**

Arc

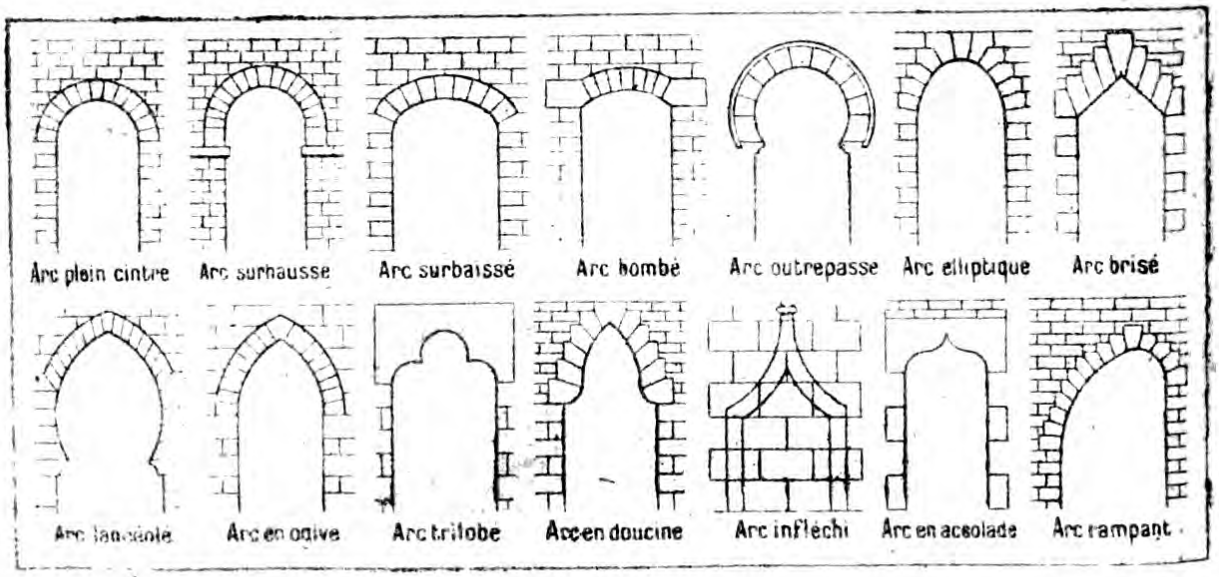

Arc

nguyệt-cung; cong mai luyện võng. || *Arc de triomphe* (cửa **nguyệt-cung** để làm dấu tích); bài-lâu c.

Arc de triomphe

arcade n. f.: cửa vò-vò, cửa nguyệt-cung.

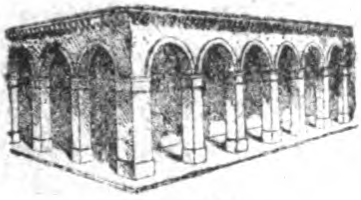
Arcade

arcane n. m.: sự kinh-nhiệm. (vi-diệu, ẩn-vi, c.). *Entrer dans les arcanes de la science*, nhập **diệu**.

arcature n. f.: dãy (hàng) cửa xây vò-vò (nguyệt-cung) kế nhau.

Arcature

arc-boutant n. m.: cột xây oam vòng nguyệt bấu vào mà chỏi cho chắc.

arc-en-ciel n. m.: cái mống; cái cầu-vòng.

archal (*fil d'archal*) n. m.: thép đồng kéo chỉ.

archange n. m.: thiên-thần phẩm trên.

arche n. f.: (hòm, rương); tàu ông Noé; nhịp cầu. *Arche de Noé*, tàu ông Noé. || *Arche d'alliance*, hòm bia truyền Thiên-Chúa. || *Pont à plusieurs arches*, cầu nhiều nhịp. *Arche du milieu*, nhịp giữa.

Arche

archéologie n. f.: phép luận cổ-tích.

archer n. m.: lính cầm cung.

archet n. m.: cái cung (kéo) đờn.

archétype n. m.: mẫu (mẹo); kiểu (cảo).

archevêché n. m.: tòa Giám-mục nhứt ở; địa phận một ông Giám-mục nhứt.

archevêque n. m.: ông Giám-mục nhất.

Archer

archifripon n. m.: đứa gian-giảo tổ (nhất).

archifou, folle adj.: điên quá chừng; điên hết sức là điên.

archipel n. m.: khúc biển có nhiều cù-lao (hòn).

archiprêtre n. m.: thầy cả đàn anh.

architecte n. m.: (kẻ thạo nghề cất nhà, ra kiểu, phóng họa-đồ nhà-cửa); thợ cái; giám tạo c.

architecture n. f.: phép lập (cất) nhà.

archives n. f. pl.: tờ-thị, sổ-sách; nơi giữ (để) sổ-bộ tờ-thị; nhà cất sổ-sách. (Tàng thơ lâu, c.).

archiviste n. m.: kẻ coi giữ sổ-sách tờ thị, văn-bằng.

arçon n. m.: cốt (minh, sườn) yên ngựa. *Ferme sur ses arçons*, cỡi chặt vế. *Perdre, vider les arçons*, té ngựa (trật yên).

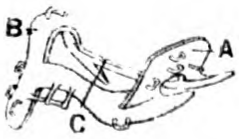

Arçon

arctique adj.: bắc, về phía bắc. *Pôle artique*, bắc-cực, c.

ardélion n. m.: kẻ làm bùi bộ (*ou* rộn bộ); kẻ làm bộ lăng-xăng.

ardemment adv.: cách sốt-sắng.

ardent, ente adj.: (cháy lên ngọn) nóng, nóng nảy. *Ardent*, sốt-sắng.

Tison ardent, cây lửa **đỏ** *ou* **cháy**. *Charbon ardent*, than **đỏ**. *Soleil ardent*, trời **nắng chan-chan**. || *Yeux ardents*, con-mắt **đỏ lòm** (**có ngời** = con mắt **ngó lườm lườm**. || *Désir ardent*, sự ước-ao **lắm** (**quá**). || *Caractère ardent*, tính **nóng-nảy** (**cang-cường**, c.). || *Ardent à l'étude*, **ham** (**sốt-sắng**) sự học-hành. || *Soif ardente*, khát **lắm**. || *Cheval ardent*, ngựa **hăng** (**sung-mình**). || *Poil ardent*, lông **hue-hue**. (hoe-hoe).

ardent n. m.: lửa trời, ma-trời.

ardeur n. f.: sự nóng, sự hăng, lòng sốt-sắng. *Ardeur de la fièvre*, hồi rét **đang hành**. *Ardeur du soleil*, **nắng** mặt-trời. || *Ardeur d'urine*, sự đái **nóng**. || *Avec ardeur*, hung; sốt-sắng; hết sức.

ardillon n. m.: (đinh giữa khóa để gài dây da); kim khóa.

ardoise n. f.: thứ đá đen-đen hay tróc từ lớp để lợp nhà hay-là làm bản mà viết.

ardoisière n. f.: mỏ, hầm đá *ardoise*.

Ardu, ue adj.: hẳm; dốc, khó. *Montagne ardue*, núi **dốc** (**hẳm**). || *Travail ardu*, việc **khó**.

are n. m.: (=100 thước chuông); sào. *Cent ares font un hectare*. một trăm **sào** vô một mẫu tây (*hectare*).

arec n. m.: cau. (binh-lang c.). *Noix d'arec*, trái **cau**; hột **cau**.

Arène

arène n. .: (cát-nhỏ) sân cát; đám đua vật, trường đua.

aréquier n. m.: cây cau.

arète n. f.: xương cá; cạnh. *Poisson qui a beaucoup d'arètes*, cá nhiều **xương**. || *Bois taillé à vive arète*, cây đẻo sắc **cạnh**.

argent n. m.: bạc; tiền-bạc; tiền-của. (ngân c.). *Mine d'argent*, mỏ **bạc**. *D'argent*, bằng **bạc**. *Blanc comme l'argent*, trắng như **bạc**; trắng **bạch**. *Argent en lingot*, **bạc** nén; **bạc** đính. *Lingot d'argent*, nén **bạc**, đính **bạc**. || *Vif argent*, **thủy**, (**thủy-ngân** c.). *Argent de bon aloi*, **bạc** tốt. (ròng). *Argent faux*, **bạc** giả. *Je n'ai pas d'argent*, tôi không có **tiền** có **bạc**. *Faire de l'argent*, làm ra **tiền** (**bạc**). *Placer de l'argent*, cho vay **bạc**. *Prêter de l'argent*, cho mượn **bạc**. *Emprunter de l'argent*, mượn **bạc**, vay **bạc**. *En argent comptant*, **bạc** *ou* **tiền mặt**. *Faire argent de tout*, **bòn-đãi** (**mỗi** cái mỗi bán lấy **bạc** (**tiền**). *L'argent fait tout*, có **bạc** giống-gì cũng xong. || *Jouer bon jeu, bon argent*, đánh ăn chung **tiền bạc** mặt. || *Qui a de l'argent a des amis*, (có **bạc** thì có bạn-hữu) = phú-quí đa nhơn hội, c. *À court d'argent*, túng **bạc**.

argenter v. a.: mạ bạc, xuy bạc; bọc bạc, bịt bạc. *Cuillère argentée*, muỗng **mạ bạc**. || *La vieillesse argente la barbe*, già nó **làm cho bạc** râu đi.

argenterie n. f.: đồ bạc, (ve, chén, muỗng, nĩa... bạc.

argenteur n. m.: thợ mạ (xuy) bạc.

argentin, ine adj.: có màu, có tiếng như bạc. *Voix argentine*,

tiếng **thanh**. *Son argentin*, tiếng kêu như **bạc**. *Couleur argentine*, sắc (màu, mùi) ánh *ou* ngời như **bạc**. || *Flots argentins*, dòng **bạc**, sóng **bạc**, (**trắng** giã).

argile n. f.: đất sét. *Vases d'argile*, đồ **gốm**.

argileux, euse adj.: có đất sét.

argot n. m.: tiếng quân điếm-đàng bày mà nói mà hiểu với nhau; loại tiếng lái, tiếng trớ.

arguer v. a.: bắt lẽ (lý) bắt lỗi. *Arguer de faux*, **bắt lý** là giả.

argument n. m.: lý *ou* lẽ, (luận ra mà **kết**); chứng, dấu chỉ. || *Argument*, cương (sách xóc lại). *Fort argument*, **lý** mạnh, **lẽ** chắc. *Argument ad hominem*, **lý** bắt quật lại; **lời câu**; **lẽ** chận họng. *Tirer argument d'un fait*, lấy việc mà làm **chứng**. *J'en tire un argument contre lui*, tôi lấy đó mà làm **dấu chỉ** nó quấy.

argumentation n. f.: sự nói lý; phép luận lẽ.

argumenter v. n.: nói lý; bắt lẽ.

argus n. m.: (tên bụt một trăm con mắt), kẻ tỏ *ou* lanh con mắt. || *Argus*, con gà sao. || *Yeux d'argus*, **tỏ** con mắt như con mắt quạ.

Argus

aride adj.: khô, khô-khan. *Terre aride*, đất **khô** (**hốc**). || *Esprit aride*, trí cạn.

aridité n. f.: sự khô-khan.

aristocrate n. m: kẻ thuộc về dòng (phẩm) sang.

aristocratie n. f.: phẩm sang-giàu quyền-quí.

arithméticien, enne n.: kẻ biết phép toán; người thông toán.

arithmétique n. f.: phép toán (**tính**).

arlequin n. m.: thằng hề (mặc áo may giẻ khác sắc nhau hết như áo ca-sa thầy sãi).

armateur n. m.: kẻ xuất vốn mà sắm tàu; chủ tàu.

arme n. m.: khí-giái (giới T.); binh-khí, (can-qua, con-vác, đao-thương); nghề võ. *Arme offensive*, **binh khí** để mà đánh. *Arme défensive*, **khí giới** để mà cự (đỡ). *Armes à feu*, **súng ống**. || *Etre sous les armes*, ở **lính**, đi **lính**. || *En état de porter les armes*, đến tuổi **đi lính**, (tuổi **tráng kiện**). || *Aux armes!* **giặc**! **giặc**! *Prendre les armes*, mang **khí-giái**. || *Rendre, mettre bas les armes*, nộp **khí giái**, lai hàng c, hàng đầu; chịu thua. || *En venir aux armes*, phải việc || *Par la voie des armes*, **dùng binh**. || *Carrière des armes*, nghiệp **võ**. || *Faire des armes*, đánh **nghề võ**, tập **võ**. || *Présenter les armes*, bồng **súng**. || *Faire passer par les armes*, xử tội, **chém**, **bắn** đi.

armée n. f.: binh; đạo binh. *Armée en bataille*, **binh** dàn ra trận. *Armée en marche*, **binh** kéo đi. *Armée navale*, **binh** thủy. *Armée de terre*, **binh** bộ. *Armée de cavalerie*, **binh** kị *ou* binh mã. *Armée de gens ramassés de tous côtés*, **binh** mộ. *Lever une armée*, lập **binh**; chiêu **binh**. *Commander une armée*, làm tướng một **đạo binh**; cai **binh**, đốc **binh**. *Le front de l'armée*, tiền **đạo**. *Les ailes de l'armée*, tả **dực** hữu **dực**. *Le centre, le gros de l'armée*, **đạo** trung. *Tête de l'armée*, **đạo** đi tiên phong. *Queue de l'armée*, **đạo** hậu.

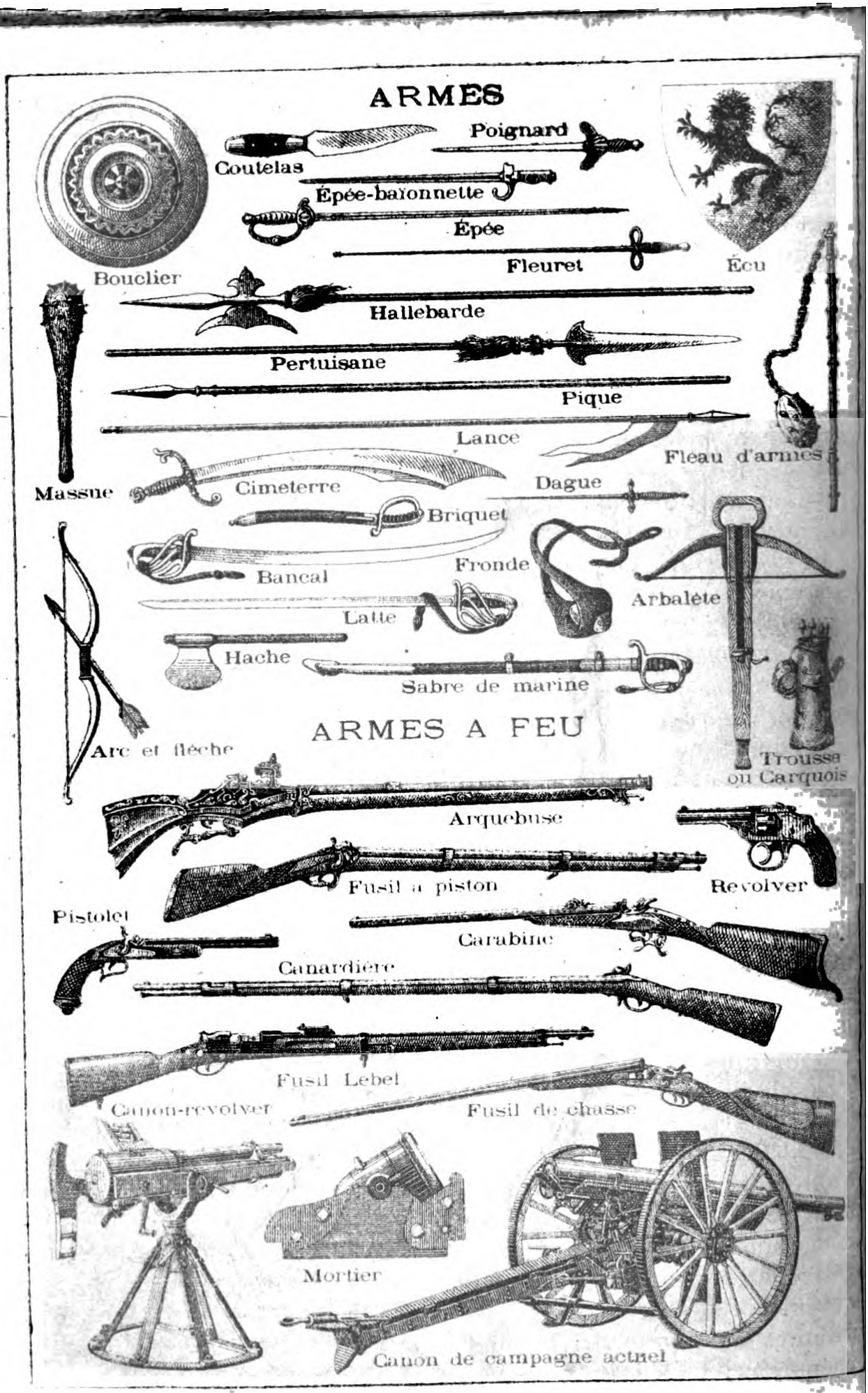
ARMES
Poignard
Coutelas
Épée-baïonnette
Épée
Fleuret
Écu
Bouclier
Hallebarde
Pertuisane
Pique
Lance
Fleau d'armes
Massue
Cimeterre
Dague
Briquet
Bancal
Fronde
Arbalète
Latte
Hache
Sabre de marine
Arc et flèche
ARMES A FEU
Trousse ou Carquois
Arquebuse
Fusil à piston
Revolver
Pistolet
Carabine
Canardière
Fusil Lebel
Canon-revolver
Fusil de chasse
Mortier
Canon de campagne actuel

armement n. m. : binh-khí ; sự sắm binh-gia khí-giái mà đánh giặc ; sự dọn chiến-thuyền (tàu trận). *Faire des armements*, sắm-sửa đánh giặc.

armer v. a. : sắm-sửa binh-khí, chiêu-tập binh-lính, dọn-dẹp chiến-thuyền, kiên-trí đồn-lũy. *Armer un vaisseau*, dọn tàu chiến. *Armer un fort*, kiên-bế đồn-lũy. *On arme de tous côtés*, đâu đó sắm đánh giặc. || *Armer une poutre de bandes de fer*, lấy sắt bịt cây đà. |*Armer qqn contre un autre*, giục (xúi) người nầy nghịch với người kia. || *Armer les avirons*, gay chèo. || *S'armer d'une épée*, mang (đeo, cầm) gươm. || *S'armer d'un bon habit contre le froid*, mặc áo dày mà chịu lạnh (ngự hàn c.). || *S'armer de patience*, đam *ou* lấy lòng nhịn-nhục. *Armé d'une lance*, có cầm giáo. || *A main armée*, có khí-giái trong tay làm hung, dữ.

armet n. m. : mũ (mão) chiến.

armillaire adj. : có vòng.

armilles n. f. pl. : đàng bắt chỉ trên đầu cột.

armistice n. f. : sự dình (giản, hoãn *ou* hưỡn) chiến. (Sự ngưng giặc một ít lâu) : hòa tạm (đỡ).

armoire n. f. : tủ ; hộc tủ ; tủ áo ; tủ sách...

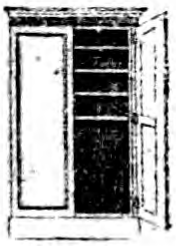

Armoire

Armoiries de la Ville de Paris

armoiries n. f. pl. : dấu riêng một nước, một dòng, một họ, một thành.

armoise n. f. : ích-mẫu.

armon n. m. : cái giàn trước kẹp cây vòi-đờn xẻ.

armure n. f. : giáp, giáp sắt, mã-giáp. *Armure*, khí-giái.

armurerie n. f. : nghề làm (rèn) khí-giái.

armurier n. m. : thợ làm (rèn) khí-giái.

aromate n. m. : thuốc thơm ; hương-hoa.

aromatique adj. : thơm, thơm-tho.

aromatiser v. a. : chế thuốc thơm ; ướp hương-hoa.

arome n. m. : mùi thơm ; cái hương (thơm).

aronde n. f. : con chim én. *À queue d'aronde*, hình đuôi én ; mộng đuôi vược, đuôi én ; con cá tra ván.

arpent n. m. : công, mẫu đất.

arpentage n. m. : sự (phép) đo (đạc) đất.

arpenter v. a. : đo đất, đi dài bước, sãi. *Arpenter un champ*, đo ruộng ; (đạc điền c.). || *Voyez comme il arpente !* coi ! nó sãi kìa.

arpenteur n. m. : kẻ đo đất.

arpenteuse n. f. : con sâu đo.

arquebuse n. f. : súng xưa.

arquer v. a., n. : bẻ cong lại ; cong, oam, khum mu rùa (vòng nguyệt)

arrache-pied (**d'**) loc. adv. : luôn-luôn (mê-man), mài ; hoài-hoài. *Travail d'arrache-pied*, việc không hở tay. *Étudier d'arrache-pied*, học luôn-luôn.

arracher v. a. : nhổ lên ; rút *ou* bứt đi. *Arracher un arbre*, nhổ cây lên. *Arracher une dent*, nhổ răng. *Arracher les cheveux*, nhổ tóc. *Arracher les plumes*, nhổ lông.

ARMURES

ARMURE du XIVe s.
Gd BASSINET XIVe s.
ARMURE DE JOUTE XVIe s.
Panache
Timbre
Casque
Vue
Ventaille
Couvre-nuque
Epaulière
Cuirasse
Brassard
Faucre
Cubitière
Braconnière
Gantelet
Tassette
Targe
ARMURE A TONNE XVIe s.
ARMURE DE TOURNOI XVe s.
Cotte de mailles
Cuissard
Genouillère
Jambière
ARMURE COMPLÈTE du XVe siècle
Soleret
Poulaine
BOUCLIER ET CASQUE DE PAREMENT XVIe s.
BRAS GAUCHE D'ARMURE XVIe s.
CAPELINE XVIIe s
ARMURE EN QUEUE D'ÉCREVISSE XVIe siècle
ARMURE MILANAISE XVIe s.
HARNOIS COMPLET DE JOUTE XVIe s.

Arracher l'herbe, **nhổ cỏ**. *Arracher un clou*, **nhổ** *ou* **rút** đinh ra. || *Arracher les étendards*, **giựt** cờ. *Arracher les racines*, **nhổ** rễ. || *S'arracher les cheveux*, **bứt** tóc. || *S'arracher d'auprès de qqn*, **tách, lìa** ra **khỏi** ai. *S'arracher une épine du pied*, **rút** gai nơi chơn ra..

arracheur n. m.: kẻ nhổ. *Arracheur de dents*, **kẻ nhổ** răng.

arrangement n. m.: sự sắp-đặt; sự liệu (tính) việc; sự xử-sự, sự huề. *Arrangement de livres*, **sự sắp-đặt**; sách-vở cho có hàng-lối thứ-tự. || *Prendre des arrangements avec....* **tính** *ou* **liệu** với...; || *Faire un arrangement*, **huề, tự-thuận**.

arranger v. a.: sắp, sắp-đặt; dọn-dẹp (sửa-soạn) cho tử-tế. *Arranger des livres*, **sắp** sách **lại**.|| *Arranger une affaire*, **tính** (liệu) việc cho êm (xong). *Arranger ses cheveux*, **sửa-soạn** tóc-tai **tử-tế**. || *Je me suis arrangé avec lui*, tôi đã **tính** với nó **xong rồi**.

arrérages n. m. pl: tiền mướn để dồn lại (lưu-tồn lại).

arrestation n. f.: sự bắt; sự bị bắt. *Faire une arrestation*, **bắt**, đi **bắt**. *Pendant son arrestation*, hồi *ou* đang-khi nó **bị bắt**.

arrêt n. m.: sự dừng (ngừng) lại; án định; sự bắt (người); sự tịch-của *ou* tịch-phong gia-tài. *L'arrêt des affaires*, **sự ngừng** việc. || *Arrêt de mort*, **án** tử. || *Faire arrêt sur la personne de qqn*, **bắt** (nả-tróc c,) người nào. || *Faire arrêt sur les biens*, **tịch** của. || *Mettre aux arrêts*, **giam** (cầm) lại. || *Maison d'arrêt*, **nhà giam**, nhà **phạt**. || *Chien d'arrêt*, **chó chận** (đón) bắt thịt.

arrêté n. m.: lời nghị-định; phép, luật, lệ ra.

arrêter v. a.: ngăn lại, chận lại, ngừng lại, cầm lại; bắt; tính, định chắc. *Arrêter le débordement*, **ngăn** nước ngập. || *Arrêter la fuite de l'ennemi*, **chận** giặc kẻo nó chạy khỏi. *Arrêter ses pas*, **ngừng lại**: **ngừng** chơn *ou* bước. *Arrêter le sang* **cầm** máu. *Rien ne peut l'arrêter* không giống-gì **cầm** nó **lại** được. *Arrêter une horloge*, **cầm** đồng-hồ **lại**. || *Arrêter le jour*, **định** (hẹn) ngày. || *Arrêter ses regards sur.....* **chăm** ngó..... || *Arrêter sa pensée*, **trí ý**... || *Arrêter un plan*, **tính** mưu (thế, bề, phương). || *Arrêter un marché*, **định** giá **chắc**. || *Arrêter un domestique*, **chấm** đứa ở (đầy-tớ). || *S'arrêter* v. pr.: **đứng lại**; ngừng lại. || *S'arrêter à faire la guerre*, **chí-quyết** *ou* **nhứt-định** đánh giặc. *Ma montre s'arrête*, đồng-hồ tôi **chết** (nó **đứng lại**).

arrhes n. f. pl.: tiền đặt cọc. *Donner des arrhes*, **đặt cọc**.

arrière n. m.: lái (tàu, thuyền, ghe); đàng lái, sau lái. *Passer à l'arrière*, ra **sau lái**. *Foc d'arrière*, buồm **cưu**. *Vent d'arrière*, gió **sau lái** gió tới = **gió xuôi**.

arrière adv.: sau, sau lưng, đàng sau. || *Arrière! les médisants!* ớ kẻ hay nói hành, đi **cho-xa**! || *Arrière de moi, Satan!* ớ Sa-tăng quỉ-dữ, hãy **đi cho khỏi** tao! || *En arrière*, đàng sau. *Regarder en arrière*, ngó **ngoái lại**. *Marcher en arrière*, đi **thối lui**. *Se retirer en arrière*, **thối lui lại đàng sau**.

arriéré, ée pp., adj., n.: muộn, chậm. *Enfant arriéré*, con-nít **chậm khôn**. *Payement arriéré* nợ **quá kì** (chưa

trả). *Fermier arriéré d'un terme*, tá-điền **còn mắc lại một mùa** (kì). || *Peuple arriéré*, dân (Nước) **sút chúng**.

arrière-ban n. m.: sự đòi (triệu) chư-hầu lại.

arrière-bras n. m.: khúc trong cánh tay; (từ cánh chỏ vô vai).

arrière-corps n. m.: nhà sau; hậu đường (đàng) c).

arrière-cour f. n.: sân sau.

arrière-fleur n. f.: hoa trổ lại (kì sau).

arrière-garde n. f.: binh đốc-đoàn; đạo hậu.

arrière-goût n. m.: mùi đồ ăn đồ uống nó còn lại trong cổ.

arrière-main n. m.: bề ngửa bàn tay.

arrière-pensée n. f.: ý kín. *Sans arrière-pensée*, không giấu (chừa, để) gì hết; nói ngay ra hết.

arrière-petit-fils n. m.: chít trai; (con trai chắt-mình).

arrière-petite-fille n. f.: chít gái; (con gái chắt mình).

arrière-point n. m.: mũi kim lại; mũi đột, đàng lé.

arriérer v. a.: để lại sau: để quá kì. *Arriérer un voyage*, **giãn** việc đi **ra**. *Arriérer un payement*, **để quá kì** trả (nợ). || *S'arriérer* v. pr.: sụt lại sau; ở lại sau; sút (hụt) đoàn.

arrière-saison n. f.: (cuối mùa thu) cuối mùa, mùa muộn. *Fruit de l'arrière-saison*, trái **muộn**. || *L'arrière-saison de la vie*, tuổi **già**, lúc **già**.

arrière-train n. m.: khúc sau cái xe; đàng đít con thú.

arrivage n. m.: sự tới.

arriver v. a.: tới, tới nơi (chốn); đến, xảy đến; lại. *Arriver du Tonkin*, ở Bắc-kì **lại**. *Arriver au port*, **tới** cửa. *Arriver à bon port* **tới nơi** bình-yên. || *Arriver aux oreilles*... **thấu đến**, tai... || *Il arrive souvent que*..., thường hay **có** (**xảy ra**)... || *Un malheur n'arrive guère sans un autre*, sự dữ hay **tới** dập; họa vô đơn **chí** c. || *Quoi qu'il arrive*... dầu... thế nào ou làm sao đi nữa mặc lòng. || *A qui il arrive rarement de boire*, người ít hay uống. || *Arriver aux honneurs*, **được** chức-quờn danh-vọng. *Arriver à ses fins* hay-là *à son but*, **được** như ý. || *Quand la nuit arrive*.., tối **lại**.. *Quand arrive le jour*... sáng **ra**.

arrogamment adv.: cách kiêu-hảnh (kiêu-căng).

arrogance n. f.: sự kiêu-hảnh; sự cao-cách; (làm cao) sự **xấc-xược**.

arrogant, te adj.: kiêu-căng, kiêu-hảnh; kiêu-cách; xấc-xược. *Ton arrogant*, giọng **kiêu** *ou* **xấc**. *Mine arrogante*, bộ mặt **xấc**. *Paroles arrogantes*, lời nói **kiêu**, tiếng nói **xấc**. *Arrogant avec ses inférieurs*, **kiêu-hảnh** với kẻ bề-dưới (con đàn em) mình. *C'est un arrogant*, nó là **người kiêu-căng**.

arroger (**s'**) v. pr.: choán (chiếm, giành) lấy cho mình. || *S'arroger tout le mérite de la victoire*, **giành** hết công-trận **lấy cho mình**.

arrondir v. a.: làm cho ra tròn. *Arrondir une balle*, **khoan đạn cho tròn**. || *Arrondir sa propriété*, **nới** đất mình ra **cho rộng**. || *S'arrondir* v. pr.: ra tròn.

arrondissement n. m.: sự làm cho tròn; địa-hạt, địa-phận. *Arrondissement de* Hà-tiên, hạt **Hà-tiên**.

Secrétaire d'arrondissement điền-hơ trong **hạt**. *Conseil d'arrondissement*, hội-đồng nội **hạt**.

rrosage n. m. : sự tưới.

rroser v. a. : tưới ; rưới. *Arroser un arbre*, **tưới** cây. *Arroser un jardin*, **tưới** vườn. *Arroser la tête*, giội đầu. *Arroser une terre desséchée*, **rưới** nước cho im đất. || *Arroser un tombeau de ses larmes*, rưới lụy **khóc** mồ. || *Ce fleuve arrose la ville*, sông nầy **chảy** ngang qua thành.

rrosoir n. m. : bình tưới.

Arrosoirs

rsenal n. m., **aux**, pl. : kho súng-ống khí-giái ; trại thần-cơ.

rsenic n. m. : thạch-tín, c. ; vị-sang c. ; ti-sương c.

rt n. m. : nghề, nghề-nghiệp ; tài, tài-khéo. *Art de peindre*, **nghề** vẽ. *Art devinatoire*, **nghề** bói-khoa. *Art militaire*, **nghề** võ, **nghiệp** võ. *Art de la médecine*, **nghề** làm thuốc ; **đạo** làm thuốc, **phép** thuốc. *Avec art*, **khéo**, **tài**, **có tài**. *Apprendre un art à un autre*, dạy **nghề** cho kẻ khác ; dạy người học nghề. *Apprendre un art d'un autre*, học **nghề** với *ou* của kẻ khác. *Beaux arts*, **nghề** giỏi, (thiện nghệ c.) ; (như vẽ vời, chạm-trổ, đờn-hát, cất-nhà), *Arts libéraux*, **nghề** trí (như chữ-nghĩa, văn-chương, thi-phú)... *Arts mécaniques*, **nghề** xảo ; (máy-móc đồ-thế).

rtère n. f. : mạch máu thông-lưu tử thể.

rtésien, enne adj. : thuộc về xứ Artois. || *Puits artésien*, giếng (đào khoan xuống thấu mạch bắn nước lên mạnh).

artichaut n. m. : rau thứ-thể, tử-thái c.

Artichaut

article n. m. : lóng, đốt, lắt-léo, kháp xương ; điều, khoản ; luồng, lóng, lúc, hồi ; tiếng điểm đầu ; đồ hàng. *Article du doigt*, **lóng** ngón tay ; **đốt** ngón tay. || *Articles du traité de paix*, các **khoản** (điều) tờ hòa-ước. *Article par article*, từ **khoản**, từ **điều**. || *À l'article de la mort*, **lúc** (**hồi**) hấp-hối, gần chết. || *Les Latins n'ont pas d'articles*, người Latinh không có **tiếng điểm-đầu**. || *Article défini*, **điểm-đầu** chỉ quyết. *Article indéfini*, **điểm-đầu** chỉ trổng. || *Article de foi*, **chính đều** phải tin trong đạo (cho được rồi linh-hồn). || *Les articles de Paris*, **đồ** (**hàng**) làm tại Paris ; **đồ** tiếng. || *Faire l'article*, làm **đồ** (**của**) báu ; khoe-khoan, bào-chuốt.

articulation n. f. : lắt-léo, kháp xương ; tiết cốt, tiết đầu c.), mắt (cây), đốt lóng ; sự nói ra tiếng.

articuler v. a. : chia ra có khoản, có điều, có đốt, có lóng, có khúc ; nói ra tiếng phân-biệt rỏ-ràng. *Son mal articulé*, tiếng **nói ú-ớ không rỏ**.

artifice n. m. : tài-nghề ; mưu, mưu-kế, chước-móc ; sự giả-trá. *Artifice de la parole*, sự **khôn-khéo** trong lời nói. || *Homme sans artifice*, người **thật-thà** (**chơn-chất** c), không có chước-móc đối-trá gì). *User de mille artifices pour...* dùng trăm **mưu** ngàn **chước** cho đặng... *Avoir recours recourir à l'artifice*, dùng **mưu**, dùng **chước**. *Tromper par ar-*

tifice. gạt lớp, làm mưu mà gạt. || *Feu d'artifice*, pháo, cây bông.

artificiel, elle adj.: (dùng nghề mà làm ra); nhân tạo c., (mình làm chớ không phải thiên-thành *ou* tự-nhiên). *Fontaine artificielle*, suối nước người ta làm ra. *Beauté artificielle*, sự xinh-tốt bởi tại giồi mài. *Fleurs artificielles*, hoa làm *ou* giả.

artificier n. m.: thợ làm pháo, làm cây bông.

artificieux, euse adj.: giả-trá; mưu-mô, quỉ-quái; lươn-lẹo.

artillerie n. f.: súng lớn; thần-cơ; trại thần-cơ (*à la capitale*); trại pháo-thủ (*dans les provinces*); cơ thần-cơ; cơ pháo thủ. || *Pièce d'artillerie*, súng lớn, súng đại bác. || *Faire jouer l'artillerie*, bắn *ou* phát súng lớn.

artilleur n. m.: lính *ou* quân pháo thủ, lính thần-cơ.

artimon n. m.: cột buồm lái; cột ưng.

Voile d'artimon, *Foc d'artimon*, (*Foc d'arrière*), } buồm cưu; (buồm cột lái).

artisan n. m.: thợ. *À l'œuvre on connaît l'artisan*, thấy đồ làm thì biết sức (tài) thợ. || *Artisan de sa fortune*, mình tạo-lập ra cho có của.

artison n. m.: sâu bọ, mối mọt hay đục da, cắn áo quần.

artiste n. m. f.: thợ giỏi (thiện nghệ c.) (như thợ vẽ, thợ chạm...). *Artiste en peinture*, thợ vẽ khéo (giỏi). *Artiste en sculpture*, thợ chạm khéo (tài). *Main artiste*, tay khéo. *C'est un grand artiste*, nó là chánh thợ giỏi.

artistement adv.: khéo, tài, giỏi.

artistique adj.: về nghề-khéo.

arum n. m.: nam-tinh. *Arum esculentum*, môn; môn nước.

aruspice n. m.: (thầy coi ruột vật tế-lễ mà bói); thầy coi giò.

as n. m.: một (một nút trong con-cờ, lá bài hay-là tào-cáo mà đánh chơi).

ascendant, ante adj.: lên. || *Ligne ascendante*, cánh ông-bà; tiên-nhân, thượng tộc.

ascendant n. m.: quyền-thế; thần-thế; hơi trên. *Avoir de l'ascendant sur...* có quyền... chiếm thượng phong... được hơi-trên... || *Les ascendants*, ông-bà, tổ-tiên, tiên-nhân.

ascension n. f.: sự lên. *Ascension*, lễ Đức Chúa Giê-giu thăng thiên.

ascensionnel, elle adj.: có sức lên, làm cho lên. *Force ascensionnelle*, sức làm cho lên.

ascète n. m.: kẻ hãm mình, tu-trì, hay lo làm việc phước-đức.

ascétique adj.: về đàng nhơn-đức. *Vie ascétique*, cách ăn-ở nhơn-đức; đời tu-trì. *Ouvrage ascétique*, sách dạy đi đàng nhơn-đức. *Auteur ascétique*, kẻ làm sách dạy về việc nhơn-đức.

ascien n. m.: kẻ ở xích-đạo trong nhiệt-đạo, nên trưa cái bóng nó đứng tròn.

asiatique adj.: thuộc về phương (*Asie*) đông. *Mœurs asiatiques*, phong tục phương đông. *Les asiatiques*, người phương đông.

Asie n. f.: phương đông.

asile hay-là **asyle** n. m.: chỗ trú; nơi núp; chỗ chắc. *Être en lieu d'asile*, ở nơi chắc (không ai làm chi được). *Asile de la vieillesse*,

ARTILLERIE

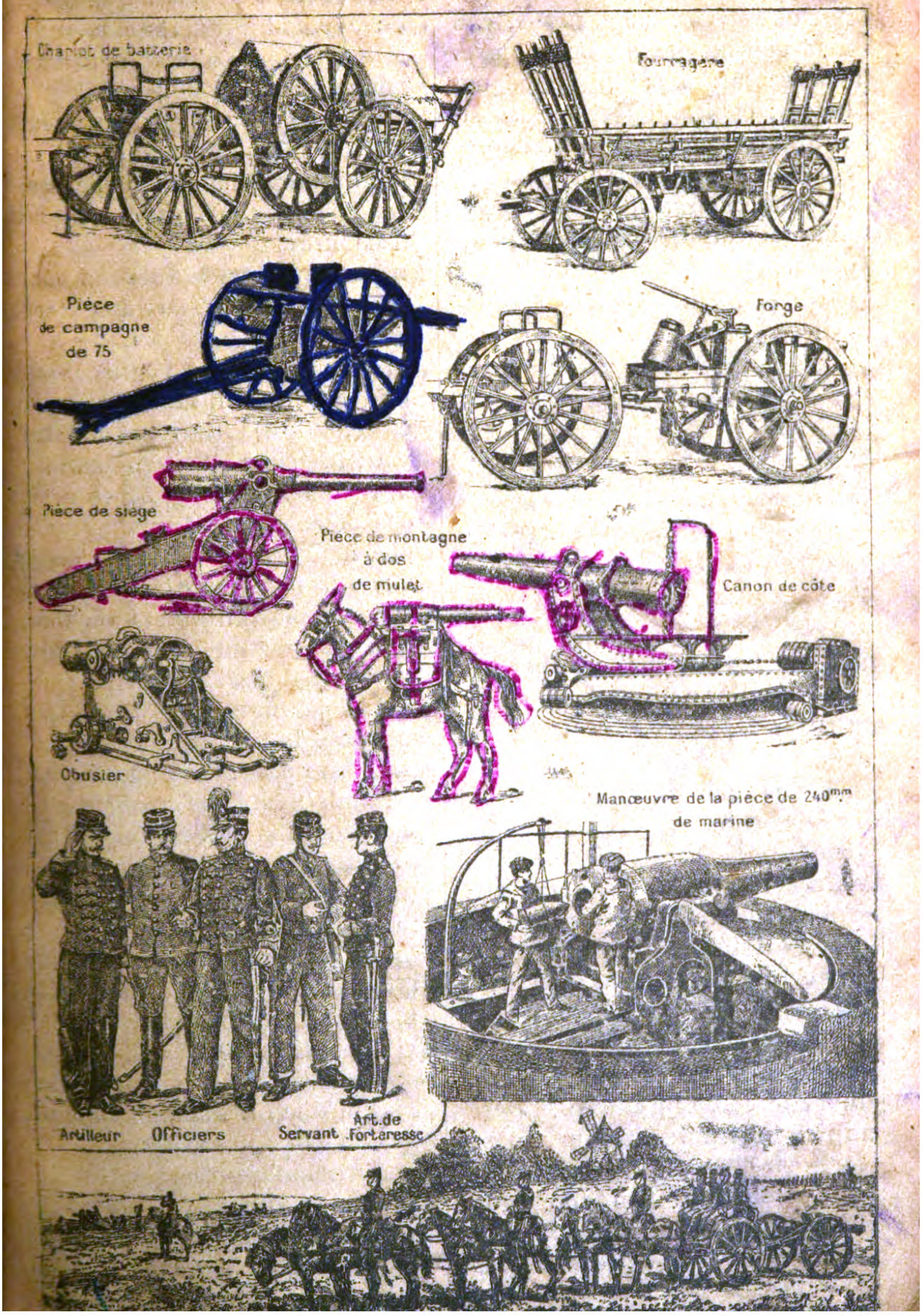
Chariot de batterie
Fourragère
Pièce de campagne de 75
Forge
Pièce de siège
Pièce de montagne à dos de mulet
Canon de côte
Obusier
Manœuvre de la pièce de 240mm de marine
Artilleur
Officiers
Servant
Art. de Forteresse

nơi dưỡng già. *Salle d'asile*, **chỗ nuôi** con-nít, kẻ già, làm phước.

aspect n. m.: mặt; hình; bộ, dạng, tướng; cảnh. *Au premier aspect*, chợt **thấy**, vừa **ngó-thấy**. *Aspect agréable à la vue*, **cảnh** coi sướng con-mắt. *Maison d'un bel aspect*, nhà **coi** tốt (đẹp). *Homme d'un aspect repoussant*, người **bộ-tướng** (**diện-mạo**) xấu-xa. *À l'aspect de l'ennemi*, vừa **thấy** giặc. *Aspect de la ville*, **cảnh** thành-thị. *Aspect sévère*, **bộ** (**mặt**) nghiêm. || *Changer d'aspect*, đổi **thì-thế**, ra **thế** khác.

asperge n. f.: măng tây; long tu thể (thái c.), ngó râu rồng; (thiên môn đông c.).

Asperges

asperger v. a.: rảy; rưới.

aspergès n. m.: cây rảy nước thánh; que rảy nước phép T. *Aspergès*, hồi (khi) rảy nước-phép (thánh).

aspérité n. f.: sự nhám, ô-dề (u-nần, giô-giám, hê-hủng...). || *Aspérité de caractère*, tính **cộc cằn** (cục-cằn T.). *Aspérité d'un chemin*, sự đường **hê-hủng**, (gồ ghề T.). || *Aspérité de parole*, **sự xẳng** trong lời nói.

aspersion n. f.: sự rảy, sự rưới.

aspersoir n. m.: cây rảy nước thánh; que rảy nước phép T.

asphalte n. m.: chai; tích-phương thạch, c. tam-hạp thổ, c.

asphyxie n. f.: (mất-mạch) sự ngột; sự chết giả.

asphyxier v. a.: làm cho ngột; làm cho hết thở (chết giả). *Asphyxié*, kẻ **mắc bệnh ngột**; kẻ **chết giả**.

...ie n. m.: rắn độc; thất-thốn-xà, c.; cây ải-hương thảo c., **cam-tòng** c. || *Langue d'aspic*, người **hay nói hành**; miệng lằn lưỡi mối.

aspirant, e adj., n.: hút; (rút) hơi; kẻ lo cho được chức-phận; người tùng chánh. *Pompe aspirante*, máy **thụt** nước; ống **hút** (**rút**) nước.

aspiration n. f.: sự thở vô (vào); sự nói gió (hơi); sự nhắc lòng-trí lên cùng Chúa.

aspirer v. a., n.: thở vô (vào). **hút**, hít (nước) ướm, giợm... nói cho có gió (hơi). *Aspirer l'air*, **thở** vào; **hớp** khí. *Aspirer l'eau*, **hút** nước (cho nó lên). || *Aspirer à la couronne*, **muốn** làm vua; **gắm-ghé** ngôi trời. || *Je n'aspire qu'à vivre tranquillement*, tôi **ước ao** ở cho bằng-yên vô sự mà-thôi; tôi **muốn** có một cái là cho được nhàn mà-thôi. || *L'h* aspiré, **chữ h** nói **có gió** (**hơi**).

assa fœtida n. f.: a-ngùy.

assaillant n. m.: kẻ xông (xốc) vô; kẻ đánh (hãm). *Les assaillants*, **kẻ hãm** đồn (thành...).

assaillir v. a.: xông (xốc, a) vào (mà đánh mà bắt). *Assaillir qqn*, **xông vào** mà đánh, bắt ai. *Assaillir un vaisseau*, **xáp lại** tàu. *Assaillir au passage*, **chận** mà đánh; **đón** mà **bắt**. *Assailli par une tempête*, **bị** bão, (**dông-tố**).

assainir v. a.: làm cho ra hiền; xở khí độc đi. *Assainir un pays*, **làm cho** xứ độc **ra hiền**.

assainissement n. m.: sự làm cho ra hiền, cho hết độc.

assaisonnement n. m.: đồ gia-vị (đồ nêm, ướp). || *La plaisanterie est l'assaisonnement de la conversation*, có pha-trò mới **vui truyện**

|| *La faim est l'assaisonnement des mets*; (sự đói là đồ gia-vị cho đồ ăn), bụng đói thì ăn **ngon** miệng. (đói ăn đồ gì cũng **ngon**).

assaisonner v. a.: gia (bỏ) vị; ướp, nêm, pha chế. *Assaisonner des mets*, **gia vị** vò đồ-ăn; **nêm** đồ-ăn. || *Assaisonner ses discours de plaisanteries*, lấy lời phalửng giễu-cợt mà **pha** vào, thêm **vị-vàng** cho lời mình nói. || *Assaisonner de joie les amertumes de la vie*, lấy sự vui-vẻ mà **pha** (**chế**) sự đắng-cay đời nầy.

assassin n. m.: kẻ giết người; kẻ sát-nhơn. *Main assassine*, tay **sát-nhơn**.

assassinat n. m.: sự giết người; tội sát-nhơn; án nhơn-mạng. *Accusé d'assassinat*, mắc **nhơn-mạng**. *Assassinat volontaire, prémédité*, **cố-sát** c. *Assassinat involontaire*, **ngộ-sát**.

assassiner v. a.: giết. (sát c.). *Assassiner qqn*, **giết** người. *Assassiner le roi*, **thí** vua (thí-nghịch, c.). || *Assassiner par de longs discours*, nói dai **khó chịu**. || *Il m'assassine de ses lettres*, nó viết thơ đi thơ lại mãi tòi **rầu chết**.

assaut n. m.: sự xông vào (xốc vô, nhảy vô). *Donner l'assaut à un fort*, **hãm** đồn. *Donner un assaut général*, **hãm** tứ phía, **xông-vô** một lượt. *Prendre d'assaut une ville*, **hãm** lấy thành. || *Faire assaut d'habileté*, **tranh** (**đua**) khéo (tài, giỏi).

assemblage n. m.: sự hiệp lại; sự nhóm (nhập, tụ) lại, sự ráp lại.

Assemblage

assemblée n. f.: hội; đám; công-đồng. *Assemblée nationale*, **hội** dân-viện. *Assemblée de gens sages*, **hội** người hiền, anh-hùng **hội** c. *Tenir une assemblée*, **công-luận**, công-đồng. *Convoquer une assemblée*, mời **hội**; nhóm **hội**. *Dissoudre une assemblée*, bãi **hội**.

assembler v. a.: nhóm (hội, hiệp, tụ) lại; ráp lại. *Assembler des notables*, **nhóm** các-chức (hương chức) **lại**. *Assembler des troupes*, **tụ** binh **lại**; **thâu** quân. *Assembler le peuple*, **nhóm** dân **lại**. *Assembler des pièces de charpente*, **ráp** nhà (vây). || *S'assembler* v. pr.: **tựu**, (họp, nhóm, hội) lại; **quần tạm**, **tụ ngũ**, c. || *S'assembler la nuit*, **tụ-tập** đêm-hôm.

asséner v. a.: đánh, đập mạnh (hung). *Asséner un coup de poing*, **đấm** (**thoi**) cho một **đấm** (**thoi**). *Asséner des coups au hasard*, **đập** bậy **đập** bạ **phang** ngang. *Asséner un soufflet*, **vả** (**bạt tai**) cho một **vả** (**bạt tai**).

assentiment n. m.: sự ưng, sự đành. *Donner son assentiment à...* **ưng** (**đành** theo.

assentir v. n.: ưng, đành.

asseoir v. a.: để (đặt) lên, lập, dựng... *Asseoir un enfant*, **để** con nít **ngồi**. || *Asseoir les fondements d'une maison sur...* **xây** nền nhà lên trên... || *Asseoir un camp*, **đóng** (lập) trại. || *S'asseoir* v. pr.: ngồi. *Asseyez-vous*, **ngồi đi**; hãy **ngồi**, mời **ngồi**; **ngồi xuống**. *Asseyons-nous*, **ngồi hè**; **ngồi ta ngồi**. || *S'asseoir à côté...* **ngồi kề** (**kế**) một bên. || *S'asseoir à table*, **ngồi bàn** **ngồi lại bàn**.

assermenter v. a.: bắt thề. *Il*

prête assermenté, thông-ngôn có bắt thề.

assertion n. f.: sự quyết; đều minh binh (chữa) và lấy làm thật (chắc); lời luận (bàn).

asservir v. a.: bắt phục; bắt làm tôi. *Asservir un pays par les armes*, đánh lấy nước mà trị. *Asservir quelqu'un à sa volonté*, bắt ép người nào tùy theo ý mình. || *Asservir les cœurs*, làm cho lòng người mê, xiêu *ou* phải lòng. || *Asservir ses passions*, hãm tình tư dục mình. || *S'asservir un peuple*, làm cho dân một Nước đầu phục mình. || *S'asservir aux usages*, tùy tục; theo thói. || *S'asservir à qqn*, tùng phục (làm tôi) người nào.

asservissement n. m.: sự làm-tôi, phận làm tôi.

assesseur n. m.: (kẻ ngồi gần); kẻ dự xử, hiệp xử.

assez adv.: đủ; khá; thôi. *Avoir assez d'argent*, có đủ bạc *ou* có bạc đủ. *Avoir assez de mérite*, có công-nghiệp khá. *Être assez riche*, khá giàu. || *Assez! ne parlez plus*, thôi đừng-có nói nữa.

assidu, e adj.: chuyên, chuyên-cần; siêng, siêng-năng, siêng-sắn; cần, cần-mẫn, cần-quyền. *Assidu à l'étude*, chuyên học; siêng học. || *Assidu au travail*, cần-quyền việc làm. || *Assidu auprès d'une femme*, đánh-đeo theo đờn-bà. *Assidu à venir*, năng (hay) đến. *Visites assidues*, khách luôn-luôn (liền-xì).

assiduité n. f.: sự chuyên-cần: sự siêng-năng.

assidûment adv.: cách siêng-năng, cần-mẫn; luôn-luôn.

assiégeant, e adj.: vây; kẻ vây. *Armée assiégeante*, đạo binh vây; binh vây. *Repousser les assiégeants*, giải vây.

assiéger v. a.: vây, vây-phủ; vây xung (chung), quanh. *Assiéger une ville*, vây thành. *Les affaires m'assiègent*, việc-vàn nó bó (vây) lấy tôi. *Les créanciers l'assiègent*, nợ nó vây-nó đòi. *Assiégé par les vents*, bị gió phải cầm động. || *Assiéger l'oreille*, nói điếc (om, ngầy) tai.

assiette n. f.: sự ngồi, cách ngồi, sự đặt (để) yên; địa-thế; dĩa bàn. *Assiette d'un cavalier*, cách-điệu người cỡi (ngồi) ngựa. || *Assiette d'un camp*, nơi đóng trại. || *Assiette d'une ville*, địa-thế thành-phố. *Assiette blanche*, dĩa sạch, dĩa không. || *Piquer l'assiette*, (mổ dĩa), ăn chực. *Pique-assiette*, người ăn chực. || *Son esprit n'est jamais dans la même assiette*, trí nó không có đặng thường một mực. || *L'assiette de l'impôt*, phép chinh thuế.

assiettée n. f.: dĩa đầy. *J'en ai mangé deux assiettées*, tôi đã ăn hết hai dĩa.

assignation n. f.: sự dòi tới hầu kiện; sự cấn nợ.

assigner v. a.: chỉ ra; cắt (phiên); hẹn; dòi đi hầu. *Assigner à chacun ce qui lui revient*, phần của ai, chia (chỉ) ra cho nấy. *Assigner une place à qqn*, chỉ chỗ cho người nào. *Assigner un rendez-vous*, hẹn chỗ tới (tụ u). || *Assigner qqn en justice*, đi kiện, (đi thưa) người nào. *Au jour assigné*, tới ngày hẹn (đã chỉ). *Tour assigné à...*, phiên đã cắt cho... || *L'assigné non comparant est condamnable*, người đã

có đòi mà không tới hầu thì đáng bị phạt (có tội).

assimilable adj. : có lẽ sánh được ; giống, tương-tợ (tựa).

assimilation n. f. : sự làm cho giống ; sự so-sánh.

assimiler v. a. : làm cho giống ; so-sánh. *L'ivrognerie assimile l'homme à la brute* sự say rượu **làm cho** con người **giống** như thú-vật. *Assimiler une chose à une autre*, **so-sánh** cái nầy lại **với** cái kia. || *S'assimiler aux grands*, **sánh mình** với kẻ lớn có danh.

assise n. f. : lớp đá gạch xây. *Assise de pierres*, **lớp** đá. *A la 2e assise*, đến **lớp** thứ hai.

assises n. f. pl. : hội-hàm. (kì các quan tòa hội mà xử án nặng). *Tenir les assises*, **hội-hàm**.

assis, ise p. p. : *asseoir*, ngồi. *Assis sur une chaise*, **ngồi** trên ghế. *Las d'être assis*, **ngồi** mỏi. *Restez assis*, cứ **ngồi**. || *Ville assise, sur une colline*, thành **lập** trên nổng.

assistance n. f. : sự giúp (-đỡ) ; đồ-hội. *Avec l'assistance de Dieu*, **có ơn** Chúa **giúp**. || *Manquer d'assistance*, **tất-tưởi**, không ai **giúp-đỡ**. *L'assistance tout entière applaudit à ces paroles*, nghe nói những lời ấy, **đồ-hội người-ta** ở đó hết thảy ai nấy đều vỗ tay khen. || *Droit d'assistance*, phép được **tới** mà...

assister v. n., a. : tới có mặt ; hầu, chầu, chầu chực ; giúp, giúp-đỡ. *Assister à une séance*, **đi** hội (**có mặt** khi hội nhóm). *Assister à la messe*, **xem lễ, chầu lễ**. *Assister à un enterrement*, **đi đưa** đám, (**đi đám ma**) ; **đi đưa** xác) *Assister au festin*, ăn tiệc ; **dự** yến. *Assister à une audience royale*, **chầu** vua. *Assister à une audience de mandarin*, **hầu** quan. || *Assister les pauvres*, **giúp-đỡ** kẻ khó-khăn. || *S'assister mutuellement*, **giúp (đỡ)** nhau. *Dieu vous assiste!* xin chúa **giúp** anh ! *Maire assisté de notables*, ông xã **có** hương-chức **giúp** với. || *Il était assisté de ses parents*, nó đi **có** cha mẹ nó **đi theo**. *Les assistants*, những kẻ có mặt.

association n. f. : sự hiệp (hợp, họp) lại ; hội, bọn, công-xi (công-ty, c.). *Association des idées*, sự **chung** (**hợp**) ý, hội ý. *Faire une association avec...* làm **bạn... nhập** bọn (hội)... **công-xi** *ou* **vô hùn với...**.

associé ée n., adj. : kẻ làm bạn với... kẻ vô hội, **nhập** bọn, vô hùn, công-xi ; người hùn đậu vốn buôn chung. *Mon associé*, người **làm chung** với tôi.

associer v. a. : nhập lại, hiệp lại, cho nhập bọn, vô hội, công-xi. *Associer des idées*, **hội ý**. *Associer qqn dans un commerce*, **cho** ai **công-xi** (**vô hùn**). || *S'associer qqn dans une entreprise*, **cho** ai **làm chung** với mình một việc. || *S'associer à qqn pour faire le commerce*, **vô hùn** (**công-xi**) với ai mà buôn-bán. || *S'associer avec toutes sortes de gens*, đụng ai **làm quen** nấy ; **đánh đôi đánh đọ**.

assolement n. m. : sự đổi giống trồng mà dưỡng đất.

assoler v. a. : thay giống trồng mà dưỡng đất cho tốt (lợi).

assombrir v. a. : làm cho ra tối (sẫm, nhâm). || *S'assombrir*, tối, sẫm, nhâm ; ra sẫm.

assommant, e adj. : khó chịu ; cực

quá. *C'est assommant!* **khó lòng thì thôi! cực quá đi thôi!** *Il est assommant*, nó là **người khó chịu quá.**

assommer v. a.: đập chết; đánh vùi, làm cực. *Assommer un bœuf*, **đập chết** con bò. *Assommer de coups*, **đánh-đập** quá tay; **đánh lên đánh xuống.** || *Assommer de questions*, **hỏi hoài hỏi hủy,** (hỏi làm-sao là hỏi **chịu không được**). || *Il m'assomme avec son babil éternel*, nó nói luôn-luôn, **khó chịu quá.**

assommeur n. m.: kẻ đập chết.

assommoir n. m.: đồ đập cho chết.

assomption n. f.: lễ mông-triệu Đức-Chúa-Bà. *ou* lễ Đ. C. B. lên trời; ảnh mông triệu Đ. C. B.

assonance n. f.: sự ăn vận; sự vần với nhau, như: *sombre, tondre*; như: ngày tháng dường thoi chẳng chờ **ta**, khuyên con đi học chớ dần-dà.

assonant, te adj.: ăn vận. *Mots assonants*, tiếng **ăn vận.**

assortiment n. m.: sự xứng, (cân-xứng); bộ; bận, mớ. *Assortiment des couleurs*, sự sắc **xứng** nhau. *Assortiment complet*, nguyên **một bộ** (**mớ**). *Assortiment de marchandises*, **mớ** (**bận**) hàng. *Un assortiment d'outils*, **một bộ** đồ nghề.

assortir v. a.: hiệp (đặt-để) cho xứng nhau. *Assortir des couleurs*, **lựa cho xứng** sắc với nhau. *Assortir un cheval à un autre*, **bắt** ngựa con nầy với con kia **cho xứng** cặp. *Cette couleur n'assortit pas à l'autre*, sắc nầy không **xứng** sắc kia. || *Cette couleur s'assortit mal avec l'autre*, sắc nầy không xứng (**cân, đối**) với sắc kia. *Epoux bien assortis*, vợ chồng **xứng đối** (**vừa lứa**). *Mal assortis*, **so-le không đều,** không **xứng.** || *Boutique bien assortie*, phố bán **đủ các món hàng.** *Couleurs bien assorties*, sắc (màu, mùi) **xứng** nhau. *Doublure assortissante à la robe*, **đồ lót xứng** giề áo.

assoter v. a.: làm cho thương điên thương cuồng; làm cho mê. *Jamais on ne vit père plus assoté de ses enfants*, chưa thấy ai là cha mà con-cái nó **trìu-dữ** làm-vậy bao-giờ. || *S'assoter d'une femme*, mê đờn-bà **lắm** (**phải lòng**) nó. || *S'assoter de sa personne*, **tưng** (**trọng, trượng**) mình quá.

assoupir v. a.: làm cho ngủ; **làm** cho êm đi. *Les fumées du vin l'assoupissent*, hơi rượu ra **làm cho nó buồn ngủ.** *La lecture est assoupissante*, đọc (coi) sách **nó hay bắt buồn ngủ.** *Assoupir la douleur*, **làm cho êm bớt** đau **đi.** || *Assoupir un différend*, **can** sự rầy-rà **bất-bình đi.** || *S'assoupir* v. pr.: ngủ quên đi; dịu (êm) đi.

assoupissement n. m.: giấc ngủ mơ-màng; sự trễ-nãi bỏ-xuội; sự say-mê.

assouplir v. a.: làm cho ra mềm (dịu). *Assouplir une étoffe*, **làm cho** hàng **ra** mềm; **mộc hàng.** || *Assouplir le caractère d'un enfant*, **bẻ, tập** tính-nết con-nít (cho nó ra mềm-mại dịu-dàng). || *S'assoupir* v. pr.: mềm, dịu đi.

assourdir v. a.: làm cho điếc tai. *Ses cris m'assourdissent* tiếng nó la tòi dám **điếc tai.** *Assourdi par le bruit*, om-sòm **chát tai.** *Il m'assourdit les oreilles*, nó **làm** lòi

điếc tai. || *S'assourdir* v. pr.: **lảng tai, điếc.** *Bruit assourdissant*, tiếng **chát óc chát tai.**

assouvir v. a.: làm cho no (phỉ, đã, bỏ). *Assouvir sa faim*, **làm cho** no bụng (**đã thèm**). *Assouvir ses passions*, **làm cho phỉ** chí, (tình) **toại lòng.** *Pour assouvir sa haine*, **cho bỏ** ghét. *Assouvir sa vengeance*, **làm cho phỉ** (đã) lòng cừu-oán. *Assouvi de vin*, **đã thèm** rượu. || *S'assouvir* v. pr.: no, đã, phỉ.

assouvissement n. m.: sự no, sự đã, sự phỉ.

assujettir hay-là **assujétir** v. a.: bắt-phục (vâng-phục, chịu-lụy); đặt để cho yên (chắc) chỗ. *Assujettir un peuple*, **bắt dân đầu phục** (**chịu-phép**). || *Assujettir ses passions*, **hãm-dẹp** tính mê nết xấu mình. *Assujettir à l'obéissance*, **bắt vâng-phục.** || *Assujettir ses passions à la raison*, **bắt** lòng thú **vâng-phục** lòng thần. *Assujettir une planche*, **đóng** ván (cho yên chỗ). *Assujettir une poutre*, **đặt** (**vô**) đà (trính, xuyên xà). || *S'assujettir au pouvoir d'un autre*, **vâng-phục** (**đầu lụy**) quờn-phép kẻ khác. || *S'assujettir aux lois*, **vâng theo** luật-phép.

assujettissement n. m.: sự chịu-phục; sự ép (bắt) tuân phục. *Assujettissement aux lois*, **sự vưng-giữ** luật-phép. *La grandeur a ses assujettissements*, kẻ quyền-quí (quờn-quới) cũng có **chỗ phải tuân-phục.**

assumer v. a.: lấy cho mình; lãnh, chịu.

assurance n. f.: sự chắc ý; sự chắc-thật; sự vững (ý). *Avec assurance*, **chắc ý**; **quả-quyết.** *Plein d'assurance*, đi **dạn-dĩ** (**chắc ý**) **không sợ**, (về con thú-vật). *Avoir l'assurance de....que....* **chắc rằng...** || *Compagnie d'assurances*, công-ti **bảo hiểm** (...**thọ-mạng hỏa-chúc...**). *Prime d'assurances*, tiền góp đóng cho công-ti (hảng) **bảo-hiểm.**

assurément adv.: cách vững-vàng chắc-chắn, thật-thì. *Connaître assurément l'écriture*, biết **chắt** là chữ ai. *Assurément il s'est mal comporté*, **thật-thì** nó đã ăn-ở xấu. *Marcher assurément*, đi **mạnh-mẽ** (**vững-vàng**).

assurer v. a.: nói chắc (thật quả), quả-quyết; làm cho ra (chắc-vững), lãnh, bảo-lãnh. *Je vous assure que...*, tôi **nói thật**, (**quyết, quả-quyết**) với anh rằng... *Je ne le ferai pas, je vous assure*, tôi sẽ chẳng có làm đâu, tôi **nói thật.** || *Assurer la table avec un tesson*, lấy miếng sành mà **chêm cho vững** cái ghế || *Assurer la conscience*, **làm cho** lương-tâm **vững.** || *Assurez-le de mon estime*, hãy nói cho nó **biết chắc** tôi trượng (trọng) nó. || *Qui peut s'assurer d'être toujours heureux?* ai (**biết**) **chắc** được rằng mình sẽ có phước luôn-luôn? || *S'assurer en quelqu'un*, **tin cậy** (**lấy làm chắc**) người nào. || *S'assurer de la promesse de...* **tin-cậy** lời hứa của... *Nous nous sommes assurés que...* ta đã **biết chắc được** rằng... || *S'assurer d'un coupable*, **bắt** kẻ có tội. || *S'assurer d'une ville* **bắt** (**lấy**) thành. *Assuré contre les dangers*, **chắc** không sợ hiểm-nghèo. *Tenir pour assuré*, lấy làm **chắc** (**thật**). *Il (est) assuré que...*, chắc rằng. || *D'un pas mal assuré*, chơn bước **ngập-ngừng**

(không-có **vững**). *Main assurée*, **vững** tay; **dạn** tay. *Faire l'assuré*, làm-bộ **vững**. || *Maison assurée contre l'incendie*, nhà có hảng **bảo hỏa-chúc** cho rồi.

assureur n. m.: kẻ bảo hiểm.

astérisque n. m.: dấu ngôi sao, dấu hoa-thị: *.

asthmatique adj., n.: có bệnh suyễn. *Cheval asthmatique*, ngựa **có chứng hen**. *Un asthmatique*, một người có **bệnh suyễn**.

asthme n. m.: bệnh suyễn; chứng *ou* tật suyễn.

astic n. m.: xương ống ngựa thợ đóng giày lấy mà ủ mà ém da cho sát cho láng.

asticot n. m.: giòi (trong thịt) thúi để móc mồi câu.

astiquer v. a.: đánh (chùi, nghè, cà, chà) cho láng, cho sáng.

astragale n. f.: đường bắt chỉ tròn, như xâu chuỗi chạy quanh đầu cột; thứ đậu ván hoang (đại T.).

Astragale

astral, le adj.: thuộc về sao, tinh-tú. *Influences astrales*, đều hệ **tại nơi sao (tinh-tú)**.

astre n. m.: sao; tinh-tú, c. *Astre du jour*, **mặt trời**. *Astre des nuits*, **mặt trăng**. *Jusqu'aux astres*, cho tới **trên trời**; cho thấu **trời**. *Sous quel astre êtes-vous né?* anh sanh ra nhằm **vì sao** gì (nào)? || *Beau comme un astre*, tốt như **sao**; xinh như **tiên**.

astreindre v. a.: bắt, buộc vào..., ép. *Astreindre qqn à de nouvelles lois*, **bắt (buộc)** phải theo luật-phép mới. *Astreindre à faire*...**ép** làm... || *S'astreindre au travail*, **ép** mình mà **làm** việc. || *S'astreindre par serment*, **buộc mình** bởi lời thề *ou* thề mà **buộc mình**.

astriction n. f.: (sự ép buộc); sự bón; sự ép (bắt buộc).

astringent, e adj.: hay cầm; **hay** làm cho chặt (bụng) hay **làm cho** bón. *Substance astringente*, **món** (vị) **hay làm cho bón** đàng đại-tiện. *Remède astringent*, thuốc **cầm**; thuốc **làm cho chặt bụng**.

astrologie n. f.: phép coi (xem) sao mà bói; phép thiên-văn.

astrologue n. m.: thầy thiên-văn, thầy tinh-sĩ.

astronome n. m.: kẻ hay (giỏi) phép thiên-văn; thầy **thiên-văn**, tinh-sĩ.

astronomie n. f.: phép thiên-văn (dạy về tinh-tú trên trời).

astronomique adj.: thuộc về thiên-văn. *Carte astronomique*, đồ-vẽ chỗ và đường-đi lối-lại các tinh-tú trên trời; bản-đồ **trời**.

astuce n. f.: sự quỉ-quái, trớ-trinh; mưu, mưu-mô.

astucieusement adv.: cách **quỉ-quái**.

astucieux, euse adj.: quỉ-quái; mưu-mô; sâu-hiểm. *Femme astucieuse*, đờn-bà **lanh-lợi**, (**quỉ-quái**). *Paroles astucieuses*, lời nói **quỉ-quyệt** (**lanh**).

asyle. v. **asile.**

atelier n. m.: chỗ làm việc; trại, sở thợ làm nghề; ty thợ, bọn thợ; học-trò đang học nghề. *D'atelier en atelier*, đi sở nầy qua **sở kia**. *Chef d'atelier*, chủ **trại** (coi thợ thầy). *L'atelier chôme*, cả **ty thợ** (nội **sở**, trại) nghỉ làm. || *Son atelier est nombreux*, **học trò** thợ ấy đông.

atermoiement n. m.: sự hẹn **nợ**, sự xin kì (nợ) lại.

atermoyer v. a., n.: hẹn nợ, kì lại, cho kì lại.

athée n. m., adj.: vô đạo; kẻ không tin có Chúa.

athéisme n. m.: đạo tin không có Chúa-bà nào.

athlète n. m.: kẻ mạnh-mẽ, có tài; lực sĩ, c.; võ-sĩ, c., kẻ hay nghề võ. *Athlète à coups de poing*, **kẻ đánh quờn.** || *Athlète de la foi*... kẻ xưng đức tin **mạnh mẽ**; kẻ **từ** (vì) **đạo.**

Atlante n. m.: hình người dội hay-là đỡ cái gì (trong đồ chạm, nhà-cửa), mặt bợm, hình nhơn làm con-đội.

Atlante

atlantique adj.: thuộc về biển cả *Atlantique*. *Mer atlantique*, hay-là *Océan atlantique*; tên cái biển ở giữa phương Tây và Thế-giái-mới. || *Atlantique* n. f.: biển *Atlantique*.

atlas n. m.: sách hội bản-đồ các phương các nước.

atmosphère n. f.: khí bọc (bao xung-quanh) trái đất, hơi, khí. *Atmosphère viciée d'un hôpital encombré*, **hơi, khí độc** nhà-thương có đông kẻ bệnh.

atmosphérique adj.: thuộc về khí-bọc trái đất.

atome n. m.: trần-ai; bụi trần-ai.

atonie n. f.: sự yếu (vô-lực, c.); chứng hay mỏi-mệt chơn tay, bải-hoải gân-cốt.

atonique adj.: bởi yếu (vô-lực) không khoẻ.

atour n. m.: đồ nữ-trang; đồ làm tốt. *Atour nuptial*, đồ trang-điểm hồi lễ cưới. *Beaux, brillants atours*, **đồ nữ-trang** quí đẹp. *Dame d'atour*, đờn-bà coi việc các **đồ điểm-trang**, sắm-sửa cho bà hoàng-hậu.

atourner v. a.: trang-điểm, sắm-sửa, làm tốt.

atout n. m.: lá bài ăn; lá tới (đợi) (tiệp với lá bài trường).

âtre n. m.: lò lửa.

atroce adj.: dữ-tợn; độc-địa (ác); hung-ác. *Crime atroce*, tội **gớm-ghiếc.** *Douleur atroce*, đau **hung quá.** *Homme atroce*, người **dữ-tợn.** || *Il fait un temps atroce*, trời **xấu quá.**

atrocement adv.: cách dữ-dằn; cách độc-địa; lắm, rất-mực.

atrocité n. f.: sự (việc) độc-dữ; đều hung-ác; lòng độc-dữ.

atrophie n. f.: sự ốm-o gầy-mòn.

attache n. f.: dây buộc (cột). *Attache d'un chien*, **dây cột chó.** *Chien d'attache*, chó **tróng** (**cột lại**). *Tenir, mettre un chien à l'attache*, **tróng** chó **lại, cột** chó **lại.** *Être à l'attache*, bị (**mắc**) cột; **mắc** (**buộc chơn; không rảnh**). || *Avoir de l'attache aux richesses*, **tham-lam** (**ham-hố**) của-cải. || *Avoir de l'attache au jeu*, **mê** (**ham**) cờ bạc. || *Avoir de l'attache à l'étude*, **ham** học.

attachement n. m.: (sự buộc, cột, trói); sự tríu-mến; sự ham (mê). || *Mon attachement pour vous*, **lòng** tôi **tríu-mến** anh || *Attachement au travail*, **sự ham** việc làm. || *Attachement au monde*, sự **mê** (**dính-bén**) thế-gian. || *Rompre les attachements*, từ-bỏ **những sự** mình **tríu-mến; dứt tình.**

attacher v. a.: buộc, cột, trói, ràng lại. *Attacher à qqn les mains*, **trói** tay người nào **lại.** *Attacher les mains derrière le dos*, **trói kẻ lại.** *Attacher la vigne aux échalas* buộc

uho vô (vào) choái. || *Attacher de l'importance à...* **lấy...** làm trọng. *Attacher avec un clou*, **đóng** đinh, **gằm** đinh, (lấy đinh mà đóng, gằm)... || *L'étude m'attache*, (sự học nó **buộc** (lôi) = sự học làm cho tôi **ham, mê**. || *Le jeu l'attache*, (cờ-bạc cột nó) = nó **mê** (**ham**) cờ-bạc. || *La nature nous attache d'abord à nos parents*, tính tự-nhiên **bắt** *ou* **buộc** ta **tríu mến** cha mẹ ta trước hết. || *Attacher qqn à son service*, **dùng** người, nào **cho** người nào ở với mình. *La poix s'attache aux mains*, chai **dính** tay. || *S'attacher qqn par ses bienfaits*, **làm ơn cho phục** (**cảm, mến**) **mình**. || *S'attacher à l'étude*, **ham** học. || *S'attacher à un parti*, **theo** phe. || *S'attacher à perdre qqn*, **ra-sức** (**lo**) mà hại người nào.

attaché, ée p. p.: bị (mắc, phải) trói, buộc cột vô... *ou* vào..., tríu-mến; mê, ham; theo, đeo theo. *Attaché à un pilier*, **bị trói** vào cây cột. || *Il m'est attaché intimement*, nó **tríu-mến** tôi hết lòng. || *Attaché aux Français*, **theo** *ou* có **lòng** với (cùng) người Phalangsa. || *Attaché à l'argent*, **ham** (**mê**) bạc-tiền. || *Yeux attachés à...* hay-là *sur...* con-mắt **chăm-chỉ**; ngó **chằng-chằng**.

attaque n. f.: sự đánh; sự xông (xốc) vào; sự xáp trận; cơn (bệnh). *Donner l'attaque à une ville*, **đánh hãm** thành. *L'attaque qu'on ne peut parer*, **cái đánh** thình-lình không trở (tránh) được. *Fausse attaque*, **sự đánh** giọm. || *Attaque de maladie*, **cơn** bệnh.

attaquer v. a.: hãm; xáp; xông vào...; đánh. *Attaquer une ville*, **đánh** (**hãm**) thành. *Des pirates l'ont attaqué*, ăn-cướp **đánh** nó. || *Attaquer la religion*, **nói nghịch** đạo. || *Attaquer qqn en justice*, **đi kiện** (**thưa**) người nào. || *Attaquer un sujet*, **nói về** việc... || *Attaquer un plat*, **gắp**, (**vẻ**) đồ-ăn. || *S'attaquer à plus fort que soi*, **kình** (**chống**) với kẻ mạnh (có quyền-thế) hơn mình.

attarder v. a.: làm cho chậm, (muộn).

atteindre v. a.: trúng (nhằm), theo kịp; tới, đến. *Atteindre le but en visant*, nhắm bắn (phóng) **trúng** (**nhằm**) bia *ou* đích. *Atteindre son but*, **được** như ý đã quyết. *Atteindre le voleur*, **theo-kịp** đứa ăn-trộm. *Nous atteindrons le village avant la nuit*, ta sẽ **tới** (**đến**) làng trước tối. *Atteindre l'âge de raison*, **tới** (**đến**) tuổi khôn. || *Atteint d'une maladie*, **bị** *ou* **mắc** bệnh. || *Atteint de la foudre*, **bị** sét **đánh**.

atteinte n. f.: (sự đánh nhằm) sự mắc (bị). *Atteinte de fièvre*, **sự ớn** (**giún**) rét. *Premières atteintes du chaud et du froid*, sự mới **giún mình** muốn nóng lạnh. || *À l'abri des atteintes de la calomnie*, **sự** khỏi **bị** (**mắc**) phao-vu *ou* bỏ-vạ. *Légère atteinte*, **vít** nhẹ. || *Porter atteinte à la réputation*, **làm cho hư** danh **xấu** tiếng. *Hors d'atteinte*, khỏi (ai làm gì đặng) **bị** *ou* **mắc** = chắc, vững.

attelage n. m.: sự bắt ách; sự thắng vào xe = ngựa (trâu bò) thắng xe. *Attelage de deux chevaux*, **ngựa cặp** (**song mã, c.**); xe song mã, (hai ngựa). *Attelage de bœufs*, **bò** kéo xe. *Avoir de beaux*

attelages, có **ngựa** (**bò**) kéo xe tốt; (hay giỏi).

atteler v. a.: thắng (bắt, mắc, máng), ách. *Atteler des chevaux à un carosse*, **bắt** (**thắng**) ngựa vô (vào) xe. *Atteler des bœufs à une charette*, **bắt** (**máng**) bò vào xe. *Atteler une voiture*, (**thắng** (**bắt**, **gác**) xe. *Voiture attelée de deux chevaux*, xe **thắng** hai ngựa (ngựa cặp); xe **đi** song mã.

attelle n. f.: sườn (cốt) cái vòng cổ ngựa (bò...) kéo xe; cây bó mà đàng (xương gãy).

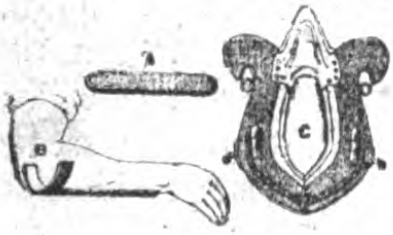

Attelle

attenant, e adj.: kế, kề, liền một bên... *Terre attenante à la maison*, đất **kế một bên** nhà. *Maison attenante*, nhà **kế một bên**. *Mur attenant de* hay-là *à la porte*, vách (tường) **kế** cái cửa.

attendre v. a.: đợi, chờ; trông. *Attendre l'arrivée de quelqu'un*, **đợi** (**chờ**) ai đến (tới). *Attendre de jour en jour*, **đợi** từ ngày ngày này qua ngày kia. *Attendre avec impatience*, **đợi** lóng-nhóng. *Attends-moi ici*, **đợi** (**chờ**) tao đây nghe. *Attends!* **khoang-đã, thủng-thẳng!** *Attendez! je vais m'en souvenir*, **khoan!** để tôi nhớ lại. *Attendre à* hay-là *de se convertir à l'heure de la mort*, **đợi** đến giờ chết mà (mới) trở lại. *L'âge ne nous attend pas*, tuổi chẳng **chờ** ta. *Faire attendre*, làm cho **trông** (**đợi, chờ**). || *S'attendre* v. pr.: **ngờ, dè**, trông-đợi. *Sans qu'on s'y attendît*, không **dè**, (**ngờ**); ai **ngờ**, (**dè**). *À quoi on ne s'attend pas*, đều **thình lình, tình-cờ**, *ou* **không ai dè**. *Je m'attends à ce que...*, tôi **trông** sẽ...

attendrir v. a.: làm cho mềm (non). *La rosée attendrit le choux*, sương **làm cho** cải bắp **ra** mềm. || *Attendrir le cœur*, **làm cho** mủi (**động**) lòng. || *Voix attendrissante*, tiếng **nghe mà thương**. *Viande attendrie*, thịt **mềm**.

attendrissement n. m.: sự động *ou* mủi lòng; sự thiết-tha.

attendu prép.: vì, nhơn-vì, bởi-vì. *Attendu son infirmité, il fut exempt de la milice*, nó được khỏi đi lính **nhơn-vì** nó có tật. *Attendu qu'il...* **vì** (**bởi-vì**) nó...

attentat n. m.: sự phạm đến... *Attentat à l'autorité d'autrui*, **sự phạm đến** quờn-phép kẻ khác. *Attentat à la pudeur*, **tội xâm-phạm đến** tiết-hạnh đờn-bà con-gái; **sự hãm** đờn-bà con-gái. *Vie en butte à des attentats*, bị chúng lo mưu mà **hại** mà **giết đi**.

attentatoire adj.: phạm *ou* xúc-phạm đến... *Parole attentatoire à l'autorité*, lời nói **xúc-phạm đến** kẻ lớn.

attente n. f.: sự đợi, sự chờ; sự trông. *Être dans l'attente de...* **ngóng-trông** *ou* **chờ-đợi**. *Contre l'attente...*, (sái lòng trông-đợi) = không ai **dè** *ou* **ngờ**; ai **hay?** ai **ngờ?** ai **dè?** *Salle d'attente*, phòng **chực**. *Pierres d'attente*, đá xây để gio ra **hờ** sau có xây tiếp cho chắc.

attenter v. n.: phạm đến... *Attenter aux biens d'autrui*, **phạm đến** của-cải người. *Attenter à la vie de qqn*, **phạm đến** mạng-sống người nào; lo **hại** (**giết**) người nào. *At-*

tenter à la personne du roi, **phạm đến** thánh-thể vua; **lo thí** vua.

attentif, ive adj.: có ý-tứ, chăm-chỉ. *Attentif à...*, **chăm chỉ** về... *Il n'est pas attentif*, nó không **có ý-chỉ**; nó **lo ra, lảng-xao**. *Soyez attentif*, hãy **cầm trí lại**; hãy cho **có ý-tứ**. *Rendre l'auditoire attentif*, làm cho ai nấy **lóng-tai chăm-chỉ** mà nghe.

attention n. f.: ý, ý-tứ, ý-chỉ. *Faites attention*, hãy cho **có ý**; hãy **giữ**. *On n'y fait pas attention*, người-ta không-có **nghĩ** (**xét, tưởng**) tới *ou* **đến**. *Cela mérite attention*, cái ấy đáng **lo**. || *Combler qqn d'attentions*, **lo-lắng đãi-buôi** ai hết sức.

attentivement adj.: cách có ý-tứ; cách chăm-chỉ; cho chín-chắn, cho kĩ-cang. *Regarder attentivement*, ngó **chăm-chỉ**. *Examiner attentivement*, hãy xét **cho chín-chắn**, *ou* **cho kĩ-cang**.

atténuation n. f.: sự làm cho ra nhẹ-bớt.

atténuer v. a.: làm cho ra nhẹ (yếu); bớt. *Le repentir atténue la faute*, sự ăn-năn **làm cho nhẹ tội**. *Circonstances atténuantes*, những cái (cơ-quan) **làm cho nhẹ bớt** tội đi.

atterrage n. m.: chỗ tàu ghé vô đất (bờ) được.

atterrer v. a.: vật xuống đất. || *Cette nouvelle m'a atterré*, cái tin ấy nó làm **cho tôi xỉu đi**. *Demeurer être atterré*, **xỉu, sửng-sốt**; **bất tỉnh nhơn sự**, c.

atterrissement n. m.: đất bồi.

attestation n. f.: giấy làm-chứng; lời làm chứng (cho biết); bút-tích, c. tờ vi-bằng.

attester v. a.: chứng cho, làm chứng; phân bua, phân chứng. *Attester la véracité d'un fait*, **làm chứng** chắc là chuyện thật. *Attester le ciel et la terre*, kêu trời van đất **xin chứng cho**. *J'en atteste tous ceux qui sont ici*, tôi **phân chứng** (-bua) với mấy người ở đây hết-thảy.

attiédir v. a.: làm cho nguội (lạnh). *Attiédir l'amitié*, **làm cho phai** (**lạt**) tình nhơn-ngãi. || *S'attiédir* v. pr.: ra nguội, nguội đi. *L'eau s'attiédit*, nước **nguội đi**.

attiédissement n. m.: sự nguội-lạnh đi. || *Attiédissement de la dévotion*, **sự ra nguội-lạnh**, (**bớt lòng sốt-sắng đi**).

attifer v. a.: chải-gỡ, trau-tria, làm tốt.

attique adj.: về thành *Athènes*, (theo như người *Athénien* thuở xưa). *Sel attique*, sự mặn-mòi (**hay**) như người *Athénien* xưa có vậy). || *Politesse attique*, **cách ở** lịch-sự lắm.

attirail n. m.: đồ đem theo: đồ tùy thân. *Attirail de guerre*, **binh-khí**. *Attirail d'une armée*, **đồ đem theo** binh. *Attirail de voyage*, **đồ tùy-thân**, (**đem theo đường**). *Attirail de chasse*, **đồ-cuộc** đi săn-bắn.

attirer v. a.: kéo lại... rút; nhử, rủ-quến. *Il m'attira à lui*, nó **kéo** tôi lại nơi nó. *L'aimant attire le fer*, đá nam-châm **rút** sắt. || *Attirer l'ennemi dans une embuscade*, **nhử** giặc vô chỗ binh-phục. || *Attirer les yeux sur*.. **làm cho** trông (ngó) vô... || *Un malheur en attire un autre*, nạn nầy **rủ** nạn kia (họa vô đơn chí c.). || *La vérité attire des haines*, nói thật người-ta **hay ghét**; lời thật **mất** lòng. || *S'attirer l'envie*,

làm cớ cho người-ta phàn-bì. *Les corps célestes s'attirent les uns les autres*, tinh-tú trên trời **kéo nhau**, vì nầy **kéo** vì kia.

attiser v. a.: chụm, nhúm (lửa). *Attiser le feu*, **chụm** lửa. *Attiser la colère*, **giục** (**xúi**) lòng giận. || *Attiser le feu de la guerre*, (chụm lửa giặc), **giục**, (**xúi**) đánh giặc.

attitude n. f.: bộ-tướng; cách, phết, đi-đứng. *Attitude de sauter*, sự **giợm** (**xắm-rắm**) nhảy. *Prendre l'attitude d'un combattant*, **đứng thì-thế bộ** như người đánh trận.

attouchement n. m.: sự mắn (rờ); sự đá đến.

attractif, ive adj.: hay kéo, hay rút; hay rù-quến. *Force attractive*, sức **hay rút, kéo**.

attraction n. f.: sự kéo lại; sức rút, sức kéo. *Attraction planétaire*, sự tinh-tú **rút** (**kéo**) nhau. *Attraction moléculaire*, **sức** chất-vật **rút** (**hít**) nhau lại.

attraire v. a.: kéo, rút; rù quến.

attrait, te p. p.: bị kéo, bị rút; bị dỗ-dành rù-quến.

attrait n. m.: cái làm cho mê; đều quến-dụ; mồi. *La gloire est pleine d'attraits pour l'homme*, danh-vọng nó có nhiều **đều hay quến** lòng người ta **ham** (**mê**) nó.

attraper v. a.: (đánh bẫy **mà** bắt) bắt được. *Attraper un voleur qui fuit*, **bắt được** đứa ăn-trộm chạy. *Attraper un coupable sur le fait*, **bắt được** đứa phạm tại trận. *Attraper des oiseaux au piège*, đánh bẫy **bắt** chim. *Attrape qui peut*, ai **bắt được** thì **bắt**. || *Attraper une maladie*, **mắc** (**mang**) bệnh. || *Attraper le but*, **được** như tình sở-nguyện. || *Attraper les manières de qqn*, **nhái** (**bắt-chước**) cách điệu người nào giống in. || *Se laisser attraper*, bị **gạt** (**phỉnh**); mắc **lường**. || *On ne l'attrapera pas*, người-ta **theo** nó không **kịp** đâu.

attrapoire n. f.: bẫy; chước.

attrayant, e adj.: hay kéo (rút); hay quến-dụ. || *Yeux attrayants*, con-mắt thấy mà **ưa**.

attribuer v. a.: ban cho; dỗ-cho... kể cho... đếm cho... *Attribuer des émoluments à...* **ban** (**cho**) *ou* **cấp** lộc cho... *Attribuer au hasard*, nói là tại tình-cờ. *Attribuer ses malheurs à la fortune*, **đổ** sự khốn mình mắc **cho** số-phận. || *S'attribuer le titre de...* **tiếm** (**giành**) hiệu cho mình.

attribut n. m.: (cái đều riêng cho người hay-là cho vật nào); thể-thống, c. *Les attributs de Dieu*, những **sự trọn lành** nơi (trong Đức-Chúa-Trời; **thể-thống** Chúa trời đất. *Les attributs de la royauté*, **quờn-phép** nhà vua; **thể-thống** nhà vua.

attribution n. f.: phần-việc; phận-sự; chức-phận; quờn-phép. *Les attributions d'un maire sont...* **phần việc** (**chánh việc**) ông xã là... *Cela n'est pas dans mes attributions*, cái ấy không phải **phần-việc** tôi = tôi không có **quyền** (**quờn**).

attrister v. a.: làm cho buồn (rầu). || *S'attrister* v. pr.: buồn. *Cette nouvelle attrista les cœurs*, cái tin ấy **làm cho** lòng ai nấy đều **buồn**. *S'attrister pour une bagatelle*, **buồn** vì chuyện thàm-thàm = mỗi chút mỗi **buồn**. *Ne vous attristez pas*, anh **chớ** (**đừng**) **có buồn** (**rầu**) làm chi. *Il est attristé*, nó **buồn** (rầu).

attrition n. f.: sự cọ nhau mà mòn; sự ăn-năn tội vì mình (vì sợ hình-khổ...).

attroupement n. m.: sự hội (nhóm) *ou* tụ lại (quần tam tụ ngũ, c.).

attrouper v. a.: nhóm (tụ) lại; vầy đoàn. *Attrouper le peuple*, tụ (nhóm) dân lại. || *On s'attroupe*, người-ta vầy đoàn lại (tụ lại). *S'attrouper autour de qqn*, vầy lại xung-quanh người nào.

au, aux (tiếng đặt rút (tắt) thế cho *à le, à les*). *Au lit*, trên giường. *Au champ d'honneur*, tại trận. *Au marché*, ngoài chợ, tại chợ. *Au couchant*, phía (bên) mặt trời lặn, phía tây. *Fait au tour*, đồ tiện = đều-đặn. *Pot au lait*, bình đựng sữa. *Mal aux reins*, đau lưng. *Mal aux dents*, nhức răng; đau răng. *Jouer aux cartes*, đánh bài.

aubain n. m.: người ngoại-quốc lập nghiệp ở đất-nước người, mà không có nhập tịch dân bổn-quốc.

aube n. f.: rạng đông, tảng-sáng, rựng chơn trời, mưng-đông; bạch-tảng, hừng-đông. *À l'aube du jour*, sớm-mai bẳng-tâng. *Avant l'aube*, hồi chưa sáng.

aube n. f.: áo trắng dài (làm lễ Misa).

aube n. f.: ván làm cánh bánh xe nước.

auberge n. f.: quán, nhà-quán; (quán-xá). *Coucher à l'auberge*, ngủ quán. *Tenir auberge*, bán quán. *Descendre à l'auberge*, đỗ (ở, trọ) nhà-quán.

Aubergine

aubergine n. f.: cây cà; trái cà.

aubergiste n. m.: chủ quán, người [illegible]in; (ông quán, mụ quán).

aubier n. m.: thịt non cây trắng-trắng (ở giữa lõm với da).

aubin n. m.: (nước ngựa lỡ, chơn trước sải (nhảy) chơn sau tề kiệu). *Aller l'aubin*, đi chơn-ba, chạy lụp-chụp.

auction n. f.: nhà bán (đồ) đấu giá; chỗ bán tranh mại. *Acheter à l'auction*, mua tại nhà đấu giá.

aucun, une adj.: ai; nào; không... ai; không... nào. *Je n'en connais aucun*, tôi không-có biết lấy một ai (nào) hết. *Aucun ne met en doute*, không ai hồ-nghi. *Aucun de nous*, không ai trong ta. *Sans aucun frais*, khỏi tốn đồng nào. *En aucun lieu*, không nơi nào hết; không đâu hết. *Qu'aucun n'entre ici*, đừng ai vào đây.

aucunement adv.: chút nào. *Cela ne vous regarde aucunement*: chẳng phải việc gì đến anh chút nào.

audace n. f.: sự dạn-dĩ, sự có gan, sự cả lòng. *Plein d'audace*, dạn-dĩ, cả gan. *Avoir l'audace de...* cả gan... dám...

audacieusement adv.: cách dạn-dĩ.

audacieux, euse adj.: dạn-dĩ, có gan, gan-ruột.

audience n. f.: sự nghe; sự nghe thưa việc; buổi xử-đoán; khách, kẻ tới nghe. *Donner audience à qqn*, nghe người nào nói... *Donner audience*, (*du roi*) lâm triều. *Donner audience* (*des mandarins*), ra khách. *Audience solennelle*, triều-yết, (*du roi*). *Audience privée* diện tấu (*du roi*). *Demander audience du roi*, xin vào chầu. *Demander audience d'un mandarin*, xin đến hầu, *ou* xin ra mắt. *Jour d'audience*, ngày

xử việc; bữa xử đoán. *Tenir audience*, hội-hàm mà xử-đoán. *Salle d'audience*, chỗ hội-hàm xử việc. *Lever l'audience*, bãi hầu. || *Devant une audience respectable*, trước mặt khách (kẻ tới nghe) tử-tế.

audiencier n., adj.: thôi-thảo kêu án, (đòi tiên bị) *Huissier audiencier* thôi-thảo kêu án vô trước tòa xử.

auditeur n. m.: kẻ nghe: chầu-nhưng; quan thị-sự (tòa án). *Emouvoir ses auditeurs*, làm cho động (mủi lòng những kẻ nghe). *Faire remonter un auditeur au rang des élus*, cho chầu-nhưng lên (vô) hàng kẻ được chọn mà chịu phép rửa tội. *Conseiller auditeur*, quan thị-sự tòa. *Auditeur des comptes*, chức kẻ kiểm-sát sổ-sách.

auditif, ive adj.: thuộc về sự nghe. *Nerf auditif*, gân làm cho tai nghe.

audition n. f.: sự nghe. *À la première audition*, khi mới nghe. *Audition des témoins*, sự nghe chứng khai. *Audition de compte*, sự xem-xét sổ-sách.

auditoire n. m.: hội người-ta xúm lại mà nghe; những kẻ nghe. *Nombreux auditoire*, người-ta tới nghe đông *ou* đô-hội. *Un immense auditoire se presse autour de lui*, một đám người-ta nghe đông nức chen (lấn) nhau vây chung-quanh người.

auge n. f.: máng (cho ăn, uống).

Auges

Auge pour les pourceaux, cái máng heo, cái máng cho heo ăn.

augée n. f.: một máng. *Manger une augée de son*, ăn hết một máng cám.

auget n. m.: cái máng nhỏ.

augmentation n. f.: sự thêm. *Augmentation de solde* sự thăng bổng, sự ăn (lộc) lên. *Augmentation de fortune*, sự giàu thêm, sự phát tài; sự thêm của-cải.

augmenter v. a., n.: thêm, gia thêm. *Augmenter la force*, thêm sức. *Augmenter sa fortune*, thêm của-cải, thêm giàu, càng giàu. || *Augmenter un employé*, cho kẻ làm việc ăn thêm; cho ăn lên. *Il sera prochainement augmenté*, nó sẽ được ăn lên (thăng bổng) bây-giờ. || *Le riz augmente*, gạo lên giá. || *Le mal augmente de jour en jour*, bệnh càng ngày càng thêm || *Augmenter de paresse*, càng làm-biếng hơn... || *Le feu s'augmente par le vent*, lửa càng thêm (cháy lên) bởi gió.

augural, ale, aux adj.: về điềm; về phép bói. *Science augurale*, phép coi điềm mà bói; phép bói. *Livres auguraux*, sách bói.

augure n. m.: điềm, sự bói; phép bói-khoa (coi chim kêu chim liệng bàn điềm mà bói); thầy bói chim; thầy coi giò. *Oiseau de mauvais augure* (chim xấu điềm) chim điềm dữ, chim hệ. *Augure favorable*, điềm lành (tốt). *Prendre à bon augure*, lấy làm điềm tốt.

augurer v. a.: coi điềm; bói. *Que faut-il augurer de ce fait?* bởi việc ấy phải bói (bàn) ra điềm gì bây-giờ?

auguste adj.: oai-nghiêm, oai-nghi; sang-trọng. *Visage auguste*, mặt-mũi oai-nghi.

aujourd'hui adv.: hôm nay, ngày

(bữa) hôm nay, nay, đời nay, ngày nay; bây-giờ. *C'est aujourd'hui le quinze*, **hôm nay** là ngày rằm. *Le jour d'aujourd'hui*, ngày **bữa hôm nay**. || *Aujourd'hui dans l'opulence, demain dans la misère*, nay giàu-có, mai nghèo-cực. || *Les hommes d'aujourd'hui*, người **đời nay**. || *Jusqu'aujourd'hui*, cho đến **bây-giờ ngày nay**; bấy lâu, từ xưa nhẫn nay. *Ce n'est pas d'aujourd'hui, que nous nous connaissons*, chẳng phải **mới bây-giờ** mà ta biết nhau; ta quen-biết nhau đã lâu. *Aujourd'hui où..., que...*, **nay** là **đời**..., là **khi**... *D'aujourd'hui en huit*, tám bữa nữa (kể từ **ngày hôm nay**). *Il y a trois jours aujourd'hui*, đã ba bữa **rày**.

aumône n. f.: của bố-thí. *Faire l'aumône à...*, **bố thí** cho..., làm phước cho... *Demander l'aumône*, đi **xin**, ăn **mày**. *Vivre d'aumônes*, ăn **xin**(đi **xin**, ăn **mày**)mà ăn.

aumônier n. m.: thầy cả cấp theo vua, quan, binh lính mà làm lễ làm phước.

aumônière n. f.: dây, túi, hầu-bao (đeo trong lưng).

Aumônière

aune n. f.: thứ thước đo vải (xưa). *Une aune de drap*, một **thước** nĩ. || *Mesurer les autres à son aune*, lấy mình làm **thước** mà đo kẻ khác.

aune n. f.: cây bạch-dương.

auparavant adv.: trước, khi trước. *Longtemps auparavant*, **trước** đã lâu. *L'année d'auparavant*, cái năm **trước kia**.

auprès adv.: gần; gần một bên. *Là auprès*, gần đó. *Auprès il y a une grotte*, gần đó có một cái hang. *Auprès du rivage*, gần bờ, một bên mép sông. *Auprès de la route*, gần một bên đường-đi. || *Je suis un ignorant auprès de lui*, **sánh với** nó, thì tôi là một đứa dốt. *Avoir du crédit auprès de qqn*, được tin (thân-thế) **nơi** (**với**) người nào.

auréole n. f.: hào-quang. *Tête ceinte d'une auréole*, đầu có **hào-quang** xung-quanh.

Auréole

auriculaire adj.: thuộc về tai. *Témoin auriculaire*, **chứng đã nghe**. *Confession auriculaire*, xưng tội **thầm**. *Doigt auriculaire*, ngón **út** (tay), hay lấy mà ngoái tai.

auricule n. f.: trái tai.

aurifère adj.: có vàng. *Terrain aurifère*, đất **có vàng**. *Fleuve aurifère*, sông **có vàng**.

aurore n. f.: rựng-đông, rạng-đông; mâng-đông, hừng-đông, rựng chơn trời, tẳng-sáng. *Voir lever l'aurore*, thấy trời đà **hừng-đông**. *De l'aurore au couchant*, tự **đông** chí tây. || *Dès la première aurore de ma vie*, từ thuở **bé** (**bình** sanh) tôi... || *Couleur aurore*, sắc (màu, mùi) **vàng ánh**. *Aurore boréale*, **cảnh-tinh** hay có phía bên bắc.

auscultation n. f.: sự nghe; (sự kê tai vô lưng vô ngực mà nghe hơi thở trong phổi trong trái tim...)

ausculter v. a.: nghe trong mình người-ta mà đoán bệnh,

auspice n. f: phép coi chim bay chim kêu mà bói (như coi giò, xin keo...) *Prendre les auspices*, **bói**; **coi giò**. *Sous d'heureux aus-*

pices, tốt **mòi**, tốt **điềm**. *Sous les auspices de qqn*. nhờ người nào **binh-vực**; nhờ **phép** người nào.

aussi adv.: cũng, cũng... nữa; nữa; cho-nên, cũng... bằng... như.. cùng là...; dường-ấy... làm-vậy. *Je vais aussi*, tôi **cũng** đi **nữa**. *Il m'a donné un livre et cela aussi*, nó cho tôi một cuốn sách, lại **cái** nầy **nữa**. *Cette soie est belle, aussi coûte-t-elle cher*, hàng (lụa) nầy tốt, **cho-nên** nó mắc-tiền. *Je suis aussi âgé que vous*, tôi **cũng** lớn tuổi **bằng** (**như**) anh. *L'âme aussi bien que le corps...*, linh hồn **cũng là** xác **cũng**... *Etant aussi pauvre, il joue tous les soirs aux cartes*, nó nghèo **làm-vậy** (**dường ấy**), mà đêm nào đêm nấy nó **cũng** đánh bài.

aussitôt adv.: tức-thì; liền; vừa, vừa khi. *J'irai aussitôt*, tôi sẽ đi **tức-thì** (**bây-giờ**). *Aussitôt dit aussitôt fait*, (nói **tức-thì** làm **tức-thì**); nói **rồi** thì làm **rồi**; nói **liền** làm **liền**. *Aussitôt le jour venu...*, **vừa** sáng **ra**... *Aussitôt que j'ai reçu la lettre...*, **vừa khi** tôi được cái thơ...

auster n. m.: gió nam.

austère adj.: (chát) nghiêm-nhặt. *Goût austère*, mùi **chát**. *Vie austère*, cách ăn-ở **nhặt**, **khổ**-hạnh. *Front austère*, trán **nhăn**; **châu** mày. *Mœurs austères*, nết ở **nghiêm-nhặt**. *Juge austère*, quan xét **nghiêm-nhặt**.

austèrement adv.: cách nghiêm-nhặt.

austérité n. f.: sự nhặt-nhiệm; sự **khổ-hạnh**, **hãm-mình** (xác).

austral, e adj.: nam, phía (hướng) nam. *Pôle austral*, **nam** cực. *Terres australes*, đất **phía nam-cực**. *Signes australes*, sáu cung huỉnh-đạo **phía nam**.

autant adv.: bấy-nhiêu, cũng bấy-nhiêu; cũng bằng, cũng nhiều bằng (như...), bao nhiêu..., cũng bấy nhiêu... *Deux fois autant*, bằng hai **bấy-nhiêu**; hai cái **bấy-nhiêu**. *Nous aimons autant nos amis que nous-mêmes*, ta thương bạn-hữu ta **cũng bằng** ta vậy. *Il en a tout autant*, nó có **cũng bấy-nhiêu** *ou* **cũng bằng như-vậy**. *Autant d'eau que de vin*, **bao-nhiêu** rượu, **bấy-nhiêu** nước *ou* rượu **bao-nhiêu**, nước **cũng bấy-nhiêu**. || *Autant qu'on peut*, được **chừng nào** làm **chừng nấy**. || *D'autant plus que...*, **càng... lại càng...** *D'autant moins que...*, **càng..., lại càng**.

autel n. m.: bàn-thờ; ghế thờ. *Grand autel, maître-autel*, **bàn-thờ** chánh *ou* chính. *Elever, dresser un autel*, lập **bàn-thờ**.

auteur n. m.: kẻ làm (mở) đầu; chủ; kẻ bày ra; kẻ làm sách. *Auteur de la nature*, **đấng** tạo-hóa; hóa-công, thiên-công c. *Dieu est l'auteur de toutes choses*, Chúa là (**kẻ làm**) **đầu cội-rễ** mọi sự *ou* mọi loài mọi vật. || *Les auteurs de ses jours*, (**chủ** sự sống mình); cha mẹ mình. || *Auteur de la guerre*, **kẻ làm đầu** (**gây**) giặc. *Auteur de l'écriture alphabétique*, **kẻ bày đầu** ra thứ chữ âm-vận. *Auteur d'un livre*, **kẻ làm** sách. *Quel auteur lisez-vous?* anh đọc (coi) **sách** ông nào? *Un auteur difficile*, **sách** khó (mắt).

authenticité n. f.: sự chính gốc; sự chắc (quả).

authentique adj: chắc, thật, chính

bổn (bản) có gốc tích; có văn-bằng ấn-tích. *Histoire authentique,* truyện **thật** (**chắc**, có **gốc**). *Acte authentique,* tờ-thị **chắc làm theo phép** (có quan thị).

autobiographie n. f.: truyện mình mình chép ra.

autochtone n. m.: V. **aborigène.** *Peuple autochtone,* dân thổ, chánh bổn-địa.

autocrate n. m.: vua toàn-quờn (quyền).

autocratie n. f.: quờn cai-trị một mình làm chủ.

autographe adj: tay mình viết lấy.

autographie n. f.: sự in lại chữ tay mình viết ra: sự in bản đá.

autographier v. a.: in bản đá.

automate n. m.: máy (động lấy máy, như đồng-hồ ..); đồ máy.

automnal, ale adj.: về mùa thu, *Maladies automnales,* **thu** bệnh, c. bệnh **mùa-thu.** *Vents automnaux,* gió **mùa thu**; **thu** phong, c.

automne n. m.: mùa thu; tiết thu. *Commencement de l'automne,* đầu **mùa thu.** *Milieu de l'automne,* giữa **mùa thu**; trụng **thu**, c. *Fin de l'automne,* cuối **mùa thu.**

autopsie n. f.: sự khán-nghiệm. *Autopsie cadavérique,* sự mổ thây ra mà coi cho rõ cớ bệnh.

autorisation n. f.: phép. *Demander une autorisation,* xin **phép.** *Donner une autorisation,* cho **phép.** *Obtenir une autorisation,* được **phép.** *Agir sans autorisation,* làm ngang (không có **phép**); tự chuyên, c.

autoriser v. a.: cho (ban) phép. *Autoriser une chose défendue,* **cho phép** làm đều đã cấm. *Autoriser qqn à faire qq chose,* **cho ai phép** mà làm sự gì. || *S'autoriser de l'exemple de...* **vịn** lấy gương....

autorité n. f.: quờn (quyền), phép. *Autorité paternelle,* **quyền** cha mẹ. *Exercer l'autorité,* hành **quyền**, c. *Abuser de l'autorité,* làm **quá phép.** *Homme de grande autorité,* người **oai-quờn.** *De sa propre autorité,* tự ý mình; lấy **phép riêng** mình. *De pleine autorité,* có **quyền**, có **phép.** *Les autorités,* kẻ **có quyền**; viên-quan, chức-sắc, c. *Agents de l'autorité,* kẻ quan sai. || *Alléguer des autorités,* trưng sách-vở làm gốc (làm mạnh).

autoritaire n., adj.: hay ỷ quờn (quyền), ở nghiêm, hay dụng oai-quyền.

autour prép., adv.: chung (xung) quanh. *Autour du soleil,* **chung-quanh** mặt-trời. *Autour d'un marais,* **xung-quanh** bờ (**mép**) **bàu.** *Rôder autour de la maison,* đi **rảo chung-quanh** nhà. || *Tourner autour du pot,* xây **xung-quanh** chậu = **nói quanh-quanh** lộn-lộn. *Tout autour,* **chung-quanh** bốn phía. *Ici autour,* lối đây. *Regarder autour,* **ngó quanh** ngó quất. *Autour est une balustrade,* **xung-quanh** có so-ly.

autour n. m.: con ó, con diều.

autre adj., pr.: khác; kia. *Une autre personne,* người nào **khác.** *Une autre fois,* lần (khi) **khác.** *L'un et l'autre,* nầy và **kia** = cả hai. *L'un l'autre,* **nhau.** *Ils se haïssent l'un l'autre,* chúng nó ghét **nhau.** *Les uns se plaisent à une chose, les autres à une autre,* kẻ (người) **thì** ưa cái nầy, **kẻ**

Autour

(người) thì ưa cái khác (kia). *L'un dit oui, l'autre dit non*, người nầy nói có, người kia nói không. *L'autre jour*, ngày (bữa) kia, = bữa hôm, hôm trước. *Nous autres*, ta nầy. *Causer de choses et d'autres*, nói chuyện nầy chuyện kia. *Un autre*, kẻ (người) khác. *L'autre*, cái (người, sự) kia. *Autre part*, nơi (chỗ) khác.

autrefois adv.: thuở (khi, buổi) trước; thuở (khi) xưa kia. *Les hommes d'autrefois*, người thuở trước, người đời xưa.

autrement adv.: cách (thế) khác; bằng chẳng vậy thì...; như không thì.... *Il parle autrement qu'il ne pense*, nó nói khác không phải như nó tưởng. *Obéissez, autrement je vous punis*, hãy vưng lời, bằng không thì ta phạt đó. *Autrement que...* khác hơn là...

autruche n. f.: chim lạc-đà.

autrui n. m.: kẻ khác; người-ta. *Bien d'autrui*, của kẻ khác (người-ta). *Nuire à autrui*, làm hại cho kẻ khác. *L'homme a besoin d'autrui*, người-ta phải có người-ta cùng mình.

Autruche

auvent n. m.: mái hiên.

auxiliaire n., adj.: giúp, phụ, phụ-lực. *Troupe auxiliaire*, binh tiếp. *Interprète auxiliaire de 2e classe*, thông ngôn thí sai hạng nhì. *Un grand auxiliaire*, cái đỡ lắm. *Verbe auxiliaire*, tiếng công-cuộc phụ-lực mà lập các thì kép.

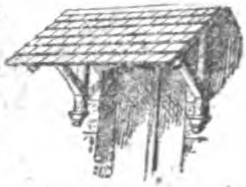
Auvent

aval n. m.: hạ lưu, c. xuống. *Aller aval*, đi xuống. *En aval*, xuôi, đi xuống (theo sông). *Pour aval*, đứng bảo-lãnh.

avalanche n. f.: tuyết đông lại đóng trên núi lở rớt xuống cả bậng cả về.

avaler v. a.: nuốt vào (vô...); để xuống, đem xuống. *Avaler un os*, nuốt xương. *Avaler tout entier*, nuốt trộng. *Avaler d'un trait*, uống (núc) một hơi. *Avaler à petites gorgées*, uống từ hớp. || *Avaler la mer et les poissons*, uống (nuốt) cả biển cả cá; khát nước quá. || *Avaler des couleuvres*, nuốt trùn nuốt rắn; chịu cực. || *Avaler ses tristes destinées*, chịu (mắc) vận xấu. || *Avaler du vin dans la cave*, đem rượu xuống để dưới hầm. || *Ce bateau avale*, chiec ghe nay đi xuong. || *Joues avalées*, má thụng. || *Ventre avalé*, bụng sà xuong, (ngựa.) || *Oreilles avalées*, xệ (trập) tai (chó). || *Croupe avalée*, thấp hậu, hậu xuôi (ngựa).

avance n. f.: trước; trồi. *Prendre, gagner de l'avance*, đi trước, trồi tới. *Prendre l'avance sur...* trồi, hơn, bỏ (lại sau). *Faire les premières avances*, tới trước... *Faire des avances à...* cho tiền trước, cho lãnh trước. *D'avance* hay-là *par avance*, trước. *Préparer d'avance*, dọn (sắm) trước. *Prévenir d'avance*, cho hay trước.

avancé, ée adj.: trước, tới trước. *Argent avancé*, tien (bạc) cho lãnh trước. *Avancé en âge*, lớn tuoi. *Avancé dans ses études*, học đã khá. *Nuit avancée*, đêm khuya. *Ouvrage avancé*, đon ngánh, đon

tiền. *Poste avancé*, phần hờ (gần giặc). || *Fruits avancés*, trái chín (mùi). || *Poisson avancé*, cá ương.

avancement n. m. : sự tới ; sự tấn lên ; sự lên chức, (thăng quờn, tấn chức, c.), sự lên chức ; sự được ăn lên. *Pour l'avancement de sa famille*, cho được tấn phước nhà. *Il a eu de l'avancement*, người ấy được tấn (lên) chức.

avancer v. a., n : đi tới, trồi ; đưa (giơ) ra ; cho lãnh tiền trước ; làm gấp (trước đi) ; đi mau quá ; trờm (gio) ra ; tấn ích ; nói (bày) ra trước. *Avancez*, đi tới đi ; hãy bước đi. *Il avance vers moi*, nó đi lại tôi. *Ne pouvoir ni avancer ni reculer*, không bề tấn thối. *Avancer la main*, giơ tay ra. *Avancer la tête hors du carrosse*, thò (ló) đầu ra ngoài xe. *Avancer ses gages à un domestique*, cho đứa ở lãnh tiền trước. *Avancer son travail*, làm hối việc. *Avancer son départ*, đi gấp trước cái ngày tính đi. *Avancer l'heure du repas*, ăn trước bữa. *Ma montre avance*, đồng-hồ tôi nó đi mau quá (đi trước đi). *Cette maison avance trop sur la rue*, cái nhà nầy trờm ra ngoài đường quá. *Avancer dans ses études*, học tấn ích. || *Je n'avance pas cela comme un fait certain*, tôi không-có nói cái ấy là việc chắc. || *Il s'avança et dit...*, nó bước tới nó nói... *Le temps s'avance*, ngày-giờ rấp tới. *Notre vie s'avance tous les jours*, mạng-sống ta càng ngày càn gtấn tới. || *Les fruits s'avancent*, trái chín sớm.

avanie n. f. : sự nhục (xấu, xấu-hổ). *Essuyer une avanie*, bị nhục ; mắc xấu. *Faire une avanie à qqn*, làm xấu (nhục, sỉ-nhục) cho người nào.

avant adv. : trước. *Longtemps avant*, trước lâu. *L'année d'avant*, năm trước. *Plus avant*, trước nữa. *Dire avant*, nói trước. *Bien avant dans...*, sâu, xa... *Bien avant dans la nuit*, khuya lắc. *En avant, marche !* tới ta tới !

avant prép. : trước, trước khi... *Avant qu'il pleuve*, trước khi mưa. *Avant le jour*, trước sáng. *Avant tout*, trước hết. *Avant la naissance de Jésus-Christ*, trước Chúa cứu-thế ra đời.

avant n. m. : mũi ghe ; mũi tàu. *L'avant du bateau*, mũi ghe (thuyền), mũi tàu. *Sur l'avant...*, trước mũi.

avantage n. m. : ích-lợi ; sự hơn. *L'étude a de grands avantages*, sự học-hành có nhiều ích-lợi lắm. *Avoir l'avantage de...*, nhờ... *Donner avantage à...*, chấp... *Tirer avantage de ...*, nhờ..., được ích vì... *Avoir l'avantage sur...*, hơn...

avantager v. a. : cho hơn ; binh-vực.

avantageusement adv. : cách có-ích-lợi ; cách vì (vị). *Parler avantageusement de qqn*, nói vị (tốt) về người nào.

avantageux, euse adj. : có-ích. *Occasion avantageuse*, dịp tốt (tiện).

avant-bec n. m. : mặt cột cầu đay mà chịu nước (chảy).

avant-bras n. m. : bắp tay (từ cánh chỏ sấp ra).

avant-corps n. m. : nhà trước ; mái chờm ra trước.

avant-cour n. f. : sân trước

avant-coureur n. m., adj. : (chạy trước), chạy hiệu ; vọi, mòi, điềm

dấu. *Nuage avant-coureur de l'orage*, mây **mòi** dông. *Le frisson est l'avant-coureur de la fièvre*, bẻ mình (giún mình) là **dấu** gần đến cữ rét. *Douleur avant-coureuse de la mort*, sự đau-đớn **tỏ dấu** chết.

avant-courrière n. f.: *du jour* (*du soleil*), rạng đông, màng-đông.

avant-dernier, ière n., adj.: áp rốt, kế sau hết. *L'avant-dernier jour du mois*, ngày **áp** ngày **rốt** (**sau hết**) trong tháng.

avant-garde n. f.: đạo tiền; binh tiền đạo; đạo tiền-phong.

avant-goût n. m.: mùi biết trước.

avant-hier adv.: hôm kia, bữa kia, ngày hôm kia.

avant-port n. m.: nơi ngoài cửa biển; cửa xép.

avant-poste n. m.: phần-hờ (nơi đầu giặc).

avant-propos n. m.: tựa, tiểu-dẫn.

avant-quart n. m.: tiếng chuông đồng-hồ đánh trước giờ, trước khắc, trước nữa giờ.

avant-scène n. f.: chỗ thần ngoài nơi giáo đầu làm tuồng; thần ngoài sân khấu.

avant-toit n. m.: mái-hiên.

avant-train n. m.: khúc xe dàng trước; phía trước cái xe.

avant-veille n. f.: bữa trước ngày áp.

avare adj., n.: hà-tiện; ham-của. Bòn-chen, bòn-đãi, bỏn-sẻn. *Un homme avare*, người **hà-tiện**; kẻ **tham-lam**. *L'avare se prive*, **người hà-tiện** không dám ăn dám mặc... *Avare du bien d'autrui*, **tham** của người-ta. *Avare de louanges*, **kẻ ham khen**, (được tiếng). *Avare de temps*, **kẻ hay tiếc** ngày-giờ.

avarice n. f.: sự tham-lam, lòng tham (ham) của.

avaricieusement adv.: cách tiện-tặn, hay bòn-chen; tính hà-tiện; chứng rít-róng.

avaricieux, euse adj.: tiện-tặn, rít-róng.

avarie n. f.: sự hư (tàu-bè, ghe-cộ, hàng-hóa).

avarié, ée adj.: hư, (mốc, ướt, ẩm). *Paddy avarié*, lúa **ướt**. *Riz avarié*, gạo **ẩm**. *Bateau avarié*, ghe **hư**, (**phá nước**).

à-vau-l'eau, loc. adv.: trôi, theo dòng nước chảy; trôi theo nước. *Aller à-vau-l'eau*, **trôi theo nước**; hư, không nên, không xong.

avé n. m.: kinh **kính-mầng**. *Cinq avé et cinq pater noster*, năm kinh **kính-mầng**, năm kinh **lạy cha**.

avec prép.: với (vối, vuối, cùng). *Vin mêlé avec de l'eau*, rượu pha **với** nước. *L'un avec l'autre*, **cùng** nhau. *Couper avec un couteau*, **lấy** dao **mà** cắt *ou* cắt **bằng** dao. *Avec raison*, **phải, phải** lẽ; **nhằm, trúng** lý. *Avec peine*, **khó** (**khôn**)... gần không... **cực**. *Avec l'aide de Dieu*, **có** ơn Chúa giúp. *Avec respect*, **có** lòng kính. *Avec votre permission*, **có** phép ông... *Discernement de l'or d'avec le cuivre*, sự phân-biệt vàng **ra lại với** thau.

avenant, e adj.: đẹp, tốt; xứng. *Manières avenantes*, bộ (cách-điệu) **đẹp-đẽ** (**có duyên**), **tử-tế, thanh-lịch**. *Le dessert fut à l'avenant du repas*, đồ tráng miệng **xứng** (**vừa**) bữa ăn. || *Payer à l'avenant du travail*, **tùy theo** việc đã làm mà trả công.

avènement n. m.: sự tới (đến).

Avènement du Messie, sự Chúa cứu thế đến (ra đời). *À son avènement au trône*, khi người lên ngôi *ou* tức-vị.

avenir v. imp.: xảy đến. *Il ne m'est rien avenu de fâcheux*, tôi khỏi mắc sự-gì dữ hết.

avenir n. m.: sự sau, hậu-lại, c. *À l'avenir*, đến sau, từ nầy về sau; (sắp tới). *Prédire l'avenir*, nói tiên tri (trước) về sự hậu-lai. *Juger de l'avenir par le passé*, lấy sự trước đã qua mà đoán về sự sau chưa đến (tới).

avent n. m.: mùa Ap-ven-tô. (bốn tuần chúa-nhựt trước lễ sanh-nhựt Đ.C.G.).

aventure n.f.: sự tình-cờ; sự đánh liều (hoặc may); chuyện lạ, kì-cục. *Par aventure, d'aventure*, tình-cờ thình-lình. *À l'aventure*, vô ý, vô tình. *La vie est sujette à bien des aventures*, đời người-ta mắc nhiều sự bất-kì. *Homme d'aventure*, người cả gan, hay đánh-liều; người liều mạng. *S'il arrive d'aventure...*, như rủi *ou* may mà... *Les aventures de Télémaque...*, những chuyện lạ-kì ông *Télémaque...* || *Dire la bonne aventure*, bói, coi tướng mà nói cho ai.

aventurer v. a.: liều, đánh liều mặc may mặc rủi. *Aventurer sa vie*, liều mạng, liều sống đi. *Aventurer tout son bien*, liều hết của-cải mình đi. *S'aventurer dans...*, liều-mình đi đến... *Argent bien aventuré*, bạc liều.

aventureux, euse adj.: hay liều; cả gan. *Esprit aventureux*, tính hay liều. *Aventureux au jeu*, đánh bạc có gan, đánh lớn.

aventurier, ière adj., n.: kẻ hay liều mạng; hoang-đàng; hoanh. *C'est un aventurier*, nó là người liều mạng. *Vie aventurière*, đời hay đánh liều, tới đâu hay đó.

aventurine n.f.: kim-sa *ou* cang-sa.

avenu, ue pp.: xảy đến. *Regarder comme non avenu*, cầm bằng-không; coi dường như không có vậy.

avenue n. f.: đường *ou* ngả đi tới (nhà, có trồng cây im-mát); sự đến (tới). *Ouvrir des avenues dans un bois*, mở (dạp) đường vô rừng. *Toutes les avenues étant fermées*, các nẻo (ngả) đường đều bít lại hết... *L'avenue de l'hôpital...*, cái ngõ (ngả) đường đi đến nhà-thương..... || *À l'avenue de Jésus Christ*, khi Đức Chúa Giê-giu xuống thế *ou* ra đời.

avérer v. a.: chứng là thật (chắc, quả). *Avérer de ses yeux la fraude de qqn*, thấy quả trước con-mắt cái đều gian người nào. *Un fait avéré*, việc quả (chắc, thật).

averse n. f.: đám mưa lớn (to); mưa xối (đổ ầm xuống).

aversion n. f.: (sự day đi); sự gớm (nhờm, ghét); sự không ưa. *Avoir de l'aversion pour qqn*, *ou quelque chose*, ghét (không ưa, không chịu) ai hay-là sự gì. *Aversion pour écrire*, không ưa (chịu) viết. *Avoir, prendre en aversion...*, gớm, ghét, không ưa...

avertir v. a.: bảo (nhũ), nói cho hay (biết). *Avertir qqn de qq chose*, bảo (nói) cho ai hay biết sự gì. *Avertir que...*, báo tin rằng... *Avertissez-le de prendre garde à lui*, hãy biểu nó phải giữ mình. *Nous sommes avertis que...* người ta báo tin cho ta rằng...

avertissement n. m.: sự nhắc-bảo; sự báo cho mà hay; lời bảo-dẫn; tờ đòi (thúc) thuế.

aveu n. m.: sự chịu có...; lời khai thật, xưng thật ra. *Faire l'aveu de ses fautes*, **chịu** lỗi (tội). *De l'aveu de tout le monde*, ai nấy thảy đều **chịu** (**ưng, làm chứng**) như-vậy. *Homme sans aveu*, người không-có **gốc**; người **bơ-vơ**.

aveugle adj.: đui, mù, mù-quáng, tối (con-) mắt, xầm, (xoan T.); tối-tam, mù-mịt, tối trí khôn. *En aveugle*, rờ, mù. || *À l'aveugle*, **rờ, mù,** (không nghĩ trước nghĩ sau). || *Suivre en aveugle*, **vùng** theo, **nhắm** mắt theo. || *Marcher en aveugle*, đi **vong** (**vong mạng**), **vụt ra** đi; đi **bơ-vơ**. *C'est un aveugle qui en conduit un autre*, **mù dắc mù**. || *Jeu des aveugles*, bàn cầu. || *Crier comme un aveugle qui a perdu son bâton*, la như kẻ **mù**, (**xầm**) mất gậy; la lửa, la um. || *L'homme est aveugle pour ses défauts, et clairvoyant pour ceux des autres*, việc mình thì **quáng**, việc người thì sáng. || *La passion le rend aveugle*, tình tư-dục làm cho nó **tối trí khôn**. || *Soumission aveugle*, sự chịu lụy **ríu-ríu mọi bề**.

ALPHABET DES AVEUGLES

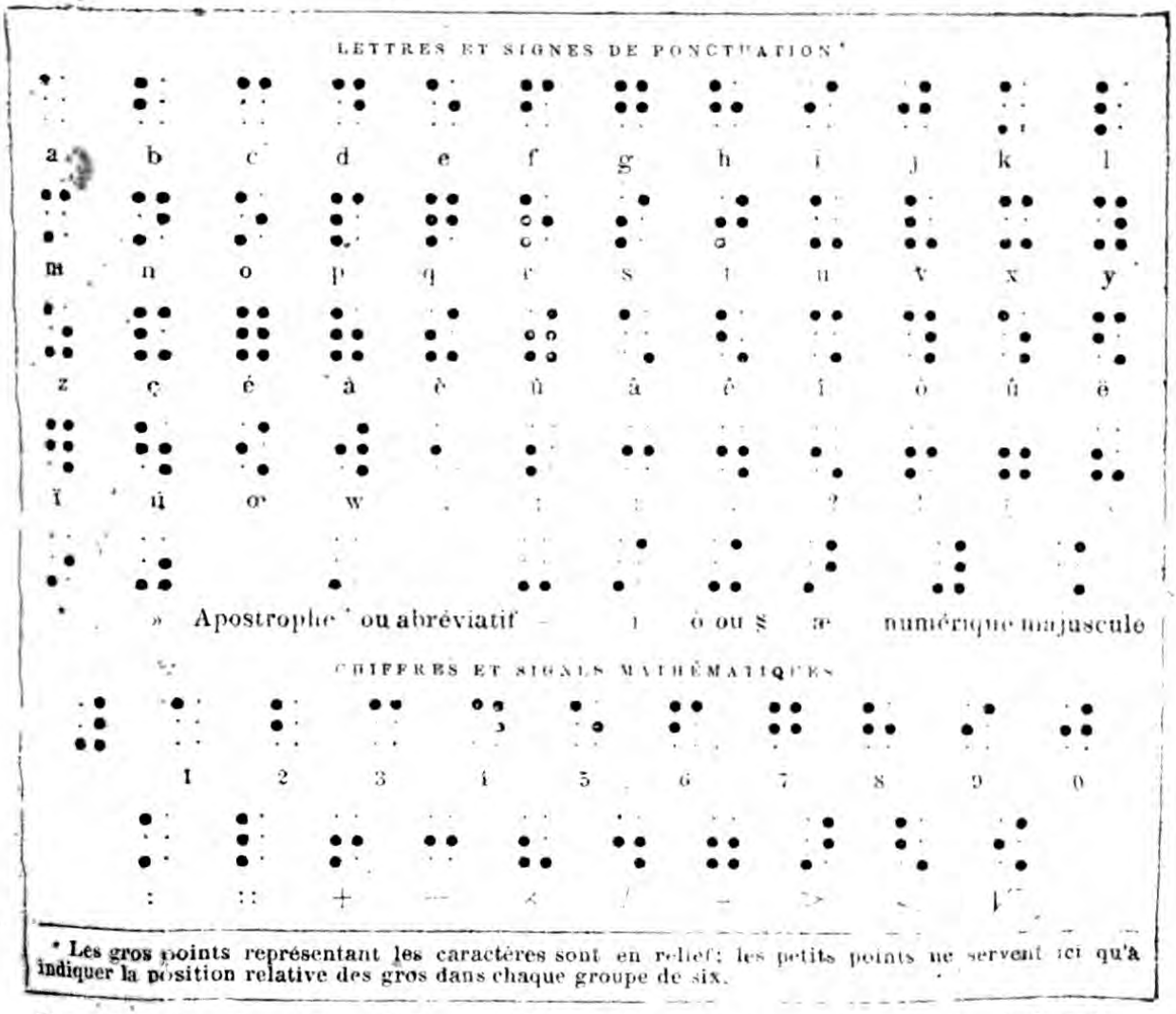

* Les gros points représentant les caractères sont en relief; les petits points ne servent ici qu'à indiquer la position relative des gros dans chaque groupe de six.

aveuglement n. m.: sự đui-mù, sự mù-quáng; sự tối-tăm.

aveuglément adv.: cách mù-quáng (không nghĩ không xét

làm chi). *Croire aveuglément*, tin **ngang (phóc)**.

aveugler v. a.: làm cho đui (mù, quáng con-mắt, tối-tăm. *Aveugler l'esprit*, **làm cho tối** trí-khôn. *Les éclairs aveuglent*, chớp **làm cho chóa (lòa) con-mắt.** || *S'aveugler sur ses défauts*, **quáng (con-mắt)** không thấy nết xấu mình.

aveugle-né, ée adj.: đui, mù từ mới sinh ra.

aveuglette (à l') loc. adv.: rờ-rờ. *Chercher... à l'aveuglette*, kiếm... **rờ-rờ**. *Agir à l'aveuglette*, làm **bất-tử**.

avide adj.: tham, tham-lam; ham, ham-hố; ước-ao; láu (háu), mê ăn. *Homme avide*, người **tham-lam**; người **láu (mê háu)** ăn. *Avide de gloire*, **ham** danh-vọng. *Avide de gain*, **ham** lợi. *Avide de richesses*, **ham (tham)** của. *Avoir l'air avide*, coi bộ **tham (ham)**. *Esprit avide de savoir*, lòng **muốn** biết; **(ham học, ham biết)**.

avidement adv.: cách tham-lam, ham-hố. *Manger avidement*, ăn **ngon-lành**.

avidité n. f.: sự (lòng, chứng) tham-lam, ham-hố; lòng tham. *Avec avidité*, cách ham-hố. *Avidité insatiable*, **lòng tham** không hay vừa no (cùng).

avilir v. a.: làm cho ra hèn; làm cho ra (rẻ) nhẹ giá; làm cho nhẹ thể, hạ, hạ mạt. *L'orgueil avilit l'homme*, tính kiêu-ngạo **làm cho** người **ra hèn đi**. *Avilir sa dignité*, **làm cho nhẹ** thể mình đi. *Avilir une marchandise*, **làm cho** hàng **ra hèn rẻ, (ế) đi.** || *S'avilir* v. pr.: ra-hèn.

avilissement n. m.: sự làm cho ra hèn; sự hèn, nhẹ thể đi.

avilisseur n. m.: kẻ lo hạ kẻ **khác**.

aviner v. a.: tẩm (ngâm, **thấm**) rượu. *Aviner un tonneau*, **đổ rượu** vô cho **thấm** thùng. *Aviné*, say rượu; thấm rượu. *Corps aviné*, mình **tẩm rượu**, (bay ra **những hơi rượu**). *Cuve avinée*, **thùng hôi rượu.** || *Jambes avinées*, **chơn đi ngã xiên ngã tó (chơn say)**.

aviron n. m.: cây (cái) **chèo**. *Arrêter l'aviron*, ngừng **chèo**. *Armer l'aviron*, gay **chèo**.

avis n. m.: ý-tưởng, ý. *À mon avis...* theo như **ý** tôi tưởng... *Dire, donner son avis*, nói **ý** mình ra. *Changer d'avis*, đổi **ý**. *Je suis d'avis que...* **ý** tôi thì **muốn** cho... *Donner avis à qqn*, **biểu, bày-biểu.** *Prendre avis de qqn*, hỏi **ý** người **nào**. *Autant de têtes, autant d'avis*, **mỗi** người mỗi **ý**; bá nhơn bá **tánh**, c. *Avis au public*, yết-thị, hiểu-thị. *Avis au lecteur*, lời **bảo-dẫn**; **tiểu** dẫn, c.; tựa sách. *Donner avis de...*, nói **tin** về...

avisé, ée adj.: biết, khôn, có ý. *Bien avisé*, **khôn, lanh**; đà **giỏi tính**. *Mal avisé*, **ơ-hờ, dại**; **vô ý vô tứ**. *C'est un mal avisé*, nó là **đứa dại**.

aviser v. a.: ngó thấy; bảo (**biểu**), cho tin, cho hay (biết) **tính**, liệu, lo. *Aviser qqn*, **ngó-thấy** người nào. *Avisez-le que je suis ici*, hãy **nói tin cho** nó **hay** tôi ở đây... || *Aviser à un moyen*, **tính** thế, **liệu bề**... *Nous aviserons*, ta sẽ **liệu (tính)**. || *S'aviser d'un mauvais expédient*, **tính** phương bậy (lếu).

aviso n. m.: tàu nhỏ nhẹ đem tờ-báo, chạy hiệu, truyền lệnh...

avitaillement n. m.: lương-phạn cho tàu ăn.

avitailler v. a.: cấp lương-phạn khí-giái (cho binh, cho tàu).

aviver v. a.: làm cho sáng (ngời). *Aviver le feu*, **thổi** lửa **cho hực**. *Aviver l'or*, **mĩ** vàng, **đánh bóng** vàng.

avocat n. m.: thầy cung, thầy kiện (trạng-sư, c.); kẻ bàu-chữa, binh-vực. *Avocat consultant*, **thầy (kiện)** bày mưu, chỉ-bảo (mà-thôi). *Avocat plaidant*, **thầy-cung** đi kiện mướn. *Profession d'avocat*, nghề làm **thầy cung**. || *Se faire avocat du mensonge*, **binh** sự dối trá. || *Avocate des pécheurs*, bà **bàu-chữa** kẻ có-tội.

Avocat

avoine n. f.: (**aveine**), hương-mạch; tử-mạch-thục, c. (thứ lúa để cho ngựa ăn).

Avoine

avoir v. a.: có. *Avoir du mérite*, **có** công. *Avoir de l'argent*, **có** bạc (tiền-của). *Chacun a sa maison*, ai **có** nhà nấy. *Avoir soin de...*, **lo** về... (cho)... *Avoir faim*, đói (bụng). *Avoir soif*, khát (nước). *Avoir besoin de...* cần, **có** việc cần. *Avoir besoin d'argent*, **túng** bạc. *Avoir intention de...*, **có** ý mà... *Avoir peur de...* **sợ**... *Avoir honte*, mất-cỡ (mất-cỡ). *Avoir pitié (compassion) de...*, thương xót; đem lòng thương-hại. *Avoir coutume de...*, quen. *Avoir ordre de...* **có** lệnh dạy phải... *Avoir le droit de...* **có** phép mà... *Avoir égard à...*, (nghĩ đến... (tới)... *Avoir envie de... (désir)*... **có** ý muốn... *Avoir raison*, phải, phải lẽ. *Avoir tort*, quấy, có lỗi. *Avoir la patience de...* hay nhịn... *Avoir de la persévérance...* **có** chí. *Avoir chaud*, nóng, nực. *Avoir froid*, lạnh. *Avoir froid aux mains*, lạnh tay. *Avoir chaud à la tête*, nóng đầu. *Avoir l'air de...*, coi bộ... xem ra... hình như)... *Avoir bonne mine*, coi bộ mặt khá. *Avoir des nouvelles de...*, được tin về... *Avoir l'œil*, lanh (khôn), có ý-tứ; coi chừng. *Avoir le courage de...*, dám, có gan. *Avoir lieu*, có, (làm). *Avoir à aller...*, mắc *ou* phải đi... *Avoir affaire à...*, **có** việc với... *Avoir la chance de...*, may mà..., **gây** việc với... *Avoir mal*, đau. *Avoir mal à la tête*, nhức đầu. *Avoir mal aux yeux*, nhặm con-mắt. *Avoir mal au ventre*, đau bụng. *Avoir de quoi vivre*, **có** đủ ăn. *Avoir pour certain*, ấy làm chắc. *Avoir en horreur, (en aversion)*, gớm, ghét... *Avoir beau faire*, làm làm-sao cũng không... (làm vô ích). *Avoir par-dessus la tête*, mắc lút đầu lút cổ. *N'avoir rien*, không **có** gì hết. *N'avoir que...*, **có**... mà-thôi. *N'avoir qu'à...* **có** một cái... *Il y a longtemps que...* đã lâu... *Il y a trois jours*, đã ba bữa rày.

avoir n. m.: của, của-cải. *Voilà tout mon avoir*, ấy của tôi là có bấy-nhiêu đó.

avoisiner v. a.: ở gần. *Avoisiner la mer*, **ở gần** biển. *Avoisiner les cieux* (cao) tận *ou* tột trời. *Peuple avoisinant*, dân lân-cận ở gần.

avortement n. m.: sự sảo, sự nằm bếp đối; sự hư thai.

avorter v. n.: sảo, hư thai, nằm bếp đối; sẩy con. *Elle avorta au bout de 5 mois*, con mẹ ấy có thai năm tháng **sảo đi**. (nằm bếp đối)

|| *Faire avorter un dessein*, **làm cho đổ** việc (hư sự). || *Ses desseins sont avortés*, mưu nó đã **lậu rồi**; sự nó tính đã không xong. *Les fruits avortent*, trái nó **đổ** (**chạy**) đi hết.

avorton n. m.: người hay-là vật sinh non, sảo đi.

avoué n. m.: kẻ thông luật-lệ lãnh lo việc, kiện mướn, làm đơn làm từ cho kẻ khác.

avouer v. a.: nhìn biết, chịu, xưng ngay ra. *Avouer son crime*, **chịu** tội; **khai** thật ra. *Avouer sa faute*, **biết** nước lỗi mình, **chịu** mình lỗi. || *Avouer pour son fils*, **nhìn** là con. *Il avoue l'avoir fait*, nó **chịu** nó đả (**có**) làm đều ấy. ... *Je vous avoue...* tôi **xưng thật** với anh. || *S'avouer coupable*, **chịu** mình lỗi. *S'avouer vaincu*, **chịu** thua.

avril n. m.: tên kêu **tháng tư** năm tây. *Mois d'avril*, tháng tư. || *Poisson d'avril*, (**cá tháng tư**) = sự gạt, sự phỉnh-phờ.

avulsion n. f.: sự nhổ ra. *Avulsion d'une dent*, **sự nhổ** răng.

axe n. f.: cốt; trục; ngạt; chốt; trung-tim, (tum, trục xe). *Axe d'un moulin à paddy*, **họng cối** xay lúa. *Axe d'un édifice*, **trung-tim** cái nhà.

Axe

axillaire adj.: thuộc về nách.

axiome n. m.: sự thật rõ-ràng; (không ai chối-cãi được); chánh **đề-luận**.

axonge n. f.: mỡ nước; **mỡ heo** lỏng.

ayant p. prés.: *Avoir*, có, (đã). *Ayant dit cela*, nói đều ấy **đoạn**.

ayant-cause n. m.: kẻ được phép người khác sang cho.

ayant-droit n. m.: kẻ có (được) phép.

azote n. m.: (tên khí kia **nhập** với khí bao trái đất là khí **nhơn** vật thở cho đặng sống).

azur n. m.: sắc xanh biếc; **da trời** xanh biển, xanh-lè. *Nuée d'azur*, mây **xanh**. *Ciel d'azur*, trời **thanh** (không mây). || *Azur de cuivre*, **ten** đồng. *Pierre d'azur*, ngọc **biếc**.

azuré, ée adj.: xanh. *Voûte azurée*, trời xanh. *Plaines azurées*, (**đồng** xanh) = biển.

azyme adj.: không men. *Pain azyme*, bánh **không men**.

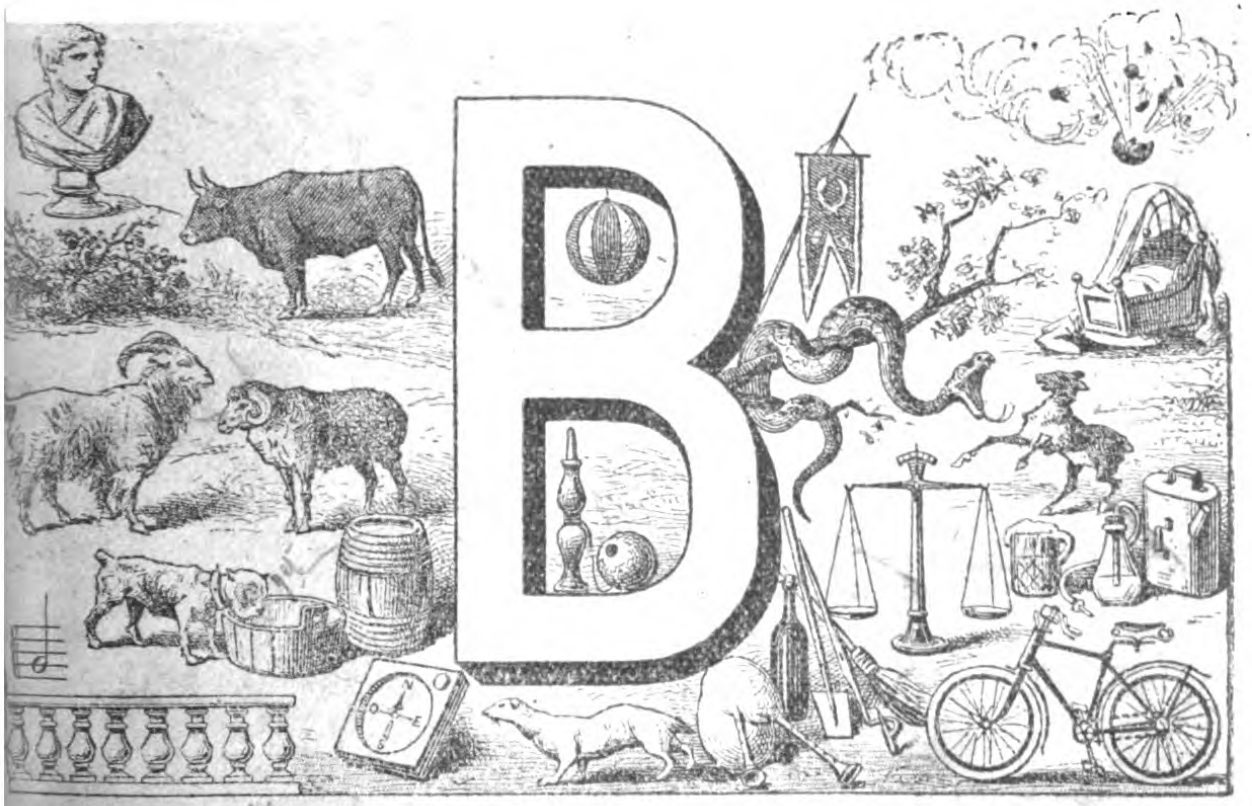

babil n. m.: sự nhiều lời nói; sự hay nói quá. *Il a trop de babil*, nó **hay nói quá**. *Babil des oiseaux*, tiếng chim **kêu líu-lo**.

babillard, e adj., n.: hay nói quá.

babillage n. m.: sự hay nói.

babillement n. m.: sự nói lia-lia.

babiller v. n.: hay nói, nói dai.

babine n. f.: mép; môi (con thú vật). *Se lécher les babines*, liếm mép.

bâbord n. m.: bên cạy (phía cột chèo lái). *À bâbord!* **cạy! cạy** lấy! *Bâbord la barre!* bẻ lái **cạy! cạy**! *Bâbord un peu!* **cạy** một chút! *Bâbord tout!* **cạy** riết! **cạy** hết bánh!

babouche n. f.: giày hàm ếch; giày không gót.

Babouches

bac n. m.: đò, đò ngang. *Passer le bac*, đi (qua) **đò**.

Bac

baccalauréat n. m.: bậc tú-tài; (v. m.: sinh đồ). *Se préparer pour le baccalauréat*, lo học mà thi **bậc tú tài**.

baccarat n. m.: thứ bài kia.

bâche n. f.: vải buồm to để đậy đồ chở xe, chở ghe kẻo mưa ướt đi.

bachelier n. m.: tú-tài; (kẻ thi đậu tú-tài).

bâcher v. a.: che, đậy. *Bâcher une charette*, **che (đậy)** xe chở.

bachot n. m.: ghe nhỏ, đò nhỏ.

bachoteur n. m.: kẻ chèo đò nhỏ; kẻ đưa đò.

bâcle n. f.: cây gài (chận) cửa.

bâcler v. a.: gài, chận cửa làm hối cho mau rồi. *Bâcler une porte*, **chận (gài) cửa lại.** || *Bâcler un travail*, **làm hối** việc (cho mau rồi). *Ouvrage bâclé*, việc làm **lật-đật (hối-hả).**

badaud, aude adj.: lừng-khừng; ngơ-ngáo, (hay dòm hay ngó).

badauder v. n.: lừng-khừng; ngơ-ngửng, ngẩn-ngơ.

badauderie n. f.: tính-nết, bộ-tịch người lừng-khừng.

badiane n. f.: cây đại-hồi.

badigeon n. m.: nước vàng thoa vách tường.

badigeonnage n. m.: sự thoa nước (sắc) vàng; việc thoa vách.

badigeonner v. a.: thoa sắc (nước) vàng.

badigeonneur n. m.: kẻ thoa vách (sắc vàng-vàng).

badin, ine adj., n.: hay chơi (giỡn, bỡn, cợt); liến, liến-xáo. *Esprit badin*, tính hay chơi (giỡn).

badinage n. m.: sự giễu-cợt, (bỡn-cợt T.); lời giễu-cợt, lời nói chơi; cách nói liến.

badine n. f.: roi nhỏ (dực) cầm tay.

badiner v. a.: giễu-cợt; nói liến; chơi (bỡn), nói trất, pha-trò. *Vous badinez*, anh **nói chơi** chớ? *Ne badinez pas*, đừng-có **lấp-lửng**; (đừng-có **tưởng là chơi**).

badinerie n. f.: (lời nói, việc làm mà chơi); lời giễu, nói chơi; việc bá-láp, sự thàm-thàm.

bafouer v. a.: cười-chê, nhạo-báng, nhiếc-nhóc.

bâfrer v. n.: ăn vô độ; **ăn-uống** sa-đà.

bâfreur, euse n.: kẻ láu ăn láu uống; kẻ mê ăn quá chừng.

bagage n. m.: đồ-đạc (bỏ vô rương hoặc gói lại sắm mà đem theo); đồ tùy-thân. || *Plier, trousser bagage*, cuốn gói; trốn đi; chết đi.

bagarre n. f.: sự rầy-rà om-sòm; đám (chỗ) đang rầy-rà.

bagasse n. f.: mía bả (mía đã đạp rồi), xác mía, bả mía.

bagatelle n. f.: sự (việc, đều) tầm-phào; đồ thàm-thàm, (bá-lếu bá-láp). *S'occuper de bagatelle*, lo việc **tam-láp (bá-láp vô-ích).** || *S'amuser à des bagatelles*, **làm việc bá-lếu bá-láp.** *Acheter des bagatelles*, mua **đồ tầm-bậy.** *Dire des bagatelles*, nói **chuyện thàm-thàm.**

bagne n. m.: chỗ cầm tội-nhơn (nơi cửa biển). Chỗ đày tù bị án khổ-sai.

bague n. f.: (khoen) cà-rá, chiên-chiên, khâu, nhẫn. *Mettre une bague au doigt*, đeo **nhẫn (cà-rá, khâu...)** *Bague de mariage*, (*d'épousée*), **nhẫn** hôn-phối (phép giao). *Retirer sa bague*, cởi **nhẫn** ra. *Bague gravée en cachet*, chiếc **con-dấu.** *Une bague*, một **chiếc cà-rá, nhẫn...** || *S'en tirer bagues sauves*, (ra khỏi mà còn (khỏi mất) chiên-chiên cà-rá) = **mắc nạn mà gỡ khỏi không-có hề gì.**

Bagues

baguenaude n. f.: trái như trái tầm-phồng bóp nó nổ; trái toan-tương; chuyện tam-láp, việc tầm-phào.

baguenauder v. n.: làm việc tầm-

phào (tam-láp, bậy-bậy) (như bóp trái tầm-phổng chơi vậy).

baguenaudier n. m.: kẻ làm việc tầm-phào, cây toan-tương (trái như tầm-phổng bóp nó nổ).

baguer v. a.: chần; lược, may lược.

baguette n. f.: roi (ngue, que); đũa; dùi... *Baguette de tambour*, dùi trống. *Baguette de fusil*, cây **thông-hồng** (súng). *Baguette à manger*, **đũa**, ăn cơm. *Baguette magique*, (*divinatoire, tournante*), **roi, gậy** phép thầy pháp, thầy bói. *Coups de baguettes*, **đòn** (**roi, vọt**). || *Commander (mener) à la baguette*, cai-trị xẳng-xớm; (lấy **roi** mà trị).

Baguettes de tambour

baguier n. m.: hộp đựng chiên-chiên cà-rá.

bah! interj.: *ah bah!* Hề (lo) chi! khỉ-mốc! khỉ-khô!

bahut n. m.: rương, hòm nắp vỏ măng; tủ.

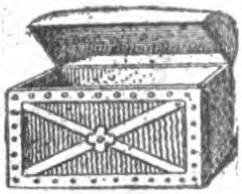
Bahut

bai, e adj.: (sắc) tía. (về ngựa). *Cheval bai*, ngựa **tía**. *bai doré*, *bai clair*, ngựa **tía sáng**, *bai fauve*, ngựa **tía séo**, *bai cerise*, ngựa **tía hồng**, *bai foncé*, ngựa **tía sậm**. *bai brun*, ngựa **khướu**, *bai châtain*, *marron brûlé*, ngựa **tía cháy**.

baie n. f.: vịnh, vũng. *Baie de Tourane*, vũng Hàn. *Baie des cocotiers*, vũng (dừa) tàu.

baigner v. a.: tẩm, tắm, rửa; nhúng nước. *Baigner un enfant*, **tắm-(rửa)** con-nít. *Baigner un cheval*, **tắm** ngựa. *Baigner dans l'eau*, **nhúng** (**ngâm**) **nước**. || *Le fleuve baigne la ville par le milieu*, sông **ăn vô** giữa thành. || *Cette arbre baigne dans l'étang*, cái cây ấy **sà** (**gie**) dưới bàu. || *Le pied de cette montagne baigne dans la mer*, chơn núi nầy **ở kề** mép biển. || *Baigner de sueur*, đổ mồ-hôi **dầm-dề**. || *Baigner dans la joie*, **say** vui. || *Se baigner* v. pron.: tắm. *Aimer à se baigner dans la rivière*, hay **tắm** sông. *Les poissons se baignent leur vie entière*, cá **dầm nước** (ở dưới nước) cả đời.

baignoire n. f.: thùng tắm.

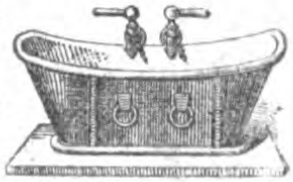
Baignoire

bail n. m., **baux** pl.: tờ cho mướn. *Donner à bail*, cho **mướn**. *Prendre à bail*, **mướn**. *Passer un bail*, làm **tờ mướn** ou **tờ cho mướn**. *Rompre un bail*, *Résilier un bail*, thôi **mướn**, thôi cho mướn (hủy tờ đi).

bâillement n. m.: sự ngáp.

bailler v. a.: đưa, trao, phú.

bâiller v. a.: ngáp. *On bâille en voyant bâiller les autres*, thấy người ta **ngáp**, mình cũng **ngáp** theo. || *L'huître bâille au soleil*, con hàu trời nắng nó **hả miệng** ra. || *La porte bâille*, cửa **hở** (**hé**) ra.

bailleur, eresse n.: kẻ cho mướn. *Bailleur de fonds*, kẻ **bao**, kẻ **chịu** vốn.

bâilleur, euse n.: kẻ hay ngáp.

bâillon n. m.: đồ (cây, giẻ...) nhét miệng kẻo la; thẻ ngậm.

bâillonner v. a.: nhét miệng lại (bụm, khớp miệng).

bain n. m.: nước-tắm; nhà tắm. *Vider un bain*, tháo **nước thùng tắm** ra. *Prendre un bain*, **tắm**, đi **tắm**. *Prendre un bain de pieds*

dầm chơn. *Bain de mer*, **tắm** nước biển (mặn). *Bain chaud*, **tắm** nước nóng. *Bain froid*, **tắm** nước lạnh. *Bains publics*, **nhà-tắm** cho mướn. *Il est au bain*, nó đang-có **tắm**. *Le bain est sain*, **tắm** thì khỏe. *Bain de vapeur*, xông, nước xông. *Cuire au bain-marie*, **chưng**, **chưng** cách thủy.

baïonnette n. f.: lưỡi-lê (giắt đầu súng). *Charger à la baïonnette*, ấu chiến, đấu thương.

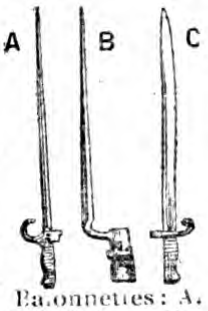

Baïonnettes: A. épée-baïonnette; B. baïonnette à douille; C. sabre-baïonnette.

baisemain n. m.: sự hun tay.

baiser v. a.: hun (hôn). *Baiser qqn sur la joue*, **hun** má (mặt) người nào. *Baiser la croix*, **hun** cây thánh-giá, **hun** ảnh chuộc tội. *Baiser l'anneau de l'évêque*, **hun** nhẫn Giám-mục (đức-cha). *Baiser la mule du pape*, **hun** chơn (mũi giày) Đức Giáo-tông. || *Les flots baisent les flancs de ce rocher*, sóng **bổ** (đánh) vô hông hòn đá. || *Deux tisons se baisent*, hai cây lửa **giụm lại** với nhau.

baiser n. m.: sự hun (hôn); cái hôn. *Donner un baiser à...*, **hôn** một cái. *Donner force baisers*, **hôn** đi **hôn** lại, **hôn** chụt-chụt. *Imprimer un baiser sur...*, **hôn** một cái mạnh. *Un baiser froid*, sự **hôn** chừng-đỗi, (lếu-láo; lấy có). *Baiser de paix*, **hôn** mà làm huề (hòa). *Baiser de Judas*, **hôn** dối mà nộp, (như Ju-dà hôn mà nộp thầy mình).

baisotter v. a.: hôn-hít-hoài. || *Se baisotter*, hôn nhau hoài.

Baisse n. f.: sự hạ (xuống) giá hàng. *Le riz a éprouvé de la baisse*, gạo xuống (hạ) giá. || *Faire la hausse et la baisse*, làm cho **lên** (thăng giá, **xuống hạ**) giá; một mình một chợ.

baisser v. a., n.: hạ xuống; bỏ xuống. || *Baisser pavillon*, **hạ** cờ, chịu đầu (phép). *Baisser le prix*, **hạ** giá. *Baisser un store*, **bỏ** sáo **xuống**. *Baisser la tête*, **cúi** đầu **xuống**. *Baisser les yeux*, ngó **xuống**. *Baisser l'oreille*, **sập** tai **xuống**, (mất-cỡ). *Baisser la voix*, **bỏ** nhỏ. *Les eaux baissent*, nước **rặc xuống**, nước **giựt**; **nước ròng**. *Le jour baisse*, ngày **xế đi** (ác tà, c). *Le riz baisse*, gạo **xuống** (**hạ**) giá. *La vue baisse*, con-mắt **lờ** (**làng**, **yếu**) **đi**. *Une corde baisse*, dây **giùn**. || *Se baisser vers la terre*, **cúi xuống** dưới đất. *Ne se hausser ni ne se baisser*, không trồi cũng **không sụt**; cứ một mực.

baissière n. f.: rượu cặn; rượu gần tới cặn.

baisure n. f.: phía hai cái bánh ở trong lò đụng nhau.

bajoue n. f.: má dưới (bò, heo từ con-mắt xuống hàm răng trên).

bal n. m.: đám (hội) múa, (nhảy-múa). *Donner un bal*, làm **hội múa-hát**. *Aller au bal*, đi coi **hội nhảy múa**.

balafre n. f.: vít đàng rạch (trầy) dài trên mặt.

balafrer v. a.: làm cho trầy (xề, rạch, lả) mặt ra. *Visage balafré d'un coup de sabre*, mặt bị gươm chém **xề** (**lả**, **rạch**) **ra**.

balai n. m.: cái chổi. *Donner un coup de balai dans...*, lấy **chổi** mà quét... *Balai de plumes*, **chổi** lông.

balance n. f.: cái cân, cân thăng-bằng; cân tiểu-ly. *Peser à la ba-*

ance, **cân**, nhắc **cân**, bỏ vô *ou* ấy **cân** mà cân. *Balance à deux plateaux*, **cân** hai vá. *Balance à un bassin* hay-là *balance à un crochet*, **cái cân** một vá; **cái cân** móc. *Fléau de la balance*, đòn cân. *Aiguille d'une balance*, kim cân **tiểu-ly**. *Contre-poids d'une balance*, đồ địch, trái **cân**. *Bassin* hay-là *plateau d'une balance*, vá **cân**. || *Tenir la balance égale*, cầm **cân thăng-bằng** (= ở công-bình, ngay-thẳng). *La balance penche*, **cân** vác. || *Être en balance*, lưỡng-lự.

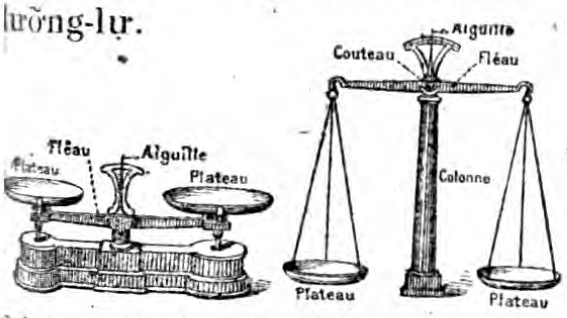

Balance de Roberval Balance commune

balancé n. m. : cái bước kẻ múa theo nhịp đờn, nhịp trống.

balancement n. m. : sự đánh đồng đưa.

balancer v. a. : đánh đồng-đưa; (đưa, lắc qua lắc lại); làm cho lưỡng-lự, đùng-dằng; làm cho cân (đều) nhau; cân nhắc, so-sánh, xét đi xét lại. *Le vent balance les arbres*, gió **lay** cây. *Balancer son épée*, **huơ** (**huây**) gươm. *Balancer les bras*, **đánh đồng-xa**. *Balancer un hamac*, **đưa** võng. || *Il n'y a plus à balancer*, không còn phải **dụ-dự** (**lưỡng-lự**) nữa. || *Balancer les dépenses et les recettes*, **làm cho** cái **sở-phí** với cái sở-lợi **đồng-đều** (cân) nhau. || *La victoire balançait...* sự thắng-trận **còn lòng-dòng**, chưa chắc. || *Balancer le pour et le contre*, **so-sánh** phải trái, đắc thất = **so** hơn **tính** thiệt. || *Balancer les raisons*, **xét lẽ**. || *Les oiseaux se balancent dans l'air*, chim **liệng** trên không (trời). || *Les profits et les pertes se balancent*, lợi hại (lời lỗ, đắc thất) **trừ nhau** (**cân, bằng, đồng nhau**). || *Se balancer d'un côté et d'autre*, **lắc** bên này bên kia = dụ-dự, lưỡng-lự.

balancier n. m. : cái đánh đồng-đưa (làm cho máy chạy); máy đúc tiền; cây gậy quân leo dây cầm. *Balancier d'une horloge*, **cái đánh đồng-đưa** đồng-hồ

Balanciers

balancier n. m. : thợ làm cân.

balançoire n. f. : cái đu; đu ngô, đu bầu.

Balançoire

balayage n. m. : sự quét.

balayer v. a. : quét. *Balayer une maison*, **quét** nhà *Balayer la poussière*, **quét** bụi *Balayer les araignées*, **quét** váng nhện. || *Le vent balaie les nuages*, gió (quét) **vẹt** mây. || *Balayer l'ennemi*, **đánh tan** giặc đi hết. *Sa robe balaie la terre*, áo dài nó **quét** đất.

balayeur, euse n. : kẻ quét.

balayures n. f. : rác, rác-rến. (rác quét nhóm lại).

balbutiement n. m. : sự nói ập-ơ, (u-ơ, cà-lăm).

balbutier v. n. : nói u-ơ, (ập-ơ), nói cà-lăm. *Un enfant commence à balbutier*, con-nít mới **nói ú-ớ** một hai tiếng. *La langue balbutie*, lưỡi u-ơ.

balcon n. m.: câu-lơn, sơ-li, contiện nơi sân cửa tầng trên (để đứng ngồi mà ngó mông). Hiên lầu. *Regarder du haut d'un balcon*, ở trên **hiên lầu** mà ngó xuống.

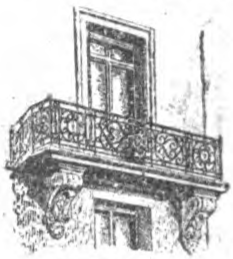
Balcon

Baldaquin

baldaquin n. m.: cái tàn trần, màn, trướng (che trên mùng, trên ngai, tòa giảng, bàn-thờ v.-v.).

baleine n. f.: cá voi. *Fanons, barbes de la baleine*, gân (xương),

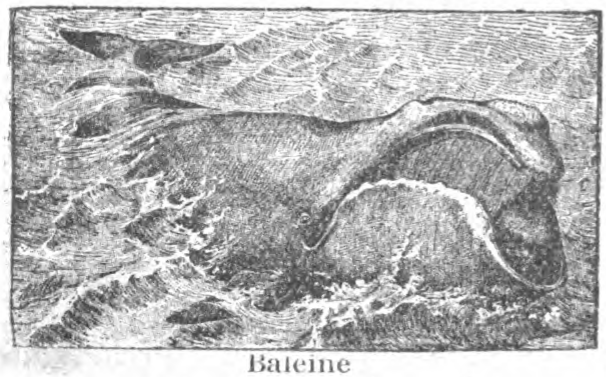
Baleine

râu **cá voi**. *Les baleines d'un parapluie*, **kèo** dù, (bằng râu (gân) **cá voi**.)

baleineau n. m.: cá voi con (nhỏ).

baleinière n. f.: thuyền dài mà hẹp để đi đánh cá voi; tam-bản nhỏ dài.

balèvre n. f.: môi dưới.

balise n. f.: phao, trái nổi hay-là bông (hoa) tiêu, nêu cho biết chỗ tố-rạn.

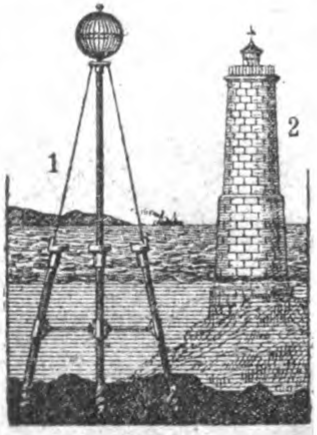

Balise

baliser v. a.: đặt trái nổi (phao); cắm bông-tiêu, (cho biết chỗ hiểm mà tránh). *Rivière balisée*, sông có **cắm bông-tiêu** có thả phao (**trái nổi**).

baliste n. f.: (máy người đời xưa dùng mà bắn đá, tên, đạn v.-v. cung; nỏ; cần-bật...

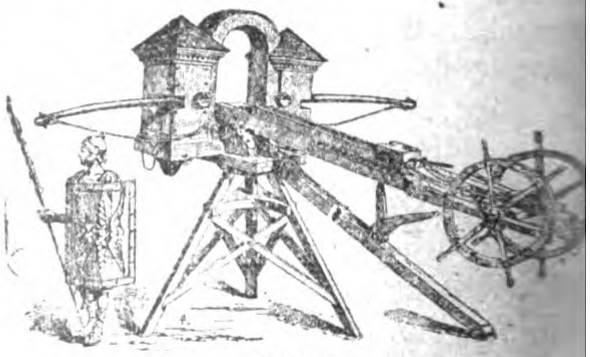
Baliste

baliveau n. m.: cây, lứa cây khi đốn chừa lại để đành.

baliverne n. f.: lời nói thảm-thảm chuyện tam-láp.

ballant, e adj.: tòn-teng; đồng đưa. *Aller les bras ballants*, đánh đồng-xa.

ballast n. m.: cát, sỏi đổ đường sắt xe lửa cho chắc.

balle n. f.: đạn súng; viên *ou* hòn đạn (để lăn, búng, đánh chơi); bó bao hàng (bán); vỏ; trấu. *Balle de fusil*, **đạn** súng tay. *Balle de plomb*, **đạn** chì. *Il est atteint d'une balle*, nó bị một **viên-đạn**. || *Jouer à la balle*, đánh **đạn** (như đánh cu-li). || *À vous la balle*, đi đi, đánh đi; đi tiên đi. || *Renvoyer la balle*, (lăn, búng **đạn** lại) = nói trả-lại; mắng lại. || *Attendre que la balle nous vienne*, đợi (chờ) cho **đạn** tới ta; đến đâu hay đó. *Prendre la balle au bond*, bắt **đạn** vồng (nhảy), nhơn dịp tốt. || *Enfant de la balle*, (con chủ trường lăn) = con dòng cháu dõi. || *Une balle de thé annamite*, một **chiếu** trà Huế. *Une balle de soie*, một **bao tơ**.

Balle de paddy (*riz*), trấu, vỏ lúa. *On polit des objets en cuivre avec de la balle de paddy*, người-ta lấy trấu mà chùi (đánh) đồ thau, đồ đồng.

aller v. a.: nhảy múa.

ballon n. m.: bong-bóng (thổi để đổi đá mà chơi); lồng-đèn khí; tàu khí; chót núi nhọn (cái hình tròn-tròn). *Jouer au ballon*, chơi bong-bóng (đổi trái mà chơi). *Monter en ballon*, lên (đi) tàu khí.

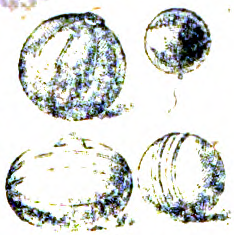

Ballon

ballonnement n. m.: sự sinh bụng.

ballonner v. a.: làm cho phình ra (như bong-bóng). *Les fourrages verts ballonnent les chevaux*, ăn cỏ tươi làm cho ngựa lớn bụng ra. *Le ventre se ballonne*, bụng nó binh-rỉnh ra. *Ventre ballonné*, bụng binh-rỉnh, bụng chè-bè.

ballot n. m.: gói *ou* bó hàng.

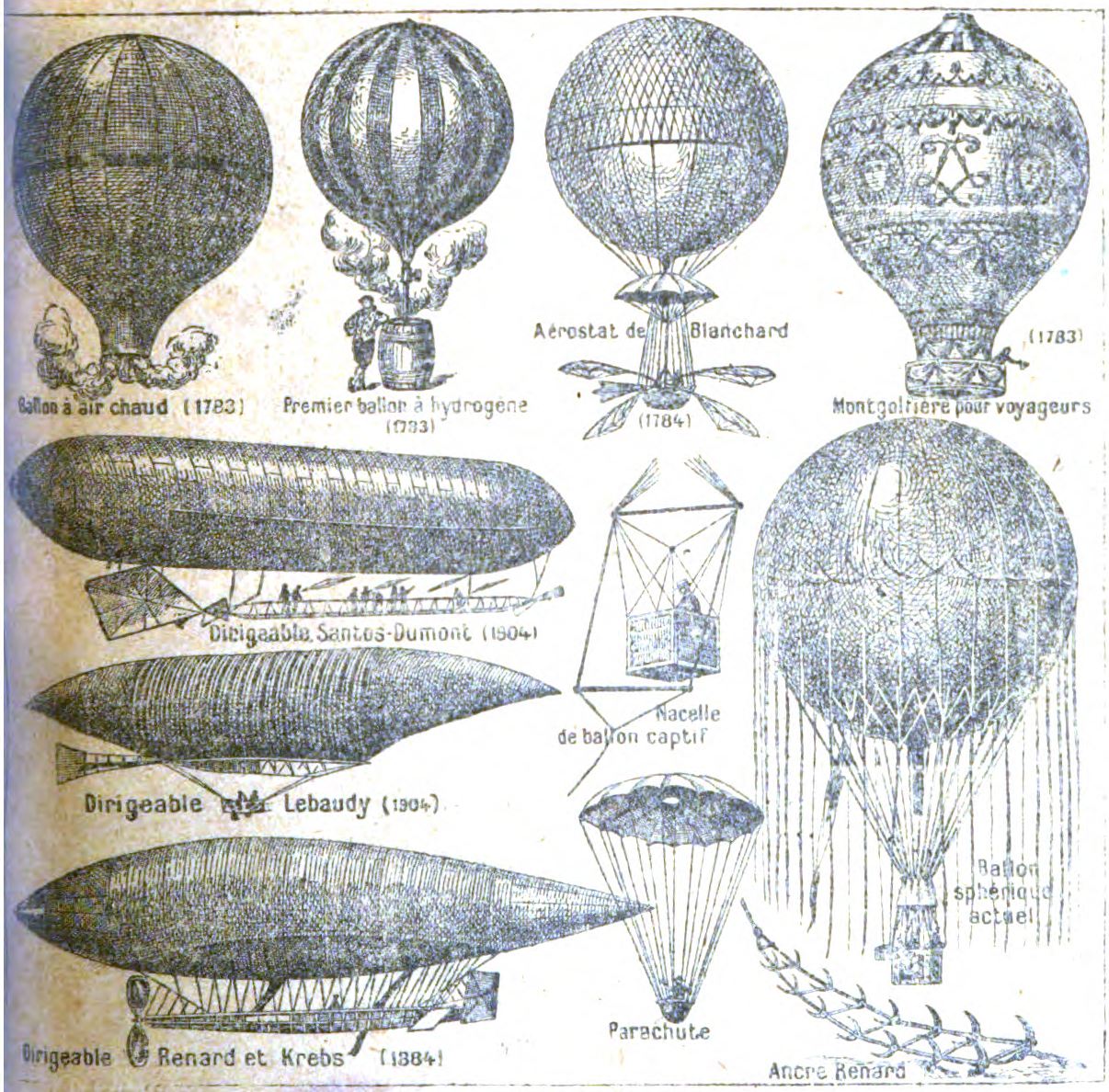

ballottage n. m.: sự bắt thăm lại (cho biết ai trong hai người đồng tiếng cử được bào lên).

ballottement n. m.: sự lúc-lắc, (lung-lay).

ballotter v. a.: lắc (rung, lay). *Les flots ballottent les navires*, sóng lắc (đổi) tàu. || *Ballotter un*

bàn việc. || *Ballotter qqn.*, **nhạo-báng** người nào. || *Ballotter deux candidats*, **bắt thăm** coi thử hai người ai được nhiều tiếng cử hơn. || *Cette porte ballotte*, cái cửa nầy nó **lung-lay**. || *Ballotté par la fortune*, (**bị** vận **lay**) **mắc** vận **xấu**.

balourd, e n.: người quê-mùa dốt-nát.

balourdise n. f.: (lời nói hay-là việc làm dại, thàm, bậy...); sự quê-mùa lừng-khừng; việc thàm, chuyện bá-láp, (tam-láp); lời nói xàm (bậy). *Être d'une balourdise extrême*, **u-mê** quá chừng. *Débiter mille balourdises*, nói xàm nói xụa, nói bậy nói bạ.

balsamier hay là **baumier** n. m.: cây tô-hạp; thủy-an-tức, c. (mủ cây tô-hạp).

balsamine n. f.: hoa *ou* bông móng tay. *Balsamine simple*, **bông móng-tay** đơn. *Balsamine double*, **bông móng-tay** kép.

balsamique adj.: thơm như tô-hạp.

balustrade n. f.: sơ-ly; hàng sơ-ly; song.

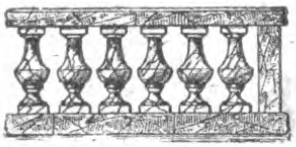
Balustrade

balustre n. m.: song-tiện, câu-lơn, con-tiện; chuyến-song. (= con song).

bambin, e n.: con-nít nhỏ (bé); thằng nhỏ, con nhỏ.

bamboche n. f.: hình; người lùn (thấp); sự ăn chơi, mê tửu-sắc. *Faire jouer des bamboches*, máy **hình**, (làm cho **hình** nó máy). *Spectacle des bamboches*, đám-hát **hình**. || *Faire des bamboches*, mê-đắm **tửu-sắc**.

bambocheur, euse n.: kẻ hoang-đàng; người ăn-chơi vô độ.

bambou n. m.: tre; (trúc, **trước**, c.); cây tre. *En bambou*, bằng **tre**. *Liens de bambou*, lạc **tre**. *Touffe de bambou*, bụi **tre**. *Pousse de bambou*, măng **tre**. *Nœud de bambou*, mắt **tre**. *Entre-nœud de bambou*, lóng **tre**.

Bambou

ban n. m.: lời rao; chỗ chỉ cho tù đày tha về ở cho người-ta coi chừng. *Ban de mariage*, **lời rao** hôn-phối. *Publier les bans*, **rao** hôn-phối. *Rompre son ban*, phạm phép là ra khỏi **nơi phát-phối**.

banal, e adj.: thường, tầm-thường; thô, quê-kệch; chung. *Expression banale*, lời (tiếng) **thô** *ou* **quê-kệch**.

banalité n. f.: sự quê-kệch; sự hèn (thường quá).

banane n. f.: trái chuối. *Régime de bananes*, quày (buồng) **chuối**. *Partie d'un régime de bananes*, nải **chuối**.

Banane

bananier n. m.: cây chuối. *Fleur de bananier*, bắp **chuối**.

Bananier

banc n. m.: ghế (ngồi hẹp mà dài). *Les bancs d'une classe*, **ghế** ngồi mà học. || *Être sur les bancs*, ở **trường** mà học; học **trường**. *Bancs d'Eglise*, **ghế** ngồi xem lễ trong nhà-thờ. *Bancs du théâtre*, **ghế** ngồi coi hát; **giàn** hát. *Bancs d'œuvre*, **ghế** các-chức họ ngồi (trong nhà-thờ). *Banc de nage* (*de rameurs*),

chỗ ngồi mà chèo (xạc tam-bản).

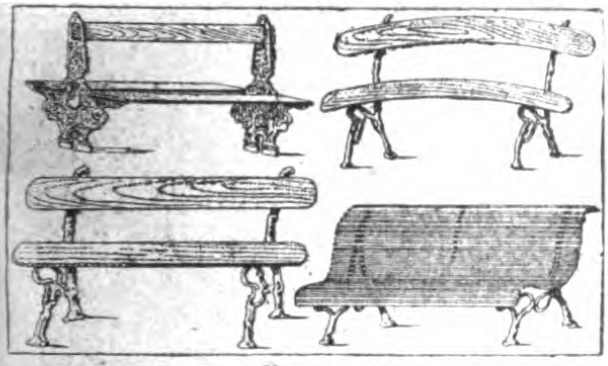

Bancs

banc n. m.: cồn. *Banc de sable*, **cồn** cát. || *Banc de glace*, về nước đông. || *Banc de pierre*, lớp đá (trong hầm). || *Banc de poissons*, **bầy** cá.

bancal, e adj.,n.: uinh, quẹo chơn; người uinh (quẹo) chơn.

banco adj.: giá theo giá hằng bạc. || *Faire, tenir banco*, làm cái, hốt **cái, ngồi cái** (đánh cờ-bạc).

bancroche adj.: quẹo, uinh.

bandage n. m.: dây ràng (rịt); đai.

bande n. f.: đai, giẻ rịt; vành; đàng viền; bia rẻo. *Attacher avec une bande*, lấy **đai** mà nịt; lấy **dây (dẻo)** mà ràng. *Mettre... sous bande*, lấy **giấy thẻ** mà phong (gói) lại. *Bande de fer*, **vành** sắt. *Mettre des bandes à une roue*, **nịt, niền** bánh xe. *Bande d'étoffe*, **bìa, rẻo** giẻ. || *Mettre à la bande* **trình** (thuyền, tàu) mà sửa mà trét.

bande n. f.: lũ (đàn, đoàn, đạo, bọn ..); bầy; đám, về. *Bande de voleurs*, **đảng** (**lũ bọn**) ăn-trộm ăn-cướp. *Former en bande*, vầy **đoàn** vầy **lũ**. *Bande d'oiseaux*, **bầy** chim. *Bande de canards*, **bầy** vịt. *Bande de poissons*, **bầy** cá. *Par bande*, từ **bầy** (**đoàn, lũ**). || *Faire bande à part*, lẽ **bọn**, riêng ra.

bandeau n. m.: khăn bịt đầu, (bức cản); đồ bịt con-mắt. *Retenir les cheveux au moyen d'un bandeau*, lấy **khăn bịt** xước tóc lên. || *Bandeau royal*, **mão** (**mũ**) vua. *Lever le bandeau*, dở **khăn bịt mắt** đi.

bander v. a.: buộc, rịt, ràng; giương lên. *Bander une blessure*, **rịt** vit **lại**. *Bander les yeux*, **bịt** con-mắt **lại**. || *Bander un arc*, **giương** cung, **lên** giàng nó). *Bander une caisse de tambour*, **căn** mặt trống ra **cho thẳng**. || *Le vent bande les voiles*, gió **rán** buồm thẳng ra. || *Cette corde bande trop*, cái dây nầy **nó thẳng** quá. || *Se bander contre...*, làm nghịch; cự lại..., chống với...

bandereau n. m.: dây mang kèn.

banderole n. f.: cờ nhỏ (lá cờ); dây mang bao-tấu; dây mang súng.

Banderole de Jeanne d'Arc

bandière n. f.: cờ, cớ-xí, (cờ kéo trên chót cột buồm tàu). *Front de bandière*, **hàng cờ** phất trước đạo binh.

bandit n. m.: kẻ dữ, quân gian-dữ (trộm-cướp); quân hoang, (vô đầu vô vị).

bandoulière n. f.: dây (đai) mang súng; dây đai. *Porter en bandoulière*, mang xéo (lại bên hông).

banian n. m.: cây da; cây bồ-đề.

banlieue n. f.: lối chung-quanh thành-phố.

banne n. f.: rổ, (giỏ); bòng-bong che (đậy)...

bannière n. f.: cờ, cờ-xí. *Marcher sur..., les bannières déployées*, phất **cờ** kéo thẳng đến... || *À bannière levée*, nghịch **chán-chường**. || *Se ranger sous la bannière de...*

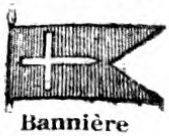

Bannière

theo phe.... || *Cent ans bannières, cent ans civières, prov.*, (trăm năm cờ-xí, trăm năm sề ách) = cuộc đổi-đời, cuộc bể dâu; khi thạnh khi suy.

bannir v. a.: đày đi, đuổi đi. *Bannir de la maison*, đuổi ra khỏi nhà. *L'inquiétude bannit le sommeil*, sự lo-sợ nó không cho ngủ. *Banni de son pays*, bị đày (đuổi) ra khỏi xứ. || *Se bannir de...*, lánh cho khỏi...

bannissement n. m.: sự đày (đuổi) đi.

banque n. f.: hảng bạc (nhà buôn-bán bạc) chỗ đổi bạc-tiền; cái, nhà-cái; vốn của cái (cờ-bạc). *Banque de l'Indo-chine*, Đông-Dương ngân-phỉ, c.; hảng bạc (Nam-kì). *Je vais à la banque*, tôi đi lại hảng bạc. *Les Malabars font la banque*, người Thiên-trước làm nghề đổi bạc. || *Faire sauter la banque*, ăn hết bạc nhà-cái.

banqueroute n. f.: sự khánh-tận (hoặc thiệt hoặc gian). *Banqueroute frauduleuse*, sự khánh-tận gian (dối). *Faire banqueroute*, khánh-tận; khuynh gia tài; (để của cho người-ta tịch nợ, tụi nợ, xiết nợ). || *Faire banqueroute à qqn*, dối (gạt) người nào; thất-ngôn với người nào. || *Faire banqueroute à l'honneur*, thất (mất, hư) danh.

banqueroutier, ière n.: kẻ khánh-tận, kẻ khuynh gia-tài.

banquet n. m.: yến; tiệc. *Donner un banquet*, đãi yến (tiệc). *Banquet d'amis*, tiệc hội-hữu. || *Banquet sacré*, tiệc thánh = sự rước lễ ou chịu ơn trọng. *Banquet nuptial*, tiệc (đám) cưới.

banquette n. f.: ghế dầu có dồi; chỗ đứa đánh xe ngồi; hàng rào thấp-thấp.

banquier n. m.: kẻ buôn-bán bạc; tay cái, nhà cái, kẻ làm (đánh) cái.

baptême n. m.: phép rửa tội. *Recevoir le baptême*, chịu phép rửa tội. *Faire un baptême*, làm phép rửa tội, rửa tội. *Nom de baptême*, tên thánh (chào khi chịu phép rửa tội). *Fonts du baptême*, giếng thánh; nơi rửa tội.

baptiser v. a.: rửa tội; làm phép rửa tội; chào tên, kêu (đặt) tên là... *Baptiser un enfant*, rửa tội ou làm phép rửa tội cho con-nít. *Baptiser... sous condition...* rửa tội hờ, rửa tội hồ-nghi.

baptismal, e, aux adj.: thuộc về phép rửa tội. *Eau baptismale*, nước rửa tội. *Fonts baptismaux*, nơi (chỗ) rửa tội.

baptistère n. m.: nơi rửa tội, giếng thánh.

baquet n. m.: cái thùng bằng cây nhỏ.

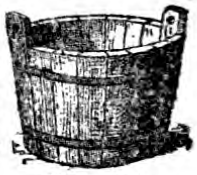
Baquet

baragouin n. m.: tiếng nói sái, (quấy, hiểu không ra). *Je ne puis rien comprendre à ce baragouin*, nó nói lăng-líu tôi nghe không hiểu gì hết. *Parler baragouin*, nói tiếng quấy (sái, bậy).

baragouinage n. m.: cách nói sái bậy, nghe không hiểu.

baragouiner v. a.: nói tiếng mà sái (bậy, quấy). *Baragouiner le français*, nói tiếng Lang-sa trật-trật hót-hót.

baraque n. f.: chòi, trại, lều.

baraquement n. m.: sự làm trại, cất chòi mà ở.

baraquer v. a., n.: cất trại (lều); ở

trại ở lều. *Baraquer des soldats*, **cất trại** cho lính ở.

baratte n. f.: thùng để đánh sữa.

baratter v. a.: đánh sữa (cho đặc).

Barattes

barbacane n. f.: lỗ châu-mai; lỗ chừa cho nước chảy.

Barbacane

barbacole n. m.: thầy-giáo: thầy dạy học.

barbare adj.: ngoại-quấc (cuốc); man-di mọi-rợ; dữ-tợn, độc-dữ. *Peuple sauvage et barbare*, dân **mọi-rợ** (**man-di**). *Les barbares*, kẻ **ngoại cuốc**, quân **mọi-rợ man-di**, c.). || *C'est un homme barbare*, nó là **đứa độc-dữ**.

barbarement adv.: cách mọi-rợ; cách độc-dữ.

barbarie n. f.: sự mọi-rợ; sự dữ-tợn, độc-dữ. *Barbarie de langage*, sự tiếng nói còn **mọi-rợ**. *Acte de barbarie*, sự làm **độc-dữ**.

barbarisme n. m.: tiếng nói quấy (sái luật sái phép). *Barbarisme de mots de phrase*, sự quấy tiếng nói, câu nói.

barbe n. f.: râu, râu-ria. *Barbe noire*, **râu** xanh (đen). *Barbe rousse*, **râu** hue-hue. *Barbe blanche*, **râu** bạc. *Barbe grise*, **râu** bạc hoa râm. *Manier, caresser sa barbe*, vuốt **râu**. *Se faire la barbe*, cạo **râu**. *Faire sa barbe*, cạo **râu**. *Laisser pousser sa barbe*, để **râu**. || *Rire dans sa barbe*, cười **thầm**. || *Insulter qqn. à sa barbe*, mắng trước **mặt**, (tạc **mặt**).

barbeau n. m.: cá đối, cá buôi.

barbelé, ée adj.: có râu (lông) có gai, có ráng (khía), vè, (rìa). *Flèche barbelée*, tên **có vè** (**rìa**).

Barbeau

barbette n. f.: yếm nhà-phước che ngực; thổ-sơn trí súng. *Tirer le canon à barbette*, trí súng trên **thổ-sơn** trống mà bắn. || *Coucher à la barbette*, nằm không (không có giường, mùng).

barbiche n. f.: chòm râu dưới (để nợi cằm mà-thôi).

barbier n. m.: kẻ cạo râu, thầy hù; thợ xén T.

barbifier v. a.: cạo râu.

barbon n. m.: ông già, (lão ông thằng cha già).

barboter v. n.: rúc dưới nước dưới bùn; lội bùn; (đẫm, lội).

barboteur n. m.: vịt nhà.

barbouiller v. a.: bôi bậy; vẽ thô; quệt. *Barbouiller le visage*, **bôi** (**vẽ**) mặt. *Barbouiller du papier*, (**bôi** giấy) **vẽ** cua **vẽ** còng, viết quịch-quoạc.

barbu, e adj.: có râu. *L'o barbu*, chữ **o** có râu = **œ**. *L'u barbu*, chữ **u** có râu = **ü**.

barbue n. f.: cá phường-xa, (cá biển hình như cá chim).

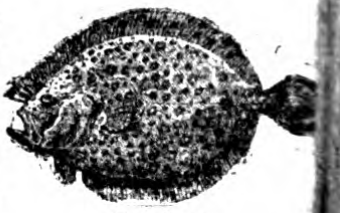
Barbue

barbure n. f.: đường yến đồ mới đúc (chưa giũa).

barcelonnette n. f.: cái nôi (cái tróng T.) đưa con nít.

bard n. m.: xe khiêng tay (để chở đồ nặng).

Bard

bardot hay là **bardeau** n. m.: con la con; kẻ khờ (dại, dốt).

barguigner v. n.: lưỡng-lự; (khôn-phân); dùng-dằng.

baril n. m.: thùng nhỏ. *Baril d'huile*, **thùng đựng** dầu.

barioler v. a.: vẽ gián sắc. *Champ bariolé*, đồng **gián sắc**; đồng **có đủ sắc** bông-hoa.

baromètre n. m.: âm-tinh-biểu, (ống khí để mà lượng cho biết khí trời nặng nhẹ nắng mưa...).

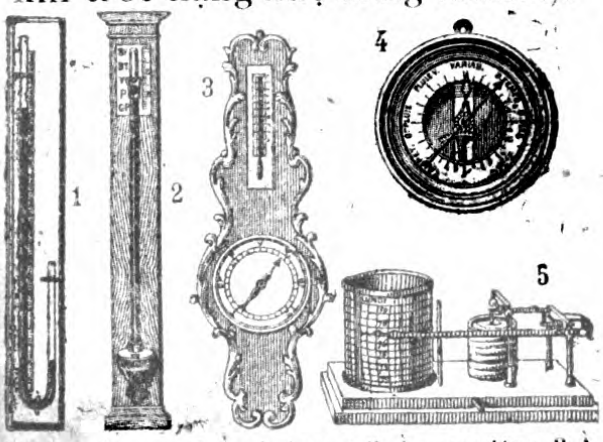

Baromètres: 1 À siphon; 2 À cuvette; 3 À cadran; 4 Anéroïde; 5 Enregistreur.

baron, onne n.: tước bá (dưới tước hầu).

baroque adj.: méo; lộn-bậy, hi-hợm, dị-cục; kì-cục. *Perle baroque*, hột trai **méo**. *Expression baroque*, tiếng nói **dị-cục**. *C'est une idée baroque...*, thật là **bậy**... (kì...).

barque n. f.: thuyền; ghe. *Barque de pêcheur*, **ghe** (**thuyền**) câu.

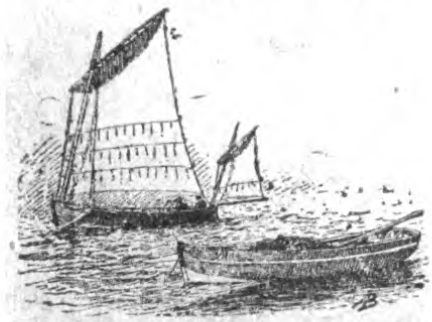
Barque à voile et barque à rames.

Barque d'avis, **thuyền** sai (**ghe** thuyền việc). || *Barque à Caron*, **đò** âm-ti. || *Barque fatale*, **đò tạo-hóa**, (**đò** âm-ti ai cũng phải **đi**) = sự chết.

barrage n. m.: rào, cổng, **hàn** (dưới sông).

barre n. f.: cây (sắt, gỗ nhỏ mà dài); cây gài cửa; nén (bạc...); nét gạch ngang; câu-lơn tòa, tòa xử án; tay lái; cồn cát (nơi cửa biển). *Barre de fer*, **cây sắt**. *Mettre une barre à une porte*, **lấy cây gài** cửa lại. *Barre d'argent*, **nén, đính** bạc. *Argent en barre*, bạc **nén** (**đính**). || *Tirer une barre*, **gạch** ngang qua. || *Paraître à la barre*, tới **tòa** hầu kiện; tới **trước tòa** (**mặt** quan). || *Barre du gouvernail*, **tay** lái. || *Jouer aux barres*, chơi **cút bắt**.

barreau n. m.: song; ghế thầy cung (thầy kiện) ngồi mà cung; nghề, bọn thầy cung. *Barreau de fenêtre*, **song** cửa sổ. *Barreau d'une chaise*, **song** ghế. *Fenêtre à barreaux*, cửa **song**. || *Tout le barreau*, cả **hội thầy cung**.

barrer v. a.: gài (chặn, rào, rấp...) lại; gạch ngang; bòi đi. *Barrer une porte*, **gài** cửa **lại**. *Barrer le passage*, **rào** (**rấp, chặn**) đường-đi **lại**. *Barrez ces trois mots*, hãy **bôi** ba tiếng nầy **đi**. *Le d barré*, chữ **d** có **nét gạch ngang** = **đ**.

barrette n. f.: cái mũ (mão) thầy cả đội.

Barrette

barricade n. f.: hàn (lấp đường đi làm đồn mà cự). *Faire une barricade*, **bít** (**hàn**) đường **lại**.

barricader v. a.: bít (lấp, đóng) lại; ngăn ngang qua. *Barricader une porte*, **bít**, (**đóng, chặn**) cửa

lại. || *Se barricader dans sa chambre*, vô phòng **đóng cửa lại** ở trỏng. || *Se barricader* v. pr. lập đồ thế mà đỡ (cự).

barrière n. f.: rào (đồ rấp, ngăn, bít đường-đi)...; cửa cổng; đều ngăn-trở. *Forcer une barrière*, phá **rào**, lướt **rào**. *Fermer les barrières*, đóng **cửa thành** (cửa cổng) lại. || *Opposer une barrière à...* **chận** lại, **ngăn** lại.

barrique n. f.: thùng. *Barrique de vin*, **thùng** rượu nho.

Barrique

bartavelle n. f.: con đa-đa đỏ.

bas, sse adj.: thấp. *Maison basse*, nhà **thấp**. *Lieu bas*, chỗ **thấp**. *Bas sur ses jambes*, **lùn**. *Marée basse*, nước **ròng sát**, nước cạn. *Ton bas*, giọng **thấp**, giọng **trầm**. *Bas peuple*, **thứ** dân, c. *Bas âge*, tuổi **thơ**, **thơ-ấu**, **nhỏ-dại**. *Bas monde*, **phàm** trần, c. *Bas prix*, giá **thấp** (**rẻ**, **hèn**). *Bas commerce*, buôn bán **nhỏ** (**vặt**). *Bas officier*, quan **dưới** (**nhỏ**). || *Basses cartes*, bài **rác**. *Basse classe*, **hạ** phẩm; hạng **mạt**, (**hèn**). *Basse condition*, phận **hèn**. *Voix basse*, tiếng nói **nhỏ**, nói **thầm**. *Le temps est bas*, trời (kéo mây **thấp**) vần-vũ. *Au bas mot...*, nói cho **mạt** đi nữa..., đánh *ou* cầm **mạt** đi; cho **rẻ hết sức**... *La messe basse*, lễ ngày **hàng**, lễ **thường**, (không có hát). *Marcher la tête basse*, **gằm** *ou* **cúi** đầu **xuống** mà đi; đi đầu **dưới** (về ngựa). *Oreilles basses*, tai **trập** (**sập**). || *Avoir l'oreille basse*, **trập** (**sập**) tai (bị ẹp, thẹn thuồng). || *Faire main basse*, cướp-phá chém-giết. || *Avoir la vue basse*, **cận** thị, c. *Âme basse*, lòng **mọn-mạy** (tiểu tâm, c.). *Style bas*, cách nói **thấp** (không hay).

bas adv.: dưới; xuống; thấp. *Plus bas...*, **dưới** nữa... *...dont nous parlons plus bas*, ...ta sẽ nói đến **đàng sau nầy**. *Mettre chapeau bas*, cất nón **xuống**. *Voler bas*, bay **thấp**. *Couler bas*, chìm **ngấm**. *Être bas*, bị **ẹp**. || *Tenir bas*, cầm **cho thấp**, (bắt chịu phép). || *Ce malade est bien bas*, người bệnh nầy **nặng lắm**. *Mettre bas*, bỏ **xuống**, để hạ **xuống**. || *Mettre bas les armes*, bỏ giáo chịu đầu. *Mettre bas toute rancune*, **bỏ hết** các đều cừu-oán **đi**. || *La chienne vient de mettre bas trois jolis petits chiens*, con chó cái mới **đẻ** được ba con chó đực ngộ quá. *Mettre habit bas*, **cởi** áo **ra**. || *Mettre pavillon bas*, **hạ** cờ; chịu phép. *Parler bas*, nói **nhỏ**, nói **thầm**. *Faire sa prière tout bas*, đọc kinh **thầm**, (đọc kinh **riêng**). || *Ici bas*, **dưới** thế-gian (đất) nầy. *Les choses d'ici bas*, việc **đời** nầy, việc **thế-gian**. || *Jeter une maison à bas*, phá nhà, dỡ nhà **xuống**. *En bas*, dưới, phía dưới, ở dưới. *Creuser bas*, đào **sâu**. *Tirer en bas*, kéo **xuống**. *De bas en haut*, từ **dưới** lên trên. *Regarder en bas*, ngó **xuống**. || *Là bas*, đàng kia; ở đó. || *À bas!* hạ xuống! hủy đi! diệt! *À bas les Trịnh!* diệt Trịnh!

bas n. m.: phía dưới. *Le bas d'une montagne*, **phía dưới** *ou* **chơn** núi. *Le bas d'un arbre*, **gốc** cây. *Au bas de la lettre*, **ở dưới** rốt hàng cái thơ. *Il le fait rouler jusqu'au bas de l'escalier*, nó xô người ấy té lăn cù xuống **dưới chơn** thang.

|| *Il y a du bas et du haut dans la vie*, trong đời người cũng có **chìm nổi** (**rủi** may, thạnh **suy**). || *Notre argent est au bas*, bạc ta đã gần **hết** (**ráo** túi).

bas n. m.: vớ, tất, bít-tất, T. *Paire de bas*, đôi **tất** (**vớ**). *Porter des bas*, mang **tất** (**vớ**).

basane n. f.: da chiên (trừu) thuộc. *Livre relié en basane*, sách đóng bọc **da chiên thuộc**.

basané, e adj.: nám; (cháy nắng, T.) đen-đen, ngám-ngam. *Visage basané*, mặt **nám** (**nám-đen**); mặt **đen** mày **nám**. *Mains basanées*, tay **nám** (bị nắng ăn **nám đi**).

bascule n. f.: cân-bùng; cần-vọt (máy hễ nhận đầu nầy xuống thì đầu kia vồng lên); đu ngô. *Faire la bascule*, làm cho vồng lên hạ xuống; xít du ngô.

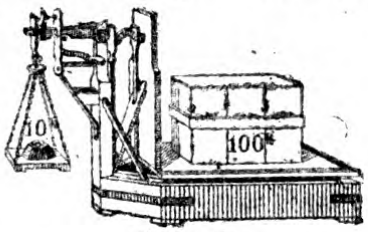

Bascule

base n. f.: đế, chân, gốc, nền; (can-đề, c). *De la base au sommet*, từ **dưới gốc** lên tới ngọn. *Base d'un piédestal*, **đế** tượng; **táng** cột. *Base d'une colonne*, **gốc** (**chơn**) cột. *Base d'une montagne*, **chơn núi**. *Base des cornes*, **đầu gốc** sừng. || *Les bases d'un traité*, những **đều đại-khái** cái tờ giao-ước. || *La justice est la base d'un État*, phép công-bình là **nền** nước. *Multiplier sa base par sa hauteur*, nhơn cái **đàng hạ-hượt** nó với cái đàng chính trung nó.

baser v. a: (lập lên; để lên); lấy làm gốc (nền). *Se baser sur...*, **nương** (**nhơn**) lấy... *L'art du devin se base sur des conjectures*, nghề thầy bói **lấy** (**nương**) sự đi chừng **làm gốc**.

bas-fond n. m.: đất thấp, **hầm-m** hè-hủng.

basilic n. m: cây rau é (**lớn lá** hương-hoa thể, c.

basilic n. m.: con long-xà. || *Yeu de basilic*, con-mắt dữ-tợn (như long-xà nó ngó thì đủ chết).

Basilic

basilique n. f.: (nhà vua); đền thờ lớn, trọng-thể như: *Basilique de St Pierre*, đền-thờ ông thánh Vêrô.

basin n. m.: hàng canh tơ chỉ vải.

basque n. f.: gấu áo; (**chéo áo**) vạt áo. *Tirer qqn par la basque*, nắm áo ai mà kéo; níu **áo**. *S'il touche seulement la basque de mon habit...*, nếu nó đá-đến **cái chéo** (gấu) áo tôi... || *Il est toujours pendu à mes basques*, nó **đánh-đeo** theo tôi hoài; nó không rời **tôi**).

bas-relief n. m.: đồ chạm nổi.

Bas-reliefs: 1 Egyptien (au temple d'Abydos); 2 Grec (Frise du Parthénon, Athènes); 3 Renaissance (Jeunes chanteurs de Lucca della Robbia, Florence)

sse n. f. : giọng trầm; phần rầm. *hanter la basse*, hát **phần rầm**.

sse-cour n. f. : sân nuôi gà vịt c-súc.

ssesse n. f. : sự thấp-hèn; sự iu lòn đầu lụy quá. *Bassesse e l'origine*, dòng **hèn**. *C'est une assesse de...*, làm.... thì là **đều hèn at quá**.

assin n. m. : dĩa sâu; chậu; vá ân; hồ, ao; vũng; miệt, vùng đổ a sông. *Bassin à mettre les viandes*, **dĩa** đựng thịt. *Bassin à laver es mains*, **chậu** rửa tay = **thau-bạt**. *Bassin de balance*, vá cân. || *Bassin dans un jardin*, **ao, hồ** trong vườn. *Bassin d'un port* **vũng**. || *Bassin à se baigner*, **thùng** tắm. || *Bassin d'un fleuve*, xứ triền đổ ra mé sông.

bassine n. f. : thứ cái xanh, cái vạc.

bassiner v. a. : hơ bằng cái lồng-ấp có cán (đựng lửa than); rưới nước. *Bassiner un lit*, **hơ** giường nằm **cho ấm**. || *Bassiner une plaie*, **thoa, rưới** chỗ vít. *Bassiner la pâte*, **rưới nước** vô **bột** mà sú; **sú** bột.

Bassine

bassinet n. m. : lỗ chòi ngòi (chỗ súng để đổ thuốc ngòi nơi cây súng cò-mổ-đá).

bassinoire n. f. : cái lò như lồng ấp nắp có xoi lỗ mà có tra cán để bỏ lửa than mà hơ giường nằm cho ấm.

Bassinoire

baste interj. : (chỉ không-có vụ...). *Baste! je m'en moque*, **khỉ mốc đó!** tao có sợ ở đâu. *Baste! laissons ce travail*, **thôi nào!** ta bỏ quách cái **việc ấy đi nào!**

bastingage n. m. : be tàu.

bastion n. m. : mang cá thành (đồn).

Bastion

bastonnade n. f. : đòn, đòn-đánh. *Donner la bastonnade*, đánh **đòn**. *Recevoir la bastonnade*, chịu (bị, phải) **đòn**.

bas-ventre n. m. : dạ-dưới.

bât n. m. : bành. *Bât d'éléphant*, **bành** voi. *Mettre le bât sur l'âne*, bắt **bành** cho con lừa. *Cheval de bât*, ngựa (**bành**) chở (đồ).

Bât

bataclan n. m. : đồ-đạc.

bataille n. f. : trận, trận-mạc. *Livrer bataille*, xáp **trận**, xuất *ou* ra **trận**, giao **chiến**. *Gagner la bataille*, đặng *ou* thắng **trận**. *Perdre la bataille*, thua, bị *ou* thất **trận**. *Champ de bataille*, chốn (**chỗ**, nơi) **chiến-trường**. *Ranger une armée en bataille*, sắp binh ra **trận**; dàn **trận**; bày binh bố **trận**. *Corps de bataille*, đạo trung. *Tomber sur le champ de bataille*, chết **trận**, tử **trận**. *Bataille de Sơn-tây*, **trận** Sơn-tây.

batailler v. a. : đánh trận, đánh lộn; rầy-rà, cãi-cọ. *Batailler à tout propos*, chút gì cũng **rầy-rà** (**la-lộn, cãi-lộn**). *Batailler sur des riens*, không việc gì cũng **rầy-rà cãi-cọ**.

batailleur n. m. : kẻ hay rầy-rà, cãi-cọ, kình-địch.

bataillon n. m. : đạo (cơ, vệ, toán, cánh) binh. *Bataillon carré*, **đạo** binh dàn ra bốn mặt. *Chef de bataillon* quan **quản-lãnh** (có bốn vành) (khoanh); quan tư.

bâtard, e adj., n.: không (chẳng) chính; con gạnh; con ngoại-tình.

bâtarde n. f.: thức chữ lệ, chữ viết nhu (nho).

bâtardeau n. m.: đập, hàn. *Construire un bâtardeau*, xây, đắp **đập**, xây **hàn**.

bâtardise n. f.: sự không chính dòng; sự con gạnh.

bateau n. m.: ghe, thuyền; tàu. *Bateau à vapeur*, **tàu** lửa, **tàu** khói. *Manquer le bateau*, hụt **ghe**, hụt **tàu**. *Un bateau de sel*, một **ghe muối**. *Bateau de guerre*, **tàu** trận, **tàu** chiến (chiến-thuyền, c.). *Bateau marchand*, **tàu** buôn.

batelée n. f.: chuyến ghe (thuyền) chở. *Batelée de bois*, **một ghe** củi. *Batelée de voyageurs*, **một ghe** (**bận**) bộ hành.

batelier n. m.: kẻ chèo ghe, bạn (đi ghe).

bâter v. a.: bắt bành. *Bâter un éléphant*, **bắt bành voi**. *L'âne bâté*, lừa **bắt bành**.

batifoler v. n.: chơi, giỡn như con-nít.

bâtiment n. m.: nhà, tàu. *C'est un beau bâtiment*, **nhà** tốt lắm. *Chef du service des bâtiments civils*, **giám-tạo**; **đốc công**.

bâtir v. a.: lập, dựng. *Bâtir une maison*, **cất** nhà; **lập** (**làm**) nhà. *Bâtir une église*, **cất** (**lập, xây**) nhà-thờ. *Je me suis bâti une cabane*, tôi **cất** (**che**) một cái chòi (lều). *Bâtir à chaux*, **xây** hồ vôi. || *Bâtir sa fortune*, **lập nên** cơ-nghiệp. || *Bâtir sa renommée*, **lập** công-danh. *Bâtir un nid*, **làm** ổ (tổ) **lót** ổ. || *Bâtir un habit à gr points*, **ráp** áo, **lược** áo. || *B en l'air*, **tính** việc bông-lông (cất nhà trên không). || *Bâtir le sable*, làm việc **không có** bỉ (như dựng nhà trên **cát**). *son bien bâtie*, nhà **cất** c || *Homme bien bâti*, người c **chắn vặm-vở**. || *Je suis ainsi* trời sanh ra tôi làm vậy; tính tôi như-vậy.

bâtisse n. f.: sự xây (lập) nh nhà. *Une bâtisse solide*, **nhà** chắc.

batiste n. f.: vải dệt bằng chỉ hồ-ma.

bâton n. m.: gậy, hèo, roi, trượ *Bâton servant d'appui*, **gậy** chống. || *Bâton de vieillesse*, (g tuổi già); nơi nhờ-cậy, **dưỡ** già. *Aveugle sans bâton*, xẩm (m đui) không **gậy**. || *S'appuyer* s *un bâton*, chống **gậy**. *Bâton d'e cre chinoise*, **cây** mực tàu. *Bâto de cage*, **cây cầu** gác lồng chim *Condamné à cent coups de bâto* bị phạt một trăm **trượng**. *Don ner un coup de bâton*, đánh m **gậy**, (một **hèo**). || *Jeter des bâ tons dans les roues*, (đút **cây** v bánh xe); ngăn-trở, gàng-trở || *À bâtons rompus*, từ chặp, tứ hồi; đứt khúc, hở-khoản. || *Tou de bâton*, của hoạnh-tài; sự làm trái phép.

bâtonner v. a.: đánh (đòn); bôi đi. *Bâtonner qqn*, xử **trượng**; đánh ai bằng **gậy**, bằng **trượng**. || *Bâtonner un article*, **bôi** đi một điều.

bâtonnet n. m.: cây nhỏ; làng-cang; thước vuông. *Bâtonnets à manger*, **đũa** ăn.

ien n. m. : loại cóc-nhái.

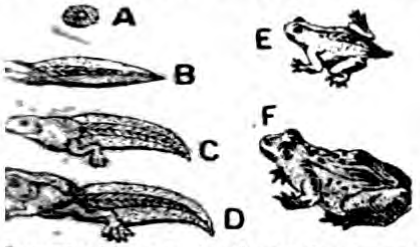

formations de l'œuf de grenouille ; ; B, C, D, têtards ; E, F, grenouilles vant et après la dernière mue.

t n. m. : bòi chuông; cánh *Battant de cloche*, bòi chuông. *à deux battants*, cửa hai

nt, e adj. : đánh, hay đánh. *battante*, mưa lớn (to); vãi m). *Porte battante*, cửa nó (khép) lại lấy nó. *Tambour nt*, trống nhịp; có trống đưa. || *Mener qqn tambour nt*, ở với ai nghiêm-nhặt. *tir tambour battant*, đi ra có g đánh đưa; (đi có trống ch). *Faire une chose tambour nt*, làm chán-chường.

e n. f. : chày, vồ (để đập, để); ghế để đập đồ giặt; cây h sữa bò.

tement n. m. : sự đánh (đập, . *Battement des mains*, sự vỗ . *Battement d'ailes*, sự chớp p) cánh. || *Battement du cœur*, đánh trống ngực; sự phập-ng trong bụng. *Battement du ls*, sự mạch đi (nhảy). || *Battement des rames*, sự chém mái eo.

terie n. f. : sự rầy-rà đánh lộn h lạo ; súng lớn trí ra; phép nh trống; hồi trống; đồ nấu , (nồi, trách); chước-móc, u-kế.

toir n. m. : dùi đập (mộc) hàng; i thể đá (đánh, đở) trái cầu.

tologie n. f. : (sự lặp đi lặp lại (một ý hoài vô ích); sự lặp trùng tiếng, trùng ý nói.

battre v. a. : đánh. *Battre des œufs*, đánh trứng gà. *Battre l'ennemi*, đánh được (thắng) giặc. *Battre l'eau*, chém nước (khuấy, vậy, đập). *Battre la viande*, dần thịt. *Battre le tambour*, đánh trống, (ban, hồi trống). *Battre le fer pendant qu'il est chaud*, đập sắt khi nó còn nóng (đỏ). *Battre la mesure*, nhịp, đánh nhịp. || *Battre monnaie*, đúc tiền. || *Battre les cartes*, trộn bài, xóc bài. || *Battre les bois*, càn rừng; đánh cỏ. || *Battre le pavé*, đi lần-thần (bơ-vơ, lơ-láo), đi cà-rởn. || *Battre en retraite*, thối binh, tháo lui, (chạy giặc) hồi-binh. *Battre des mains*, vỗ tay. *Battre des ailes*, đập cánh, chớp cánh. *Battre le blé*, đạp lúa mi. || *Battre la campagne*, đi bậy, (nói lảng). *Le cœur lui bat*, nó phập-phồng; tim nó nhảy. *Les artères battent*, mạch nhảy. || *Tant que l'âme bat dans le corps*, (hễ hồn còn cựa-quậy trong xác là bao-lâu) = hễ còn sống bao-lâu... || *Il m'a battu aux échecs*, nó đánh cờ ăn tôi. || *Être battu*, bị đánh; bị thua. || *Les yeux battus*, con-mắt lừ-đừ. || *Chemin battu*, đường mòn.

battue n. f. : sự đập bụi-bờ, càn rừng cho thịt nó ra mà săn.

bau n. m. : đà thả ngang sân tàu.

baudet n. m. : con lừa; kẻ mê-muội dốt-nát.

baudrier n. m. : đai mang gươm.

bauge n. f. : vùng heo-rừng nằm; chỗ nai hươu nằm; đất trộn rơm mà trét vách.

baume n. f. : mùi thơm, mủ cây thơm; tô-hạp. *Fleurer comme baume*, thơm như tô-hạp.

baumier n. m.: cây có mủ thơm; cây tô-hạp.

bavard, e adj., n.: hay nói (lẻo mép, nhạy miệng, ngoa ngôn c., lợi-khẩu c); kẻ hay nói quá.

bavardage n. m.: sự hay nói; sự nói dai.

bavarder v. n.: hay nói; nói thàm, nói bá-láp.

bave n. f.: nước miếng, nước dãi, bọt-dãi; bọt-mồm, bọt-miếng; bọp-quoáp.

baver v. n.: nhểu dãi, nhểu nước miếng, đổ (sôi) bọt mồm bọt miếng. *L'enfant bave*, con-nít hay **nhểu**.

bavette n. f.: cái xây, cái yếm, cái đón dãi (che ngực con-nít kẻo nó nhểu dơ áo). || *Être à la bavette*, (còn mang cái xây); còn nhỏ-dại (thơ-ấu). || *Tailler des bavettes*, ngồi lê đôi **mách**.

A, Bavette

baveux, euse adj.: hay nhểu; hay chảy (đổ) nước dãi. *Enfant baveux*, con-nít **hay nhểu**. *Bouche baveuse* miệng **hay nhểu-nhảo**... *Lettres baveuses*, chữ in **lòa, dậm** *ou* **lem-nhem**.

bavocher v. n.: in lem-nhem; in không được rõ chữ.

bavolet n. m.: dải nón.

bavure n. f.: đường yến (trong đồ đúc).

bayer v. n.: ngó (nhìn) sửng (mắt-ngó, miệng hả). *Bayer aux corneilles*, **ngó lơ-láo** trên không...

bazar n. m.: chợ; phố bán đủ các đồ, các món hàng; phố hàng-xén.

béant, e adj.: hả ra, chàng-hoạc. *Gueule béante*, miệng **hả chàng-hoạc**. || *Demeurer bouche* hả miệng; sửng, **sửng-sốt**.

béatifier a. v.: (làm cho nhàn vui-vẻ); **phong á-t** phối-thánh.

béatifique adj.: hay **làm ch** nhàn vui-vẻ. || *Vision bé* **phước** đặng xem **thấy m** Chúa-Trời luôn.

béatitude n. f.: **phước**, thanh-nhàn vui-vẻ. *Huit* *des*, tám **mối phước thật**.

beau (bel), belle, adj.: **xin** tốt. *Un beau site*, **cảnh đẹ** phong-cảnh **tốt**. *Bel arbr* **cao-lớn**. *Belle femme*, **đờn-** đẽ, (**lịch-sự, xinh-tốt**). *Le bea* đờn-bà, con-gái. *Le beau* (*les gens de bel air*), **đám** **tử-tế lịch-lãm**. ... *de belle* *rence*, coi **đẹp**. *Beau temps* **tốt**. *Beau nombre*, **nhiều**. *fortune*, của-cải **nhiều, gi** *Beau poème*, văn-thi **hay**; th *Les belles lettres*, chữ-**nghĩa** chương. *À la belle étoile*, trời, ở ngoài mưa ngoài *Belle âme*, lòng **quảng-đại**. *action*, việc **tốt** (có công, có ti *Cela n'est pas beau*, đều ấy k **tử-tế** (**hay**). *Belle peur*, sợ *Belles destinées*, vận **tốt**. *Beau* *leur*, kẻ hay nói **cầu kì**. *mangeur*, người **cả** ăn. *Un bel* tuổi **cao**. *Le bel âge*, tuổi x || *Un beau jour*, (*matin*), một n **kia**, có bữa, có thuở. *Une* *main* (*plume*), chữ viết **tốt**. *Il* *beau voir*, coi thì **sướng**. || *chirer à belles dents*, xé **tốt** ra chưởi-rủa, mắng-nhiếc hung-q || *Avoir beau jeu*, (có bài **tốt**); bài, đỏ bài; có thế, có dịp tố

beau faire, làm làm-sao ông được. *Faire le beau, la* m tốt. || *La manquer belle,* ng. *Le beau est rare*, cái it có. || *De plus belle*, càng hơn nữa. || *Tout beau!* khoan vậy; từ-từ vậy!

up adv. : nhiều; lắm. *Beau-gens....*, nhiều người (kẻ)... *beaucoup*, mắc nợ nhiều. *beaucoup*, thương lắm. *beaucoup*, không bao-nhiêu, bao *ou* mấy lăm. || *C'est up que.....*, ấy là bộn (khá, đỏ.

fils n. m. : con ghẻ; rể, chàng

frère n. m. : (anh em chồng, em vợ) anh rể, em rể; anh m vợ. *Des beaux-frères*, anh ên chồng; anh em bên vợ.

-père n. m. : cha chồng, cha ố chồng, bố vợ. T.); ông gia, phụ, c.); cha ghẻ, giượng

apré n. m. : vòi-đờn tàu; cột

uté n. f. : sự đẹp-đẽ, sự xinh-, nhan-sắc, dong (dung) nhan, g (hường) nhan. *Beauté ache-, remarquable*, quốc sắc, c., h (đẹp) lạ lùng. *D'une beauté omplie*, lịch-sự (đẹp) mọi bề n sức). *Amateur de beauté*, mê sắc. || *Beautés surannées*, a tàn; đờn-bà con-gái quá thì thì, hết thì). || *Une jeune auté*, đờn-bà trẻ lịch-sự.

bé n. m. : em, thằng bé.

e n. m. : mỏ (chim); mỏm đất. *c de perroquet*, mỏ kéc. || *Bec de ume*, ngòi viết. || *Bec de lampe*, ọn đèn. *Lampe à trois becs*, đèn ba ngọn. *Bec à bec*, đâu mỏ, giò miệng; đối diện. || *Bec de flûte, de trompette*, búp kèn. || *Avoir bon bec*, miệng-lưỡi lắm; nói xẳng. *Donner un coup de bec*, mổ một

Becs d'oiseaux

cái. || *Avoir bec et ongles*, (có mỏ có móng); mạnh thế. || *Témoin à qui on a fait le bec*, chứng dựng, chứng mướn (đã có dạy-biểu trước rồi). || *Avoir le bec dans l'eau...*, (mắc mỏ dưới nước) = mắc đó không làm gì được = dở-dang.

bécarre n. m. : dấu chỉ phải nhấn lại cho chính giọng tự-nhiên.

bécasse n. f. : chim mỏ-nhác (thứ lớn con).

Becasse

Bécasseau

bécasseau n. m. : thứ loài chim mỏ-nhác; chim mỏ-nhác con.

bécassine n. f. : chim mỏ-nhác.

bec-de-corbin n. m. : (đồ sắt làm như cái mỏ con quạ); cái mỏ-nhác (để cạy, nạy...). *Canne à bec-de-corbin*, gậy quéo (nguéo) quẹo đầu.

Bécassine

bec-de-lièvre n. m. : (môi trên chẻ hai ra như môi thỏ) sứt môi, người sứt môi.

bec-figue n. m : (tên thứ chim nhỏ hay ăn trái (quả) vả); hòa-hoa tước c.

bec-fin n. m.: tên kêu chung các thứ chim mỏ thẳng nhọn (sắc), ngon thịt.

Bec-figue

bêche n. f.: cái cuốc, cái mai.

bêcher v.a.: cuốc đất; lật (xới) đất. *Bêcher la terre*, cuốc đất.

Bêche

bêcheur n. m.: kẻ cuốc đất.

béchique adj. n.: về bịnh ho; thuốc (uống) ho.

becquée hay-là **béquée** n. f.: mồi (chim đút cho chim con). *Donner la becquée*, đút (chuyền, trao) mồi.

becqueter (**béqueter**) v. a.: mổ; rỉa.

bedaine n. f.: bụng lớn (to).

bedon n. m.: người mập (phì, c).

beffroi n. m.: lầu chuông hiệu-lệnh; chuông. *Sonner le beffroi*, động (đánh) chuông.

Beffroi

bégaiement hay-là **bégayement** n. m.: sự tật cà-lăm.

bégayer v. n.: cà-lăm (nói cà-lăm; nói lắp T). *Il bégaye si fort qu'on ne peut le comprendre*, nó cà-lăm trết-trát nghe không được. || *Bégayer une science*, mới học biết nhom-nhem chút đỉnh vậy.

bègue adj. n.: cà-lăm; người cà-lăm.

bégueule n. f.: đờn-bà hay đài-các, làm cách làm điệu quá đi.

bégueulerie n. f.: chứng hay đài-các; cách-điệu.

beignet n. m.: món trái cây lăn bột mà chiên mà ăn; bánh rán.

béjaune n. m.: (mỏ còn vàng); con, chim chưa ra ràn, chưa lông; sự khờ-dại, chưa từng biết.

bel V. **beau.**

bêlement n. m.: tiếng con cừu, con trừu kêu.

bêler v. n.: kêu, bé-hé (be-he, be, T.), (chiên, dê). *Brebis qui perd sa goulée*, chiên mất thì mất miếng ăn. *La chèvre*, dê bé-hé.

belette n. f.: loại con sóc (tảo t. c.; hoàng thử lang, c.); cá thu lình.

bélier n. m.: con chiên đực; thứ máy để phá lũy phá thành (đời trước); tên cung kia trong 12 cung huình-đạo: bạch-dương cung *ou* cung tu

Bélier

Bélie

|| *Le retour du bélier*, qua xuân trở về xuân.

bélière n. f.: cái khoen (vòng) treo bòi chuông.

bélitre n. m.: người không ra gì, không danh-giá gì; người hư, đồ hư, đồ khốn.

ıdone n. f.: yên-chi-thái c.

ıtre n.: lịch-sự) mà vô duyên.

ıe-de-jour n. f.: (bông) nở ngày.

e-de-nuit n. f.: hoa ıg) phấn.

Belladone

e-fille n. f.: dâu của con mình); con (gái) ghẻ.

lement adv.: thủng-thỉnh; oan-thai; thỉnh-thoảng; có ıng có đỗi.

e-mère n. f.: mẹ chồng; mẹ (bà-gia); mẹ ghẻ.

e-sœur n. f.: chị, em chồng; , em vợ; chị, em dâu.

ligérant, ante adj.: đánh giặc. *ıssances belligérantes*, hai nước ıg đánh giặc với nhau.

liqueux, euse adj.: hay đánh c; ham giặc; mộ việc võ; hay ıc hăng-giặc; địch-khái, c.

lot, otte adj.: ngộ, có duyên. *ıfant bellot*, con-nít ngộ.

luaire n. m.: kẻ thuần thú-vật.

lvédère hay-là **belvéder** n. m.: ıu cao coi xa lắm; ıần-trông.

Belvédère

mol n. m.: cái dấu đặt mà chỉ phải hạ-ıống giọng ai giọng ıương.

moliser v. a.: đặt ıu *bémol*.

narde n. f.: ống hóa mở hai bề cũng ıược.

nédicité n. m.: kinh ăn cơm đọc trước khi ăn cơm).

nédiction n. f.: (sự chúc lành), ự làm phép lành, ơn Chúa phù-ộ, ban phép lành... *Bénédiction ıune église*, sự (lễ) làm phép nhà-thờ, lễ khánh-tán thánh đàng. *Donner la bénédiction*, làm phép lành. *Bénédiction nuptiale*, sự làm phép giao (hôn-phối). || *Pays de bénédiction*, chốn phiền-hoa; xứ đủ no mọi bề. || *Un nom qui est en bénédiction*, tên ai cũng khen cũng ngợi; danh thơm tiếng tốt. *Dieu l'a comblé de bénédictions*, Chúa đã ban ơn-lành cho nó đầy-dẫy.

bénéfice n. m.: lời (lợi); ơn; ích, ích-lợi. *Vendre avec bénéfice*, bán có lời. *Bénéfice du commerce*, lợi trong việc buôn-bán. *Faire du bien pour en tirer bénéfice*, làm ơn mà trông được lợi. || *Les chevaux courent les bénéfices, et les ânes les attrapent*, (ngựa chạy lọt qua lợi, lừa lại gặp lợi) = kẻ tìm không ra, người khi không mà được. *Ne chercher que son bénéfice*, tìm sự ích-lợi cho mình mà-thôi. *Bénéfice ecclésiastique*, chức lãnh sở (việc thầy cả) có lộc hưởng.

bénéficiaire adj., n.: kẻ được, nhờ lộc (như kẻ được ăn gia-tài mà phải chịu trả nợ cho kẻ trối của lại; hoặc kẻ người-ta hát mà lấy tiền chỗ cho)...

bénéficier v. n.: được ích (lợi). *Bénéficier sur une marchandise*, được lời về cái món hàng nào.

benêt n., adj.: khờ, dại.

bénévole adj.: có ý lành, lòng-lành.

bénévolement adv.: cách tử-tế, có ý lành.

bénignement adv.: cách hiền-lành, nhơn-từ.

bénignité n. f.: lòng lành; lòng nhân-từ, hiền-hậu.

bénin, igne adj.: có nhân, nhân-từ; hiền-lành. *Il n'est pas d'homme*

plus bénin, không có ai **có nhân** hơn người nửa. *Humeur bénigne*, tính **hiền-hậu**. *Ciel bénin*, trời **tốt** (**hiền**). *Remède bénin*, thuốc **dịu** (ít công-phạt).

bénir v. a.: làm phép; làm phép lành; phù-hộ, xuống phước; ngợi-khen. *Bénir une église*, **làm phép** nhà-thờ. *Bénir un mariage*, **làm phép** hôn-phối, *ou* **làm phép** giao. *Bénir ses enfants*, **chúc lành** cho con-cái. || *Bénir le Seigneur*, **ngợi-khen** (**cám-tạ**) Chúa. *Dieu le bénit*, Chúa **xuống phước-lành** cho nó. *Dieu vous bénisse!* xin Chúa **phù-hộ** cho anh! *Eau bénite*, nước **thánh** (nước phép). || *Eau bénite de cour*, lời hứa mà không có. *Bénit de Dieu*, **được** Chúa **phù-hộ**.

bénitier n. m.: bình nước thánh; cái đựng nước phép.

benjamin n. m.: con cưng (như ông *Benjamin* là con út ông *Jacob* thương hơn, cưng hơn).

benjoin n. m.: an-tức-hương c. (mủ cây thơm).

béquille n. f.: gậy có tra guốc ngang để kẻ tàn-tật nương mà chống mà đi. *Marcher à béquilles*, nương (chống) gậy mà đi.

Béquilles

béquiller v. n.: chống (nương) gậy mà đi.

bercail n. m.: chuồng chiên. || *Ramener au bercail une brebis égarée*, đem chiên lạc về **chuồng** (đem kẻ có tội, kẻ lạc-lài trở lại về đàng chánh).

berceau n. m.: nôi (dấn, tróng c.); thơ ấu; bé tuổi; gốc (đầu, cội-rễ); giàn. *Dès le berceau*, từ **thuở bé**. || *Étouffer le monstre au berceau*, giết độc giết **thuở đầu** (mới sanh). *Enfant encore au berceau*, con-nít còn nằm **nôi**. || *Berceau de son enfance*, đất **nhau-rún**; **tổ-quán**. || *Faire monter la vigne en berceau*, bắt dây nho leo **giàn**. *Dîner sous un berceau*, ăn cơm dưới **giàn trồng hoa-trái mát**.

Berceaux: A. bercelonnette; B. Moïse

bercer v. a.: đưa (con, em ngủ). *Bercer un enfant pour l'endormir*, đưa em ngủ. || *Bercer qqn de vaines promesses*, hứa chừng **đưa-đổi** với người nào. || *Se bercer dans son hamac*, nằm võng mà **đưa**.

berceuse n. f.: đờn-bà đưa con-nít ngủ; câu hát đưa em.

béret hay-là **berret** n. m.: mũ (mão) giẹp.

Béret

berge n. f.: bờ, bậc sông hẳm; bìa, lề, mép, mé, phía xoải mái bờ đê.

berger, ère n.: kẻ chăn **chiên** (mục-đồng c.). || *Etoile du berger*, sao Kim.

bergerie n. f.: chỗ nhốt **chiên**; chuồng chiên; thơ mục-đồng.

bergeronnette n. f.: chim choi-choi; (điểm-thủy-tước, c., điểm-điên điểu, c.).

Bergeronnette

berloque n. f.: (V. **breloque**) hồi, chặp trống đánh mà kêu ăn cơm. *Battre la berloque*, đánh trống ăn cơm; rộn-ràng, lộn-xộn.

berlue n. f.: sự lòa (chóa) con mắt; sự chấp-choáng, choáng-váng.

berne n. f.: sự khuấy chơi bắt

gười bỏ vô mền mà dồi. *Pavillon en berne*, cờ kéo lên nửa chừng để chỉ cầu cứu-cấp hay-là chỉ tang-khó).

berner v. a.: bắt ai bỏ vô mền mà dồi lên trên không; khinh-dị, chạo-báng.

bernique interj.: (chỉ trông-cậy vô-ích). *Vous comptez sur lui, bernique!* anh trông-cậy nó, **không có xong đâu!**

besace n.f.: bị (có hai túi); ruột ngựa, ruột tượng, (bị ăn-mày). *Porter la besace*, mang **bị** = mang **nghèo**. *Réduit à la besace*, ra **nghèo-khó**. *Mettre, réduire à la besace*, làm cho mang **bị** (ăn-mày) = làm cho tàn-mạt.

besacier n. m.: kẻ mang bị.

besaigre adj.: chua đi, hôi gió. *Vin besaigre*, rượu **chua đi, hôi gió**. *Ce vin tourne (tombe) au besaigre*, rượu nầy **chua đi**.

besas hay-là **beset** n. m.: hai mặt bảo-cáo một nút đổ được một lượt.

besicles n. f. pl.: kính (con-mắt) có càng.

Besicles

besogne n. f.: việc, việc-vàn. *J'ai plus de besogne que je n'en peux faire*, **việc nhiều** quá tôi làm không xiết. *Tailler de la besogne à...* (chất việc cho...) = làm khó, làm cực cho... | *Aimer la besogne faite*, chịu (ưa) sẵn mà-thôi.

besogner v. n.: làm (mần).

besogneux, euse adj : túng-ngặt, thốn-thiếu. *Famille besogneuse*, nhà **khó, túng** ăn.

besoin n. m.: sự (việc) cần; sự thốn-thiếu (túng-ngặt). *Avoir besoin de...*, **thiếu.... túng... cần...** có **việc dùng...** (cần...). *Besoin d'argent*, sự **túng** bạc. *Il a besoin de vous*, nó **cần** cho có anh... *J'ai besoin de le voir*, tôi **cần** *ou* **phải** gặp nó. *Au besoin*, khi **cần** (**túng**); khi nào có **cần**... *Il est besoin de... que...* **cần, phải**... *Tous nos besoins*, mọi **sự** ta **cần dùng**. *Aller faire ses besoins*, đi **việc cần**; đi tiêu, đi tiểu (đại tiện, tiểu tiện, c).

bestiaire n. m.: kẻ đánh với thú dữ.

bestial, ale adj.: thuộc về thú-vật. *Vie bestiale*, sự ăn-ở **như con thú**. *Penchants bestiaux*, sự mê-đắm **theo như loài thú-vật**.

bestialement adv.: như thú-vật. *Vivre bestialement*, ở **như thú-vật**.

bestialité n. f.: tánh thú. *Crime de bestialité*, tội thông dâm với thú-vật.

bestiasse n. f.: kẻ dại.

bestiaux n. pl: trâu-bò, lục-súc. *Garder les bestiaux*, giữ (chăn) **trâu-bò lục-súc**.

bêta n. m.: chữ *b* là chữ thứ hai trong bản chữ cái Grêcô.

bêta n. m.: kẻ dại đặc, khờ không. *C'est un gros bêta*, nó là một đứa **dại quá chừng quá đỗi**. *Ce n'est qu'un bêta*, là một thằng **dại** mà thôi.

bétail n. m.: trâu-bò lục-súc. *Pays*

Gros bétail et menu bétail

riche en bétail, xứ có nhiều trâu-bò lục-súc. *Gros bétail*, bầy trâu-bò, ngựa, lừa... *Menu bétail*, lục-súc, chiên, dê, heo, lợn.

bête n. f.: con thú-vật (con muông). *Bête à cornes*, loại có sừng. *Bête à poil*, loại có lông. *Bête de somme* (*de charge*), thú để chở-chuyên. *Bête de trait*, thú để kéo xe. *Bête féroce* (*sauvage*), thú dữ, thú rừng. || *La bête est dans notre filet*, thịt đã vô lưới ta; nó đã mắc tay ta rồi. || *C'était ma bête noire*, (nó là con tôi gớm hơn hết); nó là người tôi ghét hơn hết. || *Une bonne bête*, (nó là) người ít trí mà thiệt-thà. || *Faire sa bête*, đậu tiền (ai ăn thì trút). adj.: *Un air bête*, bộ khờ-dại, bộ lờ-khờ. *Il n'est pas bête*, nó không có dại đâu. *Suis-je bête de...?* tôi có dại mà... ở đâu? *Pas si bête!* dại đó! dễ không! ai dại gì....?

bétel n. m.: trầu. *Feuille de bétel*, lá trầu. *Chiquer du bétel*, ăn (nhai) trầu. *Bétel frit*, trầu rang, *Une chique de bétel*, một miếng trầu.

bêtement adv.: cách dại-dột.

bêtise n. f.: sự dại (vô trí); sự bậy-bạ (bá-lếu, bá-láp). *Avoir la bêtise de...*, dại mà... *Débiter, dire des bêtises*, nói đều bậy-bạ. *Quelle bêtise!* bậy nào! lếu nào! bậy thì thôi (dữ bay!).

béton n. m.: đá gạch đập nhỏ trộn vôi cát làm hồ mà xây.

bette n. f.: quân-đặt-thể, c.; đại hồng-la bồ, c.; bach-hung, c.

betterave n. f.: củ hồng quân-đặt-thể; củ bạch-hung, (sắc nó đỏ tím). *Nez rouge comme une betterave*, mũi đỏ lòm như **củ hồng quân-đặt.**

beuglement n. m.: tiếng bò rống.

beugler v. n.: rống (bò).

beurre n. m.: mỡ sữa, mắm sữa. *Beurre de coco*, cái (cơm, váng) dừa.

beurrer v. a.: bôi (bết, phết), mỡ sữa. *Beurrer du pain*, lấy mỡ sữa mà thoa (b bánh mì. *Pain beurré*, bánh bôi mỡ sữa.

beurrier, ère n.: kẻ bán mỡ sữ mắm sữa.

beurrier n. m.: bình đựng mỡ sữ

bévue n. m.: sự lầm; sự quá *Faire une bévue*, lầm. || *Que bévue!* lếu, lớ dữ bay! bậy chừng nào!

biais n. m.: xiên, xẹo, vạy; ngan chước. *Couper... de biais*, cắt xé *En biais, de biais*, xéo, ngang, xiê || *Prendre des biais*, lập chước, là thế.

biaiser v. n.: xiên-xẹo; xẹo; dùn chước; nói quanh. *Ce mur biais* cái vách nầy xiên. *Chemin qui n en biaisant*, đường đi quanh-que *J'ai paré le coup en biaisant...*, tô nghiêng mình mà tránh khỏi n đánh. *Dis nettement l'affaire san biaiser*, hãy nói việc cho nga đừng-có nói quanh.

bibelot n. m.: đồ chưng trên ghế đồ vặt; đồ thàm-thàm, đồ bậy bậy.

biberon n. m.: bình có vòi đ ngậm mà uống. Bình cho con-ni uống sữa.

biberon, onne n.: kẻ hay uốn rượu.

bible n. f.: sách thánh, (Thánh kinh

c.); sách Sấm-truyền (và mới và cũ).

bibliographe n. m.: kẻ thông (thạo) việc sách-vở.

bibliographie n. f.: sự biết (thạo) việc sách-vở.

bibliographique adj.: thuộc về sách-vở.

bibliomane n. m.: kẻ ham (mê) sách-vở.

bibliomanie n. f.: sự (tính, chứng) mê sách-vở.

bibliothécaire n. m.: kẻ coi (giữ) sách-vở.

bibliothèque n. f.: kệ sách; chỗ để sách, (thơ-phòng, c.; tàng-thơ-lâu, c.); sách-vỡ. *Une bibliothèque en bois*, một cái **kệ** (**tủ**) sách đóng bằng cây. *C'est là la bibliothèque du Gouvernement*, đó là **tàng-thơ-lâu** của Nhà-nước. *Il a une belle bibliothèque*, nó có **sách-vỡ** tốt nhiều.

biblique adj.: thuộc về sách Thánh. *Style biblique*, cách nói trong sách Thánh.

bibus n. m.: đồ thàm (bậy), không ra gì. *C'est une affaire de bibus*, chuyện **thàm-thàm bậy-bậy**. *Des raisons de bibus*, lẽ **yếu**, lý **tầm-bậy**.

bicéphale adj.: có hai (cái) đầu.

biceps adj., n.: con chuột tay. *Avoir du biceps*, có **sức**, **mạnh**.

biche n. f.: con nai cái. *Ventre de biche*, sắc trắng hồng-hồng như bụng nai cái.

Biche

bicolore adj.: có hai sắc (màu, mùi); nhị thể.

bicoque n. f.: đồn nhỏ, nhà nhỏ, lều, chòi.

bidet n. m.: con ngựa nhỏ.

bidon n. m.: bình thiếc (bình đựng rượu, đựng nước).

Bidon

bien n. m.: sự tốt, sự lành, sự phải; sự ích-lợi; của, của-cải. *Faire le bien*, làm **lành**. *Le bien et le mal*, sự **lành** sự **dữ**. *Homme, gens de bien*, người **lành**, kẻ **nhơn-đức**, người **tử-tế**. *Le bien public*, sự **ích** chung. *Faire du bien à...*, làm **ơn** cho... *Dire du bien de...* nói **tử-tế** (**khen**) về... *Faire le bien pour le bien*, lấy **ơn** trả **ơn**, (dĩ **ân** đáp **ân**, c.). *Bien patrimonial*, **của** cha mẹ để lại. *Dissiper son bien*, phá **của**. *Bien mal acquis ne profite pas*, **của** hoạnh tài bất lợi. *Les biens temporels*, **của** đời, **của-cải** thế-gian (**của** đời tạm nầy). || *Les biens de la terre*, thổ-**sản**.

bien adv.: tốt, tử-tế, hay, giỏi...; lắm, nhiều. *Parfaitement bien*, **tốt lắm**. *Être bien avec quelqu'un*, ở **tử-tế** với ai. *Faites vite et bien*, hãy làm cho mau, **cho hẳn-hòi tử-tế**. *Parler bien*, nói **hay** (**giỏi**). *Homme bien élevé*, người **khéo** dạy, người biết đều. *Se porter bien*, sức (mạnh) **khoẻ**. *Bien dessiné*, vẽ **khéo**. *Bien difficile*, khó **lắm**. *Je le connais bien*, tôi biết nó **lắm**. *Bien vendre*, bán **đắt** (được **nhiều**). *Bien des fois*, **nhiều** lần, **ghe** phen. *Bien des gens*, **nhiều** người (**lắm** người). *Avec bien de la peine*, phải khó-nhọc **lắm**. || *Nous étions bien deux cents*, khi ấy ta **đâu cũng** (**chừng**) vài trăm. *On l'a puni, c'est bien fait*, người-ta phạt nó, đáng **lắm**. *Très bien*, hay **lam**, phai, giỏi, tot **lắm**. *C'est bien... je...*, **thôi**, tao... *Bien*

que..., dầu (dẫu) mà... *Hé bien! que dites-vous?* **nào!** anh nói làm-sao? *Si bien que...* đến **đỗi** (nỗi)... *Aussi bien que...*, cùng là... *Le vin aussi bien que le blé est cher cette année*, năm nay **nào** rượu nho, **nào** lúa-mì gì cũng mất-mùa hết.

bien-aimé, ée adj.: yêu, thương-yêu; cưng. *Fils bien-aimé*, con **cưng**, cục **yêu**.

bien-dire n. m.: tài nói hay; khoa-ngôn-ngữ. *Le bien-dire ne dispense pas du bien-faire*, **sự nói hay** cũng không chuẩn cho khỏi phải làm cho hay.

bien-disant, ante adj.: nói hay. *Homme bien-disant*, người có tài nói. *Pour les bien-disants...*, cho những kẻ **có miệng lưỡi**.

bien-être n. m.: sự an-nhàn; sự sung-sướng; sự nhàn-thân.

bienfaisance n. f.: sự hay làm ơn làm phước.

bienfaisant, ante adj.: hay làm ơn làm phước.

bienfait n. m.: ơn, ơn-lành (ơn-phước). *Un bienfait n'est jamais perdu*, **ơn** chẳng hề mất đi bao-giờ. *Parler de ses bienfaits, c'est annuler sa bienfaisance*, mình nói về (khoe) **ơn** mình làm thì là làm mất cái lòng hay làm doan làm phước của mình đi.

bienfaiteur, trice n.: kẻ làm ơn (làm phước). *Les bienfaiteurs et les obligés*, **kẻ làm ơn** với kẻ mang ơn.

bien-fonds n. m.: của (nhà-cửa, vườn-đất, ruộng-nương); gia viên điền-sản, c.

bienheureux, euse adj., n.: có phước lắm; kẻ có phước cả; các Thánh ở trên trời. *Bienheureux ceux qui...*, những kẻ..., **thì là có phước**. *Séjour des bienheureux*, Thiên-đàng; (chốn kẻ lành **hưởng** phước), chốn thiên-thai, **cõi thọ**.

biennal, ale, aux adj.: hai năm, mỗi hai năm. *Charge biennale*, chức làm **nội hai năm** (rồi **thôi**). *Emplois biennaux*, việc làm **đi hai năm** thì thôi.

bienséance n. f.: sự lịch-sự; sự phải phép, lễ nghi. *Garder la bienséance*, giữ **phép**, giữ **phép lịch-sự**. *Cela choque la bienséance*, đều ấy thất **lễ**.

bienséant, ante adj.: lịch-sự, phải phép. *Il n'est pas bienséant de dire...*, không **nên** nói..., nói..., **thì** không **phải phép**.

bientôt adv.: bây-giờ, **chúc nữa**, ít lâu nữa. *Il viendra bientôt*, nó sẽ đến **bây-giờ** đây. *Bientôt vous le verrez revenir*, **chúc nữa** (ít lâu nữa) anh sẽ thấy nó về. *À bientôt*, **ít lâu nữa** (sẽ gặp nhau).

bienveillance n. f.: lòng **tử-tế**. *Recevoir avec bienveillance*, **rước đãi tử-tế**. *Avoir de la bienveillance pour...*, có **lòng tử-tế** mà... (với...)

bienveillant, ante adj.: **tử-tế**, hiền-lành, có lòng tốt. *Bienveillant envers qqn*, **có lòng tử-tế với người** nào.

bienvenu, ue adj.: đến (tới) phải thì (vừa). *Le bienvenu*, **người tới đâu được mầng trượng-đãi tử-tế**.

bienvenue n. f.: sự tới **bằng-an** (có phước). *Repas de bienvenue*, tiệc mầng khi nhập **hội**; tiệc **khai bằng**.

bière n. f.: rượu mạch-nha (rượu bọt, rượu đắng). *Cette bière mousse*

beaucoup, **rượu mạch-nha** nầy có bọt nhiều lắm.

bière n.f.: hòm (hàng), quan-tài, săng (thọ đường, c.).

biffage n. m.: sự bôi đi.

biffer v. a.: bôi đi.

bifteck n. m.: thịt bò nướng (ram).

bifurcation n. f.: (chỗ cái chi chia ra làm hai); nạng. *Bifurcation d'un chemin*, **ngả ba đường đi**. *Bifurcation d'un arbre*, **cháng hai cây**.

bifurquer (se) v. pr.: chia ra làm hai, rẽ hai ra.

bigame adj.: có hai vợ.

bigamie n. f.: sự lấy (cưới) hai vợ.

bigarré, ée adj.: gián sắc; có rằn; lỗ-đỗ; rằn-rực, hoa-hoè.

bigarrer v. a.: làm cho ra gián sắc, (rằn-rực **hoa-hoè**...)

bigarrure n. f.: sự gián sắc, rằn-rực.

bigle adj., n.: lé, lé mắt (hiếng mắt, T.).

bigler v. n.: lé, lé con-mắt.

bigot, e adj.: nhơn-đức, sốt-sắng quá đi.

bigoterie n. f.: sự nhơn-đức quá đi.

bigotisme n. m: chứng hay làm bộ sốt-sắng quá chừng đi.

bigre! interj.: cha-chả nầy!

bigue n. f.: cây cột để rút lên hay-là chịu đồ nặng.

bijou n. m.: đồ nữ-trang (vòng vàng chuỗi hột...); đồ kín; đồ quí. || *C'est un vrai bijou que cette maison!* cái nhà nầy **ngộ quá** (tốt, đẹp quá). *Bijou de femme*, đồ **nữ-trang**. || *Cet enfant est un vrai bijou*, con-nít nầy **ngộ quá chừng**.

bijouterie n. f.: nghề làm (nghề bán) đồ nữ-trang.

bijoutier, ière n.: thợ bạc.

bilan n. m.: (cân) sổ kể số thâu số xuất (nợ người-ta mắc mình và nợ mình còn mắc người-ta) nhà hàng (buôn-bán); sổ tính nhà khánh tận. *Déposer son bilan*, khánh-tận.

bilboquet n. m: đồ chơi, (trái có lỗ dồi lên lấy cây hứng cho trúng).

Bilboquet

bile n. f.: đàm (đờm), đàm-đạnh; mật xanh; sự giận, sự nóng giận. *Purger la bile*, xổ (hạ) **đàm**. || *Bile noire*, (**đàm đen**) = sự buồn-rầu. *Faire de la bile*, buồn-rầu. *Remuer la bile*, chọc **giận**. *Échauffer la bile à...*, làm..., cho nổi **nóng** (**giận**).

biliaire adj.: thuộc về đàm.

bilieux, euse adj.: có nhiều đàm. || *Homme bilieux*, người hay **nóng giận**. *Les bilieux...*, những người **cả đàm**.

billard n. m: sự đánh lăn; bàn lăn; chỗ đánh lăn. *Jouer au billard*, đánh **lăn**. *Faire une partie de billard*, đánh một bàn **lăn**. *Queue de billard*, cây đánh **lăn**.

Billard

bille n. f.: trái lăn; đạn (con-nít bùng chơi). || *Être à billes égales* (*pareilles*), đồng **chạng** (**sức**).

billet n. m.: thơ; tờ; giấy. *Le billet qu'il m'a envoyé...*, cái **thơ** nó gởi cho tôi... *Billet doux*, **thơ** trai-gái (hoa-tình). *Billet d'invitation*, **tờ** (**thiệp**, **giấy**) **mời**. *Billet à ordre*, **tờ** tạm (vay). *Tirer au billet*, bắt thăm.

billion n. m.: một ngàn trăm vạn (=milliard).

billon n. m. : vồng đất; vồng đáng cày.

billonnage n. m. : sự cày nên vồng.

billot n. m. : cái thớt, tấm thớt.

Billot

bimane adj. : có hai tay.

bimbelot n. m. : đồ chơi con-nít.

bimbelotier, ière n. : kẻ làm, kẻ bán đồ con-nít chơi.

bimensuel, elle adj. : một tháng hai kì (lần).

binage n. m. : sự làm đất lại; sự làm hai lễ trong một ngày.

binaire adj. : đôi; hai. *Nombre binaire*, số đôi.

biner v. a., n. : làm đất lại; làm một ngày hai lễ hai chỗ khác nhau.

binet n. m. : chuông, đài, nỏ đèn để cắm đốc đèn mà thắp cho hết.

binette n. f. : thứ cái cuốc (làm đất).

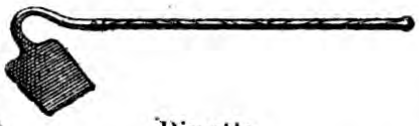
Binette

binocle n. m. : kính (soi *ou* con-mắt hay xếp chồng lại với nhau).

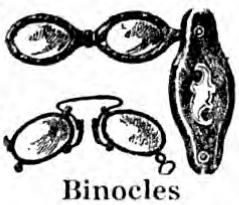
Binocles

biographe n. m. : kẻ chép hạnh người-ta.

biographie n. f. : hạnh người-ta; truyện riêng một người nào.

biographique adj. : thuộc về truyện về hạnh riêng.

bipède adj., n. : có hai cái chơn; loài đi hai chơn.

bique n. f. : con dê cái.

biquet n. m. : con dê con

bis, e adj. : sậm màu. *Pain bis*, bánh sậm màu.

bis adv. : (hai lần); lại một lần nữa!

bisaïeul n. m. : ông cố (ông kị, ông cụ, T.); tằng-tổ phụ, c.

bisaïeule n. f. : bà cố (bà cụ, bà kị, T.); tằng-tổ mẫu, c.

bisannuel, elle adj. : hai năm một kì (lần).

bisbille n. f. : sự rầy về việc nhỏ mọn.

biscaïen n. m. : đạn sắt nhỏ.

bischof hay là **bichof** n. m. : đồ uống chế rượu, đường với chanh.

biscornu, ue adj. : (có sừng có nghạnh chà-rinh chà-rang ra); bậy-bạ (không có dáng gì cho hẳn).

biscuit n. m. : bánh khô; đồ sành để sống không nước men.

bise n. f. : gió bấc, gió bấc; mùa đông.

biseau n. m. : bờ lài-lài.

biseauter v. a. : (cắt xiên) *Biseauter des cartes*, làm dấu lá bài mà đánh lận. *Cartes biseautées*, bài lận (có làm dấu).

biser v. a. : nhuộm lại, (về vải...) v. n. : đốc đi, hư đi (về cây-cối).

bison n. m. : bò rừng (bên bắc Thế-giới-mới).

Bison

bissac n. m. : (**besace**) bị, ruột tượng, ruột ngựa. *Être au bissac*, phải ăn mày ăn xin.

bissextil, e adj. : nhuần. *Année bissextile*, năm nhuần.

bissexuel, elle adj. : và đực và cái.

bistouri n. m. : dao chích (mổ).

Bistouri

bistourner v. a. : xây, vặn trái. *Jambes bistournées*, chơn vặn trái, quẹo, uinh..

bistre n. m. : mò-hóng khuấy lỏng mà vẽ.

bistrer v. a. : bôi, vẽ nước mò-hóng.

me n. m.: chai; chai-rái.
miner v. a.: trét chai.
mineux, euse adj.: có chai, hơi chai. *L'eau bitumineuse*, rc **hôi chai, có chai.**
lve n. m.: con có hai vỏ (như , vọp...).
ouac n. m.: phần-hờ, quân-hờ; đình (trú, ỉ) binh.
ouaquer v. đóng binh ra trời oài trống).

Bivouac

arre adj.: cục, kì-cục. *Homme d'une hu-ur bizarre*, người có tính-khí cục. *Expression bizarre*, tiếng (không thường dùng). *For-e bizarre*, sự may rủi **không rờng.**
arrement adv.: cách dị-thường.
arrerie n. f.: sự dị-cục, kì-c) sự lạ thường.
fard, e adj.: bạc-chẳng; trắng ợt.
ague n. f.: cái đãy thuốc.
ague n. f.: sự ói dối, nói uyển, nói hơi cà-rởn.

Blagues

aguer v. n.: nói dối, nói huyển, ói chơi. || v. a.: *blaguer qqn*, nhạo-ang (nói chơi) người nào.
agueur, euse n.: kẻ nói thàm; ói chuyện sa-đà, (bắc cầu); gười hay nói chơi (giễu).
aireau n. m.: thứ mèo rừng; cây ọ mạ (thếp) àng; cây cọ ông chà xà-ong cạo râu.

Blaireau

lâmable adj.: đáng trách; đáng quở.
blâme n. m.: lời quở-trách; lời chê.
blâmer v. a.: trách; quở-trách; chê, chê-bai. *Blâmer les paroles et les actions des autres*, **trách, bắt lỗi** lời ăn tiếng nói, việc làm kẻ khác. *Blâmer qqn de...*, **trách** ai về.. *On le blâme d'avoir... de ce que...* người-ta **trách** nó sao có...

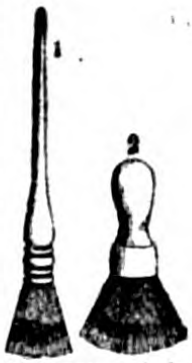
Blaireaux: 1 de peintre; 2 de barbier.

blanc, blanche adj.: trắng (bạch, c:). *Blanc comme la neige*, **trắng** như tuyết. *Teint blanc*, nước da **trắng**. *Cheveux blancs*, tóc **bạc**. *Barbe blanche*, râu **bạc**. *Vin blanc*, rượu nho **trắng**. *Mains blanches*, tay **sạch**. *Monnaie blanche*, bạc nhỏ (tiền **trắng**). || *Arme blanche*, cang-qua, khí-giái, mũi **nhọn**. || *Carte blanche*, giấy **trắng** (**bạch**) = phép rộng; toàn-quyền. || *Nuit blanche*, đêm không ngủ; thức sáng đêm. *Il n'est pas blanc*, nó không-có **sạch** tội đâu. *Papier blanc*, giấy **trắng** (khống chỉ, c). *Les blancs*, (người **trắng**) = người Tây. *Vêtu de blanc*, mặc **đồ trắng.**
blanc n. m.: sắc (màu, mùi) trắng; phấn; đích; mặt gỏ, bia. *Distinguer le blanc du noir*, phân biệt **trắng** với đen. *Tirant sur le blanc*, **trắng-trắng.** || *Mettre à blanc*, phá **rụi** (**tàn, mạt**). *Chauffer à blanc*, thét (đốt) cho quá đỏ ra **trắng**. *Blanc de l'œil*, **tròng trắng** con-mắt. *Blanc d'œuf*, **tròng trắng** trứng (gà, vịt). *Laisser en blanc*, để chừa (chỗ không có viết). *Se mettre du blanc*, **giồi phấn**. *Peint*

avec du blanc, bôi (vẽ) **phấn**. *Blanc de chaux*, nước vôi đánh. || *De but en blanc*, ơ-hờ; vùng... vụt... bất-tử... (bức).

blanc-bec n. m.: (mỏ trắng) con trẻ khờ-dại chưa từng-trải.

blanchaille n. f.: cá nhỏ trắng-trắng.

blanchâtre adj.: trắng-trắng.

blanche n. f.: dấu hát trắng (dài bằng hai dấu đen).

blanchement adv.: sạch, sạch-sẽ.

blanchet n. m.: mặt rây; giẻ lọc.

blancheur n. f.: sự trắng; màu (mùi, sắc) trắng. *La blancheur de la neige*, **sắc trắng** tuyết. *Une blancheur*, một cái điểm (đốm, đém) **trắng**.

blanchiment n. m.: sự (nghề) làm cho ra trắng; nghề phiếu hàng.

blanchir v. a., n.: làm cho trắng. *Blanchir les dents*, **đánh** răng cho **trắng**. *Blanchir un vêtement*, giặt áo (cho **trắng**, cho sạch). || *Il blanchit*, nó đà **bạc** đầu. *Ses cheveux commencent à blanchir*, tóc nó đà muốn **bạc** đi. *L'âge blanchit les cheveux*, tuổi cao **làm cho** tóc **bạc**. || *Elle s'est blanchi le visage*, nó **giồi phấn** trên mặt nó. || *Rien ne peut le blanchir*, không có gì mà **làm cho** nó **sạch** lỗi cho được. *Blanchir la soie*, **phiếu** hàng (lụa).

blanchissage n. m.: sự (nghề) giặt đồ (áo-quần).

blanchissant, e adj.: trắng (ra). *L'aube blanchissante*, **bạch** tảng tâng-tâng; sáng đã **trắng** trời. *Les flots blanchissants*, sóng **bạc**; sóng cuộn-cuộn **trắng-giã**.

blanchisserie n. f.: chỗ (nơi, bến) giặt.

blanchisseur, euse n.: **kẻ** giặt đồ (quần-áo).

blanc-seing n. m.: tên **kí** *hay* con-dấu đóng vô **khống-chỉ**.

blasé, ée adj.: **nhàm, nhàm-lờn** chán, ngán. *Homme blasé*, người **nhàm-lờn** (không muốn gì nữa). *Blasé sur la viande de bœuf*, ăn thịt bò **đà nhàm** (đi rồi). *Blasé sur la vie*, **nhàm** (**ngán, chán**) đời.

blaser v. a.: làm cho **nhàm** (ăn thèm, chán, ngán). *Blaser le palais*, **nhàm** miệng (hòng). || *Se blaser sur...* **nhàm** về...

blason n. m.: con-dấu **hiệu riêng** nhà quyền-quí.

blasphémateur, trice n.: **kẻ nói** lộng-ngôn (phạm-thượng).

blasphème n. m.: lời **lộng-ngôn** *ou* lời phạm-thượng.

blasphémer v. a., n.: **nói lộng** ngôn, phạm-thượng. *Blasphémer la religion*, **nói xúc-phạm đạo**. *Blasphémer contre la religion*, **nói lộng-ngôn** nghịch đạo.

blatier n. m.: kẻ bán lúa mì (miến T.).

blé n. m.: lúa mì; (lúa miến. T.). || *Blé de Turquie*, **bắp, lúa ngô**. *Un sac de blé*, một bao **lúa-mì**. *Se cacher dans un blé*, trốn (núp) trong **đám lúa mì**. *Farine de blé*, **bột mì**. || *Manger son blé en herbe*, (ăn lúa mì còn xanh chưa trỗ chưa gặt) ăn đứng, ăn trước đi.

blême adj.: xanh-xao, mét, (mét chắn mét ưởng).

blêmir v. n.: mét; xanh. *Son visage blêmit*, mặt nó **xanh** (mét **chắn mét ưởng**). || *La lumière blêmit*, đèn **leo-lét**.

bléser v. n.: nói đớt; nói trại (sái chữ đi.

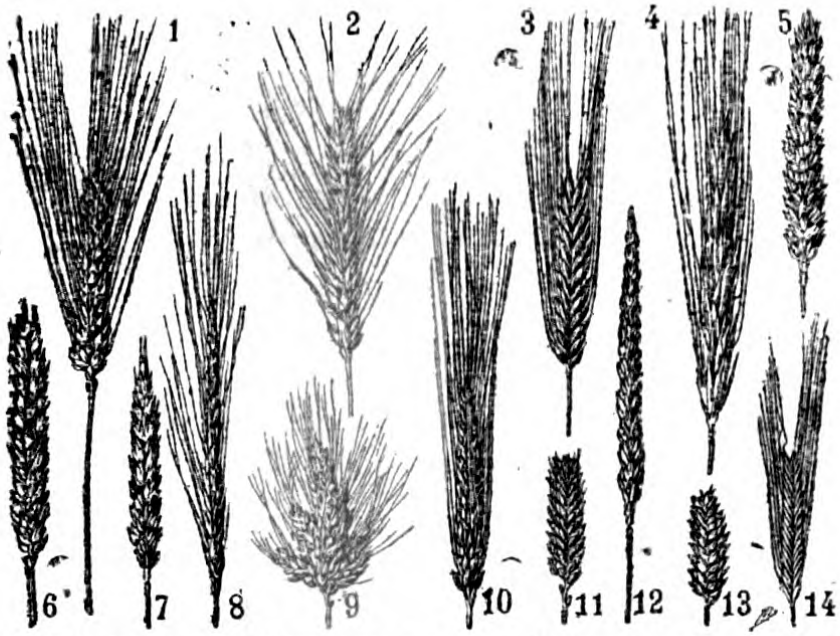

és: 1 Nonette de Lausanne ; 2 D'automne rouge ; 3 Amidonnier noir ; 4 De Pologne ; Victoria d'automne ; 6 Blanc de Flandre ; 7 Richelle de Naples ; 8 Epeautre blanc barbu ; 9 Miracle ; 10 Poulard blanc lisse ; 11 Carré de Sicile ; 12 Epeautre blanc sans barbe ; 13 Du Chili ; 14 Engrain.

essant, e adj.: mất lòng, mếch ng. *Paroles blessantes*, lời nói iếng) mếch lòng. *Être blessant*, ay nói **mếch lòng**.

essé, ée pp., n.: bị vít, bị dấu; ị gai, bị thương. *Il y eut beaucoup de blessés*, **bị gai** hết nhiều. *Blessé de..* **hờn** vì... **mếch lòng** (giận) vì...

lesser v. a.: làm cho phải (bị) dấu (thương-tích, vít). *Blesser qqn d'un coup d'épée*, đâm người nào **phải** dấu (**bị vít**). *Il fut blessé au bras*, nó **bị vít** nơi cánh tay. *La selle blesse le cheval*, yên nó **làm trầy** lưng ngựa. || *Blesser les oreilles*, **nghịch** (**trái**) tai. *Blesser qqn au cœur*, **làm mất** (mếch) **lòng** ai. || *Se blesser l'un l'autre*, **đâm chém** nhau.

lessure n. m.: dấu, dấu-tích; vít, vít-tích; thương-tích, c.

leu, eue adj.: xanh, xanh da trời. *Robe bleue*, **áo xanh**. || *Conte bleu*, chuyện **bày đặt**. *Œil tout bleu*, con-mắt **bầm đen**.

bleu n. m.: **sắc** (màu, mùi) xanh; dương-định. *Bleu clair*, **xanh tươi** (biếc). *Un bleu*, vít **bầm** (nơi da). *Eau imprégnée de bleue*, nước có khuấy (bỏ) **dương-định**. *Passer du linge au bleu*, hồ áo quần có **dương-định**.

bleuâtre adj.: xanh-xanh.

blindage n. m.: sự đóng khại; sự che (bịt, bít).

blinder v. a.: che cho khỏi tên đạn... *Blinder un magasin à poudre*, **xây ngăn** kho thuốc súng **cho chắc**. *Blinder un navire*, **bịt tàu bằng sắt**; **dát** tàu cho chắc. *Navire blindé*, tàu **bịt sắt**, **dát sắt**.

blindes n. f. pl.: khại.

bloc n. m.: cục, hòn, viên; đống. *Bloc de pierre*, **cục** (**hòn, viên**) đá. *Faites un bloc de ces livres*, hãy sắp nố sách này lại **một đống**. || *En bloc*, nguyên cả **đống, trụm**. *Acheter en bloc*, mua **soát**, mua **trụm**, mua **trê**, mua ngang-ngửa.

blocage n. m.: đá lụn-vụn; **chữ** lật trái cựa sắp thế cho **chữ thiếu** (trong bản in).

blockhaus n. m.: đồn nhỏ; phần-hờ.

blocus n. m.: sự vây; sự ngữ giặc. *Etat de blocus*, sự cấm tới trong đất-nước buổi đang có giặc.

Blockhaus

blond, e adj.: vàng-vàng, hoe-hoe. *Cheveux blonds*, tóc **hoe-hoe** (**hue-hue**). *Un blond*, người có tóc **hue-hue**. *Cette dame est blonde*, bà ấy **hoe tóc**.

blonde n. f.: ren chỉ tơ.

blondin, e adj.: có tóc hoe.

blondir v. n.: ra vàng, ra hoe. *Les épis commencent à blondir*, lúa đà **vàng** gié.

bloquer v. a.: vây; ngữ (giữ) giặc; đánh trái lăn vô lỗ; ém, dện. *Bloquer un port*, **ngữ** cửa biển.

blottir, (se) v. pr.: (co, khoanh mình lại mà nép) nép, nép mình.

blouse n. f.: lỗ bàn lăn.

blouse n. f.: thứ áo kia.

blouser v. a.: đánh trái lăn vô lỗ; gạt, phỉnh, gạt lớp.

Blouse

bluet n. m.: (=**barbeau**), tên thứ hoa xanh như bông trai hay mọc trong lúa-mì.

Bluet

bluette n. f.: đóm (tàn) lửa.

blutage n. m.: sự giần, sự rây bột.

bluter v. a.: rây bột, giần bột, sàng bột.

blutoir hay-là **bluteau** n. m.: cái sàng, cái giần, cái rây rây bột.

boa n. m.: con trăn, (lân xà, c...

Boa

A. bobêch

bobèche n. f.: cái nỏ, cái đài m... cặm đèn cây.

bobine n. f.: ống quây tơ. *Bobin de fil*, ống tơ ống chỉ, búp vải.

bobiner v. a.: quây chỉ vô ống.

bobineuse n. f.: đờn-bà kéo vải, quây tơ.

Bobines

bobo n. m.: (tiếng con-nít-nói) đau, ễ-mình.

bocage n. m.: chỗ mát; bụi rậm rạp mát-mẽ.

bocal n. m.: ve (thấp cổ mà rộng miệng).

bocard n. m.: máy để đâm (nghiền) loại-kim lấy dưới mỏ cho nhỏ mà thét.

Bocal

bocarder v. a.: bỏ vô máy mà tán (nghiền).

bœuf n. m.: con bò; thịt bò. *Bœuf de labour*, **bò** cày. *Bœuf de boucherie*, **bò** ăn thịt. *Manger du bœuf*, ăn **thịt bò**. *Viande de bœuf*, **thịt bò**. || *Œil de bœuf*, cửa sổ tròn-tròn.

bohème n. m.: người có tài mà vô-sự bình-bồng trôi-nổi gặp đâu hay đó.

boire v. a.: uống. *Boire de l'eau*, **uống** nước lã. *Boire un verre de vin*, **uống** một chén (ly) rượu. *Boire sec*, **uống** ráo (rốc). *Ce papier boit*, giấy nầy **dậm**. || *Boire comme une éponge*, (**uống** như đá nỗi.)=

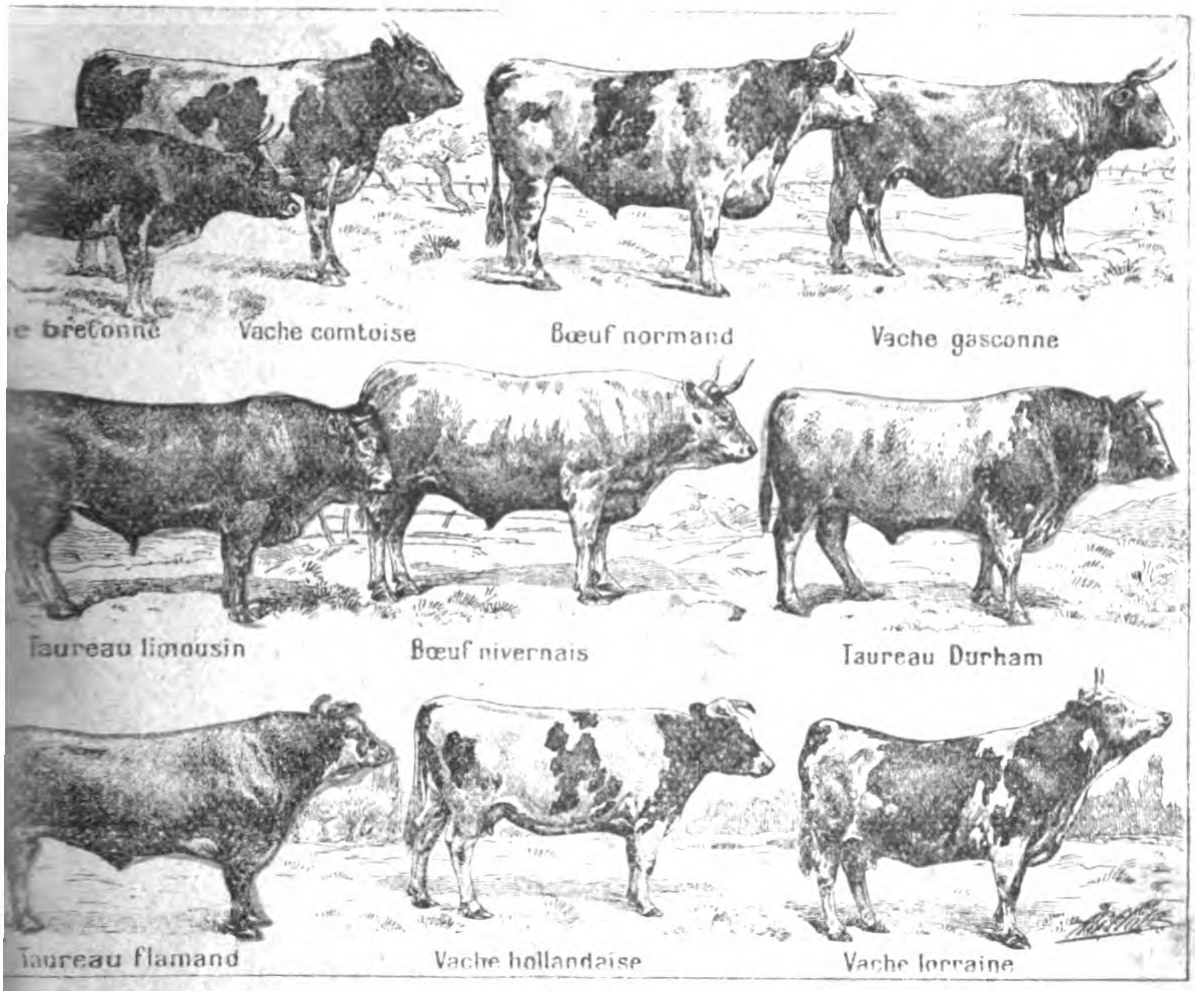

Bœufs

ng như hũ chìm. || *Qui fait la ile, la boit*, ai làm nấy chịu; ng làm dạ chịu. || *Qui a bu, ira*, (kẻ đã uống thì cũng sẽ ng) = quen thân; ngựa quen ờng cũ. || *Le boire*, cái uống; sự ng; đồ uống.

s n. m.: cây, gỗ; củi, rừng; ng, gạc. *Bois de construction*, (cây) cất nhà, đóng ghe đóng uyền... *Meuble de bois*, đồ ằng) gỗ. *Boite en bois*, hộp ng cây. *Marchand de bois*, kẻ ua bán cây. *Bouquet de bois*, ôm cây cao lớn. *Bois à brûler*, ủi thổi. *Bois de chauffage*. củi ụm (thổi). || *Bois sacré*, nơi uyền-vũ. *Chemin à travers le ois*, đường rừng đường truông. *ois de lit*, thanh (xác, khuôn) giường. *Bois de lance*, cán giáo. *Bois de cerf*, gạc nai, sừng nai. || *Ne savoir de quel bois faire flèche*, không biết lấy cây gì mà chuốt tên. = hết phương, cùng thế; không biết tính thế nào; hết sức tính nữa. || *Le bois tordu fait le feu droit*, củi vạy cháy lửa ngay. = phương thế nào cũng hay hết. || *La faim fait sortir le loup du bois*, đói làm cho chó sói ra khỏi rừng. = đói sanh kẻ cướp; đói đầu gối hay bò.

boisé, ée adj.: có nhiều cây-cối; có rừng-bụi rậm-rạp.

boiser v. a.: dựng (lót, bọc) ván; trồng cây cho rậm, cho im-rợp. *Il fit boiser toute sa maison*, nó dựng cả nhà nó bằng ván. *Boiser une montagne*, trồng cây cho rậm núi

boiserie n. f.: ván, ván lụa dừng nhà; cây ván bọc ngoài.

boisseau n. m.: (cái lường cũ để đong lúa, gạo, đậu, mè...); giạ, lường, thúng... *Un boisseau de blé,* một **lường** (**giạ**) lúa mì (lúa miến). || *Lumière sous le boisseau,* (đèn úp giạ)= áo gấm mặc đêm.

boisselée n. f.: một lường (giạ...) *Une boisselée de terre,* một đám đất gieo được **một giạ** lúa giống.

boisselier n. m.: thợ làm lường (giạ); thợ làm đồ mộc.

boisson n. f.: đồ (của) uống. *La meilleure boisson c'est l'eau,* **đồ uống** nhứt là nước lã. *Adonné à la boisson,* hay uống rượu; hay rượu-trà say-sưa.

boîte n. f.: hộp (trắp...). *Boîte à tabac,* **hộp** thuốc. *Boîte à biscuit,* **hộp** bánh. *Une boîte de lait,* **một hộp** sữa. *Boîte en or,* **hộp** (bằng) vàng. *Boîte aux lettres,* **thùng** thơ (**hộp** để bỏ thơ vào mà gởi tram).

boiter v.n.: què, đi nhúc-nhắc, đi giẹo. *Il boite du pied gauche,* nó **đi giẹo** chơn trái (tả).

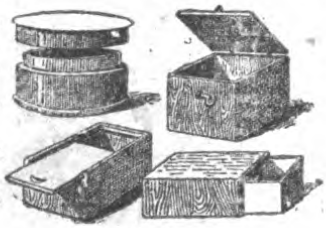
Boîtes

boiteux, euse n., adj.: què, giẹo, nhắc-nho. *Table boiteuse,* ghế **chênh** (**chêch**). *Un boiteux,* người **què**.

boîtier n. m.: hộp có ngăn (ò); thợ làm vỏ đồng-hồ.

bol n. m.: chén, bát. *Un bol de riz* (*cuit*), một **chén** (**bát**) cơm. *Deux bols de riz* (*cargo*), hai **bát** gạo lứt.

Bol

bombardement n. m.: sự bắn, thả trái-phá, hoả-lôi-đồng..., mà hãm thành, đồn...

bombarder v. a: **bắn vào.** *Bo barder une ville,* **bắn** (**vào**) thà

bombe n. f.: trái phi-đồng, (b lôi-đồng); trái phá. || *Arriver comme une bombe,* (**tới** như **trái phi-đồng**) = **tới** thình-lình. || *La bombe va crever,* (**trái phi-đồng gần** nổ ra) = sẽ có sự rủi (**dữ**) Bo chi đó, không không đâu.

bombé, ée p. p.: khum; **khum** rùa; cong hình mai-luyện.

bomber v.a., n.: làm cho **ra** kh *Bomber la route,* **làm đường** k (mu rùa). || *Ce mur bombe,* vách nầy **vạy,** (nó **núng**).

bombyx n. m.: con bướm

bon, bonne adj.: tốt, tốt-lành; hay, giỏi. *Bonne réputation,* tiếng **tốt** (danh-thơm). *Bonne terre,* đất **tốt.** *Bonne nouvelle,* tin **lành.** *Bon augure* (*présage*), điềm **lành.** *cheval,* ngựa **hay** (**giỏi**). || *Bon* bạn-hữu **thiết.** *Bonne pro ciation,* nói **sửa.** || *Bon ouv* thợ **khéo** (**giỏi**). || *Bon coup,* đ **mạnh** (**nặng**). || *Bonnes gens,* **phơ-phào** (**hay nghe**). *Bon* n đồ ăn **ngon.** *Bon vin,* **rượu** n (**tốt**). *Bon tabac,* **thuốc** n *Trouver bon,* lấy làm **tốt** (ng *Bon à manger,* **ngon.** *À quoi b* làm chi (gì)?. *N'être bon à r* không ra gì hết. || *Bon nom* nhiều. *Bonne famille,* **nhà tử** (**trâm-anh**). || *De bonne foi,* **th** tình; tình **ngay.** || *Bon sens* **hằng.** || *Une bonne demie heure,* t nửa giờ. *À la bonne heure!* **hay** vậy chớ! *De bonne heure,* sớ *À bon marché,* rẻ. *De bonne*

Bon

é, sẵn lòng, có lòng.
adv.: *Sentir bon*, thơm. *Tenir* , cầm **chặt** (**vững**). *Allons bon! ais encore trompé en calculant*, kìa! (**cơ-khổ!**) tôi tính còn lộn , **nầy!**. *C'est bon!* **thôi**. *Pour de bon*, thiệt chớ; ngay. *ter bon*, **mắt**, **mắt** giá.
n. m.: tờ biểu phải.... *Bon pain*, **tờ** (**giấy**) cho lãnh bánh. *à payer*, **tờ** (**giấy**) phải trả.., *à tirer*, **cho** (**nên**) in thiệt đi. *n sur le trésor*, **giấy** cho tới o mà lãnh bạc.
n. m.: **cái tốt**; cái đều (**sự**, c) tốt. *Le bon de l'affaire c'est* e... , **cái hay** (**ngộ**, **lạ**) trong cái c ấy là.... *Voilà ce qui est de n...*, **khốn** (**cực**) *ou* **hay** (**ngộ**) n-vầy..., chớ. *Il fait bon ici*, ở-y **tử-tế** (**tốt**). *Les bons*, người ah. *Que dites-vous de bon?* anh i chuyện-gì **hay**?
nace n. f.: biển lặng, êm trời.
nasse adj.: (tốt tự nhiên); iệt-thà; it-oi.
on-bec n.: (tốt mỏ) người già ầm, ngoa-ngôn; hay nói, miệng-rỡi.
onbon n. m.: bánh đường; đồ gọt.
onbone n. f.: ve lớn.
onbonnière n.f.: hộp đựng ánh đường; nhà nhỏ yên-khéo.
ond n. m.: sự vồng; sự nhảy. *Faire un bond*, **nhảy vồng**. *Arrier d'un bond*, **nhảy** một cái tới. *Du premier bond*, tức-thì, liền. || *Faire faux bond*, **nhảy** lớ (trái, bậy), = sái (không nhằm, không được nguyên ý). || *Par sauts et par bonds*, (**nhảy đại**, chạy a). = a thần-phù.

bonde n. f.: lỗ lù, (cống), nút, giẻ bít lù. *Lever la bonde d'un bassin*, tháo (dở) **lù** thùng nước. || *Lâcher la bonde à ses larmes*, khóc **oà** (**mùi**, **dầm**).
bonder v. a: chở cho đầy (hết sức) cho khẳm. *Navire bien bondé*, tàu (chở) **khẳm** lứ-lừ.
bondir v. n.: nhảy, nhảy-nhót. *L'eau bondit*, nước (**nhảy**) vọt lên. *Faire bondir le cœur*, làm cho nhợn, cho gớm, (ghét). || *Bondir de joie*, (vui **nhảy** đứng),= vui-mầng **phở-lỡ**. *Agneaux bondissants*, chiên con **nhảy-nhót**.
bondissement n. m.: sự nhảy-nhót.
bondon n. m.: cái nút (chốt) lù.
bondonner v. a: bịt (bít, đóng, nhét) lỗ lù lại. *Tonneau bondonné*, thùng đã **đóng bít lỗ lù lại** rồi.
bonheur n. m.: phước; sự sướng; sự may-phước. *Il n'est pas de plus grand bonheur*, không có **phước** nào lớn hơn nữa. *Le bonheur éternel*, **phước** đời-đời. *Il a eu le bonheur de vous rencontrer*, nó có **phước** vì gặp ông. *Par bonheur*, **may** đâu... **may phước**... *Porter bonheur*, **hên**. *Quel bonheur pour moi!* **phước** cho tôi là chừng nào! **may** tôi dữ-a! *Je vous prie de me faire le bonheur...*, tôi xin ông làm **phước** cho tôi... *Jouer avec bonheur*, đánh bạc **may**, **hên tay**. *Le comble du bonheur*, sự **phỉ nguyền**, (**phỉ chí**).
bonhomie n. f.: sự có lòng tốt; cách ở thật-thà; tính phơ-phào hay tin.
bonhomme n. m.: kẻ có lòng tốt lại thật-thà chơn-chất; lão, thằng

cha...; hình vẽ bậy-bạ. *Faire le bonhomme*, làm bộ **người ít-oi thật-thà**. *Le bonhomme...*, cái **lão...** (cái **thằng cha...**)

bonification n. f.: sự làm cho ra tốt.

bonifier v. a.: làm cho ra tốt. *Bonifier la terre*, **làm cho** đất **ra tốt**. *Le vin se bonifie*, rượu **ra tốt** (**ngon**).

bonjour n. m.: (ngày tốt), tiếng để chào ban ngày. *Je vous souhaite le bonjour*, tôi chào anh. *Bonjour, Monsieur...*, chào ông... *Mon bonjour à...*, tôi gởi **lời thăm**...

bonne n. f.: đờn-bà coi việc trong nhà; đờn-bà, con-gái giữ em (con-nít).

bonnement adv.: cách thiệt-tình; tình-ngay.

bonnet n. m.: mũ (mão đội đầu). *Bonnet de laine*, **mũ** lông chiên.

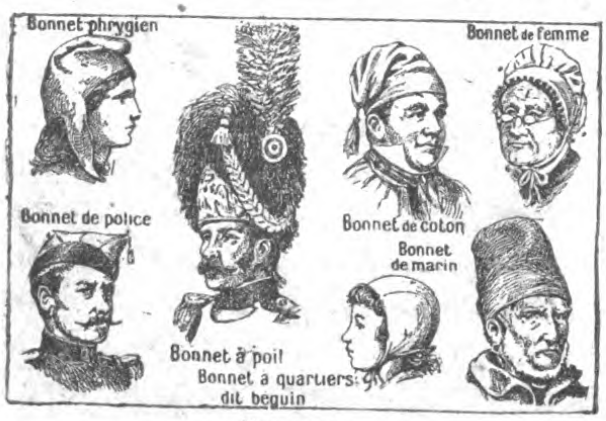

Bonnets

Bonnet de nuit, **mũ** đội ban đêm mà ngủ. *Bonnet doctoral*, **mũ** tấn-sĩ. || *Gros bonnet*, (**mũ** lớn) = người quyền-quí, ông lớn, kẻ cả. || *Avoir la tête près du bonnet*, hay quạu, hay nóng giận. || *Deux têtes dans un bonnet*, hai đầu đội một **mũ** = hai người đồng một ý như nhau luôn.

bonneterie n. f.: nghề **làm** mũ.

bonnetier, ère n.: kẻ **may** kẻ mũ.

bon-quart! n. m.: tiếng **linh** canh tàu ban đêm mỗi khi giờ hay-là nửa giờ hô lên khắc canh.

bonsoir n. m.: (chiều (tối) tiếng để chào buổi chiều. *Dire bonsoir à...*, từ-giã.

bonté n. f.: sự tốt; bụng lành, nhơn-từ, tử-tế. *La bon Dieu*, **lòng-lành** Chúa. *Ho d'une extrême bonté*, **người có tử-tế** quá. *Ayez la bonté de...*, lấy **lòng tốt** mà..., xin...

bonze n. m.: sãi, thầy sãi; chùa; (thiền sư; tăng đồ, c).

bonzerie n. f.: chùa (**chỗ sãi vã**

bonzesse n. f.: bà vãi, **mụ vãi** nữ, sư-cô, c.

bord n. m.: bìa; mé, **be**; **bậc**, mé, mép. *Bord d'une table*, **n** bìa cái bàn. *Bord d'un chap* **vành** nón. *Bord de la mer*, **mé b** *Bord d'un fleuve*, **bậc** (**bờ**, sông. *Bord d'un puits*, **mép gi** *Bord de la route*, **mé** (**mép**) **đườ** *Bord des lèvres*, **ngoài môi-miệ mép** (môi). *Bord d'un navire*, tàu. *Aller à bord*, đi **xuống** *Monter à bord*, lên tàu. *Vaiss de haut bord*, (tàu cao **be**) = lớn. || *Courir le bon bord*, **chạy lời**. *Mauvais bord*, **lèo lỗ**. || *Être le bord de sa fosse* (*du tombe* (ở trên **mé huyệt** (lỗ) = **gần mi** lỗ = gần đất xa trời = **gần ch**

bordeaux n. m.: (tên thành, **x** rượu bởi xứ xung-quanh **thà** Bordeaux. *Le bordeaux*, **ru** bordeaux. *Un verre de bordea*

ột ly (chén) **rượu bordeaux**.

rdée n. f.: sự xổ (bắn) súng trí ột bên (be tàu) một lượt; một o (đường) chạy vát. *Lâcher une rdée*, xổ một **hiệp** súng một n... || *Débiter une bordée d'injus*, mắng-nhiếc cho một **cấp** iệp). || *Courir la même bordée*, một **lèo** = cứ một mực; (một ường) mãi. *Faire plusieurs bordées*, đi nhiều **đường** (lèo) = đảo.

rdel n. m.: nhà đĩ; xóm đĩ (điếm); u xanh, chốn lầu xanh, áng uyệt-hoa.

rder v. a.: bao, bọc; viền áo, ạy gần bờ. *Border... de haies*, o..., lại. *Border des souliers*, **viền** ây. || *Border un vaisseau enne*, **chạy vè-vè** theo giặc. *Border e allée*, **trồng cỏ-hoa** hai bên ép đàng đi.

rdereau n. m.: sổ biên từ món khoản.

rdigue n. f: đăng, rạo (cặm oài bãi biển mà đánh cá).

rdure n. f.: bìa; rào. *Bordure un chapeau*, cái **vành** (**vè**) hay đàng **viền** nón. *Bordure d'un ois*, **mép** (**mé**) rừng. *Bordure d'un bleau*, **khuôn**, đường **chạy bìa** rc tượng. *Bordure de fleurs*, ng (**hàng**) hoa trồng cự **mép** ường đi.

réal, e adj: bắc, bên (hướng, hía) bắc. *Le pôle boréal*, **bắc** cực. *limats boréaux*, khí trời-đất ía **bắc**.

rée n. f.: gió bắc (**bắc**).

rgne adj., n.: một con-mắt, đui ột con-mắt (độc mắt, chột mắt,). *Cheval borgne*, **ngựa** một con-ắt. *Au royaume des aveugles, les rgnes sont rois*, (trong nước kẻ đui (mù, tối mắt), thì **kẻ có một con-mắt** là vua); không voi thì trâu lớn. || *Maison borgne*, nhà **xấu, lài-xài, su-sơ**.

borne n. f.: bờ-cõi, hạn, giai-hạn; ranh; mộc-giái; chừng-đỗi, mức (biên, c.). *Les bornes d'un royaume*, **bờ-cõi** nước; **giái-hạn** (**cương-giái**, c.) nước. *Les bornes d'une terre*, **ranh** (**mộc-giái**) đất; **đông tây tứ chí** (**cận**) một miếng đất. || *Sans bornes*, vô **biên**. || *Dans les justes bornes*, vừa **chừng**. || *Au delà de toutes bornes*, quá **chừng**, quá **đỗi**. || *Mettre une borne à...*, ngăn... || *Sortir des bornes*, ra khỏi **mức**, quá **mức**.

Borne

borné, ée adj.: hẹp (có ranh có bờ). *Un esprit borné*, trí **hẹp**, (không có trí-trung bao-nhiêu). *Un homme borné*, người **ít trí**. || *Vue bornée par un bois*, con-mắt **mắc cản** đám rừng (coi không thấu nữa). *Ce terrain est borné à l'Est par un chemin public...*, đám đất ấy phía đông **giáp** đường cái...

borner v. a.: cắm ranh; phân giái; thâu lại. *Borner un champ par des bambous*, trồng tre mà **làm ranh** đám ruộng. *Borner la vue*, **choán khuất** coi không được xa nữa. || *Il ne sait pas se borner*, nó không có biết **cầm mình, giữ-tiết-độ cho vừa**.

bosquet n. m.: bụi, chòm cây; rừng nhỏ.

bosse n. f.: bướu, cái u; tài, trí; thiên-tư, c. *Chameaux à deux bosses*, lạc-đà có hai **u**. *Avoir une bosse*, có **bướu**. *Se faire une bosse à la tête*, **u** đầu. || *Avoir la bosse des langues*, có **thiên-tư** mà học nói

tiếng. || *Vaisselle en bosse*, bát-dĩa vẽ nổi ra.

bosseler v. a. : làm (đồ sành đồ sứ...) hoa nổi; làm móp. *Argenterie bosselée*, đồ bạc chạm nổi. *Cette théière d'argent s'est bosselée en tombant*, cái bình trà bạc nầy té xuống móp đi.

bossoir n. m. : cây (đà) để treo neo lên.

bossu, e adj. : có bướu. *Un homme bossu*, người có bướu. || *Rire comme un bossu*, (cười như người có bướu); cười rả-rả (rặc-rặc, hả-hả cắm-cắc).

botanique n. f. : (phép luận tánh cây-cối thảo-mộc); bổn(bản)thảo; sách bản-thảo; thảo mộc cùng nguyên, c.

botanique adj. : thuộc về bổn-thảo. *Jardin botanique*, vườn thảo-mộc (vườn lập trồng các thứ cây cho biết).

botaniste n. m. : kẻ thông bổn-thảo.

botte n. f. : bó. *Botte de paille*, một bó rơm. *Botte de navets*, bó củ cải. *Botte de soie*, bó tơ. *Mettre en botte*, bó lại.

botte n. f. : hia. *Une paire de bottes*, một đôi hia. || *Avoir du foin dans ses bottes*, (có rơm-cỏ trong hia); giàu, có của. || *À propos de bottes*, khi-không; chẳng lành thì chớ; vì chuyện bá-láp. || *Graisser ses bottes*, (đánh hia mình ; sắm-sửa ra đi; dọn mình chết, gần chết. || *Graissez les bottes d'un vilain, il dira qu'on les lui brûle*, đánh hia cho đứa xấu, nó nói mình đốt của nó đi; làm ơn mắc oán.

Botte

botteelage n. m. : sự bó lại.

botteler v. a. : bó lại.

bottelette n. f. : bó nhỏ.

botteleur n. m. : kẻ bó.

botter v. a. : đóng hia cho..., || *botter*, mang hia vô.

bottier n. m. : thợ đóng hia.

bottine n. f. : hia lỡ (vắn. tới cổ chơn mà thôi). *Porter des bottines*, đi hia lỡ.

Bottine

bouc n. m. : dê đực; dê xồm.

boucaner v. a. : làm khô, xẻ khô (thịt, cá...).

Bouc

bouchage n. m. : sự đóng nút; đồ trám

bouche n. f. : miệng (mồm) (khẩu c.). *Ouvrir la bouche*, mở (hả) miệng ra. *Fermer la bouche*, ngậm miệng *Avoir mauvaise bouche*, hôi (đắng) miệng. || *Faire petite bouche*, (làm miệng nhỏ nhọn mỏ ra; làm khó. || *Faire venir l'eau à la bouche*, làm chảy nước miếng; làm cho thèm. || *Bouche close*, (ngậm miệng); kín miệng (đừng có nói ra). || *Déesse aux cent bouches*, (bà chúa một trăm miệng); danh-tiếng tiếng tốt, tiếng vang danh đồn. || *Bouche du fleuve*, vàm sông. *Bouche d'un four*, miệng lò. *Bouche de chaleur*, lỗ hơi. *Bouche à feu*, súng, miệng (khẩu) súng. *Bouche d'un canon*, miệng súng. *Provision de bouche*, đồ-ăn, (lương-thực hoả thực, c.). *Officiers de bouche*, quan thượng thiện. || *Go*

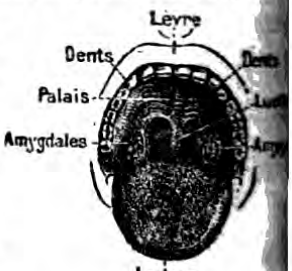

Bouche

erner sa bouche selon sa bourse, ó nhiều ăn nhiều, có ít ăn ít; iệu cơm gắp mắm.

ouchée n. f.: miếng (ăn). *Ne manger qu'une bouchée*, ăn có một iếng mà-thôi. *Prendre trois bouchées de potage*, húp ba **miếng** háo.

oucher v. a.: bít, lấp, đóng lại. *Boucher le passage*, **bít** đường-đi. *Le trou est bouché*, cái lỗ đã **lấp**-ai rồi. *Boucher une bouteille*, **đóng** nút ve lại. *Boucher une fente*, **trét** nhét) đường nứt **lại**. || *Se boucher le nez, les yeux et les oreilles*, **bịt** ỗ mũi, con-mắt, lỗ tai **lại**. || *Enfant bouché*, con-nít **tối dạ**; (ít-trí).

oucher, ère n.: kẻ làm thịt, bán hịt; hàng thịt, thợ thịt.

oucherie n. f.: chỗ làm thịt, bán hịt sống; hàng thịt, nơi tử-địa; ự chém-giết hung quá.

ouche-trou n. m.: đồ trám (bít ỗ); kẻ hay-là đồ thế vào *ou* cho...

ouchoir n. m.: tấm sắt đậy cửa lò.

ouchon n. m.: nút, nút ve. *Bouchon de liège*, **nút** cây. *Bouchon de cristal*, **nút** thủy-tinh.

ouchon n. m.: con-cúi rơm; nêu nhà quán. *Un bouchon de paille*, một **nắm** (**nạm**) rơm; một **con-cúi** rơm. || *S'arrêter à tous les bouchons*, mỗi **quán** mỗi ghé lại.

ouchonner v. a.: lấy rơm mà đánh (chùi, lau). *Bouchonner un cheval*, **lấy rơm** mà **chà** con ngựa.

oucle n. f.: khóa (dây lưng, giày, tất), **bông** (hoa) tai; lọn tóc. *Boucle de ceinture, de souliers*, **khóa** dây lưng, **khóa** giày. *Boucles d'oreille*, **hoa** (**bông**) tai. *Cheveux en boucles*, **tóc** (**xe, vấn**) **lọn**.

boucler v. a.: khóa lại (gài lại). *Boucler ses souliers*, **khóa** (**gài**) giày lại. || *Boucler ses cheveux*, **thắt** lọn tóc lại. *Ses cheveux bouclent naturellement*, tóc nó **xe lọn** lại tự-nhiên làm-vậy. *Souliers qui se bouclent par le côté*, giày mà **gài lại** một bên.

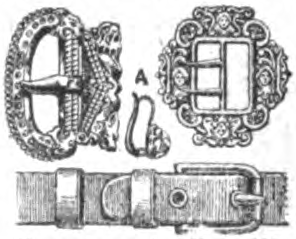
Boucles: A, d'oreille

bouclier n. m.: khiên; mộc; thuẫn. *Faire un bouclier de son corps à...* lấy mình làm **thuẫn đỡ** cho.. || *Levée de boucliers*, (dậy khiên) = loạn binh.

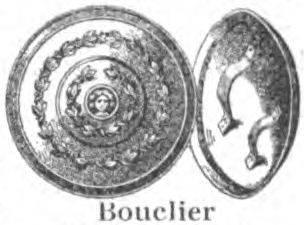
Bouclier

boudhique adj.: thuộc về đạo Phật.

boudhisme n. m.: đạo Phật, đạo Thích-ca.

boudhiste n. m.: kẻ giữ (theo) đạo Phật (Thích-ca).

bouder v. n.: chàu-bạu mặt lại. *Il boude*, nó **chàu-bạu mặt** nó lại (nó quạu). *Ils se boudent*, chúng nó **quạu** (**rầy**) với nhau.

bouderie n. f.: sự quạu, sự chàu-bạu.

boudeur, euse adj.: hay chàu-bạu, hay quạu.

boudin n. m.: dồi heo (dồi lợn).

boudinière n. f.: cái muỗng để thồn dồi mà làm dồi.

boue n. f.: bùn, bùn-lấm; phận hèn (thấp-hèn). *Couvert de boue*, vấy **bùn** đầy mình. || *Aujourd'hui sur le trône, demain dans la boue*, nay trên ngai, mai dưới **bùn** = nay sang mai hèn = chìm nổi lênh-đênh.

bouée n. f. : trái nổi làm bòng-tiêu (chỉ chỗ hiểm nghèo lố-rạn).

Bouée de sauvetage et bouée de corps mort.

boueur n. m. : kẻ hốt bùn-lấm ngoài đường-đi.

boueux, euse adj. : có bùn; lấm. *Chemin boueux*, đường đi **có bùn**; đường **dơ**. || *Impression boueuse*, sách in **lem-nhem**.

bouffant, e adj. : bùm-sùm, bùng-rền ra. *Cheveux bouffants*, đầu **chờm-bờm**, tóc **bùm-sùm ra**.

bouffe adj. : thuộc về thằng-hề, làm trò. *Opéra bouffe*, thứ tuồng hát có pha trò giễu cho vui. *Chanteur bouffe*, thằng-hề.

bouffée n. f. : hơi. *Bouffée de chaleur*, **hơi** nóng thoảng qua. *Bouffée de vin*, **hơi** rượu ra (nơi miệng). *Il m'envoyait des bouffées de tabac à m'étouffer*, nó phà **hơi (khói)** thuốc ra tôi dám ngột. *Bouffée de fumée*, **ngọn** khói. || *Une bouffée de coliques*, một **hồi (chặp)** đau bụng. *Le vent souffle par bouffée*, gió thổi **từ chặp** (từ **hồi**). || *Faire... par bouffées*, làm **từ chút từ chút** (một khi một ít).

bouffer v. n. : bùng ra, nở ra. *Cette soie bouffe*, lụa (hàng) nầy nó **bùng**. *Ce pain avait déjà bouffé*, bánh nầy nó đã **nở (dậy)**.

bouffi, ie p. p. : đầy; sưng lên. || *Bouffi de colère*, (**đầy** lòng giận-dữ) = giận no. || *Bouffi de vanité*, (**đầy** lòng kiêu-ngạo) = kiêu-căng lắm. || *Style bouffi*, cách nói đài-các, ngoai-rạch, cầu-kì.

bouffir v. a., n. : làm cho đầy, làm cho sưng lên; sưng lên, dầy lên. *L'hydropisie lui a bouffi tout le corps*, bệnh thủng nó **làm** [illegible] nó **phù (sưng)** cả và **mình nó** [illegible] *Le visage lui bouffit*, mặt **nó sư** [illegible] **lên**.

bouffon n. m. : thằng-hề.

bouffon, onne adj. : (thuộc thằng-hề) vui, dễ **tức-cười**. *M* [illegible] *bouffonne*, bộ mặt dễ **tức-cu** [illegible]

bouffonner v. n. : hay **giễu**, [illegible] nói (làm) các-cớ dễ **tức-cu** [illegible] (như thằng-hề).

bouffonnerie n. f. : lời **nói**, [illegible] làm các-cớ dễ tức-cười.

bougeoir n. m. : chơn đèn soi [illegible] quai).

Bougeoir

bouger v. n. : động (day, lắc), nhúc-nhích, cục-kịch. *Ne bougez pas, vous tomberez*, **nhúc-nhích** thì té đó. [illegible] *n'ai pas bougé d'ici*, tôi không [illegible] **nới ra** khỏi đây. *Les rebell* [illegible] *n'osèrent plus bouger*, quân là [illegible] loạn không còn dám **rục-rị** [illegible] nữa. || v. a. : *Ne bougez rien ic* [illegible] đừng-có **dời-đổi** cái gì ở đây hẽ [illegible]

bougie n. f. : đèn cầy (đèn mỡ [illegible] voi, đèn giội, đèn sáp...) *Mouche* [illegible] *les bougies*, bắt tim **đèn**. *Pain* [illegible] *bougie*, (= *rat de cave*), **cái ro** [illegible]

bougonner v. n. : nói láp-dáp, kẻ [illegible] nhè, cằn-rằng (cằn-nhằng).

bouillant, e adj. : sôi (đang sôi) *Huile bouillante*, dầu **sôi**. || *Jeu* [illegible] *nesse bouillante*, (tuổi **trẻ**) = co [illegible] trẻ còn **đang hăng** (đang bay-nhảy). || *Bouillant de colère*, giận **sục-sục (căm gan)**.

bouille-abaisse hay-là **bouilla-baisse** n. f. : món canh nấu cá, cua... với nghệ... tỏi...

bouilli n. m : (khúc) thịt nấu ninh (hầm); nước bụng (xáo, hầm).

bouillie n. f. : món sữa với bột nộc đi với nhau.

bouillir v. n. : sôi, sôi ên. *L'eau bout*, nước ôi. *Le riz a bouilli*, ơm **sôi** nảy giờ. *Faire bouillir*, (nấu cho **sôi**) = luộc. *Bouillir de colère*, **nóng** giận, ôi **nóng**, nổi **xung**.

Bouilloir

bouilloir n. m. : cái ấm (cái siêu) ấu nước.

bouillon n. m. : nước thịt nấu ình ra; bọt, tăm; tim (sôi); giọt nước chảy cuộn-cuộn; lằn ộm (nổi) hàng-giẻ; con áo (xếp). *Bouillon de veau*, **nước thịt** bò ơ **nấu ninh ra**. *Bouillon aux herbes*, **nước canh** rau. *Bouilli à petits bouillons*, sôi **tăm**. *Bouilli à gros bouillons*, sôi **sục-sục**. *Couler à gros bouillons*, chảy **giọt cuộn-cuộn**. || *Les bouillons de la colère*, sự **sục-sục** gan, sự **căm-gan**. || *Boire un bouillon*, (uống cho một **hớp** to) = bị một cái nặng (như lỗ lớn, thiệt-hại nhiều).

bouillonnant, e adj. : nổi bọt.

bouillonnement n. m. : sự sôi lên.

bouillonner v. n. : sôi bọt; lên (nổi) bọt, nổi tăm lên. || *Cette source bouillonne*, cái suối nầy nó chảy **cuộn-cuộn**. || *Bouillonner de colère*, giận **căm-gan**. || v. a. *Bouillonner une robe*, may áo **xấp** (**xếp**) **con**.

bouillotte n. f. : ấm nhỏ, siêu nhỏ; bình đựng nước sôi để ấp cho ấm.

boulanger, ère n. : kẻ làm bánh, kẻ **bán** bánh.

boulanger v. a. : nhồi bột, hấp bánh (mì).

boulangerie n. f. : nghề làm bánh; nơi **làm bánh**; chỗ (nhà quán) bán bánh.

boule n. f. : (cục tròn), viên đạn. *Une boule de neige*, một **cục** tuyết. *Rouler en boule*, khoanh tròn lại, **vò viên** lại. || *Boule blanche*, **viên** trắng (dấu chịu, tốt, khá) = ưu. || *Boule noire*, **viên** đen. (dấu không chịu, bất, xấu) = nọc. || *Boule rouge*, **viên** đỏ (dấu khá = bình). *Jouer aux boules*, (chơi **đạn**) = đánh **lăn đạn cu-li**).

bouleau n. m. : cây bạch-dương.

Bouleau

boulet n. m. : đạn, viên đạn. *Boulet de canon*, **đạn** súng lớn.

boulette n. f. : viên nhỏ-nhỏ (bột; thịt, chả vò viên). || *Faire une boulette*, (**vò viên**) = làm bậy (lếu); (trật, không xong).

boulevard hay-là **boulevart** n. m. : mặt-giại thành lũy; đồn, lũy; đường quan, đường cái (đường lớn rộng trồng cây im-rợp mát-mẻ để đi dạo chơi).

bouleversement n. m. : sự hư-nát, tan-tành. || *Mettre le bouleversement dans l'État*, làm cho **rối** (**bấn-loạn**) trong nước; làm cho **nghiêng** thành **đổ** nước.

bouleverser v. a. : làm cho hư-nát, cho loạn-lạc; day-động. *La tempête a tout bouleversé*, bão **phá hư** hết trọi. *Bouleverser un État*, **làm rối-loạn** trong nước. || *Cette nouvelle lui a bouleversé l'esprit*, cái tin ấy **làm cho** nó **rối** trí. *Le vent bouleverse la mer*, gió **làm cho** biển **động** (nổi sóng). || *Nouvelle bouleversante*, tin **làm bối-rối**. || *Figure bouleversée par la terreur*, mặt-mũi sợ **tái-xanh**, mặt sợ **điến ngắt**.

boulon n. m.: chốt (đinh) sắt, đầu bên kia có khu ốc vặn tấm sắt vô cho chặt. *Boulon d'écartement*, **néo** thang.

Boulon

boulonner v. a.: đóng chốt khóa lại.

bouquet n. m.: đám, chòm; chùm; mùi ngon rượu nho; cây bông đốt sau hết. *Bouquet d'arbres*, **chòm** (đám) cây. *Bouquet de fleurs*, **chùm** hoa kết. || *C'est le bouquet*, (ấy là **cây bông** rốt đốt rồi thì mãn lễ) = ấy là **hết (rồi, xong)** việc. *Bouquet de barbe*, **chòm** râu. || *Offrir... pour bouquet*, dâng (cho) làm **quà** (của lễ). || *Avoir le bouquet sur l'oreille*, nêu bán. || *Fille qui a le bouquet sur l'oreille*, con-gái tới **lứa**, kén chồng.

bouquetier n. m : bình (cắm) bông.

bouquetière n. f.: đờn-bà bán hoa kết chùm.

bouquin n. m.: sách cũ (sách rách); sách bậy-bậy (không bao-nhiêu tiền, không ra gì cho mấy).

bouquiner v. n.: hay tìm-kiếm sách cũ.

bouquinerie n. f.: sự góp, sự bán sách cũ.

bouquineur n. m.: kẻ hay tìm sách-vở cũ.

bouquiniste n. m.: kẻ mua đi bán lại sách-vở cũ.

bourbe n. f.: bùn, bùn non (dưới hồ, dưới ao).

bourbeux, euse adj.: có nhiều bùn, đầy những bùn. *Rivière bourbeuse*, sông **cả bùn**.

bourbier n. m.. vũng bùn; chỗ lầy || *Tomber dans un bourbier*, sụp **vũng bùn**. = mắc khó-lòng, bị nạn.

bourde n. f.: sự nói dối (trớ-trinh). *Conter des bourdes*, nói **chuy dối-trá, trớ-trinh.**

bourdon n. m.: gậy (hèo) kẻ đường; con ong nghệ (vàng); chuông lớn, đại-đồng chung, c ; sự sắp chữ in bỏ sót, nhảy tiếng; ống đờn đi gio trầm (phần rầm).

Bourdon

bourdonnement n. m.: tiếng k vù-vù; tiếng xôn-xao, lộn-xộ lào-xào, om-sòm; tiếng lùn bùng trong tai. *Bourdonneme d'abeilles*, tiếng ong **kêu vù-v** *Bourdonnement d'oreille*, **lùn bùng** trong tai. *Bourdonneme des demoiselles*, tiếng chuồ chuồn **bay rẹc-rẹc.**

bourdonner v. n.: kêu vù-v rẹc-rẹc, lùng-bùng. || *Bourdonn* v. a.: hát nhỏ, nói thầm. *L abeilles bourdonnent*, ong **vù.** *L moustique bourdonne à l'oreill* con muỗi **ve-ve** bên tai.

bourg n. m.: làng, xã (lớn) có chợ búa.

bourgade n. f.: làng, xóm (làn nhỏ nhà ở rãi-rác).

bourgeois, e adj., n.: thuộc về bậ bất phàm, bậc trung; vừa-vừa tầm-thường (khá-khá); kẻ ở thành-(thiềng) thị, làng lớn; chủ

bourgeoisement adv.: cách thật thà, đơn-sơ, tầm-thường.

bourgeoisie n. f.: phận (làm) dân; hàng (bậc) thứ dân.

bourgeon n. m.: mụt, chồi; măng (mậm, T); mụt (mọc trên mặt), mụn. *Bourgeon de bambou*, **măng** tre.

Bourgeon

bourgeonner v. n.: đâm mụt, (đâm) nảy chồi; mọc mụt, nổi mụn. *Les arbres com-*

encent à bourgeonner, cây nó đà **ìm chồi, nảy mụt.** *Son visage ourgeonne*, mặt nó **mọc mụt, nổi ụn.**

urgogne n. m.: (tên xứ), rượu ứ) Bourgogne. *Bouteille de urgogne vieux*, ve (lọ, chai) **ượu bourgogne** để lâu.

urrache n. f.: (tên rau kia lá lông), giải-độc nga-tử thề, c.

Bourrache

urrade n. f.: sự ánh, cái đánh ít đánh, T.).

urrasque n. f.: gió mạnh vụt ua mà không ao lâu); gió luồng, trận gió, trận ông; hồi, lúc nóng giận. || *Par ourrasques*, từ **hồi**, từ **cơn** (**lúc**).

ourre n. f.: lông (đồ) dồi nệm. *Bourre de soie*, (kén tang...) **gốc ơ, sồi tơ**. *Bourre d'un fusil*, đồ ạp (**dộng**) súng.

ourreau n. m.: kẻ xử tù, tả-đao, c., quân lý-hình; kẻ hung-dữ.

ourrée n. f.: bó củi nhỏ (chà). || *Fagot cherche bourrée*, prov.: (bó nó tìm lọn) = người một bọn nó tìm nhau = đồng thinh tương ứng, đồng khí tương cầu, c.

ourreler v. a: làm cực (khổ). *La conscience bourrèle les méchants*, lương-tâm nó **làm cực lòng (cắn-rúc)** kẻ dữ. *Bourrelé de remords*, **bị** lương tâm **cắn-rúc**. *Conscience bourrelée*, lương-tâm **đau-đớn**; có **tịt**.

bourrer v. a.: dộng (súng), nhét, nhận; dồi. *Bourrer un fusil*, **dộng** súng. *Bourrer un coussin*, **dồi** gối. || *Bourrer un enfant de pâtisserie*, **dộng** bánh-hàng cho con-nít. || *Se bourrer de gâteaux*, **dộng lấy (ních lấy)** bánh-trái; ăn hàng quá.

bourrique n. f.: con lừa; kẻ mê-muội, dại-dột.

bourriquet n. m.: lừa con; lừa nhỏ con.

bourru, e adj.: (dồi no) có tính nóng và hay rầu.

bourse n. f.: túi, đãy (đựng bạc); hầu-bao; tiền-bạc; tiền chịu cho ăn đi học ở trường; chỗ bán giấy-tờ nợ-nần.

Bourses

Bourse pleine d'or, **túi** đầy những đồng vàng. *Bourse à (de) jetons*, **túi** đựng thẻ vỉ. || *De sa bourse*, lấy **tiền-bạc** của mình mà... || *Avoir, tenir la bourse, les cordons de la bourse*, (cầm **đãy**, cầm dây (dãi) **túi**) = **tiền-bạc** trong tay mặc sức (rộng) xài. || *Donner la bourse à garder au larron*, hay-là *au plus larron la bourse*, (nhè đứa gian mà tin đưa **túi-bạc** cho nó giữ) = gởi trứng cho ác. *Loger le diable dans sa bourse*, (bắt quỉ bỏ vô túi mình (=**đãy** không, ráo **túi**, sạch **túi** = nghèo cháy **túi**, không có lấy một **đồng** dính tay). || *Faire bourse commune*, ăn chung ở chung. || *Demander une bourse pour son fils*, xin **tiền-cấp dưỡng** mà đi học cho con mình.

boursicaut n. m.: (túi nhỏ) tiền (bạc) chắt-lót để dành để dập.

boursier, ère n.: học-trò được tiền nuôi cho ăn đi học.

boursoufler v. a: làm cho phùng ra (sưng lên). *Cette maladie lui a boursouflé les yeux*, bệnh ấy **làm cho** nó **sưng híp** con-mắt lên.

boursouflure n. f. : sự sưng lên (phùng, bùng ra).

bousculer v. a. : xốc-xáo bậy-bạ; lấn, xô-đẩy. *Bousculer tout*, **xốc-xáo lộn-lạo bậy-bạ** hết. *La foule nous bouscula horriblement*, đàn-lũ nó **lấn** (**xô-đẩy**) ta hung quá. || *Ils se bousculent*, chúng nó **lấn** nhau.

bouse n. f. : cứt bò; phân bò.

boussole n. f. : địa-bàn.

Boussole

bout n. m. : khúc chót, đầu (đàng) duôi; cuối (mút **đầu**). *Bout des rames*, **chót mái** chèo. *Bout de la queue*, **chót** duôi. *Bâton à deux bouts*, gậy có hai **đầu**. *Deux bouts d'une corde*, hai **đầu** (**mối**) dây. *Bout à bout*, giao **đầu**, giáp **mối**. || *D'un bout à l'autre*, **đầu** nầy tới **đầu** kia; cùng, khắp; từ **đầu** tới **duôi** (**cuối**). || *De bout en bout*, khắp hết (cả) từ **đầu** tới **duôi**. || *À bout portant*, trước **đầu** súng, (gần) *Bout de la langue*, **chót** lưỡi. *Le bout du pied*, **đầu** ngón chơn, cẳng. || *Rire du bout des dents*, cười **gượng-gạo**, (**lạt**). || *Savoir sur le bout du doigt*, biết **rõ**, biết **tận-tột**, thấu ruột non. *Bout du sein*, **nuốm** vú. || *Un bout de lettre*, một **cái** thơ, một **bức** thơ. *Un bout de corde*, một **khúc** (**đoạn**) dây. || *Un bout de messe*, một **chặng** lễ. || *Un bout d'homme*, người **thấp lùn, nhỏ thó** *Bout de chandelle*, **đốc** đèn, **khúc** đèn. *Bout de l'année*, **cuối** năm. || *Bout de l'an*, lễ giáp năm xin cho **kẻ** chết. || *Brûler la chandelle par les deux bouts*, (thắp một cây đèn hai **đầu**); xa-xỉ quá. || *Pousser à bout*, (xô cho **tột**); **làm cho** [illegible] **sức**... || *Mettre à bout*, **làm cho** [illegible] nói lại không được nữa. || *Ve[illegible] à bout*, **được**... || *Être à bout*, **cùn[illegible] túng, tột**. || *Au bout du comp[illegible]* rốt lại (tính xong rồi), **rọt đồ[illegible]** hồ lại. *Jusqu'au bout*, **cho đến** (t[illegible]) **cùng**.

boutade n. f. : chứng (nết) **kỉ-c[illegible]**

boute-en-train n. m. : **kẻ bảy** (g[illegible]) đầu ra cho kẻ khác **cầu-vui th[illegible]** mồi.

boutefeu n. m. : cái cây có **cột h[illegible]** mai mà châm ngòi súng; **kẻ x[illegible]** mưu làm loạn.

bouteille n. f. : ve, chai; lọ, T. U[illegible] *bouteille de vin*, một **ve** (**chai**) rượu. *Boucher une bouteille*, đóng (nhét) **nút ve** lại. *Décoiffer une bouteille*, dở (cạy) cái đồ **bịt** miệng **ve** ra. *Déboucher une bo[illegible]teille*, mở (dở, rút) **nút ve** [illegible] *Boire une bouteille*, uống **hết** [illegible] **chai** (**ve**) rượu. || *Aimer la bou[illegible]teille*, hay uống **rượu**. || *C'est [illegible] bouteille à l'encre*, (nó là **cái** (ve[illegible]) đựng mực); nó kín không thấ[illegible] được; không hiểu (biết) được[illegible] || *Les bouteilles*, **chỗ đi tiêu** (dưới tàu).

Bouteil[illegible]

boutique n. f. : phố (bán **hàng xén**) cửa hàng, hàng phố; hàng bán phố; đồ nghề thợ. *Avoir, tenir boutique*, bán **phố**. *Ouvrir boutique*, khai **phố** bán hàng; mở **cửa hàng**. || *Fonds de boutique*, **hàng** đáy. || *Quelle boutique!* (**phố đường** nào!) = nhà-cửa gì **vậy**!

boutiquier n. m. : người bán phố, người **hàng-phố**.

bouton n. m. : mụt (cây); **nụ, búp** hoa; mụt (ghẻ); nút áo; cục **tròn-**

n; **dây** khóa ngựa. *La plante ore ses boutons*, cây nảy (đâm) t. *Bouton de rose*, **búp** hoa hồng ông vi) *Fleur en bouton*, hoa ng) **búp**. *Boutons de variole*, t **trái**. || *Bouton de l'enfance*, i (**con-nít**). *Bouton d'un habit*, áo. *Bouton de la bride*, **dây** a **ngựa**. *Bouton de porte*, (**nút-**a) = **cục tròn** tra nơi cánh cửa n tay cầm mà khép mở). *uton de culasse*, **cái chuôi** súng c **tròn** sau đít khẩu súng)

itonner v. n.: mọc mụt; đâm rt, nảy) mụt. *Cet arbre bouton-* cây nầy **đâm mụt**. *Visage bou-nné*, mặt **mọc** những là **mụt**.

utonner v. a.: gài nút, gài lại. *utonner son habit*, **gài nút** áo. *Cet enfant ne sait pas encore boutonner*, đứa con-nít nầy ưa biết **gài nút áo**. *Habit bou-nné sur la poitrine*, áo **gài nút** ữa (đàng trước ngực)

utonnier n. m.: kẻ làm, kẻ bán nút áo.

outonnière n. f.: khuy áo, khuy ài nút áo.

outure n. f.: nhánh cắt mà giâm trồng). *Planter de bouture*, trồng nhánh, giâm ngọn.

ouverie n. f.: chuồng bò.

ouvier ère n.: kẻ chăn (giữ) bò; (mục-đồng, c.); người quê-ịch.

ovine adj. f.: thuộc về bò. *Race bovine*, **loại bò**.

oxe n. f.: sự đánh quờn. (đánh đấm (đánh cú).

oxer v. n.: đánh quờn, đánh đấm, thoi. *Ils se sont boxés*, chúng nó **đánh lộn** (**đánh đấm đánh cú**) với nhau.

boyau n. m.: ruột, ruột trường. *Petits boyaux*, **ruột non**; tiểu **trường**, c. *Gros boyaux*, **ruột** già; đại **trường**, c., **ruột** cùng cổ-hũ, lòng tạp. || *Aimer..., comme ses petits boyaux*, thương... như **ruột non** = thương lắm. *Corde à (de) boyaux*, dây đờn (làm bằng ruột).

bracelet n. m.: vòng đeo tay; vàng (vành-khuyên T.). *Un bracelet en or*, một chiếc **vàng** (**vòng** vàng). *Une paire de bracelets*, một đôi **vàng**.

Bracelet

braconnage n. m.: sự săn-bắn lén (cái ngày cái chỗ cấm)

braconner v. n.: đi săn-bắn trộm (lén).

braconnier n. m.: kẻ đi bắn (săn) lén.

bramanisme n. m.: đạo Brama.

braillard, e adj.: hay la, hay dức-lác, hay rầy-rạc, cả tiếng.

braillement n. m.: sự la-lối om-sòm (inh-ỏi).

brailler v. n.: la, hét; rầy-rạc, la choác

braiement n. m.: tiếng con lừa kêu.

braire v. n.: la, kêu, rống.

braise n. f.: than lửa đỏ; lửa than; than tắt. *Gigot à la braise*, thịt đùi quay **lửa than** (**đỏ**). || *Tomber de la poêle dans la braise*, (ở trong chảo rớt ra ngoài **lửa**) = chạy đó mắc lờ.

bramer v. n.: bét. *Le cerf brame*, con nai nó **bét**.

brancard n. m.: cái sề; gọng xe. *Porter en brancard*, bỏ vô **sề** khiêng đi. *Brancard d'une charette*, **vòi** xe bò. *Brancard d'une voiture*, **gọng** xe ngựa.

branchage n. m.: nhánh, (nghánh, T.), nhánh-nhóc (hết thảy trong một cây). *Branchage touffu*, **nhánh-nhóc** sum-sê. *Branchage du cerf*, **chà** con nai.

branche n. f.: nhánh (nhành); ngánh (ngành) T. *Branche d'arbre*, **nhánh** cây. *Menues branches* **nhánh** nhỏ. *Mère branche*, **nhánh** mẹ (lớn, cái). || *Branches d'un fleuve*, **ngọn, ngỏ** sông. || *Chemin partagé en deux branches*, đường chia ra làm hai **ngả**. || *Lunettes à branches*, kính (kiếng) **có càng**. || *Les branches des connaissances humaines*, các **chi** (các **nhánh**) trong các phép trí-cách thế-gian. || *Branche aînée*, **cánh** (vai) đàn anh; con nhà anh.

brancher v. n.: đậu (đỗ) trên nhành cây. *Le faisan ne branche pas*, gà-lôi nó không có **đậu** (**trên nhành cây**).

branchette n. f.: nhánh nhỏ.

branchu, e adj.: có nhiều nhánh sum-sê. *Arbre branchu*, cây **sum-sê** *ou* **có nhiều nhánh**.

brandiller v. a., n.: vung-vơ, đánh đồng-đưa, đưa qua đưa lại; phất-phơ. *Brandiller les jambes*, **đánh đồng-đưa** chơn. *On voit un mouchoir rouge brandiller à une branche d'arbre*, người-ta ngó-thấy một cái khăn-vuông đỏ **phất-phơ** trên nhánh cây.

brandir v. a.: huơ gươm; lăm-le, lo-le, xắm-rắm. *Il brandissait son sabre*, nó **huơ** gươm (nó cầm cây gươm nó **lăm-le**). *Brandir un javelot*, **xắm-rắm** phóng lao.

brandon n. m.: đuốc (bó bằng rơm đánh); tàn lửa; nêu (rơm đánh cột đầu cây cắm mà chỉ đất hay-là hoa-lợi đã xiết đã bài đi rồi).

branlant, e adj.: **lụng-lơ, lúc-l** xục-xịch. || *Tête branlante*, **lung-lơ lũng-lưỡng**; **nhẹ dạ, kh** định tính.

branle n. m.: sự đánh **đồng-đ** lung-lơ (đưa qua đưa lại). *Son en branle*, **lắc** chuông.

branle-bas n. m: (mở võng xuống); sự dọn-dẹp sắm-sửa cự-chiến dưới tàu.

branlement n. m.: sự lúc-lắc, lu lay.

branler v. a.: lắc, động **rung**; lắc. *Branler la tête*, **lắc đầu** *plancher branle*, rầm **nó r lung-lơ**. || ... *personne ne bran* không ai **nói gì lại** (**cự, cượng**). *pas oser branler*, không **dám r rịch**.

braquer v. a.: day về... *Braqu un canon*, **day** súng **về**... súng. *Braquer ses yeux su* **day** mà ngó... *Canons braq contre le fort*, súng **day ngay đ** *Les yeux braqués sur*. . **con-m chăm-chỉ ngó**...

bras n. m.: cánh tay (dượng ta T.). || *Avoir les bras longs*, (**có cán** tay dài); có **thế** (**thân-thế, th thần**). *Bras de fauteuil*, **tay vị** ghế ngồi. *Siége à bras*, **ghế ngồ có tay vịn**. || *Bras de rivière*, **ng** (**ngách**) sông. || *Bras de mer* **phá** biển. || *Bras de l'écrevisse du scorpion*, **càng** tôm, **càng bọ-cạp**. *Bras d'un aviron*, **guốc, cộng** chèo. || *Bras de la vigne*, **vòi nho** || *Ne vivre que de ses bras*, **làm lấy** mà ăn; **tay** làm hàm nhai. || *Le bras de Dieu*, **tay Chúa, phép-tắc** Chúa. || *Recevoir à bras ouverts*, (giăng tay ra mà rước); tiếp-rước vui-vẻ. || *Couper bras*

jambes à qqn, (chặt **tay** chặt ...n **người** nào)= làm cho người ... **cô thế** (hết phương trông- ... hay-là làm gì nữa được). *...voir qqn sur les bras*, (có ai ...n **cánh tay**); mắc phải lo cho ...rời nào; mắc khách. ||*Demeurer ... bras croisés*, (ngồi khoanh **tay** ... đó); ở không, không làm gì ... || *Les bras m'en tombent*, (**tay** ... rụng); tôi rụng-rời, sửng sốt. *...endre le bras à qqn*, (giơ **cánh** ... ra cho ai); giúp-đỡ phù-hộ ai. *...y a beaucoup de rizières, mais ... bras manquent*, ruộng thì có ...iều mà thiếu **tay** (**người**) **làm**. *... bras*, bằng **tay**. *Porter... à bras*, ...iêng **tay**. *À force de bras*, dùng ...hờ) sức **tay**. || *À tour de bras*, ...ạnh, mạnh **tay**, (dan **tay**, nai ...rc, nai lưng kệt). || *À bras le ...orps*, giữa mình, ngang giữa ...inh. *Bras dessus bras dessous*, ...ặp kè, dắc nhau, nắm tay nhau.

...rasier n. m.: lửa than đỏ (hực, ...cháy). || *Son corps est un brasier*, (mình nó là than lửa hực); mình nó **nóng hầm** (nóng như **lửa**)

...rasse n. f.: sải; phép lội sải. *Combien de brasses a notre ligne?* đường *ou* nhợ câu ta được mấy sải hé? *Profondeur de 5 brasses*, sâu được năm **sải** nước.

...rassée n. f.: một ôm; một sải (lội). *Une brassée de bois*, một **ôm** củi. *Colonnes de 2 brassées de grosseur*, cột lớn (ôm được) hai ôm. *Il put à peine faire quelques brassées qu'il enfonça*, nó bơi (lội) được một ít **sải**, rồi nó chìm.

brasser v. a.: lấy tay mà lắc (động); trộn lại; pha. . *Brasser de la bière*, (trộn **mạch-nha** với nước mà) làm rượu mạch-nha (rượu bọt). *Brasser de l'or et de l'argent fondus dans le creuset*, **lắc mà trộn** vàng với bạc thổi chảy ra trong cái dót.

brasserie n. f.: lò (chỗ) làm rượu mạch-nha.

brasseur, euse n.: kẻ làm, kẻ bán rượu mạch-nha.

bravade n. f.: sự nói giỏi (đánh phách); lời thách-thức.

brave adj.: dạn, dạn-dĩ; có-gan, gan-dạ; mạnh, mạnh-mẽ. *Soldat brave*, lính **dạn-dĩ**; **có-gan**. *Un homme brave*, người **mạnh-mẽ**, **dạn-dĩ**. || *Un brave homme*, người **tử-tế**, (phải-thế).

bravement adv.: cách mạnh-mẽ, dạn-dĩ.

braver v. a.: làm (bộ) dạn, làm gan, không sợ; chọc; thách-thức. *Braver la fortune*, **lướt** vận. *Braver le péril*, **liều** mạng một (không sợ hiểm-nghèo). *Braver la mort*, **coi** chết **như không**. *Braver qqn par ses paroles*, kêu **thách** người nào. *Qu'est-ce que cela? Si non me braver?* giống-gì đó? không phải là **thách** tao à? *Braver qqn*, **khinh-khi** người nào.

bravo interj., n.: hay đó! giỏi đó! tốt lắm! *Les bravos retentissent*, nghe **tiếng khen giỏi** rân.

bravoure n. f.: sự dạn-gan; sự mạnh-mẽ.

Brebis

brebis n. f.: con chiên cái. ||*Faire le repas de brebis*, ăn mà không uống (như con chiên cái). || *Brebis galeuse*, **con chiên** có ghẻ; kẻ ăn ở xấu người-ta tránh.

brèche n. f.: chỗ sứt (bể) đi; cái chỗ mẻ đi; sự làm hại (hư) *Bat-*

tre en brèche, bắn phá (cho sứt cho lủng đi). *Faire une brèche à un couteau*, làm **mẻ** dao || *C'est une brèche à l'honneur*, ấy là **cái làm hư** danh.

bredouille n. f. : dấu chỉ bàn mình ăn (tới) rồi, mà kẻ đánh (chơi) với mình chưa ăn được lấy một; sạch không, tay không, không gì hết; đi bắn về tay không. *Revenir bredouille*, đi bắn (săn) về tay không (không được gì hết). || *Se coucher bredouille*, đi ngủ mà không-có ăn cơm.

bredouiller v. n. : nói lăng-líu (lua-láu không rõ), nói lịa (lia-lia). *L'un qui allonge les mots, l'autre qui bredouille*, một người thì nói chậm đãi từ tiếng, còn một người thì **nói lia băn-cung** (**nói cấp-lính**).

bredouilleur, euse n. : kẻ nói lia, nói cấp-lính (lua-lua láu-láu).

bref, ève adj. : cụt; ngắn, vắn, tắt. *Dire d'une manière brève*, nói **cụt ngủn**. *Discours bref*, lời nói **vắn** (**tắt**). *Parole brève*, lời nói **tắt ngang**, (nói **mắt một**). || *Bref*, adv. : tắt, nói tắt một lời. *Bref, je ne veux pas*, **nói tắt** đi một cái là tôi không-có muốn. || *Le bref* n. m. : dấu ngửa. *Une brève*, vần **vắn**, tiếng **trắc**. *Observer les longues et les brèves*, giữ vần dài vần **vắn**; giữ **bình trắc**.

bref n. m. : thơ riêng Đức giáo-tông (giáo-hoàng).

brelan n. m. : bài; chỗ đánh bài đánh bạc, nhà chứa, nhà thổ. *Tenir brelan chez soi*, chứa **bài** (bạc).

breloque n. f. : đồ đeo theo đồng-hồ.

bretelle n. f. : dây da (gióng) mà khiên đồ nặng; dây đai quần bắc choàng trên vai; **dây mang sú**

breuvage n. m. : đồ **uống**, m uống. *Qui te rend si hardi de t bler mon breuvage ?* **ai cho** dám cả gan mà vậy-**đục nước uống** đi vậy?

brevet n. m. : bằng-cấp, bằng. *vet d'instituteur*, bằng **cấp** làm t giáo. *Brevet de bachelier*, bằ **cấp** tú-tài. *Brevet d'invention*, b Nhà-nước **cấp** cho kẻ **bày đầu** trước cái nghề gì được phép làm mà bán một mình **một ít lâ** || *Philtres et brevets*, ngải-n **phù-chú**.

breveter v. a. : ban bằng-cấp ch

bréviaire n. m. : sách kinh, s nguyện (các thầy Cả đạo Thi chúa đọc hằng ngày). *Dire bréviaire* đọc kinh, tưởng k (về thầy cả).

brick n. m. : tàu (có) hai cột.

bricole n. f. : cái nài cổ (trong đồ ngựa kéo); dây đai, dây gióng quân đều; sự thạo (giỏi), sự lanh, mưu-mô. *La bricole s'est rompue*, cái **nài c ngựa** đã đứt rồi. *La bricol d'un porteur d'eau*, **dây đai** (**dây gióng**) kẻ gánh nước. || *De bri cole*, hay-là *par bricole*, **cạnh** khóe, cách bắt cá. || *Jouer de bricole, n'aller que par bricoles*, đi mưu, đi thế (như **đánh lăn** đánh bắt cầu). || *Le boulet a frappé de bricole*, viên **đạn nó dội lại** nó **trúng**. || *Donner une bricole à...*, gạt, phỉnh.

Brick

bricoler v. n. : trớ-trinh, đi miếng,

hế (như đánh làn cách bắc vậy).

e n. f : khớp, hàm thiết, cương a. *Mettre la bride à un cheval*, p ngựa. || *Aller à toute bride, à e abattue*, sải ngựa, cho ngựa đi lớn nước, chạy mau. || *Lâ- la bride à ses passions*, **buông-** theo tính mê xác-thịt. || *Tenir ride haute, courte*, (gò **cương**, **cương** lại, = làm rát, ở nghiêm- t. || *Lâcher la bride*... buông ng, thả **cương** = thả luống để ý.

der v. a. : khớp, bắc khớp, tra n-thiết vào..., cầm, kềm lại. *der un cheval*. **khớp** ngựa.

èvement adv. : tất.

èveté n. f. : sự vắn-vỏi. *La brièé de vie*, sự **vắn-vỏi** đời người- Rechercher la brièveté du style, y tìm cách nói **vắn-tắt quá**.

gade n. f : lũ, đoàn (đàn), bọn, p, ty ; (một *brigade* là hai cơ ân), đạo binh ; một đội lính ấn-phủ, tuần-thành ; một **bọn** y) thợ (có người quản-suất). *énéral de brigade*, phó thống- hế, *ou* phó đề-đốc *ou* chánh inh binh.

igadier n. m. : (chức cai trong inh-kị (mã), lính tuần-thành...) ; ai, đội coi việc.

rigand n. m. : quân ăn-cướp, kẻ n-cướp.

rigandage n. m. : sự ăn-cướp ; ội, án ăn-cướp.

rillamment adv. : cách sáng-láng, hói-lói ; rực-rỡ.

rillant, e adj. : sáng, ngời, bóng, láng ; rực-rỡ, chói-lói. *Couleur brillante*, sắc (màu) **bóng-láng**. || *Brillante de gloire*, (sáng-lòa danh-vọng) = **vang** danh, **rạng** danh. || *Un brillant fait d'armes*, công-trận (việc võ-công) **có tiếng**. || *Une brillante fête*, lễ **trọng-thể** (dọn tốt-đẹp **rực-rỡ**).

brillant n. m. : nước bóng-láng, nước ngời. *Le brillant de l'or*, **nước bóng-láng** vàng. *Le brillant d'une pierre précieuse*, **nước ngời** ngọc.

brillant n. m. : ngọc thủy-xoàng (cắt nó nhiều mặt cho nó chiếu). *Brillant d'une très belle eau*, **hột-thủy xoàng** tốt nước lắm.

briller v. n. : sáng ; chói, rực ; láng, ngời, (sáng-ngời (lòa), chói-lói, rực-rỡ, láng-bóng. *Briller comme le soleil*, **sáng-lòa** như mặt-trời. || *Briller à l'examen*, thi đậu **có danh**. *Briller de l'or*, vàng **chói** (**ứng ra**), ngời (chói) những vàng.

brin n. m. : mụt mộng (mới nứt ra) ; sợi. *Un brin d'herbe*, một **sợi** cỏ. *Un brin de paille*, một **cộng** rơm. || *Pas un brin d'air*, không có lấy **một chút** gió. *Il n'y a même pas un brin de bois à brûler*, không có lấy **một hanh** củi thổi.

brioche n. f. : thứ bánh kia ; sự lếu-láo quấy-quá. || *Faire des brioches*, làm việc bá-láp ; làm bá-lếu, làm thàm.

brique n. f. : gạch (viên, tấm gạch). *Brique crue*, **gạch** sống (**gạch** phơi). *Brique cuite*, **gạch** chín, (**gạch** hầm rồi). *Un cent de briques*, một trăm **gạch**. *Trente mille briques ne suffiraient pas*, ba muôn **gạch** cũng không đủ.

briquet n. m. : dao (đánh) lửa. *Battre le briquet*, đánh **lửa**.

briquetage n. m. : sự xây gạch.

briqueter v. a.: lót gạch; giả gạch, vẽ sắc gạch. *Mur briqueté*, vách **xây** (vẽ) **giả gạch.**

briqueterie n. f.: lò gạch; chỗ làm gạch.

brisant n. m.: lố-rạn (bày trên mặt nước sóng khỏa (vả).

brise n. f.: gió hiu-hiu và mát.

brisées n. f. pl.: dấu người đi rừng bẻ cỏ nhánh cây xuống cho nhớ đường-đi, hay-là bỏ rãi từ chặng. || *Aller sur les brisées de qqn*, theo **dấu, đánh mò** theo; bắt chước; tranh-đua.

briser v. a.: bẻ-gãy, đập bể. *Briser un bâton* **bẻ-gãy** cây gậy (hèo). *Briser la glace*, **đập bể** giá (nước đông) đi. || *La voiture m'a brisé*, tôi đi xe **mệt.** || *Je suis brisé*, tôi **mệt lũi đi** || *Briser une institution*, **phá** (**bỏ**) phép đã lập ra. || *Briser le courage*, **làm cho sờn** lòng **rủn** chí. || *Briser ses fers*, (**bẻ** xiềng); tháo ra khỏi. || *Briser le joug*, (**bẻ** ách); vuột khỏi làm tôi. || *Briser les liens d'amitié*, **bỏ** ngãi, **dứt** tình. || *Briser le cœur*, **làm cho đau-đớn** lòng. || *Cœur brisé de douleur*, lòng **đau như dần**; **nát** ruột **nát** gan; **bấn-bíu.** *Briser qqn de coups*, **đánh mềm** (xương). || *Briser avec qqn*, **hết** (**thôi**) tới lui với người nào. || *Brisons là*, đến đó **thôi** (không nói nữa). || *Se briser*, v. pr.: bẻ gãy đi. *Un verre se brise en tombant*, cái ly té (rớt) xuống **bể đi.** || *Tant va la cruche à l'eau qu'à la fin elle se brise*, (hũ đi múc nước năng lắm có ngày **phải bể**); chơi dao có ngày đứt tay.

brise-tout n. m.: kẻ ơ-hờ vô ý đụng cái gì đổ-bể cái nấy.

briseur n. m.: kẻ đập bể.

broc n. m.: bình có **một quai** để đựng rượu, nước...

brocanter v. n.: mua-bán đổi-chác.

brocanteur n. m.: **kẻ** hay mua hay bán **hay** đổi (bòn tro đãi trấu).

brocard n. m.: lời **châm-c** lời nói chơi nặng. *Lancer de cards*, buông **lời nói chơi** khéo) **nặng.**

brocarder a. v.: nói chơi, **nói**

brocart n. m.: gấm (đồ **dệt** vàng chỉ bạc).

brochage n. m.: sự **đóng** (s sơ-sài (kết đỡ nó lại đó).

broche n. f.: nòng quay (cây thịt mà quay); cây để **xỏ xâ** *Mettre un gigot à la broche*, **lụ** thịt mà quay. *Un tour de bro* trở (xây) **cây quay** một **bận.** *lature à 200 broches*, **chỗ kéo** (ươm tơ) có hai trăm **mũi q** *Broche à tricoter*, kim **để mà** mà mạng

brocher v. a.: dệt gấm. *Broc une étoffe d'or et d'argent*, gấm chỉ vàng chỉ bạc.

brocher v. a.: may sách, **đó** sách (bỏ bìa đỡ vậy); làm **lấy** (lấy có, lấy được). *Brocher* **l** *livre*, đóng sách sơ-sài. *Liv broché et non pas relié*, **sách đó sơ** chớ không-có **đóng** thiệt (**chắ** || *Brocher ses devoirs*, **làm bài s sài** (**lấy có, lấy được**).

brochet n. m.: (tên cá sông (nước ngọt) hắc-ngư, mạc-ngư, hậu ngư, c.

Brochet

brochure n. f.: sự may, **đóng s**

lại; **sách** mỏng và đóng i.

er v. a.: thêu, thêu-thùa, dệt. *Broder un mouchoir*, khăn vuông. *Broder d'or*, (chỉ) kim-tuyến. *S'user la broder*, làm hư (yếu) con-vi hay **thêu**. || *Broder une re*, **thêu-thùa** (thêm-thắt) cái ện ra. || *Il brode à merveille*, hêu giỏi quá) = nó nói tuốt-nó nói thêm thắt giỏi quá. brodé, áo **thêu**.

erie n. f : đồ thêu. *Les bro-s du Tonkin*, **đồ thêu** Bắc. *borderies chinoises*, **đồ thêu** *Habit chargé de broderies*, hêu dày.

eur, euse n.: thợ thêu; kẻ thêu.

ement n. m.: sự đập giập (nát); dần.

nche n. f.: lỗ hổng trong phổi.

ncher v. lợ bước, (chơn). *enez gar-de bron-er*, giữ kẻo p. *Ce che-l bronche*, ựa nầy **vấp** ợ bước).

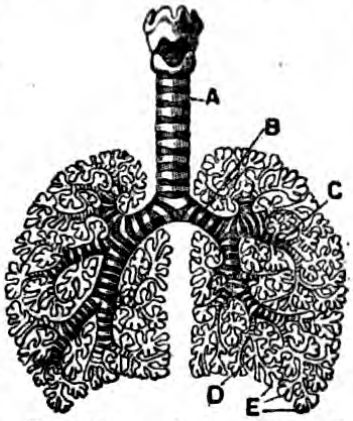

Bronches: A, trachée; B, grosses bronches; C, petites bronches; D, Bronchiole; E, vésicules pulmonaires.

rcher sans *oncher*, đi ẩm-hẩm không có **vấp**. || *Il n'y a* bon *cheval qui ne bronche*, không ó ngựa nào hay mà cho khỏi ấp (lợ bước) = hay (giỏi) bậc ào cũng có khi **lầm-vấp** (**lầm-lỡ**).

ronchite n. f.: đường hổng phổi ó sưng lên (nên nó bắt ho, bắt ngứa cổ...); **bệnh ho**.

bronze n. m.: đồng (thau chế thiếc với kẽm). *Colonne de bronze*, **cột đồng** (đồng-trụ, c.). *Canon de bronze*, súng **đồng**. || *Cœur de bronze*, lòng **cứng-cỏi** như đồng. *Un beau bronze*, **đồ-đồng** tốt (nước). || *Le bronze tonne*, **súng** nổ ầm-ầm.

bronzer v. a.: làm da đồng. *Bronzer une statue*, làm cái tượng ra **nước da đồng**. *Statue bronzée*, tượng **da đồng**. || *Cœur bronzé*, lòng ra **cứng-cỏi**. || *Visage, teint bronzé*, mặt **nám**; nước da **nám** (sậm).

brossage n. m.: sự chải.

brosse n. f.: bàn chải; ngòi viết để kéo nước thuốc. *Brosse à habits*, **bàn chải** áo. *Brosse à tête*,

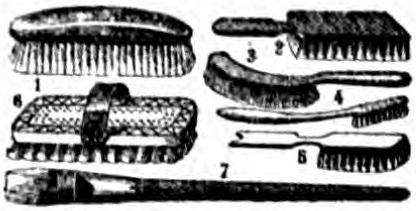

Brosses: 1, à habits; 2, à cheveux; 3, à chapeaux; 4, à dents; 5, à ongles; 6, à parquets; 7, de peintre

(*à cheveux*) **bàn-chải** đầu. *Brosse à dents*, **bàn-chải** đánh răng. *Brosse à barbe*, **bàn chải** râu.

brosser v. a.: chải (bằng bàn chải). *Brossez-moi l'habit*, hãy **chải** cái áo cho tao. *Il est couvert de poussière, brossez-le*, nó dầy những bụi, hãy **chải** (bụi) đi cho nó. || *Nous avons joué aux cartes, je l'ai joliment brossé*, chúng tôi đánh bài với nhau, tôi ăn nó dữ.

brosseur n. m.: kẻ chải (áo quần); lính cấp hầu (quan).

brouette n. f.: xe tay (một bánh có 2 tay đẩy để chở (xe) đồ.

Brouette

brouetter v. a.: xe, chở xe tay.

Du fumier brouetté au jardin, phân **xe** vô trong vườn.

brouhaha n. m. : tiếng nói chào-rào (lào-xào); tiếng lao-xao lố-xố. *Quel brouhaha!* **ào-ào** đi dữ bay! **rầy** thì thôi.

brouillard n. m. : mù, sương-mù. *Il fait du brouillard*, trời **sương-mù**.

brouillard n. m. : giấy chặm mực. *Papier brouillard*, giấy chặm mực (khi viết chưa khô).

brouille n. f. : sự bất-bình. *Il y a de la brouille dans le ménage*, trong gia-đạo **không yên** (có đều **bất-bình**, không thuận-hòa với nhau). *Être en brouille avec...*, **bất-bình** với.

brouiller v. a. : trộn (xào-bần). *Brouiller des œufs*, **đánh** (**khuấy**) trứng gà. *On a brouillé mes papiers*, họ **xốc bậy** (lộn-lạo) giấy-má tôi đi hết. || *Brouiller les affaires*, **làm cho rối** việc. || *Brouiller la cervelle, la tête*, **làm lộn** óc, **rối** trí. || *Brouiller deux amis*, **làm cho** hai người thiết-nghĩa **xa** (**bất bường**) với nhau. || *La mémoire se brouille*, trí nhớ nó **lộn mèo** (**lộn bậy**; lẳng. || *Le temps se brouille*, trời **vân-vũ, kéo mây u-ám**.

brouillon n. m. : nháp, nảo, thảo. *Brouillon d'une lettre*, cái **nảo** (**nháp**) thơ.

brouillon, onne adj., n. : hay làm cho hư việc, cho bậy sự; hay làm cho bất-bình.

broussailles n. f., pl. : bụi, bụi-bờ.

brouter v. a. : ăn cỏ, lá, đọt cây.

broyer v. a. : nghiền, tán, đâm (cho nát ra). *Broyer du poivre*, **đâm** tiêu. *Broyer des médicaments*, **tán** thuốc.

bru n. f. : dâu, nàng **dâu, con** d dâu-con.

bruine n. f. : sương móc (mưa pháy-pháy lạnh (rét) lắm.

bruiner v. imp. : sa sương mó

bruire v. n. : ra tiếng, nổi ti *Le vent bruyait dans la forêt*, **ào-ào vụt-vụt**) trong rừng. *torrents bruissent*, suối chảy ầm.

bruissement n. m. : tiếng ầm-rầm-rầm. *Bruissement des vag* **tiếng** sóng bổ **ầm-ầm**. *Bru ment d'oreilles* tiếng **lùng-b** trong tai. *Bruissement d'une rosse*, **tiếng** xe chạy **rầm-rầm**.

bruit n. m. : tiếng (ào-ào, ầm-ầ tiếng-đồn. *Au bruit de sa m che*, nghe nó đi **thịch-thịch**. *tendre du bruit*, nghe **tiếng**... *Fa du bruit*, làm **ầm-ầm ạc-ạc**, **um**. *Se retirer* (*vivre*) *loin du br* đi ở chỗ tịch-mạc vắng-vẻ k nghe **tiếng rầy-rà** (**lao-xao**). *À gr bruit*, ầm-ầm, ào-ào, đùng-đù rầm-rầm, um-cà-tum, om-sò rân, inh-ỏi, rần-rộ. *Sans bru* lẹn, lặng-lẽ. || *Le bruit court que* **tiếng-đồn** rằng... || *Un faux bru* **tiếng-đồn** huyền. *Il y a eu bruit entre eux*, chúng nó có rầ **rà** với nhau.

brûlant, e adj. : cháy, nóng. *bois brûlant*, một **cây lửa** (đỏ, chá bén). *Ciel brûlant*, trời **nắng** (**hanh** *Tête brûlante*, đầu **nóng hổi** (**hự hầm**). || *Brûlant d'amour*, ph lòng (sốt mến). || *Brûlant du dés de...* || *Brûlant de...*, **nóng... ức muốn...**

brûlé n. m. : mùi (hơi) khét. *Sen tir le brûlé*, **khét**.

brûle-parfum n. m. : lư-hương.

è-pourpoint (à), loc. adv.: (= áo) gần, gần (kề) một bên, (tận) mặt. *Tirer un coup de brûle-pourpoint*, bắn **gần xủn**. *une chose à brûle-pourpoint*, **tạn mặt**; (nói ngay không ng). *Raison à brûle-pourpoint*, ói **xát-đề**.

ler v. a.: đốt, thiêu, cháy. *Brû- du parfum, de l'encens*, **đốt** ng. *Brûler des cierges*, **thắp** sáp. *Le soleil brûle les plan-* nắng (**khô**) **cháy** cây-cối đi. *rûler le pavé*, chạy **mau**, đi **lịa**. *rûler la cervelle à qqn*, bắn ai chết đi (**bể óc đi**). || *Brûler la lesse à qqn*, chào ai hối-hả rồi đi. || *Brûler une étape*, đi qua không ghé lại. *Brûler une orce*, châm ngòi. || *Se brûler la velle*, mình bắn lấy mình cho óc mà chết. *Se brûler la main*, áy tay. || *La fièvre le brûle*, nó ng sốt-rét vùi (nóng hầm). || v. n.: *maison brûle*, nhà **cháy**. *Le rôti rûle*, thịt nướng **cháy** (khét). || *Il rûle d'être à Hà-nội*, nó **ước-ao** náo-**nức**) ở tại Hà-nội. *Ce bois rûle bien*, củi nầy **cháy** lắm. || *Brû- r d'envie de revenir...* **ngóng-** rông **ao-ước** cho được về... *Une mpe brûlait dans le sanctuaire*, rong cung-thánh có cái đèn **cháy** thắp) leo-lét. || *Les pieds lui brû- ent*, nó **nóng** cẳng.

rûlot n. m.: thuyền bồi (hỏa- ông) để thả mà đốt tàu giặc; rượu mạnh chích (đốt) với đường.

rûlure n. f.: sự phỏng lửa, phỏng (cháy) da; sự đốt, cháy, nám.

rume n. f.: mù, sương-mù.

rumeux, euse adj.: mù, có sương- mù. *Temps brumeux*, trời **mù**.

brun, e adj.: tía, hồng-huân; màu cánh ác, cánh gián. *Cheval brun*, ngựa **tía**.

brûne n. f.: buổi chiều, hồi sầm trời, gần tối. *À (sur) la brûne*, hồi gần tối.

brunir v. a., n.: làm cho ra hồng-hồng; làm cho nám (đen-đen); nám đi, sặm đi. *Brunir une voiture*, làm xe **nước** (**màu**) **cánh gián**. *Brunir l'or*, **đánh bóng** vàng, làm **da láng** vàng. *Son teint brunit*, nước-da nó **nám đi** (**sặm đi**).

brunissage n.: sự làm cho sặm cho đen; sự đánh bóng.

brunisseur, euse n.: kẻ mĩ (đánh bóng) đồ vàng đồ bạc.

brunissoir n. m.: đồ cầm mà đánh bóng (mĩ) đồ vàng đồ bạc.

Brunissoir

brusque adj.: mau, lẹ; vụt-chạc; thình-lình; bất-tử.

brusquement adv.: lẹ, vụt-chạc, bất-tử, thình-lình.

brusquer v. a.: làm hối-hả lật-đật thình-lình, nói mếch lòng (xẳng).

brusquerie n. f.: việc hay-là lời vụt-chạc, cùng-quẳng, bất-tử.

brut, e. adj.: thô, thô-tục, ô-dề, kịch-cợm; vô tâm vô trí; quê-mùa, mọi-rợ. *Diamant brut*, ngọc thủy-xoàng **chưa giồi** (còn **ô-dề**). *Matière brute*, **đồ** (vật) tinh khôi (chưa giồi ra). *Corps bruts*, loại không có vóc có thể (như đá, sắt...). || *Animaux bruts, bêtes brutes*, giống-vật **vô linh-tính**; thú vật vô tâm vô trí. || *Terre brute*, đất **trơ-trơ**.

brutal, e adj.: thuộc về thú-vật vô linh-tính; nóng-nẩy, hung-dữ; mê-muội. *Instinct brutal*, tính **thú-**

vật. *Actions brutales*, việc **nóng-nảy, hung-dữ**. *Un brutal, des brutaux*, người **mê-muội, ngu-độn**.

brutalement adv : cách hung-dữ, cách mê-muội (như thú-vật).

brutaliser v. a.: ở độc-địa, làm hung-dữ. *Si l'on te brutalise...*, nếu người-ta **làm hung làm dữ** (**ở độc-địa**) với mầy thì...

brutalité n. f.: sự mê-muội như thú-vật; sự độc-địa hung-dữ; lời nói việc làm hung-dữ, (mê-muội).

brute n. f.: con thú-vật, vật vô linh-tính; người vô tâm vô trí.

bruyamment adv.: um, om-sòm, inh-ỏi.

bruyant, e adj.: làm um, rân, inh-ỏi; cả tiếng. *Un homme bruyant*, người nói **rổng-rảng, om-sòm**. *Rue bruyante*, đường **dầy-dầy** (**rầy-rầy**) *Flôts bruyants*, sóng **ầm-ầm**.

bruyère n. f.: cỏ-cây lúp-xúp (mọc chỗ đất hoang).

Bruyère

bûche n. f.: củi đòn, củi cây; người u-mê.

bûcher n. m.: chỗ chất củi; đống củi; giàn thiêu.

bûcher v. n.: làm luôn-luôn || *Se bûcher*, đánh lộn.

bûcheron n. m.: (kẻ đi đốn (hái) củi trên rừng); tiều, tiều-phu c., ông tiều, lão-tiều.

bûcheur n. m.: kẻ hay (siêng) làm.

budget n. m.: sổ thâu sổ xuất nội một năm. *Budget des recettes*, sổ thâu. *Budget des dépenses*, sổ xuất.

buffet n. m.: tủ để mâm bát dĩa chén, khăn bàn..., (sóng (cũi) bát); bàn dọn đồ nước **mà đãi** (trái rượu trà).

Buffle

Buffe

buffle n. m.: con **trâu**; **da** *Les gardiens de buffle*, **quân** chăn **trâu**.

bugle n. m.: cái kèn **lớn**; **loa** lệnh.

Bugle

buis n. m.: cây ngâu; gỗ ngâu, huình (hoàng) dương. *Le buis est très dense*, ngâu mịn thịt lắm. *Haie de b* hàng rào (bằng) **ngâu**.

buisson n. m.: bụi gai; **bụi** rừng-bụi. *À travers les buisso* ngang qua **bụi-bờ**. *Battre les b sons*. đập **bụi** (mà đuổi thịt s || *Guerre de buissons*, **giặc ch** giặc **khóm**. *Se cacher dans buissons*, núp **bụi** nú p **bờ**.

buissonneux, euse adj.: đ những bụi-bờ. *Pays buissonne* xứ **hoang-nhàn**, tinh những rừn rú **bụi-bờ**.

buissonnier, ière adj.: ở **bụi-b** hay rút vô bụi. || *Lapin buissonnie* thỏ thả lang (**ở bụi**). || *Faire l'éco buissonnière*, đi học thì khô đi, bỏ đi xẹo đi, đi chơi.

bulbe n. f.: dàu, ánh (giánh những loại có củ).

Bulbe

bullaire n. m.: sách góp các chỉ-dụ cáo-trục Đức giáo-tông.

bulle n. f.: chỉ-dụ cáo-trục Đức giáo-hoàng.

e n. f.: bọt nước. *Bulle d'air,*) **cái xốp** lỗ-đỗ (trong đồ đúc, ng **đồ** chai, đồ thủy-tinh). *Bulle savon,* **bọt** nước (xà-bong ống **thổi** nó nổi lên).

etin n. m.: giấy bỏ (bắt) thăm; -**điển**; giấy biên công-cuộc. *tre son bulletin dans l'urne,* bỏ **bắt thăm** vào hũ (bình). || *Bul- des lois,* luật-lệ hội-điển.

eau n. m.: ghế (bàn) viết; ty, ,phòng việc n; ty-thuộc. *f de bureau,* -lãnh; đầu ng. *Sous- f de bureau,* Bureau

thủ-lãnh. *Sur le bureau,* trên (bàn) viết. || *Bureau d'adresses,* hỏi thăm cho biết .., kẻ tọc- ch hay biết việc người-ta. *rçon de bureau,* tay sai phòng c.

reaucratique adj.: thuộc về kẻ uộc ty coi việc giấy ệc lại.

urette n. f.: ve (lọ, T.) nhỏ ựng dầu, giấm...); ve ựng rượu, nước làm

Burette

urin n. m.: cái chàng chạm; dao ch, (đồ chạm ồng sắt).

Burin

uriner v. a.: chạm, khắc.

urlesque adj.: trớ-trêu; ễ tức-cười.

urlesquement adv.: ách trớ-trêu, dễ tức- ười.

use n. f.: loại chim ưng; kẻ dốt-nát, khờ-dại.

Buse

buste n. m.: (phía trên mình người-ta từ vai sấp lên); tượng, hình chạm, vẽ từ ngực sấp lên.

Bustes

but n. m.: bia, đích; mức, (cái mình nhắm); ý, chính ý. *Frapper, toucher au but,* trúng **bia**, cọ **bia**. || *La fortune est son but,* làm giàu ấy là **chính ý** nó muốn. || *But à but,* đồng nhau (không ai hơn ai). || *De but en blanc,* **ngay**; bất-tử; khi không.

butée hay-là **buttée** n. f.: đá cự hai bên đầu cầu kẻo lở đất.

buter v. n: trúng đích; chăm, có ý. || *Se buter,* v. pr: cự, rắn-gan, cứng cổ.

butin n. m.: của đánh lấy được; của của-cải.

butiner v. a., n.: đánh mà lấy. *Les abeilles butinent les fleurs,* ong **hút** (**nút**) mật hoa. || *Les soldats se dispersent pour butiner,* quân lính rã ra mà đi **lấy của** chúng.

butte n. f.: mô, gò, nổng; mô súng. *Monter sur une butte,* lên **gò** (**nổng**). || *Être en butte à...,* làm bia cho..., mắc phải...

butter v. a.: vun đất; đắp mô lên. *Butter un arbre,* **vun đất** cho cây. || *Butter* v. n.: vấp. || *Cheval sujet à butter,* ngựa hay **vấp**. || *Butter contre une pierre,* **vấp** đá.

buvable adj.: uống được; nên uống.

buvard n. m.: giấy chặm (mực) chữ.

buvette n. f.: quán nhỏ, quán nước (rượu).

ça pron. dém. : thay-vì **cela**. *Donnez-moi ça*, cho tôi **cái đó** cho.

çà adv. : đây. *Çà et là*, **đây** đó, đàng (bên) **nầy** đàng kia. *Viens çà*, lại **đây**. *Çà! mangeons*, **hè**! ta ăn **hè**!

cabale n. f. : phép cắt-nghĩa sách sấm-truyền đời Ju-dêu; phép thuật thông với quỉ-thần; mưu, chước. || *Former des cabales*, lập **mưu**. *Homme de cabale*, người **mưu-mô**.

cabaler v. n. : hiệp mưu, tập-lập.

cabalistique adj. : thuộc về thuật-pháp; phù-chú.

cabane n. f. : chòi, trại, lều-tranh.

cabanon n. m. : chòi nhỏ; ngục-tối.

cabaret n. m. : quán rượu; bộ đồ uống trà (đồ-trà). *Hanter le cabaret*, hay tới **quán**, hay ngồi **quán** ngồi **lều**.

cabaretier, ière n. : kẻ bán quán; chủ quán.

cabestan n. m. : cái trục neo, toán-xà-lai. *Virer le cabestan*, quay **trục**. *Barre du cabestan*, tay hoa, cánh hoa.

Cabestan

cabine n. f. : phòng nhỏ (ngủ dưới tàu).

cabinet n. m. : phòng, phòng việc; nơi riêng; bộ, viện, các, tỵ (trong nhà vua). *Cabinet de travail*, **phòng** việc. *Cabinet d'étude*, **thơ-phòng**, chỗ học. || *Homme de cabinet*, người ham học-hành. *Cabinet de toilette*, **phòng** rửa mặt. *Cabinet d'aisances*, chỗ đi xuất-xở, (đi đại-tiện tiểu-tiện). *Cabinet de curiosités*, chỗ để đồ chơi (đồ xinh vật lạ). *Les secrets du cabinet*, sự kín, sự mật trong viện-các nhà vua.

câble n. m. : dây lớn; dây neo. || *Câble sous-marin*, đường dây thép trầm dưới nước (biển).

er v. a. : đánh dày (văn ba bốn đánh lại với nhau).

otage n. m. : sự đi (tàu, thuyền) bờ biển.

oter v. a. : chạy dọc theo mé n.

oteur n. m. : kẻ đi ghe bầu. cửa.

otier n. m. : ghe cửa, thuyền nh, giã).

otin n. m. : con hát giở đi hát o.

rer, (se) v. pr. : cất (về ngựa). *cheval se cabre*, ngựa-cất. || *Se brer au moindre mot*, nói động nó giận.

bri n. m. : con dê con. *Sauter mme un cabri*, nhảy lịa như dê n.

briole n. m. : nhảy lia (lý-láu hư dê con). *Faire la cabriole*, hào, nhảy cà-tứng.

abrioler v. n. : nhào ; nhảy (như dê con).

abriolet n. m. : xe hai bánh.

Cabriolet

cabus adj m. : có bắp. *Chou cabus*, cải bắp.

caca n. m. : cứt (phẩn) (tiếng con nít). *Faire caca*, yả. *Fi! c'est du caca!* ụe! cứt đó bay!

cacao n. m. : trái cù-lác.

cacaotier / **cacoyer** } n. m. : cây cù-lác.

cacatois n. m. : cột buồm diêu (chắp thêm trên đầu cột).

Cacoyer

cache-cache n. m. : ve-ve, cút-bắt. *Jouer à cache-cache*, ve-ve, cút-bắt.

cacher v. a. : giấu, che. *Cacher son jeu*, giấu bài (giấu nghề). *Où me cacher?* biết trốn (ẩn, núp) đâu bây-giờ?. *Cacher sa pensée*, giấu ý. *Ce bois cache la vue de la maison*, chòm cây nầy nó che (án) cái nhà đi. || *Il se cache*, nó trốn (núp, giấu mặt). *Ecueils cachés*, rạn ngầm. *Haine cachée*, sự ghét thầm.

cachet n. m. : con-dấu, ấn ; con chấm, T. *Mettre le cachet sur....*, đóng con-dấu vô *ou* vào... *Cachet d'un fabricant*, con-dấu hiệu thợ. || *Lettre de cachet*, tờ có ấn vua.

Cachet

cacheter v. a. : đóng con-chấm ; phong (niêm-phong) lại. *Cacheter une lettre*, phong (gắn) thơ lại. *Cire à cacheter*, sáp gắn thơ. *Pain à cacheter*, bánh gắn thơ.

cachette n. f. : chỗ kín. *En cachette*, cách kín ; lén, vụng. *Rire en cachette*, cười lén, cười thầm.

cachot n. m. : ngục tối.

cacophonie n. f. : tiếng nói lặp (nhại) khó nghe ; tiếng hát không rập (ăn) nhau.

cactier / **cactus** } n. m. : cây xương rồng.

Cactus

cadastral, e, aux adj. : thuộc về giám-thành-ty, (địa-đồ ruộng-đất). *Les registres cadastraux*, sổ thuế ruộng-đất, bộ thuế điền-thổ. *Plan cadastral*, địa-đồ.

cadastre n. m. : họa-đồ điền-thổ, (sự đạc điền-thổ ruộng đất chia sào mẫu vẽ họa-đồ ra). *Service du cadastre*, giám-thành-ty, c.

cadastrer v. a. : đo (đạc) ruộng-đất. *Rizières cadastrées*, ruộng đã đạc thành sào-mẫu.

cadavéreux, euse adj.: thuộc về xác chết (thây ma). *Teint cadavéreux*, sắc **chết**, nước da **thây-ma chết**. *Odeur cadavéreuse*, hơi **thây-ma**.

cadavre n. m.: thây, thây-ma; xác, xác-chết. || *Cadavre ambulant*, (thây-ma biết đi) = ốm nhom (như thây-ma).

cadeau n. m.: của lễ, lễ-vật; đồ cho, đồ làm quà. *Faire cadeau*, cho; tết, đi lễ, làm quà, T.

cadenas n. m.: ống khóa.

cadenasser v. a.: khóa lại. *Porte cadenassée*, cửa có ống khóa, khóa lại.

Cadenas

cadence n. f.: vận, nhịp. *Cadence harmonieuse*, **vận** hay (xuôi, êm tai). || *Battre la cadence*, đánh **nhịp**. *À la cadence d'un air*, theo **nhịp** đờn-hát. || *Frapper en cadence les flots*, chèo **rập** mái chém sóng sạc-sạc. || *Cadence du pas*, sự **rập** bước, chơn đi **rập-ràng**.

cadencer v. a., n.: bỏ vận, ngâm-nga, đánh nhịp rập ràng. *Cadencer un vers*, **ngâm** thơ. || *Pas cadencés*, bước **rập-ràng**.

cadet, ette, adj.: (sanh (đẻ) sau) em, thứ. *Fils cadet*, con **thứ**. *Frère cadet*, **em** trai. *Sœur cadette*. **em** gái. *Branche cadette*, dòng **thứ**; vai **em**; cánh **em**.

cadran n. m.: trắc-ảnh. *Cadran solaire*, **trắc-ảnh** (coi bóng mặt-

Cadran

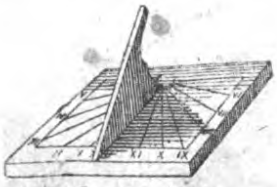
Cadran solaire

trời). *Cadran d'une horloge, d'une montre*, **mặt đồng-hồ**. *Faire le tour du cadran*, giáp **vòng**.

cadrat n. m.: đồ chêm (**lót**) **chữ** (miếng sắt, chì ngăn **chữ sắp** cho đều khoảng, lại **cự kẻo** xẹo hàng đi).

cadrature n. f.: máy làm **cho kì** đồng-hồ đi (chạy), chỉ **giờ, đán** giờ.

cadre n. m.: khuôn, (**khuôn biề** liễn...); hộc giếng; ô **riêng, phòn** riêng các quan dưới **tàu**; **cu** hạn, lực (nhiều ít một **cuốn** sách. *Cadre rond*, **khuôn tròn** *Cadre oval*, **khuôn** thuẫn.

cadrer v. n.: xứng, đối, ăn, **hạp** *Ces deux choses cadrent bien*, **ha** cái ấy **xứng** (**đối, hạp**) nhau **lắm**.

caduc, uque adj.: bở, ủi-**nuột**; phù vân. *Âge caduc*, **tuổi cao** (**già**). || *Feuille caduque*, lá **hay đổ** (**rụng**). || *Mal caduc*, bệnh **động-kinh**. || *Biens caducs*, của **phù-vân**.

caducité n. f.: sự yếu đi (gần **tàn**); tuổi già. *La caducité commence à 70 ans*, **tuổi già** (**sọm**) kể từ **bảy** mươi sấp lên.

cafard, e adj., n.: hay làm-bộ **giả**-hình nhơn-đức sốt-sắng.

café n. m.: trà-phe. *Une tasse de café*, một chén **nước trà-phe**. *Tasse à café*, chén uống **trà-phe**. *Café au lait*, **trà-phe** trộn sữa. *Prendre du café*, uống **trà-phe**.

café n. m.: quán trà-phe; **quán** rượu-trà. *Aller au café*, đi **nhà**-quán uống rượu.

caféier n. m.: cây trà-phe.

Cafetière

Caféier

cafetière n. f.: bình trà-phe.

ge n. m.: lồng, chuồng, cũi. *Met-e en cage*, bỏ (nhốt, thả) vô **lồng**; **ng cũi**; nhốt vô **chuồng**; bỏ **tù**. *ge d'un escalier*, chỗ làm thang n. || *Il vaut mieux être oiseau de mpagne qu'oiseau de cage*, (thà m **chim** đồng chẳng thà làm im **lồng**); = thong-thả thì là ơn.

gnard, e adj., n.: biếng-nhác, ở hông (ở nhưng). *Vie cagnarde*, ời **ở không** (**luống xác**).

agnarder v. n.: ở không (nhưng); à-rởn.

agneux, euse adj.: uinh, uinh chân (chơn, cẳng).

agot, e adj., n.: kẻ sốt-sắng giả.

ahier n. m.: tập (giấy). *Cahier d'un cours*, **tập** bài học. *Cahier de frais*, **tập** biên tiền sở-phí. *Cahier des charges*, **tập** biên thể-lệ việc lãnh làm... giấy hiệp đồng...

cahot n. m.: sự ghình (lắc, dồi) (xe **chạy** đường gập-ghình hô-hủng).

cahoter v. a., n.: dồi lắc. *Une voiture cahotante*, xe **hay lắc, hay dồi** không êm. || *Cahoté par la fortune*, (bị vận dồi-lắc) = sinh lên xọp xuống, ba chìm ba nổi, bị vận xấu.

cahute n. f.. chòi, lều.

caille n. f.: con (chim) cút. *Chasser aux cailles*, săn cút (bắn, đánh, đuổi) **chim cút**.

Caille

caillé n. m.: sữa đặc lại.

caille-lait n. m.: huình-tinh (cây).

cailler v. a.: làm cho đông (đặc) lại.

cailleter v. n.: nói chót-chét; nói xàm.

caillot n. m.: cục đông (đặc) lại. *Caillot du lait*, cục sữa đặc đóng cục lại. *Cracher des caillots de sang*, khạc máu **cục** ra. *Durcir en caillots*, đóng **cục** lại.

caillou n. m.: đá, sỏi, đá dái.

caillouteux, euse adj.: có đá, có sỏi, đầy những đá-sỏi. *Sol caillouteux*, đất **nhiều sỏi** (**nhiều đá**). *Chemin caillouteux*, đường-đi **đầy những đá-sỏi**.

cailloutis n. m.: đống đá (sỏi) để bỏ (đổ) đường-đi.

Caïman

caïman n. m.: con sấu.

caisse n. f.: rương, hòm; thùng bằng cây; rương (đựng) bạc; kho, chỗ để tiền-bạc, hộc xe; cái trống. *Remplir les caisses*, bỏ cho đầy **rương** (**hòm, thùng**). *Planter dans des caisses*, trồng trong **thùng cây**. *Une caisse de vin*, một **thùng** (12 ve) rượu nho. *Caisse à eau*, **thùng** (đựng, chứa) nước. *Caisse forcée par des voleurs*, **rương bạc** bị ăn-trộm nó **cạy** (**phá, bẻ khóa**). || *Aller à la caisse*, đi tới (đến) **kho bạc**. || *Caisse de tambour*, **giăm** trống; **cái trống**. *Grosse caisse*, **trống** lớn. *Battre la caisse*, đánh **trống**.

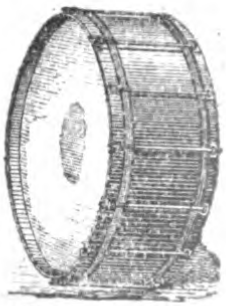
Grosse caisse

caissier n. m.: kẻ coi kho; kẻ giữ tiền-bạc; chủ-thủ.

caisson n. m.: xe chở thuốc đạn lương-phạn; hộc xe, khoang xe

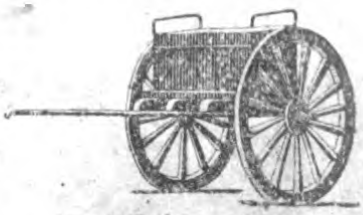
Caisson

cajoler v. a.: tưng; nựng; dỗ; dỗ-dành; mơn-trớn. *Cajoler qqn*, **dỗ-dành** người-nào. *Cajoler les grands*, **lấy lòng** kẻ lớn. *Cajoler un enfant*, **dỗ** con-nít. || *Cajoler une fille*, **ve** gái, **chọc** (**ghẹo**) gái.

cajolerie n. f.: sự dỗ-dành; lấy lòng lấy bề.

cal n. m.: chai (da). *Il vient des cals aux mains à force de travailler*, làm lắm nó **chai** tay đi.

calamité n. f.: sự hoạn-nạn, sự tai-hại, (tai-biến, tai-nạn, tai-ách). *Les calamités publiques*, **sự tai-biến** trong Nước. *Conjurer les calamités*, nhương **tai** tống **ách**.

calamiteux, euse adj. tai-nạn, khốn-khó. *Temps calamiteux*, lúc **hoạn-nạn khốn-khó**.

calao n. m.: chim hồng-hoàng; chim bù-cát.

calcaire adj.: có vôi. *Pierres calcaires*, đá hầm (làm) vôi.

calciner v. a.: hầm ra vôi; nung vôi, T. || *Un rôti calciné*, thịt quay (nướng) **cháy đen**.

calcul n. m.: sự tính, sự tính-toán; sự tính-ra, sự lo-liệu tính-toán; bệnh trái-ké, bệnh kén, T. *Calcul exact*, **sự tính** nhằm (trúng). *Calcul faux*, **sự tính** lộn (sái, quấy, bậy). *Faire d'avance son calcul*, đã **tính-toán lo-liệu** trước đi. || *Calcul urinaire*, **trái-ké, bệnh kén**. *Avoir le calcul*, mắc **bệnh kén** (**trái-ké**).

calculateur, trice, n.: kẻ biết tính-toán.

calculer v. a.: tính, toán; tính-toán. *Calculer la distance*, **tính** cho biết xa gần là bao-nhiêu. *Calculer le sort*, **toán** số mạng. *Calculer combien son argent rapporterait*, **tính** coi cho biết bạc **minh sẽ** (té) lời ra được là bao-**nhiêu**. *Calculer les éclipses*, **toán** (**tính**) nh thực, nguyệt-thực. *Calculer avantages de...*, **tính** (**cân**) hại... *Calculer de tête*, **tính** ro

cale n. f.: đồ chêm (**đồ kê**); lư (đáy) tàu; chỗ cất hàng **lên** || *Être à fond de cale*, (ở **dưới đ** rốt đáy, tột đáy tàu) = **nghèo k** ráo (cháy) túi. || *Cale d'un q* (*port*), bến cất hàng **lên bờ**.

calebasse n. f.: trái **bầu**, (ph khô để đựng nước, **rượu**, **hay** làm trái nổi ôm mà tập **lội**). *Un calebasse de vin*, **một bầu rượ** *Nager à l'aide de calebasse*, ô **bầu** mà lội.

calebassier n. m.: cây *ou* **dây bầ** *Planter des calebassiers*, **trồn bầu**. *Un calebassier donne une d zaine de calebasses*, một **dây bầ** ra được trót chục trái **bầu**.

calèche n. f.: xe (lớn bốn bánh.

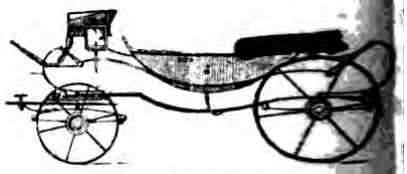

Calèche

caleçon n. m.: quần mặc lót trong. *Caleçon de bain*, **quần** mặc đi tắm, hay-là **quần** xà-lỏn mặc mà lội.

calembour n. m.: tiếng nói **giễu** (tiếng giống nhau mà **nghĩa** khác).

calendes n. f. pl.: tên chỉ **ngày** mồng một (sóc nhựt dân **Rôma**, mà dân Grêcô dùng mà **chỉ đầu** tuần, không có chỉ mồng **một** tháng, cho-nên tục nói: *Renvoyer aux calendes grecques*, (hẹn **đến** ngày mồng một tháng **grêcô**), nghĩa-là, **chẳng hề... khi nào hết**.

calendrier n. m.: lịch.

epin n. m.: cuốn sổ nhỏ (để ên **cho** nhớ). *Mettre sur le cale-r*, **biên** (ghi) cho nhớ.

er v. a.: kê, chêm. || *Caler la ile*, **hạ** buồm; chịu đầu. || *Caler n.*: **khẳm**. *Le navire cale trop*, **u khẳm** liếm (đừ).

ler v. n.: nhúc-nhát, thối lui.

lfatage n. m.: sự, việc xảm trét.

lfater v. a.: xảm, trét.

lfeutrage n. m.: sự nhét (trám, it) **lỗ** hở cửa, vách...

lfeutrer v. a.: trám (nhét, bít, hất) **lỗ hở** cửa lại.

alibre n. m.: đường-kinh (trung-im) **cái** ống (như lòng súng); hức (mực) đo lòng súng, vóc đạn, oát cột... *Tuyau de 10 centimètres de calibre*, ống một tấc **rộng** (**miệng**). *Pièce de gros calibre*, súng **lớn**, súng **đại bác**, súng to lòng. *Fusil de calibre*, súng tay vừa **thức**. *Boulet de calibre*, đạn to (vừa lòng súng). *Colonnes de même calibre*, cột một **vóc** với nhau. || *Gens de même calibre*, người một bọn (phe) như nhau.

calibrer v. a.: cân-phân cho vừa. *Calibrer des balles*, cân-phân đạn cho đều (bằng) một thức với nhau.

calice n. m.: đài hoa (bông).

calice n. m.: chén thánh. *Elever le calice*, (dâng **chén thánh** lên); dâng chén thánh. || *Boire le calice*, uống **chén đắng**, chịu sự khốn-khó.

Calice

calicot n. m.: vải hồng-mao).

califourchon (**à**) loc. adv.: chàng-hảng. *Se mettre à califourchon*, ngồi **chàng-hảng** ra (như cỡi ngựa).

calin, e adj., n.: lừ-nhừ; hay mơn-trớn.

calleux, euse adj.: chai đi. *Mains calleuses*, tay **chai** (da lại). *Peau calleuse*, da **chai** cứng. || *Conscience calleuse*, lương-tâm **chai-đá**.

calligraphe n. m.: kẻ viết chữ hay; tốt hoa tay.

calligraphie n. f.: nghề, phép viết chữ hay.

calligraphique adj.: thuộc về phép viết chữ hay. *Exercices calligraphiques*, sự tập viết, sự tập chữ cho hay.

calmant n. m.: thuốc êm; (thuốc đặt hay-là uống cho êm cho bớt đau).

calme n. m.: sự tịnh; sự lặng gió. *Calme plat*, (biển) **lặng** như tờ. *Le calme des nuits*, **sự tịnh** (**thanh-vắng**) ban đêm. || *Le calme d'un malade*, **hồi** (**cơn**) bệnh **êm** (**yên**).

calme adj.: tịnh; lặng; yên, (bình-tịnh, lặng-lẽ). *Mer calme*, biển **lặng**. || *Homme calme*, người **đằm-thắm**. *Le malade est calme*, người bệnh **êm** (**nhẹ**).

calmer v. a.: làm cho tịnh, làm cho lặng. *Calmer la colère*, **làm cho nguôi-ngoai** lòng giận. *Calmer l'esprit*, **làm cho yên** trí **yên** lòng. *La mer calmée*, biển **lặng**.

calomel hay-là **calomélas** n. m.: khinh-phấn *ou* băng-sương phấn, c.

calomniateur, trice n.: kẻ bỏ-vạ (nói thêm nói thừa); kẻ vu-thác.

calomnie n. f.: sự bỏ-vạ (vu oan, vu-thác), sự nói thêm nói thừa, sự vu-oan hoán-trái.

calomnier v. a.: bỏ-vạ, nói thừa; vu-oán, c.

calorifère adj.: hay dẫn hỏa hay đem khí nóng. *Calorifère* n. m.: ống chuyền hơi nóng (cho ấm).

calotte n f.: mũ (mão); cú, giọi đầu; vả mặt, bạt tai. *Porter la calotte*, đội **mũ (mão)**. || *Calotte des cieux*, (mũ trời); trời. *Sous la calotte des cieux*, dưới trời; dưới đời, trên đời, trong đời. || *Donner une calotte*, giọi đầu, vả-mặt, bạt tai một cái. *Recevoir une calotte*, bị một **giọi (vả; cú; bạt-tai)**.

Calotte

A calotte sphérique

calque n. m.: nét đồ.

calquer v. a.: đồ theo.

calvitie n. f.: sự sói đầu. *Calvitie précoce*, **sự sói đầu** sớm.

camail n. m.: áo choàng vai (Giám-mục cùng Thầy-cả có phép riêng mặc).

camarade n. m.: bạn, bậu-bạn. *Camarades d'école*, **bạn** học. *Camarades d'enfance*, **bạn** chơi với nhau thuở nhỏ. *Camarades de bureau*, đồng liêu, liên-hữu, c., đồng ty với nhau (kẻ làm việc một chỗ với nhau).

camaraderie n. f.: tình-nghĩa, bạn-tác; sự quen nhau lắm.

camard, e adj., n.: sệp mũi; người sệp mũi.

cambrer v. a.: làm cho cong (vòng nguyệt); làm cho ra uinh đi. *Cambrer une pièce de bois*, **đẻo cong** khúc cây. *Cette poutre se cambre*, cái đà nầy nó **oằn (oặt, cong)** xuống. *Une taille cambrée*, lưng **eo**, ễn lưng.

cambuse n. f.: chỗ phát đồ-ăn đồ-uống dưới tàu; quán nhỏ.

cambusier n. m.: kẻ phát đồ-ăn đồ-uống dưới tàu.

caméléon n. m.: con **cắc-ké**; c kì-nhông.

Caméléon

camelote n. f.: hàng xấu; đồ xấu, đồ hàng.

camérier n. m.: kẻ hầu phòng Đức-giáo-tông.

camerlingue n. m.: ông Cardinal nhíp-chánh (l Đức-giáo-tông tịch đi mà đa lo chọn ông khác).

camion n. m.: kim găm **nhỏ**; chở có bốn bánh thấp.

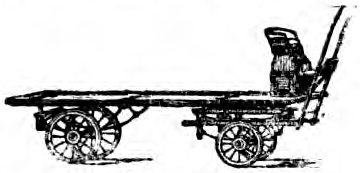
Camion

Camomill

camomille n. f.: hoa (bông) cúc.

camp n. m.: (tân thứ, c.); **trại quâ** dinh cơ; binh đóng; phe **(bè, T.** phe-đảng. *Etablir, asseoir le camp* đóng **trại**, đóng **binh**. *Lever l camp*, (dở **trại** đi), dời đi. || *Divi sés en deux camps*, chia **phe** ra phân ra hai **bè** (phe). || *Aide d camp*, tán lý, c.. (mộ-tân, **trưởng** sử, tùy-phái, c.).

campagnard, e n.: kẻ ở **ruộng**-nương rẫy-bái; người **nhà-quê**.

campagne n. f.: đồng nội; cánh đồng; đồng-ruộng, hoa-màu, ruộng-rẫy; chiến-tràng (trường); sự đi đánh giặc. *En pleine campagne*, giữa **đồng**, ngoài **đồng**. *Une rase campagne*, **đồng trống**, **đồng** nội. *Aller à la campagne*, đi **nhà-quê (nhà vườn)**, đi ra **thú-quê**. *Être à la campagne*, ở **nhà-quê**; ở **ruộng-nương rẫy-bái**. *Gens*

la campagne, người **nhà-quê**, ười ở **ruộng** ở **rẫy**. || *Maison campagne*, nhà **vườn**, nhà **quê** ở **chơi cho** vắng-vẻ). *Battre campagne*, (đuổi chim đuổi t)=**nói lẳng** (quanh), nói sẳng y). || *Entrer en campagne*, đi ıh **giặc**. || *Pièces de campagne*, ıg **lớn nhẹ đem** o **binh khi** kéo đi nh **bộ**. || *Faire ses mières campagnes*, ới **đi đánh giặc** lần u)=**chưa thạo**, chưa en **chưa từng**.

npanile n. m.: lầu ác, tháp) chuông ống.

Campanile

npanule n. f.: dây m-bìm; hoa bìm-m.

Campanule

mpement n. m.: sự ng **trại**, đóng binh

mper v. n.: đóng trại. *campe là*, người ừng **binh** *ou* **đóng binh** lại đó.

mper v. a.: đóng lại ngừng lừng) lại. *Camper son armée*, **đóng** inh **lại**. *Ici nos gens se campèrent*, ến đây quân ta **đóng lại, dừng** ại. || *Se camper dans un fauteuil*, gồi **xề** trên ghế dựa. || *Il se campa droit devant moi*, nó **đứng** hẳn-ngần trước mặt tôi.

amphre n. m.: long-não; băng-phiến.

amphré, ée adj.: có bỏ long-não, băng-phiến. *Eau de vie camphrée*, rượu mạnh bỏ long-não *ou* băng-phiến.

amus, e adj.: (có mũi vẳn và giẹp), sệp **mũi**.

anaille n. f.: (đồ chó), quân bá-láp; người hèn-hạ. *Ces canailles-là!* quân **chó-chết** ấy! **đồ khốn**!

canal n. m.: kinh, (kênh), kinh-đào; sông đào; mương, cống. *Creuser, percer un canal*, đào **kênh**, xẻ **rãnh**. *Canal de dérivation*, **kếnh** khai lấy nước. *Canal d'irrigation*, **cống** khai cho nước sông vô ruộng mà tưới. *Canal de dessèchement*, **kênh rãnh, mương** khai cho ráo nước. *Nettoyer, curer un canal*, vét **kênh**. || *Par le canal de...*, nhờ bởi... *La Basse Cochinchine a beaucoup de canaux*, đất Nam-kỳ có nhiều **kênh**.

canalisation n. f.: sự (việc) đào **kênh** xẻ **rãnh**.

canaliser v. a.: đào kinh, khai kênh. *Canaliser un pays*, **đào kênh xẻ rãnh** trong xứ nào cho thông.

canapé n. m. ghế dài (ngồi được nhiều người, nằm nghỉ cũng được nữa).

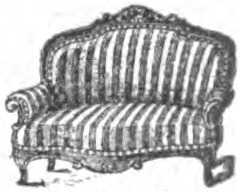
Canapé

canard n. m.: con vịt. *Mouillé, trempé comme un canard*, ướt loi-ngoi lót-ngót như **vịt**. || *Cette nouvelle n'est qu'un canard*, cái tin ấy là **tin huyễn** (**chuyện bày đặt**) mà-thôi. || *Cette flûte fait des canards*, cái ống quyển nầy nó kêu **tiếng sái giọng** và **chát-chúa**.

Canard

canarder v. a.: núp, (rình) mà bắn; hát-quấy.

canari n. m.: chim bạch-yến, chim hoàng-yến (xứ *Canaries*).

cancan n. m.: lời nói hành, (nói chuyện người nầy người kia). *Faire des cancans*, nói hành; nói chuyện người-ta.

cancaner v. n.: nói hành.

cancanier, ère adj., n.: hay nói hành; hay xoi-bói chuyện người-ta.

cancer n. m.: (cua, cua biển); cự-giải (mùi cung) là cung thứ bốn vòng huỉnh (hoàng) đạo. *Le tropique du cancer*. đàng **huỉnh-đạo** bắc (hạ chí quyện bắc đai, c.).

cancer n. m.: sang-độc; ung-nhủ, nha-cam.

cancéreux, euse adj.: thuộc về ung-độc, sang-độc, nha-cam. *Tumeur cancéreuse*, mụt **độc**. *Ulcère cancéreux*, ghẻ hay ăn lở tầm-huầy ra.

candélabre n. m.: chơn-đèn có nhiều ngọn (chân nến, T.).

Candélabre

candeur n. f.: (trắng tinh); tánh ngay-lành, thật-thà, trong-sạch.

candi adj. m.: trong như thủy-tinh. *Sucre candi*, đường **phèn**. *Fruit candi*, trái cây có rim (rắc) **đường phèn** bao xung-quanh.

candidat n. m.: kẻ chạy (xin) chức; kẻ vô ứng thí (đời xưa những kẻ chực thể ấy thì mặc áo trắng cả).

candidature n. f.: sự lo (xin) chức phận. *Poser sa candidature*, ra mặt chịu bàu-cử.

candide adj.: (trắng bạch) chơn-chất, thật-thà; tinh (ròng).

cane n. f.: vịt mái. *Marcher comme une cane*. đi lệt-bệt như vịt mái.

canevas n. m.: thứ vải gai thưa để mà thêu làm nệm; phóng, phác đại-khái ra (làm đề, làm chừng).

cangue n. f.: gông, gông-c *Mettre à la cangue*, đóng **gông** lại. *Porter la cangue*, mang **gông**.

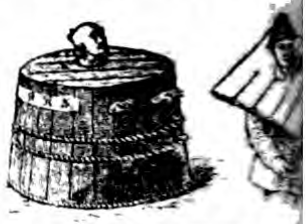
Cangues

canicule n. f.: tên tinh-tú (chòm, đám đống-sao) kia; mùa **nực** trở

canif n. m.: dao nhỏ (để cắt lông ngỗng, để vót viết chì).

Canif

canin, e adj., n.: thuộc về c răng chó. *Race canine*, dòng d chó. || *Faim canine*, xấu ch đói; đói hung quá. *Dents cani* răng **chó**. *Il a perdu une can* nó đã rụng đi hết một **cái** r **chó**. *Les canines servent à rom et à briser les corps durs*, **răng** để mà cắn cho giập cho **nát** nhỉ đồ cứng.

canne n. m.: (thứ tre trúc kia, lau, đế, sậy); gậy cầm tay. *Canne à sucre*, cây mía. *Donner un coup de canne*, đánh cho một **gậy** (**cây**). *Lever la canne sur...* gia **gậy**. || *Marcher la canne à la main*, xách **gậy** đi dạo xóm mãi.

Canne à su

canneler v. a.: xoi cho **lòi đườ** chỉ ra, xoi lòng nứa. *Cannel une colonne*, xoi cột cho **có đườ** chỉ đứng chung-quanh. *Colon cannelée*, cột **xoi lòng nứa**.

cannelle n. f.: quế, hanh (thanh) quế, miếng quế, láng quế. Cái mỏ vịt *ou* cái vòi (làm bằng **cây bằn**

Cannelle

ıg để mà ra rượu thùng).

ıelure n. f.: đường chỉ xoi ıg xung quanh cột ı, đường xoi dọc ; lòng nứa.

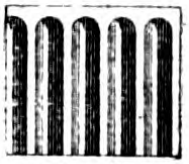
Cannelure

ıette n. f.: V. **can-** **le.**

ın n. m.: súng lớn, súng đại . *Canon de fonte*, **súng** gang *on de fer*, **súng** sắt. *Canon de ıze*, **súng** đồng *Un canon*, một ıu *ou* vị **súng**. *Un coup de ca-*, một mũi (tiếng, mồi, phát) g. *Portée du canon*, lằn **súng**.

canoniser v. a.: phong thánh, phong làm thánh; đem vào sổ sách thánh.

canonnade n. f.: tiếng súng lớn bắn một lượt; sự xổ súng lớn. *Le bruit de la canonnade*, tiếng súng lớn bắn (nổ) ầm-ầm.

canonner v. a.: bắn (súng lớn). *Canonner une ville*, **bắn** thành. *Les deux flottes se canonnèrent longtemps*, hai đạo thủy **bắn nhau** lâu.

canonnier n. m.: lính cấp vô việc bắn súng lớn; lính pháo thủ.

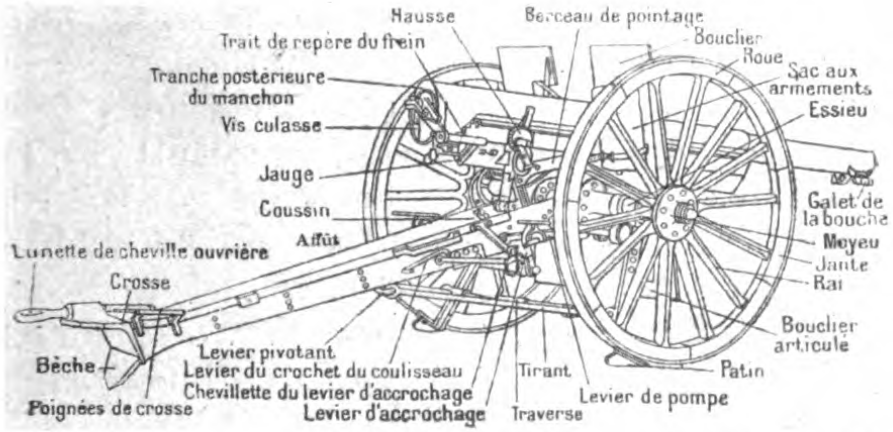

Canon (actuel) de campagne de 75 millimètres, à tir rapide. (V. ARTILLERIE)

Canon d'un fusil, lòng cây **súng** y.

ıon n. m.: luật-phép; chiếu- ıỉ Hội-thánh. *Canon de l'Eglise*, -phép, luật-lệ Hội-thánh. || *Ca-ın de la Messe*, những tấm kinh ıính lễ Mi-sa. *Droit canon*, luật- Hội-thánh.

ıonique adj.: y-theo sách thánh, ıật-lệ Hội-thánh. *Droit canoni-ıe*, lễ-phép, luật-lệ Hội-thánh. *es cinq livres canoniques chinois*, ách ngũ-kinh Tàu.

ıoniquement adv.: theo phép, luật-lệ Hội-thánh.

ıonisation n. f.: sự phong thánh.

canonnière n. f.: lỗ châu mai (núp mà bắn); tàu trận nhỏ trí súng lớn; ống thụt trái nổ (của con nít chơi).

Canonnière

Canonnière

canot n. m.: tam-bản.

canotier n. m.: kẻ chèo tam-bản; kẻ ham đi chơi tam-bản.

Canot

cantatrice n. f.: con hát; người nữ ca-xướng, hát-xướng.

cantharide n. f.: ban-miêu. *Mou-*

che cantharide, con ban-miêu.

cantine n. f.: quán cơm (rượu, nước) cho quân-lính, cho tội-nhơn, cho bọn làm mướn.

Cantharide

cantinier, ère n.: kẻ bán quán.

cantique n. m.: bài ca, ca-vịnh.

canton n. m.: tổng. *Un canton*, một tổng. *Chef de canton*, ông tổng; chánh tổng. *Sous-chef de canton*, phó tổng.

cantonal, e, adj.: thuộc về tổng. *Ecole cantonale*, trường tổng.

cantonnement n. m.: sự rã binh ra trong tổng-hạt; chỗ đóng binh. *Cantonnement de pêche*, sự phân sở thủy-lợi.

cantonner v. a.: rã binh ra trong các tổng. *Cantonner les troupes*, cho binh rã ra trong tổng-hạt.

cantonnier n. m.: kẻ coi việc tu-bổ (bồi-bổ) đường sá lại.

caoutchouc n. m.: nhựa thun (rán, nó dài ra, buông nó giùn lại như đồ-trọng).

cap n. m.: đầu (thường dùng trong những cách nói sau nầy): *De pied en cap*, từ dưới chơn lên tới trên đầu. *Mettre le cap au large*, chỉ mũi tàu ra khơi. *Cap à cap*, chấu đầu, giao đầu.

cap n. m.: mũi biển. *Doubler un cap*, gác (qua, lận) mũi biển.

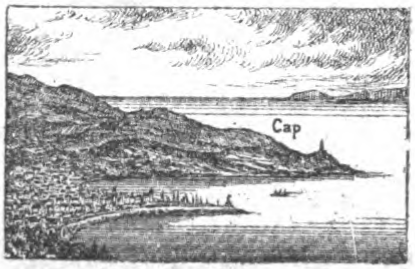

Cap

capable adj.: chứa (đựng) được; hay, giỏi, có-tài. *La forme ronde est la plus capable*, cái hình tròn, chứa được nhiều hơn hết. || *Capable d'une erreur*, có lẽ lầm đ || *Capable de tout*, làm cái-gì c được. || *Hommes capables*, n giỏi (có tài). || *Faire le cap* làm tài hay (tài khôn) *ou* làm giỏi (làm phách).

capacité n. f.: sức chứa; sự tài hay (sở năng, c.). *Mesure capacité*, đồ lường (cho biết c chất được bao-nhiêu). *Mar d'une grande capacité*, nồi đ được nhiều lắm; nồi lớn. || *S ma capacité*, theo sức tôi. *C cité hors ligne*, tài (giỏi) không a || *Brevet de capacité*, bằng-cấ

caparaçonner v. a.: che, phủ (b lá-phủ). *Cheval caparaçonné*, n có phủ lá-phủ.

cape n. f.: (đầu) thứ áo có phủ đ buồm lớn cột lòng. || *Sous c* (dưới áo phủ đầu) = kín; *Rire sous cape*, cười thầm, c lén. || *Être, se tenir à la cape*, (t buồm lại không cho tàu c mau) = chầm-chơn, cầm-chừ đó.

capharnaüm n. m.: (tên thần chỗ để đồ tụ-tập chất bậy-bạ.

capillaire adj.: (sợi tóc) mảnh n sợi tóc. || n. f.: kê-cước thảo, || *Vaisseau capillaire*, mạch m nhỏ như sợi tóc; huyết quản, *Les capillaires*, đàng nhỏ m chạy; vi tư huyết quản, c.

capitaine n. m.: (kẻ làm đầu c quản); quan-cai, cai-đội; quả thuyền, chúa-tàu. *Capitaine d'i fanterie*, cai-đội (quan-ba-r (vành) vàng cai một đội binh b *Capitaine de vaisseau*, quan quả đốc tàu chiến-lớn, (quan nă khoanh (vành) vàng quản tà chiến lớn). *Capitaine de frégat*

quản-đốc tàu chiến trung
n năm ren 3 vàng 2 bạc quản
chiến trung). *Capitaine de na-*
chúa-tàu (buôn) (thuyền chủ,
apitaine au long cours, **chúa-**
buôn. *Capitaine de port*, **quan**
ngữ. *Capitaine de voleurs*,
đảng (ăn-trộm ăn-cướp).

al, e, aux, adj.: chính, cái,
nhứt; hệ trọng, hệ đến
g (mệnh, T.); đáng tử-hình.
l capital, **chính** chủ-chốt,
chính, nhứt, việc **đoan-đầu**).
capitale thành **nhứt,** (**đầu**)
-đô, thành **kẻ chợ**. || *Sentence*
tale. án **xử-tử**. || *Peine capitale*,
ử. *Lettre capitale*, chữ **cái,**
hoa, chữ **đầu**. || *Crime capital*,
đáng chết, tội **chết chém**.

tal n. m.: vốn (bổn c.), vốn-
; việc (đều) trọng (-nhứt,
h), cái chính, cái cần, cái
t. *Manger rentes et capitaux*,
hết cả lời cả **vốn**. *Capital des-*
à un commerce, **vốn** xuất ra
buôn-bán. *Les intérêts dépas-*
le capital, lời (lãi, T.) quá **vốn**.
capital est de... việc **nhứt**
nhứt) là...

itale n. f: kinh-đô, đế-kinh,
h-thành; kẻ-chợ, chốn trường-
Huế est la capitale de l'Annam,
nh Huế là Kinh-đô nước An-
m.

pitaliser v. a.: thêm vô, nhập
làm vốn; thâu-góp, tích-trử
c-tiền.

pitaliste n. m.: kẻ có vốn; kẻ to
n (có nhiều vốn); kẻ giàu-có,
nhiều của-cải.

pitation n. f.: thuế thân, (thuế
ng, T.). *Payer sa capitation*,
ng **thuế thân**.

capiteux, euse adj.: hay công lên trên đầu. *Vin capiteux*, rượu uống vô **hay say, hay phừng lên**.

capitonner v. a.: dồi bằng tơ gốc; lót, dồi. *Boite capitonnée*, hộp trong có **lót giẻ, dồi bông**.

capitulation n. f.: sự lai-hàng, (sự đánh không lại phải giao thành-lũy cho giặc mà hàng-đầu).

capituler v. n.: đầu, hàng-đầu, lai-hàng, chịu phép.

caporal n. m.: cai, bếp (trong binh bộ, cai một thập quân).

capote n. f.: áo có cái phủ đầu; mui xe; áo đở (che) mưa của lính; thứ nón nhỏ của đờn bà. *Voiture à capote*, xe **mui**. *Baisser la capote*, sập **mui** xuống.

Capote

caprice n. m.: chứng; (ý muốn khi không ở đâu thình-lình vụt tới); ý riêng, cơn riêng. *Par caprice*, tự-ý, không thật chừng (khi muốn thế-nầy khi muốn thế khác). *Faire à son caprice*, làm theo **ý riêng** mình mà-thôi. *Les caprices de la fortune*, sự **biến đời không chừng-đổi** cái số mạng. *L'enfant a beaucoup de caprices*, con-nít hay **trái chứng**.

Capote

capricieusement adv.: cách không thật tính, tự ý; tùy chứng riêng mình.

capricieux, euse adj.: có chứng; tự-ý; hay trái chứng, chúng-chứng. *Les femmes sont capricieuses*, đờn-bà **có nhiều chứng,** (**hay trái chứng**).

capricorne n. m.: cung thứ mười vòng huình-đạo. (Ma-kiết *ou* Sửu-cung, c.); loại côn-trùng có hai

cái râu dài. *Tropique du capricorne*, đường ma-kiết cung; đông chí quyện nam đai, c.

Capricorne

câprier n. m. : cây bún, cây chùy-cổ.

capsule n. f. : vỏ, bao hột (trái cây); hột nổ súng.

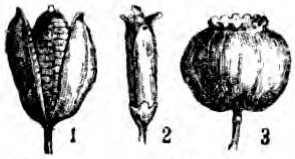
Capsules : 1, D'iris ; 2, D'œillet; 3, De pavot.

capter v. a. : lấy lòng; dỗ-dành. *Capter la confiance*, **lấy lòng** cho người-ta tin.

captieusement adv. : cách mưu-mô.

captieux, euse adj. : mưu-chước, khuẩn-khúc; hay lừa-đảo, quỉ-quái; hay dỗ (rủ, quến); làm cho mắc. *Raisonnement captieux*, lý nói, **chước hay làm cho mắc.**

captif, ive adj., n. : bị bắt, bị cầm; kẻ bị bắt làm-tôi. *Oiseau captif*, chim **nhốt**, chim **lồng**. *Ballon captif*, tàu khí **còn bịn** (chưa thả). *Racheter les captifs*, chuộc **kẻ phải làm tôi.**

captiver v. a. : bắt (cầm lại). *Captiver sa femme*, **cấm cung** vợ lại. || *Les affaires me captivent entièrement*, việc-vàn nó **ràng buộc** tôi luôn. || *Captiver l'attention*, làm cho người-ta lóng tai (mà nghe, mà coi). || *Captiver l'esprit*, **mua** lòng.

captivité n. f. : sự bị bắt; phận kẻ phải bắt làm tôi. *Tenir en captivité*, **cầm lại; bắt cầm lại.** *Racheter de captivité*, chuộc cho khỏi **làm tôi.**

capture n. f. : sự bắt; của bắt được.

capturer v. a. : bắt, lấy. *Capturer un débiteur*, **bắt** nợ. *Capturer des marchandises de contrebande*, hàng lậu, đồ cấm.

capuchon n. m. : lúp đầu; kì trập; áo phủ-đầu.

Capuch

caquet n. m. : tiếng gà tục-tác; sự nói phách, sự hay nói um. *Tu m'étourdis avec ton caquet*, mầy **đánh phách nói** rầy tai lắm. *Rabattre, rabais le caquet*, (làm cho **hết tục** đi) = làm cho hết **khua miệng liếng** đi.

caqueter v. n. : tục-tác, (cục-tà hay nói, nói om-sòm.

caqueteur, euse n. : hay tục-tà hay nói dai.

car conj. : vì; bởi-vì, **vì-chưng.**

carabin n. m. : học-trò **học** ng châm-chích mổ-xẻ.

carabine n. f. : súng vắn **nhẹ**, lo xoi lòng nứa.

carabinier n. m. : lính cầm sú carabine.

Carabinier

caracoler v. n. : chạy vòng nong.

caractère n. m. : chữ; tánh-nết, tánh-khí; lòng mạnh-mẽ; dấu chỉ; tước, chức, quyền. *Caractères d'écriture*, **chữ** viết. *Caractères chinois* (*idéographiques*) **chữ** nhu *ou* nho. *Traits de caractères*, nét **chữ.** || *Bon caractère*, **tánh-khí** tốt. *Caractère irascible*, **chứng** hay giận (hờn). || *Il fi preuve de caractère*, nó tỏ r nó có **lòng mạnh-mẽ vững-vàng.** || *Homme sans caractère*, người không được **trí chắc-chắn vững-vàng.** || *Caractères ineffacables*,

débiles, **dấu** chẳng hay mất i, lu) được. || *C'est le caractère de la jeunesse*, ấy là **tánh-khí** ng, **nết**) kẻ còn nhỏ tuổi. *ir caractère pour...*, có **quyền** . *Caractère de juge*, **quyền** n) quan đoán-xử

ctériser v. a.: chỉ dấu... chỉ . *Ce qui caractérise une ma-*, cái **chỉ dấu** bệnh ra làm *Le règne de Tự-đức est caérisé par de nombreuses calas publiques*, đời vua Tự-đức i thì **có dấu** nầy làm khác là hiều tai-biến lắm

actéristique adj., n. f.: dấu g; dấu (chỉ) phân-biệt. *La e s est la lettre caractéristique là est la caractéristique du iel...*, chữ *s* là chữ **chỉ riêng** biết là tiếng ở số-nhiều.

fe n. f.: bình, ve ng chai hay-là y-tinh để đựng c đựng rượu). *carafe d'eau*, một nước.

Carafon, carafe

afon n. m.: ve *carafe* nhỏ.

ambolage n. m.: sự đánh lăn nh một cái trúng hai trái. *Jouer carambolage*, đánh cho trúng i.

ambole n. f.: trái lăn đỏ để inh giữa mà chọi; trái khế.

amboler n. m.: đánh (lăn) trúng i. *Ma bille a carambolé*, trái của tôi nó **trúng đôi**.

ambolier n. m.: cây khế.

ramel n. m.: đường thẳng, rờng xên.

rapace n. m.: vỏ, mu (rùa và ững con cứng da). *Carapace de tortue*, **mu rùa**. *Carapace de crabe*, **vỏ cua**.

caravane n. f.: lũ, bọn (kẻ đi đường, bộ-hành). *Partir en caravane*, đi

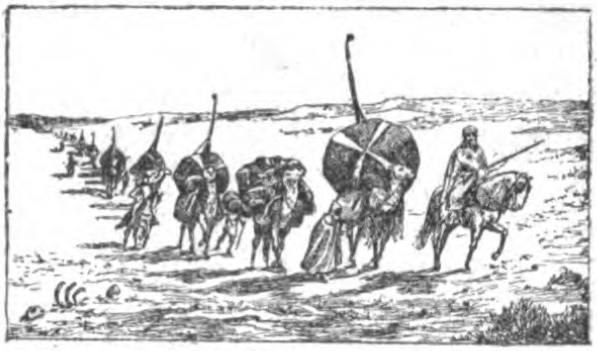
Caravane

cả đoàn, đi một **lũ**, cả **lũ**. || *Faire ses caravanes*, đi hoang, hoang-lung.

carbonate n. m.: hoa-nhụy thạch, c.

carbone n. m.: (vôi) môi-thạch, c.

carbonique adj.: thán-chất, c. (có than). *Acide carbonique*, khí khinh-thán-dưỡng.

carbonisation n. f.: sự hầm than, sự đốt cho ra than, thành than.

carboniser v. a.: làm cho ra than. || *Se carboniser*, ra than. *Des os carbonisés*, xương đã **ra than** (thâm đen đi).

carcan n. m.: khoen (vòng) sắt đóng cột để trói tội-nhơn (tù-phạm) vô đó; hình trói vô cột.

Carcan

carcasse n. m.: xương bộng (hài-cốt, c.); xương-cốt còn nguyên. *Carcasse de cheval*, **cốt** ngựa (còn nguyên).

cardage n. m.: sự (việc) chải lông chiên.

carde n. f.: cộng rau; bàn chải chải lông chiên.

Carde

carder v. a.: chải (gỡ) lông chiên (bằng bàn-chải).

cardeur, euse n. m.: kẻ chải.

cardinal, e, aux adj.: (chốt, đáy-chốt); chính, cái, trụ. *Les points cardinaux*, **chính** hướng. *Quatre points cardinaux*, bốn hướng **chính**, bốn **phương** trời(thiên-hạ). *Vents cardinaux*, gió **chính hướng** (đông, tây, nam, bắc).||*Quatre vertus cardinales*, tứ đức (bốn đức thường là công-bình, khôn-ngoan, tiết-kiệm, mạnh-mẽ). || *Nombre cardinal*, số đếm **cái**.

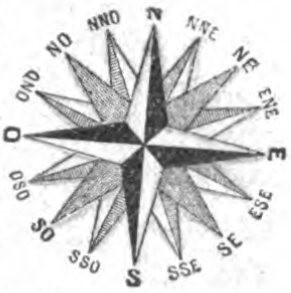

Rose des vents

cardinal n. m.: đức thầy thất thập trụ, tông-mai tể-tướng, (chức bảy mươi ông lớn trong triều Hội-thánh như viện nội-các cơ-mật Đức-giáo-hoàng); tên kêu thứ chim đỏ lông, (như chim hát bội). *Cardinal évêque*, Giám-mục **sung cơ-mật**. *Cardinal prêtre*, Linh-mục **sung cơ-mật**. *Cardinal diacre*, Phó-tế **sung cơ-mật**.

Cardinal

cardinalat n. m : chức tông-mai tể-tướng (thất thập trụ).

carême n.m.: mùa chay cả. *Rompre le carême*, phạm **mùa chay**, (không giữ mùa chay). *Le carême est bas*, vào **chay** sớm. *Le carême est haut*, vào **chay** muộn. || *Face, visage de carême*, mặt mét, ốm-o. || *Arriver comme Mars en carême*, tới chắc (chẳng sai như tháng Mars làm-sao cũng nhằm mùa chay).

carènage n. m.: sự sửa lườn tàu.

carène n. f.: cái lườn tàu (từ dưới đáy lườn lên tới mặt nước). *Mettre un navire en carène*, **trình** mà sửa. *Donner la carène à vaisseau*, sửa **lườn tàu lại**.

caressant, e adj.: hay nậng, vuốt-ve, mơn-trớn. *Un chien ressant*, chó **hay mằng, hay gi** || *Paroles caressantes*, lời nói **ngọt**.

caresse n. f.: sự nậng-nịu, vu ve, mơn-trớn.

caresser v. a.: nậng-nịu, vuốt-vỗ-về. *Caresser son enfant*, n con. || *Caresser la bouteille*, (vu **ve** cái ve); hay uống **rượu**.

cargaison n. f.: đồ chở **một ch** tàu; đồ tàu chở.

cargue n. f.: dây lăn **buồm** trục.

carguer v. a : xếp, cuốn **lại**. *C guer les voiles*, **lăn buồm, cu** buồm **lại**.

caricature n. f.: hình vẽ **ra** nhạo-báng.

carie n. f.: sâu, siết ăn **răng**; (bệ làm hư lúa, gạo, xương, **răng**)

carier v. a.: xoi, đục, phá, **làm** (bởi sâu, siết)... *Os carié*, **xươ hư**. *Dent cariée*, răng **sâu (siết)** *Arbre carié*, cây bị **sâu xoi, m** (bò-xè...) **đục**.

carillon n. m.: tiếng **chuông** nhiều giọng; sự đánh **(dộn** chuông nhặt tiếng và **có nhị** nhàng. *Sonner le carillon*, đán (dộng) chuông khoan **nhặt nhị** nhàng. *Sonner à double carillo* đánh chuông lia-lia (**liên thinh** || *À double, triple carillon*, **lắm** quá, quá sức.

carillonner v. n.: đánh **chuôn** có ca có giọng; làm um. *Pour que le fête a-t-on carillonné?* **lễ gì m đánh chuông có ca có giọng kìa**

J'ai eu beau carillonner à sa rte... tôi tới cửa nó tôi réo tôi u hết sức...

mélite n. f. : bà nhà dòng *Carel.*

min n. m., adj. : (màu (sắc) đỏ ều như son, hồng-đơn, cánh-ến, râm, nhứt phẩm hồng *ou* ròng). || *Lèvres de carmin*, môi n. *Robe carmin*, áo điều (đỏ).

rnage n. m. : (sự làm thịt); sự ném-giết.

rnassier, ière adj. : hay ăn thịt ống, *Animaux carnassiers*, loài ay ăn thịt sống. n. m. : *Les carassiers*, loài cầm thú.

rnassière n. f. : túi đựng chim ã bắn được

Carnassière

rnaval n. m. : lễ vui-hơi (từ lễ ba-vua cho ến mùa chay cả).

rnet n. m. : cuốn sổ nhỏ ỏ túi, để biên vặt).

rnivore adj., n. : hay ăn thịt. *homme est carnivore*, người-ta à loại hay ăn thịt. *Les carnivores*, loại hay ăn thịt.

arotte n. f. : hồng (huình *ou* hoàng) la-bặc, (củ nghệ tây); uốn thuốc lá. *Carotte en alade*, củ hồng-la-bặc trộn giấm ăn xổi *ou* bóp xổi. || *Carotte de tabac*, cuốn thuốc lá. || *Tirer une carotte à qqn*, gạt, phỉnh, lận người nào.

Carotte

arotter v. a., n. : lường, gạt ; lận-mạt.

arottier, ière n. : kẻ hay đánh lường, ăn gian, ăn lận.

arpe n. f. : cá chép, cá gáy (lý ngư, c.). || *Saut de carpe*, cách nằm sấp mà nhảy vồng lên (như cá gáy). || *Muet comme une carpe*, (câm như cá chép), ngậm câm, không hay nói.

Carpe

carquois n. m. : cái giỏ (cái ống) giắt tên. *Le carquois se porte sur le dos*, cái gùi (cái giỏ) tên thường mang đàng sau lưng.

Carquois

carré, e adj. : vuông, (vuông-vức). *Figure carrée*, hình vuông. *Bonnet carré*, mũ vuông có bốn góc. *Former le carré*, bủa binh ra bốn mặt. *Bataillon carré*, cơ binh bủa (vuông) bốn mặt. || *Nombre carré*, số mình nhơn ra với mình. || *Racine carrée*, số-gốc mình nhơn lại với mình. || *Quatre est la racine carrée de seize*, số bốn là số gốc mình nhơn với mình, cái số mười sáu.

carré n. m. : hình vuông; tấm, miếng vuông; số bởi số mình nhơn với mình mà ra. *Faire un carré*, vẽ ra một cái hình vuông. *Scier en carré*, cưa (xẻ) vuông ra. *Un carré de papier*, một tấm (miếng) giấy vuông. *Tailler, couper en carré*, xắt, cắt vuông ra. || *Le carré des officiers*, căn phòng riêng để cho quan (chức-việc) dưới tàu. || *Le carré d'un nombre*, số bởi số mình mà nhơn với mình mà được (ra).

carreau n. m. : gạch tàu (gạch Bát-tràng, để lót (lát) nhà); kính lồng cửa sổ; bàn ủi; lá bài có chấm vuông đỏ; bệnh trướng (dày da bụng).; gối (nệm) vuông, (mà ngồi mà qui). || pl. : sét. *Paver... de carreaux*, lót (lát) gạch tàu

(đá, cẩm-thạch). *Carreau de vitre,* **vuông** kính lồng cửa. || *Rester sur le carreau,* bị giết tại **trận**. || *Carreau de tailleur,* **bàn-ủi**, thợ may ủi áo (đồ). || *Mettre le cœur sur le carreau,* mửa.

Carreau de tailleur

|| *Je n'ai pas de carreau,* tôi không có lá bài **carreau**. || *Les carreaux de Jupiter,* **sét**, (trời đánh). || *S'agenouiller sur un carreau,* quì trên **nệm-vuông**. || *Etoffe à carreaux,* hàng **bông vuông** (**hột mè, sa hột**).

carrefour n. m.: ngả ba, ngả tư (đường).

carrelage n. m.: sự lót nhà.

carreler v. a.: lót (lát) gạch; vá giày.

carreleur n. m.: thợ lót gạch.

carrément adv.: vuông-vức; ngay (hẳn-hòi). *Dire carrément,* nói **ngay**, nói **hẳn-hòi** (**chắc-chắn**), **chăm-bẩm**.

carrer v. a.: làm cho ra vuông; đẽo vuông. *Carrer une pierre,* **đẽo** (khẽ, đục) viên đá **ra vuông**. || *Carrer un nombre,* lấy một số mà nhơn lại với nó. || *Se carrer,* đi đứng bộ láu-xáu, xấc-xược.

carrière n. f.: (chỗ rào lại để mà đua); trường đua. || *Je laisse à quiconque l'honneur de la carrière,* mặc ai chác **lợi** đua **danh** || *Donner carrière...,* thả mặc ý... cho rộng... || *Se donner carrière à...,* **buông-lung** theo... || *Ouvrir et fermer la carrière,* (mở, đóng trường đua mặc ý); một mình một chợ; có tài vô song. || *Fournir toujours la même carrière,* cứ đi một **đường** ấy mãi (luôn). || *Courir dans la carrière,* **đua**, chạy **đua**. || *Entrer dans la carière,* vô (vào) **trường đ**
|| *Finir, achever sa carrière,* l
trọn **cái đời** (**thì**) mình **đi** || *Ch*
sir, se choisir une carrière, ch
lấy **nghề**, lựa lấy **phận mà** l
|| *La carrière militaire, des arm*
nghề võ, (**võ biền**, c.). || *Ent*
dans la carrière du Gouverneme
tùng **chánh**, c.; vô hàm **quan**
việc chánh-sự Nhà-nước; **ra** l
quan.

carrière n. f hầm đá. *Carrière*
Biên-hòa, **hầm đá ong bên Bi**
hòa. *Condamné aux carrières.*
(mắc)án phải đi khai **mỏ** (**hầm đ**

carrossable adj: đi xe **được**. *R*
te carrossable, đường **đi xe đư**
ou đường **xe đi được**.

carrosse n. m.: xe (bốn **bánh**
nhíp có mui). *Chevaux de r*

Carrosse sous Louis XIV

rosse, ngựa đi **xe**. *Rouler carros*
đi **xe**.

carrosserie n f.: nghề làm x
bán xe.

carrure n. f.: bề-ngang (**vai bề**
nầy qua vai bên kia); **kích** á
Homme large de carrure, ngư
nở vai *ou* có **bề-ngang**. *Habit étro*
de carrure, áo hẹp **kích**.

carte n. f.: (tấm giấy) **bài, lá** bà
tờ, giấy; thiệp; **bản-đồ**. *Carte*
jouer, bài, lá bài, bộ **bài**. *Joue*
aux cartes, đánh **bài**. *Battr*
brouiller, mêler les cartes, **xóc bà**
trộn **bài**. *Faire la carte,* **ăn** (bà
người-ta). *Perdre la carte,* b

ùng ăn lá bài mình đi. *Donner, faire les cartes*, chia **bài**. *ger en cartes*, chống (với) cái. *ouer cartes sur table*, (đánh để i trên bàn = làm chán-chường. *Tirer les cartes*, rút **bài** mà bói. *Carte de visite*, **thiệp** (giấy có đề a) thăm. || *Carte d'invitation*, **iệp** mời. || *Carte d'électeur*, **giấy** o người được bầu-cử. || *Carte entrée*, **giấy** (**tờ**) được phép vào. *Donner carte blanche*, cho **quyền** m mặc ý. *J'ai carte blanche là-ssus*, tôi được **toàn-quyền** (có iệp rộng) về đều ấy. || *Dîner à carte*, ăn theo **tờ biên món ăn**. *Carte de la Basse-Cochinchine*, **ản đồ** đất Nam-kì. *Dresser, faire carte d'un pays*, vẽ **bản-đồ** xứ ào.

rtilage n. m.: xương sụn; cốt ôn

rtilagineux, euse adj.: về xương m, cốt non.

rtomancie n. f.: phép coi con ái mà bói.

rtomancien, enne n.: thầy coi ái mà bói.

arton n. m.: bìa (giấy bồi dày để làm bìa); hộp bằng giấy; bì để giấy; tờ in thêm mà chữa hay-là mà thêm cho sách đã in rồi. *Relier en carton*, sách đóng **bìa** cứng). || *Roi de carton*, vua bằng giấy = vua giả, vua hát-bội. *Carton à chapeau*, **hộp giấy** đựng nón. *Affaire restée dans les cartons*, việc để treo ngành đó (trong **bì** giấy). || *Il y a un carton pour le livre imprimé*, có một **tờ** phụ thêm cho sách đã in rồi.

artonnage n. m.: sự đóng bìa, sự làm **bìa**.

cartonner v. a.: đóng bìa, bỏ (tra) bìa; làm bìa. *Le livre est cousu, mais pas encore cartonné*, sách đã may rồi mà chưa **bỏ bìa** (**đóng bìa**). *Livre cartonné solidement*, sách **đóng bìa** chắc.

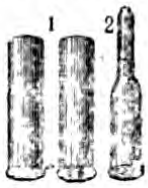

Cartouches: 1, de chasse; 2, de fusil Lebel.

cartouche n. f.: liều thuốc nạp súng (đã làm ra bì có thuốc đạn đủ); biển hiệu, biển thủ quyền.

Cartouche

cartouchière n. f.: túi da đựng thuốc đạn (đã làm liều rồi); bao-tấu.

Cartouchière

cas n. m.: (sự xảy ra, tế ra) cơ-hội, cuộc (hồi, lối, lúc, **khi**); việc bất-kì, sự thình-lình. *Cas fortuit*, **chuyện** bất kì; **việc** thình-lình. *En cas de guerre*, **lâm lúc** có giặc; **rủi mà** có giặc. *Selon le cas*, tùy **thì** (**khi, cơ**). || *Faire cas de...*, kể, sá. *Que faire en pareil cas?* trong **khi** (**cơ-hội ..**), như vậy biết làm làm-sao? *En ce cas...*, thì.... như-vậy thì... *En tout cas*, dầu làm-sao, làm-sao thì làm-sao. *Dans le cas contraire*, **như** ra thế khác; **như** chẳng phải như vậy. *En cas de besoin*, **như** có cần; nhằm **lúc** cần... *En cas qu'il vienne*, **như mà** nó đến. || *Un en-cas*, đồ để **hờ**. *Les cas du substantif*, những **quyền-biến** tiếng tên-kêu.

casanier, ière adj., n.: hay ở nhà, lục-đục ở nhà.

casaque n. f.: áo rộng tay. || *Tourner casaque*, phản; trở lòng.

cascade n. f.: thác (nước). || *Faire cascade*, nhào. || *Par cascades*, lần

hồi, từ **khi**, từ **bậc**. || *De cascade en cascade*, vòng mống; nhiều nỗi.

Cascade

case n. f.: nhà nhỏ; nhà lá; hộc, nước cờ tướng.

caser v. a.: đặt-để. *Casez cela avec soin*, hãy **để** (**cất**) cái ấy cho tử-tế. || *Casez cela dans votre tête*, hãy **để** dạ; hãy nhớ. || *Caser qqn*, **lo cho** ai **được** chỗ làm-việc (chức-phận). || *Casez-vous là provisoirement*, **hãy ở** đỡ đó vậy đã.

caserne n. f.: trại lính; trại quân (binh-xá, c.); quân-lính ở trại.

casernement n. m.: sự đóng trại; sự ở trại.

caserner v. a.: cho ở trại.

casier n. m.: hộc, ngăn, ô.

casino n. m.: nhà nhóm nhau chơi hát-xướng đờn-địch.

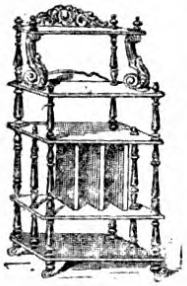
Casier

casque n. m.: mũ (mão). *Marcher casque en tête*, đi đầu có đội **mũ**. *En casque*, có đội **mão**. *Casque militaire*, **mũ** chiến; **nón** gõ.

casquette n. f.: mão (mũ) có tấm da trùm ra che mắt.

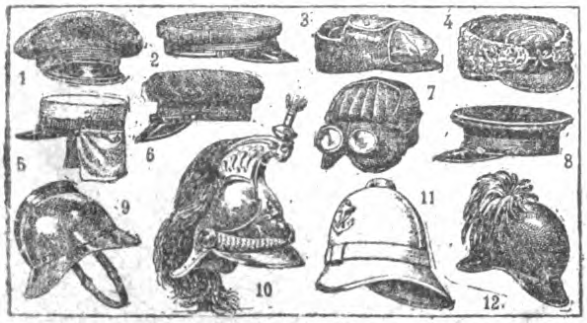
Casquettes: 1, Russe; 2, Marine; 3, Anglaise; 4, De paysan; 5, De toile; 6, De soie; 7, D'automobiliste; 8, De toile cirée. — Casques: 9, De pompier; 10, De cuirassier; 11, Colonial; 12, Militaire, en cuir bouilli.

cassant, e adj.: hay gãy, hay b giòn; bở, mềm. *Poires cassant* hay-là *à chair cassante*, trái bở thịt; sa-lê, c. || *C'est un hom cassant*, nó là người **hay trặc-tr** (hay **cừ-khôi**). *Un ton cassa* giọng **xấc**, **rầy**.

cassation n. f.: sự bể, sự bất đi. *Cour de cassation*, tam-phá đại-lý viện, c.

casse n. f.: sự bể (vỡ, gãy); h chữ (để sắp mà in). *Dans le tran port d'objets fragiles, il y a de casse*, chở đồ giòn hay **bể thì là** sao cũng có **bể** khỏi đâu. || *Ha de casse*, **hộc** trên (đựng **chữ lớ** chữ hoa). || *Bas de casse*, **hộc dư** (đựng chữ nhỏ, chữ **thường**).

casse-cou n. m.: (cái gãy cổ) ch hiểm-nghèo có lẽ té **gãy c** người liều-mạng; tiếng **la k** chơi làm thằng mù. *C'est un ca se-cou que cet escalier*, **cái than** nầy đi **hiểm-nghèo té gãy cổ** chớ phải chơi gì || *C'est un ca se-cou celui-là*, cái thằng **nầy** là đứa **liều mạng**.

casse-noisette n. m.: cái **kềm đ** trái trần *ou* phỉ-tử.

Casse-noisette

casser v. a.: làm bể (vỡ), đập bể; làm **gãy**, **bẻ gãy** *Casser un verre*, **làm bể**, là vỡ, đập bể cái ly. || *Cela me cass bras et jambes*, cái ấy **làm gã** tay gãy chơn tôi đi = cái ấy là cho tôi **rụng-rời** tay chơn. || *Qu casse les verres les paye*, ai đập bể ly nấy phải thường. *Casser un bâton*, **bẻ gãy**, **làm gãy** cây gậy. || *Casser un jugement*, **bẻ** (**bất**) án đi. || *Casser un mandarin*, **cất chức**

ıan **đi.** || *Casser la voix.* **làm cho** (**vỡ**) **tiếng đi.** || *Se casser la tête,* p đầu; **bể** đầu, **giập** đầu; ra c mệt trí-khôn. *Un pot se casse,* i bình **vỡ.** *Un verre se casse,* i ly **bể.** *Un bâton se casse,* cây y **gãy.** || *Il commence à se casser,* đã **già-yếu đi** rồi. *Cassé de illesse,* già **yếu lụm-cụm.** || *Payer pots cassés,* thường **đồ làm** = chịu oan.

serole n. f.: thứ chảo bằng đất ng hông như cái nh nhỏ có tay m để chiên-xào u-nướng ăn.

Casseroles

sse-tête n. m.: dùi, trái đấm; tua có tụi chì để mà đánh n; sự mệt-trí, tiếng rầy long óc.

ssis n. m.: cây tiểu-kí *ou* lịnh-ng (trái đen chùm); thứ ợu làm bằng ái cây ấy. *Un rre de cassis ec de l'eau,* ột ly rượu ssis chế nước.

Cassis

ssolette n. f.: lư-hương, bình-ương.

ssonade n. f.: ường con.

ssure n. f.: đường làng) bể, đường ứt.

Cassolette

stagnette n. f.: sanh, sứa. *Jouer es castagnettes,* nhịp **sanh** u nhịp **sứa.** *Une paire e castagnettes,* một cặp ứa (**sanh**).

Castagnettes

aste n. f.: thú; môn, bọn, phồn, lòng (4 thú người bên Thiên-rước là: **văn, võ, thương, nông**).

castor n. m.: con hải-loa. Da con hải-loa.

Castor

castramétation n. f.: nghề (phép) coi chỗ đóng trại, đóng binh.

castration n. f.: sự thiến.

casuel, elle adj., n.: bất-kì, thình-lình, tình-cờ; của-cải bởi thì-may mà được (có).

cataclysme n. m.: tai-biến lớn; lụt hồng-thủy.

catacombes n. f. pl.: hầm lấy đá; hang (dưới đất rung-rinh hay chôn kẻ chết).

catafalque n. m.: bàn mồ, lâm-bô; đồ chưng trên hòm quan-tài.

catalepsie n. f.: bệnh tê-bại.

catalogue n. m.: sổ, sổ-kê: mục-lục.

cataplasme n. m.: thuốc dán.

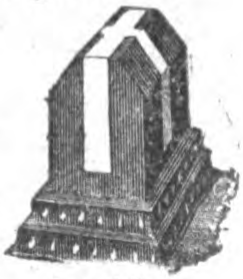
Catafalque

cataracte n. f.: thác, nước thác; nước đổ; mày (kéo trong con-mắt làm cho mờ hay-là đui đi).

catarrhe n. m.: bệnh hơ nặng (kéo đàm khò-khè).

catastrophe n. f.: sự hư tán; cái biến lớn.

catéchiser v. a.: dạy-dỗ về phép đạo. *Catéchiser les enfants,* dạy con nít học sách phần (phép đạo).

catéchisme n. m.: sách-phần; sách nghĩa tin-kính: sách bổn. T. *Faire*

le catéchisme, dạy **sách-phần**. *Aller au catéchisme*, đi nghe **dạy**.

catéchiste n. m : kẻ (thầy) dạy sách-phần; thầy giảng.

catéchumène n. : chầu-nhưng; kẻ đang (mới) học đạo.

catégorie n. f.: hạng, thứ, loại, dường, lớp. *Il y a trois catégories d'hommes*, người-ta có ba **dường** (**hạng**) người-ta. *Plusieurs catégories de viandes*, nhiều **hạng** thịt. *De même catégorie*, cũng một **thứ** (một **loại**) với nhau.

catégorique adj. : (phân-biệt) rõ-ràng, hiển-hách, hân-minh, minh-bạch. *Réponse catégorique*, lời trả lời rõ-ràng minh-bạch. *Cela n'est pas catégorique*, đều ấy không-có chính (rõ-ràng hiển-hách).

catégoriquement adv. : rõ-ràng, phân-minh.

cathédrale n. f. : (tòa), đền thánh chính; nhà-thờ chánh. *À la cathédrale*, tại **nhà-thờ chánh**.

catholicisme n. m. : (đạo chính khắp mọi nơi) là đạo thánh Đức-chúa-trời; đạo Thiên-chúa

catholicité n. f. : đạo chính (truyền khắp mọi nơi thiên-hạ); dân có đạo chính.

catholique adj., n. : (khắp cả); thuộc về đạo chung = đạo thánh Chúa-trời. *Pays catholique*, xứ **có đạo chính**. *Religion catholique*, đạo **chính**. || *Sa Majesté catholique*, (tước kêu vua nước Iphanho). *Un catholique*, một người **có đạo chánh**. *Un catholique à gros grains*, (người có đạo to (lớn) hột) = **kẻ có đạo** sồn-sồn nửa nạc nửa mỡ.

catir v. a. : giồi cho láng; (mộc, dập hàng). *Catir du drap*, **dập**, giồi nỉ cho láng.

catissage n. m. : sự (**việc**) giồi lá (mộc hàng).

cauchemar n. m. : (**chiêm-bao th** bị đè), mộc đè. *Avoir le cauchemar*, bị **mộc** đè. || *Il est mon cauchemar*, nó là người tôi **ghét** tị (kị).

causatif, ive adj. : chỉ **cớ**; làm đặt cớ. *Conjonctions causatives* tiếng câu-kết **chỉ-cớ**.

cause n. f. : cớ, cớ-tích, duy (duơn)-cớ, sở-dĩ, duyên-do, cả do, căn-nguyên (nguơn); cơ-h nguồn-cơn, nỗi. *Dieu est la cause première*, Đức-chúa-trời là đ **cội-rễ**. *Défendre la cause de l'innocence*, binh **đàng** (**việc**) vô t || *Hors de cause*, khỏi vương-v **việc kiện-thưa**. || *Cause finale*, chốt-ý, chánh ý; nguyên **cớ**. *En cause*, làm **cớ**. *Sans cause*, vô c khi không. *Avec connaissance de cause...*, có biết **cớ-tích** (g **ngọn, đầu đuôi**). *...et pour cause* mà phải (nhằm) chớ (**không** ph là vô tình, vô tích đâu.) || *Gagner sa cause*, được (đặng) **kiện**. *À cause de...* vì, vì **cớ**, bởi vì... *À cause de lui*, **vì** nó. *À cause de cela*, đều ấy.

causer v. a. : làm cớ; bày đề *Causer de la peine à...*, **làm** cự cho... *Vous savez ses malheurs, vous les avez causés*, **anh** bi những sự khốn-nạn nó, **anh** đ **làm cho** nó **mắc** mấy sự ấy đ *Incendie causé par un accident* cháy **bởi** rủi (lửa lơ-đỉnh).

causer v. n. : nói chuyện, **chuyện** vãn, trò-chuyện. *Causer avec qqn* **nói chuyện** với ai. *Ils causent ensemble*, chúng nó **nói chuyện** với nhau. *De quoi causent-ils?* chúng

nó **nói chuyện** về giống-gì? *Causer de choses et d'autres*, **nói chuyện** nầy chuyện kia; **nói chuyện** bao-đồng, **nói** tha cầu biệt sự. *Causer littérature*, **nói** về chữ-nghĩa văn-chương.

causerie n. f.: chuyện-vãn, trò-chuyện.

causeur, euse n.: kẻ hay nói (chuyện); kẻ nhạy miệng, hay thọp-thẹp.

caustique adj.: hay đốt; hay ăn (như vôi), hay phá miệng, hay cứu. *Substance caustique*, đồ **hay đốt**; **hay ăn** da. || *Langage caustique*, lưỡi hay nói hành, hay gièm-siềm. || *Humeur caustique*, tánh (chứng) **hay nói hành, gièm-chê**. || n. m.: *Un caustique*, giống hay ăn hay đốt, hay phá miệng.

cauteleux, euse adj.: hay gìn-giữ, dè-dặt; hay phòng, hay lo; lanh, quỉ-quái.

cautère n. m.: thuốc đốt, thuốc cứu, thuốc phá miệng. *Cautère*, vít (chỗ) cứu, vít đốt.

cautériser v. a.: đốt, châm, cứu. *Cautériser une plaie*, **đốt** chỗ ghẻ lở. || *Conscience cautérisée*, lương tâm **đã lì đi rồi**.

caution n. f.: sự bảo-lãnh; người bảo-lãnh. *Être, se rendre, se constituer, se porter caution*, đứng **bảo-lãnh** cho. *Mettre... en liberté sous* hay-là *moyennant caution*, tha ra (thả) mà phải có **người bảo-lãnh**... *à la caution d'un autre*, có người khác **bảo-lãnh**. || *Homme sujet à caution*, người phải có **kẻ bảo-lãnh**; = người không chắc, không tin được (đáng nghi).

cautionnement n. m.: tiền đặt cọc, tiền thế-chơn; tiền đăng khố. *Verser un cautionnement*, đem **tiền đăng khố**, đóng **tiền đặt cọc**.

cavalerie n. f.: binh kị, binh mã; lính (quân) kị.

cavalier n. m.: kẻ cỡi ngựa; lính (quân) kị; con ngựa (mã, c.) bàn cờ tướng; đờn ông; tên thứ giấy kia (để mà in sách). *Être bon cavalier*, kẻ **cỡi ngựa** giỏi. *Chapeau de cavalier*, nón **ngựa**. *Un piquet de cavaliers*, một đoàn **lính kị**. || *On ne couvre point l'échec du cavalier*, bị chiếu nước **ngựa** đi

Cavalerie française

không được (phải ăn nó đi hay-là chạy tướng đi, không có cẳng được). || *Chaque cavalier conduisait une dame*, mỗi **người đờn ông** dắc một người đờn-bà. || *Imprimer sur cavalier*, in bằng giấy cavalier.

cavalier, ière adj.: thong-dong, phong-lưu. *Air cavalier*, bộ **phong-lưu**. *Réponse cavalière*, lời trả lời có hơi **xấc (kiêu)**. || *À la cavalière*, cách **lẹ-làng (nhặm-lẹ)**.

cavalièrement adv.: cách phong-lưu, thong-dong; cách lẹ-làng.

cave n. f.: hầm, hầm để rượu, tiền đặt mà đánh bài, bạc. *Avoir du vin en cave*, có rượu để trử dưới **hầm**. || *Avoir une excellente cave*, có **rượu** ngon. *Cave à liqueur*, **hòm** đựng bộ ve chén nhỏ uống rượu.

cave adj.: (tầm-bộng) sủng, cóp, tóp vô. *Œil cave*, con-mắt **sâu vô**. *Joues caves*, má **cóp**. || *Lune, mois cave*, tháng **thiếu**.

caveau n. m.: hầm nhỏ; huyệt, mả, mồ; thổ-mộ.

caver v. a.: xoi, đào khoét. *L'eau cave la pierre*, nước nó **khoét sủng** đá. *Ses yeux se cavent*, con-mắt nó **sủng vào (sâu vô)**.

caverne n. f.: hang đá (trong núi hay-là dưới đất). *La caverne au lion*, **hang** sử-tử. *Caverne de voleurs*, **hang** (chỗ tụ-tập) quân trộm-cướp.

caverneux, euse adj.: có nhiều hang. *Montagne caverneuse*, núi **có nhiều hang**. || *Arbre caverneux*, cây **có bộng**.

cavité n. f.: tầm bộng, rỗng ruột.

ce pron. dém.: ấy. *Ce sont les parents*, **ấy** là cha mẹ (bà-con). *Ce sont eux qui....* **ấy chúng nó** kẻ... *C'est nous...* **ấy là ta...** *C'e l'hiver*, **ấy** là mùa **đông**. *C'e moi qui le dis*, **ấy là tôi nói** *Sont-ce là vos souliers?* *Ce sont*, có phải là giày **anh đó** h không? phải, nó **đó đó**. *Qui e ce?* ai **đó**, ai **vậy**.? *Qu'est-ce q c'est?* giống-gì **đó vậy**? *Ce qui vrai c'est...* **cái** đều **thiệt (chả** là... *Ce semble*, coi **tuồng** (b *Ce faisant...* đang làm **như-vậy** *Sur ce...* thôi... *C'est pourquoi*, vậy, bởi đó cho-nên, **cho-nê** *Ignorer ce que c'est que le fe* không biết sắt là đi gì. *C'est-dire*, nghĩa-là. *Ce me semble* tôi coi **đó** mà coi thì...

ce, cet, cette, ces adj. dém.: nầ ấy. *Ce roi*, ông vua **nầy**. *Cet ho me*, cái người **nầy (ấy)**. *Cette m son*, cái nhà **nầy (ấy)**. *Ces frère* những anh-em **ấy (nầy)**. *Ces sœu* những chị-em **ấy (nầy)**.

céans adv.: trong nầy, ở **trong nà** (đây). *Sortir de céans*, ra **khỏi đây**

ceci pron. dém.: cái **nầy**; (đề việc nầy). *Ceci est à moi*, **cái nầ** là của tôi. *Qu'est-ce-que ceci?* c **nầy** là gì? *Retenez bien ceci*, hã nhớ **cái đều nầy** cho lắm.

cécité n. f.: sự (tật) đui, **mù**, tố con-mắt. *Frappé de cécité*, **bị đu con-mắt**.

céder v. a., n.: nhường; **để lạ** (bán lại); thua, chịu, **chịu (nhịn** thua, chịu ẹp; chìu **theo**. *Céde le haut du pavé à qqn*, **nhượng** đường chò ai. *Céder le trôn* **nhường** ngôi... || *Je vous cède m voiture*, tôi **để** cái xe **tôi lại ch** anh (tôi **bán** cái xe **tôi lại ch** anh). || *À la fin il céda*, sau hết n

hịu. || *La raison cède à la violence,* ẽ thật cũng **nhịn thua** sự làm-ung. || *Céder sous le poids,* **oằn,** ặt đi. || *Il ne cède à personne en ourage,* về sự gan-dạ dạn-dĩ nó hẳng-có **thua** (**sút, kém**) ai. || *J'ai édé à mon penchant,* tôi đã **chìu** heo lòng dục tôi.

édille n. f.: cái phết nguéo dưới it chữ **c** chỉ đọc ra như chữ **s**; hư **ça, façon.**

èdre n. m.: ây hương-am.

Cèdre

édule n. f.: ờ, vé. *Cédule de citation,* ờ đòi hầu iện. *Prêter ur simple cédule,* cho mượn bắt ầm **vé lại** (sơ-sài không ai thị ai ãnh).

eindre v. n.: buộc, vấn; bịt, đội. *Ceindre la couronne, le diadème,* đội mão cửu-long = làm vua. || *Ceindre la tiare,* **đội** mão tam-trùng = làm Giáo-hoàng (Giáo-tông). || *Une corde lui ceint les reins,* một sợi dây **buộc** (**thắt**) ngang lưng người. || *Se ceindre les reins d'une corde,* lấy dây **buộc** (**thắt**) lưng. || *Se ceindre la tête d'un turban noir,* **bịt** khăn đen trên đầu *ou* **bịt** đầu (bằng) khăn đen. || *Jardin ceint de murailles,* vườn có xây vách **tường xung-quanh.**

ceinture n. f.: dây lưng; lưng-quần. *Se mettre une ceinture,* buộc **dây-lưng.** *Nu jusqu'à la ceinture,* ở-trần cho tới **lưng-quần.** || *Une ceinture de murailles,* một **vòng** lũy. *Une ceinture de haie,* một **vòng** ou **vuông** rào.

Ceinture

ceinturon n. m.: đai, (mang gươm, buộc súng...).

cela pron. dém.: cái ấy; cái kia, sự ấy. *Cela et ceci,* **cái ấy** (**kia**) với cái ấy. *Comme cela,* **như vậy**; **như vầy**. *C'est cela, c'est bien cela,* phải **đó**, vậy đó chúc. *Comment cela?* làm sao vậy? có lẽ nào?

célébrant n. m.: kẻ làm lễ. *Le prêtre célébrant,* cái ông **đứng làm lễ**; ông thầy **chánh-tế.**

célébration n. f.: sự khen-ngợi; sự làm lễ, hành-lễ, ăn lễ. *Célébration du mariage,* sự **làm phép** hôn phối; sự **làm lễ** cưới.

célèbre adj: có danh, có tiếng, có danh-tiếng; vang danh, nổi danh, nổi tiếng.

célébrer v. a.: khen-ngợi, (ca); làm lễ, ăn lễ, làm đám. *Chacun célèbre ses vertus,* ai ai cũng đều **ngợi-khen** các sự nhơn-đức người. *Célébrer un mariage,* làm **lễ** cưới. *Célébrer des noces,* **ăn** cưới, **dọn đám** cưới. *Célébrer des funérailles,* **làm đám** ma. *Célébrer la messe,* **làm lễ, hát lễ** thánh. *Célébrer pontificalement,* **làm lễ** trọng-thể (về Giám-mục lấm lễ trọng có đủ đồ, mũ, gậy).

célébrité n. f.: sự trọng-thể; danh-tiếng; kẻ (người) có danh-tiếng. *Avec célébrité,* cách **trọng-thể.** *Parvenir à la célébrité,* được nổi **danh** nổi **tiếng**; vang **danh**; đặng **tiếng** vang **danh** đồn. *Les célébrités de l'antiquité,* **những người có danh tiếng** đời xưa.

céler v. a.: giấu.

céleri n.m.: rau cần; (hạn cần thể, c.; thủy-cần thái, c.).

Céleri

célérité n. f.: sự lẹ (mau, gấp); sự mau, sự cần, sự vội.

céleste adj.: thuộc về trời; trời. *Père céleste*, (cha trên trời) = Chúa, Đức-chúa-trời. *Don céleste*, ơn **trên**, ơn **Chúa**; thiên-tư, c. *La céleste patrie*, quê vức **trên trời, thiên**-đàng. *Gloire céleste*, sự hiển-vang (vinh) **trên trời**. *La voûte céleste*, vòng **trời**, bầu **trời**. *Esprits célestes* thần-thánh **ở trên trời**. *Les célestes flambeaux*, đèn **trời**, mặt-trời, mặt-trăng, các vì-sao; (nhựt nguyệt tinh thần, c.).

célibat n. m.: sự thủ-tiết, sự trinh-tiết, sự tu (ở một mình, không kết bạn cưới vợ lấy chồng, hay-là ở góa).

célibataire n. m.: kẻ tu, kẻ ở trinh-tiết hay-là thủ-tiết.

cellier n. m.: chỗ thấp mát để để rượu để đồ-ăn đồ-uống.

cellulaire adj.: có lỗ; có ngăn có ô. *Voiture cellulaire*, xe chở tù-phạm.

cellule n. f.: phòng nhỏ; ô, gian, bửng; lỗ tàng ong; lỗ chuồng bồ-câu.

celui m., **celle**, f., **ceux**, m. pl., **celles** f. pl., pr. dém.: ấy, kia. *Avez-vous mon chien ou celui de mon frère?* anh có con chó của tôi hay-là **con** của anh tôi? *Donnez mon parapluie ou celui de mon père*, hãy đưa cái cây dù của tôi hay-là **cái cây** của cha tôi. *Quelle lettre? celle que j'ai écrite ou celle que j'écris?* cái thơ **nào? cái** tôi đã viết rồi hay-là **cái tôi đang** viết?

celui-ci, celui-là m., **celle-ci, celle-là** f., **ceux-ci, ceux-là** m. pl., **celles-ci, celles-là** f. pl., pron. dém.: nầy., kia. *De ces deux chevaux, voulez-vous celui-ci ou celui-là?* hai con ngựa **nầy**, anh muốn **cái con nầy** hay-là **cái con kia**? *Venir chez celui-ci, chez celui-là*, đến nhà **người nầy, nhà người kia**.

cénacle n. m.: nhà cơm; **chỗ Đức** chúa Giê-giu ăn lễ **con chiên và** lập phép Mình-thánh Chúa (**thánh** thể, c.).

cendre n. f.: tro. *Cendre chaude*, **tro** nóng. *Lessive de cendres*, **nước tro**. *Faire cuire sous la cendre*, **lửa tro**. || *Mettre, réduire en cendre*, làm cho ra tro (= làm **cho hư** nát, tàn-mạt). *Feu couvert sous la cendre*, lửa vùi **tro**. *Recevoir la cendres*, chịu **xức-tro**. *Le jour des Cendres*, ngày lễ **tro**. *Les cendres des morts*, **tro** kẻ **chết**.

cendré, ée adj.: màu (**mùi, sắc**) tro. *Gris cendré*, xám-xám **mốc-mốc sắc tro**.

cendrée n. f.: đạn ria (**đạn chì**). *Charger un fusil de cendrée*, nạp **đạn ria**.

cendrier n. m.: chỗ xuống **tro** (trong lò).

cêne n. f.: (bửa ăn tối); **tiệc buổi** tối Đức-chúa Giê-giu ăn **với các** thánh Tông-đồ.

cénobite n. m.: thầy dòng, **thầy** tu-hành.

cénobitique adj.: thuộc về **tu-hành**. *Vie cénobitique*, phận **tu-trì**.

cens n. m.: sổ, sổ-bộ; lấy **sổ**. *Faire*

le cens, lấy **sổ**, tu **bộ-đinh**.

censé, ée adj.: cầm bằng, coi như, kể là. *Être censé mort*, **kể là như** đã chết.

censeur n. m.: (quan giám-thị) kẻ sát-hạch. *Les censeurs de la cour*, quan **đô-sát viện**. *Rigide censeur*, **kẻ sát-hạch** nhặt. *Censeur des études*, kẻ xem-xét việc học và phép-luật trong trường.

censure n. f.: sự sát hạch; quyền (quờn) sát-hạch.

censurer v. a.: hạch, tra.

cent adj. num.: trăm, một-trăm. *Cent ans*, **một-trăm** năm. *Cinq cents*, năm **trăm**. *Cent fois*, **một-trăm** lần. *Cent pour cent*, (**một trăm** cho **một trăm**)=một mà một. *Gagner cent pour cent*, được **một** lời **một**. *Cent mille*, một **vẹo** (= mười muôn). *Numéro cent*, số **một trăm**.

centaine n. f.: trót trăm, cả trăm; mối chỉ. *Une centaine d'années*, **trót trăm** năm. || *Perdre la centaine*, mất **mối**; không biết ở đâu (đầu đuôi).

centaure n. m.: hình con kia nửa người nửa ngựa.

centaurée n. f.: cây thường-sơn.

Centaurée

centenaire adj.: có trăm. *Vieillard centenaire*, ông già **trăm** tuổi. *Un centenaire*, người được **một trăm** tuổi.

centenier n. m.: quan võ cai một trăm binh.

centésimal, e, aux adj.: chia ra một trăm phần.

centiare n. m.: phần một trăm trong một **are**, là một thước vuông.

centième adj. n.: một phần trong một trăm; thứ một trăm. *Prendre le centième*, một trăm lấy một. *C'est la centième fois*, ấy là lần thứ một trăm.

centigrade adj.: chia ra một trăm độ. *Thermomètre centigrade*, hàn-thử-xích chia ra làm một trăm độ.

centigramme n. m.: phần thứ một trăm trong một **gramme**.

centilitre n. m.: phần thứ một trăm trong một **litre** (là ve lường).

centime n. m.: (phần thứ một trăm trong một đồng **franc**); một đồng centime. *Cinq centimes font un sou*, năm đồng **centime** là một đồng **xu**.

centimètre n. m.: (phần thứ một trăm trong một thước); phân. *Dix centimètres*, một **tấc**.

centistère n. m.: một phần trăm trong một **stère** (thước củi).

central, e, aux adj.: ở chính-giữa; thuộc về giữa trung-tim. || *Pouvoir central*, **chánh** quờn. || *Administration centrale*, chỗ đầu mối việc. *Le point central*, **trung** ương.

centralisation n. f.: sự tóm về giữa trung-tim.

centraliser v. a.: rút, tóm, gom lại về giữa.

centre n. m.: trung-tim; tim, rún, chính giữa, (trung ương, c.). *Le centre de la terre*, **chính giữa rún** đất. *Le centre d'une colonne*, **trung-tim** cây cột. || *Il fit de cette ville le centre de sa domination*, người lấy thành ấy làm **trung-đô** nước người cai-trị. *Centre d'oscillation*, **chính-tim** cái đồng-đưa.

centrifuge adj.: (hay trốn trung-tim); lánh trung-tim. *Force cen-*

trifuge, sức **chạy vòng-nong** (sức chạy vòng quanh trung-tim).

centuple adj.: bằng một trăm; một mà thành trăm. *Dieu rend le centuple aux bonnes actions*, Chúa trả-công cho việc lành phước-đức **một mà trả trăm**.

centurie n f.: từ trăm; (một trăm dân bộ). *Le peuple Romain était divisé par centurie*, dân Rôma khi trước chia ra (làm **một trăm một trăm**) từ **trăm**.

centurion n. m.: chức ông cai-đội cai một trăm quân.

cep n. m.: gốc cây nho, dây nho. *Un cep de vigne*, một gốc dây nho.

cependant adv : nhưng-vậy, mà.

céramique n.f.: nghề làm đồ gốm.

cérat n. m.: thuốc dán (có sáp có dầu).

cerceau n. m.: vòng, vành, niền; cong; bẩy. *Mettre des cerceaux à une cuve*, đóng (tra) **niền** thùng.

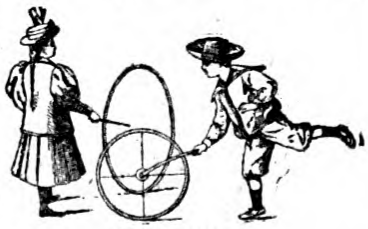
Cerceaux

En cerceau, cong, khum. *Dos fait comme un cerceau, en cerceau*, lưng **khòm**. *Jouer au cerceau*, đánh **vòng** (vành) (cho nó lăn mà chơi). || *Prendre des oiseaux au cerceau*, đánh **bẩy** chim.

cercle n. m.: vòng tròn; vòng châu-vi, c., niền, vành; lý tầm-quấn; nhà hội, đám hội. *Tracer, décrire un cercle avec le compas*, lấy cái khuinh mà vẽ **vòng tròn**. *On fit cercle autour de lui*, người ta **vây** (**tròn**) xung quanh người. *Former le cercle autour de...* **đứng vây** (**tròn**) xung quanh *ou* **đứng vòng** xung-quanh... *Cercle à (d'un) tonneau*, **niền** thùng. *Mettre un cercle de fer à une colonne*, bọc đầu cột bằng **niền sắt**. || *Vin à cercles*, rượu đựng **thùng**. *Cercle de panier*, **vành** thúng. || *Cercle de malheurs*, **vòng** lao-lý. || *Faire un cercle vicieux*, nói **tầm-quấn**, nói quanh-quanh lộn-lộn. || *Fonder un cercle*, lập **nhà hội chơi**, lập **đám-hội**. *Un cercle bien fréquenté*, **đám-hội** nhiều người tới (**đông**).

Cercle

cercler v.a.: niền lại, **đóng niền**. *Tonneau bien cerclé*, **thùng có đóng niền sắt** chắc. || *Bol cerclé d'or*, bát (tô) **bịt** vàng.

cercueil n. m.: hòm (hàng) **quan tài**, hàng (hòm) đất, săng; **thợ đường**, c. *Petit cercueil*, **cái tiểu**, cái **quách**. *Mettre... en cercueil*, **liệm** (bỏ vô **hòm**).

céréale adj., n. f.: thuộc **về ngũ cốc**, lúa má đậu mè (**làm ra** cơm-gạo, bột cho người-**ta ăn**). *Plantes céréales*, cây **sinh ngũ-cốc**. *Les céréales ont haussé*, **ngũ cốc** *ou* **lúa-gạo** lên giá.

cérébral, e, aux adj.: thuộc **về óc**. *Nerfs cérébraux*, gân **óc**. || *Fièvre cérébrale*, nóng rét vùi **mê-mết** sảng-sốt.

cérémonial n. m.: lễ-phép, **lễ-nghi**, lễ-tiết, lễ-nhạc. *Le cérémonial varie selon le pays*, **lễ-phép** nó **khác** đi tùy theo xứ. *Être fort sur le cérémonial*, thuộc **lễ**; **chín-chắn** về **việc lễ-phép**; hay **lễ-phép** *ou* hay lỗi phải.

cérémonie n. f.: lễ, **lễ-phép**, **lễ-nghi**, lễ-nhạc; **lễ-tiết**; **đám**. *Les cérémonies de l'Eglise*, **lễ-phép**

i-thánh. *Maître des cérémonies*, ầy lễ (thầy coi việc lễ nhạc). *bit de cérémonie*, áo lễ (áo mặc o lễ theo phép). *Avec de gran- s cérémonies, en grande céré- nie, en cérémonie*, cách trọng- ề. *Visite de cérémonie*, sự tới ăm theo phép lịch-sự. *Faire des rémonies*, làm lễ, (làm đời, làm). *Sans cérémonie, point de cé- monie*, đừng-có làm-bộ (lễ,-đời), o thiệt tình.

rf n. m.: con-nai (con nai đực). *e bois d'un cerf*, ac nai. *Cornes e cerf*, sừng nai *ambes de cerf*, iò nai.

rf-volant n. m.: iều giấy. *Jouer u cerf-volant*, thả diều.

Cerf

Cerf-volant

Cerise

erise n. f.: trái (quả). anh-đào. *Joues rouges comme une cerise*, (má đỏ như trái anh-đào), má đào *ou* má hồng.

erisier n. m.: cây anh-đào. *Bois de cerisier*, gỗ anh-đào. *Meubles en cerisier*, đồ đóng bằng gỗ anh-đào.

cerner v. a.: khấc (rạch, vạch) vòng xung-quanh; xẻ, tách ra, lột (khỏi vỏ); xắn (đào) vòng- xung-quanh; vây, bao xung- quanh. *Cerner un arbre au pied*, với (xắn, đào) xung-quanh gốc cây (mà bỏ phân hay-là mà bứng). || *Yeux cernés, les yeux se cernent*, con-mắt có huầng ra. || *Cerner une maison*, vây nhà. bao nhà.

certain, e adj.: thật (thiệt); chắc. *C'est une chose certaine*, là đều thật, là sự chắc. *Ce qui est certain...*, cái đều thiệt (chắc) là...; thật-sự nó là... *Il est certain que...*, chắc là..., thật là... *Être certain d'une chose*, chắc về sự gì... *À jour certain*, ngày chắc (ngày đã hẹn chắc). *Pour certain*, chắc. *Il ne l'a jamais aimé pour certain*, nó chẳng có thương người ấy bao-giờ, cái là chắc.

certain, e adj.: kia, một hai... một it... *Un certain jour*, (một) ngày kia; bữa kia (nọ). *Un certain homme*, một người kia. *Certaines gens...*, có kẻ... *Il est d'un certain mérite*, nó là người có công một hai chút.

certainement adv.: chắc, thật. *Viendrez-vous? Certainement non*, anh sẽ đến hay không? thật không, chắc không. *Le savez-vous certainement?* anh có biết chắc hay không?

certes adv.: chắc... thật thì... ắt là... *Non, certes*, không, thật đó.

certificat n. m.: tờ làm-chứng, giấy biên-bằng. *Donner, délivrer un certificat*, cho tờ (giấy) làm-chứng. *Produire un certificat*, chiếu tờ chứng, (đem giấy làm chứng người-ta cho mình ra).

certifier v. a.: làm chứng chắc; nói thật (thiệt). *Je vous le certifie*, tôi làm chứng chắc với anh về đều ấy, tôi quyết với anh.

certitude n. f.: sự chắc (= quả).

Avec certitude, chắc; quả. *J'en ai la certitude*, tôi **chắc** về đều ấy.

céruse n. f.: phấn-chì; (huyền phấn,c.). *Blanc de céruse*, phấn chì.

cerveau n. m.: óc; sọ; trí-khôn. *Être pris du cerveau*, **cảm**, ho gió. *Rhume de cerveau*, sổ mũi, ho gió. || *Se creuser le cerveau*, (đào **óc**) = thảm-gẫm, nghĩ nát **trí khôn**; = nghĩ đến sức. || *Petit cerveau, cerveau creux, débile*, ít **trí**.

cervelle n. f.: óc; trí. *Faire sauter, brûler la cervelle à qqn d'un coup de pistolet*, bắn người nào bể **óc**. || *Homme sans cervelle*, người vô-**trí**. *Manger de la cervelle de veau*, ăn **óc** bò tơ.

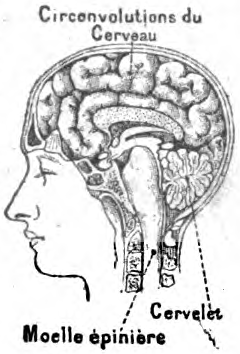

cessation n. f.: sự thôi đi. *Cessation de commerce*, **sự thôi** buôn-bán **đi**.

cesser v. n., a.: thôi (hết, ngưng) đi. *Cesser de vivre*, **hết** sống (chết đi). *Cesser de parler*, **thôi** nói (đi). *Il a cessé de pleuvoir*, **hết** mưa, **tạnh** mưa. *Sa fièvre a cessé, est cessée*, **hết** rét đi. *Cessez vos craintes*, **thôi** sợ **đi**, (đừng-có sợ nữa).

cession n. f.: sự nhượng lại, sự để nhịn lại. *Faire cession de la créance*, **giao** nợ người-ta mắc mình cho kẻ khác. *Cession de biens*, (sự để, nhượng của) sự cấn (**tụi**) của mà trừ nợ.

cessionnaire n.: kẻ lãnh của tụi của cấn nợ; kẻ xiết của.

cet. V. **ce.**

cétacé, ée adj., n.: loại cá (như cá voi, cá nược v.-v.). *Les animaux cétacés, les cétacés*, loại cá.

cette. V. **ce.**

chacun, e pron. ind.: **mỗi** người; một ai, ai, ai-**nấy**. *Chacun prit sa part*, **mỗi một người** lấy (lấy) phần của mình; **ai lãnh** lấy phần **nấy**. *Chacun en parle...* ai **nấy** đều nói. *Chacun pour soi*, ai lo phận **nấy**. *On se retira chacun chez soi*, người-ta **ra về**; **ai** về nhà **nấy**. *Chacun selon ses moyens*, **ai** theo sức (thế) **nấy**.

chagrin n. m.: sự rầu (**rầu-rĩ**); sự buồn (buồn-**rầu**) **sầu**, **sầu-não**, sầu-bi. *Avec chagrin*, **buồn rầu**. *Mourir de chagrin*, **chết vì rầu**, **rầu** mà chết. *Avoir du chagrin*, **rầu, sầu-não**. *Rongé par le chagrin*, mang (vương) lấy **sầu**. *Les chagrins abrègent la vie*, **sự buồn-rầu** nó đoản mạng đi. || *Passer, noyer, dissiper son chagrin dans le vin*, lấy rượu mà giải **sầu**.

chagrin n. m.: da thuộc nhám (có hột có hột). *Livre relié en chagrin*, sách đóng bìa bằng da **nhám**. *Peau de chagrin*, da to (**nhám**).

chagrin, e adj.: buồn, **rầu**, **sầu**, (buồn-bực, **rầu-rĩ**, **sầu-não**). *Il paraît chagrin*, coi bộ **nó buồn** (**rầu**). *Âme, humeur chagrine*, lòng, trí, tánh **hay buồn** (**hay rầu**).

chagriner v. a: làm **cho** rầu (buồn). *Sa maladie le chagrine*, nó đau nó **rầu**. *Je ne veux pas vous chagriner*, tôi không có ý **muốn làm cho** anh **rầu** (**buồn**). || *Il ne faut pas se chagriner*, **chẳng** nên **buồn-rầu** làm chi. *Nouvelle chagrinante*, tin (làm cho) **buồn**.

chagriner v. a: làm **cho da ra** có hột, nhám-nhám. *Peau chagrinée*, da **đã làm cho nhám**.

chaîne n. f.: xiềng; xà-tích, lõi-

; **dây chuyền**; dây, dãy; canh-. *Briser, rompre ses chaînes,* **xiềng**. *Condamné à la chaîne,* án phải **đóng xiềng** (**mang** ng). *Mettre à la chaîne,* đóng p) **xiềng** lại; **xiềng** lại. *Tendre chaînes sur une rivière,* giăng **thảo-long** qua sông (mà hàn). *Chaîne de montre,* **dây chuyền** ồ **đồng-hồ**. || *Chaîne des évènents.* cuộc biến-dời đắp-đổi au. || *Chaîne de montagnes,* **dãy** i, (**rạng** núi, T.). || *Former, faire chaîne,* đứng chuyền (sắp một y) **mà** chuyền đồ... || *Chaîne de ie, et trame de coton,* **canh** tơ ỉ vải. *Chaîne d'arpentage,* **dây -tích** để kéo mà đo.

aînette n. f. xiềng nhỏ, dây uyền nhỏ; xà-tích nhỏ. *Chaîtte d'une bride,* **xà-tích** cột hàm-iết. || *Point de chaînette,* mũi t, **đẳng lé**.

aîneur n. m.: kẻ kéo **dây xà-tích** t mà đo đất.

aînon n. m.: khoen, vòng xà-ch.

air n. f.: thịt; xác-thịt. *Chair umaine,* **thịt** người. *Chair de euf,* **thịt** bò. || *Selon la chair,* theo nh **xác-thịt**. || *La chair de coco, pastèque,* **cái** dừa, (**thịt**) **ruột** ưa-**hấu**. *Excroissance de chair,* hịt **thừa**; (cục, mụt). *Avoir la hair de poule,* rởn ốc.

aire n. f.: tòa giảng; ghế ngồi à **dạy** học. *Monter en chaire our prêcher,* lên **tòa** mà giảng. *Professeur en chaire,* thầy **ngồi** hế **dạy**. || *Chaire d'histoire,* **rường dạy** truyện. *Chaire d'anamite* **trường dạy học** tiếng An-nam.

chaise n. f.: ghế (ngồi). *Chaise de bois; de paille, de rotin,* **ghế** cây, **ghế** rơm, **ghế** mây. *Chaise rembourrée,* **ghế** có dồi nệm. *Chaise à bras,* **ghế** có tay vịn (**ghế** ngai).

Chaise

Chaise à porteurs

Chaise à porteurs, **kiệu**. *Aller en chaise,* đi **kiệu**; đi **xe**. *Chaise de poste,* **xe** trạm. *Chaise percée,* (ghế có khoét lỗ), **ghế** ngồi mà tiêu (sông).

chaland hay-là **chalan** n. m.: thuyền bằng lườn để chở đồ.

chaland, e n.: (kẻ mua thường, quen); bạn-hàng quen, mối hàng. *Avoir beaucoup de chalands,* được (đắt) **mối hàng**, đông bạn-hàng mua. *Perdre ses chalands,* mất **mối-hàng**.

châle n. m.: khăn dài (bịt, vấn đầu, choàng vai).

chalet n. m.: (nhà lá cột cây bên xứ Suisse hay làm trên núi trên gò để làm bánh sữa...); nhà mát chơi cất theo thể ấy.

chaleur n. f.: sự nóng; sự nóng-nực. *La chaleur du feu,* sự **nóng** lửa. *Chaleur du soleil,* **trời nắng**, **nắng** mặt-trời. *Éprouver la chaleur,* **nực**. *La chaleur de la fièvre,* **nóng** rét; **hồi nóng** khi rét. *Chaleur de tête,* sự **nóng** (**ấm**) đầu. *Pendant les grandes chaleurs,* đang **mùa nóng-nực** lắm. || *La chaleur de la jeunesse,* sự **hăng** kẻ còn trẻ tuổi. || *Être en chaleur,* **rượng** đực.

chaleureusement adv.: cách hăng; cách nóng-nảy.

chaleureux, euse adj.: nóng-nảy; sốt-sắng, hăng; thính-thiết, mau-mắn, đãi-bui.

chaloupe n. f.: tam-bản lớn. *Chaloupe canonnière*, **tàu nhỏ** có trí súng lớn. *Chaloupe à vapeur*, **tam-bản** khói (lửa); **tàu** lửa nhỏ.

chalumeau n. m.: ống; ống quyển; sáo; thong ống điếu. *Faire des bulles avec un chalumeau*, lấy **ống** mà thổi cho lên bọt. *La flûte est un chalumeau percé de trous*, quyển, sáo là cái **ống** có xoi (khoét) lỗ. *Son des chalumeaux*, tiếng **sáo** tiếng **quyển**.

Chalumeau

chamailler v. n.: rầy-rà, ngầy-ngà, la lộn. || *Se chamailler*, v. pr.: la-lộn, rày-rà với nhau. *Ils se chamaillèrent longtemps*, chúng-nó **la lộn** (rầy-rà) với nhau lâu. *Ces deux femmes se chamaillent constamment*, hai người đờn-bà ấy **ngầy-ngà** với nhau luôn-luôn.

chamarrer v. a.: làm rằn-rực gián-sắc (kim tòng xích tụi). *Chamarrer un habit*, may áo gián-sắc có ren có tụi.

chambellan n. m.: quan hầu-cận vua; quan coi việc tẩm-điện nhà vua.

chambranle n. m.: khuôn cửa.

chambre n. f.: phòng (phòng-bè), buồng (the). *Chambre à coucher*, **buồng** *ou* **phòng ngủ**. *Valet de chambre*, đầy-tớ coi **phòng ngủ**. *Femme de chambre*, đầy-tớ gái coi **phòng-bè**. *Robe de chambre*, áo mặt đêm (mà ngủ). || *Pot de chambre*, bình tiểu. *Chambre* [illegible] *re*, **phòng** tối. || *Chambre du c*[illegible] *seil*, phòng hội-hàn (nghị án [illegible] *Chambre des députés*, **hội thô**[illegible] nhơn, hội dân viện **hội thứ dá**[illegible] thứ-dân viện, c. || *Chambre* [illegible] *commerce*, thành **thương côn**[illegible] hội.

chambrée n. f.: người ngủ chu[illegible] với nhau một phòng.

chameau n. m.: con lạc-đà; tiếng khinh để kêu kẻ hèn-hạ).

Chameau

chamelier n. m.: thằng nài lạc-đà; kẻ chăn kẻ dắc lạc-đà.

champ n. m.: đồng, đồng trốn[illegible] đồng ruộng. *Champ fertile*, đồ[illegible] tốt, ruộng tốt. *Champ culti*[illegible] **ruộng** thục. *En plein champ*, gi[illegible] **đồng**, ngoài đồng. *Labourer* [illegible] *champ*, cày ruộng. *Le rat d*[illegible] *champs*, chuột đồng. *Champ* [illegible] *course*, **trường** đua. *Champ* [illegible] *Mars*, **đồng** tập-trận. *À traver* (*les*) *champs*, băng ngang qu[illegible] **đồng**. *Courir les champs*, chạ[illegible] cùng **đồng**. *Travaux des champs*, việc **cày-cấy** (canh nông, c.) || *Prendre la clef des champs*, trốn đi. || *Se mettre aux champs pour rien*, không chuyện gì cũng giận cũng **hờn**. || *Champ de bataille*, *champ d'honneur*, **chốn** (nơi) chiến trường. || *Champ du repos*, đất thánh, phần-mộ, đất kẻ chết. || *Champ de la gloire*, **trường** công-danh (danh-lợi), **áng** công-danh. || *Laisser le champ libre à...*

phép rộng, để mặt ý... || *Mourir* (*ter*) *sur le champ de bataille*, nt **tại trận**; chết **trận**. || *Sur le* *mp*, tức-thì, lập-tức. || *À tout* *t de champ*, mỗi khi (lần)... n-luôn. || *Champ d'un tableau*, h tranh.

mpagne n. m.: (tên xứ) rượu ampagne. *Vin de champagne*, ợu **champagne**.

ampêtre adj.: thuộc về đồng, ộng, rẫy-bái. *Travaux cham-tres*, việc làm **ruộng** làm **rẫy**. *aison champêtre*, nhà **đồng**, nhà ê. || *Garde champêtre*, (chức kẻ i sóc đồng ruộng), ngu nhơn, c.

ampignon n. m.: nấm. *Un cham-gnon*, một tai **nấm**. *Le chapeau un champignon*, cái tàng **nấm**. *hampignon vénéneux*, **nấm** độc n chết dại). *Venir comme un hampignon*, lên (mọc) mau như ấm; mau, lẹ.

ampion n. m.: (kẻ ra trận, mà ánh tay hai cho mình hay-là ánh thế cho kẻ khác); lực-sĩ; nh-hùng; kẻ binh. *Fournir un hampion*, cho **lực-sĩ** ra đánh thế ho mình. *Il s'offre pour être votre hampion*, nó chịu (lãnh) nó ra mà **đánh** (giao chiến) thế cho anh. || *Champion de la foi, de la reli-gion*, kẻ **binh** đạo.

hance n. f.: sự may rủi. *Chance favorable*, **may** phước, tốt **phước**. *Bonne chance*, sự **may** (may-phước). *Mauvaise chance*, sự **rủi**. *Il aura de la chance s'il s'en tire*, (nếu nó gỡ khỏi thì là **may-phước**), nó **khỏi** được thì là may. *Calculer les chances*, tính **may** tính **rủi**. *Courir la chance*, đánh liều mặc **may mặc rủi**. *La chance est pour vous*, anh có lẽ **may** mà được. *La chance a tourné*, việc đã ra thế-khác rồi (rỏ-ràng như mặt hột tào-cáo đã đổ rồi).

chancelant, e adj.: rung-rinh, lung-lay, xếu-xáo; yếu. *Aller d'un pas chancelant*, đi **ngã-xiêu ngã-tó** (**xiên-xẹo**). *Pont chancelant*, cầu **rung-rinh**. || *Foi chancelante*, đức-tin **yếu**.

chanceler v. n.: xiêu-tó, rung-rinh, xiên-xẹo. *Cette maison chan-celle*, cái nhà nầy nó **rung-rinh**. || *Cet homme chancelle*, người nầy đi **ngã xiêu ngã tó**. || *Chanceler dans sa foi*, **yếu** đức tin.

chancelier n. m.: quan chưởng-ấn.

chancellerie n. f.: dinh chưởng-ấn; chỗ đóng ấn.

chanceux, euse adj.: may rủi, không chừng (chắc). *Cette affaire est fort chanceuse*, cái việc ấy là việc **mặc may** không chắc (chừng).

chancre n. m.: ung-độc (như ghẻ hờm, thiên-pháo, nó lở nó ăn ruồng thịt đi).

chandeleur n. f.: lễ Đ. C. Bà đem Đ. C. G., và lễ Đ. C. Bà phú mình vào đền Thánh cùng lễ đèn Thánh.

chandelier n. m.: chơn-đèn (chân nến T.). *Chan-delier de cuivre*, **chơn đèn** (bằng) thau. *Chandelier de bois*, **chơn đèn** gỗ.

Chandelier

chandelle n. f.: đèn (sáp, mỡ, cầy), đèn giội; (nến sáp, mỡ T.). *Une chandelle*, một cây **đèn** (**nến** T.). *Souffler la chan-delle*, thổi **đèn**. *Eteindre la chan-delle*, tắt **đèn**. *Allumer la chan-delle*, thắp **đèn**. *Moucher la chan-delle*, bắt tim **đèn**. *Cette chan-delle n'éclaire pas*, **cây đèn** nầy

không có tỏ. *Cette chandelle coule*, **đèn** nầy nhểu. *À la chandelle*, nơi **đèn**, bên **đèn**. || *Voir des chandelles, mille chandelles*, tá-hỏa, choáng con-mắt. *Un bout de chandelle*, một khúc **đèn**, một đốc **đèn**. || *Brûler la chandelle par les deux bouts*, thắp **đèn** cả hai đầu cây = phá của, xa-xí quá. || *S'en aller comme une chandelle*, chết mòn (như ngọn đèn tắt vậy). || *Il vous doit une belle chandelle...*, nó mắc ơn anh lớn lắm.

change n. m. : sự đổi (thay). *Change de monnaie*, sự**đổi** tiền **đổi** bạc. *Quel est le change des billets de banque?* chớ giá **đổi** giấy bạc làm-sao? *Aller au change*, đi tới chỗ **đổi** bạc. || *Lettre de change*, tờ biểu giao bạc. *Perdre au change*, **đổi** lỗ. || *Donner le change à qqn*, trả nửa; **phỉnh-phờ** (**gạt**) người nào. *Prendre le change*, mắc mớp.

changeant, e, adj. : hay đổi. *Temps changeant*, trời **hay-đổi**. *Caractère changeant*, tánh (tính) **không thật chừng**. *Couleur changeante*, sắc (màu) **hay-đổi**.

changement n. m. : sự đổi.

changer v. a., n. : đổi thay. *Changer du paddy contre du riz*, **đổi** lúa **lấy** gạo. *Changer son habit pour celui d'un autre*, **đổi** áo mình **với** áo người khác. *Changer le billet*, **đổi** giấy bạc. *Changer ses habitudes*, **đổi** thói quen mình **đi**. *Changer d'habit*, **thay** áo. *Changer de place*, **đổi** chỗ. *Changer de ton*, **trở** (**đổi**) giọng. *Changer de couleur*, **biến** sắc. *Changer d'avis*, **đổi** ý. *Changer de conduite*, **đổi** nết. *Changer du blanc au noir*, **đổi** trắng **ra** đen. *Rien ne peut changer les lois de la natur* không giống-gì **đổi luật tự-nhiê đi** được. || *Changer cet enfant,* **thay** (áo, quần) cho **thằng** nầy. *Je suis mouillé, il faut que* *change*, tôi ướt **mình**, **phải** **thay**. *Combien les mœurs* *changé!* phong-tục **đã đổi đi** dường nào! *Tout change*, **mọi** **đổi-dời đi**. *Cet homme a beauco* *changé par sa dernière malad* cái người nầy mắc **chuyến** mới đây coi **hư đi** (**khác đi**) hư lắm. *Je ne veux pas changer av* *lui*, tôi không muốn **đổi** với *Changer l'eau en vin*, **làm** nước **trở nên** (**hóa ra**) rượu. *vent change*, gió **trở** ngọn. || *changer*, **đổi** ra, **hóa** ra, **trở** nê *Changé en bête*, **hóa ra** (**trở nê** con thú-vật.

changeur n. m : kẻ đổi bạc.

chanoine n. m. : thầy **dòng**; th tu; (các thầy ở **chung tại** nh thờ chính để hầu-hạ **bản-tinh** v đấng Giám-mục).

chanson n. f. : câu hát, **bài** hát *Chanter une chanson*, **hát một** câ (một bài) **hát**. *Chansons à berce* (*endormir*) *un enfant*, **câu hát** đư em ngủ. *Faire des chansons sur...* đặt (làm) **vè** (**vãn**) về... *Chanson* *amoureuses, d'amour*, **hát** hoa tình (câu hát ghẹo *ou* chọc) || *C'est* *toujours la même chanson*, (cũng là một bài một bản hoài) = nói đi nói lại cũng một **chuyện** mãi.

chansonnier, ière, n. m : **kẻ** đặt câu-hát, kẻ đặt vè **đặt vãn**.

chant n. m : tiếng hát; **giọng, cung** hát. *Chant harmonieux, mélodieux*, tiếng (**giọng**) **hát** rập-ràng, thảnh-thót. *Chant lugubre*, **giọng**

cung thương, **hát** nam. || *Chant serin*, **tiếng** chim bạch-yến .. *Chant de la cigale*, **tiếng** ve ìm. *Chant du coq*, **tiếng** gà **gáy**. *ùn-chant*, **cung** (**giọng**) hát lễ. *ant pastoral*, **thơ** mục-đồng. *u fait les paroles et le chant*, *rời đã* đặt và bài và **cung hát**.

ntage n.m.: sự dọa người, ı người mà lấy của. *Ne vivre de chantage*, có một tài **đi** a **chúng** mà ăn.

nter v.a., n.: hát (hát-xướng). *anter bien*, **hát** hay (giỏi). *Chan- juste*, **hát** trúng (nhằm). *Chan- faux*, **hát** sái (quấy). || *Faire anter quelqu'un*, (bắt người hát); a, **bom** người mà lấy (ăn) của. *cigale chante*, ve **ngâm**. *Le q a déjà chanté*, gà đã **gáy**. *ıanter la Messe*, **hát** lễ. *Une esse chantée*, lễ **hát**. || *C'est com- e s'il chantait*, (dường như là **hát** vậy) = mất công vô ích, ıông ai thèm sá. *Il chante en ant*, nó và đọc và hát (ngâm- ga). || *Cette porte chante*, cái ra **nầy** nó **cọt-kẹt**. *Chanter la loire de Dieu*, **ngợi-khen** danh húa. || *Voilà bien chanté!* khéo ! **giỏi** a! (nói lấy).

ıanterelle n.f.: dây đờn; chim ıồi. || *Ne haussez pas tant la chan- relle*, (= đừng-có lên dây cao ım-vậy); đừng-có lên nước; ừng-có đi hơi trên như-vậy.

ıanteur, euse n.: kẻ (người) ıát. *Les oiseaux chanteurs*, chim ay **hát**. *Les chanteuses*, (*du Ton- in*), nhà-trò, cô đào.

ıantier n.m.: trại để đồ (cây, án, **củi-đuốc** v.-v.); chỗ chất đồ ıàm; xưởng, chỗ (sở) đóng thuyền đóng tàu; đồ kê, chêm; nề, đồ lót. *Chantier de bois à brûler*, **đống** củi; **chỗ chất** củi. *Chantier de construction navale*, **xưởng** đóng tàu. *Mettre une pierre, une piè- ce de bois en chantier*, để cục đá, cái khúc cây mà **kê** *ou* mà **chêm**. || *Mettre, avoir un ouvrage sur le chantier*, việc đang làm, gần làm.

chantre n.m.: kẻ hát, kẻ xướng (kinh hát trong nhà-thờ).

chanvre n.m.: gai, cây gai, (ma T.). *Filas- se du chanvre*, chỉ **gai**. *Corde de chanvre*, dây **gai**. *Cra- vate de chan- vre*, dây **gai** thắt cổ. || *Mériter une bonne cra- vate de chanvre*, đáng chết **treo**.

Chanvre

chaos n.m.: hỗn-độn (lộn-lạo bậy- bạ); vực sâu.

chape n.f.: áo lễ dài choàng che từ cổ xuống tới dưới chơn, có khoen gài đàng trước ngực, (áo cappa).

chapeau n.m.: nón; tàng nấm. *La forme d'un chapeau*, dáng **nón**. *Bords d'un chapeau*, vành (bìa vè) **nón**. *Mettre son chapeau*, đội **nón**. *Ôter son chapeau*, cất (lấy, dở) **nón**. *Mettre chapeau bas*, cất **nón** xuống sâu. *Coup de chapeau*, sự cất **nón** chào.

chapelet n.m.: chuỗi (lần hột); tràng hột T. *Défiler, dire le cha- pelet, son chapelet*, lần **hột**. *Dire un chapelet*, lần một **chuỗi** (năm mươi ba). *Un chapelet de sapè- ques*, một **quan** (**xâu**) tiền. *Un chapelet bénit*, một **cái** (**xâu**) **chuỗi**

có làm phép.

chapelle n. f.: nhà-thờ nhỏ (riêng trong đền, trong nhà-trường, nhà-dòng). *À la chapelle de la Ste-Vierge*, trong nhà-thờ Đ. C. Bà. || *Chapelle ardente*, đèn cắm sáng; đèn lâm-bô; đèn thắp chưng xung-quanh xác chết (quan-tài).

chaperonner v. a.: che, đậy phủ. *Chaperonner une muraille*, xây xiên như mái nhà phủ đầu vách tường.

chapiteau n. m.: đầu cột; cái bầu đặt (rượu...); nón luồng dây mà treo kẻo chuột ăn đồ; cái bóng đèn chai để đi soi ếch.

Chapiteau

chapitre n. m.: đoạn (sách) (chương, c.). *Un livre est divisé en plusieurs chapitres*, một cuốn sách chia ra làm nhiều đoạn. *Chapitre premier*, đoạn thứ nhứt. *Chapitre deux, chapitre trois*, đoạn thứ hai, thứ ba. *Chapitre des recettes*, khoản về sổ thâu. *Chapitre des dépenses*, khoản về sổ xuất.

chapon n. m.: gà thiến. *Engraisser des chapons*, nuôi gà thiến cho mập.

chaque adj.: mỗi, mỗi một. *Chaque homme*, mỗi ou mỗi một người. *À chaque instant*, mỗi giây mỗi phút; luôn-luôn. || *Chaque tête chaque avis*, mỗi người mỗi ý; bá nhơn bá tánh, c.

char n. m.: xe, xe-giá. *Conduire un char*, dẫy xe. *Char à bancs*, xe lớn có nhiều chỗ tiếp nhau.

Char romain

charade n. f.: lời đố; câu thai.

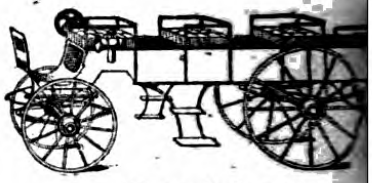
Char à bancs

charançon n. m.: thứ mọt (ăn lúa mì đậu v.-v.).

Charançon

charbon n. m.: than; than lửa. *Charbon de bois*, than củi (cây). *Charbon de terre*, than đá, than đất. *Un charbon de feu*, một than lửa. *Charbon ardent, rouge*, than đỏ. *Charbon allumé* than. *Charbon éteint*, than tắt (ngu). *Griller sur les charbons*, nướng (ram) lửa than. || *Il brûle comme un charbon*, nó nóng như lửa (kẻ nóng rét). *Tracer avec du charbon*, lấy than (tắt) mà gạch. || *Rôti est en charbon*, thịt quay nó cháy đen. || *Être sur les charbons*, nóng việc, xăng-văng xéo. *Cuire le charbon*, đốt (hầm) than. *Four à charbon*, lò than.

charcuter v. a.: xắc (thịt) ra; cắt cứa; cắt trầm-trầy trầm-trật.

charcutier, ière n.: kẻ bán thịt heo (lợn, T.). *Maître charcutier*, chủ hàng-thịt. *Garçon charcutier*, đứa phụ việc hàng-thịt.

chardon n. m.: cây tật-lê, cây thảo-nhi (cây nhỏ mà có gai); cây gai.

Chardon

chardonneret n. m.: chim sẻ-sẻ đỏ đầu; hồng-đầu tước, c.

Chardonneret

charge n. f.: (sự chất-chở) gánh; sự chở. *Vaisseau en charge*,

đang chở. *Une charge bien ante*, gánh nặng lắm. *Bêtes de rge*, súc-vật để chở-chuyên. *e charge de fagots*, một gánh c) củi. *Charge d'une charret-* một xe (chở). *Une charge de ips*, một bận (hiệp, cấp) đòn. *Être à charge à qqn*, làm cực ó-lòng) cho ai. || *La vie m'est à arge*, tôi lấy sự sống làm cực; n nặng-nề. || *Les frais des ré-rations sont à la charge du pro-iétaire*, tiền sở-phí mà sửa-sang i-bổ thì là đàng chủ phải chịu y. || *Avoir charge d'âmes*, gánh việc linh-hồn. || *Les charges à ger*, thuế phải đóng (nạp). || *Les arges publiques*, chức-phận làm an; thuế. || *Entrer en charge*, làm quan. || *Femme de charge*, n bà coi việc phòng-bè bếp-ác || *Témoin à charge*, chứng hịch kẻ bị-cáo. || *Examiner les arges portées contre l'accusé*, t những lời chứng khai cho kẻ i-cáo. *La charge de ce bateau est e 55 piculs*, trọng-tải cái chiếc he nầy là năm mươi lăm tạ *ou* he nầy chở nổi 55 tạ. || *Charge un fusil*, một liều thuốc đạn nạp úng (tay). || *Une charge de cava-erie*, quân-kị xốc a (đùa) tới một ái. || *Faire la charge de ..*, nhái... uá bộ. *Il faut prendre le bénéfice vec ses charges*, có ăn phải có hịu. *À la charge de...* mà buộc hải... *Je vous donne ma maison à a charge de payer toutes mes dettes*, tôi cho anh cái nhà tôi mà anh phải trả hết nợ của tôi. *À la charge d'autant, à charge de revanche*, mà phải làm lại cũng như vậy.

chargement n. m.: sự chở; đồ (hàng) chở.

chargé n. m.: kẻ lãnh lo việc; quan khâm-phái.

charger v. a.: (chất lên nặng) chở; làm cho nặng. *Les bagages chargent la voiture*, đồ-đạc chất, (chở) lên nặng xe. *Charger un navire*, chở tàu. *Charger son bateau de riz*, chở gạo dưới ghe; ăn gạo. *Charger une table de mets*, dọn (chất) bàn đầy những đồ-ăn. || *Charger d'impôts*, chinh thuế. || *Charger un accusé*, khai (làm chứng) về kẻ bị cáo. || *Charger d'une affaire*, dặn (biểu) việc gì. || *Charger de dire*, dặn *ou* biểu nói... || *Charger l'ennemi*, xông-vào (a vào) giặc (quân-nghịch). || *Charger un fusil*, nạp súng. || *Charger une pipe*, nhét ống điếu (nhận thuốc vô ống-điếu). || *Charger qqn de...* phú, nấy cho người nào...; cậy, biểu, dặn ai... || *Se charger de...*, lãnh, chịu... *Je me charge de tout*, tôi chịu lo hết. || *Le ciel se charge*, trời kéo mây. *Ce fusil se charge par la culasse*, súng nầy nạp đàng sau nạp tới.

chargé, ée p. p.: chở đầy; bị chất nặng. *Épaules chargées d'un lourd fardeau*, vai gánh nặng. *Navire chargé*, tàu chở đầy *ou* chở khẳm. *Arbre chargé de fruits*, cây nhiều (sai) trái. || *Ciel chargé de nuages*, trời nhiều mây. || *Temps chargé*, trời vần-vũ. || *Chargé de fers*, mang (bị) xiềng. *Chargé de vin*, say rượu. || *Chargé de coups*, bị đòn. || *Chargé de dettes*, mắc (mang) nợ. || *Pays chargé de taxes*, xứ mắc thuế nặng. || *Fusil chargé*, súng đã nạp, || *Lettre chargée*, thơ có gởi bạc

tiền trong ấy. || *Couleur chargée*, nước thuốc **đậm**. || *Langue chargée*, lưỡi **đóng dày**.

chariot n. m.: xe (chở). *Chariot de bagages*, **xe** đồ-đạc. *Chariot de vivres*, **xe** lương-phạn, (đồ-ăn). || *Le grand chariot*, sao bắc-đẩu, sao bánh-lái (dao-quang, c.). *Le petit chariot*, sao tiểu-đẩu (khôi-tinh, c.).

Chariot

charitable adj.: hay thương, có lòng thương, có nhân. *Charitable envers les pauvres*, **hay thương** (**có lòng hay thương**) kẻ nghèo, kẻ khó-khăn. *Homme charitable*, người **có nhân**.

charitablement adv.: cách thương-yêu; vì lòng thương; có nhân. *Avertir charitablement qqn*, **đem lòng thương** mà nói (bảo) cho ai hay.

charité n. f.: sự thương-yêu; đức kính Chúa yêu người; sự yêu người; của bố-thí. *Avoir de la charité pour son prochain*, có **lòng** (**thương**) **yêu** người. *Faire par charité*, làm bởi **lòng thương**. *Demander la charité*, ăn mày, ăn xin, đi xin. *Faire de grandes charités*, **bố-thí** rộng-rãi. *Charité bien ordonnée commence par soi-même*, thừa trong nhà mới ra bề ngoài (nhứt cận nhị viễn, c.).

charivari n. m.: tiếng đánh (gỏ) nồi chảo la-lối người ta hay làm ban đêm trước cửa nhà đờn-bà góa lớn tuổi lấy chồng. || *Quel charivari!* nhạc gì vậy! đờn-địch hát-xướng gì giở khẹt [illegible] vậy! || *Sa femme lui fait un charivari continuel*, vợ nó rầy [illegible] **hét** luôn-luôn.

charlatan n. m.: (hay nói phách) kẻ bán thuốc uống ngoài ch[illegible] ngoài đường; kẻ đánh phác[illegible] khoe tài giỏi; thầy thuốc giở[illegible].

charmant, e adj.: vui, đẹp (n[illegible] thấy mà muốn). *C'est un ch[illegible] mant garçon*, nó là người p[illegible] thế lắm. *Conversation charman[illegible]* sự ăn-nói **tử-tế** quá; sự n[illegible] chuyện **vui**. *Lieux charman[illegible]* chỗ (cảnh) **vui**. *Cette maison [illegible] charmante*, cái nhà nầy **ngộ** q[illegible]

charme n. m.: phù-chú, b[illegible] thuốc mê, (thầy pháp trăm, [illegible] làm cho mê, như khi lên đồ[illegible] lên cốt); sự mê; duyên (dươ[illegible] cái hay, cái đẹp. *Rompre, ôt[illegible] lever un charme*, giải **bùa**, cất b[illegible] *Se servir de charmes contre [illegible] morsure des serpents*, dùng b[illegible] **chú thuốc mê** mà trừ **nọc** [illegible] cắn. *Mettre des charmes à...* [illegible] **bùa** lên (vào, vô...). *Le char[illegible] est rompu*, hết **mê** đi = **sáng** c[illegible] mắt ra, hết lầm. || *Le charme [illegible] la poésie*, **cái hay** văn-chươ[illegible] || *Le charme de ses paroles en[illegible] vait tous les cœurs*, lời nó **nói** h[illegible] lắm làm cho ai-nấy **động** lò[illegible] || *Charme de la beauté*, **duyên** s[illegible] || *Les charmes s'en vont avec [illegible] années*, **nhan-sắc** (**duyên**) lâu [illegible] cũng phai-lợt đi. || *La vertu a [illegible] charmes si puissants que no[illegible] l'aimons même dans un ennem[illegible]* sự nhân-đức nó có **cái duyên** [illegible] nó mạnh cho đến **đỗi đầu** n[illegible] kẻ nghịch cùng ta ta **thấy ta cũ**[illegible] **mê**.

charme n. m.: cây **dương trắn**[illegible] (bạch-dương thọ (thụ), c.).

armer v. a.: làm cho mê; (dùng ép yêu-thuật, phù-chú); làm o êm, cho vui, cho khoái. *Des ières pour charmer la fureur s loups*, **văn êm** để làm cho ó sói hiền (hết dữ) đi. *Charmer reille*, **làm cho êm** tai. *Charmer douleur*, **làm cho êm** (bớt đau) . *Charmer les soucis par la conrsation*, nói chuyện cho nó uây-lảng bớt lo đi. *Charmer les ux* **làm** cho **khoái** (**đẹp**) con-mắt. *harmer le cœur*, **làm cho** lòng ê. *Vous me charmez en disant la*, anh nói cái ấy **làm cho** ng **tôi vui**. *Il sera charmé de tte nouvelle*, nghe tin ấy, nó sẽ ằng (**vui**) lắm. *Charmé de la auté d'une femme*, **mê** nhan-sắc ờn-bà. *Je suis charmé de vous oir*, **tôi vui** vì gặp anh.

arnel, elle adj.: thuộc về xác ịt (máu thịt), lòng-thú, tính xác-ịt. *Plaisir charnel*, sự vui-sướng ác-**thịt** *Yeux charnels*, con-mắt ác-**thịt** (**phàm**). *Homme charnel*, gười **hay theo tính** xác-thịt.

arnier n. m.: chỗ để thịt muối; ơi để xương kẻ chết.

arnière n. f.: bản lề.

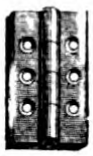
Charnière

arnu, e adj.: có nhiều thịt; nập. *Corps charnu*, mình nập. *Les parties charnues*, hững chỗ **có nhiều thịt** trong nình. *Feuille charnue*, lá **dày**. *Fruit charnu*, trái **chắc thịt**, **nhiều ơm**.

harogne n. f.: xác con thú-vật hết chương-sinh ra.

harpente n.f.: sườn (nhà); giàn rò, vày nhà. *Bois de charpente* gỗ **nhà**, **cấp gỗ** nhà. || *Charpente du corps*, cái **sườn** mình người-ta. || *Charpente osseuse*, hài-cốt.

charpenter v. a.: đẽo, ra vóc cây; dọn cây mà làm; cắt trầm-trầy, cứa. *Bois charpenté* cây **đã dọn**

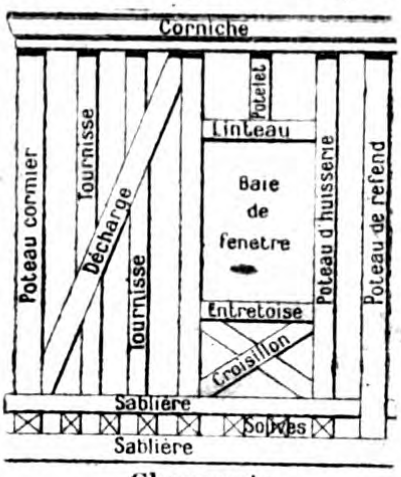

Charpente

rồi. || *Homme solidement charpenté*, người vóc-dạc phốp-pháp mạnh-mẽ.

charpentier n. m.: thợ mộc; (thợ làm giàn-trò). *Maître charpentier*, **thợ** cái. *Apprenti charpentier*, **thợ** con.

charpie n. f.: chỉ (đồ cũ rút ra) để mà rịt; sớ thịt. *Cette viande est en charpie*, thịt nầy nấu bấy ra đi còn những **sớ** những **chỉ** không mà-thôi.

charrettée n. f.: một xe (chở). *Une charrettée de bois*, một **xe** củi.

charrettier, ière n.: kẻ đánh xe. *Jurer comme un charrettier embourbé*, chửi thề như **đứa đánh xe** mắc lầy. || *Il n'y a si bon charrettier qui ne verse*, không ai **đánh xe** giỏi mà cho khỏi lật. = hay giỏi mặc lòng cũng có khi lâm-vấp.

charrette n. f.: xe (chở), cộ. *Charrette à bras*, **xe** kéo tay. *Charrette à bœufs*, **xe** bò. *Charrette à buf-*

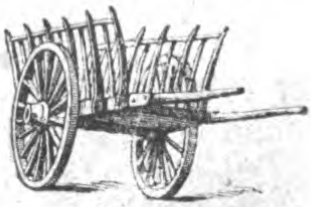
Charrette

fles, **xe** trâu; **cộ**.

charrier v. a.: chở xe; đi xe; quến. *Charrier des pierres*, **chở** đá. || *Charrier droit*, **đi** ngay, **đi** thẳng; ăn-ở ngay-thật. *Cette rivière charrie beaucoup de sable*, sông nầy nó **quến** cát nhiều lắm.

charroi n. m.: sự chở (bằng) xe; một chuyến xe,

charron n. m.: thợ làm (đóng) xe.

charronnage n. m.: nghề đóng xe. *Apprendre le charronnage*, học **nghề đóng xe**. *Le charronnage seul de la voiture coûte tant*, cái **công đóng** cái **xe** mà-thôi thì tốn hết là bấy-nhiêu. *Bois de charronage*, cây, đồ để **đóng xe**.

charrue n. f.: cái cày. *Tirer la charrue*, kéo cày. || *Mettre la*

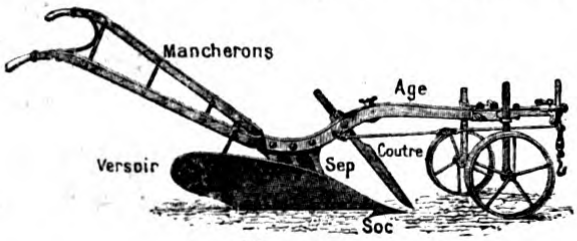

Charrue

charrue devant les bœufs, để cày ra đàng trước bò = làm trái đi.

chartreuse n. f.: nhà dòng **Chartreuse**. *Liqueur de la Chartreuse, la chartreuse*, rượu **chartreuse**, (rượu ngọt dòng ấy làm ra).

charybde n. m.: (tên lố-rạn kia bên Italia.) || *Tomber de Charybde en Scylla*, (tránh lố *Charybde* thì mắc rạn *Scylla*), = chạy đó mắc lờ; chạy thầy cả mắc thầy con; khỏi hùm phải hạm.

chasse n. f.: (sự rược, đuổi theo) sự đi săn; sự săn-bắn. *Aller à la chasse*, đi **săn**, đi **bắn**, (đi **săn-bắn**). *Chien de chasse*, chó **săn**. *Permis de chasse*, tờ cho phép **săn, bắn**. *Habit de chasse*, áo mặc đi **săn**. *Chasse au vol*, **sự bắn chim** bằ *Chasse à courre*, **săn đuổi, rư** (cho nó vô lưới). *Chasse au fil* **săn** lưới. *Partie de chasse*, **chuy săn**, bận **đi săn-bắn**. *Je vous e verrai de ma chasse*, **tôi sẽ g đồ** (thịt) **tôi săn** (bắn) **được c** anh. *Donner la chasse*, rư đuổi. *Donner la chasse aux en mis*, **rược, đuổi** giặc. *Avoir u belle chasse*, có **chỗ để đi sã bắn** tốt. *Les chasses royales*, vư hựu *ou* linh-hựu (chỗ vua **điền-điệp**). *La chasse a passé p là*, **cái bọn đi săn** đã đi qua n đó.

châsse n. f.: cái để xương thán khuôn, vành. *Châsse d'un verre lunette*, **cái khuôn** (vành) lồng (nhận) mục-kính. || *Châsse d'une lancette*, **cái cán có xoi lỗ** mà xấp lưỡi dao vô.

Châsse

chasser v. a.: đuổi, xua-đuổ săn, săn-bắn. *Chasser un domes tique*, **đuổi** đày-tớ **đi**. *Chasser d sangliers dans le filet*, **đuổi** h rừng vô lưới. *Le vinaigre chas le mauvais air*, giấm **nó đuổ tản** khí độc. || *Chasser les crainte* **bỏ** những cái sợ **đi**. *Chasser u poison du corps*, **giải thuốc đ** ra (khỏi mình). || *Chasser un clo* **đóng** đinh **vô**. *Chasser les mou ches*, **đuổi** ruồi. || *Le vent chas la pluie de ce côté*, **gió nó đ** mưa **về** phía nầy. || *La poudr chasse le plomb*, **thuốc nó bắ đạn ra**. *Aimer à chasser*, **ham săn bắn**. *Chasser le cerf*, **săn** na || *Chasser sur les terres d'autrui*, đ **săn** qua đất người, = **loán** cũ

ười-ta. || *Ce bâtiment chasse les ancres*, chiếc tàu nầy nó neo (**rán** neo). || *Cette ancre asse*, cái neo nầy nó **cày** (nó ông ăn). || *Un clou chasse l'autre*, nh nó **tống** (**thốn**) đinh) = mới uộng cũ vong. || *La faim chasse loup hors du bois*, (đói đuổi chó ra khỏi rừng) = túng phải ến; đói đầu gối hay bò.

ssie n. f. : ghèn. *Yeux pleins de assie*, con-mắt đầy những **ghèn**.

ssis n. m. : khuôn; vỏ-khổ. *assis de tableau*, **huôn** biền (tranh). *hassis de paravent*, **huôn** bình-phong. *hâssis d'imprimerie*, **khuôn** bản . *Châssis de table*, **khuôn** (**vỏ-ổ**) mặt-ghế.

Chassis

aste adj. : sạch-sẽ (không có tư tư dâm) ; trinh-khiết. *Oreille hâste*, tai **thanh-tịnh** (không hay ghe lời hoa-tình).

asteté n. f. : nhơn-đức sạch-sẽ; ự trinh-khiết. *Faire vœu de hasteté*, khấn-hứa giữ **nhơn-đức sạch-sẽ**.

hat n. m. : con mèo đực. *Le chat prend le rat*, **con mèo** bắt-con chuột. || *Il n'y a pas un chat*, (không có lấy một **con mèo**) = không có ai hết, không có lấy một người. || *Vivre comme chien et chat*, (ở như chó với **mèo**); ở với nhau như mặt-trời với mặt-trăng. || *Réveiller le chat qui dort*, (thức **con-mèo** ngủ dậy) = việc đã êm mà khui (phanh-phui) ra. || *Se servir de la patte du chat pour tirer les marrons du feu*, (lấy chơn **con-mèo** mà khều trái vỏ

Chat

dẻ (dẻ-gai) trong lửa ra) = xit chó bó giong. || *Chat échaudé craint l'eau froide*, (**mèo** bị nước sôi thấy nước lạnh cũng sợ) = một lần mà tởn đến già : ăn vỏ dưa thấy vỏ dừa mà sợ. || *Quand les chats n'y sont pas, les rats dansent*, (khi không có **mèo** thì chuột nó múa) = múa gậy rừng hoang; vắn chủ nhà gà bươi bếp *ou* vắn chủ nhà, gà mọc đuôi tôm.

châtaigne n. f. : trái lật, trái dẻ-gai; lật-tử, c. ; trái vỏ-dẻ; quả bản-tật, quả-thanh-cương, T.

Châtaigne

châtain adj. : sắc (màu; mùi, T.) trái vỏ-dẻ. *Cheveux châtains*, tóc **đen hue-hue**. *Cheveux châtain clair*, tóc **hue**.

château n. m. : lầu-đài ; địch đài, địch lầu; nhà đài *Sa maison est un château*, nhà nó tốt như **lầu-đài**. || *Bâtir, faire des châteaux en Espagne*, (lập **lầu-đài** bên nước Iphanho); = tính chuyện bông-lông, vô lối ; (việc ước, việc chiêm-bao). || *Château de cartes*, (lầu bằng lá bài con-nít làm mà chơi) = việc không chắc chắn chi. *Château d'eau*, lầu (đài) cao cất nước lên chứa để bổ ra các máng.

chat-huant n. m. : chim mèo.

châtier v. a. : phạt, sửa phạt; trau-giồi. *C'est au père à châtier ses enfants*, việc cha là **sửa-phạt** con-cái mình. *Qui aime bien, châtie bien*, (ai thương lắm, sửa phạt lắm) = thương thì **cho roi cho vọt**. *Châtier son cheval*, **đánh** ngựa,

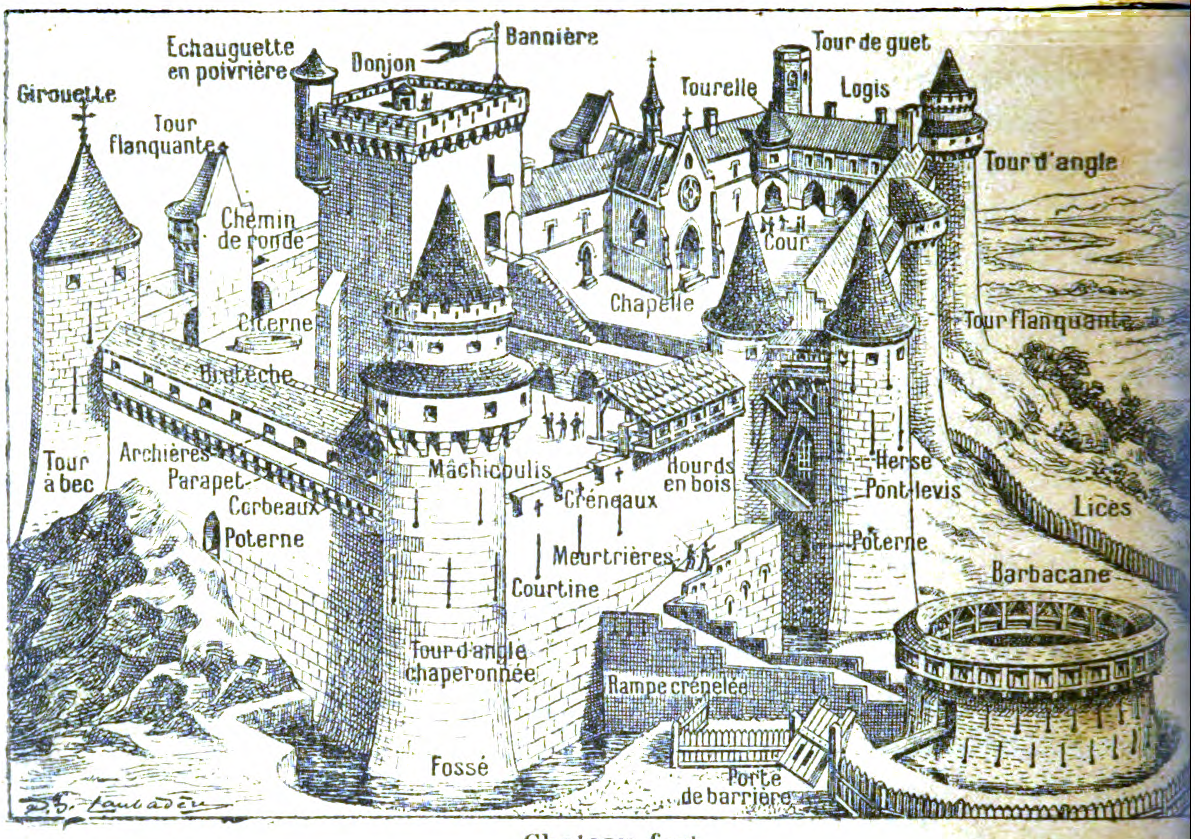

Chateau fort

thúc ngựa. || *Châtier son style*, **trau-chuốt** lời nói.

chatière n. f.: lỗ mèo (chun).

châtiment n. m.: sự sửa-phạt (sửa- dạy); hình-phạt.

chatouillement n. m.: sự thọc-léc; sự nhột.

chatouiller v. a.: chọc (thọc)-léc; làm cho nhột, cho ngứa. *Chatouiller quelqu'un à la plante des pieds*, **gải** bàn chơn ai **cho nhột**. *Chatouiller qqn pour le faire rire*, **chọc-léc** ai cho nó cười. *Chatouiller par l'endroit sensible*, **chọc-léc** chỗ nhột; đè chỗ nhột mà **chọc-léc**.

chatouilleux, euse adj.: hay biết nhột. *Cet enfant est très chatouilleux*, đứa con-nit nầy **hay biết nhột** lắm. || *Homme chatouilleux*, người **hay giận**. *Cheval chatouilleux à l'éperon*, ngựa **nhẹ** thúc.

châtrer v. a.: thiến. *Châtrer un chien*, **thiến** chó. *Les Orienta châtrent les hommes pour en fa des eunuques et les commettre la garde des harems*, người b Đông thiến người mà làm ho để mà giữ cung-tần (cung-p mĩ-nữ vua). *Un taureau châtré*, tơ **thiến**.

chat-tigre n. m.: mèo rừng; co hạm.

chaud, e adj.: nóng, nóng-nảy nóng-nực; nực, nực-nội. *Pay chauds*, xứ **nóng-nực**. *Le feu es chaud*, lửa **nóng**. *Le soleil est bie chaud*, trời **nắng** lắm. *Il fait chaud* trời **nóng**; trời **nắng**; trời **nực** (bức-sốt, T.). *Manger chaud*, ăn nóng. *Vêtement chaud*, áo ấm. *Vin chaud*, rượu **hâm**. || *Une chaude dispute*, sự cãi-lẫy **hung**. || *Tête chaude*, đầu **nóng**, tánh **nóng-nảy**. *Tempérament chaud*, tánh **cang-cường**, tánh **nóng nảy**. || *Ami chaud*,

n-hữu **thiết**. *Fièvre chaude*, rét ng **vùi** (sảng-sốt). || *Nouvelle tou- chaude*, tin **mới** rành-rành. *lain chaude*, chơi đánh-trốn.

udement adv.: nóng; ấm. *Se ir chaudement*, đắp **cho ấm**.

udière n. f.: vạc, chảo đụn, i (nấu nước).

udron n. m.: chảo nhỏ. *Le udron mâchure la ele*, (**chảo** bôi lọ =cú chê quạ rằng i, dải-cù chê khách i đuôi vật-vờ.

Chaudron

udronnerie n. f.: nghề làm và n đồ nấu ăn (nồi, chảo, trách, i).

uffage n. m.: sự chụm (lửa ; đốt. *Bois de chauffage*, củi **thổi**. *chauffage est cher cette année*, i **thổi** năm nay mắt. *Le chauf- ge d'un four*, sự **chụm** lò **cho** ng.

auffe-assiettes n. m.: cù-lao âm đồ ăn cho nóng).

auffer v. a. n.: (làm cho nóng), ốt, hâm; hơ, sưởi. *Chauffer de eau*, **hâm** nước, **nấu** nước. *Chauf- r le four*, **đốt** lò **cho nóng**; **nhúm** ửa) lò. *Chauffer du bois*, **hơ lửa** à uốn cây. *Chauffer au rouge*, **đốt** ho đỏ. *La houille chauffe mieux ue le bois*, than đá **nóng** hơn han củi. *Dépêchez-vous, le pa- uebot chauffe*, thoắn (hối) đi, tàu ò đã **bỏ lửa** kia kìa. *Se chauffer u soleil*, **hơ** (**sưởi**) nắng. || *Ne as se chauffer du même bois*, không có **hơ** một (giống củi với nhau) =khác ý (tính) nhau.

Chaufferette

haufferette n. f.: lồng ấp; lò lửa để hơ.

chauffeur n. m.: kẻ chụm lửa lò; kẻ coi lửa-củi.

chauffoir n. m.: chỗ xúm nhau lại (vầy lại) mà hơ.

chaume n. m.: cộng-rạ; rạ, gốc rạ. *Couvrir de chaume*, lợp (bằng) **rạ** *Habiter, vivre, être sous le chaume*, ở **chòi** (nhà) **lá** (lợp **rạ**).

chaumière n. f.: chòi, nhà tranh, nhà lá (lợp rạ).

chausse-pied n. m.: cái bắt, cái vớt giày.

chausse-pied

chaussée n. f.: bờ đắp; bờ đập; khum mu rùa cái đường đi; ngang mặt đất. *Établir une chaussée*, đắp **bờ**, đắp **đập**. *Il demeure au rez-de-chaussée*, nó ở **từng dưới đất**. *Directeur des ponts et chaussées*, kiểu lộ quản-lý, c., quan quản-đốc việc cầu đường.

chausser v. a.: mang (xỏ) giày, mang tất (vớ). *Chausser ses sou- liers et ses bas*, **mang** giày mang vớ. *Chausser ses bottes à qqn*, **mang** (**xỏ**) hia vô cho ai. *Le cordonnier chausse ma famille*, thợ giày nầy **đóng giày** cho cả và nhà tôi. *Ce soulier me chausse bien*, chiếc giày nầy tôi **đi vừa**. || *Chausser un arbre*, **vun đất** cho cây. *Chausser à six, à sept points*, **đi giày** gia lục, gia thất. || *Chausser à même point*, **đi giày** một hạng (chơn) với nhau = có một tính như nhau (giống nhau). || *Se chausser d'une opinion*, in trí. || *Les cordonniers sont les plus mal chaussés*, (thợ giày đi giày xấu hơn hết) = thợ rèn không có dao ăn trầu.

chausses n. f., pl.: thứ quần chẹt mặc tới đầu gối, quần xà-lỏn, (tà-

lỏn). || *Il n'a pas de chausses*, nó không có **quần xà-lỏn**, = nó nghèo quá. || *C'est la femme qui porte les chausses*, đờn-bà có mặc (quần tất) = con mẹ ấy nó lướt chồng nó; nó làm chủ hơn chồng nó. || *Faire dans ses chausses*, (làm vô trong quần) = sợ té cứt (iả trong quần).

chausse-trape n. f. : chông trái ấu.

chaussette n. f. : tất (bít-tất T.) *Une paire de chaussettes*, một đôi **tất** (vớ).

chaussure n. f. : giày tất (đồ mang mà đi, tất giày, dép, guốc...). || *Trouver chaussure à son pied*, (gặp giày vừa chơn mình) = gặp may, gặp cái vừa ý mình. *Ma chaussure me coûte tant par an*, tiền sắm **giày tất** tôi một năm là bấy-nhiêu.

chauve adj. : sói, sói đầu. *Il est (devient) chauve*, nó **sói** đầu. *Tête chauve*, đầu **sói**. *Chevelu sur le front et chauve par derrière*, nhiều tóc trước trán mà **sói** sau ót.

chauve - souris n. f. : dơi, dơi đáp muỗi.

Chauve-souris

chaux n. f. : vôi. *Chaux vive*, **vôi** sống. *Chaux éteinte*, **vôi** nguội. *Chaux hydraulique*, **vôi** xuống nước thì cứng (để xây dưới nước). *Lait (eau) de chaux*, nước **vôi** (**vôi** khuấy ra nước). || *Fait à chaux et à ciment (à sable)*, xây tam-hạp = chắc. *Four à chaux*, lò **vôi**.

chavirer v. n. : lật, úp. *La barque chavira*, ghe nó **lật đi**, (**úp đi**). *Le navire a chaviré*, tàu nó **lật** nó **chìm đi**.

chef n. m. : đầu ; kẻ làm **đầu**, (l lớn). *Le chef de St-Jean*, **đầu** ô thánh Gioàng. *Chef couronné lauriers*, **đầu** có đội **mũ lá** c *Le roi est le chef de l'État*, vu **đầu** trong Nước. *Chef de fami* gia **trưởng** ; **kẻ lớn trong** n *Les chefs de l'armée*, **các quan** binh. *Chef de file*, **đầu dọc**. C *de bande*, **đầu** đảng. *Chef de taillon*, quan đốc-lãnh (qu lãnh). *Chef de bureau*, **thủ-lã đầu**-phòng. *Obéir à ses chefs*, v lời **quan trên**. *Commandant chef*, **tổng**-thống c. *Être en c* **chánh** (làm **đầu**, thống-**quản**. || *De son chef*, tự nơi **mình** ; phía mình ; tự ý riêng **mình** *a fait cela de son chef*, **nó làm** ấy **tự ý** nó (không ai **biểu**). || *Ch d'accusation*, **khoản đơn cáo**. || *vers chefs d'une loi*, **các kh** luật. || *Le chef d'une étoffe*, cây hàng, khúc **đầu giàn**. C *d'État-major*, tham-tán. *Chef cabinet*, tá-lý *ou* **chủ** văn-**hàn** (l sử). *Chef de poste de police*, sở tuần, (phần tuần). *Plantonch* **đầu** xá-sai. *Chef de service*, cuộc, (đốc-lãnh *ou* quản-lý, c

chef-d'œuvre n. m. : **việc đầu** t (cho biết tài) : việc (đồ) **làm kh** hết sức.

chef-lieu n. m. : (chỗ **đầu**, **chánh** tỉnh-thành, phủ-thành, **huyện**-

chemin n. m. : đàng *ou* **đườn** đường đi (đường-sá md.) *Bon ch min*, **đường** tốt. *Mauvais chemi* **đường** xấu. *Chemin battu, frag fréquenté*, **đường** mòn, (đườn người-ta hay đi). *Chemin fer* đường **lót** (lát) **đá** (**đắp đá**). *Chemi de traverse*, **đường** **băng** ngan

t. hẻm). *Grand chemin*, **đường** i (đường lộ). *Petit chemin, sentier*) **đuơng** hẻm. *Chemin inal*, **đường** đi trong xóm. *Che-n de fer*, **đường** xe lửa. *Chemin halage*, **đường** mé sông để kéo e thuyền. *Sur les chemins, en emin, sur le chemin, chemin fai-t*, dọc **đường**; giữa **đường**. *À ilié chemin, à mi-chemin*, nửa ờng, nửa **chừng**. *Faire le che-*

cheminée n. f.: (bếp để nhúm lửa mà hơ ở trong phòng, có ống khói thông trên nóc hoặc ngoài vách); lò sưởi khói (hơi); ống bếp sưởi. *Manteau de cheminée*,

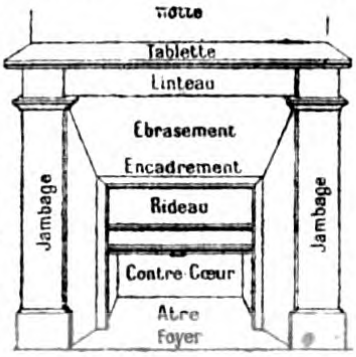

Cheminée

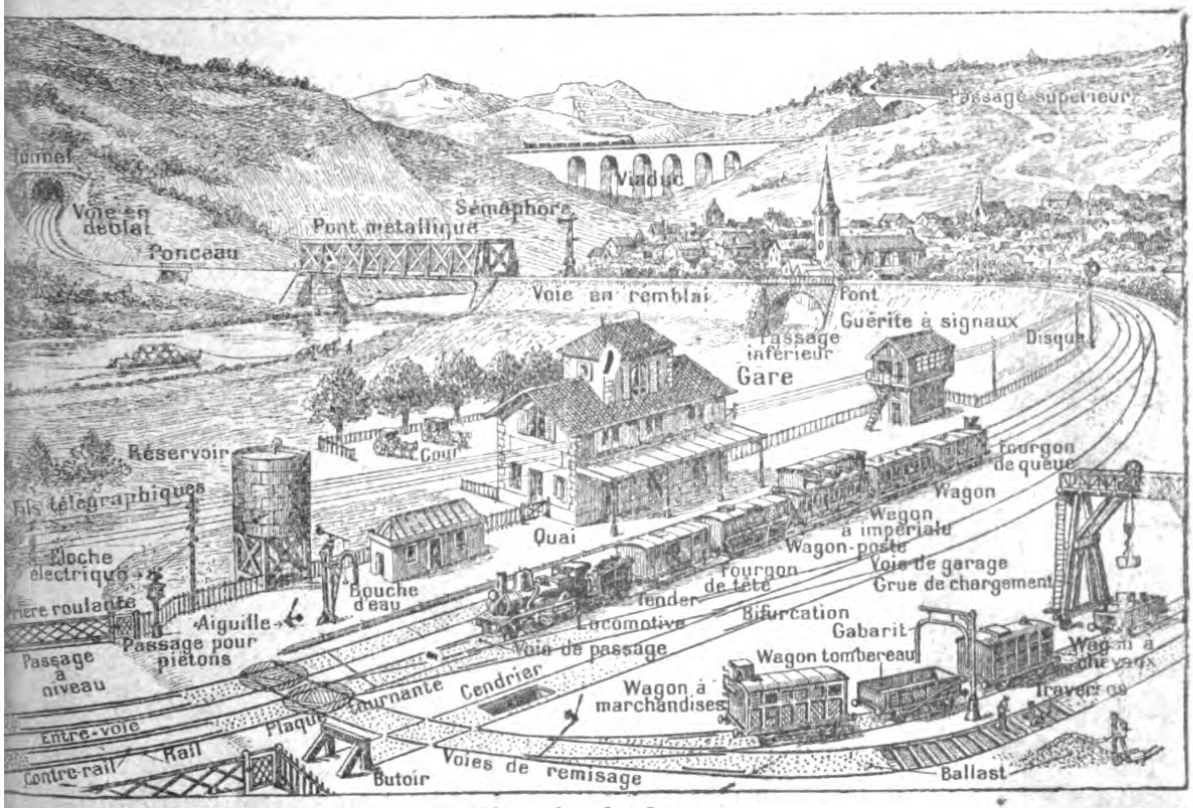

Chemiu de fer

in de la Croix, đi **đàng** Thánh-iá. || *Montrer, indiquer le chemin* ..., chỉ **đường**; làm gương; đem dẫn) **đường** chỉ **nẻo**. || *Ouvrir le hemin*, mở **đường**, đặt **đường**. *Prendre le chemin de...* đi theo ường...; hòng, gần... || *Le che-min de la gloire*, **đường** (áng, cuộc) danh-lợi. || *Aller le droit chemin*, đi ngay; ăn ngay ở thật. *Pour tromper le chemin*, cho khỏi ngán **đường**.

tấm đá mặt trên **lò hơ**. *Foyer d'une cheminée*, bếp (chỗ nhúm lửa) nơi **lò sưởi** || *Noir comme la cheminée*, đen như **ống khói** = đen mò, đen như mò-hóng. *Ramoner la cheminée*, chùi **ống-khói**. || *Sous la cheminée*, (dưới **lò-sưởi**) = **lén**, **chùng**, vụng.

cheminer v. n.: đi đường. *Cheminer lentement*, đi chậm. || *Cheminer droit*, đi thẳng; không lỗi-lầm, vậy-mếch. || *L'affaire chemine*, việc

đang trớn, xuôi giằm. || *Il sait cheminer,* nó biết lo biết liệu; biết thế-thần; (biết **nước đi**).

chemise n. f.: áo lót (mặc trong); đồ bao (bọc). *Passer, mettre sa chemise,* mặc **áo lót** vô (vào). *Changer de chemise,* thay **áo lót**. *Ôter sa chemise,* cởi **áo lót** ra. *Collet, col de chemise,* cổ **áo lót**. *Être en chemise,* mặc **áo lót** (mà-thôi). || *N'avoir pas de chemise,* (không có **áo** lót) = nghèo quá (không áo mà bận). || *Changer comme de chemise,* năng thay năng đổi quá. || *La peau est plus proche que la chemise,* (da thì là gần hơn **áo lót**) = thừa trong nhà mới ra bề ngoài; nhứt cận nhì viễn, c. || *Mettez une chemise à ces dossiers,* hãy lấy **giấy mà bọc** (**để**) những cái tờ nầy vô.

chemisier, ière n.: kẻ may và bán áo lót.

chenal n. m.: lạch. *Un chenal profond,* **lạch** sâu. *Des chenaux étroits,* **lạch** hẹp.

chenapan n. m.: quân hoang; đồ khốn (bá-láp; chó chết).

chêne n. m.: cây dề-bộp, cây-sồi (trử-mộc, c.), thanh-cương thọ (thụ, c.).

Chêne

chéneau n. m.: máng-xối.

chenet n. m.: rá sắt (trong lò-sưởi (hơ) để chụm củi). || *Avoir les pieds sur les chenets,* (có chơn gác trên rá lò) = ấm no.

Chenet

chènevis n. m.: hột gai (huình (hoàng) mai tử, c.).

chenil n. m.: chuồng nhốt chó s chỗ ở dơ-dáy bậy-bạ.

chenille n. f.: sâu, con sâu. *chenille ronge les feuilles et les fleurs des plantes et des arbres,* **con-sâu** nó ăn ăn hoa cây-cối. *Laid comme chenille,* (xấu như sâu); **xấu-gớm-ghiếc** như **con-sâu vậy**.

Chenille

chenu, e adj.: bạc trắng. *Tête c nue,* đầu **bạc** trắng (phê-phê, phế *Barbe chenue,* râu **bạc trắ** *Vieillard chenu,* ông già **bạc đ** *Ans chenus,* niên cao tuổi h *Montagnes chenues,* núi đã **trắng những tuyết**. || *Arbre che* cây **đứt ngọn**.

chèque n. m.: giấy cho cầm đi lãnh bạc

cher, ère adj.: yêu; quí báu; m đắt, cao (quí) giá. *Homme che sa famille,* người cả nhà vợ-c **yêu-dấu**. *Mes chers parents,* c mẹ (bà-con) tôi **yêu-dấu**. *La glo vous est chère,* danh-vọng c anh là **quí**. *Un bien que j'ai cher,* cái của tôi lấy làm **quí** (bá dường ấy. *Les moments sont che* ngày-giờ **quí-báu** lắm. || *Étof chère,* giẻ (hàng, lụa) **mắt** tiề (**quí-giá**). *Vendre cher,* **bán mắ** (**đắt**). *Acheter cher,* mua **mắt**. *L paddy et le riz sont chers,* lú gạo **mắt** (**giá**). *Ce magasin est tr cher,* phố nầy bán đồ **mắt-lắm** *Coûter cher,* **mắt** (giá). *Payer che* trả **mắt**, mua **mắt**.

chercher v. a.: kiếm, tìm, (kiếm chác, tìm kiếm). *Que cherche-vous?* anh **kiếm giống-gì**? *Qu cherchez-vous?* bay **tìm** (**kiếm**) ai

Chercher l'occasion, **kiếm** (**tìm**) dịp. *Chercher par mer et par terre, par monts et par vaux, à pied et à cheval*, **tìm** (**kiếm**) khắp xứ khắp miền, trên bộ dưới thuyền, trèo non lặn suối, cỡi ngựa đi chơn; **kiếm** cùng **kiếm** hết sức. *Chercher dans sa tête*, suy nghĩ, xét (trong trí khôn). *Chercher le médecin*, **rước** thầy thuốc. *Chercher les moyens de...*, **kiếm** (**tìm**) phương (chước) mà..., ou cho đặng. *Chercher femme*, **tìm** vợ, đi coi vợ, lo đi cưới vợ. *Chercher sa vie*, **lo** làm ăn. || *Chercher son malheur* (**tìm** sự dữ cho mình); tự chiêu kì họa, c. *Chercher l'ennemi*, **đi tìm** giặc mà đánh. *En cherchant on trouve*, **kiếm** thì gặp. || *Se chercher*, **tìm** (**kiếm**) nhau. *Chercher noise, querelle*, chọc (ghẹo), rầy, làm rầy

chère n. f.: (thịt) đồ ngon, của ngon vật lạ. *Aimer la bonne chère*, hay **ăn sướng** (ăn những **đồ ngon-ngọt mĩ-vị**) *Faire bonne chère*, **ăn sướng**. *Faire mauvaise* (*petite, maigre*) *chère*, ăn cực ăn khổ. *Homme de bonne chère*, người hay ăn-chơi sung-sướng. *Ne savoir quelle chère lui faire*, mừng quá không biết **đãi** người thế nào cho phỉ tình.

chèrement adv.: mắt (giá); thiết-tình, cách yêu-dấu. || *Vendre chèrement sa vie*, (bán mạng mình nắt)=đánh quân nghịch cho đến hồi mới chịu chết cho.

chéri, ie adj.: được yêu. *Peuple chéri de Dieu*, dân Đức Chúa Trời **yêu-riêng**. *C'est son chéri*, ấy là **cục yêu** *ou* **món ưa** nó đó.

chérir v. a.: thương-yêu, trìu-mến. *Chérir ses enfants*, **thương-yêu** con.

cherté n. f.: sự mắt *ou* quí (giá).

chérubin n. m.: thiên-thần **Chérubin**.

chétif, ive adj.: yếu (yếu-ớt, yếu-đuối); hèn, lài-xài, xài-xạc. *Enfant chétif*, con-nít **yếu-đuối**. *Plante chétive*, cây **yếu-ớt**. *Avoir chétive mine*, coi bộ **ương-yếu**. *Chétive demeure*, chỗ ở **xài-xạc**.

cheval n. m.: ngựa, con ngựa, (mã, c.). *Cheval de charge*, **ngựa** chở. *Cheval de trait*, **ngựa kéo** xe. *Cheval de selle*, **ngựa** cỡi. *Cheval de carosse*, **ngựa** đi xe. *Cheval pesant à la main*, **ngựa** nặng cương. *Cheval léger à la main*, **ngựa** nhẹ cương. *Cheval doux*, **ngựa** hiền. *Cheval rétif, vicieux*, **ngựa** chứng. *Cheval ombrageux* (*peureux*), **ngựa** nhát đường (hay trớ). *Cheval de relais*, **ngựa** để thay. *Brider un cheval*, khớp **ngựa**. *Seller un cheval*, bắc yên, thắng **ngựa**. *Ferrer un cheval*, đóng móng **ngựa**, (đóng con sắt, bịt sắt chơn **ngựa**). *Monter à cheval*, cỡi **ngựa**; lên **ngựa**. *Descendre de cheval*, xuống **ngựa**. || *Être à cheval*, ngồi **ngựa**, cỡi **ngựa**; ngồi chàng hảng qua. *Course de chevaux*, đua **ngựa**. || *Fièvre de cheval*, rét **hung lắm**; cữ rét **nặng** quá sức. || *Cheval de frise*, chông.

chevalet n. m.: ngựa (đờn); chơn kê ván; giàn thợ vẽ; cây chống mà cưa; chơn ngựa.

Chevalet

chevalier n. m.: (kẻ cỡi ngựa) phẩm kị Rôma thuở xưa, ngũ đẳng khuê-bài. *Chevalier de la Légion*

CHEVAL

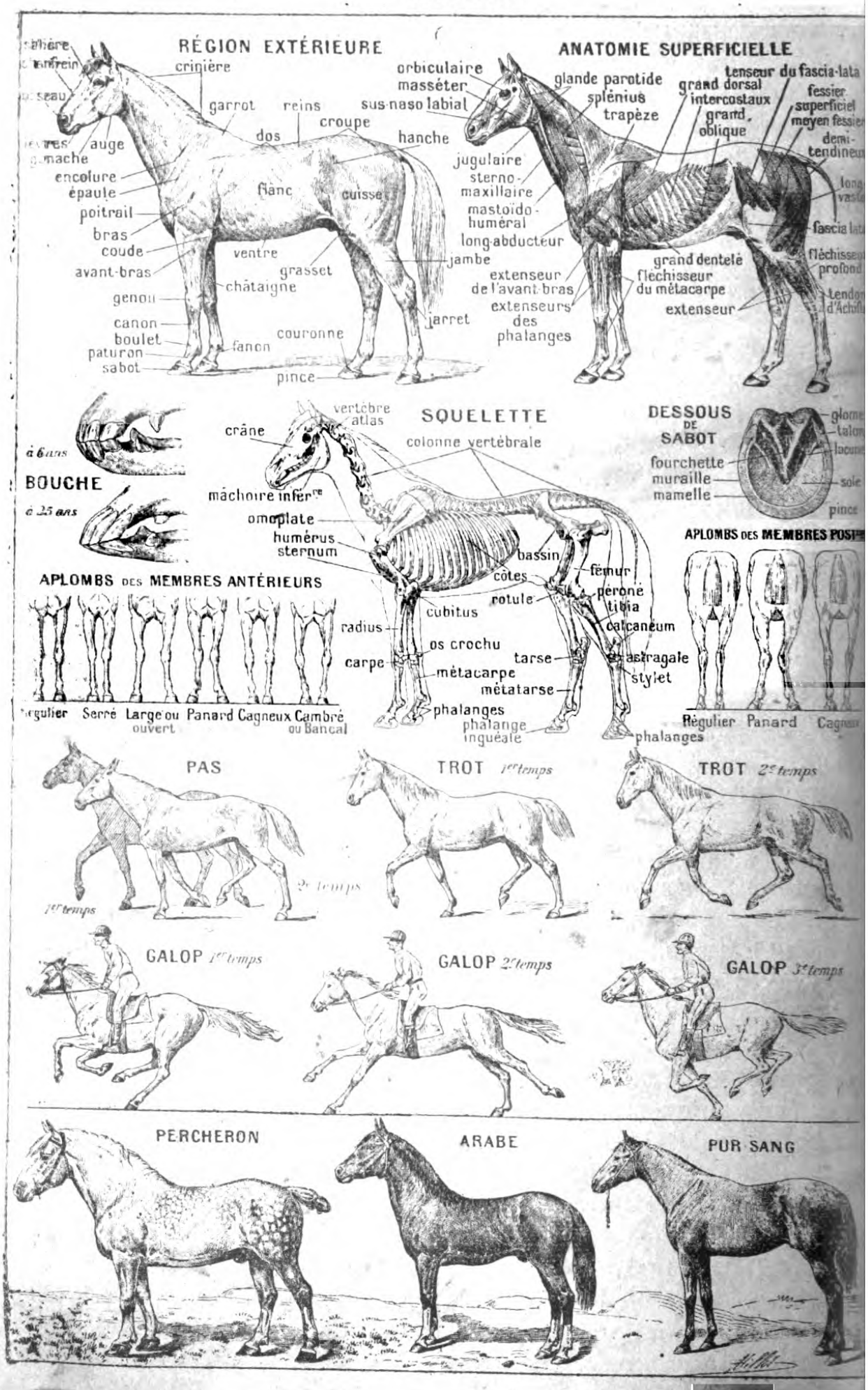
RÉGION EXTÉRIEURE
crinière
garrot
reins
croupe
dos
hanche
auge
encolure
épaule
poitrail
bras
coude
avant-bras
genou
canon
boulet
paturon
sabot
fanon
couronne
pince
jarret
jambe
cuisse
flanc
ventre
grasset
châtaigne
ANATOMIE SUPERFICIELLE
orbiculaire
masséter
sus-naso labial
glande parotide
splénius
trapèze
grand dorsal
intercostaux
grand oblique
tenseur du fascia-lata
fessier superficiel
moyen fessier
demi-tendineux
jugulaire
sterno-maxillaire
mastoïdo-huméral
long abducteur
grand dentelé
fléchisseur du métacarpe
extenseur de l'avant-bras
extenseurs des phalanges
extenseur
fléchisseur profond
tendon d'Achille
à 6 ans
BOUCHE
à 25 ans
SQUELETTE
vertèbre atlas
crâne
colonne vertébrale
mâchoire inférieure
omoplate
humérus
sternum
bassin
côtes
fémur
rotule
péroné
tibia
cubitus
radius
calcanéum
os crochu
carpe
tarse
astragale
métacarpe
stylet
métatarse
phalanges
phalange inguéale
phalanges
DESSOUS DE SABOT
glome
talon
lacune
fourchette
muraille
mamelle
sole
pince
APLOMBS DES MEMBRES ANTÉRIEURS
Régulier
Serré
Large ou ouvert
Panard
Cagneux
Cambré ou Bancal
APLOMBS DES MEMBRES POSTÉRIEURS
Régulier
Panard
Cagneux
PAS
1er temps
2e temps
TROT 1er temps
TROT 2e temps
GALOP 1er temps
GALOP 2e temps
GALOP 3e temps
PERCHERON
ARABE
PUR SANG

ıonneur, ngũ đẳng khuê-bài ớc). || *Chevalier d'industrie*, kẻ) mà kiếm ăn.

vauchée n. f.: một nước (một :) ngựa.

velu e adj.: có tóc; để tóc ou dài tóc. *Homme chevelu*, ıời **dài tóc**. *Comète chevelue*,) **tua** (sao chổi **dài đuôi**). *Grai- chevelue*, trái (hột) **có lông**, tua. *Racine chevelue*, rễ cây n-xàm.

velure n. f.: tóc; đuôi sao chổi. oir *une belle chevelure*, có **tóc** . *Chevelure en désordre*, **tóc** ı đầu chờm-bờm).

ıvet n. m.: đầu giường.

ıveu n. m.: tóc, sợi tóc. *Délié* nme *un cheveu*, mảnh như i tóc. *Se prendre aux cheveux*, m đầu (nắm **tóc**). || *S'arracher les eveux*, bứt **tóc** (bứt đầu bứt cổ). ver *qqn par les cheveux*, kéo đầu éo óc) người nào, (nắm đầu ười nào mà kéo). *Faire dresser cheveux*, làm cho rởn gáy. *faux cheveux*, **tóc** mượn. *Che- ux d'ébène*, (**tóc** mun) = **tóc** đen anh). || *Tiré par les cheveux*, ıy-đặt, phi-lý.

eville n. f.: chốt; trục đờn; mắt- ı (chơn). *Planter une cheville*, ông (tra) **chốt**. *Cheville de colon-* , **con-sẻ**. *Cheville du pied*, **mắt-** ı. *Les chevilles de ce violon ne ennent pas*, **trục** đờn nầy nó ục-xệch (lỏng). || *Cheville ouvri- e*, **chốt** xe (cái bàn đàng trước ới cây vòi đờn) = kẻ làm **chủ-** ıốt.

ıeviller v. a.: **đóng** (tra) chốt.

ıèvre n. f.: **con dê cái**. || *Pied de hèvre*, **cái máy cất** (trục) **đá** nặng. || *Ménager la chèvre et le chou*, (kiêng và con dê và cây cải) = ở giữa không cho mếch bên nào; binh cả hai bên.

Chèvre

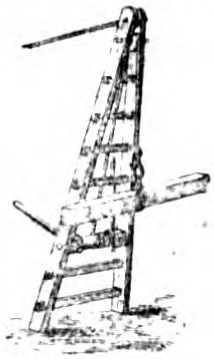
Chèvre

chèvrefeuille n. m.: kim-ngân hoa.

chevreuil n. m.: sơn-dương, c. dê rừng (đực).

Chevreuil

chevrier n. m.: kẻ chăn dê.

chevron n. m.: kèo; đòn tay; ren đỏ kết trên tay áo mà chỉ là lính cựu.

chevrotant e adj.: rung-rung, run-run. *Voix chevrotante*, tiếng **rung rung**.

chevroter v. n.: hát, nói rung-rung tiếng (run-run).

chevrotine n. f.: đạn chì trung-trung để bắn sơn-dương.

chez prép.: tại (nơi) nhà. *Chez moi*, **tại** (**nơi**) nhà tôi. *J'ai été, j'ai passé, je suis allé chez vous*, tôi đã đi tới **tại nhà** anh. *Je viens de chez mon père*, tôi ở **tại nhà** cha tôi mà về. *Chez les Chinois*, (**tại nơi** người Trung-quốc) = **bên** Tàu. *C'est chez lui une habitude*, **nơi** nó là cái thói-quen. *Un chez soi*, **nhà riêng** của mình.

chic n. m.: cái tài, cái giỏi.

chicane n. f.: léo, mưu-chước; sự rầy-rà kiện-cáo. *Chercher des chicanes*, hay **rầy-rà** hay **kiếm**

chước. *Aimer la chicane*, hay **kiện-thưa**.

chicaner v. a., n. : kiện gian (dối); lận-mạt; làm rầy, làm cực. *Chicaner ses voisins*, hay **rầy** với kẻ ở gần. *Chicaner au jeu*, ăn gian (lận), khi đánh bài đánh bạc.

chicaneur, euse adj., n.: hay xảo-quyệt, hay trành-tròn; hay kiện-thưa rầy-rà.

chiche adj. : rít-róng, tiện-tặn (từ chút), bỏn-sẻn. *Chiche de compliments*, ít hay khen.

chicorée n. f.: cải đắng, khổ-mãi thái (thể), c.

Chicorée

chien n. m.: **chienne** n. f.: chó; (chó đực, chó cái); cò súng. *J'ai deux chiens*, tôi có hai **con chó**. *Chien noir*, **chó** mực. *Chien blanc*, **chó** cò. *Chien tigré*, **chó** vện. *Chien de chasse*, **chó** săn. *Chien de garde*, **chó** giữ nhà. *Chien enragé*, **chó** dại. *Cette chienne est pleine*, con **chó cái** nầy có chửa. *Chien traître*, **chó** cắn trộm. *Museau d'un chien*, mỏ **chó**. || *Mener une vie de chien*, ăn ở khốn-nạn. || *Vivre comme un chien*, (ở như **chó**) ăn ở hoang đàng. || *Mourir comme un chien* (chết như **chó**) = chết tất-tưởi, chết không gặp thầy gặp bạn. || *Quel chien de temps!* trời xấu quá! || *Quelle chienne de vie* đời cực-khổ là thể nào! || *C'est un métier de chien*, nghề cực-khổ (nhiều công mà ít lợi). || *Chien*

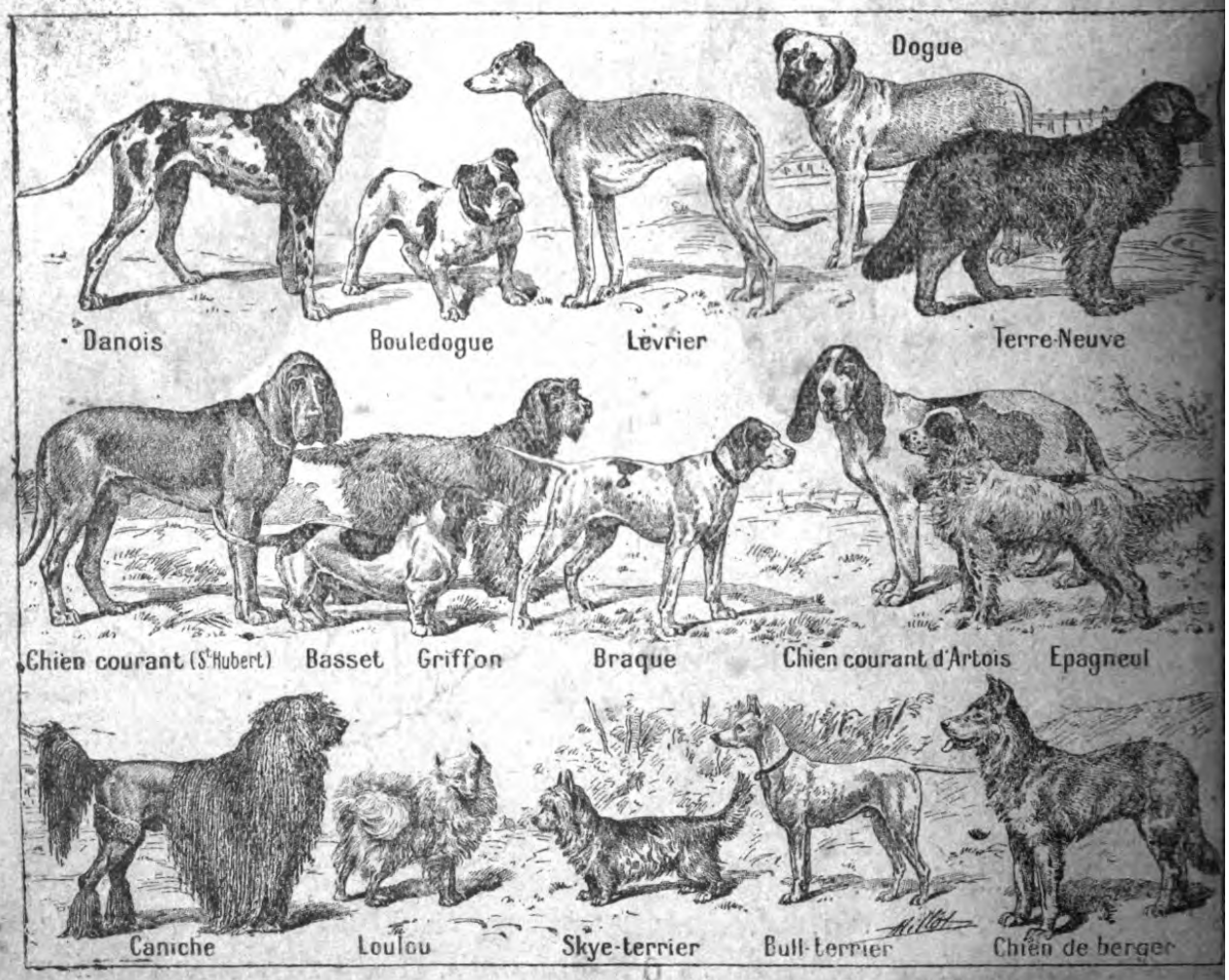

Chiens

le mer, cá đuối.

chiendent n. m.: cỏ ống, mao can, (cỏ) tinh-tinh thảo, c.

Chiendent

chier v. n., a.: yả; đi iêu, đi sông bến, (ồng).

chiffon n. m.: giẻ rách. *Un morceau de chiffon*, một miếng (tấm) giẻ rách. *Vêtu de chiffons*, mặt đồ rách-rước. *Chiffon de papier*, giấy lộn (rách).

chiffonné, ée adj.: bàu-nhàu *Habit chiffonné*, áo bàu-nhàu.

chiffonner v. a.: vày-vò; làm cho bàu-nhàu. *Chiffonner un habit*, vày-vò cái áo. || *Cette nouvelle le chiffonne*, cái tin ấy làm cho nó rầu.

chiffonnier, ière n.; kẻ đi lượm giẻ-rách.

chiffre n. m.: chữ (viết) số; số. *Écrire la date en chiffres*, đề ngày bằng chữ số. *Ce nombre s'exprime par cinq chiffres*, số ấy viết hết năm chữ số. || *Réduire le chiffre de ses dépenses*, bớt tiền số mình chi-tiêu đi.

chiffrer v. n., a.: viết số ra mà tính. *Il ne sait pas chiffrer*, nó không biết viết số mà tính. *Chiffrer les pages*, viết số mà đề trương sách.

chignon n. m.: ót; sọ khỉ; đầu tóc.

chimère n. f.: (con yêu đầu sư-tử, mình dê, đuôi rồng); đều quái dị; sự mơ-tưởng bá-vơ, (đều vơ-váo T.). *C'est une pure chimère*, ấy là đều bá-vơ; (chuyện bày-đặt). || *Se repaître de chimères*, mơ-tưởng sự bông-lông. || *Se créer des chimères*, bày chuyện (đều) rối trí-khôn vô ích.

chimie n. f.: hóa-học, c.

chimiste n. m.: kẻ thông phép hóa-học.

Chine n. f.: nước Trung-quốc; tàu; nước chệc (khách, ngô). *En Chine*, bên Tàu, bên Trung-quốc.

chinois, e adj., n.: tàu, chệc, khách, ngô. *Costume chinois*, áo-quần tàu. *Marchandises chinoises*, hàng (đồ) tàu. *Crépon chinois*, nhiễu tàu. *Orange chinoise*, cam tàu. *Éventail chinois*, quạt tàu. *Un chinois*, một người chệc (khách, ngô). *Caractères chinois*, chữ tàu, chữ nhu *ou* nho.

chinoiserie n. f.: đồ tàu.

chiper v. a.: ăn-cắp.

chipie n. f.: đờn-bà hay rầy-rà, quạu-quọ, độc-ác.

chique n. f.: miếng trầu, miếng thuốc (nhai, ăn). *Une chique de bétel*, một miếng trầu.

chiquer v. a.: ăn; nhai. *Chiquer du tabac*, ăn thuốc (sống). *Chiquer du bétel*, ăn (nhai) trầu.

chiromancie n. f.: phép coi tay (mà bói).

chirurgie n. f.: nghề (phép) châm-chích, mổ-xẻ; nghề giác, nẻ, lẻ...

chirurgien n. m.: thầy ngoại-khoa; thầy chích-lẻ, mổ-xẻ, giác-nẻ.

chirurgique adj.: thuộc về nghề chích, mổ-xẻ, giác.

chloroforme n. m.: thuốc mê (cho hít hơi thì nó làm cho ngủ cho mê đi không biết đau nữa).

choc n. m.: sự đụng chạm, (tuông chạm).

chocolat n. m.: cù-lác trộn với đường; sắc tím sậm (như màu cù-lác).

chœur n. m.: bọn hát, giàn hát; cung-thánh. *En chœur*, hát rập

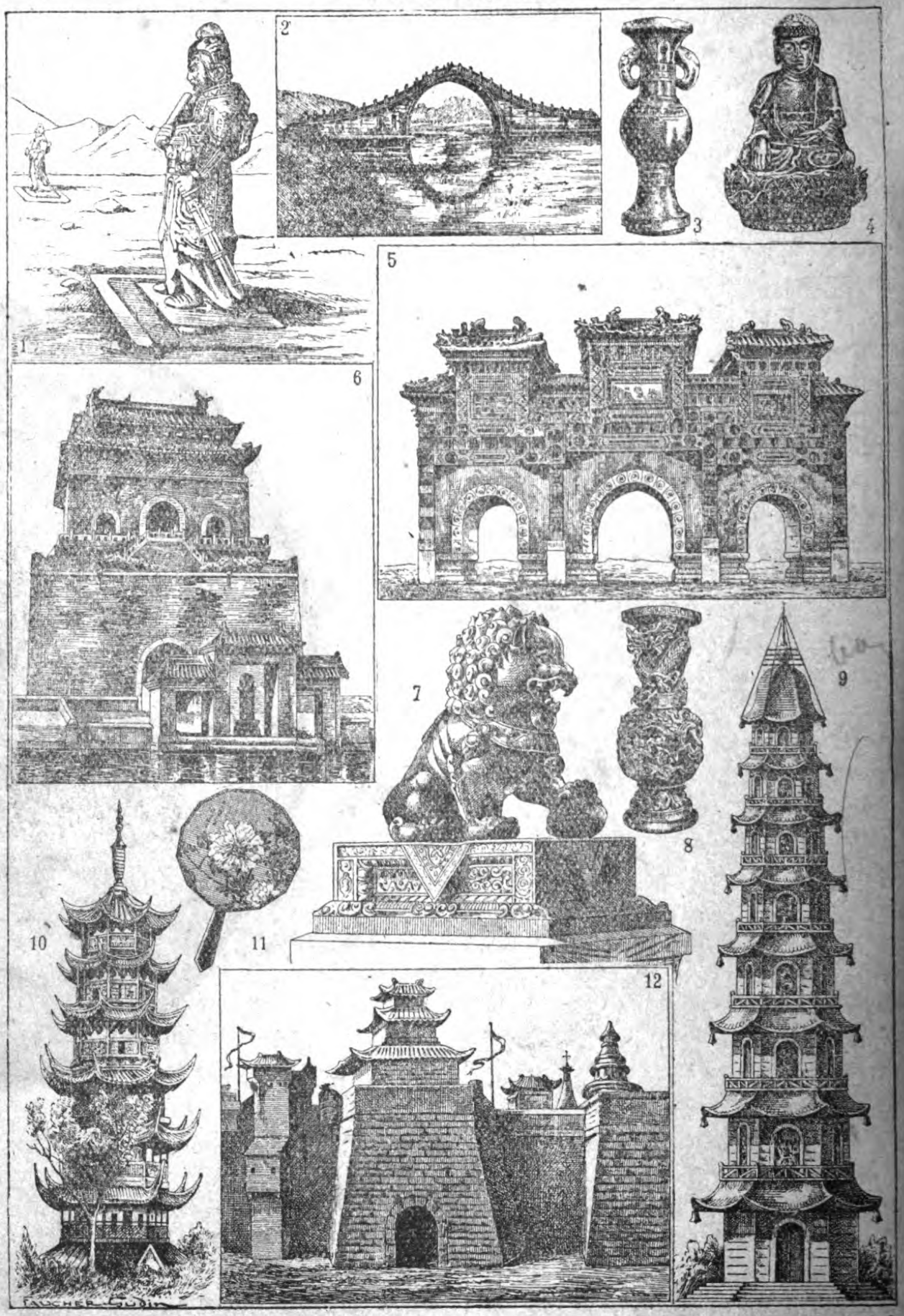

Art Chinois : 1. Statue de mandarin du tombeau de la dynastie impériale des Minh, près de Pékin ; 2. Pont du Palais d'été aux environs de Pékin ; 3. Vase en bronze ; 4. Statuette en bronze représentant Fo ou Bouddha (musée Cernuschi) à Paris ; 5. Porte du temple de Confucius, à Pékin ; 6. Tour de la cloche, à Pékin (XVe S.) ; 7. Lion à l'entrée des palais ; 8. Vase en bronze ; 9. Tour de porcelaine, à Nankin ; 10. Pagode, à Shanghai ; 11. Eventail peint ; 12. Murailles et porte de Pékin.

ới nhau. || *Il est entré dans le chœur*, người đã vào **cung-thánh**. *Les neuf chœurs des anges*, chín **hẫm** thiên-thần. *Enfants de chœur*, đồng-nhi **hát lễ**.

choir v. n.: ngã (té, rớt) xuống.

choisir v. a.: lựa (chọn); kén, (tuyển, c.). *Choisissez des deux*, **chọn** (**lựa**) lấy trong hai .. *Choisir entre...* **chọn lựa**, **kén** lấy trong... *Expression choisie*, tiếng đã **lừa-lọc**.

choix n. m.: sự chọn (-lựa). *Faire choix de...* **lựa** (**chọn**)... *À son choix*, mặc ý **lựa** (**chọn**). *Marchandise de choix*, hàng **đã lựa riêng** (hàng tốt).

choléra n. m.: bệnh dịch, (dịch-khí, **ôn-dịch**, xung-khí, thiên-thì, .. giặc trời, a.), bịnh thổ-tả *ou* tả-tả. *Atteint du choléra*, mắc dịch.

cholérine n. f.: dịch non.

cholérique adj., n.: dịch; kẻ mắc dịch. *Soigner les cholériques*, giúp (làm thuốc) cho **kẻ mắc dịch**.

chômer v. n., a.: ở không *ou* ở nhưng, nhưng công. *On chôme*, người-ta **nghỉ**. *Chômer un saint*, **nghỉ** vì lễ ông thánh.

chope n. f.: ly (chén) lớn **uống** rượu mạch-nha; một ly (chén)...

Chope

choquant, e adj.: (tông-chạm) khó coi, khó chịu; trái con-mắt. *Manières choquantes*, cách-điệu **khó coi**.

choquer v. a. đụng, cụng, (chạm, tông-chạm); chếch-mếch. *Choquer le verre*, **đụng** (**cụng**) ly (chén). *Un navire en choquant la barque, la coula*. chiếc tàu **đụng** chiếc thuyền, làm cho nó chìm ngay đi. || *Ce mot me choque*, tiếng ấy **mếch** lòng tôi. || *Choquer la vue*, **khó** coi; **trái** con-mắt. || *Choquer l'oreille*, **khó** nghe, **nghịch** tai. || *Se choquer*, đụng, (cụng) nhau.

chorus n. m. bọn hát lễ. *Faire chorus*, hát lặp lại.

chose n. f.: sự, việc, đều, vật, công-việc. *L'état des choses*, thì **sự**. *Au-dessus de toutes choses*, trên hết mọi **sự**. *Dieu a créé toutes choses*, Đ. C. T. đã dựng nên mọi **loài**, (**vật**, **sự**). *Les personnes et les choses*, người và **vật**. *Quelque chose*, sự (việc, vật, cái, đồ...) gì; một hai **cái-gì**, **món-gì**, **giống-gì**. *Autre chose*, **sự** (**việc**) khác. *Les choses humaines (de ce monde)*, **việc** (**sự**) đời (thế-gian). *La chose publique*, nước-nhà, **việc** nước.

chou n. m.: cải (cây, bụi cải). *Chou pommé*, **cải** bắp. *Chou-fleur*, **cải** chùm. || *Mon chou-chou*, (tiếng kêu con-nít) = **em** ôi, con ôi! *Chou vert*, **cải rổ**. || *Chou blanc*, **cải** trắng = đập không trúng; không được gì hết. || *Aller planter ses choux*, đi về vườn; lui về sẵn-đã.

Chou

choucroute n. f.: dưa cải; cải làm dưa.

chouette n. f.: chim ụt (loài chim mèo, chim heo).

chrétien, ienne adj., n.: có đạo Đức-Chúa Giê-giu; kẻ có đạo; bổn-đạo. *Peuple chrétien*, dân **có đạo** (đạo dân, c.). *Des chrétiens*, kẻ **có đạo**, **bổn-đạo**. *Un chrétien*, một

Chouette

người **bổn-đạo** *ou* **có đạo**. *Mourir en chrétien*, chết lành. *La religion chrétienne*, đạo Đức-Chúa Giê-giu. (đạo Da-tô, c.).

chrétiennement adv.: cách đạo-đức; theo cách kẻ có đạo. *Vivre chrétiennement*, ăn ở **theo cách có đạo**, ăn-ở **đạo-đức tử-tế**.

chrétienté n.f.: chỗ (nơi, xứ) có đạo; họ (có đạo). *L'église de la chrétienté de Chợ-quán*, nhà-thờ **họ** Chợ-quán. *Fonder une chrétienté*, lập **họ**. *Chef d'une chrétienté*, ông trùm **họ**. *Les notables d'une chrétienté*, các-chức **họ**.

christ n.m.: Chúa cứu-thế; tượng ảnh chuộc tội. *Le christ est venu*, **Chúa cứu-thế** đã đến. *Un christ d'ivoire*, tượng **ảnh chuộc tội** bằng ngà. *Cent ans avant J.-Ch.*, một trăm năm trước **Chúa cứu-thế** ra đời.

christianiser v.a.: giảng đạo Đức-Chúa Giê-giu; làm cho ra có đạo. *Christianiser un peuple*, làm (giảng) cho dân theo đạo.

christianisme n.m.: đạo Da-tô; đạo Đức-Chúa Giê-giu.

chronique n.f.: truyện, sử, (chép theo thì theo ngày). *Les chroniques du Cambodge*, sử, (truyện) Cao-mên.

chronique adj.: cơ (lâu). *Maladie chronique*, bệnh **cơ** (thì-khí; tứ thì).

chronologie n.f.: phép đặt theo tuế thứ trong sử trong truyện; sự biết tích truyện theo năm theo đời.

chuchoter v.n., a.: nói nhỏ (thầm). *Ils chuchotent entre eux*, chúng nó **nói nhỏ** (xấm-xi xấm-xả) với nhau. *Il lui chuchota quelques mots à l'oreille*, nó **kề (giò) miệng** vô tai người mà nói **một hai tiếng** gì đó.

chuchoterie n.f.: sự **lời, tiếng** nói thầm-thỉ dì tai với **nhau**.

chut! interj.: nín! lặng!

chute n.f.: sự té (ngã, rớt) xuống. *Chute des feuilles*, **sự đổ lá** (mùa đổ lá = mùa thu). || *Chute du jour* (ác lặn p.) = mặt-trời lặn = tà quáng. || *Chute du premier homme*, sự **sa-ngã** nguơn-tổ người-ta *ou* sự nguyên-tổ người-ta **sa-ngã**. || *Chute d'un empire*, sự nước **sụp đi**. *Chute de cheval*, **sự té ngựa**. *Faire une lourde chute*, **té nặng**.

ci adv.: nầy; đây. *Cet homme-ci*, cái người **nầy**. *Par-ci par-là*, chỗ **nầy** chỗ kia (**đây** đó). *De ce côté-ci*, phía bên **nầy**. *De-ci de-là*, bên **nầy** bên kia. *Ci-après*, sau **nầy** (kể vu **hậu**, c.).

cible n.f.: bia (tập bắn súng). *Tirer à la cible*, bắn **bia**.

ciboire n.m.: bình đựng mình thánh; (bình cômonhong. T.).

ciboule n.f.: hẹ.

cicatrice n.f.: dấu (vít, tích), theo (sẹo, T.). *Couvert de cicatrices*, đầy những **vít** (những **thẹo**) của mình.

cicatriser v.a.: lành, nhíp miệng lại. *Cicatriser une plaie*, **làm cho lành** (**nhíp** miệng) dấu lại. *La petite vérole lui a cicatrisé la figure*, trái giống **làm cho** nó **rỗ mặt đi**. *La blessure se cicatrise*, **cái vít nó nhíp miệng lại** (**lành đi**).

ciel n.m.: trời; Thiên-đàng. *Ciel serein*, **trời** thanh. *Monter au ciel*, lên **trời**, lên **thiên-đàng**. *Grâce au ciel*, nhờ **trời**. || *Élever jusqu'au ciel*, tặng tận **trời** (= **khen lắm**).

Remuer ciel et terre, (xáo **trời** đất) = làm hết sức. *Le feu du ciel*, (ra **trời**) = sét-chớp. *Ô ciel!* **trời** ! **trời** ơi là **trời**! *Le royaume des cieux*, nước trên **trời**. || *Le ciel d'un lit*, trần giường, **nóc** giường.

cierge n. m.: đèn sáp (nến, nóng sáp, T.). *Cierge pascal*, cây đèn làm **dấu** (thắp mùa phục-sinh).

cigale n. f.: con ve. *La cigale chante*, **ve** ngâm (kêu).

Cigale

cigare n. m.: điếu thuốc lá.

cigarette n. f.: điếu thuốc vấn. *Porte-cigarette*, ống hút **thuốc điếu**; xòn, ống **thuốc**. *Allumer sa cigarette*, nắp (đốt) **thuốc**. *Fumer une cigarette*, hút một **điếu thuốc**.

cigogne n. f.: con cò, (loại *ou* giống chim **cò** lớn, như lão-nhược, lão-giả, lão-quán, tiên-cáp, chàng-hè...).

Cigogne

Ciguë

ciguë n. f.: đinh-tử thảo, c.; thuốc độc (làm bằng đinh-tử thảo).

cil n. m.: lông nheo (lông mí).

cilice n. m.: áo nhặm.

ciller v. a.: nháy con mắt. *Ciller les yeux, les paupières*, **nháy con mắt**; **nheo** mắt. *On ne peut regarder le soleil sans ciller*, người-ta ngó mặt trời mà không **nháy** (**nheo**) **mắt** không-có đặng.

cime n. f.: ngọn, chóp, đỉnh, chót, nóc. *La cime des Alpes est couverte de neige*, **đảnh** (**đỉnh** *ou* **chót**) núi Alpes thì có tuyết lấp. *La cime des arbres*, **ngọn** cây. *La cime d'un clocher*, **nóc** lầu chuông.

ciment n. m.: hồ; tam-hạp; (vôi trộn cát, sỏi mà xây). *Ciment romain*, hồ-đá.

cimenter v. a.: xây hồ-đá; (gắn ăn cứng).

cimetière n. m.: đất thánh; thổ-mộ, phần mộ; (chỗ chôn kẻ chết).

cingler v. n., a.: bẻ lái; nẹt. *Cingler à l'est*, **bẻ lái** về đông. || *Cingler le visage d'un coup de fouet*, lấy roi gióc **nẹt** trên mặt một cái. || *Le vent et la pluie nous cinglaient le visage*, gió mưa nó **tạt** (**vãi**) vô trong mặt ta.

cinq adj. num.: năm. *Agé de cinq ans*, được **năm tuổi**. *Histoire, tome cinq, page cinq, sur Hùng-vương cinq* = *V*, truyện, cuốn **thứ năm**, trương **thứ năm**, về Hùng-vương **thứ năm**. *Le nombre cinq, le chiffre cinq*, số **năm**. *Cinq et cinq font dix*, **năm** với **năm** là mười. *Le cinq* (*du mois*), ngày **mồng năm**. *Numéro cinq*, số **thứ năm**. *Amener cinq*, đổ được **mặt năm** *ou* **năm nút** (tào-cáo). *Vingt-cinq*, hai mươi **lăm**.

Cinq

cinquantaine n. f.: năm mươi (chỉ đó); năm chục. *Avoir la cinquantaine*, chừng **năm mươi** tuổi. *Une cinquantaine d'hommes*, đâu cũng được **năm mươi** người.

cinquante adj. num.: năm mươi. *Cinquante et un*, **năm mươi** mốt. *Cinquante multiplié par cinq égale deux cent cinquante*, **năm mươi** nhơn với **năm** thì là hai trăm

rưỡi. *Page cinquante*, trương thứ **năm mươi.**

cinquantième adj. num. ord.: thứ năm mươi. *Chapitre cinquantième*, đoạn **thứ năm mươi.** *Le cinquantième*, n. m.: một phần trong năm mươi phần (ngũ thập phần chi nhứt, c.).

cinquième adj. num. ord.: thứ năm. *Le cinquième jour*, ngày **thứ năm.** *Un cinquième*, một phần trọng năm (ngũ phần chi nhứt, c.). *Un écolier de cinquième*, học-trò ở **lớp năm.**

cinquièmement adv.: thứ năm; năm là...

cintre n. m.: nguyệt-cung; vòng nguyệt bằng cây để nống mà xây. *Plein cintre*, vòng bán nguyệt.

cintrer v. a.: xây bán-nguyệt, xây cửa vò-vò. *Cintrer une galerie*, xây cửa vò-vò (bán-nguyệt) nhà hành-lang.

cirage n. m.: sự đánh sáp (cho láng); thuốc đánh giày.

circoncire v. a.: cắt bì, (cắt vanh; xén...).

circoncision n. f.: phép cắt-bì; ngày lễ cắt-bì là lễ đặt tên (nhằm ngày tết Tây).

circonférence n. f.: vòng tròn, (châu-vi, c.); vành, bìa. *Cette citadelle a 3000 mètres de circonférence*, cái thành ấy **vuông-vức** ba ngàn thước *ou* thành ấy **giáp vòng** nó được ba ngàn thước.

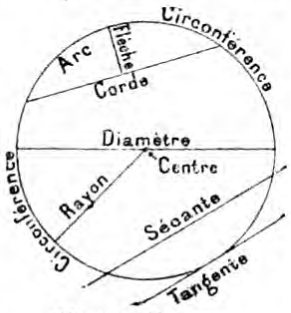

Circonférence

circonflexe adj.: lận tròn. *Accent circonflexe*, dấu **mũ** *ou* dấu **sấp.** *Un ô circonflexe*, chữ ô **có dấu mũ** *ou* **đánh dấu sấp.**

circonlocution n. f.: sự **nói quanh** lời (tiếng) nói quanh. *Les circonlocutions sont la marque d'une langue pauvre*, tiếng **nói quanh** là dấu chỉ tiếng bần-chật (tiếng nói).

circonscription n. f.: (vẽ vòng chung-quanh), giái-hạn; hạt, sở.

circonscrire v. a.: (vẽ, vạch (gạch) xung-quanh); đặt giái-hạn; phân sở (hạt, địa-hạt) ra; vẽ bao ngoài, bao-bọc, ví-lại.

circonspect, e adj.: cẩn-thận, ý tứ, (hay coi trước coi sau), hay giữ-thế (coi chừng-đối trước sau).

circonspection n. f.: sự có ý-tứ cẩn-thận. *Agir avec circonspection*, làm (ở) **cẩn-thận** (**kĩ-cang**).

circonstance n. f.: (sự đứng chung quanh); thì-thế; cơ-quan c.; sở thì. *Suivant les circonstances*, tùy thì-thế, theo **cơ-quan.** *Les circonstances d'une chose*, **cái trước sau** (**gốc-tích, gót đầu, đầu đuôi**) của việc (sự) gì. *Se trouver dans les circonstances les plus difficiles*, nhằm **lúc** (**hồi, cơn**) rất **khó.**

circonstancier v. a.: kể **ra từ đầu.** *Circonstancier un fait*, kể **chuyện** đầu đuôi gốc ngọn kể **ra từ đầu.**

circonvenir v. a.: (vây-phủ); dùng chước mà ràng-buộc, **mà gạt**; gạt, phỉnh. *Circonvenir un juge*, **gạt** quan xử việc.

circonvoisin, e adj.: gần, **lân-cận,** bàn-cận, tiếp-cận.

circuit n. m.: vòng. *Le circuit de la ville*, **vòng** (giáp vòng) **thành.** *Faire un grand circuit*, đi **vòng-đo** xa...

circulaire adj., n.: chạy (đi) vòng; tròn; luân-chuyển. *Forme circu-*

ire, hình **tròn**. *Lettre circulaire*, **ay-là** *une circulaire*, thơ (tờ) **ung** (luân-đệ đi khắp).

culation n. f.: (sự chạy vòng), **r đi** (tới lui qua lại). *La circulation du sang*, **sự** máu **chạy**, sự **in huyết**. *La circulation des personnes et des voitures*, sự dập-**ều kẻ** qua người lại, xe ngựa **ạy tới** chạy lui.

culer v. n.: (chạy vòng); chạy **nanh**; đi rảo; xây vần. *L'argent rcule*, bạc tiền nó **thông-thương**. *es voitures circulent*, xe đi **rảo ập-diều**). *Le bruit circule*, tiếng **ồn** (**bay ra**). *Le sang circule dans ut le corps*, máu nó **chạy khắp hâu-thân** (cả mình).

re n. f.: sáp (lạp, c.); ghèn; cứt **ay**; sáp (đồ) gắn thơ. *Brûler de cire*, thắp (đèn) **sáp**. *Cire vierge*, **sáp** khối (còn tinh-hồi). *Lettre cachetée de re d'Espagne*, thơ gắn **iêm**, phong), bằng **sáp**.

rer v. a.: đánh sáp. *Plancher ciré*, **rầm đánh áp**. *Papier ciré*, giấy **đánh sáp**) dầu. *Cirer des souliers*, **đánh** giày (cho **en cho láng**).

rque n. m.: (chỗ xây **ròn để** làm trò đời Rô-**na** xưa)... cuộc (trò) **hơi cời** ngựa thế, múa, **eo dây**...

saille n. f.: kéo cắt đồng-**hau**.

seau n. m.: dao chạm; **ái đục**.

iseaux n. m., pl.: cái **kéo**; **kéo may**.

iseler v. a.: chạm đồ đồng thau... *Bronze ciselé*, đồ đồng **chạm**.

Cisaille

Ciseau

Ciseaux

ciselure n. f.: nghề chạm đồ đồng thau bạc vàng...

citadelle n. f.: thành, tỉnh-thành. *La citadelle de Saigon fut détruite en 1859*, **thành** Gia-định bị phá đi năm 1859.

citadin, e n.: kẻ ở thành-thị (thiềng-thị), người kẻ-chợ.

citation n. f.: sự trưng ra; lời trưng; tờ đòi đi hầu-kiện.

cité n. f.: thành, thành-thị. *Cité sainte*, (thành thánh); thiên-đàng. *Droit de cité*, phép riêng người kẻ-chợ.

citer v. a.: trưng ra; xướng danh ra; đòi đến hầu-kiện. *Citer un exemple*, **trưng** gương. *Citer quelqu'un*, **trưng** tên người nào ra. *Citer un témoin*, **đòi** chứng.

citerne n. f.: hồ chứa (đựng) nước mưa.

citoyen, enne n.: người kẻ-chợ; kẻ ở thiềng-thị; kẻ nhập-tịch làm chánh dân trong Nước. *Priver des droits de citoyen*, truất ngôi trừ ngoại.

citron n. m.: trái chanh; màu trái chanh. *Jus de citron*, nước **chanh**. *Exprimer le jus d'un citron*, nặn (vắt) **chanh**.

Citron

citronné, ée adj.: có hơi chanh, có vắt nước chanh. *Du nước-mắm citronné*, nước-mắm nặn (**vắt**) **chanh**.

citronnelle n. f.: sả. *Une touffe de citronnelle*, một bụi **sả**.

citronnier n. m.: cây chanh.

citrouille n. m.: bầu, bí.

civet n. m.: món thỏ nấu rượu; thịt nấu rượu.

civière n. f.: sề (đồ để khiêng đồ nặng; khiêng người bịnh).

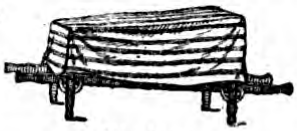
Civière

civil, e adj.: kẻ-chợ, bổn-cuốc (quốc), bổn-hương; chánh đinh; hộ, bên hộ; văn, bên văn; lịch-sự, biết phép, suồng-sã. || *Guerre civile*, **nội** loạn, loạn **trong nước**. || *Mort civile*, sự mất phép người bổn-quốc; sự phải truất ngôi trừ ngoại. || *Code civil*, luật **hộ**. || *Lois civiles*, luật **hộ**; hộ-luật, c. || *Le civil et le criminel*, việc **hộ** và việc hình. || *Le civil et le militaire*, **văn** võ. || *Civil et ecclésiastique*, bên **đời** bên đạo. || *Civil à l'égard (envers) tout le monde*, lịch-sự (suồng-sã) với hết mọi người.

civilement adv.: về đàng việc hộ; cách lịch-sự. *Juger civilement*, xử **theo việc hộ**. || *Parler civilement*, nói, ăn-nói **lịch sự** (nhằm, trúng phép).

civilisateur, trice adj.: hay giáo-hoá, hay làm cho ra thuần-thục. *La religion chrétienne est civilisatrice*, Đạo Đức chúa Giê-giu là đạo hay giáo-hoá thuần phong-tục.

civilisation n. f.: sự giáo-hoá, sự làm cho thuần-thục; phép giáo-hóa.

civiliser v. a: giáo-hóa; dạy cho biết phép lịch-sự (giáo dân thuần tục, c.). *Le christianisme a civilisé les barbares*, đạo (Thiên-Chúa) Đức Chúa Giê-giu đã **làm cho** dân mọi-rợ **ra thuần-thục**.

civilité n. f.: phép lịch-sự; sự biết đều (phép); lời lịch-sự, lời tử-tế. *Faire des civilités*, chào hỏi.

civique adj.: thuộc về **chính-dân** (dân bộ), kẻ-chợ. *Droits civiques*, phép riêng dân chánh **bộ**.

claie n. f.: đăng; sáo; rổ, rổ sa sàng; khại. *Claie à passer du sable*, **cái sàng** cát.

clair, e adj: sáng, tỏ; rỏ, rỏ-ràng trong; lợt mỏng; thanh. *Chambre (claire)*, phòng **sáng**. *Lune claire*, trăng **tỏ**. || *Voix claire*, tiếng **rõ**, tiếng **trong**. *Eau claire*, nước **trong**. || *Explication claire*, sự cắt nghĩa **rõ-ràng**. *Rose claire*, hồng **lợt**. *Drap clair*, nỉ **bở** (**mỏng**). *Soie claire*, lụa (hàng) **thưa** (**sưa**). *Temps clair*, trời **thanh**. || n. m.: *Le clair de lune*, **sáng** trăng. *Voir clair*, thấy **rõ**.

clairement adv.: rõ, rõ-ràng. *Se exprimer clairement*, nói ra **rõ-ràng**.

claire-voie n. f.: song; **cửa song**.

clairière n. f.: chỗ trảng (trống không có cây) trên rừng.

clairon n. m.: kèn.

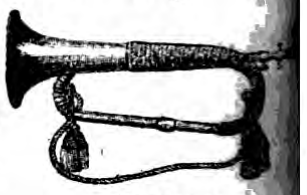
Clairon

clairsemé, e adj.: thưa (sưa). *Blé clairsemé*, lúa mì trồng **thưa thưa**. *Cheveux clairsemés*, tóc **thưa**.

clairvoyance n. f.: sự thông-biết, sự hiểu-thấu, sự tinh-tường, sự minh-mẫn.

clairvoyant, e adj.: (tỏ con-mắt) lanh, (lanh-chai) minh-mẫn, tinh-anh, tinh-tường.

clameur n. f.: tiếng la, tiếng reo.

clandestin, e adj.: lén, chùng, vụng. *Mariage clandestin*, sự lấy **lén** nhau, (lấy nhau **không** có cưới hỏi theo phép).

clandestinement adv.: **lén**, cách lén-lúc.

pir (se) v. pron.: núp (nép) trong ng (về con thỏ).

potage hay-là **clapotement, apotis,** n. m.: sự sóng dập nhau.

poter v. n.: sóng dập nhau.

pper v. n.: tróc, chắt lưỡi.

que n. f.: vả, bạt tai; tiếng tay . *Donner une claque,* một cái; cho một . một **bạt tai**; vỗ bộp-bộp. || n. m.: nón xếp (người-cặp nách trong đám múa-hát). n. pl.: thứ giày (để bọc trùm goài giày mình mang cho khỏi ấm nước).

Claque

quemurer v. a.: cầm ngục (tù) ; nhốt lại. *Claquemurer un enfant dans une chambre,* **nhốt** đứa on-nít trong phòng.

quer v. n.: nghiến (ngầm); (vỗ) bộp-bộp; (nẹt) kêu cai bóc. *Claquer des mains,* **vỗ** tay **bộp-bộp**. *ouet qui claque bien,* roi nẹt **kêu ầm-bóc**. *Claquer des dents,* **nghiến** ng. *Ses dents claquent,* răng nó **ghiến trẹo-trẹo**.

aquette n. f.: sanh (sứa) để gõ à ra hiệu-lịnh.

arifier v. a.: làm (lọc) cho trong. *larifier du vin,* **làm cho** rượu ục **ra trong**; **lọc** rượu. *ette eau se clarifie,* nước ầy nó **trong lại**.

larinette n. f.: ống sáo quyền, địch tây); kẻ thổi ịch **clarinette**.

larté n. f.: sự sáng, tỏ; ự rõ-ràng; sự trong. *Clarté du jour,* **sự sáng** ban ngày. *Clarté de la lune,* **sự** ỏ trăng. *Clarté du vin,* **sắc** rong rượu. *Lire à la clarté d'une lampe,* nhờ **sáng** đèn mà coi sách. || *Expliquer avec clarté,* cắt-nghĩa **rõ**.

Clarinette

classe n. f.: hạng; bậc; phẩm; lớp-học; trường (tràng). *De 1ère classe,* **hạng** nhứt. *Divisé en trois classes,* chia ra làm **ba hạng**. *Il y a trois classes d'hommes, supérieure, moyenne et inférieure,* có ba **bậc** người, **bậc** trên, **bậc** giữa, **bậc** dưới; (tam đẳng nhơn: thượng **phẩm**, trung **phẩm**, hạ **phẩm**, c.). *Classe de quatrième,* **lớp** thứ tư. *Être de la même classe,* ở một **lớp** với nhau. *Aller en classe,* đi **học** *ou* đi **trả bài**. *Ouverture des classes,* khai **trường**. *Toute la classe a eu congé,* cả **lớp học-trò** đều được nghỉ.

classer v. a.: sắp lớp; phân hạng; sắp-đặt có thứ-lớp. *Classer des papiers,* **sắp** giấy-má **lại cho có thứ-lớp**. *Classer des plantes,* **phân hạng** cây-cối ra theo loại theo môn nó.

classification n. f.: sự phân hạng (loại, môn) ra. *Classification des végétaux,* **sự phân** cây-cối cỏ-hoa ra từ **hạng (loại)**.

classique adj.: (để cho trường dùng); để học. *Livres classiques,* sách **học**. *Les quatre livres classiques chinois,* sách tứ-thơ tàu. *Auteurs classiques,* các ông làm **sách học**. n. m.: *Les classiques français,* **sách học** (dạy) của Phan-sa.

clause n. f.: điều (trong tờ giao-ước). *Il y a une clause qui porte que...* có một **điều** (trong tờ giao) nói rằng...

clavecin n. m.: đờn.

clavette n. f.: chốt, chốt gài.

clavicule n. f.: (chìa-khóa nhỏ); chốt; xương từ nơi ngực tủa ra

hai vai= xương **cạng**.

clavier n. m.: hàng dấu đờn; khoen treo (móc) chìa-khóa.

clef hay-là **clé** n. f.: chìa-khóa. *Fermer à clef* hay-là *à la clé; tenir sous clef* hay-là *sous la clé*, **khóa lại**. *Fausse clef*, **chìa-khóa** giả. *Clef anglaise*, đồ để mở ốc bù-lon. || *Avoir la clef des champs*, có **phép thong-thả** muốn đi đâu thì đi. || *Clef d'un pays*, địa-đầu; ải, quan-ải. || *Clef de fa*, **khóa** *fa* (dấu hát). *Clef de voûte*, đá (gạch) nhét ở-giữa trần, hay-là cửa vò-vò mà làm **chốt** cho chắc.

Clef

Clef anglaise

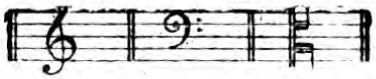
Clé de fa

clémence n. f.: lòng nhân-từ (khoan-nhân); lòng hay dong-(dung) thứ. *La clémence divine*, **lòng nhơn-từ** Chúa. *Traiter avec clémence*, ở (đãi) cách **nhơn-từ hiền-hậu**.

clément, e adj.: nhơn-từ, lòng-lành, khoan-nhơn. *Dieu est clément et miséricordieux*, Chúa nhân-từ và lòng-lành.

clepsydre n. f.: đồng-hồ nước.

clerc n. m.: thầy đã chịu chức cắt tóc; học-trò, người chữ-nghĩa; kẻ làm kí-lục thầy cung thầy kiện.

clergé n. m.: các thầy coi một sở họ, hay-là coi các sở nhà-thờ trong một thành, hoặc một xứ.

clérical, e, aux adj.: thuộc về thầy-cả; kẻ theo phía các thầy-cả.

cliché n. m.: bản in rập nguyên lại mà để dành; tấm kính lấy hình (chân-dung) để làm khuôn (cảo, mẫu) mà in ra.

clicher v. a.: rập bản in đúc để làm mẫu.

client n. m.: thân-chủ; mối (bạn) hàng; con bàu-chủ; kẻ lo việc mối. *Ce médecin a beaucoup de clients*, thầy-thuốc ấy có nhiều **thân-chủ**. *Ce marchand a peu de clients*, người nhà-hàng nầy ít **mối (bạn) hàng**.

clignement n. m.: sự nheo con-mắt; sự nháy con-mắt.

cligner v. a.: nheo con-mắt; (nửa liếc nửa con-mắt). *Cligner les yeux*, **nheo** con-mắt, *cligner des yeux*, **ngó có nửa** con-mắt. *Les yeux clignés*, con-mắt **nheo**.

climat n. m.: thủy-thổ, phong-thổ, địa-khí, khí-hậu, c.

clin n. m.: *clin d'œil*, cái nháy mắt. *En un clin d'œil*, trong một nháy **mắt** (một **chốc**).

clinquant n. m.: (đồng thau mỏng mạ sáng để giả ngọc kết trong đồ thêu, tụi cho sáng); **sao**. *Les habits de théâtre sont chargés de clinquants*, áo hát-bội có **kết** đầy những **sao nháng** *ou* **nháy**.

clique n. f.: bọn quân hoang, quân gian-đảng. *Ils sont de la même clique*, chúng nó cùng là **đảng hoang** với nhau.

cliquetis n. m.: tiếng khua nhau lộp-cộp. *Un cliquetis d'épées, de chaînes*, **tiếng khua** guơm, xiềng **rỗng-rảng**.

cliquette n. f.: sanh, sứa để nhịp. *Jouer des cliquettes*, nhịp **sứa**.

cloaque n. f.: lỗ khanh, lỗ xí; chỗ đổ đồ dơ-dáy; vũng nước đọng.

cloche n. f.: chuông; vung đậy đồ ăn... *Sonner la cloche*, đánh (giựt)

Cloche

ıuông, động **chuông**.

ɔche-pied (**à**) loc. adv.: cò-cò; ı-khêu. *Sauter à cloche-pied*, ıắc **cò-cò**.

ɔcher n. m.: lầu ıuông.

ɔcher v. n.: nhắc ı-cò; đi cà-khêu, nhúc-nhắc.

ɔison n. f.: vách ğăn, bửng dừng. *loison en bri-ıes*, **vách ngăn** bằng gạch. *Cloi-n en feuilles*, **vách dừng** bằng lá.

Clochers

ɔître n. m.: (nhà chữ-môn hay-chữ khẩu trong nhà-dòng có ành-lang bốn phía giữa có sân). hà-dòng; nhà-kín. *Se retirer nsevelir*) *dans un cloître*, đi vô ıà-dòng **nhà-kín** mà tu.

ɔître v. a.: bắt đi vào nhà-dòng, hà-kín mà tu; cấm cung, cấm ố. *Cloître sa fille*, ép con-gái ình vô nhà dòng mà tu. *Se loître*, đi tu; vào dòng mà tu.

opin-clopant loc. adv.: nhắc-ho, nhúc-nhắc. *Aller clopin-lopant*, đi nhắc-nho, (nhúc-hắc).

loporte n. m.: loài sâu-bọ (có hiều chơn).

lore v. a.: rào lại, bít (lấp, rấp) ại, đóng lại. *Clore le passage*, ào (**bít, rấp, lấp**) đường **lại**. *Clore es yeux, les paupières*, **nhắm** mắt ại; ngủ. *Clore la bouche à qqn*, ıưng (**bịt**) miệng người nào **lại**. *Clore les yeux d'un homme mort*, vuốt con-mắt người chết. *Clore de murailles*, **xây** tường mà rào ại. ‖ *Clore une session de conseil*, hãi hội (nhóm). *Cette porte ne clôt pas*, cái cửa nầy **đóng** không có được. *Porte close*, cửa **đóng**. ‖ *Se tenir clos et couvert*, ẩn minh, ở kín-đáo; không hay nói năng, = ở kín cổng cao tường; ở chỗ vững-chắc; hay lục-đục ở nhà, không hay chơi-bời với ai. *À clos yeux*, **nhắm** mắt... ‖ *À la nuit close*, hồi đã tối rồi. ‖ *À huis clos*, (cửa đóng) = kín, kín-đáo. ‖ *Bouche close!* **ngậm** miệng (= giữ miệng đừng có nói vấy ra đó!).

clôture n. f.: rào, hàng rào (vuông, vòng rào). *Faire une clôture autour...* làm rào xung-quanh... *Clôture d'un théâtre*, **vãng** tuồng.

clou n. f.: đinh (đanh T.). *Attacher avec un clou*, găm **đinh**. *Ficher, cogner, enfoncer un clou*, đóng **đinh**. *Tête de clou*, đầu **đinh**. *Pointe de clou*, mũi **đinh**. *Rabattre, river un clou*, tán (bất) mũi **đinh**. ‖ *River son clou à qqn*, nói cho người nào nghẹn họng nói lại đừng được; chặn họng người nào. ‖ *Clou de girofle*, đinh-hương. *Clou à tête*, **đinh** tai. *Clou à crochet*, **đinh** móc (có mấu).

Clous

clouer v. a.: đóng đinh; găm bằng đinh. *Clouer des lattes*, **đóng** rui. ‖ *Cloué sur son cheval*, **ngồi trì** (**vững**) trên ngựa. ‖ *La maladie le cloua dans son lit*, bệnh nó bắt nó nằm liệt giường liệt chiếu. ‖ *La peur le cloua sur la place*, nó sợ nó **đứng trân** đi đó.

cloutier n. m.: thợ rèn (đập) đinh; kẻ bán đinh.

club n. m.: hội (về việc nước); (chỗ nhóm nhau lại mà bàn tính việc; nhà cercle).

clysopompe n. m.: ống thụt nhỏ (để thụt thuốc).

clystère n. m.: nước thòng-khoan.

coaction n. f.: sự ép, sự bắt phải...

coadjuteur n. m.: phó giám-mục *ou* giám-mục (đức-cha) phó.

coaguler v. a.: làm cho đặc (đông) lại. *Coaguler le lait*, **làm cho** sữa **đông** (**đặc**) **lại**. *Lait coagulé*, sữa **đặc** (**đông**). *Sang coagulé*, máu **đông** (**đặc**) lại.

coaliser (**se**) v. pron.: xúm lại, rập nhau, hè nhau. *Toutes les puissances se coalisèrent en 1815 contre la France*, năm 1815 các Nước **xúm nhau lại** mà đánh Nước Phansa.

coalition n. f.: sự xúm nhau lại.

coaltar n. m.: dầu hôi *ou* dầu hắc.

coasser v. n.: kêu (về nhái, ếch, cóc).

coassocié n. m.: kẻ công-xi với kẻ khác; kẻ hùn vốn buôn chung.

cocagne n. f.: (lễ vui-chơi có rừng nem, hồ rượu cho người-ta ăn uống). || *Pays de cocagne*, cõi tiên (đào-nguyên động). *Mât de cocagne*, cột tròn thoa mỡ, trên để đồ cho người-ta leo lên mà lấy (trò chơi ngày lễ).

cocasse adj.: hì-hợm, kì-cục; dị-tặc. *Cela est cocasse!* cái ấy mới **dị** cho chớ! **hì-hợm** thì thôi! **kì-cục** quá!

coche n. m.: (xe đò, xe chở); xe

Coche, sous Louis XIII

lớn. *Aller par le coche, en coche*, đi xe đưa (đò).

coche n. f.: khấc, cái khấc. *Coche d'une arbalète*, **cái khấc** nà.. *Prendre du pain à la coche*, lấy bán chịu **khấc đó** (**biên đó**, **vòng đó**) sau sẽ tính.

cochenille n. f.: cánh-kiến; nhứt phẩm hồng (hường); cây điều, cây rum; sắc điều, màu cánh-kiến.

Cochenilles A, mâle; B, femelle.

cocher n. m.: người dẫy xe, kẻ đánh xe. *Cocher du corps*, **người dẫy xe** chầu nhà vua đi.

cochère adj.: thuộc về xe. *Porte cochère*, cửa lớn **xe** đi lọt; cửa **xe**.

cochon n. m.: con heo (lợn T.). *Chair (viande) de cochon*, thịt heo. *Brûler un cochon*, thui **heo**. *Sale comme un cochon*, dơ (nhớp) như **heo**. || *Gras comme un cochon*, mập như **heo**, = mập ú. || *Yeux de cochon*, con-mắt hí-hí. || *Mener une vie de cochon*, ăn-ở như **heo** (ăn rồi ngủ, mê dâm). *Cochon de lait*, **heo** còn bú. || *Cochon d'Inde*, chuột tàu. || *Cochon de mer*, cá cúi (hải trư c.); cá nược. *Étable à cochons*, chuồng **heo**.

cochonnerie n. f.: sự **dơ dáy** (nhớp-nhúa, bầy-hầy); sự **bậy-bạ**; hoa-tình. *Ces cochonneries*, những **đồ bậy-bạ** nầy. *Dire des cochonneries*, nói **sự bậy-bạ**, **hoa-tình**.

coco n. m.: trái dừa. *Lait de coco*, nước **dừa**. *Amande de coco*, cái **dừa**.

Noix de coco

cocon n. m.: kén tằm; (tơ). *Cocon percé*, **kén** **dỗ**.

cocote hay là **cocotte** n. f.: (tiếng con-nít kêu con gà **mái**); thứ chảo nấu; giấy xép **làm ra** tương

hình con gà (con nit chơi). *La*

Cocotte

Cocotte

cote appelle ses petits, con gà ái nó túc con nó.

cotier n. m.: cây dừa. *Planter es cocotiers*, trồng dừa.

de n. m.: sách luật; luật-lệ. *Code énal*, hình-luật. *Code civil*, hộ ật *ou* luật hộ.

dex n. m.: sách góp các tên ang thuốc (thang danh, tánh ược) của Thái-y-viện đã chịu ới.

dicille n. m.: tờ trối (chúc ngôn, úc từ) sau thêm (hoặc thêm oặc sửa lời trối trước lại).

dification n. f.: sự nhập điều- riêng lại làm một thành sách ật.

difier v. a.: nhập lại thành cuốn ật.

ercitif, ive adj.: hay ép. *Puis- ance coercitive*, phép (sức) ép.

eur n. m.: trái-tim; lòng; tên à bài tây có hình trái tim. *Palpi-*

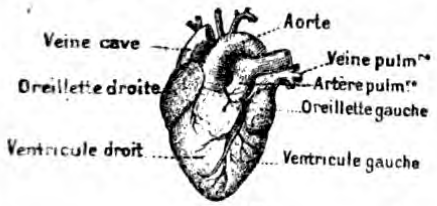

Cœur

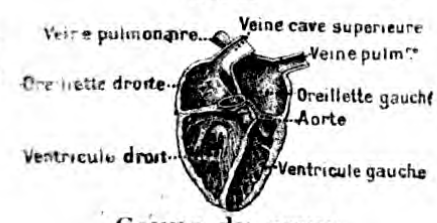

Coupe du cœur

ation du cœur, sự trái-tim nó nhảy. || *Tant que le cœur me battra*, bao-lâu trái-tim còn nhảy trong mình tôi = tôi còn sống bao lâu... *Le cœur me bat*, tôi nó đánh trống ngực; hồi-hộp; lo-sợ. || *Faire la bouche en cœur*, trề môi, méo miệng lại || *Vouloir manger (arracher) le cœur à qqn*, muốn ăn gan người nào = hằm-hằm ghét người nào. || *Le cœur me saigne*, (lòng tôi rướm máu ra) = tôi đau-đớn (phiền-muộn, rầu-rĩ) trong lòng quá. || *Attendrir, toucher le cœur*, làm cho mủi (động) lòng. || *Le cœur me le disait bien*, tôi đã biết trước ấy; tôi đã nghi trong bụng ấy. || *De gaité de cœur*, (bởi vui lòng) vui miệng... || *Graver... dans le cœur*, ghi-tạc vào (trong) lòng. *Garder sur le cœur*, tích lấy trong lòng. || *Décharger son cœur*, (làm cho nhẹ lòng) nói ra cho hở hơi; kể tâm-sự ra hết. || *Cœur d'acier*, (lòng thép), lòng cứng-cỏi, mạnh-mẽ (gan đá lòng vàng). *Cœur d'or*, (lòng vàng), bụng (lòng) tốt *Pleurer de bon cœur*, khóc tỉnh (ngay). *De grand cœur, de bon cœur*, vui lòng, bằng lòng lắm. || *À cœur ouvert*, (trải lòng), thiệt (thật) tình, hết tình, chí-thiết, cặn-kẽ. || *Gagner tous les cœurs*, được lòng mọi người (thiên-hạ). || *Parler de l'abondance du cœur, parler du cœur*, trong lòng có làm-sao, nói ra làm-vậy. || *Un cœur de lion*, (lòng sư-tử) người gan-dạ, (mạnh-mẽ). || *Un cœur de poule*, (lòng gà mái) người nhát gan; gan sứa. || *Avoir sur le cœur*, còn (ngưng) trên ngực = trạo-trực, buồn-mửa. *Avoir à cœur*, muốn, ước-ao. *Mal de cœur*, bợn dạ. || *Avoir le cœur sur les lèvres*, trạo-trực muốn mửa, gần ói ra. *Soulever le cœur*

bắt bợn dạ. *Loin des yeux, loin du cœur*, cách mặt, thì cách lòng. *Cœur humain*, lòng người-ta (thiên-hạ), nhơn tình, c. *Mauvais cœur*, lòng xấu (độc). || *De tout cœur*, hết lòng. || *Par cœur*, thuộc lòng. || *Au cœur de l'été*, giữa, chính giữa mùa hè. || *Cœur d'un arbre*, lõm cây, ruột cây. || *Cœur de bœuf*, trái bình-bát. *Avoir le cœur gros*, tấm-tức. || *À contre cœur*, cực chẳng đã (không bằng lòng). || *Si le cœur vous en dit*, nếu bụng anh muốn (nếu anh muốn). || *Avoir du cœur*, có lòng mạnh-mẽ.

coffre n. m. : rương (tủ) ; bộng xác (mình người-ta) ; thùng xe.

coffre-fort n. m. : rương sắt (để đựng đồ kín, bạc vàng).

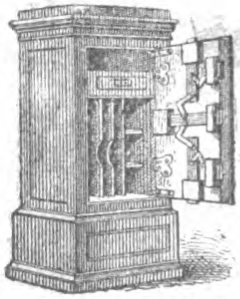
Coffre-fort

coffrer v. a. : (bỏ vô rương) ; bắt bỏ vô tù. || *Coffrer son débiteur*, bắt người mắc nợ bỏ vào tù. *Il a été coffré*, nó đã bị bỏ tù.

cognac n. m : rượu mạnh (làm tại xứ Cognac mà ra).

cognation n. f. : bà-con, thân-thích.

cognée n. f. : rìu, búa (đốn cây). *La cognée d'un bûcheron*, búa tiều-phu. || *Mettre la cognée à l'arbre*, kê rìu (búa) vào cây mà đốn = dở việc ra, khỉ việc. || *Aller au bois sans cognée*, đi rừng mà không đem rìu-rựa theo = không (sắm) lo trước. || *Jeter le manche après la cognée*, (hết lưỡi (rìu), quăng cán đi) = bỏ hết, ngã lòng rủn chí.

cogner v. a. : (nêm, đóng nêm) đóng vô (vào)... *Cogner un clou, une cheville*, đóng đinh, đóng chốt. || *Cogner un fétu* (đóng sơ rơm) = làm việc vô-ích, bả-lả. *Je le cognerai*, tôi sẽ đập (đánh) nó. *Se cogner la tête contre la porte*, đụng đầu vào cửa.

cohabitation n. f. : sự ở chung.

cohabiter v. n. : ở chung (với nhau một nhà).

cohérence n. f. : sự dính nhau.

cohérent, e adj. : (dính nhau) liền nhau, ăn với nhau.

cohéritier, ière n. : kẻ đồng gia tài.

cohorte n. f. : cơ (vệ) binh.

cohue n. f. : đám (chòm, khóm) lại chào-rào (ào-ào).

coi, coite adj. : (yên, êm-thấm) sửng, sửng-đứng, sửng-sốt. || *Se tenir coi*, làm-thinh lẳng-lặng. *Rester, demeurer coi*, sửng-đứng.

coiffe n. f. : đồ bịt (vấn) đầu ; bọc. *Coiffe à perruque*, khăn bao (đùm) tóc. *Coiffe de chapeau*, đồ-lót trong nón. || *Cet enfant avait la coiffe en naissant*, đứa con nít nầy hồi sinh ra có bọc.

Coiffe

coiffer v. a. : (sửa-soạn bới tóc) đội nón (mũ, mão) bịt khăn v. v. *Coiffer une femme en cheveux, de fleurs, de plumes, avec un bonnet*, sửa-soạn bới tóc, giắt hoa, giắt bông, đội mão cho người đờn-bà. *Coiffer une bouteille*, bịt nút vô lại. || *Coiffer qqn d'un seau d'eau*, xối xả trên đầu người nào một gàu nước. *Coiffer bien*, bới tóc khéo (đẹp coi). *Les Annamites se coiffent d'un turban*, người Annam bịt khăn. *Coiffée à la chinoise*, bới tóc cài giắt theo cách Tàu.

COIFFURES

Casquette
Coiffures de femmes
Feutre mou
Coiffures de fillettes
Béret
Canotier
Toque de fourrure
Panama
Chapeau melon
Haut de forme
Toque de chasse
Calotte
Bonnet de coton
Casquette de chauffeur
Bourrelet
Bonnet à quartiers
Casquette à couvre-nuque
Chapeau de jardin
Bicorne
Toque
Chapeau marin
Béret
Képi de lycéen
Toque de magistrat
Turban
Képi
Casque colonial
Chéchias
Shako
Casque
Calotte
Calot
Bonnet de matelot
Chapeau cardinalice
Béret de chasseur alpin
Casquette de marin
Barette
Tricorne
Mitre d'évêque
Chapeau ecclésiastique
Cornette

coiffeur, euse n. : thợ ngôi, T.; thầy-hù.

coiffure n. f. : đồ bịt đầu ; sửa-soạn bới (búi, T.) tóc. *Le turban est la coiffure des Annamites*, khăn là **đồ bịt đầu** người Annam.

coin n. m. : góc ; chéo, khoé; khoảnh ; bàn-đập để chẻ củi; cái dấu (nhà-nước) đóng vô đồ (cho biết tuổi vàng tuổi bạc.) ; nêm, nêm-tống. *Coin d'une rue*, **góc** đường. *Dans un coin*, xó **góc**. || *Mourir au coin d'un bois, d'une haie*, (chết tại **góc** rừng **góc** rào) = chết đường chết sá. *Coin d'un mouchoir*, **chéo** khăn vuông *Les quatre coins du monde*, (bốn **góc** trời) = bốn **phương** thiên-hạ. *Les coins de la bouche*, **khoé** miệng, mép. *Le coin de l'œil*, **khoé** con-mắt. *Regarder du coin de l'œil*, ngó liếc ; liếc, nháy.

Coin

coïncidence n. m. : (ngã làm một, một lượt với nhau) = sự nhằm, sự xảy ra một lượt với nhau.

coïncider v. n. : tới một khi một lượt với nhau ; nhằm. *Le 1er de l'an européen coïncide avec le jour de la Circoncision*, ngày tết tây **nhằm** ngày lễ đặt tên.

coing n. m. : trái mộc-qua.

Coing

cointéressé, ée adj. : có phần lợi chung (với nhau).

coït n. m. : sự giao-cấu ; sự loài vật phủ nhau.

col n. m. : cổ. *Col d'une bouteille*, **cổ** ve (**cổ** lọ T.). *Col de chemise*, **cổ** áo. *Faux col* **cổ áo** giả. *Col de montagne*, **cổ bồng** núi.

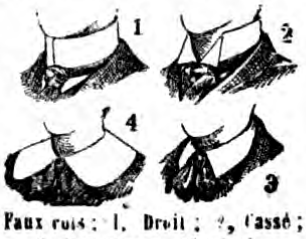
Faux cols : 1. Droit ; 2, Cassé ; 5, Rabattu ; 4, D'enfant.

coléoptère n. m. : loại con có cánh trên cứng (như con **bửa-củi** con quít, bò-hung. .).

colère n. f., adj. : sự giận, sự hờn. *Être en colère*, **giận**. *Se mettre en colère*, nổi **giận**. *Irriter, allumer la colère*, chọc **giận**. *La colère le transporte, le met hors de lui*, nó **nóng-giận** quá nó **hoảng-hồn** đi. *Un homme très colère*, người **hay nóng giận** lắm.

colique n. f. : sự (chứng) đau bụng.

colis n. m. : thùng, hòm, rương, bó hàng-hóa chở đi.

collaborateur n. m. : **kẻ làm** chung với nhau.

collaboration n. f. : sự **làm chung** với nhau.

collaborer v. n. : làm **chung với** nhau. *Collaborer à un ouvrage*, **làm chung với nhau một cuốn** sách.

collage n. m. : sự dán, sự phát giấy.

collatéral, e, aux adj. : (hông, bên hông), bên họ-hàng; đồng tông, biệt phái, c. *Parents collatéraux*, bà-con **cánh họ**, bà con **đồng tông**. *Points collatéraux*, hướng **khóe** (ghé).

collation n. f. : sự dò lại; **bữa ăn** lót lòng (bữa nước T.). *Faire la collation d'une copie avec l'original*, dò bổn-sao với **bổn cái** (khảo bản sao với **bản chính**).

collationner v. a. : dò lại (đò dò chép kẻo sót kẻo quấy). || v. n. lót lòng.

colle n. f. : hồ ; keo. *Colle d'amidon*

(khuấy bằng bột). *Colle forte*, o (bằng a-giao)

llecte n. f.: sự góp; tiền góp ủa góp, của thập phương).

llection n. f.: (sự góp (hội) lại). ột bận (bộ) đồ góp lại.

llectivement adv.: gộp, nhập, ung làm một. *Pris collectivement*, tính gộp, tính nhập.

llège n. m.: hội, phồn, bọn ồng-liêu; nhà trường, trường-ọc. *Collège des cardinaux* hay- *sacré collège*, **bàn** các đấng ng mai tể-tướng. *Collège électoral*, **hội** nhóm kẻ bàu-cử (đặt) ông-nhơn. *Amis de collège*, anh n bạn **học**.

llègue n. m.: kẻ đồng-liêu, liên-ữu.

ller v. a.: dán (hồ, keo), dán i; bỏ trứng gà mà lọc. *Coller u papier*, **dán** giấy; **bồi** giấy. *oller deux choses ensemble*, **gắn** án) hai cái lại (vô) làm một. *Coller quelqu'un*, **làm cho** ai ghẹn (**ngậm câm**), nói lại không ược.

llet n. m.: cổ; vòng, bẫy. *Collet habit*, **cổ** áo. *Sauter au collet*, ót **cổ**, chờm lên trên **cổ**. *Prendre, saisir au collet*, nắm (núm) ổ, bắt **cổ**.

ollier n. m.: chuỗi (đeo cổ); dây eo cổ chó, vòng (nòng) cổ ngựa éo xe; đai (khoang) ổ chim. *Un collier 'ambre*, một xâu **huỗi** hổ *Enfiler un ollier*, xỏ **chuỗi**. *Son ollier est défilé*, **chuỗi** nó sổ đi. *ollier d'un chien*, **vòng** (**vành**) eo **cổ** chó. || *Donner un coup le collier*, **kéo** một cái cho mạnh = gắng công ra sức.

A, Collier

colline n. f.: gò, gò-nổng, giồng (đồi T.).

collodion n. m.: nước sơn hom.

collyre n. m.: thuốc (dặt) con-mắt *Collyre sec*, thuốc bột nhỏ mắt. *Collyre mou*, thuốc dán (dặt) con-mắt. *Collyre liquide*, thuốc nước nhỏ mắt.

colombe n. f.: (chim) bò-câu.

colombier n. m.: chuồng (lồng) bò-câu.

colon n. m.: (kẻ làm ruộng làm rẫy), kẻ ở đất thuộc-địa. (kẻ sang xứ mới lấy được mà làm ăn); người thiên-cư ở tha hương (xứ).

colonel n. m.: chánh tổng-binh; (chức quan năm ren vàng coi một cơ một vệ binh); quản cơ, quản vệ.

colonial, e adj.: về đất thuộc-địa. *Questions coloniales*, việc về **hạt thuộc-địa**. *Produits coloniaux*, đồ thổ-sản **đất thuộc-địa**.

colonie n. f.: đất thuộc-địa. *Fonder une colonie*, lập hạt-thuộc-địa.

colonisateur n. m.: kẻ lập đất thuộc-địa.

coloniser v. a.: lập nên đất thuộc-địa.

colonne n. f.: cột, cây cột, trụ; hàng chữ; vì số. || *Les colonnes de l'État*, (trụ Nước), rường cột Nhà-nước; cuốc (quấc) trụ, c. *Colonne de granit*, **trụ** đá, **cột** đá. || *Colonne vertébrale*, xương **sống**. *Cette page a huit colonnes*, trương nầy có tám **hàng** chữ.

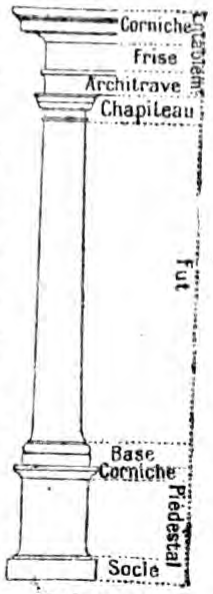

Colonne

||*Colonne mobile*, đạo binh đi tuần xứ nầy qua xứ kia, hễ có động đâu thì dẹp đó.

colorier v. a.: dặm (đồ) nước thuốc. *Colorier un dessin, une statue*, vẽ (dặm) nước thuốc tấm tranh hay-là cái tượng. *Cartes coloriées*, bản-đồ có dặm (vẽ) nước thuốc.

coloris n. m.: sắc, màu, nước da; nước thuốc.

colossal, e adj.: to, lớn, to đại, lớn đại; cao-lớn giành-giàng. *Statue colossale*, tượng cao-lớn quá-chừng.

colosse n. m.: tượng lớn dị-thường.

colporter v. a.: vác, gùi. ||*Colporter une nouvelle*, đem tin đi học rãi chỗ nầy chỗ kia.

combat n. m.: trận; sự đánh-trả, sự đối-địch; sự tranh-đua. *Combat singulier* hay-là *combat d'homme à homme*, đánh tay hai (đôi). *Combat naval*, đánh thủy (thủy chiến, c.). *Combat sur terre*, đánh trận bộ. *Combat de coqs*, sự đá gà. *Mettre hors de combat*, làm cho bị thương (gai) không đánh nữa được. || *Ce fut entre eux un combat de générosité*, hai bên (đàng) tranh (đua) nhau về lòng rộng-rãi.

combattant n. m.: lính đi đánh giặc, xuất trận; kẻ đánh lộn. *Nombre des combattants égal de part et d'autre*, số quân ra trận hai bên bằng (đồng) nhau.

combattre v. a., n.: đánh, chống-trả, cự-địch. *Combattre (contre) l'ennemi*, đánh quân giặc, đánh với quân-nghịch. || *Combattre (contre) les passions*, chống-trả tình tư-dục. || *Combattre le venin*, t (giải) thuốc độc. || *Combattre soi-même*, lưỡng-lự khôn phả *Combattre corps à corps*, đá đấu thương. *Combattre à che* cỡi ngựa mà đánh. *Combat avec succès*, đánh được trận.

combien adv.: mấy? bao-nhiê là bao-nhiêu! là dường (chừ thể) nào! *Combien de piast gagne-t-il par mois?* một th nó ăn (lời) mấy đồng bạc? *D combien de temps?* bao-lâu nữ *Vous voyez combien je vo aime!* anh thấy tôi thương a là chừng-nào!

combiner v. a.: sắp-đặt; đặt-đ hiệp (hợp) lại. *Combiner ses m sures*, toan (liệu) chước; t phương. *Armée et flotte com nées*, cả bộ cả thủy hiệp lại nhau. *L'oxygène et l'hydrog combinés font l'eau*, dưỡng-k với khinh-khí nhập (hiệp) lại l ra nước.

comble n. m.: đỉnh (đảnh), ch chóp, ngọn, nóc; cái vun, c tràn ra. *On voit les combles d édifices de la ville*, người-ta ng thấy nóc nhà trong thành || *fond en comble*, (từ nền tới nó = tiệt-tận, tàn-mạt, ráo, h || *Au comble de ses vœux*, phỉ ch phỉ lòng phỉ dạ. || *Arriver, pa venir au comble de la gloire*, đư danh-vọng vinh-hiển hết chừ hết đỗi.

comble adj.: vun, tràn (đầy vu đầy tràn, đầy ói, vun-chùn, trà trề). *La mesure est comble*, c lường đã vun, đã tràn ra. *La sall du spectacle était comble*, cái ch đám chơi đã đầy, đã chật đi hế

ıbler v. a. : (làm cho đầy ói) ... đi (lại). *Combler un bois-u*, **đong** gịa **đầy vun** (**đầy tràn**) *Combler un fossé*, **lấp** hào, **lấp** ơng. *Combler un déficit*, ờng vô cho đủ cái thiếu (sung c.). *Combler de joie*, **làm cho** -mầng **quá bội**.

ıbustible adj. : hay cháy. *Ma-e combustible*, đồ **hay cháy** = *Manquer de combustible*, thiếu thổi, **hết củi chụm**.

ıbustion n. f : sự cháy bừng; thiêu (đốt) || *Entrer en com-tion*, nổi **nóng** lên. *Mettre en ıbustion*, làm cho **tưng-bừng** lỡ.

ıédie n f. : tuồng hát bội; đám bội. *Jouer la comédie*, hát bội, trò; hát phường chèo. *Roi comédie*, vua **hát-bội** (vua giả). *st une vraie comédie de voir...*, ły... thật là **trò quá vui**.

ıédien, ienne n. : kẻ làm trò, hát, bạn hát; kẻ giả-hình.

ıestible adj., n. m. : ăn-được *ou* ăn; đồ ăn. *Boutique de co-stibles*, phố bán **đồ-ăn**.

ıète n. f. : sao chổi; sao tua. *eue, chevelure d'une comète*, ổi **sao chổi**.

ıices n. m pl. : hội-đồng, công-ng. *Comices agricoles*, hội kẻ ruộng-rẫy vườn-tược để bàn-h cách-thế làm cho lợi hơn.

ıique adj. : thuộc về tuồng hát-i; vui pha-lửng, dễ tức-cười. *r comique*, bộ **dễ tức-cười**.

ıique n m. : trò hát; hát-bội; làm thằng-hề. *Il entend bien comique*, nó **làm tuồng** giỏi. *n excellent comique*, **thằng-hề** ay.

comité n. m. : hội. *Comité agricole*, hội điền-nông. *Petit comité*, hội hữu.

commandant n m. : kẻ cai-quản; kẻ làm đầu. *Officier commandant*, **quan cai** binh. *Commandant d'un navire de guerre*, **quan quản** tàu. *Commandant d'une flotte*, quan **quản-suất** binh-thủy, **thủy-sư**.

commande n. f. : sự đặt làm (đồ); sự nhắn hàng-hóa. *On lui a fait une forte commande*, người-ta có **đặt** cho nó một bận đồ nhiều lắm.

commandement n. m : lệnh, mạng; quờn (quyền) kẻ cai quản; luật, lề-luật, điều-răn, giái-răn. *Obéir aux commandements*, vâng **lệnh**. *Recevoir les commandements*, lãnh **mạng** (thọ **mạng**, đắc **sai**, c.). *Commandement des troupes*, **quyền coi** binh. || *Les dix commandements de Dieu*, mười **giái-ran Đ.** C. T.

commander v. a., n. : dạy, biểu; khiến (khiến-dạy); cai, cai-quản, quản-suất; đặt (đồ cho thợ làm). *Dieu nous commande de l'aimer*, chúa **dạy** ta phải kính-mến người. *Faites ce que je vous commande*, hãy làm **cái** tôi **biểu** làm. *Commander une armée*, **coi cai** một đạo binh. *Commander le feu*, **dạy** (**biểu** truyền) bắn. || *Commander à ses passions*, **hãm-dẹp** tình tư-dục mình. || *Commander un repas*, **đặt** dọn một bữa ăn. || *Se commander*, **cầm** mình.

commanditer v. a. : xuất (chịu), vốn; bao cho... *Commanditer une maison de commerce*, **chịu vốn** (**bao**) cho nhà-hàng buôn.

comme adv. conj. : như (cùng như, dường như, bằng); làm-

sao (thể nào, chừng nào, dường nào); vì, bởi-vì; khi. *Aimer comme son fils*, thương **như** con (ruột). *Comme vous êtes mon ami...* **bởi-vì** anh là bạn-hữu tôi... *Comme il est bon!* nó tốt! **chừng** (**dường, thể**) **nào!**

commémoratif, ive adj.: nhắc lại; để mà nhớ... *Fête commémorative*, lễ **nhắc lại**. *Signe commémoratif*, dấu **để mà nhớ** (**mà nhắc**).

commémoration n. f.: sự nhắc-lại; sự nhớ đến (tới)... *Commémoration des Morts*, lễ các-đẳng (linh-hồn ở lửa luyện tội).

commencement n. m.: đầu (sơ, thỉ, c.). *Le commencement et la fin*, **đầu** đuôi (**thỉ** chung, c.). *Commencement de l'année*, **đầu** năm.

commencer v. a., n.: khỉ sự (khỉ ra), mở (bắt) đầu, ra (tra) tay, gầy.. ra *Commencer un ouvrage*, **dở** việc **ra** mà mần, mới **gầy việc ra**. *Commencer l'année*, **mới** vào năm. *Commencez par vous faire connaître...* hãy làm cho người-ta biết mình **trước đã**.

comment adv.: làm-sao, thể-nào (dường nào, ngằn nào); vì làm-sao, sao, có lẽ nào? uả! *Comment peut-il vivre?* **làm-sao** nó sống được *ou* nó sống **làm-sao** được? *Savoir comment faire*, biết làm **làm-sao** *ou* **thể-nào**. *Comment! vous voilà!* **uả**! anh đó **sao**?

commentaire n. m.: lời cắt nghĩa (giải-nghĩa), bài chú-giải (dẫn-giải).

commenter v. a.: chú (chú-giải, dẫn-giải), giải-nghĩa (cắt-nghĩa, thích-nghĩa). *Il aime à commenter*, (nó hay cắt-nghĩa), nó hay **đồ** (bàn [illegible] cách nọ thế kia.

commerçant, e adj., n.: **hay buô** bán; kẻ (người) **buôn-bán**, **lá** buôn, con buôn, nhà-**hàng**. *L Chinois sont commerçants*, ngư Chệc (ngô, khách) **hay buôn-bá** *Les commerçants*, **lái-buôn**, c **buôn**.

commerce n. m.: sự (việc) buô bán; sự chung-cùng, ở-ăn v nhau. *Faire commerce, le comme ce, du commerce*, **buôn bán** (hà thương, sanh ý, c.). *Dans le co merce* trong **việc buôn-bán**. *S ciété de commerce*, hội **buôn**. *M son de commerce*, nhà-**hàng**. hàn phố. *Commerce en gros*. **buôn-b** lớn (hàng-trử). *Commerce en d tail*, **buôn-bán** nhỏ, **hàng** xén (b lẻ). *Traité de commerce*, **thươ** ước. *Chambre de commerc* **thành thương** cộng hội, c. *Mini tère du commerce*, **thương-chán** c. *Tribunal de commerce*, **thươ chánh** tòa, c.

commercer v. n.: buôn-**bán**.

commettre v. a.: phạm; **làm ch** mắc (cho hư) liên-can, **vươn** vấn; sai phái); gởi (nấy, phi giao, trao) cho... *Commettre u péché, un crime*, **phạm tội**. *Com mettre le père avec le fils*, **làm ch** cha **mắc liên-can** với **con**. *Com mettre une chose à qqn*, **gởi đồ** cho ai **giữ**. *Commettre qqn à l'é ducation de ses enfants*, **đặt người** để dạy-dỗ con mình.

commis n. m.: (sai-phái) **kẻ** c số-mục; phái, sai... *Commis prin cipal*, chánh thương-**biện**. *Pre mier commis*, chủ-sự. *Commis d comptabilité*, tri-sự **hay việc** số-mục (thơ-toán). *Commis rédac teur*, lục-sự. *Commis de Marine*

ban-biện thuộc thủy. *Commis comptable*, tài-phó. *Commis de trésorerie*, thương-biện kho. *Commis aux entrées*, kẻ coi cửa, (việc vô ra xuất-nhập). *Commis-greffier*, sung-biện điển-án. *Commis aux vivres*, chủ-thủ coi phát lương. *Commis voyageur*, kẻ lãnh đi bán hàng.

commisération n. f.: sự thương-hại (thương-xót).

commissaire n. m.: phái-viên; khâm-phái; khâm-sai. *Commissaire extraordinaire*, khâm mạng, khâm-sai. *Commissaire du Gouvernement*, quan khâm-sai (sứ, mạng). *Commissaire de la Marine*, quan đồng việc lương-từ thuộc thủy. *Commissaire adjoint*, tham-lãnh việc lương-từ. *Commissaire de police*, quản việc tuần-sai (tuần-thành). *Commissaire central de police*, quan tổng tuần-lý (đốc việc tuần-sai) *Commissaire priseur*, kẻ đứng bán đồ đấu giá. *Nommer des commissaires pour fixer les limites*, đặt **phái-viên** mà phân địa-giái (cắm mộc-giái).

commission n. f.: sự cử-đặt lên; sự dặn (biểu, nhắn); hội-đồng; sự ăn hoa-hồng (cân-kí); tiền hoa-hồng, tiền-cân-kí. || *Faire une commission, s'acquitter d'une commission*, làm **đều** người-ta **dặn** (**cậy, biểu, nhắn**). || *Nommer une commission à l'effet de...* đặt một **hội-đồng** cho đặng... *Commission d'enquête*, **hội-đồng** tra việc; bọn thanh-tra. || *Trois pour cent de commission*, ăn **hoa-hồng** (**cân-kí**) một trăm ăn ba.

commissionnaire n. m.: kẻ chịu mua giùm ăn cân-kí.

commissionner v. a.: cậy (mượn, biểu, sai) làm giùm (hộ T.). *Commissionné par le Gouvernement*, có Nhà-nước sai (biểu); đắc chỉ.

commode adj.: tiện; dễ. *Lieu commode*, chỗ (nơi) **tiện**. *Vie commode*, đời **sướng** (**thanh-nhàn**). *Outil commode*, đồ **tiện dùng** (**dễ** dùng).

commode n. f.: tủ (có hộc để áo-quần đồ đạc).

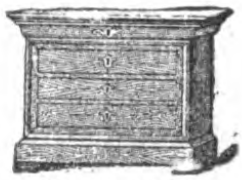
Commode

commodité n. f.: sự tiện. *Les commodités de la vie*, **sự-tiện** trong việc ở-ăn. *À sa commodité*, mặc ý, tùy **tiện**.

commotion n. f.: sự rúng-động; sự xao-xiến, sự xào-xào. *Cette nouvelle a fait naître une grande commotion*, cái tin ấy làm cho **xao-xiến rúng-động** hung quá.

commuer v. a.: đổi, thế. *Commuer une peine*, **giảm** đẳng. *La peine de mort fut commuée en celle de l'exil..*, án tử **giảm** làm án lưu.

commun, e adj.: chung, (đồng, c.); vừa; tầm-thường. *Puits commun*, giếng uống **chung**. *Intérêt commun (général)*, ích-lợi **chung** (thiên-hạ). *Sens commun*, lẽ **hằng**. *Marchandise commune*, hàng **tầm-thường** (**vừa-vừa**). *Faire cause commune*, (làm ra cớ **chung**) = **đồng** cừu. *D'un commun accord*, **đồng** tình (ý); một ý một lòng. *Le nom commun*, tên **chung** (tiếng để kêu **chung**).

commun n. m.: chung, tầm-thường. *Vivre en commun*, ở **chung**. *Le commun des hommes*, nhiều người **đều**... *Homme du commun*, người tầm-thường;

người **dốt nát**. *Homme qui n'est pas du commun*, người **bất phàm**.

communal, e, aux adj.: thuộc về làng-xã; hàng-xã. *Revenu communal*, lợi của **làng**. *École communale*, trường (học trong) **làng**.

communauté n. f.: sự chung *ou* đồng (với nhau); họ nhà-chung; phường; sự đậu của ăn chung ở chung (trong phép vợ chồng). *Communauté d'opinions*, sự **đồng một** ý với nhau. *Le régime de la communauté (de biens)*, phép vợ chồng **chung** của lại **với nhau**.

commune n. f.: làng, xã thôn... *Maison de la commune*, nhà **làng**, nhà-hội (dỏ, điếm, đình, nhà vuông). *Chambre des communes*, hội thông-nhơn các làng đặt lên (mà dự nghị việc Nước tại trào).

communément adv.: thường-thường, thường-lề.

communicatif, ive adj.: hay lây; thông-hảo, thù-tạc. *Tempérament peu communicatif*, tánh không **hay thù-tạc** (vãng lai) với ai.

communication n. f.: sự chung-cùng, thông với... thông tin cho... *Recevoir une communication*, được **tin thông cho**. *Mettre en communication*, cho **thông với nhau**.

communier v. n., a.: rước (chịu) lễ, rước mình thánh Chúa, chịu ơn trọng. *Il a communié à Pâques*, nó đã **rước lễ** mùa Phục-Sanh. *Communier les petits enfants*, cho con-nít **rước lễ**.

communion n. f.: sự rước lễ; sự (phép) thông-công. *Se préparer à la communion*, dọn mình rước-lễ. *Faire sa première communion*, (**rước-lễ** lần **đầu hết**) **rước-lễ** bao-đồng. *Donner la communion*, trao **mình-thánh-Chúa**.

communiquer v. a.: truyền, **thông** tin (cho hay, biết). ; **thông với**... nhiễm-truyền. *Ils se communiquèrent leurs secrets*, **chúng nó truyền (thông)** sự kín **chúng nó** cho nhau. *Ce canal communique à la mer*, cái kênh nầy nó **thông ra** (ngoài) biển.

commutation n. f.: sự đổi. *Commutation d'une peine*, sự **giảm đẳng**.

compacte adj.: dẽ (dẽ-dặt) **mịn** săn, dày. *Foule compacte*, **lũ đông (đầy đi** những **người ta**). *Édition compacte*, sách **in dày** chữ (**rậm** hàng).

compagne n. f.: bạn. *Se choisir une compagne*, lo **đôi-bạn; cưới vợ**. *Les infirmités compagnes de la vieillesse*, bệnh-hoạn **nó là bạn** tuổi già, (già thì hay **ương-yếu**).

compagnie n. f: bạn, **bọn, công** ti (công-xi); hảng. *Pour lui tenir compagnie*, cho **có bạn với nó**. *Sortir en compagnie de son domestique*, đi ra có đầy-tớ **đi theo**. *Aimer la compagnie*, ưa **có đông người**, (cầu vui.) *Fréquenter les mauvaises compagnies*, **đánh đôi** đánh đọ với **kẻ xấu, trắc-nết**, *ou* **quân-hoang**. *Compagnie du chemin de fer de Mytho*, **bọn (hảng) công-xi** đường xe lửa Mỹ-tho.

compagnon n. m: bạn, **bậu-bạn**, bạn-tác. *Compagnons d'armes*, **bọn** đi đánh giặc với nhau.

comparable adj.: có lẽ **sánh** (ví, sóng, dóng, đọ, tỉ, so...) **được**.

comparaison n. f.: sự **ví (sánh)**. *Sans comparaison*, **khôn ví (vô**

song, c.). *Comparaison de deux choses*, sự đọ (sóng, sánh) hai cái lại với nhau. *En comparaison, par comparaison*, so đi sánh lại, (sánh đi sánh lại), ví-dụ. *Comparaison d'écritures*, sự giảo-tự. *Faire une comparaison*, sánh (ví).

comparaître v. n.: ra mặt; tới hầu (kiện), (thỉnh hầu, c.). *Comparaître en justice*, tới hầu kiện.

comparatif, ive adj.: sánh, so. *Meilleur, mieux sont des comparatifs*, tiếng meilleur, tiếng mieux là bậc sánh-lại. *Comparatif de supériorité*, bậc so-sánh hơn. *Comparatif d'infériorité*, bậc so-sánh sút.

comparer v. a.: sánh (so) lại; ví, ví với... *Comparer la vie humaine à l'existence d'une fleur*, sánh (ví) sự sống người-ta với đời cái hoa. *Comparer des écritures*, giảo tự, c.

compartiment n. m.: khoảng (quãng T.); ngăn hộc, hộc (ô T.). *Boîte à compartiments*, hộp có ngăn (hộc). *Diviser en compartiments*, chia khoảng, phân ô, chia ra có bửng (dừng).

compas n. m: cái khuynh; cái nhíp (chuẩn-thằng, qui-củ, c.). *Compas d'ellipse*, khuynh bắt hình thuẫn. *Compas de route*, địa-bàn. || *Avoir le compas dans l'œil* (có khuynh nơi con-mắt) = nhắm giỏi, đạc hay.

compasser v. a: lấy khuynh (nhíp) mà đo. *Compasser les degrés sur une carte*, lấy nhíp bắt (đo) độ trong bản-đồ. || *Être compassé dans....* mực-thước quá....

compassion n. f.: sự thương-hại (thương-xót). *Faire compassion*, thấy mà thương-hại (ớn, ghét; tội-nghiệp).

compatir v. n.: thương-hại (xót); hạp nhau. *Compatir aux maux des autres*, thấy kẻ khác đau-đớn khốn-nạn thì thương-xót. || *Leurs caractères ne peuvent compatir*, tánh chúng nó không-có hạp-nhau.

compatriote n. m.: (người đồng một nước một xứ với nhau); người đồng châu, đồng quận (bản hương, c.), (người một xứ một sở với nhau),

compensation n. f.: sự bồ đi chế lại, sự cân nhau, trừ nhau. *Il y a compensation*, cân nhau, trừ nhau.

compenser v. a.: cân; bồ đi chế lại; thường (đền, bù, bồi, thế), lại. *Le gain de cette année compense la perte de la précédente*, cái lời năm nay nó bù lại cái lỗ năm ngoái. *Ses défauts et ses qualités se compensent*, tánh xấu với tánh tốt nó cân nhau, (nó chế nhau).

compère n. m.: bố (bố đỡ đầu liên thân với vú với cha mẹ đứa con

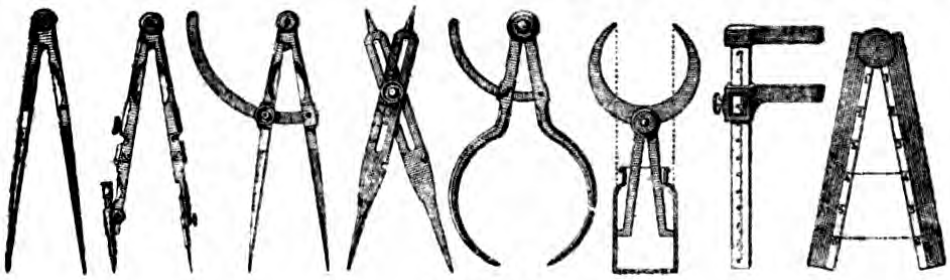

COMPAS

A pointes sèches. | Porte-crayon. | Quart de cercle | De réduction | D'épaisseur | Maître à danser | A coulisse | De proportion

đỡ đầu); (tiếng để kêu như:) thằng cha, lão, thằng... *C'est un rusé compère*, nó là **thằng cha** quỉ-quái (khôn, lanh, quỉ).

compétence n. f.: quyền (quờn) phận, danh-phận. *Cela n'est pas de sa compétence*, sự ấy không phải về **quyền** (**phận**) người làm đâu.

compétent,ente adj.: chánh danh-phận; thạo, giỏi. *Juge compétent*, quan **chánh phần** xử đoán.

compétiteur n. m: kẻ tranh (giành) (một cái với nhau). *Ils étaient deux compétiteurs à l'empire*, chúng nó là hai người **tranh** quờn **giành** nước với nhau.

compiler v. a.: góp lặt lượm của sách khác mà làm ra sách.

complaire v. n.: đẹp lòng; ưng ý, khoái chí. *Il se complait à rendre service*, nó **ưa** làm ơn (làm phước). || *Se complaire dans tout ce qu'on fait*, **khoái chí** trong mọi việc mình làm.

complaisance n. f.: sự chìu lòng. *Avec complaisance*, phải-thế, tử-tế.

complaisant, e adj., n.: chìu lòng, chìu-lụy, tử-tế, lịch-sự. *Femme complaisante à son mari*, vợ hay **chìu-lụy** chồng.

complément n. m.: cái phụ thêm vào cho đủ (cho trọn); tiếng phụ-tùng (theo tiếng khác). *Complément d'une somme*, **cái** (tiền bạc) **thêm vô** cho đủ số. *Complément direct d'un verbe*, **tiếng phụ-tùng** ngay cho tiếng công-cuộc. *Complément indirect*, **tiếng phụ-tùng** quanh.

complémentaire adj.: làm cho đủ (trọn). *Mois complémentaire*, tháng nhuần.

complet, ète adj.: trọn, đầy, đủ, chẵn. *Un habillement complet*, một mớ (bận) áo quần **đủ bộ** (trọn) *ou* **toàn bộ**). *Année complète*, trọn năm (năm **đầy** tháng **đủ**).

complètement n. m.: sự làm cho đủ (trọn).

complètement adv.: trọn, hết cả, xong-xả. *Complètement achevé*, **rồi hết** (**cả, xong-xả**).

compléter v. a.: làm cho trọn, cho đủ, cho đầy. *Compléter une somme*, **thêm** vô **cho đủ** số.

complexion n. f.: (sự gồm lại) vóc giạc; cốt-cách; tánh-khí, tính-nết. *Bonne complexion*, tốt **vóc**, tốt **xoác**. *Corps d'une faible complexion*, **vóc** (**mình**, thân-thể, c.), yếu-ớt; **mình** vẫn yếu, yếu **tướng**.

complication n. f.: sự giặng-gịt (xăng-xít, nhiều mối nhiều ngách). *Machine d'une grande complication*, máy **giặng-gịt** lắm.

complice adj. đồ-đảng, đồng đảng, đồng-lõa. *Déclarer ses complices*, khai (chỉ) những **kẻ đồng-đảng** với mình ra.

complicité n. f.: sự đồng-lõa, sự a-tùng.

compliment n. m.: lời tặng-hảo; lời khen; lời chúc. *Faire compliment à... de.. sur...*, **khen** (**mằng**) ai . về.. vì... *Faites lui mes compliments*, xin anh nói tôi **gởi lời thăm** nó nghé.

compliquer v. a.: làm cho ra kép (rộn-ràng xăng-xít); làm **cho rộn**. *Ce procès est singulièrement compliqué*, cái kiện nầy nó **rối như tơ**.

complot n. m: sự tập-lập; sự toan (lo) mưu. *Former, tramer un complot*, lập (toan) **mưu**; **tập-lập**. *Être*

de complot avec... **đồng lõa với.** *Complot découvert,* mưu **lậu, lậu** chuyện.

componction n. f.: sự đau-đớn ăn-năn.

comporter v. a.: chịu, để; cân. *Le gain ne comporte pas la dépense...* cái lợi được nó không có cân với cái tổn-phí. || *Se bien comporter,* **ăn-ở** tử-tế

composer v. a., n.: (hiệp làm một) đặt ra; sắp chữ mà in; nhập lại mà làm nên; làm ra, đặt ra; làm bài; làm nghiêm, làm bộ; liệu, giao, tính với... *Dieu a composé l'homme d'un corps et d'une âme,* Chúa **nhập** một xác với một hồn **lại mà làm** (**dựng**) **nên** người-ta. *Mots composés,* tiếng **đôi,** tiếng **kép.** *Il a composé ce matin huit pages,* sớm-mai nầy nó **sắp** được tám trương **chữ.** || *Composer une histoire,* **đặt** (**làm**) truyện. *Les écoliers composent,* học-trò **làm bài.** || *Composer sa mine et son visage,* **làm-bộ** mặt nghiêm-trang tề-chỉnh. || *Composer à l'amiable avec ses créanciers,* **tính** êm đi với các chủ nợ.

compositeur n. m.: kẻ đặt cung hát ra; kẻ tính-toán cho êm việc; kẻ sắp chữ in.

composition n. f.: sự đặt, sự làm ra; cái làm nên... bài-vở, sách (văn, thi) làm ra; sự liệu với nhau. || *Composition d'une machine,* sự **làm ra** cái máy. *Composition des mots,* sự **lập ra** tiếng **kép.** || *Composition d'un médicament,* **cái làm nên** thuốc (uống)...

composteur n. m.: cái cự để sắp chữ mà in.

compote n. f.: mứt trái cây rim đường). *Compote de poires,* **mứt lê** (trái lê nấu, rim đường).

compotier n. m.: dĩa cao cẳng để đựng mứt, hay là đựng trái cây; dĩa cổ bồng.

Compotier

comprendre v. a.: gồm lấy; hiểu. *Ce vice comprend tous les autres,* cái nết-xấu nầy **gồm** hết các nết-xấu khác. *Je comprends ce que vous dites,* cái đều anh nói thì tôi **hiểu.** *Y compris la nourriture,* **kể** đồ-ăn **vô** nữa.

compression n. f.: sự ép, sự đè; sự dẹp (loạn).

comprimer v. a.: ép lại; đè xuống; dằn; dẹp yên (an) *Comprimer de l'air,* **ép** (**dồn**) khí lại. *Comprimer les larmes,* **cầm** nước-mắt **lại.** || *Comprimer une révolte,* **dẹp** loạn.

compromettre v. a., n.: liều; làm cho mắc (vương, mang, hư danh, mất tiếng); làm cho phải liên-cang, giao cùng nhau có việc gì sẽ cứ theo người mình chọn mà phân-xử. *Compromettre sa dignité,* **làm cho nhẹ** thể mình **đi.** *Il est gravement compromis dans cette affaire,* nó **mang tiếng** (**mắc liên-cang**) trong việc ấy lắm.

compromis n. m.: sự giao sẽ cứ có người phân-xử cho; sự liều mắc (mang) tiếng. . *Mettre une affaire en compromis,* để việc cho kẻ mình chọn phân-xử.

comptabilité n. f.: nghề coi sổ-sách; việc bút-toán (thơ-toán). *Commis de comptabilité,* tri-sự (tri-bộ) hay **việc thơ-toán.**

comptable adj.: thơ-toán, bút-toán; chủ bộ, tài-phó. *Agent comptable,* tài-phó *ou* chủ bộ.

comptant adj.: (đếm) mặt, tiền

mặt. *Argent comptant*, bạc (tiền) **mặt**. *Acheter, vendre au comptant*, mua bán **tiền** (**bạc**) **mặt**.

compte n. m.: (sự tính-toán); sổ *Faites-moi le compte de ce que je vous dois*, hãy **tính** coi thử tôi mắc anh bao-nhiêu. *Savoir le compte de son argent*, biết **số** bạc mình **là bao-nhiêu**. *Compte rond*, **số** bạc chẵn. || *Avoir, trouver son compte*, được **đủ**; được **việc**. || *À ce compte là...*, nếu như-vậy.... phải là thế thì... || *Tenir compte de...* nghĩ đến... kể... || *Rendre compte de...* **kể** lại... trả **lẽ** về... || *Compte rendu*, tờ **kể lại**... *Cour des comptes*, bộ (viện) quan tra-hạch sổ-sách xuất-phát Nhà-nước.

compter v. a.: đếm, xỉa; tính; kể là... *Compter sur ses doigts*, **đếm** tay, **tính** tay (**đánh** tay). *Je lui ai compté six cent ligatures*, tôi **xỉa** (**đếm**) cho nó sáu trăm quan tiền. || *Compter ses pas*, **đếm** từ bước =đi khoan-thai. *Compter parmi... au nombre de...* **kể** vào (vô... **kể** là... *Il sait écrire et compter*, nó biết viết; biết **toán**. || *C'est un homme avec lequel il faut compter*, ấy là người mình phải **kiêng** (**kể**) chớ chẳng chơi đâu. || *Il compte partir demain*, nó **tính** đến mai nầy đi... *A compter de...*, **kể** từ..

comptoir n. m.: ghế dài (để hàng cho bạn hàng coi mà mua); chỗ để đếm-xỉa tiền-bạc mà trả (nơi nhà-hàng); hội buôn, hảng-buôn. || *Les Hollandais avaient établi un comptoir à Phố-hiến*, người Hoa-lang thuở trước có **hảng-buôn** tại Phố-hiến.

concasser v. a.: đâm (cà, xay) cho nát... *Concasser du poivre*, cà (**nghiền, xay**) tiêu. *Concasser des cailloux*, **đập** đá.

concave adj.: sủng (hủng); **cong**; khum xuống *Surface concave*, mặt **sủng xuống**.

concéder v. a.: cho, ban; cho phép; chịu, thọ lý.

concentrer v. a.: nhóm (vào **tim**) lại giữa; tụ lại làm một chỗ. *Concentrer les troupes*, **tụ** (**nhóm**) **binh** lại. || *Concentrer sa colère*, **giận** thầm (để bụng). || *Concentrer l'alcool*, **cất bớt** rượu (cho **ngon**).

conception n. f.: sự có thai (**chửa**, nghén), sự bào-thai, đầu **thai**; sự hiểu-thấu, trí-hiểu. *Au moment de la conception*, hồi mới **có nghén** (**có chửa**). *L'immaculée conception de la sainte Vierge*, Lễ Đức Chúa Bà **đầu thai** mà khỏi tội tổ-tông. || *Conception prompte*, **trí hiểu lẹ** (cấp trí, c.); sáng dạ. *Conception lente*, **trí** chậm **hiểu**; tối **dạ**.

concerner v. a.: chỉ về, thuộc **về**; can đến... *Cela concerne vos intérêts, et ceci votre honneur*, **cái** ấy nó **can** cái lợi của anh **mà cái** nầy nó **can** cái danh anh.

concerter v. a., n.: rập nhau; **tính**, bàn-tính *Concerter un dessein*, **rấp** mưu, **toan** mưu.

concession n. f.: sự cho (**ban**); sự chịu lý, sự nhịn. *Concession du chemin de fer*, **phép cho được** làm (lập) đường xe lửa. *Concession gratuite de terrain*, **đất** (**đồ**) Nhà-nước **cho** không.

concessionnaire n.: kẻ **được** phép cho (ban)... *Le concessionnaire des mines du Tonkin*, **kẻ được** phép Nhà-nước **cho khai** (**mở**) mỏ ngoài Bắc-kì.

concevoir v. a.: đầu **thai**, (**có**

nghén, có chửa); bày ra; sinh ra; hiểu. *Le sein qui nous a conçus...* bụng đã nghén (chửa, mang) ta... || *Concevoir de la jalousie*, sinh lòng ghen-ghét (ganh-gổ). || *Je conçois bien ce que vous dites*, tôi hiểu cái anh nói đó lắm.

concierge n. m.: kẻ giữ (canh, nhựt) cửa.

concile n. m.: công-luận Đức-giáo-tông hội các giám-mục lại mà bàn định về việc đạo). *Concile œcuménique* hay-là *général*, công-luận chung.

conciliateur, trice n.: kẻ giải (giản) hòa; kẻ can-gián; kẻ làm cho thuận hòa.

conciliation n. f.: sự giải hòa; sự xử huề.

concilier v. a.: làm cho hòa-thuận với nhau. *Concilier les esprits*, làm cho lòng-trí người-ta hòa-hiệp với nhau. *Ces deux choses ne se concilient point*, hai cái ấy không hạp nhau (khắc nhau).

concis, e adj.: vắn, tắt. *Style concis*, cách-nói gọn (rút ý).

concitoyen, enne n.: người bổn (bản) hương; người đồng một Nước một quê.

conclure v. a.: làm cho xong (rồi); kết lại (câu-kết, c.). *Conclure une affaire*, làm xong (thành, rồi) việc. || *Il conclut de là que...* nó lấy đó mà kết rằng...

conclusion n. f.: sự tính (làm) xong; lời kết. *La conclusion fut que...* kết-lại (định chắc phải...). *Tirer des conclusions*, kết lại.

concombre n. m.: dưa; mướp; dưa chuột.

concordance n. f.: sự hiệp (hợp, hòa, thuận, đồng) nhau. *Concordance de témoignages*, sự chứng đồng (rập) nhau.

Concombre

concordat n. m.: (cái thuận tình); tờ giao Đức Giáo-tông với vua trong ước về phép đạo; sự tự-thuận với nhau.

concorde n. f.: sự hòa-thuận, (rập nhau, một lòng một ý). *La concorde règne dans cette famille*, trong nhà nầy trên dưới thuận-hòa với nhau lắm.

concorder v. n.: thuận, rập. *Les témoignages concordent*, chứng rập nhau (chúng chứng đồng từ, c.).

concourir v. n.: (đều chạy) xúm lại, hiệp-lại; đua nhau, thi, tranh-đua. *Plusieurs causes concourent à...* nhiều cớ hiệp lại mà .. || *Concourir pour un prix*, đua mà giựt (lấy) dải; thi cho được thưởng.

concours n. m.: sự chạy (tuôn) đến; sự đua (tranh, thi); khoa-thi, hội-thi. *Il se fait un grand concours*, đâu đó đều chạy đến (tuôn đến) đông dầy-dầy. || *Se présenter au concours*, đi thi, ra thi (ứng thí, c.).

concret, ète adj.: đặc. *Terme concret*, tiếng chỉ thể ra. *Nombre concret*, số quyết.

concubinage n. m.: sự trai-gái (lấy nhau mà không có cưới hỏi nhau).

concubinaire n.: kẻ có vợ bé vợ mọn (không có cưới hỏi); kẻ rối vợ rối chồng.

concubine n. f.: vợ bé, vợ mọn; con trai-gái, vợ lẽ, T. (thiếp, c.).

concupiscence n. f.: tình tư-dục

lòng dục; tính xác thịt. *Lâcher la bride à sa concupiscence*, buông theo **tính xác-thịt**; mê **dâm-dục** (**dâm-dật** vô độ, c.).

concurrence n. f.: sự đua, sự tranh. *Être en concurrence*, tranh, đua, giành.

concurrent, ente n.: kẻ đua, kẻ tranh, kẻ giành.

concussion n. f.: sự ăn xớ ăn bớt của Nhà-nước; tội hà-lạm. *Coupable de concussion*, mắc **tội hà-lạm**.

concussionnaire n. m.: kẻ hà-lạm; kẻ ăn của người-ta, xớ-bớt của Nhà-nước.

condamnation n. f.: sự làm tội, sự đoán phạt; án, án phạt; sự chê. *Condamnation à l'amende*, **sự phạt** (**bắt**) vạ. *Prononcer une condamnation contre qqn*, lên (kết, làm) **án** *ou* tội người nào.

condamner v. a.: phạt, làm tội; xử phải.. làm án phải .. *Condamner à mort*, **xử** tử (**làm án tử**). *Condamner qqn pour vol*, **phạt, làm tội** ai về tội ăn trộm. *Condamner à l'exil*, **xử** lưu, **xử phải** đi đày. || *Un malade condamné par son médecin*, bệnh thầy **chạy**. *Un condamné*, tội nhơn, c. tù-phạm, c.; tù.

condenser v. a.: làm cho đặc (đông) lại. *Le froid condense la graisse*, lạnh (rét) **làm cho** mỡ **đông lại**.

condescendre v. n.: chìu theo; vì, nể. *Condescendre aux désirs, aux caprices d'un autre*, **chìu theo** ý riêng ý muốn kẻ khác.

condiment n. m.: đồ gia-vị; đồ nêm.

condisciple n. m.: bạn học.

condition n. f.: phận (**bậc, hạng**, thú; đấng-bậc, bổn-phận, **phận-sự**, duyên-phận); điều-lệ; **thể-thức**; đều-giao-kết; sự **buộc**. *Votre condition est meilleure que la mienne*, **phận** anh tốt (có phước) hơn **phận** tôi. *Vivre suivant sa condition*, ở theo **đấng-bậc** (**phận-sự**) mình, (tố kì **vị** nhi hành, c.). *Condition d'esclave*, **phận** làm-**tôi**, **hạng** tôi-mọi. *Condition relevée, illustre*, **bậc** (cao-) sang, **phận cả**. || *Conditions essentielles*, **đều cần** nhứt. || *Baptiser sous condition*, rửa tội **hồ-nghi** || *À condition que...* miễn là... mà phải... thì **mới** được. || *Faire ses conditions*, **giao**, giao-kết, buộc phải...

conditionnel, elle, adj.: (có **đều** buộc nếu có hay-là không thì...); hoặc là. *Le mode conditionnel, le conditionnel*, thì **hoặc-là**.

condoléance n. f.: sự thương-**hại** (xót) *Lettre de condoléance*, **thơ điếu tang**

conducteur trice n.: kẻ đem (**dắc**, dẫn); kẻ coi (hay, áp-tác) **việc**. *Conducteur de voiture*, kẻ **dẫy xe**; người **đánh xe**. *Conducteur des travaux publics*, đốc việc **cuộc** bá-công.

conduire v. a.: dắc, (đem *on* **đam**, dẫn). *Conduire un aveugle* **dắc** kẻ mù, (đứa đui, kẻ tối **mắt**). *Conduire un enfant à l'école*, **dắc** (**đem, đưa, dẫn**) con-nít đi **học**. *Conduire une voiture*, **đánh xe, dẫy** xe. *Conduire une armée*, **đem** (**đề**) binh. *Conduire des travaux*, **coi** việc; **đốc** công, c. *Conduire un bateau*, **quản** thuyền, **làm lái** thuyền, **coi** (**cầm**) lái thuyền. *Ce chemin conduit à...* cái **đàng nầy**

nó (dẫn, dắc) đi tới... || *Se conduire*, ăn-ở; đi. *Conduisez vous bien*, hãy ăn-ở cho tử-tế.

conduit n. m.: đường nước; mương. *Conduit souterrain* cống.

conduite n. f.: sự dắc (đem, dẫn); sự đưa đi.; sự cai-quản, áp-tác; sự ăn-ở; nết ăn thói ở; đường nước. *Conduite d'un aveugle*, sự dắc kẻ mù. || *Faire la conduite à un camarade qui part*, đi đưa (chơn) anh em bạn đi. *Avoir la conduite d'une armée*, đem binh, để binh, đốc binh, cai binh || *Chargé de la conduite des âmes*, lãnh coi-sóc việc linh-hồn. *Conduite d'eau*, mương, rãnh; cống.

cône n. m.: hình mụt măng; hình nón sơn (tim-viên thể, c.); hình trên vót dưới chài (lài); đàn, c.

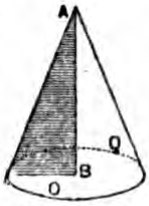

Cône droit

confection n. f.: sự làm ra (nên); sự làm rồi (xong); sự may, đồ may ra. *Confection d'un médicament*, sự làm nên thuốc uống (sự chế(làm)thuốc). || *Acheter une confection*, mua đồ (áo quần) may sẵn.

confectionner v. a.: làm; làm ra (nên). *Confectionner une machine*, làm máy. *Confectionner des habits*, may áo.

confédération n. f.: sự giao hiếu (hảo) với nhau. *La confédération Suisse*, nước Suisse (nhiều xứ giao-hảo với nhau). *Confédération des États-Unis*, nước Hiệp-Chúng-quốc.

confédérer v. a.: giao hảo, giao-lân. *Etats confédérés*, nước giao-lân-hữu với nhau; nước Hiệp-Chúng-cuộc. *Secourir ses confédérés*, đem binh cứu-viện.

conférence n. f.: (sự so-sánh) sự dò sách; sự bàn-bạc, nói chuyện; sự giảng-dạy. *Conférence sur la paix*, sự bàn về hòa-ước. (giảng hòa). *Conférences publiques*, giảng chung.

conférencier n. m.: kẻ giảng chung (cho người-ta nghe).

conférer v. a., n.: sánh; dò; cho, ban, phong bàn-bạc. || *Conférer les textes*, dò văn sách (coi có tiệp nhau hay không). *Conférer des dignités*, ban (phong) chức-tước. *Conférer les Ordres Sacrés*, phong chức thánh. *Les Sacrements confèrent la grâce*, phép bí-tích ban ơn. || *Conférer ensemble d'une affaire*, bàn-bạc với nhau về việc gì.

confesse n. f.: sự xưng ra. *Aller à confesse*, đi xưng tội. *Venir de confesse*, đi xưng tội về.

confesser v. a.: xưng, xưng ra; khai, khai ra; chịu. *Confesser la vérité*, xưng sự thật ra. *Confesser sa faute*, chịu lỗi mình. || *Il se confesse vaincu*, nó chịu nỏ thua. *Confesser Jésus-Christ*, xưng danh Chúa Giê-giu Khi-ri-xi-tô. *Confesser ses péchés*, xưng tội (mình ra). || *Confesser qqn*, làm-phước, ngồi tòa cho người nào. || *Aller se confesser*, đi xưng tội.

confesseur n. m.: kẻ xưng ra; thầy giải-tội. *Confesseur de la foi*, kẻ xưng đạo thánh Chúa (bị bắt-bớ, chịu khốn-khó vì đạo mà không có tử-đạo).

confession n. f.: sự xưng ra; lời khai; sự xưng tội. *Confession sincère*, sự xưng (khai) thật ou ngay ra. *La confession d'un criminel*, lời

khai đứa có tội. *La confession est nécessaire...* sự xưng tội là cần.

confessionnal n. m.: tòa giải tội. *Il y a trois confessionnaux dans cette église*, trong nhà-thờ nầy có ba cái tòa giải tội.

confiance n. f.: sự (lòng) tin-cậy (trông-cậy). *Avoir confiance en...* tin-cậy... *Mettre sa confiance en... dans...* tin-cậy... (trông-cậy). *Honoré de la confiance du roi*, được vua tin-cậy. *Homme de confiance*, người tâm-phúc; (người mình chắc, tin). || *Avoir des airs de confiance*, bộ ý (cậy) mình, cậy tài cậy sức, kiêu-hảnh.

confiant, e adj.: hay tin; hay cậy mình.

confidence n f.: sự tin quá, (đến đỗi chẳng giấu sự gì); sự thông, sự tỏ sự kín ra. *Il est très-avant dans la confidence du roi*, nó được vua tin nó quá (không giấu nó sự gì). *En confidence*, kín (mật). *Parler en confidence*, nói nhỏ (riêng).

confident, ente n.: kẻ tâm-phúc (kẻ người-ta tin mà nói mọi sự kín ra hết không giấu sự chi). *Vous êtes son confident intime*, anh là người tâm-phúc nó (nó tin-cậy).

confidentiel, elle adj.: tin-cậy; kín (mật). *Lettre confidentielle*, thơ mật thơ riêng (kín).

confier v. a.: gởi, gởi-gắm; cậy, tin-cậy; trao, phú, phú-thác. *Je lui confie mon argent*, tôi gởi bạc tôi cho nó giữ. *Confier l'éducation de ses enfants à...* gởi-gắm cho người nào dạy-dỗ con-cái mình. *Le roi lui confie l'administration du Tonkin*, vua phú-thác cho người cai-trị coi-sóc đ Bắc-kỳ. || *Confier... au papier*, đe vào giấy (viết chép, vào...). || S *confier en Dieu*, tin-cậy (phú-dân cho Chúa. *Se confier en ses force* cậy (ỷ) sức mình.

configuration n. f.: hình, hìn dáng.

confiner v. n., a.: kế-cận, tiếp, giá (kế lấy). *Le Cambodge confine (avec) la Basse Cochinchine*, nước Cao-mên giáp (kế) với đất Nam kì. || *Confiner qqn. dans une pr son*, bắt bỏ người nào vô trong t

confins n. m. pl.: ranh, bờ-cõi, rố tột, cuối... giáp giái. *Les confi d'un royaume*, bờ-cõi nước; giá giái nước. *Aux confins de terre*, cuối đất, tận ngoài cho trời.

confire v. a.: làm mứt; rim; là dưa. *Confire au sucre*, rim (b đường làm mứt. *Confire au v naigre*, bỏ giấm làm dưa. *Confi des fruits, au (avec du) sucre*, là mứt trái cây.

confirmation n. f.: sự quyết (quả quyết, chắc), chứng chắc; lu (lòng) luận, bài giải lý; phé xức-trán. *Confirmation d'une promesse*, sự quả-quyết minh-bạch (chắc-chắn) cái lời đã hứa. || *Donner la confirmation aux enfants* làm phép xức trán cho con-trẻ.

confirmer v. a.: làm cho vững-vàng chắc-chắn; làm chứng, quả (chắc); xức trán. || *La cour d'appel a confirmé le jugement*, tòa phúc-thẩm đã quyết (y) án. || *Nouvelle confirmée*, tin chắc. || *Il n'appartient qu'aux évêques de confirmer*, xức trán là việc các đấng giám-mục mà-thôi.

confiscation n. f.: sự tịch, (tịch-phong); sự xiết của.

confiseur, euse n.: kẻ làm mứt-chấm; kẻ bán mứt-chấm.

confisquer v. a.: tịch, tịch-phong (phuông). *Confisquer... au profit de l'État*, **tịch**.. nhập quan. *Confisquer les biens de qqn*, **tịch-biên** gia-tài; **tịch** của người nào. *Confisquer les marchandises de contrebande*, **tịch** hàng (đồ) lậu.

confiteor n. m.: kinh cáo mình. *Dire son confiteor*, đọc **kinh cáo-mình**.

confiture n. f.: mứt, mứt-chấm; (trái rim (ngào) đường).

conflagration n. f.: sự cháy bằng lên (lên ngọn).

conflit n. m.: sự đụng, chạm; trận, sự xáp nhau; sự kình-địch tranh-giành.

confluent n. m.: ngả ba sông. *Au confluent des deux rivières*, tại (nơi) **ngả ba** (hai ngọn (con) sông giáp với nhau).

confluer v. n.: chảy một dòng. *Les deux Vaïcos confluent au Soirap*, sông Vũng-gù sông Bến-lức hai sông hiệp lại **chảy một dòng** với nhau nơi Lôi-rạp chảy xuống.

confondre v. a.: (đổ nhập, pha, hòa); trộn (trộn, trạo); làm lộn (lộn-lạo); làm cho mất-cỡ (thẹn; sửng); làm cho rối-rắm *Les deux fleuves confondent leurs eaux au confluent de Hạt*, tới ngả-ba Hạt thì hai sông nhập lại **chảy một dòng với nhau**. *Confondre l'un avec l'autre*, **lộn** người nầy với người **kia**. || *Vous me confondez par vos louanges*, anh **làm cho** tôi **thẹn** vì anh khen tôi. || *Cette déposition confond l'accusé*, cái lời khai ấy **làm cho** người bị-cáo **nghẹn họng** (**sửng-sốt**). || *Mon esprit se confond*, trí tôi **bối-rối**.

conformation n. f.: hình-dáng, hình-vóc. *Vice de conformation*, tật.

conforme adj.: (in khuôn-rập, giống như...(y như... in như...); xứng với... (như...). *Copie conforme à l'original*, chép **y** nguyên-bổn. *Conforme à la raison*, (xứng với lý tự-nhiên) **theo** lẽ, **hạp** (**hợp**) lý, c.

conformément adv.: y theo...theo như... *Vivre conformément à son état*, ăn-ở **theo** đẳng-bậc mình. *Conformément aux ordres du roi*, **cứ theo** lệnh vua truyền (dạy).

conformer v. a.: (làm in khuôn-rập); làm theo, noi-theo. *Conformer sa vie à la doctrine des saints et des sages*, ăn-ở **noi theo** đạo thánh-hiền. *Conformez-vous aux temps*, hảy **ở theo** thì, **theo** buổi

conformité n. f.: sự giống, sự xứng-hạp. *Conformité de mœurs et de caractère*, sự **hạp**, sự **giống** tánh-nết với nhau. || *En conformité des ordres reçus...*, **y theo** lệnh dạy đã được...

confort n. m.: sự tiện, sự sướng; sự nhàn-thân. *Je tiens au confort*, tôi ưa cái **nhàn-thân**.

confortable adj.: tiện, sướng, nhàn. *Logement confortable*, chỗ ở **tiện** (**sướng**). *Le confortable*, cái **sướng** (**tiện, nhàn**).

confortant, ante adj.: (làm cho mạnh); bổ, bổ-khoẻ. *Remède confortant*, thuốc **bổ**. *Prendre un confortant*, uống **thuốc bổ**

conforter v. a.: làm cho mạnh;

bổ. *Cela conforte l'estomac*, cái ấy nó **bổ** tì-vị.

confraternité n. f.: tình anh-em; nghĩa kẻ đồng một hội (bạn-bè...).

confrère n. m.: đồng hội, đồng hữu, **liêu-hữu**, đồng **liêu**.

confrontation n. f.: (sự đối diện với nhau); sự đọ (so, sánh). *Confrontation des écritures*, **sự giảo-tự**.

confronter v. a.: đem ra giáp mặt, cho đối nại; đọ, so, sánh; giáp ranh với... *Confronter les témoins à (avec) l'accusé*, đem chứng ra **đối diện** (**đối nại**) với bị cáo. *Confronter la copie à l'original*, **dò** bổn-sao với chánh-bổn. || *Mon terrain confronte au vôtre*, đất tôi **giáp-ranh** với đất anh.

confus, use adj.: lộn-lạo, bậy-bạ; thẹn-thuồng, thẹn-mặt, hổ-thẹn, mất-cỡ; mập-mờ. *Un amas confus de papier*, một đống (chồng) giấy **lộn lạo**, **bậy-bạ**. || *Confus d'être pris sur le fait*, **thẹn-thuồng** (**xấu-hổ**, **mất-cỡ**) vì chúng bắt được tại trận. *Ceux qui ont trop bu voient les choses confuses*, những kẻ uống quá chén coi thấy cái chi cũng **lộn-xạo mập-mờ không có rõ**.

confusion n. m.: sự lộn; sự lộn-lạo bậy-bạ; sự hổ-ngươi, sự thẹn; sự lố-xố, trà-trộn lộn-lạo. *Confusion de noms, de lieux, de dates*, **sự lộn** tên, **lộn** chỗ, **lộn** ngày. *Mettre tout en confusion*, bỏ **lộn-lạo bậy-bạ**. *Confusion de monde*, sự đông người-ta **lao-xao lố-xố**.

congé n. m.: phép; phép (cho) nghỉ; sự hồi (tị, thôi); sự từ-giã, sự trình (mà đi), sự **bái man** *Ne demander congé à personn* không xin **phép** với ai **hết thả** *Congé définitif d'un soldat*, **mã hạn** lính; mãn **khóa**. *Donner con aux élèves*, cho học-trò **nghỉ** (họ *Il a pris congé de ses parents, ses amis*, nó **từ-giã** cha mẹ b con. *Le domestique demande congé*, đứa đày-tớ nó xin **thôi**

congédier v. a.: thả đi; cho về bãi đi. *Congédier des troupes*, b binh (cho lính về). *Congédier ambassadeur*, tạ sứ **cho đi về**.

congélation n. f.: sự đông-đặc lạ

congeler v. a.: làm cho đông (đặ lại. *Le grand froid congèle l'ea* lạnh (rét) lắm **làm cho nước đôn lại**.

congénère adj.: cũng một lo (với nhau).

conglutiner v. a.: gắn (keo), gả trám; dán lại; làm cho **dính ch** liền.

congratuler v.a.: mầng (với cho. *Congratuler qqn. sur...* **mầng** ch ai về...

congréganiste n.: kẻ thuộc hội *École congréganiste*, trường thầ **dòng thầy đạo** dạy.

congrégation n. f.: hội. *La con grégation des fidèles*, **hội các giáo** hữu. *Sept congrégations chinoi ses*, bảy **bang** (chệc); **thất phủ** c.

congrès n. m.: hội các Nước sa toàn-quyền đại-thần **hội lại** m bàn-định việc chung **các Nước** với nhau; hội học **hiệp lại** m bàn-luận về sự học **hành văn** chương nghĩa-lý trí-tri **cách-vật**.

congru, e adj.: vừa; **xứng**.

onique adj.: có hình mụt măng (nón-sơn, nón nhọt).

onjecture n. f.: sự định (ước, chỏng, đạc, dạc) chừng. *Tirer une conjecture*, lấy mà định chừng, định dẹo.

onjecturer v. a.: định chừng, định dẹo. *Conjecturer les choses futures*, định dẹo (bói, ước-chừng) về việc sau. *Conjecturer mal*, định chừng sái.

onjoindre v. a.: hiệp với; nối lại, hiệp lại.

onjoint, e adj., n.: hiệp với nhau; bạn (vợ chồng). *Les futurs conjoints*, đôi sẽ làm bạn với nhau. *Le conjoint survivant*, người còn sống trong hai vợ chồng; bạn còn lại.

onjointement adv.: cùng (với) nhau; làm một cùng nhau. *Faire... conjointement avec qqn*, làm cái gì làm một (chung) với ai.

onjonction n. f.: sự hiệp lại; tiếng kê-lót.

onjoncture n. f.: dịp; cơ-quan, (thì, thế, buổi, lúc, việc...). *Selon les conjonctures*, tùy cơ. *Dans ces tristes conjonctures*, trong lúc (khi, buổi) khốn-khó như-vậy; cái hồi ngặt-nghèo thế ấy...

conjugaison n. f.: cách (mẫu) chia (lập) tiếng công-cuộc ra.

conjugal, e, aux adj.: thuộc về vợ chồng. *Les liens conjugaux*, đạo (ngãi=nghĩa) vợ chồng.

conjuguer v. a.: chia tiếng công-cuộc ra.

conjuration n. f.: (sự thề-thốt); sự tập-lập mà làm ngụy. *Faire (former, tramer) une conjuration contre le roi*, tập lập mà làm ngụy lại với vua.

conjurer v. a., n.: (huyết-thệ, c.) tập-lập làm ngụy; toan mưu; trừ; đảo (giải ách tống tai); xin, nài-xin. *Il conjura la chute des Nguyễn*, nó đã tập-lập mà phế nhà Nguyễn đi. *Vous avez conjuré ma perte avec lui*, anh đã rập với nó mà hại tôi. || *Conjurer le diable*, trừ quỉ. || *Conjurer les malheurs*, giải ách tống tai; tống ôn. || *Je vous conjure de...* tôi xin anh...

connaissance n. f.: sự biết, sự thạo; kẻ quen-biết. *La connaissance du bien et du mal*, sự biết sự lành sự dữ. *En (avec) connaissance de cause*, thạo, biết căn-do. *Perdre connaissance, être sans connaissance*, không còn biết nữa; bất tỉnh nhơn sự. c. *Faire connaissance de... avec qqn*, làm quen với ai.

connaissement n. m.: tờ khai hàng chở dưới tàu.

connaisseur, euse n: kẻ thạo (từng), kẻ biết.

connaître v. a.: biết. *Connaître le bien et le mal*, biết lành biết dử; biết tốt biết xấu. *Je le connais de vue, de nom (de réputation)*, tôi biết mặt nó, biết danh *ou* nghe tiếng nó. || *Se connaître en incrustations*, thạo nghề (đồ) cẩn xa-cừ. || *L'arbre se connait à ses fruits*, thấy trái biết cây.

connexion n. f.: sự kết (nối, hiệp) lại; sự câu-kết lại. *La connexion des idées*, sự ăn ý với nhau.

connivence n. f.: (sự nháy mắt); sự nháy-nhó nhau; sự đồng tình. *Être de connivence*, đồng tình; rập một lòng. *Par connivence*, có ý làm ngơ (lơ).

conquérant, e adj., n. m: đánh mà lấy được; kẻ thắng; kẻ chiếm (đoạt).

conquérir v. a.: đánh (giặc) mà lấy được; lấy (đoạt, chiếm-cứ) được. *Les Français ont conquis la Cochinchine*, người Phangsa đã **lấy được** (**đánh lấy**) đất Nam-kì. || *Conquérir le Ciel*, **lấy được** nước Thiên-đàng. || *Conquérir le cœur*, **lấy** lòng, **được** lòng, (**đắc** nhơn tâm, c.).

conquête n. f.: sự đánh mà lấy được; của chiếm (đoạt, lấy) được. *Pays de conquête*, xứ **đánh** (giặc) **lấy được**. *Perdre ses conquêtes*, mất **những xứ** mình đã **đánh mà lấy được** đi.

consacrer v. a.: dâng; phú-dâng; để mà... truyền (phong) chức thánh; làm phép thánh; lưu-truyền... *Consacrer l'hostie*, **làm phép** bánh lễ (dâng mình Chúa). || *Consacrer sa vie à l'étude*, **lo** học **trót** đời. || *Expression consacrée par l'usage*, tiếng nói dùng lâu **đã thành** (tục). || *Se consacrer à Dieu*, **dâng mình** cho Chúa.

conscience n. f.: lương-tâm (sự biết chánh tà ngay vạy tốt xấu). *En conscience*, ngay **lòng**, thiệt **tình**, thật lòng, tận tình. *Avoir qq chose sur la conscience*, có **tịt**. *Contre sa conscience*, trái (sái, nghịch) **lương tâm** mình. *Examiner sa conscience*, xét **mình**, xét **lòng** mình. || *Par acquit de conscience*, lấy rồi (lấy có, lấy được) = sơ-sài.

consciencieux, euse adj.: (có lương-tâm); ngay-thật; tận tình.

conscription n. f.: sự bắt (điền, cấp) lính. *Tomber à la conscription*, mắc (bị) **đi (điền) lính**. *Echapper à la conscription*, **khỏi (điền) lính**.

conscrit n. m.: lính, lính **mới đi** (cấp).

consécrateur n. m.: giám-mục đứng phong chức giám-mục khác.

consécration n. f.: sự làm phép (mà dâng... . *Consécration d'une église*, sự **làm phép** (**khánh tấn**, c.) nhà-thờ. *Au moment de la consécration*, hồi **làm phép dâng** mình thánh Chúa. || *Consécration d'un évêque*, sự **phong-chức** giám-mục.

consécutif, ive adj.: kế (liên, tiếp) nhau. *Pendant trois ans consécutifs*, ba năm **tròn** (**luôn** *ou* **liên**).

conseil n. m.: lời bàn-luận (bạc); sự bày-biểu chỉ-vẽ (bày mưu bày chước); công-đồng, hội, viện. *Donner un conseil*, bàn; bày biểu. *Suivre un conseil*, theo lời **bàn** (**bày, biểu**). *Prendre conseil de qqn*, hỏi người nào; cầu **kế** (**mưu**). *Tenir conseil*, nhóm lại mà bàn (tính); hội lại công-luận. *Conseil d'arrondissement*, **hội-đồng** bổn hạt. *Conseil d'État*, cơ-mật viện, c. *Conseil colonial*, **hội-đồng** quản hạt. *Conseil privé*, **tòa hiệp-nghị riêng**. *Conseil de guerre*, **hội trù điểm** về việc binh; **quân-chánh**, c. *Conseil municipal*, **hương-chức** các chức làng; **hội-hương-chức** thành-phố. *Conseil des ministres*, **hội** bộ-nghị *Chambre du conseil*, chỗ **hội-nghị** quan tòa xử-đoán. *Conseil de santé*, **hội-đồng** lương-y. || *La nuit porte conseil*, đêm **nghĩ ra việc** = **dạ sanh kế** = nhứt dạ sanh bá **kế**, c. *Conseil d'hy*

ène et de salubrité, **hội** lo việc ự-phòng cho khỏi tật-bịnh (huệ-lân cuộc, c.). *Aider qqn de ses onseils*, **bàn-tính** giùm cho người ào. *Affaire qui demande conseil*, iệc phải **bàn** phải **tính** mới ược.

onseiller v. a.: bàn (bàn-luận), iểu (chỉ, vẽ, bày-biểu); đồ, bày mưu (chước).

onseiller, ère n.. kẻ bày-biểu, bàn-luận; kẻ bày mưu, sử việc đồ mưu trục sử, c.); bình-sự, ghị-sự; thiêm-sự, c. *Conseiller auditeur*, thị-sự, c. *Conseiller à la cour*, bình-sự, nghị-sự, thiêm-sự, c. *Conseiller d'État*, cơ-mật viện đại thần, c., tham-nghị, c. *Conseiller municipal*, hương-**chức**; hương-tham; thiêm-sự, c.

onsentement n. m.: sự ưng, sự đồng-lòng (tình, ý). *D'un commun consentement*, đồng **ưng**.

onsentir v. n., a.: ưng, ưng theo...; chịu... *Qui ne dit mot consent*, kẻ không nói (làm-thinh) thì là **ưng**.

onséquence n. f.: lý; câu-kết. *Tirer une conséquence*, **kết** lại; đề. || *Affaire de conséquence*, việc **to** (**lớn**, **đại-hệ**). || *En conséquence*, **theo** như vậy; **bởi** vậy.

onséquent, e adj.: theo lý, phải (nhằm) lẽ. *Homme conséquent dans sa conduite*, người ở **phải** lẽ.

onséquent n. m.: câu kế theo sau. *Par conséquent*, **vậy thì... thì...**

onservateur, trice n.: kẻ giữ-gìn. *Le conservateur des hypothèques*, quan **giữ** sổ-bộ giấy-tờ cầm-thế.

conservation n. f.: sự giữ lấy; sự gìn-giữ. *Conservation de la santé*, sự **giữ mình** cho mạnh giỏi. *Instinct de conservation*, sự tham **sanh**.

conservatoire adj., n. m.: để mà giữ; trường, chỗ tích trử (để dành). *Le conservatoire des arts et métiers*, **chỗ để tích-trử** các đồ nghề (**cơ-xảo**).

conserve n. f.: (để dành) mứt; đồ ăn làm mà để dành. *Conserve de fruits*, **mứt** trái cây. || *Conserves*, kính **dưỡng mục**.

conserver v. a.: giữ-gìn; để; để dành. *Une vie réglée conserve la santé*, ăn-ở mực-thước (có độ) thì nó **giữ cho được** mạnh-khoẻ. *Je conserve cela pour vous*, tôi **để dành** cái ấy cho anh.

considérable adj.: lớn, to, cả. *Homme considérable*, người **cao-trọng** (có quờn, quyền-quới). *Dépense considérable*, tốn-phí **nhiều**. *Armée considérable*, đạo binh **đông**. *Travail considérable*, việc **cả-thể**.

considérant n. m.: lời luận lý. *Les considérants d'une loi*, **bài luận-lý**, (chỉ có) luật. || *Considérant que...*, conj.: vì, nhơn vì, bởi vì...

consideration n. f.: (sự nhìn xem) sự suy-nghĩ; sự nghĩ; sự vì... *Cela mérite considération*, cái ấy nên (đáng) **nghĩ**, nên **xét lại**. *En considération de...*, vì vị tình... *Agir sans considération*, làm ơ-hờ không **nghĩ** trước **xét** sau. || *Perdre la considération*, mất **danh tiếng** đi.

considérer v. a.: nhìn-xem (nom-xem, T.); suy-nghĩ, xem-xét; trọng (trượng), vì-nể. *Considérer les avantages et les désavantages*, **suy-nghĩ** (**xét**) sự lợi sự hại. || *On*

le considère beaucoup, người-ta **vì-nể** *ou* **trượng-kính** người lắm. || *Se considérer comme...*, **lấy mình làm...** *Considérer comme...*, **coi** (**xem**) bằng... (dường... như...).

consignataire n. m.: kẻ lãnh của gởi; lái buôn người-ta gởi hàng-hóa mà bán.

consigne n. f.: lệnh truyền cho quân canh (nhựt) cửa; sự bị giam. *Donner la consigne*, truyền **lệnh**, ra **lệnh**. *Observer la consigne*, cứ **lệnh dạy** (giữ **lịnh**).

consigner v. a.: gởi (kí c.); cầm lại; biên vào... đem vô... truyền... *Consigner une somme... des marchandises...*, **gởi** bạc-tiền. . hàng-hóa... || *Consigner un fait dans l'histoire*, **đem** (**biên**) chuyện **vô** trong sử. || *Consigner un élève, un soldat*, **phạt cầm** học-trò, tên lính lại (trường, trại không cho ra).

consistance n. f.: (sự đứng lại); sự cứng (đông, đặc lại); sự vững (chắc). *La cire n'a guère de consistance*, sáp không có **cứng** cho mấy.

consister v. n.: (đứng cùng) có; tại, hệ tại, ở. *En quoi consiste la sagesse?* sự khôn-ngoan **là tại** cái gì? *Le devoir d'un juge consiste à être impartial*, việc bổn-phận quan xét thì **là phải** ở cho công-bình (không hay tây-vị).

consistoire n. m.: nơi hiệp-nghị (Đức Giáo-tông và các đấng Cardinalê).

consolation n. f.: sự (lời) yên-ủi (an-ủi); sự dỗ, sự làm cho vui lòng; sự giải phiền.

console n. f.: cái bồ (chạm tỉa kh... để chưng đồ, để tượng, hoặc để chịu...).

consoler v. a.: an (yên)-ủi; giải buồn (sầu, phiền) *Consoler les affligés*, **an-ủi** kẻ âu-lo. *Cela sert à consoler*, đều ấy để mà **giải...**

Console

consolider v. a.: làm cho chắc, cho vững. *Consolider les dents*, **làm cho chắc** răng.

consommation n. f.: sự làm cho hết (trọn, huờn-thành); sự dùng, sự ăn-xài. *Consommation des siècles*, (**hết đời**), **tận thế**. || *Payer la consommation*, trả **tiền quán** (đồ ăn hay-là uống).

consommé, ée adj., p. p.: trọn, thành, xong rồi, nấu **ninh**, cạo lại. *Tout est consommé*, mọi sự **đã hườn-tất** (**xong rồi**). || *Homme consommé dans les sciences*, người trí-cách (trí tri cách vật). || *D'un mérite consommé*, **dày công**, **công trọng**. || *Une habileté consommée*, tài **cao**, tài-trí **tốt vời**. || *Soupe bien consommée*, canh (**cháo**) **nấu ninh** già.

consommé n. m.. nước thịt hầm, nước nấu ninh.

consommer v. a.: làm **cho rồi** (thành, huờn-tất); tốn, **phí**. *Consommer le mariage*, **thành hôn** (vợ chồng đã ăn-ở với nhau **rồi**). || *On consomme beaucoup dans cette maison*, trong nhà nầy **xài-phí** to (lớn) lắm.

consomption n. f.: (sự **tiêu-hủy**); sự làm cho hao-mòn; **bệnh tồn**, bệnh ho-lao. *Mourir de consomption*, chết **mòn**. *Consomption de bois*, sự **hao** củi.

consonance n. f.: sự **rập tiếng**

đồng thinh, hiệp âm, c.).

onsonne n. f.: chữ phải hiệp với chữ âm-vận mới thành âm như b, c, d, f...

onsorts n. m. pl: (đồng phận) kẻ đồng một bọn (phe). *Un tel et onsorts ont été condamnés*, danh nỗ với những người đồng một bọn đều bị tội cả.

onspiration n. f.: sự tập-lập làm nghịch với Nhà-nước; sự rập nhau.

onspirer v. n.: tập-lập; rập nhau; lập phe đảng. *Conspirer contre l'État*, làm ngụy (nghịch) lại với Nhà-nước. *Conspirer contre la vie, les jours de qqn*, toan mưu (lo) giết người nào đi.

onstamment adv.: cách vững-vàng; luôn luôn *ou* liên-liên, mãi, hoài-hoài. *Souffrir constamment*, chịu cách vững vàng.

onstance n. f.: sự vững-vàng, sự chắc chắn; sự bền (bền-đỗ). *Avec constance*, bền lòng bền chí.

onstant, e adj.: bền bền-vững; chắc, thật. *Un cœur constant*, lòng bền-vững (không hay đổi-dời). *Rien de constant en ce monde*. chẳng có sự gì bền đỗ dưới thế-gian nầy.

onstater v.a.: lấy làm quả (chắc); chứng quả. *Un fait bien constaté*, việc quả (chắc).

onstellation n. f.: sao, ngôi *ou* vì sao; đống (đám) sao.

onsternation n. f.: sự sợ-sệt, kinh-hãi. *Le choléra causa une consternation générale*, dịch-khí (thiên-thì *ou* giặc trời) nó đã làm cho ai nấy kinh-hãi hết thảy.

onsterner v. a.: làm cho kinh-hãi (hãi-kinh, hoảng-kinh, thất-kinh, hoảng hồn). *Cette nouvelle consterna tous les esprits*, cái tin ấy làm cho ai nấy đều kinh-sợ hoảng hồn.

onstipation n. f.: sự bón (đi sông bón); sự táo.

onstiper v. a: táo, bắt bón (làm cho đại-tiện táo). *Le vin constipe*, rượu nho nó táo, rượu nho uống nó bón.

onstituer v. a.: đặt, đặt-để; làm (lập) lên (nên). *Qui vous a constitué juge?* ai đặt anh lên làm quan tra-xét? || *Se constituer prisonnier*, mình nộp lấy mình.

onstitution n. f.: sự lập (làm) nên...; phép luật, giềng-mối, kỉ-cang. || *Être d'une bonne constitution*, có vóc-giạc, tốt vóc. || *La France a eu plusieurs constitutions*, nước Phangsa đã có nhiều phép-trị.

onstruction n. f.: sự làm (cất, dựng, đóng, lập) nên. *Construction d'une maison*, sự cất (làm) nhà. || *Construction d'une phrase*, sự sắp-đặt tiếng cho thành câu.

onstruire v. a.: lập, làm, cất, đóng. *Construire une maison*, cất nhà. *Construire un mur*, xây vách. *Construire un navire*, đóng tàu.

onsubstantiel, elle adj.: đồng thể đồng chất.

onsul n. m.: quan lãnh-sự. *Consul général*, khâm-sứ (khâm-sai). *Vice-consul*, phó lãnh-sự.

onsulat n. m.: chức lãnh-sự; dinh quan lãnh-sự.

onsultatif, ive adj.: để mà bàn mà hỏi mà-thôi (chớ không có phép định). *Voix consultative*, tiếng được nói được bàn (không được định).

consultation n.f.: sự hỏi, sự cầu kế (mưu); sự bàn-luận. *Faire une consultation*, đi **hỏi**.

consulter v.a.: hỏi; bàn, bàn-luận; cầu kế (mưu). *Dans le doute, consultez les gens habiles*, trong việc nghi-nan thì **hãy hỏi** những người thạo (giỏi). *Consulter le devin*, đi **bói**.

consumer v.a.: làm cho mòn, cho hao, cho hư đi. *La rouille consume le fer*, sét nó **làm hư** (**mòn**) sắt **đi**. *Consumer son bien*, **phá** (**làm**) **hết của**.

contact n. m.: (sự đá đến); sự đụng nhau; sự tới lui, thù-tạc. *Point de contact*, nơi (chỗ) hai cái nó **đụng** (**cọ**) nhau.

contagieux, euse adj.: hay lây. *Maladie contagieuse*, bệnh **hay lây**.

contagion n. f.: sự lây; ôn; dịch.

conte n. m.: chuyện. *Les contes de fées*, **chuyện** phong-thần. *Conte de vieille, de bonne femme*, **chuyện** bày-đặt (bá-láp, thàm). || *Faire des contes*, bày **chuyện**, nói **chuyện vô tích**.

contemplation n. f.: suy xem; sự suy.

contempler v. a.: xem, coi, nhìn; suy, xét, gẫm. *Contempler de tous ses yeux*, **ngó** trưng-trẻo, **chăm** (**ngó**) đứt con-mắt. *Contempler par l'esprit*, lấy trí mà **xét** (**xem**). || *Ils se contemplaient en silence*, chúng nó ở lặng (làm-thinh) **nhìn** (**ngó**) nhau trưng-trẻo.

contemporain, e, adj., n.: cùng một thuở (thì) với nhau; đồng thì. *Les contemporains*, kẻ sống trong **một đời** (**lớp**) với nhau.

contenance n. f.: sự chứa (đựng), cái tích; bộ, nết; sự cầm minh. *Vase de la contenance de deu litres*, bình (lu, vò, **mái**) **đựn được** hai ve. || *Ce terrain est d la contenance de trois hectare* đám đất nầy **diện-tích** nó đượ ba mẫu. || *Faire bonne contenanc* làm **bộ** sấn-sướt mạnh-mẽ.

contenant, e adj., : **chứa**, đựn (tích, c.); cái chứa (đựng). n.m.: *L contenant est plus grand que contenu*, **cái chứa** làm-sao cũn lớn hơn **cái đồ chứa ở trong**.

contenir v. a. : chứa, đựng được cầm lại, hãm dẹp. *Cette bouteil contient quatre verres*, **cái ve** nầ **đựng được** bốn ly. *La charil contient toutes les vertus*, nhơn đức thương-yêu **gồm hết** cá nhơn-đức. || *Contenir la mer par des digues*, làm **bờ-đê** mà ngă nước biển. || *Se contenir*, cầm **mình**...

content, e adj.: bằng lòng; ưng bụng; vui, mầng. *Cœur content* **phỉ** lòng; **vui** lòng. *Content de son sort*, **đành** phận. *Je suis content de vous voir*, tôi gặp anh **tôi mầng**.

contentement n.m.: sự **vui** (**mầng**) sự ưng bụng. *Un homme inquiet n'a jamais de contentement*, người bụng hay lo không-có **yên lòng** (**yên trí**) bao-giờ.

contenter v. a.: làm cho **vui** (**mầng**, thoả, phỉ) lòng. *Quand on veut contenter tout le monde, on court le risque de ne contenter personne*, khi muốn **cho bằng lòng** mỗi người, thì là liều mình **chẳng** đặng **đẹp ý** ai hết thảy. *Contenter ses souhaits*, **làm cho thoả** (**phỉ**) lòng sở-nguyện (**ước-ao**).

contention n.f.: sự **ra sức**; sự cãi-lẫy, rầy-rà, kình-địch.

ontenu, e p. p.: chứa, đựng; **ầm lại**, hãm-dẹp. *Vin contenu lans la barrique*, rượu nho **đựng** rong thùng. || *Passion contenue*, inh tư-dục **đã hãm-dẹp được** rồi.

ontenu n. m.: cái chứa (đựng) ở rong. *Le contenant et le contenu*, ỏ và **ruột**. || *Le contenu d'une ettre*, **cái đều viết** (**nói**) trong thơ.

onter v. a.: kể lại; thuật lại; nói huyện (truyện). *Les vieillards aiment à conter*, già hay **nói huyện** (cũ mình ra). || *En conter de belles sur le compte de qqn*, **nói bậy-bạ** về ai; **bày chuyện** mà nói về ai.

ontestable adj.: có lẽ chối-cãi; đôi-chối được.

ontestation n. f.: sự cãi-cọ; sự đôi-chối.

ontester v. a.: cãi; chối-cãi, đôi-chối; không chịu... *Manie de contester*, **chứng** hay **cãi**. *Contester sur des bagatelles*, **cãi** việc bá-láp.

contexte n. m.: (cửi-canh) từ-tiếp; (**liên** cả câu có trước có sau).

contigu, ë adj.: kế, liên, (liên-tiếp, kế-cận) với... *Sa maison est contiguë à la mienne*, nhà nó **kế** (**với**) nhà tôi.

continence n. f.: sự giữ mình sạch-sẽ.

continent n. m.: đất-liền. *Cette île est près du continent*, cái cù-lao ấy ở gần **đất liền**.

contingent, e adj.: bất-kì (hoặc có hoặc không). *Chose contingente*, việc **bất-kì**. *Contingent*, n. m.: phần. *Il a reçu son contingent dans la succession de son père*, nó đã lãnh **cái phần** gia-tài cha nó để lại *ou* chia cho nó.

continu, e adj.: luôn, liên, liền (luôn-luôn, liền-xì). *Fièvre continue*, rét **luôn** (**liền**); nóng lạnh **hà-rầm** *ou* **lưu-ầm**.

continuation n. f.: sự cứ việc; sự làm luôn.

continuel, elle adj.: luôn-luôn, liền-liền (liền-xì, liền-đeo, liền-khoanh). *Pluie continuelle*, mưa **luôn luôn**, mưa **dầm**.

continuellement adv.: luôn (liền), hoài (**hoài hoài**), mãi (**mãi mãi**), hoài-hủy. *Je le presse continuellement*, tôi giục (thúc) nó **mãi**.

continuer v. a.: cứ mãi, cứ việc; làm luôn đi. *Continuer son chemin*, **cứ** lăm-lủi đi **hoài**. *Continuer ses études*, **cứ** học **luôn**. *Continuer un mur*, **làm luôn** (kéo dài) cái vách ra. *Continuer à... de...* **cứ**...

continuité n. f.: sự liền-liền, (không hở khoảng ra). *Continuité d'un bruit*, cái tiếng nó **liên-thinh** *Continuité du travail*, **sự liền** việc. *Solution de continuité*, sự **dứt** (hở) khoảng, sự hết **liền** đi.

contorsion n. f.: sự vặn (bẻ) mình; sự nhăn-nhó.

contour n. m.: vòng; vành; vòng châu-vi. *Contour d'une ville*, **vòng** thành. *Contour d'une colonne*, **bề tròn** (phương-viên) cây cột. *Contour d'un cercle*, **vành** vòng, **châu-vi** cái vòng. *Contours d'une rivière*, **khúc quanh** sông.

contourner v. a.: làm cho vạy (mo, vinh, vênh, méo) đi; đi xung-quanh. *La chaleur a contourné ce morceau de bois*, nóng nó **mo** cái miếng cây nầy đi. *Contourner sa bouche*, **méo** miệng = mếu.

contractant, e, adj., n.: *Parties*

contractantes, hai bên (đảng) giao-kết.

contraction n. f. : sự rút lại. *Par contraction*, **rút lại ; xấp nhập** lại.

contracter v. a. : (kéo) rút lại, thâu (thu) lại; mắc, lâm phải; giao-kết (buộc mình). *Le froid contracte les corps*, lạnh làm cho vật **teo lại**. *On contracte A Le en Au, De Le en Du*, người-ta **thâu** tiếng **A Le** lại làm **Au**, tiếng **De Le** lại làm **Du**. *Figure contractée*, mặt **nhăn lại, châu** mày. || *Contracter des dettes*, **mắc** (**lâm, làm, đồ**) nợ. || *Contracter amitié*, **kết** nghĩa (lân-la).

contradicteur n. m. : kẻ nói nghịch, cãi-trả lại.

contradiction n. f. : sự nói nghịch; sự chống lại, cãi-trả. *Esprit de contradiction*, trí (chứng) hay **nghịch**. *Être en contradiction avec* .. **nghịch** lại với...

contradictoire adj. : có tra-hỏi, có cho đối-nại, có mặt hai bên; khắc (khác, nghịch) nhau. *Nouvelles contradictoires*, tin **nói khác nhau**. *Il est impossible que deux contradictoires, soient vrais en même temps*, không lẽ hai **đều nghịch nhau** mà thật hết cả hai một lượt cho được.

contraindre v. a. : (riết lại) ép, bắt (ép); buộc phải. *Il est contraint à payer*, nó mắc **bắt phải** trả. *Contraindre de mettre bas les armes*, **ép phải** bỏ giáo chịu đầu. *Joie contrainte*, sự vui **gượng**.

contrainte n. f. : sự bắt ép. *Sans contrainte*, thong-thả (khỏi bắt-buộc, ép-uổng). *Par contrainte*, bị ép, cực chẳng đã. || *Contrainte par corps*, phép bắt ép (bỏ tù, đóng trăn... mà ép).

contraire adj. : nghịch; **trái**... *traire à la raison*, **nghịch lý**... lẽ. *Contraire à la santé*, **độc**... *contraire*, *marée contraire*... **ngược**, nước **ngược**. *Sort traire*, vận **xấu** (**đen, bỉ**). || *Au traire*, khác;... thì có.

contrarier v. a. : nghịch lại... v... làm cực; ngăn-trở. *Il aime à trarier*, nó hay **nghịch** (c... *Cela me contrarie*, cái ấy **là**... **lòng** tôi.

contrariété n. f. : (sự ngược, sự cực lòng; sự ngăn-trở.

contraster v. n. : nghịch, đối. *Ses actions contrastent ses paroles*, việc nó làm **n**... lại với lời nó nói = (ngôn **tương phản**, c.).

contrat n. m. : sự (lời) giao, tờ giao (kèo). *Passer un co... faire un contrat*, **giao**, làm **tờ**... *Contrat de mariages*, hôn **th**... cưới.

contravention n. f. : sự trái ước); phạm phép. *Être en... travention*, trái lệ, phạm **ph**...

contre prép. : nghịch, trái; **n**... ngay. *Il est contre moi*, nó **n**... **với** tôi. *Contre vent et m*... **ngược** gió **ngược** nước. *Se... ter contre une porte*, đụng **vô**... cửa. *Contre nature*, **trái**... nhiên. *Marcher contre l'en*... xông **vô** giặc. *Examiner le p*... *le contre*, n. m. : xét lẽ **thu**... **nghịch**; xét phải **trái**. *Ci-c*... **ngang** đây.

contre-amiral n. m. : quan... sư (bậc thứ ba trong quan... binh thủy).

contrebalancer v. a. : **địch**, cho bằng, làm cho **cân nha**...

ıalités et ses défauts se contre-ılancent, tánh tốt nó với nết ſu nó **cân với nhau**.

ntrebande n. f.: sự buôn-bán hững đồ quốc cấm; đồ (hàng) u. *Faire la contrebande*, phạm hép cấm; bán **đồ lậu**. *Marchan-ses de contrebande*, hàng **lậu**.

ntrebandier, ière n.: kẻ buôn-ın đồ quốc-cấm (hàng lậu).

ntre-bouter v. a.: chống, chỏi.

ntrecarrer v. a.: chống (nghịch, ınh) lại (với ai).

ntre-cœur (à) loc. adv.: cực hẳng đã; trái ý. *Il ne l'a fait u'à contre-cœur*, nó làm là làm ực **chẳng đã** mà-thôi.

ntre-coup n. m.: sự dội lại. *La alle a donné contre la muraille, l il a été blessé du contre-coup*, iên đạn văng vô trong vách, mà ô **bị đạn dội-lại** mà nhằm.

ontredire v. a.: nói nghịch chống); nói khác (sái cái trước) ii. || *Se contredire* nghịch nhau, hống nhau.

ontrée n. f.: xứ; phương *De ontrée en contrée*, **xứ** nầy qua **xứ** kia.

ontrefaçon n. f.: sự giả (bắt-chước cái chánh kiểu của người bày đầu ra trước). *Contrefaçon du sceau de l'État*, tội **giả** (**lộng**) ấn Nhà-nước.

ontrefaire v. a: (làm giả) giả; bắt-chước theo, học bộ, nhái; làm cho hư (xấu. có tật). *Contre-faire avec le verre une pierre pré-cieuse*, lấy chai **giả ngọc**. *Contre-faire le malade*, **giả** đau, **làm bộ** (giả đò) đau. *Contrefaire sa voix*, **trá** (**giả**) tiếng mình đi. *Contre-faire qqn*, **học bộ** *ou* **nhái** người nào *Cet oiseau contrefait la voix humaine*, con chim nầy nó **bắt-chước** tiếng người-ta. || *Il a eu une attaque qui lui a contrefait tout le visage*, nó mắc phong **làm cho** mặt-mày nó **ra hư** (**xấu**) **đi** hết.

contrefort n. m.: cột xây thêm mà đỡ (chống) vách; rạng núi, T., núi ngánh; tấm da lót gót giày cho chắc.

contremaître, esse n.: đầu-mục coi thợ thầy.

contremander v. a.: hồi đi. *Contremander un voyage*, tính đi rồi lại **hồi đi**.

contremarque n. m.: dấu (ịn) đóng thêm vô nữa.

contre-ordre n. m.: sự hồi đi.

contrepoids n. m.: đồ địch; trái cân. *Contrepoids de balance*, trái cân.

contre-poison n. m.: thuốc giải (trừ) độc.

contre-sens n. m.: sự sái nghĩa; sự quấy; bề trái. *Cette traduction est pleine de contre-sens*, cái tờ dịch nầy **sái** (**quấy**) nát đi. *Coudre une étoffe à contre-sens*, may **trái**.

contresigner v. a.: kí tên gạnh vô.

contrevenir v. n.: phạm, trái phép; không tuân (cứ). *Le contrevenant sera puni*, **kẻ phạm phép** sẽ phải phạt.

contribuable adj., n.: phải đóng-góp; kẻ chịu thuế.

contribuer v. n.: góp; phụ (giúp) vào. *Contribuer pour un tiers*, ba phần **chịu** một phần. *Cela contribue à ma gloire*, cái ấy nó **giúp vô** mà làm vinh-hiển cho tôi.

contribution n. f.: sự chịu, sự đóng-góp; thuế. *Contributions directes*, **thuế** chánh ngạch. *Contributions indirectes*, **thuế** ngoại ngạch.

contrister v. a.: làm cho buồn (rầu, cực). || *Se contrister*, buồn (rầu).

contrit, e adj.: (tan-nát) ăn-năn đau-đớn. *Contrit de ses péchés*, **ăn-năn** vì tội-lỗi mình.

contrition n. f.: sự ăn-năn (tội). *Contrition parfaite*, **sự ăn-năn tội** cách trọn. *Contrition imparfaite*, **sự ăn-năn tội** cách chẳng trọn. *Faire un acte de contrition*, **ăn-năn** tội.

contrôle n. m.: sổ cái (làm ra hai bổn) để mà sóng; sự xem-xét, giữ-gìn (coi chừng coi đỗi); sổ-bộ quan-quân binh-lính; ịn (dấu) Nhà-nước đóng vô đồ vàng đồ bạc.

contrôler v. a.: xem-xét, coi-sóc (kiểm-sát, c.); đóng ịn (dấu) vô đồ vàng đồ bạc. *Tout ce qu'il contrôle est fort bien contrôlé*, những cái gì mà người **kiểm-sát** thì là **kiểm-sát** hẳn-hòi đi thôi. || *Il a fait contrôler sa vaisselle d'argent*, người đã biểu **đóng dấu** (ịn) Nhà-nước vô trong bát-đĩa bạc của người hết.

contrôleur, euse n.: quan coi giữ sổ-bộ; kẻ xem-xét việc kẻ khác làm.

controuver v. a.: bày-đặt ra (mà phao-phản). *Chose controuvée*, việc (chuyện) **bày-đặt**.

controverse n. f.: sự cãi-lẫy (chưa hiệp lý, chưa chịu là chắc).

contumace n. f.: sự ẩn không ra mặt mà thú tội; kẻ trì-trò, cứng-cổ; kẻ bị cáo mà đòi **không** ra không đến. *Juger, condamner par contumace*, xử, làm tội (án) ngay không ra mặt cũng làm.

contusion n. f.: dấu (vết) giập sưng lên, u lên. *Contusion à la tête*, bị **vít đánh (u)** trên đầu.

contusionner v. a.: làm cho giập cho u (sưng). *Il s'est contusionné la jambe*, nó **bị giập** ống cẳng (chơn) đi.

convaincant, e adj.: làm (chứng) chắc; chắc-chắn, vững-vàng. *Preuve convaincante*, chứng (lý) **chắc-thật vững-vàng**.

convaincre v. a.: làm (chứng) chắc tin; bắt lý, làm tội, (làm cho ngã lẽ). *Convaincre qqn d'une vérité*, **làm cho** ai **tin** một sự thật. *Je l'ai convaincu par cette raison*, tôi lấy lẽ ấy mà **làm cho nó tin**. *Convaincu de mensonge*, **bị bắt tội** (lý) nói láo. *Je suis convaincu que...*, tôi **chắc** rằng... (là...).

convalescence n. f.: sự (hồi) đau mới khá; sự dưỡng bệnh. *Entrer en convalescence*, vừa mới khá (còn phải bổ-dưỡng).

convalescent, e adj. n.: đau mới khá; kẻ dưỡng bệnh, kẻ đau mới khá.

convenable adj.: xứng, xứng-đáng; nên, đáng; phải lẽ (thế), tử-tế. *Peu convenable*, **không xứng-đáng** mấy. *Une tenue convenable*, cách ăn-mặc **xứng-đáng**. *Juger convenable de...*, tưởng **nên phải, đáng**.

convenablement adv.: cách xứng-đáng.

convenance n. f.: sự xứng (cân-xứng); sự hạp (xứng-hạp); phép lịch-sự, phép-tắc, lễ-nghi. *Con-*

nance d'humeur, de caractère, r **hạp ý,** sự **hạp** tánh với nhau. *bserver les convenances,* giữ **phép ch-sự** (**phép-tắc, lễ nghi**). *Avoir. . sa convenance,* có... **vừa** (**theo,** ặc) ý mình.

nvenir v. n.: xứng, nên; chịu hìn là phải); hẹn, kì-hẹn. *C'est n parti qui convient à votre fille,* ó là nơi **xứng** cho con-gái anh. *Ils sont convenus de se trouver* ... **chúng** nó **hẹn với nhau** sẽ tựu ại... *Convenir du prix,* **định xong** giá.

onvention n. f.: sự giao-ước, sự huận tình; hội. *Convention écrie,* **sự giao** có tờ có giấy; **tờ giao-rớc.** *Convention verbale,* **lời giao** miệng.

onventionnel, elle adj.: cứ như đã giao; đồng tình với nhau. *Ecriture conventionnelle,* chữ đã đồng-tình (rập nhau) mà lập ra thế. *Valeur conventionnelle,* giá **đặt ra với nhau**; (giá **chung nhau** mà đánh ra).

convergent, e adj.: chấu lại. *Feux convergents,* súng bắn **chấu lại một chỗ.**

converger v. n.: chấu lại; day về...

conversation n. m.: sự nói chuyện (truyện). *Être d'agréable conversation,* **nói chuyện** vui. *La conversation roule sur...,* **nói chuyện** về...

converser v. n.: ở cùng... nói chuyện... || *Converser avec les livres,* (**nói chuyện** với sách) = ham coi sách = bạn cùng đèn sách.

conversion n. f.: sự trở (nên... ra...); sự trở lại; sự đổi ra... *Conversion de St Paul,* lễ ông thánh Phaolô **trở lại** đạo Chúa. *Conversion des piastres en ligatures,* **sự đổi** bạc đồng lấy tiền quan; **sự thông** bạc đồng **ra** tiền quan.

convertir v. a.: trở nên (ra); làm cho hóa ra... *ou* trở nên... *Convertir l'eau en vin,* **làm cho** nước **hóa ra** rượu nho; **trở** nước **nên** rượu. *Le feu convertit le bois en cendre,* lửa **làm cho** củi **ra** tro. || *Les païens se convertissent,* kẻ ngoại (đạo) **trở lại** (đạo), (vô, đi đạo).

convexe adj.: khum. *La surface de la terre est convexe,* mặt trái đất nầy **khum.**

convexité n. f.: sự khum; (cái mô, mu...).

conviction n. f.: sự tin chắc; sự chắc (vững) ý. *J'ai la conviction de son innocence,* tôi **tin-chắc** nó là người vô-tội.

convier v. a.: mời. *Je l'ai convié à manger avec moi,* tôi **mời** người ăn với tôi. *Convier... à un festin,* **mời** tới ăn tiệc. *Les conviés,* khách **mời tới.**

convive n.: kẻ ngồi tiệc; người đồng tiệc.

convocation n. f.: sự kêu, sự mời nhóm. *Lettre de convocation,* tờ **mời nhóm.**

convoi n. m.: xe chở lương-phạn khí-giái, đoàn lương; kẻ đi đưa đám (ma); đám ma; xe dòng theo xe lửa, đoàn xe lửa. *Deux convois considérables venaient de tomber au pouvoir de l'ennemi,* hai **đoàn lương** nhiều lắm mới bị tay giặc chận bắt được. || *Le convoi passera par...,* **đám** (ma) sẽ đi đàng... *Partez par le convoi de midi,* hãy đi **đoàn (bận) xe** buổi **trưa.**

convoiter v. a.: muốn, ham, ao-

ước. *Convoiter le bien d'autrui*, **mơ-ước** của người. *Convoiter la femme d'un autre*, **muốn** vợ người-ta. *Qui tout convoite tout perd*, (ai muốn hết thì mất hết)=cái gì cũng **ham** (**muốn**) hết, thì chẳng đặng cái gì hết.

convoitise n. f.: sự tham (ham), sự ước-ao (mơ-ước). *D'un œil de convoitise*, con-mắt **lườm-lườm** (thèm **lem-lẻm**).

convoler v. n.: cưới vợ, lấy chồng lại (khác); chắp-nối, cải giá. *Convoler à un second mariage, convoler en secondes noces*, cưới vợ, lấy chồng (đời thứ hai).

convoquer v. a.: kêu tựu (nhóm) lại. *Convoquer la commission*, **mời** hội-đồng **nhóm lại**.

convulsion n. f.: sự chuyển gân (giựt, rút co lại); bệnh phong, kinh-phong.

coopérateur, trice n.: kẻ làm cùng, kẻ đồng-tình, hiệp lực.

coopération n. f.: sự chung-cùng (đồng-tình, hiệp lực); sự phụ (giúp) vô.

coopérer v. n.: làm chung với... phụ (giúp) vào *ou* vô. *Coopérer au succès d'une entreprise*, **chung lo** cho được việc.

coordination n. f.: sự sắp-đặt theo thứ-tự.

coordonner v. a.: sắp đặt theo thứ-tự (cho ăn nhau).

copeau n. m.: giăm, giăm cây (đẻo), giăm bào. *Brûler des copeaux*, thổi (chụm bằng **giăm**).

copie n. f.: tờ chép (tả, sao) lại; bổn chép (tả); cái bắt-chước (làm theo); đồ vẽ theo; sự giống in (hệt); bài; bổn cái để sắp bản mà in. *La copie d'un acte*, **tờ tả** (**chép**) lại. *Copie collationnée l'original*, **bổn tả đã dò lại** v bổn chánh. *Copie d'un tablea* tranh **vẽ theo** (**bắt-chước**). || *jeune homme est en tout la cop de son père*, người trai nầy **giống** cha nó **như đúc** (**in-ái**). *Co riger les copies*, sửa **bài**.

copier v. a.: chép lại (**sao, tả lại**) bắt-chước theo; nhái. *Copier* acte, **sao** (chép, tả) tờ lại. *Copi la nature*, (sao thợ trời), vẽ (làm khéo in như tự-nhiên.

copieux, euse adj.: sung-mãi sung-túc; nhiều. *Un repas co pieux*, bữa ăn **nhiều đồ-ăn, đồ-ê-hề**.

copiste n. m.: kẻ sao (tả, chép *ou* viết) lại.

copulatif, ive adj.: (hay buộc nối, chắp, tiếp. *Particule copula tive*, tiếng **để nối** (**để chắp, để tiếp**)

coq n. m.: (con) gà trống. *Combat de coq*, đá (chọi) **gà**. || *Rouge comme un coq*, (đỏ như **gà trống**); đỏ mặt tía tai. *Coq de bruyère*, **gà rừng**. *Le chant du coq*, tiếng **gà** gáy.

Coq

coq-à-l'âne n. m.: lời nói lộn rồng lộn rắn không đầu không đuôi.

coque n. f.: vỏ. *Coque d'œuf*, vỏ trứng... *Des œufs à la coque*, trứng luột để **vỏ** (**cả vỏ**).

coquet, ette adj.: hay làm tốt, hay trau-tria.

coquetterie n. f.: sự (tánh) hay làm tốt.

coquillage n. m.: ốc (con ốc). *Les coquillages abondent sur les bords de la mer*, **ốc** hiếm gì nơi bãi

ên, *ou*, tại mé biển nhiều ốc n.

quille n. f.: vỏ, ốc; đồ quay (ịt); món ngon t lạ. *Briser la quille d'un œuf*, p vỏ trứng gà.

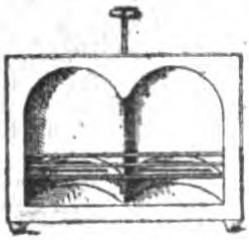
Coquille

quin, e n.: đồ khốn, đồ chết ít. *C'est un méchant coquin*, là đồ khốn. *Mon coquin de veu*, thằng cháu khốn tôi. *est une coquine*, nó là con ang.

quinerie n. f.: sự điếm-đàng.

r n. m.: chai (ơi chơn); kèn. *or de chasse*, ên (đi săn). *Son-er, jouer du cor*, ổi kèn túc kèn. || *À cor et à cri*, m-sòm, um-cà-tum.

Cor de chasse

rail, aux n. m. an-hô. || *Lèvres de orail*, môi son.

oralline n. f: hoa á (cây).

oran n. m.: sách ấm-truyền *Mahomet*.

Corail

orbeau n. m.: (con) quạ. *Noir comme un cor-beau*, đen như con quạ. || *Nour-ris un corbeau, il te crèvera l'œil*, (mầy nuôi quạ, quạ nó mổ mắt mầy)=làm ơn mắc oán.

Corbeau

corbeille n. f.: giỏ. *Corbeille de fleurs*, giỏ bông (hoa). || *Corbeille de mariage*, đồ nữ-trang đi cho đàng gái.

Corbeilles

corbillard n. m.: xe, linh-xa (xe chở xác, hòm, quan-tài đem đi chôn).

Corbillard

corbin n. m.: (con) quạ (dùng theo ví-dụ sau nầy:) *Bec de corbin*, hay-là *bec-à-corbin*, (mũi, mỏ quạ), đồ quẹo xuống và nhọn đầu, = mỏ-nhác, mũi kéc. || *Nez en bec-à-corbin* (mũi mỏ quạ) = mụi quặm, mũi quẹo xuống.

cordage n. m.: dây, dây-chạc.

corde n. f.: dây, dây-chạc; dây đánh; dây đờn; lạt giàng... *Attacher avec une corde*, buộc (cột) bằng dây *ou* lấy dây mà buộc. *Instrument à cordes*, đờn dây. *Danseur de corde*, kẻ múa dây (leo dây). *Corde d'un arc*, lạt giàng (cung). || *Digne de la corde*, đáng treo đi; (đáng tội chết treo).

cordeau n. m.: dây giăng mức; dây đo; mực tàu. *Allée tirée au cordeau*, đường có giăng dây mà làm cho thẳng

corderie n. f.: nghề làm (đánh) dây; chỗ làm dây.

cordial, e, aux adj.: bổ; thật lòng (bởi lòng mà ra). *Remède cordial*, thuốc bổ. *Prendre des cordiaux*, uống thuốc bổ; dùng đồ bổ.

cordialement adv.: cách thật lòng (thiệt-tình); hết lòng. *Haïr cordialement qqn*, ghét ai hết lòng.

cordier n. m.: kẻ làm (đánh) dây

|| *Pêcheur cordier*, adj.: kẻ đi đánh câu vàng.

cordon n. m.: (dây) nhợ, dải. *Cordons de souliers*, **dây** giày, **dải** cột giày. || *Tenir les cordons de la bourse*, (cầm **dải** (**dây thắt**) đãy) (túi) = rộng phép mặc sức xài tiền-bạc. || *Cordon de troupes*, **chặng** binh đóng (ngữ).

cordonnier,ière n.: thợ đóng giày. *Les cordonniers sont les plus mal chaussés*, (**thợ đóng giày** đi giày xấu hơn hết) = thợ rèn không dao ăn trầu.

coreligionnaire n.: đồng đạo (kẻ giữ cũng một đạo với nhau).

coriace adj.: dai (cứng) như da. *Viande coriace*, thịt **dai**.

coriandre n. f.: ngò, rau ngò, (hoàn-tuy thái, c.).

cormier n. m.: cây cừ-đàng.

cormoran n. m.: chim cồng-cộc, bạc-má; loại cò; thủy-lão-nha, c.

Cormoran

cornac n. m.: nài, thằng nài.

cornaline n. f.: mã-não. *Boutons en cornaline*, nút áo **mã-não**.

corne n. f.: sừng; còi, tù-và. *Bêtes à cornes*, con **có sừng**; loài-vật

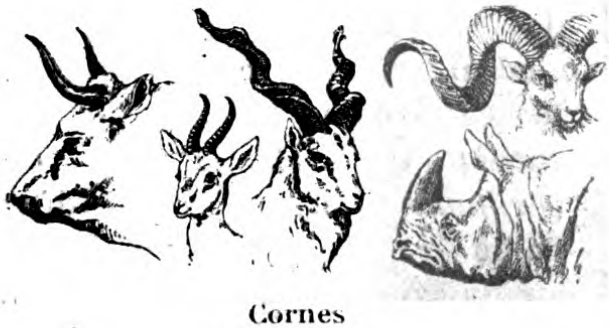
Cornes

có sừng. *Lever les cornes*, nghinh. *Corne de cerf*, **sừng** nai, **gạc** nai. *Peigne de corne*, lược **sừng**. *Cornes du limaçon*, **vòi ốc** ma- *Frapper, heurter de ses cornes*, **bá** đụng, cụng. || *Faire une corne à livre*, bẻ xấp tờ sách mà **ng**

cornée n. f.: (da mỏng **trong c** mắt) tròng trắng con-mắt

corneille n. f.: thứ quạ (nhỏ **co** ác-là (ông-kê, bạch-cáp, T.). || *Co comme une corneille*, kêu như là, la choác (thé-lè).

corner v. a.: báng, đụng, cụ bẻ xấp tờ sách lại mà ngăn. *Co ner un livre*, bẻ xấp sách mà ng bẻ cò lại. *Les buffles cornent*, tr hay **báng**.

corner v. a., n.: thổi (túc) kèn, c tù-và. *Corner les chiens*, **túc** chiêu chó săn (hay-là mà giục n || *Les oreilles me cornent*, tai tôi **vù-vù** (**lùng-bùng**).

cornet n. m.: kèn nhỏ. *Rouler cornet*, cuốn (vấn) **kèn** lại. *Cornet à cigarettes*, **ống** thuốc điếu.

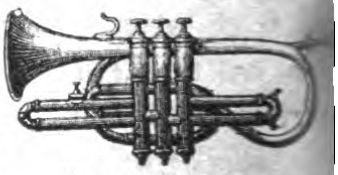
Cornet à pistons

corniche n. f.: (cái trờm ra ngo như lợi tủ...); cổ-bồng cây cột.

Corniche

cornichon n. m.: dưa chuột, dưa leo đèo để bỏ giấm mà ăn; người ít-oi thiệt-thà.

cornière n. f.: máng-xối.

corollaire n. m: (lý **kết bởi l** đã đoán); câu luận **bởi lẽ chắ** mà ra.

corolle n. f.: giùm hoa; **tràng hoa**

corporal n. m.: **khăn thánh** (trải lót để dĩa, chén **thánh**).

corporation n. f.: **bọn; họ, van**

corporel, elle adj.: **có xác; phần**

c; có hình có xác. *Les êtres rporels*, loài có xác. *Plaisir correl*, sự vui-sướng xác-thịt.

ps n. m.: xác, mình, vóc, xác-it, mình-mẩy, (mình-vóc); thân-ề, c., thân-mình; thân-thi, xác ết; họ, hội; đạo. *Corps de omme* (*humain*), xác người-ta, ân-thể người-ta; mình người-. *La mort est la séparation de ime et du corps*, chết là hồn xác hân-rẽ nhau ra. *Un beau corps*, ốt vóc. *Corps robuste, vigoureux*, óc giạc mạnh-mẽ. *Par tout le orps*, cả (và) mình. *Combat corps corps*, trận đánh đấu thương, đấu chiến). || *À corps perdu*, hầu, ạ thần-phù, xông-xả. *Le avire a péri corps et biens*, tàu lã mất và vỏ và ruột (mất xác). *Les gardes du corps*, quân thị vệ, ộ-vệ. || *Corps d'armée*, đạo binh. *Un corps d'ouvriers*, vạn thợ. *Corps de garde*, đạo do (tuần); phần-hở, dỏ, điếm. || *Corps célestes*, tinh-tú, c. (nhựt, nguyệt; tinh thần) trên trời.

corpulence n. f.: sự mập, lớn (to) vóc.

correct, e adj.: (sửa) nhằm, trúng, trúng cách. *Phrase correcte*, câu trúng (nhằm, trúng cách). *Tenue correcte*, ăn-mặc trúng cách (phải điệu).

correctement adv.: sửa chính (chánh), trúng, nhằm. *Parler correctement*, nói sửa (trúng).

correcteur n. m.: kẻ sửa, kẻ sửa-phạt. || *Correcteur d'imprimerie*, kẻ sửa chữ (bài) trong nhà in.

correctif n. m.: cái nó sửa (chế) lại. *Le sucre est le correctif des acides*, đường-mật là cái đồ chế những đồ chua.

correction n. f.: sự sửa (lại); sự sửa-phạt. *Correction d'une épreuve*, sự sửa bài in thữ. || *Maison de correction*, (nhà sửa-phạt) chỗ quan cầm con-nít hoang mà sửa-phạt nó.

correctionnel, elle adj.: sự sửa-phạt; về lỗi (tội nhẹ). *Tribunal correctionnel*, hay-là *tribunal de police correctionnelle*, tòa tạp-tụng (tòa xử tội nhẹ). *Affaire de police correctionnelle*, việc tạp-tụng

corrélatif, ive adj.: đối nhau, có ăn-thuộc với nhau.

corrélation n. f.: sự ăn-ý, sự đối với nhau.

correspondance n. f.: sự thông-đồng với nhau; thơ-từ, tin-tức. *Avoir, entretenir une correspondance avec qqn*, thông tin-tức, (thơ đi thơ lại) với người nào. *Lire sa correspondance*, coi thơ-từ.

correspondant, e adj., n.: đối, xứng nhau; kẻ thông với nhau, kẻ lãnh coi-sóc con người-ta gởi đi học ở xứ xa.

correspondre v. n.: thông tin-tức, gởi thơ-từ đi lại với nhau; đối, cân với... *J'ai cessé de correspondre avec lui depuis lors*, tôi thôi thông tin-tức với nó từ khi ấy. *La fin ne correspond pas au commencement*, sau trước không đối (xứng, cân) với nhau = thỉ chung bất nhứt, c.

corridor n. m.: đường thông-hành giữa nhà.

corriger v. a.: sửa, sửa lại; sửa-dạy, sửa-phạt; chế. *Corriger un devoir, un thème*, sửa bài. *Corri-*

ger un enfant, **sửa-phạt** đứa con-nít. || *Se corriger de ses défauts*, **sửa** nết mình lại.

corroborer v. a.: làm cho mạnh (bổ). *Le vin corrobore l'estomac*, rượu nho **bổ** tì-vị.

corrompre v. a.: làm hư (đi); hối-lộ. *Corrompre les mœurs*, **làm hư** phong-tục (đi). *Corrompre le juge*, **hối-lộ** quan xử việc. *Corrompre... à prix d'argent*, **hối lộ, đút-nhét, ton-lót.** || *Les poissons se corrompent*, cá nó **ươn đi**.

corrosif, ive adj.: hay gặm (rúc); hay ăn. *La chaux est corrosive*, vôi nó **hay-ăn** tay ăn chơn.

corroyer v. a.: thuộc da. *Corroyer des peaux*, **thuộc** da.

corroyeur n. m.: thợ thuộc da.

corrupteur, trice n.: kẻ làm hư; kẻ hối-lộ.

corruptible adj.: hay hư hay nát. *Corps corruptible*, xác **hay hư-nát**.

corruption n. f.: sự hư (nát); sự làm cho hư. *La corruption de la chair*, sự thịt **hư-nát đi**. || *Soupçonné de corruption*, bị nghi có ăn **hối-lộ**.

corsage n. m.: mình (khúc giữa từ cổ xuống tới hàng). *Corsage délié*, **mình** khỏng *ou* khảnh. *Corsage d'une robe*, **thân** áo.

corsaire n. m.: tàu ăn-cướp; (tàu ô); quân ăn cướp biển. *Les corsaires ont été pris*, **quân ăn-cướp biển** nó đã bị bắt.

cortège n. m.: kẻ theo hầu-hạ, đưa-đón; quân hộ-tống. *Suivi d'un nombreux cortège*, có quân-gia (người-ta) **theo hầu-hạ đông**. *Faire cortège à qqn*, theo **hầu** ai (đi **theo hầu**).

corvéable adj., n.: mắc xâu (công-sưu); kẻ đi xâu (làm **xâu**); kẻ mắc công-sưu *ou* **sưu-dịch**. *Les corvéables*, những kẻ **mắc đi làm** xâu; dân xâu.

corvée n. f.: xâu (**công-xâu, công-sưu, sưu-dịch**). *Homme de corvée*, người **làm xâu** (**đi xâu**). || *Quelle corvée!* **cực** thì thôi!

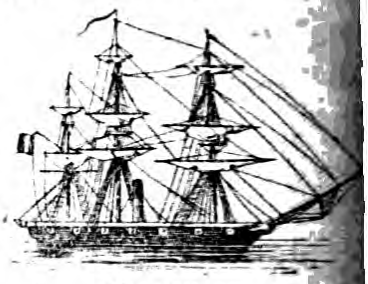
Corvette

corvette n. f.: tên kêu thứ tàu trận hạng trung-trung.

cosmographie n. f.: **phép thiên-văn** (thiên-văn chí, c.).

cosse n. f.: vỏ đậu.... *Des pois en cosse*, đậu **còn vỏ**.

costume n. m.: cách ăn-mặc; đồ mặc (áo quần). *Le costume annamite n'est pas laid*, **cách ăn-mặc** (đồ mặc) annam không có xấu. *Costume de théâtre*, **đồ** (mặc) **hát bội**.

costumer v. a.: mặc, **mặc đồ**.

cote n. f.: phần chịu; **tiền góp**. *Payer sa cote*, đóng **phần góp** mình.

côte n. f.: xương sườn (**sườn**), xương cụt; hông; cộng; cong-đà thuyền, tàu; nà, triền; bãi, bờ. *Il s'est cassé une côte*, **nó gãy** hết một cái **xương-sườn** (**xương-cụt**). *Rire à s'en tenir les côtes*, (cười đến phải bưng **hông lại**) = cười nôn ruột (ngắt-nga ngắt-nghẻo). *Marcher côte à côte*, đi **cặp-kè** với nhau. || *Côte fertile et bien exposée*, **triền** *ou* **nà tốt** cây trái lại trảng nắng. *À mi-côte*, ở giữa **triền**. || *Le long de la côte*, dựa (dọc) **bãi** (**bờ**).

côté n. m.: bề, bên, phía; hông. *Côté droit*, **bên hữu** (**tay mặt**).

Gauloise — Gaulois Paysan — Gaulois Citadin — IXe siècle — XIe siècle — XIIe siècle — Philippe le Hardi 1271-1285 — XIIIe siècle — Jeanne de Bourbon femme de Charles V

Vigneron XIIIe s. — Epoque de Charles V Jardinière — Paysan — XIVe siècle Personnages de la cour — Dame et suivantes 1440 — Vers 1480 — Vers XVe s. 2e moitié — Vers 1480 XVe 2e moit.

Gentilhomme Époque Louis XII — Dame 1510 — François Ier Vers 1528 — Gentilhomme 1579 — Bourgeois Ep. Charles IX 2e moit. — XVIe s. Henri III — 1580 1590 — Règne de Henri IV

Début du XVIIe s — 1638-40 — 1637 — 1670 — Élégant 1670 — 1675-76 — Paysans XVIIe s — Gentilhomme 1678

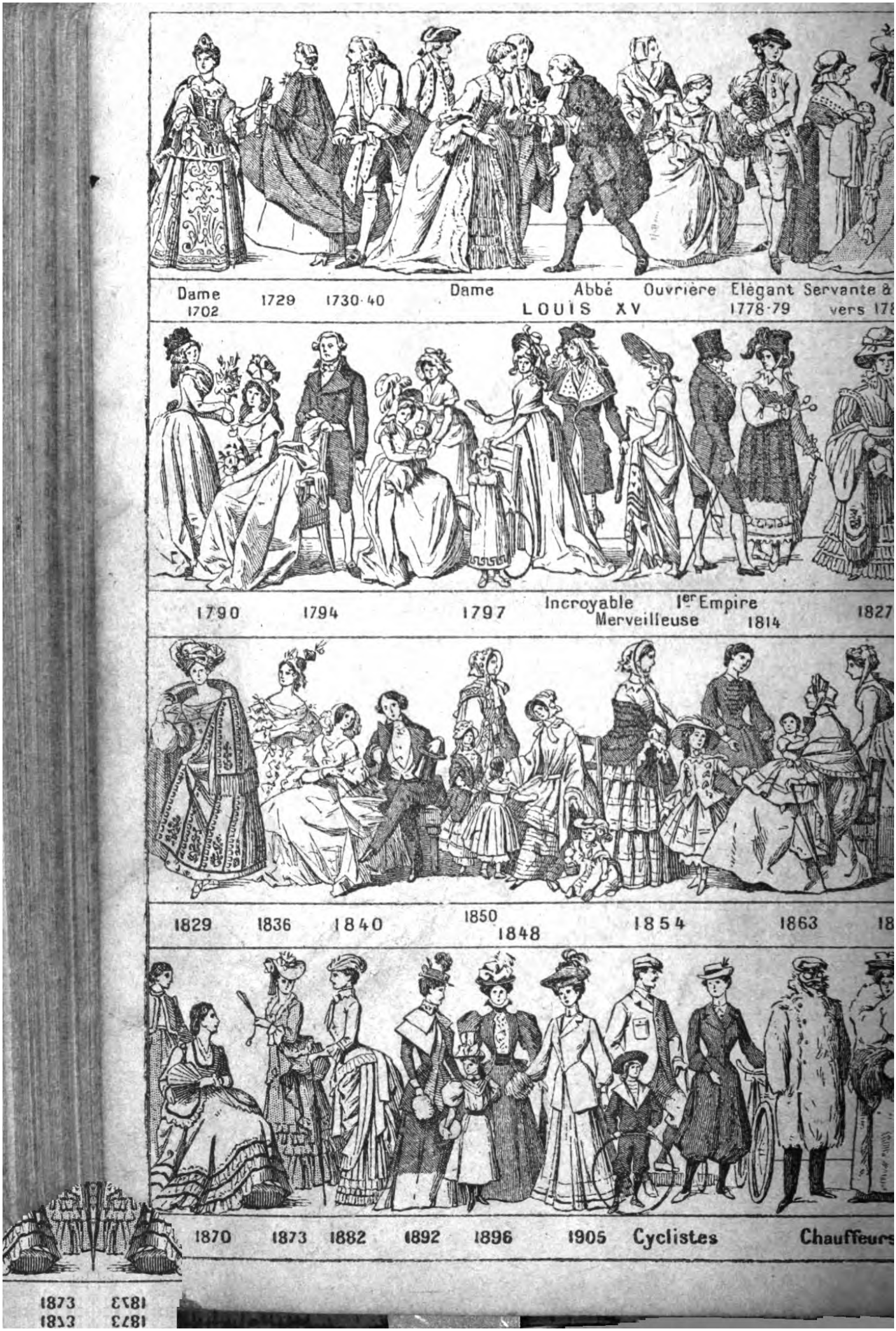
Dame 1702
1729
1730-40
Dame
Abbé
Ouvrière
Elégant 1778-79
Servante & vers 178
LOUIS XV
1790
1794
1797
Incroyable
Merveilleuse
1er Empire 1814
1827
1829
1836
1840
1850
1848
1854
1863
18
1870
1873
1882
1892
1896
1905
Cyclistes
Chauffeurs

ôté ganche, **bên** tả (tay trái). *e ce côté-ci*, **phía bên** này. *De autre côté*, **phía bên** kia. *À côté*, ần) **một bên**. *Côté paternel*, **bên** ội. *Côté maternel*, **bên** ngoại. *'un côté... de l'autre côté* .. phần ui... **phần** thì... *ou* một đàng ui... **một** đàng thì... *Se coucher ur le côté*, nằm **nghiêng**. || *Le ôté faible d'une personne*, **cái giở** gười **nào**. *Regarder de côté*, gó **nghiêng**, ngó **lơ**. *Mal de côté*, lau **hông**, đau xóc **hông**.

ôteau n. m.: nà, triền; đất triền; ò, **nổng**, giồng, đồi.

ôtelette n. f.: sườn, thịt xương ường (chiên, trừu, bò, heo...).

oter v. a.: biên số (làm dấu); biên đề) **giá bán**. *Coter un registre*, biên (đề) **số** cuốn sổ. *Coter des marchandises*, **biên giá** hàng.

oterie n. f.: bọn, lũ, phồn, phe.

côtier, ère adj.: dựa bờ, dọc bãi. *Côtier* n. m.: tàu *ou* ghe đi theo dọc bờ, dọc bãi.

cotisation n. f.: sự góp; của (phần, tiền) góp.

cotiser v. a.: bắt góp. *Chacun se cotise selon ses moyens*, mỗi người chịu (**góp**) theo sức mình.

coton n. m.: bông; vải, vải-bô; lông; lông mép. *Étoffe de coton*, vải. || *Filer un mauvais coton*, (kéo chỉ xấu) = đau mau hư; hòng mất danh-tiếng; mắc việc rối.

cotonnade n. f.: vải (cây). *Une pièce de cotonnade*, một cây **vải**.

cotonnier n. m.: cây bông (miên hoa thọ, c.).

Cotonnier

côtoyer v. a.: đi dọc theo...; đi ngang vai; đi cặp-kè. *Les anciens navigateurs côtoyaient toujours la terre*, kẻ đi biển đời xưa **cứ đi dựa** đất (bờ) luôn.

cotte n. f.: váy, xiêm. *Cotte de mailles*, **áo giáp** đan mặt lưới (võng).

Cotte de mailles

cou n. m.: (**col**) cổ. *Long cou*; *cou de cigogne*, dài **cổ**, cao **cổ**. *Avoir mal au cou*, đau **cổ**. *Tordre le cou à...*, *casser le cou à...* vặn **cổ**... bẻ **cổ**... *Couper le cou à...* (chém **cổ**...) chém **đầu**...

couardise n. f.: sự nhát gan.

couchage n. m.: sự nằm; đồ ngủ (giường chiếu mùng mền).

couchant n. m.: phía tây, bên mặt trời lặn. *Du levant au couchant*, từ đông chí **tây** (**từ** bên mặt-trời mọc đến bên mặt-trời **lặn**).

couchant, e adj.: nằm, ngủ; lặn. *Soleil couchant*, mặt-trời **lặn**. *Chien couchant*, chó săn **nằm xuống** (khi bắt đặng thịt).

couche n. f.: lớp; nước; sự sanh-đẻ (nằm bếp (xó), nơi, chỗ); giường-chiếu; khăn vấn con-nít. *Par couches*, từ **lớp** từ lớp. *Donner trois couches de peinture*, vẽ ba **lớp nước** thuốc. || *Faire ses couches*, *être en couches*, **đẻ**, **nằm bếp** (**xó**, **chỗ**, **nơi**); ở **khem**, còn trong **khem**. || *Fausse couche*, **sảo**, **nằm bếp** dối; hư **thai**, sút **thai**. || *Couche d'enfant*, **đồ vấn** (**đắp**) cho con-nít.

couchée n. f.: nơi ngủ ban đêm (dọc đường). *La couchée nous a coûté une piastre*, **ngủ đậu một đêm** tốn hết một đồng bạc.

coucher v. a., n.: để nằm (xuống); nằm, nằm xuống. *Coucher le blessé sur l'herbe*, **để** người bị vít **nằm**

trên cỏ. || *Coucher l'animal en joue*, rường súng nhắm con... *La pluie couche le riz*, mưa ngã lúa. || *Coucher de l'or sur un cadre*, thếp vàng cái khuôn biền. *Coucher dans un lit*, nằm trong giường. *Chambre à coucher*, phòng ngủ, buồng nằm. *Coucher sur le dos*, nằm ngửa. *Coucher sur le côté*, nằm nghiêng. *Coucher sur le ventre*, nằm sấp. || *Se coucher tout de son long*, nằm dài ra.

coucher n. m. : sự ngủ. *C'est l'heure de son coucher*, đếng iờ nó đi ngủ.

coucou n. m. : chim hàn-điểu (tu-hú); đồng hồ tu-hú.

Coucou

Coucou

coude n. m. : cánh-chỏ, cùi chỏ; khúc quẹo đường. *Donner un coup de coude*, thúc cánh chỏ. *La rivière fait un coude à cet endroit*, sông tới chỗ đó nó quẹo lại.

coudée n. f. : cánh tay ngoài (từ cùi-chỏ ra tới đầu ngón tay giữa); hắc, thước mộc. || *Avoir ses coudées franches*, thong-thả (múa tay được).

cou-de-pied n. m. : cổ chơn.

coudoyer v. a. : đụng cánh chỏ. *Il m'a coudoyé*, nó đụng tay tôi.

coudre v. a. : may (may-vá). *Coudre des chemises*, may áo lót. *Coudre des boutons à un habit*, tra (kết) nút áo. *Machine à coudre*, máy may.

coudrier n. m. : cây phỉ-mộc.

couenne n. f. : da heo (cạo lông đi rồi).

coulage n. m. : sự chảy (sự hay hao). *Le coulage d'une pièce de vin*, sự thùng rượu nó chảy. || *Ce commerce est sujet au coulage*, nghề buôn ấy hay hao.

coulant, e adj. : hay chảy; xuôi || *Être coulant en affaires*, dễ việc tính việc lẹ và dễ.

couler v. n., a. : chảy (đổ ra); chìm, lọc; làm cho chìm (cho hư, cho đổ...). *Ce tonneau coule*, cái thùng nầy chảy. *La chandelle coule*, đèn nó nhểu. || *Le temps coule*, ngày giờ qua. || *Couler un homme*, hại người nào, làm cho mạt. || *Couler à fond, couler bas*, chìm ngấm. || *La pluie a fait couler la vigne*, mưa nó làm cho nho đỗ (rụng, không đậu). *Couler au travers d'un linge*, lọc. || *Couler une statue, une cloche*, rót tượng, rót chuông = đúc tượng, đúc chuông. *Couler des jours tranquilles*, ở bằng-an, qua tháng ngày nhàn thân.

couleur n. f. : sắc, màu (mùi T.); nước thuốc vẽ. *Les cinq couleurs*, ngũ sắc. *Couleur rose*, sắc hồng. *Changer de couleur*, biến sắc; phai màu; trổ màu, đổi sắc. *Couleur vive*, sắc (màu) thắm (tươi). *Couleur sombre*, màu (sắc) sậm. *Couleur chargée*, màu (sắc) đậm. *Couleur de flamme*, sắc (màu) hỏa-hoàng. *Couleur rouge*, sắc (màu) đỏ. || *Un homme de couleur*, người lai.

couleuvre n. f. : (con) rắn. *Couleuvre d'eau*, rắn nước. || *Avaler des couleuvres*, (nuốt rắn) = chịu nhục.

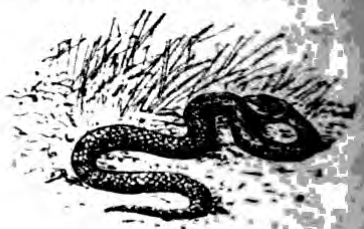
Couleuvre

oulis n. m. : nước món ăn (hầm, ấu ninh lọc ra).

oulisse n. f. : vỏ-khổ, vỏ-khổ hàm ch (tào-tử, c.) ; màn che buồng ất ; đường may xếp để lòn (luồn) ây (chỉ) vô mà thắt. *Porte à oulisse*, cửa **đẩy**. || *Regarder en oulisse*, liếc, ngó **nghiêng**, ngó **lén**.

uloir n. m. : chén cây dưới đít ó rầy để mà lọc sữa khi nặn ó ; đường thông-hành trong nhà.

oup n. m. : cái đánh. *Donner un oup de bâton*, **đánh** một **cây** (**gậy**), ho một **cậy**. *Donner un coup de ouet*, **nẹt** một **roi** (**cái**). *Donner un oup de marteau*, **đập** một **dùi**. *Donner un coup de pied*, **đá** một á ; **đạp** một **đạp**. *Donner un coup le dent*, **cắn** một **miếng** (**cái**). *Donner un coup de corne*, **báng** một **mũi** (**cái**). *Donner un coup de poing*, **đấm** một **đấm**, **thoi** một **cái**. *Tirer un coup de flèche*, **bắn** một **mũi tên**. *Tirer un coup de feu*, **bắn** một **mũi**. *Tirer un coup de fusil*, **bắn** một **mũi** (**tiếng**) súng. *Tirer un coup de canon*, **bắn** một **mũi** súng lớn. *Un coup de cloche*, một **tiếng** chuông. *Un coup de tambour*, một **dùi** trống, một **tiếng** trống. *Un coup de foudre*, **mũi** sét đánh. *Porter un coup*, trúng (không trật). *Un coup de vent*, một **trận** gió. *Un coup de filet*, một **vác** lưới (đánh). || *Un coup de main*, sự **giùm** (**giúp**). || *Donner un coup de collier*, **rấn** một **cái** = rán sức. || *Faire d'une pierre deux coups*, làm một công hai việc. *A coup sûr*, chắc, chẳng sai. *Après coup*, hụt, (rồi, rồi mới...), *Coup sur coup*, kế (liên) nhau. *Tout à coup*, thình-lình, bỗng-chốc, thoát-chốc ; phút dâu. || *Tout d'un coup*, một lược, một lần.

coupable adj., n. : có tội, mắc lỗi ; kẻ có tội. *Coupable d'homicide*, **mắc tội** giết người (sát nhơn, c.), **mắc** nhơn-mạng.

coupe n. f. : sự cắt (chặt, đốn, phát... cỏ cây). *La coupe du riz* (*paddy*), sự **gặt** lúa. *La coupe des cheveux*, sự **cắt** (**hớt**) tóc. *La coupe d'un bois*, sự **đốn** cây.

coupe n. f. : chén (trớt miệng, miệng tộ), tộ có chơn. || *Boire la coupe jusqu'à la lie*, (uống chén tới cặn) = bị nhục đến sức, khốn-nạn hết nước.

Coupe

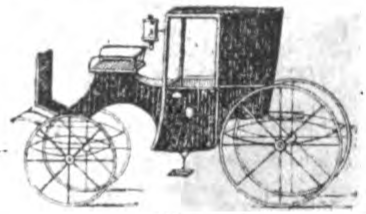
Coupé

coupé n. m. : xe bửng, xe trái-bi.

coupe-gorge n. m. : (cắt họng) ; chỗ cheo-leo hiểm-nghèo.

coupe-jarret n. m. : (cắt *ou* khấc nhượng) quân ăn-cướp, sát-nhơn.

coupe-papier n. m. : dao cắt (rọc) giấy.

couper v. a. : cắt, chặt, đốn, chém. *Couper en deux*, **cắt** hai ra. *Couper en morceaux*, **cắt** nhỏ ra từ miếng (từ khúc, từ đoạn) ; miếng ; khúc ; đoạn. *Couper de la viande*, **xắt** thịt. *Ce rasoir coupe bien*, dao cạo nầy **bén** (**sắc**) lắm. *Ce couteau ne coupe pas*, cái dao nầy **lụt nhầy** (**cắt** không đứt). || *Couper le chemin à...* chặn, đón, ngăn.... || *Couper la fièvre*, **chặn** cữ rét. || *Couper la retraite*, **chặn** (bọc) hậu, **chặn** đường thối-lui.

|| *Couper par le plus court (chemin)*, đi tắt ngang. || *Couper les cartes*, **kinh** bài. *Couper la tête, le nez, les oreilles, la main à....* **chém** đầu, **cắt** mũi, **cắt** (**xẻo**) tai, **chặt** tay. *Cheval coupé*, ngựa **thiến**.

couperet n. m. : dao (xắt) thịt (dao phay); dao thịt quay.

coupeur, euse n.: thợ cắt áo. *Coupeur de bourses*, bợm ăn-cắp giỏi ; (như quân **cắt** (**lắt**) nút áo).

couple n. f.: (dây) dây xích hai con chó lại làm một; cặp, đôi. *Une couple d'œufs*, một **cặp** trứng. *Lier couple à couple*, cột chùm (xâu) lại (từ đôi từ cặp).

couple n. m.: đôi, cặp. *Beau couple*, xứng **đôi** vừa **lứa**. *Un couple d'amis*, **hai** anh-em bạn.

couplet n. m.: câu thơ; bài thơ; vế thơ.

cour n. f.: sân; sân chầu, triều (trào); triều-đình; sự dua, sự phò-tá, lấy lòng; tòa. *Basse-cour*, **sân** (**vườn**) nuôi gà vịt lục súc || *Ordre de la cour*, tờ **bộ**, lệnh **triều-đình**. *La cour d'Annam*, **triều** Nam, **triều-đình** Annam. || *La cour céleste*, **thần-thánh** trên **thiên-đàng**. || *Cour d'appel*, **tòa** phúc.

courage n. m : lòng mạnh-mẽ; gan-dạ (rắn gan, bền lòng, vững chí). *Perdre courage*, sờn **lòng**, ngã **lòng**, rủn **chí**.

courageusement adv.: cách mạnh-mẽ, chắc-chắn.

courageux, euse adj.: có lòng mạnh-mẽ, gan-dạ (cang-đảm, c.).

couramment adv.: xuôi. *Lire couramment*, đọc **xuôi**.

courant, e adj.: chạy, hay chạy; chảy. *Eau courante*, nước **chảy** **kiệt** (luôn-luôn). || *Monnaie courante*, tiền-bạc **xài thường**. || *Ecriture courante*, chữ **viết vướn** (**thảo, tháu**), chữ (tay) **viết**. || *Prix courant*, giá **chợ** (**thị giá**, c.). || *Affaires courantes*, việc **thường** **thường**.

courant n. m.: dòng nước (**chảy**) *Le courant de la rivière*, **dòng** **nước** sông. *Entraîné par le courant*, **xiết** nước. *Courant d'air* gió **lò**. || *Dans le courant de l'année*, **nội** (trong) năm.

courbature n. f.: sự lao (ngựa) sự rêm mình (mỏi-mệt, cả v mình).

courbe adj., n.: cong, vạy; **vòng** cầu. *Décrire une courbe*, vẽ **vòng** **cầu**, đi **vòng cầu**.

courber v. a.: làm cho cong (vạy) bẻ (cuốn) cong. *Courber un bâton* **uốn cong** cây gậy **lại**. *Courber la tête, le front*, **cúi** đầu **xuống**. *Courber le dos*, **cong** (**khòm, còm**) lưng *Courber les genoux devant...*, **quỳ** gối **xuống** trước...

courbette n. f.: sự cúi (quị) xuống; sự ngựa dựng hai cẳng trước, lết hai cẳng sau tới. *Faire des courbettes*, mọp, bò.

courbure n. f.: sự cong (vạy). *La courbure d'un arc*, **cong** cái cây giàng, **cung** giàng.

coureur, euse n.: kẻ chạy; hay đi. *Un bon coureur*, **kẻ chạy** hay (giỏi). *Un mauvais coureur*, **kẻ chạy** giở.

courge n. f.: bầu, bí.

Courge

courir v. n., a.: chạy; chạy đua. *Il court à toutes jambes*, nó **chạy** vo (**mù**, **miết** dài). || *Le temps court*, **ngày-giờ**

qua thấm-thoát. || *Le bruit court que...*, tiếng đồn rằng.... *Faire courir les chevaux*, đua ngựa (cho ngựa chạy đua). || *Courir un cerf*, rược nai, săn nai. *Courir des bordées* (*bords*) = đi vùng-vinh (vung-vơ) đi đảo (về ghe). || *Courir les tables, les dîners*, hay đi ăn chực.

couronne n. f.: mão *ou* mũ (đội đầu); tràng. || *Se disputer la couronne*, giành (mão) làm vua. || *Abdiquer la couronne*, nhường ngôi. *La couronne d'épines*, mũ gai. *Couronne de fleurs*, mão hoa tràng (vành) hoa.

couronnement n. m.: (sự đội mão); lễ tôn (phong) vua lên tức-vị. *Le couronnement de Hàm-nghi eut lieu dans le courant du mois d'août 1884*, lễ-tôn vua Hàm-nghi tức-vị làm trong tháng bảy năm 1884.

couronner v. a.: đội mão (mũ). *Couronner un pape*, phong chức giáo-tòng. *Couronner un roi*, phong *ou* tôn vua. || *Ce cheval s'est couronné*, con ngựa nầy nó quị *ou* sụn trầy đầu gối.

courre v. n.: chạy; chạy rược, đuổi theo. *Chasse à courre*, săn (bằng) chó, thả chó đuổi (bắt, săn) thịt.

courrier n. m.: (kẻ chạy) kẻ đem thơ (tờ, giấy, tin-tức); trạm (dịch, c.), tàu thơ, xe đi thơ; thơ-từ. *Envoyer un courrier*, sai một người đi đem thơ. *Faire son courrier*, viết thơ-từ.

courroie n. f.: dây da.

courroucer v. a.: làm cho quạu (giận, thạnh-nộ). || *La mer se courrouce*, biển động (nổi phong-ba).

courroux n. m.: sự quạu (quạu-quọ); sự giận-dữ. *Se mettre en courroux*, nổi quạu, nổi giận (nóng). || *Les flots en courroux*, sóng ba-đào.

cours n. m.: (sự chạy) dòng (đàng) nước chảy; sự chảy; sự chạy. *Cours d'un fleuve*, dòng nước sông chảy. *Cours d'eau*, sông, rạch (có nước vô ra). || *Le cours naturel des choses*, đường đời. || *Capitaine au long cours*, chúa tàu buôn (vượt biển khơi). || *Accomplir son cours*, chạy giáp vòng. || *Suivre un cours de chimie*, đi học phép hoá-học.

course n. f.: sự chạy. *Léger à la course*, chạy lẹ (lẹ chơn). *Se sauver à la course*, chạy trốn đi mất. *Prendre la course*, ra mà chạy. || *Il a fini sa course*, nó đã hết đời.

court, e adj.: vắn, cụt. *Très court*, vắn xủn (chủn); cụt ngũn. *Cheveux courts*, tóc cụt. *Habit court*, áo vắn. *Le chemin le plus court*, đường tắt. *Joie de courte durée*, sự vui vắn-vỏi chẳng bao lâu. *S'arrêter tout court*, dừng (ngừng) ngang lại một cái.

courtier n. m.: kẻ mua bán mướn, mối-manh; kẻ coi việc bán đấu-giá.

courtisan n. m.: kẻ hay ở, vô ra, tới lui trong triều; kẻ hay lấy lòng.

courtiser v. a.: lấy (mua) lòng; ham, ưa. *Courtiser les grands*, lấy lòng kẻ quyền-quí.

courtois, e adj.: phải-thế, phải phép, lịch-sự. *Manières, paroles courtoises*, cách-điệu, tiếng nói phải-thế.

courtoisie n. f.: sự lịch-sự, phải thế.

cousin, e n.: anh em, chị em bạn con di, con cô, con cậu; con chú, con bác. n. m.: con muỗi.

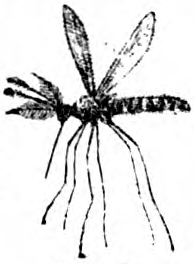
Cousin

coussin n. m.: nệm; gối. *Coussin de carrosse*, **nệm** xe. *Coussin de selle*, **nệm** yên, lá tố.

coût n. m.: giá, tiền-tốn; sở phí, c.

couteau n. m.: dao (cái dao, con dao). *Couteau de table*, **dao** bàn.

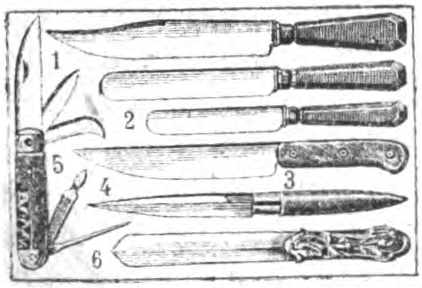

Couteaux: 1. A découper; 2. De table; 3. De cuisine; 4. A virole; 5. De poche; 6. A papier.

Ce couteau coupe bien, **cái dao** nầy sắc. *Donner un coup de couteau*, đâm một **dao**.

coutelier n. m.: thợ làm (rèn) dao; bán dao.

coûter v. n.: tốn (tốn-hao); tốn tiền (bạc). *Combien coûte un cheval à nourrir?* nuôi một con ngựa **tốn hết** bao-nhiêu? *Coûte que coûte*, **tốn** thì **tốn**; **dầu sao** cũng....

coûteux, euse adj.: tốn, tốn-hao, tốn-kém, tốn-tiền.

coutume n. f.: thói, tục (thói-tục, thói-quen, tục-lệ); lệ, phép. *Suivant la coutume de ce pays*, theo **thói** xứ nầy. *La loi et la coutume*, luật **lệ**.

coutumier, ière adj.: quen, hay... *Droit coutumier*, **lệ**; **phép**.

couture n.f.: sự may (sự may-vá); nghề may; đường may (đường kim mối chỉ). *Couture à grand points*, **sự may** lơi **mũi kim**. || *plate couture*, loc. adv.: (**sát đường** may) = ráo, trọi, liệt-địa.

couvée n. f.: một ổ; **một lứa ấp**. *La poule et toute sa couvée*, con gà mái với **con một lứa nó**.

couvent n. m.: nhà dòng; nhà phước (phúc). *Couvent de capucins*, **nhà dòng** các thầy capucins. *Couvent de filles*, **nhà phước**.

couver v. a.: ấp (trứng). *Cette poule couve ses œufs*, con **gà mái** nầy nó **ấp** trứng nó. || *Couver des yeux*, ngó **đeo theo**. (khó rời con-mắt). || *Le feu couve sous la cendre*, lửa **vùi** dưới tro.

couvercle n. m.: (cái đậy) nắp (vung). *Couvercle d'une boîte*, nắp hộp. *Mettre un couvercle à...* đậy **nắp**...

couvert n. m.: chỗ kín (che nắng, che mưa; đồ dùng mà ăn (như muỗng, nĩa, dao, dĩa, bát...); đồ (muỗng, nĩa, đũa, bát...) ăn || *Donner le couvert à qqn*, cho người nào **ở đậu** (nhà). || *Être couvert*, khuất, khỏi .. || *Se mettre à couvert de la pluie*, **đụt mưa**. *Un repas de douze couverts*, một bữa-ăn mười hai **người ăn** (chỗ ngồi). *J'ai huit couverts d'argent*, tôi có tám **bộ muỗng nĩa bằng bạc**.

couverture n. f.: đồ che (đậy); mền (đắp); mái lợp. *Couverture d'un livre*, **bìa** sách. *Couverture de laine*, **mền** nĩ. || *Couverture d'une maison*, **mái nhà**; **sự lợp** nhà. *Couverture en tuile, en chaume*, **mái nhà lợp** ngói, **lợp tranh** (lá).

couveuse n. f.: gà ấp; gà hay (hay) ấp.

uvrir v. a.: che (đậy); đắp; rp. *Couvrir le visage*, **che** (**đậy**) ặt lại. *Couvrir une maison*, **lợp** hà. *Couvrir le feu*, **vùi** lửa. || *Couvrir son jeu*, **giấu** bài (**giấu** mưu). *ouvrir un malade*, **đắp mền** cho ẽ đau. || *Couvrir une femelle*, hủ (**nhảy**) cái. *Il fait froid, il ut se couvrir davantage*, trời nh, phải **mặc đồ** vô nữa. || *Se ouvrir de honte*, **mắc** nhục, **mang** ấu.

rabe n. m.: con) cua, ông, rạm...

Crabe

rachat n. m.: ồ khạc-giồ a (nước miếng, đàm, nước cốt rầu...).

racher v. a.: giồ (nhổ v., khạc-giồ. *Cracher du sang*, **khạc** ra máu, thổ-huyết, c. || *Cracher des injures*, **vọt miệng** chưởi-mắng, chửi, T.). || *Cracher au nez, au visage de qqn.*, **giồ** (**nước** miếng) trên mặt người nào = làm sỉ-nhục, chê-bai khinh-dể người nào. *Il crache toujours*, nó **giồ** phẹt-phẹt hoài.

rachoir n. m.: ống giồ, ống súc; bình-phóng, T.

raie n. f.: phấn; đất bài. *Tracer à la craie*, lấy **phấn** mà gạch mà vẽ; gạch bằng **phấn**; bỏ mực.

raindre v. a.: sợ, e. *Craindre c'est se voir menacé d'un mal*, **sợ** là thấy mình hòng mắc sự gì dữ. *Craindre la mort*, **sợ** chết. *Se faire craindre*, làm cho người-ta sợ mình.

rainte n. f.: sự (lòng, bụng) sợ. *La crainte de Dieu*, sự (lòng) kính-sợ Đức Chúa Trời. || *De crainte que l'heure ne fût passée...*, **kẻo** quá giờ đi.

craintif, ive adj.: hay sợ, nhát (nhát-gan).

cramoisi, e adj.: đỏ thắm; sắc đỏ điều (sặm, thắm). *Tout cramoisi*, đỏ lòm (điều, tươi). *Voilà un beau cramoisi!* **sắc đỏ** nầy mới **tươi** cho chớ!

crampe n. f.: (sự rút gân) vọp bẻ; sự trặc. *Avoir des crampes dans les jambes*, bị (mắc) **vọp bẻ** cẳng (chơn).

crampon n. m.: cái mấu, cái móc. *Tenu par des crampons de fer*, có **mấu** sắt nó cầm (nó **níu**).

cramponner (**se**) v. pr.: bấu lấy, (vấu lấy), níu lấy. || *Se cramponner fort aux barreaux*, nó **níu lấy** song chặt cứng.

cran n. m.: cái khấc (đường ngàm). *Le cran d'une arbalète*, **cái khấc** ná. || *Monter d'un cran*, lên một **bậc**, (**nấc**, **cấp**, **khấc**...) thăng một **cấp**.

crâne n. m.: sọ, óc; sọ người.

crapaud n. m.: con cóc.

Crapaud

crapule n. f.: sự ăn-uống vô độ, sự say-sưa, mê-đắm tửu-sắc; quân, đồ (hoang, quân mạt).

crapuleux euse, adj.: mê tửu-sắc; sa-đà.

craquelure n. f.: đàng rạn (đồ sành).

craquement n. m.: tiếng rắc-rắc; tiếng nghiến răng.

craquer v. n.: kêu rắc-rắc; nói láo. *Le biscuit craque sous la dent*, bánh khô nhai nó **giòn rụm** (**khớu**).

crasse n. f.: đất trong mình;

khớm ; cứt sắt, cứt đồng. *Il est plein de crasse*, nó mình đầy những đất, mình dơ đóng khớm.

crasseux, euse adj. : đầy những đất, đóng khớm ; hà-tiện, rít-róng.

cratère n. m. : (chén uống), miệng núi phun lửa (hỏa-diệm sơn).

cravache n. f. : roi ngựa.

Cravaches

cravate n. f. : dải, khăn buộc cổ.

crayon n. m. : phấn, viết chì (để mà gạch mà vẽ).

crayonner v. a. : vẽ phóng.

créance n. f. : sự tin ; nợ người-ta mắc mình. *Avoir, donner, ajouter créance...* **tin...** *Lettre de créance*, tờ **làm tin**, thơ **vi bằng** ; quốc-thơ ; bằng-cấp. *Bonne créance*, **nợ** chắc (có tờ có giấy).

créancier, ière n. : chủ nợ.

créateur, trice n. : kẻ dựng nên (sinh ra) ; đấng tạo-hóa (tạo-thành ; hóa-công, c.). *Dieu créateur du ciel, de la terre, et de toutes choses*, Chúa là **đấng dựng nên** trời đất muôn vật, (tạo-thành thiên địa vạn vật chi Chúa, c.).

création n. f. : sự dựng nên (hóa-sanh, c.) ; thế-giái ; muôn vật, nhơn-vật ; sự lập ra (gầy-dựng). *Depuis la création du monde*, từ **dựng-nên** trời đất, từ **tạo** thiên **lập** địa.

créature n. f. : vật thọ sanh ; nhơn-vật, muôn vật ; kẻ bộ-hạ, tôi-con.

crécelle n. f. : cái mõ. *Sonner la crécelle*, đánh (nổi) **mõ** lên.

Crécelle

crèche n. f. : máng cỏ. *La sainte Crèche*, **máng cỏ** Đức Chúa Giê-giu nằm khi sinh r trong hang đá.

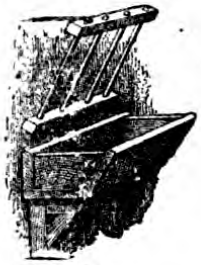
Crèche

Crédence

crédence n. f. : ghế nhỏ để v rượu ve nước mà làm lễ ; c (tủ) để đồ dùng trong phòng ă

crédit n. m. : (sự tin) ; sự được li *Ce négociant a beaucoup de cré sur la place*, lái-buôn nầy **có tiế** (người ta **tin**) lắm trong xứ || *Faire crédit, donner, vendre crédit*, để **chịu**, bán **chịu**. || *Être crédit auprès du roi*, được vu **yêu** (**tin**) **dùng** lắm.

créditer v. a. : biên (đem) vô s cái ngữ tiền mình mắc hay cái ngữ người-ta đã giao c mình.

crédo n. m. : kinh tin kính. *Dir réciter le crédo*, đọc **kinh tin kính**

crédulité n. f. : sự hay tin quá.

créer v. a. : dựng (lập) nên ; đ ra. *Créer des impôts*, **đặt thuế** (**lập** (**chính**) thuế). *Créer des charges*, **phân** chức, **đặt** quan. *Crée une législation nouvelle*, **lập** luậ mới.

crémaillère n. . : cây sắt có từ khấc để móc đồ nấu ăn (trong bếp) || *Pendre la crémaillère*, ăn nhà mới ; ăn tân gia).

Crémaillère

crémation n. f. : sự thiêu xác kẻ chết.

crème n. f. : bọt sữa, váng sữa ; cái nhứt, cái ngon nhứt.

créneau n. m. : khía răng răng

ên mặt lũy, (đồn, thành) = ờng gió.

ole n.: kẻ sinh ra tại đất thuộc-a bởi cha mẹ là người phương y.

pe n. m.: lương, lượt, (lụa ồng, thưa (sưa) rều).

pe n. f.: thứ bánh tráng mỏng; ồ chiên mỏng như tráng bánh ng); bánh căng.

pir v. a.: tô (vách), tô vôi. *Cré-r une muraille*, tô vách.

piter v. n.: nổ lộp-bộp.

pon n. m.: nhiễu.

pu, e adj.: quăn. *Cheveux cré-s*, tóc quăn.

puscule n. m: (mờ-mờ) (hồi ìn sáng hay-là gần tối), chạng-ạng.chặp tối (vãng hôn c.); rạng-ồng, mâng-đông. *Au crépuscule*, ồi mờ-mờ trời (hồi chạng-vạng) ồi hừng đông).

esson n. m: ứ rau kia nhẩn-hẩn đắng như au má.

Cresson

ête n f.: mồng (gà, chim, rắn...). *rête de coq*, mồng con à; hoa (bông) mồng-gà. *rête d'une montagne*, hót (đỉnh) núi.

Crête

étin n. m.: (người dốt-ất dơ-dáy. xấu hình xấu dạng...); ồ dại, đồ dốt, quân hèn-mạt.

reuser v. a.: đào (bươi, moi) uống; làm cho sủng (xoi, mổ). *Creuser un puits*, đào giếng. *Creu-er un pierre*, xoi đá. || *Se creuser a tête, l'esprit, le cerveau*, xét (nghĩ) nát trí (khôn).

reuset n. m.: nồi giót (cái giót rót đồng).

reux, euse adj.: sủng, hủng; bộng, trống ruột; tầm-bộng. *Assiette creuse*, dĩa sủng *ou* sâu (lòng). *Chemin creux*, đường hủng. *Arbre creux*, cây bộng (tầm-bộng) ruột. *Avoir les yeux creux, les joues creuses*, sâu con mắt, cóp má.

creux n. m.: bộng, lỗ sủng. *Le creux d'un arbre*, cái bộng cây. *Le creux de la main*, lòng bàn tay.

crevasse n. f.: sự nứt; đường nứt (răn) ra. *Il y a des crevasses à la muraille*, nó nứt đường ra nơi vách. *La sécheresse fait des crevasses à la terre*, nắng nứt đất ra.

crevasser v. a.: làm cho nứt ra. *Le froid lui crevasse les mains*, lạnh (rét) làm nứt da tay nó ra.

crève-cœur n. m.: sự đau lòng xót dạ.

crever v. n., a.: làm nứt, làm cho nổ đi; khoét đi; nứt, nổ, bực đi. *Les eaux crèvent la digue*, nước nó làm vỡ bờ đê đi. *Crever un tambour*, làm lủng cái trống đi. *Crever les yeux à qqn*, khoét con-mắt ai đi. *L'abcès crève*, cái mụt giập.

crevette n. f.: con tôm, con tép, con ruốc.

Crevette

cri n. m.: tiếng la, tiếng kêu; tiếng rên. *Jeter, faire un cri*, la lên. *Pousser de grands cris, jeter les hauts cris*, la lớn; rên um. *Le cri de la conscience*, tiếng lương-tâm kêu-trách.

criaillerie n. f.: tiếng la-om, tiếng rầy.

criant, e adj.: kêu, rên. *Des injustices criantes*, sự oan-ức quá.

criard, e adj.: hay la, hay rầy, hay rên. *Un enfant criard*, con-nít hay rầy (la-khóc, làm nủng, trái chứng). *Sons criards*, tiếng

(giọng) **chát-chúa**, (**éo-óc**).

crible n. m.: cái sàng, cái giần, cái sảo (rổ sảo); cái rây-rây.

Crible

cribler v. a.: sàng, giần, sảo, rây. || *Les balles ont criblé ce mur*, đạn nó **xăm nát** cái vách nầy đi. || *Criblé de blessures*, bị vít (thương-tích) cùng mình.

cric n. m.: máy cất đồ nặng.

Cric

cri-cri n. m.: con dế.

criée n. f.: (sự bán rao) phép bán đấu giá (tranh mại, c.).

crier v. n., a.: la, hét (la-lối, la-hét, kêu-la). *Crier comme un perdu* (*fou, enragé...*), **la** choác, **la** thé-lè (gớm-ghiếc). *Crier de douleur*, **rên-la**. *Crier aux armes*, **la** (có) giặc. *Crier à l'aide, au secours*, **la** làng, **la** xóm, **kêu** cứu. *Crier à l'injustice*, **kêu** oan, **la** oan-ức. *Cette porte crie*, cái cữa nầy nó **kêu** kọt-kẹt.

crieur, euse n.: kẻ kêu la, kẻ rao. *Crieur public*, kẻ đi **rao** (**truyền**) lệnh quan. *Les crieurs des rues*, những **kẻ rao** bán đồ ngoài đường.

crime n. m.: tội trọng (nặng). *Auteur principal d'un crime*, kẻ **vi thủ**, chánh **phạm**, c.

criminel, elle adj.: thuộc về tội nặng; **hình**. *Code criminel*, **hình-luật**, c., luật-**hình**. *Un criminel*, **tội** nhơn, c.

crin n. m.: gáy, lông gáy, lông đuôi. || *Se prendre aux crins*, nắm **đầu** (**tóc, óc**) nhau = đánh lộn.

crinière n. f.: gáy, lông gáy. *Hérisser sa crinière*, rởn (giẳng) **gáy**.

crise n. f.: sự bệnh trở, cơn; c[illegible] hiểm-nghèo, cơn khó; **chầu** b[illegible] (hàng-hóa...).

crisper v. a.: làm cho teo (**quec**) lại. *Crisper la peau*, **làm cho** [illegible] **teo lại**. *Crisper son visage*, [illegible] mặt **lại**.

cristal n. m.: thủy-tinh. *Verres* [illegible] *cristal*, ly **thủy-tinh**, **lưu-ly**.

cristallin, e adj.: trong như (t[illegible] thủy-tinh.

cristalliser v. a.: làm cho ra **thủy** tinh; làm cho đặc **lại** và **tron** như thủy-tinh. *Faire cristallise* [illegible] *un sel*, **làm cho** nước **rặc** ra **muố** trắng tinh.

critérium n. m.: dấu riêng m[illegible] biết sự thật.

critique adj.: hay **bao-biếm** (bắt, sát-hạch); hay **trở**, **đổi** khó, hiểm-nghèo. *Esprit critique* trí **lẹ xét** (**bặt thiệp**, c.). || *Âg* [illegible] *critique*, tuổi **hạn** (lúc **trở máng**).

critique n. f.: sự bao-biếm (sát-hạch, xét-nét, bắt tì **bắt ố**. *Être à l'abri de la critique*, **khỏ** bị **bao-biếm**.

critique n. m.: kẻ hạch (**giạch**) o[illegible] sát-hạch; kẻ hay bắt tì **bắt ố**.

critiquer v. a.: bẻ, **bắt**, **xét-nét**, bắt tì bắt ố. *Critiquer tout*, **cái** g[illegible] cũng **bẻ** cũng **bắt**; vạch **lá** tìm sâu.

croasser v. n.: kêu (về **con quạ**).

croc n. m.: cái móc, cái **mấu**; sào móc. *Pendre... au croc*, treo trên **móc** *ou* **móc** lên. *Croc de batelier*, cái **sào móc** (sào có mấu) kẻ chèo thuyền.

crochet n. m.: cái móc **nhỏ**. *Crochet de fer*, **cái móc sắt**. || *Il fait un crochet pour m'éviter*, **nó xẹo đi** (**đi đảo, bước trái**) đi mà **tránh tôi**.

ochu, e adj.: quẹo; có mấu, có óc. *Nez crochu,* mũi **quặm.**

ocodile n. : con sấu. *Larmes de ocodile* ước mắt u) = **khóc** giả, khóc khan, khóc ỏi (**bạch** khốc, c.).

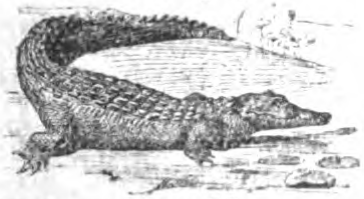
Crocodile

oire v. a.: tin (tin-tưởng); tưởng, gờ. *Il ne croit pas les médecins,* ó không-có **tin** thầy thuốc. || *Cet omme se croit habile,* người nầy **rởng** mình là giỏi. *Croire en ieu,* **tin** Đức Chúa Trời.

oisade n. f.: giặc đi đánh quân ồi-hồi mà lấy (giành) đất nước ıdêu là chỗ Chúa cứu thế ra ời lại.

oisé, ée adj.: tréo lại. *Jambes roisées,* chơn **tréo ngue lại.** *Avoir s bras croisés,* **khoanh** tay. || *Chemin croisé,* đường **chữ thập** (thập ự, c.). || *Race croisée,* dòng **lai.**

roisée n. f.: cửa sổ có thanh ngang dọc ình chữ thập); ngả ư. *Fermer la croisée,* óng **cửa sổ** lại.

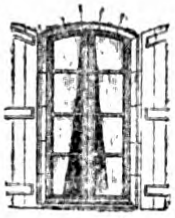
Croisée

roiser v. a.: tréo lại; gạch chữ thập (thánh-giá); làm cho lai giống. *Croiser les jambes,* **tréo** chơn, **tréo** mảy. *Croiser les bras,* **khoanh** tay lại. *Croiser la baïonnette,* **giơ** lưỡi lê mà **cãn** ngăng). || *Vaisseaux qui croisent,* àu **đi tuần-tiếu.**

roiseur n. m.: tàu do, tàu đi tuần-tiếu.

Croiseur

croissance n. f.: **sự** lớn lên.

croissant n. m.: cung nguyệt; thượng huyền; con trăng; trăng lưỡi-liềm.

croître v. n.: mọc; lớn lên. *L'herbe croît,* cỏ **mọc.** *Cet enfant croît rapidement,* thằng con-nít nầy mau **lớn** lắm.

croix n. f.: cây thánh-giá; (thập-tự, c.). *Faire le signe de la croix,* lấy (làm) dấu **thánh-giá.** *Faire le chemin de la croix,* đi đàng **thánh-giá.** || *Chacun a sa croix,* (ai cỏ **thánh-giá** nấy) = ai cũng có **sự khốn-khó** riêng nấy.

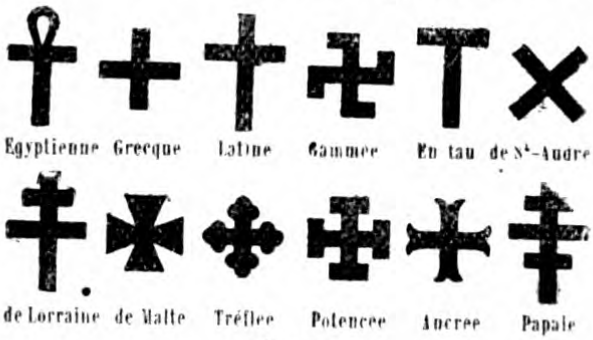

Croix

croquant, e adj.: giòn.

croque-mitaine n. m.: ông Kẹ, bà Chằn (tiếng nhát con-nít).

croquer v. a., n.: nhai rạo-rạo (giòn khớu), ăn, nuốt; giòn rụm (khớu); vẽ, vẽ phóng. *Cela croque sous la dent,* cái ấy ăn **giòn.** || *Croquer un paysage,* **vẽ phóng** cảnh sơn-thủy.

croquis n. m.: đồ mới phóng ra.

crosse n. f.: gậy giám-mục; bá súng; cán dao tròn có dáu. *La mitre en tête et la crosse à la main,* đầu đội mũ tay cầm **gậy.** || *La crosse d'un fusil,* **cái bá súng.**

crotte n. f.: bùn, bùn-lấm; cứt, phẩn. *Il fait de la crotte,* đường **dơ** lắm; nổi **bùn.**

crotter v. a.: làm lấm (vấy) bùn.

Crotter son pantalon, làm lấm quần.

croulement n. m.: sự sập xuống.

crouler v. n.: sập, sập xuống; sụp xuống. *La maison croule*, nhà sập.

croupe n. f.: hậu (ngựa).

croupière n. f.: hậu-thu. *Mettre, passer la croupière*, bắc hậu-thu.

croupion n. m.: xương mông; đít gà (chim).

croupir v. n.: dơ, thúi trong nước bí (nước tù); vùi bù-lem bù-luốc. *L'eau stagnante croupit*, nước tù nó thúi (hư). || *Croupir dans le péché*, vùi trong đống tội.

croupissant, e adj.: ứ, bí, tù lại. *Les eaux croupissantes*, nước ứ (tù, bí) lại.

croûte n. f.: da ngoài bánh, vỏ bánh. || *Casser la croûte*, (bẻ vỏ bánh) = ăn vài (ba) miếng. *Croûtes varioleuses*, vảy trái. *Croûtes dartreuses*, xùi lác, vảy lác.

croyable adj.: đáng (nên, có lẽ) tin đặng.

croyance n. f.: sự (lòng) tin; đức tin.

cru n. m.: đất trồng, thổ-nghi; thổ-sản; sự mọc lên, lớn lên; lứa (cây trồng). *Ces cocos sont de mon cru*, dừa nầy là dừa vườn tôi. *Vin d'un bon cru*, rượu đất tốt.

cru, e adj.: sống, sống-sít. *Viande crue*, thịt sống.

cruauté n. f.: sự độc-dữ; dữ-tợn; độc-ác.

cruche n. f.: cái bình có quai; kẻ dại.

cruchon n. m.: cái bình nhỏ.

Cruche

crucifier v. a.: đóng đinh trên cây thập-tự. *Jésus crucifié*, Đức Chúa Giê-giu chịu đóng đinh trên cây thánh-giá. || *Crucifier sa propre chair*, đóng đinh xác-thịt mình = hãm mình.

crucifix n. m.: tượng ảnh chuộc tội. *Un crucifix d'ivoire*, tượng ảnh chuộc tội bằng ngà.

crudité n. f.: sự còn sống; sống-sít. *Manger des crudités*, ăn đồ sống-sít. || *Dire des crudités*, nói đều quê-mùa trống-ý.

crue n. f.: sự thêm lên. *Temps de crues*, lúc nước nổi, nước lên (lụt).

cruel, elle adj.: dữ-tợn, độc-ác, độc-dữ, dữ-tợn, hung-dữ; bất nhân. *Homme cruel*, người độc dữ.

cruellement adv.: bạc-ác, bất nhân. *Cruellement laid*, xấu bất nhân.

crustacé, ée adj., n. m.: có vảy; loại có vảy.

cube n. m.: cái vuông-vức (bình-phương, c., phương-lập, c.). *Mètre cube*, thước chuông *ou* vuông. *Cube d'un nombre*, số tự thừa thái thừa.

Cube

cuber v. a.: đo thước vuông (chuông).

cucurbitacées n. f. pl.: loại bầu bí dưa mướp.

cueillette n. f.: sự hái trái; đào (bòn) khoai...

cueillir v. a.: hái, bẻ (trái); lượm. *Cueillir des fruits, des feuilles, des fleurs*, hái trái, hái (ngắt) lá, hái (bẻ) bông.

cuiller *hay-là* **cuillère** n. f.: cái muỗng (muỗm, T. thìa, T.). *Cuiller à potage, cuiller à bouche*, muỗng (húp), thìa, T. *Cuiller à pot*, cái vá (múc), cái môi

Cuiller

Cuiller à café, **muỗng** nhỏ ng **trà-phe**.

llerée n. f.: một muỗng.

r n. m.: da, da thuộc; sự nói (quấy). *Souliers en cuir*, giày . *Cuir à rasoir*, **da** c **dao-cạo**.

Cuirasse

rasse n f : giáp, mã-ip; **áo giáp**. || *Le dé-ut de la cuirasse*, cái ỗ **trống** không có **giáp** che = ỗ **nhược**, nơi yếu-thế.

rassé n. m.: tàu trận lớn có t sắt thép dày.

irassier n. m.: lính mặc giáp, nh mã-giáp

ire v. n.: nấu, nấu-nướng; làm o **chín**; tiêu. *Cuire du riz*, **nấu** m. *Cuire de la chaux, des bri-es*, **hầm** vôi **hầm** gạch. || *Dou-ur cuisante*, đau **điên** (**nhứt-nhối**). *ut à point*, **chín** (nấu chín). *Ter-cuite* đất **hầm, gốm**.

isine n. f.: bếp, nhà bếp; nghề ấu ăn; đồ nấu, cách nấu. *Faire cuisine*, **nấu** ăn, **nấu** cơm. *La uisine française*, **đồ nấu** ăn theo ách phangsa.

uisinier, ière n.: kẻ nấu ăn; đầu ếp; hỏa đầu công, c., tổng-khậu, *Un bon cuisinier*, **kẻ nấu ăn** giỏi.

uisse n. f.: vế, trái vế, trái đùi.

uisson n. f : sự nấu.

uite n. f.: sự hầm (gạch, ngói...). *ubir deux cuites*, hầm hai **lửa**.

uivre n. m.: đồng, đồng đỏ. *Cui-re jaune*, thau. *Cuivre allié au inc*, **đồng** chế kẽm.

uivrer v. a.: dát đồng.

ul n. m.: đít, trôn, bàn trôn, bàn tọa; khu. *Tomber sur son cul*, té **ngồi**. || *Cul de sac*, **đường cùng** (**tột**).

culasse n. f.: đít lòng súng.

culbute n. f.: cái nhào. *Faire la culbute*, **nhào** té **lăn, lăn** cù.

culbuter v. n., a.: xô nhào, làm nhào; xô nhủi. *Il le culbuta du haut en bas de l'escalier*, nó **xô** người ấy **té nhào lăn cù** trên đầu thang xuống dưới chơn thang.

culée n. f.: đầu cầu xây đá mà đỡ nhịp cầu cho chắc.

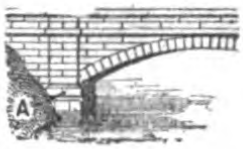

A, culée

culminant, e adj.: cao, chót-vót. *Le point culminant d'une montagne*, **chót** núi.

culot n. m.: đít đèn; đồng còn dư trong giót; thuốc hút còn dư trong nồi điếu; trứng nở sau hết trong một lứa; con út (một nhà).

culotte n. f.: quần; xiêm, cổn. || *Cette femme porte la culotte, les culottes*, người đàn-bà nầy mặc **quần** = cai-quản trong nhà; lướt chồng đi.

culotter v. a.: mặc (bận) quần vô cho... *Culotter un enfant*, **mặc quần vô** cho con-nít. || *Culotter une pipe*, **làm cho** ống-điếu **lên nước**.

culpabilité n. f.: sự có lỗi (có tội). *Sa culpabilité n'est pas douteuse*, **lỗi** (**tội**) nó đã đành *ou* không chỗ hồ-nghi.

culte n. m.: sự thờ (kính, khâm-sùng), sự tôn-kính. *Culte divin*, sự **thờ phượng** Chúa. *Le culte des ancêtres*, **sự thờ** ông bà (tổ-tiên, tiên-nhơn, c.).

cultivateur, trice n.: kẻ làm ruộng rẫy, lập vườn; kẻ trồng-trặc.

cultiver v. a.: cày đất; làm ruộng, làm rẫy; trồng-trặc. *Cultiver un jardin*, **làm** vườn, **lập** vườn. *Cultiver le riz*, (*un champ*) làm ruộng

Cultiver les vertus, giữ nhơn-đức; tu nhân tích đức, c. *Esprit cultivé*, trí có luyện-tập.

culture n. f.: sự trồng-trặc. *Culture du mûrier*, sự trồng dâu.

cumuler v. a.: chồng (vun) đống; kiếm nhiều chức (việc).

cunéiforme adj.: có hình như cái nêm, cái đinh. *Écriture cunéiforme*, chữ viết hình như cái đinh.

cupidité n. f.: sự tham-lam, ham-hố; lòng (tình) tư-dục.

curage n. m.: sự vét cho sạch. *Curage d'un puits, d'un canal*, sự vét giếng vét kênh.

curatelle n. f.: chức (phận) kẻ lãnh lo cho kẻ chưa tới tuổi hay-hay vắng-mặt; kẻ giữ việc, coi việc.

cure n. f.: (sự lo; sự giữ-gìn coi-sóc); sự chữa (trị) bệnh; sự coi sở họ; nhà thầy bổn-sở ở. *Il n'a cure de rien*, nó không-có lo gì hết. || *Cure difficile*, bệnh khó làm (trị, chữa). || *Desservir une cure*, coi một sở họ.

curé n. m.: thầy bổn-sở (cha sở), (thầy-cả chính quyền coi-sóc một họ).

cure-dent n. m.: cây xỉa răng *ou* tăm xỉa răng.

cure-oreille n. m.: cái váy (ngoáy) tai.

curer v. a.: vét (cho sạch). *Curer un puits*, vét giếng. || *Se curer les dents*, xỉa răng.

curieusement adv.: cách kĩ-càng; cách lục-tặc.

curieux, euse, adj.: ham, lục-tặc, lúc-láo, dị (dị-kì, dị-cục), lạ (lạ-kì). *Curieux d'apprendre*, ham học. *C'est bien curieux*... thiệt là lạ....

curiosité n. f.: sự (tính) lục-tặc, tánh hay tọc-mạch; của (đồ). *Poussé par la curiosité*... bởi lục-tặc nó bắt...

cursif, ive adj.: (hay chạy); thảo-tháu (về chữ). *Ecriture cursive*, chữ tay viết, chữ viết thảo (thảo, vướng...).

cutané, e adj.: thuộc về da, (phu, c.). *Maladie cutanée*, bệnh ngoài da (ghẻ, chốc...).

cuve n. f.: thùng lớn, thùng chứa.

cuvette n. f.: chậu, thau rửa mặt.

Cuvette

cycas n. m.: cây thiên-tuế.

cycle n. m.: vòng, con giáp; tuần thứ. *Cycle dénaire*, thập can, thiên cang. *Cycle duodénaire*, thập nhị địa chi, c.; con giáp. *Cycle sexagénaire*, lục giáp (= lục thập giáp-tí), vận niên lục giáp.

cyclone n. m.: gió troốc; trận gió troốc.

cygne n. m.: con thiên-nga; hoàng cốc; con hạc, bạch hạc.

Cygne

cylindre n. m.: ống thẳng; trục tròn, trục lăn (cho dẻ đường). *Cylindre à lustrer*, trục giồi láng.

cymbale n. f.: chập-choả; nao-bạt, chủm-chuẹ, T.

cynique adj.: thuộc về con chó. *Être cynique dans son langage*, hay nói tục-tĩu. *Homme cynique*, người trây-trúa.

cyprès n. m.: cây dương (bạch dương, c.); cây tùng, cây bá, cây tùng-bá.

Cyprès

bord loc. adv. : trước hết ; trước

gue n. f. : ứ gươm ao) vắn, dao giắt.

Dague

hlia n. m. : cây bông- ic tây.

Dahlia

igner v. n. : khứng, oái-thương (hạ cố, c.). *e fils de Dieu a daigné habiter parmi nous,* on Đức Chúa Trời đã hứng ở giữa ta.

ailleurs loc. adv. : mà lại. V. **ailleurs.**

im n. m. : con hươu (con bè, T.) rc.

Daim

Dais

ais n. m. : bàn (rạp, tàn) kiệu mình Chúa.

dalle n. f. : đá lót (lát, T.) nhà.

dalmatique n. f. : áo lễ thầy phó tế mặc ngoài.

dame n. f. : bà ; tên lá bài, tên con cờ kia. *Notre-Dame,* (bà ta) Đức Chúa Bà. || *Faire la grande dame,* làm bộ bà lớn ; làm kiêu làm cách, làm điệu (thái-thẩm).

damier n. m. : bàn cờ mụ, cờ hùm, cờ gánh, cờ vây.

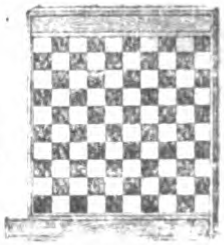
Damier

damnation n. f. : án phạt đời-đời trong địa-ngục.

damné, e adj. : kẻ sa địa-ngục, mắc hình-phạt địa-ngục. *Souffrir comme un damné.* (chịu khốn như người sa địa-ngục) = đau-đớn cực-khổ quá chừng.

damner v. a. : phạt.

dandiner v. n. : đánh đồng-xa một cách dị-cục. || *Se dandiner,* đi lắc vai, nhún mình vúc-vắc.

danger n. m.: sự hiểm-nghèo, sự cheo-leo. *Courir le danger*, liều mắc **hiểm-nghèo**. *Être en danger*, mắc (sự) **hiểm-nghèo**.

dangereusement adv.: cách hiểm-nghèo. *Dangereusement malade*, đau **nặng**, đau **gần chết**.

dangereux, euse adj.: hiểm-nghèo (nghèo-ngặt, nguy-hiểm, gian-hiểm, cheo-leo). *Chemin dangereux*, đường-đi **hiểm-nghèo**.

dans prép.: trong (chưng). *Dans une heure*, **trong** một giờ nữa. *Dans l'espace de dix ans*, **nội trong** mười năm.

danse n. f.: sự múa; sự nhảy-múa.

danser v. n., a.: múa, nhảy-múa. || *Ne savoir sur quel pied danser*, (không biết **múa** chơn nào) = lưỡng-lự, không biết tính làm-sao.

danseur, euse n.: kẻ múa.

d'après loc. conj.: theo, theo như. V. **après**.

dard n. m.: lao phóng (lao bay); cây lao, cây nọc, lưỡi đòng. *Le dard d'une abeille*, cái **đọc** (**nọc**) con ong.

Dard

darder v. a.: đâm *ou* phóng lao; phóng. *L'abeille darde son aiguillon*, con ong nó xửng cái **nọc** nó **đút**. || *Le soleil darde ses feux*, mặt-trời **nổi lửa thé-lè**.

dartre n. f.: lác; lang-ben. *Dartre farineuse*, **lác** xùi.

date n. f.: ngày tháng năm (đề vô tờ-giấy thơ-từ). *De nouvelle (fraiche) date*, mới. *Une amitié d'ancienne (de vieille) date*, tình **cũ** ngãi **xưa**, bạn **cũ**.

dater v. a., n.: đề ngày; kể từ ngày... *À dater de ce jour*, kể từ ngày hôm nay (sấp tới, kể đi).

datif n. m.: quyền-biến chỉ cho. *Le mot est au datif*, tiếng đặt quyền biến chỉ cho.

datte n. f.: trái chà-là.

dattier n. m.: cây chà-là.

Dattier

daube n. f.: (cách nấu đồ dần đi đã, ướp rồi bỏ vô chảo đậy kín mà um nó đi), thịt um. (Hâm-Minh)

dauber v. a.: đấm; dần; đánh mắng-nhiếc, chê-cười; đánh lộn || *Se dauber*, đánh lộn (với nhau).

dauphin n. m.: cá nược.

Dauphin

davantage adv.: nữa; hơn; bao nữa.

de prép.: bởi; từ; bằng; về; khi. *Issu de parents pauvres*, sinh bởi cha mẹ khó-khăn. *De jour en jour*, càng ngày càng... *Vase de porcelaine*, bình **bằng** sành.

dé n. m.: (bao chụp đầu ngón tay mà đẩy kim khi may); bao tay mà may.

Dé à coudre

dé n. m.: con (hột) tào-cáo (con thò-lò, T.); cờ nút. *Jouer aux dés*, đánh **tào-cáo**; đánh **thò-lò**, T.

Dé à jouer

débâcler v. a., n.: mở ra; dẹp cho trống.

déballer v. a: mở ra, khui ra (thùng, gói, bó...).

débandade n. f.: sự mở đồ rịt ra, sự tháo ra. *À la débandade* loc. adv.: bậy-bạ, lộn-lạo.

débander v. a.: mở đồ rịt ra, xuống (giàng, cung). *Débander*

arc, xuống cung (giàng). || *Les troupes se débandèrent*, quân đồ; (tan) ra.

barbouiller v. a: rửa mặt. *Se barbouiller*, rửa mặt rửa mũi.

barcadère n. m.: bến, (bến ghé). *débarcadère*, nơi bến.

barquement n. m.: sự lên bờ. *troupes de débarquement*, binh lên bờ.

barquer v. a., n: đem lên bờ (ly dưới tàu thuyền mà đem lên). *débarquer des marchandises*, cất ng lên. *Débarquer des troupes*, binh lên đất (bờ). *Les passagers débarquèrent*, những người á-giang lên bờ.

barras n.m.: cái làm cho rảnh ảnh-rang). *Le voilà parti, quel débarras!* nó đi đi rồi, mới rảnh, ay a!

barrasser v. a: làm cho rảnh-ng. *Débarrasser le chemin*, dẹp ho rảnh đường đi. || *Se débarrasser de qqn*, rảnh khỏi người nào.

barricader v. a.: phá rào đi; há đồ rấp (bít) đường đi.

bat n. m.: sự cãi lẽ.

bâter v.a. mở (cất) bành đi.

battre v.a.: cãi *Débattre le prix d'un objet*, cãi nhau về giá đồ gì trả giá-cả.

bauche n. f.: sự ăn-uống vô-độ; ự hoang đàng (tửu sắc).

bauché, e n.: kẻ hoang-đàng mê-đắm tửu sắc.

baucher v. a..: làm cho hoang mê-tửu-sắc); dỗ-dành. *Débauché par de mauvaises compagnies*, cầu ui theo chúng bạn mà hư, (hoang-đàng). || *Se débaucher*, hoang; mê-đắm tửu-sắc; ăn-chơi vô độ.

débile a. j.: yếu, yếu-đuối.

débilité n. f.: sự yếu-đuối.

débiliter v.a.: làm cho yếu đi. *Débiliter l'estomac*, làm cho yếu tì-vị. || *Se débiliter*, yếu đi, ra yếu.

débit n. m.: sự bán lẻ; sổ biên hàng bán ra hay-là bạc tiền đã giao (trả) cho ai; sự bửa củi, sự ra vóc (dọn) cây; cách nói, cách đọc. *Un débit de marchandises diverses*, sự bán hàng-xén. *Un débit facile*, bán đắt,

débitant, e n.: kẻ bán lẻ.

débiter v. a.: bán lẻ; cắt (vở, cưa) khúc ra; đọc, nói ra. *Débiter sa marchandise*, bán chạy hàng; bán đắt. *Débiter des vers*, đọc thơ, nói thơ.

débiteur, trice n.: kẻ mắc nợ.

déblai n. m.: sự lấy đất bớt đi; đất đào lấy bớt đi; đất ban.

déblatérer v. a.: hay nói; nói lung (hung) về... *Déblatérer contre qqn*, nói hung về ai.

déblayer v. a.: lấy đi (dọn đi) cho rảnh: đào đất (mà đem đi chỗ khác). *Déblayer une rue*, làm cho rảnh (trống) đường.

débloquer v. a.: làm cho thôi vây; giải vây, mở vây.

déboiser v. a.: phá (đốn, cất) cây đi cho trống; vỡ đất, phá rừng. *Montagne déboisée*, núi trọi cây, núi đã phá (đốn) cây đi hết.

déboîter v. a.: trặc xương; tháo ra, làm cho trật đi. *La chute lui a déboîté l'épaule*, nó té nó trặc (xương) vai đi. || *Se déboîter*, sổ ra; trật đi.

débonder v. a.: tháo (rút) lù (cống). *Débonder un tonneau*, tháo lù thùng. *L'eau a débondé...*, nước nó chảy (rút) đi.

débonnaire adj.: hiền-lành quá (hay dung).

débordement n. m.: sự tràn, sự ngập.

déborder v. n., a.: ngập, tràn ra; (trào ra); trề (trờm, lòi) ra. *La rivière a débordé deux fois*, sông nó **ngập (tràn)** hai lần.

débouché n. m.: đường trổ ra (ngả *ou* ngõ ra); phương-thế. *Les produits y abondent sans aucun débouché au dehors*, chỗ ấy đồ thổ-sản nhiều lắm mà không có **ngõ bán (thông)** ra ngoài.

déboucher v. a., n.: mở (rút) nút ra; kéo ra, đổ ra *L'armée débouche des montagnes dans la plaine*, đạo binh ở trong núi **kéo** ra đồng trống, *Le Mékong débouche dans la mer de Chine*, sông lớn (Cửu-long) **đổ** ra biển Nam-hải.

déboucler v. a.: mở khóa gài ra. *Déboucler une ceinture*, **mở khóa gài** dây lưng ra.

débourber v. a.: kéo ra khỏi bùn; vét bùn đi. *Débourber un étang*, **vét bùn** dưới ao lên.

débourrer v. a.: lấy đồ dồi (nạp) ra. *Débourrer un fusil*, **xoi** lòng súng; **váy thuốc đạn nạp** súng ra.

débourser v. a.: xuất tiền-bạc của mình ra. *Je vous rends ce que vous avez déboursé pour moi*, tôi trả lại cho anh **cái (ngữ)** tiền anh đã **xuất (trả thế)** cho tôi.

debout adv.: đứng. *Debout!* **đứng dậy!** || *Vent debout*, gió **ngược**, gió **chỉ mũi**.

débouter v. a.: bạt đơn (=không chấp đơn). *On l'a débouté de sa demande*, người-ta đã **bạt đơn** nó **đi** (*ou* **không chấp đơn**).

déboutonner v. a.: mở nút (áo) ra. *Mon habit s'est déboutonné*, cái áo tôi nó **sổ nút gài ra.**

débrailler (se) v. pron.: **trật cổ** ra. (trật bày vai bày **ngực ra**).

débrider v. a.: cởi (lột) khỏi (giàm, hàm-thiết) ra. || *Sans débrider*, không ngớt.

débris n. m.: miếng (đồ bể); hư (phá, dở ra) còn lại. *Débris d'un vase cassé*, **miếng cái bình** bể. *Débris d'un navire*, **ván** chìm **rã ra.** || *Réunir les débris de son armée*, thâu (chiêu) **tàn binh** lại.

débrouiller v. a.: gỡ (rối). *Débrouiller du fil*, **gỡ** chỉ **rối.** || *Se débrouiller*, gỡ lấy; lo **lấy.**

début n. m.: đầu (sơ, c.); **ban sơ** hồi đầu; chấm cái. *Dès le début*, hồi **mới ban đầu.**

débuter v. n.: làm cái; **mở đầu** khỉ ra. *Débuter dans le monde*, **mới** ra việc đời với **người** (thiên-hạ).

deça prép: bên nây. *En deça, par deça*, phía **bên nây.**

décacheter v. a.: dở (mở, gỡ khai, xé) thơ-từ ra; **gỡ niêm** phong thơ ra. *Décacheter une lettre*, **mở** thơ ra.

décade n. f.: chục; nguyệt tuần. *Le mois est divisé en trois décades: supérieure, moyenne et inférieure*, một tháng chia ra làm **ba tuần**: thượng **tuần**, trung **tuần, hạ tuần.**

décadence n. f.: sự sa (ngã); sự suy (suy-vi) đi. *Tomber, aller en décadence*, **ngã, suy đi.** *Époque de décadence*, đời **mạt (suy).**

décagone n. m.: hình **thập giác.**

décaler v. a.: rút đồ **chêm ra.**

décalitre n. m.: **mười litres** (ve).

décalogue n. m.: **mười giái-ràn**

ức Chúa Trời. *Les préceptes du Décalogue*, đều dạy trong **mười** iái-răn.

écamètre n. m.: một chục thước nètre).

écamper v. n. : dở trại đi, rút inh đi.

écanter v a.: lọc qua... || *Se décanter*, lóng.

écapitation n. f.: sự chém (chặt) ầu. *Peine de décapitation*, án ảm, án **chém**.

écapiter v. a.: chém đầu. *Il a été décapité*, nó đã **bị chết chém**.

écéder v. n.: chết, qua đời. *Il est décédé*, nó **đã chết** đi rồi.

éceler v. a. : tỏ (chỉ) ra; làm cho ậu ra. *Déceler le lieu où...* **chỉ** ái chỗ... **ra**.

écembre n. m.: tháng chạp năm ây.

écence n. f.: sự xứng-đáng; nghi-hễ, c.

écent, e adj.: xứng, xứng-đáng, ề-chỉnh, dễ coi, phải-phép.

éception n. f.: sự gạt; sự lầm lạc).

décerner v. a.: truyền, ra lệnh; định; **ban**, cho, cấp. *Le roi décerne des éloges*, vua **ban** khen.

décès n. m.: sự chết.

décevoir v. a.: dối (gạt, lường, phỉnh). *Il m'a bien déçu*, nó đã gạt tôi.

déchaîner v. a.: mở (tháo) xiềng ra. || *Les vents se déchaînent*, gió nó **phát** (**nổi, tuôn**) **ra**.

décharge n. f.: (sự trút gánh); sự làm cho nhẹ; sự rảnh khỏi nợ; chỗ để đồ-vặt; chỗ đổ rác-rến; hiệp (xổ) súng; sự cất hàng (lên cho nhẹ, tàu, xe). || *Témoin à décharge*, chứng chữa cho kẻ bị cáo.

déchargement n. m.: sự cất (cho nhẹ); sự xổ súng.

décharger v. a.: (cất gánh nặng đi) cất; làm cho nhẹ; xuất-xở, xổ ra. *Décharger un navire*, **cất** hàng lên **cho nổi tàu**. || *Décharger un accusé*, **chữa cho nhẹ** tội cho kẻ bị-cáo *Décharger un fusil*, **xổ** súng **đi**.

décharner v. a.: làm cho (sút) hết thịt; làm cho ốm (gầy). *La maladie l'a tout décharné*, bệnh **làm cho** nó **ốm-o gầy-mòn đi**.

déchausser v. a.: cởi giày đi; moi chơn (gốc). || *Se déchausser*, **cởi giày ra**.

déchéance n. f.: (sự ngã, rớt...) sự mất quờn = sự bị phế đi.

déchet n. m.: sự **hao** (**hớt**).

déchiffrer v. a.: (giạch số ra được) coi ra (đi), mò được, tìm ra. *Une écriture difficile à déchiffrer*, chữ khó **coi cho ra**.

déchiqueter v. a.: rạch (xẻ, rọc) ra.

déchirer v. a.: xé, làm rách. || *Déchirer le cœur, l'âme*, **xoi** lòng **bào** dạ; **làm cho đau** lòng **xót** dạ. *Les vents déchirent les nuages*, gió nó **vẹt** (**xé**) mây.

déchirure n. f.: đàng rách, đàng xé (xẻ).

déchoir v. n.: sụt; suy (trụy, c.) đi; sa-sút. *Il a déchu de jour en jour*, càng ngày nó càng **sút** (**suy**) lần **đi**.

décider v. a.: định, quyết-định. *Décider une affaire*, **định** việc. *Homme décidé*, người **quyết chí** (**đã nhứt định**).

décigramme n. m.: phần thứ mười trong một **gramme**.

décilitre n. m.: phần thứ mười trong một **litre**.

décimal, e, aux adj.: cứ mười làm gốc. *Système décimal*, phép **cứ mười mà phân ra**. *Fraction décimale*, số lẻ bẻ vụn ra **làm mười**.

décimer v. a.: cứ mười bắt (lấy, giết, thâu) một; (thập phần thủ nhứt, c.). *Le feu de l'ennemi décimait ce régiment qui restait inébranlable*, súng giặc bắn cơ binh ấy **mười phần chết hết một** mà nó không rúng (nao).

décimètre n. m.: một tấc, (một phần thứ mười trong một thước).

décisif, ive adj.: nhứt-định, quyết, hẳn, ắt.

décision n. f.: lời (tờ) nghị-định; sự nhứt-định (quyết chí). *Décision ministérielle*, **tờ** (lời) bộ **nghị**. *Prendre, former une décision*, liệu định.

déclamation n. f.: nghề (phép, cách) nói *ou* đọc có bộ-vận có giọng có cung.

déclamer v. a.: nói (đọc) có cung-cách bộ-vận.

déclaration n. f.: sự khai ra; lời (chiêu) khai; sự xưng (tỏ) ra. *Déclaration écrite*, tờ **sao-khẩu, khẩu-tiêu** (chiêu).

déclarer v. a.: khai ra; tỏ ra. *Déclarer ses intentions*, **tỏ** ý mình **ra**. *L'orage se déclare*, **nổi** dông; **phát** dông-gió.|| *Ennemi déclaré*, nghịch **chán-chường**.

déclasser v. a: để ra ngoại sổ. || *C'est un déclassé*, nó là **người thất-học**, (lở ông lở thằng).

déclin n. m.: sự xiên (oam). *Déclin de la lune*, **hạ** huyền, c. *Le déc du jour*, bóng **xế, xế chiều**.

déclinaison n. f.: sự xiên (x cách chia tiếng **tên-kêu Lati** ra nhiều thế quyền-**biến kh** nhau.

décliner v. n., a.: xiên (xẹo, oa xế đi; tránh, không chịu. *Ce vi lard décline tous les jours*, ô già nầy càng ngày càng **yếu**.

déclouer v. a.: tháo đinh **ra**. || *déclouer*, sút, sổ đinh đóng đi

décocher v. a.: (buông lẩy) b ra. || *Décocher une épigram* làm thơ biếm.

décoction n. f.: sự sắc (thuố nước (thang, c.) thuốc.

décoller v. a.: gỡ (lột) cái đã d đã dán ra *Décoller une étiqu de bouteille*, **gỡ** (**lột**) nhãn ve

décoller v. a.: chém cổ.

décolleter v. a.: trật cổ áo xuố quá bày vai ra.

décombres n. m.pl.: đồ dở n xuống còn lại.

décommander v. a.: hồi đi.

décomposer v. a.: tháo **ra**; l cho nó rời-rã ra. *Décompo l'eau*, **phân biệt** nước **ra**. *Déco poser une phrase*, **giạch** (**rẽ**) tiếng trong câu **ra**.

décomposition n. f.: sự **phân** ra từ phần; sự hư đi. *Décomp sition d'un cadavre*, sự **xác ch** nó **hư** nó **rã ra**.

déconcerter v. a.: (làm **cho** s nhịp, giọng rập-ràng đi); là cho rối (khiếp) đi.

déconsidérer v. a.: làm **cho m** (hết) trọng (trượng) đi. *Un hom me déconsidéré*, một **người h thì** (không còn ai **yêu-vì nữa**).

décontenancer v. a.: **làm ch**

khiếp (bối-rối), làm cho lộn-hột, (lộn đầu lộn đuôi), làm cho quính đi. *Si l'on me regarde, je suis décontenancé*, nếu người-ta ngó tôi, thì tôi **quính** đi.

décoration n. f.: sự chưng cho đẹp; đồ chưng, đồ trần-thiết; thưởng khuê-bài. *Décoration d'un salon*, **sự chưng đồ** trong phòng rước khách. || *Il obtient la décoration*, nó được **thưởng khuê-bài**.

décorer v. a : chưng cho đẹp; **tặng** thưởng-bài. *L'empereur l'a décoré*, hoàng đế đã ban **khuê-bài** mà **thưởng** người. *Un décoré*, kẻ **đeo khuê-bài**; kẻ **được thưởng-bài**.

décortiquer v. a.: lột, làm cho tróc vỏ. *Décortiquer le paddy*, **xay** lúa.

décorum n. m.: nghi-tiết; đều lịch-sự; phép, lễ. *Garder, observer le décorum*, giữ **lễ-nghi**.

découcher v. n.: đi ngủ dạo; (ngủ nhà người-ta).

découdre v. a.: tháo (đường may, cái đã may) ra.

découler v. n.: chảy lần-lần (dần dần) ra; rịn, nhỉ ra; **ra** bởi...

découper v. a.: cắt ra (cắt khúc, xắc ra). *Découper une volaille*, **cắt con-gà ra**.

décourageant, e, adj.: hay làm cho ngã lòng (rủn chí).

découragement n. m.: sự ngã lòng (rủn-chí). *Tomber dans le découragement*, bị **sờn lòng, rủn chí đi**.

décourager v. a.: làm cho sờn (ngã) lòng, rủn chí; làm cho nao (núng); làm cho hết ham (muốn) nữa. *Décourager qqn*, **làm cho ai sờn lòng**.

découverte n. f.: (sự dở ra) sự gặp (tìm) được. *La découverte de la boussole*, cái **sự tìm được** các địa-bàn.

découvrir v. a.: dở (nắp, đồ đậy) ra; tỏ ra; gặp (tìm) được. *Découvrir sa volonté à...* **tỏ** ý mình muốn **ra** cho... (với). *Tête découverte*, đầu **trần** (không có đội nón). || *À découvert*, trống; trần; rõ-ràng; trảng...

décrasser v. a.: làm cho sạch (đất, dơ). || *Décrasser qqn*, **phá** ngu; **làm cho ra dinh** một chút (hếtquê).

décrépit, e adj.: già-cả, lụm-cụm.

décrépiter v. n.: nổ lộp-bộp (về muối bỏ vô lửa).

décrépitude n. f.: sự gia-cả, (tuổi hạc). *Décrépitude prématurée*, **sự già** háp.

décrescendo adv.: lần-lần xuống; bớt dần-dần.

décret n. m.: mạng, lệnh; chiếu, chỉ-dụ, sắc. *Un décret du ciel, de la Providence*, **mạng** trời, thiên **lý**, c. *Rendre un décret*, ra **lệnh**, hạ (giáng) chỉ, c.

décréter v. a.: ra (hạ) chỉ-dụ. *Décréter une levée en masse*, **chỉ ra dạy** bắt lính cho đông.

décrier v. a.: cấm không cho xài tiền nào hay-là bán hàng gì; làm cho mất tiếng tốt.

décrire v. a.: vẽ ra; chỉ cắt-nghĩa ra. *Décrire une courbe*, **vẽ** vòng cầu.

décrocher v. a.: mở xuống (cái đã móc lên). *Rideau décroché*, màn **sút móc xuống**.

décroître v. n.: hạ (giựt) xuống. *Les jours décroissent*, ngày nó **vắn lần-lần (dần-dần)**.

décrotter v. a.: chùi (lau) cho hết dơ (lấm).

décrue n. f.: sự giựt (rặc) xuống. *Décrue des eaux*, sự nước **rặc** (giựt) **xuống**.

déculotter v. a.: cởi (lột) quần ra.

décupler v. a.: bội xấp (bằng) mười.

dédaigner v. a.: không khứng; chê; khinh không thèm, không sá. *Ne dédaignez personne*, đừng có **khinh** ai hết.

dédaigneux, euse adj.: *Un air dédaigneux*, bộ **kiêu-cách** (**thái-thẩm, khi-bạc, làm-sỉnh**...).

dédain n. m.: sự chẳng khứng; cách khinh-khi (khi-bạc).

dedans adv.: ở trong; vô, vào trong... *En dedans*, **ở trong**; hỏm vô. *De dedans en dehors*, **ở trong** ra ngoài.

dedans n. m.: phía trong (cái ở trong) *Le dedans d'une maison*, cái **phía ở trong** nhà.

dédicace n. f.: sự dâng (kiếng, kính); sự làm phép nhà-thờ; lễ khánh-tán nhà-thờ.

dédier v. a.: dâng kiếng (kính). *Dédier son livre à qqn*, gởi sách mình mà **kiếng** người nào.

dédire v. a.: chối cái đã nói đi. || *Se dédire*, mình nói ra rồi lại chối đi. (phản ngôn, c.); nói ngược, nói trặc.

dédommager v. a.: bồi (thường, đền) lại. *Dédommager qqn de toutes ses pertes*, **bồi-thường** mọi phần thiệt-hại lại cho ai.

dédoubler v. a.: rẽ cái đôi cái cặp ra = tháo ra; phân (chia) ra. *Dédoubler un habit*, **tháo** áo lót **ra**.

déduction n. f.: sự trừ (rút bớt ra), sự giảm; lý kết. *Demander une déduction*, xin **giảm-bớt**. || *Une déduction fausse*, **lời câu kết bậy**.

déduire v. a.: trừ đi; **kết, luận-lý**.

déesse n. f.: bụt nữ, thần nữ.

défaillance n. f.: sự yếu, (**bủn-rủn** mỏn sức); sự ngất (chết giấc) đi; sự rủn-chí.

défaillir v. n.: bủn-rủn, xỉu đi mỏn đi. *Je l'ai vu défaillir dans les bras de sa mère*, tôi thấy nó **té xỉu** trong tay mẹ nó.

défaire v. a.: mở (tháo) ra; thắng (trận). *Défaire l'ennemi*, **thắng** kẻ nghịch. || *Se défaire d'une personne*, **tháo-trút** cho khỏi (rảnh) người nào.

défaite n. f.: sự thất trận, sự bại trận, sự thua; sự đắt; sự chừa mình.

défalquer v. a.: (cắt đi) trừ đi, bớt đi.

défaut n. m.: sự thiếu; tật, chứng nết. *Faire défaut*, **thiếu**. || *Les défauts du corps*, **tật, cái xấu** trong mình.

défaveur n. f.: sự mất tin đi; sự mắc nhạp. *Tomber en défaveur*, mắc **nhạp** (chúng không tin tưởng nữa).

défavorable adj.: không lành, không xuôi.

défection n. f.: sự trở lòng (theo phe khác); sự phản.

défectueux, euse adj: thiếu (khiếm, c.); có ti, lỗi, quấy, (không nhằm (trúng) phép).

défendre v. a.: chữa, binh, che-chở, đỡ-đùng; cấm, cấm không cho (đừng). *Fruit défendu*, trái **cấm**.

défense n. f.: sự binh; sự cấm. || *Les défenses d'un éléphant*, **ngà voi**.

Défenses d'un éléphant

éfenseur n. m.: kẻ binh-vực, kẻ bảu-chữa. *Défenseur de la patrie*, kẻ **vực** Nước.

éfensif, ive adj.: để mà chữa mà cự (hộ thân) mà đỡ. *Être, se tenir sur la défensive*, lo **cự (đỡ)**, giữ thế.

éférence n. f.: sự thảo-thuận, sự nhượng, sự kính-nhường.

éférer v. a.: ban, cho; đem ra; tùy, nhượng; báo, cáo-báo. *Déférer à l'avis de...* **tùy** (chìu) ý....

éferler v. a., n.: xổ ra; bổ sóng. *Les vagues déferlaient avec fureur*, sóng nó **bổ** ầm-ầm.

éferrer v. a.: tháo sắt ra. *Le cheval s'est déferré*, con ngựa nó **sút móng sắt** nó ra.

éfeuiller v. a.: hái lá, suốt lá, làm rụng lá. *Se défeuiller*, rụng lá.

défiant, e adj: hay ngại (nghi). *Homme fort défiant*, người **hay nghi-ngại** lắm.

déficit n. m.: cái thiếu đi (không đủ số).

défier v. a.: thách; đố; không sợ (kinh). *Défier qqn à la course*, **thách** ra chạy đua. || *Se défier de*, nghi, không tin.

défilé n. m.: đèo, ải (chỗ khó đi); sự kéo binh đi. *Un défilé étroit*, **đường** eo-hẹp. || *Le défilé des troupes*, sự **kéo** binh.

Défilé

défiler v. a., n.: rút chỉ ra; đi nối đuôi. *Défiler un collier d'ambre*, **xỏ** xâu chuỗi hổ ra. || *Les troupes défilèrent devant l'empereur*, binh **kéo** qua trước mặt hoàng-đế.

définir v. a.: chỉ rõ ra; phân-biện, c.; cắt-nghĩa rõ ra; chỉ-định. *L'Église a défini que...*, Hội thánh đã **chỉ-định** rằng...

définitif, ive adj.: chắc, nhứt-định (quyết). || *En définitive*, sau hết; nhứt-định.

définition n. f.: sự chỉ-rõ ra; (cắt-nghĩa rõ ra); sự quyết-định.

déflorer v. a.: (hái hoa) làm mất hoa con-gái.

défoncer v. a.: động đáy (thùng) đi. || *Défoncer un terrain*, **trở (lật)** đất lên.

déformer v. a.: làm hư; làm cho xấu hình (dạng đi).

défrayer v. a.: chịu sở-tổn; trả thế cho ai.

défricher v. a.: khai-phá, vỡ ra.

défroque n. f.: của kẻ chết để lại.

défroquer v. a.: (cởi lúp đi). || *Se défroquer*, bỏ dòng mà ra.

défunt, e adj., n.: kẻ chết.

dégager v. a.: làm cho khỏi mắc; làm cho rảnh; chuộc của cầm-cố lại. *Dégager sa parole*, **làm cho** mình **khỏi mắc** lời (hứa) nữa đi. || *Air dégagé*, bộ **thong-thả**.

dégainer v. a., n.: rút (gươm) ra khỏi vỏ; cầm gươm.

dégarnir v. a.: dọn đi, cất đi, lấy đi. *Dégarnir un arbre*, **tỉa bớt** nhánh cây **đi**.

dégât n. m.: sự hư-hại; sự phá-phách. *Faire des dégâts*, **phá-phách**, làm **hư-hại**.

dégel n. m.: sự tan giá; sự rã tuyết đi.

dégénérer v. n.: đốc đi, lai đi; lại giống; ra khác nòi (dòng) (bất tiếu, c.); đốc ra, hóa ra, trở nên. *Son rhume a dégénéré en catarrhe*

bệnh ho-gió nó đã **hóa nên** (**trở nên**) bệnh ho-lao.

dégonfler v. a.: làm cho xọp (cái sưng). *Dégonfler une vessie*, **làm cho xọp** bong-bóng.

dégorger v. a.: mửa ra, ói ra ; làm cho mửa ra(ói ra). || *Dégorger une gouttière*, **xoi cho thông** máng xối.

dégourdir v. a.: làm cho hết tê đi. || *Dégourdir un jeune homme*, **làm cho** con trẻ **ra dạn-dĩ** (hết cóng-róng, nhát-sợ đi).

dégoût n. m.: sự nhàm (lờn), sự chán; sự không ưa (chịu) nữa.

dégoûtant, e adj.: gớm, nhờm.

dégoûter v. a.: làm cho nhàm (lờn, chán) không thèm không muốn nữa. *Dégoûté du monde*, **chán (nhàm)** đời.

dégoutter v. n.: nhỏ giọt; chảy; dột.

dégradation n. f.: (sự hạ bậc xuống; sự sụt (bậc lần-lần); sự giáng chức (giáng cấp); sự cất chức, lột chức; sự hư (làm hư). *Dégradation militaire*, phép **khử quan (chức)** (đặng có làm tội).

dégrader v. a.: (giáng cấp, c.); hạ xuống; cất (cách, lột) chức; làm hư. *Il craint de se dégrader en...* nó sợ... thì **hèn** *ou* **nhẹ thể nó đi.**

dégraisser v. a.: (lấy mỡ ra) làm cho bớt béo (lờn) đi.

degré n. m.: bậc ; nấc, (thang) độ; phẩm, cấp, đẳng, c. *Degré de comparaison*, **bậc** so-sánh (tiếng phụ-triếu). || *Parents de quatre degrés*, bà-con bốn **đời.**

dégrever v. a.: giảm (chuẩn giảm cho nhẹ bớt). *Dégrever les rizières*, **giảm** thuế ruộng.

dégringoler v. n.: té nhào xuống, lăn xuống.

dégriser v. a.: làm cho **hết say** (tỉnh rượu); dã rượu.

dégrossir v. a.: làm cho **bớt to** (lớn) đi; phá ngu. *Dégrossir un élève*, **phá ngu** học-trò.

déguenillé, e adj.: rách-rưới; lang-thang.

déguisement n. m.: lốt, đồ để giả dạng. *Sans déguisement*, **không** giấu-giếm, ngay, chán-chường, minh-bạch.

déguiser v. a. giả dạng (mặc lốt (đồ) khác mà giả cho người-ta đừng có biết mình); tráo, trớ, giấu-đút. *Déguiser sa voix*, giả tiếng nói.

déguster v. a.: nếm.

déhonté, e adj.: chai-đá, trơ-tráo không biết mất-cở.

dehors adv : ngoài, ở ngoài. *Le dehors d'une porte*, **phía ngoài** cái cửa.

déjà adv.: đã... rồi.

déjection n. f.: sự xuất-xở (xổ) ra ; cứt, phân.

déjeter (se) v. pron.: vạy (cong, oam) đi.

déjeuné hay-là **déjeuner** n. m.: bữa ăn cơm sớm-mai. *Le déjeuné est servi (prêt)*, **cơm** đã **dọn** rồi.

déjeuner v. n.: ăn cơm sớm-mai.

déjoindre v. a.: tháo (mở) **ra.**

déjouer v. a., n.: lật độ, trừ mưu (làm cho trật, cho bậy tuồng đi); đánh mà xấu hên.

delà prép.: bên kia (từ đó). *Au delà des mers*, **bên kia biển.**

délabrer v. a.: làm hư. *Estomac délabré*, tì-vị **yếu** (ngưng, ăn ít (lâu) tiêu).

délai n. m.: hạn, chừng; kì. *Citer*

qn à bref délai, đòi người nào gấp.

délaisser v.a.: bỏ, (rãy) đi, bỏ tất-tưởi (không màng tới...). *Vous me délaissez*, anh **bỏ** tôi **bơ-vơ tất-tưởi**.

délasser v.a.: làm cho khỏe (hết mệt đi); nghỉ. *Rien ne délasse mieux que le sommeil*, không chi **khỏe** cho bằng ngủ.

délation n. f.: sự cáo (thưa, mách miệng).

délayer v.a.: ngâm, mài ra. *Délayer de l'encre*, **mài** mực.

délecter v. a.: làm cho vui-sướng.

délégation n.f: sự sai-cử (sai-cắt), quyền thế-hành. *Par délégation du roi*, bởi **lệnh** vua **sai**... (đặt).

déléguer v.a.: sai-cắt; khiến; phú, nấy quyền.... sai (cho) thế hành, quyền-hành. *Les délégués*, **phái** viên; **sứ**; kẻ **thế-hành**.

délétère adj.: độc (hại). *Gaz délétère*, khí **độc**.

délibératif, ive adj.: hay bàn, được phép bàn-luận. *Voix délibérative*, tiếng được bàn (phép được nói vô, được bàn-luận).

délibérer v. n.: bàn-luận, tính-toán, lo-liệu. || *De propos délibéré*, **cố ý**, **tiềm** tâm.

délicat, e adj.: mảnh, mịn; dịu-dàng. *Il est fort délicat sur le manger*, nó **hay** **éo-náu** trong sự ăn uống lắm. *Affaire délicate*, việc **khó** (tính liệu).

délicatesse n. f.: sự dịu-dàng, mịn-màn. *La délicatesse de la peau*, **cái mịn** nước da.

délice n.m., **délices** n.f. pl.: sự vui-sướng; sự khoái lạc.

délicieux, euse, adj.: vui-sướng; ngon. *Vin délicieux*, rượu **ngon**.

délié, e adj.: mỏng, mảnh, nhỏ.

délier v.a.: mở (cái buộc) ra; tháo ra. || *Le pouvoir de lier et de délier*, phép buộc **mở** = quyền **tha** bắt.

délimiter v.a.: phân giái (giới), hạn; chỉ ranh, cắm mộc-giái. *Délimiter un terrain*, **cắm ranh** đất; **đóng mộc-giái** miếng đất.

délinquant, e n.: kẻ phạm, kẻ có lỗi, kẻ trái phép (trái lệ).

délire n.m.: sự sảng (sảng-sốt), sự nói sảng (mê, bất-tỉnh).

délirer v. n.: nói sảng, mê hoảng-hốt; sảng-sốt.

délit n. m.: tội, lỗi; đều lỗi, đều sai; bề trái viên đá.

délivrance n. f.: sự cứu; sự giao (trao) cho.

délivrer v. a.: cứu; giao (trao). *Délivrer de prison*, **cứu** cho khỏi tù-rạc.

déloger v. n.: thôi ở dọn đi chỗ khác. *Déloger l'ennemi*, **đuổi** giặc **chạy-đi**.

déloyal, e, aux adj.: gian, gian-ngược; sái (trái) phép. *Homme déloyal*, người **gian-ngược**. *Procédés déloyaux*, phương-thế **trái-phép**.

déloyauté n. f.: sự gian-ngược.

déluge n. m.: lụt, nước lụt. *Le déluge universel*, **lụt** cả, **lụt** hồng-thủy (đại hồng thủy, c.).

demain adv.: mai, đến mai; ngày mai. *Demain matin*, **đến mai** sớm.

démancher v. a.: tháo cán ra. *Démancher un couteau*, **tháo cán** dao **ra**.

demande n. f.: sự xin; sự hỏi, đều (lời) xin. *Par demandes et par réponses*, có **hỏi** có thưa.

demander v. a.: xin; đòi; hỏi; cầu. *Demander le paiement d'une dette*, **đòi** nợ. *Demander une fille en mariage*, **đi nói (hỏi)** vợ.

démangeaison n. f.: sự ngứa. *Il éprouve une démangeaison par tout le corps*, nó bắt **ngứa** cả-và mình.

démanger v. n.: ngứa.

démanteler v. a.: phá vách lũy) thành.

démarcation n. f.: sự phân (cắt) giái-hạn, chỉ ranh.

démarche n. f.: cách đi, dáng đi nước bước; bộ đi; sự lo. *Faire bien des démarches pour...* **lo** nhiều thế cho được. .

démarrer v. a., n.: mở đỏi tàu.

démasquer v. a.: cất (cổi) mặt nạ (mặt mạt, mặt nạc) đi. || *Démasquer un fourbe*, **làm cho bày** mặt gian ra.

démâter v. a : hạ cột buồm đi. làm gẫy cột buồm đi. *La tempête nous démâta entièrement*, bão nó **làm** tàu ta **đứt chẳng văng cột đi**

démêlé n. m.: sự rầy lộn (bất bình) với nhau

démêler v. a.: gỡ (rối) ra. *Démêler la vérité*, **giạch** sự thật **ra**.

démembrer v. a : xé thây (phân, phanh thây). || *Démembrer un État*, **tách** Nước **ra**.

déménager v. a., n.: dọn đồ đi.

démence n. f : sự (tánh) điên, sự khùng. *Tomber en démence*, **điên** đi, **khùng** đi, mắc **chứng khùng**.

démener (**se**) v. pron.: vùng-vẫy, giãy-giụa; ra sức, làm hết sức, chạy ngược chạy xuôi (chạy tông chạy tột).

démentir v. a.: nói người-ta nói ng thật; nói (làm) trái (nghịch) đi; chối. *Démentir sa signature*, **nói không phải** chữ mình **kẻ tên**.

démériter v. n.: không có công ơn với... *Démériter de (auprès de...) quelqu'un*, **mất tiếng** với ai ..

démesurément adv.: cách quá chừng, lắm lắm.

démettre v. a.: (để xuống) trặc; bát (đơn); thôi chức, cất (cách) chức đi. || *Se démettre le bras*, trặc cánh tay.

démeubler v. a.: cất đồ đi. *Démeubler une maison*, **cất đồ đi** để nhà không (trống).

demeurant, e n.: kẻ ở. *Demeurant à...*, ở tại...

demeure n. f.: chỗ ở. || *Mettre qqn en demeure de...* hạn kì cho người nào đặng... *Changer sa demeure, de demeure*, đổi **chỗ ở** dời đi.

demeurer v. n.: ở. *J'ai demeuré trois ans à Huế*, tôi ở Huế ba năm.

demi, e adj.: nửa; rưỡi. *Une demi-heure*, trót **nửa** giờ đồng-hồ. *Un an et demi*, một năm **rưỡi**.

demi-mort adj.: nửa chết = nửa sống nửa chết.

demi-solde n. f.: nửa phần lộc.

démission n. f.: sự thôi (từ) chức (sự xin thôi). *Donner sa démission*, **thôi đi**; **từ chức đi**.

démocratique adj.: quyền tại nơi dân, đồng-trị, dư-chánh, c. *Gouvernement démocratique*, Nhà-nước dân đồng tự-chủ lấy = dư-chánh; c.

demoiselle n. f.: (tiếng kêu con gái chưa có chồng) = **con**; nó; con chuồn-chuồn.

démolir v. a.: phá, dở đi. *Démolir une maison*, **phá nhà, dở**

démon n. m.: quỉ, ma; ma-quỉ.

démoniaque adj.: mắc quỉ-ám.

démonstratif, ive adj.: chỉ (trỏ) ra. *Adjectif démonstratif*, tiếng phụ-triếu **để chỉ ra (chỉ-trỏ)**.

démonstration n. f.: sự tỏ ra rõ-ràng; sự làm chứng thật.

démonter v. a.: tháo (dở) ra; làm cho té xuống ngựa.

démontrer v. a.: tỏ ra rõ-ràng; lấy lẽ làm chứng (chỉ ra) rõ-ràng. *Sa rougeur démontre sa honte*, mặt đỏ (phừng) **chỉ** nó mất-cỡ.

démoraliser v. a.: làm cho hư nết (phong-tục); làm cho nhát (sợ).

dénaire adj.: mười (thập, c.). *Le cycle dénaire*, thiên can; **thập** can.

dénaturer v. a.: (đổi tánh đi) = làm cho khác đi. || *Fils dénaturé*, **con bất-tiếu** *ou* **bất-hiếu**.

déni n. m.: sự từ-chối (không chịu làm cái phải làm). *Déni de justice*, **sự** quan-án **từ không chịu** xử-việc.

dénicher v. a., n.: lấy (bắt) ổ (tổ) đi. tìm ra chỗ ở...; trốn; bỏ ổ.

denier n. m.: tiền; của. *Les deniers publics*, **của** Nhà-nước; **tiền kho**.

dénigrer v. a.: (bôi đen); nói xấu cho mất danh (tiếng) đi; bỏ vạ, cáo gian; làm hư danh xấu tiếng...

dénombrement n. m.: sự kể số. *Faire le dénombrement des habitants d'un État*, lấy **sổ** dân trong Nước.

dénominateur n. m.: số phân (trong số lẻ).

dénoncer v. a.: (báo tin); cáo-báo; thưa; rao. *Dénoncer un coupable*, **cáo** kẻ có tội.

dénonciateur, trice n.: kẻ cáo-báo; kẻ hay tọc-mạch, hay mét-thót (mách-thót).

dénonciation n. f.: sự cáo-báo.

dénoter v. a.: chỉ dấu, tỏ ra. *Cela dénote un bon cœur*, cái ấy **chỉ** cái bụng (lòng) tốt.

dénouement hay-là **dénoûment** n. m.: sự ra mối; chung cuộc.

dénouer v. a.: mở (gỡ) mối ra. *Dénouer une difficulté*, **gỡ** rối.

denrée n. f.: đồ (nên ăn, như lúa gạo, khoai-củ, bắp-bẹ, đậu-mè, trái-trăng...).

densité n. f.: sự dày (rậm, đặc mịn, đậm...).

dent n. f.: răng. *Mal de dents*, đau (nhức) **răng**. *Montrer ses dents*, nhăn **răng** ra.

Dents de l'homme: 1, Incisive; 2, Canine; 3, Molaire.

denté, e adj.: có răng; có khía, có chia. *Roue dentée*, bánh xe **có khía (có răng)**.

dentelé, e adj.: cắt có răng cưa, có chia, có khía ra.

dentelle n. f.: ren.

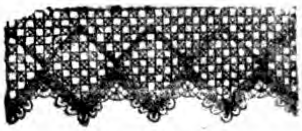
Dentelle

dentiste n. m. thầy coi răng; (hoặc sửa, làm thuốc, nhổ, bẻ...).

dentition n. f.: sự mọc răng; hồi mọc răng.

dénuer v. a.: lột trần. *Il s'est dénué de tout pour ses enfants*, người đã **tốn hết của** cho con-cái người.

dénûment n. m.: (sự trần-trụi); sự thiếu thốn mọi bề.

dépareiller v. a.: làm cho lỡ cặp ra (mất đối nhau). *Dépareiller*

un attelage, **làm cho** ngựa xe **mất xứng cặp đi.**

déparier, v. a. : làm cho lẻ cặp, chếch đôi đi.

départ n. m. : sự đi, sự trẫy đi.

département n. m. : bộ; tỉnh, hạt. *Département de la guerre*, **bộ** binh. *Département de l'intérieur*, **bộ** lại.

dépasser v. a. : qua khỏi; quá. *Dépasser ses pouvoirs*, **làm quá** quờn-phép mình **đi.**

dépêche n. f. : tờ; tin, tin báo. *Adresser, envoyer une dépêche à...*, chạy (tư) **tờ** cho... *Recevoir une dépêche*, được **tin.**

dépêcher v. a. : làm gấp; sai (gởi) gấp. || *Se dépêcher*, v. pr. : lật-đật, hối-hả.

dépeindre v. a. : vẽ ra; nói mà chỉ ra. *Dépeindre le caractère de qqn*, **chỉ-vẻ** tánh-nết người nào **ra.**

dépendance n. f. : sự thuộc về; cái phụ theo. *Être dans (sous) la dépendance de...* ở **dưới phép,** (**trong tay,** tùng-phục)...

dépendre v. n. : tùng-phục, tùy, ở trong tay (dưới phép)... *Dépendre*, tại, ở tại, cốt tại, hệ tại; ra bởi... *Cela ne dépend pas de moi*, cái ấy không-có **tại bởi** tôi mà ra đâu.

dépendre v. a. : mở (lấy) cái treo xuống.

dépens n. m. : của tốn (phần tổn-phí). *Réparer à ses dépens*, mình **chịu tốn** (**tiền**) mà sửa lại.

dépense n. f. : sự tốn. *Dépense de bouche*, **tốn** ăn, **tiền** ăn (nuôi miệng).

dépenser v. a. : tốn (phí, tiêu, i). *Dépenser son bien mal à propos*, **tốn** của vô **ích; tốn** bậy

dépérir v. n. : hư đi.

dépeupler v. a. : làm **cho điêu-tá** đi; làm cho người-ta **đi đi.** *D peupler un étang*, **tát hết cá đư** bàu **đi.**

dépister v. a. : theo dấu **dượ** (gặp thịt); đi mất (biệt) **đi, ngư** đi sau không biết đâu (dấu) **m** theo.

dépit n. m. : sự hờn (**không bằn** lòng). *Je le ferai en dépit de lu* nó không chịu **mặc nó tôi cũn** sẽ làm.

dépiter v. a. làm cho **giận;** là mếch lòng.

déplacer v. a. : dời (đổi) (**sái ch** đi). *Ce que vous dites là est fo déplacé*, cái đều anh nói đó th là **sái** (**không nhằm phép**) **lắm.**

déplaire v. n. : không đẹp lòng, mếch lòng, không vừa ý.

déplorable adj. : đáng **thương** tiếc (thương-khóc, **thương** hại (thương xót); khốn-nạn.

déplorer v. a. : khóc-than; **nan** trách, than-van... *Déplorer la perte de qqn*, **khóc-thang thương** tiếc người nào mất.

déployer v. a. : mở ra, xổ **ra.** *Déployer les voiles, les étendards*, **xổ** buồm, **xổ** cờ **ra.** *Déployer les ailes*, **giương** cánh.

déplumer v. a. : nhổ lông.

dépolir v. a. : làm cho **hết láng** (trơn) đi.

dépopulation n. f. : sự **điêu-tán** (dân-cư).

déporter v. a. : đày (**lưu**) **đi : phân-sáp.** *Un déporté*, kẻ **bị đày.**

déposer a. v. : để (hạ) **xuống; để;** cất chức (giáng, **cách,** c.); rặc, lóng (cáu); **làm chứng, khai; gởi.**

Ce vin a déposé beaucoup de lie, rượu nầy nó **lóng** cáu nhiều lắm.

épositaire n.: kẻ lãnh của gởi.

éposition n. f.: sự cất (lột) chức đi; hạ (phế) xuống; lời khai; chầu-chiêu, c. *Déposition d'un roi,* sự hạ *ou* phế vua.

éposséder v. a.: lấy đi (cất phép được làm chủ đi).

épôt n. m.: sự để; sự gởi; của gởi; chỗ để; chỗ trử; chỗ trú binh; binh trú; cáu, cặn lóng (uống).

époter v. a.: sang chậu; sang bình (ve).

épouille n. f.: lốt (da vật đã lột ra); xác chết, thây ma; của đã bắt được (khi đánh giặc).

épouiller v. a.: lột trần ra. *Arbre dépouillé de ses feuilles,* cây trụi lá.

épourvoir v. a.: (cất đồ dự-bị đi). || *Au dépourvu,* loc. adv.: thình-lình không có dự trước).

épravation n. f.: sự hư (sự làm cho hư). *Dépravation des mœurs,* sự **hư** phong-tục; sự **mất** nết (trắc nết).

épraver v. a.: làm hư, làm cho ra xấu. *Jeunesse dépravée,* con-trẻ **hoang** (**hư**).

épréciér v. a.: hạ (bớt) giá đi; làm cho ra hèn đi.

lepuis prép.: từ. *Depuis quand?* từ khi (hồi) nào? *Depuis que je l'ai vu,* từ khi tôi gặp nó.

léputation n. f.: chức thông-nhơn (phái-nhơn); sứ.

léputé n. m.: đại-phái, c.; sứ, khâm sai *ou* khâm phái. *Chambre des députés,* hội **thứ-dân** (**thứ-dân** viện, c.).

Insigne de député

déraciner v. a.: nhổ... lên; làm cho trốc gốc (rễ).

dérailler v. n.: trật đường sắt.

déraisonnable adj.: phi (trái, nghịch lẽ) lý.

déraisonner v. n.: nói bậy, nói sai (không nhằm lẽ, lý).

dérangement n. m.: sự bậy đi (sái); sự làm cho lộn-lạo (rối).

déranger v. a.: làm rối; (làm cho sái hàng sái chỗ đi); làm rộn; để sái chỗ. *Déranger qqn,* **làm rầy** (rối), **làm cho** ai **mất công, làm cho** ai **phải dậy** (đi) đi chỗ khác.

dérèglement n. m.: sự bậy tuồng; sự sái thường đi; sự ăn-ở hoang-đàng bậy-bạ.

dérider v. a.: làm cho hết nhăn da đi, (nhăn-nhó). || *Dérider qqn,* (**làm cho** ai **hết nhăn-nhó đi**) = làm cho ai vui (hết buồn đi).

dérision n. f.: sự chê-cười, nhạo-báng.

dériver v. n.: (ra khỏi bờ); bê (xiết, trôi). *Faire dériver dans les rizières de l'eau de la rivière,* **trổ** nước sông vô ruộng.

dernier, ière adj.: sau hết, rốt hết (chót). *L'an dernier,* năm **ngoái**. *Au dernier degré,* **tột** phẩm.

dernièrement adv.: mới đây.

dérober v. a.: ăn-cắp; giấu, án. *Dérober la vue..,* **án** không cho thấy... || *Se dérober,* v. pron.: tránh, trốn; đi lén (lẹn).

déroger v. n.: bãi luật đi; sửa luật lại. *Déroger à une loi,* **bãi** luật **đi**.

déroidir hay-là **déraidir** v. a.

làm cho bớt cứng, bớt tê đi; làm cho ra mềm (dịu).

dérouler v. a.: tháo (cuốn) ra. *Dérouler une pièce de soie*, **tháo** cây lụa cuốn **ra**.

déroute n. f.: sự vỡ chạy (thua trận). *Mettre une armée en déroute*, đánh đạo binh **thua vỡ chạy**.

derrière prép., adv., n. m.: đàng sau; sau; hè nhà, đít mồng. *Se cacher derrière un arbre*, núp **đàng sau** cái cây.

dès prép.: từ; vừa khi... *Dès que...* vừa khi... bởi vì... bởi chưng...

désaccord n. m.: sự không thuận, sự không ăn (rập).

désaccoutumer v. a.: làm cho mất quen.

désagréable adj.: không-có vui, không-có đẹp; vô duyên. *Figure désagréable*, mặt **xấu** (vô duyên = doan).

désagrément n. m.: sự không bằng lòng; sự buồn; sự bất-bình; sự khó-lòng.

désaltérer v. a.: làm cho đã khát. || *Se désaltérer*, đã khát, hết khát.

désappointement n. m.: sự trật (sái) ý mình tưởng (đều mình trông) đi; sự lỡ cuộc.

désapprouver v. a.: không chịu (không ưng, không đành); chê, lấy làm xấu.

désarmer v. a., n.: cởi khí-giái đai-giáp ra; thâu khí-giái đi. bãi binh. || *Désarmer la colère*, **làm cho nguôi giận đi**.

désastre n. m.: (vì tinh nghịch = số-vận xấu); sự khốn-nạn, (tai-nạn, tai-vạ, tai-biến, tai bay họa gởi); sự hư-hại.

désastreux, euse adj.: khốn-nạn.

désavantage n. m.: sự thua-sút; sự hại (thiệt-hại).

désavouer v. a.: chối đi; từ-chối.

descendance n. f.: dòng-dõi; con cháu.

descendant, e adj., n.: xuống; con-cháu (hậu-duệ, c.). *Les descendants des Lê*, **con-cháu nhà Lê**.

descendre v. a., n.: xuống (hạ, c.). *Descendre d'une montagne*, ở trên núi **xuống**. *Descendre à terre*, lên bờ. || *La mer (l'eau) descend* nước **ròng** (giựt). *Descendre un cercueil dans la fosse*, **hạ rộng**.

description n. f.: sự vẽ-vời ra; bài (nói) chỉ-vẽ ra, bài điệu. *Description d'un paysage*, **tả cảnh** (sơn-thủy **điệu-vịnh**, c.), **phong-cảnh vịnh**, c.

désemplir v. a., n.: làm cho bớt đầy; rảnh bớt, rộng bớt.

désenclouer v. a.: tháo đinh (đóng) ra.

désencombrer v. a.: dẹp cho rảnh-rang.

désenfler v. a., n.: làm cho xọp (hết *ou* bớt sưng đi); xọp đi.

désennuyer v. a.: làm cho hết buồn-rầu bực-bội (làm cho khuây-lảng).

désert n. m.: chỗ (xứ) vắng-vẻ; rừng-bụi quạnh-hiu (không có ai ở).

déserter v. a., n.: bỏ. *Déserter la maison paternelle*, **bỏ nhà cha mẹ** (mà đi).

déserteur n. m.: kẻ bỏ; lính đào (trốn qua đầu giặc).

désertion n. f.: sự bỏ mà đi; tội đào-tị (hoặc qua đất ngoại quốc, hoặc bỏ binh-ngũ mà trốn; hoặc qua đầu giặc).

désespérer v. n.: ngã (sờn) lòng (không trông cậy). *Désespérer*

du succès, **hết trông** được việc.

désespoir n. m. : sự mất trông-cậy; sự rủn chí, sự ngã lòng trông-cậy.

déshabiller v. a. : cởi (lột) áo ra; cởi (lột) trần ra. || *Se déshabiller*, **cởi áo ra.**

déshériter v. a. : cất ăn phần gia-tài đi; từ đi (không cho ăn gia-tài).

déshonnête adj. : (thô-tục) trái (sái) phép.

déshonneur n. m. : sự ô-danh xấu tiếng; sự nhục.

déshonorer v. a. : làm cho ô-danh mất tiếng; làm xấu-hổ; làm nhục.

désigner v. a. : chỉ ra.

désinfecter v. a. : làm cho đi (hết) hơi độc.

désintéressement n. m. : sự không vì lợi; sự bất kể lợi; đức thanh-liêm.

désintéresser v. a. : không trả lời (trả vốn mà-thôi).

désir n. m. : sự ước-ao; sự ham-hố. *Brûler du désir de...*, nong-nả **ước-ao** cho đặng...

désirer v. a. : ước-ao (mơ-ước, ham-hố, muốn). *Il désire vous parler*, nó **muốn** nói với anh.

désireux, euse adj. : ước-ao, muốn hết sức; ham. *Désireux de vous plaire ..*, **muốn** (**ước-ao**) cho đẹp lòng ông.

désister, (se) v. pron. : bỏ, thôi đi.

désobéir v. n. : không vưng lời (bất tuân, c.). *Désobéir aux ordres du roi*, **không vâng** lệnh vua dạy.

désobéissance n. f. : sự bất tuân; sự **không vưng lời.**

désobéissant, e adj. : kẻ không vâng **lời** (**chịu lụy**).

désœuvré, e adj. : không lo việc gì, vô sự vô lự; rảnh, ở nhưng, ở không.

désolation n. f. : bản-đãng; sự đồi-tệ (tồi-tàn), sự tàn-hại hư-nát.

désoler v. a. : phá-phách (làm hư-nát tàn-hại); làm cho tồi-tàn, sầu-não. *Je suis désolé de...*, tôi **rầu** (**buồn**) vì...

désordonné, e adj. : lộn-xộn; (lạo-xạo), bậy-bạ; vô-độ, quá. *Un appétit désordonné*, sự thèm **quá.**

désordre n. m. : sự bậy-bạ (lộn-xộn, rối-rắm, không có thứ-tự); sự loạn, động; bậy, sái phép. *Vivre dans le désordre*, ăn-ở **bậy.**

désorganiser v. a. : (làm cho sái cốt-cách nề-nếp đã lập đi); làm hư, làm cho bậy đi.

désorienter v. a. : (làm cho mất (bậy) hướng); làm cho lộn đường (không biết ngõ nào mà **đi**); làm cho khiếp viá. *Il est tout désorienté*, nó **quính** (**khiếp**) đi.

désormais adv. : từ nầy về sau (sấp tới, sấp lên); tự tư dĩ hậu, c.

désosser v. a. : lấy xương ra. *Désosser un lièvre*, **rút xương** thỏ **đi.**

despote n. m. : (chủ) tự-chủ; vua toàn-quyền; kẻ muốn cai-quản kẻ khác (muốn ở trên xoáy thượng người-ta).

despotisme n. m. : quyền (quờn) tự-ý, hoành-hanh ngang-ngược.

dessaisir (se) v. pr. : nhượng (nhường); bỏ, làm mất, nới (rời) ra, lấy của mình mà trao ra... (cho...).

dessaler v. a : làm cho bớt mặn đi; xả muối đi.

dessécher v. a. : làm cho khô; phơi. || *Se dessécher* v. pr. : khô đi.

dessein n. m.: mưu; ý. *Dans le dessein de...*, có **ý** mà...

desserrer v. a.: nới (tháo) cái đã riết ra. || *Ne pas desserrer les dents*, (không hở hàm răng) = ngậm câm, không nói một tiếng.

dessert n. m.: hồi tráng miệng; đồ tráng miệng,

desservant n. m.: thầy (cha, cụ) bổn-sở coi họ nhỏ.

desservir v. a: dọn đi, bâng mâm đồ-ăn đi; giúp, coi (coi-sóc).

dessiller v. a.: mở con-mắt ra (làm cho sáng con-mắt). *Dessiller les yeux à qqn*, **mở** con-mắt ai **ra**, (= làm cho sáng, cho mở mắt) = giạch sáng lẽ ra.

dessin n. m.: sự vẽ (hoạ, c.); nghề dạy, *ou* phëp vẽ.; hoạ-đồ; hoa (hoa-dạng) dệt hàng-lụa. *Apprendre le dessin*, học **nghề** (**phép**) **vẽ**.

dessinateur n. m.: kẻ biết vẽ; thợ vẽ.

dessiner v. a.: vẽ (ra nét, ra hình).

dessouder v. a.: làm cho nhả hàn đi.

dessous adv: dưới. *Mettez le dessous*, để nó xuống **dưới**. *Sortir de dessous terre*, **ở dưới** đất mà ra.

dessus adv.: trên. *Là dessus*, **trên** ấy. *Avoir le dessus*, thắng, hơn, ăn.

destination n. f.: sự (cái) chỉ-định cho... chỗ (nơi) phải tới ..

destinée n. f.: số (số-phận), vận (vận-hạn).

destiner v. a.: định (chỉ) cho... để cho... *Destiné à* (*pour...*) ... **để** mà....

destituer v. a.: cất (cách, giáng...) chức. *Destituer un mand*... **chức** quan, (khử quan, c...

destruction n. f.: sự ... hoang.

désuétude n. f.: sự mất (bỏ) quen đi. *Tombé en désuétu*... **mất thói** đi rồi.

désunion n. f.: (sự không ... làm một), sự không đồng ... với nhau.

désunir v. a.: phân-rẽ ra; làm không hiệp một lòng một ... nhau. *Désunir les époux*, ... vợ rẽ chồng, **làm cho** vợ c... **chi-ly nhau ra**.

détachement n. m.: sự khỏi ... (vương-vấn); đạo (binh).

détacher v. a.: mở (buộc) ... phân-rẽ ra; bắt nhón binh ... tàu-bè mà sai.

détail n. m.: sự bán lẻ; sự kể ... đuôi gốc ngọn. *Magasin d*... *tail*, phố bán **lẻ** (*ou* bán ... xén). || *Examiner en* (*avec*) *d*... xét **từ đều**.

détailler v. a.: chặt khúc ra ... ra từ miếng, từ đoạn...); bá... kể ra có đầu có đuôi. *Dét*... *un cochon*, sả con heo r... thịt).

déteindre v. a.: làm cho ... màu đi; phai đi, xuống ... giợt (lợt) đi; thấm qua, lây ...

dételer v. a.: mở đồ **ngựa** (... bò...) ra.

détendre v. a.: xuống (cái ... giương lên), dùn (cái đã g... ra) lại. *Détendre une corde*, **dùn dây lại**.

détente n. f.: máy lảy súng (lảy súng).

A. détente d'une arme ...

détenteur, trice n. : kẻ giữ lấy, hãm-cầm lấy.

détenu, e n. : kẻ bị giam, tù-nhơn; kẻ mắc (bị, phải) ở tù.

détériorer v. a. : làm cho ra xấu hơn; làm cho hư.

déterminer v. a. : chỉ quyết; làm cho quyết định. *Déterminer l'heure de...*, chỉ giờ mà ..

déterrer v. a. : đào (dưới đất) lên; moi (bới) lên.

détestable adj. : đáng chê-ghét; xấu quá, gớm-ghiếc.

détester v. a. : gớm; ghét. *Détesté de tout le monde*, bị ai nấy đều ghét.

détonation n. f. : tiếng nổ.

détonner v n. : lạc (sái) giọng.

détour n. m. : khúc quanh, ngả quẹo; chước, léo. *Les détours d'une rivière*, khúc (quanh) sông.

détournement n. m. : sự xớ-bớt; lén chuyên đi. *Un détournement de fonds*, sự lén chuyên tiền-bạc đi (sự xớ-bớt của-tiền đi).

détourner v. a. : (làm cho sái đường đi); trở đi đàng khác. *Détourner qqn du mal*, dắc người nào ra khỏi tội (đường xấu). *Chemin détourné*, đường quẹo.

détraction n. f. : sự (tội) nói hành; sự gièm-siểm.

détremper v. a. : ngâm (dầm) nước; làm cho ra lỏng; cất thép đi (trui rồi nhúng nước); trui.

détresse n. f. : sự ngặt (ngặt-nghèo); sự hiểm-nghèo; sự cực-trí.

détriment n. m. : sự thiệt-hại. *Au détriment de...* mà thiệt-hại cho...

détroit n. m. : phá biển; hẻm núi.

Détroit

détromper v. a. : làm-cho hết lầm. *Détrompez-vous*, đừng có (chớ-có) lầm.

détrôner v. a. : hạ, phế (vua); truất ngôi đi.

détruire v. a. : phá đi; làm hư. *Détruire une maison*, phá (dở, triệt-hạ) nhà. *L'âge détruit la beauté*, tuổi làm hư nhan-sắc đi.

dette n. f. : nợ (trái, c.); nợ-nần, (đồng công đồng nợ). *Payer, acquitter une dette, ses dettes*, trả nợ.

deuil n. m. : tang (tang-chế, tang-khó). *Être en deuil*, ở tang (cư tang, c.).

deux adj. num. : hai (nhị, c. lưỡng, c.). *Partager en deux*, chia hai (*ou* chia ra làm hai). *Le chiffre deux*, số hai, con hai.

2
Deux

deuxième adj. : thứ hai. *Le deuxième chapitre*, cái đoạn (sách) thứ hai.

deuxièmement adv. : thứ hai; hai là...

dévaliser v. a. : ăn-trộm; (áo-quần bạc-tiền); quơ-sạch.

devancer v. a. : đi trước; tới trước; trổi hơn (ăn, thắng). *L'aurore devance le soleil*, mâng-đông nó tới (đi) trước mặt-trời.

devancier, ière n. : kẻ trước mình; tiên-nhơn.

devant prép., adv., n. m. : trước, (trước mặt), đàng trước. *Chasser devant soi*, rược, đuổi, lùa.

ler au devant de... đi **đón rước...**

dévaster v. a.: phá tan; (phá tan-hoang, phá rốc (nát) *ou* tận-mạt).

développer v. a.: mở (khai *ou* khui) ra. *Développer sa force,* giãi sức **ra.** *Développer sa pensée,* **cắt-nghĩa rõ** ý mình **ra.**

devenir v. n.: nên, ra, (hóa-nên, hóa-ra; thành, c.). *Que deviendrai-je?* tôi **sẽ ra** làm-sao?

dévergondage n. m.: sự luông-tuồng trây-trúa không biết xấu-hổ (mất-cỡ).

devers prép.: phía... đàng... *Par devers le juge,* **trước mặt** quan án. *Retenir par devers soi,* hầm-cầm **lấy...**

déverser v. a., n.: nghiêng, xiên, trịch (không chính) rót đổ ra. *Déverser de l'eau dans...,* **rót** nước **vô...**

déversoire n. m.: chỗ **tràn** (**chảy**) nước ra.

déviation n. f.: sự đi sái đường đi; sự trịch đi.

dévider v. a.: ươm (tơ); kéo vải, quây tơ.

dévidoir n. m.: vày, xe quây tơ kéo vải.

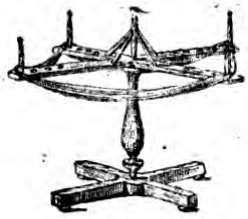
Dévidoir

dévier v. n.: sái (lạc) đường đi; xiên, xẹo, trịch đi; đem xẹo đi.

devin, devineresse n.: thầy bói.

deviner v. a.: bói; định (ước) chừng, định-đẹo phỏng-ước. *Deviner un énigme,* **nói trúng** cái đều đố.

devise n. f.: hiệu. *Avoir pour devise,* lấy... **làm hiệu.**

dévisser v. a.: mở (tháo) đinh ốc ra.

dévoiler v. a.: (dở màn-lúp che đi); dở ra; chỉ ra, tỏ ra.

devoir v. a.: mắc (nợ); **phải.** *Tous les hommes doivent mourir,* hết thảy mọi-người đều **phải chết.**

devoir n. m.: sự phải làm, việc bổn-phận (phận-sự, c.); bài (thầy ra cho học trò làm). *S'acquitter de son devoir, faire son devoir, accomplir ses devoirs,* làm **việc bổn-phận** mình. *Manquer à son devoir,* phế kì **phận,** c.

dévorer v. a.: nuốt, táp, nhai, ăn, ăn hung (lua-láu). || *Dévorer des yeux,* ngó **đeo.** || *Dévorer un affront,* **bậm gan chịu** nhục.

dévot, e adj., n.: nhơn-đức, sốt-sắng.

dévotion n. f.: sự sốt-sắng. *Faire ses dévotions,* xưng tội chịu lễ.

dévoué, e adj.: sốt-sắng; ở hết lòng.

dévouement n. m.: sự ở hết lòng; sự tùng-phục.

dévouer v. a.: phú-dâng. || *Se dévouer à...,* **phú mình** cho...

dextérité n. f.: sự khéo (tay làm); sự khôn-khéo.

diable n. m.: quỉ, ma; ma-quỉ; thần dữ; tên cái xe thấp để chở đồ nặng. || *Pauvre diable,* người (đứa) khốn-nạn. || *Bon diable,* đứa giỏi, khá-khá. || *Au diable,* xa, **xa lắc.**

Diable

diablerie n. f.: chước quỉ-ma; phép yêu-thuật, (phù-chú, ếm-chú, phù-pháp).

diabolique adj.: bởi quỉ (ma); dữ tinh; khó.

diaconat n. m.: chức thầy phó-tế.

diacre n. m.: thầy **phó-tế;** thầy sáu chức (thầy **già sáu, T.**).

diadème n. m.: mũ **triều-thiên;**

mão cửu-long; quờn vua.

iagnostic n. m.: phép quan hình sát sắc (mà đề bệnh).

iagonale n. f.: đàng gạch góc nầy qua góc kia, huyền-tà.

Diagonale

ialectique n. f.: phép dạy luận lẽ.

ialogue n. m.: bài vấn đáp; sự nói khó; truyện (chuyện)-trò.

iamant n. m.: ngọc kim-cang (cương); ngọc thủy-xoàng. *Bague montée en diamant*, cà-rá (nhẫn) nhận **ngọc thủy-xoàng**.

iamètre n. m.: kinh; (đàng ngang qua trung-tim cái vòng tròn chia đều nó ra làm hai). *Trois diamètres font la circonférence*, ba **kinh** làm ra một châu; (tam **kinh** thành nhứt châu, c.).

dictature n. f.: chức tổng-thống quân dân; chức giám-quốc; quờn (quyền) nhíp chánh.

dictée n. f.: bài (lời) nói ra (đọc ra) cho người khác viết; bài viết mò. *Ecrire sous la dictée de...* viết mò, viết theo miệng người-ta nói (đọc)...

dicter v. a.: nói cho mà viết; bảo (biểu) cho biết đường mà nói; truyền, dạy, sức, khiến... *Dicter des lois*, **truyền** (**ra**) luật; khiến (sức) phải...

dictionnaire n. m.: (sách) tự-vị.

dicton n. m.: phương-ngôn, tục-ngữ; lời-ví, câu-luận.

didactique adj., n. f.: để dạy, để truyền; nghề dạy, phép dạy. *Ouvrage didactique*, sách **để dạy**.

dièse n. m.: dấu hát cung thương, tiếng (giọng) nhấn.

diète n. f.: sự cữ (kiêng) ăn.

dieu n. m.: Đức Chúa Trời; Chúa (trời đất). *Le fils de Dieu*, Con **Đức Chúa Trời**. *À l'aide de Dieu*, nhờ ơn **Chúa** giúp.

diffamer v. a.: rao (phao, đồn) tiếng ra; phao vu, nói xấu; làm hư (ô, ố) danh xấu tiếng đi.

différence n. f.: sự khác nhau; cái dư (thừa) ra (cái trồi, cái sụt).

différent, e adj.: khác nhau; nhiều... kia... nọ... *Différentes personnes me l'ont assuré*, **nhiều** người *ou* kẻ **kia** người **nọ nhiều** người nói chắc với tôi đều ấy.

différer v. a., n.: giãn (huỡn) ra; khác, khác nhau. *Différer son voyage de quelques jours*, **giãn** việc đi **ra** một ít bữa (ngày).

difficile adj.: khó.

difficilement adv.: khó.

difficulté n. f.: sự khó; sự mắt. *Soulever une difficulté*, gây (sanh) **sự khó**; hỏi **mắt**. || *Avoir des difficultés avec qqn*, có **rầy** với ai.

difforme adj.: xấu dạng (dáng, hình).

difformité n. f.: sự xấu hình, xấu dáng.

diffusion n. f.: sự tràn ra; sự dài-dọc, dông-dài.

digérer v. a.: tiêu; chịu. *Dur à digérer*, lâu (chậm) || **tiêu**. *Digérer un affront*, **cắn răng chịu** nhục.

digestif, ive adj.: hay tiêu.

digestion n. f.: sự tiêu (thực). *Faire sa digestion*, **tiêu** cơm (thực).

digne adj.: đáng; xứng-đáng. *Digne de récompense*, **đáng** thưởng. *Un digne homme*, người **xứng-đáng**; người đích-đáng.

dignement adv.: xứng, đáng.

dignité n. f.: chức; sự xứng;

nghiêm. *Marcher avec dignité*, đi cách **nghiêm-trang tề-chỉnh.**

digression n. f.: sự lạc lối, sự đi sái đường; sự nói sa-đề.

digue n. f.: bờ-đắp (bờ-đập); bờ-

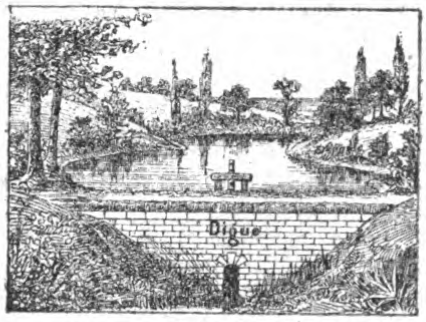

Digue

đê. *Faire, construire une digue*, đắp **bờ-đê**; đắp **đập.**

dilapider v. a.: phá, xa-xí, hoại **của.**

dilater v. a.: nở ra, nới ra; duỗi ra, giãn ra. *La joie dilale le cœur*, sự mầng **làm cho nở** (**phới-phở**) lòng.

dilection n. f.: sự thương-yêu.

diligence n. f.: sự siêng-năng, cần-mẫn; thứ xe đưa lớn.

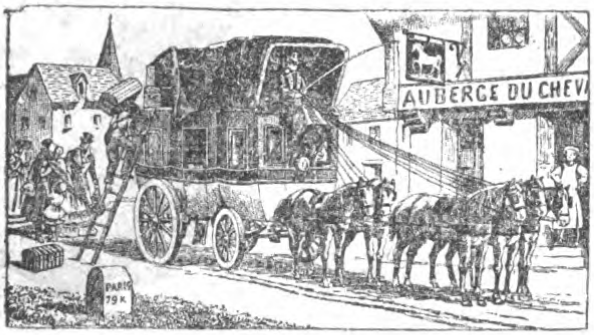

Diligence

diligent, e adj.: siêng-năng, (cần-(mẫn, cẩn-thận, kĩ-cang).

dimanche n. m.: chúa-nhựt, ngày chúa-nhựt.

dimension n. f.: sự đo; ngắn (bề dài, bề ngang, bề dày, (cao). *Les corps ont trois dimensions*, vật có ba **bề** (**mặt**).

diminuer v. a., n.: bớt. *Diminuer les dépenses*, **bớt** tốn **đi**. *La fièvre a* hay-là *est diminuée*, **con** rét **đã bớt đi; bớt rét.**

diminution n. f.: sự bớt.

dindon n. m.: con gà trống tây.

Dindon

dîner v. n.: ăn bữa trưa *ou* bữa tối.

dîner hay-là **dîné** n. m.: bữa ăn trưa *ou* bữa ăn tối.

diocésain, e adj., n.: kẻ ở trong địa-phận (một giám-mục).

diocèse n. m.: địa-phận (một giám mục).

diphtongue n. f.: tiếng hai chữ âm vào một vần.

diplomate n. m.: kẻ thạo việc làm sứ; khâm sứ.

diplomatie n. f.: sự thông văn quốc công-pháp; sự thạo (giỏi thông) việc sứ-sự.

diplôme n. m.: bằng, sắc, bằng-cấp. *Diplôme de bachelier, de licencié, de docteur*, **bằng-cấp** tú-tài, cử-nhơn, tấn-sĩ.

dire v. a.: nói; nói ra; biểu (bảo), đọc. *Dites votre prix*, anh **hãy nói** giá anh **ra**. *Dire sa leçon*, **đọc** bài. *Dire la messe*, **làm** lễ.

direct, e adj.: ngay, thẳng; chánh (chính); liền *Chemin direct*, đường **thẳng** (**ngay**).

directeur, trice n.: kẻ cai (coi); quản-lý, c. *Directeur de l'Intérieur*, tổng-lý quan (phụ chánh sứ, c.); thượng-lại, (thượng-thơ, v.).

direction n. f.: sự coi-sóc, **sự cai-**quản. *Direction de l'Intérieur*, (tòa thượng-thơ, v.) **Tổng-lý nha-**môn; lại-bộ-đường.

diriger v. a.: trở (đem, **đưa đến**...) chỉ về; cai-quản, **coi-sóc.** *Diri-*

ger ses pas vers... **đưa** chơn tới... **đi đến** .. || *Diriger une entreprise*, **cai-quản** (coi-sóc *ou* áp) việc (công-**cuộc**).

discernement n. m.: trí hay phân-**biệt**, sự rõ-thấy.

discerner v. a.: phân-biệt; thấy rõ. *Discerner le vrai du faux*, **phân-biệt** cái thiệt cái giả; **phân** thật giả (thị phi).

disciple n. m.: học-trò, môn-đệ (**môn**-nhơn tử-đệ, c.), môn-đồ, kẻ **thọ** giáo. *Mencius fut le disciple de Tử-tư*, ông Mạnh-tử là **học-trò** ông Tử-tư.

discipline n. f.: khuôn-phép; luật-phép. *Discipline militaire*, binh **chánh**, c; **phép** binh-lính.

discipliner v a.: dạy-dỗ, luyện-tập; khép vào khuôn.

disconvenir v. n.: chối-cãi; không chịu. *Je ne disconviens pas que cela ne soit pas*, tôi không-có **cãi** rằng không-có.

discorde n. f.: sự bất-thuận (bất bình); sự cãi-lẫy.

discourir v. n.: nói về...

discours n. m.: tiếng (lời) nói; bài giảng.

discréditer v. a.: làm cho mất tin đi.

discret, ète adj.: kín miệng; dè-dặt.

discrétion n. f.: sự dè-dặt (cẩn-thận, kín-đáo) trong lời nói việc làm. || *À discrétion* loc. adv.: mặc ý, mặc sức.

disculper v. a.: chữa lỗi.

discussion n. f.: sự cãi; sự xét (hạch, giạch lẽ ra).

discuter v. a.: cãi; xét, tra, hạch, giạch lẽ ra.

disette n. f.: (sự thiếu đồ-ăn); sự thiếu-thốn; sự đói.

disgrâce n. f.: (sự mất duyên đi); sự mất thân (thế) đi; sự khốn-khó, sự rủi-ro, tai-họa.

disgracieux, euse adj.: vô duyên (không đẹp, không-có duyên).

disjoindre v. a.: tháo ra.

disloquer v. a.: làm cho trặc, cho sái (chỗ) đi.

disparaître v. n.: biến đi; mất đi, biến-mất. *Le soleil a disparu*, mặt-trời **mất đi** (lặn) rồi.

disparité n. f.: sự khác (không cân, xứng với) nhau.

dispendieux, euse adj.: tốn, tốn-kém; mất tiền.

dispensaire n. m.: nhà-thương (chỗ cho thuốc cho bệnh).

dispenser v. a.: chuẩn cho khỏi phân-phát. *Dispenser du jeûne*, **chuẩn cho khỏi** ăn chay. || *Dispenser des secours*, **phân-phát** của phụ-cấp.

disperser v. a.: rãi ra, phân ra; làm cho tan đi.

dispersion n. f.: sự tan ra, (vãi, rãi ra).

disponibilité n. f.: sự có lẽ dùng được. *Officiers en disponibilité*, quan ở không chực đó.

disponible adj.: có lẽ dùng được; sẵn. *Avoir des fonds disponibles*, có bạc (tiền) **sẵn** (xài được).

dispos adj.: lẹ, lẹ-làng; sõi, giỏi.

disposer v. a.: sắp-đặt, dọn-dẹp. || *Se disposer à partir...* **sắm-sửa** mà đi. *Bien disposé à...* **sẵn lòng** mà...

disposition n. f.: sự sắp-đặt (dọn-dẹp); thứ-tự (tiết-chế, c.); sự dùng, phép dùng. *Ma voiture est*

à votre disposition, xe tôi đó **mặc ý** anh **dùng**...

disproportion n. f. : sự không vừa (đều, xứng) với nhau.

dispute n. f. : sự cãi, sự rầy lộn.

disputer v. n., a. : cãi-lẫy; đua ; giành, (tranh). *Disputer d'esprit*, **đua** trí. *Disputer l'empire*, **tranh** quờn **giành** Nước.

disque n. m. : hòn quần; dĩa.

dissemblable adj. : không-có giống; khác.

disséminer v. a. : vãi; rắc, rải ra.

dissension n. f. : sự bất-thuận, sự nghịch ý (sự khác ý nhau).

disséquer v. a. : xẻ; cắt ra ; lóc ra ; mổ-xẻ.

dissertation n. f. : bài luận về... (dạy về...).

disserter v. n : luận, dạy về.

dissident, e adj., n. : nghịch (tánh, biệt ra), khác ý, khác đạo hơn người-ta.

dissimuler v. a. : làm bộ; giả-đò (không hay không biết); giấu ý (giả hình, giả dạng...). *Dissimuler sa haine*, **cưu** hiềm (ghét mà không tỏ ra). *Dissimuler la vérité*, **yểm** (giấu) sự thật (ẩn chơn, c.).

dissiper v. a. : phá-tan. *Dissiper son bien*, **phá hết** của. *Le vent dissipe les nuages*, gió **vẹt** (tan) mây **đi**.

dissolu, e adj. : hoang-đàng, trắc-nết; hư-thân; luông-tuồng.

dissolution n. f. : sự sổ (tan, chảy, rã, tháo) ra. *Dissolution d'un mariage*, **sự dứt** phép hôn-phối **đi**. *Dissolution d'une assemblée*, **sự** bãi hội.

dissoudre v. a. : tháo ra, mở ra, rẽ ra, làm cho ra, tan, nát ra. *Sucre dissous dans l'eau*, đường vô nước nó **rã** *ou* **chảy** *ou* **tan ra**.

dissuader v. a. mở (nới) ngăng ra, nói gàn, khuyên (**biểu** *ou* **bảo**) đừng; can.

distance n. f. : sự xa-cách; **độ xa**, đổi (khoảng, quãng, T.) xa; đường. *Se tenir à distance*, đứng **xa xa**.

distant, e adj. : xa, cách (xa-cách). *Distant l'un de l'autre*, **cách nhau**.

distendre v. a. : giương (kéo) cho giãn ra; giăng thẳng.

distiller v. a. : (làm cho nhỏ giọt); đặt (rượu...).

distillerie n f. : lò đặt rượu..., sở (cuộc) đặt rượu.

distinct, e adj : khác (riêng, biệt ra; rõ-ràng, phân-minh.

distinction n. f. : sự phân (chia) ra, sự rẽ (biệt) ra; sự phân-biệt (riêng) ra. *Distinction des pouvoirs*, sự **phân riêng** quyền-hành ra. *Marque de distinction*, **thưởng dị** bài, c. (dấu **tặng-thưởng**).

distingué, e adj. : biệt ra, riêng ra = có tiếng (vang danh đồn), có tài (hay, giỏi).

distinguer v. a. : phân-biệt, rẽ (chia) ra; thấy rõ). *Distinguer le bien et le mal*, **phân biệt** sự lành sự dữ. || *Se distinguer*, **được tiếng** (đắc danh, c.).

distraction n. f. : sự lảng; sự lo ra, sự chia lòng chia trí.

distraire v. a. : (kéo vấy ra); làm cho lảng (lo ra); ăn bớt. *Distraire l'esprit*, **làm cho** trí **khuây-lảng**. || *Se distraire*, v. pron. : làm **khuây**; lảng, lo ra.

distribuer v. a. : phân-phát; chia ra, phân-chia; phát. *Distribuer des vivres*, **phát** lương (đồ ăn). *Distribuer une chambre*, **sắp đặt cho** phòng **có ngăn-nắp**.

istribution n. f.: sự phân-chia, ự phát. *Distribution des prix*, ự phát phần thưởng.

istrict n. m.: địa-phận, bổn (bản) ạt; hạt, địa-hạt.

ivaguer v. n.: nói lảng, lạc đề, ói lẩn-quẩn (lơ-đễnh), nói vùng-vính (bung-thùa).

ivan n. m.: ghế lài (có nệm ngồi ai ba người).

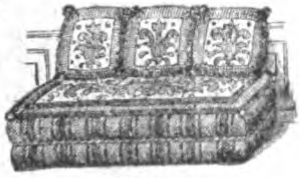
Divan

ivergence n. f.: sự tẻ (tách) ra (một đàng một ngả); sự khác-xa nhau. *Divergence d'opinions*, sự ý (người-ta) nghĩ khác nhau.

iversement adv.: khác nhau; nhiều cách (thế ..).

iversifier v. a.: đổi cho khác nhau.

iversion n. f.: sự trở đi.

iversité n. f.: sự khác, sự nhiều (thứ, loại. .). *Diversité d'occupations*, sự mắc việc khác nhau; nhiều việc khác nhau. *Diversité de religions*, sự khác đạo, (nhiều thứ đạo khác nhau).

divertir v. a.: làm cho vui (cho khuây, cho lảng). || *Se divertir*, chơi (cho vui, cho khuây).

divertissement n. m.: cách chơi; sự vui-chơi.

dividende n. m.: phần chia hùn; số phải chia ra.

divination n. f.: sự bói; nghề bói-khoa.

divinement adv.: cách xứng Chúa, trọn lành; rất, lắm.

divinité n. f.: bổn-tính Đức Chúa Trời; Chúa; Bụt-thần.

diviser v. a.: chia ra (phân ra), chia (phân) cho... chia phe chia đảng ra. *Diviser par six*, chia cho con sáu.

diviseur n. m.: số chia (cho).

divisible adj.: chia ra được.

division n. f.: sự chia ra; phần chia ra; phép chia; phe, bè, đảng. || *Général de divison*, thống-chế (binh bộ); chánh đề-đốc.

divorce n. m.: sự để (bỏ) nhau; (về vợ chồng). || *Faire divorce avec le monde*, từ-bỏ thế-gian. *Acte de divorce*, tờ để.

divorcer v. n.: để (bỏ) đi. *Il a divorcé*, nó đã để vợ. *Femme divorcée*, đờn-bà bị để.

divulgation n. f.: sự đồn ra.

divulguer v. a.: đồn ra.

dix adj. num.: mười. *Les dix commandements de Dieu*, mười giái-răn Đức Chúa Trời. *Tome dix*, *page dix*, cuốn thứ mười, trương thứ mười. *Le dix du mois*, ngày mồng mười.

dixième adj., n.: thứ mười, phần thứ mười; một phần trong mười.

dizaine n. f.: mươi; chục; vì mươi. *Une dizaine de personnes*, mươi người. *Compter par dizaine*, đếm (từ) chục. *La colonne des dizaines*, hàng (vì) mười.

do n. m.: dấu do (dấu hát ut).

docile adj.: dễ dạy, dễ biểu.

docilité n. f.: sự dễ dạy (khiến, biểu).

dock n. m.: (tiếng Hồng-mao chỉ là xưởng (đóng) tàu); thủy-thành; (xưởng dưới nước để đem tàu vô ra mà sửa).

docte adj.: thông-thái (lịch-lãm, tinh-tường, c.).

docteur n. m.: tấn (tiến) sĩ; (danh-sư, thiện-nghệ); văn-thân, c).

doctorat n. m.: bậc tấn-sĩ.

doctrine n.f.: đạo, đạo-lý; môn-mạch.

document n. m.: tích, sự-tích.

dodu, e adj.: mập.

dogme n. m.: chính lẽ đạo dạy (buộc phải tin).

dogue n. m.: thứ chó (giữ nhà) lớn đầu sệp mũi.

doigt n. m.: ngón tay. *Montrer du doigt,* chỉ ra (giơ tay ra mà chỉ). || *Mettre le doigt dessus,* **bươi-móc** (**chỉ-trỏ**) ra. || *S'en mordre les doigts,* (cắn **ngón tay**) = ăn-năn. || *Le doigt de Dieu,* (ngón tay Đức Chúa Trời) = tay (phép) Chúa.

doigter hay-là **doigté** n. m.: phép dạy bỏ ngón (tay nhịp đờn).

doléances n. f. p.: sự đau-đớn; sự cực-khổ (bực mình, rầu-rĩ).

dolent, e adj.: đau-đớn, buồn-bực.

dollar n. m.: đồng bạc (con cò).

domaine n. m.: của; phép (làm chủ). *Le domaine,* **công** thổ, c. = **của** Nhà-nước. || *Être, tomber dans le domaine public,* ra **của** chung thiên-hạ.

domanial, e, aux adj.: thuộc về **domaine**. *Les biens domaniaux,* của **công**, của Nhà-nước.

dôme n. m.: nóc, chót nhà (nhà-thờ, đền-đài...).

Dôme

domesticité n. f.: phận đầy-tớ (tôi-mọi); sự nuôi ở nhà

domestique adj.: thuộc về trong nhà. *Les malheurs domestiques,* **gia** biến, c., sự khốn-nạn **trong gia đạo**, nạn **nhà**. *Les animaux domestiques,* loài **lục-súc**.

domestique n. m.: đầy-tớ (gia-nhân, c.); đứa ăn đứa ở, thủ-hạ, c. *Un domestique fidèle,* **đầy-tớ** trung-tín.

domicile n. m.: chỗ (nơi) ở; nhà-cửa; gia-cư; quán-chỉ.

domicilié, e n., adj.: ở tại... ngụ tại... có gia-cư tại...

domination n. f.: sự cai-trị; quyền cai-trị. *Sous la domination de Gia-long,* đời vua Gia-long **cai-trị**.

dominer v. n., a.: cai-trị; làm chủ; trổi hơn, hơn.

dominicain n. m.: thầy dòng ông thánh Dôminicô.

Domino

domino n. m.: tên thứ cờ nút (như nút tào-cáo) để đánh chơi ai tới thì nó **Domino**.

dommage n. m.: sự thiệt-hại. *C'est dommage!* uổng, tiếc cơ-khổ! *Des dommages-intérêts* **sở-phí** (tiền); tiền **bồi-thường**.

dompter v. a.: trị, thắng, bắt phục, làm cho thuần.

don n. m.: của (đồ) cho; (= của lễ, đồ ban, quà, lễ-vật); thiên-tư (thiên chi sở phú, c.).

donataire n.: kẻ được (lãnh) của cho.

donateur, trice n.: kẻ cho.

donc conj.: ấy-vậy, vậy-thì, thế thì...

donnée n. f.: cái đặt ra làm gốc; đều phỏng.

donner v. a., n.: cho (ban) cấp; đưa, trao cho... *Donner tout ce qu'on a,* có bao-nhiêu **cho** hết bấy-nhiêu. || *Se donner de la peine,* chịu khó... *Donner raison,* xử được; cho là phải. *Donner tort,* xử thất; cho là quấy. *Donner des coups,* **đánh**. *Donner congé,* **cho** nghỉ. *Donner sa vie,* **liều** mạng, **liều** sống. *Donner des lois,* **ra** luật. || *Donner dans le*

xe, xa-xí. || *Les rizières ont nné cette année*, ruộng năm y được lúa. || *Ne savoir où donr de la tête*, không biết chui iục) đầu vào đâu. || *Donner sur s doigts*, phạt, hành-hà. || *Donr dans le piège*, mắc bẫy. || *Donr tête baissée*, đâm đầu..., đâm im.

nt pron. rel. (= *de qui, du quel, e quoi..*), về... ấy. *L'affaire dont vous ai parlé*, cái việc tôi đã ói với anh ấy.

ré, e, adj.: vàng, sắc vàng; thếp mạ) vàng.

orénavant adv.: từ nầy về sau sấp lên *ou* sấp tới); tự tư dĩ hậu, c.

orer v. a.: thếp vàng, mạ vàng. *Dorer la pilule*, (làm áo vàng viên (hoàn) thuốc) = trau-chuốt, chuốt-ngót.

oreur, euse n.: kẻ (thợ) mạ (thếp) vàng.

dormant, e adj.: ngủ. *Eau dormante*, nước tù (đọng), nước đứng (không chảy).

dormeur n. m.: kẻ hay ngủ.

dormir v. n.: ngủ; nghỉ. *Dormir la grasse matinée*, ngủ nướng (trưa).

dormitif, ive adj., n.: hay làm cho ngủ. *Potion dormitive*, thuốc (làm cho) ngủ. *Un dormitif*, vị thuốc ngủ.

dorsal, e, aux adj.: thuộc về lưng. *Epine dorsale*, xương sống.

dortoir n. m.: nhà ngủ.

dorure n. f.: nghề mạ (thếp) vàng; thuốc bỏ (làm) màu bánh.

dos, n. m.: lưng, cật. *Dos à dos*, đâu lưng *ou* đâu cật. *Dos d'âne*, (lưng lừa) = lưng tôm (thấp hai đầu) = giáp nước. *Pont en dos d'âne*, cầu khum. *Dos d'un livre*, lưng sách.

dose n. f.: liều (thuốc). *Une dose de quinine*, một liều thuốc quinine (thuốc rét).

dossier n. m.: lưng ghế (cái dựa-lưng nơi ghế ngồi); lý-lịch.

dot n. f.: của con-gái đem về nhà chồng (của vu-qui).

dotation n. f.: của cấp mà phụng-tự, cho nhà-thờ, nhà-thương; lộc (bổng) cấp cho ông hoàng bà chúa (hoàng-tử thân-công).

doter v. a.: cho phần của cho con-gái xuất gía về nhà chồng; cấp của cho...

douairière adj., n. f.: bà-góa được phần ăn chồng để lại. || *Princesse douairière*, bà hoàng (thái *ou* hoàng-hậu) còn sống.

douane n. f.: tuần chinh thuế hàng xuất cản nhập cản; thương-chánh, c.; phần thủ; đồn thâu thuế.

Douanier

douanier n. m.: kẻ ở tuần, tuần-viên.

double adj.: kép; bằng hai (bội nhị, c.); cặp, lót, hai lớp; hai lòng (lưỡng dạng tâm). *Fleur double*, hoa kép. *Gagner le double*, lời bằng hai (= một mà một). *Voir double*, thấy ra hai.

doubler v. a.: cặp (gắp); lót (mền) áo; dát, bịt; làm cho ra bằng hai, (bội nhị, c.); xấp (xếp) đôi. *Doubler un habit*, may áo lót *ou* lót áo. || *Doubler un cap*, qua mũi biển.

doublure n. f.: đồ lót.

doucement adv.: nhẹ, dịu; nhỏ;

chậm, thủng-thẳng (thỉnh), thong-thả, T.; từ-từ. *Marcher doucement*, đi **chậm-chậm** (**thong-thả, khoan-thai, thủng-thẳng**). *Se porter tout doucement*, mạnh **khá-khá** vậy.

doucereux, euse adj.: ngọt lạt; lợ-lợ.

douceur n. f.: vị (mùi) ngọt; sự dịu-dàng; bánh-hàng.

douche n. f.: giọt nước giội (xối) trên giội xuống mà tắm (rửa).

douer v. a.: cho, ban, phú. *Dieu l'a doué d'une grande sagesse*, Chúa đã **ban** (phú) cho nó được trí khôn-ngoan lắm.

douillet, ette adj.: mềm, êm; yểu-điệu, dịu-dàng. *Faire le douillet*, trễn, làm điệu.

douleur n. f.: sự đau-đớn; sự nhức-nhối, sự tức-tối, buồn-bã (đau lòng xót dạ).

douloureux, euse adj.: đau, nhức.

doute n. m.: sự hồ-nghi (nghi-nan); sự lưỡng-lự khôn-phân. *Avoir des doutes sur qqn*, **nghi** người nào.

douter v. n.: nghi, (hồ-nghi), ngại (nghi-ngại); ngờ (ngờ-vực). *Douter de qqn*, **nghi** (không tin) người nào. *Je doute fort qu'il vienne*, tôi **nghi** nó không đến.

douteux, euse adj.: không chắc (thật, quyết); mập mờ.

douve n. f.: ván khép thùng.

doux, douce adj.: ngọt; êm; dịu; mềm... *L'eau douce*, nước **ngọt**. *Poisson d'eau douce*, cá nước **ngọt** = cá sông. || *Doux au toucher*, **êm** (tay).

douzaine n. f.: mươi hai (cái...) một chục có đầu.

douze adj., num.: mười hai. *Le douze du mois*, ngày **mười hai** trong tháng.

douzième adj. num. ord.: **thứ mười hai**.

doyen n. m.: người đàn anh; kẻ lớn tuổi hơn, vai anh, vai trên. *Doyen d'âge*, **kẻ lớn tuổi hơn**.

dragée n. f.: cốm hạnh-nhơn, đậu-phộng... (bọc đường cứng); bánh bông dâu; đạn ria.

dragon n. m.: con rồng; cắc-kè cánh...; tên vì sao kia; đờn bà dữ; hột cườm trong con mắt; cơ lính hộ vệ.

drague n. f.: vá dài cán để vét cát vét bùn dưới giếng dưới sông; máy vét sông; xáng.

Drague

draguer v. a.: vét sông.

drame n. m.: tuồng tích (truyền); đại biến.

drap n. m.: nĩ; tấm mền (trải); phủ giường. *S'habiller en drap*, mặc đồ **nĩ**.

drapeau n. m.: cờ. || *Être sous les drapeaux*, (ở dưới **cờ**) = đi lính (đi quân đi lính). || *Se ranger sous le drapeau de qqn*, theo phe người nào; tùng-phục...

draper v. a.. đắp mền; bọc (che) nĩ; làm áo (tỉa áo tượng đá tượng đồng); nói chơi, hạch-xét. || *Se draper*, sửa áo sửa quần; mặc đồ xùng-xình.

drapier n. m.: thợ làm nĩ bán nĩ.

dresser v. a.: dựng dậy; làm cho thẳng (ngay); (có nhiều nghĩa tùy khi như sau nầy): *Dresser un mât*, **dựng cột**. || *Dresser la table*, **dọn bàn** (trải khăn, để dĩa, ly chén...). || *Dresser un cheval*, **tập ngựa**. || *Faire dresser les cheveux sur*

tête, **làm cho giẳng** tóc lên, ỗi ốc).

essoir n. m. : ng **bát**; từng để p **bát-dĩa**.

Dressoir

ogman n. m. : ông-ngôn (hành-ơn, c.) bên nước ırquie.

ogue n. f.: vị (món) (để làm uốc, để nhuộm...); vị thuốc. *endre des drogues*, bán thuốc ống).

oguer v.a. : cho uống thuốc. *Se droguer*, uống thuốc.

oit n. m.: phép; luật-phép (kỉ-ang, c.); thuế. *Droit de proprié-é*, **phép** được làm chủ của. *Avoir e droit de...* có **phép** mà... || *Payer es droits*, đóng **thuế**.

roit, e adj.: ngay, thẳng. *Chemin droit*, đường **ngay** (**thẳng**). || n. f.: *à droite*, bên **hữu**, phía tay **mặt**.

roiture n. f.: sự ngay-thẳng.

rôle adj.,n.: dị-cục, hì-hợm; vui, dễ **tức** cười.

ru, e adj.: mạnh (về chim ra ràng); nhiều, dày, rậm; vui, liến. *Paddys fort drus*, lúa **rậm bụi**. || *Tomber dru*, adv.: mưa **to** (**lớn**). || *Semer dru*, gieo (vãi) **dày** lắm.

dû, due adj.: của mắc (nợ). *Dû* n. m.: **nợ**; *réclamer son dû*, đòi **nợ**.

dubitatif, ive adj.: chỉ hồ-nghi (không chắc).

duc n. m.: (tước bậc nhứt trong năm tước phong kiếng, cũng như là bậc **Công** ta); quận (quốc) công.

ductile adj.: kéo dài ra đặng (mà không có đứt như thép).

duel n. m.: sự đánh tay hai; số hai.

duelliste n. m.: kẻ hay đánh lộn tay hai.

dûment adv.: theo (như) phép (phải có).

dune n. f.: động cát.

dunette n. f.: sân cao sau lái tàu.

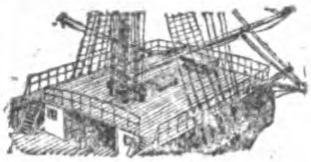
Dunette

duo n. m.: (hai); bản hát hai tiếng (giọng), *ou* đánh (khẩy) hai đờn; tiếng nói đi nói lại với nhau. *Duo d'injures*, **tiếng hai** đàng mắng nhau. *Duo de compliments*, **tiếng hai** bên tặng nhau.

dupe adj., n. f.: bị lận (lường, gạt), mắc mớp.

duper v. a.: lường, gạt.

duperie n. f.: sự lường-gạt.

duplicata n. m.: tờ sao lại; bổn thứ hai.

duplicité n. f.: sự hai lòng.

dur, e adj.: cứng (cứng-cỏi). *Pierre dure*, đá **cứng**. || *Cœur dur*, lòng **cứng-cỏi**, **cứng** lòng. || *Paroles dures*, lời **nặng**, **nặng** lời. || *Tête dure*, trí **chậm**.

durable adj.: bền.

durcir v. a., n.: làm cho ra cứng. || *Se durcir*, v. pron : ra cứng, cứng đi.

durée n. f.: sự bền; sự lâu.

durer v. n.: bền (đỗ), lâu (lâu-dài).

dureté n. f.: sự cứng.

durillon n. m : chai (nơi chơn nơi tay).

duvet n. m.: lông ức, lông nhỏ (chim); lông mép.

dynastie n. f.: dòng *ou* nhà vua.

dyssenterie n. f.: bệnh hạ lợi (bệnh lị, T.).

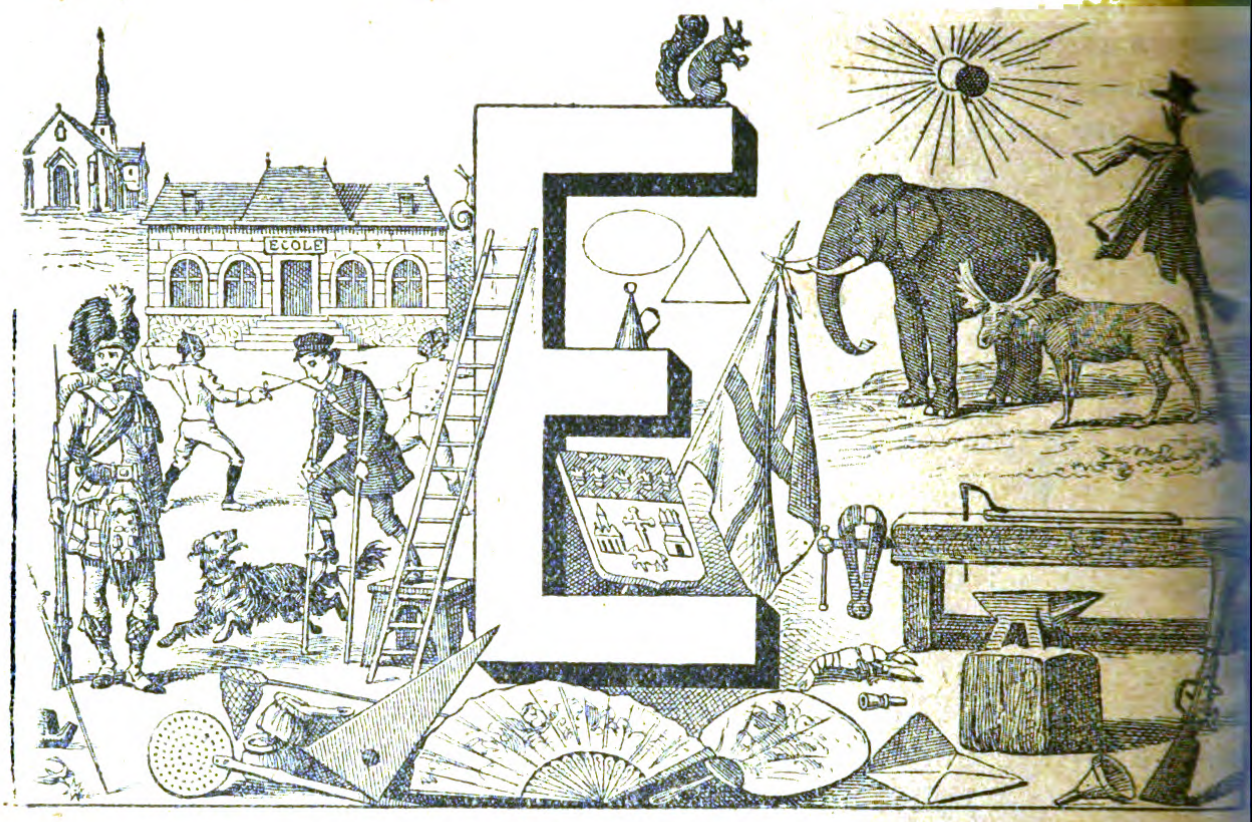

eau n. f.: nước. *Eau naturelle*, nước lã. *Eau froide*, nước lạnh. || *Diamant d'une belle eau*, hột thủy-xoàng tốt nước.

eau-de-vie n. f.: rượu mạnh.

eau-forte n. f.: (nước mạnh); nước tiêu quỉ.

ébahi, e adj.: lấy làm lạ; sửng-sốt.

ébahir (s') v. pron.: sửng-sốt; lấy làm lạ.

ébahissement n. m.: sự lấy làm lạ; sự sửng-sốt.

ébats n. m., pl.: sự chơi-bời, trửng-giỡn, nhảy-nhót.

ébattre (s') v. pron.: trửng-giỡn, nhảy-nhót (chơi).

ébauchage n. m.: sự phóng ra; vỡ đầu ra.

ébauche n. f.: cái mới phóng kiểu ra; nảo.

ébaucher v. a.: phóng kiểu. ra nảo, phác họa.

ébauchoir n. m.: dao tách đường phóng kiểu.

ébène n. f.: cây (gỗ) mun; đen như mun. || *Cheveux d'ébène*, (tóc mun); tóc đen lánh.

ébéniste n. m.: thợ làm đồ (như ghế-đẳng tủ-bàn...) mộc.

ébénisterie n. f.: nghề làm mộc, thợ đóng đồ mộc.

éblouir v. a.: làm cho lòa (chói) con-mắt; làm cho mù (mờ) con-mắt đi.

éblouissant, e adj.: lòa; chói; chói lói (chóa, choáng).

éblouissement n. m.: sự lòa (chói) con-mắt; sự mờ-mệt choáng-váng, lờ-lệt.

éboulement n. m.: sự lở (sụp).

ébouler v. n.: **s'ébouler** v. pron.: lở (băng, c.); sụp, sụt.

ébourgeonner v. a.: tỉa-chồi (mụt) cây đi.

ébouriffer v. a.: làm cho rối (tóc).

ncher v. a.: đốn (chặt, róc, tỉa) nhánh cây.

anlement n. m.: sự lung-lay; rúng-động.

anler v. a.: rung, lay, lắc, xô; cho chuyển-động; làm cho g. || *Ébranler l'État*, **rúng** cả ớc (làm rúng-động cả Nước). *'armée s'ébranle*, binh **giợm** (a giặc).

écher v. a.: làm mẻ. *Ébrécher couteau* **làm mẻ** dao. || *Ébré- r sa fortune*, **làm hư-hao** của.

iété n. f.: sự say, sự xoảng- ảng.

ruiter v. a.: đồn ra.

ullition n. f.: sự sôi.

aille n. f.: vảy; vảy đồi-mồi, vảy ; **mu** rùa, võ hàu, hến v.-v.

ailler v. a.: đánh vảy; gỡ vảy.

arlate n. f.: sắc đỏ thắm, sắc iều, màu (mùi) cánh-kiến.

arquiller v. a.: hách ra; mở ra hoàng-hoạc. *Écarquiller les yeux*, ở con-mắt **trao-tráo**.

art n. m.: sự xít ra; bài rác (bỏ i); sự hở (hẻ) ra; sự lầm (lạc). *à l'écart*, riêng, riêng ra.

carté, e adj.: riêng; vắng-vẻ, ịch-mạc. *Endroit écarté*, chỗ **vắng-vẻ** (**khuất, tịch-mạc**).

écarteler v. a.: gia hình tứ-mã; (bắt tù cho bốn ngựa kéo bốn phía cho rã thây ra làm bốn).

écartement n. m.: sự rẽ ra; sự xa-cách đi.

écarter v. a.: rẽ ra; dời ra xa; bỏ, (xin bài khác). *Écarter les jambes*. **chàng-hảng** (chơn) ra. *Écarter la foule*, **làm cho** đoàn-lũ **rã ra**. || *Écarter les soupçons*, **làm cho hết** nghi đi.

ecclésiastique adj.: thuộc về Hội-thánh; môn thầy cả. *Histoire ecclésiastique*, truyện Hội-thánh. || *Ecclésiastique* n. m.: tên một cuốn sách trong sấm-truyền; thầy-cả (đạo-trưởng, c).

écervelé e adj., n.: (không có óc); không có trí; khờ-khạo. *Tête écervelée*, không-có trí; dại.

échafaud n. m.: giàn (thợ hồ); giàn xử tử.

échafaudage n. m.: giàn-trận; giàn-trò; giá-cái.

échalas n. m.: choái (nọc); người cao-nhòng (như tre miễu).

échancrer v. a.: khoét. *Échancrer le collet d'un habit*, **khoét** cổ áo.

échancrure n. f.: đàng (đường) khoét.

échange n. m.: sự đổi với nhau; sự chiếu bằng.

échanger v. a.: đổi với nhau. *Échanger des coups de canon*, bắn lộn nhau.

échantillon n. m.: kiểu. *Montrez-m'en l'échantillon*, đưa **kiểu** cho tôi coi thử.

échappatoire n. f.: đường tháo-trút; chước gỡ mình.

échappement n. m.: máy đồng-hồ (để làm cho nó chạy cho đều).

Échappement

échapper v. n.: thoát khỏi, khỏi, trốn. *Échapper de prison*, **vượt** ngục. *Échapper au danger*, **khỏi** hiểm-nghèo. *Échapper de la main*, **sút** tay. || *La patience m'échappe*, tôi **hết sức** nhịn. || *Le mot m'échappe*, cái tiếng ấy tôi **quên lửng đi**.

écharner v. a.: lóc thịt ra.

écharpe n. f.: dây mang choàng trên vai vắt qua hông; (dây băng, v.); dây gióng (treo) tay đau.

échasse n. f. : gậy để đi cà-khêu, cặp đi cà-khêu.

échassiers n. m. pl. : loại chim cao giò (như séo, già-đãy, diệc...).

Échasses

échaudé, e adj. : bị nước sôi ; bị phỏng nước sôi.

échauder v. a : rửa nước sôi ; đổ nước sôi.

échauffant, e adj. : nóng ; nhiệt, c. *Le piment est échauffant*, ớt ăn nó **nóng** *ou* ớt nó **nhiệt**.

échauffement n. m. : sự nóng ; sự nhiệt. *Avoir un échauffement*, **nóng** (**nhiệt**) trong mình.

échauffer v a. : làm cho nóng ; làm cho nhiệt ; hơ. || *Échauffer la bile à qqn*, **làm cho** ai **nổi nóng** lên. || *S'échauffer*, ra nóng ; nổi nóng.

échéance n. f. : kì trả nợ.

échec n. m. : chiếu, tướng (nước cờ tướng) ; bị thua ; không xong việc. *Jeu des échecs*, cờ **tướng**. *Échec au roi*, chiếu tướng ! *Échec et mat !* bí (hết nước đi).

échelle n. f. : thang. *Appliquer une échelle à...* bắc **thang**. || *Échelle de proportion*, **bậc** thâu đều lại. || *Échelle diatonique*, **đàng gạch** dấu hát.

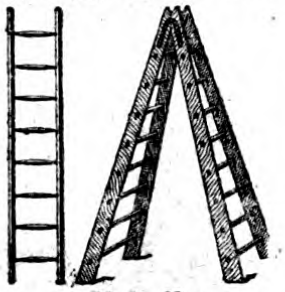
Echelles

échelon n. m. : bậc (nấc) thang.

échelonner v. a : đặt từ chặng.

écheniller v. a. : bắt sâu (cho cây, cho lá).

échenilloir n. m. : cái kéo có cán dài để bẽ lá hay-là trái cây bị sâu ăn.

Echenilloir

écheveau n. m : búp vải, con tơ, cuồng chỉ.

échevelé, e adj. : có tóc rối, tóc xả.

échine n. f. : xương sống.

échiner v. a. : đánh gãy xương sống đi ; đánh ẹo lưng. || *S'échiner*, mệt-nhọc (lao-lực) quá.

échiquier n. m. : bàn cờ (tướng).

Échecs et échiquier

écho n. m. : tiếng dội (ảnh-hưởng, c.), (tiếng vọng, T.), thằng cuội.

échoir v. n. : xảy đến (tới) ; tới kì (mãn kì).

échouer v. n. : mắc cạn (rấn cồn, bị lố-rạn) ; không xong việc. *L'entreprise a échoué* hay-là *est échouée*, việc **bất thành** (**không xong**). || *Échouer un navire*, làm cho tàu mắc cạn. || *S'échouer*, cạn, sít lườn.

éclabousser v. a. : làm cho văng bùn lên... nhằm...

éclaboussure n. f. : bùn văng ; sự dữ (hại) lây cho kẻ khác.

éclair n. m. : chớp ; nháy. *Passer comme l'éclair*, qua như **chớp**, (lẹ, mau quá **chớp**).

éclairage n. m. : sự thắp đèn ; sự sáng.

éclaircie n. f. : khoảng trống (trong rừng) ; trời thanh.

éclaircir v. a. : làm cho thưa (trống, sưa) bớt ; làm cho bớt đặc (làm cho lỏng, lợt). *Éclaircir les rangs*, **làm cho thưa hàng**. || *Éclaircir une question*, **làm cho** rõ (tỏ) việc ra (dễ hiểu hơn).

éclaircissement n. m. : sự cắt-nghĩa ra cho rõ.

éclairé, e adj.: sáng; kẻ thông-minh, lịch-lãm. *Esprit éclairé*, trí sáng.

éclairer v. a., n.: soi, soi-sáng; sáng ngời ra. || *Il éclaire*, trời chớp.

éclaireur n. m.: lính sai đi do; đạo tiền do.

éclat n. m.: cái miếng (miếng vàng ra, nổ ra); sự chói-sáng; tiếng rền (nổ) thình-lình; tiếng đồn ra. *Éclat du soleil*, sự sáng chói-lòa mặt-trời. *Éclat de tonnerre*, tiếng sấm rền (nổ). || *Craindre l'éclat*, sợ tiếng, sợ đồn vấy tiếng ra. || *Action d'éclat*, việc có danh (tiếng).

éclatant, e adj.: sáng, chói-lòa; có danh, tiếng vang danh đồn; chán-chường, rõ-ràng; om-sòm, rồn-rảng.

éclater v. n.: văng (miếng) ra; nổ ra.

éclipse n. f.: sự mất (ngất) sáng. *Éclipse de soleil*, nhựt (nhật) thực. *Éclipse de lune*, nguyệt thực.

éclipser v. a.: che (án) đi. || *S'éclipser*, xẹo đi mất, lén rút đi mất.

écliptique n. f.: đàng hắc-lộ, (vòng trái đất chạy).

éclisser v. a.: đăng (chỗ gãy xương).

éclopé, e adj.: què, đi nhúc-nhắc.

écloper v. a.: làm cho què (cho đi nhúc-nhắc, đi giẹo).

éclore v. n.: nở, nở ra; (về trứng ấp, về hoa).

éclosion n. f.: (sự nở ra); sự phát ra.

écluse n. f.: đập bửng nước.

écœurer v. a.: làm cho bợn dạ; làm cho nhờm-gớm.

école n. f.: trường (tràng, T.) học; bọn, môn học-trò.

écolier, ière n.: học trò; còn khờ, chưa từng. || *Chemin des écoliers*, (đường học-trò đi) = đường đi dông-dài = đi ba đồng bảy đổi.

éconduire v. a.: thải đi cho về.

économe n., adj.: (phép nhà) kẻ giữ việc, kẻ coi sổ-phí trong nhà; cần-kiệm, tiết-độ.

économie n. f.: phép coi trong coi ngoài xài-phí trong nhà; của chắt-lót, để dành để dập, của nhín. *Économie domestique*, phép chế-độ trong nhà. *Faire des économies*, chắt-lót, nhín-nhúc, để dành để dập.

économique adj.: tiện, bớt tốn-kém.

économiser v. a.: chắt-lót, cần-tây; nhín-nhúc. *Économiser son temps*, nhín giờ.

écorce n. f.: vỏ. *Écorce de citron*, vỏ chanh.

écorcer v. a.: lột vỏ.

écorcher v. a.: lột da; làm trầy, rách da. || *Sa voix m'écorche les oreilles*, tiếng nó nói tôi nghe lói tai (chát-chúa). || *Écorcher son hôte*, (lột da khách) = ăn tiền quán mắt quá. || *Écorcher le français*, (xé tiếng Phangsa) = nói tiếng Phangsa giở khét.

écorchure n. f.: cái trầy da.

écorner v. a.: lẻo sừng đi; chấn góc đi.

écot n. m.: phần mỗi người dậu lại mà ăn chung với nhau.

écoulement n. m.: sự chảy; đắt, chạy (hàng).

écouler (s') v. pr.: chảy. *Le temps s'écoule vite*, ngày-giờ qua thấm-thoát (mau lắm). || v. a.: *Écouler des marchandises*, bán hàng được.

écourter v. a.: tề, cắt cụt (vắn) quá.

écoute n. f.: chỗ núp mà nghe. *Être aux écoutes,* lén núp mà nghe.

écouter v. a.: nghe; nghe lời, nghe theo. *N'écoutez pas ce qu'il vous dit,* anh đừng-có **nghe theo** lời (đều) nó nói. || *S'écouter,* **nghe theo** ý riêng mình.

écran n. m.: bình phong.

Écran

écraser v. a.: bóp giẹp, đập giẹp. || *Écraser l'ennemi,* **hủy** (**phá tan**) giặc **đi** || *Écraser le peuple d'impôts,* bắt dân chịu xâu-thuế nặng-nề.

écrêmer v. a.: vớt (hớt) váng sữa đi; lấy (giành) lấy cái nhứt.

écrevisse n. f: con tôm.

Écrevisse

écrier (**s'**) v. pr.: la lên, vùng la lên.

écrin n. m: hòm gương; hộp để đồ kín (quí giá).

écrire v. a.: viết chữ); viết thơ; chép sách, làm sách. *La lettre que je vous ai écrite,* cái thơ tôi đã **viết** cho anh. *On m'a écrit,* người-ta có **viết thơ** cho tôi.

écrit n. m.: tờ, tờ-thị; sách, sách-vở.

écriteau n. m.: chữ, tờ viết dán ra mà rao-báo...

écriture n. f.: phép viết chữ; chữ (viết); sách; sổ-sách. *Écriture chinoise,* **chữ** nho (nhu). || *L'Écriture sainte,* **hay-là** *les Saintes Écritures,* **sách** thánh. || *Tenir les écritures,* coi **sổ-sách** nhà hàng.

écrivain n. m.: kẻ làm (đặt) sách; kí-lục, thơ-lại.

écrou n. m.: cục sắt xoi khu-ốc, để vặn cho nó bắt lấy đinh **ốc**; **sổ** mỗi tên tù (đem vào sổ).

écrouelles n. f. pl.: mụt (hạch) hay nổi (mọc) nơi cổ.

Écrous

écrouer v. a.: đóng nõ (**đóng** trăng, đóng cùm); cầm tù (**ngục**).

écroulement n. m.: sự lở (**núi lở** vách), sự sập xuống.

écrouler (**s'**) v. pr.: lở (**chài, sụt,** sụp xuống) đi.

écu n. m.: thuẫn (khiên, **mộc**); hình thuẫn để đề hiệu nhà **vua**; tên thứ đồng vàng dùng **thuở** xưa.

écueil n. m.: (hòn) rạn, lố, **lèn**; lố-rạn; sự hiểm-nghèo.

écuelle n. f.: bát, chén, (tộ, **dĩa** sâu lòng).

éculer v. a.: trật da giày **đùn** xuống gót mà đi.

écumant, e adj.: sôi bọt lên, **nhều** dãi ra. *Écumant de colère,* **giận đổ bọt mồm bọt miếng ra; giận căm gan.**

écume n. f.: bọt; dãi. || *L'écume de la société,* quân **hèn-hạ,** (**đồ bọt** đồ dãi).

écumer v. a., n.: vớt (hớt, **lau,** chùi) bọt-dãi đi; nổi bọt **lên.** *Le vin écume,* rượu **nổi bọt,** rượu lên bọt.

écumeur n. m.: (kẻ hớt bọt). || *Écumeur de mer,* **quân ăn-cướp biển.** || *Écumeur de marmite,* **kẻ (đồ)** ăn-chực.

écumeux, euse adj.: **có nhiều** bọt. *Bouche écumeuse* **miệng đổ bọt** (dãi) **ra.** *Flots écumeux,* **sóng lên bọt** (ngọn) **trắng giã.**

écumoire n. f.: cái vá hớt bọt.

Écumoire

écurer v. a. : vét cho sạch.

écureuil n. m. : con sóc.

Écureuil

écurie n. f : tàu ngựa ; chuồng bò (ngựa, lừa...); nhà ngựa.

écuyer n. m. : thầy dạy cỡi ngựa; kẻ múa ngựa ; kẻ theo hầu (chầu) vua.

éden n. m. : địa-đàng, vườn-diệu-quang ; chỗ ở sung-sướng ; (đủ no mọi vẻ).

édenté, e adj., n. : kẻ rụng (hết) răng.

édenter v. a. : làm gãy răng lược, răng cưa...

édicter v. a. : truyền lệnh ; ra chiếu-chỉ.

édifiant, e adj. làm gương tốt ; hay giục lòng nhơn-đức.

édification n. f. : sự lập (dựng) nên ; sự làm gương ; sự giục lòng.

édifice n. m. : nhà lớn.

édifier v. a. : lập (xây, cất) nhà ; làm gương ; tường tận.

édit n. m. : lệnh ; chỉ, lệnh truyền.

éditer v. a. : in sách ra.

éditeur n. m. : kẻ lãnh in sách ra.

édition n. f. : sự in sách (mỗi một lần (kì) in ra). *Première édition* in lần đầu *ou* lần thứ nhứt. *Cet ouvrage a trois éditions*, sách nầy in ra đã ba lần rồi.

éducateur, trice n. : kẻ coi-sóc nuôi-dưỡng dạy-dỗ.

éducation n. f. : sự dạy-dỗ ; coi-sóc, tập-luyện. *Homme sans éducation*, người không-có ăn-học (thiếu-học, c.).

édulcorer v. a. : chế (bỏ) đường cho ngọt.

éfaufiler v. a. : rút chỉ lược.

effacer v. a. : bôi đi ; cạo đi, chùi đi. *Effacer une ligne*, bôi đi hết một hàng (chữ). || *Effacer une faute*, tẩy (rửa) cái lỗi đi.

effaré, e adj. : ra giớn-giác sợ-hãi, hoảng-kinh.

effaroucher v. a. : làm cho sợ-sệt. *Effaroucher les oiseaux*, làm cho chim nó nhát đi.

effectif, ive adj. : thật, chắc ; số chắc (thật-số, c.). n. m. : *L'effectif de l'armée...*, số chắc binh là...

effectuer v. a. : làm ra (nên).

efféminé, e adj. : ra yểu-điệu (như đờn-bà) : ươn-ái.

efféminer v. a. : làm cho ra yểu-điệu, yếu-đuối như đờn-bà.

effervescence n. f : sự sôi ; sự nóng, sự phừng lên.

effet n. m. : (cái làm ra, sinh ra bởi...) cái thành ra ; sức ; ngọn, đuôi, nhánh (ngọn) ; giấy tờ tiền-bạc ; đồ-đạc, áo-quần. || *Il n'y a point d'effets sans cause*, (không có ngọn nào mà không có gốc) = chó đâu có sủa lỗ không? *Donner, faire, produire un bon effet*, (sanh) ra đều hay. *Promesse sans effet*, hứa ăn trợt (hứa mà không-có làm (cho). || *Effet de commerce*, tờ-giấy tiền-bạc trong việc buôn-bán.

effeuiller v. a. : hái (suốt) lá đi.

efficace adj. : hay ; hiệu-nghiệm. *Remède efficace*, thuốc hay.

efficacité n. f. : sức hay.

effigie n. f. : hình, hình-tượng.

effilé, e adj. : mảnh và dài. *Taille effilée*, tướng-mạo (tác) cao nhòng ; mình khảnh.

effiler v. a. : tháo ra từ sợi.

efflanqué, e adj. : ốm tong, ...

ve, ốm xổ, ốm giơ xương sườn ra.

effleurer v. a.: xớt ngoài da. *Effleurer la peau*, **xớt qua** ngoài da. || *Effleurer une question*, **nói phớt qua** về chuyện...

effondrer v. a.: đào xuống sâu; làm sụp xuống

efforcer (s') v. pr.: ra sức; gắng sức (công), nai lưng, rán sức; gượng. *S'efforcer de porter un fardeau*, **rán sức** mà gánh.

effort n. m.: sự ra sức; sự gắng-gượng. *Faire tous ses efforts*, **ra sức**, làm **hết sức hết lòng**.

effraction n. f.: sự bẻ rương phá cửa (cạy) mà ăn trộm. *Vol avec effraction*, tội ăn trộm **có cạy cửa phá rương**.

effrayant, e adj.: làm cho thất-kinh. *Figure effrayante*, mặt ngó thấy mà **kinh**.

effrayer v. a. làm cho thất-kinh (hết hồn, sợ-hãi, kinh-tâm phá đảm).

effréné, e adj.: (không khớp, không cương) buông-tuồng, lung-lăng, phóng-đãng, túng-tứ; tha-hồ. *Cheval effréné*, ngựa **sa-hoàng**, (không khớp).

effroi n. m.: sự thất-kinh, sợ-hãi; sự điến hồn.

effronté, e adj.: chai-dá, trơ-tráo, trơ-trẽn, mặt dày mày dạn, (không biết xấu (hổ, mất-cỡ).

effronterie n. f.: sự chai-dá, sự trơ-tráo, sự không biết xấu.

effroyable adj.: đáng kinh-hãi; thất-kinh.

effusion n. f.: sự chảy ra; sự tuôn ra.

égal, e, aux adj.: bằng, (bằng-bằng [illegible]ng, T.); giống, đồng chạng, đồng loài; **đều**. *Chemin égal*, đường **bằng-thẳng**. *Parts égales*, **đồng** phần. *Vivre avec ses égaux*, ăn-ở với kẻ **trang-lứa** (tác, bằng) với mình.

également adv.: bằng, đều nhau; cũng ..

égaler v. a.: bằng; làm cho bằng nhau, cho đồng nhau; sánh bằng... *La recette égale la dépense*, **tiền** thâu **cũng bằng** tiền xuất. ... *que rien n'égale...*, không gì (chi) **sánh cho bằng** cả...

égaliser v. a.: làm cho bằng-bặn; làm cho ra đều. *Égaliser les lots*, **phân** phần cho **đều**. *Égaliser un terrain*, **ban** đất **cho bằng**.

égalité n. f.: sự bằng nhau; sự đều (đồng-đều) với nhau.

égard n. m.: (sự đoái-xem); sự nghĩ tình, sự vì, sự trượng (trọng). *On se doit des égards réciproques*, người-ta phải **vì nhau**. *Avoir de grands égards pour qqn*, **kính-vì** *ou* **trọng** người nào lắm. *Avoir égard*, **xem** như...**coi bằng**...

égaré, e adj.: lạc; lơ-láo. *Des yeux égarés*, con-mắt **lơ-láo** (**lơ-lửng**).

égarement n. m.: sự lầm-lạc; sự sái (quấy).

égarer v. a.: làm cho lạc (sái) đường đi; làm cho lầm; **mất**, lộn.

égayer v. a.: làm cho vui.

église n. f.: hội-thánh; đền thờ, đền thánh, nhà-thờ. *Les six commandements de l'Église*, **sáu luật-điều Hội-thánh**. *Aller à l'église*, **đi nhà-thờ** (đi đọc kinh, xem-lễ).

égoïsme n. m.: tánh hay **lo** (muốn) cho một mình mình.

égoïste adj., n.: kẻ lo cho một mình mình mà-thôi.

égorger v. a.: bẻ cổ, bóp họng; giết đi; cắt cổ (họng); chọc huyết.

égosiller (**s'**) v. pr.: la rát cổ; hát, hét lòi cuống họng.

égout n. m.: máng nước; ống nước, đàng tháo nước (khai xây dưới đất cho nước dơ rác-rến nó chảy ra sông cái).

égoutter v. a.: vắt nước ra; lọc lóng) cho ráo nước. *Égoutter du linge*, **vắt** đồ giặt. *Égoutter du lait caillé*, **chắt** sữa đặc **cho ráo-nước**.

égouttoir n. m.: đồ để lọc đồ ăn hay-là kê gát vật dụng cho ráo nước.

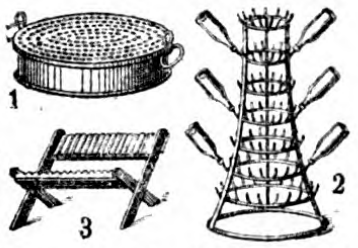

Égouttoirs; 1, A fromage; 2, A bouteilles; 3, De plaques photographiques.

égratigner v. a.: trầy ra, làm cho trầy (da).

égratignure n. f.: vít (dấu) trầy.

égrener hay-là **égrainer** v. a.: bẻ (trái, hột có gié có buồng (chùm) ra; lặt ra (từ trái...) *Égrener le paddy en bottes*, **đạp** *ou* **đập** lúa bó. *Égrener un régime de noix d'arec*, **bẻ** (**lặt**) buồng (nhánh) cau ra từ trái.

eh! interj: ồi! vậy! *Eh! qui aurait pu croire cela!* **ồi**! nào ai có dè? *Eh bien!* vậy! vậy đó.

élaborer v. a.: làm ngầm; dọn, làm ra. *L'estomac élabore les aliments*, vị nó **nghiền** (nó **xay**) đồ-ăn.

élaguer v. a.: tỉa bớt (nhánh) đi; sửa sách (bỏ bớt cái vô-ích đi).

élan n. m.: sự nhảy trồi (ngược); sự đâm-sầm, xăm-xúi; sự ướm (giọm) nhảy; sự hăng.

élancé, e adj.: vót, đuôi chuột; **khảnh**. *Arbre élancé*, cây **vót ngọn**. *Taille élancée*, mình **khảnh** (**dây**).

élancement n. m.: sự nhức, sự giựt gân; sự hướng-chịu về...

élancer (**s'**) v. pr.: phóng, nhảy đại; đâm-sầm, a-thần-phù.

élargir v. a.: làm (nới) cho rộng ra; phóng tù; thả tù ra *ou* cho ra khỏi tù.

élargissement n. m.: sự làm ra rộng hơn; sự thả tù (ra khỏi ngục).

élasticité n. f.: sự nở ra rút lại được (nàng tiểu năng đại, c.), hay dậy (nổi), bủng-tung.

électeur n. m.: kẻ có phép chọn mà bầu-cử lên.

élection n. f.: sự chọn (lựa) phép bầu-cử.

électricité n. f.: lôi-khí, điển-khí.

électrique adj.: thuộc về lôi-khí, điển-khí.

élégant, e adj.: hay; vẻ-vang, văn-hoa, văn-sức, hoa-mĩ; lịch-sự.

élégance n. f.: sự hay; sự lịch-sự vẻ-vang.

élégie n. f.: thơ áo não.

élément n. m.: sự đầu, cội-rễ; cái nhập với cái khác mà làm nên; nguyên hành, nguyên chất, cốt-tử, c. *Les cinq éléments*, ngũ **hành**.

élémentaire adj.: về bài đầu; sơ-học. *Livre élémentaire*, sách học **ban-đầu**: sơ học thơ, c.

éléphant n. m.: con voi (con tượng).

Éléphant

éléphantiasis n. f.: bệnh (tật) phong, bệnh hủi.

élevage n. m.: sự nuôi trâu bò, lục-súc.

élévation n. f.: sự nhắc (cất) lên; chỗ (nơi) cao; hồi thầy cả dâng mình thánh Chúa; mặt tiền nhà. *Élévation de voix*, sự cất tiếng lên. *Élévation des prix*, sự cao giá.

élève n.: học-trò.

élevé, e adj.: cao; có ăn-học (khéo dạy). *Style élevé*, văn-nói cao-kì. || *Un homme bien élevé*, người có ăn-học, con người khéo-dạy.

élever v. a.: dở (cất, nhắc, nâng, đỡ) lên; dựng lên; nuôi, nuôi-nấng dạy-dỗ. || *Élever aux honneurs*, nhắc lên bậc vinh-hiển. || *Élever un monument*, dựng bia-bài. *Élever des enfants*, nuôi con-nít, nuôi-nấng dạy-dỗ con. *Élever des animaux*, nuôi loài-vật. *Élever un jeune homme avec soin*, lo cho ăn cho học tử-tế.

éligible adj.: chọn được, cử (bàu, đặt lên) được.

éliminer v. a.: loại ra, bỏ đi, xua-đuổi.

élire v.a.: chọn, lựa; bàu, cử, đặt lên.

élision n. f.: sự bỏ chữ đi (không nói (đọc ra).

élite n. f.: cái nhứt (cái giỏi hơn hết). *Soldats d'élite*, lính nhứt *ou* giỏi nhứt.

élixir n. m.: thuốc (bỏ) rượu.

elle pr. pers.: nó (nói về giống cái).

ellipse n. f.: cách nói tắc (nói rút); hình thuẫn.

élocution n. f.: sự nói, tài nói. *Avoir l'élocution facile*, có tài nói dễ.

éloge n. m.: bài tặng, lời khen. *Faire l'éloge de...* khen, tặng...

élogieux, euse adj.: khen, tặng. *Paroles élogieuses*, lời khen-tặng.

éloigner v. a.: làm cho xa-cách, tránh.

éloigné, e adj.: xa, xa-cách. *Les parents éloignés*, bà-con xa.

éloquence n. f.: sự khoa ngôn-ngữ, khẩu-thiệt, sự lợi khẩu.

éloquent, e adj.: kẻ khoa ngôn-ngữ, khẩu-thiệt, lợi-khẩu.

élu n. m.: kẻ được chọn, kẻ được chấm.

élucider v. a.: làm cho rõ (sáng) nghĩa, giải nghĩa, giạch cho sáng lẽ ra.

éluder v. a.: tránh khỏi; làm cho trợt đi.

élysée n. m.: cảnh tiên; cõi thọ, cõi bồng-lai; chốn đào-tiên.

émail n. m.: **émaux** pl.: nước thuốc trộn phaly (chai với loại kim để mà vẽ đồ sành đồ sứ); màu trắng ngời.

émailler v a.: vẽ bằng màu émail; làm cho rực-rỡ.

émanation n. f.: sự chảy ra bởi..., cái chảy ra bởi...; hơi bay ra.

émancipateur, trice adj.: kẻ làm cho con ra khỏi phép cha mẹ.

émanciper v. a.: làm cho con ra khỏi phép cha mẹ; ra riêng cho con.

émaner v. n.: chảy ra bởi..., do tại...

émarger v. a.: viết gạnh nơi lề; ký tên lãnh bạc.

emballage n. m.: sự gói hàng *ou* vô thùng.

emballer v. a.: gói hàng *ou* vô thùng.

embarcadère n. m.: bến đò.

embarcation n. f.: ghe (thuyền) (chèo *ou* chạy buồm).

embarquement n. m.: sự đi xuống *ou* chở xuống thuyền.

mbarquer v. a.: đem xuống *ou* chở xuống thuyền.

mbarras n. m.: sự làm cho khó lòng; sự trở-đang; sự túng ngặt.

mbarrassant, e adj.: làm cho túng-rối, khó-lòng, ngặt-nghèo.

mbarrasser v. a.: làm cho túng-rối, khó-lòng, ngặt-nghèo.

mbaucher v. a.: dỗ bạn bè, dỗ gia nhơn tử-đệ người khác, dỗ ính bỏ binh ngũ mà theo giặc.

mbaumer v. a.,n.: bỏ thuốc thơm trong xác chết kẻo hư nát đi; xức thuốc thơm.

mbellir v.a.: làm cho ra tốt hơn.

mbellissement n m.: sự làm cho lịch sự, cho xinh-tốt.

embesogné, e adj.: mắc việc lắm; rộn việc, nhiều việc.

embêter v. a.: làm cho khó lòng.

emblée (d') loc. adv.: tức tốc.

emblème n. m.: dấu hiệu chỉ... *Le coq est l'emblème de la vigilance*, con gà trống là ví-dụ (dấu chỉ) sự hay thức hay canh.

emboîter v. a.: vô mộng với nhau. *Emboîter le pas*, (đi xỏ bước) = đi khít hàng.

embonpoint n. m.: sự mập-mạp.

embouchure n. f.: vàm: cây ngang hàm thiết ngựa; chuôi kèn.

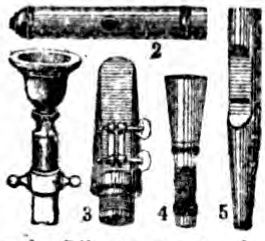

Embouchures: 1, D'instruments de cuivre; 2, De flûte; 3, De clarinette; 4, De hautbois; 5, De tuyau d'orgue.

embourber v. a : xô xuống vũng bùn.

embranchement n.m.: chỗ đường tẻ ra nhiều ngả.

embrasement n. m.: sự cháy bừng (phừng) lên; cơn nước lửa.

embraser v. a.: đốt cháy lên.

embrassement n. m.: sự ôm nhau mà hun (hôn).

embrasser v. a.: ôm; hun (hôn); bao lấy, gồm-chọn lấy. || *Qui trop embrasse mal étreint*, (kẻ cả ôm, riết không chặt) = tham thì thâm; = già lăm già hỏng.

embrasure n. f.: lỗ châu mai để bắn súng.

embrouiller v. a.: làm cho mù-mịt, lộn-xộn, lộn-lạo. || *S'embrouiller*, lộn bậy, lộn rồng lộn-rắn.

embryon n. m : thai mới đậu (tượng); mộng cây.

embûche n. f.: (bẫy) mưu, chước, kế, (cho người ta mắc).

embuscade n. f.: binh phục.

embusquer v. a.: đặt binh phục. || *S'embusquer*, phục binh, núp hờm (mà đánh).

émeraude n. f.; ngọc bích (ngọc xanh); thông hành ngọc, c.

émerger v.n.: nổi lên.

émérite adj.: có công.

émerveiller v. a.: làm cho lấy làm lạ, làm cho sửng-sốt.

émettre v. a.: để ra, cho ra. *Émettre de la fausse monnaie*, đưa bạc giả ra dùng. || *Émettre un vœu*, tỏ ý muốn mình ra.

émeute n. f.: sự muốn dấy loạn, nhiễu loạn.

émeutier n. m.: kẻ muốn dấy loạn.

émigration n. f: sự bỏ xứ mình sang xứ khác mà ở; sự thiên-cư, c.

émigrer v. n.: bỏ xứ mình sang xứ khác mà ở; thiên-cư, c.

éminemment adv. : tột phẩm, hết sức.

éminence n. f. : chỗ (nơi) cao ; tiếng gọi tặng các đứng Cardinalê.

éminent, e adj. : cao, cao. vọi-vọi.

émir n. m. : tiếng kêu thầy cả nối quờn Mahomet ; thổ-tù, đầu mục quân Arabe.

émissaire n. m. : quân sai đi thám.

émission n. f. : sự thả ra (cho ra, phát ra).

emmagasinage hay-là **emmagasinement** n. m. : sự đem vào kho ; (trử trong kho).

emmailloter v. a. : mang đồ nịt (bó) mình cho con-nít.

emmancher v. a. : tra cán.

emménager v. a. : dọn đồ đi chỗ khác mà ở.

emmener v. a. : đem đi, dẫn đi, đem theo.

emmenotter v. a. : đóng còng, còng tay lại.

émoi n. m. : sự động lòng.

émollient, e adj. : làm cho ra mềm, ra dịu, ra dùn.

émolument n. m. : sự ích-lợi.

émonder v. a. : (làm cho sạch) tỉa bớt nhành cây.

émotion n. f. : sự cảm động, sự nổi nóng muốn dấy loạn.

émotionner v. a. : làm cho cảm động, làm cho toan dấy loạn.

émoucher v. a. : đuổi ruồi, đuổi muỗi.

émouchoir n. m. : xơ-quất ; phủ-phất, (đồ đập muỗi đập mòng).

émousser v. a. : làm cho lụt, cho bớt sắc đi ; gỡ chùm gởi

émoustiller v. a. : làm cho vui, giục cho vui.

émouvant, e adj. : hay động.

émouvoir v. a. : làm cho động.

empailler v. a. : bỏ (nhét) rơm. *Empailler une chaise*, dồi ghế bằng rơm.

empailleur, euse n. : kẻ dồi rơm.

empan n. m. : gang, một gang tay.

empanacher v. a. : giắt lông trên nón cho đẹp.

empaqueter v. a. : gói lại.

emparer (**s'**) v. pron. : bắt lấy. *S'emparer d'une ville*, lấy thành. *S'emparer du trône*, cướp quyền làm vua ; soán ngôi.

empâter v. a. : làm vấy đồ gì như bột như hồ.

empêchement n. m. : sự ngăn-trở (gàng-trở, trở-đang).

empêcher v. a. : ngăn, ngăn-ngừa, trở-đang. *Empêcher la vue*, ấn con-mắt không cho ngó thấy. *Les digues empêchent les inondations*, bờ đê ngăn nước lụt.

empereur n. m. : hoàng-đế, vua thượng vị.

empeser v. a. : hồ áo quần (cho nó trắng nó cứng).

empester v. a. : làm cho lây ôn-dịch ; làm cho sinh dịch-khí.

emphase n. f. : sự ngoai-rạch muốn nói cao-kì.

emphatiquement adv. : cách nói chảu, nói ngoai-rạch.

empiétement n. m. : sự lấn (đất, phép).

empiéter v. a. : lấn. *Il a empiété sur moi trois mètres de terre*, nó lấn của tôi hết ba thước đất.

empiffrer v. a. : dồn cho ; cho ăn quá. *Empiffrer un enfant de pâtisseries*, dồn bánh trái cho con-nít ăn quá.

piler v. a.: chất từ chồng. *Em-er du fumier*, **vun** phân.

pire n. m : nước lớn (đại quốc, ; **quyền-phép**, sự cai-quản, sự -**trị**; thân-thế, danh-tiếng. *mpire chinois*, nước Đại-Minh. *'empire est entre leurs mains*, yền (**trị-vì**) ở trong tay chúng . || *Avoir beaucoup d'empire sur concitoyens*, có **thế** có **tiếng** n **trước** mặt kẻ bản-hương.

pirer v. a.: làm cho ra xấu m; tệ hơn. *Les remèdes n'ont it qu'empirer son mal*, thuốc m **cho** bịnh nó **càng ngày càng** ng thì có.

nplacement n. m.: chỗ, nơi. *Voi-un bel emplacement pour bâtir ne maison*, **chỗ** tốt cho được cất hà.

nplâtre n. m.: thuốc dán.

nplette n. f.: sự mua đồ; đồ mua. *'aire une emplette, des emplettes*, ua **đồ**.

nplir v. a.: làm cho đầy. *Em-lir un tonneau de vin*, **đổ** rượu ho **đầy** thùng.

nploi n. m.: sự dùng; chức, phận, iệc làm. *Faire un bon emploi de on temps*, **dùng** ngày-giờ mình iền.

nployer v. a.: dùng. *Employer outes sortes de moyens*, **dùng** nọi phương mọi thế (mọi phép).

mpocher v. a.: bỏ vào túi; lận ưng.

mpoigner v. a.: nắm lấy. *Em-poigner qqn par les cheveux*, **nắm** đầu (tóc) người nào.

empois n. m.: hồ (để hồ áo quần).

empoisonnement n. m.: sự cho bỏ) **thuốc** độc. *L'empoisonnement est un crime capital*, **thuốc** người-ta là tội đáng chết.

empoisonner v. a.: thuốc (cho, tra thuốc độc). *Les voleurs em-poisonnent les chiens*, ăn-trộm hay **thuốc** chó. *Empoisonner des viandes*, **bỏ thuốc độc** vô thịt.

empoisonneur, euse n.: kẻ tra thuốc độc.

empoissonner v. a.: bỏ cá vô hồ mà nuôi.

emporté, e adj.: hay nóng giận. *Un homme emporté*, người có tính hay **nóng-giận**. *Des paroles emportées*, lời **nóng-giận**.

emportement n. m.: sự phát ra; sự nóng; lúc hăng.

emporte-pièce n. m.: cái dao cắt đứt; cái kềm để cắt da, giấy dày; kẻ hay nói xàm; hay bao-biếm châm-chích.

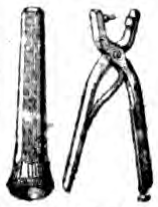
Emporte-pièce.

emporter v. a.; đem đi; cất đi. *Emportez ces lu-mières*, hãy **đem** (**cất**) mấy cái đèn nầy đi. *Emporter un malade à l'hôpital*, **đem** người bịnh vô nhà-thương.

empreindre v. a.: in vào; làm cho có dấu ra. *Empreindre ses pas sur la neige*, in **dấu chơn** trên mặt tuyết.

empreinte n. f.: dấu (in vào, đóng vô). *Empreinte d'un cachet*, **dấu** con-dấu **đóng-vào**.

empressement n. m.: sự vội-vã, lẹ làng, vui lòng, phấn chí (mà làm...). *Avec empressement*, vội-vàng, lật-đật.

empresser (**s'**) v. pron.: vội-vàng, sẵn lòng, vui chí (mà...). *Je m'em-presse de répondre à votre lettre*,

tôi lật-đật (vội-vàng) viết thơ lại cho anh.

emprisonner v. a.: bỏ, giam, cầm tù (ngục).

emprunt n. m.: sự vay (mượn, hỏi, tạm).

emprunteur, euse n.: kẻ vay; kẻ đi vay.

empuantir v. a.: làm cho hôi-hám thúi-tha.

empyrée n. m.: cõi thọ, cõi trường sanh, động đào; chốn bồng-lai.

émulation n. f.: sự đua-tranh giành-xé lấn nhau, giành nhau.

émule n. m.: hay tranh cạnh đua-giành, đấu lực đua tài.

en prép.: trong, nơi, tại. *Être en ville*, ở tại trong thành. *En 1884*, trong (tại) năm 1884. || *Se conduire en honnête homme*, ăn ở ra người ngay-thật. || *Vigne en fleurs*, nho trổ (ra) bông.

encadrement n. m. sự (vô, vào) khuôn.

encadrer v. a.: vô khuôn hiên.

encager v. a.: bỏ vô lồng.

encaisse n. f.: bạc tiền trong rương.

encaissement n. m.: sự đem bạc-tiền vào rương; bạc-tiền để vào rương.

encaisser v. a.: bỏ bạc-tiền vào rương; thâu tiền thâu bạc.

encan n. m.: phép bán đấu giá (tranh mại, T.).

encanailler (s') v. pron.: theo quân đàng-điếm gian-giảo; làm bạn với người trắc-nết.

encaquer v. a.: nhận, ém cá tào-ngư vào thùng.

en-cas n. m.: cái để hờ (để dành).

encaver v. a.: đem rượu xuống hầm

encaveur n. m.: kẻ chất xuống hầm.

enceindre v. a.: bao bọc, bịt quanh. *Enceindre une ville murailles*, xây thành đắp lũy

enceinte n. f.: vòng tròn; bao xung-quanh.

enceinte adj.: đàn-bà chửa thai, có nghén, có mang, có

encens n. m.: hương, nhũ-hương

encenser v. a.: xông hương.

encenseur n. m.: kẻ xông hương

encensoir n. m.: bình hương. || *Donner des coups d'encensoir à qqn*, (xông hương cho người nào) = tưng-trọng, khen-tặng người nào.

enchaîner v. a.: đóng xiềng (tỏa) xâu lại với nhau.

enchanté, e adj.: vui lòng; mừng *Enchanté de vous voir*, vui đặng gặp anh.

enchantement n. m.: sự ếm-chú sự làm cho mê, bỏ thuốc mê vui-mừng.

enchanter v. a.: bỏ bùa mê; phù-pháp; làm cho mê.

enchanteur, eresse adj., n.: bỏ bùa mê; hay làm cho mê.

enchâsser v. a.: vô vỏ khổ.

enchère n. f.: sự trả gác giá phép đấu giá.

enchérir v. a.: trả cao giá hơn

enchérissement n. m.: sự trả cao giá hơn. *Enchérissement du pain* bánh cao (lên, thăng, tặng, đắt giá.

enchérisseur n. m.: kẻ trả cao giá hơn.

enchifrènement n. m.: sự nghẹt mũi; sự (sổ mũi), long óc, (vì mắc ho gió).

'rener v. a.: làm cho long ghẹt mũi.

ve n. f.: miếng đất ở chen ữa đất khác.

ver v. a.: chen vào giữa g đất kẻ khác.

a, ine adj.: chìu về... *Enclin al*, mê sự xấu.

re v. a.: rào lại. *Enclore un n*, rào cái vườn lại.

s n. m.: cái khoảnh rào.

uer v. a.: đóng đinh lại. *ouer un canon*, bít lỗ ngòi g.

ume n. f.: cái đe sắt). || *Se trou- entre l'enclume e marteau*, (gặp giữa đe với) = chạy đó mắc lờ.

Enclume

offrer v. a.: bỏ vào tủ (rương).

oignure n. f.: góc vách; ghế ng theo góc mà để cho vừa.

olure n. f.: đầu ngựa, cổ ngựa đầu cho tới hết gáy sấp ống ức).

combrement n. m.: sự làm cho ật (để đồ lỉnh-ghỉnh, nghênh-gang).

combrer v. n.: làm chật (để lỉnh-ghỉnh, nghênh-ngang). *ne foule de voitures encombraient passage*, đoàn xe qua lại chật ường, chật sá.

ncore adv.: còn; hãy còn; nữa. *e veux encore essayer*, tôi còn uốn thử nữa. *Il n'a pas encore té malade*, nó chưa có đau bao-giờ.

ncourageant, e adj.: làm cho lòng ra mạnh-mẽ.

ncouragement n. m.: sự giục lòng mạnh-mẽ.

encourager v. a.: giục lòng (làm cho phấn (hứng) chí. *Encourager l'industrie et les arts*, giục lòng làm nghề nghiệp; thưởng tài-trí.

encourir v. a.: mắc vào; bị. *Encourir la haine*, mắc (bị) người-ta ghét.

encre n. f.: mực (để mà viết). *Un bâton d'encre de chine*, một cây (thẻ, viên) mực tàu.

encrier n. m.: bình mực; nghiêng mực.

Encriers

encyclique adj., n.: thơ Đức Giáo-Tông gởi chung cho các đấng phẩm-trật Hội-thánh cùng cho các giáo-hữu ở khắp mọi nơi.

encyclopédie n. f.: sách gồm những phép trí-cách người-ta nên biết; (như sách Thông-thiên-hiểu của tàu).

endémique adj.: (về bịnh) riêng một xứ một nước.

endetter v. a.: làm nợ. *Endetté*, kẻ mắc nợ.

endiablé, e adj., n.: có quỉ ám; người hung dữ.

endiguer v. a.: đắp bờ đê.

endoctriner v. a.: làm cho người-ta theo phe mình, (tin như mình).

endommager v. a.: bồi-thường lại.

endormant, e adj.: hay làm cho buồn ngủ.

endormir v. a.: làm cho buồn ngủ. || *S'endormir* v. pron.: ngủ gục, ngủ quên.

endosser v. a.: ngửa lưng mà chịu; kí tên sau lưng tờ. *Endosser un billet*, kí tên sau lưng tờ

nợ người-ta mắc mình mà giao cho kẻ khác.

endroit n. m.: chỗ, nơi.

enduire v. a.: trét.

endurcir v. a.: làm cho ra cứng. *Endurcir le cœur*, **làm cho cứng** lòng.

endurcissement n. m.: sự làm cho cứng lòng.

endurer v. a.: chịu.

énergie n. f.: lòng mạnh-mẽ; sức mạnh.

énergique adj.: người mạnh-mẽ.

énergiquement adv.: cách mạnh-mẽ.

énergumène n.: người bị quỉ ám.

énerver v. a.: làm cho yếu gân-cốt.

enfaîter v. a.: phong nóc nhà, (bằng ngói ống *ou* ngói chì).

enfance n. f.: lúc ấu-sanh (hồi còn nhỏ từ khi mới sanh cho đến 12 tuổi); khi bé-túi. || *Enfance du monde*, **thuở mới** tạo thiên lập địa. || *Tomber en enfance*, trở về **con-nít** (phản lão thành đồng, c.) = lẫn-lộn.

enfant n. m: con, con-cái. *Enfants d'Adam*, **con cháu** Adong. *C'est un bon enfant*, nó là người có tánh **hiền-hòa**. *Cette famille a beaucoup d'enfants*, nhà nầy **con-cái** nhiều (đông) lắm. *Enfant de chœur*, đồng-nhi hát lễ.

enfantement n. m.: sự sinh-đẻ.

enfanter v. a.: sanh, đẻ; sanh-sản ra; bày ra.

enfantillage n. m.: lời nói việc làm con-nít; việc (chuyện, trò) con-nít chơi.

enfariner v. a.: vùi bột.

enfer n. m.: địa-ngục; âm-phủ; chỗ tù-túng cực-khổ. || *Feu d'enfer*, (lửa địa-ngục) lửa **nóng-nẩ** lắm.

enfermé n. m.: *Sentir l'enferm* hơi chỗ ngột (không có **khí đ**

enfermer v. a.: đóng lại; **giam** cầm lại.

engagé n. m.: lính tình-nguyện.

engagement n. m.: sự tình-nguyệ sự hứa; sự cầm (thế) đồ; **sự bin** tiền đạo gặp đánh nhau **một h**

engager v. a.: cầm, thế; **bắt, mó** biểu. *Engager son bien*, **cầ** (thế) của mình. || *Engager* *dîner*, **biểu** ăn cơm tối. || *Enga ger le combat*, **xáp** trận. || *S'enga ger* v. pron.: **tình nguyện đi lính** đi vô (vào). || *S'engager dans* *bois*, **chun vô** rừng.

engelure n. f.: đường **nứt** tay nứt chơn khi tuyết giá.

engendrer v. a.: sanh ra. *L'oisi veté engendre le vice*, ở **không** nhưng hay **sanh** tệ.

engerber v. a.: bó lúa, **mạ... lại**

engin n. m.: đồ, máy-móc; **mưu**-chước. *Engin de pêche*, **đồ bắt cá** (đăng, đó, lờ, đụt, câu, **lưới**). *Engin de guerre*, **đồ** đánh **giặc** (**binh khí**, c.).

englober v. a.: gồm lại **một**.

engloutir v. a.: nuốt.

engluer v. a.: thoa nhựa.

engorger v. a.: làm **nghẹt họng**, làm cho bí cho nghẹt **lại**.

engouffrer v. a.: làm **cho sa vực**, sa nước xoáy (vận). || *S'engouffrer*, v. pron.: (về **nước**) **vận lại**; (về gió) lò.

engourdir v. a.: làm **cho tê-mê**. *L'oisiveté engourdit l'esprit*, ở không nhưng làm **cho lụt** trí khôn.

engourdissement n. m.: **sự tê-mê**.

rais n. m.: đồ cho trâu bò ăn › mập; đồ cho vịt gà ăn; ìn bỏ cho tốt đất.

raisser v. n., a.: làm cho ra p; ra mập lớn. *Il a engraissé* -là *il est engraissé*, nó phát ; nó ra mập.

errer v. a.: lấy gươm mà đâm.

lade n. f.: dọc (đồ xỏ dài kế au).

iler v. a.: xỏ chỉ, xỏ kim; xỏ.

in adv.: sau hết. *Enfin vous là arrivé*, dữ-ác không! bây- r anh mới tới.

lammer v. a.: làm cho cháy ı ngọn. || *Yeux enflammés* = con ít đỏ-lòm (phừng phừng, công).

ler v. a., n.: làm cho phùng ra; m cho sưng lên; làm cho àn (đầy). *Être enflé d'orgueil*, ły lòng kiêu-ngạo. *Enfler un llon*, làm cho tàu-khí phùng . *Les pluies ont enflé la rivière*, ời mưa làm cho tràn (đầy) sông. ı *jambe a enflé* hay-là *est enflée*, ıơn nó sưng lên. v. pron.: *La oile s'enfle*, buồm đọng gió.

iflure n. f. chỗ sưng.

ifoncement n. m.: sự đóng vào, ự phá (xô). *Enfoncement d'un lou*, sự đóng đinh vào.

ifoncer v. a., n.: xô, đẩy, đóng ào. *Enfoncer une porte*, phá cửa, ạp cửa, tống cửa; hạ xuống; hìm. *Le navire enfonce*, chiếc àu nó hạ xuống.

nfouir v. a.: chôn xuống đất.

nfouisseur n. m.: kẻ chôn.

nfourcher v. a.: cỡi ngựa; chàng hảng chơn ra hay-là chơn bên nây chơn bên kia.

nfourchure n. f.: chỗ nhánh đâm nạng.

enfourner v. a.: vô lò (mà hầm).

enfreindre v. a.: pham. *Enfreindre la règle*, phạm luật (phép).

enfuir (**s'**) v. pron.: trốn. *Le temps s'enfuit*, ngày giờ qua mau.

engrenage n. m.: răng bánh xe trong máy.

Engrenage

enhardir v. a.: làm cho dạn (cả gan). *Enhardir qqn à faire qq. chose*, làm cho ai dạn mà làm sự gì, xúi làm.

énigmatique adj.: thuộc về lời đố. *Paroles énigmatiques*, lời đố.

énigme n. f.: lời đố, câu đố; thai. *Faire, proposer une énigme*, đố, ra câu đố. *Trouver le mot d'une énigme*, đánh thai, giải thai.

enivrant, e adj.: hay làm cho say.

enivrer v. a: làm cho say. *Enivrer qqn*, làm cho người nào say. || *Cet homme s'enivre tous les jours*, người nầy ngày nào cũng say.

enjamber v. n.: bước dài bước; bước ngang qua trên cái gì; vượt đẳng. *Enjamber par dessus une balustrade*, bước ngang qua sơ-ly.

enjeu n. m.: tiền đặt (mà đánh bài đánh bạc).

enjoindre v. a.: khiến, dạy biểu. *On leur enjoignit de se retirer*, người-ta dạy nó thì phải đi đi.

enjoliver v. a.: làm cho ra tốt đẹp hơn.

enjolivure n. f.: cái thêm vô, thêu-thùa cho đẹp dễ coi.

enjoué, e adj.: vui. *Avoir l'humeur enjouée*, có tánh vui-vẻ.

enjouement hay-là **enjoûment** n. m.: sự vui, tánh vui-vẻ.

enlacer v. a.: xỏ cái nầy vô với

cái kia; đút cái nầy vào với cái kia. *Deux serpents qui s'enlacent*, hai con rắn **vấn xà-lẹo với nhau.**

enlaidir v. a., n.: làm cho ra xấu, ra hèn sắc hơn. kém sắc hơn.

enlever v a.: cất lên; lấy đi, cất đi; cướp đi. *Enlever le couvert*, **cất** dĩa ăn **đi.** || *Enlever une mineure*, **cướp** (**bắt**) **ngang** đứa con-gái chưa tới tuổi khôn.

enluminer v. a.: làm cho có sắc, làm cho sáng-sủa.

ennemi, e n., adj.: kẻ nghịch-thù; giặc. *Armée ennemie*, đạo-binh **giặc.** || *Destins ennemis*, mạng **nghịch**, vận **đen**.

ennoblir v. a.: làm cho ra sang-trọng. V. **anoblir.**

ennui n. m.: sự buồn-bã, rầu-rĩ. *Tomber dans un ennui profond*, mắc buồn-bực rầu-rĩ.

ennuyer v. a.: làm cho rầu-rĩ bực-bội khó chịu. *Je m'ennuie à mort*, tôi **rầu** chết.

énoncer v. a.: nói mà tỏ ý ra. *Énoncer ce que l'on pense*, **nói** ra cái đều mình tưởng.

enorgueillir v. a.: làm cho ra kiêu-ngạo. || *S'enorgueillir de sa fortune*, **kiêu-ngạo** vì của, ỷ của.

énorme adj.: lớn đại, to sầm.

énormément adv.: lắm; quá, nhiều.

énormité n. f.: sự to, sự lớn, sự trượng. *Commettre une énormité*, phạm một **tội trọng lắm.**

enquérir (**s'**) v. pron.: hỏi tìm cho biết. *S'enquérir d'un fait*, **hỏi thăm** cho biết việc.

enquête n. f.: sự tra-xét.

enraciner (**s'**) v. pron.: châm rễ, mọc rễ.

enrager v. n.: ra điên, ra dại, mê. *Il enrage de jouer*, **nó mê cho** cờ-bạc.

enrégimenter v. a.: **nhập cơ** nhập vệ; làm nên **cơ vệ.**

enregistrement n. m.: **sự đem vô** sổ; phòng coi biên **vô sổ-bộ.**

enregistrer v. a.: **đem vô sổ-bộ** chung; chép tờ-thị **lại, vào sổ** bộ chung cho được **chứng chắc** nguyên bổn nó.

enrhumer v. a.: làm **cho ho** (**cảm**, sổ mũi).

enrichir v. a.: làm cho **giàu**, làm cho ra giàu.

enrôlé n. m.: lính đã **nhập bộ.**

enrôler v. a.: đem vào **ngạch binh**; cho nhập bọn. *Enrôler des soldats, ouvriers*, **cho** lính **nhập cơ** vệ, **cho** thợ **nhập bọn thợ.** || *S'enrôler* v. pron.: **tình-nguyện đi lính**; **vô** hội; **nhập** bọn.

enrouer v. a.: làm cho **khan tiếng**, *ou* làm cho tiếng ra khao.

enrouiller v a.: làm cho **sét ăn.**

enrouler v. a.: cuốn tròn **lại.**

ensabler v. a.: đổ đầy **cát**, **vùi** cát; rấn còn cát, mắc **cạn trên** cát.

ensacher v. a.: bỏ vô bao **vô bị.**

ensanglanter v. a.: làm **cho đổ** máu, vấy máu.

enseigne n. f.: bản hiệu **phố**; **hiệu** phố, cờ hiệu binh.

enseignement n. m.: cuộc dạy học. *Direction de l'enseignement*, học-chánh đường. *Directeur de l'enseignement*, quan học-chánh, đề-học, tư-nghiệp.

Enseignes : 1, Romaine 2, Gauloise

enseigner v. a.: dạy (cho biết, cho hay). *Enseigner des enfants*, **dạy** con-nít học. *Enseigner*

grammaire aux enfants, **dạy** ...n-nít **học** mẹo. || *Enseigner un chemin*, **chỉ** nẻo, **đem** đường.

ensemble adv.: cùng nhau, với nhau. *Vivre ensemble*, ở **với** (**cùng**) nhau. *Chanter avec ensemble*, hát ập tiếng với nhau.

ensemencer v. a.: vãi mạ, bắt mạ; ieo, vãi.

enserrer v. a.: gồm-lấy (hàm tích, ...; riết-lại). *Le boa enserre sa victime*, con trăn bắt được con gì thì **ăn-riết** lại cho mềm mà nuốt.

ensevelir v. a.: chôn, lấp. || *S'ensevelir dans la retraite*, kiếm chỗ khuất-tịch mà tránh đời, (ẩn-sĩ, lật-sĩ, c.).

ensorceler v. a.: làm cho mê; ếm bùa, làm yêu-thuật.

ensuite adv.: rồi thì... đoạn thì... **ensuivre** (**s'**) v. pron.: ra bởi... (tùng nhi, c.). *Il s'ensuit que...*, **bởi-đó** cho nên...

entablement n. m.: đầu cột đầu vách trề ra có bắt chỉ.

entacher v. a.: làm cho lấm (vấy, dơ). || *Acte entaché de nullité*, tờ làm **không nhằm phép**.

entaille n. f.: khấc trong cây.

entailler v. a.: khấc cây.

entamer v. a.: mới thò dao vào mà cắt hay-là xé ra; mới... khởi-sự, gây ra. *Entamer une conversation*, **mới mở đầu** nói chuyện.

entasser v. a. chất đống.

entendement n. m.: trí hiểu.

entendeur n. m.: kẻ nghe mau hiểu.

entendre v. a.: nghe; hiểu. *Entendre des témoins*, **nghe** chứng khai. *Entendre à demi-mot*, nghe nói **ra** thì **hiểu**. || *Entendre le commerce*, **từng-trải** (**thạo**) việc buôn-bán. || *S'entendre ensemble*, **rập** (đồng lòng, tính-toán, mưu) **với** nhau.

entendu, e adj.: giỏi, thạo; đã hẹn-hò tính-toán trước; đã định. *C'est une affaire entendue*, việc **đã định**, **đã tính** rồi. *Bien entendu que*, miễn là... mà phải.

entente n. f.: nghĩa (hiểu). *Mots à double entente*, tiếng có hai **nghĩa**.

enter v. a.: tháp vào; khấc vào.

enterrement n. m.: sự chôn (chôn-cất) đám ma (xác). *Assister à un enterrement*, đi đưa **đám ma** (đi đưa xác).

enterrer v. a.: chôn, cất.

entêtement n. m.: sự cứng đầu cứng cổ; sự cừ-khôi; sự chấp-nhất, sự kiên tâm.

entêter (**s'**) v. pron.: chấp-nhất, rắn-mắt; ương trí.

enthousiasme n. m.: sự mê-mẩn lắm (như lúc đồng-cốt lên vậy). *Avec enthousiasme*, cách lấy làm lạ, sửng-sốt; cách vui-mừng hết lòng. *Avoir de l'enthousiasme pour...* **hết lòng sốt-sắng vui-mừng** mà...

enthousiasmer v. a.: làm cho lấy làm lạ, cho mê-mẩn, cho vui lòng khoái chí. || *S'enthousiasmer pour...*, có lòng mê-mẩn...

enthousiaste adj., n.: kẻ có lòng mê, kẻ lấy làm lạ.

entier, ère adj.: nguyên, trọn; cả, trót; hay chấp-mê. *Un pain entier*, một cái bánh **nguyên** *ou* nguyên một cái bánh. *Le monde entier*, **cả-và** thế-gian, (thiên-hạ). *Esprit entier*, trí **hay chấp-mê**. *Un nombre entier*, số **nguyên**.

entièrement adv.: hết thảy, trọn, ráo.

er v. a.: dán vô vải, bố.

ner v. a.: đổ rượu vào ng; bắt câu hát, bắt cái.

ntonnoir n. m.: cái muỗng (muống) sang rượu, rót rượu.

Entonnoir

entorse n. f.: vọp bẻ (mình, chơn tay).

entortiller v. a.: vấn xung-quanh; đoanh. *Entortiller une bouteille avec de la paille*, lấy rơm mà **vấn** cái ve. || *Discours entortillé*, lời nói **quanh-quẹo, lộn-rồng lộn rắn.**

entourage n. m.: cái vành đồ; **chơn-tay bộ-hạ** người-nào.

entourer v. a.: vây xung-quanh (bao, bọc). *Entourer sa propriété d'une haie vive*, trồng một hàng rào mà **bao lấy** đất mình. *La foule l'entourait*, đoàn-lũ **vây** lấy người. || *Entourer de soins*, lo-lắng cho...

entr'acte n. m.: hồi vãn tuồng mà sang thứ; hồi hạ lớp.

entr'aider (**s'**) v. pr.: giúp-đỡ nhau.

entrailles n. f. pl.: ruột, ruột-rà, ruột-gan.

entr'aimer (**s'**) v. pr.: thương-yêu **nhau.**

entraînement n. m.: sự kéo; sự thúc, sự giục.

entraîner v. a.: kéo, lôi; thúc, giục. *L'exemple entraîne*, gương nó **giục** người-ta. *La guerre entraîne bien des maux*, giặc-giã **sanh ra** nhiều đều hư-hại.

entrant, e adj., n.: kẻ vô (vào). *Les entrants et les sortants*, **kẻ vô** người ra.

entraves n. f. pl.: dây cột chơn ngựa hay-là con gì khác; sự ngăn-trở.

entraver v. a.: ngăn-trở, gàng-trở.

entre prép.: ở chặng **giữa.** *Entre Sàigòn et Chợ-lớn*, **ở chặng giữa** Bến-thành Chợ-lớn.

entre-bailler v. a.: mở **hé ra.**

entre-choquer (**s'**) v. pr.: đụng nhau, cụng nhau.

entre-colonne hay-là **entre-colonnement** n. m.: lòng cản (khoảng giữa hai cây cột).

entre-côte n. m.: miếng **thịt** lấy ở giữa hai cái sườn bò.

entrecouper v. a.: cắt từ chặng (từ khoảng...). *Voix entrecoupée de sanglots*, tiếng nói **hở khoảng** ra mắc khóc tấm-tức.

entre-déchirer (**s'**) v. pr.: xé nhau; nói hành nhau.

entrée n. f.: ngả vô; hồi đầu; món ăn đầu hết. *À l'entrée de l'hiver*, **sang** (qua) mùa đông. *À l'entrée de la nuit*, **hồi** mới tối.

entrefaites n. f. pl.: hồi, đương cuộc. *Sur ces entrefaites*, **đang lúc** ấy, **hồi ấy.**

entrefilet n. m.: một hai hàng trong nhựt-trình.

entrelacer v. a.: xỏ xà-lẹo lại với nhau, xỏ xen.

entrelacs n. m.: đồ vẽ hay-là chạm trổ có đường xỏ xà-lẹo lại với nhau.

Entrelacs

entrelarder v. a.: lấy mỡ cục mà nhét vào. *Filet entrelardé*, thịt trái-thăn **có dồi mỡ cục.**

entreligne n. m.: khoảng **hở** giữa hai đàng gạch.

entre-louer (**s'**) v. pr.: khen nhau.

entremêler v. a.: trộn với nhau; trộn bậy lại.

entremets n. m.: món ăn sau thịt nướng thịt quay mà **trước** tráng miệng.

ntremetteur, euse n.: kẻ làm mối làm mai.

ntremettre (s') v. pr: lo việc, làm thế cho người (khác).

ntremise n. f.: sự đưa (trao). *J'ai reçu votre lettre par l'entremise de votre frère*, tôi được thơ anh nhờ anh anh **đưa** (**trao**) cho tôi.

ntre-nœud n. m.: lóng (giữa hai mắt, như tre, trúc...).

ntre-percer (s') v. pr.: đâm nhau.

ntrepont n. m.: sân (tàu) giữa.

ntreposeur n. m.. kẻ giữ hàng-hóa người-ta gởi.

ntrepôt n. m.: chỗ trử hàng-hóa.

ntre-pousser (s') v. pr.: xô-đẩy nhau.

ntreprenant, e adj.: dọn làm, phấn-chấn; hay làm liều.

ntreprendre v. a. : dốc chí làm; (làm, lãnh làm...) *Entreprendre un travail*, **dở** ra làm. *Entreprendre un voyage*, ra đi, tính (sắm, dọn) ra đi.

ntrepreneur, euse n.: kẻ lãnh (chịu) việc mà làm...

ntrer v. n.: vào (vô). *Entrer dans une maison*, (**đi**) **vào** *ou* **vô** trong nhà. || *Entrer en colère*, **phát** (**nổi**) giận lên. *Entrer au service*, **đi** lính (**vô** binh-ngũ). *Entrer en matière*, **nhập** đề, **vào** trạng.

entresol n. m.: chỗ ở từng kế đất.

entretenir v. a.: bồi-bổ, tu-bổ (giữ cho tốt luôn); cấp-dưỡng. *Entretenir un pont*, **gìn-giữ bồi-bổ** cái cầu. || *Entretenir sa famille*, **chi-độ** nhà mình (= vợ con, thê nhi, c.). || *S'entretenir avec...* **nói chuyện** với...

entretien n. m.: sự gìn-giữ; đồ dùng (ăn-mặc); sự nói chuyện-vãn.

entre-tuer (s') v. pr.: giết nhau.

entrevoir v. a.: ngó-thấy xoáng qua.

entrevue n. f.: sự gặp nhau.

entr'ouvert, e adj.: mở hé-hé; hở.

entr'ouvrir v. a.: mở hé (hé-hé).

énumération n. f.: sự đếm, sự kể ra.

énumérer v. a.: kể ra, đếm.

envahir v. a: xông vào, xốc vào, ào vô; loán, choán. *Envahir un État*, **xâm** (**loán, choán**) Nước. *Les eaux ont envahi toute la contrée*, nước nó **ào vào tràn** hết cả xứ.

envahissement n. m.: sự loán (choán).

envahisseur n. m.: kẻ loán (choán).

enveloppe n. f.: cái đồ gói; bao thơ; cái bao ngoài; dạng bề ngoài.

envelopper v. a.: gói lại; bao-phủ; vây; giấu. || *Envelopper sa pensée*, **gói** ý mình = **giấu** ý mình. *Envelopper l'ennemi*, **vây** giặc.

envenimer v. a.: làm cho ra độc (ra dữ). *Envenimer une plaie en la grattant*, mụt hiền gãi thì nó **ra mụt độc**. || *La querelle s'envenima*, sự rầy nó **càng ra dữ**.

enverguer v. a.: tra buồm vào trục.

envergure n. f.: bề dài cái buồm; bề ngang cánh chim sẻ.

envers prép.: với... cùng... *Ingrat envers son bienfaiteur*, bạc tình **với** kẻ làm ơn cho mình.

envers n. m : bề trái. *À l'envers*, trái. *Votre habit est à l'envers*, áo anh **trái**.

envi (à l') loc. adv.: đua nhau.

Les deux étudient à l'envi l'un de l'autre, hai đứa **đua nhau** học.

envie n. f. : sự ganh, sự ghen-ghét; sự phân-bì ; sự ước-ao, sự muốn; sự thèm; đém, bớt; da xưởi nơi phao-tay. *Porter envie à qqn.*, **ganh-gổ** người nào. || *Il lui a pris envie de...* nó **muốn** (**ước-cao**)... *Avoir envie de boire*, **muốn** uống (**khát**). *Avoir envie de manger*, **muốn** ăn (**thèm**).

envier v. a. : ganh, ganh-gổ; ước-ao, muốn.

environ adv. : chừng, giạc (ước, phỏng) chừng.

environner v. a. : bao (vây) xung-quanh.

environs n. m. pl. : lối xung-quanh. *Aux environs de Saïgon*, **lối chung-quanh** Sài-gòn.

envisager v. a. : ngó (nhìn) mặt; xét, tính trong trí.

envoi n. m. : sự gởi; đồ gởi.

envoler (s') v. pr. : bay đi.

envoyé n. m. : (kẻ chịu sai); khâm-sai, phái nhơn, c.

envoyer v. a. : sai; gởi. *Envoyer un ambassadeur*, **sai** sứ. *Envoyer une lettre*, **gởi** một cái thơ.

épacte n. f. : (số ngày thêm vô cho năm mặt-trăng hợp với năm mặt-trời); tuế-sai (bởi khí dinh sóc hư).

épais, aisse adj. : dày; đặc. *Étoffe épaisse*, hàng **dày**. || *Bois épais*, rừng **rậm**. || *Esprit épais*, trí **lụt**.

épaisseur n. f. : bề dày, bề hậu, bề thâm.

épaissir v. a. : làm cho ra đặc, ra dày hơn.

épanchement n. m. : sự chảy ra, lán ra, tràn ra.

épancher v. a. : rót nhẹ nhẹ ra. || *Épancher son cœur*, **trải lòng-dạ** (ruột-gan) ra; **bày** tâm-sự.

épanouir v. a. : mở ra; làm cho nở ra. *Épanouir le visage*, **làm cho nở** mày **nở** mặt (hấn-hở). || *Les fleurs s'épanouissent*, hoa **nở ra**.

épargne n. f. : sự tiện-tặn, **chắt-lót**; của để dành để dập. *Vivre de ses épargnes*, ăn **của để nhín lại**.

épargner v. a. : nhín; dong (**dung**) dung-thứ. *Épargner les vaincus*, **dung-thứ** kẻ thua.

éparpiller v. a. : rải ra; phân **ra**. *Éparpiller ses troupes*, **phân binh**.

épars, e adj. : xả; rối. *Cheveux épars*, tóc **xả**.

épaté, e adj. : chềm-bệp. *Nez épaté*, mũi **chềm-bệp** (vắn, to lại rộng).

épaule n. f. : vai. || *Donner un coup d'épaule*, giúp. *Porter sur l'épaule*, gánh, khiêng; vác.

épaulement n. m. : lũy đất mà núp tên đạn giặc.

épauler v. a. : tấn lũy (**khại**); kê vai. *Épauler son fusil pour tirer*, **kê** bá súng **vô vai** mà bắn.

épave n. f. : đồ trôi dưới biển; trịn; đồ mất (không biết ai là chủ).

épée n. f. : gươm (cây gươm), độc kiếm; gươm đeo (mang); nghiệp

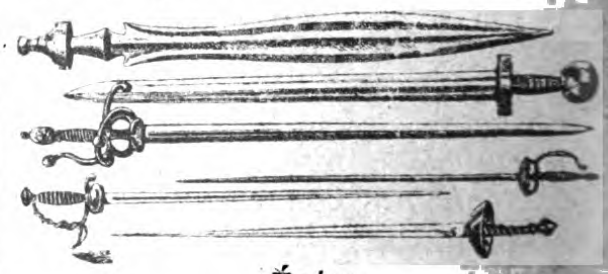

Épées

võ. || *Préférer la robe à l'épée*, **chịu** làm quan văn hơn **làm quan võ**.

épeler v. a. : đánh vần.

éperonner v. a. : thúc ngựa bằng éperon) ; giục thúc...

éperon n. m. : cái bánh xe chông kẹp vô gót giày để thúc ngựa; cựa gà; móng chó; mũi tàu.

Éperons

épervier n. m. : con diều ; cái chài.

Épervier

Éphémère

éphémère adj., n. : được có một ngày mà-thôi; không bao-lâu; chóng qua chóng hết; con phù du. *Bonheur éphémère*, phước **chóng qua chóng hết** (phù-vân, c.).

éphémérides n. f. pl. : nhựt-kí thiên-vận khí-hậu.

épi n. m. : bông lúa (mi, miến) ; gié lúa.

épice n. f. : đồ gia-vị (như đinh-hương, đậu-khấu, gừng, tiêu, tỏi, hành v.-v.).

épicer v. a. : bỏ đồ gia-vị.

épicerie n. f. : phố bán đồ gia-vị.

épidémie n. f. : bệnh tễ; bệnh chung cả xứ (như dịch-khí...).

épier v. n. : trỗ bông, đơm gié (về lúa...). *Le paddy commence à épier*, lúa đà **trỗ**.

épier v. a. : dòm hành ; lén theo coi, nom theo.

épigramme n. f. : thơ châm-chích, (băm-bổ, T.) ; thơ gièm.

épigraphe n. f. : bản-hiệu; hiệu nhà; hiệu-đề ; mào đầu.

épilepsie n. f. : bệnh phong, kinh-phong, động-kinh.

épiler v. a. : (nhổ lông) ; nhổ tóc ngứa tóc bạc.

épilogue n. m. : câu kết bài thơ; sự đặt thơ vần.

épinard n. m. : rau ba-thái ; rau giền.

Épinard

épine n. f. : cây có gai ; gai (gai-gốc m. d.). || *Être sur des épines* (ở trên gai)=lo, lo-sợ. || *Épine du dos*, **xương sống**.

épineux, euse adj. : có gai; chông-gai. || *Affaire épineuse*, việc **chông-gai**, việc **khó** (= việc **cay**, việc **gay** lắm).

épingle n. f. : kim gàm (kim cúc, T.). *Épingle à cheveux*, **lông nhím** (giắt đầu tóc); **trâm** cài.

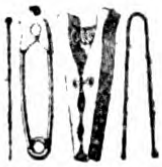
Épingles

épinière adj. f. : về xương sống. *Moelle épinière*, chủy **xương sống**.

épiphanie n. f. : lễ ba vua.

épiscopal, e, aux adj. : thuộc về giám-mục. *Palais épiscopal*, tòa nhà **giám-mục** ở.

épiscopat n. m. : chức giám mục ; hàng giám-mục; đời giám-mục coi-sóc.

épisode n. m. : chuyện có xen vô với chuyện biến lớn ; thứ, lớp (tuồng).

épistolaire adj. : thuộc về thơ-từ, cách viết thơ. *Style épistolaire*, cách (phép) viết thơ.

épitaphe n. f. : bia mả ; mộ bia, c.).

épithalame n. m. : thơ đi hồ.

épithète n. f. : tiếng để chỉ người vật ra thế nào; tiếng phụ-triếu.

épître n. f. : thơ. *Épîtres de S. Paul*, (bài) thơ ông thánh Phao-lồ.

éploré, e adj.: khóc mùi.

éplucher v. a.: lắt lông xùi-xùi nơi hàng lụa đi; lặt (lựa cái xấu bỏ ra) rau; giạch ra. *Éplucher la salade*, **lặt** rau trộn (bóp) xồi. || *Éplucher la conduite de qqn*, **vạch** lá **tìm** sâu.

éponge n. f.: đá nổi (đá ráp, T. phù-thạch, c.

époque n. f.: thuở, đời. *A l'époque des Trois royaumes*, **thuở** (**đời**) Tam-quốc.

époumoner v. a: làm cho mệt (lồng) phổi.

épouse n. f.: vợ (bạn). *L'épouse*, người **vợ**, con **vợ**. *Mon épouse*, vợ tôi; **con bạn** tôi.

épouser v. a.: (cưới làm vợ, lấy làm chồng); làm bạn với..., cưới ... lấy..., theo (phe).

épousseter v. a.: phủi, chải bụi đi.

époussette n. f.: bàn chải bụi (nơi áo...).

épouvantable adj.: kinh-hãi; thấy mà kinh; dữ, lắm, quá. *Laideur épouvantable*, xấu **bất-nhơn**.

épouvantail n. m.: hình nộm để nhát chim ngoài đồng; cái để nhát (làm cho sợ).

épouvante n. f.: sự sợ, sự thất-kinh.

épouvanter v. a.: làm cho sợ.

époux n. m.: chồng. *L'époux*, người **chồng**. *Les époux*, **vợ-chồng**, hai **vợ-chồng**.

épreuve n. f.: sự thử; bài in thử. *Faire l'épreuve d'un canon*, **bắn thử** súng mới đúc. || *À toute épreuve*, vững-vàng, chắc-chắn, không sai-chạy (làm sao thì làm cũng vậy mà-thôi).

épris, e adj.: mê; phải lòng.

éprouver v. a.: thử; **chịu**; **mắc**. *Éprouver sa fidélité*, **thử coi** nó có trung-tín chăng (**thử lòng** trung nó). *Vertu éprouvée*, nhơn đức **hẳn-hòi chắc-chắn**.

épuisement n. m.: sự múc; sự bớt đi hết nhiều, sự mòn, **hao**, **tổn**, mất sức đi.

épuiser v. a.: múc; múc cạn, **tát** cạn. *Épuiser un puits*, **múc cạn** giếng. *Épuiser le trésor public*, (**làm cho lưng** kho) **làm cho nhà nước nghèo đi**. || *Épuisé*, mệt, yếu.

épuration n. f.: sự làm cho ròng; sự thét, sự luyện.

épurer v. a.: làm cho ròng: **thét**, luyện. *Epurer de l'huile*, **lọc dầu cho sạch**. || *Épurer les mœurs*, **sửa** phong-hóa **lại**, **sửa** thói-tục **lại**.

équarrir v. a.: đẽo vuông (**chuông**) lột lấy da (mỡ, xương), xẻ da.

équarrissage n. m.: sự đẽo vuông; sự xẻ lấy da.

équateur n. m. đàng *ou* vòng xích-đạo; (là đàng chính giữa trái đất vòng lại giáp nhau, cách hai bên nam-cực bắc-cực bằng-nhau.)

équation n. f.: sự quân phân, sự chia ra đồng-đều bằng nhau.

équerre n. f.: thước nách. *Ne pas être d'équerre* không có **thẳng**.

équilatérale, e, aux adj.: bằng nhau cả ba góc. *Triangle équilatéral*, hình tam giác (*ou* ba góc) đồng đều nhau.

Equerres: 1, D'arpenteur; 2, De dessinateur.

équilibre n. m.: sự cân nhau.

quilibrer v. a.: làm cho cân nhau (đồng đều nhau).

quinoxe n. m.: mùa ngày đêm bằng nhau (một năm hai lần là:) xuân phân, thu phân.

quipage n. m.: xe, ngựa, quân-gia theo hầu-hạ; xe tốt (xe điện, ...); bạn-tàu, lính-thủy; đồ-đạc theo binh thần-cơ (pháo-thủ).

quipe n. f: đoàn tàu cột chùm với nhau; bọn kẻ làm một việc với nhau.

quipement n. m.: sự sắm đủ; đồ lề mà cấp cho đủ; đồ-lề sắm cho đủ cuộc chiếc tàu.

quiper v. a.: cấp đủ đồ cần dùng; sắm đủ đồ-lề cuộc-tiệc.

quitable adj.: công-bình, ngay-thẳng.

quitation n. f.: sự cỡi ngựa; phép cỡi ngựa.

quité n. f.: (sự bằng) sự công-bình, phép công-bằng (chẳng hay tư vị); sự liêm-chính; sự ngay-thẳng.

équivalent, e adj.: cũng bằng..., cũng tày..

équivoque, adj., n.: có hai nghĩa. *Mot équivoque*, tiếng **có hai nghĩa**. || *Fidélité équivoque*, lòng trung-tín **không chắc**, (lưỡng dạng tâm); tiếng, câu **có hai nghĩa**.

érater v. a.: lấy lá-lách ra. || *S'érater*, v. pr.: chạy **thở hào-hển**.

ère n. f.: đời (chánh kỉ làm gốc mà kể năm về sau, như:) *Ère chrétienne*, **đời** kể từ Chúa cứu thế ra đời. *Ère nouvelle*, **đời** mới, đổi **đời**).

érection n. f.: sự dựng lên.

éreinter v. a.: làm cho gãy lưng; làm cho mệt-mỏi, tê-mê.

érémitique adj.: thuộc về ẩn tu tu rừng, tu núi).

ergot n. m.: cựa gà, đeo chó.

ergoter v. n.: hay cãi-cọ, rầy-rà.

Ergot de coq.

ériger v. a.: dựng lên; lập ra; làm nên (ra...). *Ériger une statue*, **dựng** tượng. *Ériger une école*, **lập** trường. || *S'ériger en maître*, **mình đặt mình** lên làm thầy (chủ).

ermitage n. m.: chỗ thầy tu-hành ở; nhà quê, nhà vườn, chỗ ở tịch-mạc (thanh-vắng).

ermite n. m.: thầy tu-hành, thầy ẩn-tu; kẻ ẩn-sĩ.

érotique adj.: thuộc về sự hoa-tình. *Poésie érotique*, thơ **hoa-tình**.

errant, e adj.: lạc-lài; rày đây mai đó. *Tribus errantes*, dân (dòng) máng mọi **ở không chắc chỗ** (**rày đây mai đó**).

errata n. m.: cái in sái.

errements n. m. pl.: nề-nếp; cách phết, thế-thường.

errer v. n.: lạc; lầm (lạc đàng, lạc lối, xiêu-lạc); (lầm-lỡ, lầm-lạc); sái; đi vùng-vính; đi dông-dài. *Errer çà et là, errer de côté et d'autre*, đi **vùng-vính**. || *L'homme est sujet à errer*, người-ta hay **lầm**.

erreur n. f.: sự sái (quấy, lầm). *Erreur de calcul*, **sự** tính **sái** (**quấy**).

erroné, e adj.: sái, quấy, lầm, lạc.

érudit, e adj., n.: thông-thái, thông-minh; giỏi, thạo; kẻ tinh-tường, lịch-lãm, bặt-thiệp.

érudition n. f.: sự thông-thái; sự lịch-lãm. *Homme d'érudition*, người **thông-thái** (**lịch-lãm**).

éruption n. f. : sự phát ra, (văng ra, bắn ra), sự phát ban; sự ra mủ, sự vọt mủ ra. *Éruption volcanique*, sự núi hoả-diệm **bắn** (**phun**) **lửa ra**.

érysipèle n. m. : chứng (tật) tổ-đỉa *ou* hoả-đan.

escadre n. f. : toán binh thủy; (ba toán một đạo binh thủy).

escadron n. m. : cơ (toán) binh kị.

escalader v. a. : trèo, leo (bằng thang, ghế), mà leo vô. *Escalader un mur*, leo vách mà vô.

escale n. f. : chỗ tàu vào dựa mà lấy lương. *Faire escale*, vào dựa (về tàu).

escalier n. m. : thang; nấc (bậc) thang.

escamotage n. m. : chước thuật, mà con mắt người-ta; trò hủy thật, T.

escamoter v. a. : (lấy mà không hay); lấy lén (lẹn). *Il m'a escamoté la montre*. nó **lấy lén** cái đồng-hồ tôi đi.

escargot n. m. : con ốc hương. (ốc nhồi, T., ốc len). || *Escalier en escargot*, thang **khu ốc**.

Escargot

escarmouche n. f. : sự đạo tiền-đo hai bên đánh (bắn) nhau; sự đánh giặc chòm giặc khóm.

escarpé, e adj. : dốc, dốc đổ, dựng đứng, hẳm. *Rocher escarpé*, đá **dựng**. *Chemin escarpé*, đường **dốc**. *Rivage escarpé*, bực **hẳm**.

escient n. m. : biết. *À bon escient*, cố ý; tình ngay (thật).

esclandre n. m. : chuyện ra gương xấu; làm rầy.

esclavage n. m. : phận tôi-mọi; phận làm tôi-tá (tớ); sự ở mọi, sự làm tôi.

esclave n., adj. : mọi, **tôi**; (**tôi-mọi**, tôi-tá (tớ), tôi-đòi, **đày-tớ**; nô bộc, gia-nô, c.; mắc. *Être esclave de qqn*, làm **mọi**, làm **tôi**; **ở đày tớ**; **ở đợ**. || *Esclave de sa parole*, **mắc** lời nói.

escompte n. m. : tiền trừ lời (là đầu, lấy xâu) bạc đưa **ra** khi chưa tới kì.

escompter v. a. : trả bạc chưa tới kì trước đi mà **chận** lời lấy xâu. || *Il ne faut pas escompter l'avenir*, chẳng nên **kể chắc trước** về việc sau chưa **đến**.

escorte n. f. : hộ-tống; **quân hộ-tống**. *Vaisseau d'escorte*, **tàu đi hộ-tống**.

escorter v. a. : hộ-tống; **đi đưa**.

escouade n. f. : một thập *ou* mười ngũ binh.

escrime n. f. : nghề võ.

escrimer v. n. : đánh nghề võ; tập nghề võ. || *S'escrimer*, v. pr. : ra sức, rán sức.

escroc n. m. : kẻ gian-lận.

escroquerie n. f. : sự gian-lận; sự ăn-gian, sự làm lận.

espace n. m. : khoảng; **quãng**, T.; chừng; chặng, đổi đàng. *L'espace entre deux arbres*, **khoảng giữa** hai cây cách nhau. *Dans l'espace*, trên **không**, giữa **lừng trời**. *Dans l'espace de...*, nội trong...

espacer v. a. : chừa **khoảng**; nới cho rộng.

espalier n. m. : hàng cây có trái trồng dựa vách dựa rào.

Espalier (arbre en espalier)

espèce n. f. : loại; thứ; hình (**bánh rượu trong**

ESCRIME

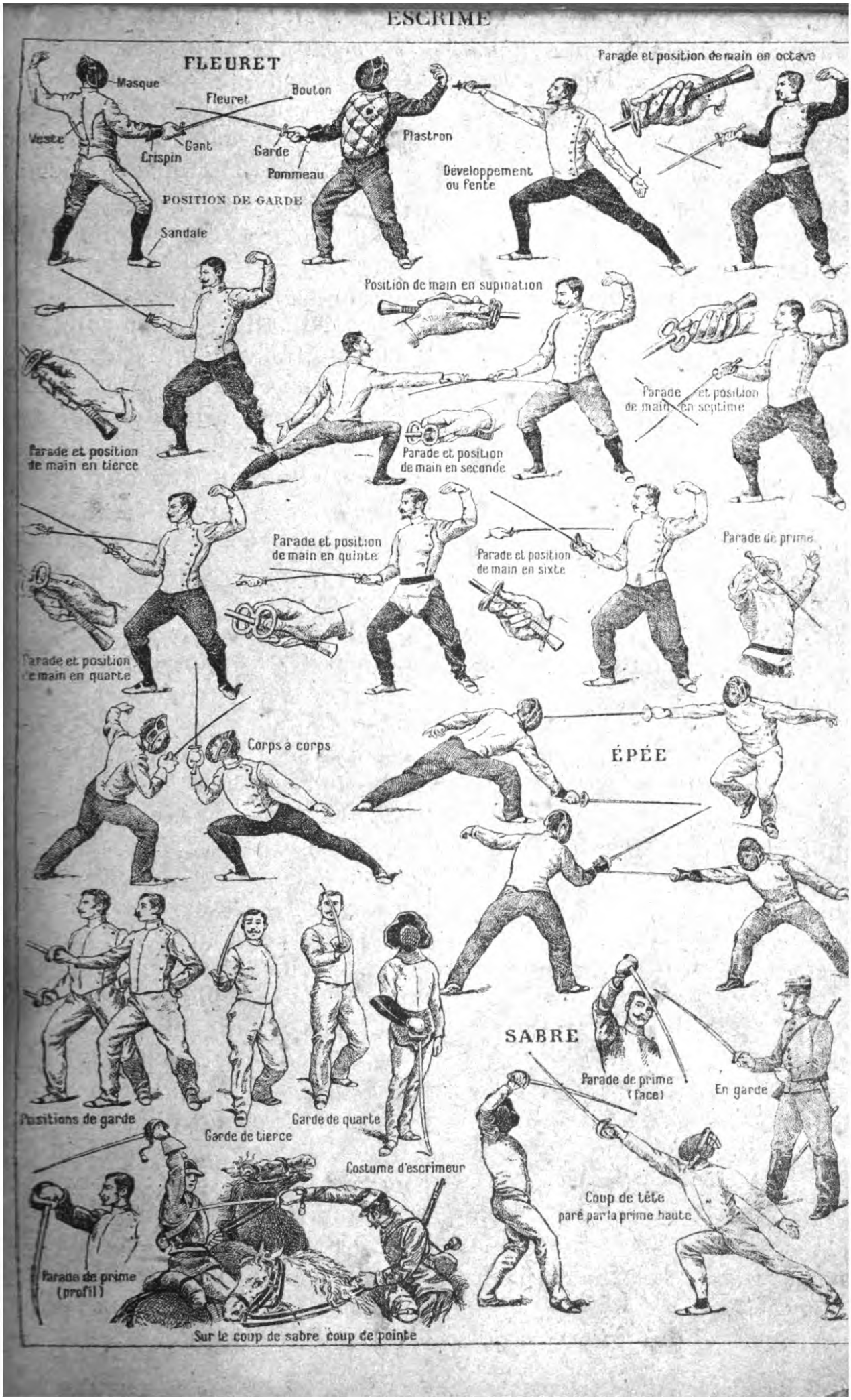
FLEURET
Masque
Fleuret
Bouton
Veste
Gant
Crispin
Garde
Pommeau
Plastron
POSITION DE GARDE
Sandale
Développement ou fente
Parade et position de main en octave
Position de main en supination
Parade et position de main en tierce
Parade et position de main en seconde
Parade et position de main en septime
Parade et position de main en quinte
Parade et position de main en sixte
Parade de prime
Parade et position de main en quarte
Corps à corps
ÉPÉE
Positions de garde
Garde de tierce
Garde de quarte
Costume d'escrimeur
SABRE
Parade de prime (face)
En garde
Coup de tête paré par la prime haute
Parade de prime (profil)
Sur le coup de sabre coup de pointe

phép Thánh-thể). *Espèce humaine*, **loài** người-ta. *Une espèce de fruits*, một **thứ** trái kia.

espérance n. f.: sự trông-cậy; cái mình trông; nhơn-đức cậy.

espérer v. a., n.: trông-cậy. *Espérer en Dieu*, **trông-cậy** Chúa.

espiègle adj., n.: lanh; liến-xáo; lanh-chai, giỏi-giắng.

espièglerie n. f.: sự lanh-lợi, sự giỏi-giắng.

espion, onne n.: kẻ đi thám; kẻ đi do; quân do, đi thám tình-hình giặc.

espionner v. a.: do, thám tình-hình.

esplanade n. f.: sân trước nhà.

espoir n. m.: sự (lòng) trông-cậy.

esprit n. m.: thần; quỉ-thần; trí, trí-trung, trí-lự; nghĩa. || *Le Saint Esprit*, Đức chúa **Thánh-Thần**. || *Adorer les esprits*, thờ-lạy **quỉ-thần**. *Avoir de l'esprit*, có **trí**. *Esprit étroit*, tiểu **tâm**, mọn **dạ**.

esquif n. m.: thuyền nhỏ.

esquisse n. f.: đồ vẽ mới phóng ra (phác hoạ, c.); nảo mới làm sơ ra.

esquisser v. a.: phóng sơ ra; thảo nảo ra; ra vóc, ra kiểu.

esquiver v. a.: tránh, lánh. || *S'esquiver*, v. pr.: đi lẹn đi, **tót** đi mất.

essai n. m.: sự thử; cái thử đầu

essaim n. m.: đàn (bầy) *ou* đoàn ong; ổn (bổ ổ mà bay đi); đoàn, lũ; bầy.

Récolte d'un essaim

essayer v. a., n.: thử; ra sức, gắng công ra sức. *Essayer un habit*, mặc **thử** áo. || *Essayer de se sauver*, ra **sức** cho **được trốn**.

essence n. f.: chất-phác, **bổn-tính**, căn-bổn; nước hương (**hoa**) đặt ra; thứ (cây danh **mộc**). *Essence divine*, **bổn-tính** Chúa. || *Essence de menthe*, dầu **bạc-hà**. || *La Cochinchine possède beaucoup d'essences de bois*, đất **Nam-ki** có nhiều **thứ cây** (**gỗ**) **danh-mộc** lắm.

essentiel, elle adj.: là **căn-bổn**, cần nhứt. *La raison est essentielle à l'homme*, lý-lẽ là **cốt** (**chất**) đấng làm người. *Condition essentielle*, cái đều **cần nhứt**.

essentiellement adv.: vốn nguyên tự-nhiên. *Dieu est essentiellement bon*, Chúa **vốn** là lành.

essieu n. m.: (cốt bánh xe); vi xe.

essor n. m.: sự (chim) **vùng bay** đi; trớn, dằm.

essoreuse n. f.: đồ để vắt quần áo, lụa, vải ướt cho mau khô.

Essoreuse

essouffler v. a.: làm cho thở hào-hển. *Essoufflé*, **thở hào-hển**.

essuie-main n. m.: khăn lau (chùi) tay.

essuyer v. a. lau, chùi; **làm cho ráo** (khô); chịu (mắc, bị). *Essuyer une assiette*, **lau** dĩa. *Le vent a essuyé le chemin*, gió **làm cho ráo** (**khô**) đường đi. || *Essuyer le feu de l'ennemi*, **chịu** (**bị**) **giặc bắn**. || *Essuyer un affront*, **chịu nhục**.

est n. m.: đông (phía mặc-trời mọc) *À l'Est*, bên (**phía**) **đông**.

estampille n. f.: con **dấu**.

estampiller v. a.: đóng con dấu (v. ịn) vào.

ester v. n.: đi kiện, **đi hầu kiện**. *Ester en jugement*, *en justice*, đi kiện, đi hầu kiện.

imable adj.: đáng yêu-vì; đáng ı (**trượng**).

imation n. f.: sự đánh giá.

time n. f.: sự chuộng, trọng ·ượng). *Avoir de l'estime pour...*, **lòng trọng** (**kính**)... *Avoir l'es- de tout le monde*, được mọi ·ười **yêu-vì** (**yêu-chuộng**).

imer v. a.: trượng (trọng); yêu- chuộng, yêu-chuộng; đánh ·á. *Estimer la vertu*, **trượng** đức. *·timer qqn*, **yêu-vì** người nào.

omac n. m.: tì-vị, c., bao-tử. *·oir l'estomac délabré*, yếu **tì-vị**.

rade n. f.: rầm.

ropier v. a.: làm cho bị tật, ·ởi đâm, chém, té ngựa, té cây ·à gãy tay ·ỳ chơn). *Il ·est estropié ı tombant de ·ıeval*, nó bị ngựa mà **ang tật**.

Estomac

turgeon n. m: cá trư, cá kiệm ·ã biển).

Esturgeon

conj: và, với. *Vous et moi*, ·nh **với** *ou* **và** tôi (hai đứa ta).

able n. f.: chuồng; tàu ngựa; ·ản. *Étable à buffles*, **chuồng** trâu.

abli n. m.: ghế (bàn) thơ mộc, ·hợ may...

ablir v. a.: lập ·lựng. *Établir sa ·demeure* (**lập** gia- ·ư (chỗ ăn chỗ ở). *·Établir un camp*, **đóng trại**. *Établir ses enfants* **dựng nghiệp** cho con-cái.

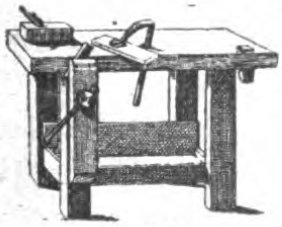
Etabli

·tager v. a.: đặt (sắp) từ tầng.

étagère n. f.: đồ (tủ) làm có tầng có tầng.

étai n. m.: đồ chống (đỡ); (cây chống, chằng ràng, (đổi bịn).

étain n. m.: thiếc.

étalage n. m.: sự bày hàng ra mà bán; sự làm-bộ; sự khoe.

étale adj: *mer étale*, nước **đứng**, ươn.

étaler v. a.: bày hàng ra; sắp hàng ra; trải ra; khoe; (v. điện). *Étaler des marchandises*, **bày** hàng ra mà bán. *Étaler son savoir*, **khoe** mình giỏi (thạo, biết...).

étalon n. m.: (kiểu (mẫu) cân thước Nhà-nước lập ra); quan-thức; ngựa để lấy giống.

étamer v. a: tráng thiếc (ngoài kẻo sét); tráng thủy kính soi.

étamine n. f.: mặt rây. *Passer à l'étamine*, **rây**.

étancher v. a.: *Étancher le sang*, **cầm** máu. || *Étancher la soif*, **làm cho đã** (**hết**) khát.

étang n. m.: bàu.

étape n. f.: trạm binh ngừng nghỉ.

état n. m.: nước, Nhà-nước. *Les États-Unis*, Nước Hiệp-chúng quốc. *Servir le roi, protéger l'État* phò vua vực **Nước**.

état n. m.: thế-thì, thế-sự; tình-hình; bậc, thú, phận. *Maison en mauvais état*, nhà **hư**. *Dans cet état de choses*, đáng lúc **thế-sự làm-vậy**. *N'être pas en état de...* không có **thế** mà... || *Apprendre un état*, học **nghề**. || *État civil*, bộ **đời**, nhơn-bộ, (dân-bộ, hộ-bộ).

état-major n. m.: bộ thuộc dinh. *Chef d'état-major*, quan **tham-tán** (tán-lý).

étau n. m.: máy để kẹp đồ cho chặt mà giũa, mà chạm...

étayer v. a.: chống (chỏi, đỡ).

été n. m.: mùa hè.

éteignoir n. m.: cái chụp tắt đèn.

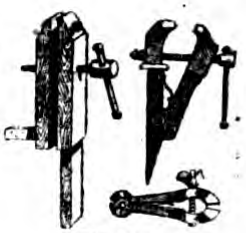
Etaux

éteindre v. a.: tắt đi... *Éteindre la bougie*, tắt đèn đi. || *Éteindre une race*, làm cho tiệt nòi (dòng) đi || *Ce vieillard s'est éteint*, ông già ấy chết mòn (mòn hơi, tắt hơi).

Éteignoir

étendard n. m.: cờ (kì, c.). || *Lever l'étendard de la révolte*, để cờ làm giặc = dậy giặc, dấy loạn.

étendre v. a. giương ra, sè ra, trải ra; rãi ra, bủa ra; giăng ra; duỗi ra. *Étendre ses ailes*, sè cánh ra. *Étendre une natte*, trải chiếu ra. *Étendre ses filets*, giăng (bủa) lưới ra. *Étendre son royaume*, mở Nước ra cho rộng.

étendue n. f.: đỗi, quãng; cái lớn, cái dài. *Dans toute l'étendue du royaume*, trong cả-và Nước.

éternel, elle adj., n.: đời-đời, kiếp-kiếp; vô cùng (vô tận), vô thỉ vô chung. *L'éternel*, đấng hằng-có đời-đời. *Vie éternelle*, sự sống đời-đời.

éternellement adv.: đời-đời chẳng cùng; muôn đời, muôn kiếp.

éterniser v. a.: làm cho ra (bền-bỉ) lâu-dài; làm cho còn muôn đời. *Éterniser son nom*, để lưu danh muôn đời...

éternité n. f.: sự đời-đời hằng có; sự đời-đời chẳng cùng; đời sau vô cùng. *Songer à l'éternité*, lo về đời sau. || *Rester une éternité à...* ở luôn-luôn tại... ở lâu...

éternuer v. n.: nhảy mũi; hắt hơi. T.

éther n. m.: (khí) tinh-dường.

éthéré, e adj.: có tánh khí. *La voûte éthérée*, trời, bầu trời.

ethnographie n. f.: sách luận về các dân thiên-hạ; dân vật chí của dinh hoàn chí lược.

ethnologie n. f.: luận về các sự dân thiên-hạ, về phong-tục, thói phép mỗi dân.

éthologie n. f.: luận về phong tục, thói-phép dân kia nước nọ.

étiage n. m.: nước ròng sát, nước cạn sông

étinceler v. n.: ngời ra; nháy nhấp-nháng (nhoáng). *Les étoiles étincellent*, sao nháy.

étincelle n. f.: đóm lửa, tàn lửa nháng (lửa ra). *Ses yeux lançaient des étincelles*, con-mắt nó nháng có ngời ra.

étiolement n. m.: sự cày ở (mắc) rập.

étioler v. a.: làm cho rập (mắc mưa mất nắng).

étique adj.: ốm (gầy) bày xương ra.

étiqueter v. a.: dán nhãn

étiquette n. f.: nhãn đề (trên hàng-hóa); phép trong triều (trào) triều-nghi.

étirer v. a.: duỗi ra, cặn ra, kéo ra, lôi (sắt) ra cho dài. || *S'étirer*, vươn vai; uốn mình.

étisie n. f.: sự ốm-o gầy-mòn.

étoffe n. f.: hàng, giẻ (đồ dệt như nĩ, bố, vải, lụa, hàng...) sự sáng dạ. *Étoffe de coton*, vải. *Étoffe de soie*, lụa hàng.

étoile n. f.: sao, (ngôi ou vì sao) (đám sao, đống sao, T.). *L'étoile du matin*, sao mai

étoilé, e adj.: có sao.

le n. f. : dây **stola** thầy cả làm mang nơi cổ.

Étole

nnant, e adj. : lạ, dị, lạ-lùng, dị-thường.

nnement n. m. : sự làm lạ (dị, kì...).

nner v. a. : làm cho làm lạ.

uffant, e adj. : làm ngột. *Chaleur étouffante*, nắng ột đi; nực hầm (dám ngột).

uffée (**à l'**) hầm, um; (cách u đồ ăn).

uffement n. m : sự ngột.

uffer v. a., n. : làm cho ngột; m. *On étouffe ici*, ở-đây nó ột đi thôi. *Étouffer de rire*, cười ất.

oupe n. f. : gốc *ou* bã gai; đồ im.

ourderie n. f. : sự khờ, sự lừ-ừ (lừ-nhừ).

ourdi, e adj. : khờ dại.

ourdir v. a. : làm cho ra khờ; m cho điến, cho sửng, cho ực cho mệt... *Étourdir qqn. d'un oup de bâton*, đập người nào ột cây điên-đi. *Bruit étourdis-ant*, tiếng nghe mà phát mệt.

range adj. : ki-cục, dị-ki-cục.

ranger, ère adj., n. : ngoại cuốc =quốc); khách; ở ngoài...; người ưng. *Interdire le pays aux trangers*, cấm người ngoại-quốc hâm-nhập vô trong Nước. || *Lors-u'il y a des étrangers*, khi có khách...

trangler v.a. : thắt-cổ, bóp họng; thắt riết, chận, bóp lại.

tre v. subst. : là; ở. *Je suis méde-cin*, tôi là *ou* làm thầy thuốc. *Ce livre est à moi* cái cuốn sách nầy là của tôi. *Il est à Mytho*, nó ở tại Mỹ-tho.

être n. m. : đấng; sự có ra (sự sống). *L'être suprême*, đấng chí tôn. *Dieu m'a donné l'être*, Đức-Chúa-Trời sinh ra cho tôi có.

étreindre v. a. : riết lại, thắt lại.

étreinte n. f. : sự riết (thắt) lại.

étrenne n. f. : đồ bán mở hàng (đầu tay) sớm mai. || *Étrennes* pl. : lễ tết, đồ đi tết.

étrenner v. a. : mua mở hàng cho... mới dùng lần đầu hết.

étrier n. m : chơn-đưng (chân-đâng, bàn-đạp, T.); giống sắt đỡ chỗ đà nó chớp gãy.

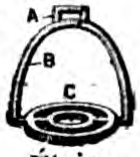

Étrier

étrille n. f. : bàn chải (lông ngựa).

étriller v. a. : chải lông, đánh lông; đánh; bán mắt. *On l'a étrillé d'une rude manière*, người-ta đánh nó hung quá.

Étrille

étriquer v. a. : làm cho hẹp (chật). *Étriquer un habit*, may (cắt) áo hẹp kích quá.

étrivière n. f. : bã đưng (dây chơn-đưng).

étroit, e adj : hẹp, chật; chặt; (hẹp-hòi; chật-chội, m. c.). || *Es-prit étroit*, (trí hẹp), mọn dạ, *ou* hẹp lượng; (tiểu tâm, c.). *Être logé à l'étroit*, ở chật-chội.

étroitement adv. : chật, hẹp, chặt. *Amis étroitement unis*, bạn-hữu nghĩa thiết.

étroitesse n. f. : sự hẹp-hòi; sự chật-chội.

étude n. f. : sự học; việc học-hành; chỗ học-trò ngồi học (dọn trả bài); phòng việc thầy-cung, lục sự... kiểu để mà học theo. *Se*

livrer à l'étude, **học, học-hành.** *Les élèves sont à l'étude*, học-trò ở trong **chỗ học** (dọn trả bài). || *Venez à mon étude...*, hãy đến tại **phòng-việc** tôi... *Études manquées*, thất **học**, c.

étudiant n. m.: học-trò nghe sách.

étudier v. a.: học; dọn; xét; đọ. *Étudier avec assiduité*, **học** chuyên-cần. *Étudier un projet de loi*, **dọn** làm luật. || *Étudier un homme*, **dọ** (**xét-nét**) ý người nào.

étui n. m.: vỏ, ống, bao, áo (để mà để đồ kẻo hư).

étuve n. f.: phòng tắm có hơi nước sôi cho ra mồ-hôi (xuất hạn), phòng xông.

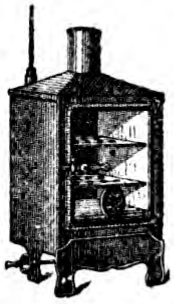
Étuve

étymologie n. f.: gốc (cội rễ) tiếng; căn-nguơn gốc-tích tiếng nói.

eucharistie n. f.: phép mình thánh Chúa *ou* phép-thánh-thể.

eunuque n. m.: hoạn, quan hoạn; cậu bộ, bộ nắp.

euphonie n. f.: tiếng êm tai, dễ nghe. *Par euphonie*, cho **dễ nghe**.

europe n. f.: phương Tây.

européen, enne adj., n.: kẻ ở phương tây; người tây (vức).

évacuer v. a: (làm cho trống) xổ ra; rút (binh) đi.

évader (**s'**) v. pr: trốn, vượt khỏi. *S'évader de la prison*, **vượt** ngục.

évaluer v. a: đánh giá.

évangéliser v. a.: giảng đạo lành; giảng truyền đạo thánh; truyền tin lành.

évangéliste n. m.: thánh sử.

évangile n. m: (tin lành), đạo thánh Đức Chúa Giê-giu giảng-truyền; sách **Évang** = sách sấm-truyền mới; bài sấm-truyền (**Évang**) đọc hay-là hát (**khi** [illegible] lễ).

évanouir (**s'**) v. pr.: bất tỉnh; ngã đi; biến đi. *La beauté s'évanouit*, nhan-sắc nó **biến đi**.

évaporer v. a.: làm cho lên hơi || *S'évaporer*, v. pr.: ra hơi, lên hơi, tan ra khí. || *Tête évaporée*, nhẹ dạ; người **lừng-khừng**.

évasé, e adj.: trớt-miệng chái rộng (miệng).

évêché n. m.: địa-phận một ông Giám-mục coi; chức giám-mục; tòa giám-mục ở.

éveil n. m.: (sự làm cho tỉnh-thức) sự bảo. *Donner l'éveil*, cho **hay** (**biết**); bảo.

éveiller v. a.: thức dậy. *Éveiller l'attention*, (làm cho tỉnh-thức) = **làm cho người ta có ý hơn.**

événement n. m. sự xảy đến (ra), sự biến; việc biến trong đời.

éventail n. m.: cây quạt.

Éventail

éventer v. a.: quạt (cho mát). *Éventer le riz*, **quạt** gạo; **dê** gạo. || *Éventer un secret*, **tỏ** sự kín **ra**.

éventrer v. a.: mổ bụng; mổ ruột.

éventualité n. f.: sự không chắc sẽ ra làm sao; việc tùy biến.

éventuel, elle adj.: tùy biến, tùy cơ.

évêque n. m.: Giám-mục, (Đức cha, đức thầy).

Évêque

évertuer (**s'**) v. pr.: ra sức mà... (cho đặng...).

évidemment adv.: cách rõ ràng (tỏ-tường, minh-bạch, rành-rành).

dent, e adj.: rõ-ràng, tỏ-tường, -rõi, rành-rành. minh-bạch, ắc cứng.

der v. a.: (xoi cho trống); xoi ấu, (phủng, lủng).

ter v. a.: tránh, lánh. *Éviter danger*, **tránh** sự hiểm-nghèo. *viter quelqu'un*, **lánh** người nào.

olution n. f.: (sự lăn đi) sự xây-n; sự tập binh.

oquer v. a.: kêu ra; đòi đến tòa ện (đòi đến hầu kiện); trưng ra; ắc lại; kêu án. *Évoquer les es-its*, **làm** phép kì-binh **cho** quỉ-ần **hiện ra.** || *Évoquer une af-ire*, **kêu** (**phúc**) **án.**

act, e adj.: chính; chắc; hẳn, ắn-thật; đúng (kì...), (không sai-ạy). *Exact à l'heure*, **đúng** giờ.

actement adv.: đúng; hẳn.

action n. f.: tội hà-lạm của gười-ta; sự ăn tiền quá tay.

actitude n. f.: sự đúng; sự hẳn-ỏi **không** sai-chậy *Avec exacti-ude*, **hẳn-hòi.**

agération n. f.: sự nói thêm, ự **nói** quá đi.

agérer v. a.: nói thêm (nói-hừa); nói quá đi; gia-thêm; nói goa, nói khoác, nói già.

xalter v. a.: nhắc lên; tặng, khen; ôn lên.

xamen n. m.: sự xét; sự hạch, sự tra-xét, sự khảo-hạch); khoa hi. *Examen de conscience*, **sự** xét **mình.** *Subir, passer un exa-nen*, **chịu hạch đi thi.**

xaminateur, trice n.: kẻ xét, kẻ **hạch**; giám-khảo, khảo thí.

xaminer v. a.: xét, tra-xét; hạch, khảo-hạch; xem-xét, xét-nét; hạch thi, khảo thí.

exaspérer v. a.: chọc (gây) giận; làm cho giận.

exaucer v. a.: nhậm lời; nghe lời.

excédant, e adj., n.: dư ra; cái dư ra, cái trội.

excéder v. a.: (đi quá); vượt-qua; ra khỏi; làm cho mệt. *Excéder son pouvoir*, **làm quá** phép **đi.** || *Cette course m'a excédé*, cái chạy (đi) đó **mệt tôi** dữ.

excellence n. f.: sự cao-trọng (tốt, trổi chúng), sự cao-sang, sự quí-trọng. *Par excellence*, cách quí trọng; hơn hết. || *Votre Excellence*, ngài.

excellent, e adj.: tốt lắm; quí-trọng; cao-sang.

exceller v. n.: trổi hơn; nổi hơn, tót chúng, tuyệt chúng; hơn, thắng, ăn (nhứt).

excentricité n. f.: (sự khác trung-tim); sự kì-cục (cái tánh).

excèpté prép.: trừ ra; không kể. *Excepté les enfants et les femmes*, **trừ ra** con-nít đàn-bà *ou* **không kể** đờn bà con-nít.

excepter v. a.: trừ ra (ngoài); không kể (vô *ou* vào...).

exception n. f.: sự trừ ra, sự không kể; cái đều trừ ra (đều ngoại trừ). *Tous sans exception*, hết thảy-thảy không (chừa) **trừ** ai. *Il y a des exceptions*, có **đều** (**cái**) **ngoại-trừ.**

exceptionnel, elle adj.: ngoại-trừ; phi-thường, lạ thường. *Cette année est une année exceptionnelle...*, năm nay là năm **lạ-thường** (hơn các năm).

excès n. m.: sự thái-quá, sự quá độ *ou* vô-độ. *Faire des excès*, ăn-ở vô-độ *ou* thái-quá.

excessif, ive adj.: quá chừng; vô-độ; thái quá.

excitant, e adj., n.: giục, xui-giục, làm cho thêm sức *Un excitant*, cái giục; cái thêm sức.

excitation n. f.: sự giục (thúc), sự thuốc nó dẫn hành.

exciter v.a.: xui-giục; xui; khiến. *Exciter les combattants*, giục-lòng kẻ đánh giặc. *Exciter la soif*, làm cho khát.

exclamation n. f.: sự la lên (vì vui, giận, lấy làm lạ...).|| *Point d'exclamation* (!), dấu chấm chỉ than-thở.

exclure v. a.: xua (đuổi) ra; trừ loại ra, bỏ ra.

exclusif, ive adj.: đuổi ra, trừ ra; hay chấp-mê (của mình, mà chê-bỏ của kẻ khác). *Homme exclusif dans ses idées*, người hay chấp-mê theo ý mình tưởng mà-thôi.

exclusion n. f. sự đuổi (trừ) ra.

exclusivement adv.: ngoại ra; mà-thôi *ou* chỉ.. mà-thôi. *Il apprend exclusivement l'histoire*, nó chỉ học truyện mà-thôi.

excommunication n. f.: sự (vạ) dứt phép thông-công.

excommunié, e adj., n.: mắc (bị) vạ dứt phép thông-công; người bị dứt phép thông-công.

excommunier v. a.: dứt phép thông-công.

excrément v. a.: cứt, phân; (nhân trung hoàng, c.).

excroissance n. f. mụt mọc mình thú-vật hay-là cây cối; mụt, thịt thừa; nhánh.

excursion n. f.: (sự chạy ra); sự đi châu-lưu.

excusable adj.: có lẽ chữa mình (lỗi) được.

excuse n. f.: lẽ chữa (lỗi mình hay-là kẻ khác); sự xin lỗi; sự chịu chẳng phải. *Faire des excuses*, xin lỗi, chịu lỗi; chịu chẳng phải.

excuser v.a: chữa (lỗi); tha dong-thứ; lấy lẽ mà kiếu (cáo). *Il faut excuser les fautes de jeunesse*, phải dong-thứ (chữa lỗi con-trẻ. *Je vous prie de m'excuser*, tôi xin ông tha lỗi (chớ chấp miễn chấp) tôi; *ou* tôi xin ông cho tôi kiếu.

exécrable adj.: đáng rủa; quá gớm; xấu quá.

exécrer v. a.: rủa, chưởi; gớm ghét.

exécuter v. a.: làm (cho rồi); xử (tù). *Exécuter un condamné*, xử tù.

exécuteur, trice n.: kẻ làm, kẻ cứ. *Exécuteur testamentaire*, kẻ phải làm cho cứ lời trối (lời chúc ngôn chúc từ).

exécutif, ive adj.: thi-hành, c.; làm cho tuân-cứ. *Pouvoir exécutif* quyền cai-trị (bắt phải tuân-cứ luật lệ).

exécution n. f. sự cứ, sự làm; sự xử tù.

exécutoire adj., n.: buộc phải tuân-cứ; phép dạy phải tuân-cứ.

exemplaire adj.: nên gương. *Conduite exemplaire*, sự ăn-ở nên gương cho người-ta bắt-chước.

exemplaire n. m.: cuốn, quyển; bổn. *Je vous envoie dix exemplaires du Huấn-mông*, tôi gởi cho anh một chục cuốn sách Huấn-mông.

exemple n. m.: gương; mẫu; kiểu;

-dụ *ou* thí-dụ. *Donner un bon exemple*, làm gương tốt. *Par exemple*, thí-dụ.

empt, e adj.: được khỏi, khỏi; miêu. *Exempt du service militaire*, khỏi đi lính. *Exempt de ducis*, khỏi lo.

empter v. a.: chuẩn cho khỏi; miêu (dong), miễng.

ercer v. a.: tập (luyện); làm ành, c.); dùng. *Exercer des soldats*, tập lính (binh). *Exercer médecine*, làm thuốc.

ercice n. m.: sự tập; sự làm o xốc-xáo. *Aller à l'exercice*, tập... *L'exercice me fait du en*, sự làm-lụng làm cho tôi hỏe.

halaison n. f.: hơi (bay ra); sự ay hơi ra.

haler v. a.: bay hơi ra; thở hơi . || *Exhaler le dernier soupir*, út linh-hồn, tắt hơi = chết, nh thì.

hausser v. a.: làm cho cao lên.

hiber v. a.: tỏ ra, giơ ra, bày ; chiếu-trình.

hortation n. f.: sự khuyên-bảo; an-ủi.

horter v. a.: khuyên-bảo, yên-i.

humer v. a.: đào (mồ) lên; lấy ốt.

igeant, e adj.: (hay đòi) hay èo-bòng, hay chấp-nhất, hay ờn-mát, hay lỗi phải.

iger v. a.: đòi; bắt; buộc. *Exiger une dette*, đòi nợ. *La politesse exige*, phép lịch-sự nó buộc (bắt) hải làm-vậy.

xigu, e adj.: nhỏ, nhỏ-mọn; ít. *Revenu exigu*, huê-lợi ít lắm (không mấy chút).

exiguité n. f.: sự ít lắm.

exil n. m.: sự đày, sự bỏ xứ mà đi, sự xiêu-lưu; đày, án đày (lưu, c.) *Aller en exil*, đi đày. *Condamné à l'exil perpétuel*, mắc (bị) án đày chung thân (mãn đại).

exiler v. a.: đày đi.

existence n. f.: sự có; đời, sự sống. *Prouver l'existence de Dieu*, làm chứng có Đức-Chúa-Trời. *Finir son existence*, hết đời = chết.

exister v. n: có ra; có.

exonérer v. a.: (cất gánh nặng đi), làm cho nhẹ; xuất-xở. *Exonérer qqn de l'impôt*, giảm thuế cho người nào; tha thuế đi.

exorbitant, e adj.: quá chừng, quá đỗi. *Prix exorbitant*, giá mắt quá chừng.

exorciser v. a.: trừ (quỉ) khử-trừ.

exorde n. m.: mở đầu; lúc phá; mào đầu, đầu bài.

expansion n. f. sự tràn ra, sự tuả ra.

expatrier v. a: đem ra khỏi quê-hương. || *S'expatrier* v. pr.: bỏ đất-nước quê-nhà mà đi.

expectative n. f.: sự trông-đợi; sự chờ-đợi, sự chực, sự ước-trông. *Être dans l'expectative*, đang trông-đợi; đang chực-hờ.

expectorer v. a.: khạc-ra, khạc-giổ.

expédient n, adj: phương, thế; mưu, mẹo, chước. *Chercher un expédient*, kiếm thế (phương); gấp, vội, cần.

expédier v. a.: gởi đến (tới, thấu); làm gấp, làm cho kíp. *Expédiez-moi cent piculs de chaux*, gởi (chở) cho tôi một trăm tạ vôi. *Expédier une affaire*, làm việc cho rồi mau đi.

expéditif, ive adj.: lẹ, mau. *Homme expéditif en affaires*, người lẹ việc.

expédition n. f.: sự gởi (hàng, đồ) đi; sự đi đánh giặc xa phương; cái tờ tả lại án-từ nguyên bổn. || *Expédition du Tonquin*, sự đi đánh đất Bắc.

expéditionnaire adj.: sai đi đánh giặc; ký lục. *Corps expéditionnaire*, đạo (binh) sai đi đánh giặc xa.

expérience n. f.: sự từng-trải (từng-biết, quen việc, lịch-lãm); sự thử coi. *Homme d'expérience*, người từng-trải. || *Faire une expérience de chimie*, thử *ou* làm thử việc hóa-học.

expérimenté, e adj.: quen việc, trải việc, từng-trải.

expérimenter v. a.: thử coi (xem).

expert, e adj.: thạo, từng-biết; trải việc.

expert n. m.: kẻ đặt lên mà xét *ou* thí-nghiệm. *Expert en écriture*, kẻ đặt lên mà giảo tự.

expertise n. f.: sự thí-nghiệm.

expiatoire adj.: để mà đền vì tội.

expier v. a.: đền tội.

expiration n. f.: sự thở hơi ra; sự thở dài mà tắt hơi; sự hết (sự cùng; sự mãn (kì). *Expiration d'un bail*, mãn kì mướn. *Expiration du carême*, hết mùa chay.

expirer v. n.: thở hơi ra; tắt hơi = chết; hết, mãn.

explicable adj.: cắt nghĩa đặng.

explication n. f.: lời cắt-nghĩa. *Donner l'explication*, cắt-nghĩa (giải nghĩa) ra... || *Demander des explications*, hỏi cớ. . (hỏi ý...).

explicite adj.: rõ, rõ-ràng, minh-bạch; cặn-kẻ.

expliquer v. a.: cắt-nghĩa; giải nghĩa; giạch ra. *Expliquer sa pensée*, cắt-nghĩa ý mình tưởng. *Expliquer un auteur*, dịch sách ông (kia ông nọ làm).

exploit n. m.: việc cả-thể, việc có danh; võ-công; trát đòi tới tòa hầu kiện.

exploiter v. a.: làm cho ra có lợi.

exploiteur n. m.: kẻ khín việc kẻ khác mà làm lợi cho mình.

exploration n. f.: sự dọ, sự dò-la (tò-mò).

explorer v. a.: dọ, (dò-la, thám-thính); coi, tìm-kiếm.

explosible adj.: có lẽ nổ ra, bắn ra được; hay nổ. *Balle explosible*, đạn hay nổ ra.

explosion n. f.: sự nổ ra. *Explosion de la colère*, sự phát (nổi) giận.

exportation n. f.: sự chở hàng đi ra xứ khác; hàng xuất cảng.

exporter v. a.: đem (chở) đi xứ khác.

exposant, e n.: kẽ kể cớ-sự lẽ-lý ra; kẻ (đem đồ mà) đấu-xảo.

exposé n. m.: lẽ, lý, căn-do, gốc-tích; sự tỏ bày ra.

exposer v. a.: bày ra; chưng ra; đặt-để; liều; bỏ. *Exposer des tableaux*, chưng tranh-biền ra. *Exposer au soleil*, phơi nắng. || *Exposer sa vie*, liều sống (liều sự sống mình đi). || *S'exposer* v. pr.: liều mình.

exposition n. f.: sự bày ra, chưng ra; sự kể ra; hội đấu-xảo. *Exposition de marchandises*, sự bày hàng ra mà bán. || *Exposition d'un*

ait, sự kể việc ra. *Il y a cette année une exposition à Saigon,* năm nay tại Sàigòn sẽ có đấu-xảo.

xprès n. m. : người sai đi có chuyện riêng.

xprès adv. : cố ý.

xpress adj., n. : mau, gấp (cấp) như trạm thượng mã, (xe, ghe, trạm đi gấp).

xpressément adv. : một cách riêng ; cách rõ-ràng.

xpressif, ive adj. : chỉ rõ ; trỗ ra bề ngoài.

xpression n. f. : sự ép (nặn, vắt...) ra nước ; cách nói ý ra ; tỏ ra bề ngoài ; sự trỗ ra ngoài mặt ; tiếng nói. *Expression très propre,* tiếng chính lắm.

xprimer v. a. : nặn, vắt, ép (nước ra) ; nói (làm) ra, tỏ ra.

xproprier v. a. : (lấy của đi) ; bài ; thuận mãi.

xpulser v. a. : xua, đuổi đi.

xquis, e adj. : tốt lắm, quí-trọng mĩ vì.

xtase n. f. : sự ngất trí ; sự quên-sửng.

xtasier (s') v. pr. : sửng-đứng đi.

xténuer v. a. : (làm cho mỏng) làm cho yếu-nhược ; hao-tổn. || *S'exténuer* v. pr. : mòn-mỏi, mệt-nhọc.

xtérieur, e adj. : ngoài, ở ngoài. *Ministre des affaires extérieures,* thương-bạc đại-thần.

xtérieur n. m. : bề ngoài ; ngoại-quốc (cuốc). *Extérieur modeste,* bộ bề ngoài khiêm-từ nhỏ-nhoi. || *Nouvelles de l'extérieur,* tin bởi xứ ngoại-quốc.

xtérieurement adv. : bề ngoài.

exterminer v. a. : xua-đuổi ; phá-tuyệt, hủy-hoại ; chém-giết tận-tuyệt (ráo).

externat n. m. : trường ngoài ; ngoại-xá, c. (dạy học mà không có nuôi).

externe adj., n. : ngoài (ngoại, c.), ở-ngoài. *Un externe,* đứa học-trò ngoài.

extinction n. f. : sự tắt đi. *Extinction d'un incendie,* sự tắt được lửa cháy. *Extinction de la voix,* sự tắt tiếng.

extirper v. a. : nhổ rễ. *Extirper les mauvaises herbes,* nhổ cỏ bậy đi.

extorquer v. a. : vặn, giật lấy ; (nặn vọt được) ; ép, làm hung mà đặng.

extraction n. f. : sự kéo ra, sự rút ra ; dòng (nòi...). || *Être de noble extraction,* sinh ra bởi dòng (nhà) sang-trọng

extradition n. f. : sự bắt tội-nhơn trốn mà giao về Nước nó.

extraire v. a. (kéo ra) ; rút ra ; lấy ra. *Extraire de l'or de la terre,* lấy vàng ở dưới đất ra. *Extraire une dent,* nhổ răng.

extrait n. m. : cái rút ra, lục ra, trích-lục, cái sao rút.

extrajudiciaire adj. : ngoài phép toà xử ; không chạy tới phép quan.

extraordinaire adj. : lạ thường (dị thường, lạ-lùng...) khác thường

extravagance n. f. : sự dông-dài ; lời nói, việc làm dông-dài, dị-cục, bậy-bạ ; (sự làm, lời nói bậy nói bạ, nói quấy nói quá).

extravagant, e adj., n. : dông-dài, dị-tặc, quấy-quá, bậy-bạ.

extrême adj., n. : cùng, cùng-cực ;

tột, rốt hết, sau hết, ở cuối; thái quá ; mối, đầu (cùng).

extrêmement adv.: quá chừng, cùng, tột.

extréme-onction n. f.: phép xức dầu thánh (cho kẻ liệt, gần chết).

extrémité n. f.: sự cùng-tột. *L'extrémité d'une corde*, đầu (mối) dây. || *Attendre à l'extrémité*, đợi cho tột đi mới... (chờ nước tới tròn mới nhảy).

extrinsèque adj.: bề ngoài; bởi ngoài. *Causes extrinsèques d'une maladie*, có bệnh bởi ngoài, ngoại cảm.

exubérance n. f.: sự đầy-dẫy (sung-túc, dư-dật). *Exubérance de végétation*, sự cây-cỏ thạnh-mậu (sung).

exubérant, e adj : đầy-dẫy, dư-dật, sung-túc.

ex-voto n. m.: cái đồ khấn, khấn-hứa, (như ảnh tượng khấn mua treo, chưng trong nhà-thờ).

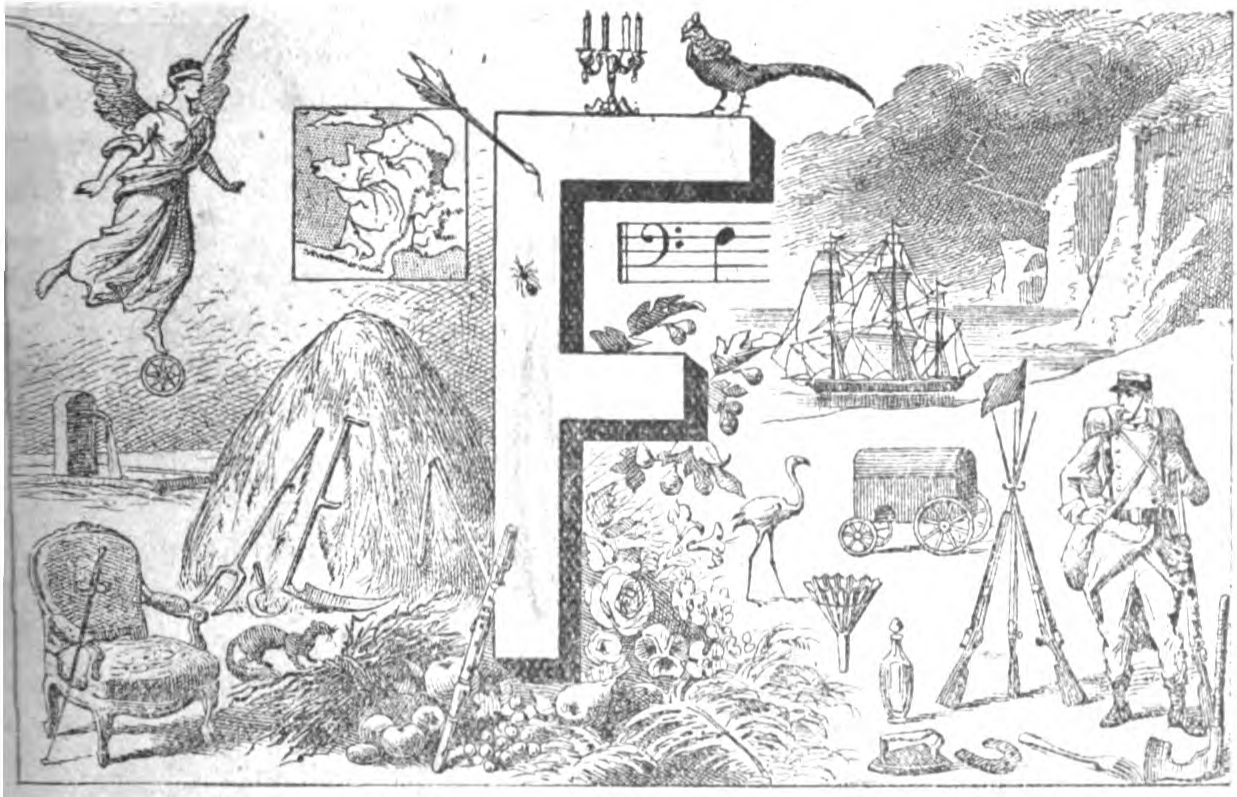

fable n. f : truyện (chuyện) nói chơi, truyện biến-ngôn; truyện chơi, trò chơi; ca chơi; chuyện bày-đặt; chuyện đời xưa; nhàn-đàm, tiếu-lâm. c. *Cette nouvelle est une fable*, cái tin ấy dối (bày-đặt, bậy, không thiệt). || *Être la fable du quartier*, bị người-tá lối-xóm chê-cười.

fabrication n. f.: sự làm ra.

fabricien hay-là **fabricier** n. m.: các chức họ coi việc của tiền nhà-thờ.

fabrique n. f.: sở thợ làm; chỗ làm đồ; nhà thợ.

fabrique n. f.: tiền-của của nhà-thờ; các chức-việc coi-sóc của ấy.

fabriquer v. a.: làm ra; lập ra, bày-đặt. *Fabriquer un couteau*, làm dao, rèn dao. *Fabriquer une histoire*, bày-đặt chuyện; đặt (bày) đều.

fabuleux, euse adj.: dối, bày-đặt; lạ, thái quá. *C'est fabuleux*, việc bày-đặt (chẳng có thiệt đâu). || *Fortune fabuleuse*, của-cải hung quá.

façade n. f.: mặt tiền nhà.

face n. f.: mặt. *Pile ou face*, sấp hay ngửa. || *Changer de face*, biến sắc, đổi dạng = đổi ra thế khác. || *Faire face à une dépense*, có mà chi tiêu. *En face*, ngang, ngay...

facétie n. f.: lời nói chơi, giễu-cợt, (nói tườn, nói pha-trò).

fâcher v. a.: chọc giận; làm cho giận, cho rầu. || *Se fâcher*, v. pr.: giận; hờn; rầu.

fâcherie n. f.: sự hờn (không bằng lòng); sự giận.

fâcheux, euse adj., n.: rầu, bực mình; kẻ lầy-đây. *Nouvelle fâcheuse*, tin không lành (làm cho rầu). *C'est fâcheux de dire...*, nói thì cực (bực).

facile adj. : dễ. *Travail facile*, việc dễ. *Il est facile de dire...*, dễ mà nói *ou* nói thì dễ...

facilement adv. : dễ, cách dễ.

facilité n. f. : sự dễ. *Facilité de paiement*, cho trả thong-thả cho dễ.

faciliter v. a. : làm cho ra dễ.

façon n. f. : cách (thế). *Avoir bonne façon*, bộ (cách, điệu) tử-tế. *Faire des façons*, làm điệu (cách, thái). *Sans façons*, thiệt tình (không có làm cách điệu).

facteur n. m. : thợ (làm); người nhà-hàng sai đi bán hay-là mua đồ; kẻ đi thơ (đi phát (đem) tho); trạm-phu; số hành. || *Facteur d'orgues*, thợ làm đờn.

factice adj. : làm ra (không phải tự-nhiên); giả (không thiệt); nhân tạo, c. *Gaieté factice*, vui gượng (giả, không phải thiệt, tự-nhiên).

factieux, euse adj., n. : kẻ làm phe (bè) đảng, muốn dấy ngụy, phản-tặc, hòa-tập.

faction n. f. : sự canh-nhựt; lính, lính nhựt; bè, phe, đảng (tập-lập mà làm ngụy).

factorerie n. f. : hảng (lập ra xứ ngoại-cuốc); cửa hàng.

factotum n. m. : (làm hết thảy), kẻ quản-lý hết mọi việc; kẻ chuyện gì cũng xen vào; hay bòng-chanh.

facture n. f. : toa (tờ đòi tiền hàng).

facultatif, ive adj. : mặc ý (làm cũng được không làm cũng được). *Travail facultatif*, việc thong-thả mặc ý, (làm thì làm, không làm thì thôi).

faculté n. f. : tài (sức), tài-năng tài-cán m. d.); phép; trí-lự. *Facultés intellectuelles*, tài-trí. *Faculté de disposer de ses biens*, phép được dùng của mình mặc ý || *Faculté de médecine*, y-viện, c.

fade adj. : lạt-lẻo (không có vị-vàn gì).

fagot n. m. : bó củi.

faible adj., n. : yếu. (yếu-đuối, yếu-ớt m. d.), óp. *Il est encore très faible*, nó hãy-còn yếu lắm. *Place faible*, đồn (lũy) óp. *Le faible*, cái yếu.

faiblesse n. f. : sự yếu; tánh yếu-đuối. *Tomber en faiblesse*, bất tỉnh; té nhủi xuống. *Avoir de la faiblesse pour*, hay dung (dong) hay dung-túng.

faiblir v. n. : ra yếu; mất sức.

faïence n. f. : đồ gốm vẽ nước sành; đồ thiều-liệu.

failli n. m. : lái buôn đã phải khánh-tận.

faillir v. n. : lầm-lỗi, sa ngã; gần, hòng, thiếu, (còn) một chút nữa mà... *J'ai failli tomber*, tôi gần *ou* hòng té; tôi thiếu (còn) một chút nữa mà té.

faillite n. f. : khánh-tận.

faim n. f. : đói. *J'ai faim*, tôi đói.

fainéant, e adj., n. : làm-biếng, nhác (việc), ở-nhưng, ở-không.

faire v. a. : làm, làm ra. *Dieu a fait le ciel, la terre...* Đức Chúa trời đã dựng nên (sinh ra) trời, đất... *Faire son devoir*, làm việc bổn-phận mình. *Faire un lit*, dọn giường. *Faire ses études*, đi học. || *Se faire vieux*, già đi. *Faire des armes*, tập (nghề) võ. *Il ne fait que d'arriver*, nó mới tới bây-giờ (tức-thì). *Il fait jour*, trời sáng (ra).

faisan n., adj. : loại chim trĩ, gà

sao, gà lôi. *Poule faisande* hay-là *faisane*, trĩ, gà lôi, gà sao mái.

Faisans

aisander v. a.: để ươn (bo nó nhão thịt, có hơi ỉnh-ỉnh rồi mới nấu mới ăn). || *Se faisander*, inh-ỉnh.

aisceau n. m.: bó; bó roi; súng dựng chấu đầu với nhau.

ait n m.: việc làm; thiệt-sự; chuyện (truyện). *Hauts faits*, **việc làm** có danh. *Le fait est que...* **thiệt sự** nó là... *Un fait singulier...*, **cái chuyện** (**truyện, việc**) lạ... || *Voies de fait*, **việc** làm hung (ép).

ait, e adj.: quen (đã làm ra). *Je suis fait à cela*, tôi **quen** cái ấy **rồi**. *Homme fait*, người đã **thành-nhơn**, đã **khôn-lớn**.

faîtage n. m.: cây đòn dông (trên nóc nhà).

faîte n. m.: nóc nhà; đảnh, chóp, chót, ngọn... *Le faîte d'un arbre*, **ngọn** cây. || *Le faîte des grandeurs*, **tột phẩm** cao-trọng.

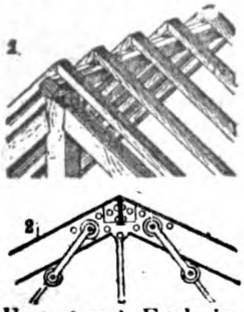

Faîtages: 1, En bois; 2, En fer.

faix n. m.: gánh, gánh nặng *Le faix des années*, **sự cao** (**lớn**) tuổi.

falaise n. f.: bực hẳm; (bờ, mép sông (biển) hẳm.).

fallacieux, euse adj.: gian-dối (gian-giảo, binh-bãi, giả-trá, dối-trá, huyền-hoặc...).

falloir v. imp.: phải. *Il faut manger pour vivre*, **phải** ăn cho đặng sống. *Il faut que je sorte*, **cần** tôi **phải** đi... *Il me faut cent piastres*,

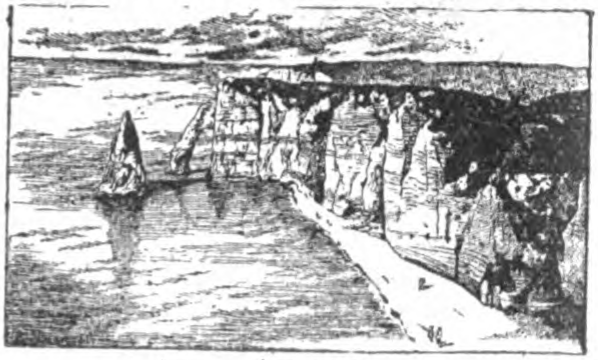

Falaise

tôi **thiếu** (**túng**) một trăm đồng bạc. *Comme il faut*, tử-tế, *ou...* cho nên. *Tant s'en faut qu'il y consente, qu'au contraire...* **chẳng những** là nó chẳng ưng (chịu) mà lại...

falsifier v. a.: (làm giả); giả, mạo. *Falsifier un acte*, **giả** (**mạo**) tờ. *Falsifier le vin*, **làm** rượu **giả**; **giả** rượu.

fameux, euse adj.: có danh (tiếng); quá.

familiariser v. a.: làm cho quen (quen-thuộc, quen biết). *Familiariser qqn avec le travail*, **làm cho** người nào **quen** việc-làm. || *Se familiariser avec une langue étrangère*, **tập cho quen** nói tiếng ngoại-quốc.

familiarité n. f.: sự quen, (sự quen-thuộc, sự quen biết); sự thân thiết.

familier, ière adj.: quen-thuộc; thân-thiết; thường; đơn-sơ *Cette chose lui est familière*, cái đều ấy nó **quen-thuộc** (lõi, sõi, tường) lắm; kẻ **thân-thiết**. *Les familiers d'une maison*, người **quen hay tới lui** ở nhà.

famille n. f.: nhà, gia-thất, c.; cả nhà (cha mẹ vợ chồng con-cái); con-cái; vợ-con; bà-con thân-

thuộc; họ, chi, dòng, tông-phái; loại, thứ, môn. *La famille des Nguyễn*, dòng (nhà) Nguyễn. *Fils de famille*, con nhà tử-tế, con dòng cháu cõi. *La famille des carnivores*, loại các con thú hay ăn thịt.

famine n. f.: thì đói-khát (cơ-cẩn).

fanal, aux n. m.: đèn, đinh-liệu, c.; vọng-đăng, c; lồng đèn (tàu).

fanatique adj., n.: (tin quỉ-thần quá, say-mê vì đều mình tin-tưởng); mê đạo, ghiền đạo quá; chấp-mê; úng (lên-đồng).

fanatiser v. a.: làm cho mê đạo, cho chấp-mê.

fanatisme n. m.: sự chấp-mê; sự mê, sự ghiền đạo (đều mình tin-tưởng).

faner v. a.: trộn trở cỏ đồng cắt rồi cho nó khô. || *Se faner* v. pr.: làm cho héo, cho tàn; làm cho phai màu. *Les étoffes se fanent au soleil*, mặt-trời làm cho hàng-giẻ phai màu đi.

fanfare n. f.: loa kèn thổi cho vui; đờn-địch kèn quyển.

fanfaron, onne n.: kẻ làm phách.

fanfaronnade n. f.: sự khoe-khoan, sự đánh-phách.

fange n. f.: bùn, bùn lấm. || *Être né dans la fange*, (sinh ra trong bùn) = con nhà hèn-hạ. || *Vivre dans la fange*, (sống trong bùn-lấm) = buông-lung hoang đàng; rượu-trà trai-gái đào-đĩ.

fangeux, euse adj.: đầy bùn-lấm.

fantaisie n. f.: ý riêng; chứng *Vivre à sa fantaisie*, ở theo ý riêng mình.

fantasque adj.: hay sinh chứng dị-kì.

fantassin n. m.: lính bộ; binh-bộ.

fantôme n. m.: ma, yêu-quái (hiện hình ra); hình-bóng; sự trí-khôn bày-đặt ra. *Se créer des fantômes*, bày-đặt ra (trong trí). || *Un fantôme de roi*, hình-bóng vua (chẳng phải thật làm vua).

farce n. f.: đồ dồi (vịt, gà mà tiềm); sự giễu; trò giễu-cợt; cách ăn-ở hoang-hung.

farceur n. m.: kẻ giễu-cợt.

farcir v. a.: dồi (đồ vô mà tiềm). *Farcir un discours de citations*, nói hay trưng.

fardeau n. m.: gánh nặng; đồ nặng.

farder v. a.: giồi phấn. || *Farder sa pensée*, giấu ý. || *Farder la vérité*, che-lấp sự thật.

farine n. f.: bột. *Farine de blé*, bột mì. *Farine de riz*, bột gạo.

farouche adj.: rừng (chưa quen, chưa thuần); quạu-quọ; không hay chơi với ai, hay chơi riêng.

fascicule n. m.: tập (sách); bó (cỏ vừa cặp nách).

fascine n. f.: bó chà cây để mà lấp hào thành.

fasciner v. a.: thuật, ếm; mà. *Fasciner les yeux*, mà con mắt.

faste n. m. sự khoe-khoan; sự phô-trương; sự dọn (chưng) ra rực-rỡ. *Étaler un grand faste*, chưng ra rực-rỡ, phô-trương ra.

fastidieux, euse adj.: lờn, ngán, nhàm (nhàm-lờn), chán; hay làm cho nhàm.

fastueux, euse adj.: hay chưng (lối) ra; hay ưa rực-rỡ trọng-thể; hay phô-trương. *Équipage fastueux*, xe-ngựa rần-rộ rực-rỡ.

fatal, e adj.: có số-mạng; dữ, xấu. *L'heure fatale*, ngày-giờ số-mạng đã tiền-định rồi. *Le coup fatal*,

i đánh làm cho phải chết (không mỏi đặng).

alisme n. m.: đạo dạy rằng ọi-sự bởi có số-mạng, có vận-n cả không ai cải đi cho đặng.

alité n. f.: số, vận; mạng-lý, số ng, ách-cùng, hạn-vận; việc i, việc khốn.

tigue n. f.: sự mệt, sự mỏi; sự hó-nhọc (nhọc-nhằn)

tigué, e adj.: mệt, nhọc. *Yeux tignés*, con-mắt **mệt** (lừ đừ).

tiguer v. a..: làm cho mệt (mỏi) ao-lực); làm cực.

tuité n. f.: sự dại (khờ); sự ngơ-gẩng.

ubourg n. m.: xóm ngoài thành.

ucher v. a., n.: cắt bằng liềm, ằng lưỡi-hái; phát cỏ bằng liềm lài cán; chơn (trước) đi vòng rây về ngựa).

ucheur n. m.: kẻ đi phát cỏ.

ucille n. f.: lưỡi hái, vòng hái; iềm (cắt cỏ).

Faucille

Faucon

aucon n. m.: chim ưng; loại ó, điều..

aufiler v. a.: lược, lược chỉ, may lược. || *Se faufiler*, v. pr.: đi lẹn; lòn-lỏi.

aussaire n. m.: kẻ làm tờ giả ou kẻ giả bằng giả thị.

faussement adv.: cách dối (không thật).

fausser v. a.: giả, làm giả; làm cho liệt đi. *Fausser sa voix*, giả tiếng. *Fausser le sens*, làm cho sái nghĩa.

fausset n. m.: chốt (để bịt lỗ khoan thì ng rượu).

fausseté n. f.: sự giả.

faute n. f.: lỗi; sự quấy; sự lầm (lỡ, lớ), sự sai. *Dictée sans fautes*, viết mà không-có quấy. *Sans faute*, chẳng sai.

fauteuil n. m.: ghế ngai; (có tay vịn, có lưng dựa).

Fauteuils

fauteur, trice n.: kẻ binh; kẻ xui mưu, kẻ giục. *Fauteur d'insurrection*, kẻ xui mưu dấy loạn.

fauve adj.: vàng-vàng, hue-hue (hoe-hoe). *Bêtes fauves*, những con thú rừng hoang.

faux n. f.: liềm dài cán.

faux, fausse adj., n.: giả; dối, gian; huyễn (hoặc), bậy. *Fausse monnaie*, bạc giả. *Bruit faux*, tiếng-đồn huyễn. *Distinguer le faux du vrai*, phân-biệt cái giả ra với cái thật. *Condamné pour faux*, bị án phạt vì tội giả tờ, giả thủ-kí điểm-chỉ.

faveur n. f.: ơn; sự binh-vực. *En faveur de..* vì.., cho.. *À la faveur de la nuit*, nhờ đêm tối.

favorable adj.: hay binh-vực, hay bàu-chữa; xuôi. *Avis favorable*, lời nói binh cho. *Vent favorable*, gió xuôi.

favorablement adv.: cách binh-vực; xuôi.

favori n. m.: râu rìa (hai bên mặt).

favori, ite adj., n.: đẹp ý hơn hết; kẻ thân-cận nhứt; cục yêu.

favoriser v. a.: binh-vực, (phù-hộ, bàu-chữa), giúp, giúp-đỡ. *Favoriser le commerce*, hộ (binh-vực) việc buôn-bán. *L'obscurité*

a favorisé sa fuite, nhờ tối trời giúp cho nó trốn.

fébrifuge adj., n.: trừ rét; thuốc trừ bệnh rét; thuốc rét.

fécond, e adj.: hay sinh-sản; sai trái;(hậu-khí,c.); đầy-dẫy; nhiều; khoa-ngôn, lợi khẩu. *Terre féconde*, đất **hay sinh-sản**; đất **hậu khí**. || *Orateur fécond*, kẻ giảng **nhiều lẽ**, kẻ giảng **khoa-ngôn lợi-khẩu**.

féconder v.a.: làm cho sinh-sản, hay sinh trái trăng.

fécondité n. f.: sự hay sinh-sản.

fécule n. f.: bột; thịt (trái, hột, khoai-củ...).

fédération n. f.: sự giao lân hữu (sự giao-hảo) (hiếu); đước giao lân-hữu với nhau.

fédéré, e adj., n.: (kẻ) đã giao-hảo với nhau; kẻ ở trong xứ đã giao lân-hữu.

fédérer v. a.: lập ra xứ (nước) giao-lân-hữu với nhau.

fée n. f.: bà bóng, cốt (hay ứng, lên đồng); tiên, thần-tiên

feindre v. a.: giả, giả-đò, làm bộ.

feinte n. f.: sự giả (trá), sự làm bộ, sự giả-đò. *Parler sans feinte*, nói ngay (không giấu, không trá).

fêlé, e adj.: răn, nứt, có đường (đàng), có chớp. *Vase fêlé*, bình **có đường (nứt đường)**.|| *Tête fêlée*, (đầu **nứt**) = khùng-khùng có hơi **lảng trí**.

fêler v. a.: làm cho nứt đường (có đường, có chớp) ra.

félicitation n. f.: sự mầng, sự tặng cho.., lời khánh-hạ *Mes félicitations sincères*, tôi **mầng** cho anh thiệt-tình (hết lòng).

félicité n. f.: phước (phúc).

féliciter v. a.: mầng cho.

félin, e adj.: thuộc về **mèo**. *Race féline*, loại thú **như mèo**.

femelle n., adj.: cái; mái *Papayer femelle*, đủ-đủ **cái**. *Paon femelle*, con công **mái**.

féminin, e adj.: thuộc về đờn-bà, loại mái, giống cái. *Sexe féminin*, loại đàn-bà; đờn-bà con-gái. *Voix féminine*, giọng (tiếng) **đờn-bà**. *Le genre féminin*, giống **cái** (loại **mái**).

femme n. f.: đờn (đàn)-bà; vợ, người nữ. *La femme est capricieuse*, **đờn-bà** hay chúng-chứng. *Il est venu avec sa femme*, nó đến (đến) với **vợ** nó.

fémur n. m.: vế, trái vế.

fendiller, (se) v. pr.: nứt, giập, răn ra.

fendre v. a.: chẻ ra, bửa **ra**; làm cho nứt (nẻ) ra; tách **ra**. *Fendre du bois (à brûler)*, **chẻ củi**, bửa củi. *La sécheresse fend la terre*, nắng (làm cho) **nứt đất ra**. || *Fendre le cœur*, (bửa trái-tim = lòng) (**làm cho chết** ruột gan, **làm cho đau** lòng **xót** dạ).

fenêtre n. f.: cửa sổ (song).

fente n. f.: đường (đàng) nứt (giập, răn) ra; kẻ; lỗ-hổ.

féodalité n. f.: nước chia ra có nước chư-hầu.

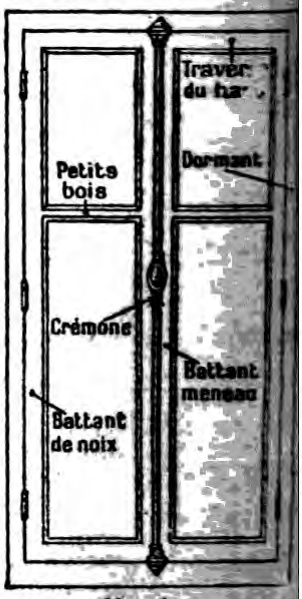

Fenêtre

fer n. m.: sắt: gươm-giáo... móng sắt ngựa; xiềng; còng; bàn ủi. *Colonne en fer*, cột **bằng sắt**. *Le fer de cheval*, **móng sắt** đóng

ron ngựa. || *Mettre aux fers*, đóng **ng** lại. *Fer à re-* *sser*, bàn ủi.

Fers : 1, A cheval ; 2, A repasser ; 3, A tuyauter.

r-blanc n. m. : **iếc** (sắt đánh **ổng** tráng thiếc).

ié, e adj. : về ngày nghỉ.

ir v. a. : đập, đánh. *Sans coup rir*, khỏi đánh-đập gì hết.

rmage n. m. : tiền mướn, thuế oa-chi.

rme n. f. : ruộng đất cho mướn nà làm) ; vày một căn nhà,

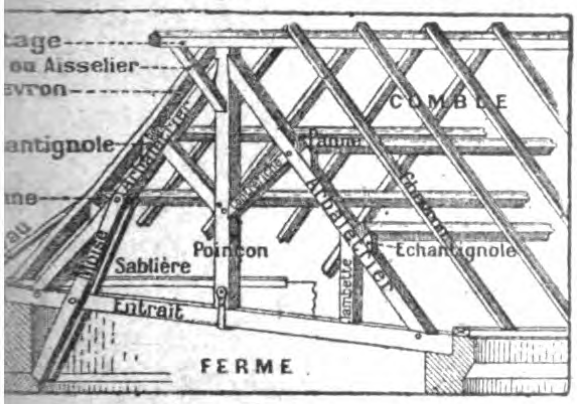

Ferme

rờng nhà ; hoa-chi. *La ferme opium*, hoa-chi nha-phiến ; công-i á-phiện.

rme adj. : chắc, vững, (chắc-hắn, vững-bền, vững-vàng). iền, c. *Ferme sur ses jambes*, ững chơn. *Ferme dans ses résolutions*, vững ý, bền chí. *Terre erme*, đất liền (đất chắc).

rmement adv. : cách vững-vàng, *roire fermement en Dieu*, tin Chúa vững-vàng.

rment n. m. : men.

rmenter v. n. : dậy men.

rmer v. a., n. : đóng lại, gài lại ; ào lại, bít bịt) lại ; nhíp (miệng) ại. *Fermer la porte*, đóng cửa lại. *Fermer un jardin*, rào vườn lại. *Fermer la marche*, đi sau hết, đi đốc đoàn. *Cette porte ferme mal*, cái cửa nầy đóng không khít.

fermeté n. f. : sự vững-vàng, chắc-chắn.

fermier, ière n. : kẻ mướn ; kẻ mua (lãnh) hoa-chi.

féroce adj : dữ, hung, độc (dữ-tợn, hung-ác, độc-dữ). *Bêtes féroces*, thú dữ.

férocité n. f. : tánh hung, nết dữ ; sự dử-tợn.

ferraille n. f. : sắt cũ, sét, hư.

ferré, e adj : bằng sắt, có bịt sắt. || *Chemin ferré*, đường đá. *Voie ferrée*, đường xe lửa (đàng bằng sắt).

ferrer v. a. : bịt sắt ; đóng móng sắt (ngựa...).

ferrugineux, euse adj. : có sắt, có sét (ghét) sắt. *Eau ferrugineuse*, nước (có ten (sét) sắt).

fertile adj. : hay sinh-sản ; hay sai trái ; tốt, phì-nhiêu, c. *Terre fertile*, đất tốt, (phì-nhiêu). || *Esprit fertile*, trí hay biến-hóa.

fertiliser v. a. : làm cho ra tốt (hay sinh-sản). *Les engrais fertilisent les terres*, phân làm cho đất ra tốt.

fertilité n. f. : sự sai trái ; sự hay sinh-sản ; sự đất tốt.

fervent, e adj. : sốt-sắng. *Prière fervente*, kinh đọc sốt-sắng.

ferveur n. f. : (sự nóng) ; sự (lòng) sốt-sắng.

fesse n. f. : mông, bàn-trôn, bàn-tọa ; khu, đít.

fesser v. a. : đánh đòn.

festin n. m. : tiệc, yến, yến-tiệc.

feston n. m. : hoa-dây *ou* hoa-giăng.

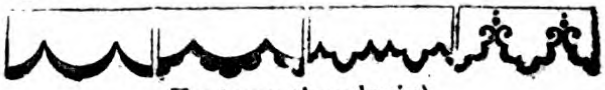

Festons (broderie)

festonner v. a.: vẽ, thêu, cắt ra hoa-dây.

festoyer v. n.: đãi-đằng; đãi tiệc.

fête n. f.: ngày lễ; lễ. *Jour de fête*, ngày lễ. *Souhaiter la fête*, khánh-hạ, mầng ngày lễ. *Faire fête*, mầng, rước-đãi.

fête-dieu n. f.: ngày lễ Mình-thánh Chúa *ou* Thánh-thể.

fêter v. a.: ăn lễ; mầng lễ cho... *Fêter qqn*, đãi người nào tử-tế.

fétide adj.: thúi (thối), hôi.

fétu n. m.: cái rác; cái rẩy, T.; cộng rơm.

feu n. m.: lửa, (hoả, c.). *Faire du feu*, nhúm lửa. *Le feu est à Chợ-lớn*, (lửa) cháy (nhà) trong Chợ-lớn. || *Village de trois cents feux*, làng ba trăm nóc-gia. *Condamner au feu*, làm án phải đốt sống.

feuillage n. m.: lá cây.

feuille n. f.: lá (diệp, c.); tàu lá *Les feuilles tombent*, lá rụng. *Une feuille de bananier, d'aréquier*.... một tàu lá chuối, lá cau... || *Feuille d'or*, lá vàng. || *Une feuille de papier*, một tờ giấy.

feuillée n. f.: bóng mát cây lá im-rợp. *Sous la feuillée*, dưới bóng mát.

feuillet n. m.: tờ sách, lá sách.

feuilleter v. a.: lật sách, (lật từ tờ mà coi).

feuilleton n. m: truyện để thêm phía dưới nhựt trình.

feutre n. m.: nỉ lông-chiên giát ra mỏng làm nón. *Chapeau de feutre*, nón lông-chiên dện.

Fève

fève n. f.: đậu.

février n. m.: tháng hai Tây. *Mois de février*, tháng hai.

fi interj.: uẹ! uạ! húy! *Faire de*... chê (bai); gớm, nhờm.

fiacre n. m.: xe đưa, xe cho mướn (xe cò).

fiançailles n. f. pl.: lễ hỏi.

fiancé, e adj.: đã có lễ hỏi; ưng (hứa, chịu) lấy nhau (đã vợ chồng).

fiancer v. a.: làm lễ hỏi.

fibre n. f.: sớ, thớ, tia nhỏ.

ficelle n. f.: dây nhỏ. *Une ficelle*, một sợi dây.

fiche n. f.: bản-lề ghim cửa; cây sắt để cặm chừng khi đo; (thẻ để đếm trong khi chơi đánh cờ, bài...). *Fiche de consolation*, thẻ thưởng; sự được may lại.

ficher v. a.: cặm, cắm xuống. *Ficher un pieu en terre*, cắm (cây) cây xuống dưới đất.

fictif, ive adj.: giả; bày-đặt.

fiction n. f.: sự bày-đặt; sự giả.

fidéicommis n. m.: sự (của) trao gởi cho ai dặn giao cho kẻ khác.

fidéjussion n. f.: sự bảo lãnh.

fidèle adj., n.: trung-tín; ngay thẳng, chắc chắn, không sai-chạy. *Fidèle à ses serments*, giữ lời thề. *Fidèle au roi*, trung (ngay) với vua. *Fidèle à ses habitudes*, giữ thói-quen mình. || *Les fidèles*, những kẻ có đạo; các giáo hữu (giáo-nhơn); bổn-đạo.

fidélité n. f.: sự (lòng) trung-thực (trung-trực, trung-nghĩa, trung-hiếu); lòng trung, lòng ngay; sự chắc-chắn, sự thật (thiệt).

fiel n. m.: mật (đãm, c.); sự chua-chát, đắng-đót; sự giận sự ghét.

fiente n. f.: phẩn, cứt. *Fiente*...

che, cứt bò, phân bò.

r (se) v. pr.: cậy, sở-cậy, tin-y.

r. fière adj.: kiêu, kiêu-hảnh, êu ngạo; dạn dĩ. *Fier de sa oloire*, thừa thắng. *Faire le fier*, m kiêu (choảnh; phách).

rté n. f.: sự (tính, tánh) kiêu-ing (hảnh-ngạo).

evre n. f.: bệnh rét (sốt-rét, T. = ông lạnh). *Accès de fièvre*, cơn ốt, cữ rét. *Couper la fièvre*, chận ữ (rét).

re n. m.: ống quyển nhỏ mà nh tiếng.

Fi re

ger v. a.: àm cho đòng (đặc) lại.

guier n. m.: cây sung tây. *La figue*, rái sung

Figuier

guratif, ive adj: chỉ-vẽ ra. *Caractères figuratifs*, chữ tượng-hình.

igure n. f.: hình, hình-tượng, (hình-dáng; vóc; dong; mặt, mặt-mũi: hình-bóng, ví-dụ; tiếng nói bóng-dáng. *Faire triste figure*, làm bộ-mặt buồn.

igurer v. a., n.: dùng-hình mà chỉ ra: tạc tượng, làm ra hình, ra-mặt. *Son nom figure en tête de la liste*, tên nó đứng đầu sổ. || *Se figurer*, v. pr.: (bày-vẽ trong trí) = tưởng, nghĩ, ngờ. *Il se figure qu'il est beau garçon*, nó tưởng nó là lịch-sự trai lắm.

fil n. m. chỉ, (sợi chỉ); lưỡi (dao, mác, giáo, gươm). *Fil de soie*, chỉ tơ. *Fil d'archal*, thép, chỉ thép, (thép kéo chỉ). *Fil à plomb*, dây

Fil à plomb

dóng, dậy mực. *Fils d'araignée*, váng nhện (màng rện).

filandreux, euse adj.: đầy những bầy-nhầy bạng-nhạng.

filant, e adj.: chạy (kéo dài ra như chỉ). *Étoile filante*, sao vá (bà giáng hạ); sao đổi-ngôi, T.

filasse n. f.: chỉ (ruột) gai, nhợ tước ra (để mà kéo chỉ).

filature n. f.: nghề làm tơ làm vải (ươm, quây, kéo ra chỉ); lò ươm tơ, kéo vải...

file n. f.: dãy, dọc. *Chef de file*, đầu dọc (đứng đầu dọc).

filer v. a.: kéo chỉ; chạy; chảy. || *Filer ses jours*, qua tháng ngày. || *Jours filés d'or et de soie*, đời sung sướng.

filet n. m.: lưới; cái chỉ dưới lưỡi; một chút; thịt trái thăn. *Filet de veau*, thăn bò con (tơ).

filial, e, aux adj.: đạo *ou* phận (việc) làm con. *Piété filiale*, đạo con hiếu-thảo (cùng cha mẹ); hiếu, c.

filiation n. f.: dòng-dõi, tông-tộc; sự liên-thuộc nhau.

filigrane hay-là filagramme n. m.: đồ đậu (chỉ vàng chỉ bạc); hình, nét gạch vô giấy.

fille n. f.: con gái; gái. *Il a deux enfants, un garçon et une fille*, nó có hai đứa con, một trai một gái.

filleul, e n.: (con nhỏ); con đỡ-đầu *ou* con bàu-chủ.

filou n. m.: đứa ăn cắp; đứa gian-giảo.

fils n. m.: con-trai; trai. *Fils aîné*, con đầu lòng *ou* con trưởng nam. *Petit fils*, cháu nội, cháu ngoại (trai). *Arrière petit-fils*, chắt trai. *Mon fils!* ớ con! con ôi (ơi)!

filtrage n. m.: sự lòng, sự lọc, sự gạn-lọc.

filtre n. m.: đồ lóng (lọc); (như rây, than, cát, đá nổi...).

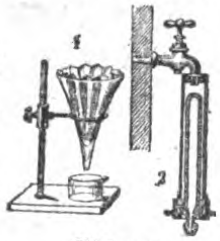
Filtres:
1, En papier;
2, Chamberland.

filtrer v. a: lọc (lóng). *Filtrer l'eau*, lọc nước (cho trong) lóng. *L'eau filtre à travers les terres*, nước nó lóng trong đất.

fin n. f.: cùng (tận, c.), tột, cuối, rốt; bờ, cõi, giái, hạn; ý: sở-chỉ, c. *Sans fin*, vô cùng, vô tận; chẳng hết. *En venir à ses fins*, được như ý sở-nguyện; được cái sở-chỉ mình.

fin, fine adj: mỏng-mảnh; tinh, tốt; sáng-láng; hay, giỏi, khôn-quỉ. *Écriture fine*, chữ nhỏ nét. *Pluie fine*, mưa tro (pháy, nhỏ hột). *Or fin*, vàng ròng (tinh, c.).

finalement adv.: sau hết; cùng đi.

finance n. f.: bạc-tiền; nghề kẻ coi kho và việc tiền-bạc thuế-vụ. *Finances* pl: kho-tàng nhà-nước. *Ministère des finances*, bộ hộ.

financer v. n.: cấp tiền-bạc; ra (xuất, c.) tiền-bạc.

finaud, e adj., n.: quỉ-quái, mưu-mô, lanh-lợi.

finement adv.: tế (kiểu); khéo. *Finement incrusté* cẩn tế-kiểu.

finesse n. f.: sự tế (nhỏ, mảnh, mỏng...); sự khôn, sự sáng trí.

fini, e adj., n.: (rồi, hết); thành; khéo; tuyệt-diệu; có cùng, hay hết: cái khéo. || *Tableau fini*, tranh vẽ khéo hết sức khéo. || *Le fini d'un ouvrage est...*, cái khéo cái đồ là...

finir v. a., n.: làm cho rồi (xong-hết); hết, có cùng, chết. *Il faut le finir aujourd'hui même*, phải làm cho rồi nội ngày hôm nay. *Finir en pointe*, đầu (mũi) nó nhọn ra.

firmament n. m.: bầu trời; huyền thiên, c.

fisc n. m.: kho tiền (bạc) nhà-nước; quan trường thuế.

fissure n. f.: đàng nứt (giập, hở) ra.

fistule n. f.: mụt âm-sang, trĩ-lậu.

fixe adj.: đứng vững (chắc); đi định chắc. *Étoile fixe*, sao không nháy, sao lờ. *Prix fixe*, giá chắc (thiệt). *Idée fixe*, ý tư-tưởng chấm hoài (không rời).

fixer v. a.: cặm (cắm); găm; dựng đứng sửng; định; lập. *Fixer un jalon*, cắm bòng-tiêu (hoa-tiêu); cắm vọi. *Fixer un prix*, định giá. *Fixer son choix*, chỉ-quyết chọn..., kén chắc. *Fixer un jour*, hẹn (định, kì); ngày.

flacon n. m.: ve (lọ) chai có nút chai.

Flacons

flageller v. a.: đánh, đánh đòn.

flageolet n. m.: ống sáo.

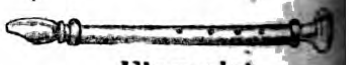
Flageolet

flagorner v. a: dua-nịnh; nựng, đỡ (đỡ đít, v.).

flairer v. a.: đánh hơi, ngửi (hửi, v.); coi vọi, đánh dẹo, coi dẹo.

flambeau n. m.: đuốc; đèn (sáp hay-là cầy, mỡ); chơn đèn. || *Le flambeau du jour* (đèn trời) = mặt trời. || *Le flambeau de la nuit*, (đuốc đêm) = mặt-trăng.

Flambeau

flamber v. a., n.: thui. *Flamber une volaille*, thui gà (chim); cháy, lên ngọn.

flamboyer v. n.: cháy lên ngọn; chói, sáng loà. *Épée flamboyante*,

om sáng ngời.

nme n. f.: ngọn lửa (đèn). *Les mmes éternelles*, (ngọn lửa i-đời); lửa địa-ngục.

ne n. m.: hông; bên; dực, c. *r les flancs*, hai bên hông. *Flanc bateau*, hông (be) ghe (thuyền, u); mạn thuyền. *Flanc gauche l'armée*, tả dực.

nelle a. f.: nĩ mỏng.

ner v. n.: đi cà-rởn; (dạo xóm).

nquer v. a.: bỏ, quăng, ném; ồi (xua); đánh; để gần (một ên). *Flanquer un soufflet*, vả cho ột vả, bạt cho một bạt tai. *Se flanquer des coups de poing*, ánh đấm nhau.

aque n. f.: vũng nhỏ (nước tù, ước ứ...) = vũng nước. *Ce chemin est plein de flaques d'eau*, cái ường nầy đầy những vũng ước.

asque adj.: mềm, xốp, nhảo; ếu-ớt. *Un homme flasque*, người ếu-ớt.

latter v. a.: tưng-khen; a-dua, dua-nịnh (bợ, đỡ). *Flatter un prince*, a-dua (tưng) vua. || *Se flatter d'être habile*, khoe mình giỏi (khéo).

latterie n. f.: sự khen-tưng, sự dua nịnh.

latteur, euse adj., n.: hay a-dua; kẻ hay khen-tưng.

léau n. m.: cây thiết-lĩnh (lãnh) đập lúa: đòn cân; chốt gài cửa; tai-nạn, tai-biến; sự khốn-khó; thiên-tai, nạn dân ách Nước.

flèche n. f.: tên (bắn); chót tháp.

Flèche de clocher

fléchir v. a., n.: uốn; xếp; bẻ cong (xấp) lại; co lại; dịu xuống; oặt, oam, cong lại. *Fléchir le genou*, co đầu gối lại. || *Fléchir ses juges*, làm cho quan xét thương-xót = lấy lòng quan. *Cette planche fléchit*, cái tấm ván nầy nó oặt (oam) cong đi.

flegmatique adj.: thuộc về đàm (đờm). *Caractère flegmatique*, tánh đằm.

flétrir v. a.: làm cho tàn, làm cho héo; làm cho yếu, làm cho hư; thích tự. *La chaleur flétrit les plantes, les fleurs*, nắng (làm cho) héo cây, hoa. || *Flétrir la réputation*, làm hư danh-tiếng.

fleur n. f.: hoa, bông; (hoa-quả, bông-hoa). *Les fleurs s'épanouissent*, hoa (bông) nở. || *Être à la fleur de la jeunesse, de l'âge*, còn đang xuân-xanh, khoẻ-mạnh; còn thanh-niên. || *Chargé à fleur d'eau*, chở khẳm liếm, (chí mặt nước).

fleuraison hay-là **floraison** n. f.: mùa cây trổ bông; sự ra bông, sự trổ hoa.

fleuret n. m.: gươm không lưỡi đàng đầu có cục để tập đánh võ; chỉ tơ gốc.

fleuri, e adj.: trổ bông. || *Teint fleuri*, nước da tươi-tốt. || *Style fleuri*, cách nói văn-hoa (nói bóng).

fleurir v. n.: trổ bông; có hoa; thạnh *Le commerce fleurit*, buôn-bán thạnh.

fleuron n. m.: đồ hoa-hoè để chưng (làm ra hình bông-hoa); cái có lợi ích hơn hết; cái miếng nhứt; cánh hoa kép.

Fleuron

fleuve n. m.: sông lớn (trổ ra biển). *Fleuve Antérieur*, sông Trước (Tiền-giang). *Fleuve Postérieur*, sông Sau (Hậu-giang).

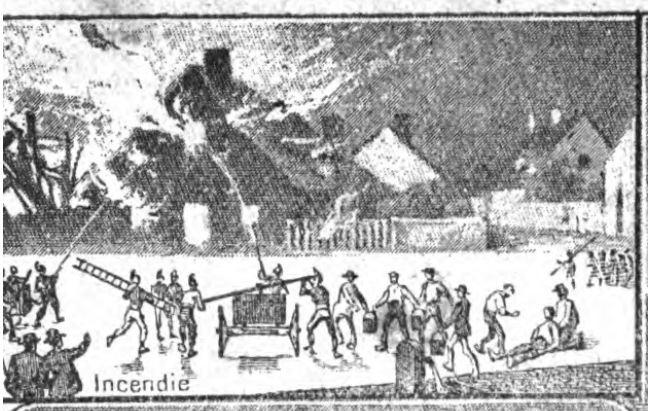
Incendie

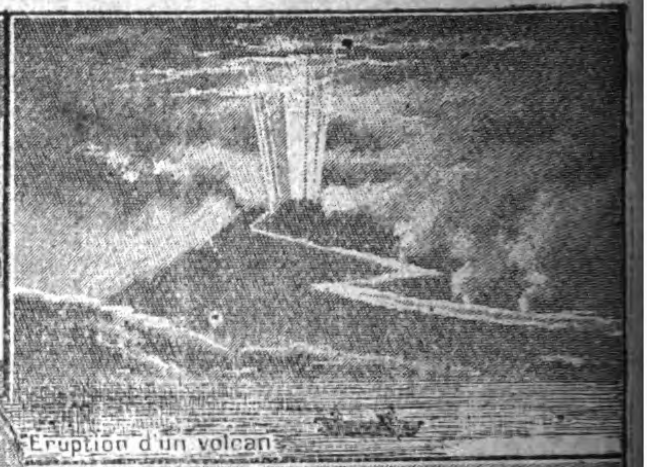
Éruption d'un volcan

Simoun

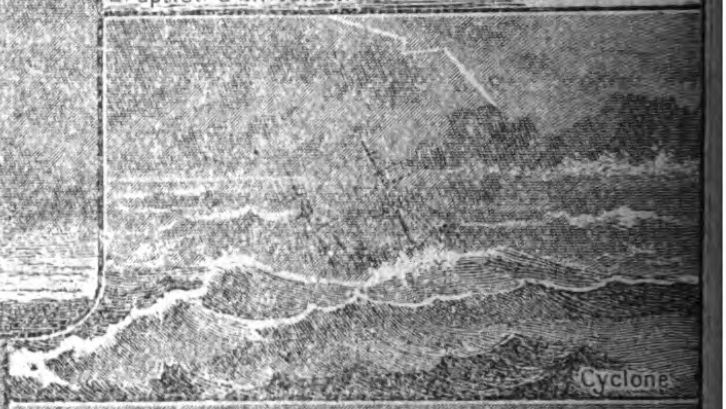
Cyclone

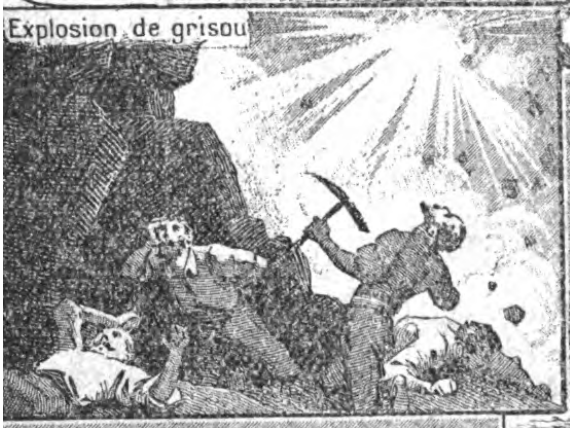
Explosion de grisou

Tremblement de terre

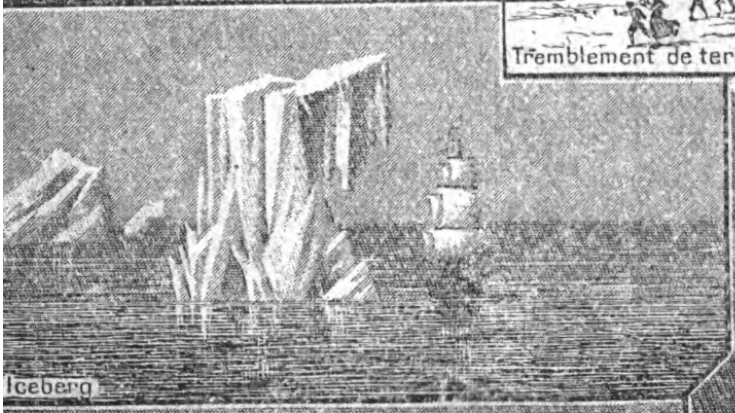
Iceberg

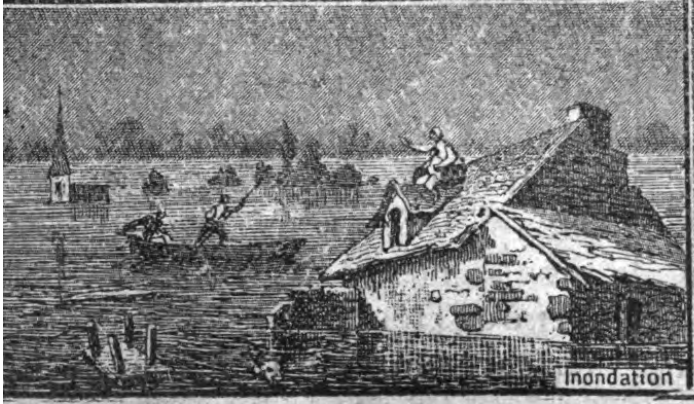
Inondation

Avalanche

lexible adj : dễ uốn; mềm-mại, giẻo-giang.

ibustier n. m.: quân ăn-cướp biển bên Thế-giái mới; kẻ gian-giảo.

ocon n. m.: nùi; cục, múi bông, một mớ (nhắm, nắm) lông-chiên, chỉ tơ...

lore n. f.: cây hoa-cỏ nội một xứ; sách nói về hoa-cỏ một xứ một nước; sách bổn-thảo.

lorissant, e adj.: thạnh (thịnh, T.).

lot n. m.: sóng (ba-đào, c.); nước lớn; nhiều. *Le vent soulève les flots*, gió nổi sóng lên. || *Être à flot*, nổi (nước).

lottaison n. f.: chớn (mực) nước (chỉ lườn ghe, tàu). *Ligne de flottaison*, chớn nước, mực nước.

lottant, e adj.: trôi, nổi, trôi-nổi, m. c. || *Esprit flottant*, trí hay xao-xuyến. || *Population flottante*, dân bình-bồng; dân tứ chiếng (dân lậu bộ).

flotte n. f.: đoàn tàu; binh thủy, thủy.

flotter v. n.: nổi; phất-phơ; phập-phồng. *Flotter sur l'eau*, nổi trên mặt nước. || *Flotter entre l'espérance et la crainte*, nửa trông nửa sợ = phập-phồng.

flottille n. f.: đoàn tàu (thuyền) nhỏ (ít).

flouer v. a.: ăn-trộm, ăn-cắp; ăn gian, lận.

fluctuation n. f.: sự chao, sự xao-xuyến.

fluet, ette adj : mỏng-mảnh; non-nớt; yếu-đuối.

flûte n. f.: ống quyển (sáo, địch.). *Jouer de la flûte*, thổi quyển.

Flûte

flux n. m.: nước lớn; dòng nước. || *Flux de sang*, sự chảy máu.

fluxion n. f.: bệnh tụ độc lại sưng lên nhức-nhối; (mã-đao, c.). *Fluxion de poitrine*, bệnh hư phổi khạt đờm

foc n. m.: buồm mũi, buồm chót mũi.

fœtus n. m.: con mới tượng (mới vượng hình); thai, thai-dựng.

foi n. f.: đức tin; đạo; lòng tin; sự ngay-thật. *Acte de foi*, kinh đức tin. *Mourir pour la foi*, chịu chết vì đạo. *Digne de foi*, đáng tin. *Ajouter foi à...* tin... *De bonne foi*, lòng ngay (thật).

foie n. m.: gan.

foin n. m.: cỏ (cắt phơi khô để dành cho trâu bò... ăn).

foire n. f.: chợ phiên.

fois n. f.: lần; phen; ki; chuyến. *Trois fois*, ba lần (phen). *À la fois*, một lượt; luôn trót thể.

folie n. f.: sự điên (cuồng, dại). *Faire une folie*, làm điên (khùng, nhăng, bậy). *Aimer à la folie, avec folie*, thương dại thương dột (điên; cuồng).

folio n. m.: (lá) tờ; trương (sách, sổ). *Folio 12*, tờ (trương) thứ 12.

follement adv.: cách điên, cách dại.

follet, ette adj.: khờ. *Poil follet*, lông mép; lông non (chim). *Feu follet*, lửa ma-trơi.

fomenter v. a.: đặt (đắp) thuốc ấm; chờm; dong-dưỡng; giục-giả. *Fomenter la discorde*, tích-dưỡng sự bất-thuận hòa với nhau.

foncier, ière adj.: về ruộng đất (điền-thổ). *Impôt foncier*, thuế điền-thổ; thuế ruộng thuế đất. *Propriétaire foncier*, thổ hào, c.

fonction n. f.: phận; chức-phận; bổn-nghiệp, chánh việc. *S'acquitter de ses fonctions*, làm theo **chức phận** mình. *Remplir la fonction*, làm **chức... lãnh...**

fonctionnaire n. m.: kẻ làm quan, quan; có phẩm-hàm.

fonctionner v. n.: làm việc (phận-sự) mình. || *Cette machine fonctionne bien*, máy nầy **chạy tốt.**

fond n. m.: đáy. *Fond d'un puits*, **đáy** giếng. *Le fond du cœur*, **sự sâu-hiểm kín-nhiệm** trong lòng.

fondamental, e, aux adj.: làm nền, làm gốc (cội-rễ), làm đầu, làm trước. *Quatre opérations fondamentales de l'arithmétique*, bốn phép **cội-rễ (đầu)** trong phép toán.

fondant, e adj., n.: tiêu đi, thau đi; thuốc làm cho xọp, cho tiêu đi. *Poire fondante*, lê ăn vô miệng nó **thau** đi.

fondateur, trice n.: kẻ lập nên; kẻ khai sáng (dựng nên cơ-nghiệp).

fondation n. f.: đàng khai ra mà xây nền; sự lập nên, dựng nên...; của trối để lại mà làm việc phước. *Fondation pieuse*, sự trối của lại mà buộc phải lấy làm việc phước-đức.

fondé, e adj., n.: được phép; phải lẽ, có lý. *Fondé de pouvoir*, kẻ được phép phú-cho mà... *Réclamation fondée*, đơn-thưa có **lý.**

fondement n. m.: nền (nhà). *Fondement solide*, **nền** chắc (vững).

fonder v. a.: (làm nền); lập nên. *Fonder une ville*, **lập** thành.

fonderie n. f.: lò đúc.

fondeur n. m.: thợ đúc.

fondre v. a., n.: đúc; thét cho chảy ra; trộn lại, nhập lại; chảy ra, [illegible] đi, tan ra..., đổ về... || *Fondre une cloche*, **đúc chuông.** || *Fondre de l'or*, **thổi vàng (cho nó chảy ra).** *La glace fond*, **giá tan.** || *Les maux fondent sur lui*, **sự khốn-nạn đều đổ về nó.**

fondrière n. f.: lỗ sủng dưới đất; đất bưng.

fonds n. m.: đất (vườn-đất, ruộng-nương); bạc-tiền; **của-cải**; phố nguyên cuộc-tiệc hàng-hóa; bổn-gốc. *Riche en fonds de terre*, thổ-hào, c.; giàu **ruộng đất.** *Avoir des fonds*, có **bạc-tiền.** *Bien-fonds*, vườn-đất ruộng-nương.

fontaine n. f.: suối **nước**, mạch nước; chỗ chứa nước; **bình** đựng nước.

fonte n. f.: sự thổi cho chảy ra; sự chảy ra (tan ra); **gang**; sự đúc. *La fonte des neiges*, **sự tan** giá (tuyết) ra. || *Canon en fonte*, súng bằng **gang.**

fonts n. m. pl.: suối, **mạch.** *Fonts baptismaux*, **nơi chỗ) rửa tội; chậu chứa nước rửa tội.**

for n. m.: (tòa xử, trường-án, án-đường). || *For intérieur*, (**án-đường** trong) = lương tâm (**phép đạo**). *For extérieur*, (**án-đường** ngoài) = phép đời.

forçat n. m.: tù **khổ-sai.** *Forçat libéré*, **tù khổ-sai mãn hạn tha về.**

force n. f.: sức: **sức-mạnh, cái** mạnh. *Céder à la force*, **chịu phép.** *Force d'un Etat*, **phép, quờn (quyền)** Nhà-nước. *Force d'une machine*, **sức** cái máy. *Être en force*, **có tài** (sức) mà.... || *À force de...* **hay.** *À force d'étudier, on apprend*, **hay** học thì biết (thuộc).

forcé, e adj.: bị **ép; cực chẳng đã.** *Rire forcé*, **cười gượng** ou cười **cực chẳng đã.**

cément adv.: cực chẳng đã; ải; (bất đắc dĩ, c.).

cené, e adj., n.: sảng-sốt, ng-sờ.

ceps n. m.: cái kềm (kẹp) thầy uốc dùng khi làm mụ gặp khó.

cer v. a.: ép; làm hung (xô, y, phá). *Forcer une porte, un ffre*, **xô, phá** cửa, **phá** rương. *rcer une clef*, vặn đại cho gãy ia-khóa đi. *Forcer un camp*, **vào** lấy trại (a ào vô...).

estier, ière adj.: thuộc về rừng. *de forestier*, luật-lệ về việc ng lâm (đi làm cây ván trên ng). *Un garde forestier, un fostier*, kiểm- lâm, c.

êt n. f.: rừng (rú, bụi). || *Une rêt de mâts*, (một đám rừng t buồm tàu) tàu đậu giăng-ăng cả đám.

ret n. m.: cái khoan y; khoan vo.

faire v. n.: làm sái (sai, ấy...); phạm.

Foret

fait n. m.: tội, tội trọng; sự nh soát chịu mua hay-là bán ió..., lời lỗ cũng phải làm.

ge n. f: lò rèn.

ger v. a.: rèn; bày-đặt, đặt ều ra. || *Forger une nouvelle*, **bày-it chuyện ra; đặt** đều **ra**. || *Se rger*, v. pr.: bày-đặt ra trong i mình.

rgeron n. m.: thợ rèn.

rmaliser (se) v. pr.: hờn; trách; ờn-mát.

rmalité n. f.: lệ; phép phải giữ.

rmat n. m.: cỡ sách (bao-lớn).

rmation n. f.: sự làm (lập) ra.

rme n. f.: hình, dáng, bề ngoài; hép, lệ; cách, phết, nết; phép, thể; khuôn, mẫu, kiểu, dáng, khuôn, bản chữ sắp mà in. *Agir dans les formes*, làm theo **phép** (lệ). *Forme de gouvernement* **phép (thể)** nhà-nước (hoặc đặt có vua, chúa, hoặc dụng quyền...). *Pour la forme*, lấy **lệ**, lấy **phép**.

formel, elle adj.: rõ-ràng, tỏ-tường. *Ordre formel*, lệnh dạy **rõ-ràng**.

formellement adv.: cách tỏ-tường.

former v. a.: (làm cho ra hình); làm ra; hóa ra. *Former un établissement*, **lập ra** một sở. *Former l'esprit*, **điêu-trác** trí-khôn. || *Se former*, v. pr.: hóa nên; ra giỏi hơn.

formidable adj.: đáng sợ.

formule n. f.: mẫu, kiểu, mẹo-mực, khuôn-phép. *Formules de politesse*, **kiểu (cách)** lịch-sự; **khuôn-phép** lễ-nghi.

formuler v. a.: đặt ra, bày ra; nói ra rõ-ràng, kể ra. *Formuler des griefs*, **kể-ra** những khoản ức-hiếp (mình thưa).

fornication n. f.: tội tà-dâm.

forniquer v. n.: phạm tội tà-dâm; trai-gái; lấy trai.

fort n. m.: (cái mạnh); cái sở-trường. *L'arithmétique est son fort*, phép toán là **cái sở-trường** của nó đó.

fort, e adj.: mạnh (mạnh-mẽ, mạnh-bạo). *Bras fort*, tay **mạnh** *ou* **mạnh** tay. *Âme forte*, lòng **mạnh-mẽ (cang-đảm, vững-vàng)**. *Forte somme*, **nhiều** tiền-bạc; vốn **to**. || *Fort en histoire*, **thông** truyện (sử-sách). || *Café fort*, trà-phe **đậm**. || *Se faire fort de...*, **lãnh bốc lấy** mà.... **vỗ ngực chịu**...

fort n. m.: đồn, đồn-lũy; bảo; pháo-đài.

fortifiant, e adj., n.: hay bổ; đồ bổ, thuốc bổ. *Prendre des fortifiants*, ăn đồ bổ uống thuốc bổ.

fortification n. f.: đồn-lũy.

cầu-tiêu.

fossé n. m.: hào; mương.

fossoyeur n. m.: kẻ đào huyệt.

fou hay-là **fol, folle** adj., n.: điên (điên-cuồng); dại; khờ; thằng hề; tên con-cờ tướng tây. *Folle*

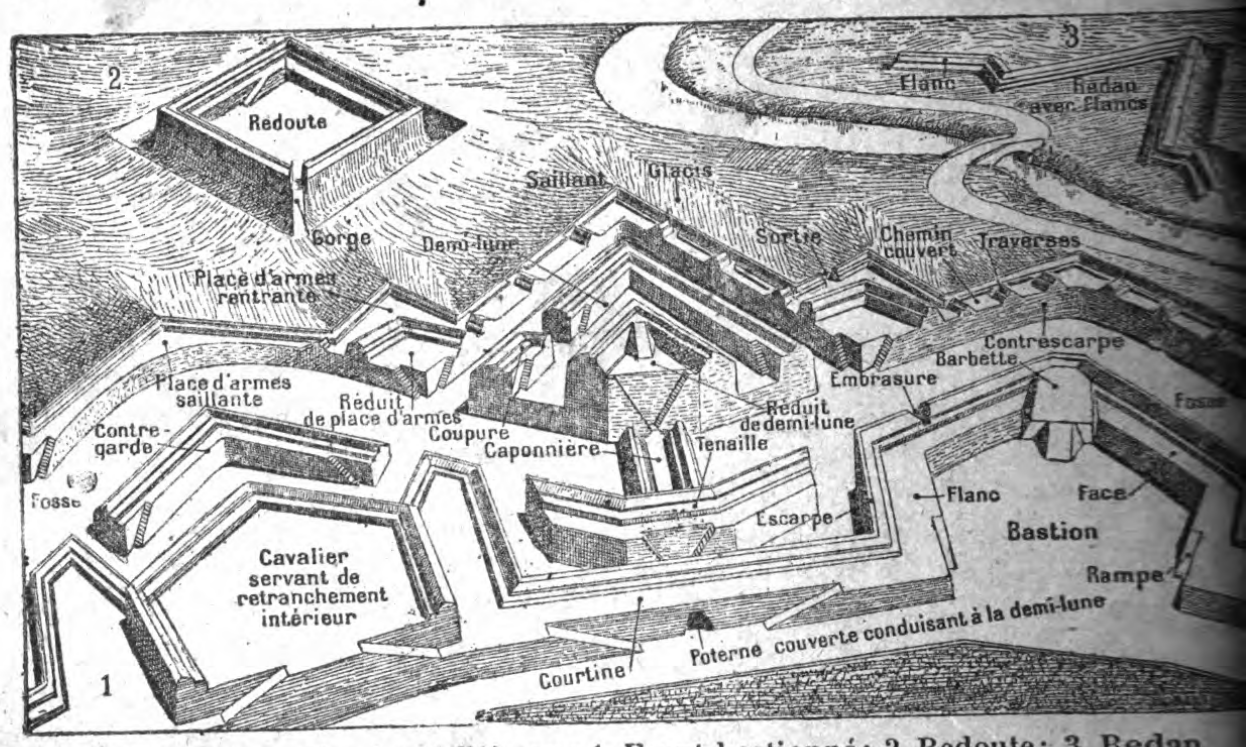

Fortifications: Vue à vol d'oiseau; 1, Front bastionné; 2, Redoute; 3, Redan.

fortifier v. a.: làm cho ra mạnh (vững-chắc); đắp đồn, xây đồn đắp lũy; || *Se fortifier* v. pr.: kiên-bế.

fortuit adj.: tình-cờ, mặc may mặc rủi. *Évènement fortuit*, việc tình cờ.

fortune n. f.: số (số-mạng, mạng-số, độ-số); sự tình-cờ; sự mặc may mặc rủi; của-cải. || *La fortune des armes*, sự may rủi trong việc đánh giặc. *Acquérir de la fortune*, làm ra của; làm giàu.

fortuné, e adj.: có phước (phúc) may phước. *C'est un homme fortuné*, nó là người có-phước; nó là kẻ giàu-có.

fosse n. f.: lỗ; huyệt (chôn xác) *Fosse d'aisances*, lỗ khanh, lỗ xí, *dépense*, tổn-hao quá (tốn điê tốn cuồng).

foudre n.: sét, sấm-sét; chớp sét. || *Coup de foudre*, mũi sé đánh; sự khốn-nạn to. || *Un foudre de guerre, d'éloquence*, quan v giỏi; kẻ có văn nói giỏi (ho ngôn như sét). || n. f. pl.: *Les foudres de l'Eglise*, (sét Hội-thán đánh)=quờn, vạ dứt phép thôn công.

foudre n. m.: thùng lớn.

foudroyant, e adj.: (sét) đánh dữ, hung. *Apoplexie foudroyante*, bệnh mắc phong hung (nặng lắm.

foudroyer v. a.: đánh (sét); trờ đánh, sét đánh. || *Foudroyer une place*, bắn phá thành.

uet n. m.: roi nẹt, roi da, roi óc.

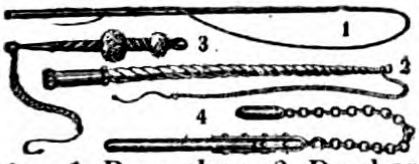

Fouets: 1, De cocher: 2, De charretier; D'enfant; 4, De guerre (XVIe siècle).

ugère n. f.: cây thạch-vi (cây ỗ hay mọc các chỗ ẳng có cát).

Fougère

ugue n. f.: sự quày-uả, vùng-vằng; cơn óng giận; sự hăng. *a fougue de la jeu-esse*, tính hung-hăng; ẻ còn trai-tráng nhỏ tuổi).

ougueux, euse adj.: hay nóng giận; hay quạu. *Cheval fougueux*, ngựa hay chứng.

ouille n. f.: sự đào (bới) đất lên.

ouiller v. a.: soát, lục. *Fouil-er dans une armoire*, lục trong ủ.

ouine n. f.: chồn, con chồn; chỉa ba

Fouine.

oulard n. m.: giẻ lụa (hàn) để làm khăn vuông...

oule n. f.: đoàn (đàn), lũ; đám, đô-hội; dân ngu, phàm-nhơn. *Se distinguer de la foule*, khác phàm. || *En foule*, loc. adv: đông; nhiều.

ouler v. a.: đạp, giày-đạp; ép cho giập ra. *Fouler le sol natal*, đạp đất tổ-phụ. *Fouler aux pieds*, đạp dưới chơn.

fouloir n. m.: dùi nện (đập, đâm, giã) nĩ, da...

foulon n. m.: (thợ nện). *Moulin à foulon*, cối để mà đâm (nện) nĩ, da...

foulure n. f.: chỗ bị đạp mà sưng mà trầy ra; trặc tay trặc chơn.

four n. m: lò. *Four à chaux*, lò vôi.

fourbe adj., n.: gian-giảo; gạt-gẩm.

fourberie n. f.: chước-gian; sự giả-trá. *Sa fourberie est bien connue*, chước gian (sự giả-trá) nó đã rõ-ràng, ai cũng đà biết mặt.

fourbir v. a: chùi cho sáng; đánh cho trơn; lau cho sạch. *Fourbir des armes*, đánh khí-giái cho sáng, chùi khí-giái cho sạch.

fourbu, e adj.: què (về ngựa).

fourche n. f.: chỉa ba; ngả ba ngả tư đường đi; cháng ba cháng tư cây.

fourchette n. f.: nĩa (ăn cơm).

fourgon n. m.: xe có mui để chở thuốc đạn, đồ ăn theo binh; cây xở lò, gạc than lò.

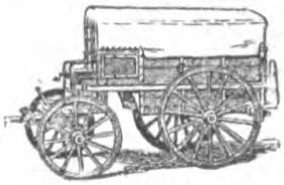
Fourgon

Fourmis

fourmi n. f.: con kiến. *Fourmi blanche*, con mối. *Fourmi rouge*, kiến vàng. *Fourmi noire*, kiến hôi.

fourmilière n. f.: ổ (tổ) kiến; đoàn (đàn), lũ; bầy. *Une fourmilière d'enfants*, một lũ con-nít.

fourmiller v. n.: lúc-nhúc; đông như kiến cỏ. *Ce fromage fourmille de vers*, bánh sữa nầy lúc-nhúc những giòi.

fournaise n. f.: lò lớn; lửa lò (nóng lắm); chỗ nóng (nắng, nực) lắm.

Fourneau de cuisine.

fourneau n. m.: lò nhỏ. *Haut fourneau*, lò già lửa để đốt sắt, thổi đồng, gang... mà rèn.

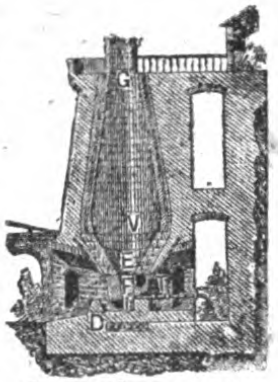
Haut fourneau

fournée n. f.: một lò; một lứa (chuyến hầm).

fourni, e adj.: dày; rậm; đầy-đủ. *Bois fourni*, rừng **rậm**.

fourniment n. m.: đồ lính (như dây đai, bao tấu...).

fournir v. a., n.: cấp; cho; chịu cho... *Fournir des matériaux*, **chịu** đồ vật-liệu. *Fournir aux besoins de quelqu'un*, **cấp** dưỡng cho người nào.

fournisseur n. m.: kẻ chịu bán đồ (kia đồ nọ).

fourniture n. f.: đồ (hàng) chịu đem cho...; đồ gia vị mà **trộn** cải ăn xổi.

fourrage n. m.: cỏ, rơm (để cho ngựa voi trâu bò ăn).

fourrager v. a., n.: đi cắt cỏ. *Fourrager un jardin*, **cắt-cỏ** vườn (người-ta) **hết**.

fourré n. m.: chỗ rậm trong rừng; bụi rậm.

fourreau n. m.: vỏ (gươm, dao).

fourrer v. a.: nhét, đút, thồn vào; lót lòng. || *Se fourrer* v. pr.: chun vô (vào...); lòn vào, chui vào.

fourrier n. m.: cai coi phát lương và lo chỗ ở cho lính dọc đàng.

fourrière n. f.: chỗ giam những ngựa-voi trâu-bò đi lạc bắt được để có ai nhìn thì cho chuộc

fourrure n. f.: áo lòng; lông để lót áo cầu mặc mùa đông

fourvoyer v. a.: làm cho lạc (sái) đường; làm cho lầm (sái, quấy). || *Se fourvoyer* v. pr.: lầm; lạ (lầm-lạc).

foyer n. m.: bếp; buồng hát-bội xứ-sở, quê-nhà, quê-hương. *R venir dans ses foyers*, về xứ-s quê-quán, quê-hương; quê-n (mình).

fracas n. m.: tiếng bể (vỡ) r tiếng om sòm (um-sùm). *Le fr cas de la rue*, tiếng om-sòm ngo đường.

fraction n. f.: (miếng bể) phầ phần lẻ, số bẻ nhỏ (vụn) ra. *Un fraction de l'assemblée vota pou* một phần trong hội đã ưng cho.

fractionnaire adj.: bẻ nhỏ ra chia lẻ ra. *Nombre fractionnair* số bẻ nhỏ ra; số chia lẻ ra.

fractionner v. a.: chia nhỏ (vụn lẻ), ra.

fracturer v. a.: bẻ gãy, làm bể đập bể

fragile a j.: hay gãy, hay bể (vỡ) giòn; yếu-đuối. *Nature fragile* tánh (tính) yếu-đuối.

fragilité n. f.: sự hay bể (gãy, vỡ) sự giòn; sự yếu đuối (hay sa-ngã). *Fragilité des choses humaines*, sự việc đời chẳng được bền (hay hư hay nát).

fragment n. m.: (miếng bể) đoạn, khúc, miếng (miếng), mảnh.

fraîchement adv.: mới (tươi). *Tout fraîchement arrivé*, mới tới.

fraîcheur n. f.: sự mát-mẻ; sự tươi. *La fraîcheur du soir*, sự mát-mẻ buổi chiều; đêm mát.

frais, fraîche adj.: tươi; mát. *Vent frais*, gió mát. *Teint frais*, nước da tươi-tốt. *Prendre le frais*, hóng mát.

frais n. m. pl.: sự hao-tốn, sở-

ồn, sở-phí, tổn-phí. *Être condamné aux frais*, xử bị phải trả và chịu sở-phí. *Se mettre en frais*, tốn-tiền hơn mọi khi; tốn-tiền nhiều hơn thường.

fraise n. f.: trái (quả) dâu-mai; da bọc bụng ruột bò chiên.

fraisier n. m.: cây dâu-mai.

framboise n. f.: trái (quả) từ bao.

Fraisier: A, fraise.

framboisier n. m.: cây từ-bao.

franc, franche adj.: thong-thả (dong); ngay-thật, thật-thà, thiệt-tình. *Langage franc*, tiếng nói ngay-thật. || *Des lettres franches de port*, thơ khỏi phải trả tiền trạm.

Framboisier

français, e adj., n.: thuộc về Phang-sa; tiếng Phang-sa; người Phang-sa. *Apprendre le français*, học tiếng Phang-sa.

france n. f.: nước Phang-sa; pháp quốc (cuốc, c.).

franchement adv.: thiệt-tình, ngay, hẳn-hòi. *Avouer franchement*, chịu ngay (hẳn-hòi).

franchir v. a.: nhảy qua; qua khỏi. *Franchir les Alpes, les mers*, qua núi Alpes, vượt biển.

franchise n. f.: sự khỏi; sự thiệt-tình; sự ngay-thật. *Parler avec franchise*, nói ngay thật-tình).

franciscain n. m.: thầy dòng ông thánh Phan xi-cô.

franc-maçon n. m.: kẻ vào hội kín.

franc-maçonnerie n. f.: hội kín.

franco adv.: khỏi trả tiền.

frange n. f.: tụi (kim tòng xích tụi), ren. *Frange d'or*, tụi vàng (tụi chỉ vàng).

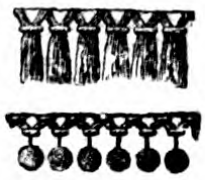
Franges

frangipanier n. m.: cây sứ-ma, cây đại, T.

frapper v. a., n.: đánh (đập). *Frapper d'un coup de bâton*, đánh một cây (gậy, hèo). || *Frapper de la monnaie*, đúc tiền || *Frapper l'air de ses cris*, la inh-ỏi. *Frapper à la porte*, gõ cửa. || *Être frappé d'une chose*, lấy làm lạ về sự gì.

fraternel, elle adj.: thuộc về anh-em. *Affection fraternelle*, tình anh em.

fraterniser v. n.: ở với nhau như anh-em.

fraternité n. f.: tình anh-em, nghĩa-thiết.

fratricide n. m.: kẻ giết anh, em, chị, em.

fraude n. f.: sự gian; chước dối; của gian, đồ lậu.

frauder v. a.: làm gian, lận, ăn gian lận). *Frauder la douane*, làm gian với tuần thuế; lậu thuế.

frauduleux, euse adj.: gian (gian-lận, gian-giảo). *Banqueroute frauduleuse*, khánh-tận gian.

frayer v. a., n.: mở (khai, c.). *Frayer un sentier*, mở đường (nẻo); hạp tánh; thuận-hòa với nhau. *Ces deux hommes ne frayent point ensemble*, hai người nầy không hạp ý nhau. || *Se frayer* v. pr.: khai, mở lấy cho mình.

frayeur n. f.: sự kinh-hãi (khủng), sợ-hãi.

fredonner v. a., n.: hát nhỏ tiếng; hát lợ.

frégate n. f.: tàu trận hạng nhì;

loại chim ở theo biển miền nhiệt

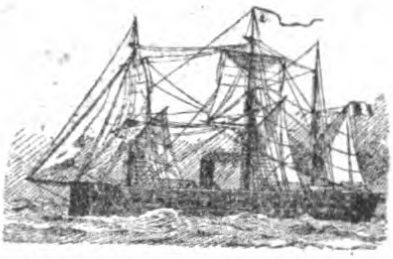

Frégate cuirassée (1870).

đạo, cánh dài và mạnh.

Frégate

frein, n. m.: khớp, hàm-thiết. || *Le frein de la loi*, (**khớp** luật), **phép** luật **ngăn-cấm**.

frelater v. a.: giả rượu, làm rượu giả.

frêle adj.: giòn, hay gãy, (bể...); yếu, yếu-đuối.

frelon n. m.: ong lỗ (mã phong, c.).

Frelon

frémir v. n.: hầm-hét, gầm-hét; rên-siếc; run-sợ; kêu-ấm.

frénésie n. f.: sự sảng-sốt (hoảng-hốt); sự sốt-hoảng. T. *Se livrer au jeu avec frénésie*, mê cờ-bạc **quá chừng**.

frénétique adj., n.: hoảng-hốt. *Transport frénétique*, sự vui **điên** (**hoảng**).

fréquent, e adj.: năng, năng có; thường.

fréquentation n. f.: sự tới-lui, (thù-tạc vãng-lai).

fréquenter v. a.: hay tới-lui (vãng lai). *Ne fréquentez que d'honnêtes gens*, có **tới-lui lân-la** thì hãy **tới-lui làm bạn** với kẻ trung-trực tử-tế mà-thôi.

frère n. m.: anh, em ruột. *Frère aîné*, **anh**. *Frère cadet*, **em**. *Frères jumeaux*, **anh em** sanh đôi. || *Frères de lait*, **anh em một vú**. || *Frères d'armes*, **lính đồng trận**.

fret n. m.: sự thuê (mướn) tàu mà đi; tiền mướn tàu (thuyền); hàng (đồ) chở dưới tàu buôn.

fréter v. a.: mướn (thuê) tàu.

frétiller v. n.: giãy (giãy-giụa), vùng (vùng-vẫy).

frette n. f.: hồi văn mấy đầu cột và chạy theo vách tường.

Frette (archit.)

friable adj.: chiên (xào, rang) được.

friand, e adj.: ham, ưa (đồ ngon), khảnh ăn.

friandise n. f.: (đồ người-ta ưa) đồ ưa miệng, hàng, **bánh**-trái; sự ưa.

fricassée n. f.: thịt xào (**xáo**).

friche n. f.: đất hoang (hoang-nhàn chi địa, c.). *En friche* loc. adv.: bỏ hoang.

fricot n. m.: thịt, thịt tái (**bóp thấu**); thịt táp, T.

frictionner v. a.: thoa, **bóp**, kì.

frileux, euse adj., n.: hay lạnh, hay biết lạnh.

frimas n. m.: móc, **sương** móc, sương muối.

fringant, e adj.: lẹ (lẹ-làng). *Cheval fringant*, ngựa **hăng**, **nhẹ**, lẹ.

friper v. a.: làm **bàu-nhàu**, có lằn ra. *Friper une robe*, **làm bàu-nhàu** áo **ra**.

fripon, onne adj., n.: **gian-lận** (giảo, tham). *C'est un fripon*, **nó là thằng ăn-cắp** (**đứa gian-giảo**).

friponnerie n. f.: sự **gian-lận**, **ăn-cắp** ăn-kiêu.

frire v. a.: chiên, **rang**. *Le poisson frit*, **cá chiên**.

isé, e adj. : quăn. xoắn khu-ốc. *heveux frisés*, tóc **quăn.**

iser v. a. : làm cho quăn (nhăn-híu) lại. || *La balle lui a frisé le isage*, viên đạn nó đi xớt qua ıặt nó.

isson n. m. : sự giún (bẻ) mình; ự phát lạnh; sự ớn rét.

issonner v. n. : run-en, phát rét; n (giún, bẻ) mình. *Frissonner l'horreur*, dùng mình.

iture n f. · phép chiên; cá chiên; lầu, mỡ để mà chiên.

ivole adj. : vô ích, vô lối, tầm phào, bá-láp; phù-vân.

ivolité n. f. : sự tam-láp, đều vô-lối.

roc n. m. : khúc áo dòng phủ đầu. *Prendre le froc*, vào dòng.

roid n. m. : lạnh (rét). *Il fait grand froid*, trời lạnh lắm. || *Il y a du froid entre eux*, chúng nó bất bình với nhau (lạt-lẽo).

roid, e adj. : lạnh (rét); nguội. *Les mains froides*, tay lạnh. *Viandes froides*, thịt nguội.

froideur n. f. : sự lạnh-lẽo; sự lợt-lạt, lơ-láo.

froidir v. n. : ra lạnh; nguội đi.

froissement n. m. : sự mếch (chếch-mếch).

froisser v. a. : (làm cho bể nát, gãy...), làm cho nhăn nhíu; làm cho mếch (chếch-mếch).

frôler v. a. : cọ, đụng xớt qua.

fromage n. m. : bánh sữa.

froment n. m. : lúa mì (lúa miến, T.).

froncer v. a. : nhăn trán, châu mày; làm bà i-nhàu. *Froncer une robe*, làm cho áo bàu nhàu đi.

Fronde

fronde n. f. : dây gióng mà liệng đá (trành mà quăng đá).

frondeur n. m. : kẻ liệng (quăng) đá; kẻ hay nói nghịch, hay chê (hạch, bắt).

front n. m. : trán; mặt, mặt-mũi. *Front serein*, mặt-mũi bằng-tịnh. *Le front d'un bataillon*, tiền đạo, tiên phong, mặt binh. || *De front* loc. adv. : đàng trước mặt, so đầu.

frontière n., adj. : bờ-cõi; cương-giái; giái Nước. *Place frontière*, đồn ải-quan.

frontispice n. m. : mặt tiền.

frotter v. a. : thoa; bóp, cọ (cạ); đánh. *Frotter les mains*, vỗ tay. *Frotter un parquet*, chù (đánh) sáp rầm nhà. || *Se frotter à...* v. m. : cọ với .. chạm với. .

fructifier v. n. : ra trái; được lợi (ích)... *Cette somme a fructifié*, tiền ấy đẻ lời (sinh lợi).

fructueux, euse adj. : có ích, có lợi. *Travail fructueux*, việc có ích, (có lợi).

frugal, ale, aux adj. : tiết-kiệm, cần-kiệm. *Vie frugale*, sự ăn-ở tiết-kiệm.

frugalité n f. : sự cần-kiệm (tiết-kiệm); sự tiêu-dụng ít.

fruit n. m. : trái (quả, c.) trái-trăng; sự ích (lợi). || *Les fruits de la terre*, thổ sản, c. || *Le fruit de l'étude*, sự ích (lợi) bởi học-hành mà ra.

fruitier adj. m. : hay có trái. *Arbre fruitier*, cây có trái.

frusquin n. m. : tiền-của, của. *On lui a volé tout son saint-frusquin*, họ ăn-trộm lấy hết của-tiền nó đi ráo (hết).

frustrer v. a. : lừa-đảo, lường-gạt; làm cho trật (hỏng) đi, làm cho ra uổng công vô ích.

fugitif, ive adj., n. : trốn; thoáng

qua. *Ombre fugitive*, bóng thoáng qua. *Poësies fugitives*, thơ (bài thơ lêu lêu) thàm-thàm.

fuir v.n. : trốn đi, chạy mất; lánh, tránh. *Fuir la ville*, tránh (lánh) chốn thiềng-thị.

fuite n. f. : sự trốn; sự chảy (rịn, nhĩ ra).

fulminant, e adj. : ra sét, đánh, sự sét đánh; hay nổ. || *Regards fulminants*, ngó (gườm) lườm-lườm.

fulminer v. a., n. : nổ ra (như sét); nổi giận, nổi xung. *Fulminer contre quelqu'un*, nổi xung (giận) với người nào. *Fulminer une sentence d'excommunication*, ra vạ dứt phép thông-công.

fumant, e adj. : lên khói, lên hơi. *Cendre fumante*, tro nóng.

fumée n. f. : khói; hơi. || *La fumée de la gloire*, sự danh-vọng chóng qua chóng hết (tan) như khói. || *Les fumées du vin*, hơi rượu.

fumer v. a., n. : lên khói; ra hơi; xông khói; bỏ phân; hút hít hơi). *Fumer des jambons*, xông khói thịt đùi. || *Fumer du tabac*, hút thuốc.

fumet n. m. : hơi (mùi bay ra) thịt, rượu...

fumeur n. m. : kẻ hay hút thuốc.

fumier n. m. : phân, phân-phướng; của hèn.

fumigation n. f. : sự xông.

fumiger v. a : xông khói.

fumiste n. m. : kẻ làm nghề coi-sóc ống khói; thợ làm lò bễ... || *Fumiste*, kẻ hay phỉnh-phờ.

fumoir n. m. phòng (chỗ) riêng mà hút thuốc.

funèbre adj. : thuộc về đám ma. *Oraison funèbre*, văn tế.

funérailles n. f., pl. : đám ma, đám đưa xác.

funeste adj. : khốn-nạn; chỉ điềm dữ; tàn-hại. *Jour funeste*, ngày khốn-nạn (rủi-ro; ngày giông, T.).

fur n. m. : dùng trong cách nói sau nầy : *Au fur et à mesure*, lần-lần (dần-dần). *On vous payera au fur et à mesure de l'ouvrage*, người-ta sẽ trả cho anh, làm được bao-nhiêu (chừng nào) thì trả bấy-nhiêu (chừng nấy).

fureter v. n. : săn bằng con điêu (thả điêu lục bắt thỏ); tầm-vấn, đáo-soát; lục-lạo.

fureur n. f. : sự (cơn) giận hoảng; sự nóng giận; sự say-mê, sự dại-càn || *La fureur des vents*, cơn gió mạnh.

furibond, e adj., n. : thạnh-nộ, giận-dữ, hoảng-hốt.

furieux, euse adj. : hung-hăng, nóng-nảy; sốt-hoảng. || *Vent furieux*, gió mạnh (rắn).

furoncle n. m. : mụt nhọt, nhọt.

furt f, ive adj. : trộm, lén (chùng vụng). *Regard furtif*, ngó lén.

furtivement adv. : lén (chùng vụng).

fusée n. f. : chỉ quây, chỉ ống; pháo thăng-thiên; trái hoả-phi-đồng.

fusible adj. : thổi cho chảy ra được. *Les métaux sont fusibles*, loại kim thổi cho nó chảy ra được.

fusil n. m. : cây súng tay; dao đánh lửa; đồ liếc dao (rựa, rìu, búa).

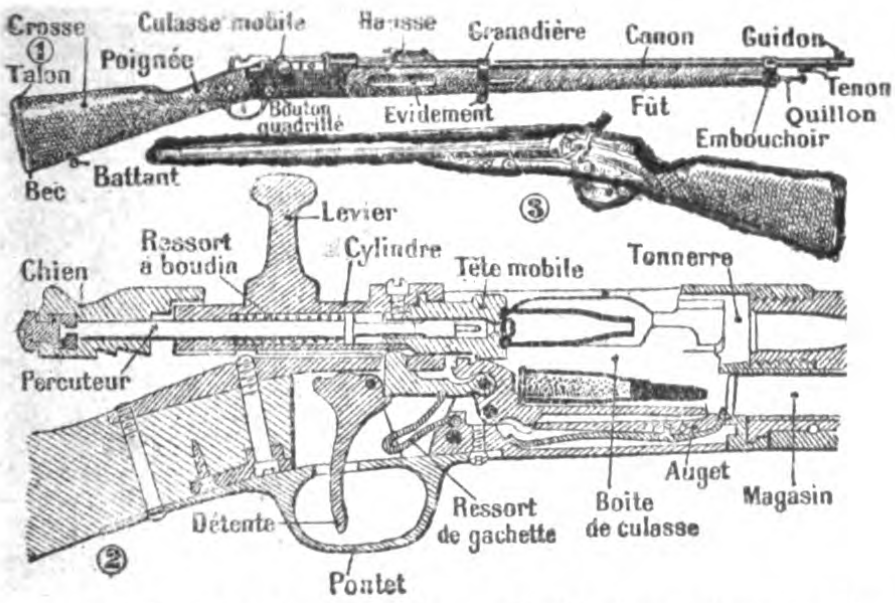

Fusils : 1, Fusil Lebel ; 2, Son mécanisme ; 3, De chasse, à percussion centrale.

usilier n. m. : lính vác súng.

usillade n. f. : hiệp súng tay bắn (một lượt).

usiller v. a. : bắn đi.

usionner v. a. : nhập lại làm một ; trộn.

ustiger v. a. : đánh đòn (trượng, gậy, roi).

ût n. m. : bá súng; mình cây cột. *Fût d'un rabot*, vỏ bào.

utaie n. f. : rừng (có cây lớn). *Haute futaie*, rừng già (rừng cây đã cao lớn).

futaille n. f. : thùng (đựng rượu).

futile adj. : vô-ích, vô lối, tầm-phào.

futilité n. f. : sự vô-ích, sự tầm-phào, vô lối.

futur, e adj., n. : sau (hậu lai, c.), đến sau ; người mình sẽ làm bạn với ; thì sẽ.

fuyard, e adj., n. : kẻ trốn (đào, đào-tị, c.).

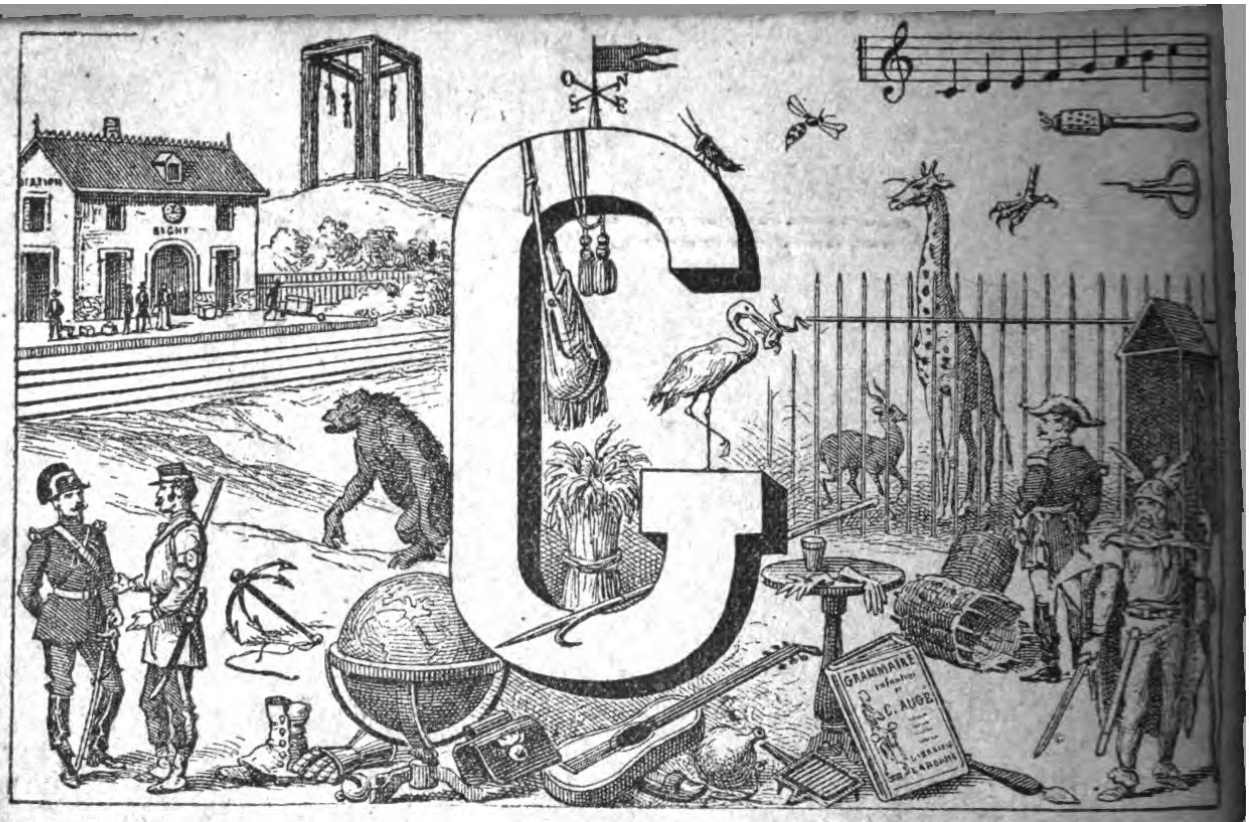

gabare n. f. : tàu (thuyền) chở ; tên thứ lưới đánh cá.

gabarier n. m. : lái coi tàu chở ; kẻ cất hàng tàu chở.

gabier n. m. : bạn tàu coi phần việc cột buồm.

gabion n. m. : khại.

gâche n. f. : con bọ sắt (mà gài chốt).

Gabion

gâchette n. f. : lẫy nả, lẫy súng (máy kéo cò súng).

gâchis n. m. : đồ dơ-dáy (như hồ đất) ; đồ trộn-bậy.

gaffe n. f. : sào móc dùng mà đỡ mà níu tam-bản.

gaffer v. a. : níu, móc bằng sào móc.

gage n. m. : của cầm (cố, đợ) ; của đặt cọc ; dấu, dấu chỉ (làm chứng) ; tiền mướn, tiền ở mướn. || *Gage d'amitié*, dấu chỉ tình-ngãi. *Mettre en gage*, cầm, cố... *Prendre à gage*, mướn...

gager v. a. : đoan (cuộc) ; mướn (đày-tớ). *Que voulez-vous gager?* anh muốn đoan (cuộc) giống-gì ? *Gager avec qqn, contre qqn*, đoan với ai... cuộc cùng ai...

gageure n. f. : lời cuộc ; đồ đánh cuộc.

gagnant, e adj., n. : ăn (cờ bạc). *Numéro gagnant*, số ăn (được, đánh được).

gagner v. a. : lời, ăn (lời). *Gagner un pari*, ăn cuộc. *Gagner une bataille*, được trận. *Gagner des témoins*, lo với chứng, mua chứng. || *Gagner le vent*, đi trên gió.

gai, e adj. : vui, vui-vẻ. *Chanson gaie*, bài hát vui.

gaiement hay-là **gaîment** adv. : vui, vui-vẻ.

gaieté hay-là **gaîté** n. f. : sự vui. || *De gaieté de cœur*, (bởi vui lòng) = cố ý.

gaillard n. m. : sấn lái sân mũi tàu.

Gaillard d'arrière.

Gaillard d'avant.

gaillardement adv. : cách vui.

Vivre gaillardement, ăn chơi vui-vẻ.

ain n. m.: lợi. *Le gain d'une bataille*, sự thắng trận (lợi chiến, c.).

aîne n. f.: vỏ (gươm, dao...).

ala n. m.: yến; tiệc, đám-tiệc...

galant, e adj n.: tử-tế, lịch sự; kẻ hay yêu đờn-bà con-gái (hay tẹo-nẹo, hay lấy lòng đờn-bà). *C'est un galant homme*, nó là người lịch-sự đời.

galanterie n. f.: sự lịch-sự (thạo đời); sự lấy lòng đờn-bà.

gale n. f.: ghẻ, ghẻ-chốc.

galée n. f.: bản cự (để sắp chữ được bao-nhiêu thì sắp sang qua đó).

galère n. f.: tàu trận đời xưa đi và buồm và chèo; tội bắt đi chèo

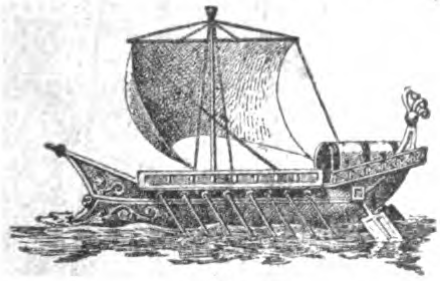

Galère

tàu; phận (số) cực; chỗ tù khổ-sai ở mà làm. || *C'est une vraie galère*, thật cực quá; thật là khổ-hạnh.

galerie n. f.: dãy hành-lang; đàng xà.

galérien n. m.: tù khổ-sai. || *Mener une vie de galérien*, đời cực như tù.

galet n. m.: đá dái, đá mề gà; bánh xe chơn giường chơn ghế.

galetas n. m.: chỗ ở phía trên nóc nhà; chỗ khó-khăn khốn-nạn.

galette n. f.: bánh (như bánh trứng, bánh thuẫn); bánh khô (bánh rá hỏa-lò) phát cho lính thủy bạn tàu.

galeux, euse adj., n.: có ghẻ, ghẻ-chốc. || *Brebis galeuse*, (con chiên có ghẻ) người trong họ xấu, là gương xấu hay lây nên phải lánh.

gallinacés n. m. pl.: loại chim nhà (như gà, công, gà lôi, vịt, ngỗng...).

galon n. m.: ren (vàng, bạc) (để kết áo dấu quan, hay-là viền áo).

galonner v. a.: kết (viền) ren.

galop n. m.: nước sải (ngựa); lời quở nặng.

galoper v. n.: nhảy sải; sải.

galopin n. m.: con-nít lì-lợm; thằng chai-đá (lì-lợm).

galvaniser v. a.: làm cho động. || *Galvaniser le fer*, làm cho sắt đừng có sét.

gambader v. n.: nhảy bậy.

gamelle n. f.: tô, chén lớn; đồ đựng đồ ăn cho lính.

Gamelle

gamin, e n.: con-nít, thằng nhỏ (bé); con nhỏ.

gaminerie n. f.: trò (chuyện) con-nít.

gamme n. f: cung hát; cùng bậc; cung bản. || *Chanter sa gamme*

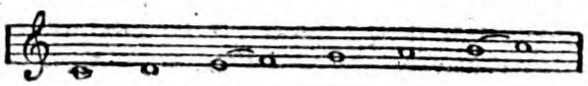

Gamme majeure

Gamme mineure

à quelqu'un, đọc hết đầu đuôi việc người nào cho nó nghe; tỏ chơn tình việc người ra. || *Changer de gamme*, cải (đổi) cách ăn-ở; trở cách; trở giọng.

gangrène n. f.: mủ độc hay lở hay ăn ruồng..

gangrené, e adj.: bị mủ độc ăn, lở ra. *Avoir le cœur gangrené*, hư tim (trái tim).

gangrener (se) v. pr.: hư; bị độc ăn ruồng...

ganse n. f.: chỉ tơ.

gant n. m.: bao tay. || *Jeter le gant*, (ném (quăng) bao tay); đố, thách. || *Relever le gant*, (lượm, lấy bao tay lại); chịu thách.

gantelet n. m.: bao tay sắt.

ganter v. a., n.: mang (xỏ) bao tay. *Ces gants gantent bien*, bao tay nầy dễ mang (dễ xỏ); vừa vặn.

garance n. f.: cây tứ-luân (lấy rễ mà nhuộm đỏ); màu (sắt, mùi) đỏ. *Drap garance*, nĩ đỏ.

garant, e n.: kẻ bảo-lãnh (lĩnh, T.).

garantie n. f.: sự bảo-lãnh; đều làm chứng, làm chắc.

garantir v. a.: bảo lãnh; đoan chắc, quyết chắc, quả-quyết; ngự (ngăn). *Garantir une nouvelle*, quả-quyết cái tin ấy là chắc. *Garantir du froid*, ngự hàn (cho khỏi lạnh).

garçon n. m.: con trai, trai; trẻ; thằng nhỏ, thằng bé, tiểu đồng, c.; trẻ dọn bàn.

garde n. f.: sự giữ (canh-giữ) gìn; sự coi-sóc; cái đỡ thương như bánh chè gươm. *Faire bonne garde*, canh nhặt. || *Garde royale, impériale*, quân hộ-vệ (nhà vua). *Confier la garde de sa maison*, gởi (mượn) coi nhà giùm. || *Prendre garde*, giữ, giữ hồn.

garde champêtre n. m.: (kẻ coi-sóc vườn-đất ruộng đồng).

garde-côte n m.: (giữ mé (bờ) biển); lính (quân) thủ hải-phòng; tàu do, tàu tuần-tiếu.

garde des sceaux n. m.: hình bộ thượng-thơ.

garde forestier n. m.: kiểm-lâm.

garde-malade n.: kẻ coi bệnh, giữ kẻ liệt.

garde-manger n. m.: lồng bàn; đồ (như tủ) để đồ ăn (cho khỏi ruồi, lằng, chuột, kiến...).

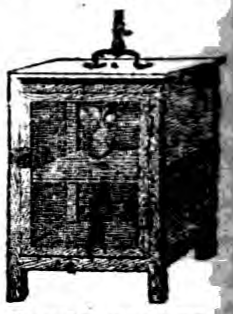
Garde-manger

garder v. a.: giữ lấy. *Garder le double d'un acte*, giữ lấy bổn sao (tả) cái tờ (khế). *Garder un enfant* giữ con, giữ (coi) em. || *Garder le lit*, liệt giường liệt chiếu. *Garder le silence*, giữ miệng; làm-thinh. *Garder les commandements de Dieu*, giữ mười giái-răn Đức Chúa Trời. || *Se garder* v. pr.: giữ mình (cho khỏi... kẻo...).

garde-robe n. f.: tủ áo; áo-quần. *Avoir une riche garde-robe*, có áo quần tốt (quí) lắm.

gardien, ienne n.: kẻ giữ-gìn. *Ange gardien*, thiên-thần giữ mình.

gare n. f.: bến xe lửa, trạm xe lửa.

gare interj.: giữ lấy! cho khéo! coi lấy!

garenne n. f.: bụi (rừng), chỗ để dưỡng (nuôi) thỏ bạch.

garer v. a.: đem vào bến xe lửa. || *Se garer* v. pr.: tránh. *Se garer des voitures*, tránh xe.

gargariser (se) v. pr.: súc miệng.

gargote n. f.: quán xấu (dọn ăn quấy-quá).

gargouille n. f.: miệng máng-xối.

Gargouille

gargousse n. f.: bì thuốc súng.

rnement n. m.: đồ khốn; không gì.

rni n., adj.: nhà, phòng đủ đồ-đề cho mướn. *Hôtel garni*, nhà án có đủ đồ (sẵn-sàng).

rnir v. a.: giắt; lót; viền; làm o đầy (chật). *Garnir de fleurs chapeau*, lấy hoa mà giắt nón *rnir des bas*, viền tất, (lót cho ắc) || *Se garnir* v. pr.: đầy, chật.

rnison n. f.: quân đi thú đồn; ng trong đồn.

rniture n. f.: đồ phụ vô; bộ ồ). *Une garniture de boutons*, ột bộ nút áo.

rrot n. m.: gáy ngựa; cây đút ô dây mà vặn. *Du garrot*, hình hèo (kẹp), đòn chèo đòn kẹp.

rrotter v. a.: trói lại.

ars n. m.: con-nít, con-trẻ; hằng bé (nhỏ); bé-con, T.

ascon, onne adj., n.: người hay ói, hay khoe.

asconnade n. f.: sự đánh phách, hay khoe, nói lối.

aspillage n. m.: sự phá-tán của vô ích.

aspiller v. a.: phá, phá-tán (của vô ích).

astralgie n. f.: sự đau tì-vị.

astrique adj.: thuộc về tì-vị. *Suc gastrique*, nước tiêu thực ở trong tì-vị.

gastronome n. m.: kẻ ưa ăn-uống tử-tế; người hay lo ăn (đồ ngon vật lạ).

gastronomie n. f.: nghề, phép ăn-chơi cho khoái khẩu (sướng miệng).

gâteau n. m.: bánh ngọt; tàng mật ong.

gâter v. a.: làm hư. *Gâter le métier*, (làm hư nghề); phá giá (làm công rẻ quá). *Gâter un enfant*, làm hư con-nít (cưng nó quá thì nó hư).

gauche adj., n.: trái (tả, c.), chiêu. *La main gauche*, tay trái *ou* tay tả. *Prendre la gauche*, đi bên tay trái (tay tả).

gauchement adv.: vụng; đơ.

gaucher, ère adj., n.: thuận tay chiêu (tay trái, tay tả).

gaucherie n. f.: sự vụng-về.

gauchir v. n.: oam, cong, vinh. *Cette planche gauchit*, tấm ván nầy nó vinh.

gaudriole n. f.: sự vui-chơi; lời nói chơi, giễu-cợt.

gaufrer v. n.: in hình (hoa) vô vải, vô da, vô giấy (bằng sắt, ống chạm hơ nóng).

gaufrure n. f.: hình (hoa-dạng) in vô vải.

gaule n. f.: sào dài.

gaulois, e adj.: dân Gaulois (Phang-sa đời xưa).

gausser (se) v. pr.: chê-bai, khinh-khi.

gave n. m.: hố, suối nước ở trên núi chảy xuống.

gaz n. m.: hoả-khí. *Ville éclairée au gaz*, thành thắp đèn khí.

gaze n. f.: lượt; bố (vải bố).

gazelle n. f.: con hoàng dương.

gazer v. a.: che bớt đi. *Gazer une histoire*, giấu bớt chuyện đi.

Gazelles

gazette n. f.: nhựt-trình; nhựt-báo.

gazeux, euse adj.: có hoả-khí.

gazomètre n. m.: cái máy chứa

khí và coi cho biết hao bao-nhiêu.

gazon n. m.: cỏ xanh; nệm cỏ; vầng (đám, khóm) cỏ; bậng đất có cỏ.

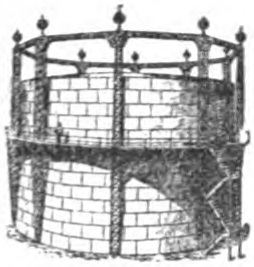
Gazomètre

gazouillement n. m.: tiếng líu-lo (chim kêu, hót); tiếng chim kêu thảnh-thót; tiếng nước suối chảy ro-re (đờn suối).

gazouiller v. n.: kêu líu-lo chiu-chít thảnh-thót như chim.

geai n. m.: con chim cưởng (bạch cáp, c.).

Geai

géant, e n.: người giềnh-giàng; tướng đại-lộ, người lớn tầy-thình, T.

gecko n. m.: con cắc-kè.

Gecko

géhenne n. f.: địa-ngục.

geindre v. n.: rên, (và làm và rên). *Qu'a-t-il donc à geindre?* nó có sự gì mà **than van năn-nỉ?**

gélatine n. f.: đồ khuấy nó đặc lại, đánh nó đông lại.

gélatineux, euse adj.: đặc lại, đông lại.

gelée n. f.: nước đông (đặc) lại; băng, giá, giá-ngắt, lạnh buốt, rét mướt; mứt (trái bấy ra làm keo lại). *Gelée blanche,* sương muối (sương đông lại).

geler v. n., a.: làm cho đông (đặc) lại, lạnh (rét), rét mướt, toát (buốt) chơn tay; đông lại. *La rivière a gelé,* nước sông đã **đông lại.** *Il gèle,* trời lạnh buốt da; trời giá.

gémir v. n.: than-thở (thở-tha kêu-van, rên, **van-vỉ, than-vãn**

gémissement n. m.: tiếng than khóc (van).

gémonies n. f. pl.: nơi xử tù; chốn pháp-trường (chỗ xử và bêu xấu tù). || *Traîner quelqu'un aux gémonies,* kéo (lôi) ai tới pháp trường = làm sỉ-nhục cho ai quá chừng.

gênant, e adj.: gàng-trở, choáng chỗ, khó lòng.

gencive n. f.: nớu.

gendarme n. m.: lính trấn phủ (lục-y trấn-phủ, c.).

gendarmerie n. f.: đạo lính trấn-phủ.

gendre n. m: rể, chàng rể.

gêne n. f.: sự cực (khó lòng); sự ngăn-trở. *Être dans la gêne,* túng tiền.

généalogie n. f.: tông-phái, gia-phả (phổ), tông-tích, dòng-dõi, thế-hệ, c., phú-ý mục-lục.

généalogique adj.: thuộc về tông-tộc (gia-phả) *Arbre généalogique,* thế-hệ đồ, c.

Arbre généalogique des Capétiens-Valois

gêner v. a.: ngăn-trở; làm cho túng. *Gêner le commerce,* **ngăn-trở** việc buôn-bán. *Sa présence me gêne,* có nó (người) tôi **bợ-ngợ** (lấy làm khó lòng).

général, ale, aux adj.: chung. *Parler en termes généraux,* dùng tiếng **chung** mà nói.

général n. m.: tướng, quan tướng, đại tướng quân. *Général de divi-*

on, thống-chế ou chánh đề-đốc inh bộ. *Général de brigade*, phó ề-đốc (thống-chế).

énéralement adv.: cách chung; ồng; thường-thường.

énéraliser v. a.: làm cho ra hung; gồm lại.

énéralité n. f.: sự chung; hết hảy (cả).

énérateur, trice adj.: kẻ sinh ra; ha mẹ.

énération n. f.: sự sinh ra; đời cha tới con...); dòng-đội. *De génération en génération*, đời nầy qua đời kia.

énéreusement adv.: cách rộng-rãi (quảng-đại, c.); cách đại-đảm khoát-đạt, c).

énéreux, euse adj.: (tốt giống= sang); mạnh; ngon; rộng-rãi. *Être généreux envers...*, ở rộng-rãi (quảng-đại, c.) với... || *Vin généreux*, rượu ngon (mạnh, tốt).

énérique adj.: chung, chỉ loại. *Terme générique*, tiếng chỉ loại (chung).

énérosité n. f.: lòng rộng-rãi (đại-đảm, khoát-đạt, quảng-đại, c.).

enêt n. m.: cây nhược-thảo.

énie n. m.: thần, tiên, thành-hoàng; trí, tài; binh-bị, thủ-bị. *Le génie des affaires*, tài liệu việc; trí giỏi tính việc. *Officier du génie*, quan thủ-bị.

énisse n. f.: bò cái con (tơ).

énitif n. m.: quyền-biến chỉ thuộc về.

genou n. m.: đầu gối.

genouillère n. f.: đồ bao đầu gối.

genre n. m.: giống (loại, c., loài). *Le genre humain*, loài người-ta. *Le genre chat*, loại mèo. *Genre masculin, féminin*, giống đực, giống cái.

gens n. m. pl.: loài (loại); dân; người. *Gens de guerre*, (người giặc) = võ biền, c. *Les gens de la maison*, gia nhơn, c. *Droit des gens*, vạn quốc công-pháp. *Les vrais honnêtes gens*, những người là người thật trung-trực tử-tế.

gentiane n. f.: khổ-sâm, thạch-long-đảm.

Gentiane

gentil, ille adj.: tốt, đẹp; ngộ, có duyên.

gentilhomme n. m.: người sang-trọng; hàng trâm-anh.

gentilité n. f.: dân ngoại-đạo.

gentillesse n. f.: lời lanh-lợi, ngộ-nghỉnh; tiếng nói ngộ (có duyên).

gentiment adv.: cách đẹp (tử-tế), ngộ.

gentleman n. m.: người tử-tế, kẻ biết đều.

génuflexion n. f.: sự bái gối.

géognosie n. f.: địa chất học, c.

géographe n. m.: kẻ thông địa-dư; kẻ làm bản-đồ.

géographie n. f.: địa-dư.

geôle n. f.: tù, ngục, khám-đường; chỗ kẻ coi cửa ngục ở.

geôlier n. m.: kẻ coi cửa khám (ngục, tù).

géologie n. f.: địa luận, địa-lý-chí, c.

géologue n. m.: kẻ thông địa-lý.

géomètre n. m.: kẻ đạc-điền (khám-đạc).

géométrie n. f.: phép đo.

gérance n. f.: sự máng lo; sự lãnh lo việc cho kẻ khác.

géranium n. m.: hương-diệp,

phong-lã-thảo, c.

gérant, e n.: kẻ coi việc (cho kẻ khác); kẻ lãnh việc, hộ-thủ, c.

Géranium

gerbe n. f.: bó lúa. *Gerbe d'eau*, vòi nước bắn lên. *Gerbe de feu*, pháo hoa-cải.

Gerbe de blé

gerber v. a.: bó lại; cột bó; chất rượu thùng chồng đống với nhau dưới hầm.

gerboise n. f.: chuột đồng.

gercer v. a.: làm cho nứt (buốt) da ra. *Le soleil gerce la terre*, trời nắng nẻ (nứt) đất ra.

gerçure n. f.: đàng (đường) nứt da ra; răn thịt (cây); đường nẻ (đất) ra.

gérer v. a.: gánh lo; giữ, coi-sóc, cai-quản; hộ-thủ, c.

germain, aine adj.: con chú con bác, con cô con cậu; bạn dì ruột. *Cousins germains*, anh em con chú con bác, con cô con cậu, *ou* anh em bạn dì ruột. *Cousins issus de germains*, con [illegible] của anh em bạn dì, cô cậu, chú bác.

germe n. m.: (thai, con), mộng, chồi, mụt, mầm, mống, măng; nguyên-cớ, chánh gốc, đầu, cội-rễ. *Le germe d'une maladie*, nguyên-cớ bệnh.

germer v. n.: đâm chồi, nảy (nứt) mộng, mọc mầm; sinh ra, trổ-sinh. || *La vertu germe dans son cœur*, nhơn-đức trổ-sinh trong lòng nó.

germination n. f.: sự mọc (đâm, nảy, nứt) mộng.

[illegible]sier n. m.: mề; (mề gà).

gésir v. n.: nằm. *Là gît la difficulté*, (sự) khó là tại đó. *Ci-gît...* nằm đây là... (N... chi mộ, c.).

gestation n. f.: sự mang; cưu-mang; hồi chửa-nghén. *Neuf mois de gestation*, chín tháng cưu-mang.

geste n. m.: bộ, quan-bộ, sự múa tay.

gesticuler v. n.: ra bộ; múa tay, múa-men.

gestion n. f.: sự lãnh việc; sự cai (quản) việc; sự hộ-thủ.

gibecière n. f.: đãy (túi) da đựng đồ (thuốc, đạn... mà đi bắn); túi kẻ làm phép thuật.

Gibecière

gibelotte n. f.: (thịt thỏ, gà, chim xắt nhỏ mà nấu); thịt thỏ xào (xáo).

Giberne

giberne n. f.: bao-tấu.

gibet n. m.: cột (cây) hình (để xử kẻ có tội).

Gibet

gibier n. m.: thịt săn bắn được; thịt-rừng.

giboyeux, euse adj.: có nhiều thịt (săn, bắn). *Pays giboyeux*, xứ có nhiều thịt (săn, bắn).

gifle n. m.: cái vả (mặt).

gifler v. a.: vả mặt.

gigantesque adj.: giềnh-giàng. *Taille gigantesque*, tướng cao-lớn giềnh-giàng.

gigot n. m.: đùi (chiên, trừu...).

gigoter v. n.: hay máy chơn (rung đùi).

gilet n. m.: áo lá (mặc trong).

gimblette n. f.: bánh vòng.

gembre n. m.: gừng (gằng); gừng, ánh gừng.

afe n. f.: con thú như con nai o giò cao cổ.

Girafes

andole n. f.: chơn đèn nhiều gọn; hoa tai nhận hột xoàng.

ofle n. m.: *Clou de girofle*, đinh-hương.

oflée n. f.: hoa yên-hi.

Giroflée

iroflier n. m.: cây inh-hương.

iron n. m.: lòng (từ ân-toạ tới đầu gối hi ngồi). || *Le giron le l'Eglise*, (lòng Hội-hánh) = vòng Hội-thánh.

irouette n. f.: cái chong-chóng.

isement n. m.: con đất.

ite n. m.: chỗ ăn chỗ nằm (chỗ ở-ăn thường); hang thỏ.

Girouette

ivre n. m.: thứ sương móc (đóng nơi cây).

lacé, e adj: lạnh-lẽo; lo-láo; trơn, láng. *Eau glacée*, nước đông (đặc); giá.

glacer v. a.: làm cho đông (đặc) lại; làm cho lạnh ngắt đi; làm cho láng. *Le vent m'a glacé*, gió nó làm cho tôi lạnh điên đi. || *Son aspect me glace*, tôi ngó thấy người tôi sợ điên đi.

glacial, e, als adj.: lạnh như giá, giá-rét. *Vent glacial*, gió bấc lạnh. || *Accueil glacial*, sự rước-đãi cách bơ-thờ lơ-láo.

glacier n. m.: giá, tuyết cả bậng trên núi; kẻ làm nước đá mà bán.

glacière n. f.: chỗ để nước đá (giá).

glacis n. m.: lề xiên-xiên; giại thành (đồn); nước (da) láng mà giồi.

glaçon n. m.: cục giá (tuyết).

gladiateur n. m.: kẻ đánh (múa) gươm.

glaire n. f.: đàm; tròng trắng (trứng gà).

glaise adj., n.: đất (sét) nhồi rồi (mà xây đồ gốm, in ngói...).

glaive n. m.: gươm. || *Le glaive des lois, de la justice*, (gươm luật, gươm hình) = hình-phạt.

Glaive

gland n. m.: trái (cây) thanh-cương; đồ thắt trái gằng; ngù tụi.

Gland: 1, Graine; 2, Cupule.

glande n. f.: hạch; hạch nơi họng.

glaner v. a.: gặt mót (đi mót lúa... đi hòi).

glaneur, euse n.: kẻ gặt mót.

Gland.

glapir v. n.: la quẳng-quẳng (như chồn, như chó con).

glapissement n. m.: tiếng kêu quẳng-quẳng.

glas n. m.: tiếng chuông đánh (động) mà chỉ ai đang hấp-hối.

glèbe n. f.: vầng (bậng) đất; cục, hòn đất. || *Serfs de la glèbe*, quân tá điền.

glissant, e adj.: trơn-trợt. *Sentier glissant*, đường trơn.

glisser v. n.: trợt. *L'échelle a glissé*, cái thang nó trật (chạy). || *Se*

glisser v. pr.: lẹn vào.

globe n. m.: bầu, hòn cầu. *Le globe (terrestre)*, bầu thế-giái.

globule n. m.: hòn, viên; bọt. *Globule d'air, d'eau*, bọt nước; tăm nổi.

gloire n. f.: danh-vọng; sự trọng-vọng; sự vinh-hiển. *Le fils de Dieu viendra dans toute sa gloire*, con Đức-chúa-trời sẽ đến oai-nghi sáng-láng.

glorieux, euse adj.: có danh-vọng, vinh-hiển. *Victoire glorieuse*, sự thắng-trận có-danh. *Être glorieux de son enfant*, vinh vì con.

glorification n. f.: sự làm vinh-hiển cho... *La glorification des élus*, sự nhắc kẻ được chọn lên bậc vinh-hiển.

glorifier v. n.: làm cho vinh-hiển. || *Se glorifier* v. pr.: lấy làm vinh; khoe mình.

gloriole n. f.: sự tặng mình vì sự nhỏ mọn; chút danh-vọng.

glose n. f.: tiểu chú, c.; lời giải, chú-giải.

gloser v. n., a.: bắt lẽ, hạch; xét-nét. *Il glose sur tout*, nó hay xét-nét từ đều. *Gloser un auteur*, bắt lẽ (hạch) kẻ làm sách.

glossaire n. m.: tự-vị dùng tiếng thường đặng cắt-nghĩa tiếng cũ đặt khó hiểu.

glousser v. n.: kêu ồ (gà); túc.

glouton, onne adj., n.: háu (bẫm) ăn; láu ăn, mê ăn.

gloutonnerie n. f.: sự (nết, chứng) mê (láu, háu) ăn; sự mê ăn-uống.

glu n. f.: keo, nhựa.

gluant, e adj.: hay dính; có nhựa.

glucose n. f.: đường (mật) trái nho, khoai-củ.

gluer v. a.: bỏ nhựa; thoa, tr nhựa.

gluten n. m.: nhựa, mật (bột).

glutineux, euse adj.: có nhự *Suc glutineux*, mủ (mật) có nhự

go (tout de) loc. adv.: xuôi r trợt-lớt; tuốt-luốt, xống-xốn *Entrer tout de go*, đi xốc vô xốn xống.

gobelet n. m.: chén uống.

gober v. a.: nuốt trộng. *Gober* *œuf*, nuốt trộng cái trứng gà. *gobe tout ce qu'on lui dit*, nó ng người-ta nói giống gì nó tin giốn nấy.

goberger (se) v. pr.: ăn-uống s đá; hay ăn-chơi.

godet n. m.: gàu.

godiche adj., n.: vụng; vô duyên.

godille n. f.: cây chèo ngoáy sau lái; cây chèo lạu.

godiller v. n.: lạu; ngoáy.

Godille

goëland n. m.: con chim thủy-k

Goëland

goëlette n. f.: thuyền (tàu) hai cột.

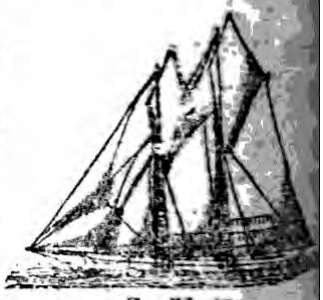
Goëlette

gogo (à) loc. adv.: ê-hề; đủ-no *Vivre à gogo*, ăn-ở sướng đủ-no ê-hề.

goguenard, e adj.: kẻ giễu (nói chơi) vô duyên.

gogùenarder v. n.: nói chơi vụng-về.

goguettes n. f. pl.: lời nói chơi vui. *Être en goguettes*, xoảng-

àng, vui miệng.

nfre n. m.: mê ăn, láu ăn; hay chơi.

tre n. m.: bướu trước họng.

fe n. m : vịnh; vịnh biển; vũng.

nme n. f.: mủ cây. *Gomme arabique*, mủ đào (đào giao, c.). *Gomme élastique* hay-là *caoutchouc*, thun (như đồ-trọng... .

nme-gutte n. f.: vàng nhựa (ng-hoàng, c.).

nmer v. a.: trét bằng mủ cây.

nme-résine n. f.: mủ cây, dầu ấc cây mà chảy ra.

nmeux, euse adj.: có mủ, có ựa.

nd n. m.: lỗ chốt cửa.

Gondole

ondole f.: ghe ờn; long-thuyền, c.

ndolier n. m.: kẻ chèo ghe lườn.

nflement n. m.: sự sưng lên; phùng ra.

nfler v. n.: sưng lên; phùng ra.

ng n. m.: cái chiêng, cái coồn.

rge n. f.: họng (hầu, c.); cổ. *rendre à la gorge*, bóp hầu bóp ọng, nắm cổ. *Avoir mal à la gorge*, đau họng.

rgée n. f.: hớp; một hớp. *Une orgée d'eau*, một hớp nước.

rger v. a.: (làm cho đầy (tràn) ọng), cho ăn quá. *Gorger. . de iens*, cho... được nhiều của-cải.

orille n. m.: thứ loại khỉ kia (gần hư con giả-nhơn).

osier n. m.: họng; cuống họng, lóc giọng.

othique adj., n.: thuộc về người Goth đời xưa. *Architecture gothique*, kiểu cất nhà theo kiểu người Goth đời xưa. *Le gothique*, kiểu Gothique. *La gothique*, điệu chữ viết nhu; chữ viết nhu.

gouailler v. a.: nói chơi; giễu, chọc

gouailleur, euse n.: kẻ hay giễu-cợt; hay nói chơi, hay giả-ngộ. *Air gouailleur*, bộ giả-ngộ.

goudron n. m.: chai.

goudronner v. a.: trét chai; bôi chai.

gouffre n. m.: xoáy nước vận (nước vật, T.); vực sâu.

goujat n. m.: tiểu-công thợ hồ (xây); người ô-dề dơ-dáy; chốt sắt.

goujon n. m.: cá bống (tị-khẩu-cẩu, c.), (bống mú, bống thệ)

Goujon

goulée n. f.: một miếng lớn.

goulet n. m : eo cửa biển.

goulot n. m.: cổ hũ (vò...).

goulu, e adj., n.: mê ăn-uống; láu (háu) ăn.

goulûment adv.: cách háu ăn.

goupille n. f.: chốt, đinh nhỏ (để gắn máy đồng-hồ).

goupillon n. m.: cây rãy nước thánh (que rãy nước phép, T.).

gourde n. f.: cái bầu (đựng nước...).

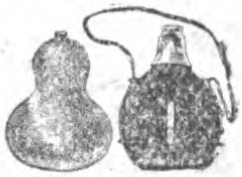

Gourdes

gourdin n. m.: gậy vắn (cụt).

gourmand, e adj., n.: mê ăn-uống; háu (láu) ăn.

gourmander v. a.: quở-trách nặng lời.

gourmandise n. f.: sự (tính) mê ăn-uống.

gourme n. f.: bệnh sa-hoàng ngựa con hay có.

gourmé, e adj.: làm bộ nghiêm (tỉnh), kiêu-hảnh.

gourmet n. m.: kẻ biết mùi rượu, đồ ngon.

gourmette n. f.: xà-tích hàm-thiết ngựa.

gousse n. f.: múi; vỏ (trái, hột...). *Gousse d'ail*, **múi** tỏi.

gousset n. m.: lỗ nách, nách; túi nhỏ trong lưng quần; túi áo lá.

goût n. m.: miệng nếm, giọng (sự biết mùi); vị; mùi; sự nếm (thèm). *Mets d'un goût exquis*, của (đồ-ăn) mĩ **vị**. *Goût de pourri*, **mùi** đồ thúi (mục). || *Goût pour la peinture*, **sự ham** (mê) nghề vẽ.

goûter v. a., n.: nếm; ưa; thử; ăn ít-ít. || *Goûter un projet*, **ưng** (ưa) cái việc tính (chước, mưu). || *Goûter le bonheur*, (nếm phước) = **hưởng** phước, (sự sướng). *Goûter d'un mets*, ăn **chơi** (thử = ít-ít vậy).

goutte n. f.: giọt (nước), hột. *Goutte à goutte*, từ **giọt**.

goutte n. f.: bệnh (đau gân, lắt-léo), hư phong tẩu chú, c.

goutteux, euse adj., n.: kẻ hay đau gân, lắt-léo.

gouttière n. f.: máng xối.

gouvernail n. m.: bánh lái, lái.

Gouvernail

gouvernant, e adj.: coi (cầm) lái. || n. m. pl.: **kẻ cai trị** nước || n. f.: đờn-bà ở giữ con (em) cho người-ta.

gouvernement n. m.: sự cai-trị (cai-quản); Nhà-nước *ou* Nước-nhà.

gouverner v. a.: cai, quản, trị (cai-trị, cai-quản). *Gouverner un vaisseau*, **cai** (quản) tàu (coi, làm chúa tàu). *Gouverner un royaume*, **trị** Nước.

gouverneur n. m.: kẻ cai-quản, quan trấn-thủ, quan tổng-đốc, quan thống-đốc.

grabat n. m.: cái chỏng, cái giường.

grabuge n. m.: sự rầy-rà om-sòm.

grâce n. f.: ơn (ân, c.) duyên (doan). *Accorder une grâce*, **ban ơn**; làm **ơn** (phước). *Faire grâce*, tha. *Marcher avec grâce*, **đi hoan-thai** *ou* **có-duyên**.

graciable adj.: đáng tha, nên tha.

gracier v. a.: tha đi.

gracieusement adv.: cách có duyên.

gracieuseté n. f.: sự lịch-sự; lòng vị-tình.

gracieux, euse adj.: có duyên, đẹp.

gradation n. f.: sự gia-giảm dần-dần (lần-lần) (từ nấc từ bậc).

grade n. m.: bậc; phẩm; đẳng; chức. *Grade de mandarin*, **phẩm** quan. *Grade de bachelier*, **bậc** tú-tài.

gradé adj., n.: kẻ có chức trong đạo binh.

gradin n. m.: bậc (cấp, c.).

graduellement adv.: **từ bậc**, dần-dần *ou* lần-lần; cứ thứ (tuần-tự, c).

graduer v. a.: phân (chia) ra cho có từ bậc. *Graduer un thermomètre*, **phân độ** cái ống hàn-thử-xích. *Graduer des exercices de grammaire*, **phân** phép học-tập mẹo-luật **cho có thứ-lớp dần-dần**.

graillon n. m.: mùi thịt (mỡ) cháy; khạc có đàm.

rain n. m.: hột (hạt, T.); đám ưa mây. *Grain de blé, de raisin, e poivre, de sable*, **hột** lúa, **hột** ái nho, **hột** tiêu, **hột** cát.

raine n. f.: hột, hột giống.

raissage n. m.: sự thoa (vấy) mỡ.

raisse n. f.: mỡ.

raisser v. a.: thoa mỡ, vấy mỡ.

raisseux, euse adj.: có mỡ; có ánh mỡ.

raminées n. f. pl.: tên kêu chung ác thứ lúa-gạo, bắp-bẹ...

rammaire n. f.: sách mẹo (luật mẹo).

rammairien n.m.: kẻ biết (thông), kẻ dạy, kẻ làm sách mẹo.

rammatical, e, aux adj.: thuộc về sách mẹo.

rammaticalement adv.: theo luật sách mẹo dạy.

gramme n. m.: một phân trong phép tính cân-lường Tây.

grand, e adj.: lớn (to; đại, c.); cả. *Grand poète*, kẻ văn-thi **tài-tử** (giỏi, hay...). *Grand dans l'adversité*, **vững-vàng mạnh-mẽ** trong cơn khốn khó. *Les grands du peuple*, **kẻ cả** trong dân. *La grand-mère*, bà nội, bà ngoại.

grand-croix n. m.: nhứt phẩm khuê-bài.

grand-duc n. m.: (loại chim mèo) con chim dù-dì (dũ-dĩ).

grandement adv.: nhiều (lắm); cách rộng-rãi. *Agir grandement*, ăn-ở **rộng-rãi**.

grandeur n. f.: sự lớn (to) đại, c.; sự cao-trọng. *Sa grandeur l'évêque de...*, ngài (người) là giám-mục... *Grandeur d'un crime*, **sự nặng** (**trượng**=**trọng**) tội.

grandiose adj., n.: nguy-nga; cao-lớn.

grandir v. a., n.: lớn lên; làm cho đầy (nổi, lớn).

grand-livre n. m.: sổ biên nợ Nhà-nước mắc.

grand'messe hay-là **grande messe** n. f.: lễ cả; lễ hát.

grand-oncle n. m.: ông bác, ông chú, ông cậu.

grand-père n. m.: ông nội, ông ngoại.

grand seigneur n. m.: Chúa, ông lớn.

grand'tante n. f.: bà dì, bà cô.

grange n. f.: nhà chất lúa bó; sân đạp lúa.

granuler v. a.: làm cho ra hột nhỏ-nhỏ.

graphique adj.: thuộc về viết, vẽ ra. *Dessin graphique*, đồ **vẽ nét** ra. *Signes graphiques d'une langue*, chữ **viết** tiếng ra.

graphomètre n. m.: máy đo nhắm góc.

grappe n. f.: chùm (buồng; quày).

grappiller v. a.: đi mót trái nho.

grappilleur, euse adj., n.: kẻ đi hái mót nho.

grappin n. m.: neo nhiều mỏ; câu móc.

Grappin

gras, grasse adj.: mập (béo); dơ, đóng khớm. *Terre grasse*, đất **mỡ**, đất **thịt**. || *Dormir la grasse matinée*, ngủ nướng (ngủ trưa). || *Faire gras*, không kiêng thịt; ăn thịt. *Chevaux gras*, ngựa **dẫy** (mập).

gras-double n. m.: bầy-nhầy bạng-nhạng (màng-xang, T.); bao tử bò.

grassement adv.: mặt sức, ê-hề; rộng-rãi, chời-lở. *Vivre grassement*, ăn-uống **phủ-phê** (**ê-hề**, **mặc-**

sức). || *Payer grassement*, trã (tiền) **rộng-rãi.**

grasseyer v. n.: nói nhựa; đọc sái.

grassouillet, ette adj.: mập. *Enfant grassouillet*, con-nít **mập** (**sổ sữa**).

gratification n. f.: phần (tiền) thưởng (công).

gratifier v. a.: thưởng (công).

gratis adv.: không, nhưng không (không trông lợi gì). *Faire gratis*, làm **công không**.

gratitude n. f.: sự (lòng) thảo; sự biết ơn; sự hiếu-thảo.

grattage n. m.: sự gãi, quào.

gratte-papier n. m.: (quào giấy) = kí-lục, thơ-kí.

gratter v. a., n.: gãi; quào; rạch (gạch, vạch); bươi. *Gratter un mur*, **quào** vách, **gạch** vách. *Gratter à la porte*, **quào** cửa.

grattoir n. m.: dao cạo giấy; đồ gõ chữ.

Grattoir

gratuit, e adj.: nhưng không; công không. || *Méchanceté gratuite*, sự độc-dữ **vô cớ**. || *Supposition gratuite*, sự tưởng **vô lý**.

gratuité n. f.: sự nhưng (công) **không**.

gratuitement adv.: không, nhưng không.

grave adj.: nặng (trọng, c), trượng; đằm, đằm-thắm, nghiêm-trang, tề-chỉnh. *Contenance grave*, cách-điệu **nghiêm, đằm-thắm**. *Ton grave*, giọng **trầm**. *Accent grave*, dấu **huyền**.

gravé, e adj.: rỗ mặt.

gravelle n. f.: bệnh trái-ké (bệnh kén, T.).

gravement adv.: nặng; trượng (trọng).

graver v. a.: chạm. || *Graver dans sa mémoire, dans son cœur*, **ghi** vào (trong) lòng, tri.

graveur n. m.: thợ **chạm**, thợ khắc chữ.

gravier n. m.: sỏi, sạn; **trái-ké**.

gravir v. a., n.: leo, trèo (lên). *Gravir une montagne*, **trèo non**, **leo núi**. *Gravir au haut d'un rocher*, **leo** lên trên chót **hòn đá**.

gravitation n. f.: sức tri-kéo **nhau**.

gravité n. f.: sự nặng; sự **trọng** (trượng); cái chửng.

gravure n. f.: nghề **chạm**; đồ chạm; ảnh, hình khắc **mà in ra**.

gré n. m.: ý đẹp; ý ưa. *Agir à son gré*, làm **tự ý mình**. *Savoir bon gré*, biết **ơn**. || *De gré à gré*, loc. adv.: tự thuận; thuận nhau.

grec, grecque adj.: thuộc về nước Grêcô. *Peuple grec*, **dân Grêcô**. *Le Grec*, tiếng **Grêcô**.

gredin, e n.: đứa bá-láp, quân chó chết; đồ khốn (mèo đàng chó điếm).

gréement hay-là **grément** n. m.: đồ-cuộc nội trong chiếc **tàu**.

gréer v. a.: dựng cột chằng buồm lạc cho tàu.

greffe n. m.: phòng điền-án. || n. f.: nhánh cây cắt mà tháp qua cây khác cho nó sống.

greffer v. a.: tháp cây.

greffier n. m.: điền-án, **điền-bộ**; thơ-kí. *Commis greffier*, **sung-biện điền-án**.

grége adj.: sống, **sống-sít**. *Soie grége*, tơ **sống**.

grêle adj.: vót, dài, **lỏng-khỏng**. *Jambes grêles*, chơn **lỏng-khỏng** (cao giò).

grêle n. f.: mưa đá. *Une grêle de pierres*, đá vãi như **mưa**.

grêlé, e adj.: rỗ mặt.

relin n. m.: dây neo nhỏ.

rêlon n. m.: hột mưa đá lớn (to).

relot n. m.: lục-lạc. ‖ *Attacher le relot*, (cột (buộc) lục-lạc) = ra ay..., khỉ đầu...

relotter v. n.: lạnh run, lạnh quíu.

renade n. f.: trái lựu; trái nổ, oả phi đồng.

renadier n. m.: cây lựu; lính gự lâm đời hoàng đế langsa.

renadier: A, Coupe d'une grenade. Grenadiers: 1, Du 1er empire; 2, Du second empire.

rènetier, ière ou **grainier** n.: kẻ bán hột giống, (mà ương mà trồng).

renier n. m.: vựa; nhà vựa; gác. *Grenier à paddy*, vựa lúa. *Être logé au grenier*, ở trên gác. *La Basse Cochinchine est le grenier de l'Annam*, đất Nam-kì là cái vựa (kho-tàng) nước Annam.

grenouille n. f.: ếch, nhái. ‖ *Manger la grenouille*, (ăn thịt ếch (nhái) = ăn phá của đậu chung lại giao cho mình.

Grenouille

grenu, e adj.: có nhiều hột; có mụt. *Épi grenu*, gié sai hột (trái).

grès n. m.: sạn, sạn-sỏi.

grésil n. m.: hột mưa đá nhỏ trắng và cứng lắm.

grève n. f.: bãi cát; bọn thợ; vạn kẻ làm mướn (thuê). *Se mettre en grève*, làm núng (hè nhau bỏ công chuyện một sở nào đặng chủ phải chìu mà trả thêm).

grever v. a.: (làm cho nặng); đánh thuế nặng.

gribouillage n. m.: đồ vẽ vụng; chữ viết xấu (giở).

gribouiller v. n.: vẽ vụng; viết giở.

grief n. m.: sự thiệt-hại phải chịu; khoản đầu cáo; đơn (trạng). *Formuler ses griefs*, tự đơn; đặt khoản cáo.

grief, ève adj.: nặng (trọng); lớn, to. *Faute grième*, lỗi (tội) nặng.

grièvement adv: nặng. *Grièvement malade*, đau nặng, bệnh nặng (trọng, trượng).

grièveté n. f.: sự nặng. *Grièveté d'un crime*, sự nặng cái tội.

griffe n. f.: móng, vấu; dấu thủ kí (kí tên); rễ (một hai thứ cây).

griffer v. a.: vấu, bấu; quào; làm cho trầy ra.

griffon n. m.: tên tục con kên-kên; con thú bày-đặt nửa phụng-hoàng nửa sư-tử; thứ chó săn lông dài và cứng.

Griffon

griffonnage n. m.: chữ viết giở (quều-quào).

griffonner v. a.: viết quịch-quoạc; viết giở.

grignoter v. a., n.: cạp; gặm.

grigou n. m.: người rít-róng hà-tiện.

gril n. m.: rá để nướng (quay) thịt cá.

Gril

grillade n. f.: thịt nướng (hơ lửa than).

grillage n. m.: song, lưới sắt đóng cửa sổ; sự nướng (đốt) sắt.

grille n. f.: song (bằng sắt hoặc

bằng cây).

griller v. a.: đóng song; nướng; trui (nướng, đốt) sắt. *Griller une fenêtre*, **làm song cửa sổ.**

Grille

griller v. n.: ước-ao lắm. *Je grille de le voir*, tôi **ước-ao** (trông) gặp nó hết sức.

grillon n. m.: con dế.

Grillon

grimace n. f.: sự nhăn-nhó (mặt), sự nhăn-mặt; sự giả-đò; cái xấp nó gãy (về cổ áo...). *Les politesses ne sont souvent que pures grimaces*, phép lịch-sự nhiều khi là **việc làm lấy có** (giả-đò).

grimacer v. n.: nhăn-nhó; nhăn-mặt (mày); xấp lại; bẻ co lại.

grimacier, ière adj., n.: hay nhăn-nhó; hay nhíu-nhó, làm-bộ, giả-hình.

grimoire n. m.: sách phù-thủy pháp-môn; sách mắt khó hiểu.

grimpant, e adj.: leo, hay leo.

grimper v. n.: leo (trèo).

grincement n. m.: sự nghiến răng.

grincer v. a., n.: nghiến răng; kêu kẹt-kẹt; cọt-kẹt *ou* kèn-kẹt. *Grincer des dents* **hay-là** *les dents*, nghiến răng. *Des roues qui grincent*, bánh xe nó **kêu kẹt-kẹt.**

grincheux, euse adj., n.: có tánh kì-cục, khó ở, hay chấp-mê.

gringalet n. m.: người nhỏ thó, ốm-yếu.

grippe n. f.: bệnh ho; sự ghét (không ưa). || *Prendre quelqu'un en grippe*, **không ưa** (ghét) người nào.

grippe-sou n. m.: kẻ tham-lam, hà-tiện, rít-róng.

gris, e adj.: mốc-mốc; say xoàng-xoàng. || *Temps gris*, trời **âm-can** và lạnh. *Papier gris*, **giấy màu** đục-đục; giấy cặn.

grisaille n. f.: đồ vẽ pha đậm lợt.

grisâtre adj.: mốc-mốc (mông-mốc, v.).

griser v. a.: làm cho say xoàng-xoàng.

grisonnant adj.: bạc hoa-râm. *Cheveux grisonnants*, tóc **bạc hoa-râm.**

grisonner v. n.: ra mốc, ra trắng-bạc hoa-râm.

grive n. f.: con sáo sành.

Grive

grivois, e adj.: lý-láu, lý-lắc.

grog n. m.: chén rượu mạnh chế nước bỏ đường mà uống.

grognard, e adj.: hay lằm-bằm, hay kè-nhè cằn-nhằng.

grognement n. m.: tiếng heo kêu, ịt, ụt, hộc; tiếng lằm-bằm.

grogner v. n.: kêu (heo, lợn), ụt, hộc (ụt-ịt, ủn-ỉn, T.).

grognon adj., n.: kẻ hay rầy-rà, hay la-lối.

groin n. m.: mũi *ou* mỏ heo (nhà hay-là rừng).

grommeler v. n.: cằn-nhằng, lằm-bằm.

grondement n. m.: tiếng rền (rầm.) *Grondement du tonnerre*, **tiếng sấm rền.**

gronder v. n., a.: quở, quở-trách. *L'orage gronde au loin*, **dông-gió** nó **nổi âm-ầm** (đùng-đùng) ở xa.

grondeur, euse adj., n.: hay la, hay quở, hay trách.

groom n. m.: đầy-tớ nhỏ.

gros, osse adj.: to (lớn). *Gros drap*, nĩ **to**. *Grosse somme*, (lớn tiền); **nhiều tiền**. *La mer est grosse*, biển **động**. *Le gros de l'armée*, **chinh đạo** binh (phần nhiều hơn hết **trong** đạo binh). ‖ *En gros*, loc. adv.: **soát**; trụm. *Vendre en gros*, bán **soát**.

groseille n. f.: trái chua có chùm.

grosse n. f.: mười hai chục có đầu (một trăm, một thiên) đồ hàng bán-buôn. *Une grosse de boutons*, **một trăm** nút áo.

grossesse n. f.: sự có nghén (có thai, có chửa, có mang).

grosseur n. f.: (sự to-lớn) cục, mụt. *Avoir une grosseur à la gorge*, mọc **mụt** (**sưng**, **có cục** (**bướu**) nơi cổ.

grossier, ière adj.: to đại, thô. *Travail grossier*, đồ làm **thô** (**kịch**). *Peuple grossier*, dân **ngu** (còn mọi-rợ). *Erreur grossière*, sự lầm **lắm**.

grossièrement adv.: thô.

grossièreté n. f.: sự thô; lời, việc vô phép.

grossir v. a.: làm cho ra to (lớn). *Lunette qui grossit les objets*, kính coi **ra lớn**.

grossissement n. m.: sự làm cho ra to (lớn); sự lớn ra.

grotesque adj.: kì-cục, dị-tặc, dị-cục; thô-tục. *Habit grotesque*, áo **dị-tặc**. *Le grotesque*, cái **dị-tặc**, cái **thô-tục**.

grotte n. f.: hang; động.

grouillement n. m.: sự lúc-nhúc, lục-cục.

grouiller v. n.: lúc-nhúc; bò lúc-nhúc. *Ce fromage grouille de vers*, bánh sữa nầy **lúc-nhúc** những là giòi.

groupe n. m.: lũ, chòm, khóm; khúm.

grouper v. a.: nhóm, tụ lại. *Grouper des faits*, **góp-nhóp** chuyện kia chuyện nọ. ‖ *Se grouper*, v. pr.: xúm lại, vầy lại.

gruau n. m.: hột (lúa thóc đậu mè) đã chà đãi tróc vỏ.

grue n.: con séo (sếu, T); máy

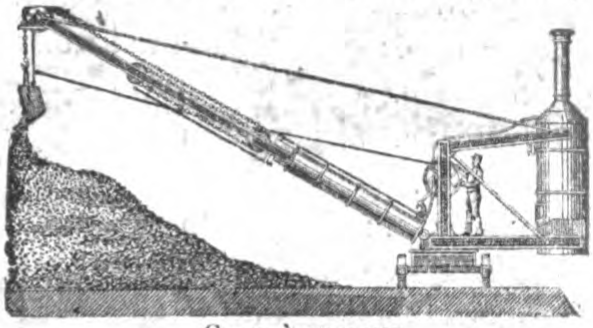

Grue à vapeur

để chuyển đồ nặng. ‖ *Faire le pied de grue*, **đứng** đợi (chờ) lâu quá; **đứng đợi** rục chơn rục cẳng.

Grue

gruger v. a.: cắn, nhai. *Gruger du sucre*, **cắn** đường. ‖ *Gruger quelqu'un*, **ăn** của người nào.

grumeau n. m.: cục đóng đông lại. *Grumeau de sang, de lait*, **cục** máu, sữa đông-đặc lại.

gruyère n. m.: tên thứ bánh sữa (làm tại làng Gruyère bên nước Suisse).

guano n. m.: phân chim.

gué n. m.: chỗ cạn (sông) đi ngang qua được (khỏi lội). *Passer à gué*, lội (đi) ngang qua (sông, rạch cạn).

guéable adj.: cạn; lội ngang qua được.

guenille n. f.: giẻ rách.

guenon n. f.: con khỉ cái; đờn-bà xấu (hình, dạng).

guêpe n. f.: con ong vò-vẻ (bò-vẻ, T.).

guêpier n. m.: ổ (tổ) ong vò-vẻ. || *Tomber dans un guêpier*, (té nhằm ổ ong vò-vẻ); mắc tay kẻ dữ.

Guêpe

guère adv.: ít, không bao-nhiêu. *Ne... guère*, không... bao-lăm (bao-nhiêu), không... mấy chút.

guéret n. m.: đất cày rồi mà không gieo giống.

guéridon n. m.: ghế tròn (ghế xây).

Guéridon

guérir v. a.: làm cho lành (đã); chữa. *Guérir un malade*, chữa bệnh; làm cho lành bệnh.

guérison n. f.: sự chữa bệnh, sự lành bệnh.

guérissable adj.: trị được; có lẽ lành được.

guérite n. f.: nhà vòm lính nhựt đứng canh.

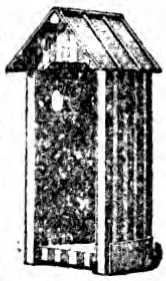
Guérite

guerre n. f.: giặc *Ministre de la guerre*, binh-bộ thượng-thơ. *Faire la guerre*, đánh giặc, làm giặc. *Guerre civile*, (nội quốc loạn, c.); giặc nội cuốc; loạn trong nước. || *Nom de guerre*, tên giả (tên tráo kẻo người-ta biết).

guerrier, ière adj.: hay đánh giặc; mạnh (giỏi) giặc. *Exploit guerrier*, võ-công, c. *Nation guerrière*, dân hay đánh giặc.

guerroyer v. n.: đánh giặc; làm giặc.

guet n. m.: sự rình. *Faire le guet*, rình (rình-rập, rình-mò).

guet-apens n. m.: mưu, chước (để rình, mà giết, mà hại).

guêtre n. f.: tất (bít-tất mang ngoài giày).

Guêtre

guetter v. a.: rình.

gueulard, e adj., n.: hay la; la choạc-choạc; láu (háu) ăn.

gueule n. f.: miệng, họng. *Gueule d'un four, d'un canon*, miệng lò, miệng súng. *Gueule de loup*, họng chó sói. *Quelle gueule!* lớn họng dữ không!

gueuler v. n.: la, nói ồ-ào.

gueuleton n. m.: bữa ăn ê-hề; mâm cao cỗ đầy.

gueusard n. m.: đồ khốn; quân ăn-mày.

gueuse n. f.: khúc sắt; sắt khối.

gueux, euse adj., n.: thiếu-thốn, túng-tíu phải đi ăn mày ăn xin; đồ khốn.

gui n. m.: chùm-gởi (tầm-gửi, T.).

Gui

guichet n. m.: cửa nhỏ (làm trong cánh cửa lớn); lỗ nơi cửa nơi vách để nói hay-là đưa đồ vô ra. *Guichet d'une prison*, cửa xép ngục.

guichetier n. m.: kẻ coi mở cửa khép cửa xép ngục.

guide n. m.: kẻ dẫn (đem) đàng (đường) (dẫn lộ, c.); kẻ chỉ nẻo đem đường. *Un guide éclairé*, kẻ đồ mưu (cầm cốt) giỏi (hay). || *Le guide des étrangers à Paris*, sách chỉ (dẫn) đường cho người ngoại-quốc ở tại thành Paris.

guide n. f.: dây cương (đánh ngựa đi xe).

guider v. a.: đem (dẫn) đường (dẫn, dắc, đưa đi).

uidon n. m.: cây cờ vọi binh bộ.
uigne n. f.: trái anh-đào ngọt, dài đuôi.
uigner v. a., n.: ngó nhéo, liếc; nheo con-mắt mà xem (ngó, coi).
uignon n. m.: vận xấu; sự rủi-ro.
uillemet n. m.: dấu «.....» đặt trước và sau câu mình trưng ra.
uilleret, ette adj.: tỉnh-thức; sõi.
uillochis n. m.: chỉ cắt (chạy) tréo nhau (ngoài vỏ đồng-hồ...); đàng tỉa chạy chỉ vắt tréo.
uillotine n. f.: máy chém.
uillotiner v. a.: chém (bằng máy guillotine).
uimauve n. f.: cây dàn xay, cao cây, nhỏ lá hơn dàn xay thường, (đông-hiện thái, c.).

Guimauve

uimbarde n. f.: xe dài có mui; đồ con nít chơi.
uimpe n. f.: tấm lá-tọa áo (của nhà-phước).
uindé, e adj.: quá, cầu kì (lập-dị); nghiêm-trang tề-chỉnh luôn. *Air guindé*, bộ lập dị (cầu kì). *Personne guindée*, người nghiêm-chỉnh đằm-thắm luôn.

Guimbarde

uinder v. a.: trục đồ (nặng) lên; lập dị, cầu cao.
uinée n. f.: tên đồng tiền vàng hồng-mao giá chừng 25 f.
uinguette n. f.: quán chỗ thú quê (ngoài thiềng thị).
uipure n. f.: ren nổi.
uirlande n. f.: hoa dây.
uise n. f.: cách, thế; thói. *Chacun se gouverne à sa guise*, mỗi người sửa mình (tu thân, c.) theo ý riêng (thế) mình. || *En guise de ...*, thế cho.., thay vì...
uitare n. f.: đờn cầm (kìm). *Pincer la guitare*, khảy (đánh) đờn kìm.
utta-percha n. f.: nhựa thông,
utte n. f.: (gomme-gutte) vàng-nhựa.

Guitare

uttural, e, aux adj.: thuộc về họng; đọc trong họng. *Lettre gutturale*, chữ đọc trong họng.
ymnase n. m.: trường tập đua vật lộn (luyện gân-cốt).
ymnastique adj.: thuộc về phép đua vật lộn và luyện gân-cốt.
ynécée n. m.: hậu cung; quê-môn, phòng-the.
ypse n. m.: phấn-điệp; thạch-cao; quân-thạch.

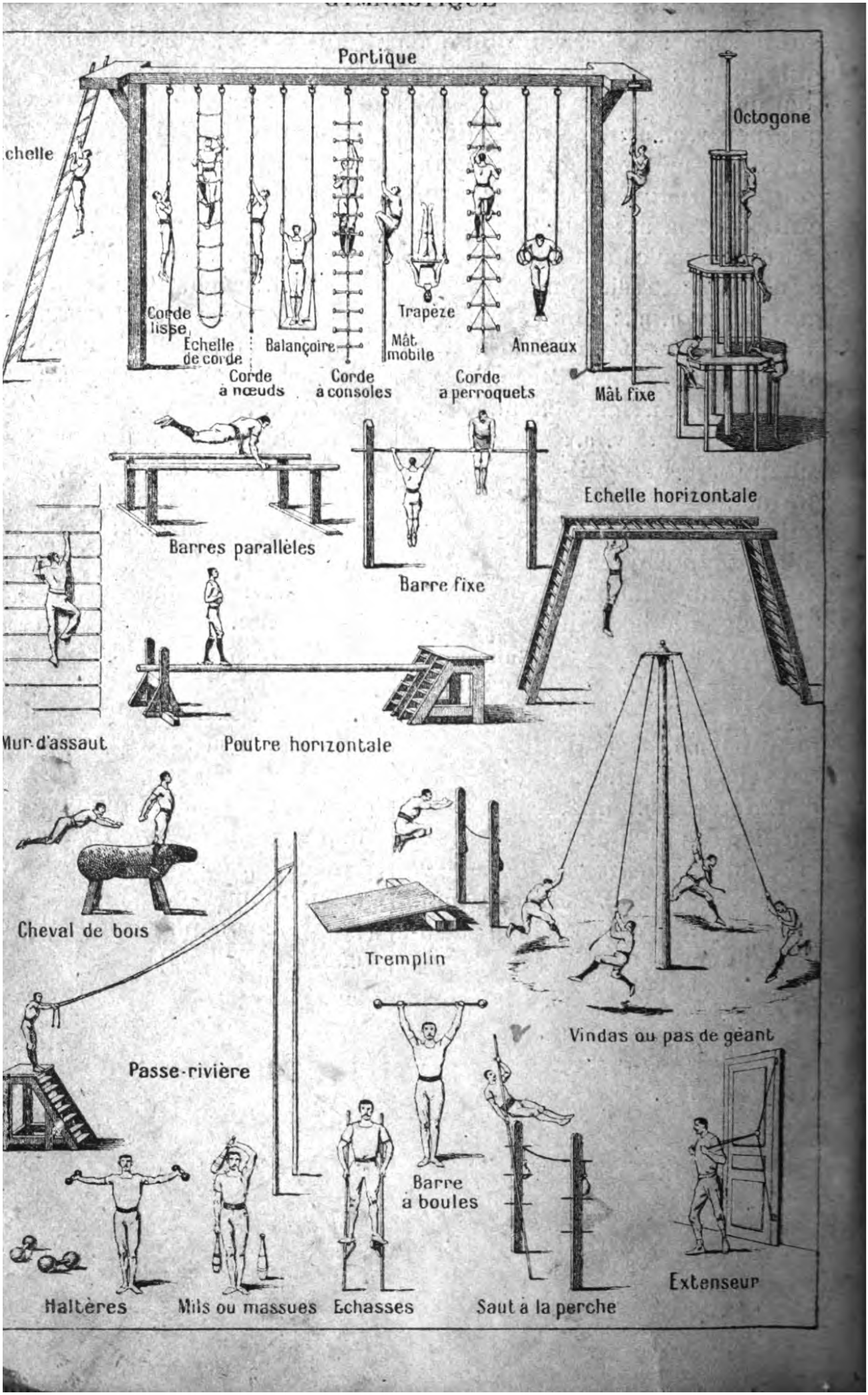
Portique
Octogone
chelle
Corde lisse
Echelle de corde
Corde à nœuds
Balançoire
Corde à consoles
Mât mobile
Trapèze
Corde à perroquets
Anneaux
Mât fixe
Barres parallèles
Barre fixe
Echelle horizontale
Mur d'assaut
Poutre horizontale
Cheval de bois
Tremplin
Vindas ou pas de géant
Passe-rivière
Barre à boules
Haltères
Mils ou massues
Echasses
Saut à la perche
Extenseur

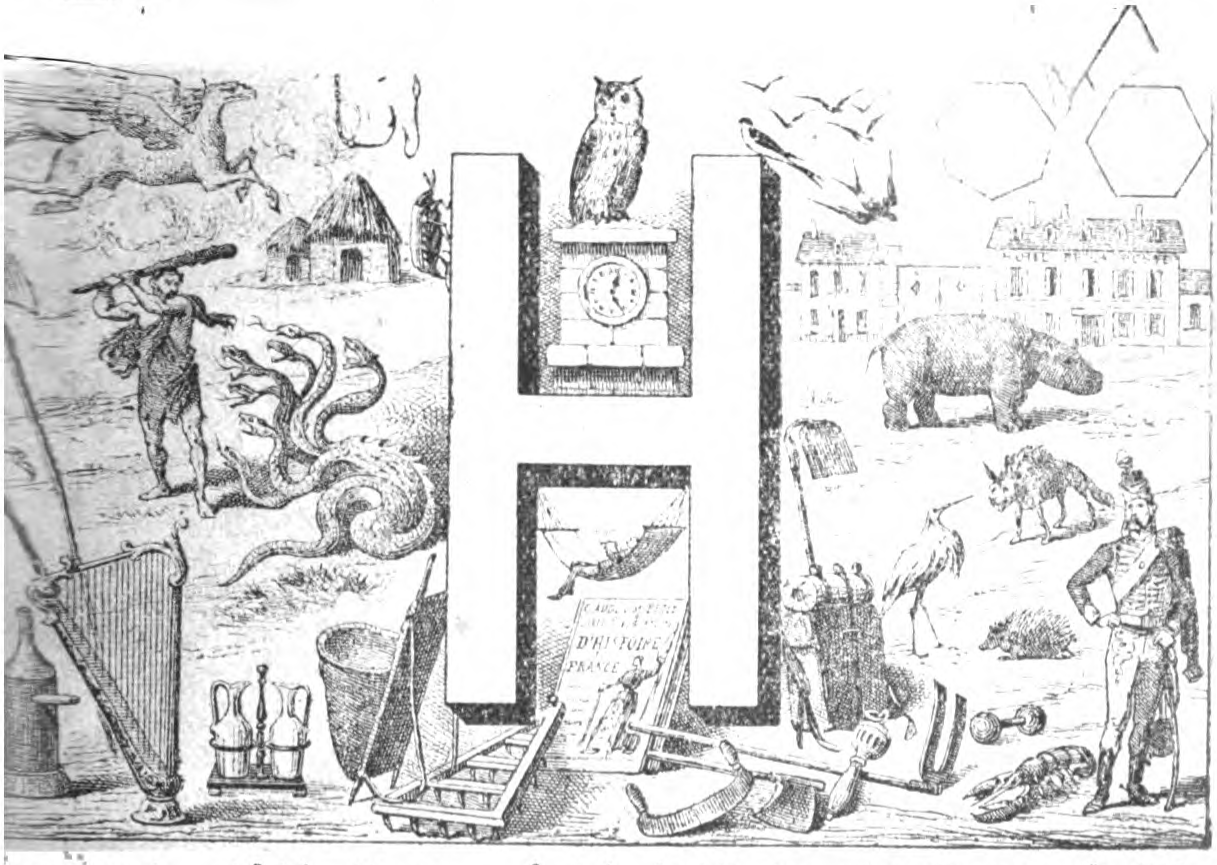

a! interj.: chỉ lấy làm lạ; = ủa! r, ò; vậy à! *Ha! vous voilà*, **à!** nh **à! ủa!** anh!

abile adj.: khéo, giỏi.

abilement adv.: cách khéo, giỏi.

abileté n. f: tài hay, sự khéo (giỏi).

abilité n. f.: phép được. *Habilité à succéder*, **phép được** nối nghiệp.

habillement n. m.: áo-quần (áo-xống), đồ (của) mặc.

habiller v. a.: mặc, cho mặc; làm thịt chim, gà..., mà nấu. *Habiller une famille pauvre*, cho nhà khó **mặc cho ấm.**

habit n. m.: áo (đờn-ông).

habitable adj.: ở được; có lẽ ở được.

habitant, e n.: kẻ ở tại...

habitation n. f.: nhà ở, chỗ (nơi) ở.

habiter v. a., n.: ở. *Habiter une jolie maison, habiter dans une jolie maison*, **ở** nhà tốt.

habitude n. f.: thói-quen (cách ăn nết ở); sự quen. *Avoir de bonnes habitudes*, có **thói-quen** tốt. *D'habitude*, thường-lề. *Comme d'habitude*, y như **cựu-lệ**, như **thường** *ou* như **mọi khi.**

habitué, e n.: kẻ quen ở tại...

habituel, elle adj.: thường-lề, thường có; quen.

habituellement adv.: thường-lệ; thường-thường.

habituer v. a.: làm (tập) cho quen.

hâbleur, euse n.: kẻ hay nói dối, hay khoe-khoan; kẻ đánh phách.

hache n. f.: búa (riu, vời...).

haché, e adj.: đã bằm nhỏ (nát).

hacher v. a.: bằm; xắt nhỏ.

hachette n. f.: búa nhỏ.

hachis n. m.: chả (thịt bằm).

hachoir n. m.: thớt, tấm thớt **xắt** (bằm) thịt.

hagard, e adv.: quạu.

hagiographe n.: kẻ chép về chuyện thánh.

Haches:
1. De bûcheron;
2. D'arme (XIVe siècle).

HABITATION

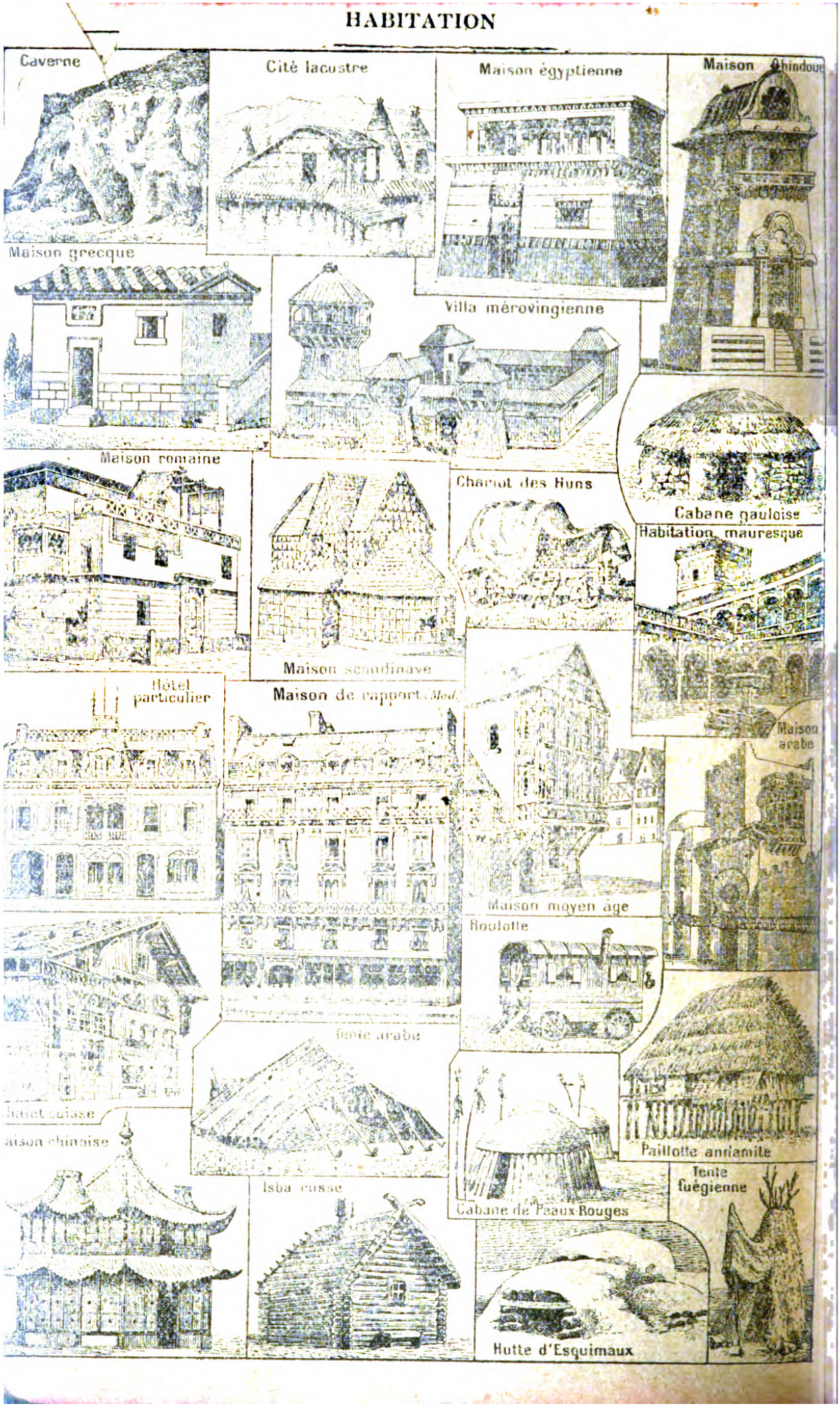
Caverne
Cité lacustre
Maison égyptienne
Maison Chindoue
Maison grecque
Villa mérovingienne
Maison romaine
Chariot des Huns
Cabane gauloise
Habitation mauresque
Maison scandinave
Hôtel particulier
Maison de rapport (Mod.)
Maison arabe
Maison moyen âge
Roulotte
Tente arabe
Chalet suisse
Maison chinoise
Paillotte annamite
Tente fuégienne
Isba russe
Cabane de Peaux-Rouges
Hutte d'Esquimaux

aie n. f. : hàng rào. *Haie vive,* **àng rào** cây (trồng sống).
aillon n. m.: giẻ rách; giẻ cũ.
aine n. f. : sự ghét. *Avoir en haine s procès,* **ghét** việc kiện-thưa.
aineux, euse adj. : hay ghét.
air v. a.: ghét (ghen-ghét, ghét hơ).
aire n. f. : áo nhặm (mặc mà hãm inh).
aïssable adj. : đáng ghét.
alage n. m. : sự kéo ghe (thuyền). *Chemin de halage,* đường (hai ên sông, kinh) kéo ghe.
albran n. m.: vịt nước; vịt rừng hỏ
âle n. m. : hơi nắng, khí trời nực làm cho nám da, héo cây lá).
aleine, n. f. : hơi (thở). *Perdre haleine* hết (hao) **hơi.** *Tout d'une haleine,* một **hơi,** một **cái** (**lượt**). *Ouvrage de longue haleine,* sách dài (dày. nhiều tờ).
aler v. a.: kéo (thuyền, ghe) bằng dây.
âler v. a.: làm cho nám da, héo cây héo lá.
aletant, e adj. : thở hào-hển.
alle n. f. : lều chợ, chợ.
allier n. m.: bụi rậm.
hallucination n. f. : sự lầm-lạc; sự in-trí.
halluciné, e adj., n. : kẻ hay lầm-lạc, in-trí.
halte n. f.: sự ngừng (dừng) chơn lại. *Halte là!* thôi! dừng lại!
hamac n. m.: võng; cáng.

Hamac

hameau n. m.: xóm.
hameçon n. m.: lưỡi câu. *Mordre à l'hameçon,* ăn câu (chịu mồi).

Hameçons

hampe n. f. : cán, cán siêu, cán cờ, cán viết.
hanche n. f. : háng; đi; (xương bả).
hangar n. m. : trại, chái ra.

Hangar

Hanneton

hanneton n. m. : thứ con rầy (bò-rầy).
hanter v. a. : hay tới-lui (vãng-lai, c), hay ở.
happer v. a. : táp; bắt quách.
harangue n. f. : bài giảng.
haranguer v. a. : giảng; nói.
haras n. m.: sở nuôi ngựa lấy giống.
harasser v. a : làm cho mệt (mỏi) quá đi.
harceler v. a. : (bằm to bằm nhỏ) ghẹo, chọc; đánh mãi. *Harceler l'ennemi,* **đụng giặc đâu đánh đó.**
hardes n. f. pl. : đồ dùng mà mặc.
hardi, e adj. : dạn, dạn-dĩ; trây-trúa, chai-đá. *Air hardi,* bộ **lì-lợm, trây-trúa, chai-đá.**
hardiesse n. f. : sự dạn-dĩ; sự cả gan. *Sa hardiesse m'a déplu,* nó **xấc** tôi không ưa.
hardiment adv. : cách dạn, dạn-gan.
harem n. m. : hậu cung; cung-nữ.
hareng n. m : cá quả.

Hareng

hargneux, euse adj. : kẻ hay rầy-rà, khó ở.

haricot n. m. : đậu. *Haricot de Bàrịa*, đậu ngự.

Haricot

harmonie n. f. : nhịp nhàng ăn-rập nhau; cung hát rập ràng; sự rập-ràng. thuận-hoà. *Vivre dans une parfaite harmonie*, ăn-ở thuận hoà với nhau hết sức.

harmonieusement adv. : cách rập-ràng.

harmonieux, euse adj. : rập ràng; ăn nhịp.

harmoniser (s') v. pr. : rập, ăn nhau.

harmonium n. m. : đờn (đàn) (thùng chơn đạp tay nhịp dấu).

Harmonium

harnachement n. m. : đồ thắng ngựa; sự thắng ngựa.

harnacher v. a. : thắng đồ (cho ngựa cỡi hay-là kéo xe).

harnacheur n. m. : thợ làm và bán đồ ngựa.

harnais hay-là **harnois** n. m : đồ ngựa. *Un harnais complet*, một bộ đồ ngựa.

haro n. m. : tiếng la lên mà bắt mà trói dẫn nạp quan.

harpagon n. m. : người hà-tiện rít-róng quá.

harpe n. f. : thứ đờn cầm; đờn tranh đứng.

harper v. a. : bóp, bóp riết.

harpie n. f. : đờn-bà sâu-sắc (tên con yêu người-ta bày, mặt đờn-bà, mình kền-kền có cánh nanh vút dài mà chỉ giống hay ăn quá); độc-hiểm và hay rầy-rà; thứ chim ó ở phương nam Thế-giái-mới.

Harpe

harpon n. m. : đọc; chĩa, lao phóng; câu móc (để đâm cá voi).

harponner v. a. : (đọc mà) chĩa, phóng mà đâm cá.

Harpie

hasard n. m. : sự hư-không, sự tình cờ; số-hệ (may rủi). *Jeu de hasard*, cờ-bạc, (đánh may rủi tốt xấu). || *Au hasard* loc. adv. : tình cờ; bơ-vơ.

hasarder v. a. : liều, đánh liều.

harsardeux, euse adj. : liều, mặc may mặc rủi. *Entreprise hasardeuse*, việc tình liều-mạng (mặc may mặc rủi).

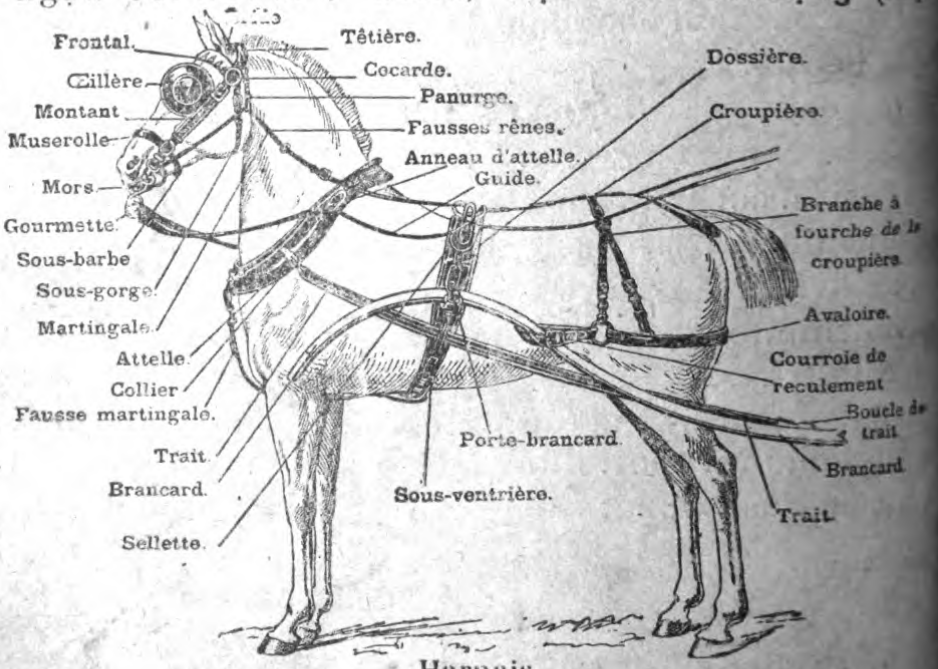

Harnais

hâte n. f. : sự vội-vàng, sự lật-đật. || *En hâte, à la hâte*, loc. adv. : lật-

ât, vội-vã, vội-vàng, hối-hả.

ter v. a.: hối-hả, lật-đật; thúc, ối giục (làm thoắng đi). *Hâter le iner*, hối dọn cơm thoắng đi.

âtif, ive adj.: vội; sớm. *Le riz âtif*, lúa sớm.

aubans n. m. pl.: chằng, dây hằng; chằng buồm.

ausse n. f.: (sự làm cho cao lên); ự thăng giá. *La hausse des rains*, l'a gạo cao (gác) giá.

ausser v. a., n: làm cho cao l n. *Hausser les épaules*, dùng vai chè). || *Hausser le ton*, (lên giọng) gàm; trách, quở. *Le prix du riz haussé*, giá gạo cao ou gạo lên giá.

aut n. m.: (cao) chót; nóc; ngọn; ề cao. *Le haut d'une montagne*, chót ou đỉnh núi. *Le haut d'un arbre*, ngọn cây.

aut, e adj.: cao. *Haute montagne*, núi cao. *À haute voix*, lớn tiếng *Crime de haute trahison*, tội mưu-bạn (phản-nghịch với Nước nhà mình). || *Marcher la tête haute*, (đi cao đầu) = không có tịt chi.

hautain, e adj.: cao-cách; kiêu-hảnh: kiêu-ngạo *Air hautain*, bộ kiêu-hảnh.

hautbois n. m.: kèn, còi có lưỡi.

Hautbois

hautement adv.: (cao) cách dạn-dĩ; rõ-ràng; ngay. *Déclarer hautement une chose*, khai (tỏ) việc (chuyện) ra ngay.

hauteur n. f.: bề cao; chỗ (nơi) cao, gò, nồng, đồi, giồng; sự làm cao làm cách, sự kiêu-hảnh. *Occuper les hauteurs*, choán những nơi cao (gò-nồng). || *Parler avec hauteur*, nói cách kiêu-hảnh. || *Être à la hauteur de...*, bằng... vừa... đáng... khan...

haut-fond n. m.: chỗ cạn dưới biển.

háve adj.: xanh, mét và ốm.

havre n. m.: cửa biển (thường ở tại vàm sông lớn).

havresac n. m.: bao, bị da kẻ đi làm hay-là quân lính mang sau lưng mà để đồ.

A. Havresac

hé! interj.: nầy! hè! *Hé! viens ici*, nầy! lại đây.

hebdomadaire adj.: trong (nội) một tuần-lễ. *Journal hebdomadaire*, nhựt-trình một tuần ra một lần.

héberger v. a.: cho ở đậu; rước về nhà.

hébéter v. a.: làm cho ra dại-khờ (lừ-đừ, lừ-nhừ).

hébreu n. m.: tiếng hèbrèu. *Apprendre l'Hébreu*, học tiếng Hèbrèu. *Peuple hébreu*, dân hèbrèu.

hectare n. m.: mẫu (tây, vuông-vức mỗi phía 100 thước).

hectogramme n. m.: nồi một trăm grammes.

hectolitre n. m.: chứa được một trăm litres.

hectomètre n. m.: bề dài một trăm thước (đường đất).

hein interj.: ậy! hữ! *Hein! que dites-vous!* ậy ou hữ! anh nói gì vậy!

hélas interj.: ôi! thương ôi! cha ôi! mẹ ôi! trời đất hỡi! trời ôi!

héler v. a.: ở tàu (thuyền) nầy kêu hỏi tàu kia.

hélice n. f.: máy chơn-vịt. *Vaisseau à hélice*, tàu máy chơn-vịt ou máy trong.

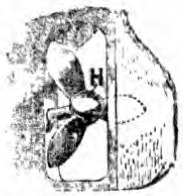
H, Hélice

héliographie n. f.: nghề vẽ bằng yến-sáng mặt-trời.

héliomètre n. m.: ống dòm để đo bề ngang mặt-trời cùng là các tinh-tú trên trời.

hélioscope n. m.: ống dòm kính lu hay-là nhuộm sắc để mà xem mặt-trời.

helléniste n. m. : kẻ thông (thạo) tiếng Grêcô.

hémicycle n. m. : bán nguyệt; đồ gì có hình bán-nguyệt.

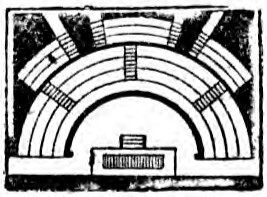
Hémicycle

hémisphère n. m. : nửa bầu trái đất; nửa phần bầu trời bầu đất.

hémorragie n. f. : chứng ra máu cam; mụt ra máu.

hémorroïdes n. f. pl.: mụt nhọt; (mụt mọc gần lỗ đít hay chảy máu).

hémostatique adj., n.: hay cầm máu. *Remèdes hémostatiques*, thuốc cầm máu.

hennir v. n.: hí (hét, T.).

hennissement n. m.: tiếng (ngựa) hí; tiếng hét.

hépatite n. f. : gan, chứng đau (sưng) gan.

heptagone adj., n.: có bảy góc (thất láng, c).

héraut n. m.: sứ đi rao (truyền) giặc.

herbacé, e adj.: thuộc loại cỏ; (thảo). *Plantes herbacées*, cây bán thằng bán mộc, (cây yếu-ớt có trái rồi chết).

herbage n. m.: cỏ-cây, rau-cỏ; đồng cỏ.

herbe n. f.: cỏ. (thảo, c.) (cỏ-hoa, rau-cỏ, cỏ-rác; cỏ-rả), cỏ xanh, ngọn cỏ, cây cỏ. || *Manger son blé en herbe*, (ăn lúa mới mọc ra cây) = ăn trước trả sau; bán đứng mà ăn.

herbette n. f.: cỏ nhỏ, vắn (thấp); đám cỏ *Danser sur l'herbette*, nhảy múa trên đám cỏ.

herbier n. m.: cỏ hái để khô xếp trong giấy mà để dành.

herbivore adj., n. : loài hay ăn cỏ.

herboriser v. n.: đi ra đồng hái cỏ (mà coi cho biết).

hercule n. m.: (tên bụt Hercule mạnh lắm, gánh núi đi hều-hều); người mạnh-mẽ lắm mạnh như thần. *C'est un hercule*, nó là người mạnh như thần.

hère n. m. : *Pauvre hère*, người vô danh.

héréditaire adj.: nối nghiệp, cha truyền con nối; gia-truyền; truyền tử lưu tôn, c. *Titre héréditaire*, chức (tước) truyền tử lưu tôn. *Maladie héréditaire*, bệnh gia-truyền.

hérédité n. f. : sự-nghiệp (cơ-nghiệp), gia-tài; sự nối nghiệp.

hérésiarque n. m.: kẻ làm đầu phe lạc đạo.

hérésie n. f. : sự lạc đạo.

hérétique adj.: lạc đạo. *Proposition hérétique*, câu lạc đạo (câu dạy điều sái phép đạo).

hérissé. e adj.: xửng lên; chom-chởm. *Pays hérissé de montagnes*, xứ lồm-chồm những núi.

hérisser (se) v. pr. : xửng lên, giẳng lên. *Le lion hérisse sa crinière quand on l'irrite*, sư-tử nó giẳng gáy lên, khi người-ta chọc nó giận.

érisson n. m.: con nhím; chông. trái ấu.

Hérisson

Hérisson

héritage n. m.: gia-tài, phần gia-tài.

hériter v. n.: ăn phần gia-tài. *Il n'a rien hérité de son père*, nó không được ăn gia-tài của cha nó gì hết.

héritier, ère n.: kẻ ăn gia-tài (kế nghiệp, c.). *Héritier présomptif*, đông-cung; hoàng-tử.

hermaphrodite adj., n.: lại-cái, lại-đực (người ái nam ái nữ, T.).

hermétique adj.: khít-khao, khít-rịt.

hermétiquement adj.: cách khít-khao, khít-rịt.

hermine n. f.: thứ sóc bạch (tảo thử, hoàng-thử, hồ-cầu, c.).

Hermine

hernie n. f.: bệnh trường (tràng) hạ nang.

héroïne n. f.: người nữ anh-hùng; người đàn-bà mạnh-bạo.

héroïque adj.: anh-hùng; mạnh-bạo. *Action héroïque*, việc anh-hùng (tài). || *Remède héroïque*, thuốc hay (hiệu-nghiệm). *Poésie héroïque*, thơ về việc anh-hùng hào-kiệt.

héroïquement adv.: cách anh-hùng (cách mạnh-mẽ).

héroïsme n. m.: sức (tài) anh-hùng.

héron n. m.: con diệt; con cò.

Héron

héros n. m.: anh-hùng (anh-tài); hào-kiệt (tuấn kiệt).

herpès n. m.: sang độc.

hersage n. m.: sự bừa.

herse n. f.: cái bừa; chống rấp.

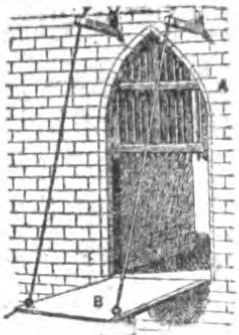
A, herse B, pont-levis

herser v. a.: bừa.

hésitation n. f.: sự dụ-dự (dùng-dằng).

hésiter v. n.: dụ-dự, lưỡng-lự.

hétérodoxe adj.: nghịch phép đạo Hội-thánh dạy: rối đạo.

hétérogène adj.: khác loại, khác tính.

hêtre n. m.: cây dẽ-gai *ou* giả-thụ.

Hêtre

heur n. m.: phước (phúc); sự may *Il n'y a qu'heur et malheur en ce monde*, trong đời một là may hai là rủi mà-thôi.

heure n. f.: giờ (thì thần, c.). *L'heure du diner*, giờ ăn-cơm trưa (*ou* tối). *À une heure et demie*, giờ thứ nhứt rưỡi. *De bonne heure*, sớm. || *À la bonne heure*, hay a! vậy chớ!

heureusement adv.: may, có phước; may-đâu...

heureux, euse adj.: có phước; may-mắn. || *Physionomie heureuse*, bộ mặt dễ thương. || *Naturel heureux*, tánh tốt.

heurter v. a., n.: đụng, cụng. || *Heurter l'amour propre*, làm mếch lòng (ý). || *Se heurter contre* .. đụng nhằm...

hexagone n. m.: lục giác.

hibou n. m.: chim ụt; chim mèo; người hay lánh chỗ đông-đảo

(không hay nói chuyện-vãn). || *C'est un vrai hibou*, nó là người hay lánh bạn như chim ụt.

Hibou

hideux, euse adj.: xấu-xa; gớm-ghiếc.

hier adv.: hôm qua. *Sa fortune date d'hier*, nó mới giàu đây.

hiérarchie n. f.: phẩm-trật; phẩm thiên-thần; phẩm-trật Hội thánh; phẩm quan, văn võ quan giai, c.).

hiérarchique adj.: thuộc về phẩm-trật. *Par la voie hiérarchique*, cứ thứ-tự; cứ đẳng... *Ne pas suivre la voie hiérarchique*, vượt đẳng.

hiérarchiquement adv.: theo thứ-tự (tuần-tự..., c.); cứ thứ cứ bậc.

hiéroglyphe n. m.: (chữ thánh): thứ chữ tượng-hình nước Ègyptô.

hilarité n. f.: sự vui, tính vui-vẻ.

hippique adj.: thuộc về ngựa.

hippodrome n. m.: trường đua ngựa đầy xe, điển trường.

Hippopotames

hippopotame n. m.: hải-mã, trâu nước.

hirondelle n. f.: chim én yến).

Hirondelle

hisser v. a.: kéo lên, rút lên. *Hisser les couleurs*, kéo cờ tam-sắc lên. *Hisser les voiles*, kéo buồm.

histoire n. f.: truyện (chuyện; sử sử-kí. *Histoire naturelle*, vật ou vạn-vật chí (thiên-nhiên vật-chí). || *Conter des histoires*, bày chuyện, bày đều.

historien n. m.: kẻ chép truyện.

historiette n. f.: chuyện vui; chuyện quấy-quá.

historiographe n. m.: kẻ ham làm (chép) truyện đương đời.

historique adj., n.: thuộc về truyện (chánh sử-kí) truyện. sự kể gốc ngọn... *Temps historiques*, chánh kỉ, c.

histrion n. m.: kẻ làm-trò, thằng hề.

hiver n. m.: mùa đông; tuổi, năm. || *Il compte soixante hivers*, nó đã được sáu mươi tuổi.

hivernage n. m.: sự làm đất trước hay-là trong mùa đông; mùa cấm động mùa đông; cửa tàu dựa.

hiverner v. n.: cày vỡ (mùa đông); trú binh, đậu tàu cho qua mùa đông.

ho! interj.: hữ! ủa! *Ho! que me dites-vous là?* ủa! anh nói gì vậy! hữ!

hocher v. a.: lắc; ngúc-ngoắc. *Hocher la tête*, lắc (ngúc) đầu.

holà interj.: (tiếng để mà kêu). || n. m.: *Mettre le holà* ngăn-đón; làm cho hòa-thuận lại; can-gián.

hollandais, e adj.: thuộc về nước Hoa-lang.

holocauste n. m.: của lễ (thiêu (đốt) đi mà tế); vật tế lễ.

homard n. m.: tôm biển

Homard

homélie n. f.: bài giảng đơn-sơ.

homérique adj.: thuộc về ông Homère. *Style homérique*, cách nói theo cách

ng Homère. || *Rire homérique*, cười ngất, cười hả-hả.

omicide n. m. : tội giết người sát nhơn, nhơn mạng. c) *Homicide point ne seras*, chớ giết người.

ommage n. m. : phận chư-hầu phải chầu thiên-tử; sự kính-trọng, khâm-phục. *Rendre hommage à l'empereur*, đi chầu hoàng-đế (thiên-tử). *Hommage à la vertu*, trọng (trượng) đức.

omme n. m. : người, đấng làm người, con người-ta, người ta, (nhơn, c); người đờn (đàn)-ông, người nam. *Bon homme*, người ngay-lành (hẳn-hòi). *Homme de bien*, người tốt nết (tử-tế, nhơn-đức).

homogène adj. : (một loại, thứ); cùng một bổn tính như... giống như nhau.

homogénéité n. f. : sự giống loại, cùng một thứ một loại như nhau.

homonyme adj., n. : trùng danh, trùng tiếng (mà khác nghĩa), trùng thinh (âm dị nghĩa. c. *Les deux homonymes*, hai người trùng danh, (trùng tánh).

hongre adj., n. : (về) ngựa thiến.

honnête adj. : tử-tế, có đức có nhân; phải phép, hẳn-hòi, lịch-sự. *Homme honnête*, người lịch-sự (biết phép). *Préférer l'honnête à l'utile*, lấy cái tử tế làm hơn cái lợi.

honnêtement adv. : cách ngay-lành, hẳn-hòi, xứng-đáng, tử-tế).

honnêteté n. f. : sự ngay-lành; sự nết-na đức-hạnh. *Les règles de l'honnêteté*, phép lịch-sự.

honneur n. m. : danh, công-danh; sự vinh (vang). *Homme d'honneur*, người danh-dự (có tiếng), ngay-lành tử-tế. *Honneurs funèbres*, việc tống-táng. *Le champ d'honneur*, nơi chiến-trường. *Point d'honneur*, đều vinh, đều hệ danh-tiếng. *Garçon, demoiselle d'honneur*, rể phụ, dâu phụ. *Croix d'honneur*, cái khuê-bài.

honnir v. a. : làm cho thẹn (mất-cỡ).

honorabilité n. f. : sự đáng kính.

honorable adj. : đáng kính; làm cho (được) thơm danh; trọng.

honorablement adv. : cách đáng kính (trọng).

honoraire adj. : dự hàm (mà không có phận); có vị. *Un huyện honoraire*, chức huyện hàm.

honoraires n. m. pl. : tiền công; lễ đền-ơn. *Les honoraires d'un médecin, d'un avocat*, tiền công đi cho thầy thuốc, đi cho thầy cung thầy kiện.

honorer v. a. : kính, tôn-kính, trọng (trượng); làm cho sáng danh. *Honorer Dieu*, tôn-kính Đức Chúa Trời. *Honorer son pays*, làm cho xứ-sở mình được tiếng; làm cho sáng danh đất-nước mình.

honorifique adj. : lấy danh (tiếng), tôn, kiếng. *Titre honorifique*, tôn tước, kiếng tước.

honte n. f. : sự mất-cỡ; sự hổ-thẹn. *Il est la honte de sa famille*, nó làm xấu cho cả dòng-họ nó.

honteusement adv. : cách mất-cỡ (thẹn-thuồng).

honteux, euse adj. : thẹn, hổ, mất-cỡ. *Honteux de sa conduite*, thẹn (mất-cỡ) vì cách mình ăn-ở.

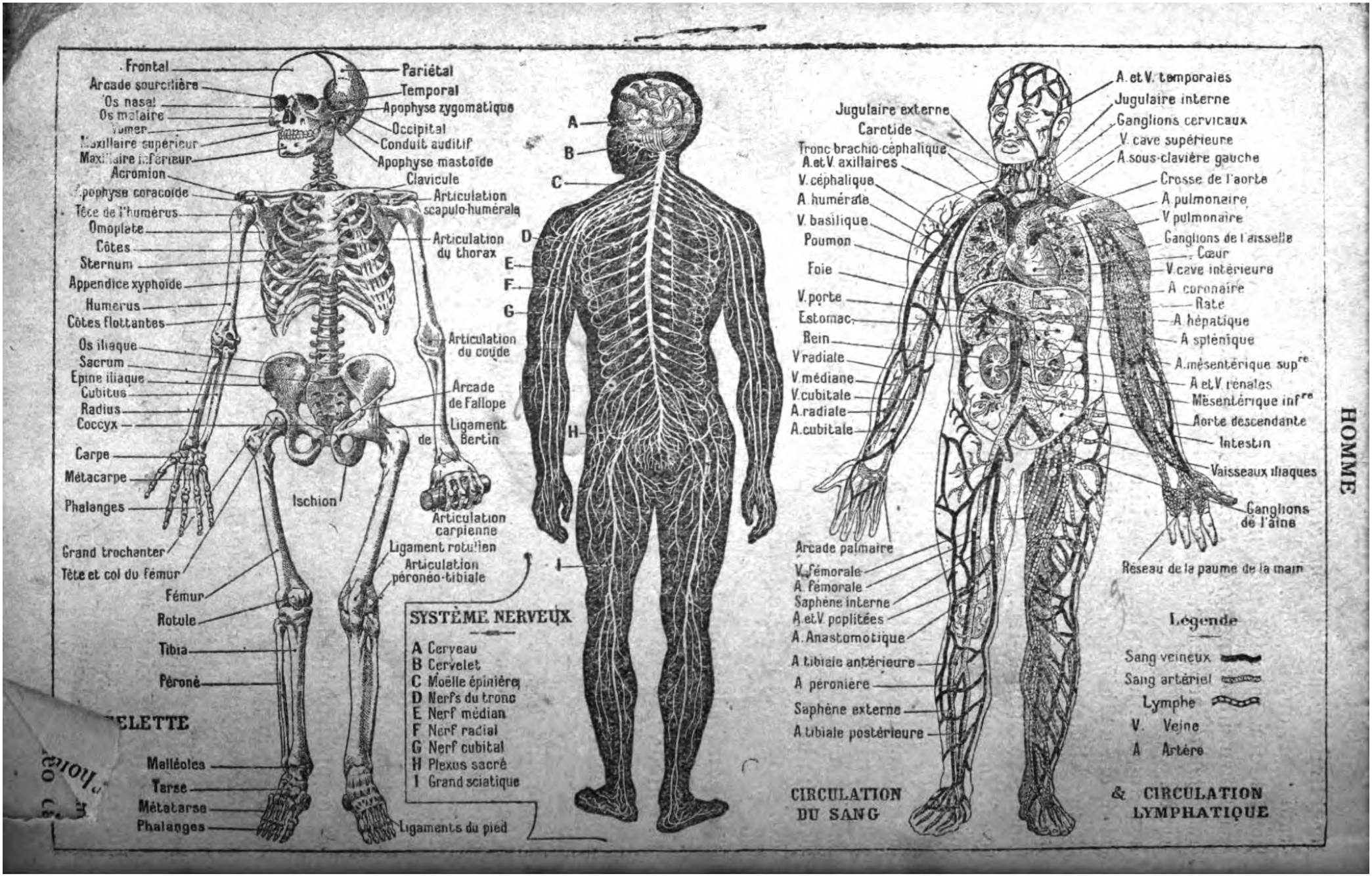
Frontal
Arcade sourcilière
Os nasal
Os malaire
Vomer
Maxillaire supérieur
Maxillaire inférieur
Acromion
Apophyse coracoïde
Tête de l'humérus
Omoplate
Côtes
Sternum
Appendice xyphoïde
Humérus
Côtes flottantes
Os iliaque
Sacrum
Epine iliaque
Cubitus
Radius
Coccyx
Carpe
Métacarpe
Phalanges
Grand trochanter
Tête et col du fémur
Fémur
Rotule
Tibia
Péroné
Malléoles
Tarse
Métatarse
Phalanges
Ischion
Pariétal
Temporal
Apophyse zygomatique
Occipital
Conduit auditif
Apophyse mastoïde
Clavicule
Articulation scapulo-humérale
Articulation du thorax
Articulation du coude
Arcade de Fallope
Ligament de Bertin
Articulation carpienne
Ligament rotulien
Articulation péronéo-tibiale
Ligaments du pied
SYSTÈME NERVEUX
A Cerveau
B Cervelet
C Moëlle épinière
D Nerfs du tronc
E Nerf médian
F Nerf radial
G Nerf cubital
H Plexus sacré
I Grand sciatique
Jugulaire externe
Carotide
Tronc brachio-céphalique
A. et V. axillaires
V. céphalique
A. humérale
V. basilique
Poumon
Foie
V. porte
Estomac
Rein
V. radiale
V. médiane
V. cubitale
A. radiale
A. cubitale
Arcade palmaire
V. fémorale
A. fémorale
Saphène interne
A. et V. poplitées
A. Anastomotique
A. tibiale antérieure
A. péronière
Saphène externe
A. tibiale postérieure
A. et V. temporales
Jugulaire interne
Ganglions cervicaux
V. cave supérieure
A. sous-clavière gauche
Crosse de l'aorte
A. pulmonaire
V. pulmonaire
Ganglions de l'aisselle
Cœur
V. cave intérieure
A. coronaire
Rate
A. hépatique
A. splénique
A. mésentérique supre
A. et V. rénales
Mésentérique infre
Aorte descendante
Intestin
Vaisseaux iliaques
Ganglions de l'aine
Réseau de la paume de la main
Légende
Sang veineux
Sang artériel
Lymphe
V. Veine
A Artère
CIRCULATION DU SANG
& CIRCULATION LYMPHATIQUE
HOMME

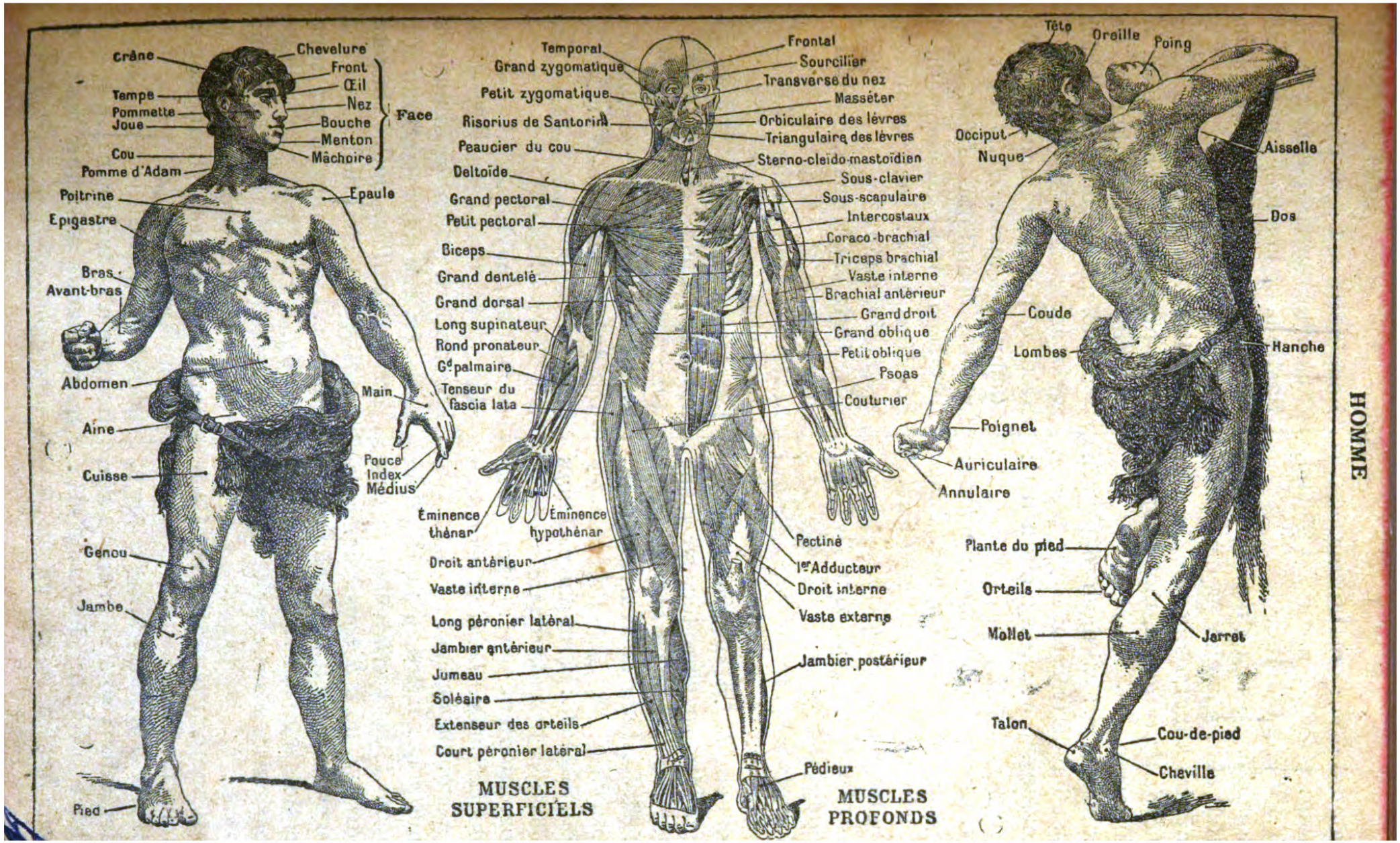
HOMME
Crâne
Chevelure
Front
Œil
Nez
Bouche
Menton
Mâchoire
Face
Tempe
Pommette
Joue
Cou
Pomme d'Adam
Poitrine
Epaule
Epigastre
Bras
Avant-bras
Abdomen
Main
Aine
Pouce
Index
Médius
Cuisse
Genou
Jambe
Pied
Temporal
Grand zygomatique
Petit zygomatique
Risorius de Santorini
Peaucier du cou
Deltoïde
Grand pectoral
Petit pectoral
Biceps
Grand dentelé
Grand dorsal
Long supinateur
Rond pronateur
Gd palmaire
Tenseur du fascia lata
Éminence thénar
Éminence hypothénar
Droit antérieur
Vaste interne
Long péronier latéral
Jambier antérieur
Jumeau
Soléaire
Extenseur des orteils
Court péronier latéral
MUSCLES SUPERFICIELS
Frontal
Sourcilier
Transverse du nez
Masséter
Orbiculaire des lèvres
Triangulaire des lèvres
Sterno-cleido-mastoïdien
Sous-clavier
Sous-scapulaire
Intercostaux
Coraco-brachial
Triceps brachial
Vaste interne
Brachial antérieur
Grand droit
Grand oblique
Petit oblique
Psoas
Couturier
Pectiné
1er Adducteur
Droit interne
Vaste externe
Jambier postérieur
Pédieux
MUSCLES PROFONDS
Tête
Oreille
Poing
Occiput
Nuque
Aisselle
Dos
Coude
Lombes
Hanche
Poignet
Auriculaire
Annulaire
Plante du pied
Orteils
Mollet
Jarret
Talon
Cou-de-pied
Cheville

hôpital n. m.: nhà-thương.
hoquet n. m. : nấc-cụt (nấc-nở, T.); tiếng tấm-túc.
horde n. f. : máng mọi (ở không thật chỗ, nay chỗ nầy mai dời đi chỗ khác); đảng, bọn, lũ. *Une horde de brigands*, một đảng (lũ) ăn-cướp.
horion n. m.: cái đánh (đập) trên đầu hay-là trên vai.
horizon n. m. : vòng chơn trời; vòng mông.
horizontal, e, aux adj.: ngang; ngang mặt, nằm ngang. *Ligne horizontale*, đàng ngang (nằm).
horloge n. f.: đồng-hồ.
horloger n. m.. thợ đồng-hồ.
hormis prép. : trừ ra, ngoại ra.

Horloge

horreur n. f. : sự gớm (ghiếc); (sự giởn tóc, sự giằng gáy lên). *Avoir en horreur*, gớm, ghét. *C'est une horreur*, xấu gớm-ghiếc.
horrible adj.: gớm-ghiếc. *Temps horrible*, trời xấu quá.
horriblement adv.: cách gớm-ghiếc. *Souffrir horriblement*, đau quá sức (bất nhân).
hors prép.: ngoài (ở ngoài, thân ngoài); trừ ra. *Il demeure hors barrière*, nó ở ở ngoài rào.
hors-d'œuvre n. m.: đồ ăn giặm.
horticulteur n. m.: kẻ lập vườn.
horticulture n. f.: nghề (sự) lập vườn.
hosanna n.: (tiếng Hêbrêu) tán-tụng, tung-hô.
hospice n. f.: nhà đỗ, nơi trú-ngụ.
hospitalier, ère adj.: hay rước khách; phải-thế, hay thiết-đãi. *Asile hospitalier*, chỗ đỗ-nhờ.
hospitalité n. f.: sự cho đỗ-nhờ (trú-ngụ); sự rước-đãi tử-tế.
hostie n. f : của tế-lễ; bánh lễ.
hostile adj.: nghịch (giặc, phản-nghịch).
hostilité n. f.: sự nghịch.
hôte, hôtesse n. : chủ quán; kẻ tới trú (ở) quán; chủ-khách. *Table d'hôte*, bàn dọn cho khách quán ăn.
hôtel n. m.: dinh quan; nhà-hội; quán, nhà-quán. *Hôtel de ville*, nhà-hội thành phố. *Hôtel garni*, nhà-quán có chỗ ăn chỗ nằm.
hôtelier, ère n.: chủ quán (ông quán, bà quán).
hôtellerie n. f : quán, quán-lều; nhà-quán.
hotte n. f. : gùi (mang sau lưng).
hottée n. f.: một gùi.
houblon n. m. : cầu-trảo-đằng.

Hotte

houblonnière n. f. : đất trồng cầu-trảo-đằng.
houe n. f.: cuốc vỡ đất; chỉa xám (đào, nạy) đất.

Houe

houille n. f. : than đá; than đất.
houiller, ère adj.: có than đá. *Terrain houiller*, đất có than đá.
houillère n. f. : mỏ than.
houle n. f. : lượng sóng; sóng lượng.
houlette n. f.: gậy kẻ chăn chiên; cái vá kẻ làm vườn.
houleux, euse adj. : lượng sóng; giợn sóng.
houp! interj.: hè!
houppe n. f : tụi (tơ, nĩ...).
houppelande n. f.: thứ áo rộng mặc ngoài.

oupper v. a. : làm tụi. *Houpper de la laine*. chải lông chiền.

ourra n. m. : tiếng reo (ré, hè).

ouspiller v. a. : xô-đẩy.

ousse n. f. : lá phủ (ngựa) : áo bao đồ (vật) quí.

oussine n. f. . roi.

oussiner v. a. : đánh roi, đánh đòn.

oux n. m. : cây bình-ô-lư.

Houx

oyau n. m. : thứ cuốc hai răng để đào (nạy, cạy) đất.

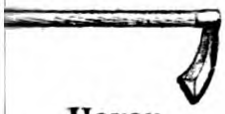

Hoyau

Huche

uche n. f. : hộc cây để nhồi bột làm bánh và để bánh.

uée n. f. : tiếng la mà đuổi thịt; tiếng người-ta la (ó) lên mà nồ người nào.

uer v. a. : la (ó) cho thịt rừng nó dậy; ré mà nồ người nào.

uile n. f. : dầu. *Huile de pistaches*, dầu phộng (phụng). *Huile de rose*, dầu thơm hoa hồng.

uiler v. a. : thoa (xức) dầu.

uileux, euse adj. : thấm dầu, thoa dầu, tươm dầu. *Peau huileuse*, da thoa dầu.

huilier n. m. : cái đồ để ve dầu ve giấm.

huis n. m. : cửa. *Huis clos*, cửa đóng (không cho người ngoài vô).

Huilier

huissier n. m : đội việc *ou* trường-tùy giúp việc theo tòa; thôi-thảo, c.

huit adj., n. : tám (bát, c.).

huitaine n. f : tám cái...

huitième adj., ord. : thứ tám. *Huitième année du règne de Tự-đức*. năm **thứ tám** đời vua Tự-đức cai-trị (Tự-đức **bát** niên, c.).

huitièmement adv. : thứ tám..., tám là...

huitre n. f. : hàu (con hàu); người u-mê (mê-muội).

Huître

humain, e adj., n : thuộc về người-ta; có-nhân; nhân-thứ. *Genre humain*, loài **người-ta** (loài người). *Dieu est l'arbitre des humains*, Chúa là đấng sửa-trị **người-ta** (loài người-ta).

humainement adv. : cách có nhân lân-mẫn. *Traiter humainement*, ở có nhân.

humaniser v. a. : làm cho ra có nhân (dễ trị) hơn.

humanitaire n., adj. : kẻ tìm phương chế-biến phận người-ta cho ra càng tiện hơn; hay lo cho loài người-ta.

humanité n. f. : tánh người-ta; loài người-ta; lòng nhân-từ. *L'humanité de J. C.*, **tánh loài người-ta** trong Chúa Giê-giu Khi ri xi-tô. *Bienfaiteur de l'humanité*, kẻ làm phước cho **loài người-ta**.

humble adj. : khiêm-nhượng; hèn-hạ *Humble devant les grands*, **khiêm-nhượng** trước mặt kẻ lớn.

humblement adv. : cách khiêm-nhượng. *Saluer humblement*, chào **kính**, lạy-dạ **cách khiêm-nhượng**.

humecter v. a : làm cho ướt (đượm-nhuần), thấm nước.

humer v. a. : núc, nút, hút (một hơi).

huméral, e, aux adj. : thuộc về xương trối vai.

humérus n. m. : xương trối vai.

humeur n.f. : khí; hơi, (máu, huyết, thủy); tánh. *Humeur chagrine*, tánh hay buồn rầu (sầu riêng). *Être de mauvaise humeur*, quạu, nóng.

humide adj. [illegible] t, ỉu, có nước. *Linge hum[illegible]* (áo-quần...) ướt.

humidité [illegible] sự ướt (ỉu); khí thấp.

humiliant, e adj. : hèn; làm cho hạ hèn; nhẹ thể.

humiliation n.f. : sự hèn-mạt (hạ); sự hạ xuống; sự làm cho ra hèn-hạ. *Essuyer une humiliation*, bị nhục, bị xấu. *Tomber dans l'humiliation*, mắc nhục, bị xấu; (bĩ, sỉ, hổ...).

humilier v. a. : hạ xuống; làm cho sỉ-nhục (hổ, thẹn, xấu-hổ...).

humilité n.f. : sự khiêm-nhượng (hạ mình xuống). *Je l'ai prié en toute humilité*, tôi đã hết lòng khiêm-nhượng (hạ mình xuống) mà xin nó.

humoriste adj., n. : khó ở, có tính (quảu-rảu).

humus n. m. : đất đen, đất phân.

hune n. f. : chuồng cu (trên cột buồm tàu).

Hune

hunier n. m. : buồm cột có chuồng cu.

huppé, e adj. : có chóc-mào; giàu-có, quờn-quí. || *Cette femme est des plus huppées*, cái người đờn-bà nầy là một người giàu-sang lắm.

hure n. f. : đầu heo rừng chặt ra, đầu cá chặt ra rồi.

hurlement n. m. : tiếng (chó) tru.

hurler v. n. : tru. *Chien hurlant*, chó tru.

hurluberlu n. m. : kẻ dại, vô tâm vô trí.

hussard n. m. : lính kị.

hutte n.f. : chòi, lều.

Huttes

hyacinthe n.f. : dạ-hương-lan; xích ngọc.

hybride adj. : lai-căn, sinh-lan; (tiếng lấy hai thứ tiếng mà nhập lại) : người vật sinh ra bởi hai giống khác nhau.

hydraulique n. f. : (ống nước); phép dạy cho biết dẫn nước, lấy nước. *Machine hydraulique*, máy lấy nước (nhờ nước mà chạy).

hydre n. f. : rắn nước.

hydrogène n. m. : khinh-khí.

hydrographe n. m. : kẻ làm họa-đồ sông biển.

hydrographie n. f. : họa-đồ sông biển.

hydrographique adj. : thuộc về họa-đồ sông biển.

hydrologie n. f. : bài (phép) luận về nước.

hydromel n. m. : thứ nước với mật hòa nhau mà uống; mật ong pha nước.

hydromètre n. m. : đồ lường đo sức nước.

hydrophobie n. f. : sự gớm nước; sự thấy nước hay ngợp.

hydropique adj., n. : mắc bệnh thủy-thũng; thũng.

hydropisie n. f. : bệnh thũng (thủy-thũng).

hydroscopie n.f. : nghề tìm (coi) mạch nước.

ydrothérapie n. f. : phép dùng ước lạnh mà trị bệnh.

yémal, e, aux hay-là (**hiémal**) dj. : thuộc về mùa đông.

ygiène n. f. : phép trừ tật-bệnh ; sự giữ cho khỏi bệnh ; sự kiêng-cữ mà phòng bệnh.

ygiénique adj. : phòng-bệnh ; kiêng-cữ. *Soins hygiéniques*, sự lo kiêng-cữ mà phòng tật-bệnh.

ygiéniquement adv. : theo phép phòng bệnh.

ygromètre n. m. : máy để độ cho biết khí trời ướt hay là khô.

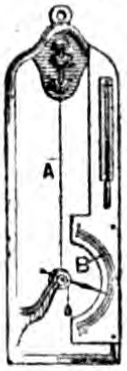

Hygromètre à cheveu : A, cheveu qui fait mouvoir l'aiguille sur le cadran B.

ymen hay-là **hyménée** n. m. : phép hôn-nhân (hôn-phối) ; thần chủ hôn.

ymne n. m. : ca-vịnh.

yoïde adj, n. : xương cuống lưỡi.

yperbole n. f. : cách nói thêm (bãm) cho mạnh nghĩa.

yberbolique adj. : thuộc về cách nói thêm. *Expression hyberbolique*, tiếng thêm, nói cho quá. *Miroir hyberbolique*, kính coi hình ra lớn.

yperborée hay-là **yperboréen, enne** adj. : thuộc về bên phương bắc.

yperdulie n. f. : sự tôn-kính Đức-Chúa-Bà.

ypocrisie n. f. : sự giả-hình.

ypocrite adj., n. : giả-hình ; kẻ giả-hình, binh-bãi.

ypocritement adv. : cách giả-hình.

ypostase n. f. [illegible] riêng (vị, c.). *Il y a en Di[illegible] ypostases et une seule n[illegible]* trong Đức-Chúa-Trời thì có b[illegible] ngôi riêng mà có một tính mà-thôi.

ypostatique adj. : nên một ngôi.

ypothécaire adj. : có phep cầ[illegible] (thế).

ypothécairement adv. . có thế (cầm) của.

ypothèque n. f. : cái thế nợ ; của cố (cầm).

ypothéquer v. a. : thế, cầm, cố.

ypothèse n. f. : đều giả-như (-sử, thể...), đều giác-thể.

ypothétique adj. : giả-sử, giả-như ; giác-thể.

ypothétiquement adv. : cách giác-thể.

ysope n. f. : kinh-giái (giới), ngưu-tất.

ystérie n. f. : bệnh nơi tử-cung.

ystérique adj. : thuộc về bệnh tại tử-cung.

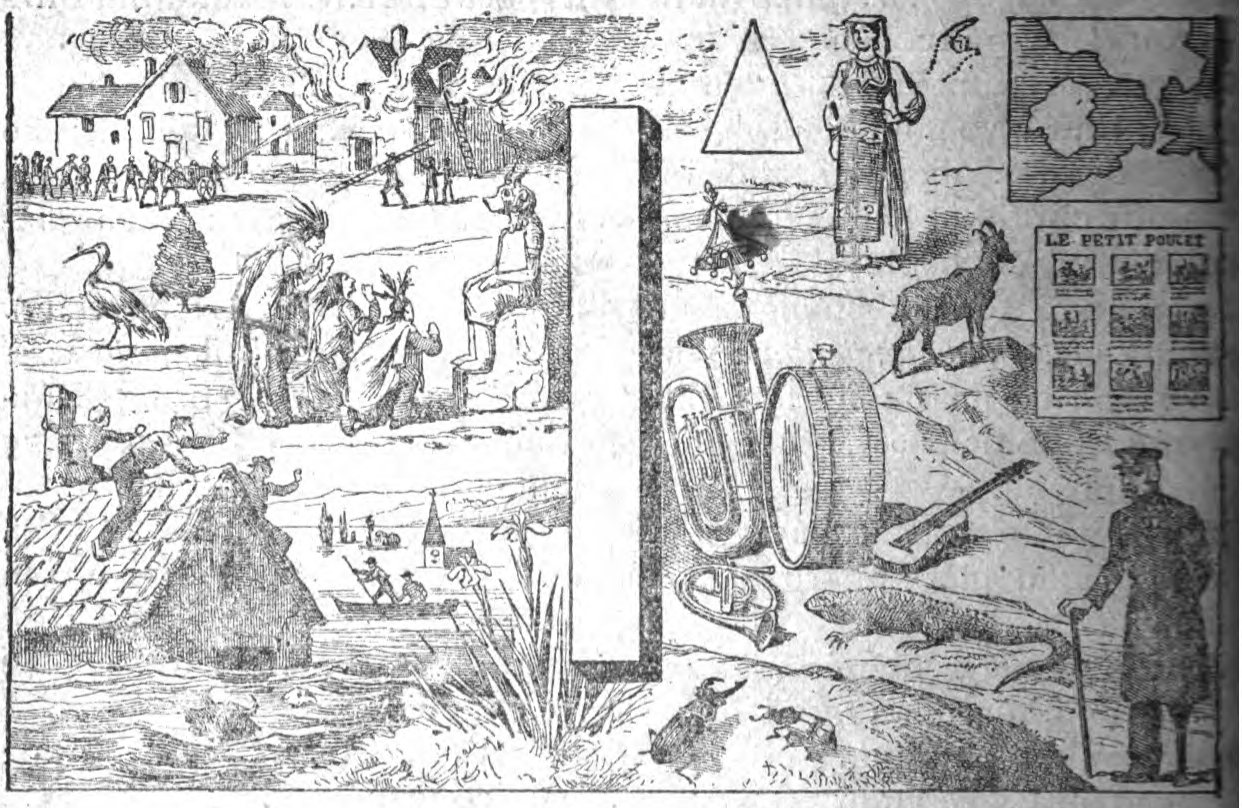

Iambre n. m. : phép văn-thi đặt một vần trắc một vần bình.

Iambique adj. : thuộc về văn (thơ) một trắc một bình.

Ibis n. m. : thứ chim cò hay ăn rắn.

Ibis

Ichthyologie n. f. : phép (trong vạn-vật chí) luận về loại cá.

Ichthyologiste n. m. : kẻ hay lo học phép về loại cá.

Ici adv. : đây, ở-đây, tại-đây. *Ici-bas*, dưới đời (thế) nầy.

Iconoclaste n. m. : phe kẻ rối đạo không chịu thờ ảnh-tượng.

Iconologie n. f. : sự cắt-nghĩa hình-tượng.

Ictère n. m. : bệnh hoàng (huỳnh) đảm ; nước da bủng-beo.

Ictérique adj. : mắc (có) bệnh huỳnh-đảm.

Idéal, e, aux adj. : bày-vẽ (xuyên-tạc) trong trí ; có hình-thể trong trí. *Personnage idéal*, người mình bày-vẽ ra trong trí. *L'artiste doit viser à l'idéal*, thợ khéo phải nhắm theo cái ngoài tự-nhiên.

Idée n. f. : trí-vẽ, sự tưởng-tượng, trí, ý-tưởng, ý-nhớ ; đều hoang-đàng *ou* bông-lông. *C'est une bonne idée*, cái ấy là đều hay. *Une idée sublime*, ý cao-kỳ.

Idem adv. : cũng vậy (viết tắt thì : id.) ; vân vân.

Identifier v. a. : làm cho ra một (cho ra giống in. .).

Identique adj. : in như một ; y như-vậy, in như-vậy.

Identiquement adv. : giống in.

Identité n. f. : sự cũng là một ; sự giống in như một.

Idéologie n. f. : luận về ý-tưởng, trí-vẽ.

Idéologue n. m. : kẻ hay luận về trí-ý.

les n. f. pl. : tên ngày rằm hoặc ngày mười ba trong tháng theo lịch Romanô xưa.

idiome n. m. : tiếng quốc-âm (cuốc âm quốc-ngữ). *Idiome français*, tiếng Phangsa.

idiot, e adj., n. : dốt-nát, u-mê, ngu-muội.

idiotisme n. m. : kiểu (cách) nói riêng mỗi một thứ tiếng.

idiotisme n. m. hay-là **idiotie** n. f. : sự dốt-nát (mê-muội).

idolâtre adj., n. : kẻ thờ-phượng bụt-thần ma-quỉ ; kẻ ngoại đạo. *Cette mère est idolâtre de ses enfants*, bà mẹ nầy hay câng con-cái quá di.

idolâtrer v. a. : thương quá, trọng-trọng quá.

idolâtrie n. f. : sự thờ bụt-thần.

idole n. f. : tượng bụt-thần. *Il est l'idole du peuple* nó là người dân yêu-chuộng kính vì tâng-trọng lắm.

igname n. m. : khoai mỡ, khoai tím.

Igname

ignare adj., n. : dốt, dốt-nát.

igné, e adj. : có lửa, sinh lửa. *Matière ignée*, vật có lửa

ignoble adj. : hèn-hạ, hèn-mạt.

ignoblement adv. : cách hèn-hạ, mạt.

ignominie n. f. : sự nhuốc-nha (sỉ-hổ), ô danh.

ignominieusement adv. : cách nhuốc-hổ, xấu-hổ.

ignominieux, euse adj. : nhuốc-nha, xấu-hổ, nhục. *Supplice ignominieux*, hình nhục (nhục hình, c).

ignorance n. f. : sự dốt-nát (chẳng biết), sự lầm-lỡ.

ignorant, e adj. n. : dốt-nát ; vô tình, bất tri tình, c.

ignoré, e adj. : chẳng ai biết, vô danh, ẩn-danh c. ẩn-tịch, c. *Vivre ignoré*, ở ẩn (ẩn-tịch, ẩn danh).

ignorer v. a. : chẳng (không) biết.

iguane n. m. : con kì-đà.

Iguane

il pron. pers. : nó (người, ông, bà... ấy).

île n. f. : cù lao (đảo, c.).

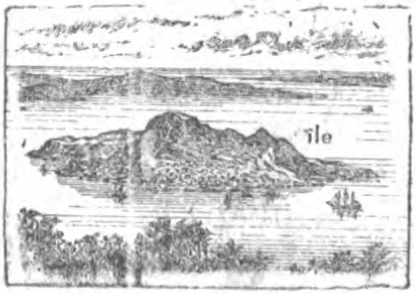

Ile

illégal, e, aux adj. : sái luật, không nhằm luật. *Acte illégal*, tờ làm sái phép.

illégalement adv. : sái luật, trái lệ.

illégalité n. f. : sự sái lệ (luật).

illégitime adj. : không theo luật, không phải (nhằm) phép ; trái phép, sái luật, không có chính (chánh). *Union illégitime*, sự trai-gái (xằng-xịu), sự lấy nhau không có lễ cưới.

illégitimement adv. : cách trái phép, (không trúng phép).

illégitimité n. f. : sự sái luật, sự trái phép.

illettré, e adj. : không hay chữ, dốt.

illicite adj. : chẳng nên ; trái phép. *Gain illicite*, lợi trái phép, (hoạnh tài, c).

illicitement adv. : cách trái phép (chẳng nên).

illimité, e adj. : vô hạng, c., không chừng.

illisible adj. : (không đọc đặng) coi không ra (*ou* không đặng). *Écriture illisible*, chữ viết **coi không ra (đọc không đi)**.

illogique adj. : phi-lý (không theo lẽ).

illumination n. f. : sự thắp cho sáng; sự thắp đèn; đèn thắp giăng-giăng; ơn soi-sáng trong lòng.

illuminer v. a. : thắp cho sáng.

illusion n. f. : (sự nhạo, sự gạt) sự lầm; sự tưởng. *Se faire illusion*, tưởng **lầm**.

illusionner v. a. : làm cho tưởng lầm; gạt; nhạo || *S'illusionner* v. pr. : tưởng **lầm**; nghĩ **sái**.

illusoire adj. : gạt, ăn-trợt. *Promesse illusoire*, lời hứa **ăn-trợt**.

illustration n. f. : (sự làm cho sáng); sự sáng, rực-rỡ; đồ vẽ xen trong sách.

illustre adj. : sáng, anh-danh, sang-trọng, vinh-hiển; (tiếng vang danh đồn).

illustrer v. a. : làm cho sáng (rạng) danh; làm đồ vẽ trong sách.

ilot n. m. : cù-lao nhỏ, hòn.

image n. f. : hình-tượng; bóng, hình; ảnh. *Dieu fit l'homme à son image*. Chúa đã dựng-nên người-ta theo **hình-ảnh** người (= giống hình người). *Cette image me suit en tous lieux*, **cái hình (bóng)** nó cứ theo tôi khắp mọi nơi.

imagerie n. f. : nghề làm ảnh giấy.

imaginable adj. : có lẽ tưởng (nghĩ) trong trí được

imaginaire adj. : có trong trí-tưởng vậy mà-thôi; mơ-màng; bày-vẽ trong trí. *Malade imaginaire*, kẻ đau bởi tưởng m (mà không có đau thiệt).

imagination n. f. : trí vẽ; s vẽ trong trí; trí biến-hóa. *l'imagination vive*, có trí h vẽ lắm. *Ce peintre a be d'imagination*, thợ vẽ m biến-hóa lắm.

imaginer v. a. : bày-vẽ tro tưởng, nghĩ. || *S'imaginer* tưởng, tin-tưởng.

iman n. m. : thầy đạo hồi-h

imbécile n., adj. : (yếu-đuố trí, thiển (thiểu) trí; non

imbécillité n. f. : sự non-g sức), sự ít-trí.

imberbe adj. : không có r

imbiber v. a. : hút vào (vô) lấy; nhiễm vào.

imbroglio n. m. : sự bậy-b xào-bần.

imbu, e adj. : thấm. *Imbu d jugés*, in trí.

imitable adj. : đáng (nên) chước.

imitateur, trice adj., n. bắt-chước; kẻ bắt-chướ nhái theo (làm theo). *Espr tateur*, trí **hay bắt-chước**.

imitation n. f. : sự bắt-chư

imiter v. a. : bắt-chướ gương, noi theo, giả; nh *ter une signature*, giả chữ *Imiter ses ancêtres*, noi th bà (tổ-tiên) mình.

immaculé, e adj. : khô nhơ; sạch-sẽ, thanh-sạ *maculée conception* lễ Đ Bà **khỏi tội tổ-tông**. *La V maculée*, Đức Nữ đồng-tr **sạch**.

immanquable adj. : không trật (chắc cứng).

immanquablement adv. : chắc, không sai, không trật.

immarcessible adj. : không hay héo. *La couronne immarcessible des élus*, mũ triều-thiên **chẳng hay héo** của những kẻ được chọn.

immatérialiser v. a. : xem ra là vật vô hình-thể trong trí.

immatérialité n. f. : sự vô hình-thể, vô tài-chất. *L'immatérialité de l'âme*, sự linh-hồn **vô hình-thể** (= thiêng-liêng).

immatériel, elle adj. : vô hình-thể, không có chất.

immatriculer v. a. : đam vô sổ-bộ ; gài vô sổ, đăng (nhập) bộ.

immédiat, e adj. : liền, kế, (không có cách ra) ; ngay. *Cause immédiate*, **cớ ngay; cớ chánh (chính)**. *Prédécesseur immédiat*, kẻ **kế lấy** trước mình.

immédiatement adv. : liền, kế (tiếp) lấy...

immémorial, e, aux adj. : (không nhớ được). *Temps immémorial*, đời **cố-lỷ cố lai** ; đời nào ở đâu không nhớ được là đời nào cho hẳn.

immense adj. : mênh-mông, vô-cùng, bao-lao, vô-lượng vô-biên. *Dieu est immense*, Đức-Chúa-Trời **vô lượng vô biên**. *Fortune immense*, của **vô-tận (không kể xiết)**.

immensément adv. : vô-cùng; vô-lượng vô-biên.

immensité n. f. : sự vô-lượng vô-biên; sự lớn rộng mênh-mông. *L'immensité de Dieu*, **sự vô-lượng vô-biên** Đức Chúa Trời. *L'immensité des mers*, **sự mênh-mông biển-giã**.

immerger v. a. : nhận (nhúng) vô nước; nhận nước, trấn nước.

immérité, e adj. : (chẳng đáng tội) oan, oan-ức. *Reproche immérité*, lời quở **oan**.

immersion n. f. : sự nhúng (nhận) nước; sự chìm xuống.

immeuble n. m., adj. : (không dời) của **không di-dịch đặng** (điền-sản, c.). *Biens immeubles*, của **không di-dịch (dời đổi) đặng** (như vườn-đất ruộng-nương nhà-cửa...).

immigrant, e adj., n. : sang đi ở nơi khác ; (bỏ xứ mà sang lập gia-cư xứ khác).

immigration n. f. : sự sang đi ở xứ khác ; sự tới ngụ. *Bureau d'immigration*, phòng **tân đáo**.

imminence n. f. : sự gần (hầu, hòng) tới (đến). *Imminence du danger*, **sự** hiểm-nghèo **hòng đến**.

imminent, e adj. : gần, hòng đến. *Ruine imminente*, sự sập (té, ngã...) **hòng đến**.

immiscer (s') v. pr. : xen vào.

immobile adj. : chẳng hay động; vững như trồng. *Calme et immobile dans le danger*, tỉnh-táo **vững-vàng** trong cơn hiểm-nghèo. *Rester immobile*, đứng **sựng (trân)**.

immobilier, ère adj. : thuộc về điền-sản (của không di-dịch được). *Saisie immobilière*, sự xiết của (vườn-đất cửa-nhà).

immobiliser v. a. : làm cho chẳng động, làm cho đứng vững.

immobilité n. f. : sự không động-địa (nhúc-nhích).

immodéré, e adj. : thái-quá, vô-độ.

immodérément adv. : thái-quá, vô độ.

immodeste adj. : trắc nết, mất nết.

Posture immodeste, đứng ngồi trắc nết.

immodestement adv. : cách trắc nết.

immodestie n. f. : sự trắc nết.

immolation n. f. : sự tế-lễ.

immoler v. a. : tế, tế-lễ; giết đi mà tế-lễ. *Le vainqueur immola tout*, kẻ thắng trận đã chém giết ráo hết. || *S'immoler* v. pr.: liều mình, thí mình đi...

immonde adj. : dơ-dáy, xấu-xa. *L'esprit immonde*, (thần dơ-dáy xấu-xa) quỉ dữ. *Animal immonde*, (con thú dơ-dáy)=con heo (lợn, T.).

immondice n. f. : rác (rác-rến) đống rác.

immoral, e, aux adj. : nghịch phong-hoá; trái thói-nết.

immoralité n. f. sự trái thói-nết tốt.

immortaliser v.a. : làm cho chẳng hay chết.

immortalité n. f. : sự chẳng hay chết (sự hằng sống). *Aspirer à l'immortalité*, lo cho được sống đời-đời.

immortel, elle adj. : chẳng hay chết (mất), hằng sống, chẳng hay hư-nát. *Gloire immortelle*, danh-vọng vinh-hiển chẳng hay mất.

immortelle n. f. : bông (hoa) trường sanh; hoa nở ngày.

Immortelle

immuable adj. : chẳng hay thay-đổi; vững-bền một mực luôn. *Dieu seul est immuable*, một mình Chúa là đấng chẳng hay thay-đổi bao-giờ.

immunité n.f. : sự khỏi, sự chẳng mắc phải.

immutabilité n. f. : sự không h thay-đổi.

impair, e adj. : lẻ; so-le, chế đôi, lẻ đôi. *Nombre impair*, số l

impalpable adj. : (không rờ-rẫ được), nhỏ, (nhuyễn) rờ khôn biết nhám tay. *Poudre impalpable*, mạt nhỏ mứt; bụi nhỏ cái lăn

impardonnable adj. : chẳng tha, không tha được; kh dong (dung), c.

imparfait, e adj. : (không xong chẳng rồi) chẳng (không) trọn không trọn lành; dở-dang, chưa xong (rồi); vụng, không khéo. *Ouvrage très-imparfait*, làm không khéo (vụng).

imparfaitement adv. : cách chẳng trọn; vụng, dở-dang.

imparisyllabique adj. : không đều vần.

impartial, e, aux adj. : vô-tư, c. công-bình (không-tây-vị). *Juge impartial*, quan xét công-bình (không tây-vị).

impartialement adv. : cách không tây-vị, vô-tư. *Juger impartialement*, xử ngay (miêng, minh công bình).

impartialité n. f. : sự vô-tư, sự công-bình, sự không hay tây-vị

impasse n. f. : đường cùng, sự túng-ngặt.

impassibilité n.f. : sự chẳng nao núng; sự vững, sự bền lòng (tiền tâm, c.).

impassible adj. : không nao núng không động-địa (nhúc-nhích). *Rester impassible en présence du danger*, hiểm-nghèo thì nghèo chớ không nao-núng.

impatiemment adv. : cách

nhịn-nhục được ; bò xa bò xít. *Attendre impatiemment*, trông lên trông xuống.

impatience n. f. : (sự chẳng nhịn) (chịu); sự hết sức nhịn; sự trông-đợi. *Avoir des impatiences*, bồn-chồn ; bò xa bò xít.

impatient, e adj. : không hay nhịn (chịu) ; *Impatient du joug*, **không chịu ách, chống ách.**

impatienter v. a. : trằn trọc trằn xa, bò xa bò xít, bồn-chồn.

impatroniser (s') v. pr. : choán; tới làm chủ,

impayable adj. : (không trả giá được); ngộ, vui, hay. *Aventure impayable*, chuyện **ngộ-nghỉnh (vui, dễ tức cười).**

impeccable adj : không lẽ phạm tội được; không hay phạm tội.

impénétrable adj. : không thấu được; không hiểu-thấu được. *Cuirasse impénétrable*, giáp dầm **không phủng.** || *Les desseins de Dieu sont impénétrables*, ý Đức-Chúa-Trời định **không lẽ hiểu thấu được.**

impénitence n. f. : sự chẳng ăn-năn; sự cứng lòng chẳng lo ăn-năn trở lại. *Impénitence finale*, sự hoang-đàng cho tới chết **không ăn-năn trở lại.**

impénitent, e adj. : không ăn-năn.

impense n. f. : tiền sở-phí (tổn-phí).

impératif, ive adj. : để mà khiến-dạy. *Ton impératif*, giọng nói **có quờn-phép** (cách **khiến-dạy**). *Mode impératif*, cách **để biểu (khiến).**

impératrice n. f. : bà hoàng-hậu (vua thượng vị, hoàng-đế). *Impératrice mère*, bà **hoàng-thái-hậu.**

imperceptible adj. : không thấy được, không hiểu được.

imperfectible adj. : không lẽ nên trọn-lành được.

imperfection n. f. : sự chẳng được trọn; sự vụng.

impérial, e, aux adj. : hoàng; đế. *Dignité impériale*, chức **hoàng-đế.**

impériale n. f. : chỗ ngồi trên mui xe; chòm râu dưới mép (môi) dưới.

impérialiste n. m. : kẻ về phe muốn có hoàng-đế cai-trị.

impérieusement adv. : cách kiêu-cách; cách khiến-dạy.

impérieux, euse adj. : kiêu-cách; hay quản-suất gắt; hung (làm không lại). *Les flots impérieux*, sóng **dữ-tợn (mạnh).** || *Besoin impérieux*, túng **riết (gắt, ngặt).**

impérissable adj. : không hay hư-mất.

impéritie n. f. : sự vụng-về.

imperméabilité n. f. : sự không vô (thấm) nước được.

imperméable adj. : nước vô không được, không thấm nước được. *La toile cirée, le caoutchouc, la gutta-percha sont imperméables*, vải dầu, mủ thun với nhựa-thông thì **nước không vô được.**

impermutable adj. : không-có lẽ đổi (thay) với cái khác được.

impersonnel, elle adj. : không có ngôi; chẳng có chỉ tên ra cho rõ. *Mode impersonnel* (= *infinitif*), cách trổng (không chỉ ngôi) trong tiếng chỉ công-cuộc.

impersonnellement adv. : cách trổng (không-có chỉ ngôi).

impertinence n. f. : sự rắn-rỏi, sự dần-lần (mếch lòng, khó chịu). *Faire des impertinences*, làm

chuyện **dần-lân khó-chịu.**

impertinent, e adj. : cang-cường, đành-hanh; rắn-rỏi, rắn-mắt; kiêu-cách; hay lần-đần, trơ-tráo. *Ton impertinent*, giọng nói **kiêu cách.** *Action impertinente*, việc **dần-lân (mếch-lòng).**

imperturbabilité n. f. : sự chẳng có hay bối-rối; sự vững-chắc không day (lay)-động).

imperturbable adj. : chẳng hay bối-rối; vững-vàng.

imperturbablement adv. : không bối-rối; chắc-chắn vững-vàng; tĩnh, đằm.

impétrable adj. : có lẽ xin được.

impétrant, e n. : kẻ xin.

impétueusement adv. : hằm-hằm; cách mạnh-bạo, lung-lăng.

impétueux, euse adj. : mạnh, hung (lung); ào-ào. *Vent, torrent impétueux*, gió **vụt-vụt**, suối chảy **ào-ào.** || *Caractère impétueux*, tánh **lung (cang-cường, hung-dữ).**

impétuosité n. f. : sự ào-ào; sức mạnh.

impie adj., n. : bất-nhân; vô-đạo, mạn đạo; tệ-bạc, bất-trung, bất-hiếu.

impiété n. f. : sự bất-nhân, sự mạn đạo; sự bất trung bất hiếu.

impitoyable adj. : không hay thương-xót (hại); quá sức. || *Juge impitoyable*, quan xét **thẳng** lắm.

impitoyablement adv. : không-có lòng thương; ngay, thẳng; gắt.

implacable adj. : chẳng nguôi được, hay tích-oán, hiềm-khích. *Ennemi implacable*, kẻ thù **luôn (không khi nào nguôi).**

implanter v. a. : trồng vô; đem vào.

implicite adj. : đã có ở-trong (có vương-vấn, quấn-quít trọng).

impliquer v. a. : quấn (vấn), quít vấn-vít vào (vô...); vương-vấn, cho can vào... *quer quelqu'un dans une tion*, **làm cho** ai **vương-vấn** lòng đơn-cáo.

implorer v. a. : nài-xin, van

impoli, e adj., n. : bất lịch-sự phép, thô-tục.

impolitesse n. f. : sự vô-phép mất phép lịch-sư.

impolitique adj. : không phép trị nước; nghịch chánh; không thuận việc *Mesure impolitique*, phép **nghịch chánh-pháp.**

impondérable adj. : không (nhắc) được.

impopulaire adj. : trái ý thi không vừa ý dân. *Loi im laire*, luật ra **không vừa dân-tình.**

importance n. f. : hệ-trọng trọng (trượng). *Affaire de importance*, việc **hệ-trọng** (hết sức). || *Se donner de d'importance*, làm bộ mi người **có quyền-thế (trọng**

important, e adj., n. : (trượng), hệ-trọng. *L'im est de...*, **cái trọng nhứt**

importation n. f. : nhập cảng hàng vào (tới, đến), nhập *Marchandises d'importation* **nhập-tải** (cảng *ou* **chở tới**)

importer v. a. : đem của ngoại-cuốc tới xứ nào

importer v. impers. : trọng *Il importe que...*, **cần trọng là...** *Peu importe*, **khó chi, không hề gì.**

importun, e adj., n. : trái thì (mùa); bất-tiện.

importuner v. a. : làm bất-tiện; làm cực (rối) cho...

importunité n. f. : sự bất-tiện, sự chẳng nhằm thì.

imposant, e adj. : cả-thể, làm cho kinh (sợ). *Figure imposante*, mặt-mũi **oai-nghi**. *Cérémonie imposante*, lễ-phép **nghiêm-trang**. *Forces imposantes*, (sức **cả-thể**); binh **mạnh**, binh **đông**.

imposé adj., n. : kẻ mắc (bị) thuế. *Les plus imposés*, kẻ mắc **thuế nặng** hơn hết.

imposer v. a. : để lên trên, đặt lên; gang, đánh thuế; bắt, buộc phải...; làm cho kinh cho sợ; vô khuôn bản in. *Imposer les mains*, **giơ** tay **lên** (mà phong, mà làm phép). || *Imposer une province*, **gang** thuế cho cả một tỉnh. || *Imposer des conditions*, **đặt** đều-lệ phải giữ.

imposition n. f. : sự giơ tay lên trên...; thuế; sự vô khuôn in.

impossibilité n. f. : sự chẳng có lẽ đặng; sự không làm-sao được.

impossible adj. : không có lẽ (được), không sao... được. *Il lui est impossible de se taire*, **không** sao cho nó nín **được**.

imposteur n. m. : kẻ gian-dối.

impôt n. m. : thuế.

impotence n. f. : sự yếu sức (thế); sự chẳng có quờn (quyền).

impotent, e adj., n. : (chẳng có sức) bất cụ, c., tàng-tật, c.

impraticable adj. : không-có làm được. *Chemin impraticable*, đường **không thể đi được**.

imprécation n. f. : sự rủa, lời rủa.

imprégner v. a. : làm cho thấm vỏ; làm cho mắc phải.

imprenable adj. : không thể bắt được; không đánh mà lấy được.

imprescriptible adj : không tranh (giành) được. *Droits imprescriptibles*, phép **không lẽ ai giành (tranh) được**.

impression n. f. : sự in (ấn vào); sự cảm-động. *L'impression d'un cachet*, **sự đóng** con-dấu (ấn, triện). *L'impression d'un livre*, **sự in** sách || *Ressentir une vive impression*, **cảm-động** lắm.

impressionnable adj. : hay cảm-động.

impressionner v. a. : làm cho cảm-động (trong lòng, hoặc lo, sợ, hoặc lấy làm lạ, hoặc ưa hoặc ghét...).

imprévoyance n. f. : sự không quan-phòng (nghĩ trước); sự ơ-hờ

imprévoyant, e adj. : (không xa trông (xem), bất-cẩn, ơ-hờ, không hay lo trước.

imprévu, e adj. : không dè (ngờ); thình-lình.

imprimé n. m. : đồ (giấy) in.

imprimer v. a. : in; đóng; thích. *Imprimer une étoffe*, **in** vải bông. || *Imprimer la crainte, le respect*, **làm cho** sợ, cho kính

Caractères d'imprimerie

imprimerie n. f. : nhà in; bản in

imprimeur n. m. : thợ in sách (chữ); kẻ đứng máy in.

improbable adj. : phỏng thì (âu-là) không-có thật (chắc); không có lẽ có.

improbité n. f. : sự gian-tà, sự càn-giỡ.

improductif, ive adj. : không hay trổ-sanh (sinh). *Terre improductive*, đất **không hay sinh-sản.**

impromptu adj. : lập-tức, tức-tốc, tức-thì; thơ làm liền không nghĩ trước.

impropre adj. : không-có chánh (chính); chẳng xứng (vừa). *Un mot impropre*, tiếng **không chính** (không xứng).

improprement adv. : cách chẳng chánh (xứng, vừa).

improuver v. a. . không ưng, không chịu; bất đi.

improvisation n. f. : sự làm liền (thơ, phú); thơ, phú làm liền.

improviser v. a., n. : làm tức-thì (thơ, phú); vụt ra làm (không nghĩ trước) (xuất khẩu thành thơ).

improviste (à l') loc. adv. : thình-lình; bất-kì. *Survenir à l'improviste*, xảy đâu..., xảy tới thình-lình.

imprudemment adv. : cách hớ-hênh lơ-đễnh; cách vụng tính.

imprudence n. f. : sự vô-ý; sự nhẹ dạ (không khôn, quê, vụng).

imprudent, e adj., n. : vô-ý, vô tình, sơ-ý, vụng tính.

impubère adj. : chưa tới tuổi nên cưới vợ lấy chồng.

impudence n. f. : sự chai-đá (lầy-lụa, chẳng biết xấu); mặt (mày) đc.

impudent, e adj., n. : trây-trúa, trơ-tráo, lầy-lụa, chai-đá (mặt dày mày dạn), chẳng hay biết hổ-thẹn.

impudicité n. f. : tính mê dâm-dục; lòng mê sắc-dục.

impudique adj., n. : mê dâm-dục (sắc-dục); lẳng-lơ; dơ-dáy, trắc-nết. *Paroles impudiques*, **lời ho tình** (tục-tĩu).

impuissant, e adj. : yếu sức (bắ lực, c.), yếu thế; không-có quyền thế.

impulsion n. f. : (sự đụn, xô, đẩy sự xui-giục, sức đẩy xô; tinh mánh, ý tư-tà.

impunément adv. : cách khỏi-phạ (quở, trách); cách vô-can, vô-tội.

impuni, e adj. : khỏi phạt.

impunité n. f. : sự khỏi hình-phạ sự khỏi can, khỏi tội (không quở-phạt). *L'impunité rend hard* **sự khỏi quở-phạt** làm cho ra dạn dĩ (cả lòng, cả gan).

impur, e adj. : không ròng; dơ dáy (ô-uế, ố-gỉ...). *Mœurs impures*, nết **xấu**, phong-tục (thói phép) **không chánh.**

impureté n. f. : sự chẳng (không ròng; sự ô-uế, sự dơ-dáy. *L'impureté de l'or*, sự vàng **không được ròng**. *Vivre dans l'impureté* ăn-ở **bậy (bầy-hầy, nhớp-nhúa).**

imputable adj. : có lẽ kể được; đáng kể cho..., đáng chấp.

imputer v. a. : đổ cho...; kể cho..., tính, kể vào sổ...

inabordable adj. : không tới được; khó ghé vào được. *Côte inabordable*, bãi **khó ghé vào**. *Ministre inabordable*, quan thượng-thơ bộ **khó vô (vào) lắm**, *ou* **không ai tới lui được.**

inacceptable adj. : không chịu (lãnh) được; không nên chịu lấy.

inaccessible adj. : tới không được, ghé vô không đặng; **hiểm-hóc.** *Inaccessible à la pitié*, **không lẽ** thương-xót **được.**

naccoutumé, e adj. : không quen; chưa từng (lạ).

nachevé, e adj. : chưa xong (rồi); dở-dang, lương-khương, lở-dở. *Statue inachevée*, tượng làm (tạc chưa rồi (xong).

nactif, ive adj. : (không hay làm) dở, ở-nhưng; lừ-nhừ, lơ-lửng.

naction n. f. : sự chẳng hay làm, sự ở-nhưng.

nadmissible adj. : không lẽ chịu lấy được; không cho nhập... rớt, không đỗ (đậu), không lấy được. *Proposition inadmissible*, lời **không lẽ chịu được**; đều nói **không nghe theo** (phục) **được**.

nadmission n. f. : sự không cho nhập..., không lấy cho được.

nadvertance n. f. : sự vô-ý (bất-ý); việc làm vô ý, sự bất-cẩn.

naliénable adj. : không có bán đi được; không được phép bán; chẳng nên bán. *Les biens des mineurs sont inaliénables*, của những đứa trẻ chưa thành nhơn thì là của **chẳng nên bán** *ou* **không lẽ mà bán đi được**.

naltérable adj. : không đổi ra khác được; không pha-trộn được; chẳng hay phai. || *Amitié inaltérable*, nghĩa **chẳng hay dời-đổi**, nghĩa **keo-sơn**.

namissibilité n. f. : sự chẳng hay mất đi được

namovibilité n. f. : sự không cất đi được; sự vĩnh (mãn) nhứt đại.

namovible adj. : không tự-ý cất chức đi được; mãn đại; vĩnh-viễn. *Juge inamovible*, quan án-sát **không tự-ý** ai **cất chức đi được**.

nanimé, e adj. : không có sự sống; vô tri vô giác.

nanité n. f. : (sự trống hổng, rỗng không) sự phù-vân, sự vô-ích.

nanition n. f. : sự lả đói; sự đói lủi (sự yếu bởi thất thường, ăn không đủ).

naperçu, e adj. : không ngó-thấy, không ai thấy; lẹn.

napplicable adj. : không dùng được. *Loi inapplicable*, luật **không dùng được, không bắt giữ được, không thi-hành được**.

nappliqué, e adj. : không có ý-chỉ, không có dùng.

nappréciable adj. : chẳng lường (độ) được; không kể cho cùng. *Bienfait inappréciable*, ơn **kể không cùng**.

napte adj. : bất-tài, dở, càn-giỡ. *Personne inapte aux affaires*, người **bất-tài, không kham** việc.

narticulé, e adj. : (không có lóng) không phân-biệt, không có rõ ra giọng ra tiếng gì. *Cris inarticulés*, tiếng la **thất thanh** (la **ré, choác**).

nattaquable adj. : đánh (tranh, giành, lấy, cướp) không được. *Fort inattaquable*, đồn **đánh không nổi, lấy không đặng**.

nattendu, e adj. : không trông (chờ, dè, ngờ) trước; thình-lình, bất-kì.

nattentif, ive adj. : vô-ý, bất-ý.

nattention n. f. : sự vô-ý.

nauguration n. f. : sự lấy điềm (lấy hên); lễ khánh-táng.

naugurer v. a. : bói, lấy điềm, coi điềm; khỉ đầu.

ncalculable adj. : không toán (tính) được; không kể (cho) xiết (cùng). *Le nombre des étoiles est incalculable*, số sao trên trời thì **không đếm (kể) xiết được**.

incandescence n. f. : sự cháy cho trắng.

incandescent, e adj. : đỏ như lửa ; cháy ra trắng bạch.

incantation n. f. : sự ếm-chú, sự làm phù-pháp; bùa mê.

incapable adj., n. : (bất-tài) dở, không nổi. *Prince incapable de gouverner*, vua **không có tài** cai-trị **được** (vua trị nước **không xong**).

incapacité n. f. : sự dở, sự bất-tài.

incarcérer v. a. : bỏ tù; cầm ngục, giam tù.

incarnat, e adj. : sắc hồng đào.

incarnation n. f. : sự giáng-sinh.

incarné, e adj. : giáng-sinh, xuống thế, ra đời. || *Démon, diable incarné*, (quỉ ra đời) = người dữ-tợn lắm.

incarner (s') v. pr. : xuống thế (giáng thế, giáng sinh, c.); làm người ra đời (về Đức-Chúa Giê-giu).

incendiaire n., adj. : kẻ đốt nhà ; kẻ quăng lửa; hay làm cho cháy. *Bombe incendiaire*, trái lửa **để mà đốt**. || *Écrit incendiaire*, tờ **xui làm loạn**, tờ **nung chí người-ta**.

incendie n. m. : sự cháy (nhà); hỏa tai, c. hỏa hoạn, c.

incendier v. a. : đốt; làm cho cháy; thiêu.

incertain, e adj., n. m. : không (chẳng) chắc; chưa quyết; không biết chừng, lưỡng-lự. *Quitter le certain pour l'incertain*, bỏ **cái chắc** mà theo cái óp.

incertitude n. f. : sự chẳng chắc (thật); lòng nghi-hoặc; sự không chừng-đổi (khi thế nầy khi thế khác). *Être dans l'incertitude*, không chắc ý, **lưỡng-lự**.

incessamment adv. : tức-thì ; cho kíp (mau) ; liền ; **luôn-luôn**, chẳng khi đừng.

incessant, e adj. : không thôi, không đừng, không ngớt, luôn-luôn, (liên-liên), hoài-hoài. *Soins incessants*, sự lo-lắng **luôn-luôn** (**chẳng khi nào đừng**).

inceste n. m. : tội loạn-luân ; kẻ (phạm *ou* mắc tội) loạn-luân.

incestueux, euse adj., n. : mắc *ou* có tội loạn-luân.

incidemment adv. : cách tình-cờ (bởi xảy ra).

incident n. m. : sự tình-cờ (thình-lình); sự xảy đến (ra).

incident, e adj. : ngã lên trên; xảy ra; tình-cờ (bất-kì, c.). || *Rayon incident*, yếng sáng **giọi trên**. || *Proposition incidente*, câu **xen**.

incinérer v. a. : làm cho ra tro, thiêu đốt.

incirconcis, e adj., n. : không-có cắt-bì ; không-có chịu phép cắt-bì.

inciser v. a. : cắt (khắc, thích, xoi, tách).

incisif, ive adj. : (cắt tiện) gắt-gớm. *Dents incisives*, răng cửa, (để mà cắn đồ ăn).

incision n. f. : sự cắt (khắc, thích, xoi, tách...); khía, đàng xoi đàng tách.

inciter v. a. : xui, xui-giục. *Inciter à la révolte*, giục làm loạn, xúi dậy loạn.

incivil, e adj. : vô-phép, bất-lịch-sự, phi-lễ. thô-tục, quê-mùa. *Homme incivil*, người **phi-lễ** (**vô-phép** *ou* **bất-lịch-sự**).

incivilité n. f. : sự (lời) bất-lịch-sự (vô-phép).

inclémence n. f. : sự độc-địa, sự

vô-nhân. || *L'inclémence de la saison*, sự mùa **độc**.

inclément, e adj. : không-có khoan-nhân ; độc-dữ, vô-nhân. || *Ciel inclément*, trời **độc-địa**.

inclinaison n. f. : sự xiêu, sự xiên, sự nghiêng.

inclination n. f. : (sự xiêu theo) ; sự chiu về ; tính-nết (tính-khí). *Inclination vicieuse*, **tính-nết** xấu.

incliner v. a. : cúi, nghiêng xuống. *Incliner la tête*, **nghiêng** (**cúi**, gục) đầu. *Ce mur incline*, vách nầy nó **xiêu**.

inclus, e adj. : (đựng (tích) trong) có trong... *Ci-inclus*, **có trong** đây (nầy).

inclusivement adv. : có trong, kể vào nữa.

incognito adv. : không ai biết ; lén ; ẩn-danh. *Garder l'incognito*, không cho người-ta biết, ẩn danh.

incohérence n. f. : sự không dính, sự bời-rời. *Incohérence des idées*, **sự** ý-tưởng **không có** hạp (ăn) **nhau**.

incolore adj. : không có màu *ou* sắc gì (nào).

incomber v. n. : (nằm trên, dựa trên) ; thuộc về... đổ về cho... *Cette tâche lui incombe*, phận ấy **đổ về cho** người.

incombustible adj. : không cháy được, chẳng hay cháy.

incommensurable adj. : vô ngằn ; không lường được ; không đo (lường) một cách như nhau.

incommode adj. : bất-tiện, khó chịu.

incommodé, e adj. : khó ở, bức-bối, (bực-bội), khó chịu.

incommoder v. a. : khuấy (quấy) rối ; làm cực, làm rầy, làm cho bực-bội khó chịu. *Son rhume l'incommode*, nó ho nó **lấy làm khó chịu** (**cực**).

incommodité n. f. : sự bất-tiện ; sự khó ở ; chứng, tật.

incommutabilité n. f. : sự không đổi (sang) cho chủ khác được.

incomparable adj. : không sánh (bì, tày) được.

incomparablement adv. : không bì được (vô song, c.).

incompatibilité n. f. : sự chịu với nhau không-có được, sự chống (chói, chướng, nghịch) nhau.

incompatible adj. : không hạp (chịu) nhau, nghịch (chống) nhau. *Caractères incompatibles*, tính-nết **không hạp nhau** (nghịch nhau, chống nhau...).

incompétence n. f. : sự không có quyền (phép) đủ mà... *ou* sự không có tiện-nghi mà... *L'incompétence d'un tribunal*, **sự** tòa **không có phép mà xử** (**không nhằm** việc tòa xử).

incompétent, e adj. : không có quờn (phép) mà... không có phép tiện-nghi...

incomplet, ète adj. : không trọn (không nguyên, không đầy đủ).

incompréhensible adj. : không hiểu được (hiểu không thấu). *Les voies de Dieu sont incompréhensibles*, đường-nẻo Đức Chúa Trời thì **chẳng có lẽ hiểu-thấu được**.

incompressibilité n. f. : sự không-có bóp (ép) lại được.

inconcevable adj. : không hiểu được.

inconciliable adj. : không thuận (hiệp, hòa) với nhau được. *La*

générosité et l'avarice sont inconciliables, sự rộng-rãi với sự hà-tiện thì là hai sự **không hiệp với nhau được.**

inconduite n. f. : sự ăn-ở không được tử-tế.

incongruité n. f. : sự vô phép; sự sái phép lịch-sự.

inconnu, e adj., n. : không từng biết; lạ, mới; cái chưa-có biết.

inconscient, e adj. : chẳng biết.

inconséquence n. f. : sự sái (quấy, trái), chẳng hạp chẳng phải.

inconséquent, e adj. : (không theo, không hiệp lẽ...); ngôn hành tương phản, c.; ơ-hờ vô-ý trong lời-nói, việc-làm, cách-ở.

inconsidéré, e adj. : vô-ý ; ơ-hờ (không xét trước xét sau).

inconsolable adj. : không an (yên) ủi được.

inconstance n. f. : sự hay th y đổi; sự không bền chí (không vững chí bền lòng), sự không chắc, không vững-bền. *L'inconstance de la fortune*, **sự** số-mạng (vận-hạn) **hay thay-đổi** (đổi-dời); **sự** của-cải **chẳng được bền-vững.**

inconstant, e adj. : (không vững-bền) nhẹ-dạ, hay thay-đổi, không bền chí; (lửng-lơ, không cứ trực).

incontestable adj. : không chối-cải được. *Vérité incontestable*, sự thật **không chối-cải được.**

incontinence n. f. : sự mê dâm-dục; sự huông-tuồng theo tính xác-thịt.

incontinent adv. : tức-thì, lập-tức.

inconvenant, e adj. : phi-lễ, vô-phép; không xứng-đáng.

inconvénient n. m. : sự bất-tiện.

incorporer v. a. : cho vào hội (be, phường, bọn...); nhận lấy...; hiệp (hợp) lại làm một.

incorrect, e adj. : chẳng **sửa ; quấy** (sái) chẳng nhằm (**trúng**).

incorrection n. f. : sự **quấy** (sái); sự chẳng chính (ròng).

incorrigible adj. : **không sửa** lại được; bất-trị. *Enfant incorrigible*, đứa con-nít **bất-trị.**

incorruptible adj. : (**chẳng làm-hư** đi được); thanh-liêm. ***Juge** incorruptible*, quan xử kiện **thanh-liêm** *ou* **liêm-chính** (**không hay** ăn cầu hối-lộ).

incrédule adj. : chẳng tin *ou* **chẳng** hay tin.

increé, e adj. : không **có** thọ sanh (bất thọ sanh, c. *ou* **vô** thỉ vô chung, c.).

incriminer v. a. : bắt tội : **làm tội.** *Incriminer une action*, **bắt tội** cái việc làm.

incroyable adj. : **không tin được,** khó tin ; lạ-lùng, dị-thường.

incrustation n. f. : nghề **cẩn(khảm)** xa-cừ; đồ cẩn (khảm).

incruster v. a. : cẩn **vào, khảm** vào. || *S'incruster* v. pr. : **dính vô...,** khắn vô... đóng vô...

incubation n. f. : (sự nằm **trên**), sự ấp (trứng).

inculpation n. f. : sự đổ **lỗi** (tội) cho...

inculpé, e adj., n. : kẻ bị **cáo**; bị bắt tội.

inculper v. a. : bắt lỗi, **bắt tội.**

inculquer v. a. : (nhận, **nhét vào**); in vào lòng; ghi-tạc **vào lòng.**

inculte adj. : **không trau-chuốt** (điêu-trác) ; hoang-vu. || *Esprit inculte*, trí **ngu-muội** (**không tập-luyện**). *Terrain inculte*, **đất hoang-vu** (**bỏ hoang**).

incurable adj. : **bất-trị; không**

hữa được. *Maladie incurable*, ệnh **bất-trị**.

curie n. f. : sự không lo; sự ơ-ờ.

ursion n. f. : (sự chạy vào); sự án qua đất giặc; sự đi du-hồ.

le n. f. : Thiên-trước, Ấn-độ.

lécence n. f. : sự chẳng xứng.

lécent, e adj. : chẳng xứng; ái phép; trắc nết.

léchiffrable adj. : coi không ra; i không ra; đọc không đi.

écis, e adj. : không quyết-định; ơng-khương, lưỡng-lự. *Victoire lécise*, thắng bại **chưa quyết**.

éclinable adj. : chẳng hay chia ợc (về tiếng kêu-tên).

écrottable adj. : bất-trị (không y (khiến, biểu được). *C'est un mme indécrottable*, nó là người t-trị.

léfini, e adj. : vô-hạn (không-có ừng-đỗi); trổng, bông-lông. *ombre indéfini*, số **vô-hạn** (**không ừng**).

léfiniment adv. : vô-hạn, không ng; mãi-mãi.

léfinissable adj. : không cắt-hĩa ra được. *Trouble indéfissable*, sự rối **không lẽ cắt nghĩa được**.

lélébile adj. : không bôi đi được. *ıcre indélébile*, mực **chẳng hay** ai.

lélicat, e adj. : trái phép, bất h-sự; quê, vụng.

lélicatesse n. f. : sự bất lịch-sự, quê, sự vụng.

lemne adj. : chẳng có (khỏi) iệt-hại. *Sortir indemne d'une faire*, gỡ việc xong **khỏi thiệt-hại**.

demniser v. a. : bồi, bồi-thường; ự (của) bù phần thiệt-hại.

indépendamment adv. : **không hệ-tại**; ngoài (ngoại), trừ ngoại.

indépendant, e adj. : không dính ăn dính thua với..., ngoại.... thong-thả; tự-chủ, c. *Caractère indépendant*, tính **tự-cường**.

indescriptible adj. : không vẽ ra đặng; không kể xiết. *Bonheur indescriptible*, phước **lạ**, phước **không kể xiết**.

indestructible adj. : chẳng có lẽ phá (hủy) đi đặng.

indéterminé, e adj. : vô-hạn; không chừng. *Temps indéterminé*, lâu **không chừng** là bao-lâu.

index n. m. : ngón (tay) trỏ; mục-lục (sách), gương-mục, mào đầu, đề sách; sổ những sách cấm (vì dạy hoặc nghịch hoặc sái phép đạo). || *Livre mis à l'index*, sách **bị cấm**. *Désigner... par l'index*, lấy **ngón** (**tay**) **trỏ** mà chỉ.

indicateur adj., n. : chỉ ra; cái để mà chỉ; sách dẫn đường (chỉ đường chỉ nẻo).

indication n. f. : sự chỉ; dấu (chỉ).

indicible adj. : chỉ ra được, tỏ ra đặng (=tỏ-tường, rõ-ràng). *Joie indicible*, sự vui **tỏ-tường**.

indiction n. f. : sự định ngày công-luận. *Bulle d'indiction*, tờ (sắc) đức giáo-tông **định ngày hội công-luận**.

indienne n. f. : vải bông (nguyên bên Thiên-trước bày ra mà làm trước).

indifféremment adv. : càn-ngang, chẳng kì, bất-luận; lơ-láo, lơ-lửng, dửng-dưng. *Recevoir indifféremment*, rước đãi **cách lơ-láo** (**bơ-thờ**).

indifférent, e adj. : lơ-láo, dửng-dưng; (coi cũng như nhau) không

lấy làm hơn; ngang-ngửa, càn-ngang. *Cela m'est indifférent*, mặc kệ, **chẳng lo**. *Homme indifférent*, người **tỉnh-tuồng** (**dửng-dưng**).

indifférentisme n. m. : điệu (cách, thói) **tỉnh-tuồng** lơ-là, dửng-dừng-dưng.

indigence n. f. : sự thiếu-thốn; sự nghèo-đói.

indigène adj., n. : bổn-địa, bổn-quốc (= bản-cuốc, T.); sinh ra tại chỗ ấy (đất ấy). *Plante indigène*, cây **bổn-địa** (**sinh tại xứ**).

indigent, e adj., n. : thốn-thiếu, nghèo-đói.

indigeste adj. : ít tiêu (khó tiêu); lộn-lạo bậy-bạ.

indigestion n. f. : (sự ăn không tiêu); trúng thực; ách (ích) bụng; sự không tiêu thực.

indignation n. f. : sự giận; sự lấy làm khó chịu.

indigne adj. : chẳng đáng; không **xứng-đáng**. *Indigne de vivre*, **không đáng** sống. *Communion indigne*, sự chịu **lễ chẳng nên**.

indignement adv. : cách **chẳng xứng-đáng**, cách giận-dữ.

indigner v. a. : làm cho tức giận; làm cho lấy làm khó chịu (tức mình, bực mình, giận-ghét).

indignité n. f. : sự độc-dữ, sự xấu-xa; sự sỉ-hổ (sỉ-nhục) sự nhục. *On lui a fait mille indignités*, họ làm cho nó trăm ngàn **cái nhục**.

Indigotier

indigo n. m. : chàm; sắc xanh chàm.

indigotier n. m. : cây chàm.

indiquer v. a. : chỉ (chỉ-trỏ m. d.) ra; tỏ ra. *Indiquer le chemin à...* **chỉ đường**. *Indiquer la cause*, **tỏ cái**...

indirect, e adj. : (không) quanh (quanh-quẹo m. c.). *Chemin indirect*, đường **quanh**. *Contributions indirectes*, **thuế ngạch**.

indirectement adv. : (không) quanh, quẹo. *Parler indirectement de...* nói **xa-xa gần-gần**...

indiscipliné, e adj. : buông-lung, không giữ luật-phép.

indiscret, ète adj. : trống-trải, vô phép, quê, vụng. *Mot indiscret*, tiếng **lỡ lời** (**lậu**).

indiscrétion n. f. : sự vô-ý.

indispensable adj. : cần (cần không-có không được). *Chose indispensable*, việc bổn-phận **phải làm** (không bỏ được). *Meuble indispensable*, đồ **cần nhà có**).

indisposer v. a. : làm cho ... làm cho bất-bình (nghịch, ưa...).

indisposition n. f. : sự khó nghịch (không ưa) bất-bình.

indissolubilité n. f. : sự tháo ra được.

indissoluble adj. : không (mở, gỡ) ra được, không ra được; bền-chặt, ... *Attachement indissoluble*, **bền-chặt** (**keo-sơn**).

indissolublement adv. : bền-chặt, chẳng gỡ ra.

indistinctement adv. : không biệt (rõ-ràng); càn-ngang, hết cả; bất-kì, bất luận. *Parler indistinctement*, nói ...

individu n. m. : người (lẻ), đứa. *Trois individus*, ... (**đứa**).

lividualité n. f. : cái phân-li ra ıông-có được ; cái riêng ra iệt ra).

lividuel, elle adj. : từ người; ; cái (món...) ; thuộc về một gười một, một cái một. *Liberté ıdividuelle*, sự thong-thả **riêng ỗi một người.**

dividuellement adv. : từ người, r... riêng ra

divis, e adj. : không có chia ra; ım một. *Succession indivise*, gia- ı **chung không-có chia ra.**

divisible adj. : không chia ra ược. *Les atomes sont indivisibles*, ột trần-ai không-có **phân-chia a được.**

-dix-huit n. m. : sách in mỗi ập xấp lại là 18 lá ra 36 trương.

ıdocile adj. : không dạy được, hó dạy, khó biểu. *Enfant indo- ile*, con-nít **khó ăn khó dạy.**

ıdocilité n. f. : sự khó dạy (khó iều).

ıdolence n. f. : sự trễ-nải; sự ười, T. ; sự vô-lự.

ıdolent, e adj. : (đoạ, c.) trễ, lười, ıhác, làm-biếng, bơ thờ.

ıdomptable adj. : bất-trị, ngỗ- ıghịch. *Caractère indomptable*, ính (tánh) **bất-trị.**

ıdompté, e adj. : (không thuần); không sửa-trị được.

n-douze n. m. : hình sách in nguyên một tờ xếp làm 12 lá ra 24 trương làm một xấp.

ndu, e adj. : không phải, không phải phép; sái, quấy, bậy ; không nên. *Rentrer à une heure indue*, về **sái giờ.**

indubitable adj. : không lẽ hồ- nghi; chắc-thật.

induction n. f. : (sự đem vào); lý lấy việc nọ mà đệm cho việc kia.

induire v. a. : (đem vào) dắc vào; đệm lý; kết, (câu-kết). *Induire en erreur*, (dắc vô sự lầm) **làm cho lầm-lỗi.**

indulgence n. f. : sự dong (duông) thứ; phép ân-xá. *Indulgence plénière*, phép **đại-xá.**

indulgent, e adj. : hay dong-thứ.

indûment adv. : không nhằm phép; sái phép; chẳng nên.

industrie n. f. : sự khéo-léo, sự hay, sự giỏi nghề, tài-nghề, tài-năng; phép. *Exercer une industrie*, làm **nghề.** || *Avoir de l'industrie*, có **tài-năng.**

industriel, elle adj. : thuộc về nghề-nghiệp, tài-năng. *Produits industriels*, của (đồ) **nghề** làm ra.

industrieux, euse adj. : có tài- nghề; khéo (giỏi). *Homme industrieux*, người **có tài-nghề.**

inébranlable adj. : không rúng được; không hay nao-núng; vững-chắc. *Courage inébranlable*, gan **đá** lòng **vàng**, gan-dạ **vững chắc.**

inédit, e adj. : chưa hề có in ra (cho thiên-hạ coi).

ineffable adj. : không nói được (không lấy lời mà kể cho xiết được).

ineffaçable adj. : không bôi đi được; chẳng hay mất (phai) đi đặng. *Souvenir ineffaçable*, sự nhớ **luôn không quên đi đặng.**

inefficace adj. : không hay ; không thần-hiệu ; vô-lực, vô-ích. *Remède inefficace*, thuốc **không hay (dỡ).** *Moyen inefficace*, phương- thế **chẳng ra gì (vô-ích).**

inefficacité n. f. : sự không có sức

mà... sự vô-ích, sự không có hiệu-nghiệm.

inégal, e, aux adj. : chẳng bằng; không đều ; so-le ; gập-ghềnh. *Terrain inégal,* đất **không bằng** (gồ-ghề, T.) = hê-hủng.

inégalement adv. : không đều; không-có bằng ; lộp-xộp, so-le.

inégalité n. f. : sự không bằng; sự không-có đều nhau. *Inégalité du pouls,* sự mạch nhảy **không-có đều**. *Inégalité de condition,* **sự khác** phận **nhau**.

inéligible adj. : không chọn được; không bàu (cử, đặt) được ; không có phép (lẽ) cho người-ta bàu-cử được).

inéluctable adj. : không thế cự (cượng) lại được ; tránh không khỏi. *Malheur inéluctable,* sự rủi (dữ) **không tránh được**.

inénarrable adj. : chẳng kể lại được; kể không xiết.

inepte adj. : bất-tài ; vô-duyên vô-dùng.

ineptie n. f. : sự vô-duyên; chuyện thàm (bậy, quấy-quá) ; sự dại-dột.

inépuisable adj. : múc không hết ; vô-tận, c. vô-cùng. *Bonté inépuisable,* lòng-lành **vô-cùng**.

inerte adj. : bất-tài, dốt, ngu ; lờ-đờ (mặt-nạc, lò-cò, T.).

inertie n. f. : sự bất-tài, sự vụng-về (dốt-nát) ; sự yếu (không có sức).

inespéré, e adj. : không trông; thình-lình.

inestimable adj. : (không đánh giá được); vô-giá. *Trésor inestimable,* của **vô-giá**.

inévitable adj. : không tránh (lánh) được; chắc. *Danger inévitable,* sự hiểm-nghèo **không tránh khỏi được**.

inévitablement adv. : chắc-chắn; không trật, không sai.

inexact, e adj. : không chín-chắn, chẳng thật chừng ; sái, lầm, quấy (không nhằm không trúng). *Calcul inexact,* sự tính **sái** (lộn, quấy...)

inexactitude n. f. : sự chẳng chắc (không chừng-đỗi) ; sự sái, sự sa (không nhằm (trúng).

inexcusable adj. : không chữa mình được. *Faute inexcusable,* lỗ **không chữa được**.

inexécutable adj. : không làm ra được; không thi-hành được. *Projet inexécutable,* việc tính **không có-thể làm được**.

inexécution n. f. : sự chẳng làm theo (chẳng tuân-cứ).

inexigible adj. : không đòi được.

inexorable adj. : không nài-xin được; công-thẳng.

inexpérience n. f. : sự không từng, sự chẳng-có từng-trải.

inexpérimenté, e adj. : chẳng (chưa) từng.

inexplicable adj. : không cắt (giải) nghĩa được; mắt; kì-cục.

inexploré, e adj. : chưa có dò (do, thám, xét, thăm...).

inexprimable adj. : không nói ra được; kể khôn xiết, nói khôn cùng. *Joie inexprimable,* sự vui **khôn kể xiết**.

inexpugnable adj. : (không đánh-phá (hãm-lấy) được) kiên-cố, chắc, bền ; hiểm (khó lấy được). *Fort inexpugnable,* đồn chắc, thành chắc lũy bền.

inextinguible adj. : không hay tắt. *Rire inextinguible,* cười dai.

inextricable adj. : (chẳng ai nhò

được); không thể gỡ được; rối.

nfaillibilité n. f. : sự chẳng sai-lầm được; sự chắc (thật). *L'infaillibilité de l'Église*, sự Hội-thánh chẳng có lẽ mà sai-lầm được.

nfaillible adj. : chẳng sai-lầm được; chắc-thật.

nfailliblement adv. : chẳng sai; chắc cứng, không trật.

nfamant, e adj. : làm hư danh mất tiếng; sỉ-hổ. *Peine infamante*, hình-phạt sỉ-hổ (làm cho mất tiếng).

nfâme adj. : xấu-hổ, sỉ-nhục *ou* sỉ-hổ hư-hèn.

nfamie n. f. : sự ô danh (hư danh, xấu tiếng); sự xấu-hổ; lời sỉ-nhục.

nfanterie n. f. : binh bộ.

nfanticide n. m. : kẻ giết con-trẻ (con-nít mới sinh); tội giết con-trẻ.

nfatigable adj. : không hay mệt; dẻo sức.

nfatuer v. a. : làm cho ra điên (dại); làm cho mê. *Être infatué de soi-même*, mê *ou* ỷ-tận mình quá.

nfécond, e adj. : son-sẻ, đưng, chươn (chẳng hay sinh-sản).

nfect, e adj. : thối (thúi, v.) thây, hôi-hám; bay hơi độc. *Cadavre infect*, thây (xác) đã có hơi (thúi).

nfecter v. a. : làm cho hư; làm cho hôi-thúi.

nfection n. f. : hôi, mùi hôi, mùi thúi.

inférer v. a. : (đem vào) đoán, câu-kết; đệm vào.

inférieur, e adj. : dưới (hạ, c.); thua, sút, kém (hơn). *Rang inférieur*, hàng (lớp, bậc) dưới, hạ phẩm, c.

infériorité n. f. : sự sút, (thua-sút) sự kém.

infernal, e, aux adj. : thuộc về địa-ngục, dữ, độc-dữ, quỉ-tặc. *Tapage infernal*, sự ào-ào om-sòm như trong địa-ngục.

infester v. a : phá; khuấy-khoả.

infidèle adj. : không ngay (bất-trung, c.), chẳng trung-tín; kẻ ngoại đạo (kẻ ngoại). *infidèle à ses promesses*, chẳng giữ lời hứa mình.

infidélité n. f. : sự bất-trung-tín, lòng chẳng ngay-thật. *Commettre une infidélité*, bất-trung; ở chẳng ngay.

infiltration n. f. : sự lóng (lọc, gạn).

infiltrer (s') v. pr. : lọc; nhỉ, chảy; nhập vào, thấu vô.

infime adj. : mạt, hèn-mạt, rốt-hèn.

infini, e adj. : vô-cùng (vô-tận) = chẳng cùng. *À l'infini*, *loc* adv. : không cùng (vô-cùng).

infiniment adv. : vô-cùng, khôn cùng (không cùng). *Infiniment petit*, nhỏ hết-sức.

infinité n. f. : sự không cùng (vô-cùng); uyên-thiên; sự vô-số vô hồi.

infinitif adj., n. : cách trổng (trong tiếng công-cuộc.)

infirme adj., n. : tật-nguyền; kẻ (người) có tật; yếu-ớt, ươn-ẻ.

infirmer v. a. : bác đi; bất đi, làm cho yếu (bớt sức) *Infirmer un acte*, bất *ou* bác tờ đi.

infirmerie n. f. : chỗ nuôi kẻ liệt; nhà-thương.

infirmier, ière n. : kẻ giữ kẻ liệt, kẻ coi việc thuốc-men trong nhà-thương.

infirmité n. f. : tật-nguyền; bệnh-

hoạn; sự yếu-đuối. *L'infirmité humaine*, sự yếu-đuối con người-ta.

inflammable adj. : hay cháy (bừng) lên.

inflammation n. f. : sự cháy lên ngọn; sự đỏ rần, sưng, bầm lên nhứt đau.

inflexible adj. : không hay uốn được; cang-cường, cứng lòng, chẳng hay động lòng (tình).

inflexion n. f. : sự uốn ; sự cúi xuống.

infliger v. a. : gia (hình, phạt). *Infliger une amende*, bắt *ou* phạt vạ.

influence n. f. : (sự chảy vào) quyền (quờn) thế; sức. *Influence du climat sur...*, sự phong-thổ (khí-hậu) nó bắt.

influent, e adj. : có quyền-thế; oai-quyền; được người-ta phục. *Personnage influent*, người người-ta phục-lắm; người oai-quyền.

influer v. n. : đắc thế, có quyền.

in-folio n. m. : cự sách in một tờ giấy lớn xấp hai lại làm bốn trương.

information n. f. : sự hỏi thăm (dọ). *Prendre des informations sur quelqu'un*, hỏi thăm (tra hỏi) về người nào.

informe adj. : chẳng ra hình (dảng) gì; xấu-xa.

informer v. a., n. : báo, cho hay (biết), bảo. *Informer contre quelqu'un*, tra-hỏi về người nào || *S'informer* v. pr. : hỏi thăm (cho biết).

infortune n. f. : sự tai-nạn, tai-vạ, sự khốn-nạn, nạn-ách, sự vô-phước, số giông; sự rủi-ro, bất-vận.

infortuné, e adj., n. : khốn-nạn, vô-phước, mắc-rủi, chẳng may.

infraction n. f. : sự phạm, sự lỗi; sự trái lệ.

infranchissable adj. : chẳng nhảy qua khỏi được.

infructueux, euse adj. : ít trái, không trái; vô-ích bất-lợi. *Champ infructueux*, đất xấu (không sinh trái).

infus, e adj. : (đổ vào...) tự-nhiên, trời phú (thiên-tư, c.).

infusible adj. : không hay chảy ra. *Métal infusible*, món kim thổi không chảy được.

infusion n. f. : sự pha, sự sắc, nấu; nước sắc ra.

ingénier (s') v. pr. : lo mưu, tính thế.

ingénieur n. m. : bác-vật.

ingénieux, euse adj. : có tài (trí) mà...; khôn-khéo, trí-huệ, tinh-tường.

ingénu, e adj., n. : chân-chờ, thật-thà, ngay-thật; kẻ ít-oi thiệt-thà; vai-tuồng con-đòi thề-nữ. *Air ingénu*, bộ thật-thà.

ingérer (s') v. pr. : thày-lay; xen vô.

ingrat, e adj., n. : bạc, bạc-tình, vô-ơn, bất (bội) nghĩa (ngãi), bất-hiếu, chẳng biết ơn; khi-bạc; chẳng vừa ý, chẳng đẹp lòng, vô-duyên; vô ích, chẳng sinh lợi lộc-gì. *Fils ingrat*, con bất-hiếu (bất-ngãi).

ingratitude n. f. : sự [illegible] phụ ơn, vô-ơn, sự kh[illegible] ơn, sự bất-hiếu.

ingrédient n. m. : vị (món trộn).

inguérissable adj. : bất-trị, chữa cho lành không được.

inguinal, e, aux adj. : thuộc về đi (háng, kẽ háng).

gurgiter (s') v. pr. : nuốt, (nich, lộng, ngốn, v. tọng-nạp, T.).

habile adj. : vụng, dở; chẳng có lủ đều mà..., chẳng có phép quyền) mà.... *Inhabile à tester*, chẳng có phép mà trối-phú.

habitable adj. : chẳng ở được.

habité, e adj. : không có ai ở; bỏ hoang, trống.

hérent, e adj. : dính với... hiệp làm một; đồng đeo, đeo-thẹo.

hospitalier, ère adj. : chẳng hay chịu khách; không hay tiếp-đãi. *Peuple inhospitalier*, dân có tính không hay tiếp-đãi.

humain, e adj. : bất-nhân; độc-dữ, hung-ác.

humer v. a. : (lấp đất, vùi đất) chôn (chôn-cất), táng (tống-táng, mai-táng).

imaginable adj. : dị-thường, lạ-lùng, chẳng-có tưởng được.

imitable adj. : không (chẳng) bắt-chước được. *Ouvrage inimitable*, đồ (việc) không có bắt-chước được.

inimitié n. f. : sự nghịch-thù (hiềm-thù); sự bất-bình (bất-thuận).

inintelligible adj. : không lẽ (thể) hiểu được. *Langage inintelligible*, tiếng nói nghe (hiểu) không được.

inique adj. : (không bằng) bất-công, trái phép. *Jugement inique*, lý đoán bất công (trái phép, không công-tảo, không minh-bạch...).

iniquité n. f. : tội-lỗi; sự dữ, sự trái-lẽ, sự gian-ngược.

initial, e, aux adj. : đầu, đầu bài. *Lettres initiales*, chữ đầu, chữ đứng đầu.

initiateur, trice adj., n. : kẻ khỉ đầu; kẻ cho vào.

initiative n. f. : sự bày đầu (khỉ-sự), sự gạy ra trước. *Prendre l'initiative*, khỉ-đầu ra; gạy ra (bày ra) trước hết.

initier v. a. : khỉ đầu; cho nhập; truyền học (nghề, phép) cho...

injecter v. a. : (ném vào) nhét vào, thụt vào mình; tụ máu đỏ lại, rần lên.

injection n. f. : sự thụt vào; nước (thuốc) thụt vào thịt.

injonction n. f. : lời khiến (dạy, biểu).

injure n. f. : (đều trái phép) sự sỉ-nhục (đều nhục, sự xấu-hổ), sự làm nhục; lời nhiếc-nhóc, chưởi-mắng; sự thiệt-hại, sự làm hư-hại. || *Les injures de l'air*, mưa-gió.

injurier v. a. : nói mếch lòng; mắng-nhiếc, nhiếc-nhóc, chưởi-rủa.

injurieux, euse adj. : sỉ-nhục, sỉ-hổ; nhục, nhục-nhã. *Paroles injurieuses*, lời nói sỉ-nhục mất lòng.

injuste adj. : trái phép, trái lẽ, bất-công-bình; oan (oan ức, oan-khúc). *Sentence injuste*, án-xử không-miêng (=minh).

injustement adv. : cách trái phép công-bình; oan.

injustice n. f. : sự trái phép công-bình, sự bất-công-bình; sự trái lẽ, sự oan-khiêng.

inné, e adj. : tự-nhiên có (sạnh nhi hữu chi, c.). *Idées innées*, ý-tưởng tự-nhiên có.

innocemment adv. : vô-tội, vô-tình, ngay-lành.

innocence n. f. : sự vô-tội (sạch-tội), đức thanh-sạch, sự ngay-lành. *Vivre dans l'innocence*, ở thanh-tịnh (sạch-sẻ) ngay-lành.

innocent, e adj., n. : vô-tội, ngay-lành, sạch tội. *Âme innocente*, lòng sạch-sẽ, linh-hồn sạch tội.

innombrable adj. : vô-số, kể chẳng xiết (vô vàn vô số, hằng-hà sa số, c.).

innovation n. f. : sự mới lập (bày) ra ; sự sửa (lập) lại.

innover v. n., a. : lập lại ; sửa lại (tân-lập); bày ra.

inobservation hay-là **inobservance** n. f. : sự chẳng giữ (phép-tắc); sự chẳng tuân (vâng) cứ.

inoccupé, e adj. : chẳng-có mắc việc, rảnh; không-có chiếm-cứ, không-có ở, bỏ hoang.

in-octavo n. m. : cự (cỡ) sách in một tờ nguyên xếp tám thì ra mỗi tập là 16 trương.

inoculer v. a. : chích, trồng (truyền) cho nó sang qua (như trồng trái).

inodore adj. : không-có hơi, chẳng có mùi.

inoffensif, ive adj. : chẳng hại (chẳng vấp), vô-can.

inondation n. f. : lụt, nước lụt, nước tràn (ngập).

inonder v. a. : lụt, tràn, ngập. || *Les Chinois inondent le Tonkin*, người Trung-quốc tràn qua đất Bắc-kì.

inopiné, e adj. : chẳng ngờ, chẳng đè ; thình-lình, tình-cờ, bất-kì. *Bonheur inopiné*, phước tình-cờ (không đè mà đặng).

inopportun, e adj. : trái thì ; bất-tiện.

inopportunité n. f. : sự bất-tiện.

inouï, e adj. : chưa từng nghe ; phi-thường, lạ. *Cruauté inouïe*, sự độc-dữ phi-thường (quá chừng quá đỗi).

in-quarto n. m. : cỡ sách in tờ giấy lớn xếp tư thì ra 8 trương.

inquiet, ète adj. : lo, lo-sợ (lo-lắng).

inquiétant, e adj. : nên (đáng) lo (sợ).

inquiéter v. a. : làm cho lo; khuấy rối; làm rối, phá rầy. *Inquiéter l'ennemi*, phá rầy giặc, (đụng đâu đánh đó).

inquiétude n. f. : sự lo-sợ, sự bối rối (bù-xa bù xít).

inquisiteur n. m. : kẻ tìm-tòi, kẻ tra-xét; lúc-láo. *Regard inquisiteur*, cái ngó lúc-láo.

inquisition n. f. : sự tra-xét, sự tìm-tòi ; phép tra-trị người lấy đạo mà phạt nó.

insaisissable adj. : không bắt được; không xiết nợ được, không-có hiệu (lường) được. *Rente insaisissable*, hoa-lợi không ai xiết mà lấy đi được.

insalubre adj. : độc (khí). *Logement insalubre*, chỗ ở độc (trệ khí).

insalubrité n. f. : sự độc (khí).

insanité n. f. : sự điên, sự dại, cái độc.

insatiable adj. : chẳng hay no.

inscription n. f. : chữ tạc (thích) vô đá; bia, thẻ-đề; bảng, bảng nhạn, tờ quải niêm ; sự đem tên. *Inscription maritime*, sổ (bộ) linh thủy phân ban có việc thì Nhà nước mới đòi.

inscrire v. a. : biên (viết, chép, gài, đem) vô sổ-sách; vẽ hình nào vô trong hình khác. || *Sinscrire* v. pr. : biên tên mình vào sổ; đứng sổ, đứng bộ.

insecte n. m. : côn-trùng, sâu-bọ, loại trùng, loại sâu.

insectivore adj., n. : hay ăn trùng, ăn sâu.

in-seize n. m. : cỡ sách in nguyên

t tờ lớn xếp lại được 16 lá ra rương.

nsé, e adj., n.: dại, điên-cuồng, g-tính ; phi-lý, bậy-bạ không ĩa-lý gì *Discours insensé*, lời bậy-bạ (phi-lý).

nsibilité n. f. : sự không hay (vô tri vô giác); sự chai-đá -trơ.

nsible adj. : chẳng hay (vô , c.), trợ-trơ, chai-đá; không không thấy đặng; ít quá, hơi. *Cœur insensible*, lòng -đá (cứng-cỏi).

nsiblement adv. : dần-dần t khi một chút không thấy ng biết).

parable adj.: chẳng phân-chia phân) ra được; không lìa ra c.

rer v. a. : giắt vào, nhét (xổ, n, tra...) vào, đem vào, thêm *Insérer une clause dans un trai-* tem khoản gì vô trong tờ-giao.

rtion n. f. : sự đem vào; sự t (giắt, đút...) vô.

dieux,euse adj. : có mưu(mưu-chước-móc), binh-bãi, làm u; gian-dối, dối-trá. *Caresses dieuses*, sự mơn-trớn dối-trá.

gne adj. : có tiếng, cả, đại. *on insigne*, gian-giảo có-tiếng.

gne n. m. : dấu, hiệu. *Les gnes de la royauté*, hiệu nhà

gnifiant, e adj. : không chỉ ĩa gì; không nghĩa gì; vô-lối, m-thàm (không ra gì). *Homme gnifiant*, người không ra gì.

nuant, e adj. : hay lẻn (xen)); hay vỗ-về (dỗ-dành).

nuation n. f. : sự đút (xổ) vô; chen (xen) vô; sự vỗ lòng.

insinuer v. a. : xổ (lẻn, lán, đút) vào; làm cho thấm (nhập, thông) vào. || *S'insinuer* v. pr. : lẻn vào, chen vào.

insipide adj. : lạt-lẽo; chẳng-có mùi.

insister v. n.: chăm, mải-miết; cố-tình, nài, nài-xin; cứ. *Insister sur...*, chăm về... cứ một...

insociable adj.: chẳng ở với được, không hạp; chẳng hay quyến-thức; chướng, nghịch (không ai ở với đặng).

insolation n. f. : sự (sái-cản, già-hiệu, c.) phơi nắng; trúng thử; trúng yết.

insolence n. f. : sự xấc-xược; sự kiêu-hãnh.

insolent, e adj., n. : vô-thường; xấc, (xấc-xược), kiêu-hãnh. *L'air insolent*, bộ-tịch xấc.

insolite adj. : vô-thường (phi-thường); không quen; mới, lạ, chưa từng có.

insoluble adj. : chẳng chảy (thau) ra được; chẳng giải được. *Question insoluble*, chuyện (việc, điều, sự) chẳng lẽ giải được.

insolvable adj. : chẳng-có thể trả được (nổi).

insomnie n. f.: (chứng không cho ngủ); chứng bất manh (dạ ngọa bất manh, c,)

insondable adj. : không dò được, khôn dò.

insouciance n. f. : sự không hay lo; sự vô-lự.

insouciant, e adj. : vô-lự, vô-ưu, không hay lo; vô-tình.

insoumis,e adj.: không chịu phục; ngỗ-nghịch. *Peuple insoumis*, dân không chịu phục (nghịch).

insoutenable adj. : chịu không

nổi; cự không lại; giả.

inspecter v. a. : xem (ngó, trông, coi, nom-xem); xem-xét.

inspecteur, trice n. : kẻ khám; thanh-tra, giám-sát; kẻ coi-sóc xem-xét.

inspection n. f. : sự xem-xét; chức thanh-tra (giám-sát); trường-bố. *Obtenir une inspection*, được **chức làm giám-sát.**

inspirateur, trice adj. : hay soi lòng; giục (xúi)

inspiration n. f. : (sự thở vào, hơi thở vô), sự khiến (biểu, bày-biểu, giục lòng); ơn soi-lòng, ơn soi-sáng. *Agir par l'inspiration de...* làm theo... **khiến** (**biểu**) *ou* **giục lòng**. kẻ giục lòng (xúi).

inspirer v. a. : thổi vô (vào)... soi lòng; ngụ ý.

instable adj. : chẳng bền-vững.

installation n. f. : sự đặt-để; sự dọn-dẹp; chỗ đã dọn-dẹp.

installer v. a. : đặt-để; định an chỗ; dọn-dẹp (sửa-soạn).

instance n. f. : sự xin-nài (cố-nài); sự giục (thúc). *Prier avec instance*, xin nài. || *Tribunal de première instance*, toà sơ.

instant n. m. : giây, lát; chúc, chúc xiểu, hồi. *À l'instant*, tức-thì, mới tức-thì. *Dans un instant*, một **chúc**, một **lát** (**hồi**).

instant, e adj. : gắng-vó, cấp, c. khẩn-cấp, c. ân-cần. *Prières instantes*, lời xin **gắng-vó.**

instantané, e adj. : một chúc; nội trong một giây-phút, tức-thì.

instantanément adv. : một chúc; liền, tức-thì.

instar (**à l'**) loc. adv. : như, theo như.

instigateur, trice n. : kẻ xui-g kẻ xúi.

instigation n. f. : sự xui-giục xúi.

instinct n. m. : tính trời phú nhiên (nó bắt phải...). *Par insti* bởi **tính tự-nhiên; tự-nhiên.**

instinctif, ive adj. : bởi tinh nhiên phú.

instinctivement adv. : tự-nh bởi tự-nhiên.

instituer v. a. : lập, lập ra; lên... *Instituer un collège*, trường-học.

institut n. m. : dòng, hội; hội thân; thái-học-viện.

instituteur, trice n. : kẻ lập thầy dạy, giáo-tập.

institution n. f. : sự lập ra; trư học. *Institution d'un héritier* lập tự.

instructeur adj. : kẻ dạy b *Officier instructeur*, quan v binh (dạy lính).

instructif, ive adj. : hay dạy, cho thông-biết.

instruction n. f. : sự dạy-dỗ thông thái; sự tra-án; mạng (sai khiến) (lời dạy biểu dã phải làm thế nào). *Juge d'inst tion*), quan đề-thẩm (quan coi án).

instruire v. a. : dạy (dạy-dỗ); cho hay (biết). *Instruire cause, une affaire*, **tra việc, tra**

instruit, e adj. : kẻ thông-thái học.

instrument n. m. : đồ, đồ l *Instrument de musique*, (đồ nh đờn. *Instrument aratoire*, (đồ c đồ làm ruộng, (cày, cuốc, b trục ..).

insu n. m. : không hay (biết)

insu, tôi không hay (biết).
ordination n. f. : sự không -phục ; sự chẳng vâng lời -lụy ; sự ngỗ-nghịch.
cès n.m.: sự bất-thành không ; không được như ý).
fisance n. f. : sự chẳng đủ ; sự ; sự không đủ sức (ít-oi). *nnaître son insuffisance*, biết mình chẳng đủ.
fisant, e adj.: không đủ; kém. *rriture insuffisante*, đồ-ăn kém ng-có bổ cho mấy).
ffler v. a. : thổi vào (vô).
laire adj., n. : thuộc về cù- kẻ ở cù-lao.
ltant, e adj. : làm sỉ-hổ (sỉ- c). *Paroles insultantes*, lời nói hục; lời mắng-nhiếc.
lte n. f. : sự sỉ-nhục (xấu-hổ) ; khuấy-khỏa, đánh-phá. *Faire lte, une insulte à...* làm sỉ-nhục -hổ) cho ..
lter v. a., n. : làm xấu-hổ (sỉ- c), nhiếc (nhóc), mạn-mạ, ng (nhiếc); khinh-dể, khi, o-báng.
lteur n. m. : kẻ nhiếc-nhóc; hay nhạo-báng.
pportable adj. : chẳng chịu *ou* không chịu đặng.
rmontable adj. : chẳng trèo khỏi được; không vượt ỏi được.
urrection n. f. : sự dậy-giặc; làm loạn.
urrectionnel, elle adj. : mà y-giặc (dấy loạn, làm loạn, nghịch). *Mouvement insurrec- nnel*, rục-rịch làm giặc (làm uy, làm loạn).
act, e adj. : không đá-động đến ới); nguyên, còn nguyên; trọn, vẹn; (toàn, c.). *Réputation intacte*, toàn danh toàn tiếng, trọn tiếng.
intarissable adj. : không hay vựa cạn; chẳng tát ráo đi được.
intégral, e adj. : trọn, nguyên, toàn; c., (toàn-vẹn, m. c.).
intégrant, e adj. : làm cho trọn, cho nguyên. *Partie intégrante*, phần làm cho trọn (cho đầy, cho đủ) *ou* làm cho ra nguyên một cái.
intègre adj. : trọn-vẹn, toàn-hảo; liêm-khiết, thanh-liêm. *Juge intègre*, quan án-sát thanh-liêm.
intégrité n. f. : đức thanh-liêm; sự nguyên, sự trọn (trót, toàn).
intellectuel, elle adj. : thuộc về trí (trí-hiểu, trí-khôn); thiêng-liêng. *Facultés intellectuelles*, tài *ou* trí hiểu, trí-hóa.
intelligence n. f. : trí, trí-khôn, tri-hoá, trí-huệ, trí-hiểu; sự thông-hiểu, sự hiểu-thấu, sự biết, sự từng-biết. *Avoir l'intelligence des affaires*, hiểu việc, lanh việc.
intelligent, e adj. : có trí, khôn ; lanh, minh-mẫn, sáng dạ, sáng ý, tài-trí, tinh-tường.
intelligible adj. : dễ hiểu, hiểu được; dễ nghe ; rõ.
intempérance n. f. : sự vô-độ, sự thái quá (chẳng giữ mực vừa). *Intempérance de langue*, sự buông-tuồng lời nói.
intempérant, e adj. : quá-độ, vô-độ. *Homme intempérant*, người chẳng tiết-kiệm (buông-lung, mê-đắm).
intempérie n. f. : sự chướng-khí, độc khí ; khí trời độc.
intendance n. f. : cuộc quản-đốc. *Intendance militaire*, cuộc quản-đốc binh-lương.

intendant n. m. : quan quản-đốc; kẻ lãnh coi-sóc việc. *Intendant militaire*, quan **quản-đốc** binh-lương, **quản-vận, đốc-vận**

intense adj. : (rán ra, giăng ra); mạnh (hung, lung) già-giệt. *Froid intense*, lạnh (rét) **buốt** (riết).

intensité n. f. : sự mạnh; sức; sự càng ra thêm...

intenter v. a. : đe (đe-loi); giương ra; (đầu, c., thiết, c.). || *Intenter un procès*, đi kiện, kiện (tranh-tụng) **đầu** đơn.

intention n. f. : ý (ý-tứ, ý-chỉ). *L'intention de votre père est que...*, **ý** cha anh là...

intentionné, e adj. : có ý, trí ý. *Mal intentionné*, **có ý** trái.

intercaler v. a. : nhét vào; lót vô giữa.

intercéder v. a. : cầu cho..., xin cho...

intercepter v. a. : (bắt giữa chừng) bắt được (dọc-đường, giữa chừng); chận-bắt; chận, ngăn.

intercesseur n. m. : kẻ cầu (xin) cho..., kẻ bảo-kiết cho..., kẻ bàu-chữa binh-vực.

intercession n. f. : sự cầu-khẩn cho..., sự cầu thay nguyện giúp cho...

interdiction n. f. : sự cấm; sự cách chức.

interdire v. a. : cấm, cách chức; làm cho điến (sẳng, sửng) đi. *Le médecin lui a interdit l'usage du vin*, thầy thuốc **cấm không cho** nó uống rượu nho.

interdit n. m. : sự (đều) cấm-chỉ; sự cách chức. *Jeter l'interdit*, **cách chức đi**. *Lever l'interdit*, cho phục chức lại.

intéressant, e adj. : trọng (trượng) ngổ; có ích. *Nouvelle intéressan* tin **trọng**.

intéressé, e adj. : có phận lợi vì lợi. *Service intéressé*, ơn **vì lợi**.

intéresser v. a. : cho cọng lợi, c vào hùn; làm cho lấy làm trượ

intérêt n. m. : lợi (lợi-lộc). (lãi, T.); sự hay. *Dommages et térêts*, phần bồi-thường. || *toire pleine d'intérêt*, truyện lắm.

intérieur n. m. : phía trong, trong (giữa); tại trong nhà (n cửa). *L'intérieur du corps*, **phía trong** trong mình người *Ministère de l'intérieur*, bộ lại

intérieur, e adj. : ở trong, tr lòng (trung, c.). *Sentiment in rieur*, tình **trong lòng** (**trung** tâ c.).

intérim n. m. : quyền, quyền-nh *Ministre par intérim*, **quyền** ch thượng-thơ.

intérimaire n. m. : kẻ quyền lấy kẻ lãnh quyền-nhíp.

interjection n. f. : (sự ném vào tiếng thở-hơi.

interjeter v. a. : (ném vào giữ vãi ra, xen (chen) vô. || *Interjet appel*, phúc án, kêu lên tòa khá

interligner v. a. : phân khoảng

interlocuteur, trice n. : kẻ n (chuyện) với...

interlocution n. f. : sự nói hò sự tra-trị; án tạm.

interlope adj., n. : tàu đi buôn lậ lênh chênh, không chắc.

interloquer v. a. : bắt phải tr vấn đã; chận, làm nghẹn (sửng sờ).

intermédiaire adj., n. : ở giữa; xe (chêm) vào giữa; mai, mối, mố

nanh, kẻ đàn-hoà. *Servir d'intermédiaire*, làm **mai** (**mối, mồi**); ột.

terminable adj. : không hay vừa ồi (hết); chẳng cùng; dai.

termittent, e adj. : từ cơn, từ ồi ; hở khoảng ra. *Fièvre intermittente*, rét **có cữ** (**phân cữ**).

ternat n. m. : trường nuôi học-rò mà dạy.

ternational, e, aux adj. : bang-iao. *Rapports internationaux*, ghĩa **bang-giao.**

terne adj., n. : ở trong, trong; ọc trò ở trường trong.

terner v. a. : đày, cầm, giam những kẻ xấu, phản-nghịch...) hân-sáp.

nterpellation n. f. : sự hỏi (tra-ấn), lời vấn-cứu (cơ-vấn).

nterpeller v. a. : tra hỏi, cứu-ấn ; cơ-vấn (bắt phải đáp lại, hải đối-nại về sự gì..).

nterpoler v. a. : xen trộn (đều gì ô sách chánh bổn).

nterposer v. a. : đặt vào giữa; en (chen) vô..., can, can-gián. *S'interposer entre deux adversaires*, **can** hai người nghịch nhau.

nterprétation n. f. : sự cắt-nghĩa; sự thông ngôn lại.

nterprète n. m. : thông-sự (thông-ngôn, v.); hành-nhơn. *Corps des interprètes*. hành-nhơn ti, c. *Interprète principal*, đô-sự, c. (thông-phán, v.), chủ-sự.

nterpréter v. a. : cắt-nghĩa; thông-dịch ra. *Interpréter une loi*, **cắt (bàn) nghĩa** luật.

interrègne n. m. : hồi (kì, lúc) **không** vua trị (hoặc từ vua băng **cho tới** vua kế-vị lên ngôi; hoặc khi Nước đặt (tôn) chưa được vua).

interrogation n. f. : sự hỏi. *Point d'interrogation*, dấu **hỏi.**

interrogatoire n. m. : lời tra, lời khai, tờ khai.

interroger v. a. : hỏi, tra, cật-vấn, c. || *Interroger la nature*, **xét** lấy trong nhơn vật. || *Interroger l'histoire*, **tra** trong truyện.

interrompre v. a. : (bẻ giữa), dứt ngang, (quấy nhũng, T.), chụp nói... chận ngang; bỏ dở; làm cho đứt khúc.

interruption n. f. : sự bỏ dở; sự đứt khúc ra. *Sans interruption*, liên-liên, không **hở khoảng.**

intersection n. f. : (sự cắt giữa) chỗ hai đường đụng đầu cắt tréo nhau, chỗ ăn ngang qua.

interstice n. m. : kẽ, quãng giữa; khoảng.

intervalle n. m. : khoảng (quãng, T.). || *Par intervalles* loc. adv. : từ **khoảng**, từ **hồi (lúc).**

intervenir v. n. : nhập vào; binh-vực, giúp lời, dùng thế mà giúp.

intervention n. f. : sự bàu-chữa (binh-vực); sự giúp lời.

intervertir v. a. : lật, (trở, xốc, xáo), lộn đi.

intestat adj. : không có trối. *Mourir intestat*, chết **chẳng-có trối-phú sự gì.** *Héritier ab intestat*, con người **chết chẳng-có trối.**

intestin n. m. : ruột, tạng-phủ.

intestin, e adj. : trong, ở trong (nội, c.). *Guerres intestines*, giặc **nội, nội loạn.**

intime adj. : trong, rốt trong, rốt lòng; (thâm, c.). *Ami intime*, bạn **thiết**, tri-âm.

intimement n. m. : trong, trong

lòng; chí thiết, chí-tình. *Intimement persuadé*, tin, **chắc-chắn vững-vàng** (**hết lòng**).

intimer v. a. : rao, truyền. *Intimer un ordre*, **truyền** lệnh.

intimidation n. f. : sự nhát, sự nộ, sự làm cho sợ.

intimider v. a. : nhát, (làm cho sợ) nộ.

intimité n. f. : nghĩa thiết; tình thâm.

intituler v. a. : đặt nhãn (đề, hiệu) sách.

intolérable adj. : không lẽ chịu đặng; khó chịu, chịu không nổi; quá sức, không ai chịu được.

intolérance n. f. : sự (tính) chẳng hay chịu (nhịn).

intolérant, e adj., n. : kẻ chẳng hay (chịu) nhịn.

intonation n. f. : giọng, cung (xướng lên). *Varier ses intonations*, **đổi giọng to giọng nhỏ.**

intraduisible adj. : chẳng lẽ dịch ra được; dịch ra không được.

intraitable adj. : bất-trị; nói không nghe.

in-trente-deux n. m. : cự sách in một tờ ra 32 lá thì là 64 trương làm một xấp.

intrépide adj. : chẳng hay sợ, dạn, dạn-dĩ; chẳm-hẳm, chắc gan, sấn-sướt.

intrépidité n. f : sự chẳng hay sợ, sự dạn-dĩ.

intrigue n. f. : chước-móc, mưu-thế; sự gian-lận.

intriguer v. a., n. : làm rối; làm cho nghĩ đến... *Cela m'intrigue*, cái ấy **làm cho tôi ra lục-tặc.** || *Intriguer continuellement*, **làm chước mãi, gian-dối luôn-luôn; làm quỉ-quái hoài.**

intrinsèque adj. : trong, bề trong; chánh(chính). *Valeur intrinsèque*, giá **trong, chính sức, thật giá...**

introduction n. f. : sự đem vô (vào); dẫn.

introduire v. a. : đem (đam) vào (vô); đút vô, nhét vô; thò...vào. *Introduire une mode*, **bày thói** (tục).

introniser v. a. : đặt lên ngai, tôn lên (vua-chúa, giáo-tông, giám-mục).

intuition n. f. : sự xem (ngó) vào; sự thấy tỏ, sự biết rõ.

inusable adj. : không hư (mòn) được.

inusité, e adj. : không hay dùng, không thường dùng; lạ, không quen.

inutile adj. : vô-ích, vô-dụng.

inutilité n. f. : sự vô-ích, sự bá-thàm bá-láp, sự chẳng ra gì.

invalide adj., n. : bất cụ, c.; kẻ tật-tàng; yếu-ớt, non sức; không được phép, không ra gì, bất-thành. || *Acte invalide*, **tờ làm không được.** || *Mariage invalide*, hôn-thú **bất-thành.**

invalider v. a. : bác đi, bất đi, phi đi. *Invalider un testament*, **bất** tờ trối (chúc-ngôn, chúc-từ) **đi.**

invariable adj. : không hay đổi ra khác; bất dịch, bất-biến, c.

invasion n. f. : sự xông vào, sự ào tới; sự tới mà chiếm-cứ (chiếm-đoat). *L'invasion de la poste*, **sự** người-ta **ào tới trạm** (nhà-thơ).

invectiver v. a. : mắng-nhiếc.

inventaire n. m. : sổ biên gia-tài; sổ tổng-cọng lại.

inventer v. a. : bày ra, bày-đặt

bày đầu ra, gặp-được. *Inventer une machine*, bày **máy**.

nventeur, trice n. : kẻ bày ra; (lập ra); kẻ tìm được.

nventif, ive adj. : hay bày ra; hay tìm-kiếm mà làm ra. *Esprit inventif*, trí **hay bày ra**.

nventorier v. a. : biên sổ, tổng cọng đồ-đạc của-cải... lại biên **ra**.

nverse adj. : trái, không thuận (lộn trái, trở ngược) ngược đời. *Faire l'inverse*, làm **trái đi (trẹo, nghịch, ngược)**.

nversion n. f. : sự đặt ngược (lời nói, câu nói).

nvestigation n. f. : sự tìm-tòi, sự kiếm-tìm.

investir v. a. : (mặt áo cho...) mặt cho... che-phủ; vây. *Investir une ville*, **vây** thành.

investiture n. f. : (sự mặc vào) phong cho. *Demander l'investiture*, cầu **phong**...

invétéré, e adj. : (đã ra cũ) đã thâm niên, đã lâu đời. *Mal invétéré*, bệnh **hậu**, **cố** bệnh, bệnh **cơ**.

invincible adj. : không thắng được. *Argument invincible*, lý **không cự được**.

inviolable adj. : không phạm được; chẳng-có lẽ phạm đến, chẳng nên (khá) phạm. *Serment inviolable*, lời thề **chẳng nên phạm**.

invisible adj. : chẳng thấy được.

invitation n. f. : sự mời; tờ mời, tiếng mời. *Billet d'invitation*, thiệp **mời** (= **tờ** mời).

invité, e n. : kẻ có mời.

inviter v. a. : mời; (mời-mọc), **khuyên-mời**, **quến-dụ**, **dỗ**.

invocation n. f. : sự kêu đến, sự cầu cùng, sự khấn-vái.

involontaire adj. : trái-ý; chẳng có-ý; vô-tâm, vô-tình.

invoquer v. a. : kêu đến, vái (vái-van); cầu-khẩn kêu-xin. *Invoquer un témoignage*, **trưng** chứng **ra**, **phân** chứng (bua).

invraisemblable adj. : chẳng có tựa thật) không-có dễ tin; chẳng có lẽ thật.

irascible adj. : hay giận, hay hờn mát; nóng-tính, bồn-tính hay bẳn-hẳn. *Caractère irascible*, tánh **hay giận**, tánh **nóng**.

iris n. m. : mống, cầu-vồng; sắc con-mắt; loại ngải có bông lớn tốt và thơm.

Iris

ironie n. f. : sự nói lẩy (nói lối, nói kiểu, nói xước).

ironique adj. : lẩy (lẩy-đương). *Discours ironique*, tiếng nói **lẩy**.

irradier v. n. : chói ra, loà **ra**, chói-loà.

irraisonnable adj. : phi-lý, vô-lý, trái lẽ; vô linh-tính (như thú như vật)

irréalisable adj. : không làm nên được.

irréconciliable adj. : không huề được; không thuận hoà lại được.

irrécusable adj. : chẳng từ-chối được. *Témoignage irrécusable*, chứng **rõ-ràng** (**chắc**).

irréflexion n. f. : sự chẳng suy-nghĩ (xét đi xét lại).

irréfragable adj. : không từ-chối (chạy-chối) được. *Autorité irréfragable*, quyền **không ai chối-cãi được**.

irréfutable adj. : chẳng bắt được; chẳng bắt lẽ được.

irrégulier, ère adj. : bất-nhứt, không đều; chẳng theo luật chung.

irréligieux, euse adj. : vô-đạo, nghịch đạo. *Homme irréligieux*, người **vô đạo**.

irréligion n. f. : sự không có đạo; sự vô-đạo, sự nghịch đạo.

irrémédiable adj. : không phương cứu được; vô phương khả cứu, bất-trị, c.

irrémissible adj. : chẳng tha được.

irréparable adj. : chẳng đền (bồi, sửa) lại đặng, không chữa được. *Perte irréparable*, lỗ **không đập lại được**.

irréprochable adj. : không trách được, không chỗ trách.

irrésistible adj. : không chống-trả (cự) lại được. *Éloquence irrésistible*, khoa ngôn-ngữ **nói không lại miệng**.

irrésolu, e adj. : không quyết (định, lòng).

irrespectueux, se adj. : vô-phép, không cung-kính. *Propos irrespectueux*, lời nói **vô-phép**.

irresponsable adj. : chẳng phải mắc trách-cứ; khỏi can, khỏi vương-vấn.

irrévérence n. f. : sự chẳng cung-kính; sự khi-bạc, sự dể-ngươi.

irrévocable adj. : không còn kêu (đòi, sửa) lại nữa được. *Donation irrévocable*, của cho **không có lẽ lấy (đòi) lại được** (của cho đứt *ou* dứt).

irrigateur n. m. : cái bình tưới.

irriguer v. a. : tưới, khai mương xẻ rãnh cho nước vô, **tát nước** mà tưới.

irritable adj. : hay giận, **hay chấp**, cộc-cằn (cọc-cùn, T.), **khêu** (gây, trêu, chọc) giận. *Caractère irritable*, tính **hay nóng-giận**.

irritation n. f. : sự khêu gan, sự chọc giận ra. *L'irritation des esprits*, sự lòng-trí **nổi nóng phừng-phừng**.

irrité, e adj. : quạu, nổi **nóng** (xung). *Les flots irrités*, sóng **lung** (hung, dữ).

irriter v. a. : chọc giận, khêu gan; giục, thúc; đình-bãi, phi đi. *Irriter les désirs*, giục lòng ước-ao.

irruption n. f. : sự xông vào.

islamisme n. m. : đạo Mahomet, đạo Hồi-hồi.

isocèle adj. : bằng hai góc. *Triangle isocèle*, hình ba góc **đứng** (thẳng).

isolé, e adj. : biệt riêng ra.

isolement n. m. : sự ở riêng một-mình; sự để riêng ra.

isoler v. a. : biệt ra, chia ra, **để** riêng ra, bắt ở biệt ra.

israélite adj., n. : dân Judêu (dân Isarael).

issu, e adj. : ra bởi dòng... **sinh** ra bởi...

issue n. f. : đường (ngõ, ngã) **ra**; sự ra mối, ra việc.

Isthme

isthme n. m. : rẻo đất thắt cổ-bồng; cổ-bồng, eo đất.

italique adj., n. : thuộc về nước Italie; chữ in **xiên-xiên**.

item adv., n. : cũng-vậy; mà lại... nữa, sau nữa.

itinéraire n. m. : đường (lộ-trình, c.), toan đi; sách *ou* nhựt-trình chỉ đường-nẻo đi. *L'itinéraire de Huế en Cochinchine*, nhựt-trình từ Huế vô Đồng-nai (Nam-kỳ).

ivoire n. m. : ngà (ngà-voi). *Objet d'ivoire*, đồ bằng ngà.

ivoirier n. m. : thợ ngà, thợ làm đồ ngà.

ivraie n. f. : cỏ xấu mọc trong lúa mì (lúa miến).

Ivraie

ivre adj. : say, (say-sưa, say-mê). || *Ivre de joie*, say vui. || *Ivre d'orgueil*, mê tính kiêu-ngạo.

ivresse n. f. : sự say sưa, (say rượu).

ivrogne, esse adj., n. : hay say, hay say-sưa.

ivrognerie n. f. : chứng hay say.

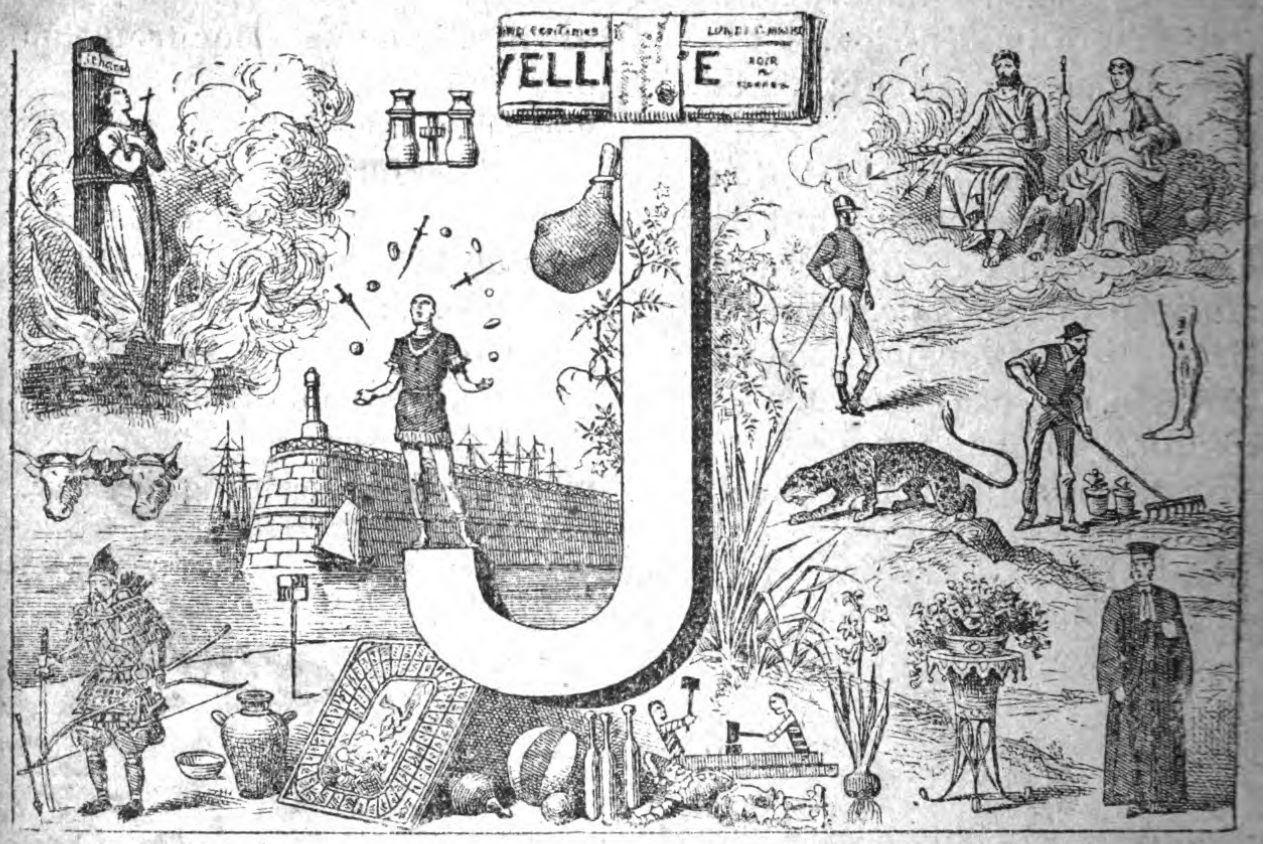

jaboter v. n. : nói luôn-luôn ; nói xàm nói xụa.

jacasser v. n. : kêu (la) choác (về ác-là, quạ...).

jacinthe n. f. : dạ-hương-lan (cây..., hoa...).

Jacinthe

jactance n. f. : sự khoe-khoang; sự phô-trương, sự làm phách *ou* đánh phách.

jaculatoire adj. : phóng (buông, ném). || *Oraison jaculatoire*, kinh vắn ; lời nguyện thầm vắn-tắt một hai lời.

jade n. m. : ngọc-thạch.

jadis adv. : khi trước ; đã lâu.

jaillir v. n. : văng ra, bắn ra, phun ra.

jaillissement n. m. : sự phun ra (bắn ra, văng ra).

jais hay-là **jayet** n. m. : huyền. *Noir comme du jais*, đen lánh như huyền.

jalon n. m. : cây bông-tiêu (nêu) (cắm mà nhắm cho ngay).

Jalons

jalonner v. n., a. : cắm (cặm) bông (hoa) tiêu.

jalouser v. a. : ganh ; ghen (ganh-gổ, ghen-tương).

jalousie n. f. : sự (chứng) ganh-gổ ; sự ghen-tương (tật-đố, c.).

jaloux, se adj. : ganh (ganh-gổ) ; ghen (ghen-tương), phân-bì ; ham, mê, muốn. *Une femme jalouse*, đờn bà ghen.

jamais adv. : chẳng hề... khi nào (*ou* bao-giờ). || *À jamais, pour jamais*, loc. adv. : đời-đời, luôn-luôn, hoài-hoài.

jambage n. m. : nét dọc chữ, sổ (chữ) ; cột hay-là vách xây để gác đà.

jambe n. f. : ống chơn. || *Jouer des jambes* hay-là *prendre ses jambes à son cou*, (vắt cẳng lên cổ) = chạy

miết dài, chạy riết, chạy bốn cẳng.

jambon n. m. : thịt đùi (thịt vai) muối (heo nhà hay-là heo rừng).

janvier n. m. : (tên tháng giêng Tây); tháng giêng (chánh ngoạt, c.).

japper v. n. : sủa vuâu-vuâu, la quoẳng-quoẳng.

jaquette n. f. : áo mặc tới đầu gối; áo con-nít mặc. *Enfant à la jaquette*, con-nít còn mặc áo **jaquette**.

jardin n. m. : vườn (viên, c.).

jardinage n. m. : nghề làm vườn (lập vườn).

jardiner v. n. : làm vườn, lập vườn.

jardinier, ère n. f. : kẻ làm vườn (lão bô, c.).

jargon n. m. : tiếng nói sái (bậy-bạ) nghe không hiểu.

jarre n. f. : lu, mái, lơn, tỉn... (để đựng nước).

Jarre

jarret n. m. : nhượng chơn; kheo, T. (sau đầu gối).

jarretière n. f. : dây cột tất (vớ).

jars n. m. : (con) ngỗng đực.

jaser v. n. : nói, hay nói; nói liu-lo (như két, sảnh, sáo, cưởng...).

Jasmin

jaseur, se n. : kẻ hay nói.

jasmin n. m. : hoa lài.

jaspe n. m. : ngọc bích (bích ngọc, thanh-bích, c.).

jatte n. f. : tô, bát chơn tượng, chậu.

Jatte

jattée n. f. : một tô, một bát, một chậu.

jauge n. f. : lòng giạ (vuông, đấu; tô, ghè, vò). *Ce boisseau n'a pas la jauge*, giạ nầy non *ou* không đúng lệ.

jaugeage n. m. : sự đo trường hoành thâm hạ thuyền; thuế thuyền (tàu).

jauger v. a. : đo thùng-bộng; đo tàu (thuyền).

jaugeur n. m. : kẻ đo thuyền mà đánh thuế.

jaunâtre adj. : vàng-vàng.

jaune adj. : vàng (hoàng *ou* huỳnh c.); sắc (màu) vàng. *Fièvre jaune* bệnh (chứng) rét bủng, huỳnh đãn c., (làm cho vàng da).

jaunir v. a., n. : nhuộm (sắc, màu mùi) vàng; vàng ra.

jaunissant, e adj. : vàng ra. *Les blés jaunissants*, lúa đỏ, lúa vàng gié.

jaunisse n. f. : bệnh hoàng-đảm bệnh huỳnh-đãn.

javeler v. a. : gặt xuống (bỏ bó đó chưa bó).

javelle n. f. : lúa gặt xuống nằm đó chưa bó lại; bó dây nho.

javelot n. m. : lao, đọc, lao-phóng

Javelots

je pron. pers. : tôi, tao; min, qua đây....

jéhovah n. m : Đức-Chúa-Trời Chúa (tiếng hêbrêu).

jérémiade n. f. : sự than-van nan trách.

jésuite n. m. : thầy dòng Đức chúa Giê-giu (dòng tên, T.).

Jésus-Christ n. pr. : Giê-giu Khi rixitô; (tên Chúa cứu thế).

jet n. m. : sự bắn ra (văng ra) chồi, tược, nảy mụt ra. *Jet d'eau* nước trong ống bắn ra. *Jet*

lumière, sáng **bừng ra** ; lửa **bắn ra** (**bắn lửa ra**).

jetée n. f. : đá đổ dọc theo cửa biển để mà ngăn nước, hay-là đá đổ đường cho dễ đi.

jeter v. a. : bỏ..., đi; quăng, ném, liệng, phóng, thảy, gạt, hất... *Jeter une pierre*, **ném** (**quăng, liệng**) đá. *Les vents nous jetèrent sur un écueil*, gió nó **bạt** (**tấp**) ta **vô lố** (rạn). || *Se jeter* v. pr. : trấn vào, gieo mình. *La Saône se jette dans le Rhône*, sông Saône **đổ** qua sông Rhône.

jeton n. m. : thẻ ngà hoặc đồng thau..., tròn-tròn mà giẹp để đặt vỉ làm dấu ; vỉ.

jeu n. m. : sự chơi (trò chơi). *Jeux de hasard*, cờ-bạc, bài-bạc. || *Mettre quelqu'un en jeu*, làm cho ai **vương-vấn**. *Jouer gros jeu*, đánh lớn, đặt lớn.

jeudi n. m. : ngày thứ năm (trong tuần lễ).

jeun (**à**) loc. adv. : bụng đói (bụng trống, bụng không).

jeune adj. : trẻ, trẻ tuổi ; còn nhỏ, đương-thì, đang xuân-xanh ; còn khờ. || *Il sera donc toujours jeune ?* nó **khờ** hoài (luôn) đi hay sao ?

jeûne n. m. : sự ăn chay ; sự kiêng ăn.

jeûner v.n. : ăn chay, (ăn bữa).

jeunesse n. f. : con-trẻ, tuổi trẻ, tuổi xanh.

joaillier, ère n. : thợ bạc ; kẻ buôn-bán đồ nữ-trang.

jockey n. m. : đứa đánh xe hay-là ngồi đàng sau xe ; kẻ cỡi ngựa đua.

jocko n. m. : con dã-nhân.

jocrisse n. m. : kẻ khờ (thiệt-thà, ít-oi) : đứa đày-tớ khờ và dở.

Jockeys

joie n. f. : sự vui, sự vui-mầng. *Feu de joie*, đèn lửa thắp ngày lễ (đám, hội).

joindre v. a., n. : nối (kết, chắp, tiếp...) : hiệp (hợp) lại. *Joindre les deux bouts*, **nối** hai đầu (quanh giáp vòng). *Joindre l'intérêt au capital*, **gia** lời (lợi) vào vốn. *Ces fenêtres ne joignent pas bien*, **mấy** cái cửa sổ nầy nó không-có **khít**.

joint n. m. : lắt-léo (chỗ hai đầu xương tiếp nhau) ; kháp-xương ; (đàng hai viên đá viên gạch **xây** cách nhau) ; kẽ, đàng hở. *Remplir les joints avec du mortier*, lấy hồ mà nhét **kẽ** đá (**kẹ gạch**). || *Trouver le joint*, thấy **léo**, **biết** được **cái léo** (**cái mẹo**).

jointure n. f. : lắt-léo, kháp xương.

joli, e adj. : xinh, tốt, ngộ ; **cái** xinh, cái ngộ.

joliment adv. : tốt, lịch-sự, tử-tế ; lắm, lắm-lắm.

jonc n. m. : lác ; mây (hèo), kháp-xương.

jonchée n. f. : hoa, cỏ, lá... **rãi** ngoài đường ngày lễ lớn.

joncher v. a. : rãi ra, vãi ra. *Jon-*

cher la terre de fleurs, vãi (rãi) hoa đầy đất.

jonction n. f. : sự giáp (tiếp, nối...) lại với nhau. *La jonction de deux armées*, sự hai đạo binh kéo giáp lại với nhau.

jongleur n. m. : kẻ làm trò, múa bông.

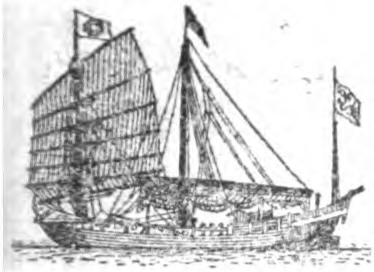

Jonque

Jongleur

jonque n. f. : tàu chệch ; ghe, thuyền ; ghe bầu.

joue n. f. : má. *Joues roses*, má hồng. *Mettre en joue*, rường súng.

jouer v. n. : chơi ; đánh, kéo (đờn) ; chơi (đánh) cờ-bạc. *Jouer du violon*, đánh đờn (kéo đờn) cò. || *Ce ressort joue bien*, cái máy nầy nó chạy tốt. || *Jouer de malheur*, rủi, (không xong (nên) việc). || *Se jouer* v. pr. : chơi, giỡn. || *Se jouer de quelqu'un*, nhạo, khuấy chơi người nào.

joueur, euse n. : kẻ chơi (giỡn) ; kẻ hay đánh cờ-bạc.

joufflu, e adj. : mập má, bầu má.

joug n. m. : ách ; phận bị làm tôi (phải tùng-phục). *Tenir sous le joug*, bắc phải phục.

A. Joug

jouir v. n. : vui, vui-mầng, hưởng.

jouissance n. f. : sự hưởng, sự ăn (của...) ; sự vui-sướng. *Être privé de toute jouissance*, mất mọi sự vui-sướng.

jour n. m. : ngày (nhựt, c.), bữa, hôm ; sự sáng. || *Se faire jour*, qua ngang (lủng, phủng ra) ; trống. || *Percé à jour*, xoi trống. *Les beaux jours*, ngày xuân ; lúc xuân-xanh.

journal n. m. : nhựt-trình, nhựt-báo. || *Livre-journal*, sổ vảy (biên hàng-hóa vô ra từ ngày một).

journalier, ière adj., n. : từ ngày ; không chắc (tùy theo có ngày) ; kẻ làm mướn (thuê) ngày.

journaliste n. m. : kẻ làm nhựt-trình.

journée n. f. : một ngày, trót (cả) ngày ; tiền mướn ngày ; công làm ngày.

journellement adv. : mỗi ngày (bữa), ngày ngày, ngày nào ngày nấy.

joute n. f. : hai người cỡi ngựa cầm giáo đánh với nhau ; bơi, đua ghe.

Joute sur l'eau

jouter v. n. : cự ; tranh, đua ; thi tài.

jouteur n. m. : kẻ cự ; kẻ tranh-đấu.

jouvenceau n. m. : con-trẻ ; con trai mới lớn lên.

joviale, e adj. : vui.

joyau n. m. : đồ nữ-trang ; đồ kín, đồ quí, đồ báu. *Les joyaux de la couronne*, báu Nước.

joyeux, se adj. : vui, vui-mầng, vui-vẻ.

jubilation n. f. : sự vui-mầng; hỉ-hoan; tiếng reo-mầng.
jubilé n. m.: toàn-xá.
jucher v. n : (về gà, chim) đậu cây (nhành) cao mà ngủ; ở từng cao.
juchoir n. m.: chỗ gà đậu ngủ.
judaïsme n. m.: đạo Judêu.
judicature n. f.: phận, chức quan án-sát.
judiciaire adj. : thuộc về phép đoán-xử. *Débats judiciaires*, sự đối-nại cãi-lẫy **về việc đoán-xử.**
judicieux, se adj. : có trí-xét; trí. *Auteur judicieux*, kẻ làm sách **có trí-xét** (giỏi hay).
juge n. m. : quan xét (án-sát, c.); kẻ xử-đoán (phân-xử); quan xử việc *ou* xử kiện; thẩm-phán, thẩm-án, c. *Juge de paix*, quan thẩm-án xử việc tạp-tụng.
jugement n. m. : sự (trí) xét; ý-tưởng; án, lý-đoán. *Avoir le jugement droit*, có **trí xét** ngay-thẳng. *Jugement dernier*, **ngày phán-xét** chung.
juger v. a. : xử; xử-đoán; xét, nghĩ; tưởng, ngờ. *Juger une affaire*, **xử** việc. *Mal juger quelqu'un*, **xét (nghĩ)** trái về người nào.
juillet n. m. : tháng bảy (tây).
juin n. m.: tháng sáu (tây).
juiverie n. f. : hàng phố người Judêu ở.
jujube n. f. : trái (quả) hồng-táo.
jujubier n. m. : cây hồng-táo, cây táo.
jumeau, elle adj., n.: sinh đôi, đẻ sinh đôi; con sinh đôi.
jumelles n. f. pl. : ống dòm đôi.
jument n. f. : ngựa cái.

Jujubier

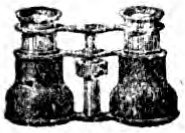
Jumelles

jupe n. f. : váy (đờn bà); **củn.**
Jupiter n. : (tên bụt **Jupiter** là chánh ngọc-hoàng kẻ **ngoại tây**); tên sao Mộc-tinh.
jupon n. m.: váy, bùng-rền (đờn-bà mặc).
juré n. m.: kẻ thuộc viên hội-đồng.
jurement n. m.: sự thề vặt.
jurer v. a.: thề, thề-thốt. *Jurer continuellement*, **thề-thốt** luôn-luôn, hay **thề** vặt.
jureur n. m.: kẻ hay thề.
juridiction n. f. : quyền, quyền cai; hạt, địa-hạt.
juridique adj. : cứ luật, chiếu theo luật.
juridiquement adv. : theo phép luật, chiếu luật-lệ.
jurisconsulte n. m. : kẻ thông lý-luật.
jurisprudence n. f. : lý-luật, phép-luật.
juriste n. f.: kẻ làm sách về lẽ-luật.
juron n. m.: lời thề; sự thề-thốt; cách thề; tiếng chưởi thề.
jury n. m. : hội-đồng. *Le jury de l'exposition universelle*, hội-đồng đấu xảo chung.
jus n. m.: nước, mật, mủ. *Jus de citron*, **nước** chanh. *Jus de fleur*, **mật** hoa.
jusant n. m.: nước ròng.
jusque hay-là **jusques** prép.: cho đến... cho tới...
juste adj.: công-bình (bằng), công-thẳng; phải, phải lẽ, trúng (nhằm); vừa. *Prince juste*, vua **công-thẳng.** *Pensée juste*, ý-tưởng **nhằm (trúng, phải).** || *Au juste*, loc. adv.: **cho chắc, cho vừa.**
justesse n. f.: sự trúng (nhằm); sự vừa-vặn. *Justesse d'une expres-*

ion, sự tiếng nói trúng (phải) hẳm...

stice n. f. : phép công-bình, lẽ ông-chính; sự ngay chính, đạo-ghĩa; phép; phép xử-đoán.

sticiable adj., n. : kẻ có phép được xử; có lẽ chữa được.

stificatif, ive adj. : để mà chữa, mà làm chứng. *Pièces justificatives*, những lời để mà làm chứng.

stification n. f. : sự chữa mình; sự làm chứng, sự làm cho ra lý (lẽ). *La justification d'un fait*, sự làm chứng cái việc (chuyện).

justifier v. a. : chữa, chữa lẽ, giồi lỗi. *Justifier un acte*, làm chứng cho rõ việc (chuyện).

juteux, se adj. : có nhiều nước (nhựa, mật, mủ).

juvénile adj. : thuộc về con-trẻ (còn nhỏ, nhỏ tuổi, xuân-xanh...). *Ardeur juvénile*, sự hăng kẻ còn trẻ-tuổi.

juxtaposé, e adj. : để một bên, để kề (kế)...

juxtaposition n. f. : sự ở kế một bên.

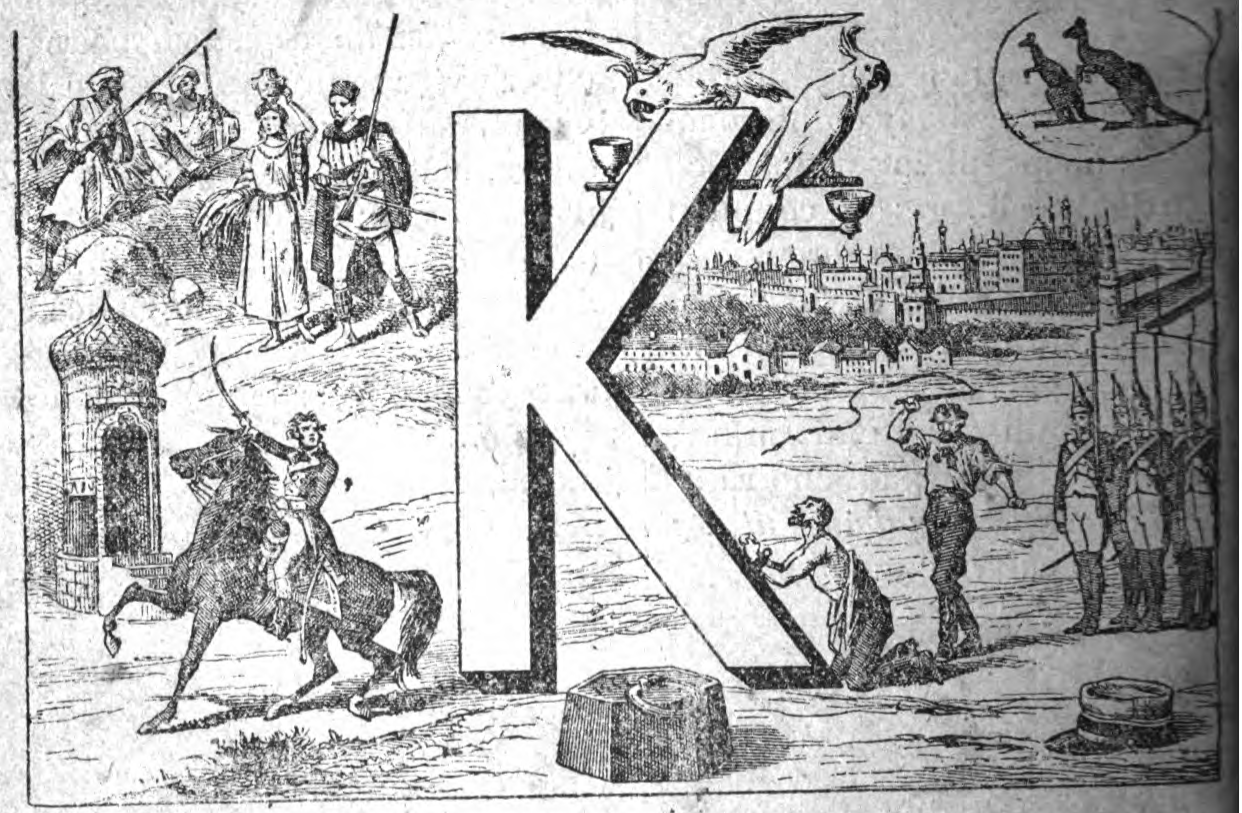

k, n. m.: chữ thứ mười một trong bản chữ cái.

kakatoès hay-là **cacatois** n. m.: thứ con kéc trắng lông, đen mỏ.

kaolin n. m.: tên thứ đất sét để làm đồ sành đồ sứ.

képi n. m.: mũ (có cái da cứng che trước trán).

Képi: 1, En 1830; 2, En 1860; 3, (Mou), en 1905; 4, (Rigide), en 1905.

kermès n. m.: nhứt phẩm hường (hồng).

kermesse n. f.: chợ phiên một năm có một kì nhóm có làm hội.

kilo ngàn, một ngàn; một kilô (60 kilos = 1 tạ).

kilogramme n. m.: (một ngàn gramme) một kilô noi.

kilolitre n. m.: một ngàn litre ou ve chai lớn.

kilomètre n. m.: chặng đường một ngàn thước tây.

kiosque n. m.: nhà mát.

Kiosque à musique

knout n. m.: đòn (đánh bằng roi da, nước Russie = Ngalatư).

kyrie n. m.: kinh đọc chín lần hồi đầu lễ Misa.

kyrielle n. f.: một đọc dài đền, dai dai ngàn ngàn.

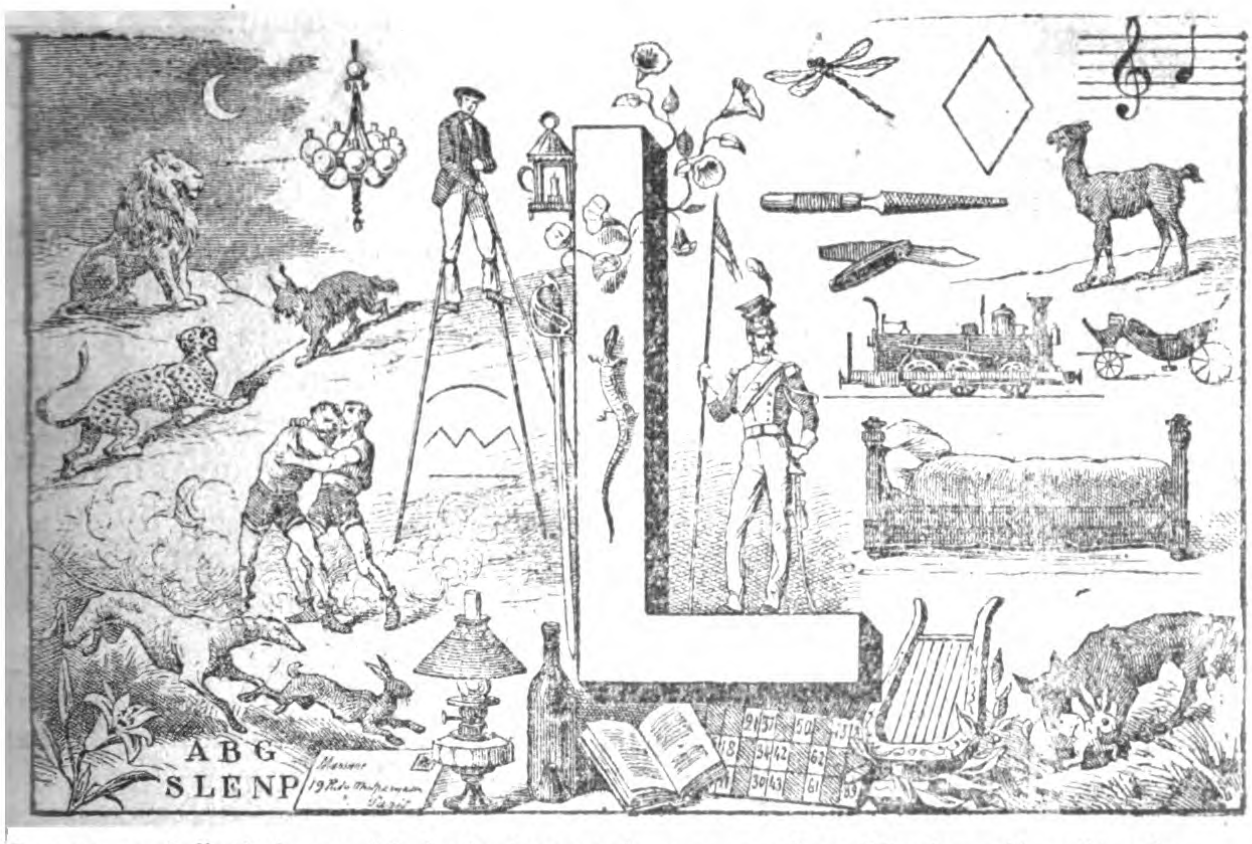

l n. m. : chữ thứ mười hai trong bản chữ cái.

la art. f. s. : cái (về giống cái).

là adv. : đó, đấy. *Je vais là*, tôi đi đó (đấy) *En ce temps-là*, khi (lúc, buổi,) ấy.

labarum n. m. : cây cờ thánh-giá.

labeur n. m. : việc-làm khó-nhọc.

labial, e, aux adj. : mồm-mép; môi. *Lettres labiales*, (chữ **mép**) = chữ đọc **ngoài môi**.

laboratoire n. m. : chỗ riêng để mà thử nghề hóa-học hoặc phải dùng đồ hay-là thuốc nước.

laborieux, se adj. : khó-nhọc, hay làm. *Recherches laborieuses*, sự tìm-kiếm **khó-nhọc**.

labour n. m. : sự cày đất,

labourable adj. : cày được.

labourage n. m. : nghề (sự, cách) cày đất.

labourer v. a. : cày; bừa, đánh (lên) vồng. || *La balle lui a labouré le visage*, nó bị đạn **rạch** mặt nó ra = (đạn đã cày cái mặt nó).

laboureur n. m. : kẻ cày.

labyrinthe n. m. : nơi làm có nhiều ngách lăng-xăng đến đỗi lạc không biết ngỏ ra.

lac n. m. : hồ. *Grand lac*, biển-**hồ**.

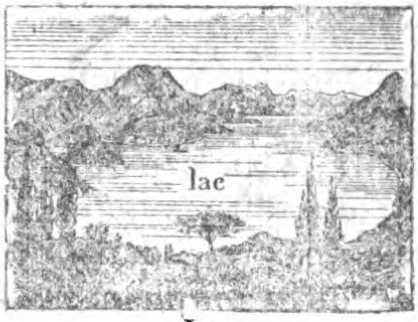

Lac

lacer v. a. : đánh bẫy, đánh vòng.

lacérer v. a. : xé, xé nát.

lacet n. m. : dò, bẫy (lưới-dò, dò-lưới); vòng; dây cột giày, dây luồng rút.

lâche adj. : lỏng (không-có chặt, (riết); nhác, nhát gan, luốc-lác; xấu-hổ; yếu-ớt non-nớt. *Corde, nœud lâche*, dây **lỏng**, mối (nuột) **lỏng**. *C'est un lâche*, nó

là người (đứa) **luốc-lác.**

lâchement adv.: cách biếng-nhác; luốc-lác; cách xấu-hổ. *S'enfuir, se conduire lâchement*, trốn, ở **cách xấu-hổ**, nhác gan.

lâcher v. a.: nới; thả... đi. *Lâcher la ceinture*, **nới** dây lưng.

lâcheté n. f.: sự nhát gan; sự làm biếng. *Faire une lâcheté*, làm **sự xấu-hổ.**

laconique adj.: vắn; gọn (tắt). *Réponse laconique*, sự trả-lời **gọn**, (vắn-tắt).

lacrymal, e, aux adj.: về nước-mắt. *Glande lacrymale*, cục (nơi) ra nước-mắt.

lacs n. m.: vòng (đánh chim, thỏ, chồn...).

lactation n. f.: sự cho con bú (sữa).

lacune n. f.: (lỗ, hang) sự mất, sự đứt khúc văn sách; sự thiếu (cái gì có ích), chỗ (nơi) thiếu.

ladre adj. n.: phung (=phong), mắt tật đơn (bệnh hủi, T.); hà-tiện, rít-róng || *C'est un ladre*, nó là người **hà-tiện.**

ladrerie n. f.: chứng hà-tiện rít-róng.

lady n. f.: bà, bà sang trọng.

lagune n. f.: hồ, bàu, ao.

laïc adj., n.: thứ dân; bổn-đạo (không dự vào phẩm-trật hội-thánh).

laid, e adj.: xấu-xa; xấu dạng. || *Il est laid de mentir*, nói láo là **xấu.**

laideur n. f.: sự xấu (sự xấu-xa). *La laideur du vice*, sự xấu cái nết-xấu.

laie n. f.: heo rừng cái.

lainage n. m.: hàng lông-chiên (nĩ). *Commerce de lainage*, buôn-bán **hàng nĩ (lông-chiên).**

laine n. f.: lông chiên; lông xồm-xàm; tóc quăn.

laïque hay-là **laïc** adj.: n.: dân; bổn-đạo (chẳng có chức thánh).

laisse n. f.: dây cột (dắc) **chó.**

laisser v. a.: (thả) để (lại), bỏ (đi); để lại; để cho, **nấy cho**; bỏ quên; để nhịn lại. *Laisser ses gants*, **bỏ quên** bao tay. *Laisser à penser*, **để cho** mà nghĩ. *Laisser à désirer*, còn **thiếu.**

laisser-aller n. m.: sự bỏ xuôi; sự hay nghe (theo chúng bạn).

laissez-passer n. m.: phái; tờ thông-hành.

lait n. m.: sữa; mủ (cây trái...). *Lait d'amande*, **nước** hạnh-nhân. *Frère, sœur de lait*, anh em chị em **một vú nuôi.**

laitage n. m: sữa cùng các thứ lấy sữa mà làm ra.

laiteux, se adj.: có mủ (trắng như sữa). *Plante laiteuse*, cây **có mủ.**

laiton n. m.: kim-bản, đồng-bạch; (thau chế kẽm).

laitue n. f.: rau diếp.

Laitue

laize n. f.: khổ hàng, khổ vải.

lambeau n. m.: miếng thịt, miếng áo. *Habit en lambeaux*, áo **có tua.**

lambin, e adj., n.: trầm-trọng, chậm-chạp; lười, T., hay chuyền-vẩn.

lambiner v. n.: chuyền-vẩn; làm chậm lụt.

lambris n. m.: lá mái; mái lòng nhà; đồ tô đồ khép (ghép).

lambrisser v. a.: đặt lá mái.

lame n. f.: lưỡi (dao, gươm...); sóng biển. || *Fine lame*, người đánh gươm giỏi.

amentable adj. : đáng than-khóc. *Voix lamentable*, tiếng **đáng thương-xót**.

amentation n. f. : sự than-khóc (sự khóc-than); lời than-van.

amenter (**se**) v. pr. : rên-siếc; than-van, than-thở.

aminer v. a. : đập ra dát, cán ra dát.

aminoir n. m. : cái bàn cán ra dát.

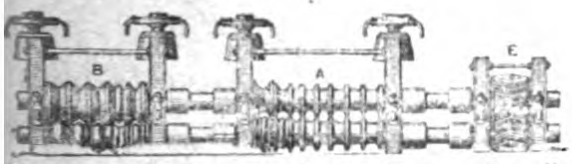

Laminoir : A, cylindres dégrossisseurs ; B, cylindres finissours ; E, engrenage,

ampadaire n. f. : thứ đèn treo có đèn lồng.

lampe n. f. : đèn, thếp đèn ; đèn dầu, đèn có thếp.

Lampion

Lampes : 1, A huile (à modérateur) ; 2, A pétrole; 3, A essence ; 4, A alcool ; 5, A incandescence.

lampion n. m. : thếp đèn.

lamproie n. f. : cá thiết-linh ; thất-linh ngư, c. đồng ngư, c.

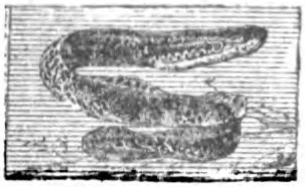

Lamproie

lance n. f. : cây giáo ; sào, sào chống. || *Rompre une lance avec quelqu'un*, cãi-lẫy giành xé với người nào.

lancement n. m. : sự đẩy (xô, bắn..). *Le lancement d'un vaisseau*, sự **đẩy** tàu xuống.

lancéolé, e adj. : có hình nhọn như giáo.

lancer v. a. : bắn ; buông, phóng. *Lancer un cerf*, **đuổi** nai **cho** nó dậy. || *Se lancer*, v. pr. : phóng ; (nhảy tới).

Lancette

lancette n. f. : dao trổng trái, dao chích.

lancier n. m. : lính kị cầm giáo.

landau n. m. : xe trần (có mui dở lên sập xuống).

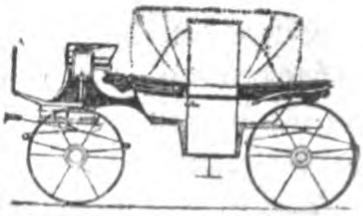

Landau

lande n. f. : miệt đất bỏ hoang-vu.

langage n. m. : tiếng, tiếng nói. *Langage figuré*, **tiếng-nói** bóng-dáng.

lange n. m. : đồ vấn con-nít.

langoureux, se adj. : mỏn, mòn mỏi ; lừ-đừ. *Ton langoureux*, giọng **lừ-nhừ**.

langouste n. f. : thứ tôm biển, tôm hùm.

Langouste

langue n. f. : lưỡi ; tiếng nói. *Langue française, langue anglaise*, **tiếng** phangsa, **tiếng** hồng-mao. || *Langue de vipère*, (lưỡi rắn lục) ; kẻ hay nói hành.

languette n. f. : lưỡi nhỏ. *Languette de hautbois*, **lưỡi** (gà) còi ; giăm kèn.

langueur n. f. : sự rủ-rì, sự mòn-mỏi (lừ-đừ, lừ-nhừ).

languir v. n. : mòn, mòn-mỏi. *Languir dans les fers*, bị tù-rạc trăn-trói mà **mòn, rục** tù.

languissant, e adj. : mòn-mỏi, lừ đừ ; yếu ớt. || *Commerce languissant*, việc buôn bán ế.

lanière n. f. : dây da.

lanterne n. f. : lồng đèn, đèn lồng

Lanterne magique, lồng-đèn coi hình, đèn trò rối, T.

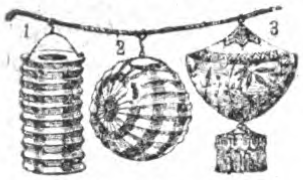

Lanternes :
1, 2. Vénitiennes :
3, Chinoise.

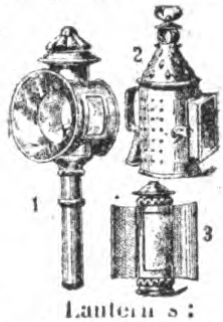

Lanternes :
1, De voiture ;
2, De charrette ;
3, Sourde.

lanterner v. n. : mất công vô-ích.

laper v. n. : liếm (mà uống).

lapidation n. f. : sự ném đá.

lapider v. a. : ném đá (cho chết đi *ou* mà giết đi).

lapin, e n. : thỏ, thỏ bạch, thỏ tàu.

lapis hay-là **lapis-lazuli** n. m. hay-là **lazulite** n. f. : kim-tinh thạch, c.

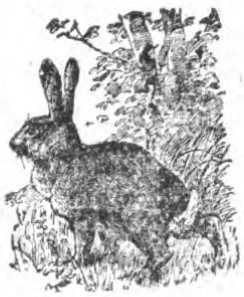

Lapin

laps n. m. : đổi (lâu), hồi, chặp. *Un grand laps de temps*, một hồi lâu; một chặp lâu

lapsus n. m. : sự vấp, sự ngã. *Lapsus linguæ*, sự nói lỡ miệng ; (nói liệu).

laquais n. m. : đầy-tớ theo hầu.

laque n. f. : cánh-kiến. || *Laque du Tonkin*, sơn bắc.

larcin n. m. : sự trộm (ăn-trộm). sự ăn cắp.

lard n. m. : thịt mỡ heo (lợn).

larder v. a. : nhét (lụi) thịt mỡ heo vô (thịt mà nấu); đâm phủng. *Larder de coups d'épée*, lấy gươm mà đâm.

large adj. : rộng, rộng-rãi, *Prendre le large*, ra khơi ; trốn đi. || *Au large*, loc. adv. : rộng, mênh-mông.

largement adv. : cách rộng-rãi ; nhiều, dư-dật.

largesse n. f. : sự (lòng) rộng-rãi.

largeur n. f. : bề rộng, bề ngang.

larguer v. a. : thả lèo, nới lèo.

larme n. f. : nước-mắt (lụy, c.); mủ (trái cây) ; một giọt (một chút); hột (hạt) châu, biển bạc, dòng châu ..., *poét.*). || *Ne m'en versez qu'une larme*, rót cho tôi một giọt mà-thôi.

larmoyer v. n. : đổ (chảy, tuôn, rơi) nước-mắt ra.

larron, onnesse n. : kẻ ăn-trộm, ăn-cắp.

larve n. f. : lốt; vỏ; xác; mặt nạ, mặt mạc. *La chenille est la larve du papillon*, sâu là xác con bướm-bướm hóa.

larynx n. m. : họng; họng nói.

las, lasse adj. : mệt (mệt-mỏi); lao, c., (lao-lực, c.); chán (nhàm . *Être las de la vie*, chán (nhàm) đời.

lascif, ive adj. : mê-đắm, hoa-tình, lẳng-lơ ; hay giục sóng tình. *Tableau lascif*, tranh hoa-tình *ou* tục-tĩu, (hay giục đàng dâm-dục).

lasser v. a., n. : làm cho mệt (mỏi); làm cho cực-lực, làm cho nhàm (chán).

lassitude n. f. : sự mệt (nhọc).

latent, e adj. : kín (ẩn, c.). *Chaleur latente des corps*, nóng ở trong mình (không phát ra ngoài), nội hỏa, nội nhiệt, c.

latéral, e, aux adj. : thuộc về hông. *Porte latérale*, cửa hông.

latin, e adj. : thuộc về xứ Latinh. *Le peuple latin*, dân (người) Latinh. || *Voile latine*, buồm cánh én.

latiniste n. m. : kẻ (người) biết, kẻ nói tiếng Latinh.

latitude n. f. : (bề ngang, bề rộng); bậc cách đàng xích-đạo (từ nam chí bắc); khí-hậu, c. phong-thổ; phép rộng. *Je vous laisse toute*

latitude, tôi cho anh **phép rộng mặc ý.**

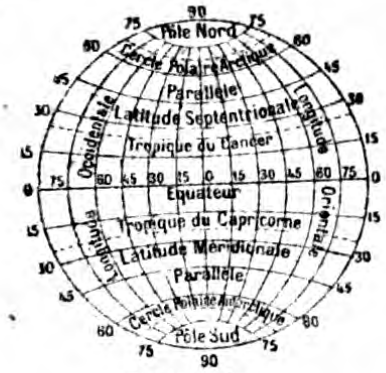

Latitudes

latrie n. f. : sự thờ-phượng (thờ-lạy) đấng chí-tôn (Thiên-Chúa).

latrines n. f. pl. : nhà tiêu, nhà xí (nhà chồ, nhà vĩ, T.); lỗ khanh, lỗ-xí.

latte n. f. : rui, tấm rui.

latter v. a. : đóng (bỏ) rui.

laudanum n. m. : tên thứ thuốc nước có cốt nha-phiến.

lauréat n. m. : kẻ thi đậu (đỗ).

laurier n. m. : cây du-đăng (xanh luôn-luôn, chỉ vinh hoa). *Laurier-rose*, hoa trước đào.

Laurier

lavage n. m : sự rửa; đồ chế nước nhiều quá; sự đãi cho sạch. *Cette soupe n'est qu'un lavage*, canh (cháo) nầy lạt xịch đi (tinh những nước lã).

Lavande

lavande n. f. : cây ải-hương thảo; cam-tòng, c. *Eau de lavande*, rượu chồi.

lavandière n. f. : đàn-bà giặt đồ; tên con chim.

lave n. f. : đồ ở trong lò núi hoả-diệm-sơn cháy văng ra người đi mà nên cứng.

lavement n. m. : (sự rửa); thông-khoan. *Lavement des pieds*, **phép rửa chơn.**

laver v. a. : rửa ; giặt ; tắm. || *Se laver* v. pr. : tắm (tắm-rửa, rửa mình).

lavis n. m. : cách (phép) bỏ nước thuốc.

lavoir n. f. : chỗ giặt, chỗ rửa.

laxatif, ive adj. : hay làm cho lỏng (nới); hay làm cho nhuận trường (hay mở cho hết bón; táo).

layette n. f. : mền, khăn, áo, quần con-nít mới sinh.

lazaret n. m. : chỗ tàu đi xứ khác mà có bệnh thiên-thì (dịch-khí..) về phải đậu đó cho đủ ngày mới được vô cửa lên bờ.

lazzi n. m. : lời giễu hay.

le, la, les art. : cái (tiếng điểm-đầu).

lé n. m. : khổ (bề ngang) vải, lụa, hàng.

lécher v. a. : liếm (liếm-láp) ; làm kĩ, (về nghề vẽ).

leçon n. f. : sự học ; bài học ; bài đọc, bài sách. *Réciter sa leçon*, đọc bài mình học. *Les leçons de l'expérience*, sự từng-trải nó dạy.

lecteur, trice n. : kẻ đọc ; thị độc. *Lecteur du roi*, thị-độc nhà vua.

lecture n. f. : sự đọc, sự coi sách; cái đọc (coi) trong sách. *Lectures édifiantes*, cái mình coi có-ích.

légal, e, aux adj. : theo luật, theo phép, chính phép. *Voie légale*, cách-thế theo luật; (chính phép).

légaliser v. a. : thị-chứng thủ-kí.

légalité n. f. : sự theo (phép), sự nhằm (trúng, phải) phép (luật). *Légalité d'un acte*, sự cái tờ làm nhằm phép.

légat n. m. : khâm-sai (khâm-sứ) Đức Giáo-tông.

légataire n. : kẻ được của trối lại (để lại) cho.

légation n. f. : chức khâm-sứ ; sứ bộ ; nhà sứ, sứ-quán. *Aller à la légation de France*, đi tới **nhà sứ** (**sứ quán**) Phangsa.

légende n. m. : truyện tam sao thất bổn ; chuyện-phong-thần ; hạnh-thánh ; chữ đề trong đồng bài, đồng tiền ; bài cắt-nghĩa.

léger, ère adj. : nhẹ (khinh, c.); (nhẹ-nhàn, nhẹ-nhẽ, m. c). *Terre légère*, đất **xốp** (dễ lật, dễ trở). || *Aliment léger*, đồ-ăn **mau tiêu**.

légèrement adv. : nhẹ, nhẹ-nhẹ. *Agir légèrement*, làm (ở) **nhẹ dạ nhẹ tính**.

légèreté n. f. : sự nhẹ ; sự lẹ. *Légèreté du cerf*, **sự lẹ-làng** con nai. || *Légèreté de caractère*, **sự nhẹ** tính.

légiférer v. n. : ra luật, lập luật ; định lệ.

légion n. f. : đạo, cơ (vệ) quân. *Les légions de César*, cơ hộ-vệ (kỉnh-tất) hoàng-đế César.

législateur, trice n. : kẻ lập (ra, định) luật.

législatif, ive adj. : lập luật, ra luật. *Assemblée législative*, hội-đồng **lập luật**.

législation n. f. : luật-phép, lề-luật ; quốc (cuốc) pháp, c. *Législation française*, **luật-lệ** Phangsa.

légiste n. m. : kẻ thông luật.

légitime adj. : theo luật, theo phép, nhằm lề-lối ; chính, phải phép. *Roi légitime*, vua **chánh-thống**.

légitimement adv. : theo luật ; phải phép.

légitimer v. a. : **nhìn con riêng** ; làm cho ra chính, (**cho ra thật**, cho ra phải (nhằm) luật-lệ phép-tắc) ; chữa cho ra phải.

légitimité n. f. : sự **phải**, sự chính... chính thống (**chánh dòng** vua). *La légitimité d'un droit*, **sự chính** (**phải**) cái phép...

lègs n. m. : của trối lại.

léguer v. a. : trối cho..., trối lại ; để lại. *Léguer ses vertus à ses enfants*, **để** đức lại cho **con-cái**.

légume n. m. : rau, đậu, **ngô-đậu** (các thứ đậu).

lendemain n. m. : bữa **sau** ; **qua** ngày sau.

lent, e adj. : chậm (lụt, chạp) ; rù-rì.

lentement adv. : chậm-chậm, thủng-thỉnh (thẳng).

lenteur n. f. : sự chậm.

Lentilles

Lentille

lentille n. f. : phạn-đậu ; bèo (phù-bình, c.) ; mụt son, nút (nốt, T.) ruồi (mọc trên da), đém, **đám-bớt**. *Lentille de pendule*, **trái đồng-đưa** đồng-hồ.

lentille n. f. : mặt kính **ống dòm**, ống thiên lý, kiến hiển **vi**.

léopard n. m. : con beo (báo-tử, c.).

Léopard

lèpre n. f. : tật phung (phong *ou* đơn) ; bệnh hủi, T.

lépreux, se adj., n. : **mắc** (bị, mang) tật phung ; phung, hủi, T.

léproserie n. f. : **nhà thương** nuôi người **có tật phung**.

lequel, laquelle pr. rel. : cái... nào. *Choisissez lequel vous voudrez,* **cái nào** anh muốn thì anh hãy lựa lấy.

les art., pr. pl. : những cái... ấy.

lèse-magesté n. f. : tội phạm đến vua.

léser v. a. : phạm đến; làm hại.

lésiner v. n. : hay bòn-chen, rít-róng, hay tiện-tặn.

lésinerie n. f. : việc bòn-chen.

lésion n. f. : dấu, vít, dấu đau; sự đau.

lessive n. f : nước tro; (tro rắc rãi trên đồ giặt xối nước nóng (sôi) giặt); đồ giặt; sự giặt bằng nước tro.

lessiver v. a. : giặt bằng nước tro, giội nước tro.

Lessiveuse

lessiveuse n. f. : thùng để nấu nước tro với đồ giặt.

lest n. m. : đồ dằn tàu; đồ dằn.

leste adj. : nhẹ; giỏi, lanh; lẹ. || *Leste en affaires,* **lanh** việc, **giỏi** việc.

lestement adv. : nhẹ-nhẽ; lẹ-làng. *Se conduire lestement,* ăn-ở **cách nhẹ dạ.**

lester v. a. : dằn (tàu, thuyền, ghe).

léthargie n. f. : trầm-mặc; sự mê, sự chết giả; sự lừ-đừ (lừ-nhừ). *Tirer quelqu'un de sa léthargie,* làm cho ai hết **lừ-nhừ** (lười) **đi.**

lettre n. f. : chữ; thơ (thư, T.) tờ. *Lettre de change,* **tờ** giao bạc. *Recevoir une lettre,* được **thơ.**

lettré, e adj. : hay chữ; người chữ-nghĩa; quan văn.

leurre n. m. : mồi; đồ làm mồi mà gạt. *La loterie est un leurre,* sự đánh số (bắt số) là **cái mồi để mà gạt.**

leurrer v. a. : dỗ, quến-dụ (lấy mồi mà nhử). *Il s'est laissé leurrer,* nó mắc chúng **dỗ-dành** (**rủ-ren, rù-quến**).

levain n. m. : men.

levant n. m. : đông; bên mặt-trời mọc; xứ bên đông; phương đông. *Soleil levant,* mặt-trời **mọc.**

levée n. f. : sự dở lên. *La levée du corps,* sự **đi rước** xác. || *Levée de troupes,* **chiêu** binh, **lập** binh. *Levée des impôts,* **sự thâu** thuế.

lever v. a. : dở lên. || *Lever des impôts,* **đánh** thuế; **thâu** thuế. || *Lever le siége d'une ville,* **mở** vây. || *Se lever* v. pr. : đứng dậy, chỗi dậy, dậy. *Le vent se lève,* **nổi** gió, gió **dậy.**

lever n. m. : hồi thức-dậy; sự mọc lên. *L'heure du lever,* giờ **thức-dậy.** || *Au lever du soleil,* hồi mặt-trời **mọc lên.**

levier n. m. : cây bẩn, cây nạy; đòn đỡ đồ nặng lên, đòn xeo.

levis adj. : *Pont-levis,* cầu (một tấm ván) bác (bắc) ngang qua mương, đòn noi, ván noi, đòn giày; niếu kiều.

lèvre n. f. : môi; mép; bìa hoa (bông), bìa dấu-tích.

levûre n. f. : bọt rượu mạch-nha lấy làm men bánh.

lexicographie n. f. : tài kẻ làm sách tự-vị

lexicologie n. f. : phép (sách) cắt-nghĩa tiếng nói; sách giải nghĩa cho rõ tiếng nói.

lexique n. m.. : tự-vị.

leyde n. m. : *Bouteille de leyde,* ve đựng điện-khí.

lézard n. m. : con thằn-lằn; con rắn mối; con kỳ nhông.

Lézards : 1, Gris ; 2, Vert.

lézarde n. f. : đàng nứt trong vách.

lézardé, e adj. : nứt; răn ra.

lézarder (se) v. pr. : nứt ra, xé ra, răn ra (về vách).

liaison n. f. : sự nối, sự hiệp lại với nhau; sự xây đá gạch một câu một bắt (phương); vị bỏ vô canh vô nước thấm cho ngon; sự ngân tiếng đờn tiếng hát; nét chữ dính lại với nhau. || *Liaison d'amitié*, **sự kết** nghĩa.

liane n. f. : dây (như dây cóc... leo theo cây lớn); dây các-đằng.

liarder v. n. : rít-róng, tiện-tặn.

liasse n. f. : bó giấy.

libation n. f. : sự rót rượu giáng thần (mà cúng tế, của giáng thần); sự uống nhiều.

libelle n. m. : (sách nhỏ); bài chê, bài biếm.

libeller v. a. : đặt, làm (tờ-thị văn-bằng). *Libeller un exploit*, **làm tờ, đặt tờ.**

libéra n. m. : lễ hát cho kẻ chết; kinh libéra. *Chanter un libéra*, hát **lễ mồ**, hát **lễ cho kẻ chết.**

libéral, e, aux adj., n. : rộng-rãi (hay cho), quảng-đại, c. thong-thả; kẻ xét rộng; kẻ theo phép quảng-đại. *Idées libérales*, ý **quảng-đại.**

libéralité n. f. : sự (lòng) rộng-rãi; của bố-thí; của thí, của cho. *Faire des libéralités*, **bố-thí rộng-rãi.**

libérateur, trice n. : kẻ cứu (cho khỏi...). *Moïse fut le libérateur des Hébreux*, ông **Môiseu là kẻ cứu** dân Hêbrêu.

libération n. f. : sự rảnh (khỏi) nợ; sự khỏi ở lính; sự cứu-chữa...

libéré adj. : được khỏi; **mãn hạn.** *Forçat libéré*, tù khổ-sai **mãn hạn (được khỏi).**

libérer v. a. : cứu (cho khỏi...). *Libérer qqn de la mort*, **cứu ai cho** khỏi chết || *Se libérer* v. pr. : **rảnh** nợ, gỡ nợ, khỏi (hết) nợ.

liberté n. f. : sự thong-thả (thong-dong), chủ-trương, c. sự mặc ý; phép, phép rộng. *Rendre la liberté à un esclave*, **phóng mọi.**

libertin, e adj., n. : hoang-lung, buông-tuồng, lung-lăng.

libertinage n. m. : sự hoang-đàng, sự lăng-loàn, buông-lung.

libidineux, se adj. : mê dâm.

libraire n. : kẻ in và bán sách.

librairie n. f. : nghề bán sách; phố bán sách.

libre adj. : thong-thả; rảnh-rang; trống (không). *L'homme est né libre*, người-ta sinh ra **có chủ-trương** (thong-thả).

libre-échange n. m. : sự buôn-bán các Nước với nhau thong-thả không ngăn-cấm, không phải thuế-vụ gì.

librement adv. : thong-thả, thảnh-thơi; cách xóng-xả. *Parler librement*, ăn-nói **xóng-xả** (thật-thà).

lice n. f. : trường đua (tràng đua, T.).

licence n. f. : sự thong-thả quá (chẳng giữ phép-tắc); sự buông-tuồng; sự lăng-loàn. *Licence poétique*, **phép chế** trong văn-thi.

licencié n. m. : kẻ đậu cử-nhơn; cử-nhơn.

licencier v. a. : bãi binh.

licencieux, se adj. : buông-tuồng; hoang đàng; lung-lăng. *Conduite licencieuse*, thói (nết) ăn-ở buông tuồng.

lichen n. m. : thạch-hoa (hoa đá); rong rêu, lác, lang-ben, hắc-lào, tật tổ đỉa.

licitation n. f : sự phát mãi.

licite adj. : nên.

liciter v. a. : bán chung, đồng đứng mà bán.

licou hay-là **licol** n. m. : dây cột (chó, ngựa, bò, trâu...).

licteur n. m. : lính (đội đời xưa (Rôma) cầm búa cầm roi đi dẫn mặt quan); lý-hình; xá-nhân, lính bộc-lệ, tiểu-sai.

Licteur

lie n. f. : cặn, cáu (cấn, T.); kẻ rốt-hèn. || *La lie du peuple*, hạng mạt (rốt-hèn) trong dân.

liége n. m. : vỏ cây xốp như cây

Récolte de liège

vông (viên mộc, c.); phao; (cây nhẹ xốp làm nút ve).

lien n. m. : dây buộc; dây trói; xiềng. || *Les liens du sang*, (sự buộc bởi máu)=sự bà con ruột.

lier v. a. : buộc (cột, trói, ràng); gắn; kết; hiệp... *Lier un fagot*, cột bó củi lại. || *Se lier* v. pr. : hiệp lại với...

lierre n. m. : bà-thảo, liên-tiền thảo.

Lierre

liesse n. f. : sự vui (tiếng cũ). *Être en liesse*, vui.

lieu n. m. : chỗ, nơi; chốn. *Lieu charmant*, cảnh (chỗ nơi, xứ...) vui-vẻ. || *Au lieu de...* loc. prép. : thay-vì... *S'amuser au lieu d'étudier*, chơi mà (chớ) không học.

lieue n. f. : dặm (4 ngàn thước); đỗi đàng, thôi đàng.

lieutenant n. m. : (phó, thế vị); quan hai ren (vành) là phó cai-đội.

lieutenant-colonel n. m. : phó tổng-binh.

lieutenant de vaisseau n. m. : quan ba thủy.

lièvre n. m. : con thỏ (thố, c.). *Bec-de-lièvre*, sứt môi.

Lièvre

ligament n. m. : bầy-nhầy bạng-nhạng nó ràng (buộc) xương.

ligature n. f. : sự buộc; dọc, dây; chuỗi, quan (tiền). *Une ligature de sapèques*, một quan tiền.

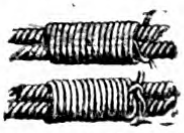
(Ligatur s (mar.)

lignage n. m. : dòng; nhà *Être de haut lignage*, bởi dòng sang-trọng; con nhà trăm-anh.

ligne n. f. : hàng; nét (chữ, viết); nhợ câu. || *Génie hors ligne*, trí cao, trí không ai bì (vô song). || *Troupes de ligne*, binh bộ để dàn trận mà đánh.

ligneul n m. : chỉ nhúng chai thợ đóng giày dùng.

ligue n. f. : hội; nghĩa giao-lân; hội hữu.

liliacées n. f. pl. : loại hoa huệ.

limace n. f. : ốc, con ốc (không có vỏ).

limaçon n. m. : con ốc (có vỏ), ốc len (ốc-nhồi, T).

Limace

limaille n. f. : mạt giũa (ra).

limande n. f. : (cá biển mình dẹp) tả-khẩu ngư, c.

Limbe n. m. : bìa, vành, vè... ; *limbes* n. m. pl. : chốn (chỗ) lâm bô.

Limande

lime n. f. : cái giũa, cái thứa.

limer v. a. : giũa.

limier n. m. : chó săn để mà đánh hơi thịt. || *Limier de police*, quân mật thám, mã-tà-kín, v.

limitation n. f. : sự lập mốc-giới (đả mốc, giái-hạn); sự hạn, phân ra. *Sans aucune limitation de temps*, không có hạn là bao lâu.

Limes

limite n. f. : giái (giới) hạn, mốc-giái, giới-hạn, ranh ; bờ, bờ-cõi.

limité, e adj. : có hạn (có chừng) có ranh, có mốc-giái. *Congé limité*, sự nghỉ có hạn.

limiter v. a. : làm ranh ; lập mốc-giới ; ngăn chừng ra.

limitrophe adj. : kế (kề) nhau ; liên nhau ; giáp giới (giái) với... liên canh liên cư, c. *Le Yunnam est limitrophe du Tonkin*, xứ Vân-nam giáp-giái với đất Bắc (Bắc-kì).

limon n. m. : bùn, bùn non, đất bùn.

limon n. m. : chanh ; trái (quả) chanh.

limon n. m. : cây gọng xe ; vòi đờn xe ; thanh cái thang.

limonade n. f. : nước chanh.

limpide adj. : trong (thanh, c.).

limpidité n. f. : sự trong-trẻo.

lin n. m. : gai linô, dang-hồ-ma, c ; bố, vải bố dang-hồ-ma. *Être vêtu de lin*, mặc (bận) đồ dang-hồ-ma.

linceul n. m. : khăn liệm (xác chết)

linéaire adj. : nét, có nét, bằng nét. *Dessin linéaire*, vẽ từ nét, phác họa.

linéament n. m. : nét ; nét mặt.

linge n. m. : vải bố ; vải gai, vải dang-hồ-ma ; khăn.

lingerie n. f. : buôn-bán vải bố, khăn, đồ dang-hồ-ma.

lingot n. m. : nén ; thoi. *Argent en lingot*, bạc nén.

linguistique n. f. : phép so-sánh tiếng nói (nước nọ nước kia).

liniment n. m. : thuốc xức.

linteau n. m. : thanh ngang trên cửa cánh hay-là cửa sổ.

lion, lionne n. : con sư-tử. || *La part du lion*, (phần con sư-tử) phần mình choán.

Lion, lionne, lionceaux

lionceau n. m. : sư-tử con.

lippée n. f. : miếng (ăn). *Franche lippée*, bữa ăn ngon mà khỏi tốn-tiền gì hết.

liquéfier v. a. : nấu cho chảy ra (dong-hóa, c. T.) ; làm cho ra lỏng.

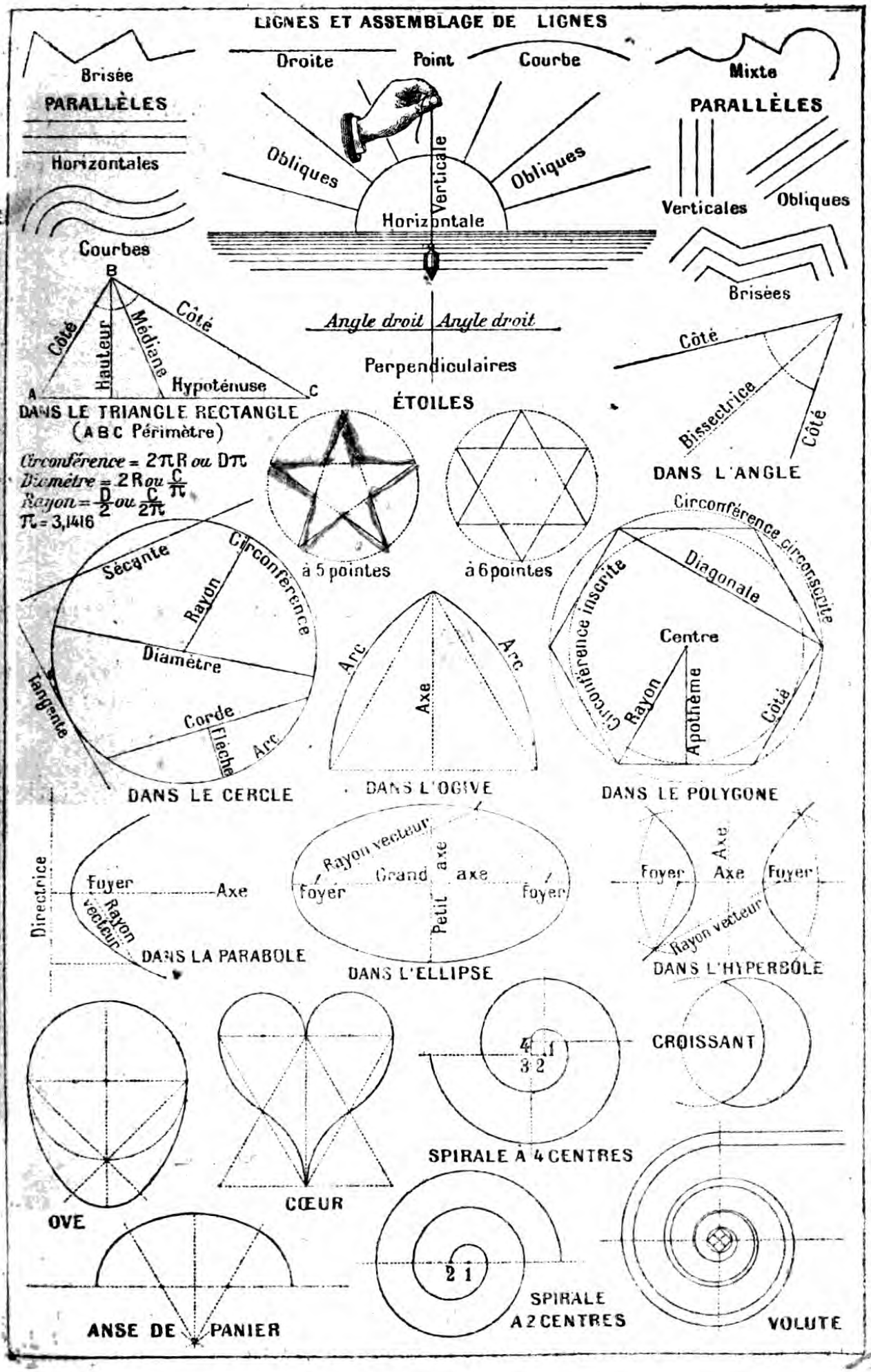
LIGNES ET ASSEMBLAGE DE LIGNES
Brisée
PARALLÈLES
Horizontales
Courbes
Droite
Point
Courbe
Mixte
PARALLÈLES
Verticales
Obliques
Brisées
Obliques
Verticale
Obliques
Horizontale
Angle droit
Angle droit
Perpendiculaires
B
Côté
Côté
Hauteur
Médiane
Hypoténuse
A
C
DANS LE TRIANGLE RECTANGLE
(A B C Périmètre)
Circonférence = 2πR ou Dπ
Diamètre = 2R ou C/π
Rayon = D/2 ou C/2π
π = 3,1416
ÉTOILES
à 5 pointes
à 6 pointes
Côté
Bissectrice
Côté
DANS L'ANGLE
Sécante
Circonférence
Rayon
Diamètre
Tangente
Corde
Flèche
Arc
DANS LE CERCLE
Arc
Axe
Arc
DANS L'OGIVE
Circonférence circonscrite
Diagonale
Circonférence inscrite
Centre
Rayon
Apothème
Côté
DANS LE POLYGONE
Directrice
Foyer
Axe
Rayon vecteur
DANS LA PARABOLE
Rayon vecteur
Grand axe
Petit axe
Foyer
Foyer
DANS L'ELLIPSE
Axe
Foyer
Axe
Foyer
Rayon vecteur
DANS L'HYPERBOLE
OVE
CŒUR
4 1
3 2
SPIRALE A 4 CENTRES
CROISSANT
ANSE DE PANIER
2 1
SPIRALE
A 2 CENTRES
VOLUTE

liqueur n. f. : nước ; đồ lỏng.

liquidation n. f. : sự tính-toán sổ sách cho xong.

liquide adj. : lỏng; trong. *La plaine liquide*, (đồng lỏng), biển.

liquider v. a. : tính toán sổ sách cho xong. *Liquider un compte*, tính-toán cho xong (nợ-nần).

liquoriste n. : kẻ làm và bán rượu-trà (đồ-uống).

lire v. a. : đọc; coi (sách). *Lire un auteur à des élèves*, nghe nghĩa sách cho học-trò.

lis n. m. : hoa (bông) huệ (dạ hương hoa, c.). || *Teint de lis*, nước da trắng.

Lis

liséré n. m. : cái viền (bìa) khổ hàng lụa vải bô; đàng viền áo.

liseron n. m. : loại dây hoa (bông) biếc.

Liseron

lisible adj. : dễ coi, dễ đọc. *Écriture lisible*, chữ dễ coi (rõ-ràng).

lisière n. f. : đường bìa khổ vải lụa; ranh; giới-hạn; dây dụi con-nít mới chập-chững đi. *La lisière d'un champ*, ranh đồng.

lisse adj.: trơn, láng.

lisser v. a. : làm cho trơn cho láng.

liste n. f. : sổ biên tên. || *Liste civile*, bổng-lộc vua-chúa.

Lit

lit n. m. : giường (giằng). || *Le lit de la Seine*, lòng sông Seine. || *Lit de justice*, sập vua ngự; đại trào. || *Tenir un lit de justice*, lập triều.

litanies n. f. pl. : kinh cầu (Đức chúa Bà, Đức chúa Giê-giu).

lithographie n. f. : nghề (phép) in bản đá.

lithographier v. a. : in bản đá.

litière n. f. : rơm đồ bỏ chuồng cho ngựa, bò.. nó nằm; kiệu

Litière (XVIe S.)

đời xưa, hoặc ngựa chở, hoặc người khiêng,

litige n. m. : sự kiện-thưa, sự tranh-tụng; sự cãi-lẫy.

litote n. f. : sự nói ít mà hiểu nhiều.

litre n. m. : một ve (cái lường

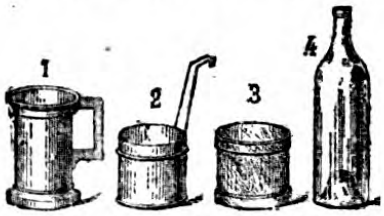

Litres : 1, En étain pour le vin ; l'alcool ; 2, Pour le lait ; 3, Pour les grains ; 4, Bouteille.

đồ lỏng, đồ hột như đậu mè lúa, gạo...).

littéraire adj. : thuộc về chữ-nghĩa văn-chương. *Journal littéraire*, nhựt-trình về chữ-nghĩa văn-chương.

littéral, e, aux adj. : theo chữ-nghĩa văn-chương; theo chữ, tùy chữ. *Traduction littérale*, sự dịch nghĩa vai (đen.

littérateur n. m. : kẻ văn-vật; kẻ hay chữ-nghĩa.

littérature n. f. : nghề văn; chữ-nghĩa. *Avoir une vaste (une profonde) littérature*, hay chữ lắm; giả chữ-nghĩa.

littoral n. m. : thuộc về bãi (bờ)

biển. *Le littoral de l'Annam,* **bãi (bờ) biển nước Annam.**

liturgie n. f. : lễ, lễ-phép. *Liturgie romaine,* lễ-phép Rômanô.

livide adj. : bầm, bầm-tím. *Teint livide,* nước da bầm (muông-quân).

livraison n. f. : sự giao (của, hàng... đã bán); sự in ra được bao-nhiêu giao cho kẻ mua bấy-nhiêu. *Ouvrage en dix livraisons,* sách in ra làm mười bận mới rồi.

livre n. m. : sách; sổ; cuốn (quyện). || *Le grand livre,* sổ cái.

livre n. f. : cân. *Une livre de thé,* một cân trà (chè).

livrée n. f. : áo riêng gia-dịch nhà sang-trọng mặc; dấu (chỉ ra bề ngoài); sắc con loài-vật. || *La livrée de la misère,* (dấu nghèo-cực khốn-nạn), rách-rưới lengtheng.

livrer v. a. : giao; nộp (nạp). *Livrer bataille,* giao chiến. || *Se livrer* v. pr. : buông mình.

livret n. m. : (sách nhỏ), sổ cho đày-tớ tùy-thân.

lobe n. m. : trái; vỏ. *Lobe de l'oreille,* trái tai. *Lobe du foie,* trái gan.

local n. m. : sở; cái chỗ (nơi) riêng.

local, e, aux adj. : thuộc về nơi, riêng một nơi. *Coutume locale,* thói (tục) tại nơi (chỗ, xứ).

localité n. f. : chỗ, nơi.

locataire n. : kẻ mướn (đất, nhà...).

location n. f. : sự cho mướn (thuê); sự mướn (thuê); giá mướn, giá thuê.

loch n. m. : cái đồ thả mà đo coi tàu thuyền chạy mau là chừng nào.

locomotion n. f. : sự dời đi (chỗ nầy tới chỗ kia).

locomotive n. f. : xe lửa; xe máy kéo cái xe khác.

locution n. f. : tiếng (lời) nói, ngôn-ngữ; cách nói, kiểu nói.

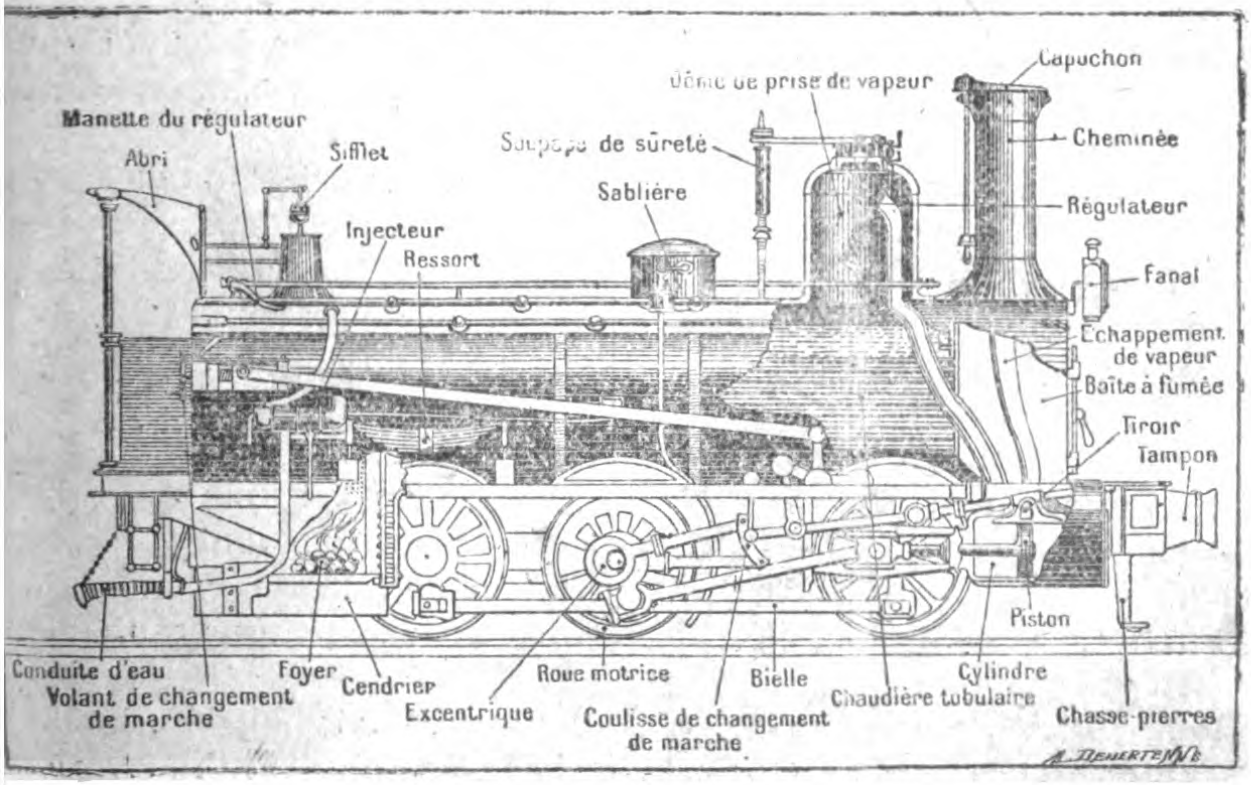

Locomotive

Locution vicieuse, tiếng nói quấy (bậy).

lofer v. n. : đi phía trên gió.

logarithme n. m. : số về phép toán cao.

loge n. f. : chòi; ô, ngăn, bửng; trại thi; hội đạo kín.

logement n. m. : chỗ ở, chỗ trú. *Billet de logement*, giấy cho lính trú (trọ).

loger v. a., n. : cho ở, cho ở đỗ (đậu, nhờ), cho trọ; ở.

logique n. f. : lý-luận, c., phép luận lẽ ; lý, cách. *Cet ouvrage manque de logique*, sách nầy làm thất-luật (không nhằm lý nhằm cách).

logiquement adv. : cứ lẽ; theo lý.

logis n. m. : nhà ở. || *Maréchal des logis*, cai việc trong binh-lính mã kị

logogriphe n. m. : lời đố chữ đố tiếng.

loi n. f. : luật (luật-lệ); phép (phép-tắc). *Loi naturelle*, luật tự-nhiên. *Loi divine*, luật Đức Chúa Trời; lề-luật Chúa. *Loi civile*, luật hộ (hộ luật, c.).

loin adv. : xa, cách-xa. || *De loin* loc. adv. : từ xa, cách-xa.

lointain, e adj : xa, xa-xôi (xuôi); cách-xa *ou* xa-cách.

loir n. m. : con giông (tòng-thử, c.).

loisir n. m : hồi rảnh; sự ở-nhưng. || *À loisir* loc. adv. : thong-thả, rảnh-rang.

Loir

lombes n. m., pl. : thận, cật, trái-cật, lưng.

long, ue adj. : dài (trường, c.); lâu-dài (trường cửu, c.). *Le long*, dọc theo... *À la l ongue*, dần-dần (lần-lần).

longanimité n. f. : tính hiền-từ, lòng hay nhịn-nhục; đức khoan-dong.

longe n. f. : (dây da cột (dắc) ngựa); giàm, dây giàm (ngựa); bùng-dục (heo, bò).

longer v. a. : đi dọc theo. *Longer la rivière*, đi dọc theo sông.

longévité n. f. : sự sống lâu; trường (tràng) thọ; tuổi rùa tóc hạc.

longtemps adv. : lâu.

longuement adv. : dài ; lâu. *Parler longuement*, nói lâu, nói nhiều (dài).

longueur n. f. : sự dài; sự lâu; bề dài, bề trường (tràng), bề dọc. *La longueur des jours et des nuits*, sự dài ngày dài đêm.

longue-vue n. f. : ống dòm, ống thiên lý.

Longue-vue

lopin n. m. : miếng thịt; miếng đất phần chia gia-tài.

loquace adj. : kẻ hay nói quá; ngoa-ngoắt; già hàm (mồm); lý-láu, láu-xáu.

loque n. f. : miếng, tua giẻ.

loquet n. m. : chốt gài cửa; then cửa.

Loquet

lord n. m. : ông; hàng sang trọng; quan công-đồng.

lorgner v. a. : liếc mắt.

lorgnon n. m. : kính để gát nơi sống mũi không có càn.

Lorgnon

loriot n. m. : trường-canh điểu, c.

lors adv. : khi; hồi (lúc, buổi...). *Pour lors*, như-vậy thì... *Dès lors*, từ ấy, từ khi ấy, từ đó.

orsque conj. : khi.

osange n. m. : hình miếng chả, (vuông xéo).

ot n. m. : khoảnh; bận (đồ), mớ (đồ); phần đánh số; phần của... số..., phận... *Un lot de terrain*, một **khoảnh** đất.

oterie n. f. : phép bắt (đánh) số; sự bắt thăm.

otion n. f. : sự rửa.

otir v. a. : chia ra từ phần.

oto n. m. : thứ bài đặt số mà tới kêu là **lôtô**.

Loto

lotus n. m. : hay-là **lotos** cây tì-bà; thứ hoa sen.

louable adj. : đáng (nên) khen, khá khen.

louage n. m. : sự mướn (thuê).

louange n. f. : sự (lời) khen (ngợi).

louche adj., n. : một mắt (con-mắt), lé mắt, nghinh (chột, độc mắt, T.); cái muỗng lớn múc canh (cháo); vá múc. *Conduite louche*, cách ăn-ở **không có chính-đính**.

Louche

loucher v. n. : nghinh, lé; ngó nghiêng (xiên).

louer v. a. : khen (ngợi-khen, khen-ngợi, khong-khen m. d.); tô-bốc, tưng-tiến; tặng. *Louer Dieu*, **ngợi-khen** Đức-Chúa-Trời. || *Se louer* v. pr : mầng, vừa ý, ưng bụng.

louer v. a. : cho mướn; mướn (thuê). *Louer une maison*, **mướn (thuê)** nhà.

lougre n. m. : tàu nhỏ hai cột.

loup n. m. : chó sói (sói rừng, lang). *Marcher à pas de loup*, đi nhẹ-nhẹ (nhẹ bước).

Loup

loup-cervier n. m. : dã-cẩu, c. (chó ngao, chó cỏ).

loupe n. f. : ung-bướu, ung-độc; ung cây; kính lấy lửa; kính hiển-vi.

lourd, e adj. : nặng.

lourdaud, e adj., n. : thô-kịch; dở-dang, vụng-về.

lourdement adv. : nặng. *Tomber lourdement*, té **nặng**.

loustic n. m. : ngộ, vui.

loutre n. f. : con rái; con tấy, T.

Loutre

louve n. f. : con chó sói cái.

louveteau n. m. : con chó-sói con (nhỏ).

louvoyer v. n. : chạy vát; làm cấn làm léo.

loyal, e, aux adj : (theo luật (phép) chính, tử-tế, ngay-thật, thiệt-thà.

loyalement adv. : cách ngay-thật (phải phép).

loyauté n. f. : sự ngay-thật; sự chính-phép.

loyer n. m. : tiền mướn (thuê). *Payer son loyer*, trả **tiền mướn** nhà.

lubrique adj. : (trơn-trợt; cheo-leo) tục, tục-tĩu; hoa-tình.

lucarne n. f. : ngói kính; lỗ trỗ trên mái cho sáng trong nhà.

Lucarne

lucide adj. : sáng. *Esprit lucide*, trí **sáng**.

lucidité n. f. : sự sáng; sự minh-mẫn.

lucifer n. m. : (đám sáng) sao mai (kim-tinh, c. ; tên đầu các thiên-thần ngụy-đảng (sau hóa ra quỉ).

luciole n. f. : những con sâu có đốm sáng; đôm-đốm.

lucratif, ive adj. : có lợi, sinh (sanh) lợi. *Emploi lucratif*, việc làm **có lợi** (**có tiền**).

lucre n. m. : lợi, lãi, T. (lời-lãi, lợi-lộc).

luette n. f. : cuống họng, hầu-bao, c.

lueur n. f. : nháng, sự sáng; sự lòa ra; đóm. *Une lueur de raison*, một **chúc xiểu** lý.

lugubre adj. : buồn-rầu, than-khóc, sầu-não, ưu-phiền, thương-khóc; âm-tang.

lui pr. pers. : nó.

luire v. n. : sáng, sáng ra. *Le soleil luit*, mặt-trời **sáng lên**.

luisant, e adj. : sáng; bóng-láng; sắc (màu, mùi) láng.

lumière n. f. : sự sáng; đèn; lỗ ngòi (súng).

luminaire n. m. : đèn.

lumineux, se adj. : sáng; sáng trưng. *Idée lumineuse*, ý **cao sâu** (**minh-mẫn**).

lunaire adj. : thuộc về mặt-trăng. *Mois lunaire*, tháng **theo mặt-trăng** (**con trăng**), tháng trăng.

lunaison n.f. : con trăng (cữ trăng).

lunch n. m. : ăn giặm bữa sớm.

lundi n. m. : ngày thứ hai (trong tuan le).

lune n. f. : mặt-trăng, trăng, con trăng (nguyệt, c. ngoạt, c.); thỏ-bạc t. p.

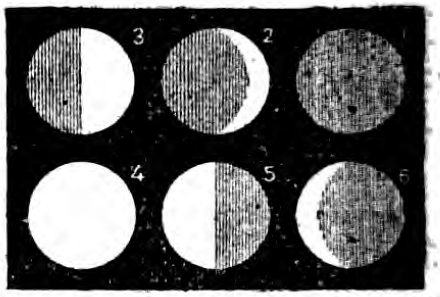

Phases de la lune : 1, Nouvelle lune (invisible); 2, Croissant avant le premier quartier; 3, Premier quartier; 4, Pleine lune; 5, Dernier quartier; 6, Croissant après le dernier quartier.

lunette n. f. : kinh (kiếng), mục-kính; kính con mắt có càn móc

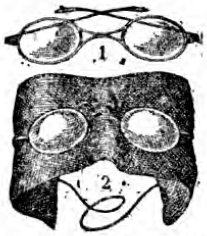

Lunette; 1, Ordinaire; 2, d'Automobiliste.

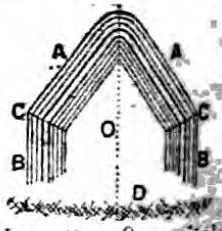

Lunette : O, capitale, A, face; B, flancs; C, angle d'épaules; D, gorge.

nơi mép tai. *Lunette d'approche* (= *longue-vue*); ống dòm; ống thiên-lý; đồn tam giác.

lustral, e, aux adj. : làm (rửa) cho sạch. *Eau lustrale*, nước **cam-lồ**, nước **phép**.

lustre n. m. : sự láng (bóng); đèn treo nhiều ngọn; tuần ngũ niên; lễ đảo (kẻ ngoại) năm năm làm **một lần**.

Lustre

lustrer v. a. : làm cho láng; giồi láng; đánh bóng.

lustrine n. f. : thứ láng (lĩnh) giồi láng, tía.

luth n. m. : thứ đờn (đàn) cầm đời xưa; phép văn-thi; nghề văn.

Luth

lutin n. m. : ma, tà-ma, tinh-quái, con-tinh. || *Cet enfant est un vrai lutin*, đứa con-

nit nầy nó **tinh-ma** nó lắm.

lutiner v. a. : khuấy, làm khốn, làm cực.

lutrin n. m. : giá sách (để sách mà hát trong nhà thờ).

lutte n. f. : sự vật lộn (đua-vật); sự cượng (cưỡng), sự cãi-cọ, sự kình-chống.

lutter v. n. : cự, cự-lại, kình-chống. *Lutter contre la tempête*, cự với bão.

lutteur n. m. : kẻ vật lộn (đua-vật).

luxe n. m. : sự xa-xỉ; sự trọng-thể quá, sự lộng-thể; sự nhiều, rườm-rà, dư-dật.

luxer v. a. : làm cho sai-kháp (lòi-xương), làm cho trật (trặt) xương.

luxueux, se adj. : hay xa-xỉ; hay làm cho trọng-thể, lộng-lẫy, lộng-lược.

luxure n. f. : sự buông-tuồng; sự mê dâm-dục.

luxuriant, e adj. : diềm-dà (rườm-rà), dủm-da. *Végétation luxuriante*, cây-cối **thạnh mậu diềm-dà.**

luxurieux, se adj. : mê dâm-dục.

luzerne n. f. : cây long-đảm (long-đảm thảo, c).

Luzerne

lycée n. m. : nhà trường lớn; quốc-tử-giám.

lycéen n. m. : học-trò trường lớn; học-sanh.

lymphe n. f. : nước (trong mình người-ta cùng loài-vật). *Lymphe salivaire*, nước ra nước miếng.

lynx n. m. : mèo rừng (tỏ con-mắt lắm); dã-cẩu, c.

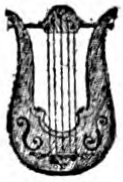
Lyre

Lynx

lyre n. f. : đờn (đàn, T.) cầm; văn-thi, nghề-văn.

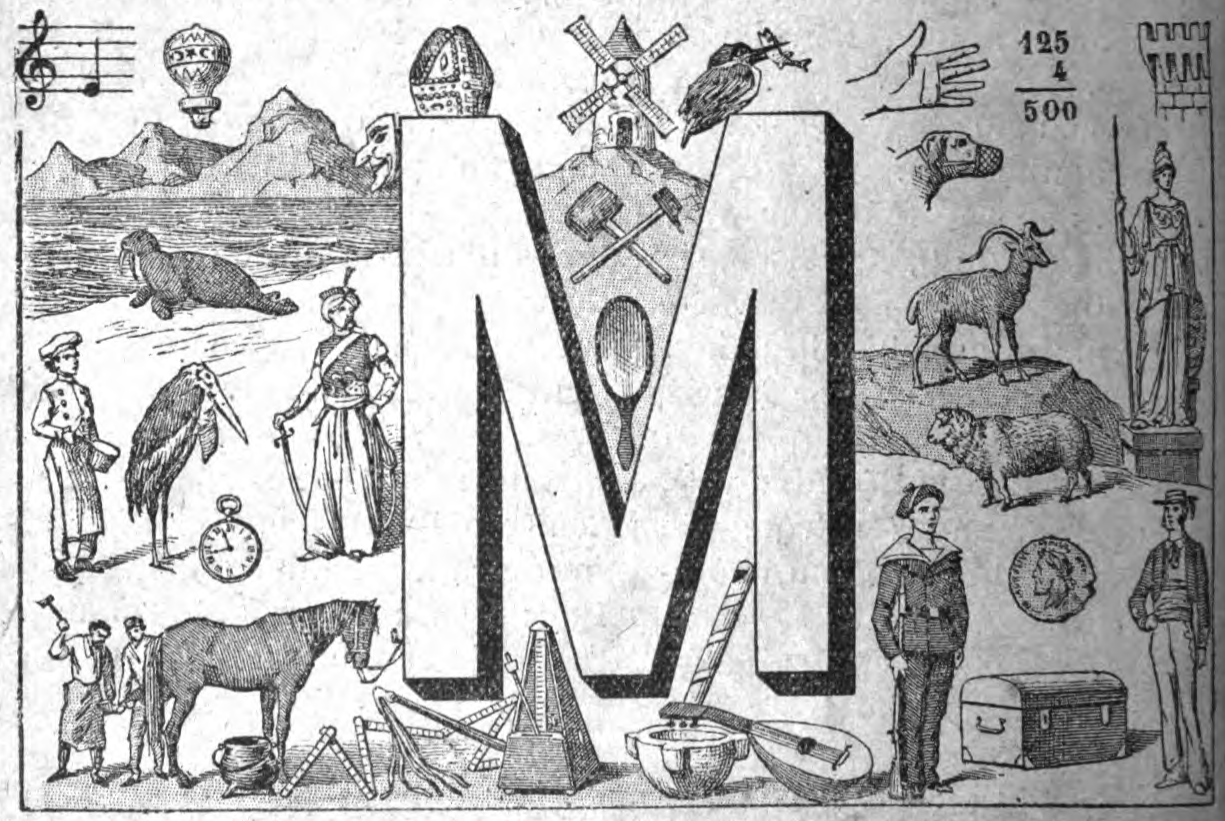

ma adj. poss. v. : **mon**; của tôi.

macadam n. m. : đá nhỏ đổ từ lớp mà dện (nện).

macadamiser v. a. : dện (nện) đá nhỏ mà lót đường,

macération n. f. : sự ngâm nước; sự hãm mình.

macérer v. a. : ngâm (dầm) nước; hãm mình.

mâcher v. a. : nhai. *Mâcher la besogne à quelqu'un*, sắm việc cho ai làm (mần).

machinal, e, aux adj. : thuộc về máy; bởi máy. || *Action machinale*, việc làm **tự-nhiên** (như máy chạy vậy).

machinalement adv. : như máy vậy.

machinateur n. m. : kẻ cầm máy, kẻ gài máy. || *Machinateur d'intrigues*, kẻ đồ mưu trục sử.

machination n. f. : máy, then-máy; sự gài máy; mưu-chước, mưu-mẹo.

machine n. f. : máy, (máy-móc, then-máy). *Machine à vapeur*, **máy** lửa, **máy** khói (hơi); khí. *Machine électrique*, **máy** điền khí.

machiner v. a. : lập then-máy; gài máy; toan (lo) mưu lập kế.

machiniste n. m. : thợ làm máy giàn hát.

mâchoire n. f. : hàm; lưỡi kéo, mũi kềm... kẻ bất-tài, vô-lực. *Mâchoire supérieure, inférieure*, **hàm** trên, **hàm** dưới.

maçon n. m. : thợ hồ, thợ nề, thợ xây.

maçonner v. a. : xây (đá, gạch).

maçonnerie n. f. : đồ xây.

maçonnique adj. : thuộc về hội ou đạo kín. *Loge maçonnique*, hội **đạo kín**.

maculature n. f. : tờ sách in lem-nhem.

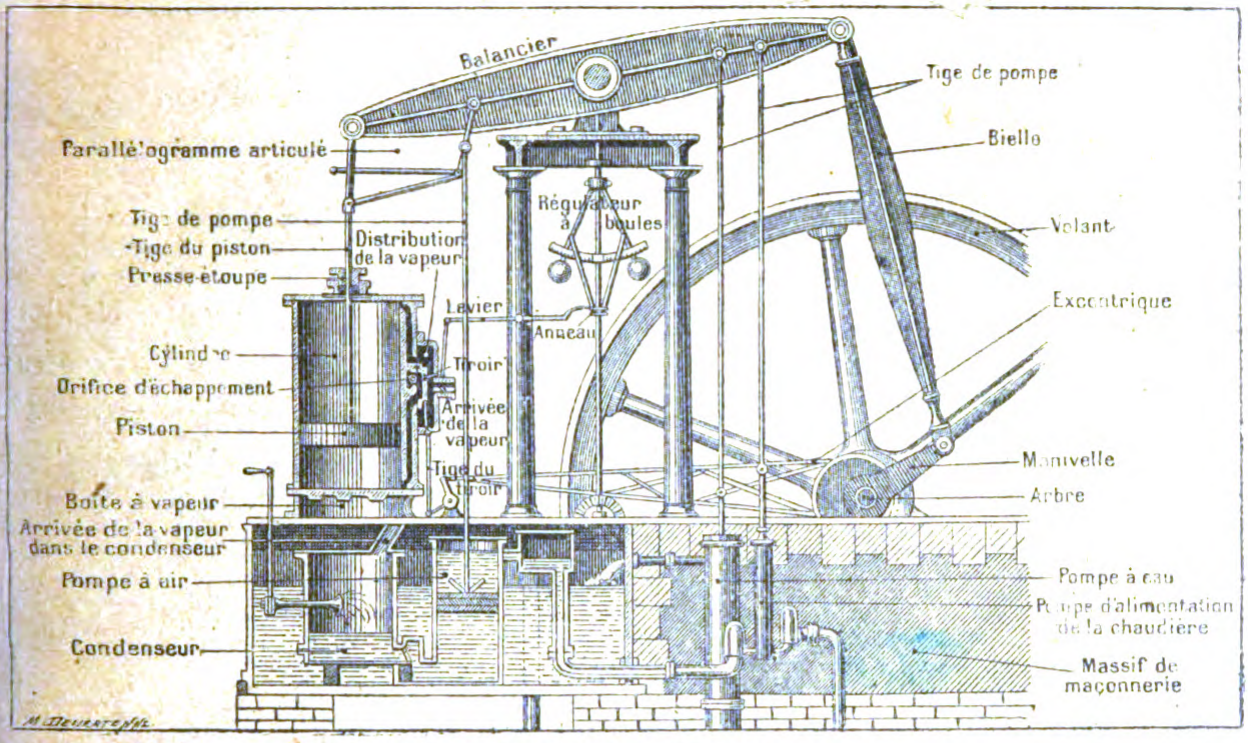

Machine à vapeur

maculer v. a., n. : làm ố-gỉ, làm lấm (vấy-vá), làm dơ; lấm, ố, gỉ ra. *Ce papier macule*, giấy nầy **lấm lem.**

madame n. f. : bà.

madéfier v. a. : thấm (dầm, ngâm) nước.

mademoiselle n. f. : cô (tiếng kêu tưng con-gái).

madone n. f. : tượng ảnh Đức Chúa Bà.

madré, e adj., n. : (có vít, có tì); lanh, gian-giảo, quỉ-quái. *C'est un madré compère*, nó là thằng cha **gian-giảo điếm-đàng.**

madrépore n. m. : hoa-đá.

madrier n. m. : ván dày.

magasin n. m. : kho (chỗ để hàng,) (để đồ-ăn). *Magasin de détails*, **phố** bán hàng xén.

magasinage n. m. : sự trử (để) trong kho.

magasinier n. m. : kẻ coi kho, kẻ **giữ** kho.

mage n. m. : thầy thiên-văn giỏi... danh sĩ. || *Les trois mages*, ba **vua.**

magicien, enne n. : thầy pháp; thầy phù-thủy.

magie n. f. : pháp-môn, phép phù-thủy ; phù-chú.

magique adj. : thuộc về phù-pháp. *Pouvoir magique*, phép **thầy-pháp.**

magister n. m. : thầy, ông thầy.

magistral, e adj. : nghiêm, oai-nghiêm; quan-quyền, kẻ lớn. *Ton magistral*, giọng **oai-nghiêm.**

magistrat n. m. : quan, quan văn (coi việc hình, hay-là trị dân); pháp-quan, tư-lý, tư-sự, c.

magistrature n. f. : chức quan; hồi làm quan; các-quan bộ hình.

magnanerie n. f. : nhà để tằm.

magnanime adj. : đại-đảm, đại-độ, rộng lượng, cao-minh.

magnanimité n. f. : sự (lòng) quảng-đại, rộng lượng.

magnétique adj. : thuộc về đá nam-châm.

magnétiser v. a. : luyện đá nam-châm.

magnétiseur n. m. : kẻ làm cho mê-mẫn, cho lên đồng.

magnétisme n. m. : phép làm cho mê.

magnificat n. m. : kinh **magnificat.**

magnificence n. f. : sự trọng-thể; sự cao-trọng; sự oai-nghi, sự nguy-nga đẹp-đẽ; sự lộng-thể xa-xí quá.

magnifique adj. : trọng-vọng, nguy-nga, đẹp-đẽ, cao-trọng. *Temps magnifique*, trời **tốt**, trời **thanh**.

magnifiquement adv. : cách trọng-thể, (nguy-nga). *Traiter magnifiquement*, đãi **tử-tế**, **trọng** (**trượng**) đãi.

magot n. m. : bạc-tiền giấu; của (đồ) chôn. *On a trouvé on magot*, người-ta đã được **của** nó **giấu** (**chôn**); hình bằng đất, bằng sành dị hình để chưng chơi.

Magot

mahométan, e adj., n. : người theo đạo **Mahomet**, đạo hồi-hồi.

mai n. m. : tháng năm tây.

maigre adj., n. : ốm, gầy; ít mỡ; thịt nạc. *Maigre comme une feuille*, **ốm** như tàu lá. || *Manger maigre*, kiêng thịt.

maigreur n. f. : sự ốm, sự gầy.

maigrir v. n. : ốm (gầy, mòn, ốm-o), ốm đi.

maille n. f. : mặt lưới; gút lưới; đốm, rằn lông con đa-đa khi nó lớn lên. || *Avoir maille à partir*, giành nhau, tranh nhau cái chuyện vô-ích không ra giống-gì.

maillet n. m. : dùi có hai đầu.

maillot n. m. : khăn vấn con-nít; quần sát da con múa-hát mặc mà nhảy-múa.

main n. f. : tay. *Lever la main*, giơ **tay** lên (mà thề trước tòa xử). *Battre des mains*, vỗ **tay**. || *Mettre la dernière main*, làm cho rồi đi. || *De longue main*, đã lâu.

main-d'œuvre n. f. : nhơn-công.

main-forte n. f. : (tay mạnh) sự giúp. *Prêter main-forte*, giúp, phụ-lực, c.

maintenant adv. : nay, bây-giờ.

maintenir v. a. : cầm lại; chống vững, đỡ. *Je maintiens que...* tôi **quyết** rằng...

maintien n. m. : sự cứ (giữ) lu... cách-phết, nết-na.

maire n. m. : ông xã, xã, xã-trưởng, lý-trưởng, thôn-trưởng. *Maire d'une ville*, xã-quan, đốc-lý thành phố. *Maire du palais*, quyền-thần, c.

mairie n. f. : nhà-hội.

mais conj. : mà, nhưng-mà; song-le.

maïs n. m. : bắp, lúa-ngô.

maison n. f. : nhà. *Maison couverte en tuiles*, **nhà** (lợp) ngói. *Maison d'arrêt* (**nhà** cầm) = tù, khám, trại giam.

Maïs

maître n. m. : chủ, ông chủ; thầy; tước để kêu quan. *Le maître de la maison*, **chủ**

Suivre les leçons d'un savant maître, học với thầy giỏi.

maîtresse n. f. : bà chủ; con trai-gái. || *Maîtresse femme*, đờn-bà giỏi (có-trí).

maîtrise n.f. : chỗ tập đồng-nhi hát lễ; sự coi-sóc đồng-nhi hát lễ.

maîtriser v. a. : coi, cai-trị; hãm-dẹp. *Maîtriser ses passions*, hãm-dẹp tình tư-dục mình.

majesté n. f. : oai-nghi, oai-quyền (tiếng trọng vua-chúa). *Sa Majesté*, đức vua..., đức hoàng thượng.

majestueusement adv. : cách oai-nghi.

majestueux, se adj. : có oai-nghi; có oai-quyền.

majeur, e adj. : (lớn hơn); lớn, tới tuổi khôn, thành-nhơn. *Fille majeure*, con-gái đà đến tuổi (lứa...). *Affaire majeure*, việc trọng (trượng).

majeure n. f. : câu đầu bài luận-lý.

major n. m. : (lớn hơn). *Adjudant major*, quan quản (chánh) việc binh.

majorat n. m. : quờn ấm-tử.

majordome n. m. : lý-thiện nhà vua.

majorité n. f. : sự lớn hơn; phần nhiều hơn ; sự trổi số hơn.

majuscule adj., n. : chữ lớn hơn; chữ hoa.

mal n. m., adv. : sự xấu, sự dữ; đau. *Mal de dents*, sự đau răng, răng. || *Écrire mal*, viết bậy (dở, nhức sái, quãy... || *Trouver mal*, lấy làm xấu.

malachite n. f. : thạch-lục.

malade adj., n. : đau, bệnh; kẻ liệt.

maladie n. f. : bệnh (tật, chứng). *Maladie de l'âme*, tật-bệnh trong linh-hồn.

maladif, ive adj. : hay đau.

maladrerie n. f. : nhà-thương kẻ phung-cùi lở-lói.

maladresse n. f. : sự vụng, sự vụng-về; sự dở.

maladroit, e adj., n. : vụng (vụng-về); quê; dở. *Ouvrier maladroit*, thợ vụng.

maladroitement adv. : vụng.

malais, e adj., n. : chà-và.

malaise n. m. : sự khó-ở, sự ẻ mình.

malaisé, e adj. : khó.

mal-appris, e adj., n. : quê, quê-mùa.

mal à propos loc. adv. : sái thì. *Arriver mal à propos*, tới không nhằm khi.

malavisé, e adj., n. : vô-ý, vụng tính.

mâle adj. : đực, trống. || *Visage mâle*, mặt dờn-ông (con-trai); bộ mặt mạnh-mẽ. *Le mâle et la femelle*, đực cái, trống mái.

malédiction n. f. : lời chúc dữ, lời rủa; sự chưởi-mắng; sự dữ, tai-nạn, tai-ách. *La malédiction est sur moi*, tôi mang (mắc) tai-nạn, tai-ách.

maléfice n. m. : sự ếm-chú; ngải; thư; phù-chú.

malencontreux, se adj. : hay mắc sự cực-khổ; hay sinh sự khốn-cực, khó lòng.

malentendu n. m. : lời nói việc làm nghe không rỏ; sự lộn; sự sái khổ-hạo.

malfaire v. n. : làm dữ, làm hung.

malfaisant, e adj. : hay làm hại; dữ. *Esprit malfaisant*, thần dữ.

malfaiteur n. m. : kẻ làm dữ.

malfamé, e adj. : ô (hư) danh; xấu tiếng, mất tiếng tốt.

malgré prép. : nghịch (trái) ý.... bất kể... *Malgré la pluie*, **dầu** mưa... **bất kể** mưa.

malhabile adj. : vụng ; vô-trí ; dở tài.

malheur n. m. : sự dữ ; sự khốn-nạn (khốn-khó, khốn cực); tai-nạn. *Grand malheur*, **sự rủi-ro** lắm ; đại **bất-hạnh**, c.

malheureusement adv. : rủi ; chẳng may ; vô-phước.

malheureux, se adj. : vô-phước, chẳng may, rủi. *C'est un malheureux*, nó là **đứa dữ**, là **kẻ khốn-nạn**.

malhonnête adj., n. : bất-lịch-sự, vô-phép ; chẳng hẳn-hòi, không ngay-lành.

malhonnêteté n. f. : sự vô-phép ; sự chẳng ngay-lành.

malice n. f. : lòng độc-dữ, lòng tà ; sự xảo-kế, chước-móc, mưu-chước.

malicieux, se adj., n. : kẻ độc-dữ, tà-gian, quỉ-quyệt, xảo-kế.

malignité n. f. : lòng độc, ý-trái ; sự gian-tà. *La malignité des hommes*, **lòng độc-địa** (gian-tà) người-ta.

malin, igne adj. n. : độc, độc-địa, có ý-trái, gian-tà, lanh lợi. *Fièvre maligne*, rét **độc**, rét **nặng**. *C'est un malin*, nó là **người quỉ-quyệt** (xảo-trá).

malingre adj. : hay đau, bệnh ; yếu. *Enfant malingre*, con-nít **yếu** (**bệnh, hay đau**).

malintentionné, e adj., n. : có ý trái.

malle n. f. : rương (hòm) đem theo khi đi đường) ; tàu thơ. *La malle*, tàu thơ.

malléable adj. : đập (dát, vỗ) ra được.

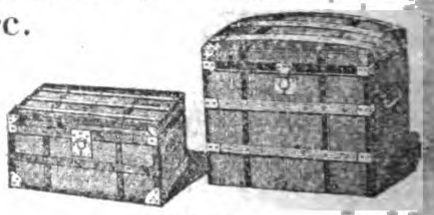

Malles

malmener v. a. : bạc đãi ; hành-hủi ; trị già.

malotru, e n. : quê-mùa ; dốt-nát.

malpropre adj., n. : dơ, dơ-dáy, nhơ-nhớp.

malpropreté n. f. : sự dơ ; sự dơ-dáy.

malsain, e adj. : (chẳng lành) độc. *Air malsain*, khí **độc**.

malséant, e adj. : bất-lịch-sự ; khó coi, chẳng xứng. *Tenue malséante*, đồ ăn-mặc **khó coi**.

malsonnant, e adj. : trái phép (lẽ) ; thô-tục (chẳng xứng). *Expressions malsonnantes*, tiếng **thô-tục**.

maltraiter v. a. : hành-hài ; bạc-đãi, hà-khắc.

malvacée n. f. : thứ cây loại cây giằng-xay.

malveillance n. f. : sự muốn làm hại, ý độc, lòng hiểm.

malveillant, e adj. : có bụng xấu, muốn hại ; độc-ác. *Intention malveillante*, ý **trái**, lòng **độc**, bụng **xấu**.

malversation n. f. : tội hà-lạm ; sự ăn gian, ăn xới ăn bớt.

maman n. f. : má, mẹ (tiếng con-nít kêu mẹ).

mamelle n. f. : vú.

mamelon n. m. : nuốm vú ; chót núi tròn, gò đụn.

mammifère adj., n. : có vú ; loại có vú.

manant n. m. : kẻ vô-phép ; người bất-lịch-sự, quê-mùa, con nhà hoang.

MAMMIFÈRES

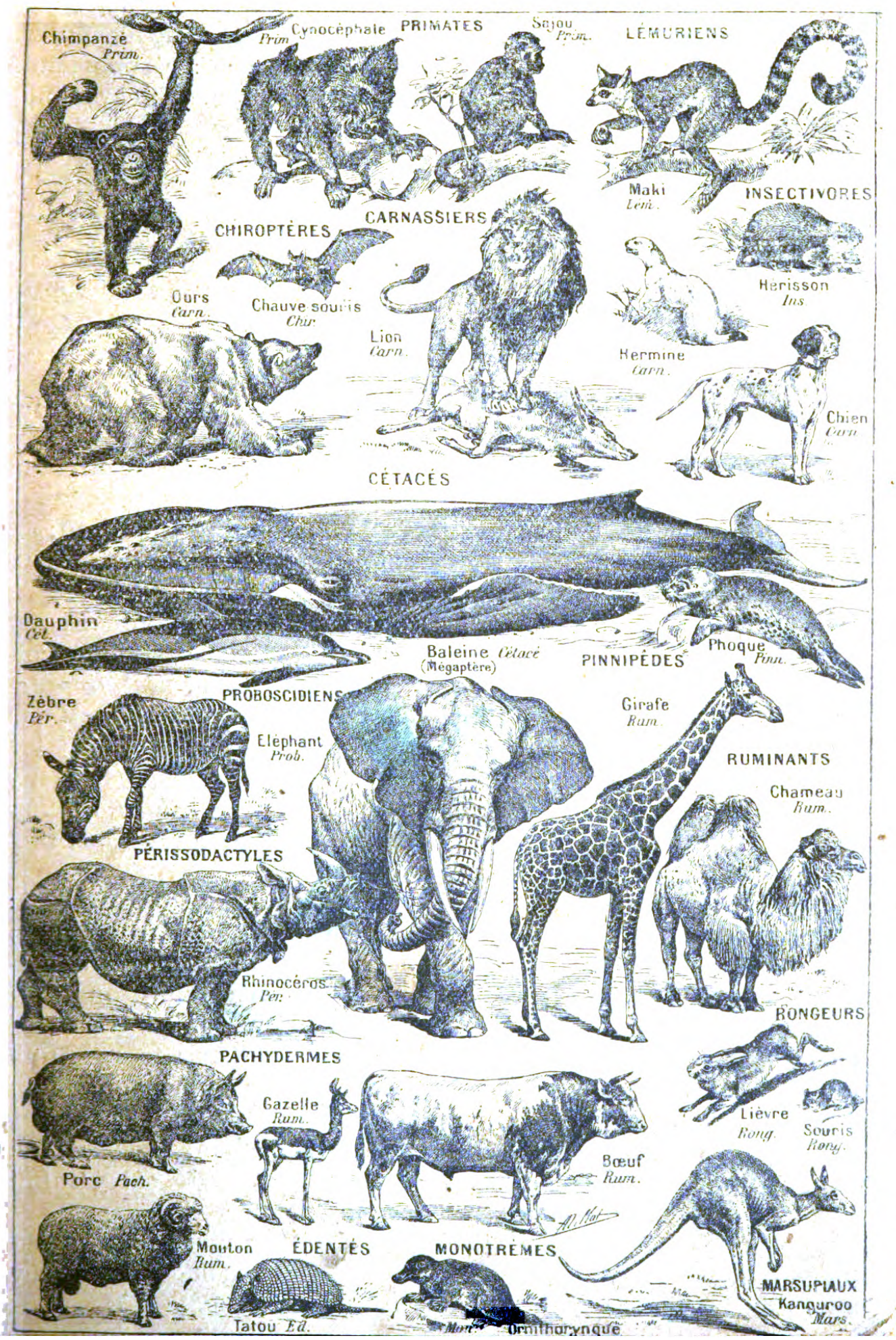
Chimpanzé Prim.
Cynocéphale Prim.
PRIMATES
Sajou Prim.
LÉMURIENS
Maki Lém.
INSECTIVORES
CHIROPTÈRES
CARNASSIERS
Hérisson Ins.
Ours Carn.
Chauve souris Chir.
Lion Carn.
Hermine Carn.
Chien Carn.
CÉTACÉS
Dauphin Cét.
Baleine Cétacé (Mégaptère)
PINNIPÈDES
Phoque Pinn.
Zèbre Per.
PROBOSCIDIENS
Eléphant Prob.
Girafe Rum.
RUMINANTS
Chameau Rum.
PÉRISSODACTYLES
Rhinocéros Per.
RONGEURS
PACHYDERMES
Gazelle Rum.
Lièvre Rong.
Souris Rong.
Bœuf Rum.
Porc Pach.
Mouton Rum.
ÉDENTÉS
MONOTRÈMES
MARSUPIAUX
Kanguroo Mars.
Tatou Éd.
Ornithorynque

manche n. m. : cán (chuôi); n. f. : tay áo. *Manche de couteau*, **cán** dao.

manchette n. f. : lá sen tay áo.

manchot, e adj., n. : có tật, bất-cụ, c. (hoặc què tay, cụt cánh tay...).

mandant n. m. : kẻ sai, kẻ phú (thác) việc (cho kẻ khác làm thế).

mandarin n. m. : quan, ông quan (bên Trung-cuốc, Nước Nam).

mandarinat n. m. : chức quan, phẩm (hàm) quan.

mandarine n. f. : quít, trái quít.

mandat n. m. : lệnh dạy; tờ phát bạc (tiền), giấy gởi bạc tại nhà thơ. *Mandat d'amener*, **lệnh** (**trát**) **dạy** phải bắt đem tới nạp cho quan.

mandataire n. m. : kẻ lãnh mạng; thay mặt; phái-nhân, c.

mandement n. m. : thơ chung giám-mục gởi mà dạy-dỗ khuyên-lơn bổn-đạo.

mander v. a. : dạy, khiến, truyền-dạy; đòi (kêu, vời) đến; gởi tin, nhắn. *Mander quelqu'un*, **đòi** người nào **đến**, (tới).

mandibule n. f. : hàm dưới; mỏ (chim...).

mandoline n. f. : đờn gáo.

Mandoline

manège n. m. : sự tập ngựa; chỗ tập ngựa; sự xảo-quyệt, sự ở điếm-đàng.

mânes n. m. pl. : vong-hồn; ma, ma chết, linh-vị kẻ chết.

mangeable adj. : ăn được, nên ăn.

mangeoire n. f. : máng cho lục-súc ăn.

manger v. a. : ăn. *La rouille mange le fer*, sét **ăn** sắt. || *Manger ses mots*, (ăn tiếng nói); nói xấp-nhập, nói không rõ tiếng.

manger n. m. : đồ (của) ăn; cái ăn. *Le boire et le manger*, **cái** uống, **cái ăn**, đồ-uống **đồ-ăn**.

mangoustan n. m. : trái măng-cụt.

mangoustanier n. m. : cây măng-cụt.

mangue n. f. : trái xoài.

manguier n. m. : cây xoài.

Manguier

maniable adj. : dễ làm (đá-động, day-trở); dễ dạy, dễ biểu (bảo). *Cet homme n'est pas maniable*, người **nầy khó** dạy khó biểu.

maniaque adj., n. : kẻ mê, **kẻ ham** quá chừng.

manie n. f. : sự mê, nước **mê**; sự ham. *Avoir la manie des fleurs*, **ham** (**mê**) bông hoa.

maniement n. m. : (**maniment**), sự cầm máy; quyền xuất-phát, coi-sóc gìn-giữ. *Maniement des deniers publics*, **quyền xuất-phát** của tiền Nhà-nước.

manier v. a. : cử-động (lấy tay mà đẩy mà rờ). *Bien manier l'épée*, **cầm** (**múa**) gươm **giỏi**, biết dùng gươm.

manière n. f. : cách (thế, dường); điệu. *Manière de vivre*, **cách** ăn nết ở. *Avoir des manières distinguées*, **cách-điệu** đoan-trang.

manifestation n. f. : sự tỏ (bày) ra, sự lộ-trần; sự tỏ ra mình không chịu cái phép quan lập ra thể nọ thể kia; sự chống (kình) phép quan. *Manifestation de la pensée*, **sự tỏ cái ý mình** tưởng ra.

manifeste adj. : rõ-ràng; minh-bạch. *Erreur manifeste*, **sự quấy** (sái, lầm) **rõ-ràng**.

manifeste n.m. : tờ bố-cáo.

manifester v. a. : tỏ ra. || *Dieu se manifeste par ses œuvres*, Đức Chúa Trời tỏ mình ra trong các việc người làm.

manigancer v. a. : lo mưu, tính mưu.

manioc n.m. : khoai gèn.

Manioc

manipulation n. f. : sự quây, sự lấy tay mà làm.

manipuler v. a. : nhồi (trộn, bóp, dàu) bằng tay.

manivelle n. f. : cán, tay cầm (mà quây), tay quây.

Manivelle

manne n. f. : mủ cây ăn nên thuốc; manna Đức Chúa Trời cho xuống cho dân Judêu ăn.

mannequin n. m. : rổ dài; hình máy làm kiểu (cho thợ vẽ thợ chạm); hình-nộm, con nộm; bù-nhình.

Mannequins

manœuvre n. f. : sự quây (máy); sự tập súng; mưu-chước, thế-thần; tiểu-công. *Entendre bien la manœuvre*, giỏi việc tập võ.

manœuvrer v. a., n. : khiến; đánh võ. *Manœuvrer un vaisseau*, khiến tàu.

manœuvrier n. m. : kẻ coi đánh võ, khiến tàu giỏi.

manoir n. m. : chỗ ở, nhà; (thổ-trạch, c.).

manque n. m. : thiếu *Manque d'argent*, sự thiếu tiền (bạc); sự túng bạc (tiền).

manqué, e adj. : (thiếu) trật, hư sự. *Projet manqué*, việc tính trật đi.

manquer v. a. : thiếu (thất, c. khiếm, c.) hụt; trật. *Manquer à son devoir*, phi-phận, c. *Le pied lui a manqué*, hụt cẳng (chơn); trật chơn, sẩy chơn.

mansarde n. f. : chỗ ở trên gác (ở trên nóc).

mansuétude n. f. : lòng hiền-hậu, (hiền-lành, từ, hòa); lòng lân-mẫn.

manteau n. m. : áo khoác dài (áo lá mặt ngoài áo dài); nóc ống khói.

mantille n. f. : khăn trập (đờn-bà).

manuel n.m. : sách cầm tay; sách nhỏ.

manuel, elle adj. : thuộc về tay; bằng tay. *Travail manuel*, việc làm bằng tay.

manufacture n. f. : chế-tạo; sở làm đồ.

manufacturer v. a. : làm đồ.

manufacturier n., adj. : kẻ có sở làm đồ (mà bán). *Peuple manufacturier*, dân hay làm (đồ kia đồ nọ mà dùng mà bán).

manuscrit n., adj. : sách chép; tập biên. *Pièce manuscrite*, thơ tay chép ra; tờ viết.

manutention n. f. : lò làm bánh cho binh ăn; sự phân-phát, sự quản-lý.

mappemonde n. f. : bản-đồ thế-giái.

maquereau n.m. : cá thu, thi-ngư, c.

Maquereau

maquignon n. m. : kẻ buôn-bán ngựa.

marabout n.m. : con già đãy; con lão nhược.

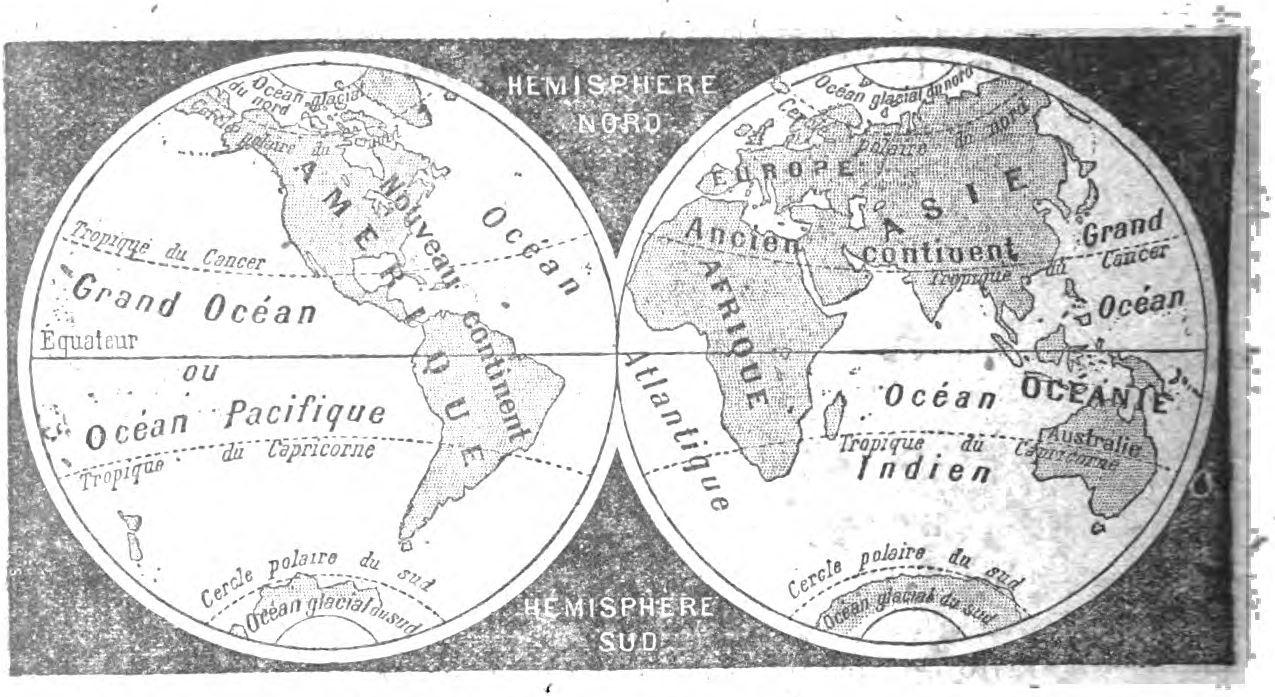

maraîcher n. m. : kẻ làm rẫy; kẻ trồng rau.|| adj. : *Culture maraîchère*, sự làm rẫy, sự trồng rau.

marais n. m. : đất ướt (thấp), đất màu-mỡ, T., đồng-lầy. *Marais salants*, ruộng muối.

Marabout

marasme n. m. : sự khô-khan (khô queo, khô rom); sự ốm-o gầy-guộc.

marâtre n. f. : mẹ ghẻ; mụ ghẻ.

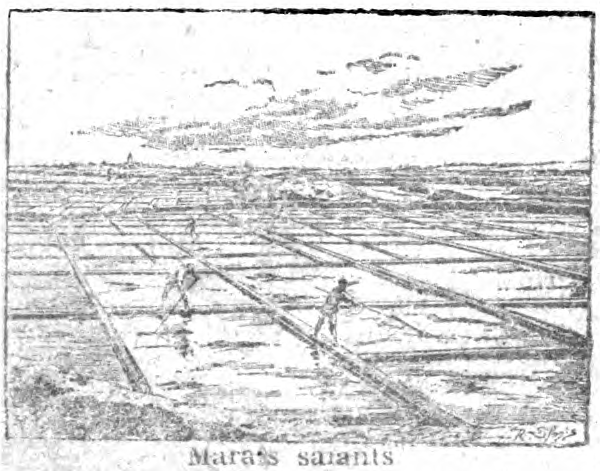
Marais salants

maraud, e n. : người hi-hợm, dị-cục; đồ khốn.

marauder v. n. : ăn-cắp, lấy trộm.

maraudeur n. m. : kẻ trộm-cắp.

marbre n. m. : đá cẩm-thạch. ||*Cœur de marbre*, lòng cứng như đá.

marbrer v. a. : giả cẩm-thạch, vẽ hoa-hoè; đánh có lằn ra.

marbrier n. m. : thợ làm đá cẩm-thạch.

marbrière n. f. : hầm đá cẩm-thạch.

marbrure n. f. : sự vẽ vân giả cẩm-thạch trên cây, trên giấy...

marc n. m. : xác, bã (mía...).

marcassin n. m. : heo rừng còn nhỏ dưới một năm.

marchand, e n. : buôn; phường buôn; lái buôn, kẻ buôn-bán; (thương, c.). *Navire, vaisseau marchand*, tàu buôn.

marchander v. a. : trả giá-cả; nài-nạnh. *Marchander du drap*, trả nĩ mà mua.

marchandeur, se n. : kẻ hay trả giá-cả kè-nhè.

marchandise n. f. : hàng, hàng-hóa (hóa-hạng, c.).

marche n. f. : sự đi; sự kéo binh đi. *Faire une longue marche*, đi xa (đường). *Troupes en marche*, binh kéo (đi).

marche n. f. : cấp, bậc (để lên xuống) ; bàn đạp không cửi, không tiện.

marché n. m. : chợ ; tờ giao ; phép giao-dịch. *Faire son marché*, đi chợ. || *À bon marché*, rẻ, rẻ tiền. || *Passer un marché avec...* giao với... chịu (lãnh) với...

marchepied n. m. : cấp ; nấc, bậc. *Le marchepied de l'autel*, cấp bàn-thờ, tam cấp bàn-thờ.

Marchepied

marcher v. n. : đi, đi tới, bước đi. *Marcher à pas de loup*, đi nhẹ, đi nhón gót, đi rón-rén.

marcher n. m. : cách (điệu) đi ; nước đi.

marcheur, se n. : kẻ đi. *Marcheur infatigable*, kẻ đi giỏi (không biết mệt).

marcotte n. f. : nhánh (cây) chiết.

Marcotte de vigne

Marcotte de fraisier

marcotter v. a. : chiết (cây).

mardi n. m. : ngày thứ ba.

mare n. f. : vũng nước tù ; ao, vũng.

marécage n. m. : đất nê-địa, đồng lầy, lỗ nầy ; bưng, láng.

marécageux, se adj. : có bùn, có lầy. *Contrée marécageuse*, xứ bưng, xứ nầy.

maréchal n. m. : thợ đóng móng ngựa. || *Maréchal de France*, chư dinh đô-thống phủ đô-thống-nước Phangsa.

maréchalat n. m. : chức quan đô-thống chư-dinh.

maréchalerie n. f. : nghề đóng móng ngựa.

marée n. f. : con nước (thủy-triều, c.) ; cá biển (tươi). *Marée favorable*, nước xuôi. *Marée montante, marée descendante*, nước lớn, nước ròng. *Il faut une marée d'ici à...*, từ đây cho đến... đi hết một con nước.

marge n. f : bìa, lề (giấy in hay là viết). *Annoter sur la marge*, gạnh ngoài lề.

margelle n. f. : đá (gạch) xây miệng giếng.

Margelle

marger v. a. : so lề giấy in cho đều.

margeur, se n. : kẻ đặt giấy mà in.

marginal, e, aux adj. : ngoài lề, ngoài bìa. *Note marginale*, chữ gạnh ngoài lề.

marguerite n. f. : loại hoa (bông) cúc, nắc-nẻ.

Marguerite

marguillier n. m. : chức việc họ dự vào việc coi của nhà thờ nhà-thánh.

mari n. m. : chồng (phu, c.).

mariage n. m. : phép hôn-phối ; sự cưới vợ lấy chồng (hôn-nhân, hôn-thú, c.) ; đám cưới. *Acte de mariage*, hôn thơ.

marié, e n. : trai mới cưới vợ ; gái mới lấy chồng.

marier v. a. : làm phép hôn-phối ; cưới vợ cho... gả lấy chồng, làm bạn với... hiệp lại. || *Se marier* v. pr. : cưới vợ, lấy chồng.

MARINE (LA RAME ET LA VOILE)

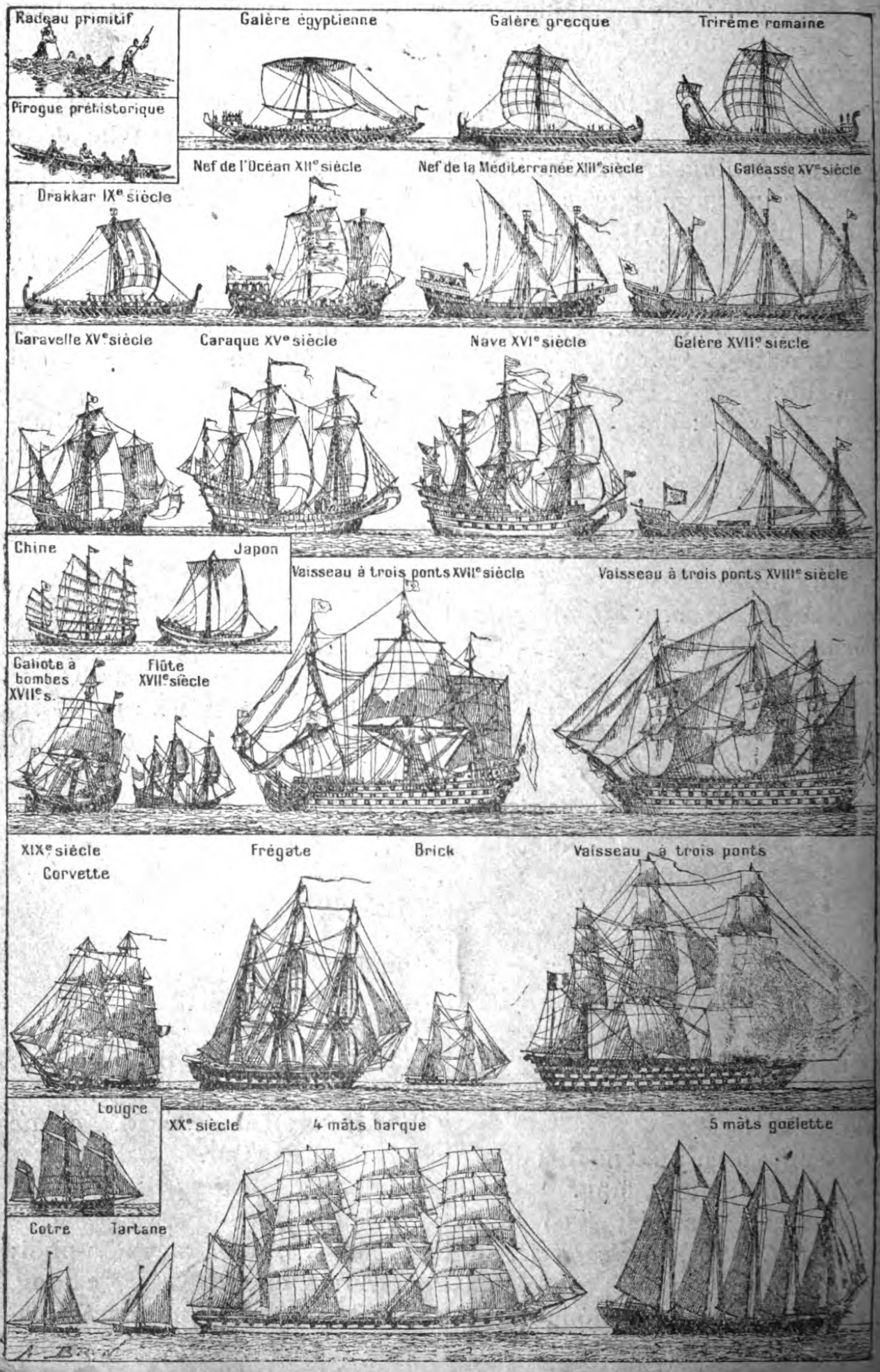

MARINE (VAPEUR, MOTEURS MÉCANIQUES)

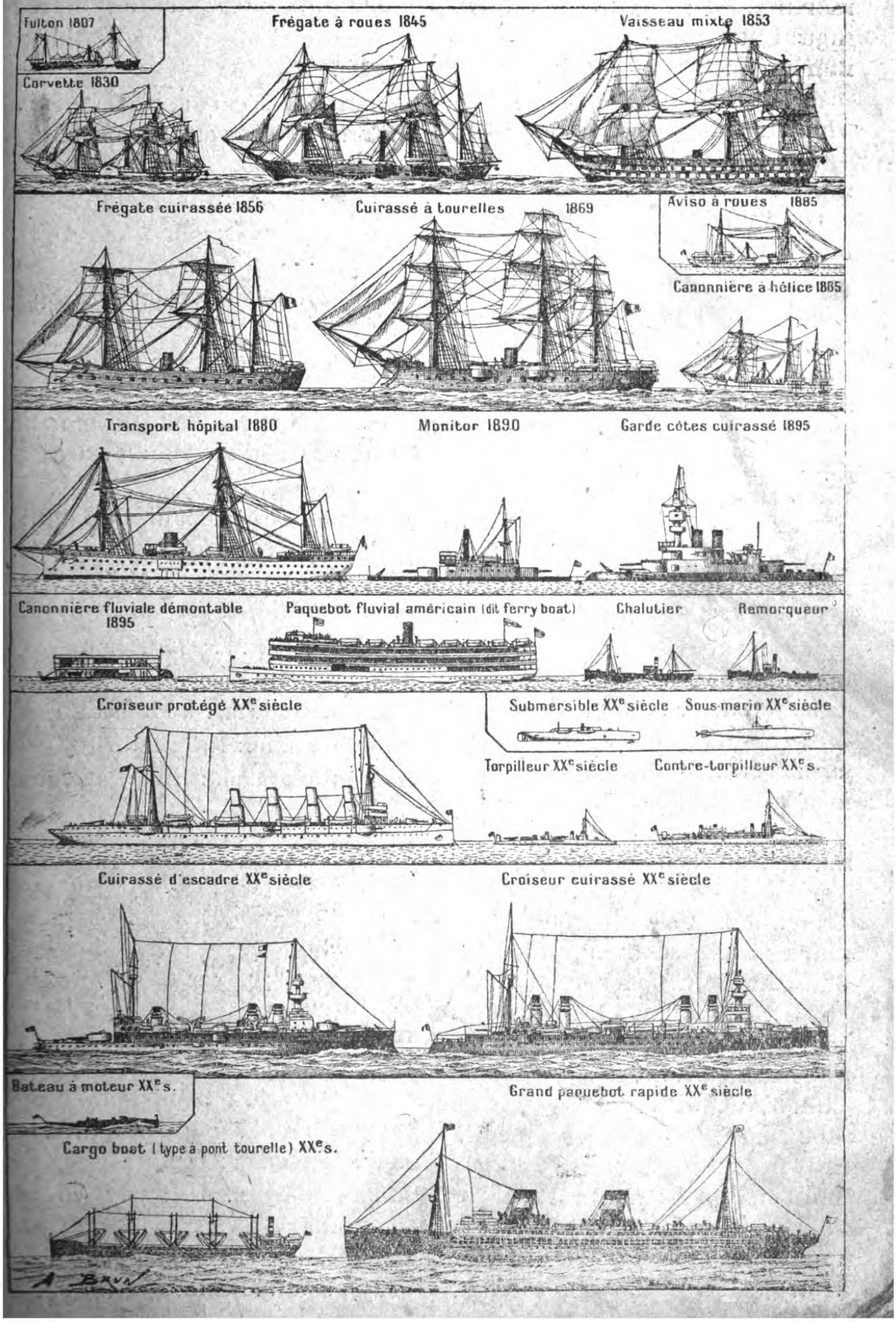

marin n. m. : kẻ từng đi biển, người vượt biển.

marine n. f. : thủy, binh-thủy; các thứ hải thoàn, chuyến thoàn. *Marine puissante*, **binh-thủy** mạnh.

mariner v. a. : muối, dầm (thịt) nước muối.

marinier n. m. : hoa-tiêu, tài-công có một nghề đi ghe trong sông.

marionnette n. f. : hình, hát-hình; múa rối cạn, T.

maritalement adv. : như vợ chồng. *Vivre maritalement*, ở với nhau **như vợ chồng thiệt.**

maritime adj. : gần biển. *Commerce maritime*, việc buôn-bán tàu-bè.

marjolaine n. f. : cây ngưu-tất, cây kinh-giái (giới), cỏ xước, ngưu-chí thảo, c.

marmaille n. f. : lũ con-nít.

marmelade n. f. : mứt (trái cây ngào nát bấn như kẹo). *Viande en marmelade*, thịt chín **bấy (nát).**

marmite n. f. : nồi (trách, trá...).

Marmite

marmiton n. m. : thằng phụ (tiểu-công) giúp trong bếp.

marmot n. m. : thằng nhỏ; cái hình nhỏ. || *Croquer le marmot*, (nhai thằng nhỏ); chờ rục chơn rục cẳng đợi hết hơi hết sức.

marmotte n. f. : loại cù-lần, chuột mùa đông nó ngủ.

Marmotte

marmotter v. a. : nói trong họng, nói ú-ớ.

marne n. f. : đất vôi [illegible] đất sét để bỏ cho tốt đất.

maroquin n. m. : da dê thuộc.

maroquinerie n. f. : nghề thuộc da dê.

marotte n. f. : cái ưa, cái mê riêng. *Chacun a sa marotte*, ai cũng có **cái ưa riêng** nấy hết.

maroufle n. m. : thằng gian.

maroufler v. a. : gắn keo (tượng vẽ bằng vải bố...).

marquant, e adj. : trọng (trượng); hực, rực-rỡ.

marque n. f. : dấu; in; đàng gạch. *Marque de la monnaie*, **in (con dấu)** đóng tiền bạc. *Marque de tendresse*, **dấu tỏ ra lòng thương-yêu.**

marquer v. a. : làm dấu, ghi; gạch; thích tự. *Marquer du linge*, **làm dấu** chéo khăn... *Marquer un jour pour*... **hẹn (chỉ)** ngày mà...

marqueter v. a. : làm lem; làm dấu, vẽ rằn.

marqueur n. m. : kẻ làm dấu.

marquis n. m. : tước hầu.

marquisat n. m. : phần **đất ăn,** tước hầu.

marquise n. f. : vợ ông tước hầu.

marquise n. f. : cái vòm che cửa; dù có tụi.

Marquise

marraine n. f. : vú, vú đỡ đầu.

marri, e adj. : giận, tức minh.

marron n. m. : trái vỏ-dẽ, quả bản-lật. || adj. : trộm lén. || *Couleur marron*, sắc (màu, mùi) **nâu-nâu, đen ngằm-ngằm.**

marronnier n. m. : cây vỏ-dẽ, cây bản-lật

mars n. m. : tháng ba (trong năm Tây); sao hỏa-tinh.

marsouin n. m. : cá nược, (hải trư, c.)

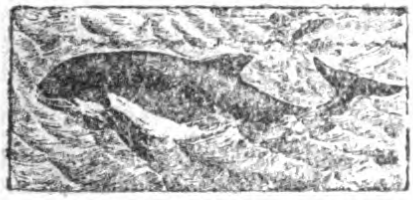

Marsouin

marte hay là **martre** n. f. : con điều (điêu thử, c.).

Martre ou marte

marteau n. m. : búa; dùi, chày; cái chày mổ trong đờn piano.

marteïage n. m. : dấu đóng vô cây Nhà-nước cấm.

martial, e, aux adj. : hùng, c.; thuộc về giặc-giã.

martin n. m. : chim sa sả.

martin-pêcheur n. m. : con chim thằng-chài.

Martin-pêcheur

martre n. f. : V marte.

martyr, e n. : tử-vì đạo (tử-đạo); kẻ chịu chết mà chứng đạo mình giữ là đạo thật (chánh); kẻ chịu khốn-cực.

martyre n. m. : sự chịu chết vì đạo; (bị bắt-bớ, khảo-lược, gông-cùm, tù-rạc); sự cực-khổ, đau-đớn lắm. || *Il souffre le martyre*, nó chịu cực (đau đớn) quá sức.

matyriser v. a. : làm cho tử-đạo; bắt chịu cực khổ (đau-đớn) lắm.

martyrologe n. f. : sách về các thánh tử-đạo.

mascarade n. f. : sự mang mặt-nạ; sự giả dạng.

masculin, e adj. : thuộc về người nam, giống đực, giống trống. *Sexe masculin*, loại đực, loại trống (trai, nam, đờn-ông).

masque n. m. : mặt-nạ, mặt-mạc; lốt. || *Lever le masque*, dở mặt-nạ ra; làm chán-chường; ra mặt.

Masques: 1. De théâtre (ant.); 2. Japonais; 3. De carnaval; 4. D'escrime.

masqué e adj. : mặc lốt, mang mặt-mạc; giả dạng. *Bal masqué*, đám mún người giả dạng cho ra khác không biết nhau

masquer v. a. : mang mặt-nạ cho.., mặt lốt cho; che, giấu, án.

massacrant, e adj. : lung (hung) quá; chịu không đặng. *Humeur massacrante*, tánh (tính) khó chịu lắm.

massacre n. m. : sự chém-giết; kẻ làm vụng (hư việc, hư đồ).

massacrer v. a. : chém-giết; làm hư.

masse n. f. : khối, cục; đống; gậy đầu vàng cầm mà đi khi có lễ. || *En masse*, loc. adv. : làm một với nhau; nhiều, đông. *Se lever en masse*, dậy hết thảy; dậy cả bè.

Masses d'armes

masser v. a. : đấm, bóp, nhồi (thấu, dàu, T.) cho nó mềm. || *Masser des troupes*, thúc binh lại cho dày.

masseur, se n. : người có nghề đấm bóp.

massier n. m. : kẻ cầm hèo mà đi khi có lễ.

massif, ive adj. : đặc; dày. *Massif d'arbres*, chòm cây rậm (dày).

massue n. f. : dùi (một đầu lớn

một đầu nhỏ).

mastic n. m. : hồ ; đồ (thuốc trám); nhựa vân-hương thọ (thụ).

mastiquer v. a. : trám, xảm; nhai.

masure n. f. : cái nhà hư sập còn lại ; nhà xấu ; chòi, lều.

mat n. m. : nước chiếu tướng. *Faire un beau mat*, **chiếu** một cái tốt.

mât n. m. : cột buồm.

mat, e adj. : không có sáng (láng). *Or mat*, vàng **xấu nước**.

matelas n. m. : nệm (nằm).

matelot n. m. : bạn tàu (thủy-thủ, c.); lính thủy.

Matelots

matelote n. f. : món cá nấu rượu.

mater v. a. : chiếu tướng; đi nước bí; làm bí. || *Mater quelqu'un*, làm nghiệt ; hạ mạt người nào.

mâter v. a. : dựng cột buồm.

matérialiser v. a. : làm cho ra vật có hình-thể.

matérialisme n. m. : phe những người tin mọi sự đều là vật có hình-thể, là tài-chất cả.

matérialiste n. : kẻ tin mọi sự là tài-chất có hình-thể cả.

matériaux n. m. pl. : tài-liệu, vật-liệu; đồ sắm mà làm.

matériel, elle adj. : có tài-chất, có hình-thể. || n. m. : *Matériel d'une ferme*, **đồ** làm ruộng, lập vườn.

maternel, elle adj. : thuộc về mẹ; bên ngoại. *Tendresse maternelle*, ngãi **mẹ**, lòng **mẹ** thương con.

maternellement adv. : cách như mẹ.

maternité n. f. : tánh mẹ, sự làm mẹ.

mathématicien n. m. : kẻ **thông** phép toán (tính), phép tư-thiên; kẻ thông số-học.

mathématiquement adv. : **theo** phép số-học (phép toán).

mathématiques n. f. pl. : **toán, số-**học. *Étudier les mathématiques*, học **phép-toán**.

matière n. f. : vật; đồ ; tài-liệu. *Matière première*, **đồ** để làm... *Il y a là matière à procès*, đó có **cớ** sinh kiện được.

mâtin n. m. : chó giữ nhà.

matin n. m. : sớm-mai; buổi sớm. || adv. : *Se lever matin*, thức-dậy **sớm**.

matinal, e, aux hay là **als** adj. : thức sớm, dậy sớm.

matinée n. f. : buổi sớm-mai, ban mai.

matines n. f. pl. : kinh đọc (hát) sớm-mai trước sáng.

matois, e adj., n. : quỉ-quái, quỉ-quyệt.

matou n. m. : con mèo đực.

matrice n. f. : tử-cung, lòng-mẹ; khuôn (rập); sổ, bộ (thuế-vụ).

matricule n. f. : sổ (bộ) biên tên.

matrimonial, e, aux adj. : thuộc về hôn-phối (hôn-nhơn).

matrone n. f. : bà, bà quan, bà lớn; mụ, mụ bà.

mâture n. f. : cột buồm tàu; nghề dựng cột buồm thuyền.

maturité n. f. : sự chín (trái cây).

maudire v. a. : chưởi; rủa; mắng-nhiếc.

maudit, e adj. : (bị rủa, bị chưởi); xấu-xa, khốn-nạn. || *Maudit métier*, nghề **khốn-nạn**.

maugréer v. n. : tức-giận, nổi giận.

mausolée n. m. : lăng (mồ-mả làm tốt đẹp, rộng lắm).

maussade adj.: (không ngon) quạu-quọ, buồn-bực.

mauvais, e adj. : xấu; dữ; dở. || *Mauvaise tête*, người **cứng-cỏi** (**chướng-khí**). || *Avoir mauvaise mine*, bộ mặt **chao-vao**, xấu **bộ**.

mauve n. f. : cây giằng-xay (cây cối xay, T.). **đông-hiện thái**, c.

Mauve

maxime n. f. : câu luận; lời cao-ý.

maximum n. m. : (lớn hơn hết); cao tay... cho quá đi.

mazette n. f. : ngựa dở; người bất-tài; kẻ không biết (thạo) chơi bài-bạc.

me pr. pers. : tôi, cho tôi.

méandre n. m. : cái quanh-quẹo con sông; vẽ doi vịnh sông ra.

mécanicien n. m. : thợ coi (áp) máy; khán cơ, c.

mécanique n. f. : máy, then-máy.

mécanique adj. : thuộc về máy, phải có tay làm. *Les arts mécaniques*, nghề **làm máy**, nghề-nghiệp làm **bằng tay**.

mécanisme n. m. : máy, then-máy. || *Mécanisme du corps humain*, châu thân **toàn-thể**, c.

méchamment adv. : cách độc-ác; có lòng độc-địa.

méchanceté n. f. : sự độc-địa, lòng độc-ác; đều độc-dữ. *Méchanceté de caractère*, tánh (ý, lòng) **độc-địa**.

méchant, e adj., n. : độc-ác, độc-dữ. *Homme méchant*, người **độc-dữ**.

mèche n. f. : tim đèn; đoạn dây gióc roi; ngòi (súng, pháo...) ọn tóc; lưỡi khoan. || *Éventer la mèche*, tắt **ngòi**) = bắt được quân đồ mưu; làm cho lậu mưu ra.

Mèches

mécompte n. m. : sự tính sái (lộn); sự thất chí.

mécompter (se) v. pr. : tính lầm; thất chí.

méconnaissable adj. : không dễ nhìn (biết) được.

méconnaître v. a. : không nhìn-biết đến. *Méconnaître ses parents*, không nhìn **đến** bà-con. || *Se méconnaître* v. pr. : quên mình đi.

mécontent, e adj., n. : không bằng lòng (ưng bụng); kẻ chẳng ưa Nhà-nước. *Le parti des mécontents*, phe (bè) kẻ nghịch Nhà-nước.

mécontentement n. m. : sự chẳng bằng lòng.

mécontenter v. a. : làm cho chẳng bằng lòng.

mécréant n. m. : kẻ chẳng tin; người vô-đạo.

médaille n. f. : bài, bội-bài; khánh; ảnh vảy. *Médaille militaire*, tưởng-dị bội-bài.

médaillon n. m. : cái hộp nhỏ để hình để tích mà đeo.

médecin n. m. : thầy thuốc; thầy lang, T., lương-y, điều-hộ, c.

médecine n. f. : phép (làm) thuốc; thuốc hạ, thuốc tiêu, thuốc xổ. *Faculté de médecine*, y-viện. *Prendre une médecine*, uống **thuốc-xổ** (tiêu, hạ).

médian, e adj. : ở chính giữa; trung đô, c.

médiateur, trice n. : kẻ can-gián. kẻ giải (giản, giàn) hòa. *Médiateur de la paix*, kẻ giải hòa; kẻ đi cầu hòa.

médiation n. f. : sự làm (mai) mối.
médical, e, aux adj. : thuộc về thuốc ; nên thuốc. *Vertus médicales d'une plante*, tánh nên thuốc cây cỏ kia cây cỏ nọ.
médicament n. m. : thuốc (uống); vị thuốc.
médicamenter v. a. : làm thuốc, cho (uống) thuốc.
médication n. f. : sự (phép) làm thuốc ; sự thấm thuốc, (chịu thuốc).
médicinal, e, aux adj. : nên thuốc. *Plante médicinale*, cây (cỏ) nên thuốc.
médiocre adj. : vừa-vừa, vừa phải, trung, bình, bình-thường, sàn-sàn vậy. *Homme médiocre*, người vừa-vừa vậy, người tầm-thường.
médiocrement adv. : vừa-vừa, tầm-thường.
médiocrité n. f. : sự vừa-vừa, sự bình thường. *Vivre dans la médiocrité*, có đủ ăn, vừa đủ ăn.
médire v. n. : nói hành.
médisance n. f. : sự nói hành.
méditation n. f. : sự suy-gẫm, sự nguyện-gẫm, sự ngắm, T.
méditer v. a. : gẫm (ngắm), suy, (suy-gẫm, ngẫm nghĩ), nghĩ, nghiệm xét. *Méditer sur une question*, nghĩ về việc.
méditerranée adj., n. : ở giữa đất, ăn vô giữa đất liền (trung, c.). *Mer méditerranée*, biển trung ; trung hải, c.
médium n. m. : môi, con môi ; đồng, cốt ; thế liệu ; trung thinh, c.
médius n. m. : ngón (tay) giữa.
méduse n. f. : con tinh-quái kia (theo chuyện bày-đặt, chuyện phong-thần) ; con sứa. || *Tête de méduse*, mặt-mũi xấu xa hiểm hợm gớm-ghiếc.
méfait n. m. : sự dữ, việc xấu.
méfiance n. f. : sự chẳng tin cậy.
méfiant, e adj. : không tin-cậy.
méfier (se) v. pr. : không tin-cậy.
mégarde (par) loc. adv. : hơ-hỏng; vô-ý.
mégère n. f. : đàn-bà dữ hay giận (quạu).
mégisserie n. f. : việc thuộc da chiên.
mégissier n. m. : thợ thuộc da chiên.
meilleur, e adj. : tốt (ngon, mạnh, giỏi...) hơn. *Ma santé est meilleure qu'elle n'était*, tôi nay khỏe (mạnh) hơn trước.
mélancolie n. f. : sự sầu riêng; sự phiền (rầu, buồn).
mélancolique adj. : ưu-phiền, buồn-bực, rầu-rĩ cú-mấu. *Caractère mélancolique*, tánh-nết buồn-bực.
mélange n. m. : sự trộn (pha, chế...). *Bonheur sans mélange*, phước ròng (không có sự lo sợ lộn vào).
mélanger v. a. : trộn ; pha, trà-trộn.
mélasse n. f. : mật ui.
mêlée n. f. : đám đánh lộn. *Se jeter dans la mêlée*, xốc vô đám đánh lộn.
mêler v. a. : trộn (trộn-trạo) ; làm lộn, làm rối. *Mêler un écheveau de fil*, làm rối cuồng chỉ. || *Se mêler* v. pr. : trộn-trạo, trà-trộn, lộn-lạo ; xen vô (vào)..., mánh lấy, dự... *De quoi vous mêlez-vous ?* anh xen vô việc gì ?
méli-mélo n. m. : bậy-bạ.

mélisse n. f. : cây tía-tô.

Mélisse

mélodie n. f. : sự êm-ái dịu-dàng; tiếng hát nhịp-nhàng rập-ràng êm tai.

mélodieusement adv. : cách êm-ái, êm tai.

mélodieux, euse adj. : dịu-dàng, rập-ràng, êm tai.

mélodrame n. m. : tuồng truyện.

mélomane n. : kẻ ham nhạc; kẻ mê hát-xướng ca-nhạc quá.

melon n. m. : dưa gan (quả dưa bở, T.)

Melon

membrane n. f. : da mỏng; màng.

membre n. m. : thân-thể, mình-mẩy; thuộc-viên.

membré, e adj. : có vóc. *Bien membré*, vóc-giạc cân-phân mạnh-mẽ.

membrure n. f. : thân-thể; đố, khuôn (vô mặt trám).

même adj. : cũng một ấy;... chúc. *Ces plantes mêmes*, mấy cái cây nầy nầy chúc. *Je vous dirai même*,.. tôi lại nói với anh nữa. || *De même que*,.. loc. conj. : cũng như là...

mémento n. m. : dấu để mà nhớ.., cái nhắc lại..; kinh cầu cho kẻ sống và kẻ chết (khi làm lễ).

mémoire n. f. : trí nhớ; sự nhớ; sự nhắc lại. *Laisser une mémoire honorée*, để tiếng lại người-ta nhắc.

mémoire n. m. : ngữ bạc-tiền mắc nợ; bài luận, bài bàn; sách chép đề đời (chí, c.). *Les mémoires de...* sách của... chép để lại cho nhớ.

mémorable adj. : đáng nhớ.

mémorandum n. m. : cái phải nhớ; tờ kể nhón lại việc phải bàn-tính.

mémorial n. m. : sổ biên cho nhớ.

menaçant, e adj. : ngăm-đe (hăm-he). *Regards menaçants*, ngó lườm-lườm, gườm con-mắt.

menace n. f. : sự ngăm-đe.

menacer v. a. : ngăm (hăm, v.), ngăm-đe; nộ. || *Cette vieille maison menace ruine*, cái nhà cũ nầy gần (muốn) sập.

ménage n. m. : sự coi trong ngoài việc nhà-cửa; trụm một cái nhà; miệng ăn trong nhà. *Vaquer aux soins du ménage*, lo việc nhà việc cửa, lo nội trợ (coi trong coi ngoài). || *Faire bon ménage*, ở thuận-hòa.

ménagement n. m. : sự vì (vị).

ménager v. a. : tiện-tặn; dè-dặt; vì-nể. *Ménager son revenu*, tiện-tặn của tiền (hoa-lợi) mình. *Ménager ses forces*, dưỡng sức.

ménager, ère adj., n. : giỏi lo việc nhà, cần-kiệm; đờn-bà lo việc nhà việc cửa, lo việc nội-trợ.

ménagerie n. f. : chỗ nuôi thú-vật để chơi.

mendiant, e n. : ăn mày, kẻ đi xin; bần-nhân.

mendicité n. f. : sự ăn-mày.

mendier v. a. : ăn mày (ăn-xin); đi xin.

menée n. f. : mưu-thế. *Suivre les menées*, theo đường nai-tách.

mener v. a. : đem (đam), dắc, dẫn đi. *Mener un aveugle*, dắc kẻ mù (kẻ đui *ou* tối mắt).

ménétrier n. m. : kẻ kéo đờn cho người-ta múa.

meneur n. m. : kẻ dắc (dẫn); kẻ chỉ ra; kẻ đồ mưu, xui mưu, xúi chuyện bậy. *On arrêta tous les*

meneurs, người-ta bắt hết mấy đứa **xui mưu làm loạn.**

méningite n. f. : bệnh đau bởi da bọc óc.

menotte n. f. : tay (tiếng con-nít nói.) || pl. : còng tay, dây trói tay.

Menottes

mensonge n. m. : sự dối; lời nói dối (nói láo, nói xược); sự bày-đặt. *Le monde n'est que mensonge*, thế-gian là cái **vô-ích giả-trá** mà-thôi.

mensonger, ère adj. : láo-xược; dối, giả. *Plaisirs mensongers*, sự vui-sướng **giả-trá.**

mensuel, elle adj. : mỗi-tháng, từ tháng. *Rapport mensuel*, tờ **nguyệt đề.**

mental, e adj. : trong trí-khôn. *Restriction mentale*, sự để dành ngầm trong trí.

mentalement adv. : trong trí, trong lòng. *Prier mentalement*, cầu-nguyện **trong lòng.**

menteur, se adj., n. : hay nói láo (nói dối); kẻ láo-xược, kẻ nói dối (nói láo).

menthe n. f. : bạc-hà; rau húng.

Menthe

mention n. f. : sự nhắc. *Mention honorable*, sự được kêu tên (xướng danh) khi thi.

mentionner v. a. : nhắc, nhắc đến...

mentir v. n. : nói láo, nói dối.

menton n. m. : cằm.

mentonnière n. f. : quai nón.

mentor n. m. : thầy, kẻ dạy-bảo.

menu, e adj. : nhỏ, mỏng, mảnh. *Menus plaisirs*, tiền ăn hàng; tiền mua đồ vặt. || n. m. : *Le menu d'un repas*, cái giấy biên các **món đồ-ăn.**

menuiserie n. f. : nghề làm mộc, việc làm mộc (làm tủ, đồ...).

menuisier n. m. : thợ làm đồ mộc nhỏ-nhỏ.

méprendre (se) v. pr. : lầm; lộn.

mépris n. m. : sự khinh-dể (khi-bạc); sự chê-bai; sự coi như không. *Mépris du danger*, **sự coi** hiểm-nghèo như không. || *Au mépris de* ... loc. prép : chẳng kể... bất kể.

méprisable adj. : đáng chê.

méprisant, e adj. : chê, khi, c. chỉ khinh-dị.

méprise n. f. : sự lầm; sự lộn. *Lourde méprise*, **sự lầm nặng; sự** sai lắm.

mépriser v. a. : chê (khinh-khi..., c.); coi như không.

mer n. f. : biển (bể, T.). *Coup de mer*, bão, dông (một hồi). *Basse mer*, **nước** ròng sát. *Pleine mer*, **nước** đầy mà; ngoài khơi. *Haute mer*, **biển** khơi. *Bras de mer*, **phá biển.**

mercantile adj. : hay buôn-bán.

mercenaire adj. : có tiền, ăn tiền; làm vì tiền. *Soldat mercenaire*, lính **mướn.** || *Âme mercenaire*, lòng **dễ mua** (dễ hối-lộ).

mercerie n. f. : hàng bán đồ may, đồ bận (như nút, kim găm...).

merci n. f. : sự thương-xót; lòng nhân-từ. *Crier, implorer merci*, kêu xin **thương-xót lấy.** || n. m. : cám ơn. *Dieu merci*, **cám ơn Chúa.**

mercier, ère n. : kẻ bán đồ may-vá.

mercredi n. m. : ngày thứ tư (trong tuần lễ). *Mercredi des Cendres*, ngày thứ tư Lễ Tro vào chay.

mercure n. m. : sao thất-chánh ; thủy-tinh, c. ; thủy, thủy ngân, c.

mercuriale n. f. : lời quở-trách ; giá chợ.

mère n. f. : mẹ. *Mère des pauvres*, (**mẹ** kẻ nghèo) = bà hay làm phước. *Idée mère*, **chính** ý.

méridien n. m. : (đàng tự bắc chí nam phân hai trái đất ra).

méridienne n. f. : giấc nghỉ trưa. *Faire la méridienne*, nghỉ trưa.

méridional, e, aux adj. : thuộc về hướng (phía, phương) nam. *Pôle méridional*, **nam** cực, c.

mérinos n. m. : thứ con chiên nước I-pha-nho ; nĩ dệt bằng lông chiên ấy.

mérise n. f. : trái (quả) anh-đào rừng ; trái trường.

mérisier n. m. : cây anh-đào rừng ; cây trường.

Mérisier

méritant, e adj. : có công ; đáng.

mérite n. m. : công (công-nghiệp, công-phu). *Mérite d'un ouvrage*, **công-trình** làm ra cuốn sách. *Avoir beaucoup de mérite*, **có công** lắm.

mériter v. a. : đáng. *Mériter une punition*, **đáng** phạt.

méritoire adj. : có công. *Action méritoire*, việc làm **có công**.

merlan n. m. : tên cá biển.

Merlan

Merle

merle n. m. : con cưởng, con sáo ; con khướu, **bách-thiệt** điểu, c.

merveille n. f. : sự lạ. *Faire merveille*, làm **hay lắm**. || *À merveille*, loc. adv. : cách lạ (lùng).

merveilleux, se adj. : lạ, lạ-lùng. *Le merveilleux*, cái lạ.

mes adj. poss. pl. : của tôi.

mésalliance n. f. : sự cưới không xứng đôi.

mésallier (**se**) v. pr. : cưới vợ không xứng (sút nhiều quá).

mésange n. f. : thứ chim hay ăn ong ; ăn sâu, ăn dế.

Mésanges

mésaventure n. f. : sự rủi (rủi-ro).

mésestimer v. a. : không ưa (người nào) ; khi-bạc, khinh-khi.

mésintelligence n. f. : sự bất thuận ; sự không đồng lòng ; sự bất-bình.

mesquin, e adj. : tiện-tặn, rít-róng, hà-tiện. *Sentiments mesquins*, lòng **hẹp-hòi nhỏ-nhoi**.

mesquinerie n. f. : sự rít-róng.

mess n. m. : bàn các quan vỏ ăn với nhau ; quán quan vỏ ăn.

message n. m. : sự dặn (nhắn) nói hay-là đem cái gì ; sứ, kẻ sai đi ; tin. *Porter un message*, đem **tin**.

messager, ère n. : sứ ; kẻ đem tin.

messagerie n. f. : tàu đò, xe đò. *Messageries fluviales*, **tàu đò** trong sông. *Messageries maritimes*, **tàu đò** ngả biển.

messe n. f. : lễ **Misa**. *Assister à la messe, aller à la messe*, đi xem lễ.

messéant, e adj. : vô-phép ; bất-lịch-sự.

messie n. m. : Chúa Cứu-thế.

messieurs n. m. pl. : các ông.

mesurage n. m. : sự đo; sự lường.

mesure n. f. : (cái đo) thước, (thước-tấc); độ, chừng, mực; nhịp; phương, thế, phép. *Ce vers n'a pas la mesure*, câu thơ nầy thiếu chữ (mất-vận). ‖ *Outre mesure*, loc. adv. : quá chừng (sức, đỗi).

mesurer v. a. : đo; lường, đong; sánh, so-sánh, ví. *Mesurer ses actions*, lượng việc mình làm.

métacarpe n. m. : cái mu bàn tay.

métairie n. f. : đám đồng, ruộng... nhỏ cho mướn.

métal n. m. : loài kim (như vàng, bạc, đồng, chì, thau, thiếc...).

métalepse n. f. : phép nói tiếng tránh (trớ) thế cho tiếng chính.

métallique adj. : thuộc về loại-kim.

métallisation n. f. : sự làm cho ra loại-kim.

métalliser v. a. : làm cho ra loại-kim.

métallographie n. f. : phép luận về loại kim.

métalloïde n. m. : hình như loại-kim.

métallurgie n. f. : phép khai mỏ lấy loại kim, thét và làm đồ loại-kim.

métallurgique adj. : thuộc về sự lấy và thét loại-kim.

métallurgiste n. m. : người lo về phép khai mỏ và làm loại-kim.

métamorphose n. f. : sự biến sắc, biến hình, biến tướng. *Les métamorphoses de la chenille*, sự sâu bướm nó hóa.

métamorphoser v. a. : đổi hình, biến hình; đổi ra khác.

métaphore n. f. : cách nói bóng; ẩn-ngữ, tá nghĩa, c.

métaphorique adj. : nói bóng; bóng-bẩy. *Expression métaphorique*, tiếng nói bóng-dáng.

métaphysique n., adj. : phép luận về sự hoang-đàng siêu-tánh; phép cao-kì. *Raisonnement métaphysique*, lý cao-kì quá.

métayer, ère n. : kẻ đánh giá ruộng đất cho mướn.

métempsycose n. f. : luân-hồi; đạo luân-hồi.

météore n. m. : cảnh-tinh, sự lạ (dị biến) trên không.

météorologie n. f. : phép luận-về những cái dị-biến trên không.

météorologique adj. : thuộc về cảnh-tinh, dị-biến trên-trời. *Observation météorologique*, coi cho biết những cái dị-biến trên trời.

méthode n. f. : cách, phép; đạo; niêm-luật; mực-mẹo.

méthodique adj. : có khuôn-phép, có niêm-luật; có mực-mẹo. *Esprit méthodique*, trí có mực-mẹo.

méthodiquement adv. : cách có mực-mẹo.

méticuleux, se adj. : hay sợ, nhát; đa-nghi; kĩ. *Personne méticuleuse*, người nhát (hay sợ); kĩ.

métier n. m. : nghề. *Le métier des armes*, võ biền, c. nghề võ, nghiệp võ. *Métier à tisser*, không cửi.

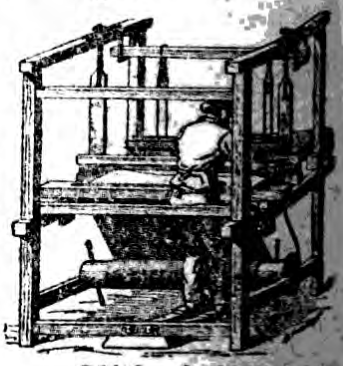
Métier à tisser

métis, isse adj., n. : lai.

métonymie n. f. : phép đặt tiếng

gốc làm ngọn.

métrage n. m. : sự đo thước.

mètre n. m. : thước, thước đo (thước tấc); vận-hạn thơ.

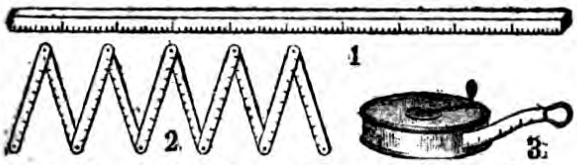

Mètres: 1. Droit; 2. Pliant; 3. A ruban.

métrique adj. : thuộc về thước. *Système métrique*, phép đo thước.

métromanie n. f. : sự hay làm thơ.

métropole n. f. : (thành mẹ); chánh xứ (nước); chánh đô.

métropolitain, e adj. : chánh xứ; chánh đô. *Église métropolitaine*, nhà-thờ chính sở giám-mục cả.

mets n. m. : đồ ăn, món ăn, của ăn, vật ăn.

mettre v. a. : để, đặt; bỏ. *Mettre la table*, dọn bàn. || *Mettre un habit*, mặc (bận) áo. || *Se mettre en frais*, tốn. || *Se mettre en tête*, in trí; muốn.

meuble n., adj. : đồ dễ dời, đồ di-dịch được. *Biens meubles*, của dời được (di-dịch được).

meubler v. a. : dọn cho có đồ-đạc.

meule n. f. : đá cối, (đá để cà để mài); cối, cối xay; đống, đụn, cả-lang, (lúa, rơm).

meulière n. f. : đá cối; mỏ lấy đá cối. *Pierre meulière*, đá cối.

meunerie n. f. : nghề xay; hàng xáo.

meurtre n. m. : sự giết (chém-giết); tội giết người (sát-nhơn).

meurtrier n. m. : kẻ chém-giết.

meurtrière n. f. : lỗ châu mai (núp mà bắn kẻ vây)

meurtrir v. a. : đánh bầm lên (sưng).

meurtrissure n. f. : vít đánh sưng, bầm.

meute n. f. : bầy (đoàn) chó săn.

miasme n. m. : hơi, hơi độc.

miauler v. n. : ngoao (tiếng mèo kêu).

mica n. m. : đá sáng có vảy có lớp.

mi-carême n. f. : nửa mùa chay, giữa mùa chay.

miche n. f. : bánh lớn trắng và tròn.

micmac n. m. : mưu-mô; chước-móc, thế-thần. *Il y a du micmac dans cette affaire*, trong việc ấy nó có chước chi đó.

microbe n. m. : loại tế-vi ở trong khí trong nước hay truyền nhiễm nhiều chứng bịnh.

microscope n. m. : kính hiển-vi; hỏa-tinh; (kính chiếu cái nhỏ mọn như loài tế-vi.

Microscope

microscopique adj. : coi kính hiển-vi mới thấy; nhỏ quá.

midi n. m. : trưa, đứng bóng (chánh ngọ, c.); nam; phía nam. *Sur le midi*, hồi đứng bóng (hồi trưa).

mie n. f. : vụn, mảy-mún.

miel n. m. : mật ong.

mielleux, se adj. : có mật : ngọt, ngọt-ngào. || *Paroles mielleuses*, lời ngọt-ngào (như mật).

mien, enne (le, la) pro. poss. : cái..., của tôi. *Les miens*, những người của tôi; bà-con thân thuộc tôi.

miette n. f. : vụn bánh (rớt khi cắt nó ra). *Les miettes d'un repas*, đồ ăn dư, (cơm thừa cá căn).

mieux adv. : hay hơn; tốt hơn; khá hơn. *Être mieux*, khá hơn. *Aller de mieux en mieux*, càng ngày càng khá hơn.

mignard, e adj. : có duyên, ngộ.

mignardise n. f. : duyên (doan) :

MÉTRIQUE (SYSTÈME)

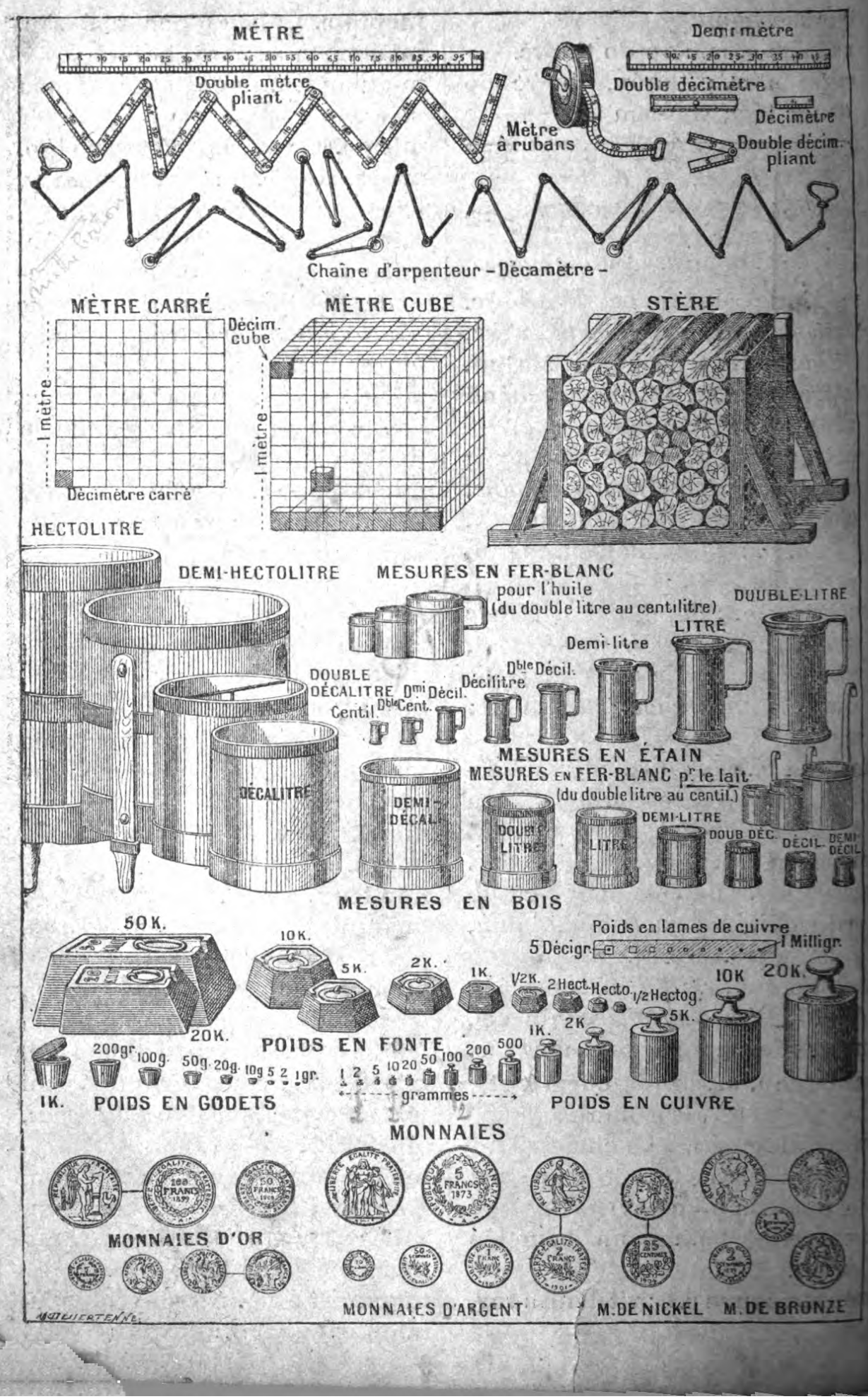

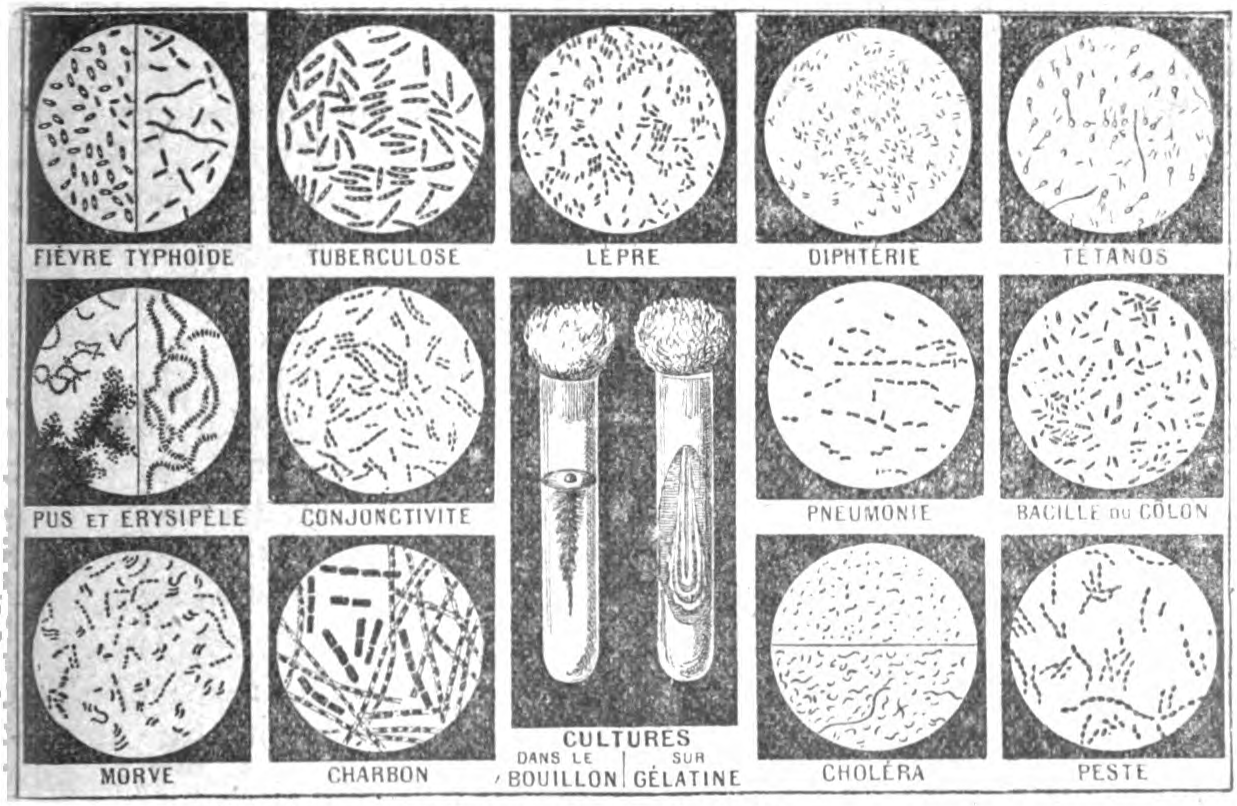

sự tế, sự nhỏ (kiểu, nét). *Mignardise des traits*, sự nhỏ nét, tế kiểu.

mil adj. num. : ngàn, một ngàn (thiên, c.).

milan n. m. : con diều, chim điều; lão-ưng, c.

Milan

milice n. f. : lính, lính-tráng, binh-lính. *Milice bourgeoise*, hương dõng.

milicien n. m. : lính, tên lính, chú lính.

milieu n. m. : giữa, chính giữa; trung tim, c. *Le milieu du jour*, nửa ngày. || *Au milieu de...* loc. prép. : ở giữa, chính-giữa.

militaire adj. : võ; binh, lính; người võ biền. *Art militaire*, nghề võ. || *Heure militaire*, chính giờ.

militairement adv. : theo việc (phép) võ.

militant, e adj. : đang đánh giặc; đang ở chốn chiến-trường. *Église militante*, Hội thánh đang ở chốn chiến-trường.

militer v. n. : cự lại, chống lại; đi lính.

mille adj. num : ngàn, một ngàn (thiên, c.). *L'an mil huit cent*, năm một ngàn tám trăm.

mille n. m. : dặm một ngàn bước.

millénaire adj., n. : thuộc về một ngàn; mười đời (là một ngàn năm).

millepertuis n. m. : hoàng-ngưu đậu.

mille-pieds n. m. : con-rít (ngô công, c.); con-giời; con cuốn chiếu (những con có nhiều chơn).

millésime n. m. : năm đề trong đồng tiền, đồng bội-bài.

millet hay-là **mil** n. m. : lúa kê; hột kê; tiểu-mễ, c.

milliard n. m. : một ngàn triệu; một ngàn trăm-vạn.

millième adj. num. ord. : thứ một ngàn. || n. m. : *Un millième*, một phần trong một ngàn.

millier n. m. : trót ngàn, cả ngàn. *Un millier d'épingles*, một ngàn

cây kim găm.

milligramme n. m. : phần một ngàn trong một gramme.

millimètre n. m. : phần một ngàn trong một thước (phân, ly...).

million n. m. : một triệu, một trăm vạn (muôn).

millionnième adj. num. ord., n. : thứ một triệu.

millionnaire adj., n. : giàu muôn hộ, giàu bạc triệu.

milord n. m. : ông lớn (tiếng kêu các ông lớn bên hồng-mao); nhà giàu; kẻ giàu-có. *C'est un milord*, nó là người giàu lắm.

mime n. m. : thằng hề; kẻ nhái giỏi.

mimer v. a, n. : nhái, học bộ.

mimique n. f. : học bộ, nhái. *L'art mimique*, nghề học bộ (nhái).

minaret n. m. : tháp nhà-thờ hồi-hồi.

Minaret

minauder v. n. : làm bộ mặt cho dễ thương; làm bộ cho vui-vẻ.

minauderies n. f pl. : bộ mặt làm cho người-ta ưa.

mince adj. : mỏng. *Étoffe mince*, hàng, (giẻ, vải...) mỏng. || *Revenu mince*, hoa-lợi không bao-nhiêu.

mine n. f. : mặt, bộ-mặt. *Homme de bonne mine*, người bộ-mặt tử-tế.

mine n. f. : mỏ. *Mine d'or, d'argent*, mỏ vàng, mỏ bạc.

miner v. a. : đặt hỏa lôi-phục. || *L'eau mine la pierre*, nước nó đục đá. || *Le chagrin le mine*, sự buồn-rầu làm cho nó mòn-mỏi.

minerai n. m. : loại kim dưới mỏ lấy lên.

minéral n., adj : loại kim ở dưới đất; môi-thạch; thuộc về loại kim. *Règne minéral*, ngũ-kim loại, c.

minéralogie n. f. : ngũ kim loại biên.

minéralogique adj. : thuộc về phép luận về ngũ kim loại.

minéralogiste n. m. : kẻ thông phép về ngũ kim loại.

mineur n. m. : kẻ làm dưới hầm mỏ; lính đào ngạch mà đặt hoả-lôi phục.

mineur, e adj., n. : còn nhỏ, kẻ chưa tới tuổi khôn; chưa thành-nhơn; nhỏ (tiểu, c.).

mineure n. f. : câu thứ hai trong phép luận-lý.

miniature n. f. : phép vẽ thâu nhỏ lại. *Portrait en miniature*, hình vẽ thâu nhỏ lại.

minière n. f. : mỏ cạn.

minime adj. : nhỏ lắm, nhỏ quá, ít quá, nhỏ xiếu.

minimum n. m. : ít hơn hết, nhỏ hơn-hết.

ministère n. m. : quờn, chức, phận; sự giúp; bộ. *Ministère public*, thị-sự, c.; chánh đề hình.

ministériel, elle adj. : thuộc về bộ. *Circulaire ministérielle*, tờ bộ.

ministre n. m. : (thần, c.); quan đại-thần; thượng-thơ. *Ministres des autels de Dieu, de la religion*, các thầy đạt-đức tế-lễ Đức Chúa Trời.

minium n. m. : son; hồng-đơn.

minois n. m. : mặt, mặt-mũi.

minorité n. f. : sự còn thơ-dại, chưa thành-nhơn; phần (phe) ít người hơn.

minoterie n. f. : sở làm bột mà bán.

minuit n. m. : nửa đêm, (giạ-bán, c.).

minuscule adj., n. : nhỏ xiếu; chữ nhỏ.

minute n. f. : giây (nháy), giây-phút, m. d. *Dans une minute*, nội trong một giây (một chốc xiếu).

minute n. f. : nảo (thảo); chánh bổn bộ dân. *Faire la minute d'une lettre*, làm nảo cái thơ.

minuter v. a. : làm nảo ra. *Minuter une dépêche*, viết nảo tờ đánh dây thep.

minutie n. f. : sự bậy-bậy (quấy-quá, vấy-vá, tầm-xằng).

minutieusement adv. : cách kĩ-cang từ đều.

minutieux, se adj. : kĩ-cang; tiểu-vẻ (từ chút).

mioche n. : thằng nhỏ, con nhỏ.

miracle n. m. : phép lạ; sự lạ. *Échapper à la mort par miracle*, khỏi chết bởi phép lạ.

miraculeusement adv. : cách có phép lạ.

miraculeux, se adj. : có phép lạ, bởi phép lạ. *Ouvrage miraculeux*, việc (làm) lạ-lùng.

mirage n. m. : sáng chiếu vật nơi chơn trời.

mire n. f. : (nhắm) con ruồi để nhắm mà bắn. *Point de mire*, chỗ nhắm, ruồi để mà nhắm.

mirer v. a., n. : nhắm; ngó. || *Se mirer* v. pr. : soi, soi kính; nhắm hình nhắm dạng.

mirmidon n. m. : trai nhỏ thó; người tài không mấy chút mà hay nói phách.

mirobolant, e adj. : lạ, lạ-lùng.

miroir n. m. : kính, kính soi (mặt). *Le visage est le miroir de l'âme*, cái mặt là kính chiếu cái hồn ra.

miroiter v. n. : chiếu sáng ngời.

misaine n. m. : cột (buồm) mũi.

misanthrope n. m. : kẻ ghét người ta; kẻ không ưa người-ta.

misanthropie n. f. : sự ghét người-ta, sự không ưa chơi với ai; tánh hay buồn.

mise n. f. : tiền đặt (khi đánh cờ-bạc); phần vốn chầu (hùn...); cách mặc (áo); sự ra.. (phát...). *Mise élégante*, ăn-mặc lịch-sự.

misérable adj. . khốn-cực, nghèo-khổ. *C'est un misérable*, nó là đứa gian-tà (khốn-nạn).

misérablement adv. . cách khốn-nạn.

misère n. f. : sự khốn-khó (tai-nạn, đồ-thán, c.); sự đói-khát, cùng-túng. *Misère humaine*, sự khốn-khó loài người ta phải chịu.

miséricorde n. f. : sự (lòng) khoan-dong; lòng thương-xót, lòng-lành, lòng nhân-từ; sự tha-thứ. *À tout péché miséricorde*, tội nào cũng nên tha-thứ.

miséricordieux, se adj. : có lòng nhân-thứ (nhân-từ, khoan-dung) (dong).

missel n. m. : sách lễ.

mission n. f. : sự sai đi. *Remplir une mission*, làm việc sai đi làm. *Les Missions Étrangères*, Hội sai đi giảng đạo ngoại-quốc.

missionnaire n. m. : thầy cả sai đi giảng-đạo; kẻ đắc chỉ (sai). *Missionnaire apostolique*, khâm-sai (phái) toà thánh (các cố đi giảng đạo).

missive adj., n. : thơ, cái thơ; thơ-từ, m. d. *Envoyer une mis-*

sive, gởi thơ.

mistral n. m. : dòng (gió) tây bắc.

mitaine n. f. : bao tay (bằng nĩ không có ngón, có ngón tay cái mà-thôi).

mite n. f. : con sâu (hay ăn hay cắn áo quần nhứt là nĩ, da...).

mitiger v. a. : làm cho ra hiền (cho nhẹ, cho bớt...). *Mitiger une peine*, **làm cho bớt** cực.

mitonner v. n. : (về bánh bỏ vào canh để nấu rục, (ninh...). *Le potage mitonne*, cháo **bỏ bánh cho rục**. || v. a. : *Mitonner une affaire*, thủng-thỉnh tính cho chắc được việc.

mitoyen, enne adj. : ở giữa; giáp ranh; kế nhau (nửa của người bên nầy, nửa của người bên kia). *Mur mitoyen*, vách **nửa về bên nầy nửa về bên kia**.

mitraille n. f. : đạn tạp-nạp nạp súng (mà bắn xổ ra cho nó hai hơn); súng nạp nhiều đạn.

mitrailler v. a. : bắn đạn chùm.

mitrailleuse n.f. : súng đồng nhỏ

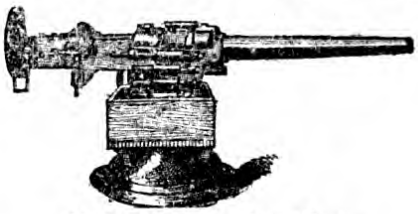

Mitrailleuse Maxim

bắn nhiều phát một lược hay là liên thinh như súng tay vậy.

mitre n. f. : mũ giám-mục; nóc che đầu ống khói cho mưa gió đừng lọt vào.

mitré, e adj. : đội mũ giám-mục. *Abbé mitré*, thầy dòng có phép **đội mũ giám-mục**

Mitre

mitron n. m. : kẻ giúp làm bánh.

mixte adj. : lộn, trộn, pha (lộn-lạo, trộn-trạo, pha-phách).

mixtion hay-là **mixture** n. f. : sự pha, sự chế thuốc uống.

mixtionner v. a. : chế, pha (thuốc).

mnémotechnie n. f. : phép giúp cho nhớ; để cho dễ nhớ.

mobile adj., n. m. : hay động; hay dời, hay đổi; cái nó day động; ý, chánh ý; cớ. *Pont mobile*, cầu xây được. || *La vapeur est un puissant mobile*, hơi nước là **một cái sức xô mạnh** lắm.

mobilier n. m. : đồ di-dịch được (như tủ, ghế-đẳng...). *Vendre son mobilier*, bán **đồ-đạc** mình đi.

mobilier, ière adj. : về đồ-đạc. *Saisie mobilière*, sự xiết **đồ**. *Vente mobilière*, sự phát mãi **đồ**.

mobilisation n. f. : sự sai binh-lính.

mobiliser v. a. : sai binh, sai lính; làm cho ra đồ di-dịch được.

mobilité n. f. : sự dễ day-động. *Mobilité de caractère*, **sự hay đổi** tính.

mode n. f. : thói, tục; cách (thế), ý. *Habit à la mode*, áo mặc theo tục (thói). *Magasin de modes*, phố bán đồ mặc **theo thì theo tục**.

mode n. m. : cách; phép. *Mode de gouvernement*, **phép trị**.

modèle n. m. : kiểu (cảo), mẫu; gương. *Modèle d'écriture, de broderie*, **kiểu** chữ viết, **kiểu** thêu.

modeler v. a. : làm **kiểu, ra kiểu**... lấy làm gương... *Modeler sa vie sur*... lấy... làm **gương mà ăn-ở** theo

modeleur n. m. : thợ **lấy kiểu**.

modérateur n. m. : **kẻ cai-trị**; kẻ điều-chế, truân-phân; **kẻ cầm** mực; cái để **khiến máy chạy** cho vừa chừng. *Dieu est le mo-*

dérateur de l'univers, Chúa là **đấng cầm quờn sửa trị** trên trời dưới đất.

modération n. f. : sự có độ; sự có (vừa) chừng; sự thìn tính; sự ra mực; sự ở vừa phải.

modéré, e adj. : vừa, vừa phải; có mực, có chừng. *Prix modéré*, **giá vừa-vừa.**

modérément adv. : vừa-vừa.

modérer v. a. : chế, chế-độ; giữ mực; bớt. *Modérer sa colère*, **thìn** tánh nóng giận || *Se modérer*, v. pr. : cầm mình lại; thìn mình.

modeste adj. : nết-na, có nết-na; vừa-vừa, vừa mực, vừa phải; nhu-nhượng; trung-bình, bình-thường, c. *Femme modeste*, đàn-bà **có nết-na.**

modestement adv. : cách có nết-na; cách nhu-nhượng.

modestie n. f. : nết-na; sự ở nhỏ-nhoi.

modicité n. f. : sự ít.

modification n. f. : sự đổi, sự sửa lại.

modifier v. a. : đổi; sửa lại; (cải, biến, chế, c.). *Modifier une loi*, **chế** luật; **sửa** luật lại.

modique adj. : ít. *Fortune modique*, của-cải ít (không bao-nhiêu).

modiste n. f. : đờn-bà bán đồ, làm đồ ăn-mặc theo tục.

modulation n. f. : sự ngân-nga, sự ngâm-nga.

moduler v. a. : ngân, ngân-nga; hát nhịp-nhàng.

moelle n. f. : (chủy, v.) tủy, tỉ xương; tim (tâm).

moelleux, se adj. : có tỉ, đầy tỉ. || *Voix moelleuse*, tiếng dịu-dàng.

moellon n. m. : đá (mỏng, nhỏ) để xây.

mœurs n. f. : pl. : phong-tục, thói-phép. *Réformer les mœurs d'un peuple*, sửa **phong-tục** dân một nước; hóa dân, c. || *N'avoir point de mœurs*, không có **nết-na**, xấu nết, xấu tính.

moi pron. pers. : tôi; (tao, min, mỗ). || *À moi !* cứu tôi với !

moindre adj. : ít hơn, kém hơn.

moine n. m. : thầy dòng; lò lửa hơ (sưởi) giường.

Moineaux

moineau n. m. : chim sẻ-sẻ.

moins adv. : ít hơn. || *Au moins, du moins*, loc. adv. : ít nửa là... || *À moins que...* loc. conj. : trừ ra có...

moire n. f. : hàng có vân.

moirer v. a. : làm cho có vân.

mois n. m. : tháng.

moisi n. m. : cái mốc đi.

moisir v. a. : làm cho mốc. *L'humidité moisit tout ici*, đây khí thấp nó **làm cho mốc** đồ hết.

moisissure n. f. : sự mốc.

moisson n. f. : sự gặt-hái; mùa gặt. || *Moisson de gloire*, sự thắng được nhiều trận.

moissonner v. a. : gặt, hái. || *Le fer moissonna tout*, gươm-đao nó phá (giết) hết.

moissonneur, se n. : kẻ đi gặt, đi hái.

moite adj. : ướt; ỉu.

moiteur n. f. : sự ướt, sự ỉu-ỉu.

moitié n. f. : nửa, nửa phần. || *À moitié*, loc. adv. : nửa, phân nửa.

molaire adj., n. f. : răng cấm.

môle n. m. : bỏ đá ngoài cửa biển ngăn sóng cho tàu đậu cho êm.

molécule n. f. : cái nhỏ hết sức trong vật gì.

molestation n. f. : sự khuấy-khỏa (khuấy-khuất); sự làm rầy.

molester v. a. : khuấy, khuấy-khỏa; làm phiền (cực).

molette n. f. : chày đá để tán nước thuốc; cái bánh xe có chia để thúc ngựa.

Molettes: 1. De diamenteur; 2. D'eperon.

mollement adv. : yếu-ớt, yếu-điệu, dịu. *Travailler mollement*, làm yếu-ớt.

mollesse n. f. : sự yếu-ớt; sự bệu; sự ăn ở vui sướng. *Mollesse de caractère*, sự yếu tánh, sự nhát tánh.

mollet n. m. : bắp chơn.

mollet, ette adj. : yếu, mềm, dịu. *Lit mollet*, giường êm.

molleton n. m. : nĩ mỏng dịu.

mollir v. n. : ra yếu, dịu đi, êm đi, mềm đi. *Le vent mollit* gió dịu đi.

mollusque n. m. : loại con mềm mình (như hàu, ốc...).

molosse n. m. : thứ chó kia (để giữ trâu-bò lục-súc).

moment n. m : chúc, lát, giây-phút; hồi, lúc; buổi. *Je reviens dans un moment*, một chúc nữa tôi trở lại. || *Par moment*, có hồi, có cơn; từ hồi, từ cơn. || *Du moment que...* bởi-vì... bởi...

momentané, e adj. : một hồi, một giây một lát; tạm vậy. *Effort momentané*, ra sức một giây một lát.

momentanément adv. : một giây một lát; tạm vậy.

momerie n. f. : sự nhái.

momie n. f. : thây chết xức thuốc thơm vấn (bó) lại chặt mà chôn; thây ma khô không thúi, không rả ra.

Momie

momifier v. a. : làm ra thây bó. || *Se momifier* v. pr. : (làm cho mình trở nên thây bó) = ốm đi.

mon adj. poss. m. : của tôi.

monacal, e, aux adj. : thuộc về dòng. *Vie monacale*, hạnh nhà-dòng.

monarchie n. f. : phép nước có một vua cai-trị; nước có vua.

monarchique adj. : có một vua. *État monarchique*, nước có vua trị.

monarchiste n. m. : kẻ theo phe muốn cho có vua.

monarque n. m. : vua.

monastère n. m. : nhà dòng.

monastique adj. : thuộc về dòng. *Vie monastique*, hạnh dòng.

monceau n. m. : đống. *Monceau de pierres*, đống đá

mondain, e adj., n. : thuộc về thế-gian; phàm-gian; đời phù-vân, mộng-huyễn.

mondanité n. f. : sự giả-trá thế-gian. *Mépris des mondanités*, sự khinh để những sự giả-trá thế-gian.

monde n. m. : thế-gian, chốn trần-ai, đời, (dương-gian), cõi phàm-gian (phàm-trần); người-ta. *Les cinq parties du monde*, năm phương thế-gian. || *Le nouveau monde*, thế-giái mới.

monétaire adj. : thuộc về tiền-bạc (đồng tiền, đồng bạc).

mongolie n. f. : xứ mông-cổ.

moniteur, trice n. : kẻ bảo (nhắc-bảo); trò-giám.

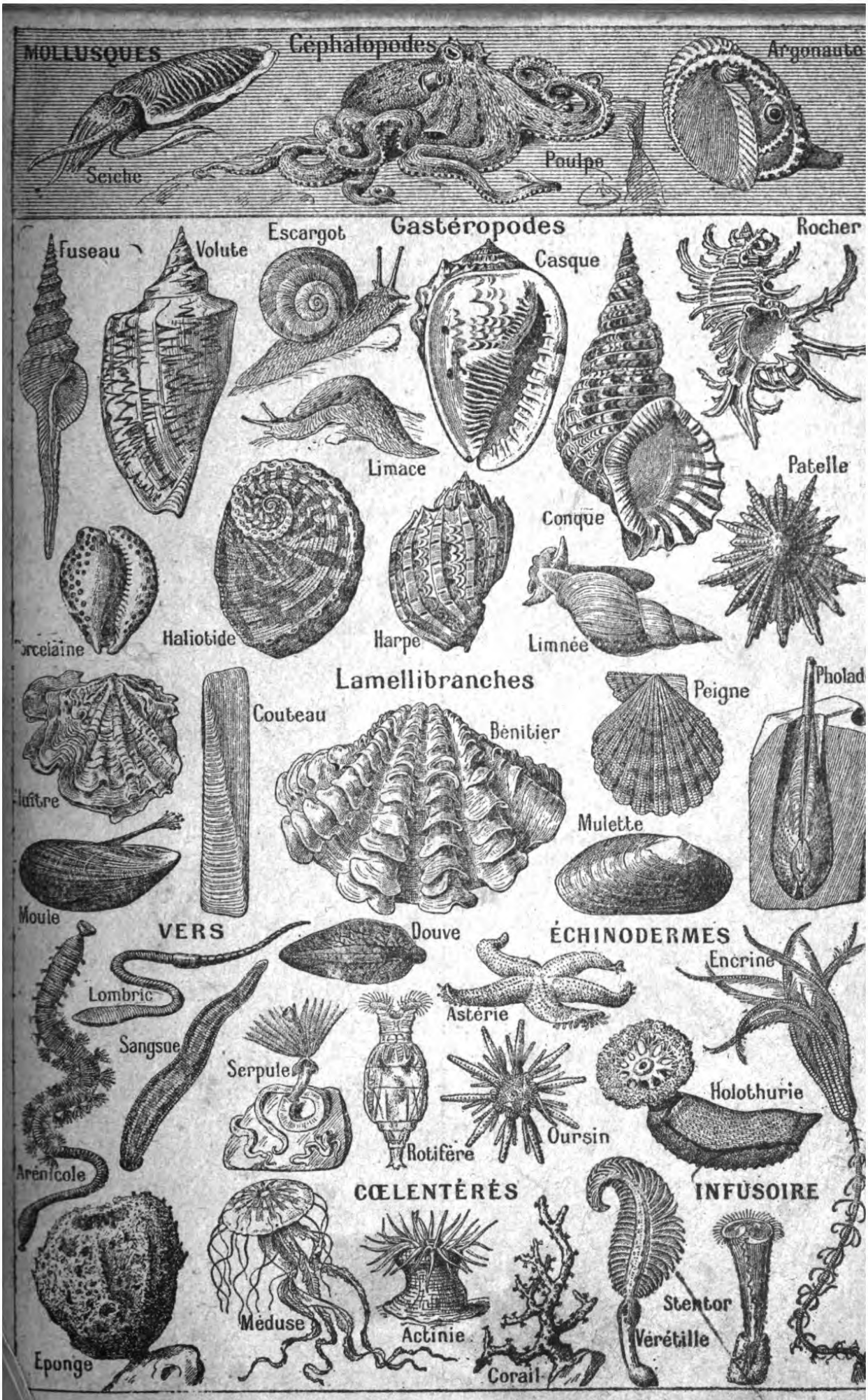

Mollusques : Vers, Echinodermes, cœlentérés Infusoire

monition n. f. : sự bảo ; sự bảo cho hay trước.

monitoire adj., n. : tờ trát đòi kẻ tri-tình phải ra làm chứng.

monnaie n. f. : đồng tiền, đồng bạc; tiền-bạc. *Monnaie d'or*, đồng tiền vàng. || *Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce*, trả thù, thù vặt, trả nũa.

monnayer v. a. : đúc ra tiền, ra bạc.

monnayeur n. m. : kẻ đúc tiền (bạc). *Faux monnayeur*, kẻ đúc tiền (bạc) giả.

monogame adj., n. : kẻ có một vợ mà-thôi.

monogamie n. f. : phép lấy một vợ mà-thôi; phép nhứt phu,nhứt phụ.

monogramme n. m. : (viết một chữ) chữ viết tắt. *IHS est le monogramme de Jésus-Christ*, chữ IHS là chữ viết tắt tên Đức Chúa **Giê-giu cứu thế.**

monographie n. f. : sự vẽ cảnh một.

monolithe adj., n. : nguyên một tấm đá.

monologue n. m. : lúc nói lối; (hát bội).

monomane adj., n. : kẻ mắc bệnh trí; khùng; điên.

monomanie n. f. : chứng cuồng (điên) trí ngẩm-nghĩ có một điều mà-thôi.

monopole n. m. : hoa-chi; phép một mình mình được bán mà-thôi; phép đóng cã, T., độc mãi-mại, c.; phép bán một mình một chợ; (oá, **ch.**).

monopoleur n. m. : kẻ lãnh (làm) hoa-chi; kẻ đóng cã.

monopoliser v. a. : làm hoa-chi.

monosyllabe n. m. : tiếng có một vần.

monosyllabique adj. : có một vần (mà-thôi).

monothéisme n. m. : đạo dạy thờ có một Chúa.

monotone adj. : cứ một cung (giọng) mãi ; cứ một trực, trước sau như một. *Style monotone*, cách nói **cứ một trực luôn (hoài).**

monotonie n. f. : sự cứ một giọng; sự cứ một trực mãi (không có biến-cải).

monseigneur n. m. : (tiếng kêu tặng các ông hoàng, các đấng giám-mục) = Đức ông. *Messeigneurs, nos seigneurs*, các **đức ông.**

monsieur n. m. : ông. *Monsieur est sorti*, **ông** đi khỏi. *Faire le monsieur, le gros monsieur*, làm **mặt sang**, làm bộ **ông lớn.**

monstre n. m. : vật quái-gở (gở-lạ); tinh, yêu, yêu-quái. *Monstre de laideur*, xấu **bất-nhân** là **xấu**; (xấu-xa gớm-ghiếc).

monstrueux, se adj. : quái-gở, gở-lạ, gớm-ghiếc ; lạ-lùng, quá sức (chừng, đỗi...). *Crime monstrueux*, tội **gớm-ghiếc (quái-gở).**

monstruosité n. f. : sự (đều) quái-gở. *Cette action est une monstruosité*, cái việc làm ấy là **đều quái-gở.**

mont n. m. : núi, hòn núi, trái núi (sơn, c.). *Le Mont de Bàrịa*, núi Bàrịa. || *Par monts et par vaux*, khắp đâu-đâu; lên nguồn xuống biển; chạy ngược chạy xuôi.

montage n. m. : sự lắp máy.

montagnard, e adj. : kẻ ở núi; người ở rừng-núi.

montagne n. f. : núi, núi-non; gò, đồi.

Montagne

montagneux, se adj. : núi-non, sơn-cước, c.; có nhiều núi.

montant n. m. : cây ngang, thanh ngang; số cộng lại được. *Le montant des dépenses*, **số cộng** tiền sở-phí; **ngữ tiền** tiêu-xài.

montant, e adj. : lên; dốc. *Marée montante*, nước **lớn**. *Chemin montant*, đường **dốc**.

mont-de-piété n. m. : tiệm cầm đồ.

monté, e adj. : có đủ, sắm đủ; lừng lên. *Être monté en habits*, **có nhiều** áo; **sắm đủ** áo-xống. || *Avoir la tête montée*, **long** đầu **long** óc.

montée n. f. : đường đi lên; đường dốc; đường trèo (leo) lên.

monter v. n. : lên. *Monter sur un arbre*, **leo lên** cây. *Monter en grade*, **lên** chức (**thăng** chức, **tấn chức**, c.). || v.a. . *Monter un cheval*, **cỡi** ngựa.

monteur n. m. : thợ đậu đồ (vàng, bạc).

montgolfière n. f. : lồng khí; tàu khí.

Montre

monticule n. m. : nứi nhỏ; gò, nổng, giồng, đồi.

montre n. f. : đồng-hồ trái quít. *Montre à répétition*, **đồng-hồ** có **đánh** cho biết giờ.

montre n. f. : sự bày ra (sắp, dọn ra mà bán); sự chưng ra; tủ kính để hàng. *Faire montre de son érudition*, **khoe** giỏi, **khoe** tài.

montrer v. a. : tỏ ra; chỉ; chỉ-vẽ, dạy, dạy-biểu. *Montrer les dents*, **nhăn** răng.

montueux, se adj. : hê-hủng; không đều có chỗ cao chỗ thấp, có gò có nổng. *Terrain montueux*, đất **có gò có nổng**.

monture n. f. : con mình cỡi; đồ ráp; khuôn-tuồng; tiền công-thợ. *La monture d'une scie*, **khuôn-tuồng** cái cưa.

monument n. m. : dấu-tích; bia, bia-truyền.

monumental, e, aux adj. : thuộc về bia (dấu-tích); lớn, to, cả-thể.

moquer (**se**) v. pr. : nhạo, nhạo-báng; khinh-(khi, dị) dể. *Se moquer des réprimandes*, nó **dể-người** (**khinh-dị**) lời quở-trách sửa-phạt.

moquerie n. f. : sự nhạo-báng. *C'est une moquerie que de...*, ấy mới là **dể-người** cho chớ.

moqueur, se adj., n. : kẻ hay nhạo, hay khi.

moral, e, aux adj. : thuộc về tính ăn nết ở (tính-nết, thói-phép); có nết-na; thuộc về lòng, bởi lòng mà ra. *Le physique influe sur le moral*, cái ngoài xác nó cũng thấu đến cái **trong lòng**.

morale n. f. : phép biết phải làm lành lánh dữ; ý muốn chỉ ra trong chuyện gì; sự dạy-dỗ, sự răn-dạy. *Faire la morale à un enfant*, **răn-dạy** con-nít.

moralement adv. : cứ phong-hóa (phong-tục); như người-ta thường quen (xét, hiểu).

moralisateur, trice adj. : hay làm cho ra thanh-sạch tốt nết.

moralisation n. f. : sự làm cho ra

tốt nết; sự giáo-hóa. *La moralisation du peuple*, sự giáo-hóa dân.

moraliser v. a., n. : giáo-hóa; răn-dạy, sửa-dạy. || *Il moralise sans cesse*, nó nghĩ về việc **phong-hóa** chẳng khi đừng.

moraliste n. : kẻ làm sách về thói-nết phong-tục, về việc giáo-hóa.

moralité n. f. : mĩ-tục; phong-hóa; nết-na đức-hạnh. *Homme sans moralité*, người không **có nết**; kẻ hoang.

morbide adj. : hay đau; có bệnh.

morceau n. m. : miếng. *Morceau de pain*, **miếng bánh**. *Morceau de musique*, một **bài**, một **bản** đờn.

morceler v. a. : phân ra từ miếng. *Morceler un héritage*, **chia manh chia mún** gia-tài **ra**.

morcellement n. m. : sự chia từ miếng ra.

mordacité n. f. : sự ăn. *Mordacité de la chaux*, sự vôi **hay** ăn; (da, tay...).

mordant, e adj. : (hay cắn); châm-chích, || n. m. : sơn hom; thuốc cầm màu. *Style mordant*, cách nói **châm-chích**.

mordre v. a. : cắn. *La lime mord l acier*, giũa nó ăn thép.

morfondre v a. : làm cho lạnh quíu. *La pluie l'a tout morfondu*, mưa làm cho nó **lạnh quíu**. || *Se morfondre* v. pr. au fig. : đợi rục chơn; đợi mỏi-mê.

morganatique adj. : cưới làm bé, làm hàng **thứ phi**.

morgue n. f. : bộ kiêu-hãnh; bộ xấc.

morguer v. a. : làm xấc; xốc đại, làm ngang.

moribond, e adj., n. : hòng (gần) chết; kẻ hấp-hối.

morigéner v. a. : sửa lại; sửa nết.

morion n. m. : giáp đội che đầu.

morose adj. : quạu, quạu-quọ.

morphine n. f. : sức hay làm cho ngủ (như trong nha-phiến).

mors n. m. : hàm-thiết. *Prendre le mors aux dents*, (ngậm **hàm-thiết** vô răng) = chứng (ngựa).

morsure n. f. : sự cắn; chỗ bị cắn; dấu cắn.

mort n. f. : sự chết; (tử, c.); án tử (án chết chém). *Être condamné à mort*, bị **án xử tử**.

mort, e adj. : tắt đi; kẻ chết. || *Yeux morts*, con-mắt **khờ đi** (đứng tròng). *Prier pour les morts*, cầu cho **kẻ chết**.

mortaise n. f. : mộng, lỗ-mộng.

Mortaise

mortalité n. f. : sự hay chết; số kẻ chết mỗi năm. *Grande mortalité*, **chết** nhiều, **chết** liu-yếu.

mortel, elle adj. : hay chết. *Dépouille mortelle*, thây **chết** (hài-cốt, c.).

mortellement adv. : cách nên chết; nặng, quá. *Blessé mortellement*, bị vít **nặng**.

morte-saison n. f. : hồi ế; lúc ế.

mortier n. m. : hồ (xây), hồ tam-hạp; cối đàm thuốc; súng cối.

Mortier

mortifiant, e adj. : hãm-mình; làm cực; nhục.

mortification n. f. : sự hãm mình; sự làm cho nhục.

mortifier v. a. : làm cho ra mềm (thịt). || *Se mortifier* v. pr. : hãm mình.

mort-né, e adj. : sinh ra liền chết.

mortuaire adj. : thuộc về chết. *Registre mortuaire*, sổ tử.

morue n. f. : cá biển kia (gần như cá hố).

Morue

morve n. f. : bệnh ngựa hay sổ mũi (bệnh sa-hoàng).

morveux, se adj. : hay sổ mũi ; có chứng sa-hoàng. *Cheval morveux*, ngựa sa-hoàng ; (chảy nước mũi).

Mosaïque

mosaïque n. f. : đồ cẩn đá (ốc, v. ngũ sắc).

mosaïque adj. : thuộc về ông thánh Môi-sen. *Loi Mosaïque*, luật ông thánh Môi-sen.

mosquée n. f. : nhà thờ hồi-hồi.

mot n. m. : tiếng, lời. *Dire un mot à l'oreille*, nhỉ tai một lời. || *Écrire un mot à quelqu'un*, viết cho ai ba chữ.

moteur n. m. : kẻ làm cho động; kẻ lay (lắc) máy, cái làm cho các

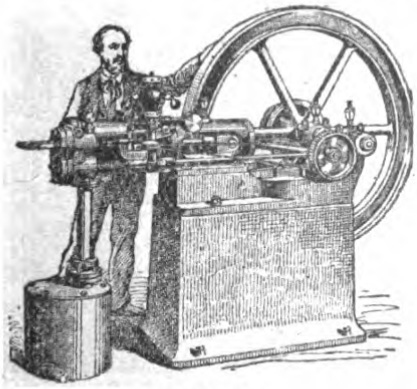
Moteur

máy khác chạy. *Dieu est le grand moteur de l'univers*, Đức Chúa Trời là đấng cầm mực cả và thế-giái.

motif n. m. : cái giục ; có ý-chỉ.

motion n.f. : sự làm cho hay động; sự lắc, sự xây ; sự (lời) bày tỏ.

motiver v. a. : chỉ cớ, bày (tỏ) cớ-tích, tình-ý ; làm cớ.

motte n. f. : bấng đất ; về đất ; bầu ; về vỏ cây để chụm. *Enlever une plante avec la motte*, bấng cây cho có bầu. || *Motte à brûler*, về vỏ cây để chụm.

mou hay-là **mol, molle** adj. : mềm. *Cire molle*, sáp mềm. *Enfant mou*, con-nít yếu-điệu.

mouchard n. m. : lính thám ; quân thám ; kẻ đi tọc-mạch hay học, hay mét.

moucharder v. a., n. : thám, thám-thính ; dòm-hành.

mouche n. f. : con ruồi, con lằn. || *Prendre la mouche*, giận (hờn) nổi nóng bậy.

Mouche

moucher v. a. : hỉ mũi ; bắt tim đèn ; sửa-dạy.

moucheron n. m. : ruồi (lằn) ; nhỏ ; tim đèn (đương cháy).

moucheté, e adj. : có vá. *Satin moucheté*, lãnh bông nhỏ-nhỏ.

moucheter v. a. : làm có bông lốm-đốm (hàng, giẻ).

mouchettes n. f. pl. : cái bắt tim đèn ; nhíp bắt tim đèn.

Mouchettes

mouchoir n. m. : khăn hỉ mũi ; khăn vuông *ou* khăn cầm-tay. *Mouchoir de cou*, khăn đờn-bà cột cổ.

moudre v. a. : xay. *Moudre du blé, du café*, xay bột mì, xay trà-phe.

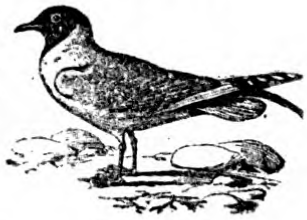
Mouette

moue n. f. : sự trề môi chẳng miệng ra.

mouette n. f. : chim thủy-kê.

mouillage n. m. : chỗ đậu; bến neo tàu.

mouiller v. a. : thấm nước, làm ướt. *Mouiller du linge*, **nhúng nước** khăn. || *Mouiller l'ancre*, bỏ (thả, gieo) neo; đậu lại.

mouilloir n. m. : chậu nước thấm tay (kẻ ươm tơ).

moulage n. m. : sự rập đồ chạm.

moule n. m. : khuôn; cốt, nòng bao giẻ làm nút áo.

moule n. f. : loại ốc (con sò, vọp, nghêu...).

Moules

moulé, e adj. : (đúc bằng khuôn); in. *Lettre moulée*, chữ **in**.

mouler v. a. : vô (vào) khuôn; rập khuôn. *Mouler une statue*, **rập khuôn** tượng. || *Mouler une chose sur une autre*, lấy cái nầy **rập khuôn** cái khác.

mouleur n. m. : thợ rập đồ chạm.

moulin n. m. : máy xay; cối xay. *Moulin à café*, **cối xay** trà-phe.

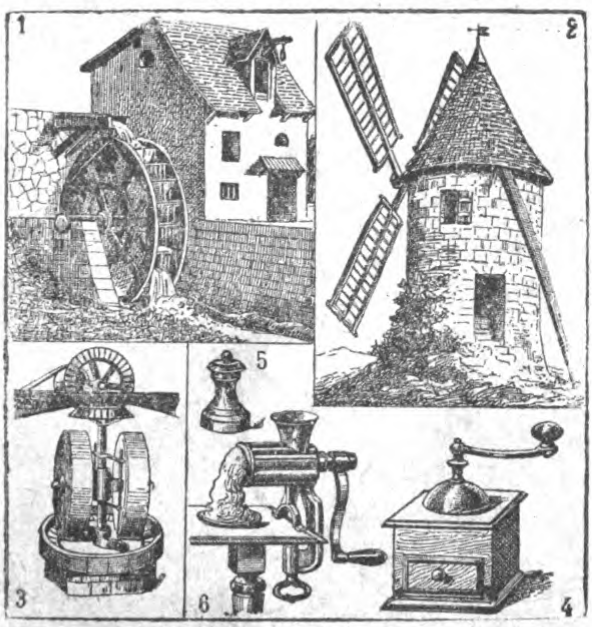
Moulins : 1. À eau; 2. À vent; 3. À huile; 4. À café; 5. À poivre; 6. À fromage.

moulinage n. m. : sự quây tơ, kéo chỉ.

mouliner v. a. : quây tơ; đục, ăn (về mọt, sâu ăn cây).

moulinet n. m. : vụ; chong-chóng. *Faire le moulinet*, **huây gươm** (gậy) quanh mình; **hươ cây, hươ gươm**.

moulu, e adj. : mệt mỏi, tê-mê, è. *Avoir le corps moulu*, **ê cả và mình**.

moulure n. f. : chỉ (chạy đồ làm nhà).

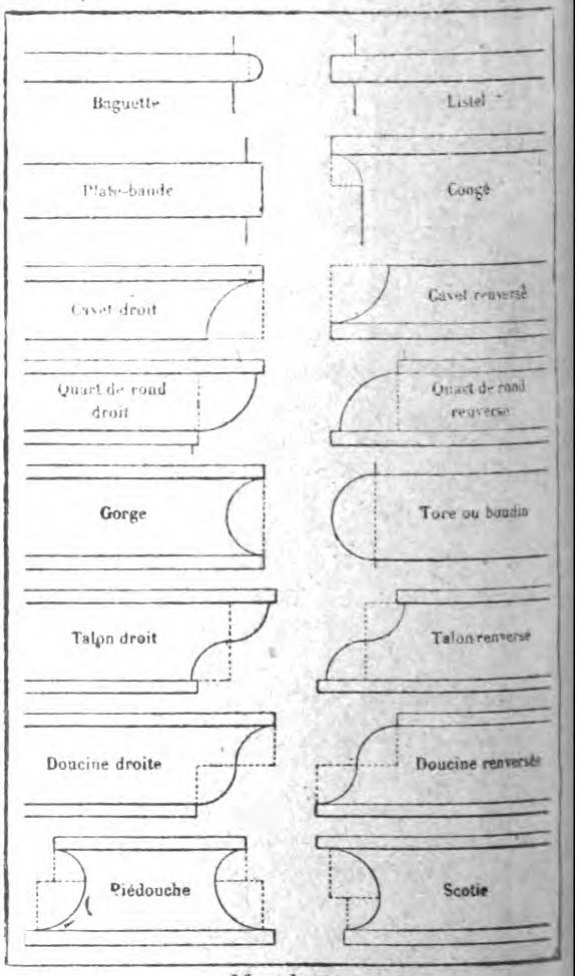

Moulures

mourant, e adj. : hấp-hối; gần chết. || *Voix mourante*, **tiếng-nói đớ** (gần chết).

mourir v. n. : chết; sanh thì; mất. || *Mourir d'ennui, de honte*, rầu **chết**, mất-cỡ **chết** (**lắm**). || *Il se meurt*, nó **gần chết** (**hấp-hối**).

Mouron

mouron n. m. : tuyền (toàn, phủ hoa, c.

mousquet n. m. : thứ súng xưa, bắn bằng hoa-mai.

Mousquet

mousquetaire n. m. : lính cầm súng **mousquet.**

mousqueterie n. f. : súng **mousquet** bắn một lượt ; hiệp súng **mousquet** bắn.

mousqueton n. m. : súng vắn (lính kị cầm).

mousse n. m. : bạn tàu nhỏ.

mousse n. f. : rong, rêu (hay mọc đá, mái nhà...).

mousseline n. f. : vải mỏng ; bố.

mousser v. n. : nổi (lên) bọt. *Faire mousser quelqu'un*, tưng người nào lên.

mousseux, se adj. : có bọt, có nhiều bọt. *Bière mousseuse*, rượu mạch-nha **nhiều bọt**.

moustache n. f. : râu mép ; lông mép. *Vieille moustache*, lính cựu.

moustiquaire n. f. : mùng ; mảng-tạ.

moustique n. m. : con muỗi.

Moustique

moût n. m. : rượu ngọt ; rượu mới ép chưa bòng.

moutard n. m. : con-nít nhỏ ; thằng nhỏ.

moutarde n. f. : cải bẹ, hột cải ; tương hột cải.

moutardier n. m. : ve đựng tương hột cải ; kẻ làm tương hột cải mà bán.

Moutarde

mouton n. m. : con chiên, con trừu ; thịt chiên ; cái cục làm chày động. || *C'est un mouton*, nó là người **hiền-hành** (**thìn-từ, ít-oi**).

Mouton

moutonné, e adj. : có chớn, dợn sóng.

moutonner v. a. : làm cho (tóc) chớn, cho dợn sóng (như lông chiên).

mouture n. f. : sự xay lúa mì ; tiền-công kẻ xay ; sự pha (trộn) bột. *Farine de mouture*, bột **trộn** (**pha**).

mouvant, e adj. : hay động ; làm cho động. *Sable mouvant*, cát **hay chạy**.

mouvement n. m. : sự động, sự day (lắc) ; sự xây-vần, sự chạy. *Le mouvement de la terre*, sự xây-vần (luân-chuyển) trái đất.

mouvementé, e adj. : có động ; có chớn.

mouvoir v. a. : động ; lắc, lúc-lắc ; day, lay, day-động. *Mouvoir une pierre*, **day** (**lay**) cục (viên, hòn) đá. || *Se mouvoir*, v. pr. : động, chạy ; xây, quây, đi.

moxa n. m : mồi đốt ; huyệt đốt. *Appliquer un moxa*, đặt thuốc *ou* mồi đốt.

moyen n. m. : thế, phương-thế. *Si vous en avez le moyen*, nếu anh có **thế** (làm đặng, thì...).

moyen, enne adj., n. : vừa-vừa ; (trung, c.). *La moyenne*, truân lấy **cái giữa**.

moyennant prép. : nhân ; nhờ có. *Moyennant ce secours*, **nhờ** cái giúp ấy.

moyeu n. m. : tum xe.

Moyeu

mozette n. f. : áo trùm vai giám-mục mặc.

muable adj. : hay đổi.

mucilage n. m. : mủ, nước rau cỏ...

mucilagineux, se adj. : có mủ, có nước...

mucosité n. f. ou **mucus** n. m. : mủ, dãi. *Les mucosités du cerveau*, mũi-dãi.

mue n. f. : sự thay lông, lột; kì lột, mùa thay lông.

muer v. n. : lột, thay lông; vỡ (bể) tiếng.

muet, ette adj. : câm. || *Voyelle muette*, (chữ âm câm) chữ âm không có đọc ra.

mufle n. m. : mỏ (con thú-vật).

mugir v. n. : gầm; rống. *Les flots, les vents mugissent*, sóng, gió ầm-ầm.

mugissant, e adj. : rống; gầm.

mugissement n. m. : tiếng (bò) rống.

muguet n. m. : cây kia bông nó trắng có chia như ngôi sao.

Muguet

mulâtre, esse adj., n. : con sinh ra bởi cha trắng mẹ đen hay-là cha đen mẹ trắng.

mule n. f. : con la cái; mũi giày; giày không lên gót đàn-bà hay đi. || *Mule du pape*, mũi giày đức giáo-tông (có cây thánh-giá để cho người-ta hôn).

Mule

mulet n. m. : con la đực; con mạch, T. (lạc-tử, c.).

mulet n. m. : thổ-lăng-ngư, c., cá buôi.

Mulet

muletier n. m. : kẻ dắc con la; chăn la.

mulot n. m. : thứ chuột ở hang.

multiflore adj. : có nhiều bông (hoa).

multiforme adj. : có nhiều hình.

Mulot

multiple adj. : kép; nhiều mối; cái số xấp (gồm một số khác nhiều lần); số gấp, T.

multipliable adj. : nhân ra được; làm cho ra nhiều được.

multiplicande n. m. : số phải nhân ra.

multiplicateur n. m. : số lấy mà nhân ra.

multiplication n. f. : phép nhân (nhơn), phép nhân thừa, T.; sự

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Table de Pythagore

làm ra cho nhiều. *Table de multiplication ou de pythagore*, bản cửu chương.

multiplicité n. f. : sự nhiều rộn-ràng, bộn-bàng (nhiều thứ, nhiều cách).

multiplier v. a. : làm cho ra nhiều, sinh-sản ra nhiều; nhân ra, nhân thừa. *Multipliez huit par deux*, nhân con tám với con hai.

multitude n. f. : đoàn (đàn) lũ; dân ngu, dân đen. *Flatter la multitude*, mua lòng dân.

municipal, e, aux adj. : thuộc về thành phố, xã-thôn, hương-lý. *Conseil municipal*, hội hương-chức thành-phố.

municipalité n. f. : việc thành-phố, việc bổn-xã.

municipe n. m. : thành qui-thuận (phục Rô-ma; được cứ khoán lệ riêng mình mà cũng được mọi phép như thành Rô-ma).

munificence n. f. : sự (lòng) rộng-rãi.

munir v a. : xây thành đắp lũy cho vững chắc; sắm cho đủ; cụ-bị, c.; làm cho chắc cho vững. *Se munir d'argent*, sắm tiền bạc.

munition n. f. : đồ binh-khí, lương-phạn. *Pain de munition*, bánh phát cho binh (lính).

muqueux, se adj. : có dãi, có mũi-dãi. *Fièvre muqueuse*, nóng lạnh sổ mũi.

mur n. m. : vách, vách-tường. *Mur mitoyen*, vách ngăn giữa.

mûr, e adj. : chín. *Raisins, blés mûrs*, nho chín, lúa chín. *Abcès mûr*, mụt đã mùi.

murage n. m. : sự xây vách tường.

muraille n. f. : vách (xây dày và cao). *Les murailles d'une ville*, vách thành.

mural, e adj. : mọc theo vách; vẽ trên vách.

mûre n. f. : trái dâu.

mûrement adv. : đã chín-chắn; đã thâm-trầm. *Penser mûrement*, nghĩ chín-chắn (xét thâm-trầm).

murène n. f. : cá đồng-ngư.

Murène

murer v. a. : xây vách; đắp lũy; xây bít. *Murer une porte*, xây bít cửa lại

mûrier n. m. : cây dâu (giâu, T.).

mûrir v. a., n. : chín; làm cho chín (cho mùi). || *Mûrir un projet*, nghĩ cho chín-chắn cái điều mình tính làm.

Mûrier

murmure n. m. : sự lằm-bằm, sự năn-nỉ; lời lằm-bằm, năn-nỉ.

murmurer v. n. : năn-nỉ, lằm-bằm. *Les eaux murmurent*, nước chảy ro-re.

musc n. m. : con xạ; xạ-hương.

muscade n. f. : hột nhục-đậu khấu.

muscadier n. m. : cây nhục-đậu khấu.

muscat n. m. : thứ nho thơm xạ-hương; rượu nho thơm xạ.

muscle n. m. : gân, nhục-cân, c. cơ-nhục; thịt bắp.

musclé, e adj. : nổi gân, bày gân; mạnh-mẽ, vặm-vở; chắc-thịt.

musculaire adj. : thuộc về gân; bởi gân. *Force musculaire*, sức mạnh bởi gân.

muse n. f. : bụt nữ tổ các nghề hay tài-tử cầm-kì thi họa; văn-thi, nghề-văn, chữ-nghĩa văn-chương. *Invoquer les muses*, cầu tổ văn-chương.

museau n. m. : mỏ (con thú-vật).

musée n. m. : miễu thờ các tổ nghề tài-tử; tụ khuê thơ cổ kim tích-chí viện, c.

museler v. a. : khớp mỏ lại.

muselière n. f. : cái khớp để khớp mỏ thú-vật lại.

Muselière

musette n. f. : cái kèn bầu; bao tấu; bao đựng lúa cột vô đầu ngựa cho nó ăn; bì giấy

sách học trò; bì đựng các thứ thuốc trị bịnh lính đi đường.

Musettes : 1. Dite « Mangeoire » : 2. À pansement ; 3. De fantassin ; 4. De pansage.

muséum n. m. : viện trử đồ-tích. *Le muséum d'histoire naturelle*, viện vạn-vật.

musical, e, aux adj. : thuộc về nhạc; có nhạc. *Soirée musicale*, hội chơi đêm có nhạc-ca.

musicien, enne n. : kẻ thạo nghề ca-nhạc (đờn-hát); kẻ ca-hát; người đánh đờn-địch; đờn-thổi.

musique n. f. : nhạc, ca-nhạc, bát âm; đờn (đàn) hát. *Apprendre la musique*, học nhạc (đờn-hát xướng-ca).

musquer v. a. : bỏ xạ, ướp xạ-hương.

musulman, e adj., n. : thuộc về đạo hồi-hồi; kẻ giữ (theo) đạo hồi-hồi. *Religion musulmane*, đạo hồi-hồi.

mutabilité n. f. : sự hay thay-đổi; sự hay đổi-dời.

mutation n. f. : sự đổi. *Droits de mutation*, tiền thị (chứng) hoán bằng-khoán văn-khế.

mutilation n. f. : sự chặt (thân mình).

mutiler v. a. : chặt (phân thây mình mẩy); làm hư, phá.

mutin, e adj., n. : cừ-khôi; rắn-mắt; lanh, sõi, giỏi. *Enfant mutin*, con-nít rắn-mắt.

mutiner (se) v. pr. : rắn, rắn-mắt, cừ-khôi; trở nghịch; phản lại. *L'armée se mutina*, binh nó trở lòng (trở nghịch).

mutinerie n. f. : sự cừ-khôi; sự rắn-rỏi; sự cự, sự trở lòng.

mutisme n. m. : sự câm; sự ngậm câm (không chịu nói ra).

mutuel, elle adj. : nhau; chung-cùng; thù tạc. *Haine mutuelle*, sự ghét nhau.

mutuellement adv. : cùng *ou* với nhau.

myope adj. : cận-thị, c.

myopie n. f. : chứng (tật) cận-thị; áp-nhãn.

myosotis n. m. : hoa tai chuột.

myria... muôn.

myriade n. f. : cả ngàn, trót ngàn; trăm-ngàn; muôn trùng. *Des myriades d'étoiles*, muôn-muôn vàn-vàn sao trên trời.

myriamètre n. m. : dặm (đổi) xa một muôn thước.

myrrhe n. f. : một-dược.

myrte n. f. : cây sim.

mystère n. m. : sự mầu-nhiệm; phép mầu-nhiệm. *Le mystère de l'Incarnation*, phép mầu-nhiệm Chúa cứu-thế ra đời.

mystérieux, se adj. : mầu-nhiệm; nhiệm-mầu; ẩn-vi, kín-nhiệm.

mystifier v. a. : (thấy hay tin mà) gạt lớp mà chơi.

mystique adj. : mầu-nhiệm, kín-nhiệm. *Vie mystique*, hạnh ở ngoan đạo (sốt-sắng).

mythe n. m. : truyện trần ki nam lục; chuyện bày đặt ra mà có tích; chuyện hoang-đàng; chuyện nửa thật nửa hư.

mythologie n. f. : truyện các bụt-thần; chuyện phong-thần.

MUSIQUE

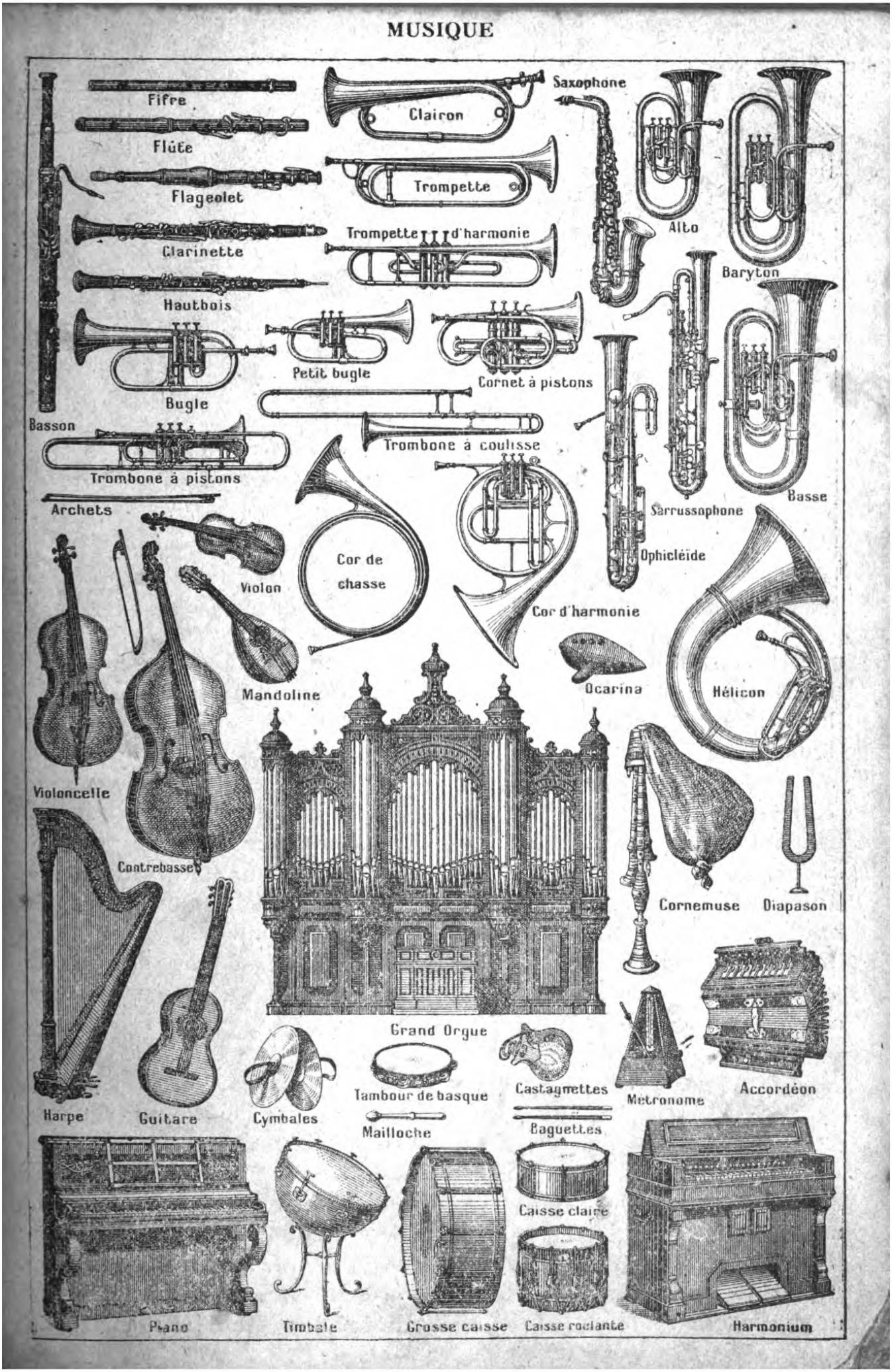
Fifre
Flûte
Flageolet
Clarinette
Hautbois
Basson
Clairon
Trompette
Trompette d'harmonie
Saxophone
Alto
Baryton
Petit bugle
Bugle
Cornet à pistons
Trombone à coulisse
Trombone à pistons
Sarrussophone
Basse
Ophicléïde
Archets
Violon
Cor de chasse
Cor d'harmonie
Violoncelle
Mandoline
Ocarina
Hélicon
Contrebasse
Cornemuse
Diapason
Grand Orgue
Harpe
Guitare
Cymbales
Tambour de basque
Castagnettes
Métronome
Accordéon
Mailloche
Baguettes
Piano
Timbale
Grosse caisse
Caisse claire
Caisse roulante
Harmonium

nacelle n. f. : thuyền nhỏ, tàu không cột không buồm; xuồng kẻ thả tàu khí ngồi. *Nacelle de pêcheur*, **thuyền** câu.

Nacelle de Ballon

nacre n. f. : ốc xa-cừ.

nadir n. m. : địa hạ thiên-đỉnh.

nage n. f. : sự lội. *À la nage*, **lội** ngan qua. || *Être tout en nage*, đổ **mồ-hôi** dầm-dề.

nageoire n. f. : vây (cá), vi cá, v.

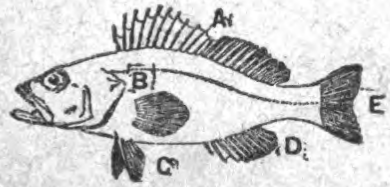

Nageoires : A, dorsale ; B, pectorale ; C, ventrale ; D, anale ; E, caudale.

nager v. n. : lội, ngoi, T. ; nổi. *Le bois nage sur l'eau*, củi (cây) nổi trên mặt nước.

nageur, se n. : kẻ lội.

naguère hay-là **naguères** adv. : mới đây ; chưa bao lâu ; mới ít lâu đây.

naïf, ive adj., n. : tự-nhiên, thiệt-thà (chơn-thất, c.). *Le naïf plaît toujours*, **cái tánh thiệt-thà** thì ai cũng thương.

nain, e n. : lùn, người lùn. *Arbre nain*, cây **còi** (cằng-cằng) cây **lùn**.

naissance n. f. : sự sinh (sanh) ra ; dòng. *Naissance basse, illustre*, **dòng** (con nhà) hèn-hạ, sang-trọng.

naissant, e adj. : mới sinh ra. *Fleur naissante*, hoa **mới trổ**.

naître v. n. : sanh (sinh) ra ; mọc ra. *Être né poëte*, tay văn-thi **trời sanh**.

naïvement adv. : cách thiệt-thà (chơn-chất, c.).

naïveté n. f. : sự (tính) thiệt-thà, sự khờ-dại. *Dire des naïvetés*, nói **những điều thiệt-thà không**

nantir v. a. : thế đồ, cầm đồ (cho chắc mối nợ). *Se nantir* v. pr. : phòng, dự-phòng.

nantissement n. m. : đồ thế, đồ cầm (nợ).

nappe n. f. : khăn trải bàn ăn cơm.

narcisse n. m. : hoa thủy-tiên.

Narcisse

narcotine n. f. : nhựa nha-phiến hay làm cho tê-mê.

narcotique adj., n. : hay làm cho mê, cho ngủ (như nha-phiến...).

nard n. m. : cây hoa cam-tòng.

narghileh hay-là **narguilé** n. m. : điếu bình người Tur-cô.

narguer v. a. : khinh-khi, dể-ngươi; chẳng sá chi.

narine n. f. : lỗ mũi.

narquois, e adj. : giễu-cợt; điếm-đàng, lý-láu.

narrateur, trice n. : kẻ thuật-truyện, người kể-truyện; kẻ học lại.

narration n. f. : sự thuật-truyện; bài kể-truyện.

narré n. m. : truyện (chuyện) kể ra.

narrer v. a. : thuật truyện lại; học lại, kể lại.

nasal, e, aux adj. : thuộc về mũi. *Fosses nasales*, lỗ mũi.

naseau n. m. : lỗ mũi (ngựa, bò...).

nasillard, e adj. : bởi mũi mà ra. *Voix nasillarde*, tiếng bởi mũi mà ra.

nasiller v. n. : nói xịt mũi; nói giọng mũi, nói ngọng.

Nasse

nasse n. f. : lờ, đó. *Tomber dans une nasse*, mắc đó, mắc lờ.

natal, e, als adj. : sinh (sanh) nhựt *Jour natal*, ngày sinh-nhựt. || *Pays natal*, xứ-sở (đất) tổ-phụ; quê-quán.

natation n. f. : sự lội (ngoi, T.); phép lội.

natatoire adj. : để mà lội.

natif, ive adj. : sinh ra tại... tự-nhiên. *Vertu native*, nhơn đức tự-nhiên.

nation n. f. : dân (nước...) dân ngoại-đạo. *De quelle nation est-il*, nó là người (dân) nước nào?

national, e, aux adj. : cả một dân, dân một nước. *Garde nationale*, lính bương-dõng.

nationalité n. f. : dân; người nước... *Quelle que soit la nationalité*, người nước nào mặc lòng.

nativité n. f. : lễ sinh-nhựt.

natte n. f. : chiếu; đệm; tóc dóc lại; đuôi (chệc). *Natte à voile*, đệm buồm.

Natte

nattier n. m. : kẻ dệt chiếu, bán chiếu; người đan đệm bán đệm.

naturalisation n. f. : (sự làm cho nên tự-nhiên); sự nhập tịch dân nước nào. *Obtenir des lettres de naturalisation*, được tờ chịu cho nhập tịch dân trong nước.

naturaliser v. a. : làm cho ra tự-nhiên; làm cho chịu phong-thổ (thủy-thổ) xứ nào.

naturalisme n. m. : sự tự-nhiên.

naturaliste n. m. : kẻ học về loại cây-cối, thú-vật cùng loài kim-thạch.

nature n. f. : tự-nhiên; trời đất muôn vật; tính (tánh), tính-khí. *Nature perverse*, tính xấu; chứng xấu. || *Peindre d'après nature*, vẽ theo tự-nhiên.

NATATION

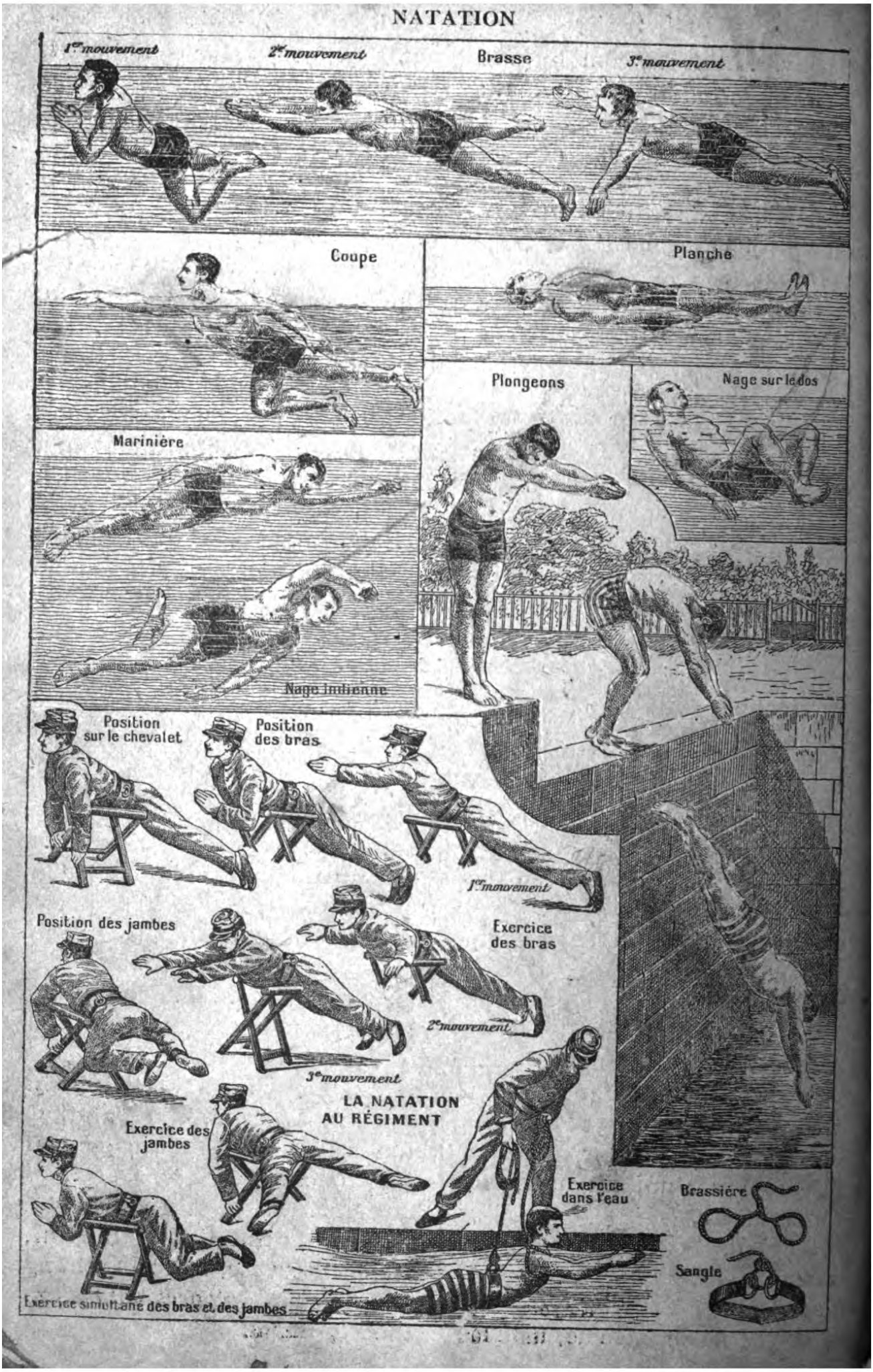
1er mouvement
2e mouvement
Brasse
3e mouvement
Coupe
Planche
Plongeons
Nage sur le dos
Marinière
Nage Indienne
Position sur le chevalet
Position des bras
1er mouvement
Position des jambes
Exercice des bras
2e mouvement
3e mouvement
LA NATATION AU RÉGIMENT
Exercice des jambes
Exercice dans l'eau
Brassière
Sangle
Exercice simultané des bras et des jambes

naturel n. m. : tánh (tính), chứng). *Les naturels d'un pays*, người bổn-địa, người thổ (chánh xứ).

naturel, elle adj. : tự-nhiên ; theo tự-nhiên. *Loi naturelle*, luật tự-nhiên. *Il est naturel de...* chính lý (phép) thì là. .

naturellement adv. : tự-nhiên ; dễ. *Cela s'explique naturellement*, cái ấy dễ hiểu.

naufrage n. m. : sự phải (chìm) tàu ; sự hư-hại (tàn-mạt). || *Assister au naufrage de sa fortune*, thấy tán gia bại sản mình tợ con-mắt mình.

naufragé, e adj., n. : phải tàu ; chìm tàu. *Vaisseau naufragé*, tàu chìm.

naufrager v. n. : phải tàu, chìm tàu (đắm thuyền, đắm tàu, T.) ; tàn-mạt, hư-hại.

nauséabond, e adj. : hay làm cho bợn dạ, cho buồn mửa. *Remède nauséabond*, thuốc khó uống (hay ói, hay bợn dạ).

nausée n. f. : sự bợn dạ (buồn mửa) (lợm, T.). *Cela donne des nausées*, nó bắt buồn mửa (bợn dạ).

nautique adj. : thuộc về tàu, về sự vượt (đi) biển. *Art nautique*, nghề đi biển.

nautonnier n. m. : kẻ đi tàu (quân buồm-lạt, bạn tàu).

naval, e, als adj. : thuộc về tàu; thủy. *Combat naval*, thủy chiến, c., trận thủy.

Navets

navet n. m. : cũ cải.

navette n. f. : thoi, thoi dệt. *Faire la navette*, chạy ngược chạy xuôi ; lăng-xăng.

Navette

navigable adj. : đi tàu (thuyền, ghe) được.

navigateur n. m. : người đi tàu ; người vượt biển.

navigation n. f. : sự vượt biển ; sự đi tàu. *Heureuse navigation*, sự đi biển-giã may-mắn.

naviguer v. n. : đi tàu, vượt biển.

navire n. m. : tàu ; thuyền.

navrant, e adj. : làm cực; cực-khổ, khốn-nạn. *C'est navrant*, cực quá! khổ quá!.

navrer v. a. : làm cực; làm khổ, làm-khó.

ne part. nég. : không.

néanmoins conj. : nhưng-vậy.

néant n. m. : không không. *Homme de néant*, người bất-tài, người không ra gì. *Mettre à néant*, làm cho tiêu (mất) đi.

nébuleux, se adj. : có mây ; vần-vũ. *Ciel nébuleux*, trời vần-vũ, trời kéo mây.

nécessaire adj. : cần, cần-kíp. *La respiration est nécessaire à la vie*, sự thở là sự cần cho đặng sống. *Il est nécessaire...*, cần phải... phải...

nécessairement adv. : cần, cần-kíp ; thì...

nécessité n. f. : sự cần (cần-kíp) ; sự chẳng có lẽ cượng lại đặng ; sự cực chẳng đã ; sự thốn-thiếu. *L'eau est de première nécessité*, nước là cần nhứt.

nécessiter v. a. : làm cho ra cần ; bắt phải.

nécessiteux, se adj., n. : thiếu-thốn ; nghèo-cực, túng-ngặt. *Les nécessiteux*, kẻ đói-khó.

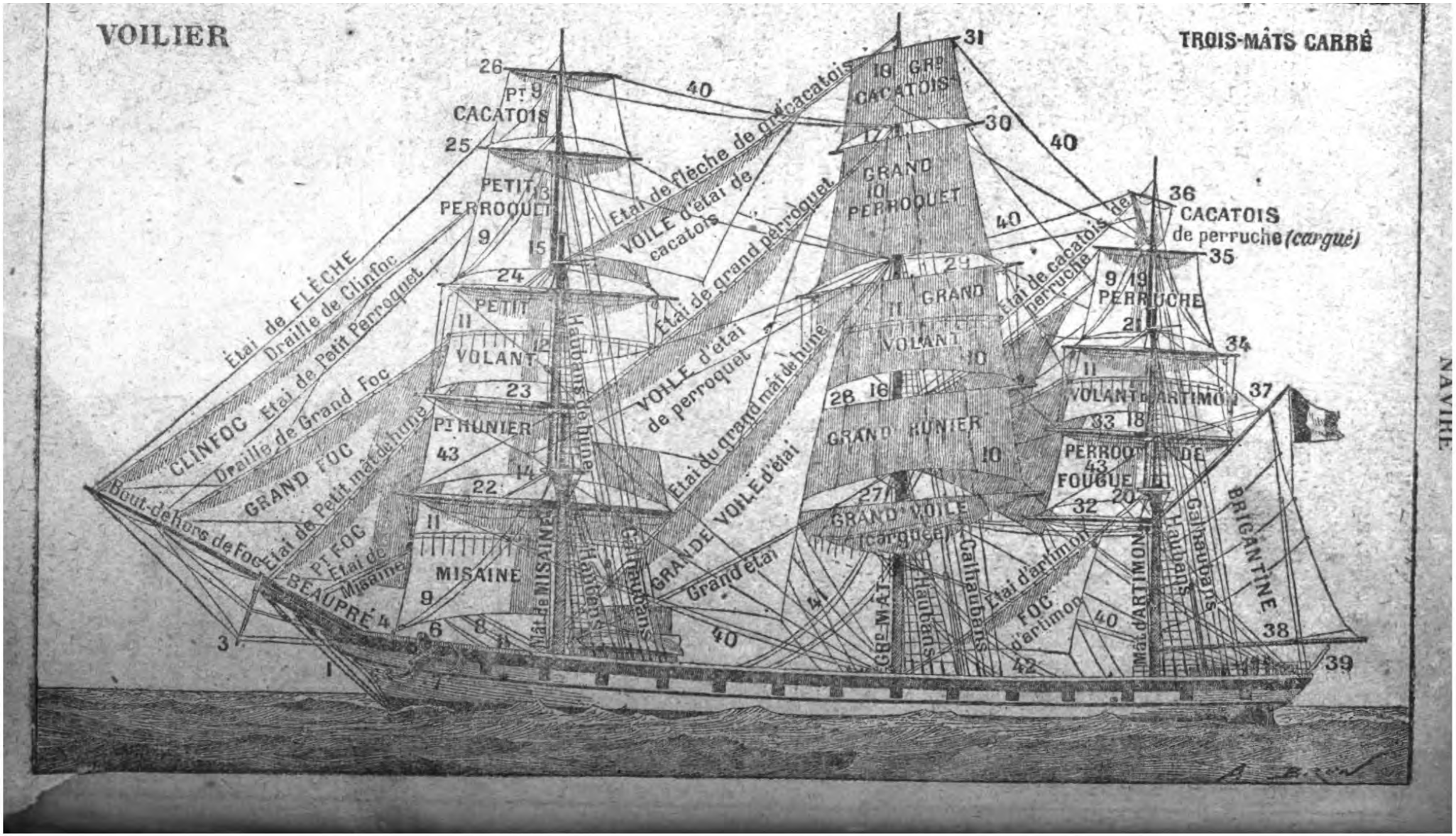
VOILIER
TROIS-MÂTS CARRÉ
Pt CACATOIS
PETIT PERROQUET
PETIT VOLANT
Pt HUNIER
MISAINE
BEAUPRÉ
Étai de FLÈCHE
Draille de Clinfoc
Étai de Petit Perroquet
CLINFOC
Draille de Grand Foc
GRAND FOC
Étai de Petit mât de hune
Bout-de-hors de Foc
Pt FOC
Étai de Misaine
Étai de flèche de cacatois
VOILE d'étai de cacatois
Étai de grand perroquet
VOILE d'étai de perroquet
Étai du grand mât de hune
VOILE d'étai
GRANDE VOILE d'étai
Grand étai
Mât de MISAINE
Haubans de hune
Haubans
Galhaubans
Gr. CACATOIS
GRAND PERROQUET
GRAND VOLANT
GRAND HUNIER
GRAND VOILE (cargue)
Gr. MÂT
Haubans
Galhaubans
Étai de cacatois de perruche
Étai d'artimon
FOC d'artimon
CACATOIS de perruche (cargué)
PERRUCHE
VOLANT D'ARTIMON
PERROQUET DE FOUGUE
Mât d'ARTIMON
Haubans
Galhaubans
BRIGANTINE

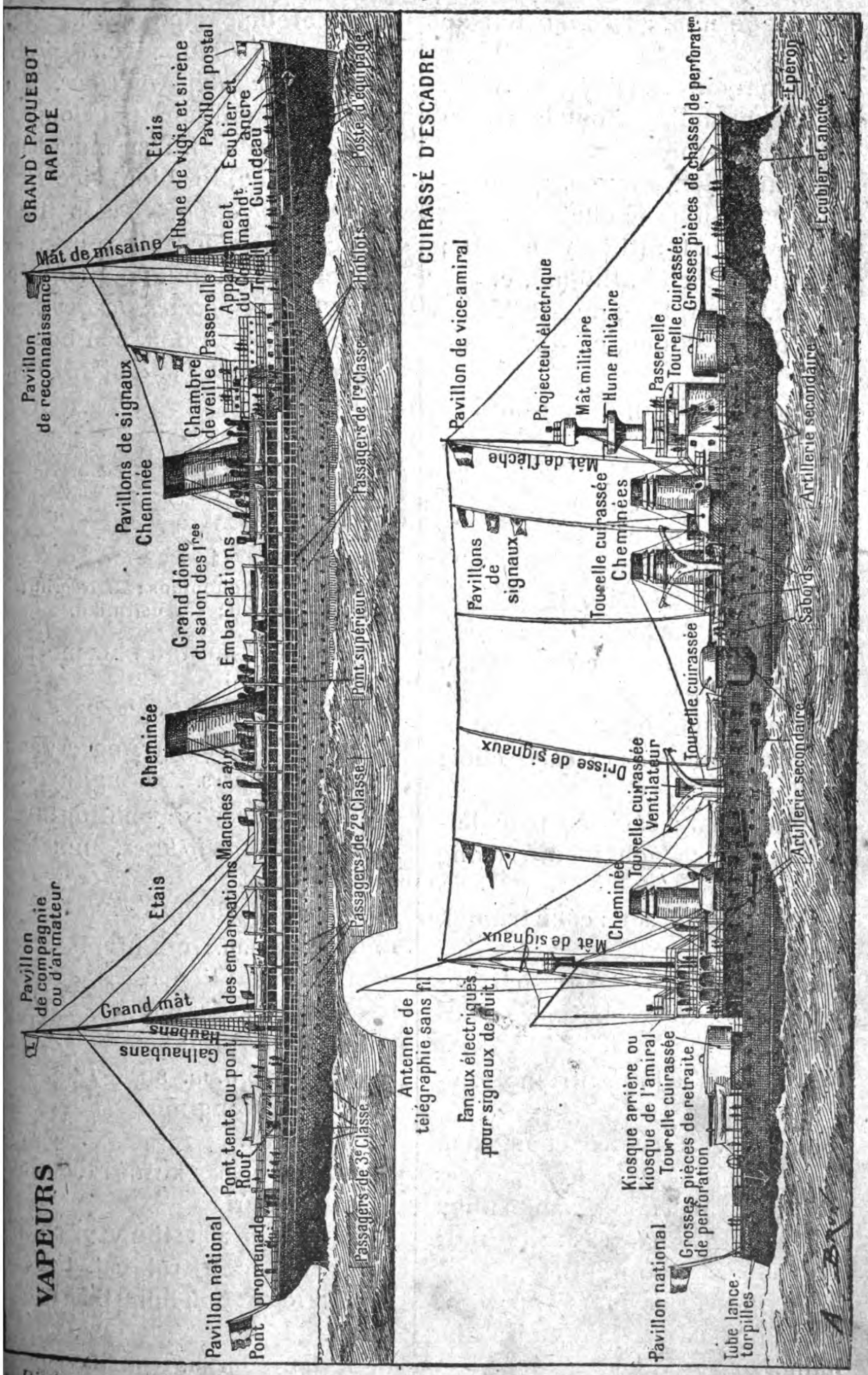
VAPEURS
GRAND PAQUEBOT RAPIDE
Pavillon de reconnaissance
Mât de misaine
Etais
Hune de vigie et sirène
Pavillon postal
Ecubier et ancre
Guindeau
Appartement du Commandt
Trouil
Passerelle
Chambre de veille
Pavillons de signaux
Cheminée
Grand dôme du salon des 1res
Embarcations
Cheminée
Manches à air
Etais
Pavillon de compagnie ou d'armateur
Grand mât
Haubans
Galhaubans
Pont tente ou pont des embarcations
Rouf
Pavillon national
Pont promenade
Passagers de 3e Classe
Passagers de 2e Classe
Pont supérieur
Passagers de 1re Classe
Hublots
Poste d'équipage
CUIRASSÉ D'ESCADRE
Pavillon de vice-amiral
Projecteur électrique
Mât militaire
Hune militaire
Passerelle
Tourelle cuirassée
Grosses pièces de chasse de perforation
Mât de flèche
Pavillons de signaux
Tourelle cuirassée
Cheminées
Tourelle cuirassée
Drisse de signaux
Tourelle cuirassée
Ventilateur
Cheminée
Mât de signaux
Antenne de télégraphie sans fil
Fanaux électriques pour signaux de nuit
Kiosque arrière ou kiosque de l'amiral
Tourelle cuirassée
Grosses pièces de retraite de perforation
Pavillon national
Tube lance-torpilles
Artillerie secondaire
Sabords
Artillerie secondaire
Ecubier et ancre
Eperon

nécrologe n. m. : sổ biên tên kẻ chết.

nécromancie n. f. : phép triệu hồn kẻ chết mà hỏi việc hậu lai ; phép đánh đồng-thiếp.

nécromancien, enne n. : kẻ phụ-triệu vong-hồn kẻ chết.

nécropole n. f. : (thành kẻ chết) ; đất chôn kẻ chết, thổ-mộ, c.

nef n. f. : (tàu) lòng nhà-thờ.

néfaste adj. : hung, c., dữ, chẳng nên.

nèfle n. f. : trái (quả) cẩu-khởi.

néflier n. m. : cây cẩu-khởi.

Néflier

négatif, ive adj. : chỉ chối; chỉ không-có; âm. *Particule négative*, tiếng để mà nói không (chỉ không). *Soutenir la négative*, cứ nói không.

négation n. f. : sự chối; tiếng chối, tiếng nói (chỉ) không-có.

négativement adv. : cách chối; không.

négligé n. m. : cách ăn-mặc lài-xài (xài-xề); cách mặc ở trong nhà.

négligemment adv. : cách trễ-nải, bơ-thờ.

négligence n. f. : sự trễ-nải; sự bơ-thờ; sự xài-xề, lài-xài; sự sơ-sài.

négligent, e adj., n. : trễ-nải; lài-xài, sơ-sài.

négliger v. a. : trễ-nải ; chẳng xem sao, chẳng sá chi. *Négliger ses devoirs*, trễ-nải làm việc bổn phận mình. ‖ *Se négliger* v. pr. : trễ-nải; bỏ chẳng lo cho mình.

négoce n. m. : sự buôn-bán; việc.

négociant n. m. : lái buôn; nhà hàng.

négociateur, trice n. : kẻ tính việc, kẻ lo (liệu) việc... *Être le négociateur d'un mariage*, làm mai, làm mối, làm môi-dong.

négociation n. f. : sự mua-bán; sự tính (liệu, lo, biện) việc. *Heureuse négociation*, việc lo (tính) được việc; việc tính xong-xuôi.

négocier v. a. : tính (lo, liệu) việc; mua bán. *Négocier la paix*, lo cuộc hòa, giản hòa, cầu hòa.

nègre, négresse n. : người đen; người Mô-rồ.

Nègres : 1. Soudanais ; 2. Négrito ; 3. Papou ; 4. Australien.

négrier adj., n. : tàu chở mọi; kẻ mua bán mọi.

neige n. f. : tuyết, c. ‖ *Œufs à la neige*, tròng trắng trứng gà đánh.

neiger v. impers. : xuống tuyết.

neigeux, se adj. : đầy những tuyết. *Montagnes neigeuses*, núi đầy những tuyết.

nenni adv. : không.

nénuphar n.m. : (**nénufar**) sen, cây sen; hoa sen; liên, c.

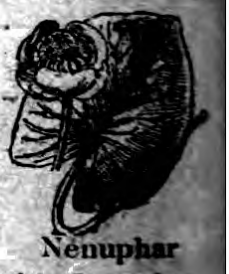
Nénuphar

néologie n. f. : sự bày ra tiếng mới (lạ).

néologisme n. m. sự hay dùng tiếng mới bày (đặt) ra.

néophyte n. m. : kẻ mới theo đạo, bổn-đạo mới.

néphrétique adj. : thuộc về chứng đau lưng, đau trái cật. *Colique néphrétique*, đau bụng thắt ngang lưng.

népotisme n. m. : sự hay dụng

quyền-thế mình mà phân chức đặt quan người trong thân-tộc mình lên.

nerf n. m. : gân; sức mạnh; dây đờn; roi da. || *Il a du nerf*, nó có lực (sức), nó mạnh.

nerveux, se adj. : có gân; mạnh, hay nóng (tính). *Affection nerveuse*, sự đau gân-cốt.

nervure n. f. : gân lưng sách; gân lá cây.

net, nette adj. : sạch; rõ. *Conscience nette*, lương-tâm sạch (không có tịt chi). || *Revenu net*, hoa-lợi chắc (trừ sở-phí đi rồi). || *Mettre au net*, chép lại cho rõ; viết tính lại.

nettement adv. : rõ, rõ-ràng; phân-minh, biện-bạch. *Parler nettement*, nói rõ-ràng.

netteté n. f. : sự rõ; sự minh-bạch.

nettoyer v. a. : làm cho sạch (chùi, rửa...).

neuf adj. num. : chín (cửu, c.). *Hùng-vương neuf*, vua Hùng-vương thứ-chín. *Le neuf*, ngày mồng-chín.

neuf, ve adj. : mới; (tân, c.). *Maison neuve*, nhà mới (tân gia, c.).

9
Neuf

neutraliser v. a. : làm cho dở chừng; làm cho luống (bại, hư...). *Neutraliser les projets de quelqu'un*, làm cho việc ai tính trật đi (hư đi...). || *Se neutraliser* v. pr. : chống nhau, phá hư nhau đi.

neutralité n. f. : sự dở chừng (ở giữa không binh vị đàng nào).

neutre adj. : dở chừng, ở giữa; chẳng đực chẳng cái. *Verbe neutre*, tiếng công-cuộc chỉ dở chừng vậy.

neuvaine n. f. : tuần làm việc phước-đức cho đủ chín ngày.

neuvième adj. num. ord. : thứ chín (đệ cửu, c.).

neuvièmement adv. : chín là... thứ chín...

neveu n. m. : cháu (kêu là bác, chú, cô, dì...). *Nos neveux*, cháu ta. *Nos arrière-neveux*, chắt ta; đời hậu lai.

névralgie n. f. : chứng đau gân; bệnh đau gân đau cốt (đau mình đau mẩy).

névrose n. f. : chứng đau gân.

nez n. m. : mũi. *Avoir le nez fin*, nhẹ mũi; đánh hơi giỏi = kẻ hay lo trước (dự-phòng, c.).

Nez

ni... conj : cũng không...

niable adj. : chối được; có lẽ chối đặng.

niais, e adj. : thật-thà (chưa từng chưa thạo đời). *C'est un niais*, nó là người ít-oi thiệt-thà.

niaiser v. n. : luống công vô-ích; làm chuyện bá-láp.

niaiserie n. f. : tính thật-thà; chuyện bá láp, chuyện vô-lối.

niche n. f. : cái khám; lỗ khoét vô vách mà để tượng.

niche n. f. : sự quỉ-quái, lanh-lợi.

nichée n. f. : một ổ (bận trứng, con nở một ổ); một lứa.

nicher v. n., a. : làm ổ (tổ); đặt, để || *Se nicher* v. pr. : ẩn mình; núp.

nichoir n. m. : ổ để ấp trứng.

nicotine n. f. : nhựa thuốc ăn.

nid n. m. ổ v., tổ. *Nid d'oiseau*, ổ chim.

nièce n. f. : cháu gái.

nielle n. m. : đồ chạm chìm; đồ dàn, đồ dện.

nielle n. f. : cỏ mọc dặm trong lúa miến (mì); sâu lúa; nó làm cho thâm cho mục ở trong đi.

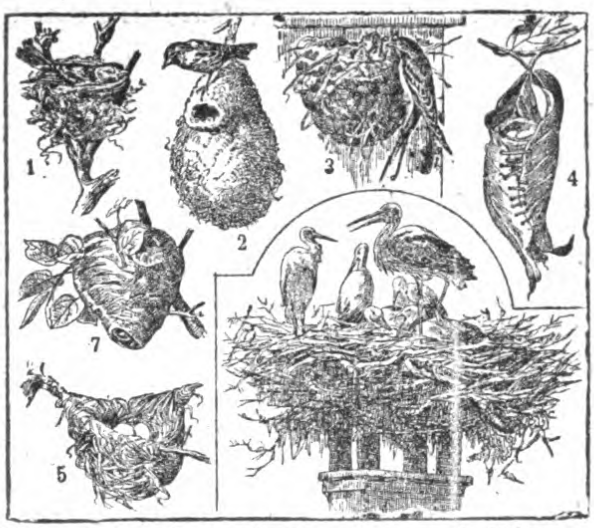

Nids : 1. De pinson ; 2. De mésange ; 3. D'hirondelle ; 4. De fauvette ; 5. De loriot ; 6. De cigogne ; 7. De guêpe.

nieller v. a. : chạm; dàn, dện. *Nieller un sabre*, **chạm** gươm.

nieller v. a. : làm cho hư (cho nám, cho sâu).

nier v. a. : chối ; cãi. *Je nie que cela soit arrivé*, tôi **cãi** cái ấy rằng không có.

nigaud, e adj., n. : dại, ít-oi, khờ-khạo, lờ-khờ.

nigauderie n. f. : tánh khùng-khùng; sự khờ-dại.

nimbe n. m. : (đám mây) đoá hào-quang.

Nimbe

nippe n. f. : áo-xống; đồ-đạc.

nique n. f. : dấu chê-bai nhạo-báng.

nitée n. f. : một lứa (chim, trứng ấp...).

nitouche n. f. : *Sainte nitouche*, kẻ làm-bộ (giả-hình) nhơn-đức hiền-lành, thiệt-thà.

nitrate n. m. : phác-tiêu, mang-tiêu.

nitre n. m. : diêm, diêm-tiêu, hoả-tiêu.

nitreux, se adj. : có diêm, có nhiều diêm. *Terre nitreuse*, đất có diêm.

nitrique adj. : tiêu, diêm-tiêu, hoả-tiêu. *Acide nitrique*, tiêu-cường, c.

niveau n. m. : đồ lấy mực bằng

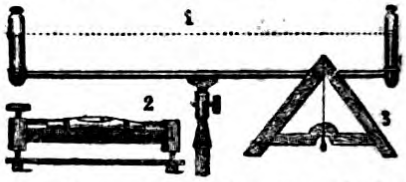

Niveaux : 1. D'eau ; 2. A bulle d'air ; 3. De maçon.

ou đồ lấy thăng-bằng mặt nước; cân cho bằng.

niveler v. a. : cân, đặt cho cân, san cho bằng; lấy mực thăng-bằng. *Niveler un terrain*, **cân đất**; **ban đất, tráng** đất cho bằng.

niveleur n. m. : kẻ cân, kẻ lấy mực thăng-bằng; kẻ muốn làm cho mọi bậc người-ta ra bằng nhau.

nobiliaire adj., n. : thuộc về dòng sang-trọng; bộ (sổ) những họ sang-trọng trong nước. *Caste nobiliaire*, hàng **sang-trọng, quyền-quí**.

noble adj. : sang, sang-trọng; trọng, cao-trọng. *Âme noble*, lòng **đại-độ**.

noblement adv. : cách sang; sang-trọng; cao-trọng.

noblesse n. f. : sự sang-trọng; sự cao-trọng; bậc quyền-quí, hàng trâm-anh.

noce n. f. : đám cưới, lễ cưới. || *Faire la noce*, ăn-chơi.

noceur, se n. : kẻ hay ăn-chơi; ăn uống sa-đà, trà rượu.

nocher n. m. : kẻ cầm lái, lái thuyền, ông lái. || *Le nocher des enfers*, đò âm-phủ.

nocturne adj. : ban đêm. *Oiseau nocturne*, chim **ăn đêm**.

nodosité n. f. : sự có ngấn, có khúc có đẫn, sự có lóng.

noël n.m. : lễ sinh-nhựt (Đức-Chúa Giê-giu).

nœud n. m. : gút; mối cột (buộc), mối thắt; mắt (cây). *Nœud de cravate*, **mối dây** (khăn) thắt (buộc) cổ. || *Ce vaisseau file tant de nœuds à l'heure*, tàu nầy chạy một giờ là bấy-nhiêu **đàng nhợ gút.**

Nœuds de cravates

noir, e adj. : đen (hắc, c.); ô. *Nuit noire*, đêm **tối mò.** || *Noir de coups*, **sắc bầm** cái vít đánh. *Noir de fumée*, mò-hóng, khói đèn.

noir n. m. : người đen. *Les noirs de l'Afrique*, quân đen (Mò-rồ) bên phương Africa.

noirâtre adj. : đen-đen; có hơi đen.

noirceur n. f. : sắc (màu, mùi) đen. *Noirceur de l'ébène*, **màu** (**sắc**) **đen** gỗ mun. || *Noirceur de l'âme*. **sự** lòng **hiểm** (**độc**).

noircir v. a. : làm cho ra đen; bôi đen. || *Noircir la réputation*, **làm cho hư** (**mất**) danh; **làm ô** danh.

noircissure n. f. : vít đen, đém đen.

noise n. f. : sự rầy-rà, cãi-lẫy. *Chercher noise*, hay kiếm **việc-rầy**, hay **rầy.**

noisetier n. m. : cây viên-lật (phỉ-mộc, c.).

noisette n. f. : trái (hột, hạt) trãn; (phỉ-tử, c,). || *Couleur noisette*, **xám-hồng.**

Noisetier

noix n. f. : trái (quả) hạch-đào. *Noix muscade*, **hột** nhục-đậu khấu.

noliser v. a. : mướn tàu (thuyền, ghe...).

nom n. m. : tên (danh, c.); tiếng kêu-tên; danh, danh-tiếng. *Nom de guerre*, **tên** đặt mà nhạo. || *Au nom de...* loc. prép. : nhân **danh...**, lấy **tên...**

nomade adj., n. : lênh-đênh, rày đây mai đó; ở không thật (chắc) chỗ. *Tribu nomade*, máng mọi **ở không thật chỗ.**

nombre n. m. : số. *Nombre singulier, nombre pluriel*, **số** một, **số** nhiều.

nombrer v. a. : tính, đếm ; kể số.

nombreux, se adj. : đông, đông-đắn.

nombril n. m. : rún (tề, c.), rốn, T.

nomenclature n. f. : sổ kể tên ra; (liệt danh .., c.).

nominal, e, aux adj. : có tên; gá tiếng. *Appel nominal*, kêu **tên** ra.., xướng **danh**; sự kêu **đích danh.**

nominatif n. m. : quyền-biến đứng đầu.

nomination n. f. : sự đặt lên (bàu, cử lên) ; bằng-cấp; sắc phong.

nommé, e adj. : kêu là, gọi là ; đã chỉ ra, đã hẹn. *À jour nommé*, tới ngày **hẹn.**

nommément adv. : đích danh, chánh tên...

nommer v. a. : đặt tên; nói tên ra; đặt (bàu, cử) lên. *Nommer quelqu'un son héritier*, **đặt** người nào **làm** kế tự mình ; (**phong làm** thái-tử).

non part. nég. : không; chẳng phải. || *Ni moi non plus*, loc. conj. : tôi nữa **cũng không.** *Non pas que...* **chẳng** phải bởi vì....

non-activité n. f. : sự không có hành-chánh.

nonagénaire adj., n. : có chín mươi-tuổi.

nonce n. m. : khâm-sứ đức Giáo-tông.

nonchalamment adv. : trễ-nải, đọa-mạng; bơ-thờ; ơ-hờ. *Agir nonchalamment*, ăn-ở cách trễ-nải.

nonchalance n. f. : sự trễ-nải; sự lừ nhừ (lừ-đừ).

nonchalant, e adj., n. : bơ-thờ, trễ-nải, ơ-hờ.

nonciature n. f. : chức khâm-sứ Đức-Giáo-Tông.

non-intervention n. f. : sự không chịu dự việc giúp Nước lân-quốc.

non-lieu n. f. : sự bãi tra; sự phát-lạc; sự miễng nghị. *Déclaration de non-lieu*, sự quan dạy phát-lạc.

nonne n. f. : bà-phước, bà nhà-dòng.

nonobstant prép. : bất kì.., chẳng lựa; mặc dầu.

nonpareil, eille adj. : khôn đương (ví, sánh), vô-song, c. *Beauté nonpareille*, nhan-sắc không ai dám sánh, quốc sắc khuinh thành, c.

non-sens n. m. : sự không có nghĩa, sự sái nghĩa, sự không-có nghĩa gì.

non-seulement loc. adv. : chẳng những-là...; đã...

non-valeur n. f. : không-có lợi; của không-có lợi gì; nợ đòi không được

nord n. m. : bắc; phương bắc (bắc phương, c.). *Au nord*, bên bắc, phía bắc. *Nord-est*, đông bắc. *Nord-ouest*, tây bắc.

normal, e, aux adj. : thường, thường-lề; đúng (vừa) mực. *Être dans son état normal*, chính mực thường mình; thủ thường, c. *Ecole normale*, trường dạy những kẻ sau ra làm thầy giáo.

nos adj. poss. pl. : của chúng-tôi, của ta, của chúng ta.

nostalgie n. f. : sự nhớ nhà (nhớ xứ-sở, quê-hương.).

nota bene n. m. : hãy biết, phải biết..; lại... nữa.

notabilité n. f. : sự cao-trọng; sự trượng (trọng).

notable adj., n. : trọng (trượng) lớn, to; các chức, hương-chức. *Assemblée des notables*, nhóm hương-chức hội-tề.

notablement adv. : (cách trọng) lắm, hung; quá.

notaire n. : lục sự kí thất; đại lý chủ làm văn-ước bằng-khoán nhà đất.

notamment adv. : nhứt là...

notariat n. m. : chức lục-sự kí-thất.

notarié, e adj. : làm tại lục-sự kí-thất. *Acte notarié*, tờ làm có lục-sự kí thất thị.

notation n. f. : sự làm dấu; sự biên. *Notation musicale*, sự biên (làm) dấu hát; sự chép bản đờn.

note n. f. : dấu; biên (chép), gạnh; chú, chú-giải, chú-con; toa mắc nợ; dấu hát. *Mettre des notes à un livre*, chú sách. *Note diplomatique*, tờ-tư việc sứ.

noter v. a. : làm dấu. *Notez bien que*... phải biết...

notice n. f. : bài vắn-vắn luận về việc gì; từ, c.

notification n. f. : sự cho tin cho hay; sự báo.

notifier v. a. : cho hay, cho biết; báo tin, bảo.

notion n. f. : sự biết, sự hiểu.

notoire adj. : tỏ-tường, chán-chường; sờ-sờ. *Le fait est notoire*, việc **sờ-sờ**, việc **rõ-ràng**.

notoirement adv. : rõ-ràng, tỏ-tường.

notoriété n. f. : sự rõ-ràng (chán-chường, tỏ-tường ai ai đều biết). *Il est de notoriété publique que....* ai nấy thảy đều **biết rõ-ràng** rằng (là)...

notre adj. poss. : của chúng tôi, của ta.

nôtre (le, la) pron. poss. : cái... của chúng tôi (ta).

Notre-Dame n. f. : (bà chúng-ta); Đức chúa Bà; lễ Đức chúa Bà; Nhà-thờ Đức chúa Bà.

nouer v. a. : thắt lại, gút lại; nối lại, cột lại. *Nouer une intrigue*, **làm** mưu, **lập** chước. || *Se nouer*, v. pr. : ra nụ; chiến trái.

noueux, se adj. : có mắt; có khúc có đẫn.

nourrice n. f. : vú, vú nuôi.

nourricier n. m. : kẻ nuôi-dưỡng. *Père nourricier*, cha **nuôi**.

nourricier, ière adj. : để mà nuôi (dưỡng).

nourrir v. a. : nuôi, nuôi-dưỡng (dưỡng, c.). *Nourrir un enfant*, **nuôi** con. || *Nourrir l'espoir*, **dưỡng** lòng trông-cậy.

nourrissant, e adj. : hay nuôi (dưỡng, c.). *Viande nourrissante*, thịt ăn nó **dưỡng sức**.

nourrisson n. m. : con nuôi; con mình đang nuôi.

nourriture n. f. : của (đồ) nuôi; đồ-ăn, của-ăn.

nous pron. pers. : chúng tôi, chúng ta. *Nous sommes Annamites*, **chúng tôi** là người Annam.

nouveau hay-là **nouvel, elle** adj. : mới; lạ. *Visage nouveau*, mặt **lạ**. || *De nouveau* loc. adv. : lại... nữa.

nouveau-né n. m. : mới sinh, mới đẻ. *Nouveau converti*, **mới** trở lại.

nouveauté n. f. : sự mới, sự lạ; hàng-giẻ người-ta hay mặc. *Marchande de nouveautés*, kẻ bán **hàng-giẻ**.

nouvelle n. f. : tin, tin-tức.

nouvellement adv. : mới.

novateur, trice n. : kẻ bày ra; kẻ hay bày (cái mới (lạ). *Esprit novateur*, trí **hay bày**.

novation n. f. : sự thay tờ-khế lại.

novembre n. m. : tháng mười một tây.

novice n. : kẻ mới vô dòng còn chịu thử; chưa (từng, thạo) việc, nghề... mới học. *Être novice dans un métier*, **mới học** nghề.

noviciat n. m. : sự ở chịu thử; hồi (lúc, buổi) còn chịu thử; nhà ở chịu thử.

noyau n. m. : hột (hạt); nuốm.

noyé n. m. : kẻ bị trấn nước; người chết chìm; kẻ đắm (chìm); thằng cha chồng. || *Yeux noyés de larmes*, con-mắt **dầm-dề** nước-mắt.

noyer v. a. : nhận (trấn) nước; làm cho chìm. || *Se noyer*, v. pr. : chết trôi, chết chìm; chìm.

noyer n. m. : cây hạch-đào.

Noyer

nu, e adj. : trần; truồng; trơn, trụi. *Vérité toute nue*, sự thật **trơn**. || *À nu*, loc. adv. : trần, trụi. *Nu tête*, đầu **trần**. *Nu pieds*, chơn **không**.

nuage n. m. : mây, đám mây, áng mây. || *Nuage de poussière*, bụi lên ngốt (ngất).

nuageux, se adj. : có nhiều mây; u-ám, mù-mịt.

nuance n. f. : màu (mùi), sắc (đậm lợt xê-xích nhau).

nuancer v. a. : làm cho phai màu (mùi, sắc).

nubile adj. : tới tuổi lấy chồng; tới lứa. *Fille nubile*, con-gái **vừa lứa**; con-gái **tới tuổi lấy chồng**.

nubilité n. f. : sự tới tuổi lấy chồng; sự vừa lứa.

nudité n. f. : sự trần-truồng; sự trần-trụi.

nue n. f. : mây. || *Tomber des nues*, ở **trên mây** (**trời**) sa xuống = sửng, rụng-rời.

nuée n. f. : đám mây to (lớn); bầy, đoàn ; đám. *Une nuée d'oiseaux*, một **bầy** chim **đen** trời, một **đám** chim bay **đen trời**.

nuire v. n. : hại, làm hại.

nuisible adj. : hay hại, hại.

nuit n. f. : đêm (giạ, c.). *Nuit avancée*, **đêm** khuya. || *Toute la nuit*, cả **đêm**, một **đêm** tới sáng.

nuitamment adv. : ban đêm.

nul, nulle adj. : không (chẳng). . nào hết; không, như không, chẳng ra gì. *Testament nul*, chúc-ngôn **ra như không**.

nullement adv. : chẳng (**không**)... chút nào.

nullité n. f. : sự không trơn đi, sự chẳng ra gì. *C'est une nullité*, nó là người **như không** vậy (hèn mạt, không có tài có trí chi cả).

nûment adv. : trần, **trống**; tỏ, ngay. *Dire nûment la vérité*, nói **ngay** sự thật **ra**.

numéraire n. m. : tiền, **bạc**, tiền-bạc *ou* bạc-tiền. *Payer en numéraire*, trả **tiền** (**bạc**) mặt.

numéral, e, aux adj. : **chỉ số**; để đếm. *Adjectif numéral*, tiếng phụ-triếu **để đếm** (**chỉ số**).

numérateur n. m. : số đếm (số kể ra lấy trong số phân là bao-nhiêu).

numération n. f. : phép tính (phép viết số kêu số).

numérique adj. : thuộc về số. *Calcul numérique*, sự tính số.

numéro n. m. : số. *Numéro un*, số nhứt, số một.

numérotage n. m. : sự đề số.

numéroter v. a. : đề số.

numismate n. m. : kẻ thạo các thứ tiền-bạc và tượng-bài.

numismatique adj., n. : về bạc-tiền và tượng-bài xưa. *La numismatique*, phép thạo bạc-tiền cũng là tượng-bài xưa.

nuptial, e, aux adj. : thuộc về phép hôn-nhân (hôn-thú) về lễ cưới. *Bénédiction nuptiale*, sự **làm phép giao**.

nuque n. f. : ót, gáy cổ.

nutritif, ive adj. : hay nuôi ; bổ sức, bổ-dưỡng. *Substance nutritive*, vật **bổ-dưỡng**.

nutrition n. f. : sự nuôi, sự bổ-dưỡng.

nymphe n. f. : bụt nữ sơn-xuyên; con-gái tốt (có nhan-sắc); thục-nữ, gái thuyền-quyên.

o n. m. : chữ số linh, chữ *zéro* để đứng vì không.

ô interj. : ớ, bớ; ôi, ơi ! hỡi !

oasis n. f. : chòm có cây-cối nước-nôi tươi-tốt ở giữa đồng cát mênh-mông.

obédience n. f. : sự vâng lời chịu lụy.

obéir v. n. : vâng (vưng), vâng lời; vâng theo; vâng cứ, chịu lụy, vâng phục, tùng-phục. *Ce cheval obéit au mors*, con ngựa nầy nó chịu hàm-thiết khiến.

obéissance n. f. : sự vâng lời chịu lụy. *Sous l'obéissance d'un père*, tùng-phục phép cha; tùng phụ, c.

obéissant, e adj. : hay vâng lời (chịu lụy); mềm-mỏng dễ sai dễ khiến.

obélisque n. m. : cột đá vuông trên vót (nhỏ) dưới chài (lớn) (thượng thu (thâu) hạ thách).

Obélisque

obérer v. a. : làm nợ, mắc (mang) nợ.

obèse adj. : mập (béo, đầy...), phì, c. phát phì.

obésité n. f. : sự mập (sự béo, sự đầy).

objecter v. a. : cãi trả, chống-cãi; bắt-lý.

objectif adj., n. : tại nơi vật; kính day lại ngay cái gì mà ngó; ống dòm để trước máy lấy hình; ý-chỉ.

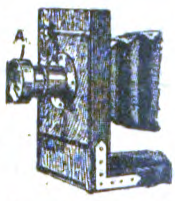

A, Objectif

objection n.f. : lẽ chống, lẽ cãi lại, sự bắt lý.

objet n. m. : vật; việc, đề, điều, cái. *Objet de haine*, tích oán.

oblation n. f. : sự dâng. *Oblation du pain et du vin*, sự dâng bánh và rượu.

obligation n. f. : sự buộc phải... ơn, tình, tình-nghĩa; tờ vay tạm... khế nợ. *Avoir de grandes obligations à...* mắc (mang) ơn...

với... || *Passer une obligation devant notaire*, đem đến chỗ lục-sự kí thất mà làm **tờ** (**khế**).

obligatoire adj.: buộc, buộc phải... có sức (phép) buộc (bắt...).

obligé, e adj : (bị buộc) mắc ơn, mang ơn. *Je suis votre obligé*, tôi là kẻ **mang-ơn** ông.

obligeance n. f. : sự hay làm ơn; sự giùm (giúp). *Faire... par obligeance*, làm **giùm**.

obligeant, e adj. : nhân-ngãi, có tình-nghĩa, phải thế. *Paroles obligeantes*, lời nói **phải thế** (**tử-tế**).

obliger v. a. : buộc, buộc phải..., bắt phải... ép; làm ơn. *Votre devoir vous y oblige*, việc bổn-phận anh nó **bắt** (**buộc**). *Obliger ses amis*, **làm ơn** cho bạn-hữu. || *S'obliger* v. pr. : **buộc** mình.

oblique adj. : vạy, vạy-vò; xiên, xiên-xẹo; chếch, lệch, nghiêng. *Ligne oblique*, đàng (nét gạch) **xiên**.

obliquement adv. : xiên.

obliquer v. n. : đi xiên, xẹo. *Obliquer à droite, à gauche*, **đi xiên** bên hữu, bên tả; = đi **băng xiên băng nai**.

obliquité n. f. : sự vạy; sự xiên.

oblitérer v. a. : làm lì mặt chữ đi. *Le temps a oblitéré cette inscription*, lâu nó **lì mất** chữ khắc bia nầy **đi**.

oblong, ue adj. : dài-dài; có hơi dài-dài.

obole n. f. : đồng tiền nhỏ đời xưa. *Cela ne vaut pas une obole*, cái ấy không đáng lấy **một đồng tiền**.

obrepticement adv. : cách chùng-lén; cách man-trá.

obscène adj. : tục-tĩu; hoa-tình. *Parole obscène*, lời **tục-tĩu hoa-tình**.

obscénité n. f. : sự tục-tĩu.

obscur, e adj. : tối, tối-tăm, u-ám, mờ-mờ. *Lieu obscur*, chỗ **tối-tăm**.

obscurantiste n. : kẻ hiềm muốn để người-ta dốt-nát.

obscurcir v. a. : làm cho ra tối-tăm (mù-mịt). *Obscurcir la vérité*, giấu sự thật, **nói ra chẳng hết** đều. || *S'obscurcir* v. pr. : ra tối-tăm; sầm đi, tối đi.

obscurcissement n. m. : sự ra tối, mù-mịt; sự mờ đi, sầm đi.

obscurément adv. : cách tối-tăm; lờ-mờ.

obscurité n. f. : sự tối-tăm, sự lờ-mờ; sự không rõ. *Obscurité du langage*, sự tiếng nói **không-có rõ**. || *Vivre dans l'obscurité*, ở **ẩn**.

obséder v. a. : ám, bận lấy; vây-phủ.

obsèques n. f. pl. : đám ma; đưa xác; đám chôn (cất) xác.

obséquieux, se adj. : hay chiu lòng; hay theo ý.

obséquiosité n. f. : sự hay chiu lòng.

observance n. f. : sự giữ (giữ-gìn). *Observance de la loi*, sự **giữ** luật.

observateur, trice n. : kẻ hay xem-xét; kẻ giữ. *Esprit observateur*, trí **hay xét-nét**.

observation n. f. : sự giữ, sự vâng-cứ; sự xem-xét; sự ngừa, sự hờ. *Être en observation*, chờ, hờ. *Armée d'observation*, đạo binh **hờ**.

observatoire n. m. : chỗ coi sao; đài khâm thiên-giám.

observer v. a. : giữ, canh-giữ;

nhìn-xem, xem-xét, chăm xem ; coi chừng ; dòm-hành. *Observer le cours des astres*, **chăm xem** độ sao chạy. *On vous observe*, người-ta **rình** (**coi chừng**) anh.

obsession n. f. : sự ám ; sự át; sự vây-bọc.

obstacle n. m. : sự (đều, việc, cái) ngăn-trở.

obstination n. f. : sự rắn-rỏi; sự kiên tâm, sự cứng-cổ.

obstiné, e adj., n. : cứng-cỏi, chấp-nhứt, trì-trọm. *Enfant obstiné*, con-nít **rắn-mắt** (**cừ-khôi**). || *Rhume obstiné*, ho **dai**.

obstinément adv. : rắn-gan ; cứng-cổ, kiên-tâm.

obstiner (**s'**) v. pr. : rắn-rỏi, kiên-tâm, cứng-cổ ; trì-trò, chấp-nhất.

obstruction n. f. : sự bít lại ; sự bịt lại ; (sự nhét nút lù lại).

obstruer v. a. : bít, bịt lại, ngăn lại.

obtempérer v. n. : tuân, tuân-theo... tuân-cứ. *Obtempérer à un ordre*, **vâng**, **tuân** lệnh.

obtenir v. a. : được (đặng), xin được.

obtention n. f. : sự được, sự xin được.

obturateur n. m. : tấm bửng, tấm bít.

obturation n. f. : sự bít lại.

obtus, e adj. : lụt, cùn ; lơi. *Angle obtus*, góc **lơi** (**rộng**, **hách**). || *Esprit obtus*, trí **lụt**, **nột** trí, **đần-độn**.

obus n. m. : đạn trái-phá.

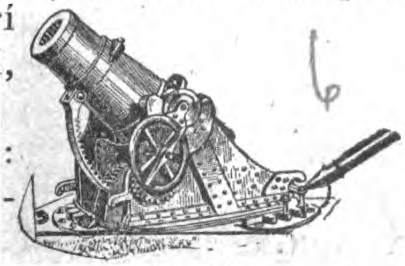

Obusier

obusier n. m. : súng cối để bắn trái phá.

obvier v. n. : ngừa-đón, ngữ ; phòng, dè.

occasion n. f. : dịp ; cơ-hội ; khi, hồi, lúc ; cớ, việc. *Profiter de l'occasion*, nhân **dịp**, **thừa** cơ. || *D'occasion*, loc. adv. : thừa **cơ**, c. mặc **may**, tình-cờ.

occasionnel, elle adj. : làm dịp, mở dịp. *Cause occasionnelle*, cớ **làm dịp**.

occasionnellement adv. : nhân dịp, thừa dịp, thừa cơ.

occasionner v. a. : làm dịp.

occident n. m. : tây, phía tây, hướng tây.

occidental, e, aux adj. : tây.

occiput n. m. : sọ khỉ, ót, gáy cổ.

occire v. a. : giết (sát, c.).

occulte adj. : kín (mầu, nhiệm), ẩn. *Science occulte*, phép **kín** (phù-thủy, pháp-môn...).

occupant n. m. : kẻ choán. *Premier occupant*, **kẻ choán** trước.

occupation n. f. : sự mắc việc ; sự choán (chiếm-cứ, c.).

occuper v. a. : choán (chiếm, c.). *Le lit occupe toute la place*, cái giường để nó **choán** hết chỗ. || *Occuper ses loisirs à...* rảnh ra thì...

occurrence n. f. : sự gặp-gỡ ; cơ-hội, c. cơ-quan, c. *En cette occurrence*, **cơ-hội** ấy ; **lúc** như-vậy.

occurrent, e adj. : gặp, xảy đến.

océan n. m. : biển cả.

ocre n. f. : (đất đỏ để vẽ) son, hồng-đơn.

ocreux, se adj. : có tính đất đỏ ; có tính son.

octaèdre n. m. : có tám mặt (bát giác, c.).

octave n. f. : ngày thứ tám tuần lễ thánh ; tám ngày sau ngày lễ

cả; cung hát tám dấu (giọng). *Parcourir toute l'octave*, luột hết cả cung hát (từ dấu dưới tới dấu trên hết).

octobre n. m. : tên tháng mười tây.

octogénaire adj., n. : tám mươi (chục) tuổi.

octogone n. m. : bát-giác, c. (=tám góc).

octroi n. m. : thuế hàng đem tới thiềng-thị mà bán; thâu thuế ấy; chỗ đóng tiền chỗ; sự ban cho. *Octroi d'un privilége*, **sự ban** phép riêng.

octroyer v. a. : ban, cho.

oculaire adj. : thuộc về con-mắt. *Nerf oculaire*, gân **con-mắt**. || *Témoin oculaire*, chứng **kiến**; chứng **thấy tợ con-mắt**.

oculiste n. m. : thầy thuốc chuyên trị các chứng bệnh con-mắt.

ode n. f. : bài thơ luân-huờn.

odéon n. m. : đình tựu nghe thơ nghe hát.

odeur n. f. : mùi, hơi; mùi thơm, thuốc thơm. *Aimer les odeurs*, ưa **thuốc thơm**.

odieusement adv. : cách nên ghét.

odieux, se adj. : nên ghét, đáng ghét; hay làm cho ghét, cho oán (không ưa). *L'odieux d'une action*, **cái đều nên ghét** trong cái việc làm...

odontalgique adj., n. : thuộc về chứng đau răng; thuốc đau răng.

odorant, e adj. : thơm; có mùi, bay hơi.

odorat n. m. : mũi ngửi (hửi).

odoriférant, e adj. : thơm. *Baguettes odoriférantes*, nhang, cây nhang.

Odyssée n. f. : văn kể truyện lao-đao nhiều nỗi, xiêu-lưu trôi-nổi.

œcuménicité n. f. : sự khắp mọi nơi, khắp hết đâu-đâu.

œcuménique adj. : chung khắp xứ khắp miền; cả thiên-hạ. *Concile œcuménique*, công-luận **chung cả-và** Hội-thánh.

œil n. m. : con-mắt; (nhãn, c.). *Jeter les yeux sur..*, ngó... nhìn... *Avoir l'œil à tout*, tỏ **con-mắt, xem-xét** hết mọi sự. *Fermer les yeux sur...*, nhắm **mắt**... = làm lơ (ngơ).

œillade n. f. : sự liếc, sự ngó lén.

œillet n. m. : hoa cẩm-nhung.

œillet n. m. : lỗ vòng bẫy.

œsophage n. m. : cuống họng.

œuf n. m. : trứng. *Blanc d'œuf*, tròng trắng **trứng**. *Jaune d'œuf*, tròng đỏ **trứng**.

Œillet

œuvre n. f. : việc làm ra; công-cán; sách, sách-vở làm ra. *L'univers est l'œuvre de Dieu*, thế-giái **là việc** tay Chúa **làm ra**. *Publier ses œuvres*, in **sách-vở mình làm ra**.

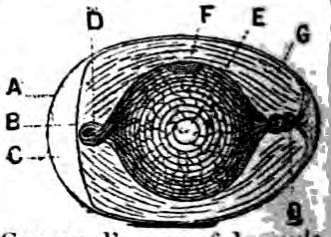

Coupe d'un œuf de poule

offensant, e adj. : làm mất lòng.

offense n. f. : sự làm mất lòng; sự mếch lòng.

offenser v. a. : mất lòng, mếch lòng. *Offenser Dieu*, **mất lòng** Đức Chúa Trời. || *S'offenser d'un rien*, mỗi chút mỗi **phiền** (giận, hờn).

offensif, ive adj. : nghịch, để mà đánh (cự...). *Arme offensive*, khí giái **để mà cự (mà đánh)**. *Alliance offensive et défensive*, sự giao-

lân đồng tâm với nhau phải đánh thì đánh phải cự thì cự.

offensive n. f. : sự đánh (cự, địch). *Prendre l'offensive*, trở **nghịch**; **cự** ; tiên **chiến** ; ra đánh trước.

offerte n. f. : hay-là **offertoire** n. m. : hồi dâng bánh rượu (khi làm lễ Misa); bài hát hồi dâng bánh rượu.

office n. m. : sự giùm-giúp ; phận, chức, niềm. *Recourir aux bons offices de quelqu'un*, chạy tới cầu người nào **giúp**. || *Avocat nommé d'office*, thầy-cung **quan** đặt lên.

office n. f. : phía nhà để ăn cơm-nước ; nhà cơm, chỗ ăn cơm.

officiant adj., n. : kẻ hành lễ ; kẻ đứng chánh tế.

officiel, elle adj. : quan ; công, công-văn. *Réponse officielle*, tờ (lời) trả-lời **quan phát ra**. *Acte officiel*, việc **quan**; tờ-thị **việc quan**; **công**-văn.

officiellement adv. : cách theo việc quan ; phép công.

officier v. n. : làm lễ, đứng chánh tế.

officier n. m. : quan ; kẻ có quyền-chức. *Officier militaire*, **quan** binh, **quan** võ. *Officier de justice, officier de police*, **quan** coi việc xử-đoán; **quan** coi việc tuần-phòng.

officieusement adv. : cách vị-tình ; cách làm-ơn.

officieux, se adj. : hay làm ơn ; hay phù-trợ, hay giúp-đỡ.

officinal, e, aux adj. : thuộc về tiệm thuốc. *Plantes officinales*, vị thảo **dùng làm thuốc**.

officine n. f. : tiệm bán thuốc ; tiệm bào-chế thuốc.

offrande n. f. : của dâng ; đồ cúng-quải ; của làm phước.

offrant n. m. : kẻ trả giá.

offre n. f. : sự dâng ; sự tình nguyện ; sự ra chịu ; sự trả giá.

offrir v. a. : dâng ; đưa (giơ) ra. *Offrir un bouquet*, **đưa** cái tràng hoa.

offusquer v. a. : làm cho choáng (mờ, chóa) con mắt. *Tout l'offusque*, cái gì nó cũng không ưa.

ogival, e adj. : có hình cửa vò-vò.

ogive n. f. : hình nổi như nón nhọt; hình ổ vò-vò.

ognon hay-là **oignon** n. m. : hành; củ hành ; củ.

ogre, ogresse n. : ông Bị, bà Chằng (hay ăn con-nít).

oh ! interj. : chỉ lấy làm lạ.

ohé interj. : tiếng để mà kêu ; nầy !

Oignons

oïdium n. m. : thứ nấm nó mọc hiếp trái nho.

oie n. f. : con ngỗng.

oindre v. a. : xức, thoa

oint n. m. : kẻ được xức dầu. *Saül était l'oint du Seigneur*, vua Sao-lê là vua Đức Chúa Trời **phong**.

Oie

oiseau n. m. : chim ; con chim ; (điểu, c.) *Nid d'oiseau*, ổ (tổ) **chim**. || *A vol d'oiseau*, loc. adv. : lược qua, sơ qua, tắt qua.

oiseau-mouche n. m. : chim-sâu, chim hút mật.

oiseleur n. m. : kẻ đánh chim.

oiseux, se adj. : ở nhưng, ở không-nhưng. *Paroles oiseuses*, lời nói **vô-ích**.

oisif, ive adj., n. : ở không, ở nhưng (ở không nhưng.) *Homme oisif*, người **ở không** (**ở nhưng**).
oisillon n. m. : con chim nhỏ (con).
oisiveté n. f. : sự ở không, ở nhưng.
oison n. m. : con ngỗng con ; người lừng-khừng, ngơ-ngẩng.
oléagineux, se adj. : có dầu. *Plante oléagineuse*, cây **có dầu** (lấy dầu được).
oligarchie n. f. : nhà-nước nhỏ lập riêng ra ; đạo bá-vương.
olivâtre adj. : có sắc trái **o-li-va**.
olive n. f. : trái **o-li-va** ; sắc (màu) vàng xanh như trái **o-li-va**.
olivier n. m. : cây **o-li-va** (trái nó lấy làm dầu).

Olivier

olographe adj. : (mình viết lấy hết) ; nguyên tay mình viết ra hết (về tờ chúc-ngôn).
olympe n. m. : (núi Olympe) ; chốn bồng-lai ; thiên-thai ; cõi tiên ; trời, thiên-đàng.
olympiade n. f. : con giáp bốn năm (đời Grêcô khi trước),
olympien adj. : tên kêu tặng bụt **Jupiter** (chúa cảnh Bồng-lai),
olympique adj. : thuộc về cảnh tiên (Bồng-lai). *Jeux olympiques*, đám chơi 5 ngày, bốn năm một kì, tại thành Olympe.
ombelle n. f. : bông chùm có nhánh chia ra đều (như kèo dù).

Ombelle

ombellifères n. f. pl., adj. : bông có cuống chia ra đều (như kèo dù), loại cây có bông chùm mà nhánh chia ra đều như bông u du.
ombilic n. m. : rún.
ombilical, e, aux adj. : thuộc về rún. *Cordon ombilical*, nhau rún.
ombrage n. m. : tàn cây ; bóng mát. || *Donner de l'ombrage à quelqu'un*, làm cho ai nghi-ngại (ngờ).
ombrager v. a. : che, giọi bóng.
ombrageux, se adj. : hay sợ bóng, nhát bóng. *Cheval ombrageux*, ngựa **nhát đường** (hay tuồng).
ombre n. f. : bóng. || *L'ombre du doute*, (bóng sự hồ-nghi) ; **chút xiểu** nghi. || *L'ombre d'Achille*, **vong-hồn** (**vía**) ông Achille. || *L'empire des ombres*, **âm-phủ**. *Ombres chinoises*, hát hình ; múa rối cạn, T.
ombrelle n. f. : dù nhỏ ; dù đàn bà ; dù đi nắn ; ô, T.
ombrer v. a. : bỏ âm-dương.
ombreux, se adj. : (có bóng) rậm-rạp, sầm-uất. *Forêts ombreuses*, rừng **rậm**.
omelette n. f. : trứng gà chiên.
omettre v. a. : bỏ quên, bỏ sót.
omission n. f. : sự bỏ sót.
omnibus n. m. : thứ xe lớn mỗi bộ-hành đông.

Omnibus

omnicolore adj. : đủ mọi (các).
omnipotence n. f. : phép-tắc cùng ; sự toàn quyền (quờn).
omnipotent adj. : có phép-tắc cùng ; toàn quyền, c.
omniscience n. f. : sự biết mọi sự.

omoplate n. f. : xương chả-vai (bả-vai, T.), xương giầm.

on pr. pers. m. : người-ta, họ. *On est égaux après la mort*, chết rồi ai cũng như nấy.

once n. f. : lượng (lạng, T.) (cân xưa 12 lượng; cân xưa Phangsa cũng như Annam là 16 lượng).

oncle n. m. : chú, bác, cậu. *Oncle paternel (aîné)*, bác. *Oncle paternel (cadet)*, chú. *Oncle maternel*, cậu.

oncques hay-là **onc** adv. : hề... bao-giờ (khi nào). *Je ne vis oncques un si méchant homme*, tôi chưa hề thấy ai dữ như-vậy bao-giờ.

onction n. f. : sự xức (thoa); sự thấm (thâm-trầm). *Sermon plein d'onction*, bài giảng thấm ou thâm-trầm. || *Extrême onction*, phép xức dầu thánh.

onctueux, se adj. : có dầu; thấm; đượm.

onde n. f. : sóng dợn, sóng; nước. *Voguer sur l'onde*, lênh-đênh trên mặt nước (dưới nước).

ondé, e adj. : dợn (giợn) sóng. *Moire ondée*, hàng có vân dợn sóng.

ondée n. f. : mưa mây (mưa lớn ầm xuống một cái mà mau tạnh).

ondoiement n. m. : sự lượng, sự dợn sóng; phép rửa tội làm khi túng-ngặt (gấp-rúc).

ondoyant, e adj. : dợn sóng; phất-phơ.

ondoyer v. a. : làm cho dợn sóng, đánh phất-phơ. || v. n. : rửa tội trơn (không có làm các phép). *Ses cheveux ondoyaient au gré du vent*, tóc nó phất-phơ theo gió.

ondulation n. f. : sự dợn sóng.

ondulatoire adj. : dợn-dợn; xao, chao. *Mouvement ondulatoire*, sự chao (xao) nước.

ondulé, e adj. : có chớn, dợn sóng.

onduler v. n. : dợn sóng. *Le vent fait onduler les eaux*, gió nó làm cho nước dợn.

onduleux, se adj. : làm cho dợn; có lằn. *Replis onduleux*, sự xếp có lằn, có con.

onéreux, se adj. : nặng; khó chịu.

ongle n. m. : móng, móng tay. || *Donner sur les ongles*, phạt; quở-trách.

onglée n. f. : sự lạnh buốt đầu ngón tay; lạnh tê móng tay.

onglet n. m. : lề giấy dư để xấp, dán vô sách.

onglette n. f. : cái dao chạm.

onguent n. m. : thuốc xức; thuốc dán; thuốc phết; lưỡi mèo.

onyx n. m. : bích-ngọc, hồng mã-não; ngọc phụng.

onze adj. num. : mười một. *Le onze*, ngày mười một.

onzième adj. num. ord. : thứ mười một.

onzièmement adv. : mười một là... thứ mười một..

opacité n. f. : sự đục; sự tối.

opale n. f. : ngọc nhãn-miêu; miêu nhi-nhãn, c.

opaque adj. : tối; đục, dày.

opéra n. m. : trường hát, rạp hát.

opérateur n. m. : kẻ làm; thầy mổ-xẻ.

opération n. f. : sự làm; sự mổ-xẻ. || *Opération de la grâce*, sức ơn Chúa. *Faire l'opération*, mổ-xẻ. || *Opérations militaires*, sự hành binh.

opérer v. a. : làm. *Le remède commence à opérer*, thuốc nó mới thấm, mới công.

opérette n. f. : rạp hát opéra nhỏ.

ophidiens n. m. pl. : loại rắn; loại trùng.

ophthalmie n. f. : bệnh (tật) con-mắt.

opiacé, e adj. : có nha-phiến. *Médicament opiacé*, thuốc có gia (bỏ) nha-phiến.

opiner v. n. : nghĩ, tưởng; bàn-luận.

opiniâtre adj. : rắn-rỏi, rắn-mắt, tri-trợm, cứng đầu cứng cổ, cố-chấp, chấp-mê. *Esprit opiniâtre*, tánh hay chấp-mê. *Haine opiniâtre*, sự ghét dai.

opiniâtrément adv. : cách cứng-cỏi; chấp-mê.

opiniâtrer (s') v. pr. : rắn gan, cố-chấp, chấp-mê.

opiniâtreté n. f. : sự cố-chấp (chấp-mê); sự cứng-cổ.

opinion n. f. : ý-tưởng; sự ngờ (nghĩ, tưởng). *Avoir mauvaise opinion de...* in trí về... *Opinion publique*, ý chung thiên hạ tưởng.

opium n. m. : nha-phiến (á-phiện, v.). *Fumeur d'opium*, kẻ hút (ăn) nha-phiến.

opportun, e adj. : phải thì; nhằm-thì; tiện.

opportunité n. f. : sự vừa-thì; sự tiện.

opposant, e adj., n. : chống nhau; giao lại với nhau.

opposé, e adj. : chống, nghịch, xung, khắc; ngang, ngay nhau. *Rives opposées*, bờ ngay nhau (ngang nhau).

opposer v. a. : đặt trước, ngăn đón; chống-trả. *Opposer de bonnes raisons*, lấy lẽ tốt (mạnh) mà chống lại. || *S'opposer*, v. pr. : ngăn-trở, ngăn-cấm; chống-cãi.

opposite n. m. : cái ngang (ngay, nghịch). || *À l'opposite*, loc. prép., adv. : ngang, ngay.

opposition n. f. : sự chống (cự, địch); sự ngăn-trở. *Opposition de sentiments*, hai tính khắc (xung) nhau.

oppresser v. a. : đè, chận; làm nghẹt hơi; hãm-hiếp, hà-hiếp, hiếp-đáp, ăn-hiếp.

oppresseur n. m. : kẻ hà-hiếp (hiếp-đáp).

oppressif, ive adj. : hay hiếp. *Moyens oppressifs*, những thế hay hà-hiếp.

oppression n. f. : sự hà-hiếp. *Oppression de poitrine*, sự ngăn ngực, sự tức.

opprimé, e adj., n. : bị hiếp-đáp; kẻ bị ăn-hiếp.

opprimer v. a. : hà-hiếp, hiếp-đáp; ăn-hiếp.

opprobre n. m. : sự xấu-hổ nhuốc-nha; sự sỉ-hổ. *Couvert d'opprobre*, mắc (bị) xấu-hổ nhuốc-nha.

optatif, ive adj. : ước-ao.

opter v. n. : chọn; ước-ao.

opticien n. m. : thợ làm kính coi (con-mắt).

optime adv. : tốt lắm; hay lắm, giỏi lắm.

optimiste n. : kẻ muốn cho được tốt (hay...) hết sức.

option n. f. : sự chọn (lựa); phép được chọn lấy.

opulence n. f. : sự giàu-có (phú-túc, c.).

opulent, e adj. : giàu-có, phú-túc, phong-nẫm; nhiều, chán, ê-hề.

opuscule n. m. : sách nhỏ-nhỏ.

or n. m. : vàng (kim, c.). *D'or, en or*, bằng **vàng**. || *La soif de l'or*, sự tham-lam **bạc-vàng** (**tiền-của**). || *Âge d'or*, (tuổi = đời **vàng**) = đời thạnh.

or conj. : mà...

oracle n. m. : lời sấm; lời bụt thần phán; lời tiên-tri; lời khôn ngoan chắc-chắn hẳn-hòi. || *Il était l'oracle de son parti*, nó **nói ra đâu** thì người phe nó **nghe theo** rầm-rầm.

orage n. m. : dông-mưa sấm-chớp; dông-gió. || *Les orages de la vie*, những **cơn lao-đao lận-đận** đời người-ta.

orageux, se adj. : hay có dông mưa. || *Séance orageuse*, hội **cãi rát**; (cãi om-sòm).

oraison n. f. : lời cầu (lời-nguyện); văn, bài văn. *Oraison funèbre*, **văn tế**.

oral, e, aux adj. : miệng, truyền miệng. *Tradition orale*, sự truyền **ngôn** (truyền **miệng**). *Examen oral*, sự hạch **miệng**.

Orange

orange n. f. : cam; màu (sắc) lá cam; màu da cam = (sắc vàng ánh).

orangé, e adj. : màu(mùi,sắc) xanh lá cam, da cam vàng ánh.

oranger n. m.: cây cam.

orangerie n. f. : vựa để trư cam mùa đông.

Orang-outang

orang-outang n. m. : con dã-nhơn.

orateur n. m. : kẻ đứng nói giữa đám-đình; kẻ giảng.

oratoire n. m. : về sự nói; ngôn-ngữ, c. *Art oratoire*, nghề **ngôn-ngữ**.

oratoire n. m. : nhà đọc kinh; tên dòng kia.

orbe n. m. : vòng sao chạy quanh mặt-trời.

orbiculaire adj. : tròn, chạy tròn, xây tròn.

orbite n. m. : vòng sao chạy quanh mặt-trời; vành con-mắt.

orchestre n. m. : võ-miếu, võ-ca, (đời xưa); chỗ nhạc ngồi trong đám hát.

ordinaire adj. : thường, thường ngày (bữa), thường lề; tầm-thường. *Esprit ordinaire*, trí **tầm-thường**. *Un bon ordinaire*, bữa ăn **thường ngày**.

ordinairement adv. : thường, thường-thường.

ordinal, e, aux adj. : chỉ thứ-tự. *Nombre ordinal*, số **chỉ thứ-tự**.

ordinand n. m. : kẻ vào chịu chức.

ordinant n. m. : giám-mục phong chức.

ordination n. f. : sự phong chức; phép phong chức.

ordo n. m. : lịch, sách dạy đọc kinh nào mỗi một ngày; nhựt-khóa.

ordonnance n. f. : sự sắp-đặt; lệnh, lệnh-truyền; phép, luật, lệ; toa thầy thuốc; chức quan hầu cận; chức quan; áo dấu. *Ordonnance d'un poème*, **sự đặt** văn-thơ. *Ordonnance royale*, **chỉ** vua **truyền**. *Ordonnance de police*, **phép** tuần-phòng. || *Officier d'ordonnance*, quan chấp sự *ou* cấp-sự.

ordonnateur, trice n. : kẻ dạy

(khiến), kẻ phê đơn lãnh đồ kho.

ordonné, e adj. : sắp-đặt tử-tế. *Maison bien ordonnée*, nhà **sắp-đặt tử-tế.**

ordonner v. a. : sắp đặt cho có thứ-lớp; phong-chức. *Ordonner un prêtre*, **phong chức** thầy-cả.

ordre n. m. : thứ-tự, thứ-lớp, lớp-lang. *Mettre... en ordre*, sắp **lớp** (có **lớp-lang thứ-tự**); đặt-để tử-tế. || *Mot d'ordre*, khẩu-hạo, khổ-hạo. || *Ordre du jour*, **thứ-tự việc** phải bàn-luận.

ordure n. f. : sự dơ (nhơ) nhớp (dơ mình); rác, rác-rến; sự tục-tĩu nhớp-nhúa.

ordurier, ère adj. : hoa-tình tục-tĩu. *Livre ordurier*, sách **hoa-tình tục-tĩu.**

oreille n. f. : tai (nhĩ, c.); xấp bẻ tờ sách. *Prêter l'oreille*, lắng (lặng) **tai.** || *Avoir l'oreille basse*, trập **tai** xuống; chịu phép, chịu nhục (xấu). *Tirer l'oreille*, xách **tai.**

Pavillon de l'oreille : A, hélix ; B, tragus ; C, lobule ; D, conque.

oreiller n. m. : gối; gối nằm.

oreillette n. f. : cái khuyết trái-tim.

oreillons n. m. pl. : hạch nơi tai.

orfèvre n. m. : thợ bạc.

orfèvrerie n. m. : nghề thợ bạc; đồ thợ bạc (làm ra).

organe n. m. : đồ, cốt, máy, then-máy; thân-thể, hài-cốt. *Avoir un bel organe*, có **tiếng** tốt, tốt **tiếng** tốt giọng.

organique adj. : có cốt, có hài-cốt, có thân-thể. *Corps organique*, vật **có hài-cốt, có thân-thể.** *Loi organique*, luật **làm cốt** (gốc).

organisateur, trice adj., n. : kẻ sắp-đặt sửa-sang cho thành. *Génie organisateur*, trí **sắp-đặt giỏi.**

organisation n. f. : sự **sắp-đặt**; cái mực-mẹo khuôn-tuồng. *L'organisation du corps humain*, **khuôn-tuồng máy-móc** xác (thân mình) người-ta. || *L'organisation de l'armée*, **sự lập thành** nên đạo binh.

organiser v. a. : sắp-đặt; sửa-sang; lập nên.

organisme n. m. : máy; cốt.

organiste n. : kẻ đánh đờn.

orge n. f. : mạch-nha, đại-mạch.

orgelet n. m. : mụt lẹo.

orgue n. m. : đờn (đàn).

Orge

orgueil n. m. : sự (tánh, tính, nết, chứng) kiêu-ngạo. *Un légitime orgueil*, sự **kiêu** đáng (nên, phải lẽ).

Orgue

orgueilleux, se n., adj. : kiêu-ngạo, kiêu-hãnh. *Réponse orgueilleuse*, lời trả lời **kiêu-ngạo.**

orient n. m. : đông, bên (phía) đông; phía mặt-trời mọc. *En orient*, bên **phương đông.**

oriental, e, aux adj. : bên đông, phía đông.

orientaliste n. m. : kẻ học tiếng nói các nước phương-đông.

orienter v. a. : lấy hướng đông; để day theo hướng đông. || *S'orienter*, v. pr. : lấy **hướng đông**; xét kĩ đầu đuôi gốc ngọn.

orifice n. m. : miệng, lỗ...

oriflamme n. f. : cờ (cờ đuôi vược, cờ vua).

Oriflamme

originaire adj. : chánh gốc bởi... nguyên bởi... *Plante ori-*

ginaire d'Amérique, cây **nguyên bởi** Thế-giái mới **mà ra.**

originairement adv.: vốn,nguyên; **thuở** đầu.

original, e, aux adj. : đầu hết ; **làm** (nên) kiểu. *L'original d'un acte*, **nguyên bổn** cái tờ ; **chánh bổn**. *C'est un original*, nó là **người kì-cục.**

originalité n. f. : sự kì-cục ; sự dị-thường.

origine n. f. : cội-rễ (căn-bổn), gốc ; đầu ; nguồn-cơn, gốc-tích. *L'origine du monde*, **thuở đầu** thế-gian. *L'origine d'un mot*, **gốc** tiếng (nói).

originel, elle adj. : truy nguyên, dẫn lên cho tới gốc. *Péché originel*, tội **tổ-tông truyền.**

orion n. m. : đám (đống, T.) sao sáng phía nam ; sao cày.

oripeau n. m. : dát đồng (thau) coi xa sáng như vàng ; hàng (gấm) dệt chỉ vàng chỉ bạc giả ; đồ sáng (bóng) giả ; đồ hào-nháng.

Orme

orme n. m. : cây du-du.

ormeau n. m. : cây du-du nhỏ.

ornement n. m. : đồ chưng, đồ trần-thiết.

ornementation n. f. : sự chưng ra, sự trần-thiết.

ornementer v. a. : trần-thiết ; chưng đồ.

orner v. a. : trau-giồi (trần-thiết). *Les vertus ornent l'âme*, đức **nhuận** lòng.

ornière n. f. : dấu bánh xe đi sủng xuống.

ornithologie n. f. : phần luận về loài cầm ; phi-cầm luận, c.

ornithologiste hay-là **ornithologue**, kẻ học về loại phi-cầm.

orographie n. f. : tả cảnh núi-non.

orphelin, e n. : mồ-côi, cô-độc ; (mồ-côi cha, mồ-côi mẹ).

orphelinat n. m. : chỗ (nhà) nuôi trẻ mồ-côi.

orteil n. m. : ngón chơn, ngón chơn cái.

orthodoxe adj. : theo đạo chính (thật) ; chính. *Doctrine orthodoxe*, đạo **chính.**

orthographe n. f. : cách viết chính-đính ; chánh chữ.

orthographique adj. : thuộc về chính chữ, chính cách viết.

orthopédie n. f. : phép sửa con-nít kẻo nó thành tật.

Ortie

ortie n. f. : gai, cây gai (hoả-ma, c.). *Ortie de Chine*, gai.

ortolan n. m. : hoà-hoa tước, c.

Ortolan

os n. m. : xương (cốt, c.).

oscillation n. f. : sự đánh đồng-đưa, sự đánh (đưa) đu.

oscillatoire adj. : (đánh qua đánh lại) đánh đồng-đưa, xít đu. *Mouvement oscillatoire*, sự chạy đồng-đưa.

Osier

osciller v. n. : đồng-đưa, đánh-đu-đưa.

osé, e adj. : cả-gan, dạn-gan. *Vous êtes bien osé*, anh **cả gan quá.**

oseille n. f. : rau chua me, (toan-ba thái, c.).

oser v. a., n. : dám.

osier n. m. : cây mây, choại (để làm lạt đương thúng, rổ).

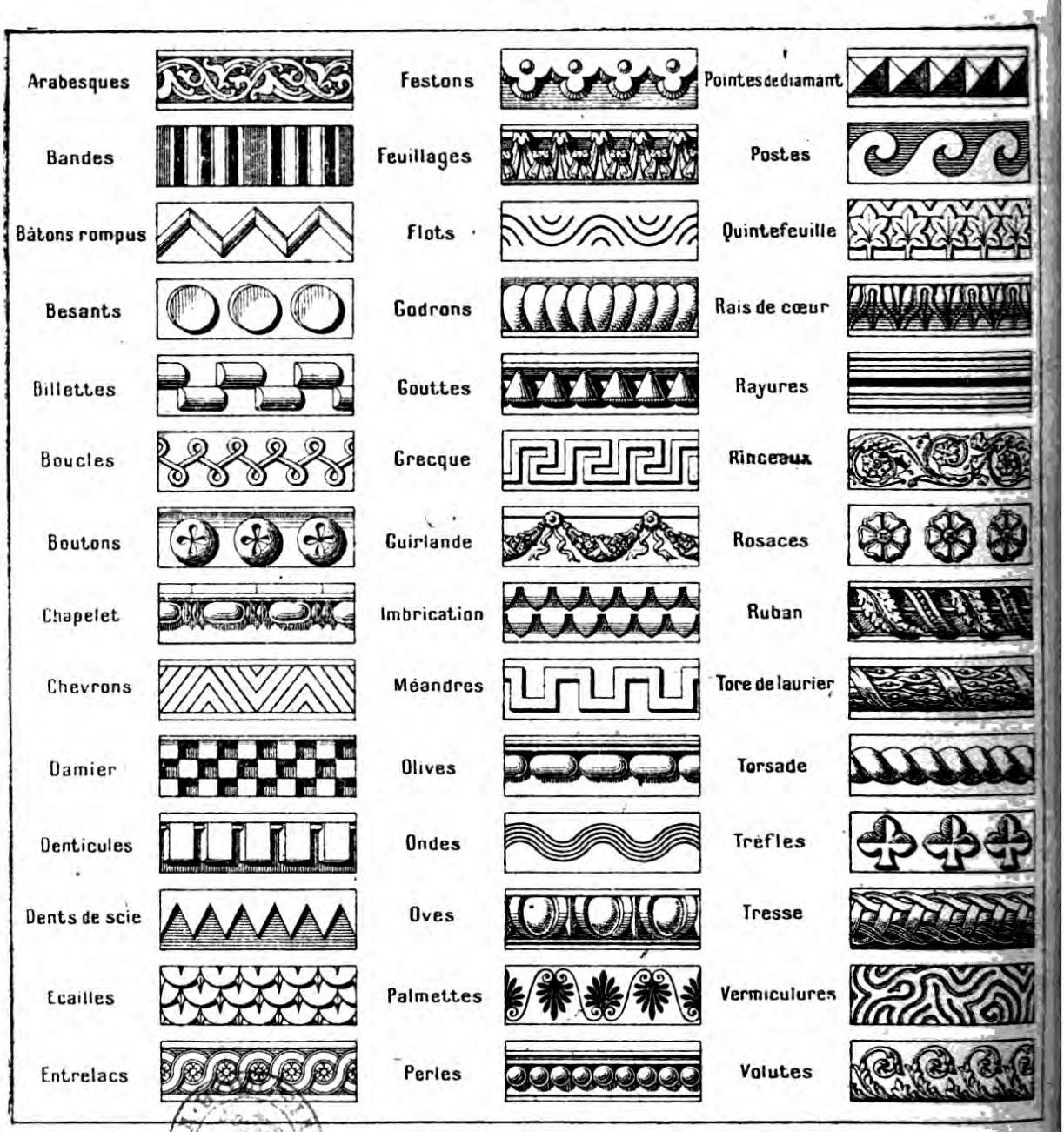

Ornements

osselet n. m. : xương (con-nít lấy làm cái vè mà chơi).

ossements n. m. pl. : xương (cốt) người hay-là vật chết đã rã thịt hết đi.

osseux, se adj. : có tính xương.

ossuaire n. m. : chỗ để xương, đống xương.

ostensible adj. : tỏ ra được; bày ra cho thấy được.

ostensiblement adv. : cách tỏ-tường, cách chán-chường.

ostensoir hay-là **ostensoire** n. m. : cái hào-quang để Mình thánh Chúa.

ostentation n. f. : sự khoe-khoang. *Faire ostentation de ses richesses*, khoe giàu (khoe của).

otage n. m. : con tin, kẻ làm cãng, T. (vi chất, c.).

ôter v. a. : cất đi, lấy đi. *Ôter son habit*, cởi áo (ra). || *Ôter la fièvre*, chận rét (đi).

Ostensoir

ou conj. : hay-là. *Vaincre ou mourir*, thắng-trận **hay-là** phải chết,= **một** là thắng hai là chết.

où adv. : đâu? ở-đâu? là chỗ (nơi)... *Où allez-vous?* anh đi **đâu**?

ouailles n. f. pl. : con chiên. || *Un bon pasteur a soin de ses ouailles*, **kẻ** chăn lo coi-sóc **bầy chiên mình**.

ouais interj. : úy!

ouate n. f. : bông, bông-gòn (bông cán, bông dồi).

ouater v. a. : dồi bông, lót bông.

oubli n. m. : sự quên.

oublie n. f. : bánh kẹp; bánh cuốn.

oublier v. a. : **quên**; bỏ quên; **bỏ** sót. *Oublier son mouchoir*, **bỏ quên** khăn-vuông. *Oublier les conseils d'un père*, **bỏ qua** lời **cha** dạy-bảo. || *S'oublier au point de...*, **bỏ quên mình đi** cho đến **đỗi**...

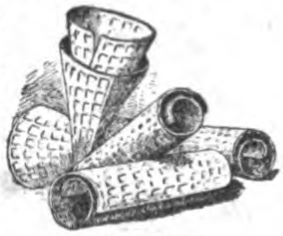
Oublies

oubliettes n. f. pl. : ngục tối, hầm **tối** (cầm tù án nặng).

oublieux, se adj. : hay quên.

ouest n. m. : tây, phía tây, hướng **tây**; phía mặt trời lặn.

ouf interj. : tiếng chỉ đau thình-lình; chỉ bị nghẹt (ngột).

oui adv. : ừ, phải; dạ, có. *Oui-dà*, **phải** đó!

oui-dire n. m. : sự nghe nói.

ouïe n. f. : tai nghe.

ouïes n. f., pl. tai cá, lỗ thở cá.

ouïr v. a. : nghe. *J'ai ouï dire que...*, **tôi có nghe** nói rằng...

ouragan n. m. : bão, (gió giành ngọn).

ourdir v. a. : mắc cửi. || *Ourdir une trahison*, toan **mưu-phản**.

ourdissage n. m.. : sự mắc canh mắc cửi.

ourdisseur, se n. : kẻ mắc cửi.

ourdissoir n. m. : trục mắc cửi.

ourler v. a. : may biên, bẻ bìa; lai (quần).

ourlet n. m. : đàng bìa (may xấp lại); lai.

ours n. m. : con gấu đực.

Ours blanc

ourse n. f. : con gấu cái. || *Grande ourse*, sao bắc-đẩu (dao-quang), sao bánh lái. *Petite ourse*, sao tiểu-đẩu; khôi-tinh.

Ours brun

ourson n. m. : gấu con.

outil n. m. : đồ, đồ làm.

outillage n. m. : một bận (cuộc) đồ (làm...).

outillé, e adj. : có đồ; có đủ đồ. *Ouvrier bien outillé*, thợ **có đủ đồ**.

outiller v. a. : sắm cho đủ đồ (mà làm thợ).

outrage n. m. : sự làm sỉ-hổ (sỉ-nhục) quá. || *Les outrages du temps*, **tật** già; **chứng** tuổi già.

outrageant e adj. : làm sỉ-nhục (xấu-hổ).

outrager v. a. : làm nhục; làm xấu (hổ).

outrance (**à**) loc. adv. : quá, quá chừng; cho hết sức; liều mạng; cho hết kiếp.

outre n. f. : da dê xồm may lại làm hũ đựng nước.

outre prép. : quá; khỏi. *Passer outre*, qua **khỏi**. || *En outre*, mà lại.

outré, e adj. : quá, quá chừng.

|| *Je suis outré*, tôi giận (nổi nóng).

outrecuidance n. f. : sự ỷ ; sự xấc ; sự lì-lợm.

outrecuidant, e adj. : xấc-xược ; ỷ-tận, kiêu-hãnh.

outre-mesure loc. adv. : quá chừng.

outre-passer v. a. : qua khỏi, quá đi.

outrer v. a. : làm quá đi.

ouvert, e adj. : mở ra ; trống, trống-trải. *Pays ouvert*, xứ trống (không có đồn-lũy). *À cœur ouvert*, trải lòng, thật lòng. || *À bras ouverts*, thiệt tình, giăng tay tiếp-rước.

ouvertement adv. : chán-chường.

ouverture n. f. : sự mở ra (khai, c.). *Ouverture de la séance*, sự khai hội. || *Faire des ouvertures de paix*, mở ra việc hòa.

ouvrable adj. : làm việc được, nên làm việc.

ouvrage n. m. : việc. *Se mettre à l'ouvrage*, ra tay làm việc. || *Ouvrages avancés*, đồn ngánh, đồn hờ.

ouvré, e adj. : làm ra đồ. || *Linge ouvré*, khăn dệt có bông....

ouvrier, ière n. : kẻ làm việc ; người làm mướn. *Classe ouvrière*, bọn làm mướn (làm thuê) bọn thợ. || *Jour ouvrier*, ngày nên làm việc.

ouvrir v. a. : mở (khai, c.) mở... ra. *Ouvrir une armoire*, mở hộc tủ ra. *Ouvrir une veine*, chích mạch máu. || *Ouvrir l'appétit*, khai vị, c. || *S'ouvrir à quelqu'un*, tỏ lòng mình ra cho ai. || *La scène s'ouvre*, ra tuồng.

ouvroir n. m. : nhà lập để kiếm việc cho đờn-bà con-gái có việc mà làm.

ovaire n. m. : bao (bọc) trứng.

ovale adj. : thuẫn, có hình thuẫn. *Décrire un ovale*, vẻ hình thuẫn.

ovation n. f. : sự rước mầng quan tướng khởi-hoàn khi thắng trận nhỏ về.

ovine adj. : *Race ovine*, loại chiên.

ovipare adj., n. : loại sinh trứng.

oxyde n. m. : rét, ten, han-xanh.

oxyder v. a. : làm cho ten, cho sét (cho gỉ). || *S'oxyder* v. pr. : gỉ, gỉ-sét, ten ra, sét ra, ra han-xanh.

oxygène n. m. : dưỡng khí, c.

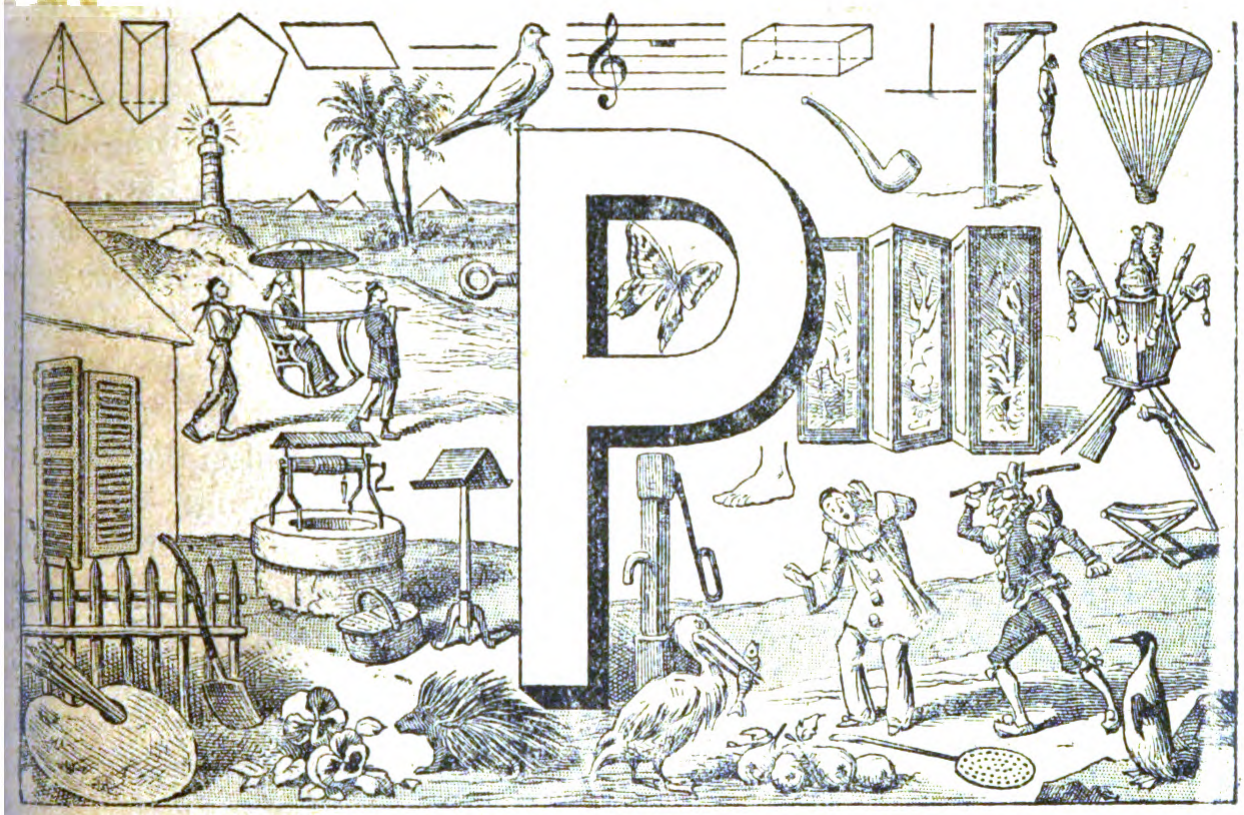

pacage n. m. : chỗ chăn trâu bò... ăn.

pacager v. n. : chăn, cho ăn.

pacha n. m. : tước quan lớn trong nước Turquie.

pachalik n. m. : xứ có ông Pacha cai-trị.

pachydermes n. m. pl. : (dày da) ; loại con dày da (như voi, tây...).

pacificateur, trice n. : kẻ làm cho yên ; kẻ dẹp yên ; bình, c.

pacification n. f. : sự dẹp yên ; sự làm cho bình-an.

pacifier v. a. : dẹp yên (an) ; làm cho yên.

pacifique adj. : yên, bình-an (bằng-yên). *Homme pacifique*, người **hiền-hòa**. || *Règne pacifique*, **thạnh** trị, đời **trị**.

pacifiquement adv. : cách bằng-yên vô-sự.

pacotille n. f. : đồ (hàng-hóa) riêng của bạn-tàu hay là kẻ quá-giang chở theo tàu. *Marchandises de pacotille*, hàng **vừa-vừa**.

pacte n. m. : sự giao-ước ; lời hứa, lời giao.

pactiser v. n. : giao, giao-hứa, giao-ước.

pagaie n. f. : giầm, giầm bơi.

paganisme n. m. : đạo kẻ ngoại.

page n. f. : trương (trang) sách ; một trương sách.

page n. m. : quan ở tiềm-đề (với vua, ông hoàng...).

pagination n. f. : sự sắp trương ; số đề trương sách.

paginer v. a. : đề số trương sách.

pagne n. m. : chăn (vấn..), chăn vận.

pagnon n. m. : nĩ đen nhỏ chỉ.

pagode n. f. : chùa, miễu, đền, tháp.

Pagode

païen, enne adj. : ngoại-đạo ; kẻ ngoại, vô-đạo. *Nations païennes*.

dân **ngoại-đạo**. *Les dieux des païens*, bụt-thần **kẻ ngoại-đạo**.

paillard, e adj., n. : kẻ hoang-đàng, trà-rượu, chơi-bời.

paillasse n. f. : rơm dồi gối ; gối, nệm. *Remplir la paillasse*, dồi **nệm (gối)**.

paillasse n. m. : kẻ múa chén, kẻ leo dây, thằng-hề.

paillasson n. m. : nệm rơm để chà chơn ; rơm che đầu cột kẻo nắng nức.

paille n. f. : rơm, rác ; xốp trong đồ đúc ; tì, rác (trong đá ngọc). *Tirer à la courte paille*, rút **rơm** mà bắt thăm.

paillette n. f. : vàng hột, vàng cám ; hột vàng nhỏ-nhỏ.

pain n. m. : bánh (mì). *Pain de munition*, **bánh** (làm cho binh) lính ăn. || *Pain des anges, pain céleste*, **bánh** thiên-thần, **bánh** trên trời) = Mình-thánh Chúa. *Pain de cire*, **bánh** sáp

pair n. m. : chư-hầu ; quan lớn ; vương-công.

pair adj. : bằng ; chẵn. *Être pair et compagnon avec quelqu'un*, **bằng** ngang vai (một trang một bậc) với người nào. *Nombre pair*, số **chẵn**.

paire n. f. : cặp, đôi. *Une paire de pigeons*, một **cặp** bò-câu. *Une paire de gants*, một **đôi** bao-tay.

pairie n. f. : chức vương-công.

paisible adj. : hiền-hòa ; bằng-yên, thuận-hòa. *Règne paisible*, đời **an-trị**. *Habitation paisible*, chỗ ở **bằng-yên**.

paisiblement adv. : cách bằng-yên ; phẳng-lặng.

paître v. a. : chăn (dắc, đuổi đi cho ăn). *Mener paître, faire paître*, đi **chăn**.

paix n. f. : an (yên), **bình-an** (bằng-yên), an-hòa ; **thái-bình**, khang-ninh ; hòa, hòa-hảo, **huề**, v. *Faire la paix*, giao **hòa**, làm **hòa** (= **huề**). *Laisser en paix*, để **bình-yên**. || *Paix donc !* nín nín ! nín lặng.

pal n. m. : cột, nọc (để xử tù).

palais n. m. : đền, đền-đài (điện, c.) ; lầu-các ; đền rồng.

palais n. m. : giọng, của, be ; ổ-gà trong miệng. *Avoir le palais fin*, biết **mùi**, biết **ngon**.

palan n. f. : róc-rách dây-đồ để mà cất đồ nặng.

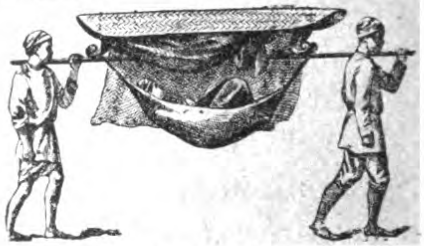

Palanquin

Palan

palanquin n. m. : kiệu, võng, cáng.

pale n. m. : mái chèo ; cánh quạt xe gió ; tấm đậy chén thánh khi làm lễ.

pâle adj. : mét, tái, xanh (mét-chằng, tái-xanh, xanh-xao). *Figure pâle*, mặt **mét** ; nước da **mét**.

palée n. f. : hàng cừ (đóng dưới đất).

palefrenier n. m. : kẻ coi ngựa, giữ ngựa, chải ngựa.

palefroi n. m. : ngựa ngự ; ngựa thuần-thục.

paléographe n. m. : kẻ biết (thạo) coi chữ các bổn chữ viết đời xưa.

paléographie n. f. : nghề coi chữ xưa (cổ văn, cổ tự, c.).

palet n. m. : viên đáo ; viên chì để đánh đáo.

paletot n. m. : áo mặc ngoài (áo đờn-ông).

palette n. f. : cái tấm ván thuẫn thợ vẽ để hòa nước thuốc mà vẽ; cánh bánh **xe** tàu lửa.

Palette

palétuvier n. m. : cây bần; cây đước, cây vẹc.

pâleur n. f. : sắc mét (xanh, tái). *La pâleur du teint*, **sắc mét** nước da.

palier n. m. : chặng thang theo từng nhà.

palinodie n. f. : sự chữa đều đã nói(làm)trước; sự cải quá. *Chanter la palinodie*, trở khen cái mình đã chê.

pâlir v. n. : mét, ra xanh-xao, tái-lét. *Pâlir de colère*, giận **xanh mặt**. || v. a. : *La fièvre l'a pâli*, rét làm cho nó **mét**; nó bị rét mà **mét**.

palissade n. f. : rào, hàng rào.

palissader v. a. : rào lại, làm rào.

Palissade

palissage n. m. : sự bắt nhánh cây vô vách cho nó dựa.

palissandre n. m. : thứ cây kia thịt đen tím (như gỗ trắc, gỗ sơn).

palliatif, ive adj., n. : hay xắp thì (về vị thuốc).

pallier v. a. : sửa sắc xấu cho ra tốt một chút; làm cho êm (cho bớt đau) một chốc (hồi) xắp thì vậy.

pallium n. m. : áo khoác dài; áo rộng, áo choàng ngoài.

palma-christi n. m. : cây đủ-đủ tía, cây thầu-dầu, T.

palme n. f. : tàu lá kè (chà-là; búng-báng, T.); tàu lá dừa (cau...). || *Remporter la palme*, (được lá-kè), được **trận**. || *La palme du martyre*, (tàu lá tử-đạo), sự tử-vì-đạo.

Palme

palme n. m. : gang tay.

palmier n. m. : cây có cổ-hũ có lá tàu tủa ra (như cây **kè**, cây **chà-là**, cây **thốt-lốt**, cây **cau**, cây **dừa**, cây **búng-báng**...).

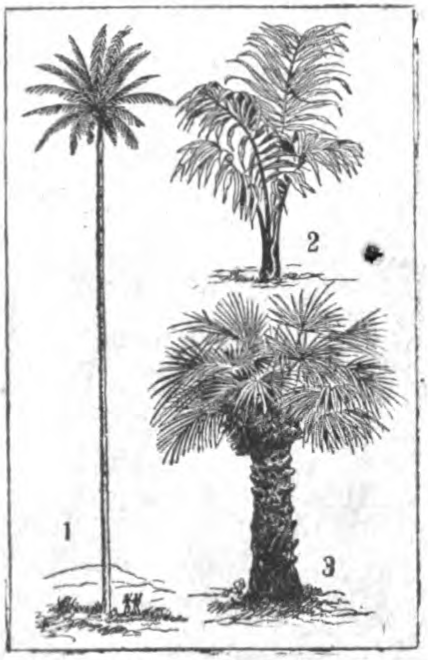

Palmiers : 1. aréquier ; 2. dattier ; 3. Latanier

palmipèdes n. m. pl. : loại cầm có chơn chè-rè như chơn vịt.

palmiste n. m. : (tên kêu chung các thứ cây có cổ-hũ) cây chà-là, dừa, cau, kè... *Ver palmiste* con **đuông**.

palombe n. f. : chim bồ-câu gầm-ghì (gù-ghì, T.).

palonnier n. m. : cây cột dây ngựa kéo xe.

palpable adj. : đá đến được, rờ được; rõ-ràng, chắc. *Vérité palpable*, sự thật **rõ-ràng** (**rành-rành**).

palper v. a. : rờ, rờ-rẫm; mò. || *Palper de l'argent*, **rờ** bạc tiền, (lãnh bạc).

palpitant, e adj. : máy-động; cựa-quậy.

palpitation n. f. : sự máy-động; sự hồi-hộp.

palpiter v. n. : máy-động, hồi-hộp; phập-phồng; vùng-vẫy, giãy-giụa. *Palpiter de joie*, vui-mầng **khấp-khởi**.

paltoquet n. m. : người bá-láp; người thàm-thàm.

paludéen, enne adj. : thuộc về bàu, bưng. *Fièvre paludéenne*, rét **thấp**, chói-nước. *Plante paludéenne*, cỏ **bàu**, rau (cỏ) mọc **dưới bưng**.

pâmer v. n., pr. : sửng, xỉu đi, điến; mê. || *Se pâmer de rire*, **cười ngắt-nga ngắt nghẻo**.

pâmoison n. f. : sự xỉu đi; sự bất-tỉnh.

pamphlet n. m. : sách nói xâm (châm); vè.

pamphlétaire n. m. : kẻ làm sách nói xâm bao biếm; người đặt vè.

pamplemousse n. f. : bưởi, trái bưởi, cây bưởi.

pampre n. m. : nhánh nho có lá có trái.

pan n. m. : vạt áo; một phía (phần) vách.

Pamplemousse

panacée n. f. : thuốc bá bệnh.

panache n. m. : lông, lông kết tụi, làm ngù.

panaché, e adj. : nhiều sắc (màu), gián sắc, hay biến sắc. *Rose panachée*, hoa hồng gián sắc. || *Liqueur panachée*, rượu mạnh trộn với rượu ngọt.

Panache

panacher v. n., pr. : biến sắc.

panade n. f. : canh nấu bánh với mỡ sữa bò.

panaris n. m : đinh nơi móng tay, ung-độc nơi đầu ngón tay.

pancarte n. f. : yết-thị, chiêu-đề; giấy dán mà rao việc gì.

pané, e adj. : có rắc vụn bánh mì nướng. *Côtelette panée*, thịt sườn **có rắc bánh mì**.

panégyrique n. m. : bài khen, bài tặng.

panégyriste n. m. : kẻ làm bài tặng.

paner v. a. : cạo vụn bánh đặng rắc trên thịt nướng.

paneterie n. f. : chỗ phát bánh.

panetier n. m. : kẻ phát bánh.

panetière n. f. : bao, túi (quân mục-đồng) đựng bánh.

panier n. m. : thúng; rổ; bùng-rền (váy đờn-bà). *Panier de fruits*, **một thúng** trái cây. || *Panier percé*, (**thúng, rổ** lủng) = **kẻ phá** của (có bao-nhiêu ăn hết bấy-nhiêu).

panique adj., n. : sợ-sệt, kinh-hãi. *Une panique générale*, sự náo-động (xào-xáo) sợ-hãi khắp mọi nơi.

panne n. f. : sự làm buồm cho tàu đứng lại. *Mettre un vaisseau en panne*, cầm tàu **đứng lại**.

panneau n. m. : miếng trám, mặt trám; lưới đánh thỏ. || *Donner dans le panneau*, mắc **lưới**, mắc **dò**=bị gạt, mắt mớp.

panneton n. m. : đầu chìa khóa.

panonceau n. m. : hiệu đề ngoài cửa lục-sự kí-thất (thôi-thảo).

Panonceaux de notaire.

panoplie n. f. : bộ các thứ thiết-

khí; khí-giái sắp chưng trên vách ở tại kho súng.

Panoplie

panorama n. m. : tranh quanh vách tròn người-ta xây cho người đứng giữa mà coi thấy hết; sự coi thấy mênh-mông; phong cãnh.

pansage n. m. : sự chải ngựa.

panse n. f. : bụng (con loài vật); nét, vòng chữ a.

pansement n. m. : sự rịt thuốc chỗ bị vít.

panser v. a. : rịt thuốc; chải ngựa. *Panser un cheval*, chải ngựa.

pantalon n. m. : quần.

pantelant, e adj. : giãy-giụa, vùng-vẫy, giãy tê-tê. *Chair pantelante*, thịt còn tươi rói.

panthéisme n. m. ; đạo tin cái gì cũng là chúa-bà thần-thánh cả.

panthéiste n. m. . kẻ giữ (theo) đạo nhiều chúa, cái gì cũng là chúa cả.

panthéon n. m. : chùa, đền-thờ chung các bụt-thần.

panthère n. f. : con beo, hùm gấm.

Panthère

pantin n. f. : hình máy; kẻ múa bộ ki-cục.

pantographe n. m. : máy để đồ, để chép đồ-vẽ.

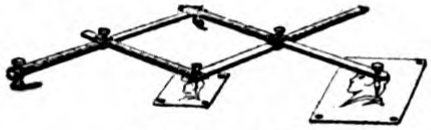

Pantographe

pantomètre n. m. : đồ để đo hình ba góc.

pantomime n. f. : làm bộ múa tay múa chơn mà không nói ra; ra bộ.

pantoufle n. f. : giày không gót.

paon n. m. : con công trống; người kiêu-ngạo, hay khoe mình.

Paons

papa n. m. : cha, (bố, T. tía...).

papauté n. f. : chức (vị) giáo-tông; đời giáo-tông trị. *Aspirer à la papauté*, gắm-ghé vị giáo-tông; trông lên chức giáo-tông.

papaye n. f. : trái đủ-đủ (trái đậu-đủ).

papayer n. m. : cây đủ-đủ.

pape n. m. : đức giáo-tông; đức thánh pha-pha.

papegai n. m. : hình con chim cây vẽ để đầu sào làm đích làm bia mà chơi.

papelard, e adj., n. : giả-hình; kẻ làm bộ nhơn-đức. *Voix papelarde*, tiếng giả-hình.

paperasse n. f. : giấy-má, giấy lộn, giấy bỏ không dùng nữa.

paperasser v. n. : xốc, sắp-đặt giấy-má; viết đồ vô-ích.

papeterie n. f. : lò giấy; nghề mua bán giấy.

papetier, ière n. : kẻ bán giấy.

papier n. m. : giấy (giấy-má, giấy-lá); bằng-thị. *Papier monnaie*, giấy ăn thế tiền (bạc). *Papier timbré*, giấy có đóng ịn nhà-nước; tín-chỉ, c.

papilionacées n. f. pl. : loại cây có hoa giống cánh bướm-bướm.

papillaire adj. : có mụt; có đẹn.

papille n. f. : mụt nơi lưỡi; đẹn, mụt đẹn.

papillon n. m. : bướm-bướm; con bướm.

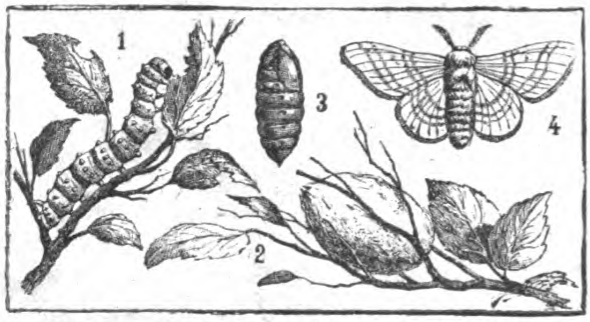

Métamorphoses du papillon : 1, Chenille ; 2, Cocon ; 3, Chrysalide ; 4, Papillon

papillote n. f. : miếng giấy bao tóc cho nó thành lọn; bánh đường có gói giấy vặn lại. *Côtelette en papillote*, thịt sườn nướng có giấy bao.

papiste n. m. : kẻ đầu-phục pha-pha (quân lạc đạo kêu kẻ có đạo chính như-vậy).

papyrus n. m. : thứ cây (dó, T.) dó dùng làm giấy.

Papyrus

pâque n. f. : lễ Ju-dêu xưa ăn mà nhắc lại cái hồi qua biển đỏ, và cái đêm thiên-thần giết con đầu lòng nước Ègyptô. *Célébrer la Pâque*, ăn lễ phan-xi-ca.

Pâque hay-là **Pâques** n. : lễ phục-sinh (sanh). *Pâques fleuries*, ngày chúa-nhựt lễ lá. *Faire ses Pâques*, rước lễ mùa phục-sanh.

paquebot n. m. : tàu thơ, tàu đò.

pâquerette n. f. : thứ hoa cúc; hoa nắc-nẻ.

paquet n. m. : gói; chữ in sắp hàng rồi cột lại từ bó.

Pâquerettes

paquetier n. m. : kẻ làm nhà in coi cột chữ sắp lại từ bản.

par prép. : ngang qua; bằng; bởi (vì). *Passer par...* đi ngang qua... || *De par...* loc. adv. : bởi... vì... *De par la loi*, theo luật dạy...

parabole n. f. : ví-dụ, lời nói bóng, lời ví-dụ.

parabole n. f. : vòng cầu. *Décrire une parabole*, vẽ vòng cầu, đi vòng cầu.

parachever v. a. : làm cho xong, cho rồi.

parachute n. m. : cái đồ để mà buông (thả) xuống cho chậm cho êm.

paraclet n. m. : tên đặt cho Đức chúa Thánh-thần là đấng hay an-ủi.

parade n. f. : đồ chưng ra; sự phô-trương; sự diễu binh; sự né (tránh, đỡ). *Meuble de parade*, đồ để chưng cho tốt.

parader v. n. : tập. *Faire parader son cheval*, bắt ngựa tập.

paradis n. m. : thiên-đàng, vườn-diệu-quang; cảnh tốt (vui-vẻ). *Paradis terrestre*, địa đàng, vườn-diệu-quang.

paradoxal, e, aux adj. : nghịch ý chung thiên-hạ thường; sái lẽ

hằng; nghịch chúng, c. *Opinion paradoxale*, ý-tưởng **khác thường thiên** hạ.

paradoxe n. m. : ý-tưởng khác thường thiên-hạ.

parafe hay-là **paraphe** n. m. : cái nét riêng trong cái kí tên (thủ kí) điểm-chỉ.

parafer hay-là **parapher** v. a. : thủ-kí, làm dấu kí-tên.

parage n. m. : phẩm, bậc. *Dame de haut parage*, đờn-bà sang-trọng tử-tế.

parage n. m. : vịnh, vũng, lối biển (tàu dựa được); xứ, miền; chỗ, nơi. *Que faites-vous dans ces parages?* anh làm gì trong **chỗ** nầy.

paragraphe n. m. : khúc sách; lối sách, chương sách; dấu đầu chương : §.

paraître v. n. : tỏ ra, bày ra. *Dès que l'aurore parut..*, mâng đông vừa **lố ra...**

parallèle adj. : ngay nhau lại xa gần (cách) đều nhau; răng-răng; đường chạy ngay đường gạch khác. *Tirer une parallèle*, vạch (gạch) một **đàng ngay** theo.

parallèle n. m. : sách chép, hoặc bài luận ví-sánh với nhau.

parallèlement adv. : cách ngay nhau đều nhau.

parallélipipède n. m. : hột tào-cáo (sáu mặt bằng nhau).

parallélogramme n. m. : hình bốn phía bằng nhau; mặt vuông vức bốn bề đều nhau.

paralyser v. a. : làm cho bại đi. || *Paralyser les efforts*, **làm cho** sự ra **sức ra vô-ích.**

paralysie n. f. : tật (chứng) bại; sự **bất-toại.**

paralytique adj., n. : bại; mắc bệnh bất-toại.

parangon adj. : *diamant parangon*, hột xoàn không có tì. || *Parangon*, n. m. : chữ để in.

parangonnage n. m. : sự sắp chữ in cho ngay hàng với nhau.

parangonner v. a. : làm cho chữ in nó đứng ngay hàng với chữ khác khác dạng.

paraphernal e, aux adj., n. : (ngoài của đem về nhà chồng). *Biens paraphernaux*, **của riêng** người vợ.

paraphrase n. f. : lời giải nghĩa rộng hơn, tập-chú; bài kinh-nghĩa,

paraphraser v. a. : làm kinh-nghĩa; giải nghĩa rộng ra; chú-giải (diễn, c.); thêm-thắt ra cho dài.

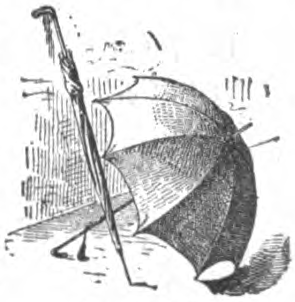
Parapluies

parapluie n. m. : cây dù; dù đi mưa; cái ô, T.

parasite n. m. : kẻ ăn chực, ăn dỗ, ăn rình, T., ăn thép. *Plante parasite*, chùm-gởi.

parasol n. m. : lọng, tàn; dù che nắng; ô, T.

paratonnerre n. m. : cây dẫn lôi; thu lôi tiên, c.

Paravent

Paratonnerre

paravent n. m. : bình-phong.

parc n. m. : chỗ rộng rào lại để đi

dạo chơi, săn-bắn, hoặc để nuôi thú-vật; vườn chơi; chuồng...

parcage n. m. : bầy chiên ví lại chỗ nào cho nó ăn.

parcelle n. f. : (phần nhỏ), đám, miếng; phần. *Parcelle de rizière*, **khoảnh** ruộng; **dây** ruộng. *Une parcelle de terre*, một (**đám, miếng, phần**) đất.

parce que loc. conj. : bởi vì... vì...

parchemin n. m : da chiên thuộc làm giấy; tước tặng; sắc phong. *Fier de ses parchemins*, ỷ có **bằng** có **sắc**; ỷ **quyền** ỷ **chức**.

parcimonie n. f. : sự tiện-tặn; sự tiết-kiệm.

parcimonieux, se adj. : tiện-tặn, tiết-kiệm.

parcourir v. a. : (chạy khắp) đi khắp, đi cùng; trải qua; (kinh lược, c.). || *Parcourir un livre*, coi cách sơ-qua (lược-qua) từ đầu tới đuôi.

parcours n. m. : đường đi trải qua; đường sông ăn thông.

pardessus n. m. : áo ngoài.

pardon n. m. : sự tha (tội, lỗi) đi (xá, c.).

pardonnable adj. : tha được, có lẽ tha; nên (đáng) tha. *Faute pardonnable*, lỗi **đáng tha**; lỗi **còn có lẽ tha được**.

pardonner v. a., n. : tha (xá, c.); (tội, lỗi). *Pardonnez-moi*, xin hãy **tha** cho tôi.

paré, e adj. : ăn-mặc, sắm-sửa tử-tế. *Bal paré*, đám múa **phải mặc đồ tử-tế** mới vào được.

pareil, eille adj. : cũng bằng như-vậy; thể (dường, chừng...) ấy. *Vos pareils*, những người **như** [illegible]h. || *Rendre la pareille*, trả **nũa**; báo, trả thù.

pareillement adv. : cũng, cũng như-vậy; cũng vậy.

parement n. m. : lai tay áo; đá xây ngăn hai bên đường đi.

parent, e n. : bà-con; cha mẹ, ông-bà, tổ-tiên. *Il est mon parent*, nó là **bà-con** với tôi. *Nos premiers parents*, **tổ-tiên** ta.

parenté n. f. : sự bà-con; phồn bà-con.

parenthèse n. f. : (câu đặt xen vào); vòng móc hai đầu tiếng hay-là câu đặt xen : (...)

parer v. a. : chưng, dọn; trớ, đỡ. *Parer un autel*, **chưng** bàn-thờ. *Parer un coup*, **trớ**, đỡ cái đánh. || *Se parer*, v. pr. : làm tốt, trang-điểm.

paresse n. f. : sự (chứng) làm biếng.

paresseux, se adj., n. : làm biếng, nhác, nhác việc; lười, lười-lĩnh, T., trễ-tràng, ươn-ái, biếng-nhác, đãi-đọa (nọa). || *Estomac paresseux*, tì vị **chậm tiêu**.

parfaire v. a. : làm cho rồi; đếm cho đủ.

parfait, e adj. : ti[illegible]n (trọn, vẹn), chí thiện, c., [illegible]ệt hảo, c., trọn tốt trọn lành. *Beauté parfaite*, nhan-sắc **tốt-lành hết sức**.

parfaitement adv. : cách trọn-lành; cách trọn; lắm, hết sức

parfiler v. a. : tháo, rút chỉ (vàng, bạc) ra từ sợi.

parfois adv. : một hai khi.

parfum n. m. : hơi (mùi) thơm; hương, c.

parfumer v. a. : làm cho thơm, cho bay mùi thơm; xông cho thơm (cho tản khí độc). *Parfumer une chambre*, **xông phòng**.

umerie n. f. : nghề, sự buôn-bán thuốc thơm; (nước hương, thuốc thơm).

rfumeur, se n. : kẻ làm thuốc thơm, nước hương mà bán.

arhélie hay-là **parélie** n. m. : bóng mặt trời chiếu trong mây.

ari n. m. : cái cuộc; tiền cuộc. *Le pari est de tant*, cái **cuộc** là bấy-nhiêu.

aria n. m. : dòng hèn-hạ; kẻ hạ-tiện.

arier v. a. : cuộc, đánh cuộc.

arisyllabique adj. : đồng vần; đều vần bằng nhau.

arité n. f. : sự bằng (đồng, đều) nhau.

arjure n., adj. : lời thề dối (thề gian); gian, dối; mắc tội thề dối.

arjurer (**se**) v. pr. : phạm lời thề; thề dối.

arlement n. m. : nội-các, cơ-mật viện; triều-đình; tam-pháp ty.

arlementaire n. m. : sứ (lúc giặc).

arlementer v. n. : đi sứ giặc; giản hòa; nghị hòa.

arler v. [illegible]. *Parler de*...**nói** về.... *Parler [illegible] maître*, **nói** cứng (mạnh). *Parler une langue*, **nói** tiếng...

arler n. m. : cách nói, giọng nói. *Avoir un parler très doux*, **giọng nói** (ngọt-ngào) dịu-dàng đằm.

arleur, se n. : hay nói, kẻ hay nói (già hàm, già mồm). *Beau parleur*, kẻ **ăn nói** có-duyên.

arloir n. m. : nhà khách; chỗ nói chuyện.

armi prép. : ở-giữa; nội...; ở-trong ou trong. *Se mêler parmi la foule*, trà-trộn (chen vào) **ở trong** đoàn-lũ.

parnasse n. m. : núi Parnasse; nghề văn, văn-thi, văn-chương.

parodie n. f. : sự trở lời sách ra ý khác mà nhạo chơi; sự nhái.

parodier v. a. : nhái; lấy mà nhạo. *Parodier quelqu'un*, **nhái** người nào.

paroi n. f. : (vách) mạn ghe (thuyền), bìa phía trong cái bình.

paroisse n. m. : họ; sở (kẻ có đạo); xứ, nhà xứ, T.

paroissial, e, aux adj. : thuộc về họ, chánh sở. *Église paroissiale*, nhà-thờ **họ** (**chánh sở**), nhà-thờ **chánh xứ**.

paroissien, enne n. : người trong họ; bổn-đạo xứ.

paroissien n. m. : sách kinh; nhựt-khóa.

parole n. f. . lời, lời-nói, tiếng nói. *Parole mémorable*, **lời-nói** đáng nhớ, **tiếng nói** để đời. *Donner sa parole*, hứa chắc. || *Se prendre de paroles*, nói xâm (châm).

paroli n. m. : sự đặt cầu-âu; bội nhị cái đặt mà ăn (trúng).

paroxysme n. m. : cơn bệnh dữ, ngặt-nghèo. *Le paroxysme de la colère*, **sự** giận **hết sức**.

parque n. f. : bụt nữ cầm số-mạng người-ta; số-hệ.

parquer v. a. : nhốt vô chuồng; vây lại. *Parquer des bœufs*, trú (nhốt) bò lại.

parquet n. m. : pháp-đường, c., chánh tòa hình; lý-hình tổng-tòa, c., chỗ lót.

parquetage n. m. : sự lót nhà.

parqueter v. a. : lót gạch tàu; lót (lát) đá.

parqueteur n. m. : kẻ lót đá gạch

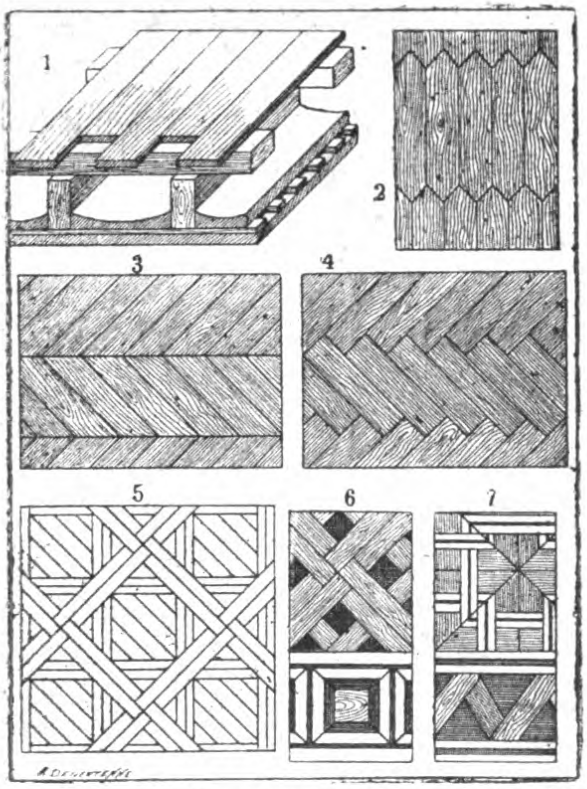

Parquets : 1. A l'anglaise ; 2. D'onglet ; 3. A points de Hongrie ; 4 A bâtons rompus ; 5. A assemblage ; 6 et 7. Mosaïque.

parrain n. m. : bõ đỡ (cầm) đầu, cha bàu-chủ.

parricide n. adj. : kẻ giết cha, mẹ, trưởng tộc mình ; tội giết cha giết mẹ. *Main parricide,* tay giết cha (mẹ...).

parsemer v. a. : rãi, rắc. *Parsemer un chemin de fleurs,* rắc hoa đầy đường.

part n. f. : phần. *De quelle part venez-vous ?* ai sai (biểu) anh đến? || *De part et d'autre,* cả hai bên ; hai đàng. || *À part,* riêng; biệt ra. || *De part en part,* bên nây qua bên kia. || *N'aller nulle part,* **không đi đâu hết.**

partage n m. : sự chia, sự phân chia ; phần chia cho.

partager v. a. : chia phần ; chia ra (từ phần). *Partager les périls,* chịu hiểm-nghèo **chung.** || *La nature l'a bien partagé,* trời đã ban cho nó tử-tế đồng-đều.

partance n. f. : hồi lui (tàu, thuyền, ghe). *Navire en partance pour....* tàu **đang sắm lui đi...**

partant conj. : vì-vậy ; cho-nên.

partenaire n. : kẻ đánh... tụi (cặp).

parterre n. m. : vườn hoa, sân kiểng (cảnh) ; chỗ (sân ở dưới đất) đứng coi hát.

parti n. m. : phe (bè) ; phương, thế. *Prendre un parti,* tính (lo) một **phương**. *Tirer un bon parti,* nhờ, làm ra ích.

partial, e, aux adj. : tây, tây-vị, tây-tà.

partialité n. f. : sự riêng-tây ; sự tây vị. *Avec partialité,* cách **tây-vị.**

participant, e adj. : ăn phần ; chung cùng.

participation n. f. : sự ăn chung, sự chung-cùng. *Participation à un crime,* sự **a-tùng,** đồng-lõa.

participe n. m. : tiếng chung nghĩa với tiếng công-cuộc.

participer v. n. : ăn-chung ; dự-vào, a-tùng theo ; nhập bọn. *Participer à une conjuration,* **theo** ngụy.

particulariser v. n. : làm cho riêng ra.

particularité n. f. : đều riêng, cái riêng, sự tư.

particule n. f. : phần nhỏ ; tiếng phụ thêm.

particulier, ière adj. : riêng (tư, c.). *Plante particulière à ce pays,* cây **riêng** đất (xứ) nầy. || *En particulier,* loc. adv. : riêng, **cách** riêng.

particulièrement adv. : cách riêng. *Il vous honore particulièrement,* nó kính anh **một cách riêng.**

partie n. f. : phần. *Voici votre partie,* nầy là **việc** anh. *Les dix par-*

ties du discours, mười **phần nhứt** trong tiếng nói.

partiel, elle adj. : riêng, từ phần. *Éclipse partielle*, nhựt-thực, nguyệt-thực **không trọn** (**có một phần mà-thôi**).

partiellement adv. : riêng; từ phần.

partir v. n. : đi, trẩy đi. *Partir comme un trait*, **đi** một thẻ (bề). *Le bateau part*, tàu **lui** ghe **lui**. || *Cela part d'un bon cœur*, cái đều ấy **ra bởi** lòng tốt.

partisan n. m. : kẻ theo phe. *Les partisans des Lê*, **kẻ theo phe** nhà Lê.

partout adv. : khắp mọi nơi; đâu đó.

parturition n. f. : sự sinh-đẻ.

parure n. f. : đồ trang-điểm; đồ nữ-trang; đồ chưng lối. *La parure du printemps*, **hoa** mùa xuân.

parvenir v. n. : tới (đến). *Parvenir aux honneurs*, **được** danh-vọng.

parvenu, e n. : kẻ khó chưa từng thấy của.

parvis n. m. : sân ở trước cửa cái nhà-thờ.

pas n. m. : bước; dấu chơn. *Au pas accéléré*, **bước** mau chơn (săn chơn). *Faire un faux pas*, trợt, trật **chơn**, vấp **chơn**. *Le pas de la porte*, **ngạch** cửa.

pas adv. : không (chẳng).

pascal, e, als, hay-là **aux** adj. : thuộc về lễ Phục-sinh, *ou* lễ Phan-xi-ca Ju-dêu. *Agneau pascal*, con chiên tế ngày lễ ấy.

passable adj. : khá-khá.

passage n. m. : sự qua; sự đi qua. *La vie n'est qu'un passage*, đời (sự sống) là **đường đi qua** (chóng qua chóng hết).

passager, ère adj., n. : chóng qua; hay qua; kẻ quá-giang.

passant, e adj., n. : qua lại; kẻ đi qua lại; kẻ đi đường, bộ-hành. *Regarder les passants*, ngó, (xem, coi) **kẻ đi qua**.

passavant n. m. : tờ thông-hành cho phép chở hàng đi.

passe n. f. : lạch (đường đi giữa hai cái cồn, hai hòn lố).

passé, e adj. : đã qua; quá; trước (quá vãng, c.). *Il est dix heures passées*, giờ thứ mười **qua rồi, quá** giờ thứ mười **rồi**. *Oublions le passé*, ta hãy quên **cái đã qua** đi.

passe-droit n. m. : sự sái phép; sự vượt phép.

passementer v. a. : viền có tua-tụi.

passementerie n. f. : nghề làm tụi, ren, gí...; thuộc về tụi, ren.

passementier, ière n. : kẻ làm và bán đồ viền, đồ để viền áo, cặp áo...

passe-partout n. m. : chìa khóa chung (mở khóa nào cũng được).

passe-passe n. m. : *Tour de passe-passe*, chước thuật; trò khéo; sự gian-giảo; sự lanh-lợi.

passepoil n. m. : đồ viền áo.

passe-port n. m. : tờ thông-hành; phái-cấp, bằng-cấp.

passer v. n. : qua; sang qua; đi ngang qua. *Passer en Chine*, **qua** bên Tàu (Trung-quốc). *Passer par le jardin*, **đi ngang qua** vườn. || *Passer sur une faute*, **bỏ qua** (**làm lơ**) cái đều lỗi = tha lỗi, không chấp. || *Passer un contrat*, **làm** tờ giao; **giao** với nhau. || *Passer le*

temps à... chăm những.., lo mà.., cầm-cục... || *Passer un examen*, **chịu** hạch; đi thi.

passereau n. m. : loại chim sẻ-sẻ (tước, c. ma-tước, c.).

Passereau

passerelle n. f. : cầu ngang.

passe-rose n. f. : phù-dung; hoa phù-dung (dong).

passe-temps n. m. : sự chơi qua buổi; sách chuyện khôi-hài.

passeur, euse n. : kẻ đưa đò; chú đò, con đò.

passible adj. : đáng chịu; đáng mắc. *Être passible d'une amende*, **đáng mắc** vạ.

passif n. m. : nợ.

passif, ive adj. : chịu, chịu ép; mắc, phải... *Avoir un rôle tout passif*, làm vai **chịu**.

passion n. f. : sự thương-khó; bài thương-khó. *La passion de Jésus-Christ*, **sự thương-khó** Đức Chúa Giê-giu.

passion n. f. : tình, sự mê (nước mê); tâm-tình, c. *La passion du jeu*, **sự mê** cờ-bạc.

passionné, e adj. : mê, ghiền (mê-đắm).

passionnément adv. : cách mê (mê-đắm); cách quá sức, quá chừng.

passionner v. a. : làm cho hăng.

passivement adv. : cách chỉ chịu (mắc, phải).

passoire n. f. : rây; đồ lọc

Passoires : 1, A purée; 2, A thé.

pastel n. m. : viết chì làm bằng nước thuốc tán nhỏ ra để mà

pastèque n. f. : dưa, dưa hấu.

Pastèque : A, coupe

pasteur n. m. : kẻ chăn (chăn-giữ); mục, c., mục đồng, c.; đấng coi-sóc linh-hồn; thầy coi họ, cụ xứ.

pastiche n. m. : tranh, tượng vẽ (bắt-chước của thợ khác).

pastille n. f. : bánh ngọt, bánh đường có bỏ vị thơm.

pastoral, e, aux adj. : thuộc về kẻ chăn; mục-đồng, c. *Chant pastoral*, câu hát **mục-đồng**.

pastoureau, elle n. : mục-đồng nhỏ (trẻ).

pat n. m. : chiếu tướng; nước chiếu, nước tướng, nước bí.

patate n. f. : khoai. *Patate douce*, khoai lang.

pataud, e adj. : chó lớn chơn (to cẳng); người có tật, xấu hình xấu dạng.

patauger v. n. : lội bùn; giẫm bùn; nói lý ú-ớ, (ngập-ngừng).

Patate : A, fruit

pataugeur, se n. : kẻ nói lứng-cứng; kẻ đang nói mà khựng đi vì quên lối.

pâte n. f. : bột-nhồi; đồ đâm lộn với nhau. *Pâte de papier*, bột múc giấy.

pâté n. m. : chả (có bột làm áo); vít mực đổ trên giấy; chòm nhà.

pâtée n. f. : vè bột, hay-là cám để cho gà vịt ăn.

patelin, e n., adj. : kẻ a-dua; hay lấy lòng; kẻ phỉnh-phờ; điếm *Air patelin*, bộ **lấy lòng**; bộ **ở điếm-đàng**.

patène n. f. : dĩa thánh.

patent, e adj. : (trống, trống-trải) rõ-ràng; chán-chường, sáng-ngõ. || *Lettres patentes*, tờ **có đóng ấn vua (nhà-nước)**.

patente n. f. : bản thuế nghiệp-nghệ; bài sanh ý.

patenté, e adj. : kẻ có bản sanh-ý.

Pater n. m. : kinh lạy cha; hột ngăn chuỗi lần.

paternel, elle adj. : thuộc về cha. *Succession paternelle*, sự nối nghiệp **cha**.

paternellement adv. : cách như cha.

paternité n. f. : quyền-phép cha; sự làm cha-mẹ.

pâteux, se adj. : có bột; nhão. *Fruit pâteux*, trái **nhão thịt**; trái có nhiều **bột**.

pathétique adj., n. : làm cho cảm (cho động lòng); thảm-thiết. *Discours pathétique*, lời nói **thảm-thiết**.

pathologie n. f. : bài sách thuốc nói về các chứng bệnh.

patibulaire adj. : thuộc về cột (nọc) hình xử tù. || *Mine patibulaire*, bộ người xấu (quân hoang).

patiemment adj. : cách nhịn-nhục.

patience n. f. : sự (đức) nhịn-nhục. *Prendre patience*, nhịn; chờ. || *Patience !* **thủng-thỉnh** coi **nghé !**

patient, e adj. : hay nhịn, hay chịu; bền lòng, hay chờ-đợi. *Courage patient*, lòng mạnh-mẽ **nà chờ**.

patienter v. n. : nhịn; chờ, bền chí.

patin n.m.: giày bịt sắt để đạp tuyết.

patiner v. n. : chạy chuồi trên tuyết.

pâtir v. n. : chịu. *Le commerce pâtit*, buôn-bán ế.

Patins: 1, En métal; 2, A roulettes.

pâtisserie n. f. : bánh ngọt; bánh trái; nghề làm bánh.

pâtissier, ière n. : thợ làm bánh (hàng) mà bán.

pâtissoire n. f. : ghế làm bánh.

patraque n. f. : máy hư; đồng-hồ hư; người yếu-đuối, ươn-yếu.

pâtre n. m. : kẻ chăn (trâu, bò); mục, c.

patriarcal, e, aux adj. : thuộc về tổ-tông (tổ-phụ).

patriarcat n. m. : chức giám-mục cả; địa-phận giám-mục cả cai-quản.

patriarche n. m. : tổ-tông; thánh tổ-tông; (trưởng tộc, c.); giám-mục cả.

patricien, enne adj., n. : thuộc về phẩm sang-trọng. *Famille patricienne*, nhà (dòng) **trâm-anh**; nhà **sang-trọng (quyền-quí)**.

patrie n. f. : quê-hương, quê-nhà, quê-quán, bổn-quán, tổ-quán; đất-nước.

patrimoine n. m. : gia-tài (của cha mẹ để lại), cơ-nghiệp.

patrimonial, e, aux adj. : thuộc về gia-tài ông bà cha mẹ để lại. *Terre patrimoniale*, đất **ông-bà (cha mẹ) để lại**.

patriote n. : kẻ yêu quê-hương, kẻ vụ căn-bổn; ái-quốc, c.

patriotique adj. : thuộc về sự ái-

quốc, sự yêu quê-hương, (nước-nhà...).

patriotisme n. m. : lòng yêu quê-hương.

patron, onne n. : thánh bổn-mạng (quan-thầy, T.); chủ (hảng, nhà...).

patron n. m. : mẫu, kiểu; rập. *Patron de chemise*, **mẫu** (**rập**) mà cắt áo lót.

patronage n. m. : sự bảu-chữa; sự phù-hộ.

patronal, e, aux adj. : bổn-mạng, quan-thầy. *Fête patronale*, lễ **thánh bổn-mạng**.

patronner v. a. : bảu-chữa, phù-hộ, binh-vực; lập, tác-thành...

patronymique adj. : (tên cha) họ cha. *Nom patronymique*, tên **họ**, **họ**.

patrouille n. f. : phần tuần (canh) ban đêm, phần do.

patrouiller v. n. : đi tuần.

patte n. f. : chơn (chân), cẳng, v. (con thú-vật).

pâturage n. m. : chỗ trâu-bò đi ăn; đồng cỏ.

pâture n. f. : đồ (của) trâu-bò ăn; đồng cỏ trâu-bò ăn. *Bœufs mis en pâture*, bò đi ăn ngoài **đồng-cỏ**.

pâturer v. n. : đi ăn ngoài đồng (về trâu-bò).

paume n. f. : lòng bàn tay; thứ chơi kia (đánh lăn).

paumelle n. f. : niền sắt bịt góc cánh cửa.

paupérisme n. m. : sự nghèo-đói (tại xứ kia xứ nọ, không cất đầu lên nổi).

paupière n. f. : mí con-mắt.

pause n. f. : sự nghỉ; sự nghỉ hơi (khi hát). *Faire une pause*, **nghỉ** chặp.

pauvre adj. : nghèo, khó (nghèo-cực, nghèo-khổ, nghèo-nàn, khó-khăn...), ít, ít-oi. *Faire une pauvre chère*, ăn uống **cực-khổ**.

pauvrement adv. : cách nghèo-cực, khốn-khó. *Pauvrement vêtu*, ăn-mặc **rách-rưới**.

pauvreté n. f. : sự nghèo (khổ, nàn, cực...).

pavage n. m. : sự lót (lát) đường.

pavaner (**se**) v. pr. : đi xuê-xoang như con công múa.

pavé n. m. : đá lót đường đi; đường đi lót đá.

paver v. a. : lót đá, gạch (đường-sá.)

paveur n. m. : kẻ xây lót đường-sá.

pavillon n. m. : cờ (ki, c.). *Hisser, arborer pavillon*, kéo **cờ** lên; thách-giặc. *Amener pavillon*, hạ **cờ** = đầu, hàn-đầu.

pavois n. m. : sự kéo cờ trần ra cả tàu (ngày lễ).

pavoiser v. a. : kéo cờ tàu lên hết.

pavot n. m. : cây muồng; phù-dung (dong) (làm nha-phiến).

Pavot

payable adj. : phải trả.

payant, e n. : kẻ trả (tiền).

paye n. f. : tiền công; lương-tiền. *Faire la paye*, phát **tiền công**.

payement hay-là **paiement** n. m. : sự trả (tiền, bạc).

payer v. a. : trả; đóng. *Payer généreusement un service*, thưởng (trả) công rộng-rãi.

payeur, se n. : kẻ trả; quan cai kho, quan phát bạc.

pays n. m. : sứ, xứ-sở; đất, đất-nước; người đồng xứ. *Pays chrétien*, **xứ** có đạo. *Quitter son pays*, bỏ **xứ** bỏ **sở**.

paysage n. m. : cảnh **sơn-thủy**; tranh vẽ **sơn-thủy**.

paysan, anne n. : người nhà quê, người ruộng-nương rẫy-bái; quê-mùa.

péage n. m. : thuế, tiền đóng mà đi qua cầu, qua rạch, qua đường.

péager n. m. : kẻ lấy tiền (cầu, đường...).

peau n. f. : da. *La peau d'une orange*, **da** cam; **vỏ** cam.

peccable adj. : phạm tội được. *Tout homme est peccable*, ai cũng là **phạm tội được**.

peccadille n. f. : lỗi, tội nhẹ.

peccant, e adj. : *humeurs peccantes*, khí **hư**.

pêche n. f. : trái đào-tiên.

pêche n. f. : sự làm cá, nghề đánh cá, câu cá; cá câu được. *Vendre sa pêche*, bán **cá**. *Ligne de pêche*, cần **câu**; nhợ **câu**.

péché n. m. : tội. *Péché mignon*, **tội** quen. *Péché mortel*, **tội** trọng (nặng). *Péché véniel*, **tội** nhẹ.

pécher v. n. : phạm tội; phạm; sái (quấy).

pêcher n. m. : cây đào tiên.

pêcher v. a. : câu cá, đánh cá; tìm, kiếm.

pêcherie n. f. : chỗ đánh cá, cầm rạch; thủy-lợi, c. *Les pêcheries de Châu-đốc*, **thủy-lợi** đất Châu-đốc.

pécheur, eresse n. : kẻ phạm tội; kẻ có (mắc) tội.

pêcheur, se n. : kẻ câu cá; ngư, ngư-ông, c.

pécore n. f. : người dại-khờ.

pectoral, e, aux adj. : thuộc về ngực. *Sirop pectoral*, (tên thứ) thuốc ho.

péculat n. m. : tội hà-lạm của công-khố.

pécule n. m. : của tư (riêng); của chắt-lót để-dành (để-dập).

pécuniaire adj. : thuộc về tiền-bạc.

pédagogie n. f. : sự (phép) dạy-dỗ con-nít.

pédagogique adj. : thuộc về phép dạy-dỗ con-nít. *Ouvrage pédagogique*, sách **về sự dạy-dỗ con-nít**.

pédagogue n. m. : thầy dạy con-nít; thầy giáo-tập.

pédale n. f. : bàn đạp đờn; máy

pédant, e n. : kẻ làm bộ người thông-thái. || adjectiv. : *Ton pédant*, giọng nói **ngạo**

pédanterie n. f. : sự làm bộ thông-thái

pédantesque adj. : có hơi làm bộ thông-thái.

pédantisme n. m. : bộ-tịch (nết) kẻ làm bộ thông-thái.

pédestre adj. : có chơn. *Statue pédestre*, tượng **đứng**.

pédestrement adv. : bộ; đi chơn.

pédiculé, e adj. : có chơn.

pédoncule n. m. : cuống bông, cuống lá.

pédonculé, e adj. : có cuống; có râu (tua).

pégase n. m. : ngựa có cánh (phong thần); cá bay ở nơi biển Thiên-trước. || *Monter sur Pégase*, làm **thơ** (**thi-phú**).

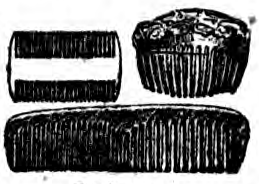
Peignes

peigne n. m. : lược (lược chải (gỡ) đầu).

peigner v. a. : gỡ (tóc, đầu); chải

peignoir n. m. : khăn choàng khi chải-gỡ hay-là khi mới đi tắm rồi; áo xùng-xình dài đờn-bà mặc buổi sớm mai.

peindre v. a. : vẽ (họa, c.); sơn. *Peindre un homme, un paysage,* **vẽ** người, **vẽ** cảnh (sơn-thủy).

peine n. f. : hình phạt, hình; sự cực, (cực-khổ); sự nhọc. *Proportionner la peine à la faute,* gia **hình** xứng tội. *Être en peine,* phải (bị) **cực,** phải **lo-sợ.** || *À peine,* loc. adv. : mới.., vừa.., gần chẳng...

peiné, e adj. : cực; rầu.

peiner v. a. : làm cho cực (lòng) làm cho buồn-rầu.

peintre n. : thợ vẽ; thợ sơn. *Peintre en décors, en bâtiments,* **thợ sơn** nhà.

peinture n. f. : nghề vẽ; sự vẽ ra; phép vẽ.

pelage n. m. : chính sắc lông (con thú-vật).

pêle-mêle n. m. : lộn-lạo, trộn-trạo, bậy-bạ, lộn-xộn. *Entrer et sortir pêle-mêle,* vô ra **lộn-xộn.**

peler v. a., n. : nhổ lông (làm lông); lột vỏ; lột da. *Tout son corps a pelé,* cả mình nó **lột tróc da đi.**

pèlerinage n. m. : sự đi viếng (chỗ nào) vì lòng đạo.

pélican n. m. : con chim chàng-

Pélicans

bè (thằng-bè), lềnh-đềnh, T., con bò-nông; (đường nga, c.).

pélisse n. f. : áo cầu; áo lông.

pelle n. f. : cái vá xúc.

Pelles

pellée, pellerée, pelletée n. f. : một vá.

pelleterie n. f. : nghề thuộc da mà làm áo lông.

pelletier, ière n. : kẻ làm và bán da may áo lông.

pellicule n. f. : da mỏng.

pelliculeux, se adj. : có da mỏng.

pelote n. f. : cục, trái (nệm tròn) may bằng giẻ; đồ găm kim.

Pelote

peloton n. m. : nệm tròn bằng giẻ; một đội quân.

pelotonner v. a. : khoanh lại, khoanh tròn.

pelouse n. f. : đất có cỏ vắn, dày mà mềm.

pelu, e adj. : có lông, xồm-xàm.

peluche n. f. : thứ hàng (giẻ) kia dài lông (làm như nhung).

peluché, e adj. : có lông; đồ lông; (về vải lụa, về cây).

pelure n. f. : vỏ (nhứt là vỏ hành, tỏi).

pénal, e, aux adj. : gia phạt, mắc hình-phạt; hình, c. *Loi pénale,* luật **hình,** luật **gia phạt.** *Code pénal,* **hình** luật, c.

pénalité n. f. : phép phạt, phép gia-hình.

pénates n. m. pl. : thần nhà (ma nhà, T.); thổ-chủ, vua bếp; nhà, nhà-cửa; chỗ ở. *Revenir à ses pénates,* về (trở về) **nhà.**

penaud, e adj. : chưng-hửng, sửng-sờ.

penchant adj., n. : nghiêng, xiên, xiêu; lài, triền, nà; sự chìu về..., sự hay. *Le penchant d'une montagne*, **triền** núi.

pencher v. a. n. : xiêu, nghiêng; xiên. *Pencher la tête*, **nghiêng** đầu, **nghẻo** (**nguéo**) đầu. *Ce mur penche*, cái vách nầy **xiêu**. || *Se pencher*, v. pr. : xiêu; nghiêng mình.

pendable adj. : nên (đáng) treo; đáng thắt cổ đi.

pendaison n. f. : án giảo; sự thắt-cổ; giảo-hình, c.; sự treo.

pendant, e adj. : lòng-thòng, nhỏng-nhảnh; xệ-xuống, treo ngành. *Cause pendante*, án (việc (cuộc) kiện) **còn treo ngành**. *Les cheveux pendants*, tóc **xả xuội xuống**.

pendant prép. : đang..., hồi, lúc, buổi... || *Pendant que...*, loc. conj. : đang khi...

pendard, e n. : quân bá-láp, bất-trị, đồ hoang.

pendiller v. n. : toòng-teng, phất-phơ.

pendre v. a. : treo. *Pendre un voleur*, **treo** kẻ trộm; **thắt-cổ** kẻ trộm-cướp.

pendu n. m. : kẻ bị treo; người thắt cổ mình mà chết.

pendule n. m. : cái đánh đồng-đưa.

pendule n. f. : đồng-hồ có trái đánh đồng-đưa.

Pendule

pêne n. m. : chốt khóa.

pénétrabilité n. f. : sự có lẽ thấu vào được.

pénétrable adj. : thấu vô được.

pénétrant, e adj. : thấu vô (vào).

pénétration n. f. : sự thấu vào.

pénétrer v. a. : thấu; thấm. *L'huile pénètre les étoffes*, dầu nó **thấm** vô hàng-giẻ. *Pénétrer un secret*, **thấu biết** sự kín.

pénible adj. : cực, cực lòng; khó, khó-nhọc.

péniblement adv. : cách khó-nhọc, cách cực-khổ.

péniche n. f. : tam-bản tàu trận.

péninsule n. f. : lưỡi đất, doi đất, doi.

pénitence n. f. : sự đền tội. *Mettre en pénitence*, bắt phạt, bắt đền tội.

pénitencerie n. f. : chức thầy-cả giám-mục ban quờn giải những tội cấm giải.

pénitencier n. m. : thầy-cả có phép giải những tội cấm giải; khám, chốn giam-cầm tội-nhơn.

pénitent, e adj. : hay đền tội. *Pécheur pénitent*, kẻ có tội **làm việc đền tội**, (đái tội lập công).

pénombre n. f. : sự mờ (sự tối, sự sầm), sự ngất sáng.

pensant, e adj. : tưởng, hay tưởng.

pensée n. f. : sự tưởng; sự nghĩ. *Il me vient dans la pensée que...* tôi nghĩ trong **trí** tôi rằng...

pensée n. f. : bông (hoa) mộc-qua; thủy-thảo-hoa; địa-đinh thảo, c.

Pensée

penser v. a., n. : tưởng; nghĩ. *Penser à s'établir...* **tính** đi lập gia-cư... *Que pensez-vous de cet*

homme, anh **tưởng** về người nầy làm-sao?

penseur n. m. : kẻ hay tưởng.

pensif, ive adj. : ngẫm-nghĩ, hay nín-lặng.

pension n. f. : sự nuôi báo-cô; chỗ được ở được nuôi; nhà-trường (nuôi dạy học-trò); học-trò ở trường. || *La pension est en promenade,* **học-trò trường** đi **dạo.**

pensionnaire n. : kẻ chịu tiền mà ở-ăn; học-trò ở trường; kẻ nhờ ơn Nhà-nước cấp-dưỡng.

pensionnat n. m. : trường nuôi học-trò.

pensionner v. a. : cấp-dưỡng.

pensum n. m. : bài cho thêm cho học-trò mà phạt nó.

pentadécagone n. m. : hình có mười lăm góc; mười lăm mặt.

pentagone adj., n. : có năm góc; hình có năm góc.

pentamètre n. m. : thơ có năm vận (năm câu).

pentapole n. f. : xứ có năm thành.

pentateuque n. m. : ngũ kinh (năm cuốn đầu sách sấm-truyền cũ).

pente n. f. : triền, dốc, lài.

Pentecôte n. f. : lễ đức chúa Thánh-thần hiện xuống.

penture n. f. : miếng sắt đóng góc cánh cửa cho nó cầm với chốt cửa.

pénultième n. m., adj. : vần trước kế vần rốt hết; kế rốt, kế út, áp út.

pénurie n. f. : sự thiếu, sự nghèo. *Pénurie d'argent,* **sự túng** bạc.

pépie n. f. : da mỏng nó đâm ra nơi đầu lưỡi chim (làm cho nó uống nước không đặng).

pépin n. m. : hột (trái cây).

pépinière n. f. : cây ương (mà trồng); chỗ ương cây.

pépiniériste n., adj. : kẻ coi *ou* làm nghề ương cây.

percaline n. f. : thứ vải mỏng và láng.

perçant, e adj. : (khoan, dùi, xoi lủng). *Froid perçant,* lạnh **quíu,** lạnh **thấu** ruột **thấu** gan.

perce (en) loc., adv. : xoi ra, khoan ra. *Mettre du vin, un tonneau en perce,* **xoi** thùng rượu **ra.**

percée n. f. : đường mở (khai) trong rừng mà đi.

percement n. m. : sự xoi (đào, khoan...). *Percement de l'isthme de Suez,* **sự đào (xoi)** *ou* **sự khai thông** cái cổ-bồng đất Suez.

percepteur n. m. : quan thâu-thuế; quan giám thâu tài-phó, chủ-thủ.

perceptible adj. : thâu được; ngó thấy được. *Impôt perceptible,* thuế **thâu được** (có phép (phải) thâu).

perception n. f. : sự thâu thuế; chức giám-thâu tài-phó; sự hiểu, sự thấy.

percer v. a., n : xoi (bên này thấu bên kia), khoan ra, đục lủng (phủng); khai (khơi, v.), mở ra; khoét ra. *Percer une planche,* **xoi lủng** tấm ván. *Percer une rue,* **mở** đường ra (khai lộ, c.). || *Percer un mystère,* **thấu** sự mầu-nhiệm.

percevoir v. a. : thâu thuế; nhiễm, thấm, thấu.

perche n. f. : cây sào; tầm (ngũ); sừng (gạc) có nhánh.

percher v. n. : hay-là **se percher** v. pr. : đậu (đỗ). *Percher sur une branche de tamarinier,* **đậu trên**

nhánh cây me.

perchoir n. m. : cây, cầu gà, chim đậu; cầu lồng.

perclus, e adj. : bại; bất toại, c.

perçoir n. m. : cái khoan (khoan thùng).

percussion n. f. : sự đánh. *Instruments de percussion*, những đồ **đánh cho** nó kêu ra tiếng (như thanh-la, chiêng, cồồng).

perdant n. m. : kẻ thua (khi đánh bài-bạc).

perdition n. f. : sự mất; sự mất linh-hồn.

perdre v. a., n. : mất (thất, c.). mất đi, làm mất, làm hư. *Perdre son mouchoir*, **bỏ mất** khăn vuông đi. *Perdre un pari, un procès, une bataille*, **thua** cuộc, **thất** (**thua**) kiện, **thất** trận. || *Perdre pied*, **hụt** chơn, **hụt** cẳng. || *Le paddy perd en vieillissant*, lúa cũ **mất** giá. || *Se perdre dans un bois*, **lạc** trong rừng.

perdreau n. m. : con đa-đa (vừa đầy năm).

perdrix n. f. : con đa-đa. *Œil de*

Perdrix

perdrix, (con-mắt đa-đa), chai ở giữa ngón chơn.

perdu, e adj. : đã mất. *Sentinelle perdue*, lính canh vọng trước **xa mù-mù**. || loc. adv. : *À corps perdu*, lăn vô, ào, nhầu.

père n. m. : cha (bố, T.). phụ, c. *Nos pères*, **ông-bà, tổ-tiên** (**tiên-nhơn**) ta.

pérégrination n. f. : sự đi xứ xa; sự đi du-hồ (ngao-du).

péremptoire adj.: dứt,quyết-định. *Réponse péremptoire*, lời trả lời chắc như rựa chém đất (không còn nói lại được nữa).

péremptoirement adv. : cách dứt; cách nhứt định.

perfectibilité n. f. : sự có lẽ nên trọn-lành được.

perfectible adj. : có lẽ nên trọn lành nữa được; còn hóa được.

perfection n. f. : sự trọn lành, sự tuyệt-hảo.

perfectionnement n. m. : sự làm cho nên trọn-lành.

perfectionner v. a. : làm cho ra trọn-lành (tốt) hơn.

perfide adj. : bất-trung; không thiệt lòng. *Ami perfide*, bạn-hữu **bất-trung-tín**; (không thật lòng). *C'est un perfide*, nó là đứa **gian** (**bất-trung, nịnh**).

perfidement adv.: cách bất-trung; cách gian-dối.

perfidie n. f. : sự bất trung, sự gian-tà.

perforer v. a. : khoan lủng(phủng).

péricarde n. m. : màng phủ trái tim.

péricliter v. n. : phải hiểm-nghèo (cheo-leo).

péricrâne n. m. : màng (da mỏng) bao óc.

périgée n. m. : độ tinh-tú ở gần trái đất hơn hết.

péril n. m. : sự hiểm-nghèo (cheo-leo), cơn ngặt nghèo.

périlleux, se adj. : hiểm-nghèo cheo-leo; gian-truân, hiểm-trở. *Saut périlleux*, nhào trái, lộn vòng trên không.

périmer v. n. : hư sự vì để quá kì đi.

périmètre n. m. : vành (quanh hình phép-đo).

période n. f. : độ, giáp, cữ, tuần, thuở; buổi, lúc, hồi. *Périodes de l'histoire*, **khoảng, đời** trong truyện. *La période lunaire*, **tuần** trăng, **con** trăng. || n. m. : *Le dernier période de la vie*, **độ** (**cữ**) đời người-ta.

périodicité n. f. : độ, chừng; giáp.

périodique adj. : cứ độ, cứ chừng (mực); có chừng; giáp cữ, tuần-huờn, c. *Publication périodique*, in ra **có chừng**.

périodiquement adv. : theo độ (chừng, tuần), giáp vòng, giáp cữ. *Les planètes se meuvent périodiquement*, tinh-tú chạy **theo độ** *ou* **tuần-huờn**.

périoste n. m. : da mỏng bọc xương.

péripétie n. f. : sự số-mạng dời-đổi bất thình-lình; phận lao-đao.

périphrase n. f. : lời (tiếng) nói quanh.

périr v. n. : chết, mất, hư đi. *Le vaisseau a péri sur des récifs*, tàu bị lố mà **hư**.

périssable adj. : hay hư hay nát (mất).

péristyle n. m. : hàng cột chung-quanh sân *ou* chung quanh nhà, đền.

péritoine n. m. : màng bao ruột.

péritonite n. f. : *Péritonite puerpérale*, bệnh hậu đờn-bà, sản-hậu.

perle n. f. : hột trai, trân-châu.

perlé, e adj. : tròn-trịa (như hột trai); vuông-tròn, khéo. *Ouvrage perlé*, đồ làm **khéo**.

permanence n. f. : sự luôn một giằm; sự bền.

permanent, e adj. : luôn-luôn; một trực; hoài-hoài.

perméable adj. : thấu qua được, thấm được. *L'eau est perméable à la lumière*, nước thì sự sáng nó **thấu ngang qua** được.

permettre v. a. : để cho, cho phép. *Si mes occupations me le permettent*, nếu tôi rảnh được...

permis n. m. : phép, tờ cho phép. *Permis d'armes*, **giấy** súng; **tờ cho phép** được dùng súng.

permission n. f. : phép.

permutation n. f. : sự đổi (chức, phận..) với nhau.

permuter v. a., n. : đổi với nhau.

pernicieux, se adj. : hiểm-nghèo, hại.

péroné n. m. : xương ống (chơn); sống chơn (cẳng); xương tháp nhượng chơn.

péroraison n. f. : khúc (lúc) kết lại (trong bài giảng).

pérorer v. n. : nói dông-dài; kết lại.

perpendiculaire adj., n. : ngay-thẳng như thước nách; tự điếu đích mạc (điếu hạ lai đích), c.

perpendiculairement adv. : cách ngay (thẳng); theo thước nách.

perpétration n. f. : sự làm thành; sự dĩ thành. *La perpétration d'un crime*, tội đã **dĩ thành**.

perpétrer v. a. : phạm, làm thành

perpétuel, elle adj. : luôn-luôn (liên); lâu-dài; trường-cửu, c. sòng-sả, liền-xì. *Bannissement perpétuel*, sự đày-đuổi **chung-thân** (mãn nhứt đại).

perpétuer v. a. : làm cho ra lâu-dài. *Perpétuer un procès*, làm cho kiện mãi.

perpétuité n. f. : sự lâu-dài. || À

perpétuité, loc., adv. : luôn-luôn, đời-đời.

perplexe adj. : bối-rối ; bấn-loạn, búi-bộ.

perplexité n.f. : sự bấn-bíu (không biết liệu làm-sao (bề nào) ; sự bối-rối.

perquisition n. f. : sự xét (nhà), sự soát.

perron n. m. : thang ngoài (trống ở ngoài) ; bậc, cấp thang xây hêu ra ngoài trống.

perroquet n. m. : con kéc ; (con vẹt, T.) con keo, con sít (trống).

Perroquet

perruche n. f. : con kéc mái.

perruque n. f. : tóc mượn, tóc giả (tóc giả thắt để trùm đầu thế tóc thiệt).

perruquier n. m. : thài-hù ; (cạo râu, cắt tóc) ; thợ ngôi, T.

Perruques : 1. Louis XIV; 2. Louis XV; 3, De chauve.

persécuter v. a. : bắt-bớ ; làm khổ-sở. *Ses créanciers le persécutent*, chủ nợ nó **đòi-bọng làm cực** nó.

persécuteur, trice n. : kẻ bắt-bớ ; kẻ bắt đạo.

persécution n. f. : sự bắt-bớ ; sự bắt đạo.

persévérance n. f. : sự bền-chí, sự bền-đỗ.

persévérant, e adj. : bền-đỗ.

persévérer v. n. : bền-lòng, bền-chí ; bền-đỗ.

persifler v.a. : phớm-phỉnh ; nhạo-báng ; nói lẫy. *Il persifle sans cesse*, **nó nói lẫy nói đương** hoài (luôn luôn).

persifleur n. m. : kẻ nhạo-báng.

persil n. m. : rau cần ; thủy-cần thái, c.

Persil

persillade n.f. : thịt bò nguội trộn với rau cần.

persistance n. f. : sự cứ ; sự bền lòng.

persister v. n. : cứ ; đeo-đuổi.

personnage n. m. : người danh-tiếng ; trượng-phụ, c. đại nhơn, c. ; vai-tuồng. *Les grands personnages de l'antiquité*, những **người lớn** (**kẻ danh-tiếng**) đời xưa.

personnalité n. f. : ngôi, vị, mình ; sự riêng mình ; sự nói về mình.

personne n. f. : ngôi ; mình ; vị ; (thân, c.). *J'y serai en personne*, **chính mình tôi** sẽ đi đó. *Payer de sa personne*, liều **thân** (**mình**).

personne pron. ind. m. sing. : ai, người nào. *Je n'ai vu personne*, tôi **không** có thấy **ai hết**.

personnel, elle adj. : riêng cho mỗi một người ; tư-kỉ, c. *Qualités personnelles*, đức (nết) **riêng mỗi người**. || n. m. : *Le personnel d'un établissement*, **người** ở trong sở nào.

personnellement adv. : mình chúc (thân, c. tự, c.). *Agir personnellement*, **mình** làm **lấy**.

personnifier v. a. : làm cho ra người ; giả người.

perspective n. f. : cái coi xa (xa gần phân biệt trong tranh vẽ) ; sự trông xa. *Belle perspective*, **cảnh coi xa** tốt lắm. || *En perspective*, loc., adv. : còn **xa**... về **sau**... **đến sau** kia.

perspicace adj. : tỏ coh-mắt, tinh-tường; sâu-sắc; tinh-anh, sáng-trí, minh-mẫn.

perspicacité n. f. : sự sáng-trí.

persuader v a. : làm cho tin; dỗ cho tin. || *Se persuader*, v. pr. : tin, tưởng.

persuasif, ive adj. : hay dỗ, hay khuyên; hay làm cho tin bằng lòng.

persuasion n. f. : sự làm cho tin; sự tin chắc.

perte n. f. : sự mất... đi; (thất, c.). *Perte de la vue*, sự **hư** con-mắt; sự **đui (mù)** con-mắt đi. *Vendre à perte*, bán **lỗ**. || *Il a juré sa perte*, nó thề-nguyền sẽ **giết cho được (hại)** người ấy. *Éprouver de grandes pertes*, **lỗ** to, **lỗ** vốn.

pertinemment adv. : phải, trúng, nhằm.

pertuis n. m. : lách; xẻo (trong sông).

perturbateur, trice adj. : kẻ làm rối; nhiễu-loạn; kẻ làm hỗn-hào.

perturbation n. f. : sự rối-loạn; sự rối trí; sự loạn-lạc trong nước.

pervenche n. f. : cây hải-đường, trường xuân; hoa (bông) hải-đường.

Pervenche

pervers, e adj. : xấu; tà, tà-vạy. *Dieu châtiera les pervers*, Chúa sẽ phạt **kẻ xấu (dữ)**.

perversion n. f. : sự ra xấu, sự trở nên xấu.

perversité n. f. : sự tà-vạy; sự xấu; lòng xấu.

pervertir v. a. : làm cho hư, cho xấu. *Pervertir la jeunesse*, **làm hư** con trẻ. || *Se pervertir*, v. pr. : hư đi.

pesage n. m. : sự cân, sự nhắc cân; sự địch cân; nơi cân quân cởi ngựa đua.

pesamment adv. : cách nặng-nề; vô-duyên; lừ-nhừ.

pesant, e adj. : nặng; chậm, núc-ních. *Joug pesant*, ách **nặng**; sự bị **hiếp-đáp**. *Esprit pesant*, trí **chậm-lụt** (lừ-nhừ).

pesanteur n. f. : sự nặng. *Pesanteur d'esprit*, sự **nặng** bụng, lừ-đừ trí-khôn.

pesée n. f. : sự cân (nhắc, địch); đồ đã cân (địch) rồi.

pèse-lait n. m. : đồ thử sữa.

peser v. a. : cân, nhắc cân; nặng cân. || *Peser mûrement les choses*, **cân-nhắc**, (= suy đi xét lại) chin-chắn kĩ-cang.

peseur n. m. : kẻ cầm cân (coi cân).

peson n. m. : đồ để mà địch (cân); thứ cân kia.

Peson

pessimiste n. m. : kẻ tưởng sự đời phải xấu cho đến đi.

peste n. f. : ôn-dịch, dịch-khí; giặc trời. || *Peste ! que cela est beau !* **úy cha-chả** cái nầy ngộ dữ bây !

pester v. n. : quạu, đổ hung ra.

pestiféré, e adj., n. : kẻ mắc dịch; bị dịch bắt.

pestilence n. f. : khí độc; ôn-dịch, dịch-khí.

pestilentiel, elle adj. : hay lây như dịch. *Maladie pestilentielle*, bệnh **hay lây**.

pet n. m. : tiếng địt, cái địt.

pétale n. m. : cánh (kiếng) hoa.

pétarade n. f. : sự ngựa và đá và địt; sự địt cả dây; tiếng pháo nổ cả dây.

pétard n. m. : lói; pháo. *Faire partir des pétards*, đốt **pháo**.

pétaudière n. f. : đám (hội) lộn-xộn bậy-bạ, không có ai làm lớn (chủ); hội tần-vương. *Cette maison est une vrai pétaudière*, cái nhà nầy **lộn-xộn như hội tần-vương**.

péter v. n. : địt; nổ, nổ bộp-bộp. *Le bois vert pète dans le feu*, củi tươi vô lửa nó **nổ** (bộp-bộp).

pétillant, e adj. : **sáng**, hay nổ.

pétillement n. m. : **sự sáng**; sự nổ.

pétiller v. n. : nổ; sáng giới. || *Pétiller d'ardeur*, náo-nức; chợp-rợp; rộn bộ. || *Pétiller d'esprit*, **sáng** trí. || *Ses yeux pétillent*, con mắt nó **tinh-thần** lắm.

pétiole n. m. : cuống (núm nõ) lá cây, hoa quả.

petit, e adj. : nhỏ; con, mọn; (nhỏ-mọn, nhỏ-nhoi, nhỏ-nhít); tiểu, c. *Petit jardin*, cái vườn **nhỏ**. || *En petit*, loc. adv. : ra **nhỏ**, nho-nhỏ. || *Petit à petit*, lần-lần (dần-dần).

petit n. m. : con (về con thú-vật mới đẻ. *Faire deux petits*, đẻ hai **con** (về loài-vật).

petite-fille n. f. : cháu gái hoặc nội hoặc ngoại.

petit-fils n. m. : cháu (trai) nội, ngoại.

petitement adv. : nhỏ-nhỏ; nhỏ-nhoi. *Vivre petitement*, ăn **cực** ăn **khổ**.

petites-maisons n. f. pl. : (nhà nhỏ); nhà thương nuôi kẻ điên.

petitesse n. f. : sự ít, sự mọn (mọn-mạy). *Petitesse d'esprit*, **sự mọn** dạ.

petite vérole n. f. : trái, trái giống (đậu, c.).

pétition n. f. : đơn (tờ) xin.

pétitionnaire n. : kẻ xin, người vô đơn (đứng đơn) xin.

pétitionner v. n. : xin; quì đơn; vô đơn.

petit-lait n. m. : nước ở trong sữa đặc rỏ ra.

petit-neveu n. m. **petite-nièce** n. f. : chắt trai, chắt gái.

pétri, e adj. : nhồi cho nhuyễc. *Farine pétrie*, bột **nhồi**. || *Pétri d'orgueil*, kiêu ngạo lắm, **đầy** lòng kiêu-ngạo.

pétrifier v. a. : làm cho ra đá; làm cho sửng-sờ. *Cette nouvelle l'a pétrifié*, cái tin ấy **làm cho nó sửng-sốt**.

pétrin n. m. : thùng nhồi bột làm bánh. || *Être dans le pétrin*, mắc **bối-rối**, bị **túng-rối**.

Pétrin

pétrir v. a. : nhồi bột (mà làm bánh); thấu (nhồi) đất sét.

pétrisseur n. m. : kẻ nhồi bột.

pétrole n. m. : dầu hôi, dầu lửa.

petto (in) loc. adv. : kín, lén, chùng. *Se promettre in petto de se venger*, tính **trong bụng** sẽ báo thù.

pétulance n. f. : tính nóng lắm; già miệng, già hàm.

peu adv. : ít (thiểu, c.). *Le peu que je possède...*, tôi có **bao-nhiêu**.... || loc. adv. : *Depuis peu*, mới đó; cách **không bao-lâu**. *Peu à peu*, lần-lần (dần-dần). *Tant soit peu*, **ít** lắm, **chút** xiểu.

peuplade n. m. : dân rày đây mai đó (ở không thật chỗ); máng mọi.

peuple n. m. : dân, dân-sự; con dân, thứ dân, c.

peupler v. a. : ở; lập gia-cư; nuôi loài vật. *Peupler un étang*, bỏ cá dưới bàu (hồ) mà nuôi.

peuplier n. m. : cây dương.

peur n. f. : sự sợ (sự e, sự ngại). *J'ai peur que cela ne vous incommode*, tôi **sợ** khó lòng cho anh. || *De peur que...* loc. conj. : kẻo.

peureux, se adj., n. : nhát, hay sợ.

peut-être loc adv. : có khi; hoặc-là... họa-là.... *Il viendra peut-être*, **có khi** nó sẽ đến.

phalange n.f.: xương lóng (ngón tay ngón chơn); ngón tay; tay.

phare n. m. : đèn vọng-đăng; đèn vọi (cho tàu).

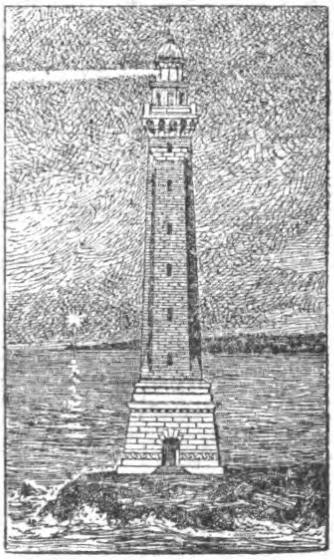
Phare

pharisien n. m. : bọn quân Pharisiêu.

pharmaceutique adj. : thuộc về tiệm chế thuốc. *Préparation pharmaceutique*, sự chế thuốc.

pharmacie n. f. : tiệm bào-chế thuốc, tiệm bán thuốc.

pharmacien n.m. : chủ tiệm thuốc; thầy chế thuốc.

pharmacopée n. f. : phép chế thuốc; thang danh, c.

pharynx n. m. : họng trên.

phase n. f. : sự đổi-dời; sự đắp-đổi. *Les phases de la lune*, nguyệt **huyền**, c. con trăng.

phénix n. m. : chim phụng; trường sanh điểu, c.

phénoménal, e, aux adj. : lạ (dị c.); to, lớn.

phénomène n. m : (cái hiệu ra trên trời), điềm lạ, sự lạ.

philanthrope n. m. : kẻ có lòng ương người-ta.

philanthropie n. f. : sự thương người-ta (thiên-hạ).

philharmonique adj. : hay ưa ca-nhạc (ngũ âm). *Société philharmonique*, hội **đờn-hát xướng-ca**.

philologie n. f. : phép học sách-vở tiếng nói các nước; sự mộ sách-vở chữ-nghĩa.

philologue n. m. : kẻ thông chữ-nghĩa sách-vở và tiếng nói.

philomèle n. f. : con chim quyên.

philosophe n. m. : (người) quân-tử; người hiền; kẻ khôn-ngoan; bác-sĩ, c. *Vivre en philosophe*, ở **tịch-mạc**.

philosopher v. n. : nói lý-sự; nói về việc cách-vật.

philosophie n. f. : lý-học, c.; sách cách-vật. || *La philosophie de l'histoire*, **gốc-tích lý-sự** truyện. *Faire sa philosophie*, học **sách cách-vật**.

philosophiquement adv. : theo phép cách-vật.

philotechnie n. f. : sự ham tu nghề-nghiệp.

philtre n. m. : thuốc mê; ngải mơn, ngải mê.

phonétique adj : thuộc về âm (tiếng). *Écriture phonétique*, chữ **âm-vận**, chữ hài-thinh.

phoque n. m. : cá đà-ngư.

Phoques

phosphore n. m. : (giống nhảng sáng), tự-lai-hoả, c.

phosphorescence n. f. : sự tự-nhiên sáng ra (như đốm-đốm ...).

phosphorescent, e adj. : có sáng; chiếu sáng, sáng.

photographe n. m. : thợ lấy hình, thợ truyền-thần.

photographie n. f. : nghề (phép) lấy hình (hít hình), lấy chơn

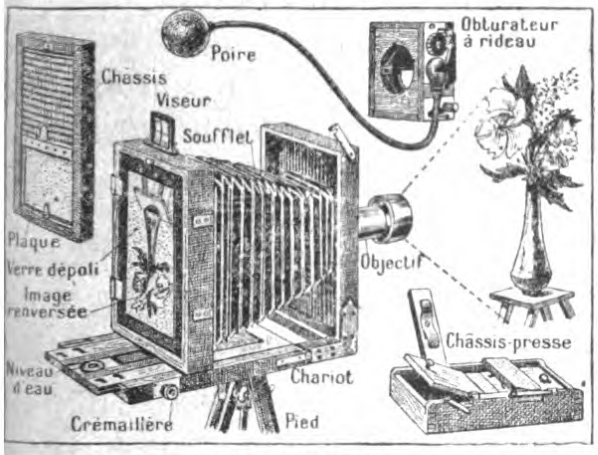

Photographie

duông; phép truyền thần; ảnh (hình) truyền-thần.

photographier v. a. : lấy hình, hít hình.

phrase n. f. : câu (cú, c.), bài. *Construction d'une phrase*, sự lập **câu**; sự phân **câu**.

phraséologie n. f. : phép lập câu; phép đặt tiếng nói.

phraser v. n. : lập câu; đặt ra câu.

phthisie n. f. : bệnh đau ngực; bệnh lao, bệnh ho-lao.

phthisique n., adj. : kẻ mắc bệnh đau ngực; kẻ ho-lao.

physicien n. m. : kẻ thông bổn-tính vật; bác-vật sĩ, c.

physionomie n. f. : tướng-diện, diện-mạo; nét mặt, gương mặt. *Physionomie heureuse*, **diện-mạo** phương-phi. *Chaque peuple a sa physionomie*, mỗi dân mỗi có **gương mặt** riêng nấy.

physionomiste n. : kẻ thạo coi **diện-mạo**.

physique n. f. : sách bác-vật; phép bác-vật.

physique adj. : tự-nhiên; có hình-thể. *Le monde physique*, thế-gian **có hình-thể** nầy.

physique n. m. : diện-mạo, mặt-mũi; gương (bộ) mặt. *Au physique et au moral*, theo **xác** và theo trí; về **xác** lại về trí nữa.

physiquement adv. : cách tự-nhiên; theo việc xác.

piaffer v. n. : chòi (về ngựa), dậm chơn.

piailler v. n. : la, la-lối; la éo-éc.

piailleur, se n. : kẻ hay la-lối, la om-sòm (um cà-tum).

pianiste n. : kẻ đánh đờn **piano**.

piano hay-là **forte-piano** n. m. : đờn **piano**.

piano adv. : chậm; khoan-thai.

piastre n. f. : đồng bạc (con cò); nguơn *ou* nguyên, c.

piauler v. n. : chiu-chít, chít-chít (gà-con).

pic n. m. : cuốc nhỏ lưỡi (để đập đá, hay-là đào đất).

pic n. m. : con chim gỏ kiến.

pic n. m. : núi cao hẳm, hiểm (khó trèo). || *À pic*, loc. adv. : dốc, dốc đổ, dốc dựng.

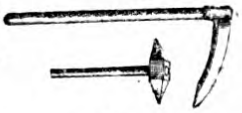

Pics

picot n. m. : cái giăm tước (nơi cây khi cắt không đứt).

picotement n. m. : sự rần, tăng, nhức, xốn, xót, ngoài da.

picoter v. a. : nhức; xốn, xót. || *Se picoter* v. pr. : khuấy nhau; chọc nhau; xói-xỉa nhau, nói xóc nhau.

picoterie n. f. : lời nói châm-chích, xoi-xỉa.

pie n. f. : con ác-là; con sáo, con cưởng; hỉ-tước, c. *Jaser comme une pie*, nói như **kéc** mẹ; hay nói lắm.

pie adj. : nhơn-đức; nhân-nghĩa. *Œuvre pie*, việc **lành** (nhơn-đức).

Pie

pièce n.f.: (phần), miếng; khúc. *Pièce de bœuf*, **miếng** thịt bò. *Pièce de bois*, **khúc** cây, **cây** gỗ, **đoạn** cây. *Pièce de soie*, **cây** lụa. || *Pièces justificatives*, **tờ** làm chứng, **tờ** làm bằng cớ. || *Pièce à pièce*, loc. adv. : từ **cái** từ **cái**.

pied n. m.: chơn, chơn-cẳng. *Pied de montagne*, **chơn** núi. || *Vers de douze pieds*, thơ mười hai **vần**. || *Lâcher pied*, thối lui, thối lại; chạy, trốn đi. || *Mettre une armée sur pied*, lập binh, chiêu binh. *Peindre quelqu'un en pied*, vẽ người nào hình **đứng**. *Aller à pied*, đi **bộ**.

pied-à-terre n. m. : chỗ trú (ngụ) một hai khi; (chỗ sắm sẵn để khi có tới đó thì sẵn mà ở đỡ).

pied-de-biche n. m. : cây sắt để nạy (xeo) đầu có chẻ hai.

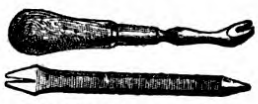
Pieds-de-biche

pied-de-chèvre n.m. : táng kê cái máy cất trục đồ nặng (chèvre).

Pied-de-chèvre

piédestal n. m. : chơn, táng.

pied-plat n. m. : người đáng chê; hèn-mạt.

piège n. m. : bẫy. *Tendre un piège*, gài **bẫy**.

pie-grièche n. f. : thứ con ác-là nhỏ hay la; đờn bà hay la-lối rầy-rà.

pierraille n. f. : đá nhỏ-nhỏ.

pierre n.f. : đá (thạch, c.). *Pierre précieuse*, ngọc; (ngọc-thạch, c.). *Pierre à fusil*, **đá súng**. *Pierre ponce*, **đá nổi**, **đá nhám**. *Pierre de touche*, **đá thử vàng**.

pierreries n. f. pl. : **ngọc nhận đồ**.

pierreux, se adj. : **có nhiều đá**, đầy những đá. *Chemin pierreux*, đường **đá-sỏi** lắm.

pierrier n. m. : **súng đồng**.

piété n. f. : sự (lòng) nhơn-đức sốt-sắng; lòng hiếu-thảo. *Piété filiale*, **hiếu, lòng** con **hiếu-thảo**.

piétinement n. m. : sự run (rung) chơn

piétiner v. a., n. : run, rung chơn; đạp dưới chơn. *Piétiner de colère*, giận **run bây-bẩy**.

piéton n. m. : kẻ đi bộ, bộ-hành, c.

piètre adj. : lài-xài, xếch-xác; khốn-nạn. *Un piètre habit*, áo lài-xài.

piètrement adv. : xơ-xải, lài-xài.

pieu n. m : (cây vạt nhọn mô đầu), nọc.

pieusement adv. : cách nhơn-đức, cách sốt-sắng.

pieux, se adj. : nhân-đức, sốt-sắng.

pigeon n. m. : bò-câu nhà; kẻ ít-oi thiệt-thà.

Pigeons : 1. Paon ou trembleur; 2. Voyageur; 3. Tumbler; 4. Nègre; 5. Bizet

pigeonneau n. m. : bò-câu con (nhỏ).

pigeonnier n. m. : chuồng (lồng) bò-câu nhà.

Pigeonniers

pignon n. m. : đầu xông, đầu chái nhà.

Pignon

pilastre n. m. : cột vuông ; cây cột vuông.

pile n. f. : đống (đồ chồng đống lên); cọc tiền, chồng bạc ; cột cầu; sự đánh dữ; bề ngửa đồng tiền (bạc); ống để mà cà. *Pile de bois*, **đống** cây, **chồng** cây. || *Donner une pile à qqn*, **đánh** người nào **nhừ đi**. *Pile ou face?* **ngửa** hay-là sấp?. *Mettre... en pile*, **chồng** lên, sắp **chồng đống**.

piler v. a. : đâm, giã, quết; nghiền, tán.

pilier n. m. : cột; nọc. || *Pilier de cabaret* (cột nhà quán)=người cứ lẩn-quẩn ngồi lều ngồi quán hoài.

pillage n. m. : sự cướp lấy; sự ăn-cướp; sự lấy ngang.

pillard n. m. : kẻ hay cướp lấy.

piller v. a. : cướp, ăn-cướp; xớ-bớt, ăn-bớt; lượm-lặt. góp-nhóp. *Cet intendant a pillé son maître*, người giữ việc nầy nó ăn **bớt** của chủ nó.

pilon n. m. : chày; chày đâm, chày giã (quết).

pilori n. m. : nơi trói tội-nhơn để cho thiên-ha coi (nhìn mặt).

Pilori

pilotage n. m. : cừ đóng; chỗ đóng cừ; công việc người hoa-tiêu.

pilote n. m. : hoa-tiêu; kẻ coi (đi) hoa-tiêu.

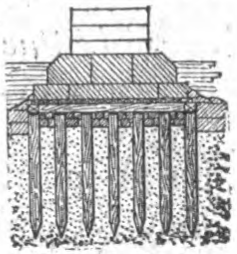

Pilotis

piloter v. a. : coi hoa-tiêu; chỉ-dẫn; mách-bảo.

pilotis n. m. : hàng cừ.

pilule. n. f. : hườn *ou* hoàn thuốc.

piment n.m. : trái ớt.

Piment

pimpant, e adj. : kẻ làm tốt; ăn-mặc lịch-sự tử-tế.

pin n. m. : cây tùng (tòng), cây bá : cây thông.

Pins

pinacle n. m. : chót-vót, nới cao hơn hết cái đền thờ. || *Être sur le pinacle*, ở cao; đắc thế.

pince n. f. : cái kềm, cái nhíp; cái gắp, cái cặp; càng tôm (cua..), cây xeo (nạy). *Pince monseigneur*, cây xeo của quân ăn trộm.

Pinces : 1. Plate; 2. A sucre; 3. Pince monseigneur

pincé, e adj. : làm bộ-tịch (cách-điệu), thái-thẩm. *Air pincé*, bộ **thái-thẩm.**

pinceau n. m. : cây viết (vẽ, viết); chổi quét vôi.

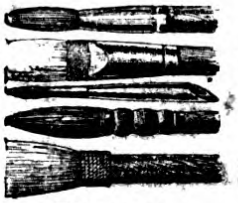
Pinceaux

pincée n. f. : một nhúm. *Une pincée de sel*, **một nhúm** muối.

pince-maille n. m. : người rít-róng, hà-tiện; kẻ tham tiền (chắt-lót), hay bòn tro đải trấu.

pince-nez n. m. : kính kẹp mũi.

pincer v. a., n. : kẹp, bóp, véo, ngắt. *Pincer de la harpe*, **gảy** *ou* **khảy** đờn. || *Se faire pincer*, mắc (bị) **kẹp** = mắc **kẹt**, bị **bắt** được. *Le froid commence à pincer*, lạnh nó đà **thốn đến.**

pincettes n. f. pl. : kềm (chụm lửa), đũa bếp.

pinçon n. m. : dấu kẹp (móp da), lằn véo (ngắt).

pingre n. m. : người hà-tiện quá chừng.

Pintade

pintade n. f. : thứ gà rằn kia; (gà sao, v.).

pinter v. n. : hay uống rượu.

pioche n. f. : cái cuốc, cái cúp.

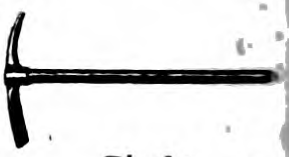
Pioche

piocher v. a. : cuốc, đào, xới, lật. *Piocher la terre*, **cuốc** (**lật, trở, xới**) đất lên.

piocheur n. m. : kẻ cuốc, kẻ cầm (đứng) cuốc; hay học lắm.

pion n. m. : con cờ; trò giám.

pionner v. n. : ăn con (cờ, bài), đánh (mà ăn con).

pionnier n. m. : kẻ dọn đàng cho binh đi.

pipe n. f. : ống điếu.

Pipes

pipeau n. m. : ống quyền (sáo); cây thoa nhựa để đánh chim.

pipée n. f. : sự hút gió giả tiếng chim kêu mà nhử nó vô lưới, vô rập.

piper v. a. : bắt chim theo phép hút gió giả tiếng nó kêu. || *Piper quelqu'un*, **phỉnh-phờ ai.**

pipeur n. m. : kẻ đánh lận, kẻ ăn gian.

piquant, e adj. : cay. *Sauce piquante*, nước chấm **cay**, nước (mắm) thấm. || *Le piquant de l'aventure*, cái **hay**, cái **ngộ**... cái chuyện...

pique n. f. : giáo; mác; sự ray, sự bất-bình. || *Il y a de la pique entre eux*, chúng nó ray (**bất-bình**) với nhau.

piqué n. m. : vải xấp đôi có chần miếng chả.

pique-assiette n. m. : kẻ ăn chực; hay đi ăn dạo.

pique-nique n. m. : tiệc, bữa ăn

mỗi người chung tiền mà ăn với nhau.

piquer v. a. : chích, đâm, châm-chích; đột, may mũi một; lé. || *Les moustiques me piquent*, muỗi nó **chích tôi**. *Piquer un collet d'habit*, **đột** (**lé**) cổ áo. || *Se piquer* v. pr. : giận, giận ý; hờn.

piquet n. m. : tên thứ bài kia.

piquet n. m. : nọc; sự phạt (học-trò) bắt đứng sựng đó hồi giờ nghỉ. *Faire une heure de piquet*, bị **phạt phải đứng** trót một giờ.

piqueur n. m. : (kẻ chích) quân cỡi ngựa đi dẫn mặt (vua chúa..);

Piqueurs

quân giữ muôn săn; chức coi việc cuộc giám-tạo.

piqûre n. f. : vít bị chích; đàng đột, đàng lé.

pirate n. m. : ăn-cướp biển; tàu ô.

piraterie n. f. : nghề ăn-cướp.

pire adj. : xấu (dữ) hơn. || n. m. : cái dữ hơn; cái độc hơn.

pirogue n. f. : ghe lườn.

pirouette n. f. : sự xây bồ-bồ, (xây vòng, xây tròn); cái chọng-chóng.

pirouetter v. n. : xây bồ-bồ; xây tròn; xây chong-chóng.

pis n. m. : vú bò, chiên, dê....

pis adv. : xấu hơn (dữ hơn, nặng hơn, tệ hơn...). || *Au pis aller*, loc. adv. : cho **xấu** (**dữ**) **hết sức** đi nữa; bất quá... *De mal en pis*, càng nặng hơn.

pisciculteur n. m. : kẻ chuyên nghề nuôi cá.

pisciculture n. f. : nghề nuôi cá.

piscine n. m. : hồ cá; ao nuôi cá, ao hồ, ao chuôm.

pisser v. a., n. : đái, đi đái; đi tiểu.

pissoir n. m. : chỗ đi đái.

pissotière n. f. : suối, mạch ít nước (nhỏ vòi); nơi đi đái.

pistache n. f. : (trái) bạch-quả.

pistachier n. m. : cây bạch-quả.

piste n. f. : dấu (chơn loài-vật đi). *Suivre à la piste*, theo **dấu**, đánh mò theo.

pistil n. m. : phần âm cái hoa; nhụy bông.

pistolet n. m. : súng tay, súng nhỏ

Pistolets : 1. D'arçon; 2. De tir.

(cầm một tay mà bắn); thước thợ vẻ để gạch đường cong quẹo.

Pistolet de dessinateur.

piston n. m. : cái cây thụt; cái cây (ống) nòng trong ống khác.

pitance n. f. : phần ăn mỗi bữa ăn (khi ăn chung).

piteusement adv. : cách đáng thương-hại (xót).

piteux, se adj. : đáng thương, đáng thương-xót (hại). *Faire piteuse mine*, làm bộ mặt **dàu-dàu** (**khó, buồn hiu...**).

pitié n. f. : sự (lòng) thương-hại (thương xót). *Avoir pitié de...* thương-xót, thương-hại...

piton n. m. : đinh ốc có khoen, đinh khoen ; chót núi.

Piton

pitoyable adj. : đáng thương-xót (thương-hại); dở bất-nhân là dở.

pittoresque adj. : vui; có thú-vị, xinh (đẹp). *Site pittoresque*, cảnh vui (đẹp).

pituite n. f. : đàm (đờm), mũi, dãi, (đàm-đạnh), mũi-dãi.

pivert n. m. : chim thỉ-mộc điểu ; chim gỗ kiến, v.

Pivert

Pivoine

pivoine n. . : hoa xích-thược, c.

pivot n. m. : cốt, họng (cho cái gì nó xây); rễ cái, rễ đuôi chuột.

pivoter v. n. : xây quanh cốt (họng) ; có rễ thẳng.

placage n. m. : sự dán cây tốt cắt mỏng ra, vô đồ cây xấu. *Armoire de placage*, tủ dán.

placard n. m. : tủ làm ở trong vách ; yết-thị; giấy dán ngoài đường ; đồ in chưa khép vô trương để sửa thêm bớt cho dễ.

placarder v. a. : dán giấy (yết thị) nơi vách.

place n. f. : chỗ (nơi); chức, phận, việc, phần-việc. *Perdre sa place*, mất chức (phần-việc). *Place d'armes*, chỗ dàn (sắp) binh.

placement n. m. : (sự đặt-để); sự cho vay bạc; sự bán hàng. *Bureau de placement*, chỗ chọn (lựa) đày-tớ mà mướn.

placer v. a. : đặt, để; cho ở. *Placer un domestique*, cho đứa nào đi ở mướn làm đày-tớ. *Placer de l'argent*, cho vay bạc.

placet n. m. : đơn.

placide adj. : bình-yên, bằng-tịnh, bình-tĩnh; êm-ái.

placidement adv. : cách êm-ái dịu-dàng; cách bằng-tịnh.

placidité n. f. : sự bằng-tịnh sự êm-ái.

plafond n. m. : trần nhà.

plafonnage n. m. : sự làm trần nhà.

plafonner v. a. : làm trần nhà.

plage n. f. : bãi; bờ (mép) sông biển, rạch....

plagiaire n. m. : kẻ ăn-cắp của người-ta làm (sách) mà nó là của mình làm; kẻ mót trộm trong sách của người-ta; kẻ học lóm.

plagiat n. m. : sự học lóm; sự lấy trong sách của người khác nói là của mình làm.

plaidant, e adj. : đối-nại. *Les parties plaidantes*, đàng đối-nại với nhau.

plaider v. a., n. : đối-nại ; chống binh ; cãi-cọ, kiện. *Plaider une cause*, đối-nại; kiện. *Plaider le faux*, binh cái dối.

plaideur, se n. : kẻ hay kiện, hay nài-nạnh, hay tranh-tụng.

plaidoirie n. f. : sự kiện, sự đối nại.

plaidoyer n. m. : lời thày-cung nói mà chữa việc thưa-kiện.

plaie n. f. : dấu-vít, lát đòn (đánh), lằn roi; sự khốn-nạn, tai vạ. || *Plaie du cœur*, sự buồn-rầu trong lòng; sự phiền lòng. ||

lix plaies d'Egypte, mười cái thốn-nạn (tai-vạ) nước *Ègyptô*.

laignant, e n., adj. : di thưa, iên-cáo.

lain, e adj. : bằng. *De plain pied*, ngang, bằng mặt.

lain-chant n. m. : ca-hát thường ính Hội-thánh.

laindre v. a. : thương (thương-ại, thương-xót), tiếc. || *Se plaindre*, v. pr. : trách; than-van; đi hưa... đi kiện...

laine n. f. : đồng nội; dã, c.; đất bằng. *La plaine liquide*, biển bể); mặt biển.

lainte n. f. : sự (lời) than-van khóc); lời trách; trạng (đơn) áo; sự đi thưa.

laintif, ive adj. : hay than, than-hở; than-trách; rên-la. *Ton plaintif*, giọng **thương** (ai).

laire v. n. : đẹp lòng; thích ý, vừa ý, hạp (hợp) ý, ưa). *S'il plaît à Dieu*, nếu **đẹp lòng** Chúa. || *Se plaire*, v. pr. : đẹp lòng nhau; vui, ưa, lấy làm vui.

laisamment adv. : vui; dị-kì, kì-cục. *Raconter plaisamment*, nói chuyện **vui**.

laisant, e adj. : vui; hay; có-duyên. *Faire le plaisant*, giả **ngộ**.

laisanter v. n. : giễu, giỡn, giả-ngộ. *Aimer à plaisanter*, hay **giả-ngộ**, hay **giễu-cợt giỡn-hớt**.

laisanterie n. f. : sự cười-nhạo; điều nhạo-báng; sự giễu (giỡn, nói chơi, giả-ngộ). *Cela dégénère en plaisanterie*, cái ấy nó ra **điều nhạo-báng**.

laisir n. m. : sự vui, sự vui-sướng. *Les plaisirs charnels*, **sự vui-sướng** xác-thịt.

lan, e adj. : bằng (bình, c.). *Surface plane*, mặt **bằng** (**bình** diện, c.).

plan n. m. : mặt bằng; họa-đồ. *Lever un plan*, lấy **họa-đồ**. || *Arrêter son plan*, quyết **chí**.

planche n. f. : ván, tấm ván, (bản, c.); bản, tranh vẽ. *Livre orné de planches*, sách có **hình**, có **tranh vẽ**. || *Planche de salade*, **liếp** cải. || *Faire la planche*, lội **ngửa**.

planchéier v. a. : lót (lát) ván rầm.

plancher n. m. : ván rầm; gác.

planchette n. f. : tấm ván nhỏ; đồ để lấy họa-đồ.

planer v. n. : liệng; ngó xuống; suy nghĩ. *L'hirondelle plane*, én **liệng**.

planète n. f. : sao thất-chính.

planimétrie n. f. : phép đo mặt bằng.

planisphère n. m. : bản-đồ trái đất vẽ mặt bằng.

plant n. m. : cây mới ương; cây để mà giâm, mà trồng. *Plant de vigne*, mắt nho mới ương.

Plantain

plantain n. m. : cây mã đề.

plantation n. f. : sự trồng; chỗ trồng; liếp ương cây; đám (cây trồng). *Une plantation de canne à sucre*, một **đám** mía.

plante n. f. : cây-cối; cỏ-hoa (thảo-mộc, c.); lòng bàn chơn. *Jardin des plantes*, vườn **thảo-mộc**.

planter v. a. : trồng (trồng-trặc), cắm (cặm) xuống đất. *Planter un drapeau*, **cặm** cờ. *Planter là quelqu'un*, **vụt bỏ** người nào mà đi đi.

planteur n. m. : kẻ trồng.

PLANTE

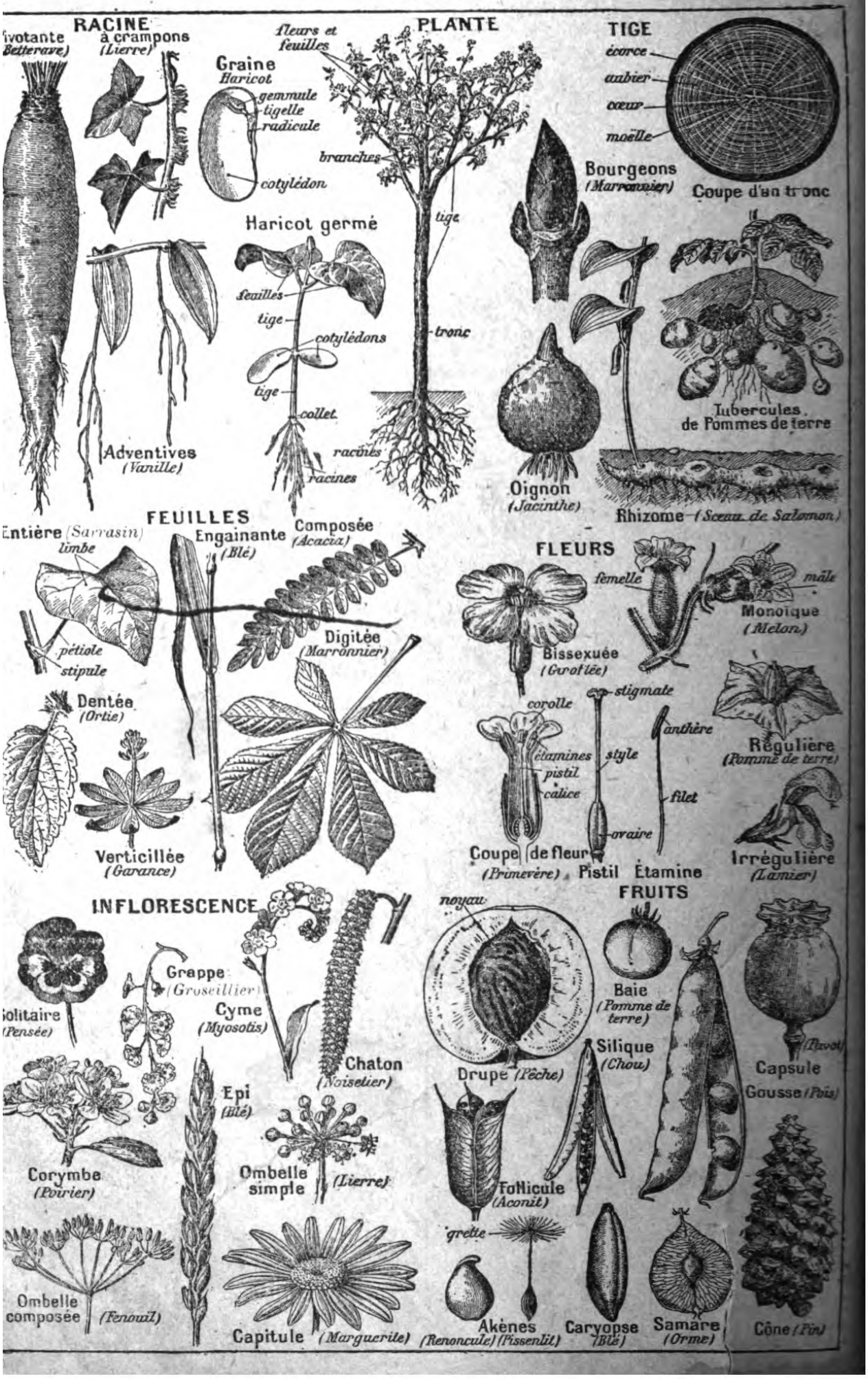
RACINE
Pivotante (Betterave)
à crampons (Lierre)
Adventives (Vanille)
Graine
Haricot
gemmule
tigelle
radicule
cotylédon
Haricot germé
feuilles
tige
cotylédons
tige
collet
racines
racines
PLANTE
fleurs et feuilles
branches
tige
tronc
TIGE
écorce
aubier
cœur
moëlle
Coupe d'un tronc
Bourgeons (Marronnier)
Oignon (Jacinthe)
Tubercules de Pommes de terre
Rhizome (Sceau de Salomon)
FEUILLES
Entière (Sarrasin)
limbe
pétiole
stipule
Engainante (Blé)
Composée (Acacia)
Digitée (Marronnier)
Dentée (Ortie)
Verticillée (Garance)
FLEURS
femelle
mâle
Monoïque (Melon)
Bissexuée (Giroflée)
corolle
étamines
pistil
calice
stigmate
style
ovaire
Coupe de fleur (Primevère)
Pistil
anthère
filet
Étamine
Régulière (Pomme de terre)
Irrégulière (Lamier)
INFLORESCENCE
Solitaire (Pensée)
Grappe (Groseillier)
Cyme (Myosotis)
Chaton (Noisetier)
Epi (Blé)
Corymbe (Poirier)
Ombelle simple (Lierre)
Ombelle composée (Fenouil)
Capitule (Marguerite)
FRUITS
noyau
Drupe (Pêche)
Baie (Pomme de terre)
Silique (Chou)
Follicule (Aconit)
Capsule (Pavot)
Gousse (Pois)
grette
Akènes (Renoncule) (Pissenlit)
Caryopse (Blé)
Samare (Orme)
Cône (Pin)

plantoir n. m. : nọc trồng, nọc cấy.

planton n. m. : xá-sai; lính-hầu.

plantureux, se adj. : ê-hề, bộn-bàng. *Repas plantureux*, bữa ăn **ê-hề**. || *Terre plantureuse*, đất **tốt**.

Plantoir

plaqué n. m. : đồ bọc vàng, bọc bạc; đồ bịt, đồ dát vàng bạc.

plaquer v. a. : dát vô, dán vô. *Plaquer de l'or sur du cuivre*, **dát** vàng bọc lấy đồng.

plaqueur n. m. : thợ dát cây, dát vàng ...

plastique adj.,n.: nghề rập khuôn.

plastron n. m. : giáp đỡ ngực.

plastronner v. a., n. : mặc giáp ngực.

plat n. m. : dĩa bàn; dĩa đồ-ăn, món đồ-ăn.

plat, e adj. : bằng mặt. *Pays plat*, xứ **đất bằng**. || *Plat personnage*, người **vô-công** (bất-tài).

platane n.m. : cây bá-tiên, bạch-dương thọ, c.

plateau n. m. : vá cân; mâm; chót núi bằng.

Platane

plate-bande n. f. : bờ, lề đường vườn-hoa; mép bồn.

plate-forme n. f. : nóc bằng; mô súng.

platine n. f. : tấm lắp súng; tấm xoi lỗ chìa khóa.

platine n. m. : thứ loài kim kia trắng như bạc.

platitude n. f. : sự bằng-thẳng; điều nói (tưởng) thấp-trí (tầm-thường sự). *Dire des platitudes*, nói điều **tầm-thường quá**.

plâtrage n. m. : đồ tô vôi.

plâtras n. m. : vôi hồ vách dở ra.

plâtre n. m. : phấn-điệp; quân-thạch; vôi.

plâtrer v. a. : tô phấn-điệp.

plâtrier n. m. : kẻ làm phấn-điệp mà bán.

plâtrière n. f. : hầm đá lấy làm hồ phấn-điệp.

plausible adj. : (có lẽ vỗ tay); nên khen; có lẽ nghe được. *Excuse plausible*, sự kiếu (lẽ chữa) **nghe được**.

plèbe n. f. : dân-sự; dân-ngu; phàm dân.

plébéien, ienne adj., n. : thuộc về hạng dân, thứ dân. *Famille plébéienne*, nhà **dân-dã**.

plébiscite n. m. : ý dân; lòng dân.

pléiade n. f. : sao rua; mang-chủng.

plein n. m. : cái đầy; cái đặc. *Le plein et le vide*, **cái đặc** (**ruột**) và cái trống.

plein, e adj. : đầy. *Plein de fautes*, quấy **đầy, đầy** những lỗi. *Pleine lune*, trăng **tròn** trăng **rằm**. *La pleine mer*, nước **lớn** nước **đầy mà**. || *Frapper en plein*, đánh **quyết** (ngay) vô giữa.

pleinement adv. : trọn, vẹn.

plénière adj. : đầy, đủ, trọn, vẹn. *Indulgence plénière*, phép **đại-xá**.

plénipotentiaire n. m. : toàn-quyền, (tuyền-quờn) đại-thần; kẻ được toàn-quờn.

plénitude n. f. : sự đầy-đặn, sự đủ hết.

pléonasme n. m. : cách nói dư tiếng; tiếng dư.

pleur n. m. : sự khóc lóc; tiếng than-van kêu-khóc; nước-mắt.

Répandre des pleurs, chảy **nước-mắt** ra.

pleurer v. n. : khóc (khốc, c.), khóc-lóc, m. d.; thương-tiếc; ra mủ, chảy mủ (về nho). *Pleurer un père*, **khóc** cha, **thương-tiếc** cha.

pleurésie n. f. : chứng đau nơi màng bao phổi.

pleureur, se n. : hay khóc; kẻ khóc; kẻ khóc mướn. || *Saule pleureur*, cây liễu-yếu.

pleurnicher v. n : khóc dối; làm bộ khóc.

pleurnicheur, se n. : kẻ khóc dối; làm bộ khóc; hay làm nũng.

pleutre n. m., adj. : người bất-tài, luốc-lác.

pleuvoir v. impers. : mưa, mưa xuống, trời mưa. *Il pleut*, trời **mưa**. *Il va pleuvoir*, trời muốn **mưa**. *Il cesse de pleuvoir*, trời tạnh **mưa**.

plèvre n. f. : màng bao phổi ở trong ngực.

pli n. m. : lằn (vải, áo) xếp *ou* xấp; bì, bao thơ, phong thơ. *Deux lettres sous le même pli*, hai cái thơ phong lại một **bì**.

pliage n. m. : sự xếp (xấp) lại.

pliant, e adj. : dễ xếp. *Caractère pliant*, tánh dễ (**ép**), tính hay chìu. || n. m.: ghế xếp.

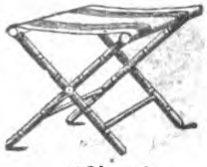
Pliant

plier v. a. : xếp, xấp (chếp, gấp, T) lại; uốn, co; bẻ cong; bắt ép. *Plier du linge*, **xếp** đồ (khăn, áo...). *Plier les genoux*, **co** đầu-gối.

plieur, se n. : kẻ xếp. *Plieuse de journeaux*, đờn-bà xếp nhựt-trình.

plioir n. m. : dao xếp giấy.

plisser v. a. : xếp con. *Plisser un bonnet*, **xếp con** cái mũ.

plissure n. f. : cách xếp **con**.

plomb n. m. : chì. || *A Plomb*, loc. adv. : đứng; ngay (thẳng). *Ce mur n'est pas à plomb*, cái vách nầy nó không có **đứng** (**thẳng**).

plombage n. m. : sự làm chì, tráng chì...

plombagine n. f. : thứ chì để làm (đồ) viết chì.

plomber v. a. : bỏ chì; cột chì (làm dấu hàng đã có (nộp) đóng thuế rồi). *Plomber une dent*, **nhét chì** vô lỗ răng.

plombeur n. m. : kẻ ở trường thuế coi cột chì làm dấu thuế hàng đã thâu rồi.

plombier n. m. : thợ chì.

plongeon n. m. : con thằng-cộc.

plonger v. a., n. : nhúng (nhận, trấn) nước. || *Plonger quelqu'un dans la misère*, **nhận** người nào vô trong sự khốn-nạn.

Plongeon

plongeur n. m. : kẻ lặn; thợ lặn.

ployer v. a., n. : bẻ (uốn) cong. *Ployer sous le faix*, **nặng** dám **khòm** (**còm**) xuống; **ẹp** vì nặng.

pluie n. f. : mưa. *Pluie fine*, **mưa** tro, **mưa** pháy.

plumage n. m. : lông chim.

plumasseau n. m. : chổi lông; nùi giẻ.

plumassier n. m. : kẻ bán lông hay-là làm lông bán mà giắt nón, mà kết tụi...

plume n. f. : lông. *Plume métallique*, **ngòi viết** sắt.

Plumes

Plumeau

plumeau n. m. : chổi lông.

plumée n. f. : một ngòi mực; một lần chấm mực.

plumer v. a. : nhổ lông. || *Plumer quelqu'un*, **chấy** (bòn) của người nào.

plumet n. m. : lông, ngù lông giắt nón (mão, mũ...).

plumitif n. m. : nảo án tòa làm ra; người thơ-kí, hay biên-chép.

plupart (**la**) n.f. : phần nhiều hơn. *La plupart du temps*, thường-thường hơn.

pluraliser v. a. : đặt qua số nhiều; làm ra số nhiều.

pluralité n. f. : sự nhiều.

pluriel, elle adj., n. m. : để mà chỉ nhiều; số nhiều (trong tiếng nói).

plus adv. : hơn, nhiều hơn; ... nữa. *Bien plus, de plus, qui plus est*, hơn **nữa**, mà **lại**, **cái hơn nữa** kia. *De plus en plus*, càng..., **hơn nữa**. || n. m. : *Le plus et le moins*, **cái hơn** và cái kém.

plusieurs adv. pl. : nhiều; nhiều người *Plusieurs vaisseaux*, **nhiều** chiếc tàu.

plus-que-parfait n. m. : thì trong tiếng công-cuộc chỉ việc đã qua đi rồi.

plus-value n.f.: giá trội; sự trội ra.

plutôt adv. : thà, hay hơn, tốt hơn. *Plutôt souffrir que mourir*, **thà chịu cực chẳng thà** (*ou* hơn) chết.

pluvier n. m. : chim óc cau.

pluvieux, se adj. : nhiều mưa, có mưa. *Saison pluvieuse*, mùa **mưa**.

Pluvier

pluviomètre n. m. : cái lường cho biết một năm nước mưa được là bao-nhiêu.

Pluviomètre

pneumatique adj., n. : *Machine pneumatique*, máy lấy khí ra; phép dạy về tánh khí.

pneumatologie n. f. : phép sách đoán nói về thần-linh (như Chúa, linh-hồn).

pneumonie n. f. : bệnh phổi, bệnh lao.

poche n. f. : túi (áo, quần); vá múc; diều, đãy chim.

pocher v. a. : đánh sưng lên. *Pocher l'œil à quelqu'un*, **đánh** người nào **sưng** con-mắt lên.

podagre adj., n. : kẻ *ou* sự đau gân dưới chơn.

poêle n. m. : màn-chàng đen trải trên quan-tài; lúc che đầu con-gái khi làm lễ cưới; trã un, bếp hơ; lò lửa để cho ấm phòng. || n. f. : thứ chảo có cán để chiên xào đồ-ăn.

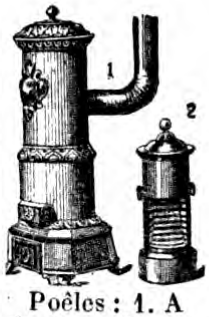

Poêles : 1. A charbon ; 2. A gaz

poêlon n. m. : chảo nhỏ.

poème n. m. : thơ, phú.

poésie n. f. : nghề làm thơ (thi, c.); thơ, phú.

poète n. m. : kẻ làm thơ, thi-nhân, c.

poétique adj. : thuộc về văn-thi. *Expression poétique*, tiếng nói theo phép văn-thi.

poétiquement adv. : theo phép văn-thi.

poétiser v. a. : làm ra văn-thi.

poids n. m. : sự nặng, cái nổi; trái cân. *Le poids du franc est de*

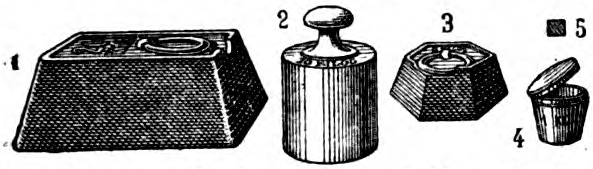

Poids: 1, 3. En fonte; 2, 4, 5. En cuivre.

cinq grammes, đồng franc **nổi** năm *grammes*.

poignant, e adj. : (cái đâm, cái chích), cực, rát; dữ, hung lắm. *Douleur poignante*, sự đau **hung lắm**.

poignard n. m. : dao găm; dao giắt.

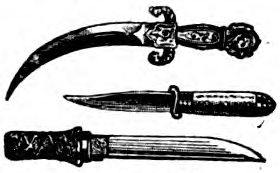

Poignards

poignarder v.a. : đâm chết (bằng dao găm).

poignée n. f. : một nắm (nhắm); cái tay cầm, cán. *La poignée d'un sabre*, **cán** (**tay cầm**) cái gươm.

poignet n. m. : cổ tay.

poil n. m. : lông. *poil follet*, **lông** mép.

poilu, e adj. : có lông, lông-lá xồm-xàm.

Poinçon

poinçon n. m. : cái dùi, cái dao chạm; dấu đóng vô mà chỉ vàng bạc thiệt.

poinçonner v. a. : đóng dấu; đóng in.

poindre v. n. : ló ra (về mặt-trời, ngày); nảy ra, mới nứt ra (về cây, cỏ-hoa).

poing n. m. : tay nắm lại. *Un coup de poing*, một **đấm**, một **thoi** (**cú**...).

point n. m. : chấm; mũi kim, mũi may; việc, cuộc, nỗi...; mực, chừng, bậc; hồi, lúc. *Point d'appui*, **chỗ** dựa (nương, cậy). *Points cardinaux*, bốn **hướng** (**phương trời**). *Point de départ*, **đầu**... *Au point de vue de*... lấy theo... *Au dernier point*, hết sức, hết chừng. *Au point du jour*, sáng ngày ra, sáng ra, mâng-đông, rạng ngày.

point adv. : không. *Ne... point*, không-có... đâu.

pointage n. m. : sự day súng mà nhắm; sự làm dấu.

pointe n. f. : mũi, mũi nhọn; đinh nhọn. *Pointe d'un clocher*, **chót** tháp.

pointer v. a. : đâm; thọc; day súng mà nhắm; chấm. *Pointer un canon*, **day** (**chỉ**) **súng mà bắn**.

pointeur n. m. : lính day (xeo) súng chỉ (nhắm) mà **bắn**.

pointiller v. n. : chấm trứng rận: (.....) || v. a. : rầy, cãi-lẫy chuyện vô-ích.

pointilleux, se adj. : hay châm-chích; hay nói nghịch.

pointu, e adj. : nhọn.

pointure n. f. : cái đinh (mũi nhỏ) để đặt giấy mà in.

poire n. f. : trái lê; bầu thuốc (súng).

poireau hay-là **porreau** n. m. : kiệu, củ kiệu.

Poireau

poirée n. f. : đại hồng-la-bồ, c.; bạch-hung.

poirier n. m. : cây lê.

Poirier : fleur et A, fruit (coupe)

pois n. m. : dây đậu; trái đậu.

poison n. m. : thuoc độc.

poissard, e adj. : quê-kịch; tục, quê-mùa. || n. f. : con hàng tôm hàng cá. *Style poissard*, cách nói **quê-kịch (thô-tục)**.

poisson n. m. : cá, con cá; song-ngư, cung hợi (huình-đạo).

poissonneux, se adj. : có nhiều cá. *Lac poissonneux*, hồ có **nhiều cá**.

poissonnier, ière n. : kẻ bán cá. || *Poissionnière*, n. f. : đồ nấu cá.

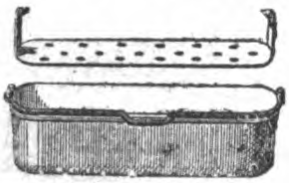
Poissonnière

poitrail n. m. : ngực ngựa, ức ngựa.

poitrinaire adj., n. : kẻ đau ngực; người ho lao.

poitrine n. f. : ngực. *Maladie de poitrine*, bệnh đau **ngực**.

poivre n. m. : tiêu. *Poivre en poudre*, **tiêu** bột, **tiêu** cà.

poivrer v. a. : bỏ tiêu; rắc tiêu.

Poivrier

poivrier n. m. : cây tiêu; bình đựng tiêu; ve tiêu.

poivrière n. f. : ve đựng tiêu bột để theo mâm cơm.

poix n. f. : chai; nhựa thông, tòng-hương.

Poivrière

polaire adj. : thuộc về địa cực (nam cực bắc cực). *Étoile polaire*, sao **bắc-đẩu**, sao nam tào.

pôle n. m. : đầu trái đất; (nam) cực (bắc) cực. *Pôle arctique*, bắc **cực**. *Pôle antarctique*, nam **cực**.

polémique n. f. : sự cãi-lẫy cơ-vấn (về việc nước hay-là việc học).

polémiste n. m. : kẻ cãi (chống, cự lý).

poli adj. : láng, bóng, đánh bóng; lịch-sự; phép-tắc, giữ-phép, biết phép. *Homme poli*, người **ở lịch-sự (biết-phép)**.

police n. f. : cuộc tuần-sai. *Commissaire de police*, quản tuần-sai. *Commissaire central de police*, tổng tuần-lý, đốc-việc tuần-sai; tuần-lý-phủ. *Agent de police*, lính tuần-sai. *Salle de police*, nhà phạt (lính có lỗi nhẹ-nhẹ). *Police de sûreté*, cuộc thám-sai.

policer v. a. : làm cho nên kẻ-chợ; làm cho nên dinh-liễu thiềng-thị, có phép-tắc

polichinelle n. m. : thằng-hề. *Secret de polichinelle*, sự kín của **thằng-hề** (sự ai-ai đều biết rồi cả).

poliment adv. : cách lịch-sự.

polir v. a. : trau-giồi (điêu-trác, c.); giồi cho láng; đánh bóng. || *Polir les mœurs*, **sửa** thói-tục.

polissage n. m. : sự lau, sự giồi, sự đánh bóng.

polisseur, se n. : kẻ giồi láng, kẻ đánh bóng.

polissoir n. m. : đồ để giồi.

polissoire n. f. : bàn chải.

polisson, onne n. : điếm, điếm-đàng; đồ chó điếm; kẻ đáng khinh-dể.

polissonner v. n. : làm điếm, nói điếm, ở điếm-đàng.

polissonnerie n. f. : sự điếm-đàng.

politesse n. f. : sự lịch-sự; phép lịch-sự. *Faire une politesse*, làm cái **điều lịch-sự (tử-tế)**.

politique adj. : thuộc về quốc-

POISSONS

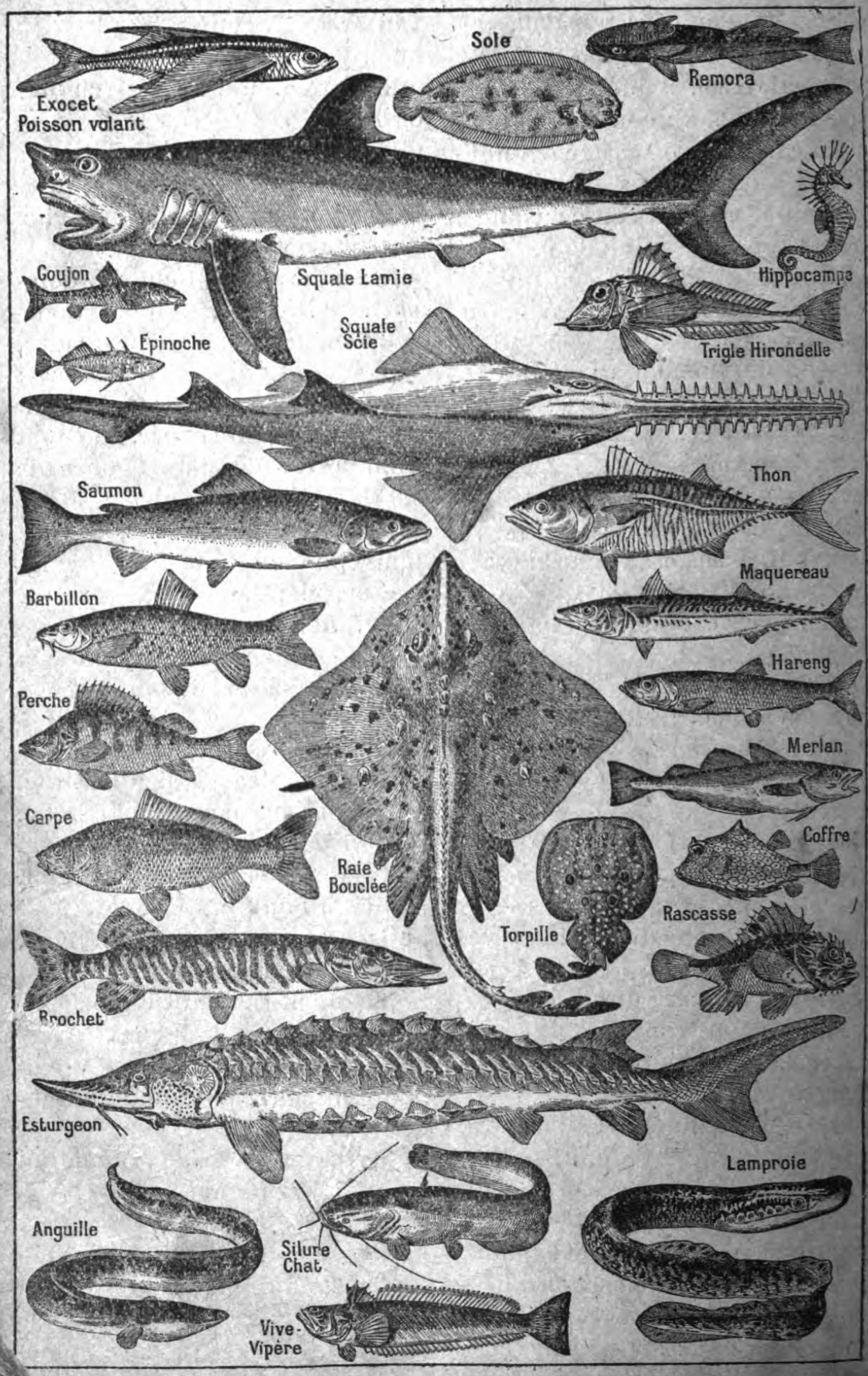
Exocet
Poisson volant
Sole
Remora
Squale Lamie
Hippocampe
Goujon
Epinoche
Squale
Scie
Trigle Hirondelle
Thon
Saumon
Maquereau
Barbillon
Hareng
Perche
Merlan
Carpe
Coffre
Raie
Bouclée
Rascasse
Torpille
Brochet
Esturgeon
Lamproie
Anguille
Silure
Chat
Vive-
Vipère

chánh (việc trị nước). *Économie politique*, sanh tài chi đại-đạo, c. *C'est un profond politique,* nó là người thạo việc nước.

politiquement adv. : theo phép trị nước; cách quỉ-quái điên-đảo.

polka n. f. : phép múa kia.

pollen n. m. : phấn trong bông (hoa).

polluer v a. : làm cho ố-gỉ, làm dơ, làm hư; phạm đến (của thánh).

pollution n. f. : sự làm hư (ố, gỉ...); sự phạm đến.

poltron,onne adj., n. : nhát, nhát-gan, non gan; luốc-lác.

polychrome adj. : nhiều sắc, gián sắc.

polyèdre n. m. : cái có nhiều mặt.

polygame n. : có nhiều vợ, có nhiều chồng.

polygamie n. f. : sự có nhiều vợ, có nhiều chồng (một lượt).

polyglotte adj. : biết nhiều thứ tiếng.

polygonal, e adj. : có nhiều góc, nhiều giác.

polygone n. m. : hình có nhiều góc.

polype n. m. : minh-phúc ngư, c.; cục thịt thừa mọc trong lỗ mũi.

polysyllabe adj., n. : có nhiều vần.

polytechnique adj. : chuyên nhiều nghề nhiều phép. *École polytechnique*, trường dạy nhiều phép nhiều nghề.

polythéisme n. m. : đạo tin có nhiều chúa.

polythéiste n. m. : kẻ theo đạo tin có nhiều chúa.

pommade n. f. : thuốc thoa, thuốc dán (như sáp đánh môi..).

pommader v. a. : thoa sáp, thoa thuốc dán.

pomme n. f. : trái thảo-quả; bình quả, c.; trái bình-bát. || *La pomme d'une canne,* đầu (ngù) gậy. *Pomme de terre,* khoai (tây).

Pomme de terre

pommé, e adj. : tròn, tròn vo (vìn); trọn, thành.

pommeau n. m. : cục tròn nơi cán gươm, (nơi bá súng).

pommelé, e adj. : trắng-mốc; có đớm. *Cheval pommelé*, ngựa kim đớm.

pommeler (se) v. pr. : kéo mây trắng mốc.

pommelle n. f. : cái miếng chì bịt đầu ống có xoi nhiều lỗ nhỏ-nhỏ.

pommer v. n. : ra có bắp.

pommette n. f. : gò má.

pommier n. m. : cây thảo-quả; cây bình-bát.

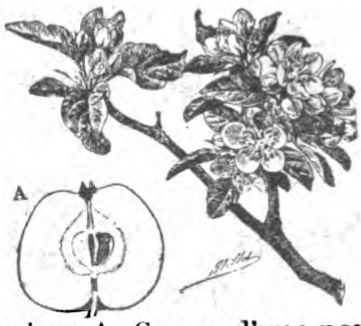

Pommier : A. Coupe d'une pomme.

pompe n. f. : sự trọng-thể (oai-nghi, sang-trọng). *Pompe funèbre*, đám ma **làm trọng-thể**.

pompe n. f. : ống thụt.

pomper v. a. : thụt; rút, hút. *Le soleil pompe les eaux de la mer*, mặt-trời **hút** nước biển.

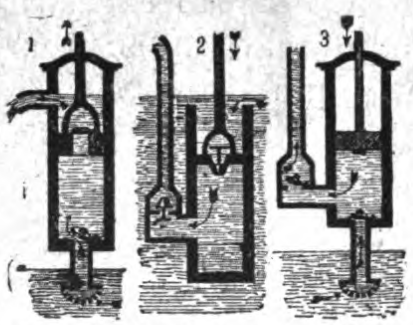

Pompes : 1. Aspirante ; 2. Foulante ; 3. Aspirante et foulante.

pompeusement adv. : cách trọng-thể.

pompeux, se adj. : trọng-thể ; oai-nghi.

pompier n. m. : thợ làm ống thụt ; quân để thụt nước chữa lửa, quân chữa lửa.

pompon n. m. : cái ngù (bông) trên mũ lính.

pomponner v. a. : trang-điểm, sửa-sang cho đẹp, mặc đồ, chưng đồ vô cho lịch-sự. || *Se pomponner*, v. pr. : ăn-mặc tử-tế.

ponce n. f. : *Pierre ponce*, đá nhám ; đá nói.

ponceau n. m. : cầu nhỏ, cầu một nhịp.

ponction n. f. : sự lể (chích).

ponctualité n. f. : sự chắc, sự đúng.

ponctuation n. f. : sự chấm câu. *Signes de ponctuation*, dấu chấm câu.

ponctué, e adj. : có chấm câu. *Ligne ponctuée*, đàng chấm-chấm.

ponctuel, elle adj. : đúng.

ponctuer v. a. : chấm câu.

pondérable adj. : cân (nhắc) được.

pondération n. f. : sự cân, sự nhắc (cho đều cho vừa).

pondérer v. a. : cân cho đều ; chế cho vừa.

pondeuse adj., n. : hay đẻ (trứng). *Poule pondeuse*, gà mái hay đẻ.

pondre v. a. : đẻ trứng ; (về chim, rùa, rắn).

poney n. m. : ngựa nhỏ con mà dài lông.

Poney

pont n. m. : cầu ; (kiều, c.). *Pont levis*, cầu ván bắc qua mương (rút để mặt ý). *Jeter un*

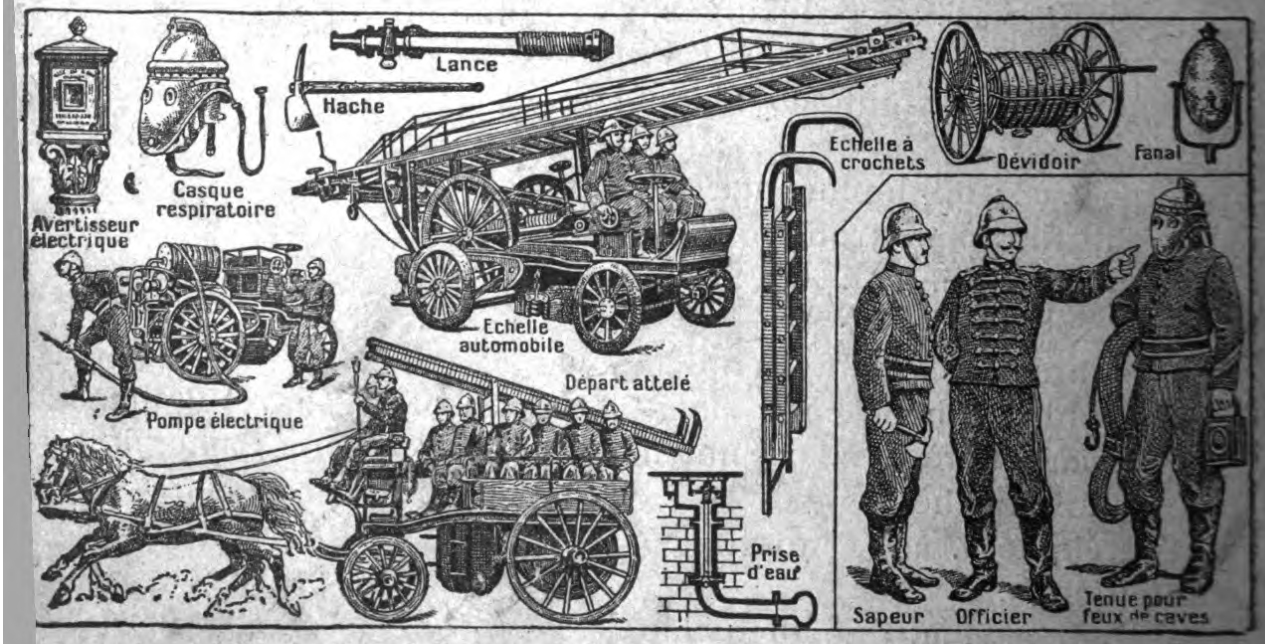

Pompiers

pont, bắc cầu. *Pont de bateaux*,

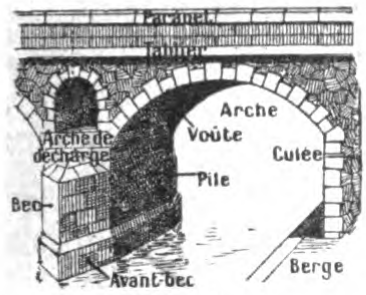

Pont

sân tàu. *Directeur des ponts et chaussées*, kiều lộ quản lý, c.

ponte n. f. : sự đẻ trứng (về chim).

ponté, e adj. : có cầu; có sân. *Vaisseau ponté*, tàu có sân.

pontife n. m. : thầy-cả; đức giáo-hoàng (tông); giám-mục. *Le souverain pontife*, đức giáo-tông.

pontifical, e, aux adj. : thuộc về quờn (chức) thầy-cả, giám-mục, giáo-tông....

pontificalement adv. : theo lễ-phép cùng áo mão giám-mục, (giáo tông...). *Officier pontificalement*, làm lễ trọng-thể.

pontificat n. m. : chức thầy-cả; quờn (chức) giáo-tông; đời đức giáo-tông cai-trị. *Pendant le pontificat de Pie IX*, đời đức giáo-tông Piô thứ chín cai-trị Hội-thánh.

ponton n. m. : cầu nổi; ghe ken làm cầu.

pontonnier n. m. : lính coi việc bắc cầu; kẻ lấy tiền cầu.

pope n. m. : thầy cả hội có đạo Nga-la-tư.

popeline n. f. : hàng chỉ tơ canh lông chiên.

populace n. f. : phàm-dân, c., dân-dã.

populaire adj. : thuộc về dân. *Roi populaire*, vua được lòng dân.

populariser v. a. : lấy lòng dân.

popularité n. f. : sự được lòng dân, sự được dân chuộng. *Perdre sa popularité*, mất lòng dân tin-cậy.

population n. f. : dân, dân-cư.

populeux, se adj. : đông người-ta, đông dân ở.

porc n. m. : heo; con heo; (thỉ, c., trư, c.); con lợn, T. *Du porc*,

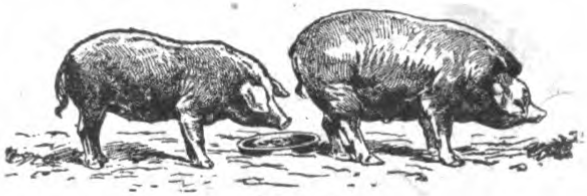
Porcs

thịt heo. *Porc frais*, thịt heo tươi.

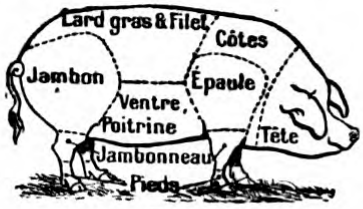

Porc

porcelaine n. f. : sành, sứ, da bát; đồ sành, đồ sứ.

porc-épic n. m. : con nhím.

Porc-épie

porche n. m. : chỗ che mát nơi cửa nhà-thờ.

porcher, ère n. : kẻ chăn heo.

porcherie n. f. : chuồng heo.

porcine adj. : heo. *La race porcine*, loại heo.

pore n. m. : lỗ chơn lông.

poreux, se adj. : hở, có lỗ nẽ; xốp.

porosité n. f. : sự có lỗ hở.

porphyre n. m. : thứ cẩm-thạch kia.

porreau n. m. : kiệu, củ kiệu.

port n. m. : cửa biển; (hải môn, c.).

Arriver à bon port, tới nơi tới chốn bình-yên.

port n. m. : sức chở, hạng chở. *Port d'armes*, phép được dùng súng-ống khí-giái.

portable adj. : mang được, mặc (bận, đội...) được. *Cet habit n'est pas portable*, cái áo nầy **mặc** không có **được**.

portail n. m. : cửa chánh đền-thờ (đền-thánh, nhà-thờ) ; mặt tiền cửa nhà-thờ.

Portail

portant, e adj. : *Bien portant*, mạnh-khỏe (mạnh-giỏi). *Mal portant*, khó ở, đau.

portatif, ive adj. : dễ đem đi.

porte n. f. : cửa (môn, c.). *Mettre à la porte*, đuổi đi. *Refuser sa porte*, cấm không cho vô nhà.

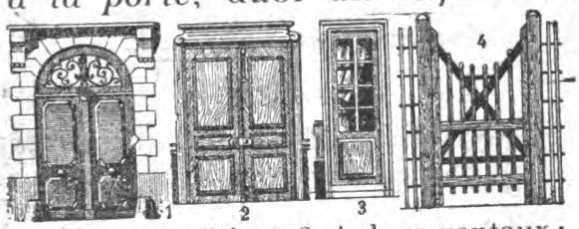
Portes : 1. Cochère ; 2. A deux vantaux ; 3. Vitrée ; 4. A claire-voie.

porte-allumettes n. m. : hộp để thẻ diêm *ou* cây quẹt.

porte-cigares n. m. : ống hút thuốc lá vấn.

porte-clefs n. m. : kẻ giữ chìa khóa khám (tù).

porte-crayon n. m. : cái cây để đút viết chì.

porte-croix n. m. : kẻ cầm thánh-giá.

portée n. f. : lứa đẻ; lằn (súng); sự với tới... ; sự trí hiểu (thấu) được; sức, sự mạnh; năm hàng gạch để viết dấu hát. *Ceci est hors de sa portée*, cái ấy quá trí nó.

porte-enseigne n. m. : kẻ cầm cờ.

porte-étriers n. m. : bả đưng; dây cột chơn đưng.

porte-étrivières n. m. : khóa vuông để xỏ dây bả đưng.

portefaix n. m. : đều, thằng đều.

portefeuille n. m. : bì (bao) đựng giấy.

porte-malheur n. m. : điềm dữ, triệu bất tường.

portemanteau n. m. : con bướm móc áo.

portement n. m. : sự vác.

porte-monnaie n. m. : túi để tiền (bạc).

porte-montre n. m. : cái để đồng-hồ.

Porte-montre

porte-mors n. m. : dây cột hàm-thiết với dây cương.

porte-mousqueton n. m. : móc khóa để treo sung.

porte-plume n. m. : cộng viết.

porter v. a. : đem (đam). *Porter des denrées au marché*, **đem** đồ-ăn ra chợ. *Porter le deuil*, **để** tang, **để** chế ; **mặc** đồ tang. || *Porter ses regards*, ngó, xem. || *Se porter à des extrémités*, làm quá tay. || *Se porter bien*, mạnh-khỏe

porte-trait n. m. : cái dây cầm (đỡ) dây lôi n ựa kéo xe.

porteur, se n. : kẻ khiêng (vác, gánh-gồng), kẻ đem. *Réponse au porteur*, trả lời đưa cho người **đem** thơ. *Porteur de bonnes nouvelles*, **kẻ đem** tin lành.

porte-voix n. m. : ống nói, ống vọi (gọi).

Porte-voix

portier, ière n. : kẻ giữ (coi) cửa.

portière n. f.: cửa xe; màn che gió.
portion n. f. : phần.
portique n.m. : vòm cửa, hiên cửa đền-thờ.
portrait n. m. : hình-ảnh; chơn-dung (duông), c. || *Cet enfant est le portrait de son père*, đứa con nầy nó **giống** cha nó **như hệt**.
portugais, se adj., n. : người nước Bút-tu-ghê.
posage n. m. : sự đặt-để.
pose n. f. : sự đặt-để; cách-điệu.
posé, e adj. : đề-đạm, đằm-thắm. *Homme posé*, người **đề-đạm(đằm-thắm** .
posément adv.: từ-từ,chậm-chậm. *Parler posément*, nói **chậm-chậm** (**khoan-thai**).
poser v. a : để, đặt. *Poser un livre sur une table*, **để** cuốn sách trên bàn. *Poser des rideaux*, **treo** màn. *Poser des fondements*, **phóng** (**làm, đắp**) nền. *Poser des chiffres*, **đặt** (**viết**) số ra. || *Cette femme pose continuellement*, con mẹ đó nó **làm cách** làm **điệu** hoài-hoài.
poseur, euse n., adj. : kẻ sắp đá (gạch) mà xây; kẻ hay làm-bộ, làm-tịch.
positif, ive adj. : chắc, rõ-ràng. *Fait positif*, việc **chắc-chắn**.
position n. f. : địa-thế; bộ. *La position d'une ville*, **địa-thế** cái thành. *Position du corps*, **nết** đứng **nết** ngồi; **bộ**.
positivement adv. : thật, chắc.
possédé, e adj. : bị hãm; bị ám. *Possédé de la passion du jeu*, **ghiền** (**mê**) cờ-bạc.
posséder v. a. : có. *Posséder les mathématiques*, **thông** phép tri-**cách**. || *Se posséder*, v. pr. : tỉnh-tuồng.
possesseur n. m. : kẻ có của.
possessif adj. : chỉ thuộc về; chỉ của. *Adjectif possessif*, tiếng phụ-triếu chỉ của thuộc về.
possession n. f. : của; sự có của. *Les possessions de la France dans...*, các **chỗ thuộc-địa** của nước Phangsa bên...
possibilité n. f. : sự có lẽ được.
possible adj. : có lẽ được. *Tous les malheurs possibles*, mọi sự dữ **có lẽ** có **được**. *Faire son possible*, làm **hết sức**; ra **sức**.
post-communion n. f. : kinh đọc sau khi chịu mình thánh Chúa.
postdater v. a. : đề ngày muộn lại sau.
poste n. f. : trạm; cung-trạm. *Aller, venir en poste*, đi **trạm** (tùng dịch, c.).
poste n. m. : chỗ lính đứng (quan chỉ, đặt); chức, phận. *Mourir à son poste*, chết tại **sở** (**chỗ** quan đặt mình). *Relever un poste*, đổi phần canh; đổi phiên thú.
poster v. a. : đặt đứng có chỗ (nơi). || *Se poster*, v. pr. : rình.
postérieur, e adj. : sau. *La partie postérieure de la tête*, phía **sau** đầu.
postérieurement adv. : sau.
postérité n. f. : con cháu, hậu-lai. *La postérité d'Abraham*, **con cháu** ông Abaraham. *Transmettre son nom à la postérité*, để tiếng lại cho **con-cháu**; lưu danh ư **hậu thế**, c.
posthume adj. : sinh ra sau khi cha chết. *Ouvrage posthume*, sách in ra khi kẻ làm sách đã chết đi rồi.
postiche adj. : giả, mượn. *Barbe postiche*, râu **giả**, râu **kết**.

postillon n. m. : kẻ đánh xe trạm
post-scriptum n. m. : cái viết nối theo sau; lời gạnh thêm sau.
postulant, e n. : kẻ xin.
postuler v. a. : xin; lo; xin-xỏ, xin-nài. *Postuler un emploi*, **xin** việc làm (chức...)
posture n. f. : bộ; điệu; nết. *Posture respectueuse*, **bộ** khép-nép.
pot n. m. : nồi, trách; trã hầm, (nấu ninh) thịt. *Pot à eau*, bình đựng nước rửa mặt.

Pot à eau

potable adj. : uống được; lỏng. *Vin potable*, rượu **uống được**.
potage n. m. : cháo.
potager n. m. : vườn rau, vườn cây trái.
potager, ère adj. : có trồng rau-cỏ trái-trăng. *Plantes potagères*, rau **trồng trong vườn**.
potasse n. f. : diêm-cường trắng hay đốt bởi rửa tro cây-cối hoa-cỏ mà lấy ra.
pot-au-feu n. m. : thịt để bỏ trã mà nấu-ninh.
pot-de-chambre n. m. : bình tiểu.
poteau n. m. : cột (cặm xuống đất).
potée n. f. : một nồi (trách, trã); thiếc đốt để đánh bóng; đất làm khuôn (thợ đúc).
potelé, e adj. : mập (béo), đầy-đặn. *Main potelée*, tay **mập**, (**nở-nang**).
potence n. f. : cột để treo (đồ gì); cột treo (thắt-cổ) tội nhơn bị án giảo. || *Gibier de potence*, kẻ đáng chết treo, đồ chết treo.

Potence (XVIe Siècle)

potentat n. m. : vua thượng-vị nước lớn.
poterie n. f. : đồ gốm; nghề làm gốm.
poterne n. f. : cửa ngách đồn làm ra dưới hào.
potier n. m. : thợ gốm; người bán đồ gốm.
potion n. f. : thuốc nước uống từ muỗng.
potiron n. m. : thứ bí kia (bí rợ; dưa gan, bí đao..)

Pou (tr. grossi).

Potirons

pou n. m. : con chí; (con chấy, T). con rận.
pouah interj. : (chỉ ghét, gớm, không ưa).
pouce n. m. : ngón tay cái. *Manger sur le pouce*, ăn đứng ăn hối-hả (lua-láu).
poudre n. f. : bột (nhỏ như bột). *Poudre à canon*, **thuốc súng**.
poudrer v. a. : bỏ phấn trên tóc; giồi phấn.
poudrette n. f. : phẩn tán ra bột phơi làm phân.
poudreux, se adj. : đầy những bụi. *Habit tout poudreux*, **áo đầy những bụi**.
poudrière n. f. : kho thuốc súng.
pouffer v. n. : *Pouffer de rire*, cười hả-hả (rân, um).
pouilleux, euse n., adj. : có nhiều chí, rận; người hèn mạt.
poulailler n. m. : chuồng gà.
poulain n. m. : ngựa con.
poularde n. f. : gà mái nuôi nâng, (nuôi cho mập).
poule n. f. : gà mái. || *Poule mouil-*

lée, gà mái ướt = người mướt. || *Avoir la chair de poule*, nổi ốc.

Poules: 1. De Padoue; 2. Cochinchinoise. 3. Du coq de combat anglais; 4. De Hambourg; 5. De Brahmapoutra et ses poussins; 6. De Houdan; 7. Barbue; 8. Nègre.

poule n. f. : thứ chơi đánh lăn kia; tiền đặt (đậu) mà chơi. *Gagner la poule*, dùa (trút) tiền đậu.

poulet n. m. : gà con.

pouliche n. f. : ngựa cái con.

poulie n. f. róc rách.

Poulie

pouliner v. n. : đẽ (về ngựa).

pouliot n. m. : tiểu bạc-hà, c.

poulpe n. m. : minh-phúc ngư, c.

pouls n. m. : mạch. *Le pouls bat*, mạch nhảy. || *Se tâter le pouls*, (bắt mạch, coi mạch, chẩn mạch mình) = thử sức mình coi đã ..

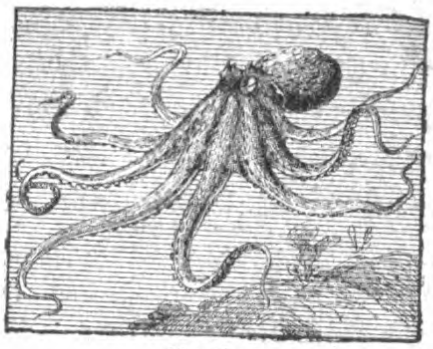

Poulpe

poumon n. m. : phổi (phế, c.).

poupard n. m. : con-nít to (mập); đồ hình con-nít để cầm chơi.

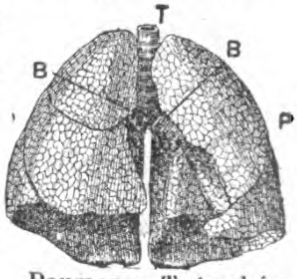

Poumons; T. trachée-artère; B. B. bronches; P. P. plèvre.

poupe n. f. : lái tàu; đàng sau lái. || *Avoir le vent en poupe*, gió xuôi, may; xuôi dằm.

poupée n. f. : hình đồ con-nít chơi; thằng-phỗng, hình nộm để cho trẻ chơi.

Poupée

poupon, onne n. : con trai *ou* con gái mập cái mặt.

pour prép. : cho; vì; mà... *Partir pour un autre*, đi thế cho kẻ khác. *Pour l'amour de Dieu*, vì lòng kính-mến Chúa. || *Pour que...*, loc. conj. : cho đặng (được)..., cho mà... || n. m. : *Le pour et le contre*, phải trái (lẽ phải lẽ trái).

pourboire n. m. : tiền cho thêm mà thưởng người đày tớ.

pourceau n. m. : con heo, con lợn, T.

pourchasser v. a. : theo bắt; bắt-bớ.

pourfendeur n. m. : kẻ chém sả hai ra; kẻ làm phách.

pourfendre v. a. : sả hai, chém

một gươm sả hai ra.

pourparler n. m. : sự bàn-luận việc; sự nói mà tính (bàn) việc với nhau.

pourpier n. m. : rau sam; mã-xỉ-hiện, c.

Pourpier

pourpoint n. m. : thứ áo xưa (từ cổ xuống tới lưng).

Pourpoints (XV• s.).

pourpre n. f. : sắc điều cháy (bởi hải-dinh mà lấy ra); sắc tía. *Manteau de pourpre*, áo **điều**, áo **tía**. || n. m. : *Le pourpre du teint*, nước da **hồng thắm**. || *Avoir le pourpre*, mắc bệnh nổi dát đỏ nơi da.

pourpré, e adj. : sắc điều; có màu tía.

pourquoi conj., adv. : vì làm-sao? sao mà...; vì ý gì? vì cớ nào?

pourri, e adj. : mục; thối (thúi, v.). *Fruit pourri*, trái **thối** (thúi) *ou* **úng**. *Viande pourrie*, thịt **ươn**, thịt **thối** (thúi).

pourrir v. a., n. : mục; làm cho mục. *Pourrir en prison*, **rục tù**. *L'eau pourrit le bois*, nước **làm cho cây mục**.

pourrissage n. m. : sự ngâm giẻ rách cho mục mà làm giấy.

pourrissoir n. m. : cái nơi ngâm giẻ mà làm giấy.

pourriture n. f. : sự mục; s[illegible] đi.

poursuite n. f. : sự theo bắ[illegible] rượt theo. *Exercer des pour[illegible] contre un débiteur*, kiện nợ; nợ.

poursuivant, e n. : kẻ bắ[illegible] theo; kẻ tiên cáo, kẻ đứng [illegible]

poursuivre v. a. : theo bắt; [illegible] *Poursuivre un débiteur*, bắt [illegible] đòi nợ.

pourtant adv. : nhưng-vậy, n[illegible] mà.

pourtour n. m. : vòng, [illegible] vành.

pourvoi n.m. : sự kêu án; sự [illegible] án. *Pourvoi en grâce*, đơn [illegible] (giảm đẳng).

pourvoir v. n. : phòng, đ[illegible] lo. *Dieu pourvoit à nos b[illegible]* Chúa **lo cho** ta hết mọi v[illegible] *Pourvoir une place d[illegible]* **cấp** lương-phạn **đủ cho** [illegible]ồn. || *Se pourvoir en cassation*, [illegible]ui đơn mà kêu lên tòa trên.

pourvoyeur, euse n. : kẻ chịu (lãnh) mối các đồ dùng trong một nhà nào.

pourvu que loc. conj. : miễn-là...

poussah n. m. : con lật-đật.

Poussah

pousse n. f. : mụt (cây nứt ra); con (cây) nở; mọc ra; măng (tre).

poussée n. f. : sự đẩy; sự xô.

pousser v. a. : xô, đẩy, mọc ra. *Pousser la porte*, **xô cửa**. *La barbe pousse*, râu **mọc**. || *Pousser un écolier*, **thúc (giục) học**, [illegible]

poussière n. f. : bụi; bột. *Réduire en poussière*, tán ra **bột**, tán nhỏ ra.

poussif, ive adj. : nghẹt khó thở.
poussin n. m. : gà con mới nở.
poutre n. f. : đà, cây đà.
poutrelle n. f. : cây đà nhỏ.
pouvoir v. a. : được (đặng). *N'en pouvoir plus...* hết sức. || *Il se peut qu'il pleuve,* **có lẽ** trời mưa,
pouvoir n. m. : phép ; quờn-phép ; sức-mạnh. *Parvenir au pouvoir,* được **quờn** (quyền). *Cela passe mon pouvoir,* cái ấy quá **sức** tôi (tôi làm không **đặng**).
prairie n. f : đồng cỏ.
praline n. f. : hạnh-đào rim đường.
praticable adj. : có lẽ làm nên được ; làm nên việc được.
praticien n. m. : kẻ thạo biết (léo nghề).
pratique n. f. : sự từng (thạo) việc ; sự làm ra việc, (hành, c.) ; thói-phép ; sự thạo (từng) ; mối hàng, bạn hàng. *Mettre en pratique,* làm ra ; thi hành, c. *C'est la pratique du pays,* ấy là **tục** (**thói**) xứ ấy.
pratiquement adv. : theo việc làm ; cách ra việc làm.
pratiquer v. a. : làm, làm ra việc. *Pratiquer la vertu,* **làm** việc nhơn-đức.
pré n. m. : đồng cỏ nhỏ.
préalable adj. : (đi trước) phải nói, *ou* xét, *ou* làm trước hết ; (tiên, c.). || *Au préalable,* loc. adv. : trước đi... đã.
préambule n. m. : cái tiên-dẫn ; cái thả đi trước.
préau n. m. : sân chơi, nhà chơi, (trong khám, trong trường...).
prébende n. f. : lộc, bổng-lộc cấp cho thầy canônicô.
prébendé adj., n. : thầy được ăn bổng-lộc.
précaire adj. : tạm, tạm-gởi ; không chắc.
précaution n. f. : sự lo (liệu, tính) trước, sự dự-phòng trước, sự giữ trước. *Prenez vos précautions,* hãy lo **giữ trước**.
précautionner (**se**) v. pr. : lo trước, tính (liệu) trước.
précédemment adv. : trước.
précédent, e adj. n. : trước ; việc trước, gương trước. *Sous le règne précédent,* hồi đời **trước**. *S'appuyer sur un précédent,* nương **việc** (**gương**) **trước**.
précéder v. a., n. : đi trước. *Dans le chapitre qui précède,* trong đoạn **trước**.
précepte n. m. : điều-lệ, điều-răn, luật-phép ; lời dạy-dỗ (chỉ-dẫn, răn-khuyên).
précepteur, trice n. : thầy dạy-dỗ ; thầy.
préceptorat n. m. : chức thầy dạy.
prêche n. m. : lời (bài) giảng thầy đạo protestant.
prêcher v. a. : giảng, giảng-dạy ; dạy-bảo, khuyên. *Prêcher l'économie,* **dạy** ở tiết-kiệm. || v. n. : *Prêcher d'exemple,* lấy gương mà **giảng-dạy**.
prêcheur, euse n., adj. : kẻ giảng ; kẻ hay quở-trách.
précieuse n. f. : đờn-bà cách điệu, hay làm điệu.
précieusement adv. : cách quí-báu ; lấy làm báu.
précieux, se adj. : quí (quới), báu. *Pierre précieuse,* ngọc, (ngọc thạch, c.).
précipice n. m. : vực, hố, nơi hẳm.
précipitamment adv. : cách vội-vã (lật-đật), a thần-phù ; đại...
précipitation n. f. : sự ào (a, đại)

đi; sự giục-giã; sự lóng xuống; sự xuống cáu.

précipité n. m. : cáu (lóng xuống), cặn.

précipiter v. a. : xô xuống; hối (thúc, giục..). *Précipiter ses pas*, bước mau chơn; **nhặt** bước. || *Se précipiter*, v. pr. : gieo mình xuống; xông vào. *L'armée se précipita sur l'ennemi*, đạo binh **xông vào** (**a vào, xốc vào**) giặc.

préciput n. m. : cái trồi, cái đầu; phần trội (trong sự chia gia tài).

précis n. m. : sách ước, sách tóm lại. *Précis d'histoire d'Annam*, sách sử ước nước Annam.

précis, e adj. : chánh, chính (đính, c.); vắn, tắt. *Jour précis*, ngày **chắc**, ngày đã **hẹn** (**định**) **trước**.

précisément adv. : hẳn, chắc.

préciser v. a. : định chắc; đính, c.

précision n. f. : sự vắn (tắt, gọn); sự chắc, sự hẳn.

précité, e adj : đã trưng ra trước.

précoce adj. : sớm; chín sớm. *Enfant précoce*, con-nít **khôn sớm**.

précocité n. f. : sự sớm quá.

précompter v. a. : đếm ra mà trừ.

préconcevoir v. a. : nghĩ ra trước, hiểu trong trí trước.

préconçu, e adj. : đã sẵn trong trí. *Idée préconçue*, ý đã **nghỉ trước** rồi; ý **đã có sẵn trong trí**.

préconiser v. a. : khen lắm, tưng trọng lắm.

précurseur n. m., adj. : kẻ chạy trước mà rội tin; đem tin; dẫn mặt. *Les signes précurseurs de...*, **dấu** (**triệu, điềm, mòi...**).

prédécéder v. n. : chết trước.

prédécès n. m. : sự chết trước người khác chết.

prédécesseur n. m. : kẻ làm (chức) trước; cựu, c.

prédestination n. f. : sự tiền-định; sự định trước.

prédestiné, e adj., n. : đã được chọn trước.

prédestiner v. a. : tiền-định, c. định trước, chọn trước.

prédétermination n. f. : sự Chúa đã xui (khiến) lòng trước.

prédéterminer v. a. : khiến lòng người trước đi.

prédicant n. m. : thầy giảng đàng đạo protestant.

prédicateur, trice n. : kẻ giảng; thầy giảng dạy.

prédication n. f. : sự giảng.

prédiction n. f. : sự nói tiên-tri.

prédilection n. f. : sự ưa hơn.

prédire v. a. : (nói trước) nói tiên-tri. *Prédire l'avenir*, **bói về** sự sau sẽ đến.

prédisposer v. a. : sắp đặt trước.

prédisposition n. f. : sự đã dọn sẵn..., sự sẵn dèo ...

prédominance n. f. : sự hơn.

prédominant, e adj. : hơn, trồi.

prédominer v. n. : hơn (thắng, trồi.)

prééminence n. f. : sự trồi hơn; sự trượng hơn.

prééminent, e adj. : hơn, trọng hơn. *La charité est la vertu prééminente*, đức thương-yêu là nhơn-đức **trọng hơn**.

préétablir v. a. : lập ra trước.

préexistant, e adj. : đã có trước.

préexistence n. f. : sự có ra trước.

préexister v. n. : có ra trước.

préface n. f. : lời tựa, tựa (tự, c.), dẫn, tiểu-dẫn.

préfectoral, e, aux adj. : thuộc về trấn-phủ. *Arrêté préfectoral*, lệnh **phủ-đường**.

préfecture n. f. : phủ ; trấn-phủ; toà phủ-doãn; địa-hạt một phủ (châu, quận, tỉnh...).
préférable adj. : hơn, lấy làm hơn.
préférablement adv. : hơn, làm hơn.
préférence n. f. : sự lấy làm hơn
préférer v. a. : lấy làm hơn. *Préférer l'honneur à l'argent*, **lấy** danh-tiếng **làm hơn** bạc-tiền.
préfet n. m. : phủ-doãn ; tri-phủ (ông phủ, v.), thái-thú, quận-hầu. *Préfet de police*, tổng-tuần lý; đốc việc tuần-sai. *Préfet maritime*, hải-phòng **phủ-doãn quan**.
préfix, e adj. : đã đính (hẹn, chỉ) trước. *Jour préfix*, ngày đã **đính trước**.
préjudice n. m. : sự hại; sự thiệt-hại.
préjudiciable adj. : thiệt-hại, hại.
préjudiciel, elle adj. : xử trước.
préjudicier v. n. : hại, thiệt-hại.
préjuger v. a. : định trước, định chừng trước.
prélasser (**se**) v. pr. : lập nghiêm; cách nằm *ou* ngồi coi bộ vui-sướng hớn-hở.
prélat n. m. : có chức cao-trọng trong Hội-thánh.
prélature n. f. : chức prélat.
prélèvement n. m. : sự lấy đầu; xâu (cờ-bạc).
prélever v. a. : lấy đầu, lấy xâu.
préliminaire adj. : (ngạch) tiền-dẫn; giáo đầu; phác phóng; (sơ, c.). *Discours préliminaire*, lời **dẫn trước**. || n. m. : *Préliminaires de la paix*, **sơ** ước.
prélude n. m. : sự giạo đờn ; sự gảy (đánh) giạo đờn ; sự đảo dây đờn ; mòi. || *Les frissons sont les préludes de la fièvre*, sự lạnh xương sống (giún mình) là **mòi** sẽ rét.
préluder v. n. : mở đầu, giáo đầu.
prématuré, e adj. : sớm (chín trước đi). *Mort prématurée*, chết **sớm** *ou* chết **yểu**. *Vieillesse prématurée*, già **háp**.
prématurément adv. : sớm.
préméditation n. f. : sự có nghĩ trước; sự tiềm tâm. *Avec préméditation*, tiềm tâm, cố ý.
préméditer v. a. : ngẫm-nghĩ trước; cố ý, tiềm-tâm.
prémices n. f. pl. : của đầu hết ; trái đầu mùa, con đầu đoàn...
premier, ière adj. : thứ nhứt. *Le premier homme*, người **đầu hết**. *Matières premières*, đồ **tự-nhiên** (đồ lấy mà làm ra cái khác).
premièrement adv. : trước (đầu) hết; nhứt là.
premier-né n. m. : con đầu lòng.
prémisses n. f., pl. : câu đầu trong phép luận lý.
prémunir v. a. : *Se prémunir*, v. pr. : dự-bị, cụ-bị; lo trước cho chắc.
prenable adj. : lấy (bắt) được.
prendre v. a. : bắt; lấy. *Prendre une ville*, **lấy** thành. || *J'irai vous prendre*, tôi sẽ đến **rước** anh. || *Me prenez-vous pour un sot?* anh **coi** (**lấy... làm**) tôi là một thằng dại sao? || *Prendre un domestique*, **mướn** đầy-tớ. *Prendre ses mesures*, **liệu**, tính, lo. || *Prendre le large*, ra khơi. || *S'en prendre à quelqu'un d'une chose*, **đổ** lỗi cho ai.
preneur, se n. : kẻ mướn (thuê). *Le preneur s'engage à...*, **kẻ mướn** chịu...
prénom n. m. : tên thánh.
préoccupation n. f. : sự mắc lo

sự chăm-chỉ.

préoccuper v. a. : lo, chăm-chỉ, để trí, những-mãng.

préopinant n. m. : kẻ nghĩ (tưởng) trước kẻ khác.

préopiner v. n. : tưởng (nghĩ) trước kẻ khác.

préparateur n. m. : kẻ dọn, kẻ sắm-sửa.

préparatif n. m.: sự sắm-sửa (dọn-dẹp). *Faire des préparatifs*, sắm-sửa.

préparation n. f. : sự dọn-dẹp, sự sắm-sửa (sửa soạn).

préparatoire adj. : để mà dọn-dẹp trước. *École préparatoire*, trường sơ-học (phá ngu, c.).

préparer v. a. : dọn-dẹp, sắm-sửa, sửa-soạn. *Préparer le dîner*, dọn cơm.

prépondérance n. f. : sự mạnh thế hơn.

prépondérant, e adj. : (nặng hơn) trượng (trọng) hơn. *Voix prépondérante*, tiếng mạnh hơn.

préposé n. m. : kẻ áp việc;kẻ làm đầu.

préposer v. a. : đặt (bàu, cử) lên mà coi (xem-sóc).

préposition n. f. : tiếng đặt trước tiếng tên kêu.

près prép. : gần. *Il y a près de vingt ans*, đã gần hai mươi năm nay. || *Serrer de près...*, ép riết.

présage n. m. : điềm, mòi (triệu, c.), dèo.

présager v. a. : chỉ điềm, ra mòi; bói, đạc-chừng.

presbyte adj., n. : làng con-mắt.

presbytère n. m. : nhà thầy bổn-sở coi họ.

prescience n. f. : sự biết trước.

prescriptible adj. : có phép choán lấy, có phép được làm chủ.

prescription n. f. : sự được phép làm lấy chủ; sự khỏi trả nợ (vì quá kì đi rồi); điều thầy thuốc dạy (biểu).

prescrire v. a.: dạy,khiến,truyền, biểu; choán được, thành chủ, được phép làm chủ. || *Se prescrire*, v. pr. : bắt (ép) mình...

préséance n. f. : sự ăn trên ngồi trước.

présence n. f. : sự có mặt. *Les deux armées sont en présence*, hai đạo binh đóng ngang mặt nhau. || *Présence d'esprit*, sự tỉnh.

présent n. m. : của lễ; của (đồ) làm quà, T.; của cho-chác; đồ ban, đồ tặng-hảo.

présent, e adj. : có mặt; hiện-tại, c.; nầy (bổn, c.). || *A présent* loc. adv. : bây-giờ; nay.

présentable adj. : giơ ra (đem ra, dâng lên) được.

présentation n. f. : sự giơ ra; sự dâng.., sự trình diện; sự ra mắt; lễ Đức Chúa Bà phú minh vào đền thánh.

présentement adv. : bây-giờ (nầy).

présenter v. a. : dâng; trình diện; đem ra mắt; giơ ra, tỏ ra. *Présenter quelqu'un*, đem người nào ra mắt. || *Se présenter* v. pr. : ra mắt; bày ra.

préservatif, ive adj. : hãy giữ cho khỏi. || n. m. : cái để giữ mình (hộ thân).

préservation n. f. : sự giữ (dè, phòng, hờ, ngừa) cho khỏi...

préserver v. a. : giữ (dè, phòng) cho khỏi. *Préserver de la peste*, giữ cho khỏi dịch-khí.

présidence n. f. : chức kẻ làm đầu; niên-phần kẻ làm đầu.

président n. m. : kẻ làm đầu... (đồng-lý, c.): giám-quốc; đầu hội-đồng.

présidente n. f. : bà làm đầu hội; vợ ông giám-quốc; bà đầu hội-đồng.

présider v. a. : (ngồi trước); làm đầu, đứng đầu; áp-tác. *Présider aux préparatifs d'une fête*, **áp (coi)** việc dọn-dẹp sắm-sửa ngày lễ.

présomptif, ive adj. : (lấy trước đi); định trước, đoán trước. *Héritier (prince) présomptif*, thái-tử, đông-cung.

présomption n. f. : sự ngờ; sự cậy mình quá.

présomptueux, se adj., n. : hay cậy mình quá; kẻ ỷ-tài ỷ-tận.

presque adv. : gần, gần-gần....

presqu'île n. f. : doi đất.

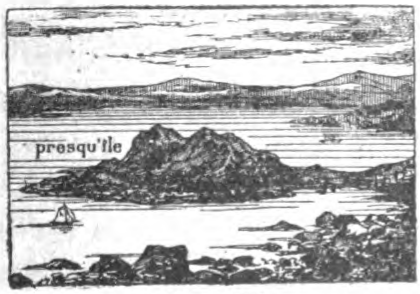

Presqu'île

pressant, e adj. : gấp (cấp, c.). *Affaire pressante*, việc **gấp**. *Besoin pressant*, sự túng-ngặt **gấp**.

presse n. f. : đoàn (lũ) chen nhau; bản in (bàn in). *Ouvrage sous presse*, sách **đang in**.

Presse à copier

pressé, e adj. : (bị ép) vội; gấp. *Vous êtes bien pressé de partir!* anh **(vội) gấp** đi thì thôi thôi!

pressentiment n. m. : sự biết (trong mình) trước; sự hay trước.

pressentir v. a. : biết (hay) trước.

presser v. a., n. : ép; riết. *Presser les rangs*, **dồn** hàng **cho dày**. *L'affaire presse*; việc **gấp**. *Le temps presse*, **gấp**.

pression n. f. : sự ép; sự dồn (thúc) lại.

pressoir n. m. : máy ép cho trái nho ra nước đặng làm rượu.

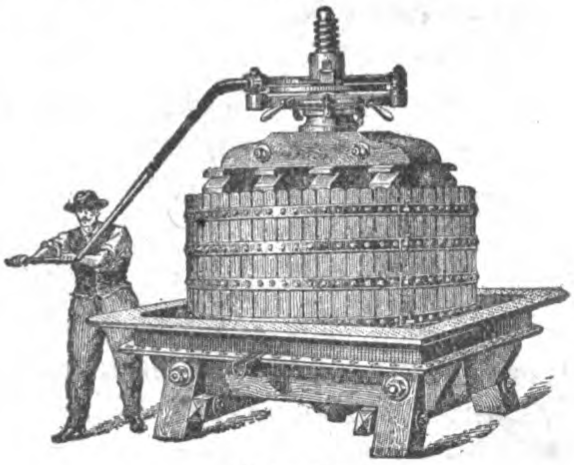
Pressoir

pressurer v. a. : ép (ra nước); hiếp, làm nặng. *Pressurer un peuple*, **làm nặng** cho dân, **hiếp** dân.

prestance n. f. : bộ nghiêm-trang, đằm-thắm; sự trổi hơn.

prestation n. f. : sự thề (các quan phải thề); công xâu.

preste adj. : lanh-lợi; giỏi-giắng; nhặm-lẹ.

prestement adv. : cách-giỏi; cách lanh; cách nhặm-lẹ.

prestesse n. f. : sự giỏi; sự lanh-lợi; sự siêng-năng; sự nhặm-lẹ.

prestidigitateur n. m. : kẻ làm phép thuật; kẻ múa chén, kẻ làm trò hủy thật.

prestidigitation n. f. : sự (nghề) làm phép thuật, (trò-khéo, trò hủy thật).

prestige n. m. : phép thuật; sự trổi hơn; sự hay.

présumable adj. : có lẽ định-phỏng trước được.

présumé, e adj. : mạo nhận lấy; in trí trước, sẵn trong trí.

présumer v. a. : (lấy trước đi); định-chừng (dẹo); nghĩ phỏng trước; in trí; mạo-nhận. || v. n. : *Trop présumer de son talent*, ỷ tài, cậy tài mình quá.

présupposer v. a. : định chừng trước đi.

présupposition n. f. : sự định dẹo, sự đạc (định) chừng trước đi.

présure n. f. : đồ bỏ vô cho sữa nó đặt lại.

prêt n. m. : sự cho mượn; của cho mượn.

prêt, e adj. : sẵn, sẵn-sàng. *Prêt à partir*, sẵn mà trẩy; sắm sẵn rồi mà ra đi.

prétendant, e n. : kẻ lo cho được chức-quờn; chánh thống, c.; từ-quân, c; trai đi hỏi (nói) vợ.

prétendre v. a. : lấy lẽ mà... đòi muốn .

prête-nom n. m. : tá danh, c.; tên tròng-tréo; mượn tiếng.

prétentieux, euse adj., n. : cậy mình, ỷ tận (ỷ-thị). *Homme prétentieux*, người ỷ-thị.

prétention n. f. : sự nói mình có phép; sự cậy (ỷ) mình.

prêter v. a. : cho mượn. || *Prêter secours*, giúp (trợ, c.). || *Se prêter*, v. pr. : ưng, chịu.

prétérit n. m. : (qua khỏi..), thì đã qua (trong tiếng công-cuộc).

préteur n. m. : chức quan trấn rô-ma-nô xưa.

prêteur, euse adj., n. : kẻ cho mượn.

prétexte n. m. : lẽ chữa, lẽ nói chứng (lẽ che, nê). || *Sous prétexte que*, loc. conj. : lấy cớ vì... bởi

prétexter v. a. : lấy cớ, lấy nê, nói chứng.

prétoire n. m. : án-trường; chỗ quan préteur xử-đoán.

prêtre n. m. : thầy-cả, linh-mục, thầy chính-tế; thầy tu (các đạo); thầy chùa, thầy sãi.

prêtrise n. f. : chức thầy-cả.

preuve n. f. : sự làm chứng, chứng. *Faire ses preuves*, tỏ ra mình giỏi; làm giỏi, ra tài.

preux n. m. : mạnh-mẽ, dạn-dĩ.

prévaloir v. n. : hơn, lấn hơn, trổi hơn. || *Se prévaloir*, v. pr. : kiêu-ngạo.

prévaricateur, trice n. : kẻ phế kì phận; kẻ phạm phép (luật).

prévarication n. f. : sự bỏ việc bổn-phận mình; sự gian-lận, lỗi; sự phạm-luật.

prévariquer v. n. : phế kì phận; bỏ việc đấng-bậc mình.

prévenance n. f. : sự ở phải phép (tử-tế), sự hay làm ơn (phép).

prévenant, e adj. : tử-tế, phải phép.

prévenir v. a. : tới (đến) trước đi; đón, ngừa; cho hay trước, nói cho biết trước. *Prévenir un malheur*, lánh sự rủi trước, ngăn (ngừa) sự khốn-nạn trước đi.

préventif, ive adj. : ngăn-ngừa, ngăn-đón, chần.

prévention n. f. : sự định (lấy xét) trước (tiền nghị); giam, sự bị giam-tra; hồi mắc giam-tra. *Juger sans prévention*, xét mà không có xét (nghĩ) trước.

préventivement adv. : trước đã; giam-tra. *Arrêter quelqu'un préventivement*, bắt người mà giam-tra.

prévenu, e adj., n. : đã biết trước

kẻ bị cáo. *Juger un prévenu*, xử **người bị-cáo.**

prévision n. f. : sự thấy trước; sự định chừng (nghi) trước; sự dè (ngờ). *Contre la prévision*, không **dè (ngờ).**

prévoir v. a. : thấy trước. *Tout a été prévu*, mọi sự **đã liệu (lo,** tính..) **trước** hết đi rồi.

prévôt n. m. : quan giám-thị; kẻ coi-sóc; quan kiêm-lý.

prévôté n. f. : chức (phận) ông giám-thị.

prévoyance n. f. : sự xem thấy trước.

prévoyant, e adj. : (hay thấy trước) hay lo (dự-phòng, liệu, tính...) trước; người có ý (có tứ).

prie-Dieu n. m. : bàn quì.

prier v. a. : cầu; xin; cầu-nguyện. *Prier Dieu*, **cầu** cùng Chúa. *Prier quelqu'un à dîner*, **mời** ai ăn cơm.

prière n. f. : lời xin; kinh cầu. *Écoutez ma prière*, hãy nghe **lời** tôi **xin.**

prieur n. m. : thầy cai dòng; bề-trên.

prieure n. f. : bà nữ-cai, bà bề-trên dòng.

prieuré n. m. : nhà dòng.

primaire adj. : nhứt, sơ. *École primaire*, trường **sơ.**

primat n. m. : chức bậc trên bậc Archevêque.

primauté n. f. : phẩm (bậc) nhứt; sự được hưởng trước.

prime n. f. : (cái thứ nhứt); phần thưởng.

prime-abord (**de**) loc. adv. : đầu hết, trước hết.

primer v. a., n. : trổi hơn; ăn phần nhứt; dựt dải nhứt. *Primer dans la conversation*, nói chuyện hay **hơn người ta hết.**

primeur n. f. : (trái cây) đầu mùa. *Servir des primeurs*, ăn trái **đầu mùa.**

primevère n. f. : cây trổ bông đầu mùa xuân.

Primevère

primicier n. m. : đàn-anh, kẻ lớn hơn.

primitif, ive adj. : đầu (xưa) hết, thuở đầu hết, cái, gốc. *Couleurs primitives*, sắc **cái,** sắc **chính đầu hết.** *Mot primitif*, tiếng **gốc.**

primitivement adv. : ban đầu hết; hồi đầu.

primo adv. : thứ nhứt; một là.

primogéniture n. f. : trưởng-nam; đầu lòng.

primordial, e, aux adj. : căn-bổn; thuở đầu.

prince n. m. : ông hoàng; vua, vua-chúa. *Prince du sang*, tôn thất, c.

princesse n. f. : công-chúa; bà chúa.

princier, ière adj. : thuộc về ông hoàng bà chúa. *Famille princière*, kim chi ngọc điệp; họ nhà vua.

principal, e, aux adj. : chính (chánh), cái, đứng cái, đầu-nậu. || n. m. : *Vous oubliez le principal*, anh quên **cái trượng (trọng) hơn hết (cái nhứt)** đi.

principalement adv. : nhứt là.

principauté n. f. : chức chúa xứ

dân-lộc chúa xứ; phẩm thứ ba thiên-thần.

principe n. m.: đầu; cội-rễ; căn-bổn; chủ ý; phép, niêm-luật. *Dieu est le principe de toutes choses*, Chúa là đầu cội-rễ mọi sự. *Fidèle à ses principes*, cứ chủ ý mình luôn.

printanier, ière adj. : thuộc về mùa xuân. *Fleur printanière*, hoa mùa xuân.

printemps n. m. : mùa xuân; năm (thu, c.).

priorité n. f. : sự ở trước; sự hơn (trổi).

pris, e adj. : (lấy), mượn, lấy bởi... *Mot pris du latin*, tiếng mượn trong tiếng latinh mà ra.

prise n. f. : sự bắt lấy; của bắt (lấy) được. *Prise de la Basse Cochinchine*, sự đánh lấy đất Nam-kì-lục-tỉnh. || *Donner prise aux reproches*, làm cớ (dịp) cho người-ta trách được.

prisée n. f. : giá ra (đồ bán đấu giá).

priser v. a. : đánh giá, ra giá, trả giá; trọng (trượng), ưa (hạp).

priser v. n. : hít thuốc. *Tabac à priser*, thuốc hít.

priseur, se n. : kẻ hít thuốc; kẻ làm (ra, đánh) giá. *Commissaire priseur*, kẻ đứng làm (ra) giá đồ bán đấu giá.

prismatique adj. : thuộc về ngọc giải sầu. *Couleurs prismatiques*, sắc trong ngọc giải sầu.

prisme n. m.: ngọc giải sầu.

prison n. f. : tù, tù-rạc. *Condamné à six mois de prison*, bị (mắc) án ở tù sáu tháng.

prisonnier, ière adj., n.: kẻ ở tù, quân-tù (tù-phạm, c.). *Prisonnier de guerre*, người bị bắt; bị giặc bắt.

privation n. f. : sự thốn-thiếu; sự nhịn. *S'imposer des privations*, bắt mình phải nhịn.

privé, e adj. : riêng (tư, c.); thường-dân (không chức-quyền chi). *La vie privée*, sự ăn-ở riêng trong nhà. *Oiseau privé*, chim nuôi dạn.

priver v. a. : làm cho mất; nuôi cho dạn (biệt nó ra một mình). || *Se priver* v. pr.: nhịn; cữ, kiêng.

privilège n. m.: ơn riêng; sự yên-tư; phép bán tư (riêng) cho ai; phép. *Obtenir un privilège*, được ơn tư.

privilégié, e adj., n. : được phép riêng; có phép tư.

prix n. m. : giá; phần-thưởng. *Distribution des prix*, sự phát phần-thưởng. || *Au prix de...* loc., adv. : sánh với.

probabilité n. f. : sự có lẽ thật.

probable adj.: có lẽ mà thật (mà-tin).

probablement adv. : có lẽ lắm.

probante adj. : làm chứng. *Raison probante*, lẽ làm chứng (mạnh).

probe adj. : lành, tốt; hẳn-hòi, ngay-thật.

probité n. f. : sự ngay-thật hẳn-hòi.

problématique adj. : còn nghi; chưa rõ.

problème n. m. : lời đố; lẽ phải giải; điều khó giải.

procédé n. m. : cách (thế); phép; thế, mưu.

procéder v. n. : ra bởi... [illegible] ra.

procédure n. f. : phép, [illegible] lối, mẹo-mực (phải giữ [illegible] môn, trong việc kiện-[illegible]

de procédure, sách biên **lệ phải giữ trong việc thưa-kiện.**

procès n. m. : cái kiện (tụng, c.), sự kiện-thưa, sự tranh-tụng. *Gagner son procès*, **đặng kiện.** *Perdre son procès*, thất **kiện.**

procession n. f. : lũ, dây (người kéo nhau đi); kiệu ảnh (theo phép đạo).

processionnellement adv. : cách đi kiệu ảnh; cách đi cả dây.

procès-verbal n. m. : tờ phúc-bẩm, tờ kiết-nhận; giấy khai, giấy vi-bằng. *Le procès-verbal d'une séance*, **tờ kiết-nhận** một buổi hội-đồng.

prochain n. m. : anh em ta; người một môn một loại với ta,

prochain, e adj. : gần (cận, c.).

prochainement adv. : gần đây; kế tới đây.

proche adj. : gần. *Proche voisin*, kẻ **lân-cận** (bên cửa, xó hè). || *Nos proches*, **bà-con** ta, **thân-thích** ta.

proclamation n. f. : sự rao ra; yết-thị, c., bố-cáo, c.

proclamer v. a. : (la lên, phân-phô); rao ra; hô lên (tung-hô). *Proclamer un roi*, **tung-hô lên tôn** làm vua.

proconsul n. m. : quan thái-thú đời Rôma xưa.

proconsulat n. m. : chức quan proconsul.

procréer v. a. : sanh (sinh) ra, sanh-thành, c.

procuration n. f. : phép nấy cho kẻ khác làm thế cho mình; phép thế-hành.

procure n. f. : nhà (sở, chỗ) giữ việc.

procurer v. a. : sắm; lo cho có. || *Se procurer des vêtements*, **sắm** áo-quần.

procureur n. m. : kẻ giữ việc. *Procureur de la République*, quan đốc-lý (biện-lý).

prodigalité n. f. : sự phá của, sự xa-xí; sự xài-phí quá đi. *Ses prodigalités l'ont ruiné*, tại nó **ăn-xài quá** mà nghèo đi.

prodige n. m. : sự lạ, phép lạ; kẻ dị-thường hơn thiên-hạ.

prodigieusement adv. : cách lạ-lùng.

prodigieux, se adj. : lạ-thường, dị-thường; lạ, lạ-lùng.

prodigue adj., n. : xa-xí; phá của.

prodiguer v. a. : xa-xí quá.

producteur, trice n., adj. : sanh-sản ra, hay sinh-sản; kẻ làm ra.

productif, ive adj. : hay sanh-sản.

production n. f. : sản, c., vật thọ-sanh. *Les productions du sol*, thổ-sản, c., vật thổ-sản.

produire v. a. : sanh (sinh) ra; đem ra, trương ra; sanh lợi; làm ra. *La France a produit beaucoup de grands hommes*, nước Phangsa đã **sinh ra** nhiều người tài-danh. *L'art produit des merveilles*, nghề **làm ra** nhiều đồ lạ-lùng.

produit n. m. : cái sinh ra; cái làm mà được; cái lợi; số nhơn ra được (là bao-nhiêu).

proéminence n. f. : sự gio ra, sự lộ ra, sự nổi ra.

proéminent, e adj. : trồi, trội; lộ ra, gio ra, nổi ra. *Front proéminent*, **vồ** trán.

profanateur, trice n. : kẻ phạm, kẻ làm hư của thánh.

profanation n. f. : sự phạm, sự làm hư của tốt.

profane adj. : của không có chịu

dưng về việc thờ-phượng; đồ thường; thuộc về sự đời; ngoại-đạo, dị-đoan, không về một đạo, không đồng chí-ý; phạm của thánh. *Histoire profane*, truyện **về việc đời** (ngoại-đạo).

profaner v. a. : làm hư (ố); phạm đến của thánh. *Profaner les vases sacrés*, phạm đồ của thánh.

proférer v. a. : nói ra. *Proférer un blasphème*, **nói** lộng-ngôn

profès, esse adj. : kẻ đi tu có khấn-hứa.

professer v. a. : xưng ra, rao ra; chuyên nghề; dạy học. *Professer la médecine*, **chuyên nghề** (**làm**) thuốc.

professeur n. m. : thầy, ông thầy; giáo sư, c.

profession n. f. : nghề (nghiệp); sự xưng ra. *Exercer une profession*, làm **nghề**.

professionnel, elle adj. : thuộc về nghề-nghiệp. *École professionnelle*, trường dạy **nghề-nghiệp**.

professorat n. m. : chức thầy dạy.

profil n. m. : nét mặt người ngó xiên.

Profil

profit n. m. : sự nhờ; sự lợi. *Mettre le temps à profit*, **dùng** dịp, **nhân** dịp, **thừa** cơ.

profitable adj. : nhờ được; có lợi, có ích.

profiter v. n. : nhờ; nhân; lời (lợi, c.). *Bien mal acquis ne profite pas*, của hoạnh-tài thì bất **lợi**, (hoạnh-tài bất phú, c.).

profond, e adj. : sâu; (thâm, c.). *Puits profond*, giếng **sâu**. || *Esprit profond*, tri **cao**.

profondément adv. : sâu. *Dormir profondément*, ngủ **mê**.

profondeur n. f. : bề sâu. *Profondeur d'une rivière*, **bề sâu** cái sông. || *Profondeur des idées*, **sự cao** ý.

profusément adv. : nhiều quá, chời-lỡ, hời-hợt.

profusion n. f. : sự hời-hợt, sự chời-lỡ.

progéniture n. f. : con, con-cái; dòng-dõi.

programme n. m. : đề-bài, đề vở; thức kiểu, thức-lệ, bảng.

progrès n. m. : sự tấn lên (tấn-tới). *Les progrès d'un écolier*, **sự tấn-ích** học-trò.

progresser v. n. : tấn-tới; tấn-ích.

progressif, ive adj. : lần tới, tấn-tới.

progression n. f. : sự tấn-tới; sự càng lâu càng thêm hơn nữa.

progressiste adj., n. : kẻ muốn cho tấn-ích càng ngày **càng thêm**.

progressivement adv. : dần-dần (lần-lần), càng lâu càng thêm.

prohiber v. a. : cấm (ngăn). *Armes prohibées*, **khí-giái mắc lệ quốc cấm**.

prohibitif, ive adj. : cấm. *Loi prohibitive*, luật **cấm**.

prohibition n. f. : sự cấm

proie n. f. : mồi; đồ bắt được, của lấy được. *Être en proie à la calomnie*, bị phao-vu (**bỏ vạ**).

projectile n. m. : cái bắn ra, cái quăng (ném, (phóng) ra; (tên, đạn...)

projection n. f. : sự quăng (ném); sự chế kiểu (vẽ ra).

projet n. m. : (phác-họa ra); sự mới tính (toan) phỏng-nghĩ, sơ-thảo, nảo. *Rédiger un projet de loi*, làm **cái nảo điều lệ** (luật) ra.

projeter v. a. : tính (toan); vẽ ra. *Projeter un voyage*, **tính** việc

đi. *Projeter de l'ombre*, bỏ âm-dương.

prolégomènes n. m. pl. : (sự nói trước); bài luận (dẫn) trước đầu sách.

prolétaire n. m. : kẻ thứ-rốt, bậc-rốt.

prolétariat n. m. : bậc rốt-hèn.

prolifique adj. : có sức sinh-sản ra.

prolixe adj. : dài-dọc ; dông-dài.

prolixité n. f. : sự nói dông-dài.

prologue n. m. : lời tựa, tiểu-dẫn.

prolongation n. f. : sự làm cho ra lâu, ra dài hơn.

prolongement n. m. : sự làm cho dài ra ; sự nới ra cho dài.

prolonger v. a. : (làm cho ra dài); làm cho ra lâu-dài.

promenade n. f. : sự đi dạo.

promener v. a. : đem đi dạo. || *Se promener*, v. pr. : đi dạo, đi chơi.

promeneur, se n. : kẻ dắc đi dạo ; kẻ đi dạo.

promenoir n. m. : chỗ đi dạo.

promesse n. f. : sự hứa, lời hứa.

promettre v. a : hứa, chịu miệng. || *Se promettre*, v. pr. : dốc lòng.

promis, e adj. : đã hứa, đã chịu miệng. *Chose promise*, điều (lời, việc) đã hứa.

promiscuité n. f. : sự trộn-trạo lộn-lạo.

promontoire n. m. : mũi (doi) đất.

promoteur, trice n. : kẻ giục (thúc); làm cớ.

promotion n. f. : sự nhắc lên ; sự thăng (lên) chức. *Promotion d'officiers*, sự cho quan lính lên chức.

prompt, e adj. : mau, lẹ; nhạy ; nóng tính. *Il a l'humeur prompte*, nó hay nóng giận.

promptement adv. : lẹ, mau-mắn, vội-vã.

promptitude n. f. : sự mau (lẹ, kíp) ; sự nóng tính.

promu, e adj. : được thăng lên.

promulgation n. f. : sự rao-truyền.

promulguer v. a. : rao-truyền; ban hành, c , tống ra.

prône n. m. : bài giảng dạy.

prôner v. a. : khoe, tưng quá. *Prôner quelqu'un*, tưng trọng người nào quá.

prôneur, se n. : kẻ khen tưng quá.

pronom n. m. : tiếng thế tên.

pronominal, e, aux adj. : thế tên.

prononcé, e adj. : lắm ; rõ. *Traits prononcés*, nét rõ-ràng tươi-tắn. ||*Caractère prononcé*, tánh khẳn-khái.

prononcer v. a. : nói ra. || *Se prononcer* v. pr. ; tỏ ý mình ra, nói ra.

prononciation n. f. : sự nói (đọc) ra ; giọng nói.

pronostic n. m. : điềm (dấu, triệu, dèo...).

pronostiquer v. a. : lấy làm điềm ; định dẹo, bói.

propagande n. f. : sự rao-truyền (giảng dạy) đạo; sự truyền ra.

propagateur n. m : kẻ rao-truyền; kẻ mở-mang.

propagation n. f. : sự nối truyền (dòi truyền) ra; mở-mang ra cho rộng. *Propagation de la foi*, sự giảng-truyền đạo thánh.

propager v. a. : nối truyền ra; mở-mang, mở rộng.

propension n. f. : sự chiu về; sự hay... *Propension au bien, au mal*, sự chiu về sự lành, sự dữ.

prophète, prophétesse n. : tiên-tri.

prophétie n. f. : lời tiên-tri, lời sấm; sự bói, sự nói tiên-tri.

prophétiquement adv. : cách nói tiên-tri.

prophétiser v. a. : nói tiên-tri.

propice adj. : xuôi, tiện; hay, phải thì.

propitiation n. f. : sự xin tha-thứ (đoái-thương).

propitiatoire adj. : để mà đền tội; hay cầu đảo. *Sacrifice propitiatoire,* lễ **cầu đảo**; lễ **phạt-tạ**.

proportion n. f. : sự cân-xứng; sự xứng (đối); chừng, mực; phân-tấc (lớn nhỏ). *Observer les proportions,* giữ **mực**, coi cho **vừa chừng**. || *À proportion de..., en proportion de...* loc., prép. : **vừa** (**cân, đối, xứng**) với... || *A proportion que...* loc., conj. : hễ... vừa...

proportionnalité n. f. : sự cân-phân, sự xứng.

proportionnel, elle adj. : cân-xứng, vừa-chừng.

proportionnellement adv. : vừa, cân-nhau.

proportionner v. a. : làm cho vừa. *Proportionner sa dépense à son revenu,* xài-phí **cho vừa** của mình.

propos n. m. : tiếng (lời) nói. *Ferme propros,* **sự dốc lòng** chắc-chắn. || *À propos,* loc., adv. : vừa... nhằm... phải... *De propos délibéré,* cố ý.

proposer v. a. : bày tỏ; hiến, c. đứng cử (bàu). || *Se proposer* v. pr. : hứng ra, xứng ra; có ý, tính.

proposition n. f. : điều bày ra (mà luận, bàn); bài, đề văn; câu sách; câu mở, câu luận. *Faire une proposition,* **bày tỏ ra** việc chi. *Faire des propositions de paix,* ra thể-lệ việc hòa-ước; **cầu** hòa, c., **giản** hòa.

propre adj. : riêng; (tư, c.); sạch, sạch-sẽ. *Ce sont ses propres paroles,* ấy là **chính** lời người nói. *Propre aux affaires,* **kham** (giỏi) việc. *Habit propre,* áo **sạch-sẽ**.

propre n. m. : cái riêng; của riêng. *Le propre de l'homme est de penser,* cái tưởng là **cái riêng** của người-ta.

proprement adv. : sạch-sẽ; chính (việc, điều). *Manger proprement,* ăn **sạch sẽ**. *Voilà proprement ce qu'il a dit,* nầy là **chính** điều nó đã nói.

propret, ette adj. : ở sạch-sẽ lắm.

propreté n. f. : sự sạch-sẽ.

propriété n. f. : của, của-cải, tư-cơ, cơ nghiệp; phép làm chủ (của gì); tính, bổn-tính; sự chính tiếng. *Propriétés médicinales,* tính nên thuốc.

prorata, (au) loc., adv. : hay-là **au prorata de** loc., prép. : theo phần, cứ phần.

prorogation n. f. : sự làm cho lâu dài ra hơn; sự hẹn (kì) lại. *Prorogation du terme d'une créance,* **sự cho kì (hẹn) nợ lại**.

proroger v. a. : cho kì (hẹn) lại lâu hơn; giãn ra, hưỡn ra.

prosaïque adj. : thuộc về cách nói thường (không-có vần...).

prosateur n. m. : kẻ chép sách theo tiếng nói thường (không có làm văn-thi).

proscription n. f. : án đày; sự phá đi, sự bỏ đi.

proscrire v. a. : xử tử; đày; bỏ. *Proscrire un usage,* **bỏ tục**; phá thói quen đi.

proscrit n. m. : kẻ bị đày.

prose n. f. : cách nói thường (không phải theo văn-chương) ; kinh **ca-vịnh** hát khi làm lễ Mi-sa. *La prose de la Pentecôte*, **kinh kính nguyện** Đức Chúa Thánh-Thần.

prosélyte n. m. : kẻ mới theo đạo.

prosélytisme n. m. : sự lo làm cho người-ta theo.

prosodie n. f. : phép làm văn-thi ; thi-vận ; sách dạy bình-trắc.

prosopopée n. f. : cách giả kẻ chết hoặc vật vô linh-tính hay nói.

prospectus n. m. : (sự trông xa), bảng rao, nhãn.

prospère adj. : thạnh-lợi, may-mắn, có phước.

prospérer v. n. : được thạnh-lợi (may-mắn, có phước).

prospérité n. f. : phước ; sự lành, sự may.

prosternation n. f. : sự sấp mình xuống ; sự (cúi) lạy.

prosterner (se) v. pr. : sấp mình xuống đất.

prostituée n. f. : con đĩ, đĩ-thỏa, hoa-nương, điếm, (lầu-xanh).

prostituer v. a. : làm hư ; làm cho ra hèn.

prostitution n. f. : sự làm hư đi ; sự làm đĩ ; sự đàng-điếm.

prostration n. f. : sự rũ-liệt, sự bải-hoải.

prote n. m. : kẻ coi việc nhà in.

protecteur, trice n. : kẻ binh-vực (chữa-bàu, phù-hộ, phù-trì ; quan bảo-hộ ; giám-quốc.

protection n. f. : sự bàu-chữa, sự binh-vực. *Solliciter la protection de quelqu'un*, cầu (xin) ai **binh-vực (bàu-chữa)**.

protectorat n. m. : bảo-hộ, c. ; chức quan bảo-hộ.

protégé, e n. : kẻ được binh-vực.

protéger v. a. : binh-vực ; phù-hộ. *Protéger les lettres*, **hay-tu** văn. || *Cette citadelle protège la ville*, cái thành ấy nó **che** cho phố-phường.

protestant, e n. : kẻ giữ đạo Protestant (cãi hội-thánh). adj. : *Religion protestante*, đạo protestant.

protestantisme n. m. : về đạo kêu là Protestant.

protestation n. f. : sự phân-bua (phân-phò) ; sự kêu nài không chịu (sự gì).

protester v. a., n. : cãi trả, chống (cự), không chịu ; quyết chắc ; phân bua. || *Je vous le proteste*, tôi **quyết chắc** với anh điều ấy đó.

protêt n. m. : sự phân-bua ; tờ cớ ; cớ, làm cớ.

protocole n. m. : mẫu làm tờ-thị ; tờ khai việc các quan toàn-quyền nghị-luận.

prototype n. m. : kiểu (rập khuôn) ; khuôn thức.

protubérance n. f. : sự gio ra ; sự nổi (lộ) ra.

proue n. f. : mũi tàu ; mũi thuyền.

prouesse n. f. : sự hoang quá ; việc làm dạn quá.

prouver v. a. : làm chứng ; tỏ ra. *Cette réponse prouve de l'esprit*, cái lời đáp-lại ấy **tỏ ra** là người có trí lắm.

provenance n. f. : sự ra bởi ; gốc, bổn. *Marchandises de provenance étrangère*, hàng **bởi xứ** khác (ngoại-quốc) **đem tới**.

provenir v. n. : ra bởi.., bởi.., tại...

proverbe n. m. : tục-ngữ, lời-ví, câu-ví.

proverbial, e, aux adj. : thuộc

về tục-ngữ. *Expression proverbiale*, tiếng **tục-ngữ**, lời **ví**.

providence n. f. : sự quan-phòng, sự hay lo trước; thánh ý Chúa định; thiên cơ, c., thiên-chi sử nhiên *ou* thiên-chi sở sử, c.; trời khiến (biểu).

providentiel, elle adj. : thuộc về thiên-cơ.

provigner v. a. : kéo (cò) nhánh nho xuống mà dâm nó cho bén. || v. n. : *Ce plant a beaucoup provigné*, thứ cây nầy **dâm** nó **ra** đã nhiều lắm.

province n. f. : xứ, (tỉnh, trấn, sảnh, phủ, châu...) ; (xứ, tỉnh ; trong nước mà ngoài kinh-kì). *Se fixer en province*, ở **xứ** (**tỉnh**) không phải tại kinh-đô.

provincial, e, aux adj. : ở tỉnh, ở xứ. || n. m. : thầy cai dòng trùm cả xứ (tỉnh...).

proviseur n. m. : thầy cai trường lớn Lycée.

provision n. f. : đồ dự-bị ; lương-phạn (đồ sắm trước để hờ). *Provisions de bouche*, đồ-ăn, đồ sắm ăn.

provisoire adj. : đỡ vậy, tạm vậy.

provisoirement adv. : đỡ, tạm. *Se loger provisoirement*, ở **đỡ vậy**.

provocateur, trice n., adj. : kẻ trêu-chọc.

provocation n. f. : sự chọc, sự ghẹo.

provoquer v. a. : ghẹo, chọc, trêu (chọc), thách, rủ. *Provoquer quelqu'un à boire*, rủ ai uống, mời uống.

proximité n. f. : sự gần (sự gần-gũi). || *À proximite de...* loc. prép. : kề một bên...

prude n., adj. : kẻ làm bộ khôn-ngoan hay dè dặt.

prudemment adv. : khôn; cách khôn-khéo.

prudence n. f. : sự khôn.

prudent, e adj. : khôn ; khôn-quỉ. *Réponse prudente*, lời nói lại **khôn**.

pruderie n. f. : sự làm bộ, làm lẻ; sự làm khôn.

prud' homme n. m. : kẻ khôn-ngoan, từng-trải, thạo đời.

prune n. f. : trái mận ; trái táo, trái mai.

pruneau n. m. : trái mận sấy trong lò.

Prunes

prunelle n. f. : con-ngươi ; thứ nĩ mỏng; trái mận rừng nhỏ.

prunellier n. m. : cây mận rừng.

prunier n. m. : cây mận, (đại táo).

prurigo n. m. : ghẻ ngứa.

prurit n. m. : sự ngứa.

psalmiste n. m. : kẻ đặt ca-vịnh (kinh ca-vịnh) vua David.

psalmodie n. f. : sự hát kinh Psalmô ; cung hát ca-vịnh.

psalmodier v. a., n. : đọc kinh ca vịnh.

psaume n. m. : ca-vịnh, kinh ca-vịnh.

psautier n. m. : sách góp các ca-vịnh vua thánh David.

pseudonyme adj., n. : giả tên; mạo tên.

psychologie n. f. : luận về hồn.

psychologique adj. : thuộc về việc hồn.

puant, e adj. : thối (thúi, v.); hôi (thúi-tha, hôi-hám).

puanteur n. f. : mùi hôi, mùi thối.

pubère adj., n. : đã tới tuổi cưới vợ lấy chồng.

puberté n. f. : tuổi nên cưới vợ lấy chồng.

public, ique adj. : chung trong thiên-hạ. *Intérêt public*, sự ích-lợi **chung**. *Droit public*, phép **chung**. || *En public* loc. adv. : **trước** mặt người-ta ; thập mục sở thị,c.

publication n. f. : sự rao ; sách-vở in ra (cho người-ta coi). *Publication de mariage*, **rao** hôn-phối.

publiciste n. m. : kẻ làm sách-vở.

publicité n. f. : sự tỏ ra trước mặt người-ta ; sự trống-trải ai vô cũng được.

publier v. a. : tống ra ; ban hành, c. *Publier une loi*, **ban-hành** luật.

publiquement adv. : trước mặt người-ta.

puce n. f. : con bò-chét (bọ-chét).

Puce (très grossie)

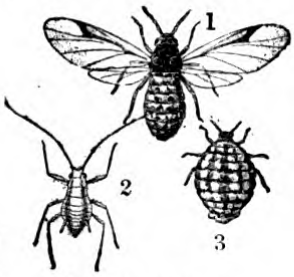

Pucerons : 1. Ailé ; 2. Aptères

puceron n. m. : con bọ xanh ở cây (con rầy...).

pudeur n. f. : sự thẹn-thò, sự bẽn-lẽn ; sự nết-na ; sự trinh-khiết, sự thủ-tiết.

pudibond, e adj. : hay mắt-cỡ ; biết xấu-hổ, có nết-na.

pudique adj. : sạch-sẽ, trinh-khiết, có nết-na tiết-hạnh.

puer v. n. : thối (thúi, v.) ; hôi (thúi-tha, hôi-hám.). *Puer l'ail, le musc...*, **hôi** tỏi, **hôi** xạ.

puéril, e adj. : thuộc về con-nít (con-trẻ, trẻ nhỏ).

puérilité n. f. : sự con-nít, tánh con-nít ; tuổi trẻ, tuổi thơ-ấu.

puerpéral e adj. : ở cữ, ở khem ; sinh-đẻ, nằm-bếp. *Fièvre puerpérale*, bệnh **sản-hậu**.

puîné, e adj., n. : sinh sau ; (em ; thứ).

puis adv. : rồi thì..., đoạn thì.

puisage n. m. : sự múc.

puisard n. m. : lỗ chứa nước.

puiser v. a. : múc || lấy bởi... ; mượn. *Puiser de l'eau*, **múc** nước.

puisque conj. : vì, bởi-vì.

puissamment adj. : mạnh ; lắm. *Il est puissamment riche*, nó giàu **lắm** (quá).

puissance n. f. : quờn (quyền), phép ; sức mạnh ; tên một phẩm thiên-thần ; nước ; dân. *Puissance paternelle*, **quờn** cha. || *Les puissances alliées*, **các nước** giao-lân.

puissant, e adj. : mạnh ; có quờn-thế ; oai-quyền. *Puissante machine*, máy **mạnh**. || *Le Tout-Puissant*, Đấng **phép-tắc** vô-cùng.

puits n. m. : giếng (tỉnh, c.). *Puits artésien*, **giếng** xoi mạch (thọc mạch).

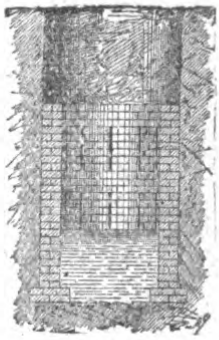

Puits

pulluler v. n. : lúc-nhúc ; kẹo-lơ, sinh ra nhiều.

pulmonaire n. f. : thạch-hoa-thái, c.

pulmonaire adj. : thuộc về phổi ; nơi phổi.

pulmonique n., adj. : có bệnh đau phổi.

pulpe n. f. : cơm trái, lõm trái (quả), ruột (thịt) trái.

pulsation n. f. : sự (mạch) nhảy ; sự (nước) xao *ou* chao.

pulvérin n. m. : thuốc súng nhỏ cái để làm thuốc ngòi.

pulvérisation n. f. : sự tán ra mạt (ra tro, ra bụi).

pulvériser v. a. : làm ra bụi (tro); tán mạt ra ; phá tan.

punaise n. f. : con rệp ; con bò xít.

punch n. m. : rượu mạnh chế vị kia vị nọ đốt đi mà uống.

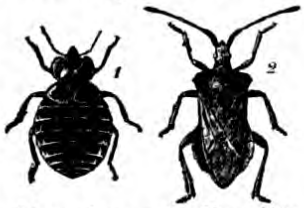

Punaises : 1. Des lits (grossie) ; 2. Des bois.

puni, e adj. : bị (mắc, phải) phạt.

punir v. a. : phạt, bắt phạt.

punissable adj. : đáng phạt.

punition n. f. : sự phạt, sự sửa-phạt, phần-phạt, hình-phạt. *Punition exemplaire*, **sự phạt** làm gương (dĩ dái kì dư, c.).

pupille n. : con mồ-côi còn nhỏ (phải có kẻ đứng lo cho) ; || n. f. : con ngươi (trong con-mắt) ; đồng-tử, c.

pupître n. m. : yên sách, giá sách ; trắp viết.

Pupitres

pur, e adj. : ròng (tinh, c.) ; trong-sạch. || *Intention pure*, ý **ngay-lành**. || *Style pur*, văn nói **xuôi mẹo** (trúng phép (cách).

purée n. f. : cháo đậu *ou* khoai-củ tán nát.

purement adv. : tinh ; sạch. *Écrire purement*, viết **sửa, tinh**.

pureté n. f. : sự thanh-tịnh, sự tinh-ròng. *Pureté de l'air*, **sự thanh** khí. || *Pureté de mœurs*, **thanh** phong **mĩ** tục.

purgatif, ive adj., n. : hạ, c., hay xổ ; thuốc **hạ**, thuốc **xổ**.

purgation n. f. : sự xổ, sự hạ ; thuốc xổ (hạ) ; thuốc tẩy, T.

purgatoire n. m. : lửa luyện tội (lửa giải tội, T.), chốn luyện hình.

purge n. f. : thuốc xổ.

purger v. a. : làm cho sạch ; luyện. *Purger les métaux*, **tinh** kim, c., **lọc** vàng, bạc các thứ.

purification n. f. : (sự làm cho ra sạch) ; lễ-phép làm cho sạch tội ; lễ Đèn thánh, (lễ Nến, T.).

purificatoire n. m. : khăn lau chén thánh.

purifier v. a. : làm cho tinh-sạch.

puriste n. m. : kẻ hay làm bộ nói cho tinh cho ròng tiếng nói.

purpurin, ine adj. : tựa (tợ) sắc điều, sắc tía. *Fleur purpurine*, hoa (huê) **sắc hồng điều**.

purulence n. f. : sự có mủ.

purulent, e adj. : có mủ ; như là mủ.

pus n. m. : mủ.

pusillanime adj. : nhát gan, (tiểu đảm, c.).

pusillanimité n. f. : sự nhát gan.

pustule n. f. : mụt (có mủ nơi đầu), đinh, sang...

putatif, ive adj. : ngờ, tưởng sai. *Père putatif*, cha người-ta tưởng thật mà không phải.

putois n. m. : loại chồn.

Putois

putréfaction n. f. : sự thối (thúi, v.).

putréfier v. a. : làm hư, làm cho mục, **cho thối đi**. || *Se putréfier* v. pr. : **hư đi**.

pygmée n. m. : người lùn, (bé, thấp, lắt-chắt).

pyramide n. f. : cột xây thượng thâu hạ hách (trên vót dưới chài). *Pyramides d'Egypte*, những trụ lớn cả thể đời xưa xây bên nước Egyptô.

pyrite n. f. : đá bởi loại kim và sanh hiệp lại mà ra ; thanh-mông thạch, hàn-thủy thạch, c..

pyromètre n. m. : đồ để độ sự nóng của lửa.

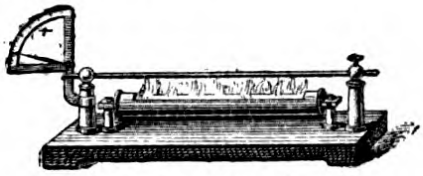

Pyromètre à cadran

pyrotechnie n. f. : nghề làm pháo, làm cây pháo bông.

python n. m. : con trăn.

Python

pythonisse n. f. : con bóng, bóng-chàng, đồng-cốt.

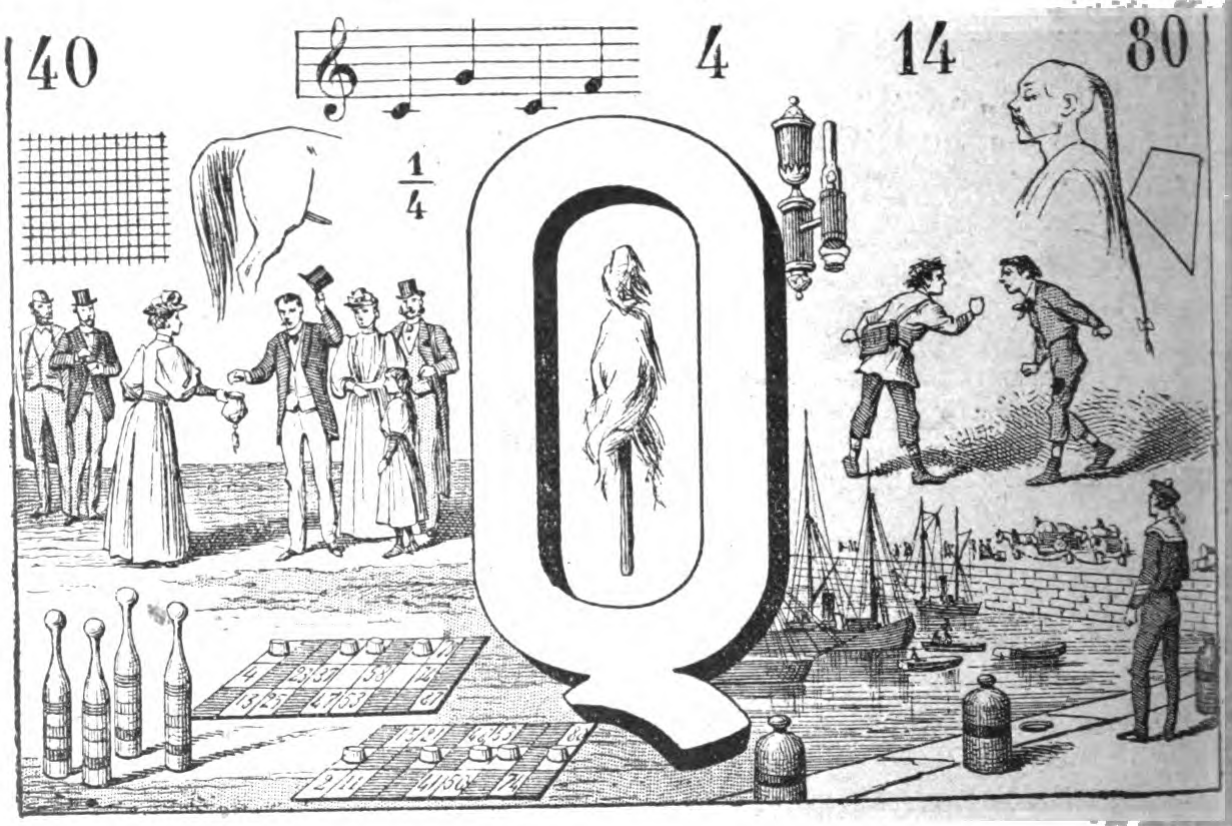

quadragénaire adj.,n. : bốn mươi; người bốn mươi tuổi.

quadragésimal, e, aux adj. : thuộc về mùa chay. *Jeûne quadragésimal*, chay giữ trong mùa chay.

quadragésime n. f. : ngày Chúa-nhựt thứ-nhứt trong mùa chay.

quadrangulaire adj. : có bốn góc.

quadrature n. f. : hình vuông; sự làm cho vuông.

quadrilatère n. m. : hình có bốn góc.

quadrille n. m. : cách múa bốn cặp; bản nhạc đánh mà múa; thứ bài đánh bốn tay.

quadrumane adj., n. : con có bốn tay.

quadrupède n. m : con thú, hạ-thú, c.; con có bốn cẳng (chơn).

quadruple adj., n. : bằng bốn.

quadrupler v. a. : làm cho ra bằng bốn. || v. n. : *Son bien a quadruplé*, của nó đã nhiều ra hơn bằng bốn đi nữa kia.

quai n. m. : bờ; bờ (bậc) sông xây đá; đường mép (mé) sông.

qualificatif, ive adj. : để chỉ cách-thế, thể-thức ra thể nào. *Adjectif qualificatif*, tiếng phụ-triếu chỉ ra thể nào.

qualification n. f. : sự chỉ ra thể nào.

qualifié, e adj. : có cớ-tích nặng.

qualifier v. a. : chỉ thể (bổn-tính, thế) ra thể nào.

qualité n. f. : tư-chất, c., thể-thức, c., bổn-tính; thế ra thể nào. *Cet enfant a des qualités*, đứa con-nít nầy nó có tư-chất-tốt. || *En qualité de parent*, vì là bà-con.

quand adv. : khi (khi nào, chừng nào); chừng nào? khi nào? bao-giờ? dẫu mà.

quant à... loc. prép. : còn về... *Quant à moi*, về phần tôi..., còn tôi thì...

quantième n.m. : ngày trong tháng.

quantité n. f. : số ; nhiều. *Quan-*

tité de personnes disent.., **nhiều người** nói...

quarantaine n. f. : bốn chục; (sổ tứ thập, c.); sự sợ lây bệnh nên phải bắt ở riêng ra một ít lâu. *Une quarantaine de ligatures*, **bốn chục** quan tiền.

quarante adj. num. : bốn mươi (tứ thập, c.).

quarantième adj., num., ordinal. : thứ bốn mươi.

quart n. m. : góc tư (tứ chi nhứt, c.); phiên canh, phiên việc. || *Faire son quart*, canh; mắc phiên.

quartaut n. m. : đồ lường xưa chừng 70 litres.

quart d'heure n. m. : khắc đồng-hồ, khắc.

quarte adj. : bốn bữa (ngày) một (lần). *Fièvre quarte*, rét **bốn ngày một** cữ.

quartier n. m. : một phần (miếng, cục, khúc); ấp; hàng phố. *Quartier de pain*, **một miếng** bánh mì. || *Les différents quartiers d'une ville*, **hàng phố** trong thành-thị. || *Quartier général*, dinh quan tướng, tân thứ, c.

quartier-maître n. m. : chức phó việc trong binh thủy bộ; chức cai lính thủy.

quartz n. m. : thứ đá lửa trắng

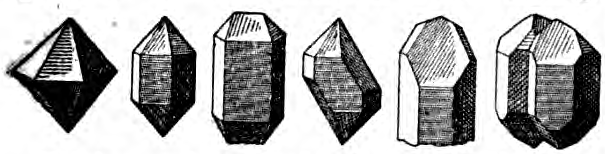

Cristaux de quartz (formes diverses)

ngần và có cục có khối như đường phèn.

quasi *hay-là* **quasiment** adv. : dường (tuồng, hình) như, gần...

quasi-contrat n. m. : cái gần như cái tờ giao.

quasi-délit n. m. : gần ra cái tội (lỗi).

quatorze adj., num. : mười bốn (thập tứ; c.). *Louis quatorze*, vua Lu-i **thứ mười bốn**.

quatorzième adj. num. ordinal. : thứ mười bốn.

quatrain n. m. : thơ bốn câu *ou* thơ **tứ cú**, c.

quatre adj. num. : bốn (tứ, c.); số bốn, con bốn (tứ). || *Se mettre en quatre*, làm hết sức mình.

4 Quatre

quatre-temps n. m. pl. : bốn mùa.

quatre-vingts adj. num. : tám mươi (bát thập, c.).

quatrième adj. num. ord. : thứ bốn, thứ tư. || n. m. : *Loger au quatrième*, ở từng **thứ tư**.

quatrièmement adv. : thứ bốn... bốn là...

quatuor n. m. : bản đờn đánh bốn phần.

que pron. rel. : là cái...

que pron. int. : *que dites-vous?* anh nói gì? (giống gì?).

que conj. : cho, cho đặng; hầu cho, đặng mà. *Je veux que vous veniez*, tôi muốn **cho** anh tới...

que adv. : là dường (chừng) nào. *Que le Seigneur est bon!* Chúa tốt-lành **là dường nào**.!

quel, quelle adj. : nào, mấy. *Quel âge avez-vous?* anh có **mấy** tuổi? *Quelle heure est-il?* giờ **thứ mấy**?

quelconque adj. indéf. : nào...mặc-lòng.

quelque adj. indéf. : một hai, ít..., nào, kia. *Quelques personnes pensent que.....*, **có người** tưởng (là..), **một hai** người tưởng...

quelquefois adv. : một hai (đôi) khi (lần); một hai phen.

quelqu'un, e pr. indéf. : người nào (con, cái nào); có ai, có người nào. *Quelqu'un m'a dit,* có người đã nói với tôi.

quémander v. n. : ăn mày, xin-xỏ, đi xin.

quémandeur, se n. : kẻ đi xin; ăn-mày.

quenouille n. f. : con quay; cầm mà kéo (quây) chỉ. *Filer sa quenouille,* kéo búp chỉ.

Quenouille

quenouillée n. f. : chỉ con quay kéo cho đầy búp.

querelle n. f. : sự rầy-rà, sự cãi-lẫy ; sự la lộn (mắng lộn, chưởi lộn). *Querelle d'allemand,* sự rầy vô tích-lối, sự gây vô cớ.

quereller v. a. : rầy, rầy-rà (ngầy-ngà).

querelleur, se adj., n. : hay rầy (ngầy).

quérir v. a. : kiếm, tìm (mà lấy, mà đem... về).

questeur n. m. : quan coi kho; chủ-thủ, c.

question n. f. : lời (sự) hỏi ; ngữ, bài, việc. *Question de droit,* việc phép, việc lý-luật.

question n. f. : sự tra (tra-vấn) ; sự tra-khảo ; sự khảo. *Donner la question à un accusé,* khảo tù, tra án.

questionnaire n. m. : kẻ hỏi ; kẻ tra; góp bài hỏi trong sách ; những câu hỏi.

questionner v. a. : hỏi, tra; (vấn, tra-vấn, c.) ; hạch.

questionneur, se n. : kẻ hay hạch, hay hỏi, hay tra.

questure n. f. : chức chủ-thủ, c. việc quan kho.

quête n. f. : sự kiếm (tìm) ; thủ-quyến, sự quyên tiền (sự đi xin tiền). *Se mettre en quête,* hỏi (hạch) tìm-kiếm cho ra.

quêter v. a. : kiếm, tìm (cầu, c.). || v. n. : *Quêter à domicile,* đi xin tại nhà.

quêteur, se n. : kẻ xin ; kẻ đi kiếm (tìm).

queue n. f. : đuôi. || *Queue de billard,* cây đánh lăn. || *Queue d'une procession,* cuối đoàn.

queue-de-rat n. f. : (đuôi chuột) thứ cây giũa tròn.

qui pr. int. : ai ? *Qui est là ?* ai đó? ai đó vậy ?

qui pr. rel. :... là kẻ (đấng, người; con, cái, sự, việc...)... *Aimez qui vous aime,* hãy thương cái người nào thương mình *ou* ai thương mình thì thương người ấy.

quiconque pr. ind. : ai, ai nấy, ai-ai, hễ ai...

quidam n. m. : người kia.

quiétude n. f. : sự an lòng, sự bằng-an.

quignon n. m. : miếng bánh lớn.

quillage n. m. : thuế tàu vô cửa lần đầu phải đóng.

quille n. f. : con-tiếp thuyền (tàu); lô, lườn tàu, long-cốt.

quille n. f. : đồ chơi (trụ nhỏ sắp có hàng lấy viên đạn liện cho ngã nhiều thì ăn).

Quilles

quinine n. f. : tên thuốc bột (uống rét). *Une dose de quinine,* một liều thuốc quinine.

quinte n. f. : bậc cách nhau năm dấu hát ; thứ đờn kia ; tụi bài năm lá một sắc ; hồi (lúc) ho ; sự biến-sắc.

quintessence n. f. : cái nhứt trong vật gì.

quintuple adj. : bằng năm.

quinzaine n. f. : mười lăm. *Une quinzaine d'enfants*, **mười lăm** đứa con-nít.

quinze adj. num. : mười lăm, (thập ngũ, c.).

quinzième adj. num, ord. : thứ mười lăm ; phần thứ mười lăm (thập ngũ phần chi nhứt). *Prendre un quinzième de...* **mười lăm cái** lấy **một**...

quinzièmement adv. : thứ mười lăm.

quiproquo n. m. : sự lầm (sái, quấy.).

quittance n. f. : tờ biên-lai (chỉ hết nợ, chỉ đã trả xong rồi).

quittancer v. a. : cho biên lai.

quitte adj. : khỏi, khỏi nợ, rảnh (hết) nợ. *Quitte d'embarras*, **hết** (**khỏi**) bối-rối nữa.

quitter v. a. : bỏ. *Quitter Huế pour venir à Saïgon*, bỏ (xứ) Huế mà vào (vô) Gia-định. || *Quitter son habit*, **cởi** áo **ra**, **ra** áo.

qui-vive n. m. : tiếng hỏi ai đó ; ai ! || *Être sur le qui-vive*, giữ thế, coi chừng ; canh-giữ, hờ, chực-hờ.

quoi pr. rel. : *À quoi bon ?* làm chi (gì) ; gì, giống-gì (chi) ? *À quoi pensez-vous ?* anh (tưởng nghĩ) **cái gì** ?

quoique conj. : dầu, dầu (dẫu) mà... *Quoiqu'il soit pauvre*, **dầu** nó nghèo **mặc lòng**.

quolibet n. m. : sự nhạo, lời nhạo-báng; sự giễu, nói chơi.

quote-part n. f. : phần chung (đậu), phần hùn vốn.

quotidien, enne adj. : hằng ngày, thường ngày ; ngày, mỗi một ngày.

quotient n. m. : số hoạch, phần hoạch.

quotité n. f. : phần chung (hùn, đậu) vốn vô.

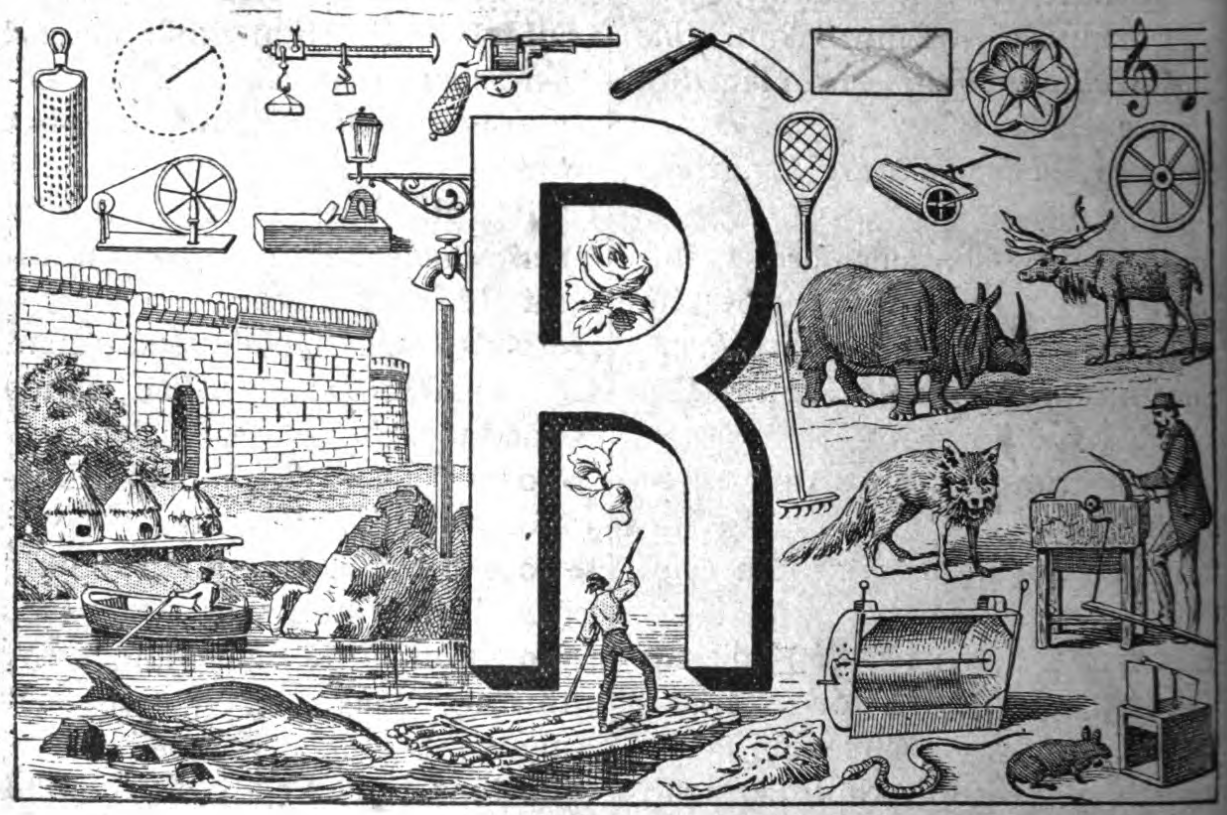

rabâchage n. m. : sự nói nhầy, sự nhại đi nhại lại.

rabâcher v. a. : nói nhại đi nhại lại ; nói nhầy.

rabâcheur, se n. : kẻ nói nhậm-nhầy, lặp đi lặp lại mãi.

rabais n. m. : sự sụt (hạ) giá. *Vendre au rabais*, bán **sụt giá** (**nhẹ giá, hạ giá**).

rabaisser v. a. : hạ xuống. *Rabaisser le prix des denrées*, **hạ (bớt)** giá đồ-ăn **xuống**. || *Se rabaisser* v. pr. : hạ mình xuống, làm cho nhẹ thể mình đi.

rabat n. m. : tấm vải trắng hay-là đen các quan hình-lý và các thầy đạo thầy dòng hay đeo nơi cổ.

rabattre v. a. : đùa xuống, bẻ xuống; bớt, sụt giá. *Rabattre de vos prétentions*, **bớt** ỷ-tận **đi**.

rabbin n. m. : tấn sĩ trong đạo ju-dêu.

rabot n. m. : cái bào.

raboter v. a. : bào.

raboteur n., adj. : thợ bào.

Rabot de menuisier

raboteux, se adj. : hủng-hỉu, hằm-hình, gập-ghềnh. *Chemin raboteux*, đàng **gặp-ghềnh**, (**hằm-hình, hủng-hỉu**).

rabougri, e adj. : yếu, lượt-bượt (như cây rập). *Homme rabougri*, người **yếu-đuối, lượt-bượt**. *Arbre rabougri*, cây **rập**.

rabougrir v. n. : còi; đẹt đi, rập.

racaille n. f. : đầu đày.

raccommodage n. m. : sự sửa lại, sự vá lại.

raccommodement n. m. : sự làm hòa lại; sự hòa-thuận lại với nhau.

raccommoder v. a. : vá lại ; can-gián, làm cho hòa-thuận lại với nhau. *Raccommoder un habit*, **vá áo**. *Raccommoder des amis*, **can bạn-hữu, làm cho** anh-em bạn-hữu **thuận hòa lại.**

raccommodeur, se n. : kẻ sửa lại, kẻ vá lại. *Raccommodeur de souliers*, thợ **vá giày.**

raccord n. m. : sự nhập lại (ken lại, hiệp lại, nối lại).

raccordement n. m. : sự hiệp lại.

raccorder v. a. : hiệp lại ; lên dây lại (về đờn).

raccourci, e adj. : thâu (vắn) lại. || *À bras raccourci*, hết sức (kiệt lực, c.) || *En raccourci*, loc. adv. : rút lại, thâu lại, tóm lại.

raccourcir v. a. : làm cho vắn (vắn) lại.

raccourcissement n. m. : sự thâu lại cho vắn.

raccroc n. m. : sự gỡ thua. || *Par raccroc*, loc. adv. : bất thình-lình.

raccrocher v. a. : móc vô lại. || *Se raccrocher à une chose*, **vớ (níu) lấy** cái gì.

race n. f. : dòng-dõi ; giống ; bọn ; nòi, loại. *La race d'Abraham*, **dòng-dõi** thánh Abaraham.

rachat n. m. : sự chuộc lại ; (lai thục, c.).

rachetable adj. : có lẽ chuộc lại được.

racheter v. a. : chuộc lại (lai thục, c.) || *Racheter ses défauts par ses qualités*, lấy tánh tốt mà **bỏ** nết xấu.

rachis n. m. : xương sống.

rachitique adj. : mắc bệnh đau xương sống.

racine n. f. : rễ (căn, c.) *Racine des dents*, **chơn** răng. *Racine des ongles*, **phao** (móng) tay. *Racine des cheveux*, **chơn tóc.** || *Racine de mots*, **gốc** tiếng.

rack hay-là **arack** n. m. : rượu mía (rượu mạnh).

raclée n. f. : một chặp (hiệp) đánh (đòn).

racler v. a. : cạo (nạo) đi. *Ce vin racle le gosier*, rượu nầy nó **gắt** cổ.

racloir n. m. : cái bàn nạo ; cái để mà cạo.

racloire n. f. : cái cây (ống) gạt.

raclure n. f. : đồ nạo ra, cái cạo ra.

racolage n. m. : nghề kẻ đi dỗ (bom) người ta đi lính.

racoler v. a. : bom (dỗ) chúng ra đi lính.

racontage n. m. : chuyện (truyện) bậy ; sự nói bậy nói bạ.

raconter v.a. : thuật lại, kể lại, nói lại, thuật (nói) truyện (chuyện), học lại. *Il raconte bien*, nó **nói chuyện** hay.

raconteur, se n. : kẻ hay nói chuyện.

racornir v. a. : làm cho ra cứng như sừng.

racquitter (se) v. pr. : gỡ lại (cái đã thua).

rade n. f. : bến (vũng) đậu tàu.

radeau n. m. : bè.

radiation n. f. : sự bôi đi ; sự chói-lói, chói-loà.

radical, e, aux adj. : cội-rễ, cốt, gốc ; muốn (hay) sửa-sang thay-đổi trong việc nước. || n. m. : *Radical d'un verbe*, **gốc** tiếng, **cội-rễ** tiếng.

radicalement adv. : trơn, trọi, ráo (hết sạch). *Guéri radicalement*, lành **trơn.**

radié, e adj. : có chia, có rìa.

radieux, se adj. : sáng (chói, loà). *Visage radieux*, mặt-mũi **vui-vẻ**.

radis n. m. : củ cải đỏ.

radius n. m. : xương nhỏ phía ngoài bắp tay.

Radis

radotage n. m. : sự nói bậy (thàm).

radoter v. n. : nói thàm, nói bậy, nói không lý-sự.

radoteur, se n. : kẻ nói bậy (nói không lý-sự, không ăn nhập vào đâu).

radoub n. m. : sự sửa tàu.

radouber v. a. : sửa tàu.

radoucir v. a. : làm cho dịu (êm..). ||*Le temps se radoucit*, trời **dịu**. || *Cet homme se radoucit*, người nầy nó **ra hiền** (**hiền đi, thìn đi**).

radoucissement n. m. : sự bớt (nhẹ, dịu) nóng lạnh đi.

rafale n. f. : dông, tố.

raffermir v. a. : làm cho chặt (cho vững) lại. *Raffermir la santé*, bổ-dưỡng **cho mạnh**.

raffermissement n. m. : sự làm cho vững (chắc, chặt) lại.

raffinage n. m. : sự làm cho sạch (cho tinh, cho ròng).

raffiné, e adj. : (đã dong-hóa, đã tinh), tuyệt diệu, c., tốt nhứt, rất mực.

raffinement n. m. : sự tinh (ròng) hết sức (cực diệu, c.).

raffiner v. a. : tinh c., làm cho tinh (cho sạch, cho ròng). *Raffiner le sucre*, **tinh** đường. || v. n. : *Raffiner sur tout*, cái (việc) gì cũng **lanh**.

raffinerie n. f. : chỗ tinh đường.

raffoler v. n. : mê, ghiền. *Raffoler de la danse*, **mê** múa.

rafle n. f. : xơ (chùm trái nho); sự dùa ráo.

rafler v. a. : lấy ráo (hết, sạch); ăn dùa ráo. *Les voleurs ont tout raflé dans cette maison*, ăn-trộm nó đã **dọn** (**lấy**) **sạch** của trong nhà ấy.

rafraîchir v. a. : làm cho mát; hớt; tề. || *Rafraichir la mémoire*, nhắc lại cho nhớ. || *Venez vous rafraichir*, lại **uống** một chén **cho mát**.

rafraîchissant, e adj., n. : mát; đồ mát.

rafraîchissement n. m. : đồ mát; đồ uống; bánh trái ăn uống rượu.

rage n. f. : sự dại (hằm-hằm muốn cắn, sôi bọt mồm bọt miếng ra). || *Écumer de rage*, sôi bọt mồm bọt miếng.

rager v. n. : dại, điên, hoảng.

rageur, se adj., n. : hay nóng giận, nổi cơn lôi-đình.

ragoût n. m. : gỏi.

ragoûtant, e adj. : đẹp, tốt; ngon. *Mets ragoûtant*, đồ-ăn **ngon**.

ragoûter v. a. : làm cho **ngon** ăn lại ; (tấn thực, c.).

ragréer v. a. : sửa lại, lặp lại.

raide hay-là **roide** adj. : thẳng (ngay); cứng. *Jambe raide*, **ngay** giò, v.; ống chơn **ngay khó xếp**. || *Caractère raide*, tánh **rắn-rỏi**.

raideur hay-là **roideur** n. f. : sự ngay (thẳng, cứng...).

raidir hay-là **roidir** v. a. : làm cho **cứng** (thẳng, ngay); **căn** thẳng. || *Se raidir contre l'adversité*, **vững-chắc** lúc khốn khó.

raie n. f. : đàng **gạch**; lằn xếp; cá đuối (**trí ngư, c.**).

Raie

raifort n. m. : thứ củ-cải đen (lớn củ mà cay...).

Raifort

rail n. m. : đường sắt (đường xe lửa).

railler v. a. : chọc, nhạo, chê cười, giễu.

raillerie n. f. : sự giễu, sự nói chơi. *Entendre raillerie*, người-ta nói chơi không hay giận.

Rainette

railleur, se adj., n.: hay nói chơi, hay giễu-cợt.

raine hay-là **rainette** n. f. : con chàng-hiu.

rainure n. f. : đàng chạy chỉ; đàng xoi, đàng tách.

rais n. m. pl. : chia bánh xe, rẽ bánh xe; căm xe.

raisin n. m. : trái nho.

Raisin

raison n. f. : lẽ (lý, c.); lẽ phải, cớ-tích, lý-sự. || *Se rendre à la raison*, thọ lý, c., chịu phép. *Raison convaincante*, lẽ mạnh. || *Perdre la raison*, mất trí-khôn; điên, cuồng. || *À raison de....* giá là....

raisonnable adj. : có lẽ phải; biết lý-sự. *Prix raisonnable*, giá vừa phải; phải giá.

raisonnablement adv. : phải lẽ, nhằm (trúng lý); vừa phải.

raisonnement n. m. : sự biết luận lẽ, sự luận-lý; lý (lẽ) thuận. *Manquer de raisonnement*, không biết lý-sự, không có trí xét phải trái.

raisonner v. n. : lấy lẽ mà luận, lấy lý mà xét. *Raisonner sur une affaire*, lấy lý (lẽ) xét việc.

raisonneur, se n. : kẻ hay nói lẽ; kẻ hay nói đi nói lại.

rajeunir v. a., n. : làm cho trẻ lại (phản lão thành đồng, c.); trẻ lại, nhỏ lại. || *Se rajeunir* v. pr. : trẻ lại; nói sụt tuổi, nói mình nhỏ (trẻ) tuổi.

rajeunissement n. m. : sự làm cho trẻ lại; sự trẻ lại.

rajuster v. a. : lắp lại; nhập (vào) mộng lại. *Rajuster une horloge*, lắp đồng-hồ lại.

râle hay-là **râlement** n. m. : sự nấc lên; sự ngất đi; sự đớ tiếng. *Le râle de la mort*, sự nấc hơi lên mà chết.

ralentir v. a. : làm cho ra chậm hơn. *Ralentir sa marche*, đi chậm chơn (bước).

ralentissement n. m. : sự chậm-lụt.

râler v. n. : đớ tiếng; nấc lên.

ralliement hay là **rallîment** n. m. : sự thâu binh lại; sự hiệp lại. *Point de ralliement*, chỗ hẹn các đạo binh phải kéo tới đó.

rallier v. a. : thâu tàn binh lại; hiệp lại. || *Se rallier*, v. pr. : hiệp lại, theo phe.

rallonge n. f. : đồ thêm vô cho dài.

rallonger v. a. : làm cho dài ra; kéo dài ra; thêm vô cho dài.

rallumer v. a. : thắp lại. || *Rallumer la guerre*, gây giặc lại.

ramage n. m. : tiếng chim kêu chiu-chít. || *Tapisserie à grands ramages*, nệm bông (có lá, nhánh, bông-hoa...).

ramassé, e adj. : lớn mà vắn; cho-hỏ; khoanh lại một cụt.

ramasser v. a. : lượm; lượm-lặt (góp nhóp), thâu (thu) trử. *Ra-*

masser des matériaux pour... **góp-nhóp** đồ mà.. *La poule ramasse ses poussins sous ses ailes,* gà mẹ túc con lại dưới cánh.

ramassis n. m. : mớ; đống; tụi, bọn.

rame n. f. : cây chèo, cái dầm; bó 25 xấp giấy; chà cắm cho dây leo, choái.

rameau n. m. : nhánh lá; lá; nhánh cây. *Dimanche des Rameaux,* ngày chúa nhựt lễ **Lá**.

ramée n. f. : nhánh cây tươi (đốn còn lá); trại che nhánh cây tươi.

ramener v. a. : đem về; dẫn (điệu) dắc về; đem lại, dắc lại. || *Ramener la paix,* **làm cho** bằng-an **lại**.

ramer v. a., n. ; cắm choái; chèo, bơi.

ramette n. f. : gói (xấp) giấy viết thơ.

rameur n. m. : kẻ chèo (trạo phu, c.); bạn ghe.

ramier n. m. : chim gù-ghì.

ramification n. f. : sự có chia (có nhánh) ra; ngánh, nhành.

ramifier (**se**) v. pr. : chia ra nhiều chi (phe, nhánh).

ramoindrir v. a., n. : làm cho ra nhỏ hơn; ra nhỏ hơn.

ramollir v. a. : làm cho mềm (dịu, êm...). *La cire se ramollit au feu,* sáp hơ lửa thì **mềm**. || *Se ramollir,* v.pr. : ra yếu-điệu; ra nguôi lòng.

ramollissement n. m. : sự làm cho mềm, cho êm, cho dịu; sự ra yếu.

ramoner v. a. : cạo khói (bò-hóng) ống khói cho sạch.

ramoneur n. m. : kẻ đi cạo bò-hóng ống khói, ống hơi.

rampant, e adj. : bò, hay bò. || *Caractère rampant,* tánh **hay khép-nép hay lòn hay cúi**.

rampe n. f. : tay vượn (tay vịn) thang; câu-lơn thang; bậc, nấc, tam-cấp.

Rampe

ramper v. n. : bò; trườn; leo; chìu-lòn, lòn-cúi.

ramure n. f. : nhánh (ngánh); sừng nai hươu.

rancart n. m. : *Mettre* (*quelqu'un* hay là *une chose*) *au rancart,* bỏ xó, bỏ dẹp.

rance adj. : hôi nghỉ; áy. *Lard, beurre, huile rance,* mỡ, sữa, dầu **hôi nghỉ** *ou* **trở mùi**.

rancher n. m. : thang nấc tra vào có một cây cốt mà-thôi.

rancir v. n. : hôi nghỉ, áy; trở mùi.

rançon n. f. : của (đem mà) chuộc.

rançonner v. a. : đòi của.., bắt chạy tiền chạy bạc cho... *L'ennemi a rançonné la ville,* giặc bắt thành-phố **phải chạy tiền bạc cho** nó.

rancune n. f. : sự hềm-thù, lòng cừu-oán.

rancunier, ère adj., n. : kẻ hay tích giận; kẻ hay cừu-oán, (hềm-thù).

rang n. m. : thứ (lớp); bậc; hàng; lớp. || *Tenir un rang honorable,* có **ngôi-thứ** tử-tế. *Vaisseau de premier rang,* tàu **hạng nhứt, tàu ba từng**.

rangé, e adj. : (có thứ-tự lớp-lang); có nết-na; sắp ra, dàn ra có hàng-ngũ. *Bataille rangée,* trận hai bên **dàn ra đánh nhau**.

rangée n. f. : hàng. *Rangée d'arbres,* (một) **hàng cây**.

ranger v. a. : sắp-đặt có thứ-tự

lớp-lang; đem vào hàng; dẹp lại. || *Se ranger*, v. pr. : đứng dẹp lại (mà nhường đường đi).

ranimer v. a. : (đem hồn lại) làm cho sống lại. || *Ranimer le courage*, giục lòng mạnh-mẽ.

rapace adj. : hay cướp-bắt, hay chụp hay bắt; ham, tham. || *Homme rapace*, người **ham-hố** (**tham-lam**).

rapacité n. f. : sự cướp-bắt; sự hay bắt; lòng tham-lam.

rapatrier v. a. : giải hòa, làm cho thuận-hòa lại với nhau; cho về xứ sở.

râpe n. f. : đồ nạo; giũa to răng; chà xơ (chùm) nho.

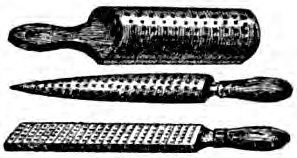

Râpes

râpé, e adj. : (bị nạo), rách te (nát). *Habit râpé*, áo **rách te** (**rách nát**).

râper v. a. : nạo ra, cạo; giũa; cạo.

rapetisser v. a., n. : làm cho ra nhỏ hơn; ra nhỏ; (vắn, cụt). || *Les jours rapetissent*, ngày **vắn lại**.

rapide adj. : mau; kíp, lẹ; dốc, lài, *Courant rapide*, dòng nước **chảy mau** (mạnh). *Côte rapide*, bãi **dốc** (lài).

rapide n. m. : thác nước.

rapidement adv. : mau, lẹ, kíp.

rapidité n. f. : sự lẹ, sự mau.

rapiécer v. a. : vá lại.

rapin n. m. : học-trò mới học nghề vẽ.

rapine n. f. : sự cướp, sự ăn-cướp.

rapiner v. a., n. : ăn-cướp; cướp.

rappareiller v. a. : bắt cặp; cấp đôi; để theo cặp. *Rappareiller deux vases*, để hai cái bình **lại một cặp** với nhau.

rapparier v. a. : làm cho đủ cặp, đủ đôi.

rappel n. m. : sự kêu (đòi) về; nhịp trống thâu quân. *Rappel d'un ambassadeur*, **sự đòi sứ về**.

rappeler v. a. : kêu lại; đòi về. || *Rappeler à la vie*, **làm cho sống lại**. || *Se rappeler* v. pr. : nhớ lại.

rapport n. m. : hoa-lợi; lợi; sự học lại (nói lại, kể lại..,); nguyệt-để, điều-trần, c.; sự thông; hơi ợ; sôi bụng; sự ăn-thuộc với..., sự sánh với... *Rapport d'une terre*, **hoa-lợi** đất. *Rapport fidèle*, **lời học lại** thật-thà; **tờ kể khai** chắc-chắn. || *Par rapport à...* loc. prép. : sánh với...

rapporter v. a. : đem lại; đem về; sinh sản; phá, phi, bãi đi. *Cette terre rapporte beaucoup de blé*, đất nầy **sanh** nhiều lúa mì (lúa miến). || *Se rapporter* v. pr. : hiệp nhau, ăn với nhau, rập theo nhau. || *S'en rapporter à quelqu'un*, **cứ** người nào, **phú mặc** người nào, **tin-cậy** ai.

rapporteur, se n. : hay mét (mách), hay thèo-lẻo (thọp-thẹp).

rapporteur n. m. : kẻ làm tờ khai-báo; kẻ làm tờ kiết-nhận hội-đồng; thước để đo góc cho biết mấy độ.

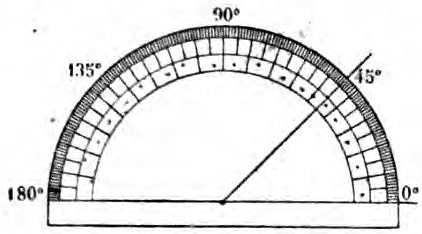

Rapporteur

rapprendre v. a. : học lại.

rapprochement n. m. : sự đem lại gần; sự gần lại. *Établir un rapprochement*, **so-sánh** lại.

rapprocher v. a. : đem lại gần

hơn ; làm cho gần hơn.

rapt n. m. : tội cướp con-gái ; tội dỗ con gái người-ta.

râpure n. f. : đồ nạo ra, đồ cạo ra.

raquette n. f. : cái vá hất trái cầu.

Raquette

rare adj. : ít có, hiếm (họa-hiếm, c.) ; sưa (thưa, v.). *Vous devenez bien rare*, anh **ít khi gặp lắm.**

raréfiant, e adj. : làm cho lỏng, cho thưa bớt (lần) đi.

raréfier v. a. : làm cho thưa, cho lỏng đi. *La chaleur raréfie l'air*, nóng nó **làm cho** khí **ra thưa** (**lỏng, ít dày**) **đi.**

rarement adj. : ít khi ; ít có, không mấy thuở.

rareté n. f. : sự ít-có ; sự hút ; sự hiếm ; sự lạ. *La rareté du riz*, **sự hút** gạo.

ras, e adj. : cạo, đã cạo. *Drap ras*, nĩ **láng**. *Barbe rase*, (râu cạo) râu **lún-thún.** || *Rase campagne*, đồng **trông.** || *Mesure rase*, lường **đầy mẹp.**

rasade n. f. : chén (ly) rót đầy mập (tràn).

ras de marée n. m. : xoáy nước ; nước vận ; nước dưng lên thình lình.

raser v. a. : cạo, cạo râu ; đi xớt ngang qua vụt-vụt.

rasoir n. m. : dao cạo (râu).

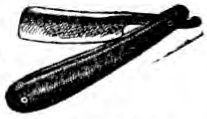
Rasoir

rassasier v. a. : ăn no, no bụng. || *Rassasier ses yeux de...*, **đã** (**phỉ, no**) con-mắt.

rassemblement n. m. : sự hội (nhóm, thâu, góp) lại ; đoàn-lũ, đoàn-tụ. *Rassemblement de troupes*, **sự thâu binh.**

rassembler v. a. : hiệp lại, nhóm lại, vầy lại ; sắp-đặt. *Rassembler les débris d'une armée*, **chiêu-tập** lại tàn binh, c. **thâu binh tàn lại.**

rasseoir v. a. : để (đặt) lại.

rasséréner v. a. : làm cho thanh (tịnh, tạnh) lại.

rassis, e adj. : (vững đặt lại). *Pain rassis*, bánh **cứng.** || *De sens rassis*, **tỉnh, tỉnh-tuồng,** tỉnh khô.

rassurant, e adj. : làm cho vững.

rassurer v. a. : làm cho vững (chắc, chặt). || *Se rassurer*, v. pr. : chắc ý, vững ý.

rat n. m. : con chuột. || *C'est un rat*, nó là một người **hà-tiện quá.**

Rat

rata n. m. : đồ nên ăn.

ratafia n. m. : thứ rượu (pha đường, trái cây với rượu mạnh).

ratatiné, e adj. : nhỏ lại, teo lại. || *Vieillard tout ratatiné*, **già khú**, già **đẹt đi.**

ratatiner, (se) v. pr. : teo lại, đẹt lại, tóp lại.

rate n. f. : lá-lách, thăn, trái thăn. || *Ne pas se fouler la rate*, **làm** không dám động xương.

râteau n. m. : cái bừa-cào.

râtelée n. f. : một cào.

râteler v. a. : cào. *Râteler du foin*, cào cỏ.

râtelier n. m. : tran bỏ cỏ cho ngựa ăn ; giá để gác súng ; hàm răng giả.

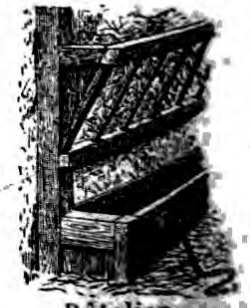
Râtelier

rater v. n., a. : hụt, trật ; sẩy. *Rater un lièvre*, bắn (**hụt** (trật) con thỏ đi ; **sẩy thỏ đi.**

ratière n. f. : cái bẫy chuột.

ratification n. f. : sự hộ-giao, c.

ratifier v. a. : hộ-giao; ưng chịu, đành.

Ratière

ration n. f. : lương phát mỗi một ngày (từ ngày).

rationnel, elle adj. : theo lẽ; trúng lý.

ratissage n. f. : sự cạo; sự chùi (nạo).

ratisser v. a. : cạo; chùi. *Ratisser des navets*, **gọt** *ou* **cạo** vỏ củ-cải.

ratissoire n. f. : đồ để mà cạo; cái trang.

ratissure n. f. : cái cạo ra.

Ratissoire

rattacher v. a. : buộc vào (vô); kết (nối) vào.

rattraper v. a. : bắt lại được; đi theo kịp. *Rattraper un prisonnier*, **bắt** tù **trốn lại được**.

rature n. f. : nét bôi.

raturer v. a. : bôi đi, gạch đi.

rauque adj. : khao, khan. *Voix rauque*, tiếng **khao-khao**, tiếng **khan**.

ravage n. m. : sự hại; sự phá-tán, sự tàn-hại.

ravager v. a. : phá, phá-tán; hại, làm hư-hại.

ravageur n. m. : kẻ phá-tán; kẻ làm hư-hại.

ravaler v. a. : tô vách nhà; bớt; **khi** (không kể). *Ravaler le mérite d'autrui*, **khinh-khi** công kẻ khác. || *Se ravaler* v. pr. : hạ mình xuống; **ra thân hèn**.

ravaudage n. m. : sự vá-may.

ravauder v. a. : vá lại; nhiếc-nhóc, mắng-nhiếc.

rave n. f. : thứ cải củ; la-bồ, c.

ravelin n. m. : bán nguyệt trong phép xây đồn.

ravigoter v. a. : làm cho mạnh lại.

ravilir v. a. : làm cho ra hèn.

ravin n. m. : hố; quèn núi. *Se cacher dans un ravin*, núp dưới **hố**, ẩn trong **quèn núi**.

ravine n. f. : hố, vực.

ravir v. a. : cướp, cướp lấy; làm cho khoái-lạc. || *Son chant me ravit*, giọng nó hát **làm cho** tôi **khoái-lạc** tâm-trường. || *À ravir*, loc. adv. : lạ-lùng; quá sức.

raviser (**se**) v. pr. : đổi ý.

ravissant, e adj. : hay cướp, hay bắt lấy; đẹp lòng, đẹp-đẽ; êm-ngọt; vui-sướng; vừa ý lắm. *Beauté ravissante*, tốt **điến**; đẹp **đến sức**; sắc **khuynh-thành**.

ravissement n. m. : sự cướp lấy; sự toại lòng phỉ chí. *Être dans le ravissement*, được **phỉ chí toại lòng**.

ravisseur, euse n. m. : kẻ cướp lấy.

ravitaillement n. m. : sự vận lương-phạn khí-giái.

ravitailler v. a. : vận lương-phạn khí-giái.

raviver v. a. : làm cho ra mạnh hơn. *Raviver le feu*, **chụm** lửa, **thổi** lửa.

ravoir v. a. : có lại; được lại.

rayer v. a. : gạch, xoi, tách (có đường ra); bôi, gạch đi. *Rayer un mot*, **gạch** (**bôi**) tiếng viết ra **đi**. || *Canon rayé*, súng lòng **có xoi lòng nứa**.

rayon n. m. : yếng (ánh, c.) sáng; vòng; đường cày; ngăn (bửng) tủ, (kệ sách...); ổ, v. (tổ) ong. || *Un rayon d'espérance*, một **chút** (**mảy**) lòng trông-cậy.

rayonnant, e adj. : chói ra ; giọi (giại) ánh sáng ra. || *Être rayonnant de joie*, vui-mầng **hớn-hở**.

rayonnement n. m. : sự giại yếng sáng ra.

rayonner v. n. : giại ánh sáng ra, giấp-giới ; nhấp-nháng, loà ra. || *Ses yeux rayonnent de joie*, con-mắt nó **chói** lòng vui nó **ra**.

razzia n. f. : sự đi cướp bắt trâu-bò, lấy lúa gạo.

réaction n. f. : sức trả lại ; sự phe muốn lập phép cũ lại ; sự trả nữa, sự trả thù.

réactionnaire adj., n. : hay trả lại ; phe kẻ muốn hườn cưu.

réagir v. n. : trả nữa, trả lại.

réajourner v. a. : hưỡn ra lại nữa.

réalisable adj. : có lẽ làm thành nên được ; cho ra thật được.

réalisation n. f. : sự làm cho ra thật ; sự làm nên được.

réaliser v. a. : làm cho ra thật (thiệt, c.); làm nên. *Réaliser ses promesses*, **làm y theo** lời mình đã hứa. *Réaliser sa fortune*, bán của đi mà lấy **hiện** tiền.

réaliste n., adj. : *Peintre réaliste*, kẻ vẽ theo tự-nhiên.

réalité n. f. : sự thật (thiệt). || *En réalité* loc. adv. : kì thật nó là..., **thật** là...

réapparition n. f. : sự hiện ra lại ; sự tỏ lại.

réappeler v. a. : kêu lại, đòi lại... nữa.

réapposer v. a. : đóng (dấu) lại nữa.

rebaisser v. a. : hạ xuống lại... nữa.

rebander v. a. : giương lên lại nữa.

rebaptiser v. a. : rửa tội lại ; làm phép rửa tội lại.

rébarbatif, ive adj. : cứng-cỏi, dữ-tợn (dữ-ác, dữ-dằn...). *Mine rébarbative*, bộ mặc **dữ-tợn**.

rebâtir v. a : lập lại.

rebattre v. a. : đánh lại ; nói đi nói lại ; nói nhây.

rebelle adj., n. : ngụy, tặc, c., kẻ làm ngụy, gian-thần, **phản-tặc**; chướng, nghịch. || *Maladie rebelle*, bệnh **chướng**.

rebeller (se) v. pr. : làm ngụy, làm loạn, dậy loạn ; **phản-tặc, c.**

rébellion n. f. : sự làm loạn, sự phản-tặc, sự làm ngụy ; tội phản tặc.

rebiffer (se) v. pr. : đá lại (không chịu).

reblanchir v. a. : làm cho trắng lại.

reboire v. a. : uống lại ; uống nữa.

reboiser v. a. : trồng cây lại cho dày cho rậm.

rebondi, e adj. : mập tròn, u-nu úc núc. *Joues rebondies*, má bàn (miếng bầu).

rebondir v. n. : nhảy vọt, nhảy hai ba cái.

rebondissement n. m. : sự nhảy vồng (vọt, đứng).

rebord n. m. : mép cơi lên, bia ; thành. *Rebord d'une table*, bia bàn-ghế.

reborder v. a. : viền lại, ngăn lại.

reboucher v. a. : đóng (nhét, đậy) nút lại.

rebouillir v. a. : nấu cho sôi lại.

rebours n. m. : bề trái ; cái trái-nghịch. || *À rebours, au rebours* loc. adv. : trái, nghịch ngược.

reboutonner v. a. : gài... lại.

rebrider v. a. : khớp, bắt hàm-thiết lại.

rebrousser v. a., n. : vuốt tóc (lông) ngược lại; xước (tóc, lông...); trở lui. || *À rebrousse-poil*, loc. adv. : **ngược** lông; **xước**.

rebuffade n. f. : sự bạc-đãi; sự không cho mà thêm nói lời gắt-gớm, xẳng-xớm.

rébus n. f. : phép lấy dấu lấy hình

Rébus (Pauvreté n'est pas vice)

vật mà chỉ nghĩa làm nên câu nên lời.

rebut n. m. : sự đày-đọa, sự giằn-thúc; của ế, hàng ế. *Essuyer des rebuts*, bị **giằn-thúc**.

rebutant, e adj. : khó lòng; vô-duyên. *Mine rebutante*, tuồng mặt **vô-duyên**

rebuter v. a. : xua-đuổi; đày-đọa, giằn-vật (giằn-thúc); làm cho ngã lòng rủn chí; vô-duyên, khó coi. *Il me rebute toujours*, nó **ở xẳng** với tôi hoài; nó **giằn-vật** tôi mãi.

recacheter v. a. : phong lại, niêm lại.

récalcitrant, e adj. : cượng lại; cự lại, phản phúc.

récalcitrer v. a. : cất, đá lại; cự lại, kháng cự, cượng (cưỡng) lại, chống-trả.

récapitulation n. f. : sự ôn lại; sự học ôn.

récapituler v. a. : ôn lại.

recéder v. a. : để lại, để nhịn lại.

recel, recélé hay là **recèlement** n. m. : sự trử đồ gian.

recéler v. a. : (giấu) oa-trử, c., trử, chứa; giấu; giấu-giếm. *Recéler un voleur*, **oa-trử** ăn-trộm.

recéleur, se n. : kẻ oa-trử.

récemment adv. : mới.

recensement n. m. : sự lấy sổ (làm bộ), tu bộ, kiến bộ.

recenser v. a. : lấy sổ; làm bộ dân-đinh.

récent, e adj. : mới.

récépissé n. m. : giấy biên-nhận, biên-lai.

réceptacle n. m. : chỗ trử; chỗ tụ, nơi quần-tụ, (chỗ đồ rác-rến...) *Cette maison est un réceptacle de voleurs*, cái nhà ấy là **nơi quần-tụ** kẻ trộm-cướp.

réception n. f. : sự được (nhận-lãnh); sự tiếp-rước; triều-yết; sự ra mắt, sự ra khách. *Il y a eu hier réception à la cour*, hôm qua có **lập ban triều-yết**.

recercler v. a. : đóng (tra) niền thùng lại.

recette n. f. : bạc-tiền thâu; sự đòi tiền (nợ); chức giám-thâu; thuốc gia-truyền; bài gia-truyền; phép. *Être nommé à la recette*, được đặt lên **làm giám-thâu**.

recevable adj. : chịu lấy được; có lẽ chịu được.

receveur, euse n. : quan giám-thâu. *Receveur-curateur*, **giám-thâu** hộ-thủ.

recevoir v. a., n. : chịu lấy, lãnh lấy, lãnh (của người-ta gởi). *Recevoir un présent*, **thâu** lễ; ăn của-lễ. *Recevoir le baptême*, **chịu** phép rửa-tội. || *Nous recevons souvent*, ta năng **đãi** (tiếp, **rước**) khách.

rechange n. m. : sự thay (đổi). *Habit de rechange*, áo **để thay**.

réchapper v. n. : thoát khỏi.

recharger v. a. : chở hàng lại nữa ; nạp (súng lại).

Réchauds

réchaud n. m. : lò (nồi) lửa ; lồng-ấp.

réchauffer v. a. : hâm lại, hơ lại cho nóng.

réchauffoir n. m. : đồ, cù-lao để hâm đồ-ăn cho nóng.

rechausser v. a. : vun lại... nữa.

recherche n. f. : sự tìm-kiếm ; sự kén.

recherché, e adj. : lạ, ít-có (không thường) ; quí, quí-báu. || *Style recherché*, cách nói **câu-kì (lập dị)**.

rechercher v. a. : tìm (tầm c.), tìm-kiếm ; tầm, c., cầu, c. *Rechercher la cause de...*, **tìm cho ra** cớ-tích...

rechigné, e adj. : quạu. *Avoir un air rechigné*, coi bộ **quạu**.

rechigner v. n. : quạu, phát rầu.

rechute n. f. : sự tái lại ; sự trở lại (về bệnh) ; sự sa-ngã lại.

récidive n. f. : sự tái phạm, c.

récidiver v. n. : tái phạm.

récidiviste adj., n. : tái phạm, kẻ tái phạm (lại nữa).

récif n. m. : lố, lố-rạn ; hàn.

récipient n. m. : chậu hứng, cái đồ đựng, đồ chứa.

réciprocité n. f. : sự luân phiên đắp-đổi nhau ; sự có đi có lại.

réciproque adj. : trả lại cho nhau ; đắp-đổi nhau. *Amitié réciproque*, nghĩa (ngãi) **tương-giao**.

réciproquement adv. : với nhau.

récit n. m. : sự đọc lại ; sự học (nói, thuật) truyện lại. *Récit historique*, **truyện** người-ta **nói**; chuyện **học lại**.

récitation n. f. : sự đọc.

réciter v. a. : đọc lại ; đọc ra.

réclamant, e adj., n. : kêu nài ; kẻ kêu-nài.

réclamation n. f. : sự kêu-nài ; sự đòi, sự kêu-trách.

réclame n. f. : khoản nhựt-trình rao-báo nài-nạnh sự gì ; tiếng thừa ra ở dưới mà qua trương khác.

réclamer v. a. : kêu-nài ; đòi (kêu như bộng). *Réclamer la parole*, **xin** nói. || v. n. : *Réclamer contre une injustice*, **kêu** oan.

reclouer v. a. : đóng đinh lại.

reclus, e adj., n. : bị nhốt lại.

réclusion n. f. : sự bị cầm ngục, sự mắc cấm-cố.

recogner v. a. : đóng lại nữa, nêm lại.

recoin n. m. : xó, xó góc ; xó tối (chỗ kín).

recoller v. a. : dán lại (nữa).

récolte n. f. : sự gặt-hái ; mùa gặt-hái. *Faire une riche récolte*, **gặt-hái** nhiều lắm ; được **mùa**.

récolter v. a. : gặt, hái (gặt-hái).

recommandable adj. : đáng trượng ; đáng vì.

recommandation n. f. : sự gởi-gắm ; sự dặn, sự dặn-bảo ; sự yêu-vì.

recommander v. a. : dặn, dặn-dò ; gởi-gắm. *Recommander quelqu'un au ministre*, **gởi-gắm** ai cho quan thượng-bộ.

recommencer v. a. : khỉ-sự lại ; bắt đầu lại. *Recommencer la guerre*, đánh giặc **lại**.

récompense n. f. : phần thưởng ; sự thường (bồi) lại. || *En récom-*

pense, loc. adv. : trả lại...,bù (chế) lại...

récompenser v. a. : thưởng ; thường lại (đền, bồi, bù lại).

recomposition n. f. sự đặt lại ; sự sắp lại.

recompter v. a. : đếm lại.

réconciliation n. f. : sự làm hòa.

réconcilier v. a. : làm cho thuận-hòa lại. || *Se réconcilier* v. pr. : làm huề (hòa), tự thuận, c.

reconduire v. a. : đi đưa, đưa chơn.

réconforter v. a., n. : làm cho ra mạnh lại. || *Le vin réconforte*, rượu **bổ sức** lại.

reconnaissable adj : dễ nhìn (biết).

reconnaissance n. f. : sự biết ơn ; sự nhìn-biết ; sự chịu. || *Un détachement alla en reconnaissance*, một đạo tách ra đi **do** (**thám**).

reconnaissant, e adj. : biết ơn, thảo ; có lòng thảo.

reconnaître v. a. : biết, biết đặng (được), nhìn-biết. *Reconnaître quelqu'un à sa voix*, nghe tiếng **biết** người. || *Laissez-moi le temps de me reconnaître*, để cho tôi **tỉnh hồn tôi lại** đã mà.

reconquérir v. a. : choán (chiếm) lại nữa.

reconsolider v. a. : làm cho chắc (vững) lại.

reconstitution n. f. : sự lập lại.

reconstruction n. f. : sự làm (cất) lại.

recopier v. a. : chép lại, sao lại.

recorriger v. a. : sửa lại nữa.

recors n. m. : kẻ đi theo thôi-thảo (*ou* trường-tùy) mà thị-chứng **cùng** phụ lực với.

recoucher v. a. : nằm lại ; bắt nằm lại. || *Se recoucher* v. pr. : đi ngủ lại.

recoudre v. a. : may lại.

recouper v. a. : cắt lại.

recourber v. a. : bẻ cong lại ; vòng lại.

recourir v. n. : chạy lại ; chạy đến (tới). *Recourir à Dieu*, **chạy đến** Chúa. *Recourir au médecin*, **chạy** (**đến**) thầy thuốc.

recours n. m. : sự chạy đến (tới)..., sự cầu cứu, sự xin giúp. *Recours en grâce*, **sự xin** ân-xá.

recouvrable adj. : có lẽ được lại.

recouvrement n. m. : sự lấy lại được ; sự lấp lại, đậy lại. || *Faire des recouvrements*, đi **đòi** nợ.

recouvrer v. a. : được lại.

recouvrir v. a. : lợp (che) lại.

récréance n. f. : cái để làm tin. *Lettre de récréance*, quốc-**thơ**.

récréation n. f. : sự nghỉ, giờ nghỉ.

récréer v. a. : nghỉ, hưởng ; chơi.

recréer v. a. : dựng lại... nữa.

recrépir v. a. : tô lại.

recreuser v. a. : đào lại, đào thêm nữa.

récrier (**se**) v. pr. : la lên ; vùng la lên ; la lên mà cải lại.

récrimination n. f. : sự bắt lỗi lại.

récriminer v. n. : mắng trả lại ; bắt lỗi lại, cáo lại, cớ lại.

récrire v. a. : viết lại.

recroître v. a. : mọc lại... nữa.

recrue n. f. : sự bắt lính mới ; sự mộ binh. *Exercer les recrues*, tập **lính mới mộ**.

recrutement n. m. : sự tuyển, c., sự kén.

recruter v. a. : tuyển, c., kén chọn (lựa).

recruteur n. m. : kẻ đi mộ binh; quan đi bắt lính.

rectangle n. m. : hình có góc thẳng (ngay). || adj. : *Triangle rectangle*, hình ba góc **có góc thẳng (ngay)**.

Rectangle

rectangulaire adj. : có góc thẳng (ngay).

recteur n. m. : kẻ làm đầu hội ngánh hàn-lâm viện.

rectification n. f. : sự sửa lại.

rectifier v. a. : sửa lại (chính tu, c.), sửa lại; dựng lại cho chính (ngay). *Rectifier un calcul*, **sửa** cái toán quấy (**sái**) **lại**. || *Rectifier de l'eau-de-vie*, **cất bớt** rượu.

rectiligne adj. : có đàng ngay.

rectitude n. f. : sự ngay-thẳng.

recto n. m. : trương mặt (cái tờ in hay-là viết).

reçu n. m. : tờ biên-lai *ou* tờ biên-nhận.

recueil n. m. : sự góp-nhóp; sách góp.

recueillement n. m. : sự đem trí về một điều; sự suy-nghĩ.

recueillir v. a. : hái (gặt); được lại. *Recueillir du paddy*, **gặt** lúa. *Recueillir les restes d'une armée*, **thâu** binh tản **lại**. || *Se recueillir*, v. pr. : hồi tâm lại.

recuire v. a. : nấu lại.

recuite n. f. : sự nấu lại (hầm lại). *La recuite de la porcelaine*, **sự hầm** đồ sành đồ sứ **lại**.

recul n. m. : sự thối lại (về súng), sự dội lại.

reculade n. f. : sự phải thối lại.

reculé, e adj. : thối lui lại; xa-xôi, huyền-viễn, c.

reculer v. a. : thối lại; xô (đẩy) lại (ra đàng) sau. *Reculer sa chaise*, **sụt** ghế lại, **thối lui cái** ghế lại.

reculons (**à**) loc. adv. : **thối-lui** (thụt *ou* thò-lui, v.).

récupérer v. a. : lấy lại. || *Se récupérer*, v. pr. : được lại. *Se récupérer de ses pertes*, đập **lỗ lại được**.

récurer v. a. : vét lại cho sạch.

récusable adj. : có lẽ chẳng **chịu**; bất đi được, tránh-tròn **được**, từ-chối được.

récuser v. a. : không chịu (**bất**); từ, từ-chối. *Je récuse son témoignage*, tôi **bất** (**không chịu**) **chứng** nó nói. || *Se récuser* v. pr. : xin kiếu, từ đi, không chịu...

rédacteur n. m. : kẻ làm ra (đặt ra, viết ra). *Rédacteur en chef*, chánh **tổng-tài**.

rédaction n. f. : sự đặt **ra**; cái đặt ra; chỗ người (kẻ) **viết ra** ở; những kẻ đặt ra, (viết ra).

reddition n. f. : (sự trả lại); sự giao (nộp) đi. *Reddition d'une ville*, **sự nộp** thành; **sự giao thành** mà hàn-đầu.

redemander v. a. : xin lại; **hỏi** lại.

rédempteur n. m. : Đấng cứu-chuộc.

rédemption n. f. : sự cứu chuộc.

redescendre v. n. : xuống lại.

redevable adj. : mắc, còn mắc... || *Je vous suis redevable de la vie*, tôi sống là **nhờ** anh.

redevance n. f. : của mắc, nợ; tiền báo-cô.

redevancier, ère n. : kẻ mắc phải nợ...

redevenir v. n. : hóa-nên lại.

redevoir v. a. : còn mắc lại.

rédiger v. a. : đặt ra, làm ra, viết ra.

rédimer (**se**) v. pr. : chuộc lấy mình.

redingote n. f. : áo dài ngoài, áo ngoài.

redire v. a. : nói lại; học lại. || v. n. : *Trouver à redire*, cũng **chê** được, cũng **trách** được.

redite n. f. : sự lặp lại, sự nói đi nói lại.

redondant, e adj. : dư, dư-dật. *Terme redondant*, tiếng nói **dư**, nói **nhại** (**vô-ích**).

redonner v. a. : cho lại... nữa. *Redonner des forces*, **làm cho** mạnh **lại**.

redorer v. a. : thếp *ou* mạ vàng lại. || *Le soleil redore les coteaux*, mặt trời **giọi yếng vàng** cho đồng-nội **tươi tốt lại**.

redormir v. a. : ngủ lại.

redoublement n. m. : sự thêm (bội, tăng) hơn nữa.

redoubler v. a., n. : lót lại (áo...). *Redoubler une robe*, **lót** áo **lại**. || *Redoubler de soins*, **càng thêm** lo-lắng **hơn**.

redoutable adj. : đáng sợ, đáng kinh. *Ennemi redoutable*, giặc **mạnh** (**nên kinh**).

redoute n. f. : đồn ngánh, đồn lập riêng ra.

redouter v. a. : sợ, sợ lắm.

redresser v. a. : dựng đứng dậy. || *Redresser le jugement*, **sửa án lại cho minh**.

réductible adj. : có lẽ thâu (thu, T., bớt), lại được.

réduction n. f. : sự bớt đi; sự thâu lại. *Réduction des impôts*, **sự giảm** (**bớt**) thuế. || *Réduction d'une ville à l'obéissance*, **sự bắt thành phải đầu-phục**.

réduire v. a. : bớt đi. *Réduire ses dépenses*, **bớt** phí-tổn đi. || *Réduire du blé en farine*, **làm** lúa mì **ra** bột.

réduit n. m. : chỗ kín, hang, hầm. *Misérable réduit*, **chỗ ở** khốn-nạn, (chòi, lều).

réédifier v. a. : cất, lập, gầy-dựng (nhà-cửa...) lại.

rééditer v. a. : in lại. *Rééditer un ouvrage*, **in** sách nào **lại** một lần nữa.

réel, elle adj. : thật (thiệt, v.). *Besoins réels*, sự cần **thật** (sự túng **thiệt**).

réélection n. f. : sự chọn (lựa, bàu, cử) lại.

rééligible adj. : có lẽ tuyển-cử (tấn-cử) lại được.

réélire v. a. : chọn lại, tuyển-cử lại.

réellement adv. : thật, chắc.

réexporter v. a. : xuất cảng ra nữa; chở hàng ra nữa.

refaire v. a. : làm lại. *Refaire un voyage*, đi **lại** lần (chuyến) khác **nữa**.

refait, e adj. : đã mắc mớp; bị lầm.

refait n. m. : gạc (sừng) nai thay lại; cái (bài, cờ) phải đánh lại.

refaucher v. a. : phát (cỏ) lại nữa.

réfection n. f. : sự làm lại (sửa lại); bữa ăn lót lòng.

réfectoire n. f. : nhà cơm.

refend n. m. : sự chẻ (bửa) ra lại. || *Mur de refend*, vách **ngăn**, phên chia khoảng (trong nhà).

A. Mur de refend

refendre v. a. : xẻ (chẻ, bửa) lại.

référé n. m. : phép chạy tới quan xin xử xoắt đi đỡ vậy đã.

référendaire n. m. : quan giám-sát binh-lương thuế-khóa.

référer v. a., n. : (đem lại) (về); chạy tờ cho..; thưa lại, trình lại, cáo-báo. || *Je m'en réfère à votre avis*, tôi xin lãnh ý anh.

refermer v. a. : đóng lại.

referrer v. a. : bịt sắt lại ; đóng móng ngựa lại.

réfléchir v. a., n. : chiếu, chiếu lại ; giọi, giại vào...., nghĩ lại, suy-xét. *Les miroirs réfléchissent l'image des objets*, kính nó **chiếu** hình vật **lại**.

réflecteur n. m. : cái làm cho chiếu (giại) lại.

reflet n. m. : cái ánh ; cái chói, cái chiếu lại.

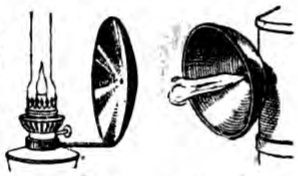

Réflecteurs

refléter v. a. : chói, chiếu, giại (giọi) lại. || v. n., pr. : *Sa gloire reflète* hay là *se reflète sur sa famille*, danh-vọng người **chói lại** cả-và nhà (bà-con thân-tộc) người.

refleurir v. n. : trổ (đâm, đơm, ra) bông lại. || *Les lettres commencent à refleurir*, văn-chương chữ-nghĩa mới **thạnh lại** (**hưng-sùng lại**).

réflexion n. f. : sự chiếu lại ; sự giại (giọi) vào..; sự suy-nghĩ, sự nghĩ lại.

refluer v. n. : chảy lại, chảy **về**, chảy ngược lại.

reflux n. m. : (sự chảy lại), nước ròng.

refondre v. a. : đúc lại; làm... lại.

refonte n. f. : sự đúc lại.

reforger v. a. : rèn lại.

réformateur, trice n. : kẻ **sửa lại** (chế lại).

réforme n. f. : sự sửa lại.

réformé, e adj. : đã sửa lại (chế lại). *Religion réformée*, đạo **đã sửa lại**, đạo Protestantisme.

réformer v. a. : làm lại **theo** nguyên cựu, làm lại ; **sửa lại**, đổi đi ; loại ra. || *Réformer les lois, les mœurs*, **sửa** luật-phép, **phong-tục lại**. || *Se réformer* v. pr. : **sửa** mình **lại**.

reformer v. a. : lập lại ; **vầy lại**, hiệp lại.

refouler v. a. : đạp lại ; dộng (súng) lại ; đuổi đi ; ngăn (đón) lại. || *Refouler une étoffe*, **đập** hàng (giẻ) **lại**.

refouloir n. m. : cây dộng súng lớn.

réfractaire adj., n. : chống (chống-trả, cự lại) ; lính trốn không chịu đi ; không hay chảy, khó nấu cho chảy ra.

réfracter v. a. : chiếu yếng sáng lại.

refrain n. m. : câu liên-hườn (tiếng nhại lại mỗi một câu thơ); sự lặp đi lặp lại một điều hoài.

refrapper v. a. : đánh lại.

refréner v. a. : khớp lại. || *Refréner ses passions*, hãm khớp tính mê nết xấu.

réfrigérant, e adj., n. : hay làm cho mát ; hàn, c. *Potion réfrigérante*, thuốc **mát**.

refrogner (**se**) hay là **se renfrogner** v. pr. : nhăn mặt nhăn mày lại.

refroidir v. a. : làm cho ra nguội (lạnh). || *La vieillesse refroidit les passions*, già thì **bớt** (**nguôi**) tình tư-dục **đi**.

refroidissement n. m. : sự bớt

khí nóng; sự lạnh đi; sự phát lảnh; sự nguôi-ngoai. *Attraper un refroidissement*, bị **phát lảnh**.

refuge n. m. : chỗ (nơi) ẩn-náu (ẩn-ánh, náu-nương). *Maison de refuge*, nhà **trú**.

réfugier (se) v. pr. : đi núp (trốn, ẩn mình, nương-náu); đi tị-nạn.

refus n. m. : sự chẳng chịu, sự không cho; sự bất khẳng.

refuser v. a. : không cho (bất khẳng, c.); không nhận (lãnh). ‖ *Se refuser*, v. pr. : (không cho mình), nhịn.

réfutation n. f. : sự bắt lẽ (lý); sự chống lý, (bác lẽ, cãi trả).

réfuter v. a. : cãi lại, bắt lý (lẽ); cãi trả. *Réfuter un argument*, **bắt** lý.

regagner v. a. : ăn lại; lời lại; trở về; được lại.

regain n. m. : cỏ-mọc lại (khi đã phát rồi).

régal n. m. : tiệc; yến, yến-ẩm *C'est un régal pour moi*, ấy là **món tôi ưa nhứt**.

régalade n. f. : sự rót vô trong miệng.

régaler v. a. : làm tiệc, đãi tiệc (yến-diên, c.); ban cho bằng.

regard n. m. : sự xem (ngó, coi, nhìn); chỗ thăm đường cống nước. ‖ *En regard*, loc. adv : ngay, ngang (trước mặt).

regardant, e adj. : kẻ hay rị-mọ (coi từ đồng).

regarder v. a. : xem coi; nhìn, ngó. *Cela vous regarde*, cái ấy là **chính việc anh**. *Regarder de travers*, **ngó** ngang, (nguít, háy). *Regarder comme...* **coi** bằng... **cầm** bằng...

régate n. f. : bơi; đua ghe.

régence n. f. : quờn giám-quốc (cuốc).

régénérateur, trice n. : kẻ làm cho sống lại; kẻ tái-sanh. ‖ *Régénérateur des mœurs*, **kẻ sửa** phong-tục **lại**.

régénération n. f. : sự sửa lại cho tốt (tử-tế) hơn.

régénérer v. a. : sinh ra lại; làm cho sống lại; sửa lại. ‖ *Régénérer une nation*, **cứu** dân.

régent, e adj., n. : giám-quốc; quyền-nhíp; thầy dạy. *Le régent*, ông giám-quốc.

régenter v. a., n. : cai, quản; làm thầy dạy trong trường.

régicide n. m. : tội thí vua.

régie n. f. : sở thuế ngoại ngạch. *Les employés de la régie*, kẻ làm việc trong **cuộc thuế ngoại ngạch**.

regimber v. n. : đá lại; bất tuân.

régime n. m. : phép ăn-uống; phép cai-trị; quày, buồng. *Suivre un bon régime*, giữ **việc ăn-uống** tử-tế. ‖ *Régime de cocos*, **quày** *ou* **buồng** dừa.

régiment n. m. : cơ, vệ (binh).

régimentaire adj. : thuộc về cơ vệ. *École régimentaire*, trường dạy **binh-lính trong cơ vệ**.

région n. f. : miền, xứ. ‖ *Les hautes régions de la philosophie*, **lối** mắt (cao) trong phép cách-vật.

régional, e, aux adj. : thuộc về miền (xứ). *Concours régional*, **hương** thí, c.

régir v. a : cai, cai-trị. *Régir un État*, **trị** nước. *Régir des biens*, **coi-sóc** của-cải (quản nghiệp, c.).

régisseur n. m. : kẻ thế quyền; kẻ coi việc thế.

registre n. m. : sổ, bộ; ngù đờn (kéo ra mà đổi giọng).

règle n. f. : thước, thước gạch; phép. || *Servir de règle*, làm **gương** (**niêm-luật**). *Règle générale*, **phép** chung; thế-thường, c.

réglé, e adj. : có phép-tắc ; phải phép ; có mực có chừng. *Jeune homme réglé*, con trẻ **có phép-tắc** (ăn-ở **có mực-mẹo**).

règlement n. m. : luật, lệ ; phép, *Règlement de police*, **phép** tuần-do tế sát. || *Règlement de vie*, **cách** ăn-ở, **mẹo-mực** mà cứ.

réglementaire adj. : theo lệ, theo phép.

réglementer v. a. : bắt cứ phép-luật.

régler v. a. : gạch hàng ; làm cho ra trúng phép; hãm-dẹp. || *Régler sa dépense*, **tính** tổn-phí **cho có chừng**. || *Régler un compte*, **tính** sổ **cho xong**.

Réglisse

réglette n. f. : cái thước nhỏ.

réglisse n. f. : cam-thảo, c.

réglure n. f. : sự gạch hàng giấy.

régnant, e adj. : cai-trị, trị-vì, đang trị.

règne n. m. : đời (vua) cai-trị ; quờn (quyền). *Règne animal*, thú-vật loại, c. *Règne végétal*, thảo-mộc loại, c. *Règne minéral*, ngũ-kim loại, c.

régner v. n. : trị-vì, cai-trị. *Le choléra règne à Paris*, dịch-khí **đang có bây giờ** tại thành Paris.

regonfler v. a. : làm cho sưng lại ; làm cho phùng lại. *Regonfler un ballon*, làm cho lồng-đèn khí **phùng lại** nữa.

regorgement n. m. : sự tràn ra.

regorger v. n. : tràn, **tràn-trề**, tràn ra, ói ra. *Regorger de biens*, **đầy-dẫy** của cải.

regratter v. a. : cạo đi ; **bớt giá**.

regret n. m. : sự tiếc, sự ăn-năn ; sự nhớ. || *À regret*. loc. adv. : tiếc ; buồn (rầu).

regrettable adj. : đáng (nên) tiếc ; uổng (hoài, c., T.).

regretter v. a. : tiếc, thương-tiếc.

régulariser v. a. : làm cho ra nhằm (phải, trúng...) phép.

régularité n. f. : sự đều ; mực-mẹo. *Régularité des mœurs*, sự nết ăn-ở **có mực-mẹo**.

régulateur, trice adj. : làm mực, làm chừng ; kẻ cầm mực, || n. m. : *Régulateur*, **đồng hồ** chạy đúng lắm.

Régulateur

régulier, ère adj. : phải phép ; nhằm mẹo ; đều-đặn, chính-đính ; có ngằn có độ. *Vie régulière*, sự ăn-ở **theo phép** ; sự ăn-ở **có ngằn có độ**.

régulièrement adv. : **cách** có chừng có độ ; đều-đặn.

réhabiliter v. a. : sự làm cho được phép lại như trước ; cho phục... lại. *Réhabiliter un failli*, **cho** kẻ khánh-tận **được phép** buôn-bán **lại như cũ**.

réhabituer v. a. : làm cho quen lại.

rehausser v. a. : làm cho cao lên ; nhắc lên. || *Rehausser le courage*, **làm cho mạnh lòng hơn**, giục lòng..

réimporter v. a. : đem vào (vô) lại nữa.

réimposer v. a. : chính thuế lại nữa.

réimpression n. f. : sự in lại.

réimprimer v. a. : in lại.

reine n. f. : bà hoàng-hậu (nữ-vương).

reine-marguerite n. f. : hoa (bông) cúc (nắc-nẻ, T.).

Reine marguerite

reins n. m. : thận, c. (lưỡng thận, c. con thận), trái cật, bùng-dục ; hông, lưng. || *Avoir les reins forts (solides)*, giàu-sang, quyền-quí.

réintégrer v. a. : cho phục...(chức, của) lại. || *Réintégrer quelqu'un en prison*, bắt bỏ tù lại.

réitérer v. a. : làm lại... nữa.., làm đi làm lại.

rejaillir v. n. : bắn lên, vọt lên (về nước), phun ra. *La honte en rejaillit sur lui*, cái xấu (hổ) đổ quật lại cho nó.

rejaillissement n. m. : sự vọt (bắn, phun) lên.

rejet n. m. : sự bất (bỏ) đi.

rejeter v. a. : ném (quăng) lại ; bỏ ra. || *Rejeter une faute sur quelqu'un*, đổ lỗi cho người nào.

rejeton n. m. : chồi ; con-cháu.

rejoindre v. a. : nối lại ; nhập (hiệp) lại.

rejouer v. a. : chơi (đánh...) lại nữa.

réjoui, e adj. : vui, vui-vẻ. *Air réjoui*, bộ vui-vẻ.

réjouir v. a. : làm cho vui, làm cho đẹp (tốt). *Cette couleur réjouit la vue*, sắc nầy coi đẹp con mắt. || *Se réjouir*, v. pr. : vui, vui-mầng ; vui chơi.

réjouissance n. f. : sự vui-mầng ; cuộc chơi.

relâche n. m. : *Sans relâche*, chẳng đừng... lẻo-đẻo...

relâche n. f. : sự ghé (đậu, dựa tàu) ; chỗ tàu ghé.

relâchement n. m. : sự dùn lại ; sự chột bụng ; chảy ; sự thỏn-mỏn ; sự nghỉ. || *Donner du relâchement à l'esprit*, để trí nghỉ, dưỡng trí.

relâcher v. a. : nới ra, buông ra, thả ra.

relais n. m. : ngựa trạm để thay ; chỗ thay ngựa.

relancer v. a. : rượt lại ; theo riết ; đối lại, đá lại.

rélargir v. a. : làm cho rộng ra hơn nữa ; nới rộng ra.

relater v. a. : kể lại, thuật lại ; học lại.

relatif, ive adj. : ăn-thuộc (với nhau) ; tùy-tùng, hiệp-cùng..... || *Pronom relatif*, tiếng thế-tên chỉ tên trước lại.

relation n. f. : sự thù-tạc (với nhau) ; sự ăn-thuộc ; sự thống-thuộc ; sự thông-thương ; sự thuật lại. *Relation d'amitié*, tình ngãi với nhau.

relativement adv. : tùy ; so (sánh) lại...

relaver v. a. : rửa lại ; tắm lại.

relaxer v. a. : thả đi, thả ra.

relayer v. n. : thay ngựa. || *Se relayer* v. pr. : chăm-chỉ một việc.

relégation n. f. : sự đày đi.

reléguer v. a. : đày đi ; để riêng ra.

relevailles n. f. pl. : sự nằm bếp dậy, sự hốp bếp, sự ra khem.

relevé, e adj. : cao, cao-trọng (phi-thường, c.). || n. m. : *Faire le relevé d'un compte*, biên toa ra.

relevée n. f. : buổi chiều (xế chiều). *À deux heures de relevée*, giờ

thứ hai **buổi chiều**.

relèvement n. m. : sự dở lên, sự trục ra ; sự kể từ khoản rõ-ràng.

relever v. a. : dựng dậy (đỡ dậy). *Relever une chaise*, **dựng** cái ghế **dậy**. *Relever sa robe*, **xăn** (**xách**) áo **lên**. || *Relever le courage*, **giục** lòng mạnh-mẽ. || *Relever une île*, **coi cho biết** cù-lao gì. || *Se relever*, v. pr. : thạnh lại, nổi lại, dấy lại.

reliage n. m. : sự đóng niền thùng.

relief n. m. : sự nổi ra (bong ra, bày ra). *Incrustation en relief*, đồ cẩn **nổi**.

relier v. a. : nối lại, cột (buộc); đóng sách; đóng niền thùng.

relieur n. m. : kẻ (thợ) đóng sách.

religieusement adv. : cách đạo-đức; chín-chắn, nhặt-nhiệm.

religieux, se adj. : thuộc về đạo ; có lòng đạo-đức. *Sentiments religieux*, lòng **đạo-đức**.

religion n. f. : đạo. || *Surprendre la religion de quelqu'un*, phỉnh (gạt) **lòng tử-tế** người nào.

reliquaire n. m. : hộp đựng (**để**) xương thánh.

reliquat n. m. : (còn dư lại), tiền còn mắc lại ; **ngữ** còn thiếu (khiếm) lại ; căn bệnh (còn lại).

Reliquaire

relique n. f. : xương thánh.

relire v. a. : đọc lại, coi lại.

reliure n. f. : sự (nghề) đóng sách.

relouer v. a. : cho mướn lại.

reluire v. n. : sáng ra, chói-lòa.

reluisant, e adj. : sáng.

reluquer v. a. : liếc; dòm, ngó liếc.

remâcher v. a. : nhai lại.

remaniement hay là **remaniment** n. m. : sự làm lại ; sự **sửa lại**.

remanier v. a. : sửa lại ; làm **lại**. *Remanier un discours*, **sửa bài** giảng **lại**.

remarier (**se**) v. pr. : cưới vợ khác, lấy chồng khác, cải giá, c. cải nghiệp, c.

remarquable adj. : cao-trọng; phi-thường, tỏ-rõ; đáng lấy **làm** lạ.

remarque n. f. : sự xem-xét ; sự có ý-tứ, ý-tứ, lời nói ra cho biết ; dấu, dấu-tích.

remarquer v. a. : chỉ ra lại ; xem-xét ; chăm. *Remarquer un chemin*, **chăm** cái đường nào...

remballer v. a. : gói (hàng) lại ; vô (hàng) lại.

rembarquer v. a. : chở (đem) xuống tàu lại. || *Se rembarquer* v. pr. : xuống tàu lại mà đi.

rembarrer v. a. : cự đùa ; quở trách, bắt lỗi.

remblai n. m. : sự lấp lại; sự bồi (cho đầy, cho cao).

remblayer v. a. : bồi, lấp (cho đầy).

remboîtement n. m. : sự sửa lại (cho nhằm chỗ cũ).

remboîter v. a. : đặt... lại (cái sái cho trúng chỗ cũ nó). *Remboîter un os*, **mắn** (**đắng**) **sửa** xương trật lại.

rembourrer v. a. : dồi (bông, lông...) lại. *Rembourrer un oreiller*, **dồi gối lại**.

remboursable adj. : phải trả lại ; có lẽ trả lại (thối lại).

remboursement n. m. : sự trả lại.

rembourser v. a. : trả lại, thối lại.

rembrunir v. a., n. : làm cho sậm (nám...). sậm, sẩm, nám đi, ra màu hồng-huân. || *Se rembrunir* v. pr. : mặt nó **xàu** (**buồn**).

remède n. m. : thuốc (phương dược, c.), phương (thế).

remédier v. n. : chữa, (liệu bệnh, c.); làm thuốc.

remêler v. a. : trộn lại.

remémorer v. a : nhớ lại; nhắc lại.

remener v. a. : đem lại, (về) dắc, đưa về (lại).

remercier v. a. : cám ơn (tạ ơn, giã ơn, đội ơn); từ, kiếu đi; bỏ đi, thôi đi, (không dùng nữa), cho về. *Remercier Dieu de ses bienfaits,* **cám** (**tạ**) **ơn** Chúa vì những ơn-lành người đã ban cho.

remerciement hay-là **remercîment** n. m. : sự cám ơn; lời cám ơn.

réméré n. m. : lại thục, c.; chuộc lại. *Vendre à réméré,* **mãi lại thục, c.**

remettre v. a. : để lại; đưa, trao, giao; nhớ lại; tha... đi. || *On les a remis ensemble,* người-ta đã **làm cho** chúng nó **hòa-hiệp** lại với nhau. || v. pr. : *S'en remettre à quelqu'un,* **phú-thác** (**tin-cậy**) người nào.

remeubler v. a. : sắm đồ (ghế tủ) lại cho đủ.

réminiscence n. f. : sự sực nhớ lại; sự nhớ mạy lại.

remise n. f. : sự trao (giao, đưa, phú, gởi; sự bớt giá cho; sự cho bớt (nợ); sự giảm án; tiền ăn cân-kí. *Remise de fonds,* **sự gởi** (**giao**) của.

remiser v. a. : để có chỗ; đem vô nhà xe.

rémissible adj. : tha được; có lẽ tha được.

rémission n. f. : sự tha. *Rémission des péchés,* **sự tha** tội.

remmancher v. a. : tra cán lại.

remmener v. a. : đem về, dắc (dẫn) về.

remontage n. m. : sự làm hia (giày) lại; sự lên dây lại.

remonte n. f. sự mua ngựa mà lập binh kị.

remonter v. n., a. : lên lại; nhích lên. || *Remonter le moral de quelqu'un,* **giục** (**nung**) **chí** người nào. || *Se remonter* v. pr. : sắm đồ lại cho đủ.

remontrance n. f. : sự nói cho mà biết (hay); sự trách; sự quở-trách.

remontrer v. a. : tỏ ra cho biết (thấy)... chỉ ra. || *Se remontrer,* v. réfl. : tỏ mình ra; ra mặt lại.

remords n. m. : sự lương tâm cắn-rúc.

remorque n. f. : dây dòng (ghe, thuyền...). *Jeter la remorque,* quăng **dây dòng** qua mà dòng.

remorquer v. a. : dắc; dòng theo.

remorqueur adj., n. m. : tàu dắc, tàu dòng.

rémouleur n. m. : kẻ mài đồ.

remous n. m. : xoáy nước vận sau lái tàu (thuyền) chạy; sự dội nước lại.

rempailler v. a. : dồi rơm lại. *Rempailler des chaises,* **dồi rơm** ghế lại.

rempart n. m. : lũy, bờ lũy; bờ thành, vách thành, mặt đồn.

remplaçant, e n. : kẻ thế vì.

remplacer v. a. : thế lại. *Rem-*

placer un maire, đặt xã khác lên thế cho xã cựu.

remplir v. a. : làm cho đầy. *Remplir un tonneau*, đổ cho đầy thùng. || *Remplir une place*, choán cho chật chỗ.

remplissage n. m. : sự làm cho đầy; đồ ém, đồ chèn ; cái chuyện vô-ích trong sách.

remplumer (se) v. pron. : mọc lông lại (về chim) ; khá lại. || *Ce commerçant, ce joueur commence à se remplumer*, người buôn-bán, kẻ đánh bạc nầy nó đà khá lại, nó ăn lại (gỡ lại).

remporter v. a. : đem lại; đem về.

remuant, e adj. : lúc-lắc; láu-xáu (láu-táu), búi-bộ. *Enfant remuant*, con-nít láu-xáu (lý-lắc), lanh-chanh.

remuer v. a. : động, lúc-lắc, nhúc-nhích. || *Remuer l'âme*, làm cho động lòng. *Cet enfant remue continuellement*, thằng con-nít nầy nó loi-choi hoài không ở yên một chỗ được. || *Se remuer*, v. pr. : rục-rịch (cục-kịch).

rémunérateur, trice adj. : kẻ thưởng công; có lợi.

rémunération n. f. : sự trả công, sự thưởng; phần thưởng.

rémunératoire adj. : để mà thưởng công.

rémunérer v. a. : thưởng, thưởng công (trả công); biết ơn, đền ơn.

renaissance n. f. : sự tái sanh, sự sinh ra lại nữa. *La renaissance du printemps*, sự mùa xuân trở lại.

renaissant, e adj. : sinh ra lại, tái sanh, c. *Forces renaissantes*, sức mạnh nó lại dần-dần.

renaître v. n. : sinh ra lại; sống lại (tái sanh, c.). || *Renaître à l'espérance*, được lòng trông-cậy lại.

Renard.

renard n. m. : con chồn; kẻ quỉ-quái.

rencaisser v. a. : vô chậu (thùng) lại. *Rencaisser des orangers*, vô chậu (thùng) mấy cây cam (quít).

renchaîner v. a. : xiềng lại; đóng xiềng lại.

renchérir v. a., n. : làm cho ra mắt hơn ; trả lên. *Le blé renchérit*, lúa mì lên giá.

renchérissement n. m. : sự lên giá.

rencogner v. a. : xô ép vô trong xó.

rencontre n. f. : sự gặp ; sự đụng nhau. *Rencontre de deux voitures*, sự hai cái xe đụng nhau. || *Rencontre de deux armées*, sự hai đạo binh xáp nhau.

rencontrer v. a. : gặp. || *Rencontrer juste*, (gặp trúng) (nhằm); = định chừng nhằm.

rendement n. m. : hoa-lợi, c. thổ sản, c. *Le rendement d'une terre*, thổ sản, c., hoa lợi vườn đất.

rendez-vous n. m. : chỗ hẹn-hò; sự hẹn-hò. *Donner rendez-vous*, hẹn chỗ; hẹn-hò.

rendormir v. a. : đưa (dỗ) ngủ lại. *Rendormir un enfant* dỗ con-nít ngủ lại.

rendre v. a. : trả, trả lại; (báo, c.). *Rendre un dépôt*, trả đồ người-ta gởi lại. || *Rendre la santé*, làm cho mạnh-khoẻ lại.

rendu, e adj. : mệt, thở hào-hển xuôi-lơ (cò) ; tới nơi. || n. m. : *Compte rendu*, cương sách.

renduire v. a. : trét lại, thoa (tô) lại.

rendurcir v. a. : làm cho ra cứng hơn.

rêne n. f. : cương, dây cương. || *Tenir les rênes de l'État*, cầm cương Nước, (bỉnh chánh, c.).

renégat, e adj., n. : kẻ bỏ đạo chánh mà theo đạo lạc ; kẻ thất tín, c.

renfermé n. m. : hơi khí tụ trong phòng kín; mùi đồ bỏ rương hòm lâu đở ra.

renfermer v. a. : nhốt ; cầm ; chứa, đựng. *Renfermer un fou*, cầm (giam) người điên lại một chỗ. || *Se renfermer en soi-même*, ngẫm-nghĩ ; hồi tâm, c.

renflement n. m. : sự nở ra.

renfler v. a., n. : làm cho nở ra ; nở ra.

renfoncement n. m. : cái sủng vô ; cái móp ; đấm (trên cái nón). *Recevoir un renfoncement*, bị đấm trên nón một cái.

renfoncer v. a. : xô (đẩy) vô nữa.

renforcé, e adj. : chánh (chính) ; ngay. *Sot renforcé*, dại ngay ; dại chánh ty.

renforcer v. a. : làm cho mạnh thêm ; thêm binh, bổ binh thêm.

renfort n. m. : binh tiếp.

renfrogner (se) v. pr. : nhăn mặt nhăn mày lại.

rengager v. a. : giao-kết lại ; tình nguyện lại.

rengaine n. f. : điều lặp đi lặp lại mãi.

rengaîner v. a. : xỏ.. vô vỏ lại.

rengorger (se) v. pr. : nhướng gân cổ lên ; làm sỉnh, làm bộ sang (đi vai cử-nhơn).

rengraisser v. a., n. : làm cho ra mập (béo) hơn ; mập lại.

reniement hay-là **renîment** n. m. : sự chối đi, sự từ-chối.

renier v. a. : chối, từ-chối. *Renier sa famille*, từ-bỏ nhà (dòng-họ, thân-tộc) mình đi.

renifler v. n. : hít mạnh ; hít mũi.

renifleur, se n. : kẻ hay hít mũi.

renne n. m. : con nai chà ở phương bắc cực.

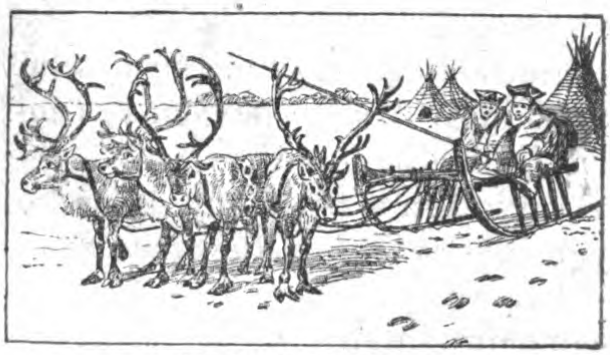

Attelage de rennes

renom n. m. : danh (tên), tiếng ; danh-tiếng.

renommé, e adj. : có danh (danh, c.), có tiếng. *Médecin renommé*, thầy có tiếng (danh sư, c.)

renommée n. f. : danh, c., tiếng (danh-tiếng), tiếng đồn. *Bonne renommée*, danh thơm, tiếng tốt.

renommer v. a. : đặt (cử, tuyển-cử) lại ; nói mà khen.

renoncement n. m. : sự bỏ, sự từ-bỏ. *Renoncement à soi-même*, sự từ-bỏ mình.

renoncer v. n. : từ-bỏ. *Renoncer à une succession*, bỏ không lãnh gia-tài.

renonciation n. f. : sự từ-bỏ đi.

renoncule n. f. : bà-địa hoa.

Renoncules

renouer v. a. : nối, chắp mối. || *Re-*

nouer avec quelqu'un, **kết nghĩa lại** với ai.

renouveau n. m. : sự mùa tốt trở lại ; mùa xuân.

renouvelable adj. : có lẽ làm mới lại được; nên làm lại nữa.

renouveler v. a. : làm cho mới lại; làm lại cho mới. *Renouveler sa garde robe*, **sắm** áo đồ **mới lại**. || *Se renouveler*, v. pr : **trở** lại, huờn lại.

renouvellement n. m. : sự làm lại cho mới. *Renouvellement de l'année*, sang năm **mới**.

rénovation n. f. sự làm lại (cho mới). *Rénovation des vœux*, **sự** khấn-vái **lại**.

renseignement n. m. : tin-tức; chuyện (truyện). *Demander des renseignements*, hỏi **thăm**, hỏi **dọ**, **đon-ren**, hỏi **dò-la**.

renseigner v. a. : học chuyện lại; nói lại cho biết; khai, kể đầu đuôi gốc ngọn.

rente n. f. : lợi, tiền lời, lúa mướn, hoa-lợi mỗi một năm; của.

renté, e adj. : có của ; có huê-lợi ; có lộc.

renter v. a. : cấp-dưỡng; cấp (cho) phần hoa-lợi.

rentier, ère n. : kẻ có của (có tư lợi), người thổ hào-vật lực.

rentrant, e adj. : thụt vô; tay vô đánh (cầm bài, cờ...) thế cho tay thua ra.

rentrée n. f. : sự vào lại. *Rentrée des tribunaux*, **sự khai** ấn.

rentrer v. n , a. : vô (vào) lại, trở vô, trở về. *Rentrer en grâce*, **được** ơn nghĩa **lại**. || *Faire rentrer des fonds*, đòi tiền (lúa ruộng, hoa-lợi).

renverse (**à la**) loc. adv. : ngửa. *Tomber à la renverse*, ngã (té) **ngửa ra**.

renversement n. m. : sự làm cho ngã ; sự phá-tan.

renverser v. a. : làm cho té xuống dưới đất, làm cho ngã xuống; hạ, phá-tan. || *Renverser un système*, **phá** phép **đi**.

renvoi n. m. : sự gởi lại. || *Renvoi d'une demande*, **sự bác** đơn. || *Renvoi d'une cause à huitaine*, **sự** giãn việc xử **lại** tám ngày nữa hãy xử.

renvoyer v. a. : gởi lại; cho đem về, gởi trả lại. *Renvoyer un livre*, **trả** sách (mượn) **lại**. || *Renvoyer un domestique*, **đuổi** đày-tớ **đi**.

réoccuper v. a. : choán lại, chiếm-cứ lại; bắt (lấy) lại.

réorganisation n. f. : sự lập lại (sửa lại).

réorganiser v. a. : kiểm-điểm lại, sửa lại lập lại.

réouverture n. f. : sự mở ra lại.

repaire n. m. : chỗ trú (hang, hầm) con thú rừng; chỗ tụ quân gian-đảng, ăn-cướp, ăn-trộm.

repaître v. n., a. : đi ăn, cho ăn. || *Repaître ses yeux de la vue d'un objet*, ngó cái gì **ngó đeo**.

répandre v. a. : làm đổ ra (tràn ra). || *Se répandre* v. pr. : bày ra. *Répandre des larmes*, **đổ** (chảy) nước-mắt **ra**. || *La tristesse se répand sur tous les visages*, **sự** buồn-bực **bày ra** trên mặt mỗi người.

réparable adj. : chữa lại được, sửa lại được ; có lẽ đền (bồi, thường) lại được.

reparaître v. n. : tỏ ra lại; ra mặt lại.

réparateur, trice n., adj. : sửa lại, bù lại.

réparation n. f. : sự sửa lại ; sự

đền lại. || *Réparation d'honneur*, sự trả tiếng tốt lại.

réparer v. a. : sửa lại ; đền (bồi) lại. *Réparer ses forces*, bổ sức lại.

reparler v. n. : nói lại nữa.

repartie n. f. : sự đáp lại ; sự trả lời lại tức-thì.

repartir v. a., n. : trả lời lại, đáp lại lẹ ; trẩy đi nữa.

répartir v. a. : chia, chia-phân, phân-phát.

répartition n. f. : sự chia ra; sự phân-chia. *Répartition des impôts*, sự rã (đánh) thuế.

repas n. m. : bữa ăn. *Trois repas par jour*, một ngày ba bữa ăn *ou* bữa cơm.

repasser v. n., a. : đi qua lại (trở lại); đưa trở lại, đưa về; mài (liếc) ; ủi. *Repasser du linge*, ủi áo quần. || *Repasser sa leçon*, đọc bài lại coi thử có thuộc hay không.

repasseuse n. f. : đờn-bà ủi áo-quần.

repaver v. a. : xây, lót (đường) lại.

repêcher v. a. : vớt lên.

repeindre v. a. : vẽ lại ; thoa (bôi) lại.

repentance n. f. : sự ăn-năn.

repentant, e adj. : kẻ ăn-năn. *Pécheur repentant*, kẻ có tội ăn-năn tội mình.

repentir (se) v. pr. : ăn-năn (trách mình, đánh tội).

repentir n. m. : sự ăn-năn, sự tiếc.

répercussion n. f. : sự giại (chói, giọi, dội, chiếu) lại ; sự dội tiếng lại.

répercuter v. a. : đánh lại ; giọi, giại, chói, chiếu lại ; ran, vang.

repère n. m. : dấu để mà nhìn, làm dấu cho biết mà lắp lại cho dễ.

répertoire n. m. : sổ-bộ, mục-lục cho dễ tìm.

répéter v. a. : lặp lại. *Répéter un rôle*, tập vai-tuồng. *Répétez votre leçon*, hãy đọc bài lại.

répétiteur n. m. : thầy phụ mà nghe nghĩa lại cho học-trò.

répétition n. f. : sự lặp lại; sự nhại tiếng nói lại ; sự trò giám cắt nghĩa bài lại cho học-trò; sự tập tuồng hát.

repeupler v. a. : làm cho đông người-ta ở lại (qui dân lập ấp); nuôi cá lại.

repiquage n. m. : sự cấy ; sự bấng mà trồng lại.

repiquer v. a. : (chích lại, đâm lại); cấy.

répit n. m. : sự trễ, sự huỡn.

replacer v. a. : để lại (chỗ cũ).

replanter v. a. : trồng lại.

replâtrage n. m. : sự trét lại; sự sửa sơ-sài lại, sự sửa tạm (đỡ) vậy.

replâtrer v. a. : trét bột đá lại; che lỗi, chữa mình.

replet, ète adj. : mập, béo quá; đầy mẹp (tràn).

repli n. m. : lằn xếp, lớp xấp; khoan (khúc), mắt mình con sâu con bọ ; cái sự kín trong lòng.

replier v. a. : xếp lại, xấp lại. || *L'armée se replie*, binh thối lại.

réplique n. f. : sự nói lại ; sự đối; sự đối-đáp lại.

répliquer v. a. : trả lời lại, đáp lại (đối lại).

replonger v. a. : nhận nước lại ; lặn lại.

repolir v. a. : trau (chuốt) lại.

répondant n. m. : kẻ lãnh, kẻ đứng lãnh, kẻ bảo-lãnh; học-trò thưa khi giúp lễ; kẻ giúp lễ. *Ét*

répondant de quelqu'un, đứng **bảo-lãnh** cho người nào.

répondre v.a.,n. : nói lại, thưa lại, trả lời (lại), đối (đáp) lại. || *Bien répondre*, **trả lời** hay. *L'écho répond*, tiếng dội nó **dội lại**. *Répondre à une objection*, **chống** lý nói nghịch.

réponse n. f. : sự trả lời lại ; lời thưa (đối, đáp) lại; thơ viết lại.

report n. m. : sự (số cọng) đem lại. *Le report est de 200 francs*, **số cọng** đem lại là hai trăm francs.

reporter v. a. : đem lại ; đem sang (qua).

repos n. m. : sự nghỉ. *Prendre un peu de repos*, **nghỉ** một chút.

reposer v. a., n. : (để lại); để yên ; làm cho yên. *Reposer sa tête sur un oreiller*, **kê** đầu trên cái gối. || *Passer la nuit sans reposer*, sáng đêm không **nghỉ**. *Laisser reposer du vin*, **để cho** rượu nó **lóng**. || *Se reposer*, v. pr. : nghỉ.

reposoir n. m. : chặng nghỉ khi kiệu Mình thánh Chúa.

repoussant, e adj. : (bỏ, quăng, xô đi) ; gớm, nhờm.

repousser v. a. n. : quăng, ném lại ; bỏ, rãy đi ; đuổi. *Repousser l'ennemi*, **đuổi** giặc. || *Ce fusil repousse*, cây súng nầy nó hay **thối lại**.

répréhensible adj. : đáng trách, đáng bắt lỗi.

reprendre v. a., n. : lấy lại; bắt lại ; quở (trách), sửa-dạy. *Reprendre une ville*, **lấy** thành **lại**. || *Il trouve à reprendre à tout*, đụng đâu nó **bắt tì** được đó. || *Se reprendre* v. pr. : sửa lại (khi mình nói nấy).

représaille n. f. : sự trả **nũa** ; **sự** báo cừu (thù).

représentant n. m. : kẻ **thế cho** kẻ khác, kẻ thay mặt **đổi lời**. *Représentant du protectorat...*, quan bảo-hộ.

représentatif, ive adj. : thế **hành**, thay mặt đổi lời ; để mà **chỉ ra**.

représentation n. f. : sự **tỏ ra** (bày ra). || *Faire des représentations*, khuyên-răn ; sửa-dạy. || *Représentation nationale*, **kẻ thay mặt** dân.

représenter v. a., n. : bày (tỏ) ra ; thay mặt, thế vì. *Les ambassadeurs représentent les rois*, **quan** sứ **thay mặt** vua. || *Cet homme représente bien*, người nầy **coi bộ** tử-tế ; (có nghi-thể *ou* có thể-diện).

répression n. f. : sự phạt ; sự sửa-phạt, sự trị tội. *Répression des délits*, **sự trách (phạt) tội**.

réprimande n. f. : sự sửa-phạt ; lời quở-trách.

réprimander v. a. : **quở-trách**, sửa-phạt.

réprimer v. a. : **cầm-lại**, **hãm-dẹp**, ngăn-cấm.

repris n. m. : (bị bắt (nhạp) lại). *Repris de justice*, **tái-phạm** ; **kẻ** bị án lại nữa.

reprise n. f. : (sự lấy lại) **sự lại** nữa (phen). || *À plusieurs reprises*, nhiều **phen (lần)**, **ghe phen**.

repriser v. a. : vá, **khíu lại**, **mạn**.

réprobateur, trice adj. : **từ-bỏ**, chê-bai, chẳng ưng (không thích-tình).

réprobation n. f. : **sự từ-bỏ** ; **sự** đoán-phạt kẻ **có tội** ; **sự chẳng** ưng (chịu) ; **sự chê-bai**.

REPTILES ET BATRICIENS

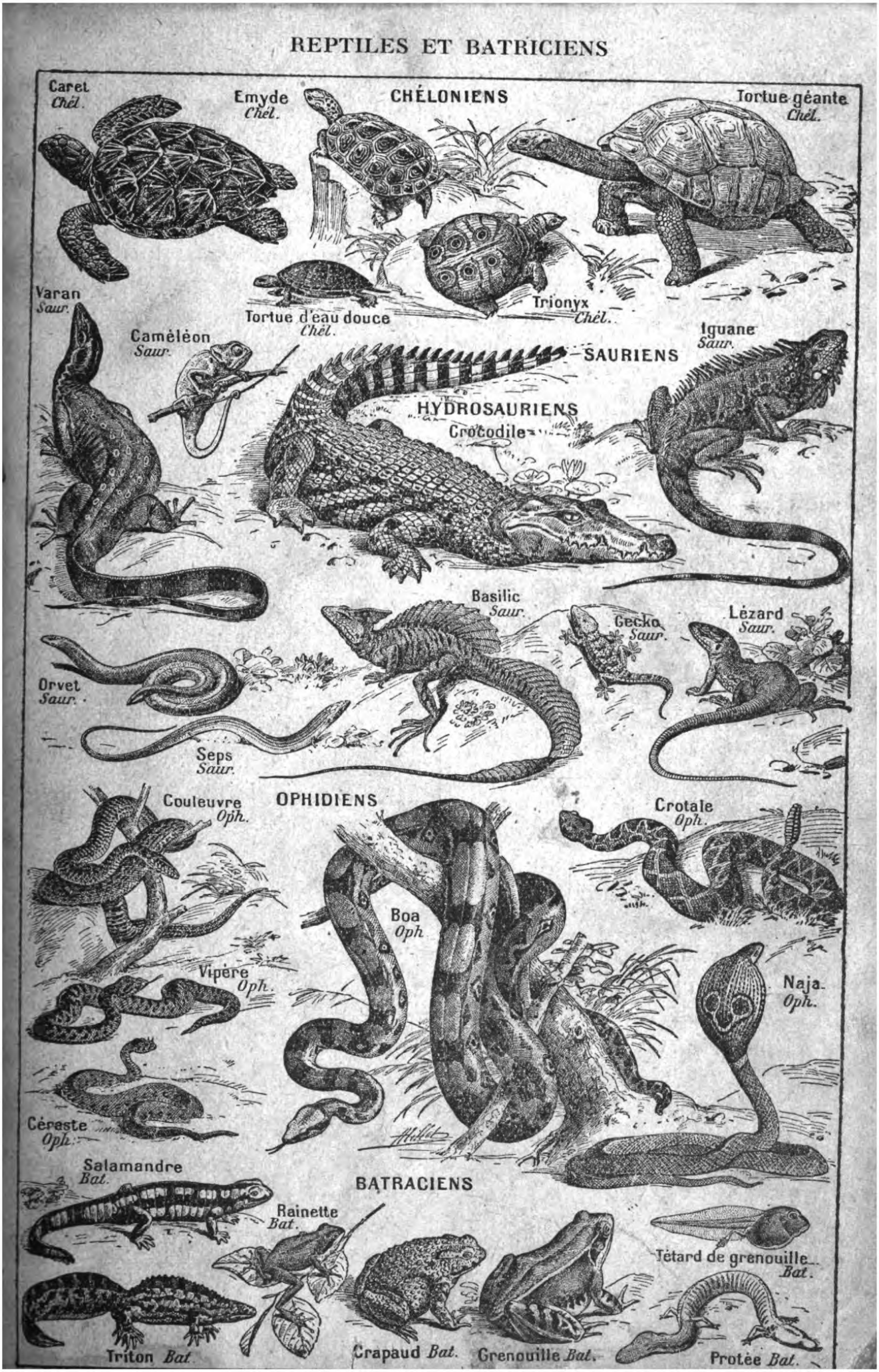

reproche n. m. : sự trách, lời trách.

reprocher v. a. : trách, trách-thiện. || *Se reprocher* v. pr. : trách mình.

reproduction n. f. : sự sinh-sản; sự trồng (giâm) ra cho nhiều. *Reproduction par marcotte*, sự chiết mà giâm ra. *Reproduction par bouture*, sự trồng bằng nhánh, sự giâm nhánh.

reproduire v. a. : đem ra; sinh-sản ra.

réprouvé, e adj., n. : kẻ phải đoán-phạt; kẻ sa địa-ngục. *Les justes et les réprouvés*, kẻ lành với kẻ dữ.

réprouver v. a. : không chịu, bất, bỏ đi; đoán phạt đời-đời.

reptile n. m. : loài côn-trùng.

républicain, e adj., n. : thuộc về phép chánh-chung (dư-chánh, c.); kẻ theo phe lập chánh chung *Gouvernement républicain*, dư chánh, c. *ou* chánh-chung chi trị, c.

république n. f. : việc chánh-chung (dư-chánh, c). || *La république des lettres*, kẻ chữ-nghĩa văn-chương; văn-nhân; văn-thân.

répudier v. a. : để vợ; bỏ đi. || *Répudier la croyance de ses pères*, bỏ đạo cha ông (ông bà) mình đi.

répugnance n. f. : sự kị; sự gớm (nhờm).

répugner v. n. : kị; không ưa (chịu). *Répugner à faire une chose*, kị, không chịu làm sự gì.

répulsion n. f. : sự xô ra; sự gớm, sự nhờm (ghét, không ưa).

réputation n. f. : danh, danh-tiếng. *Bonne réputation*, danh thơm, tiếng tốt, danh tiếng. *Mauvaise réputation*, danh ô, tiếng xấu.

réputer v. a. : kể làm, lấy làm.., cầm bằng... *Il est réputé pour homme de bien*, nó được kể là người tử-tế.

requérant, e adj., n. : kẻ đi thưa, kẻ nài; đàng tiên.

requérir v. a. : nài, đòi. *Requérir la force armée*, xin binh-lính.

requête n. f. : đơn (trạng); sự đi thưa. || *Maître des requêtes*, quan tra việc tại tam-pháp.

requiem n. m. : lễ hát, lễ mồ cho kẻ chết.

requin n. m. : cá mập, (cá xà, cá nhám).

Requin

requis, e adj. : bắt phải.., cần...

réquisition n. f. : sự đòi; lệnh truyền; sự (phép) bài.

réquisitoire n. m. : lời tra-hỏi (tra-vấn); bài bắt tội (vấn tội).

rescision n. f. : sự bãi tờ-thị đi; sự hồi đi.

rescisoire adj., n. m. : cớ bãi tờ-thị đi; làm cho phải hồi (bãi) đi.

rescrit n. m. : chỉ-dụ vua, *ou* giáo-tông về những việc quan tỉnh... hỏi cho biết phải làm làm-sao.

réseau n. m. : mặt lưới, mặt võng. || *Réseau de chemins de fer*, cả thảy đàng xe lửa lăng-xăng lít-xít.

réséda n. m. : hoa phấn.

réserve n. f. : sự giữ (để) lại; sự dành-để, sự để dành lại; binh-hờ, ban linh

Réséda

cho về ; cây chừa lại mà dưỡng; sự dè-dặt. || *Parler avec réserve*, loc. adv. : nói **cách dè-dặt** (có từ có ngăn). || *À la réserve de..*, loc., prép. : mà trừ ra...

réservé, e adj. : dè-dặt ; có ý-tứ ; để dành lại.

réserver v. a. : để lại, để dành lại. || *Se réserver pour une autre occasion*, **để** (**chờ**) khi khác.

réservoir n. m. : cái chứa; chỗ chứa (đựng).

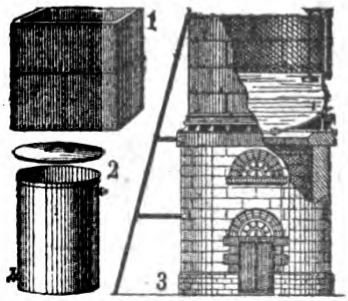

Réservoirs en tôle : 1. Rectangulaire ; 2, Cylindrique ; 3, Cylindrique avec support en maçonnerie.

résidence n. f. : công-đường, sở nhậm ; chỗ ở thường thường; dinh quan.

résident n. m. : khâm-sứ, khâm-sai.

résider v. n. : ở tại... nhậm, trấn-nhậm.... || *Voilà où réside la difficulté*, ấy khó là **tại** đó.

résidu n. m. : còn dư lại ; đồ (của) dư (thừa).

résignation n. f. : sự nhượng (nhường) ; sự phú-thác. ||*Souffrir avec résignation*, chịu **bằng lòng**.

résigner v. a. : để nhịn lợi lại cho kẻ khác; phú thác, phú-dâng. || *Se résigner*, v. pr. : chịu phép.

résilier v. a. : bãi, hồi, thối tờ-thị đi.

résille n. f. : lưới bọc (bao) tóc.

résine n. f. : mủ cây, nhựa (nhựa thông).

résineux, se adj. : có nhựa có mủ.

résipiscence n. f. : sự ăn-năn tội, sự chừa-cải, khử tà qui chánh, c.).

résistance n. f. : sự chống trả ; sự cự lại.

résister v. n. : chống-trả (cự, ngự, c.). || *Résister à la tentation*, **chống trả** chước cám-dỗ.

résolu, e adj. : đã quyết, quyết định, nhứt định. *C'est un point résolu*, ấy là điều **đã quyết-định** rồi đó.

résolûment adv. : quyết; chắc, nhứt định.

résolution n. f. : sự quyết-chí ; lòng mạnh-mẽ; sự giải. *Manquer de résolution*, không-có **lòng mạnh-mẽ**. || *Résolution d'un problème*, **sự giải** bài đố.

résonnement n. m. : sự dội tiếng lại; sự rận cà-tum.

résonner v. n. : kêu, nổ; rền; dội tiếng lại. *Le canon résonne*, súng **nổ** (**rền**).

résoudre v. a. : tháo ra; làm cho chảy ra, dong-hóa. *Résoudre un bail*, **thôi** mướn. || *J'ai résolu de changer de conduite*, tôi **quyết** (**dốc**) **lòng** đổi cách ăn nết ở **đi**.

respect n. m. : sự kính. || *Respect humain*, **sự sợ** người-ta nói.

respectable adj. : đáng kính, đáng kính-trọng.

respecter v. a. : kính, vì (nể). ||*Se respecter* v. pr. : giữ phép.

respectif, ive adj. : với nhau, ăn thuộc với nhau.

respectivement adv. : cách sánh với nhau.

respectueusement adj. : cách cung-kính, cách kính-nhường.

respectueux, se adj. : hay kính

vì. *Langage respectueux*, tiếng nói có kiêng có vì.

respiration n. f. : sự thở ra.

respirer v. a. : thở, lấy hơi, *Respirer un bon air*, thở lấy khí tốt.

resplendir v. n. : sáng-láng, chói-lói.

resplendissant, e adj. : sáng,chói, chói-lòa.

resplendissement n. m. : sự chói-lòa, sự sáng-láng.

responsabilité n. f. : sự mắc trách-cứ ; sự bảo-lãnh lấy.

responsable adj. : mắc trách-cứ ; chịu (lãnh) lấy ; đổ lại cho mình mình ; mang (mắc) lấy.

ressac n. m. : sự sóng dội lại.

ressaisir v. a. : bắt lại, lấy lại.

ressasser v. a. : xét đi xét lại kĩ-cang.

ressauter v. n. : nhảy lại.

ressemblance n. f. : sự giống.

ressembler v. n. : giống.

ressemeler v. a. : đóng tới (đế) giày lại.

ressemer v. a. : gieo lại, vãi lại.

ressentir v. a. : biết(trong mình); mắc phải. || *Se ressentir* v. pr. : đau lại; chịu.

resserrer v. a. : riết lại, kẹp lại.

ressort n. m. : (máy đồng-hồ)dây thiều.

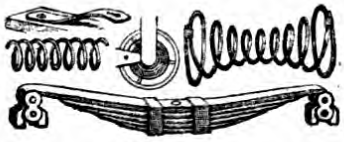

Ressorts

ressort n. m. : địa-phận, địa-hạt, c. *Ressort d'un tribunal*, phần-đất (địa-hạt) một tòa xử.

ressortir v. n. : (ra lại), ra, nổi ra, bày (tỏ) ra hơn nữa ; thuộc về phần-trị, phần đất...

ressouder v. a. : hàn lại ; cò lại.

ressource n. f. : phương, thế. *Les ressources d'un État*, bạc-tiền lính-tráng dân-sự trong nước; thế nước (quấc mạch, c.).

ressouvenir (se) v. pr. : nhớ lại, nhớ sực lại, sực nhớ.

ressusciter v. a., n. : làm cho sống lại ; sống lại.

restant, e adj. : hãy-còn lại ; còn lại, còn sót lại.

restaurant, e adj., n. : bổ, bổ sức lại ; nhà quán.

restaurateur, trice n. ; kẻ sửa, tu, tu-bổ, lập lại.

restauration n. f. : sự lập lại ; sự sửa-sang lại ; sùng-tu, c., tu-lý, c. *Restauration d'un temple*, sự sùng-tu chùa-miễu lại. || *La restauration des Lê*, sự lập dòng Lê lại.

restaurer v. a. : lập ra ; sửa lại, sùng-tu lại. || *Ce bouillon m'a restauré*, nước nấu ninh đó nó bổ sức tôi lại.

reste n. m. : cái còn lại, cái dư ra. || *Au reste, du reste*, mà lại, lại.

rester v. n. : còn lại (chỉ-tồn lại); ở, ở lại. *Il ne reste que tant...*, còn lại có bấy nhiêu đó mà thôi. || *Rester à Chợ-quán*, ở tại Chợ-quán. || *Restons-en là*, ta ngừng lại đây ; chừng đó mà thôi ; thôi đi.

restituer v. a. : trả lại, huờn lại, thối lại. *Restituer le bien d'autrui*, trả của người-ta lại cho người-ta.

restitution n. f. : sự trả lại.

restreindre v. a. : ép bớt lại, riết lại ; bớt đi.

restriction n. f. : sự ép (riết, bóp, bớt) lại. || *Restriction mentale*, sự còn để nín lại trong trí.

résultat n. m. : cái được; cái chung cuộc, cái thành ra.

résulter v. n. : té ra... *Il en résulte que...*, té ra...

résumé n. m. : tóm lại ; (ước, c.). *Résumé d'histoire d'Annam*, sử ước nước Annam.

résumer v. a. : tóm lại, tóm tắt lại ; rút lại. || *Se résumer* v. pr. : tóm lại mà kết ; chuyển kết.

résurrection n. f. : sự sống lại.

rétable n. m. : giá ngự bàn thờ.

A, Rétable

rétablir v. a. : lập lại ; sửa lại ; tu, sùng-tu. || *Se rétablir* v. pr. : khá lại, thuyên bệnh, hết đau, lành-mạnh lại.

rétablissement n. m. : sự lập lại ; sự khá lại.

retailler v. a. : cắt (áo, quần) lại.

retaper v. a. : đập (nện) nón lại ; làm lại cho mới.

retard n. m. : sự trễ ra ; sự chậm-lụt. *Sans retard*, tức-thì, lập-tức.

retardataire n. m. : kẻ chậm trễ.

retarder v. a., n. : làm cho chậm (trễ) ; để trễ. || *L'horloge retarde*, đồng-hồ nó đi chậm.

reteindre v. a. : nhuộm lại.

retendre v. a. : căn ra lại ; giơ ra lại.

retenir v. a. : cầm lại ; hãm-cầm ; níu lấy. *Retenir une place à la diligence*, xí (trước) một chỗ trong xe trạm cho mình. || *Se retenir*, v. pr. : (cầm mình lại), trì lại, níu lại ; nín lại.

rétention n. f. : sự cầm lại. *Rétention d'urine*, chứng đái gắt (khó ra).

retentir v. n. : dội ra, inh-ỏi, rân, vang ra.

retentissant, e adj. : um (om), rân. *Voix retentissante*, tiếng lảnh-lói.

retentissement n. m. : tiếng dội lại, tiếng om-sòm (inh-ỏi).

retenu, e adj. : thìn-từ, có ý-tứ ; khôn.

retenue n. f. : (sự cầm lại) ; sự nết-na thìn-từ ; sự trừ, sự chận (tiền, lương). *Mettre un élève en retenue*, phạt đứa học-trò cầm ở chỗ học không cho đi chơi.

réticence n. f. : sự làm thinh, sự nín đi.

rétif, ive adj. : chứng, có chứng. *Cheval rétif*, ngựa có chứng hay đứng lại *ou* hay thối hậu.

rétine n. f. : màng (da) bao con-mắt.

retiré, e adj. : tịch-mạc, vắng-vẻ.

retirement n. m. : sự rút (co) gân-cốt.

retirer v. a. : kéo lại ; đem ra, đem về, đem ra cho khỏi.... *Retirer la jambe*, co giò, rút chơn lại. || *Retirer un enfant du collège*, đem con-nít ở nhà-trường về. || *Se retirer* v. pr. : (rút đi) đi đi. *Cette étoffe se retire*, hàng (vải) nầy nó co.

retomber v. n. : té, ngã lại ; rớt (rụng) xuống ; đau lại, mắc bệnh lại, trở lại.

retondre v. a. : hớt lông lại ; cạo lại.

retordre v. a. : đánh.. lại, vặn (dây) lại, xe lại, văn lại.

rétorquer v. a. : (vặn lại) ; bắt lẽ (lý) quật lại ; chận lẽ.

retors, e adj. : xe lại, đánh lại, vặn lại. *Fil retors*, chỉ xe, chỉ đánh.

retouche n. f. : chỗ vẽ lại (sửa lại (trong tranh, tượng.).

retoucher v. a. : đá đến lại ; sửa lại. || *Retoucher un ouvrage*, sửa cái gì lại.

retour n. m. : sự trở về (lại) ; sự trả lại (giao, phát-hồi lại). || *Les retours de la fortune*, sự số vận hồi lại. || *Sans retour* loc. adv. : (không trở lại), luôn-luôn, mãi, hoài, đời-đời.

retourner v. n. : trở lại, trở về, về ; v. a. : lật lại, trở trái lại. *Retourner au combat*, đánh lại. || *Se retourner*, v. pr. : ngó ngoái lại ; day lại. || *S'en retourner*, đi về.

retracer v. a : vẽ lại ; thuật lại.

rétractation n. f. : sự rút lời đã nói lại ; sự chữa lời trước.

rétracter v. a. : trau lại ; từ bỏ cái trước mình đi.

rétraction n. f. : sự rút lại (co lại).

retrait n. m. : sự tóp (lóm) vô ; sự rút đi (phi đi) ; chỗ kín để đi đại đi tiểu.

retraite n. f. : sự thối lui ; chỗ ở tịch-mịch ; sự mãn-khóa ; sự hưu-trí ; sự cấm phòng. || *Battre, sonner la retraite*, hồi trống quân, thổi kèn rút binh.

retraité, e adj., n. : hưu-trí, về vườn. *Officier retraité*, quan hưu-trí.

retranchement n. m. : sự bớt đi ; đồn lũy để mà che (đỡ).

retrancher v. a. : (cắt bớt đi) ; bớt đi ; cắt đi, bãi đi, cất đi ; xây đồn đắp lũy mà đỡ. || *L'ennemi se retrancha derrière ses remparts*, giặc nó rút vô trong lũy nó chịu.

rétréci, e adj. : hẹp ; vắn, co lại, rút-lại.

rétrécir v. a. : rút lại, co lại ; làm cho hẹp lại.

rétrécissement n. m. : sự rút lại ; sự co lại.

retremper v. a. : tui (trui) lại ; già thép lại ; bổ sức lại. || *Se retrempler dans l'adversité*, mắc khốn-khó mới nên khôn.

rétribuer v. a. : trả công ; thưởng công.

rétribution n. f. : sự trả công ; phần thưởng.

rétroactif, ive adj. : ngoái lại trước. *La loi n'a pas d'effet rétroactif*, luật không-có phép giaphạt ngoái lại trước khi có luật.

rétroaction hay là **rétroactivité** n. f. : sự có phép ngoái (vói) lại thuở trước.

rétrocéder v.a. : nhượng (nhường) lại.

rétrocessif, ive adj. : nhượng lại. *Acte rétrocessif*, tờ nhượng lại (kiêng (kính) lại).

rétrocession n. f. : sự nhượng lại.

rétrograde adj. : trở gót ; trở lại sau, thụt (thối) lui lại. || *Esprit rétrograde*, trí mộ theo cựu.

rétrograder v. n. : thối lui lại.

rétrospectif, ive adj. : ngó ngoái lại sau.

retroussé, e adj. : xăn lên, quớt lên. *Pantalon retroussé*, quần xăn lên.

retrousser v. a. : xăn lên.

retrouver v. a. : gặp lại. || *Se retrouver*, v. pr. : gặp nhau lại ; tìm (kiếm) được đường lại.

rets n. m. : lưới ; mưu kế.

réunion n. f. : sự hiệp lại ; hội

lại. *Réunion nombreuse*, **hội (đám)** đông người-ta.

réunir v. a. : hiệp lại, nhập lại. *Réunir les deux bouts d'une corde*, **xấp** hai đầu (mối) dây lại với nhau. || *Se réunir* v. pr. : hiệp (hội, nhóm) lại với nhau.

réussir v. n. : được việc, nên (thành, c.). *Réussir en tout*, cái gì cũng **được (nên, xong..)**.

réussite n. f. : sự được (đắc, c.), thành sự, sự nên.

revacciner v. a. : trồng trái lại.

revanche n. f. : sự trả nũa ; sự trả lại ; sự đánh ăn lại (mà trừ), sự gỡ (thua) lại. *J'aurai ma revanche*, tôi sẽ **báo-thù lại**. || *En revanche*, loc. adv. : thế lại, bù lại.

rêve n. m. : sự chiêm-bao ; sự mơ-tưởng.

revêche adj. : khó trị ; ngang-tàng.

réveil n. m. : sự thức-dậy ; trống, kèn thổi cho binh thức-dậy. *Battre le réveil*, đánh trống cho thức-dậy.

réveille-matin n. m. : đồng-hồ đánh cho thức-dậy.

réveiller v. a. : thức-dậy ; đánh thức. *Réveiller le courage*, **giục** lòng mạnh-mẽ.

réveillon n. m. : bữa thức mà ăn nửa đêm lễ Sinh-Nhựt.

réveillonner v. n. : ăn bữa nửa đêm.

révélateur, trice adj., n. : kẻ tỏ ra ; kẻ mách miệng.

révélation n. f. : sự tỏ ra ; những lời (điều) chúa truyền dạy. *Croire à la révélation*, tin theo **đạo chúa truyền dạy**.

révéler v. a. : tỏ-bày ra, soi sáng cho biết. || *Se révéler*, v. pr. : tỏ ra.

revenant n. m. : kẻ trở lại ; có duyên (= đẹp) ; ma, ma hiện về.

revendeur, se n. : kẻ mua đi bán lại.

revendication n. f. : sự tranh (giành) lại ; sự đòi lại.

revendiquer v. a. : đòi lại ; tranh, giành lại.

revendre v. a. : bán lai.

revenir v. n. : về, trở về, trở lại. *Je reviens de Chợ-lớn*, tôi đi Chợ-lớn **về**. || *Je n'en reviens pas*, tôi lấy làm lạ lắm.

revente n. f. : sự bán lại.

revenu n. m. : hoa-lợi, phần lời, tiền lời ; cái lợi.

rêver v. a., n. : chiêm-bao, nằm chiêm-bao thấy ; mơ-ước (ham, tham). || *Rêver le pouvoir*, **ước (ham)** cho được quyền.

réverbération n. f. : sự giại (giọi) nắng (sáng, nóng) lại.

réverbère n. m. : lồng đèn thắp soi ban đêm ngoài đường lộ.

Réverbère

reverdir v. a. : vẽ xanh lại ; xanh lại.

révérence n. f. : sự kính (cung-kính) ; sự cúi đầu mà chào kính. || *Que désire votre Révérence*, chớ **ngài** muốn sự gì ?

révérencielle adj. : *Crainte révérencielle*, sự sợ **vì lòng cung-kính**.

révérencieux, se adj. : hay làm bộ khép-nép cung-kính quá.

révérend, e adj., n. : đáng kính (tôn, c.). *Révérend maître*, **tôn sư**, c.

révérer v. a. : kính, kính-trọng (trượng).

rêverie n. f. : sự chiêm-bao; sự mơ-tưởng.

revers n. m. : phía (bề) trái. || *Revers de la médaille*, (**bề ngửa đồng tiền**) (bài) = cái xấu, cái trái cái việc gì.

reverser v. a. : đổ lại, rót lại.

réversible adj. : sang cho... được.

revêtir v. a. : cho mặc (bận); mặc (bận) vào. *Revêtir les pauvres*, **cho** kẻ khó **mặc**. || *Revêtir quelqu'un d'une dignité*, **phong** chức cho ai.

rêveur, se adj., n. : kẻ chiêm-bao; kẻ mơ-ước (ham, tham).

revient n. m. : vốn. *Prix de revient*, giá **tính vốn**.

revirement m. n. : sự quày, sự trở. || *Revirement d'opinion*, **sự đổi** ý.

revirer v. n. : quày, trở. *Revirer de bord*, **quày** (**trở**) ghe (thuyền).

réviser v. a. : xem-xét lại; thẩm (xét) lại.

révision n. f. : sự xem-xét lại. *Conseil de révision*, hội đồng **tra** (**xét**) **lại**.

revivre v. n. : sống lại. || *Faire revivre*, **nhắc** việc **lại**.

révocable adj. : kêu lại được; đòi lại được.

révocation n. f. : sự đòi về; sự cất chức đi.

revoir v. a. : thấy (coi, xem) lại nữa; xét lại, coi lại. *Revoir un manuscrit*, **coi** bổn tả (chép) lại.

révoltant, e adj. : nghịch, khó chịu; cực lòng.

révolte n. f. : sự dậy loạn (làm loạn; làm ngụy).

révolter v. a. : làm ngụy, làm loạn; giục dấy loạn; nghịch, khó chịu.

révolu, e adj. : đủ, trọn, xong.

révolution n. f. : sự xây vần (vận, c.); loạn, biến trong nước, (quốc loạn, c.)

révolutionnaire adj., n. : loạn, biến-loạn; kẻ làm loạn.

révolutionner v. a. : dấy loạn; làm cho biến-loạn; (bấn loạn).

révoquer v. a. : kêu lại, đòi lại; hồi đi, bãi đi; cất chức. || *Révoquer un préfet*, **cất chức** quan phủ (quan trấn). || *Révoquer un ordre*, **hồi** (**bãi**) lệnh **đi**.

revue n. f. : sự xem lại; sự soát lại; sự diễu binh; (**điểm binh**, soát quân, dượt *ou* duyệt binh). *Passer un régiment en revue*, soát binh, **diễu binh**, **điểm binh**.

rez prép. : sác, tạn, tận.

rez-de-chaussée n. m. : **từng nhà** ở trên mặt đất; nhà trệt.

rhétoricien n. m. : kẻ **thông phép** từ-chương; học-trò **học lớp** từ-chương.

rhétorique n. f. : **sách từ-điệu**, c., từ-chương; phép **dạy nói** cho hay; sự muốn nói **cao-kì**.

rhinocéros n. m. : con **tây** (tê, c.).

Rhinocéros.

rhombe n. m. : hình **miếng chả** (miếng trám = trái trám).

rhubarbe n. f. : đại hoàng, c.

rhum n. m. : rượu mía.

rhumatismal, e, aux adj. : thuộc về chứng đau mình-mẩy gân-cốt.

Rhubarbe

'humatisme n. m. : chứng (bệnh) đau mình-mẩy, nhức gân-cốt.

'hume n. m. : bệnh ho sổ mũi; cảm.

'iant, e adj. : (cười) vui, vui-vẻ.

'ibambelle n. f. : lũ, dây. *Une ribambelle d'enfants*, một lũ con-nít.

ibaud, e adj., n. : kẻ ăn-chơi; mê ăn-uống.

ibote n. f. : sự ăn-uống sa-đà; sự say-sưa.

iboter v. n. : uống quá chén, say, xoàng-xoàng (ngà-ngà).

icanement n. m. : sự cười lạt.

icaner v. n. : cười, cười lạt, chê-cười.

icaneur, se adj., n. : kẻ cười, kẻ chê-cười.

ic-à-rac hay-là **ric-à-ric** loc., adv. : nhặt, nhặt-nhiệm; hẳn-hòi.

ichard n. m. : kẻ giàu-lớn; bá-hộ; đại phú, phú trưởng giả, c.

che adj., n. : giàu, giàu-có. *Riche moisson*, được mùa (gặt hái nhiều). || *Langue riche*, tiếng nói có nhiều tiếng nhiều cách nói. *Rime riche*, vận vần đeo, vận êm.

chement adv. : cách giàu-có; phú-túc.

chesse n. f. : sự giàu-có; của-cải; sự phú-quí, giàu-sang. *La richesse d'un pays*, thổ-sản, tài-sản) xứ nọ xứ kia.

cin n. m. : cây u-đủ tía (cây hầu-đầu, T.). *Huile de ricin*, dầu chay.

Ricin

cocher v. n. : nhảy cà-xơn; vồng; nhảy xỉa tiền.

ricochet n. m. : cái nhảy cà-xơn, cái nhảy vồng; cái nhảy xỉa tiền; sự liên cuộc, liên lối. || *Par ricochet*, từ vồng.

rictus n. m. : miệng rộng huịch; miệng có quai xách.

ride n. f. : nhăn, nhăn-nhíu.

ridé, e adj. : nhăn da.

rideau n. m. : màn, màn che.

ridelle n. f. : ngà đâm hai bên xe chở; rường (rượng) xe.

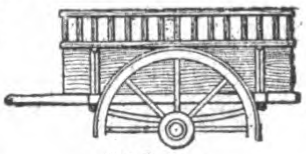
Ridelle

rider v. a. : làm cho nhăn da (nhăn-nhíu). *Le chagrin ride le front*, rầu-rĩ nó **làm cho** mặt **nhăn-nhíu lại (làm cho nhăn** mặt **lại)**.

ridicule adj., n. : đáng cười; cái điều đáng cười, trò cười.

ridiculiser v. a. : làm ra trò cười; làm cho ra điều đáng cười.

rien n. m., pron. indéf. : không gì hết. *Cela ne fait rien*, **không-có** hề gì.

rieur, se adj., n. : kẻ cười; hay cười, hay chê-cười.

riflard n. m. : cái bào lớn; cái bay tô, bàn chà (tô); giũa lớn; dù lớn đời xưa.

Riflard de maçon

rigide adj. : nghiêm, nhặt; cứng, thẳng phép.

rigidité n. f. : sự nghiêm, sự nhặt; sự thẳng phép.

rigole n. f. : đường mương khai cho nước chảy; mương khai ra mà trồng mà tỉa.

rigoler v. n. : giỡn, trửng; vui chơi.

rigorisme n. m. : phép dạy nhặt qná; phép nhặt.

rigoriste adj., n : kẻ thẳng phép quá ; kẻ dạy nhặt quá.

rigoureusement adv. : cách thẳng phép ; cách nhặt-nhiệm quá. *Punir rigoureusement*, phạt **nặng, cứ phép thẳng** mà phạt, (**trọng phạt**, c.).

rigoureux, se adj. : cứng ; nhặt, thẳng phép ; nghiêm. || *Hiver rigoureux*, mùa đông **lạnh quá** (**rát lắm**).

rigueur n. f. : sự nhặt, sự thẳng-phép ; phép thẳng. *User de rigueur*, dùng **phép thẳng**.

rillettes n. f., pl. : thịt heo bằm nhỏ trộn mỡ.

rime n. f. : vần (vận, c.). || *Sans rime ni raison*, phi lý, c., không nghĩa-lý gì ; bậy, bậy-bạ, không ăn thua vào đâu.

rimer v. n., a. : vần với... ăn vận ; bỏ vận, xuống vận. || *Rimer un conte*, **làm** truyện **ra thơ**.

rimeur n. m. : kẻ làm thơ ; văn-nhơn.

rincer v. a. : rửa, súc, tráng ; chùi, lau. *Rincer la bouche*, **tráng** miệng, **súc** miệng.

riper v. a. : cạo.

ripe n. f. : đồ cạo (thợ hồ).

riposter v. n. : trả lại, đáp lại, đá lại.

Ripe

rire v. n. : cười. *Rire dans sa barbe*, **cười** thầm. *Rire aux dépens de quelqu'un*, **cười** (**chọc**) người nào. || *Se rire*, v. pr. : khinh, khinh-khi.

rire hay-là **ris** n. m. : cái cười ; sự cười.

ris n. m. : lằn xếp buồm để thâu (gom) bớt mặc ý ; cái dều bò (ăn mềm lại ngon).

risée n. f. : sự chê-cười ; tiếng cười rả-rả. *Être un objet de risée*, **ra trò cười**.

risible adj. : dễ cười, nên cười ; đáng cười.

risque n. m. : sự hiểm-nghèo ; sự liều. *À ses risques et périls*, nên hư khôn dại mặc nó.

risquer v. a. : liều, đánh liều. *Risquer sa vie*, **liều** mạng, liều sống.

rissole n. f. : thịt vùi bột mà chiên (xào).

rissoler v. a. : nướng (quay) cho vàng.

rit hay-là **rite** n. m. : lễ, lễ-phép, lễ-nhạc.

ritournelle n. f. : dấu ngân trong bản đờn bản hát.

rituel n. m. : sách lễ ; sách dạy lễ-nhạc ; lễ-kinh.

rivage n. m. : bờ, mé, mép (biển, sông, rạch...).

rival, e, aux adj., n. : đua-tranh ; kẻ tranh. *Nation rivale*, dân kình-địch.

rivaliser v. n. : đua, tranh (đua-tranh tranh-giành).

rivalité n. f. : sự tranh ; sự giành.

rive n. f. : bờ, mép, bậc.

river v. a. : mứt (bứt) đinh lại.

riverain, e adj., n. : ở mép (bờ, bậc) sông.

rivière n. f. : sông. *Tours et retours d'une rivière*, khúc sông.

rivure n. f. : chốt bản-lề.

rixe n. f. : sự rầy-rà chưởi-mắng, đánh lộn đánh lạo ; sự rầy lộn, sự đánh lộn.

riz n. m. : lúa, gạo. *Culture du riz*, sự làm **ruộng** (**lúa**). *Riz cargo*,

gạo lứt. *Riz blanchi*, **gạo** giã. *Riz cuit*, **cơm** (**tẻ**).

izière n. f. : ruộng, đồng ruộng. *Rizière de première classe* (ruộng nhứt thạng) = ruộng sâu, thảo-điền, c. *Rizière de deuxième classe* (ruộng nhì hạng) = ruộng cạn, sơn-điền, c.

Riz

obe n. f. : áo đờn-bà mặc ; áo dài các quan lý-hình, các thầy cung, thầy dạy học mặc theo triều-phục ; sắc ngựa. || *Gens de robe*, người về phẩm lý-hình ; quan lý-hình.

obinet n. m. : vòi ra rượu ; mỏ vịt làm mồi mà ra nước, rượu.

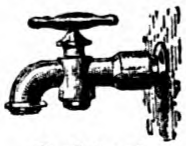
Robinet

obuste adj. : mạnh ; mạnh-mẽ. *Foi robuste*, đức tin **mạnh-mẽ**.

oc n. m. : đá mọc, hòn (viên) đá.

ocaille n. f. : núi giả, non bộ.

ocailleux, se adj. : có sỏi có đá.

oche n. f. : đá, cục (hòn. viên) đá. || *Cœur de roche*, lòng **đá** = lòng **cứng như đá**.

ocher n. m. : hòn đá (dựng, dốc, cao, thường nhọn đầu).

ochet n. m. : áo các phép hẹp dây các giám-mục mặc.

ocheux, se adj. : có đá.

ocou n. m. : trái điều, hột điều (để nhuộm).

ocouyer n.m. : cây điều.

Rocouyer

ôder n. m. : rảo, đi rảo ; vình-mò.

ôdeur n. m. : kẻ hay đi rảo.

rodomont n. m. : kẻ đánh phách (làm bộ giỏi làm tài-hay).

rodomontade n.f. : sự đánh phách ; sự làm mặt giỏi.

rogations n. f. pl. : kiệu-ảnh, đọc kinh cầu mưa ba ngày trước lễ Thăng-thiên ; lễ cầu đảo võ (vũ).

rogaton n. m. : thịt dư (thừa).

rogne n. f. : ghẻ hờm ; ghẻ có đã lâu.

rogner v. a. : rọc, tề, cắt (rọc) bìa. *Rogner un manteau*, rọc áo, cắt xéo (rẻo) áo.

rognon n. m. : trái-cật (heo ; bò...).

rognure n. f. : rẻo (cắt, rọc, tề ra). *Rognure de papier*, **rẻo** giấy.

rogue adj. : kiêu ; xấc (kiêu-hãnh ; xấc-xược). *Ton rogue*, giọng **kiêu-hãnh, xấc-xược**.

roi n. m. : vua (vương, c.).

roitelet n. m. : vua một nước nhỏ lắm.

rôle n. m. : sổ, sổ-bộ. || *Jouer son rôle*, làm **vai-tuồng** mình. || *A tour de rôle*, theo phiên-thứ ; thay phiên.

romain, e adj., n. : thuộc về người nước Rôma ; chữ in đứng. *Les États romains*, nước Rôma. *Chiffres romains*, số Rôma (viết : I II III IV...). *Église Romaine*, hội thánh Rôma.

romaine n. f. : cái cân vá ; thứ rau diếp.

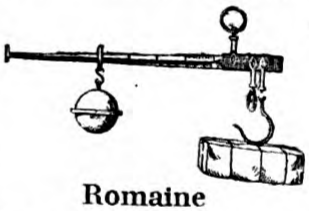
Romaine

roman n. m. : chuyện bày-đặt ra ; sách đặt ra (cho người-ta coi...).

romance n. f. : bài hát, bản đờn vắn và hay.

romancier n. m. : kẻ làm (chép) sách **roman**.

romanesque adj. : bày-đặt. *Aventure romanesque*, chuyện **bày-đặt**.

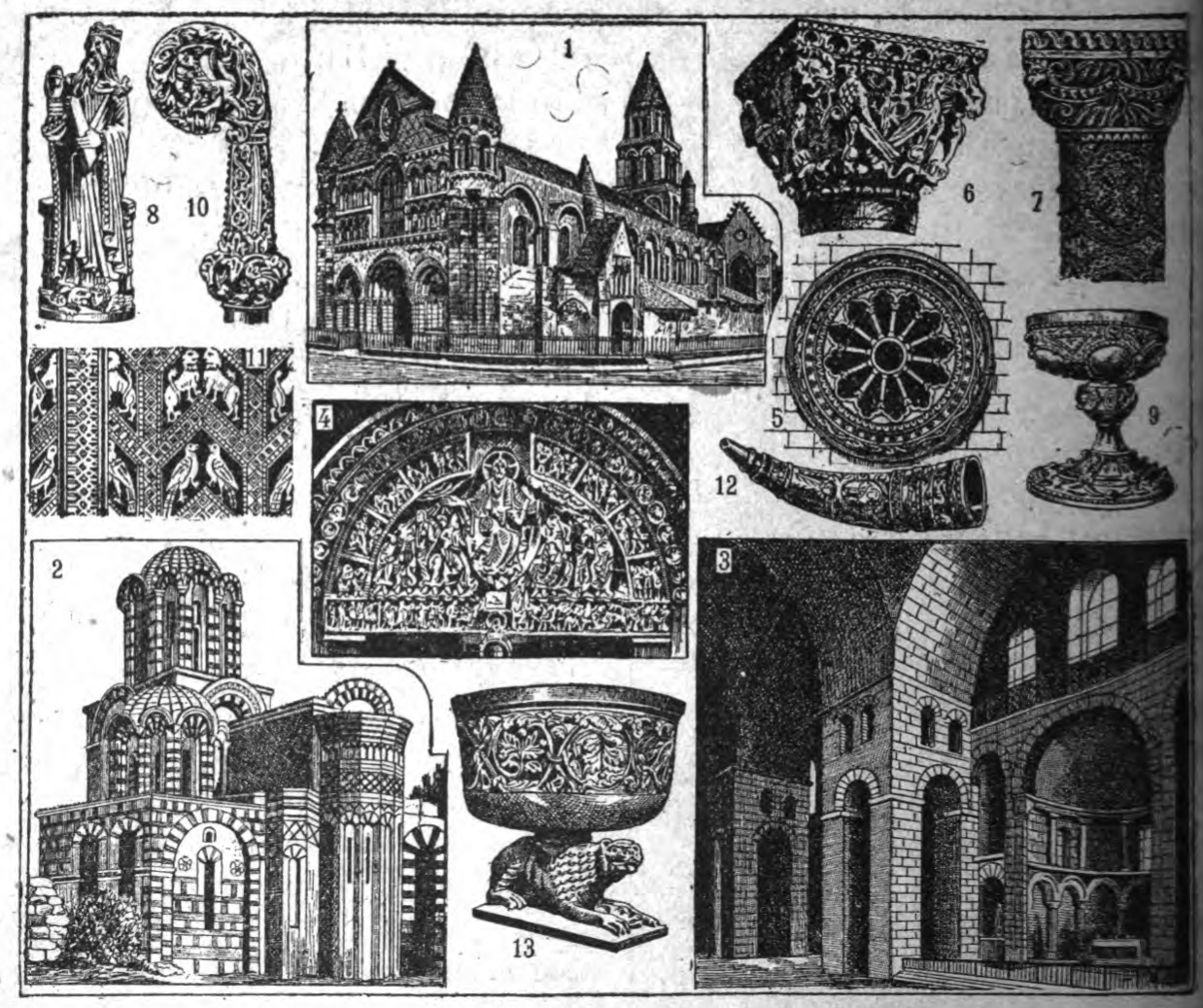

Art roman : 1. Eglise N.-D.-la-Grande (Poitiers); 2. Eglise de Salonique (roman byzantin): 3. Intérieur de Saint-Front (Périgueux); 4. Tympan de portail (Vézelay); 5. Rose; 6. 7. Chapiteaux; 8. Statue en pierre; 9. Calice; 10. Crosse épiscopale; 11. Tissu orné; 12. Olifant en ivoire; 13. Fonts baptismaux.

romantique adj., n. : cách nói (viết) mới không tùng theo cựu.

romarin n. m. : cây hương thảo (ải-hương thụ, c.).

rompre v. a., n. : đập bể, đánh vỡ. || *Rompre le sommeil*, làm mất giấc ngủ. || *Rompre le silence*, làm cho hết làm-thinh (nín lặng) đi. *Rompre ses fers*, bẻ xiềng, vượt ngục. || *Ils ont rompu*, chúng nó đã bất bường với nhau.

Romarin

rompu, e adj. : mệt hết sức. || *À bâtons rompus* loc., adv. : nhiều phen, ghe phen, nhiều lần; nhiều ngoai, nhiều bận.

ronce n. f. : cây gai, bụi gai, gai-gốc.

rond n. m. : vòng tròn; hình tròn. || *En rond*, loc. adv. : xây tròn; tròn-tròn.

rond, e adj. : tròn (viên, c.). || *Compte rond*, số chẵn.

ronde n. f. : sự đi tuần ban đêm; phần tuần; cách nhảy múa xây vòng tròn; tuồng chữ viết tròn và đứng. || *À la ronde*, loc. adv. : xung (xông) quanh vòng ra. *À dix lieues à la ronde*, vòng-vinh ra mười dặm.

ronde-bosse n. f. : đồ chạm nổi

(bong ra).

ondelet, ette adj. : mập tròn.

ondelle n. f. : miến sắt, da, giấy dày tròn có lỗ ở giữa để lót chỗ vặn ốc écrou cho khít.

ondement adv. : (tròn, tròn-trịa); lẹ, lẹ-làng. *Nous avons marché rondement*, chúng-ta đi lẹ (mau, ia).

ondeur n. f. : hình tròn, bề tròn. *Rondeur de caractère*, đức tánh hiệt-thà.

ond-point n. m. : chỗ tròn các lường đều chạy về đó.

onflant, e adj. : ồ-ề, ngáy pho-pho.

onfler v. n. : ngáy.

onger v. a. : cạp, gặm. *La rouille ronge le fer*, sét nó ăn sắt. *La mer ronge ses bords*, biển nó làm lở bờ (mép) nó đi.

ongeur adj., n. : hay cạp, hay gặm. *Animal rongeur*, loại hay gặm (chuột, sóc...). || *Remords rongeur*, sự lương-tâm rúc-rỉa.

oquefort n. m. : (xứ Roquefort) ; bên bánh sữa làm tại xứ Roquefort.

oquet n. m. : thứ chó nhỏ kia.

osace n. f. : cái hoa-thị (lồng kính, trên chái nhà).

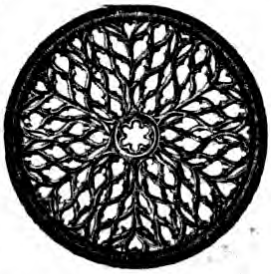
Rosace

osaire n. m. : chuỗi một trăm hăm mươi *ou* một trăm rưỡi.

osbif n.m. : thịt bò nướng.

ose n. f. hoa hồng (hường), hoa hường-vi, (hoa mân-côi, T.) ; sắc má hồng, môi son. *Eau de rose*, nước hương tường-vi *ou* hoa hồng.

rose adj. : hồng ; điều ; sắc (màu, mùi) điều.

Roses

rosé, e adj. : hồng-hồng, điều ngót. *Teint rosé*, nước da hồng-hồng.

roseau n. m. : lau, lách, đế, sậy, nứa, trúc.

Roseaux

rosée n. f. : sương, mù-sương (mù-thương, v.).

rosette n. f. : (hoa hồng nhỏ) ; dải đỏ thắt hình hoa hồng nhỏ đeo nơi khuy áo chỉ có tứ-phẩm khuê-bài; thứ mực đỏ (để gạch hàng) ; thứ phấn đỏ để vẽ. *Cuivre de rosette*, đồng đỏ.

rosier n. m. : cây tường-vi ; cây hoa-hồng (mân-côi).

Rossignol

rosse n. f. : ngựa ròm, ngựa lao.

rosser v. a. : đánh hung lắm (cờ bơ cờ bất).

rossignol n. m. : cây móc để mà

mở các thứ khóa ; con chim quyên.

rot n. m. : hơi ợ.

rôt n. m. : thịt nướng, thịt quay.

rotang n. m. : V. **rotin.**

rotatif, ive adj. : xây-vần xung-quanh.

rotation n. f. : sự xây vần nơi mình. *La rotation de la terre*, sự đất xây tròn (vần) nơi mình.

roter v. n. : ợ, ợ ra.

rôti n. m. : thịt nướng *ou* thịt quay ; đồ nướng (quay).

rôtie n. f. : bánh xắt lát mỏng ra mà nướng.

rotin n. m. : mây. *Verge de rotin*, roi **mây**. *Tressé en rotin*, đan **bằng mây**.

rôtir v. a., n. : nướng, quay ; nắng. || *Je suis rôti au soleil*, tôi bị **giang-nắng, dãi nắng.**

rôtissage n. m. : sự nướng (quay).

rôtissoire n. f. : đồ để quay.

rotonde n. f. : nhà tròn.

rotondité n. f. : sự tròn ; sự mập.

rotule n. f. : (xương) bánh-chè đầu gối.

roture n. f. : phận hèn ; người không sang.

roturier, ère adj., n. : kẻ không sang, hèn, hèn-hạ.

rouage n. m. : bánh xe máy. || *Les rouages d'un gouvernement*, thế (phép) nhà-nước.

rouannette n. f. : đồ thợ mộc để mà làm dấu cây-gỗ.

rouble n. m. : đồng tiền bạc nước Ngala-tư, giá được 4 francs.

roucoulement n. m. : tiếng gù (bò-câu).

roucouler v. n. : gù.

roue n. f. : bánh xe. *Roue hydraulique*, bánh xe nước đổ xây mà đạp máy xay. || *Pousser à la roue*, giúp vào..., phụ lực.

Roue

roué, e adj., n. : kẻ bị án phân thây (yêu trảm, c.). || *Roué*, kẻ vô-đạo, người xấu nết.

rouer v. a. : cho xe cán ; phân thây.

rouet n. m. : vày quây tơ (chỉ) ; hộc giếng.

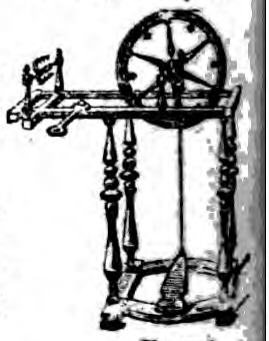
Rouet

rouge adj., n. : đỏ (hồng c. xích, c.) ; sắc đỏ ; hồng đơn, c., mùi rum, T.

rouge n. m. : thứ vịt đỏ chơn.

rougeâtre adj. : đỏ-đỏ ; có hơi đỏ.

Rouge-gorge

rouge-gorge n. m. : chim đỏ cổ.

rougeole n. f. : trái ban.

rouget n. m. : cá hồng, thổ-lăng ngư, c.

rougeur n. f. : sắc đỏ.

Rouget

rougir v. a., n. : nhuộm đỏ, làm cho ra đỏ. || *Rougir de honte*, mắt-cỡ sượng, thẹn mặt, đỏ mặt.

rouille n. f. : sét, ten-sét (han-xanh, gỉ-ghét, T.).

rouiller v. a. : sét ăn ; ten ra, sét ra, gỉ ra. || *L'oisiveté rouille l'esprit*, ở nhưng hư (lụt) trí đi.

roulade n. f. : sự lăng xuống (lăn cù) ; tiếng ngâm-nga, *Il fait une belle roulade*, nó lăng cù xuống.

roulage n. m. : sự lăn ; sự chở

hàng bằng xe. || *Le roulage des voitures*, sự chạy xe.

roulant, e adj. : hay lăn ; chạy vo. || *Feu roulant*, bắn liên thinh.

rouleau n. m. : cuốn ; ống cán ; nề, pháo ; ống mực. *Rouleau de papier*, cuốn giấy.

roulée n. f. : đòn, đòn-đánh (roi, thoi, đấm...).

roulement n. m. : sự lăn ; hồi trống, ban trống. *Roulement d'un carrosse*, sự xe chạy.

rouler v. a. : lăn ; cuốn lại. *Rouler les yeux*, lung-lanh (lao-liếng) con-mắt. || *Se rouler* v. pr. : nằm lăn-lộn.

roulette n. f. : bánh xe nhỏ ; thứ bong-vụ (quay đất).

Roulette de relieur

roulier n. m. : kẻ đánh xe.

roulis n. m. : sự lắc (tàu), sự tàu bị sóng lắc qua lắc lại.

roupie n. f. : nước mũi, mũi-dãi lòng-thòng ; tên thứ đồng tiền bạc Hồng-mao bên Thiên-trước giá 1 f. 67.

roupiller v. n. : ngủ mơ-màng, ngủ muỗi ngủ mòng ; thiu-thiu.

roussâtre adj. : có hơi hoe-hoe đỏ-đỏ.

rousseur n. f. : sắc hue (hoe). *Taches de rousseur*, vít hoe-hoe trên mặt, nơi tay.

roussi n. m. : hơi khét (cháy) cái lửa nó đã làm cho vàng khè đi. *Cela sent le roussi*, cái ấy có hơi khét (cháy).

route n. f. : đường (đàng) đi. *Feuille de route*, phái chỉ đường lính phải đi ; tờ sai.

routier n. m. : sách vẽ đường chỉ nẻo. || *Vieux routier*, kẻ từng-trải, người quen-thuộc (thạo) việc.

routine n. f. : nết quen, sự quen-thuộc.

routinier, ère adj., n. : kẻ làm vì quen ; kẻ cứ quen (từng, thạo) mà làm.

rouvrir v. a. : mở ra lại.

roux, rousse adj. : hoe-hoe (hue-hue) ; vàng hoe.

royal, e, aux adj. : thuộc về vua-chúa (hoàng, c., vương, c.). *Manteau royal*, áo cẩm-bào vua. *Ordonnance royale*, lệnh (chiếu, chỉ) vua ra. *Prince royal*, thái-tử (đông-cung). *Altesse royale*, điện-hạ, c.

royalement adv. : cách như vua, cách xứng-đáng vua ; cách trọng-thể.

royaliste adj., n. : theo phe vua ; kẻ cần-vương.

royaume n. m. : nước (quốc *ou* cuốc, c.) ; nước-nhà. *Royaume des cieux*, nước thiên-đàng. *Royaume des enfers*, âm-phủ, địa-ngục.

royauté n. f. : quyền (quờn) vua ; phép vua.

ruade n. f. : cái cất (đá) (ngựa, lừa...).

ruban n. m. : dải. || *Porter le ruban à sa boutonnière*, đeo dải nơi khuy áo = được thưởng khuê-bài.

rubanerie n. f. : nghề làm dải ; sự buôn-bán dải.

rubéfier v. a. : làm cho đỏ (da) ra.

rubicond, e adj. : đỏ (mặt). *Face rubiconde*, mặt đỏ.

rubis n. f. : ngọc dạ minh châu.

rubrique n. m. : (đất đỏ) ; nhãn luật đề chữ đỏ ; nhãn tin trong nhựt-trình ; dẫn lề phép ; mưu mưu-chước, mánh-thế. || *Il sait toutes sortes de rubriques*, nó biết

hết những **mưu-mô, thế-thần..,**

ruche n. f. : ổ (tổ) ong; tàng ong.

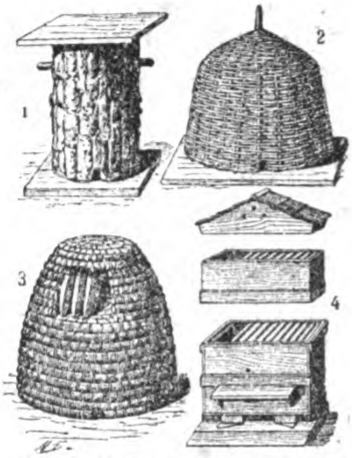

Ruches.: 1. En liège ; 2. En osier ; 3. En paille ; 4. Démontable.

rucher n. m. : chỗ để ổ ong.

rude adj. : nhám; khó, cực. *Peau rude*, da **nhám.** || *Rude adversaire*, kẻ nghịch **đáng sợ**.

rudement adv. : cách khó (nặng).

rudesse n. f. : sự nhám. || *Traiter quelqu'un avec rudesse*, ở với ai **xẳn lắm.**

rudiment n. m. : sự học vở lòng, sự mới bắt đầu học; sự mới tập (học) nghề gì; sách sơ học.

rudimentaire adj. : sơ. *Livre rudimentaire*, sách sơ-học; sách học vở lòng.

rudoyer v. a. : ở xẳn-xớm, gắt-gỏng.

rue n. f. : đường phố ; (nhai, c.); xú-thảo, c., cửu-lý-hương.

ruelle n. f. : đường nhỏ (hẹp); khoảng hở để giường cách vách.

ruer v. n. : cất, đá. || *Se ruer*, v. pr. : nhấu (ấu) vào, a vào, lăn vào.

rueur, se adj., n. : hay đá, hay cất.

rugine n. f. : đồ thầy thuốc để mà cạo (gọt) xương.

ruginer v. a. : cạo, gọt (xương).

rugir v. n. : gầm, gầm-hét; rền. || *Rugir de colère*, giận **đỏ mặt tía tai**; giận **la-hét om-sòm**.

rugissant, e adj. : gầm.

rugissement n. m. : tiếng gầm; tiếng rền.

rugosité n. f. : sự nhám.

rugueux, se adj. : nhám, nhăn da.

ruine n. f. : sự ngã (đổ, lở) xuống; sự hư đi. || *Il court à sa ruine*, nó gần **mạt** (hư) (tự chiêu kì họa, c.). *Les ruines d'Angkor*, **cựu chỉ đền đế Thiên đế Thích.**

ruiner v. a. : phá, triệt hạ, c.; làm cho ngã (lở) xuống làm hư. *Ruiner une ville*, **triệt hạ** thành, **phá tan** thành **đi.** || *Se ruiner* v. pr. : hư đi, ngã (sập) xuống.

ruineux, se adj. : làm cho hư-hại.

ruisseau n. m. : suối (ngòi, rãnh) rạch, mương. || *Ruisseaux de larmes*, **mạch** tương (**lụy mạch**, c.).

ruisselant, e adj. : tuôn ra.

ruisseler v. n. : chảy, tuôn ra. *Son sang ruisselait*, máu nó **tuôn ra.**

rumb hay-là **rhumb** n. m. : khoảng giữa hai ngọn trong 32 ngọn gió trong địa-bàn.

rumeur n. f. : tiếng, tiếng xôn-xao (lạo-xạo); tiếng đồn. *Que signifie cette rumeur ?* **tiếng** chi **lạo-xạo** đó vậy kìa.

ruminant, e adj. : hay nhai (nhơi) mà ăn.

ruminer v. a. : nhai (nhơi, v.) || *Ruminer un projet*, **ngẫm nghĩ** việc toan-lo.

rupture n. f. : sự gãy (bẻ) đi; sự vỡ ra.

rural, e, aux adj. : thuộc về ruộng-rẫy, nhà-quê, trại-cảnh.

ruse n. f. : mưu, **mưu-kế, mưu-mô.** *Ruse de guerre*, **mưu giặc.**

rusé, e adj., n. : khôn-quỉ, mưu-

mô, quỉ-quyệt. bị. *Sac de r Homme*, binh-bãi, tinh-ma.

ruser v. n. : dụng mưu ; làm mưu.

rustaud, e adj., n. : quê-mùa, quê-kệch.

rusticité n. f. : sự quê-kệch (quê-mùa).

rustique adj. : thô-tục, rẫy-bái, quê-mùa ; ruộng-nương, quê-kệch. *Langage rustique*, tiếng nói **quê-kệch.**

rustre adj., n. : quê-mùa quá.

rut n. m. : sự rượng cái, rượng đực.

rutilant adj. : sáng như vàng.

rythme n. m. : hạn vận, bộ vận.

giận la-hét om-sòm

ant, e adj.

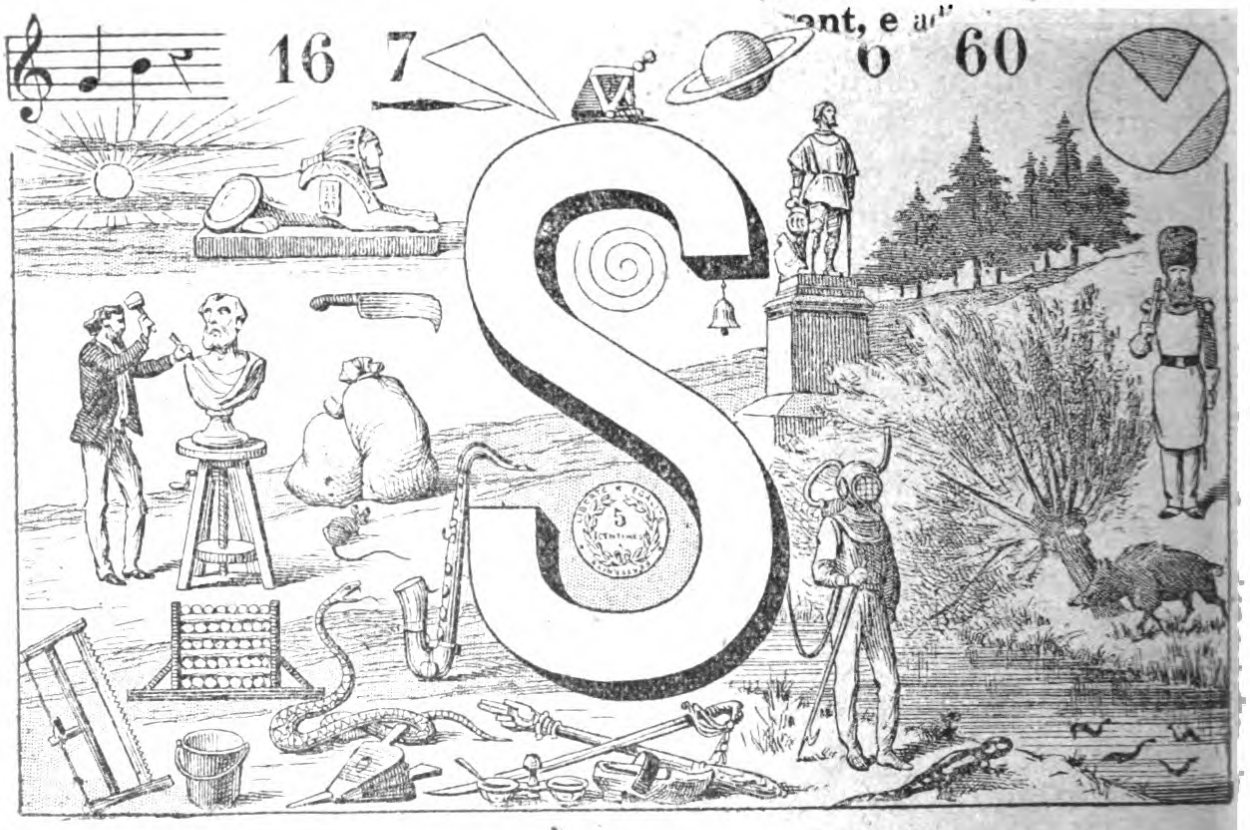

sa adj. poss. f. : của mình, của nó. *Sa mère*, mẹ mình, mẹ nó.

sabbat n. m. : ngày thứ bảy (tuần lễ dân Ju-dêu, nay là ngày chúa-nhựt); hội thầy pháp-môn phù-thủy-hội nửa đêm ngày thứ bảy. *C'est un véritable sabbat*, thật đã nên là **rầy-rà om-sòm** (thật là hội Tần-vương).

sabbatique adj. : hạn bảy năm một kì (phép dân Ju-dêu).

sable n. m. : cát (sa, c..)

sabler v. a. : đổ cát, bỏ cát, rãi cát, khỏa cát.

sableux, se adj. : trộn (lộn cát.

sablier n. m. : đồng-hồ cát.

Sablier

sablière n. f. : mỏ cát, hầm cát; ngạch vách.

sablon n. m. : cát nhỏ.

sablonner v. a. : lấy cát nhỏ mà chùi (rửa).

sablonneux, se adj. : có cát. *Terrain sablonneux*, đất cát.

sablonnière n. f. : chỗ lấy cát nhỏ.

sabord n. m : lỗ châu-mai tàu.

sabot n. m. : guốc; móng (ngựa). || *Dormir comme un sabot*, ngủ khì, ngủ mê.

Sabots : 1. En bois; 2. En cuir.

sabotier, ère n. : thợ đẽo (làm) guốc.

sabouler v. a. : làm cực, làm khổ.

sabre n. m. : gươm một lưỡi.

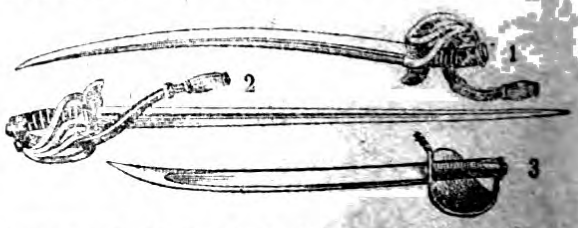

Sabres : 1. Bancal; 2. Latte; 3. D'abordage

sabrer v. a. : chém bằng gươm ou lấy gươm mà chém. || *Sabrer une affaire*, tính phứt (xoắt) việc đi.

sabreur n. m. : kẻ chém; lính dạn-gan.

sac n. m. : bao, bị. *Sac de riz*, **bao** gạo, **bao** lúa. || *Homme de sac et de corde*, người **tội-lỗi đáng treo đáng chém**; đồ chết treo (bằm, chém).

Sac

sac n. m. : sự vây thành chém giết hết cả thành

saccade n. f. : sự (ngựa) chạy lộp-xộp; nước xóc (ngựa).

saccadé, e adj. : xóc; không đều; chủn-choẳn. *Mouvements saccadés*, nước **xóc** (ngựa). || *Style saccadé*, câu nói **chủn-choẳn**.

saccager v. a. : cướp-phá; cho lấy của. *Saccager une ville*, **cướp-phá** thành.

saccharifère adj.: hay sinh đường; có đường.

saccharifier v. a. : làm cho ra đường.

saccharin, e adj. : có tánh đường.

sacerdoce n. m. : chức thầy-cả; quờn (quyền) linh-mục.

sacerdotal, e, aux adj. : thuộc về chức thánh, thầy-cả (linh-mục...). *Dignité sacerdotale*, chức **thầy-cả** (**chánh tế**, **linh-mục**).

sachée n. f. : một bị, một bao.

sachet n. m. : bao nhỏ, túi nhỏ.

sacoche n. f. : đãy, túi mang (bằng da để đựng đồ mang theo).

Sacoche

sacramental, e, aux. *ou* **sacramentel, elle** adj. : thuộc về phép-bí-tích. || *Paroles sacramentales*, lời chánh-phép (đại khái).

sacramentaux n. m. pl. : những đồ-vật có phép có ơn riêng (như nước thánh...).

sacre n. m. : lễ phong chức vua, phong chức giám-mục.

sacré, e adj. : đã làm phép; thánh. *Livres sacrés*, sách **thánh** (sấm truyền mới, sấm truyền cũ). || *Il n'y a rien de sacré pour lui*, nó thì chẳng có cái gì mà nó **chừa** (**kính, kiêng**).

sacrement n. m. : phép bí-tích. *Le Saint Sacrement*, phép Mình thánh Chúa, phép Thánh-thể.

sacrer v. a. : phong chức thánh. *Sacrer un roi*, **phong** vua. *Sacrer un évêque*, **phong** chức giám-mục.

sacrer v. a. : chưởi, rủa; thề-thốt; nói lộng-ngôn.

sacrificateur n. m. : chánh tế, kẻ tế-lễ, kẻ đứng tế.

sacrificature n. f. : chức kẻ tế-lễ.

sacrifice n. m. : của tế-lễ; sự thí, sự liều đi; sự tổn-phí. *Le saint sacrifice*, (sự tế-lễ thánh) = lễ **Mi-sa**.

sacrifier v. a. ; tế, tế-lễ; tế-tự, cúng-tế; thí, thí đi. *Sacrifier à Dieu*, **tế lễ** Đức chúa trời. || *Sacrifier ses intérêts à un ami*, **nhịn** (**thí**) cái lợi riêng mình cho bạn-hữu. || *Se sacrifier*, v. pr. : liều mình, thí thân (mạng).

sacrilège n. m., adj. : sự phạm sự (của) thánh; kẻ phạm đến người mình k hông phép mà phạm. *Main sacrilège*, tay **phạm phép**.

sacrilègement adv. : cách phạm sự thánh.

sacripant n. m. : đứa hung-ác, bạo-ngược.

sacristain n. m. : từ nhà-thờ, ông từ; kẻ giữ đồ nhà-thờ.

sacristie n. f. : chỗ để đồ lễ; nhà mặc áo lễ.

sacrum n. m. : xương cụt, xương mông.

safran n. m. : nghệ.

Safran

sagace adj. : thính, tinh-tấn, minh-mẫn.

sagacité n. f. : tánh thiêng-thính ; sự khôn-khéo minh-mẫn.

sage adj. : khôn, khôn-ngoan. || *Fille sage*, con gái **trinh-tiết**. *Conduite sage*, sự ăn-ở **khôn** (**tử-tế**).

sage-femme n. f. : mụ, bà mụ (mụ bà).

sagement adv. : cách khôn-ngoan.

sagesse n. f. : sự khôn-ngoan. *Don de sagesse*, ơn được **khôn-ngoan**.

sagou n. m. : bột báng (bột đác, huinh-tinh.....).

saignant, e adj. : chảy máu ; rướm máu. *Plaie encore saignante*, vít còn **ra máu** (**rướm máu**).

saignée n. f. : sự nẻ (lẻ) cho ra máu ; máu nẻ ra.

saignement n.m. : chứng đổ (chảy) máu cam.

saigner v. a. : cắt máu, thọc (chọc) huyết (tiết, T.) ; làm cho chảy máu ra. *Saigner un poulet*, **cắt cổ** (**huyết**) gà. || *Saigner du nez*, **chảy máu** cam ; sặc **máu mũi**. || *Se saigner pour ses enfants*, **xuất của ra** vì con, **hao-tôn** cho con-cái.

saillant, e adj. : trờm ra, trồi ra, nổi ra. *Corniche saillante*, chỉ đầu cột **nổi gio** (**ra**).

saillie n. f. : cái nổi (trồi, cộm, trờm) ra. *Os qui fait saillie*, xương nó **gio ra**. *En saillie*, **trờm ra** ngoài, **nổi**. || *Les saillies de la jeunesse*, sự **bay-nhảy** bọn tuổi trẻ.

saillir v. n. : nhảy ra, vọt ra, văng ra ; trồi ra, gio ra, trờm ra.

sain, e adj. : lành-mạnh (**khoẻ-mạnh**) ; hiền ; khôn, phải lẽ. *Air sain*, khí **hiền**. (**tốt, thanh**). || *Jugement sain*, lý-đoán **ngay-lành chắc-chắn**.

saindoux n. m. : mỡ heo lỏng.

sainement adv. : lành, hiền, khoẻ ; phải lẽ. *Sainement logé*, ở **thanh-khí**.

sainfoin n. m. : long-đảm thảo, c.

Sainfoin

saint, e adj., n. : thánh ; người thánh, ông thánh, bà thánh.

sainte-barbe n. f. : chỗ dưới tàu để thuốc súng, đạn.

saintement adv. : cách thánh.

saint-esprit n. m. : Đức Chúa Thánh-thần.

sainteté n. f. : sự thánh ; chức thánh. || *Sa sainteté*, Đức thánh Người (nói về Giáo-tông).

saint-siège n. m. : tòa thánh.

saisi n. m. : kẻ bị xiết của mà trừ nợ.

saisie n. f. : sự bắt lấy ; sự xiết nợ ; sự tịch của quốc cấm (đồ lậu). *Saisie de marchandises de contrebande*, **sự bắt** (**sự tịch**) hàng lậu.

saisir v. a. : bắt, bắt lấy. || *Saisir une pensée*, **hiểu** ý.

saisissable adj. : có lẽ bắt lấy (chận) được.

saisissant, e adj., n. : bắt thình-lình một cái ; kẻ xiết của, xiết nợ. *Froid saisissant*, **lạnh bất-tử** ; lạnh nó **thoát tới một cái**.

saisissement n. m. : sự vùng lạnh ; sự nó bắt lạnh minh.

saison n. f. : mùa (thì, c.). *La saison des pluies*, **mùa** mưa. || *Hors de saison*, sái **mùa** (...muộn, sớm); không nhằm.

salade n. f. : rau bóp xổi ; rau trộn giấm.

saladier n. m. : dĩa trộn rau làm xổi ; rổ để rau cho ráo nước rồi có trộn xổi.

salaire n. m. : tiền công ; phần báo, cái trả.

salaison n. f. : sự muối thịt cá ; đồ muối ; mắm.

salamalec n. m. : sự (lời) chào-hỏi (theo phép Turcô). || *Salamalec*, sự xá (bái) sâu quá.

salamandre n. f. : thứ con ki-

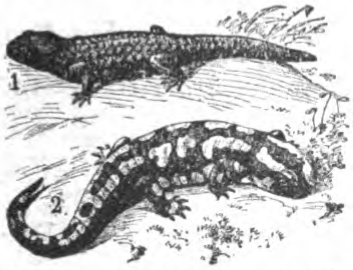

Salamandres : 1. Noire ; 2. Terrestre

nhông ; con giông hay ở vũng ở hang.

salangane n. f. : én biển.

Salanganes

salant adj. : (mặn). *Marais salants*, ruộng **muối** (diêm điền, c.).

salarié, e adj., n. : có tiền mướn ; kẻ làm thuê (làm mướn).

salarier v. a. : mướn (cho ăn tiền công).

salaud, e adj., n. : dơ-dáy, bầy-hầy ; người nhớp-nhúa bầy-hầy.

sale adj. : dơ, dơ-dáy ; nhớp, nhớp-nhúa.

salé n. m. : thịt heo muối. *Petit salé*, thịt heo (lợn) mới muối.

salé, e adj. : mặn, mặn-mòi ; có bỏ muối. || *Raillerie salée*, lời nói chơi **mặn-mòi** (có ý-vị).

salement adv. : cách dơ-dáy (dơ-nhớp).

saler v. a. : bỏ muối, nêm muối ; muối.

saleté n. f. : sự dơ (nhớp), sự dơ-nhớp, sự dơ-dáy. || *Dire des saletés*, nói **lời tục-tĩu.**

salière n. f. : bình đựng muối ; dĩa muối.

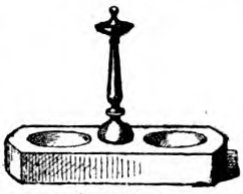

Salière

saligaud, e n. : dơ-nhớp, kẻ dơ-dáy nhớp-nhúa, đồ bậy, đồ khốn.

salin, e adj. : có muối.

saline n. f. : ruộng muối.

salique adj. : *Loi salique*, luật không cho công-chúa được nối quờn vua cha.

salir v. a. : làm cho ra dơ (dáy) ; làm cho ra nhớp, làm vấy. || *Salir la réputation de quelqu'un*, **làm hư** (**nhơ**) danh người nào.

salissant, e adj. : hay dơ, dễ dơ.

salive n. f. : nước miếng (tân-dịch, c.).

saliver v. n. : ra (chảy, đổ) nước miếng.

salle n. f. : chỗ rộng..., phòng ; nhà. *Salle à manger*, **phòng** (**nhà**) cơm (ăn cơm). *Salle des ventes*, **chỗ** bán đấu-giá (giảo-giá).

salon n. m. : phòng rước khách ; chỗ chưng đồ khéo. *Salon de peinture*, **chỗ chưng** đồ vẽ. || *Homme de salon*, người lịch-thiệp (bạc-thiệp).

saloperie n. f. : sự dơ-dáy, sự nhớp-nhúa quá ; đồ-ế.

salpêtre n. m. : diêm, diêm-sinh (sanh).

salpêtrière n. f. : chỗ làm diêm.

salsepareille n. f. : cây diền-bá, hắc-sửu.

salsifis n. m. : ngưu-bàng-tử.

saltimbanque n. m. : kẻ leo-dây; múa rối.

Salsepareille

Salsifis

salubre adj. : khoẻ, hiền (tốt). *Air salubre*, khí **tốt (thanh)**.

salubrité n. f. : sự hiền (khoẻ, tốt).

saluer v. a. : chào, chào-hỏi. *Saluer un ami*, **chào** bạn.

salure n. f. : mùi mặn. *Salure de la mer*, **mùi mặn** nước biển.

salut n. m. : sự sống; việc rỗi linh-hồn. *Il y va du salut de l'État*, là **việc cứu** nước chớ chẳng phải chơi. *Travailler à son salut*, lo việc **rỗi linh-hồn mình**.

salut n. m. : sự chào; sự lạy; sự làm phép Mình Chúa buổi chiều.

salutaire adj. : khoẻ. || *Conseil salutaire*, lời dạy-biểu **hay (có-ích)**.

salutation n. f. : sự lạy, sự chào. *Salutation angélique*, kinh **Kính-mầng**.

salvage n. m. : sự vớt (chữa). *Droit de salvage*, thuế đồ vớt tàu chìm.

salve n. f. : (chào!) sự bắn súng nhiều một lượt mà chào, mà mầng. || *Salve d'applaudissements*, sự vỗ-tay om-sòm hết thảy một lượt với nhau.

samedi n. m. : ngày thứ bảy (trong tuần lễ).

sanctifiant, e adj. : làm cho nên thánh.

sanctification n. f. : sự làm cho ra thánh. || *Sanctification du dimanche*, sự giữ ngày chúa-nhựt.

sanctifier v. a. : làm cho nên (ra) thánh.

sanction n. f. : sự châu-phê; phép định hẳn. || *Ce mot n'a pas encore reçu la sanction de l'usage*, tiếng nầy chưa-có **thành tục**.

sanctionner v. a. : định-chắc; ban-hành ra.

sanctuaire n. m. : chỗ thánh; cung thánh. || *Le sanctuaire des lois*, chỗ công-pháp; pháp-đường.

sandal hay-là **santal** n. m. : cây (gỗ) bạch-đàn-hương.

sandale n. f. : dép.

sandaraque n. f. : hùng-hoàng, hoàng-đơn.

Sandale

sang n. m. : máu (huyết, c). *Coup de sang*, chứng phong. || *Se faire du mauvais sang*, bực mình, bồn-chồn, bù-xa bù-xít.

sang-froid n. m. : sự tỉnh (tỉnh-tuồng; tỉnh-táo; tỉnh-khô).

sanglant, e adj. : đầy những máu, vấy máu. *Combat sanglant*, trận chết người-ta nhiều. || *Affront sanglant*, sự sỉ-hổ **quá-chừng**.

sangle n. f. : dây nịt, dây thắng-đái.

sangler v. a. : riết (thắt) dây thắng-đái. || *Sangler le visage d'un coup de fouet*, nẹt trên mặt một roi.

sanglier n. m. : (con) heo rừng.

sanglot n. m. : tấm-tức (tiếng nấc-nở, T.).

Sanglier et marcassins

sangloter v. n. : tấm-tức (tấm-tức tấm tưởi).

sangsue n. f. : con đỉa ; người hay bòn.

sanguin, e adj. : thạnh huyết; sung máu.

sanguinaire adj. : hay ham đổ máu người ra; độc-dữ, hay chém giết.

Sangsues

sanguinolent, e adj. : nhuộm (nhuốm) máu.

sanhédrin n. m. : tam-pháp dân Ju-dêu.

sanie n. f. : mủ, máu-mủ.

sanitaire adj. : để mà chữa (trừ) bệnh. || *Cordon sanitaire*, vòng binh-linh giữ khi có dịch-khí kẻo người tại xứ bệnh chạy ra mà lây cho xứ khác gần đó chăng.

sanscrit, e adj., n. : thuộc về xứ Sanscrit, tiếng Sanscrit.

sans-souci n. : vô-lự, vô-ưu, vô-sự; kẻ không lo gì hết.

santé n. f. : sự mạnh-khoẻ (sức-khoẻ). *À votre santé*, chúc cho mạnh-khoẻ (khi uống với nhau).

santoline n. f. : ngải, ngải-cứu (làm thuốc dầu sát trùng).

santonine n. f. : thuốc sán-lải.

sapan n. m. : cây vang, vang.

sape n. f. : việc phá thành-lũy.

saper v. a. : đào cuốc mà phá lũy phá thành.

sapeur n. m. : lính để xây đồn đắp lũy ; lính đi tiên-phuông. || *Sapeurs-pompiers*, người lập ra để chữa lửa.

saphir n. m. : ngọc bích (thứ ngọc tốt nước xanh bích).

sapide adj. : ngon, có mùi ngon.

sapidité n. f. : mùi ngon.

sapience n. f. : sự khôn-ngoan.

sapin n. m. : cây sam (sa-thọ, c.).

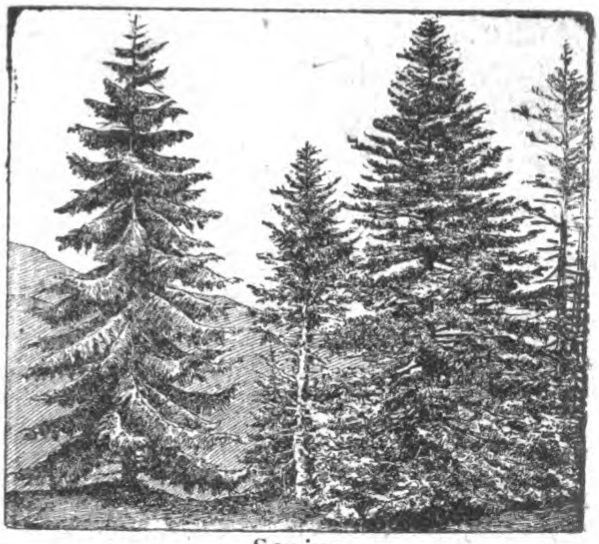

Sapins

sapinière n. f. : chỗ trồng cây sam ; đám cây sam.

sarabande n. f. : tên bản đờn múa Yphanho.

sarbacane n. f. : ống đồng.

sarbotière hay-là **sorbetière** n. f. : ống thiếc để làm cho nước đường đông (đặc) lại.

sarcasme n. m. : lời nói chơi xóc ốc (cay-đắng).

sarcelle n. f. : con le-le.

Sarcelle

sarclage n. m. : sự nhổ cỏ, sự làm cỏ.

sarcler v. a. : làm cỏ vườn ; nhổ cỏ.

sarcloir n. m. : mác, chéc, dao, cuốc, mai làm cỏ

Sarcloir

sarcophage n. m. : mồ, mả ; mô, nấm đất.

Sarcophage

sardanapale n. m. : kẻ mê dâm-dục ăn-uống.

sardine n. f. : cá lầm (thanh ngư, c.).

Sardine

sardoine n. f. : thứ mã-não.

sarment n. m : nhánh, (nhành, ngành, T.) tược nho.

sarrasin n. m. : thứ lúa đen.

sarrau n. m. : thứ áo dài (áo ngoài).

sas n. m. : cái rây ; vũng sâu (để cầm nước lại trong kinh, mương...).

sasse n. f. : gàu tát nước ghe (thuyền).

sasser v. a. : rây.

Sarrasin

satan n. m. : quỉ, quỉ dữ (Satăng, v.)

satané, e adj. : như quỉ

satanique adj. : quỉ, ma-quỉ.

satellite n. m. : lính (quân) hầu ; lính thị-vệ ; tinh-tú nhỏ chạy vòng theo tinh-tú lớn. || *La lune est le satellite de la terre*, mặt-trăng là tinh-tú **hầu theo** trái đất.

satiété n. f. : sự no, sự chán (sự no-nê, sự chán-ngán) ; sự đã thèm.

satin n. m. : võ-tự, võ-xuyến ; tố. || *Peau de satin*, da **láng**, (mịn, êm).

satinage n. m. : sự giồi láng (làm cho láng).

satiné, e. adj. : láng, trơn-láng. *Papier satiné*, giấy **láng**.

satiner v. a. : giồi láng ; làm cho ra láng.

satire n. f. : thơ bao-biếm ; (bài nói xâm châm-chọc, băm-bổ).

satirique adj. : hay bao-biếm ; hay châm-chích. *Ouvrage satirique*, sách **bao-biếm** (**nói xâm**).

satisfaction n. f. : sự phĩ-lòng (ưng bụng, toại chí). || *Donner satisfaction*, trả lời ; đền lại.

satisfactoire adj. : để mà đền tội. *Œuvre satisfactoire*, việc làm **mà đền tội**.

satisfaire v. a. : làm cho phỉ (thỏa). *Satisfaire ses maîtres*, làm đẹp ý (bụng ; bằng lòng) thầy. || *Satisfaire ses créanciers*, trả nợ cho chủ nợ. || *Satisfaire l'esprit*, làm cho thỏa (phỉ) lòng *ou* phỉ chí.

satisfaisant, e adj. : phỉ ; phỉ lòng (dạ, tình...).

satisfait, e adj. : đã phỉ, phỉ-chí (lòng, tình, dạ). *Ses désirs sont satisfaits*, những sự ước-ao nó đã phỉ.

saturer v. a. : bỏ vô nước cho nó thau ra.

saturnales n. f. pl. : lễ kính bụt Saturne ; hồi (buổi, ngày) loạn-lạc, luông-tuồng, bậy-bạ.

saturne n. m. : bụt Saturne ; thổ-tinh, c.

satyre n. m. : bụt kia mình nửa người nửa dê hay ở rừng xanh ; người buông lung dâm dục.

sauce n. f. : nước chấm, nước mắm thấm.

saucer v. a. : chấm nước mắm thấm. || *Saucer quelqu'un*, quở-la người nào gắt lắm.

saucière n. f. : dĩa đựng nước chấm.

saucisse n. f. : dồi thịt.

saucisson n. m. : dồi lớn; ngòi đốt hỏa-lôi-phục.

Saucière

sauf prép. : trừ ra; để lại. *Sauf votre respect*, chẳng dám khinh người.

sauf, sauve adj. : khỏi bị hại, khỏi hư-hại ; nguyên, tuyền (toàn).

sauf-conduit n. m. : tờ thông-hành ; phái đi đường.

sauge n. f. : cây đại-bi, ngưu-nhĩ ngải, c.

Sauge

saugrenu, e adj. : phi-lý ; bậy.

saule n. m. : cây liễu.

Saules

saumâtre adj. : mằn-mằn, chè-hai. *Eau saumâtre*, nước chè-hai.

saumon n. m. : mã hữu ngư, c.

Saumon

saumure n. f. : nước mắm.

saunage n. m. : sự buôn-bán muối.

sauner v. a. : làm muối.

saunier n. m. : kẻ làm muối ; kẻ bán muối.

saunière n. f. : thùng đựng muối ; vựa muối.

saupiquet n. m. : thứ nước mắm thấm kia.

saupoudrer v. a. : rắc muối, bỏ muối ; (tiêu, bột, đường).

sauriens n. m. pl. : loại sấu (kì-đà, kì-nhông, cắc-ké...).

saut n. m. : sự nhảy. *Il a fait un saut*, nó **nhảy một cái.**

saute n. f. : *Saute de vent*, sự gió vùng trở ngọn.

sauté, e adj. : *Poulet sauté*, thịt gà chiên-xào bỏ nhiều vị.

sauter v. a., n. : nhảy, nhảy-nhót. *La poudrière a sauté*, kho thuốc súng nó đã **nổ ra.** *Faire sauter un vaisseau*, châm thuốc súng **làm cho bay** tàu **đi.** ‖ *Sauter une ligne*, **bỏ sót đi** hết một hàng.

sauterelle n. f. : con cào-cào, con chấu-chấu ; thước nách.

saute-ruisseau n. m. : đứa sai vặt ; xá-nhơn, c.

sauteur n. m. : kẻ nhảy ; người ở theo thì theo buổi (vui đâu chúc đó).

sautillant, e adj. : nhảy xói-xói, nhảy cà-xơn.

sautiller v. n. : nhảy cà-tửng, nhảy lên nhảy xuống, nhảy cà-xơn.

sautoir n. m. : tréo, tréo ngue ; hình tréo. *Porter... en sautoir*, mang tréo qua ngực.

sauvage adj. : mọi, mọi-rợ ; rừng, hoang.

sauvageon n. m. : cây rừng.

sauvagerie n. f. : tánh người không hay làm bạn với ai.

sauvegarde n. f. : sự chữa, sự giữ-gìn cho khỏi... ; thế, phương, cái đỡ cho khỏi.... *Les lois sont la sauvegarde de la liberté*, luật-

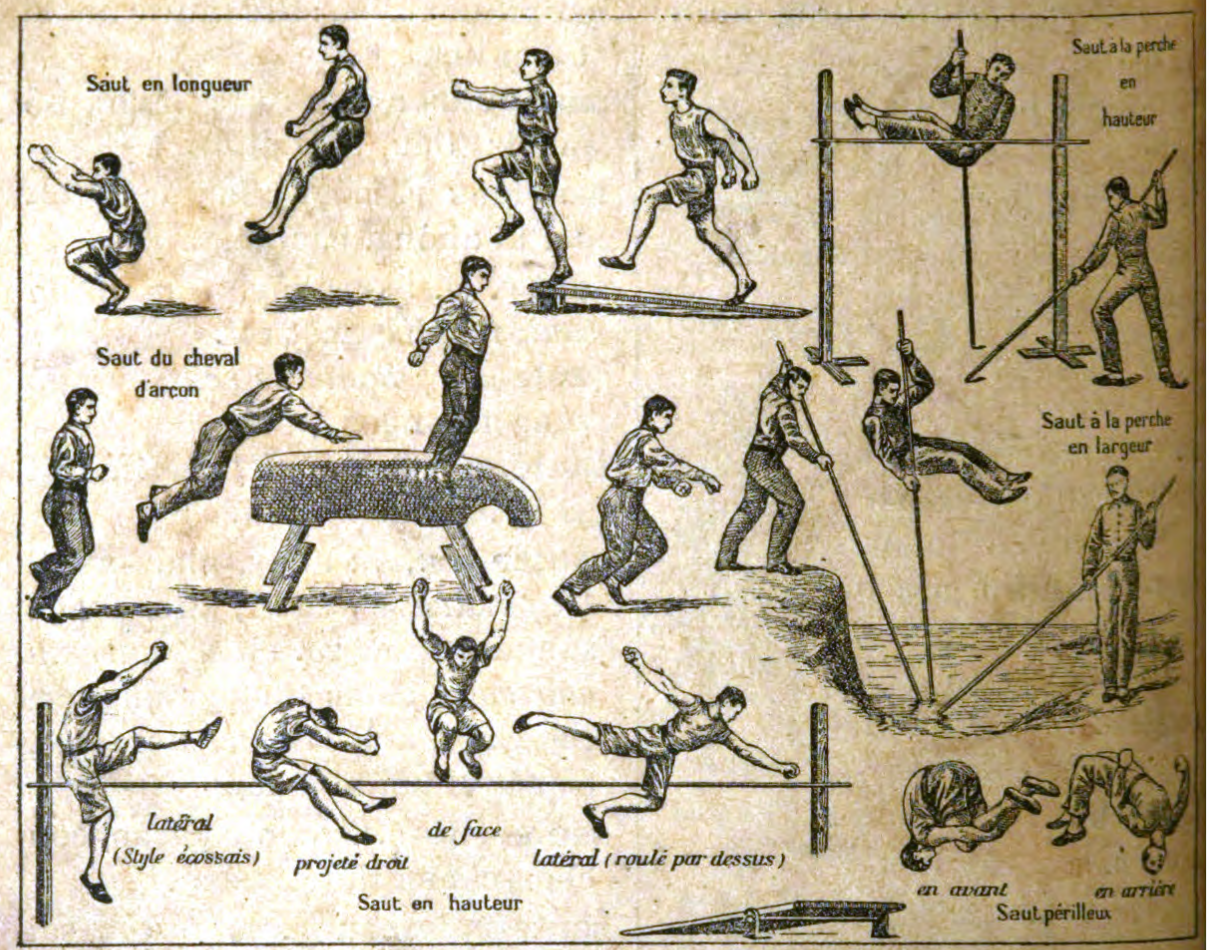

Sauts

phép là **cái** để **mà che-chở** cho được thong thả.

sauvegarder v. a. : chữa; đỡ; hộ.

sauve-qui-peut n. m. : ai mạnh đàng nào chạy đàng nấy! mạnh ai nấy chạy! chạy ta chạy!

sauver v. a. : cứu, cứu-chữa, che-chở. *Sauver quelqu'un de la mort*, **cứu** cho khỏi chết. || *Se sauver*, v. pr. : chạy, trốn.

sauvetage n. m. : sự vớt, sự cứu-vớt.

sauveur n.m. : kẻ cứu (cứu-chữa).

savamment adv. : cách biết (hay); cách thông-suốt (thông-thái). *J'en parle savamment*, tôi **biết-rõ** tôi mới nói.

savane n. f. : đồng cỏ hoang.

savant, e adj. : thông-thái (minh; suốt; minh) bạc-thiệp, lịch-thiệp c. *Livre savant*, sách **thông-thái**

savate n. f. : giày (dép) hư (cũ); giày không gót; sự vật lộn.

savetier n. m. : kẻ vá giày; thợ vụng.

saveur n. f. : mùi (màu) ngon.

savoir v. a. : biết (tri, c.); thuộc; hay. *Savoir son chemin*, **thuộc** (**biết**) đường đi. || *Je ne saurais flatter*, tôi không hay a-dua; không có dua-nịnh **được**.

savoir n. m. : sự thông-biết, việc từng-trải.

savoir-faire n. m. : tài, tài-hay, tài khéo.

savoir-vivre n. m. : sự biết điều (biết cách ăn-ở).

savon n. m. : thuốc giặt (xà-bong

v.); sự quở-trách.

savonner v. a. : giặt xà-bong, đánh xà-bong; la-quở.

savonnerie n. f. : chỗ làm thuốc giặt (xà-bong).

savonnier n. m. : kẻ làm xà-bong.

savourer v. a. : nếm, nếm mùi; lấy làm ngon. || *Savourer les plaisirs*, nếm mùi vui-sướng.

savoureux, se adj. : ngon.

sbire n. m. : lính cầm cung Italien; lính tuần thành.

scabreux, se adj. : gập-ghềnh; hê-hủng. *Chemin scabreux*, đường gập-ghềnh (hê-hủng khó đi).

scalène adj. : có ba mặt chẳng bằng nhau; tà-khuê, c.

scalpel n. m. : dao nạo; đồ mổ-xẻ.

Scalpel

scalper v. a. : cắt lột da óc đi.

scammonée n. f. : thứ dây bìm-bìm (hắc-sửu); điền-giả thảo, c.

scandale n. m. : dịp tội, gương xấu.

scandaleux, se adj. : nên gương xấu.

scandaliser v. a. : làm gương xấu. || *Se scandaliser* v. pr. : lấy làm gương xấu.

scander v. a. . (leo, trèo), ngâm thơ, (nói thơ). *Scander des vers*, ngâm thơ, nói thơ.

scaphandre n. m. : ống nổi để ội; đồ kẻ lặn mặc làm việc dưới nước.

scaphandrier n. m. : kẻ mặc đồ ặn làm việc dưới nước.

scapin n. m. : thằng-hề.

scapulaire n. m. : (vai); áo Đức Chúa Bà.

Scaphandriers

scarabée n. m. : con bọ-hung (bò hung, v.).

scarifier v. a. : cắt da, nẻ, chích da.

scarlatine adj. : *Fièvre scarlatine*, chứng rét nó bắt đỏ bầm mình ra.

Scarabée

sceau n. m. : con dấu, ấn c.; mộc-kí, c. *Sceau royal*, ấn vua (quốc bửu, c.; ấn ngọc).

scélérat, ate adj., n. : tội-lỗi; có tội; người tội-lỗi.

scélératesse n. f. : lòng hung-dữ (độc-ác); sự tội-lỗi.

scellé n. m. : con dấu quan đóng mà phong (niêm) lại không cho mở ra; niêm-phong.

sceller v. a. : đóng con-dấu mà niêm-phong lại.

scène n. f. : chỗ làm tuồng; sân hát. *La scène change*, đổi lớp; sang thứ.

scénographie n. f. : nghề vẽ và dọn lớp rạp hát.

scepticisme n. m. : phe (môn) quân-tử dạy chẳng có cái chi là chắc là thật, nên hồ-nghi cả.

sceptique adj. et s. : kẻ theo phe hay hồ-nghi mọi sự. || *Esprit sceptique*, trí hay nghi hết mọi sự.

sceptre n. m. : phủ-việt ; cây (gậy) chỉ quyền-phép vua ; quờn vua bỉnh chánh ; phép nước.

Sceptre

schah n. m. : vua nước Perse (hiệu kêu vua).

schelling n. m. : đồng tiền bạc hồng-mao giá 1 f 25.

schismatique adj., n. : đã làm phe-đảng ; kẻ rối đạo.

schisme n. m. : phe, phe-đảng ; phe rối đạo.

schiste n. m. : đá có vảy có lớp.

schisteux, se adj. : có tính như đá schiste.

schlague n. f. : phép xử trượng ; trượng.

sciage n. m. : sự cưa.

sciatique adj., n. : đau thắt ngang lưng.

scie n. f. : cái (cưa) cưa ; cá đao.

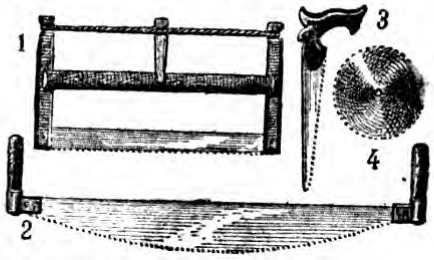

Scies : 1. Ordinaire ; 2, Passe-partout ; 3. A main ; 4. Circulaire.

sciemment adv. : biết, tri tình, c.

science n. f. : sự biết, sự hay ; sự thông-minh (thái) ; phép. *Science du monde*, sự biết (thạo) đời.

scientifique adj. : thuộc về phép trí-cách (sự thông-minh).

scientifiquement adv. : một cách thông-thái ; theo phép trí-cách.

scier v. a. : cưa.

scierie n. f. : trại cưa.

scieur n. m. : thợ cưa.

scinder v. a. : chia ra, xẻ ra, rọc ra, kinh (kênh, T.) ra, chành ra.

scintillant, e adj. : nhấp-nháng, giấp-giới.

scintiller v. n. : nhấp-nháng, giấp-giới.

scission n. f. : sự phân rẽ ra ; sự chia phe.

sciure n. f. : mạt cưa.

scolaire adj. : thuộc về trường-học. *Année scolaire*, năm học ở trường.

scolastique adj. : theo phép trường.

scolie n. f. : bài bàn, bài hạch sách xưa.

scolopendre n. f. : cây răng-lá (kim-tinh thảo, c.) ; con bọ cá, con rít nhỏ (ngô-công trùng, c.).

Scolopendre

scombre n. m. : cá cháy (thì-ngư, c.).

scorbut n. m. : bệnh (chứng) mệt-nhọc bủng-beo.

scorbutique adj., n. : kẻ mắc bệnh scorbut.

scorie n. f. : cứt các giống kim (khi nấu nó).

scorifier v. a. : vớt cứt loại kim ra.

scorpion n. m. : con bò-cạp (bọ-cạp) yết-tử, (hạt-tử, c).

Scorpion

scorsonère n. f. : mạch-môn, thiên-môn đông.

scribe n. m. : kí-lục, thơ-lại, thơ-kí ; thầy thông giáo (bên Judêu), kẻ thông sách cắt nghĩa lề-luật.

scrofules n. f. pl. : bệnh tràng (trường) nhạc, tật vắt khăn, mã-đao, c.

scrofuleux, se adj., n. : mắc bệnh mã-đao.

scrupule n. m. : sự nghi-ngại, lòng (tính) đa-nghi ; sự bối-rối. *Conserver encore des scrupules*, hãy còn **điều ngại**.

scrupuleusement adv. : cách cặn-kẽ (cẩn-thận ; ân-cần) ; cách đa-nghi.

scrupuleux, se adj. : đa nghi ; cặn-kẽ, kĩ-cang. *Recherches scrupuleuses*, sự xét-tìm **cẩn-thận** *ou* **chín-chắn**.

scrutateur n. m. : kẻ lục-tìm (đáo-soát,) soi-xét, hay lục-tặc. || *Regard scrutateur*, sự ngó **lục-tặc**,

scruter v. a. : soi thấu, xét-nét. *Dieu scrute les cœurs*, Chúa **xét-nét** lòng người-ta.

scrutin n. m. : bắt thăm (viết vô giấy bỏ vô hủ rồi lấy ra coi trong hội ai bàn làm-sao, chịu hay-là không chịu).

sculpté, e adj. : chạm, chạm-trổ. *Meuble sculpté à jour*, đồ **chạm lọng**.

sculpter v. a. : chạm, chạm-trổ.

sculpteur n. m. : thợ chạm.

sculpture n. f. : nghề chạm ; đồ chạm ra.

se pron. : mình. || *Se tuer*, giết lấy **mình**.

séance n. f. : buổi hội (nhóm) ; lần ngồi cho thợ nhắm mà vẽ ; bận ngồi ăn, chơi, đánh cờ, nói chuyện.

séant, e adj. : đang ngồi. || n. m. : *Se mettre sur son séant*, **lồm-cồm** ngồi dậy.

séant, e adj. : xứng, xứng-đáng.

seau n. m. : cái thùng (xách nước); cái gàu.

sébile n. f. : chén bằng gỗ tròn và sâu.

Seau

sec, sèche adj. : khô, khô-khan. *Terrain sec*, đất **khô** (ráo). || *Cœur sec*, lòng **khô-khan**.

sécante n. f. : đàng cắt ngang.

sécateur n. m. : kéo cắt (sửa) cây.

sécession n. f. : sự biệt ra, sự tách ra.

Sécateur

séchage n. m. : sự phơi ; sự khô.

sèche hay-là **seiche** n. f. : cá mực.

sèchement adv. : cách khô-khan. || *Répondre sèchement*, trả lời lại **gắt (xẳng)**.

sécher v. a. : làm cho khô, phơi, hong.

sécheresse n. f. : sự khô-khan, nắng hạn.

séchoir n. m. : chỗ phơi, sào phơi.

second, e adj. : thứ nhì, thứ hai ; từng trên (thứ hai).

secondaire adj. : tá-nhị, phụ-triếu.

secondairement adv. : cách phụ theo, tùng theo.

seconde n. f. : lớp nhì (là lớp trước lớp học từ-chương) ; giây, giây-phút.

secondement adv. : thứ hai ; hai là...

seconder v. a. : giúp (hộ, giùm) ; giùm-giúp, giúp-đỡ.

secouer v. a. : lắc, rung, lay. *Secouer la tête*, **lắc** đầu. || *Se secouer*, v. pr. : vùng, vùng-vẫy.

secourable adj. : hay giúp.

secourir v. a. : giúp (hộ).

secours n. m. : sự giúp (giúp-đỡ).

secousse n. f. : sự rúng (rúng-động) ; sự dội lại.

secret n. m. : sự kín (mật sự, c)

phép nhiệm. *Garder le secret*, giữ sự kín.

secret, ète adj. : kín, kín-đáo, kín-nhiệm.

secrétaire n. m. : thơ-kí, kí-lục. *Secrétaire d'ambassade*, phó sứ (bồi sứ, c.).

secrétaire n. m. : bàn viết; tủ để giấy-má; tên chim kia.

secrétairerie n. f. : phòng thơ-kí.

secrétariat n. m. : toà tá-nhị; chỗ thơ-kí làm việc.

secrètement adv. : cách kín; lén.

sectateur n. m. : kẻ theo phe.

secte n. f. : phe (bè, T., bọn).

section n. f. : phần (chia vụn ra).

séculaire adj. : từ đời nầy qua đời kia. *Fête séculaire*, lễ mỗi đời mỗi làm.

séculariser v. a. : làm cho nhà dòng ra theo phép đời.

séculier, ère adj. : ngoài dòng.

sécurité n. f. : sự yên (an); sự yên lòng yên trí.

sédatif, ive adj. : làm cho bớt đau; làm cho êm. *Potion sédative*, thuốc làm cho êm.

sédentaire adj. : (hay ngồi) = hay lục-thục ở nhà, (ít đi đâu).

séditieux, se adj., n. : hay giục làm loạn; ngụy, tặc, c. *Une populace séditieuse*, dân hay ào-ào (hay dấy loạn).

sédition n. f. : sự dấy loạn (làm loạn, làm ngụy).

séducteur, trice n. m., f. : hay dỗ-dành; hay cám-dỗ.

séduction n. f. : sự dỗ-dành; sự vui.

séduire v. a. : dỗ-dành, quyến-dụ. *Séduire des témoins*, dỗ chứng.

séduisant, e adj. : kẻ dỗ-dành.

segment n. m. : cái tích ở trong hình bán-nguyệt.

séide n. m. : kẻ làm tay sai kẻ khác.

seigle n. m. : giống lúa mì (lúa miến), tiểu-mạch.

seigneur n. m. : chúa; ông cả, đại-phú-trưởng-giả. || *Faire le seigneur*, làm bộ sang.

seigneurie n. f. : chức đại-phú-ông.

Seigle

sein n. m. : lòng mẹ, tử-cung, c.; ngực; vú. || *Donner le sein à un enfant*, cho con-nít bú.

seine *ou* **senne** n. f. : lưới rê; chài (đánh cá).

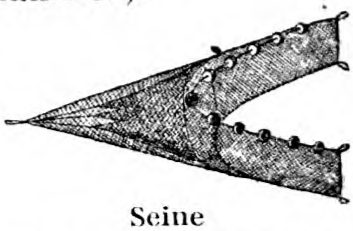

Seine

seing n. m. : (dấu). *Acte sous seing privé*, tờ làm tư với nhau.

seize adj. num. : mười sáu (thập lục, c.).

séjour n. m. : chỗ ở; sự ở. *Séjour enchanteur*, chỗ ở vui.

séjourner v. n. : ở; trú, ngụ.

sel n. m. : muối.

selle n. f. : yên ngựa; phần (cirt, v.). || *Aller à la selle*, đi đại, đi tiểu, đi iả, đi sông...

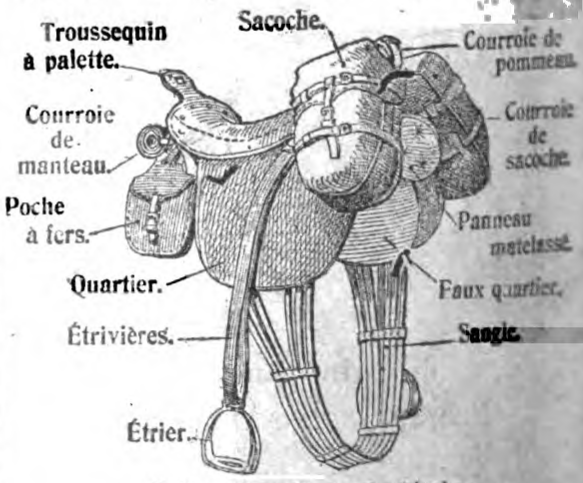

Selle de cavalerie légère

seller v. a. : bắt yên ; buộc (cột) yên ; thắng..... *Seller un cheval*, **thắng** ngựa.

sellerie n. f. : nghề làm đồ ngựa mà bán ; chỗ để đồ ngựa.

sellette n. f. : ghế cây để tù (kẻ bị cáo) ngồi.

sellier n. m. : thợ đóng đồ ngựa.

selon prép. : theo, tùy, mặc. *Selon ses forces*, **tùy** (**theo**) sức mình.

semaine n. f. : tuần-lễ, tuần. *Semaine sainte*, **tuần** thánh.

sémaphore n. m. : hiệu, vọi làm hiệu (làm dấu).

semblable adj. : giống ; bằng. *Semblable à..*, **giống** như...

semblant n. m. : bộ (bề ngoài), tuồng, hình. *Faire semblant*, làm **bộ**, giả đò.

sembler v. n. : xem (coi) ra, ra như tuồng.... || *Que vous en semble* ? anh **tưởng** làm-sao ?

semelle n. f. : đế giày, tới giày.

semence n. f. : giống, hột (hạt, T.) giống ; căn-nguyên, cớ gây ra.

semen-contra n. m. : ngải, ngải-cứu ; (hột trị sán lải).

semer v. a. : gieo, vãi (giống) ; rãi ra, rắc. || *Semer de faux bruits*, đồn huyền.

semestre n. m. : sáu tháng ; lương sáu tháng.

semestriel, elle adj. : nội sáu tháng. *Congé semestriel*, phép nghỉ **sáu tháng**.

semeur n. m : kẻ gieo giống.

semi adj. : nửa (bán, c). *Figure semi-circulaire*, hình **bán** nguyệt.

séminaire n. m. : trường (dạy con-trẻ học sau giúp việc Hội-thánh) ; nhà-trường.

séminariste n. m. : học-trò nhà-trường Séminaire.

semis n. m. : cây ương hột mà mọc.

sémitique adj. : *Langue sémitique*, tiếng nói các dân bởi dòng-dõi ông Sem mà ra.

semonce n. f. : lời quở-trách.

semoncer v. a. : quở-trách.

sempiternel, elle adj. : luôn-luôn (hoài-hoài, mãi-mãi) ; đời-đời kiếp-kiếp.

sénat m. n. : hội công-đồng các quan thương-nghị (như cơ-mật, nội-các viện) ; viện các quan công-đồng.

sénateur n. m. : quan thương-nghị trong viện công-đồng.

sénatus-consulte n. m. : chiếu-chỉ viện công-đồng thương-nghị ra.

seneçon n. m. : nê-hồ thái, c.

sénevé n. m. : cải bẹ, cải ngồng (lấy hột làm tương-cải).

sénile adj. : thuộc về già. *Débilité sénile*, **già-yếu**.

Seneçon

sens n. m. : sự biết (giác, c.) ; quan (ngũ quan). || *Le sens intime*, lương-tâm. || *Le sens commun*, nhơn chi **thường tình**, c.

sensation n. f. : sự động lòng (bởi ngũ quan) ; sự biết. || *Faire sensation*, làm cho ai nấy **động lòng**.

sensé, e adj. : có tình-ý ; khôn, biết xét.

sensément adv. : cách khôn ; cách phải lẽ ; nhằm lý. *Parler sensément*, nói **phải lẽ**.

sensibilité n. f. : sự biết (tri-giác, c.). || *Sensibilité de l'âme*, **sự hay mủi** lòng.

sensible adj. : ngũ-quan thấy được, có hình-thể. || *Cœur sensible*, lòng **hay động** (**hay mủi**).

sensiblement adv. : cách rõ-ràng (ngó thấy đặng); hay biết; cách mủi lòng, động tình.

sensitive n. f. : cây mắt-cỡ.

sensualité n. f. : sự mê theo ngũ-quan, xác-thịt.

sensuel, elle adj. : theo ngũ-quan, xác-thịt. *Plaisirs sensuels*, sự vui-sướng theo xác-thịt.

sentence n. f. : ý-nghĩ (tưởng, định); lời có ý-vị; án. *Sentence de mort*, **án** chết (án trảm quyết, án tử).

sentencieux, euse adj. : nói cao có ý-vị ; nói lý, hay nói ra có phương-ngôn tục-ngữ.

senteur n. f. : mùi, mùi thơm ; hương, c.

sentier n. m. : đàng (đường) đi ; đàng hẹp, đàng trẽ ; lối, nẻo. ||*Sentier de la vertu*, đàng nhơn-đức.

sentiment n. m. : lòng biết, sự thấm ý ; tình, ý. *Perdre le sentiment*, lì đi, chai-đá đi.

sentimental, e, aux adj. : có tình, có ý ; hay biết.

sentine n. f. : lườn tàu; đáy tàu; chỗ tụ rác-rến dơ-dáy.

sentinelle n. f. : lính nhựt (canh).

sentir v. a., n. : biết; ngửi (hửi, v.). *Sentir une odeur agréable*, **hửi** mùi thơm. || *Je le sens du doigt*, tôi rờ tôi **biết**. || *Ce bouquet sent bon*, cái tràng hoa nầy **thơm**. *Sentir mauvais*, hôi, thối (thúi, v.).

seoir v. n. : xứng, xứng-đáng; vừa. *Ce chapeau vous sied bien*, cái nón nầy anh đội **vừa** lắm.

sep n. m. : (cây ngậm lưỡi cày) ; cái náng cày.

séparable adj. : phân-rẽ ra được, lìa ra được.

séparation n. f. : sự lìa, phân-rẽ ra ; cái bửng, cái ngăn.

séparé, e adj. : riêng ra, biệt ra; rẽ ra. *Ils ont des intérêts séparés*, chúng nó có phần lợi **riêng** (**khác nhau**).

séparément adv. : riêng ra.

séparer v. a. : phân-rẽ (phân-li, phân-cách,) ra ; để riêng. . ra. || *Se séparer* v. pr. : lìa nhau, phân-rẽ nhau ra.

sept adj. : bảy (thất, c.).

septante adj. : bảy-mươi.

septembre n. m. : tháng chín tây.

septentrion n. m. : bắc, phương bắc.

septentrional, e, aux, bắc; bên (phía) bắc. *Amérique septentrionale*, Thế-giái-mới **phía bắc**.

septième adj. num ord. : thứ bảy (đệ thất, c.).

septièmement adv. : thứ bảy... bảy là...

septuagénaire adj., n. : có bảy-mươi tuổi ; kẻ được bảy-mươi tuổi.

septupler v. a. : làm cho ra bằng bảy.

sépulcral, e, aux adj. : thuộc về mồ-mả. *Inscription sépulcrale*, bia **mả** (**mộ** bia, c.).

sépulcre n. m. : huyệt, mồ, mả.

sépulture n. f. : sự chôn xác ; chỗ chôn xác.

séquelle n. f. : bọn (bè, phe) quân theo một phe; quân tập-rập với nhau ; quân hùa theo.

séquestre n. m. : (sự giao cho ai giữ của gì riêng cho đến khi xong việt) ; sự để dẹp lại đó.

séquestrer v. a. : để riêng ra ; bắt mà cầm riêng ra, để dẹp lại. || *Se séquestrer* v. pr. : ở tịch-mạc, ở (chơi) riêng một mình.

sérail n. m. : đền-đài vua Tur-cô ; cung, nội cung, cung nữ nhà vua.

séraphin n. m. : thiên thần Séraphim.

serein n. m. : hơi, sương chiều

serein, e adj. : thanh, thanh-tịnh ; bằng-tịnh ; nhàn. || *Jours sereins*, ngày **nhàn**.

sérénade n. f. : đờn-hát đem làm dưới cửa người-ta ban đêm.

sérénité n. f. : sự bằng-tịnh. || *La sérénité de l'âme*, **sự bằng-an** trong lòng.

séreux, euse adj. : có nước.

serf, serve n., adj. : đày-tớ, tôi-mọi.

serfouir v. a. : xới đất.

serge n. f. : thứ nĩ mỏng.

sergent n. m. : cai, ông (chú) cai. *Sergent-major*, đội-trưởng (cai thiệt-thọ).

séricicole adj. : để tằm. *L'industrie séricicole*, nghề **để tằm**.

sériciculture n. f. : sự để tằm, nghề để tằm.

série n. f. : lớp ; thứ ; dãy, hàng. *Série de maisons*, **dãy** nhà.

sérieusement adv. : thật (thiệt), chẳng chơi. *Parler sérieusement*, nói **thật** (**chẳng chơi**).

sérieux, euse adj. : tỉnh ; nghiêm ; thật, chẳng-chơi. || n. m. : *Prendre son sérieux*, làm **tỉnh**, làm **nghiêm**.

serin, e n. : chim bạch-yến. || *C'est un serin*, nó **thiệt-thà** quá.

seriner v. a. : dạy chim bằng đờn serinette ; lặp đi lặp lại mà dạy ai cho thuộc.

serinette n. f. : cái đờn quấy nhỏ để mà dạy chim học.

Serinette

seringue n. f. : ống thụt (nhỏ), ống thông-khoan.

serment n. m. : sự thề, lời thề. *Prêter serment de fidélité*, **thề** ở trung-tín.

sermon n. m. . bài giảng.

sermonner v. a., n. : (giảng) ; hay rầy vô-tích-lối ; hay la-dức trách-móc cà-riềng cà-tỏi.

sérosité n. f. : nước ở trong máu, trong sữa.

serpe n. f. : cái rựa.

Serpe

serpent n. m. : con rắn (xà, c.).

serpentaire n. f. : thạch-xà ; thảo-xà ; nam-tinh thảo, c., bán-hạ, củ-chóc ; tên sao kia.

serpenter v. n. : bò đi quanh-quanh lộn-lộn, đi quanh lộn.

serpentin n. m. : ống trắm khoanh vòng.

serpentine n. f. : đá ngọc có vít như da rắn.

serpette n. f. : cái rựa nhỏ.

serpolet n. m. : cây kê-minh thảo.

serre n. f. : chỗ để những cây sợ lạnh.

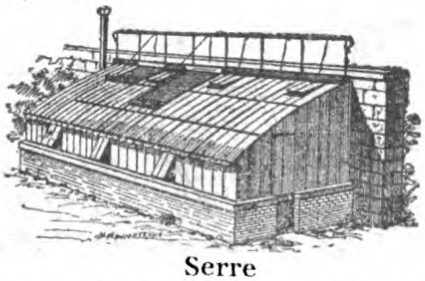
Serre

serre n. f. : móng ; vấu (chơn chim.

serré, e adj. : bóp lại, thắt lại, hẹp. || *Style serré*, cách nói **vắn-tắt**.

serre-file n. m. : quan đốc hậu ; tàu đi đốc đoàn.

serrement n. m. : sự riết, sự nắm riết, sự bóp lại. || *Serrement de cœur*, sự đau-đớn (cực) lòng.

serre-papiers n. m. : đồ dằn giấy.

serrer v. a. : thắt, bóp lại. *Serrer la main*, bắt tay (bóp tay). || *Serrer les rangs*, dồn hàng lại cho dày. || *Serrer les voiles*, cuốn buồm, lăn buồm.

serrure n. f. : cái khóa, ống khóa.

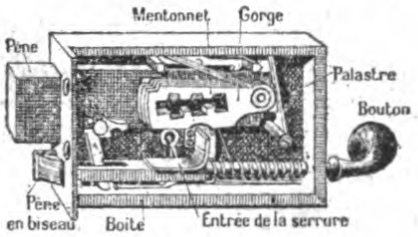

Serrure

serrurerie n. f. : nghề kẻ làm khóa.

serrurier n. m. : thợ làm khóa và đồ sắt.

sertir v. a. : nhận hột, nhận ngọc vô cà-rá.

servage n. m. : phận làm tôi-mọi.

servant adj., n. : kẻ giúp; kẻ làm việc hèn-hạ tôi-mọi.

servante n. f. : đầy-tớ gái ; con đòi.

serviable adj. : kẻ hay giúp-đỡ (hay làm ơn).

service n. m. : sự làm tôi ; sự giúp ; việc làm ; sự dùng. || *Se mettre en service*, ở mướn, làm tôi-tớ. || *Service pour les morts*, lễ cầu (xin) cho kẻ chết.

serviette n. f. : khăn bàn ; khăn lau (mặt, tay...).

servile adj. : làm tôi. || *Œuvres serviles*, việc xác.

servilement adv. : cách hèn-hạ ; đầy-đọa.

servilité n. f. : sự làm-tôi ; sự hèn-hạ ; căn đày kiếp đọa.

servir v. a. : làm tôi. || *Servir le potage*, đem cháo ra, dọn cháo || *Servir à...* để mà. || *Servir la messe*, giúp lễ. || *Se servir* v. pr. : dùng.

serviteur n. m. : kẻ làm-tôi, tôi-tá.

servitude n. f. : sự (phận) làm-tôi ; sự buộc, sự mắc phải...

ses adj. poss. pl. de **son, sa.** : của mình ; của nó.

sésame n. m. : mè, hột mè.

session n. f. : hồi (lúc) đang hội (nhóm).

seuil n. m. : ngạch ; thềm.

seul, e adj. : một mình.

Sésame

seulement adv. : mà-thôi ; (nhi dĩ, c.).

sève n. f. : sức mạnh cây-cối.

sévère adj. : nghiêm, nghiêm-trang ; nhặt-nhiệm ; thẳng phép. *Maître sévère*, thầy nhặt-nhiệm (nghiêm sư, c.).

sévèrement adv. : cách nghiêm (nghiêm-nhặt).

sévérité n. f. : sự nghiêm ; sự nhặt.

sévices n. m. pl. : sự chồng hành-hà vợ ; sự cha mẹ hành-hà con-cái ; sự ở gắt-gớm, hà-khắc.

sévir v. n. : làm dữ ; hành, hành-hà. *Sévir contre un coupable*, hành đứa có tội.

sevrer v. a. : làm cho thôi bú (hết bú).

sexagénaire adj., n. : sáu mươi ; già sáu mươi tuổi.

sexe n. m. : loại, giống, thứ. || *Le beau sexe*, đờn-bà con-gái.

sextant n. m. : thước một góc sáu cái vòng tròn (là 60 độ, vì cả vòng chia làm 360 độ).

Sextant

sexuel, elle adj. : thuộc về loại, giống, thứ (đàn-ông hay-là đàn-bà, đực cái, trống, mái).

shako hay-là **schako** n. m. : mũ (mão) lính.

Shako

si conj. : nếu, như, dầu, ví-bằng, nếu mà, phải mà, phải chi ; có, phải. *Si je suis gai, c'est que...*, **như** tôi mà vui thì là...

si adv. : dường ấy, thế ấy, như-vậy. *Si petit qu'il soit*, nhỏ **thế nào** mặc lòng....

siam n. m. : nước Xiêm (Xiêm-la-quốc, c.).

siamois, e adj., n. : Xiêm, người xiêm.

sibylle n. f. : bà vãi tiên-tri.

sibyllin adj. : thuộc về bài sấm nói tiên-tri. *Livres sibyllins*, sách **nói tiên-tri** về nước Rôma.

sicaire n. m. : kẻ giết người (người-ta) mướn.

siccatif, ive adj., n. : hay làm cho khô.

siccité n. f. : sự khô.

sicle n. m. : thứ cân-lượng cùng tiền-xài dân Hébreu.

siècle n. m. : đời (một trăm năm). *Les siècles à venir*, **đời** sau (sẽ đến).

siège n. m. : chỗ ngồi ; sự vây (thành). || *Le saint siège*, **tòa** thánh. || *Le siège d'un gouvernement*, (**phần-trị nha**, (**chỗ nhậm**).

siéger v. n. : nhậm (ngồi); hội-hàm ; ngồi nhóm.

sien, enne (**le, la**) pron. poss. : cái...của mình, cái... của nó. || *Les siens*, n. m. pl. : bà-con cô-bác.

sieste n. f. : giấc nghỉ (ngủ) trưa. *Faire la sieste*, nghỉ trưa.

sieur n. m. : ông... tên... (danh..., c.).

sifflant, e adj. : nói gió.

sifflement n. m. : sự hút gió. *Le sifflement du serpent*, **tiếng** rắn **hút gió**.

siffler v. n. : thổi, hút-gió; chê-bai.

sifflet n. m. : cái tu-hít, cái kèn.

Sifflet

signal n. m. : hiệu, hiệu-lệnh; dấu.

signalé, e adj. : có tiếng (danh); trọng (trượng).

signalement n. m. : diện-mạo, hình-tích (cho biết người).

signaler v. a. : ra (làm) dấu (hiệu); chỉ; cử, hiến, c., tỏ (bày) ra. *Signaler une flotte*, **lên hiệu cho biết** có thủy tới.

signataire n. m. : kẻ đứng tờ (giấy); kẻ có so danh điểm chỉ; kẻ đã thủ-kí tờ....

signature n. f. : sự kí tên (thủ-kí, c.).

signe n. m. : dấu. *Le signe de la croix*, **dấu** thánh-giá.

signer v. a. : kí tên, thủ-kí, c., đề tên. *Signer une lettre*, **đề tên** (**kí tên**) vô thơ. || *Se signer* v. pr. : **lấy dấu** (thánh-giá).

signification n. f. : nghĩa; sự chỉ nghĩa.

signifier v. a. : chỉ (tỏ) ra; ra dấu ; chỉ nghĩa là.... *Que signifie cela?* cái nầy **nghĩa là** gì ?

silence n. m. : sự lặng; sự làm-thinh, sự nín-lặng. *Le silence de la nuit*, sự **thanh-vắng** ban đêm.

silencieusement adv. : lẳng-lặng; nín khe.

silencieux, euse adj. : lặng, làm-thinh, hay nín; vắng-vẻ, thanh-vắng, tịnh-vắng, lặng-lẽ. *Homme silencieux*, người **hay làm-thinh** (ít hay nói).

silex n. m. : đá lửa

sillage n. m. : đường (giằm) tàu đi.

sillon n. m. : đàng (đường) cày; sự nhăn da nhăn trán.

sillonner v.a. : tách (có đường ra), xoi. *Pays sillonné par d'innombrables arroyos*, xứ có nhiều rạch-ngòi nó **xoi nát** ra tứ-tung tình-tàng. || *L'âge a sillonné son front*, nó già **nhăn da trán**.

silo n. m. : hầm để lúa-thóc đậu-mè.

silure n. m. : cá kiệm-ngư.

simagrée n.f. : bộ, giả-đò; cách-điệu; sự làm lẽ, (bộ-tịch). *Voilà bien des simagrées!* làm **bộ-tịch** dữ không!

Silure

simarre n. f. : áo dài phết đất (quan lớn lý-hình mặc).

similaire adj. : giống nhau, một tánh với nhau.

similitude n. f. : sự giống.

simoniaque adj., n. : mắc tội bán của thánh; kẻ mắc tội bán của thánh.

simonie n. f. : tội bán của thánh.

simple adj. : đơn, (chẳng kép, chẳng có phần); thường; đơn-sơ, sơ-sài; thật-thà, chất-phác. *Parure simple*, đồ (nữ-trang) **đơn sơ**. || *Il est si simple que...* nó **chất-phác** quá nên....

simplement adv. : cách đơn-sơ; cách thật-thà.

simplicité n. f. : sự thiệt-thà (chất-phác, ít-oi). || *C'est une simplicité de parler ainsi*, nói thế ấy thì **quê** lắm.

simplification n. f. : sự làm cho ra đơn.

simplifier v. a. : làm cho ra đơn.

simulacre n. m. : tượng, hình-tượng, ảnh-tượng.

simulation n. f. : sự giả-đò.

simuler v. a. : giả, giả-đò, làm-bộ. *Simuler une maladie*, **giả-đò** đau.

simultané, e adj., **simultanément** adv. : một lượt.

sinapisme n. m. : thuốc vị đoan-đầu là hột-cải; thuốc có vị hột cải vi quân.

sincère adj. : thật (thiệt, v.) tình; ngay-thật, trung-thành.

sincérité n. f. : sự thật tình; lòng ngay-thật.

sinciput n. m. : đỉnh (đảnh) đầu; trán.

sindon n. m. : chổi tụi; khăn liệm xác (Đức Chúa Giê-giu).

sinécure n. f. : chức có ăn bổng mà không-có hành chức.

singe n. m. : con khỉ.

singer v. a. : nhái; bắt-chước.

singerie n. f. : (bộ-tịch khỉ); sự làm bộ-tịch.

singulariser (se) v. pr. : lập dị; (làm cho dị cho khác cho lạ cho người-ta coi mình).

singularité n. f. : sự dị (lạ); sự kì-cục. *Ses singularités choquent*, sự lập dị (sự kì-cục) nó khó coi.

singulier, ère adj. : lạ (dị); riêng một mình; ít có. || n. m. : *Le singulier*, số **một** (trong tiếng tên-kêu).

singulièrement adv. : lắm ; cách kì-cục.

sinistre adj., n. : khốn-nạn ; dữ-dằn, độc địa ; sự tai-họa.

sinologue n. m. : kẻ thông tiếng-nói và chữ-nghĩa Tàu.

sinon conj. : bằng chẳng.., không thì... *Obéissez, sinon je vous chasse,* phải vâng lời, **bằng không,** thì tao đuổi đi.

sinueux, euse adj. : quanh-quẹo ; có khúc có đẫn.

sinuosité n. f. : cái quanh, cái vịnh ; khúc-đẫn.

sinus n. m. : vịnh ; đàng gạch kéo từ ngoài bìa vòng chí giữa nửa khúc đường kinh vọng.

siphon n. m. : ống sang đồ nước;

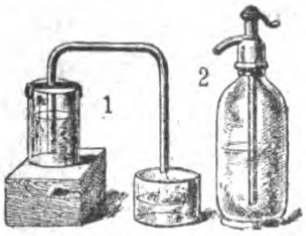

Siphons : 1. Pour transvaser : 2. D'eau de seltz.

ống trắm ; máy thụt nước trong ve ra ; rồng lấy nước.

sire n. m. : ông (chúa, tôn-đài) đức-ông (tiếng để kêu khi nói với vua, như : bệ-hạ, hoàng-thượng..). || *Pauvre sire,* người bất-tài, người vô-danh.

sirène n. f. : (tên giống quái bày-đặt, mình nửa người nửa cá) ; đờn-bà hay dỗ-dành, thấy mà mê ; ba-vì tiên nữ ở dọc gành biển I-ta-li hát ngọt-ngào dịu-dàng quến người nghe mê sa vào lố-rạn.

sirop n. m. : nước đường có chế nước hoa.

siroter v. a., n. : uống nhắp-nhắp (nhấm ; *ou* chấm-chút) lại lâu.

sis, e adj. : ở tại (tọa-lạc, c.). *Maison sise à Chợ-lớn,* nhà **ở tại** Chợ-lớn.

site n. m. : cảnh (kiểng), c., phong-cảnh, địa-thế, c. *Site agréable,* **cảnh** vui, **phong-cảnh** tốt (lịch-sự).

sitôt adv. : mau như-vậy ; liền... vừa...

situation n. f. : địa-thế ; thế.

situer v. a. : đặt-để nơi... tại...

six adj., num. : sáu (lục, c.).

sixième adj. num. ord. : thứ sáu (đệ lục, c.). ||n. : *Un sixième* một phần trong **sáu,** một **góc sáu** (**lục** phần chi nhứt, c.).

6
Six

sobre adj. : tiết-kiệm, giữ mực vừa. || *Être sobre de louanges,* **không hay** khen.

sobrement adv. : cách tiết-kiệm, vừa-vừa, vừa-phải.

sobriété n. f. : sự tiết-kiệm ; sự vừa-mực (có độ).

soc n. m. : lưỡi cày ; vè cày.

sociabilité n. m. : sự hay kết bạn, ở chung-cùng, xử ngãi với người-ta.

sociable adj. : hay hiệp (ở, chung-cùng) với nhau ; dễ ăn dễ ở, hay thù-tạc.

social, e, aux adj. : thuộc về bạn (bọn, bè, phe, hội, phường).

sociétaire adj., n. : người trong-hội ; người có phần-hùn ; người công-xi.

société n. f. : hội (phường, công-ti (công-xi, v.) bọn, phe...) ; sự chung nhau ; sự làm bạn (làm quen). *Vivre en société,* ở **chung với nhau.** *Former une société,* lập **hội** (**phường**...). *Société commerciale,* **phường** (**hội**) buôn ; công-ti.

socle n. m. : chơn, đế, táng (cột)

sœur n. f. : chị, em gái ; chị-em ; (tĩ mụi, c.). *Belle-sœur*, chị (em) chồng, *ou* chị (em) vợ. *Sœur de lait*, chị em cũng một vú nuôi.

sofa hay-là **sopha** n. m. : ghế nằm (có chỗ dựa).

Sofa

soi pron. pers. de la 3e pers. : mình, (thân, tự, c.). *Rentrer en soi-même*, nghĩ lại (xét lại) trong-mình.

soi-disant adj. : gọi là, rằng.

soie n. f. : lụa ; tơ. *Robe de soie*, áo lụa.

soierie n. f. : lụa-hàng, tơ-lụa ; sự buôn-bán hàng-lụa ; chỗ làm hàng làm lụa.

soif n. f. : sự khát (nước) ; sự khát-khao (ham-hố). *Avoir soif*, khát, khát nước (khát uống).

soigner v. a. : lo (lo-lắng). *Soigner un malade*, lo cho người bệnh (chạy thuốc...) || *Se soigner*, v. pr. : lo cho mình.

soigneusement adv. : cách lo-lắng cẩn-thận.

soigneux, euse adj. : lo, hay lo.

soin n. m. : sự lo, sự lo-lắng.

soir n. m. : chiều, chiều-tối, xế-chiều (vãng, c.). || *Le soir de la vie*, tuổi già, trở về già.

soirée n. f. : chiều, buổi tối (từ xế cho đến khi đi-ngủ).

soit conj. : hoặc, hay-là ; giả-sử, giả-như.

soixante adj. num. : sáu mươi (lục thập, c.).

soixantième adj. : thứ sáu mươi.

sol n. m. : đất (thổ, c.). *Sol peu solide*, đất bở (bệu, không được chắc).

solaire adj. : thuộc về mặt-trời (nhựt, c.). *Rayon solaire*, yếng sáng mặt-trời. *Cadran solaire*, trắc-ảnh.

soldat n. m. : lính (tên lính), lính-tráng, binh-lính, (binh, c.)

solde n. f. : lương-hướng (cho binh-lính) ; lương-tiền, nguyệt-bổng ; tiền công, tiền tháng. || n. m. : *Solde de compte*, tiền còn mắc lại (trả chưa hết).

solder v. a. : trả, trả nợ ; trả ráo (hết) ; phát tiền cho binh-lính.

sole n. f. : cá biển giẹp (như cá lưỡi trâu, nàng-hai...) ; lòng bàn chơn ngựa, lừa...

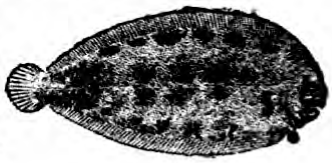
Sole

solécisme n. m. : sự nói sái cách (phép, luật mẹo) tiếng.

soleil n. m. : mặt-trời, mặt-nhựt (nhựt, c.) ; cái hào-quang để mình thánh Chúa ; hoa quì ; pháo bông đốt xây vòng tròn. || *Coup de soleil*, phong, sự mắc phong (thương thử, c.).

Soleil (pièce d'artifice).

solennel, elle adj. : trọng, trọng-thể (lớn, cả). *Audience solennelle*, lập ban, triều-yết. *Messe solennelle*, lễ cả.

solennellement adv. : cách trọng-thể.

solenniser v. a. : làm (lễ) trọng-thể.

solennité n. f. : sự trọng-thể, lễ trọng.

solfège n. m. : sách góp bài (bản) tập đờn-hát xướng-ca.

solfier v. a. : hát dấu.

solidaire adj. : đồng đứng bảo-lãnh.

solidarité n. f. : sự đồng đứng bảo-lãnh.

solide adj. : chắc (bền) ; đặc, đông-đặc.

solidement adv. : chắc ; bền.

solidifier v. a. : làm cho đặc (đông) lại. *Solidifier un liquide*, **làm cho** cái lỏng **ra đặc.**

solidité n. f. : sự chắc (bền, vững).

solitaire adj. . vắng-vẻ, tịch-mịch (mạc) ; riêng một mình. || *Ver solitaire*, con sên (trùng, c.).

solitude n. f. : nơi vắng-vẻ ; (thanh-vắng, tịch-cư, nhàn-tịch). *Les charmes de la solitude*, sự vui **thú nhàn-tịch.**

solive n. f. : cây đà.

soliveau n. m. : cây đà nhỏ.

sollicitation n. f. : sự xin-nài ; sự lo-lắng cho được. *C'est à votre sollicitation que...*, vì anh **xin** thì....

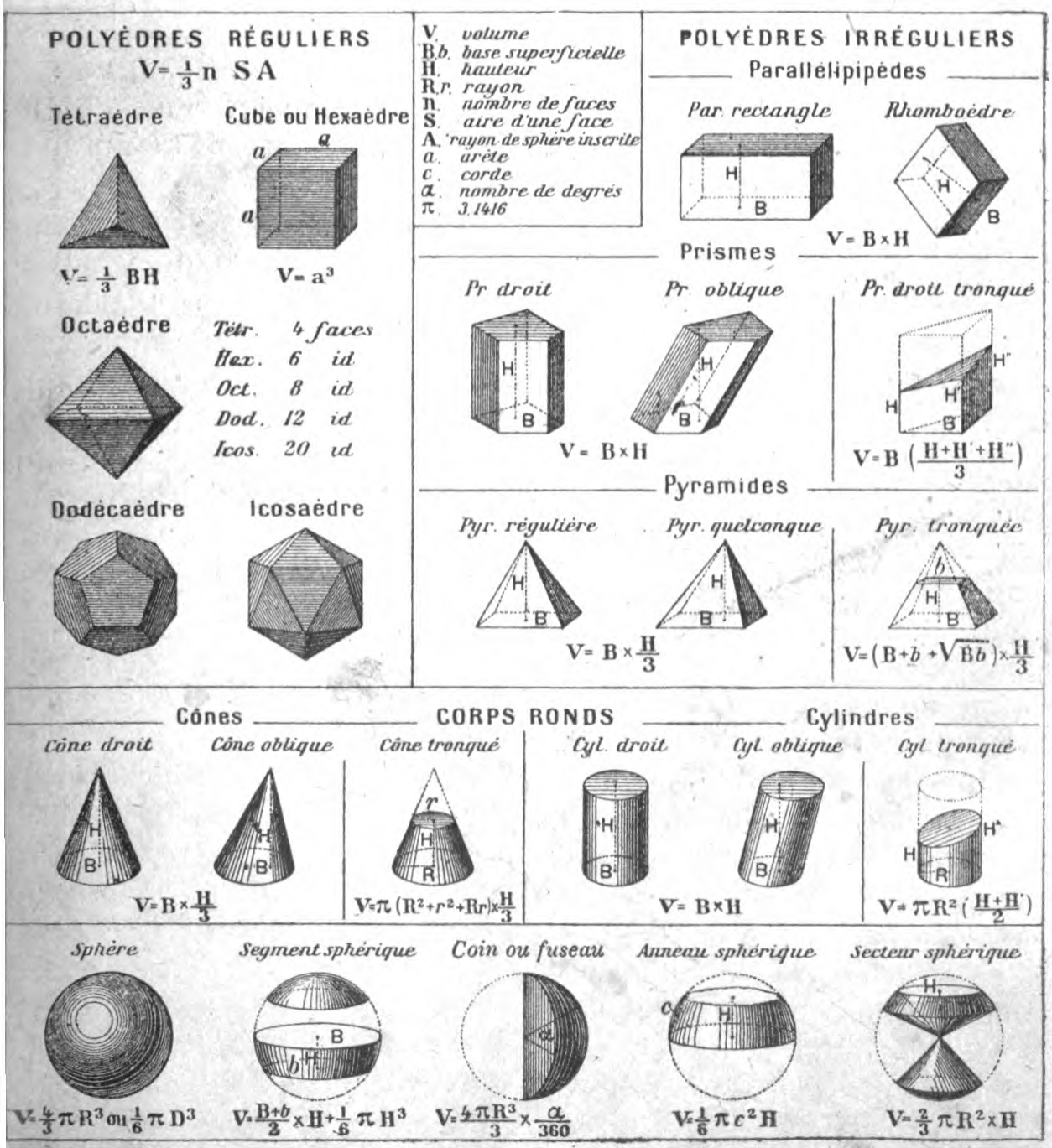

Solides

solliciter v. a. : xin, nài-xin ; xúi, xui-giục. || *Solliciter à la révolte*, giục, xúi làm-loạn.

solliciteur, euse n. : kẻ xin-xỏ; kẻ nài-xin, (lo cho đặng...).

sollicitude n. f. : sự lo-lắng, sự lo-sợ. *Sollicitude maternelle*, lòng mẹ lo-lắng cho con.

solo n. m. : bài hát một người hát mà-thôi (độc xướng, c.).

solstice n. m. : đông-chí hay-là hạ-chí (là tiết mặt-trời xa-cách đàng xích-đạo hơn hết).

soluble adj. : hay tan ra (thau ra, chảy ra) ; có lẽ giải được. *Le sucre est soluble dans l'eau*, đường bỏ vô nước nó tan ra.

solution n. f. : sự mở (tháo) ra ; sự giải; sự chảy ra, tiêu ra. || *Solution de continuité*, sự mất liền-lối.

solvable adj. : trả được (hữu lực, c.) ; có của.

sombre adj. : mờ-mờ, tối ; sẫm. *Maison sombre*, nhà tối. *Couleur sombre*, sắc sẫm (màu sậm).

sombrer v. n. : chìm (ghe, thuyền, tàu).

sommaire adj. : tắt, tóm, rút. *Exposé sommaire d'un livre*, làm cương sách.

sommairement adv. : tắt, nhón.

sommation n. f. : sự đòi, tờ đòi.

somme n. f. : ngữ, mớ (tiền-bạc); số cọng lại ; hết thảy là.... || *En somme*, loc. adv. : tóm lại, sau hết.

somme n. f. : gánh nặng. *Bêtes de somme*, con thú để mà chở (xe, cộ).

somme n. m. : giấc ngủ.

sommeil n. m. : giấc ngủ. *Avoir sommeil*, buồn ngủ.

sommeiller v. n. : ngủ ; ngủ mê.

sommelier, ère n. : kẻ coi việc chén bát, đồ ăn, rượu-trà.

sommer v. a. : đòi, thúc (thôi, c.)

sommet n. m. : đảnh, chót. || *Le sommet des grandeurs*, tột phẩm.

sommier n. m. : nệm; ngựa chở đồ, kéo xe-cộ; thùng đờn; đá góc chịu (đỡ) bầu trần; sổ biên tiền bạc thâu vô.

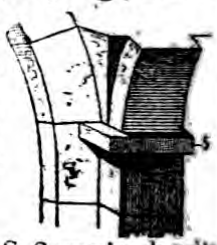

S. Sommier de voûte

sommité n. f. : chót, ngọn, đảnh (đỉnh); chót-vót.

somnambule adj. : hay mớ (chiêm-bao) vụt dậy mà đi; kẻ nói, làm đang khi ngủ (mê).

somnambulisme n. m. : sự ngủ sự mê mà nói, làm, đi...

somnolence n. f. : sự mơ-màng, sự mê (sự nửa tỉnh nửa mê.

somnolent, e adj. : mơ-mơ màng-màng (mơ-màng).

somptuaire adj. : hay tổn-phí. *Lois somptuaires*, luật ngăn xài-phí quá độ.

somptueusement adv. : cách xa-xí, cách trọng-thể.

somptueux, euse adj. : xa-xí, tổn-phí ; lớn, trọng-thể. *Festin somptueux*, tiệc lớn.

somptuosité n. f. : sự xa-xí.

son, sa, ses adj. poss. : của mình, của nó.

son n. m. : tiếng, tiếng kêu; giọng, giọng hát. *Cet instrument a très-beau son*, cái đờn nầy tiếng tốt lắm.

son n. m. : tấm; cám.

sondage n. m. : sự dò.

sonde n. f. : trái dò.

sonder v. a. : dò, dò ý. || *Sonder*

quelqu'un, **dò** lòng người nào.

sondeur n. m. : kẻ dò.

songe n. m. : chiêm-bao.

songer v. n. : mớ, chiêm-bao; lo, tính. || *Songer à se marier,* **lo** (**tính**) đi cưới vợ.

songeur, euse n. : kẻ lo (hay lo); kẻ chiêm-bao.

sonner v. n. : kêu; ra tiếng. *Les cloches sonnent,* chuông **kêu** || *Sonner du cor,* **thổi** (**túc**) còi.

sonnerie n. f. : tiếng chuông kêu; chuông-trống nhà-thờ; máy đánh chuông đồng-hồ.

sonnet n. m. : bài thơ mười bốn câu.

sonnette n. f. : chuông nhỏ, chuông rung; máy đóng cừ.

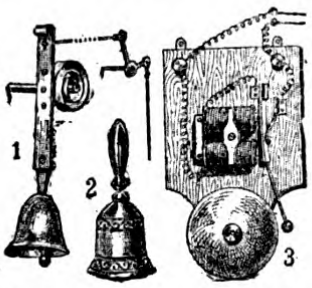

Sonnettes ; 1, D'appartement ; 2, A main ; 3, Electrique.

sonneur n. m.: kẻ đánh (động) chuông.

sonore adj. : rổng tiếng, nổi tiếng; hay kêu; hay dội tiếng.

sonorité n. f. : sự hay kêu (hay rền).

sophisme n. m. : lý léo-lắt dối-trá; lẽ giả-trá.

sophiste n. m. : kẻ nói lý lắt-léo; đặt lẽ dối-trá.

sophistiquer v. a. : pha, chế.

soporifère hay-là **soporifique** adj., n. : hay làm cho (buồn) ngủ. || *Livre soporifique,* sách coi hay bắt buồn ngủ.

sorbe n. f. : trái cừ-đàng.

sorbet n. m. : thứ nước thơm làm có đường có trứng gà có sữa mà xây bằng nước đá cho nó lạnh mà uống.

sorbier hay-là **cormier** n. m. : cây cừ đàng.

sorbonne n. f. : tên trường Quốc-tử giám tại Paris.

Sorbier

sorcellerie n. f. : nghề thầy pháp; pháp-thuật.

sorcier, ère adj., n. : thầy pháp, pháp-môn.

sordide adj. : dơ, nhớp (dơ-dáy, nhớp-nhúa).

sorgho n. m. : thứ lúa mạch bên phương Afrique.

sornette n. f. : lời nói thàm; lời nói tam-láp.

sort n. m. : số, số-phận, số-mạng; mạng-lý. *Se plaindre de son sort,* than **thân** trách **phận.** || *Jeter un sort sur...,* bỏ **bùa** (**phù-chú, thuốc mê**)...

Sorgho

sortable adj. : (ra được, có lẽ ra đặng); xứng, vừa.

sortant, e adj., n. : ra (xuất, c.).

sorte n. f. : thứ, giống, cách. || *De sorte que, en sorte que,* loc. conj. : cho-nên (đến) nỗi (đỗi)....

sortie n. f. : ngả (ngõ) ra. *Cette maison a deux sorties,* nhà nầy có hai **ngõ ra.**

sortilège n. m. : pháp-thuật; điềm, quẻ bói khoa thuật số.

sortir v. n. : ra (xuất, c.). *Sortir de l'hiver,* **qua khỏi** mùa đông. *Sortir de maladie,* đau **dậy.** || *Les yeux lui sortent de la tête,* (con-mắt nó **lồi ra**), nó trợn con-mắt lên.

sortir v. a. : làm cho ra (xuất, c.); được (đặng), có.

sot, sotte adj., n. : dại; vô-ích.

sottement adv. : cách dại-dột.

sottise n. f. : sự dại (thàm..), sự bậy, điều nhăng-nhện. ‖ *Dire des sottises à quelqu'un*, **mắng-nhiếc** người nào.

sou n. m. : đồng **xu**. ‖ *N'avoir pas le sou*, không có lấy một **đồng**.

soubassement n. m. : nền, nền nhà.

soubresaut n. m. : sự nhảy bậy, sự vùng-nhảy.

soubrette n. f. : con đòi (hát-bội).

souche n. f. : gốc ; người khờ, vô-tâm vô trí ; đầu (gốc) dòng-dõi.

souci n. m. : sự lo (ưu, tư-lự, c.). *Sans souci*, (không lo) vô-ưu, vô-lự, c.

soucier (**se**) v. pr. : lo.

soucieux, euse adj. : hay lo ; lo-sợ, áy-náy. *Air soucieux*, bộ **lo bấn**.

soucoupe n. f. : dĩa lót mà để chén trà.

Soucoupe

soudain, e adj. : thình-lình *ou* **bất** thình-lình ; **bất-tử**.

soudaineté n. f. : sự thình-lình.

soude n. f. : tên cây kia dưới bãi biển người-ta lấy tro nó mà giặt, mà làm chai (phạ-ly).

souder v. a. : hàn ; hàn lại.

soudoyer v. a. : mướn (thuê) người mà.... *Soudoyer des assassins*, **mướn** kẻ đi giết....

soudure n. f. : đường (đàng) hàn ; cái chỗ hàn ; thuốc hàn.

souffle n. m. : hơi, hơi thở ; cái thổi. ‖ *Le souffle du génie*, sự thần-tiên **soi-sáng**.

souffler v.n.,a. : thổi. *Le vent souffle*, gió **thổi**. ‖ *Souffler l'orgue*, **đạp** đờn.

soufflerie n. f. : ống hơi, ống bễ.

soufflet n. m. : ống bễ ; mui xe xếp, cái vả, cái bạt tai ; sự sỉ-nhục. ‖ *Il a reçu là un rude soufflet*, nó bị cái đó **bỉ hung**.

Soufflet

souffleter v. a. : vả ; bạt tai.

souffleur, euse n. : nhưng, chủ nhưng, kẻ làm nhưng (hát-bội).

souffrance n. f. : sự đau-đớn, sự cực khổ. ‖ *Le commerce est en souffrance*, buôn-bán ế.

souffrant, e adj. : chịu cực ; đau-đớn.

souffreteux, euse adj. : cực-khổ, khốn-cực ; khó ở.

souffrir v. a., n. : đau-đớn ; cực. *Je souffre de le voir ainsi*, tôi thấy nó vậy tôi **cực** (**lòng**). ‖ *Souffrez que je vous parle*, **hãy để** cho tôi nói với...

soufre n. m. : diêm-sanh ; sinh (sanh).

soufrer v. a. : bỏ (tẩm) diêm-sanh. *Soufrer des allumettes*, **nhúng (tẩm) diêm** cây thẻ quẹt lửa.

souhait n. m. : sự ước ; lời chúc. ‖ *À souhait*, loc. adv. : như ý, mặc ý.

souhaitable adj. : nên ước ; có lẽ ước đặng.

souhaiter v. a. : chúc, ước **cho**. *Souhaiter le bonjour*, (chúc ngày lành) ; chào mầng.

souiller v. a. : làm cho dơ-nhớp (cho lấm (vấy) bùn).

souillure n. f. : vít lấm (vấy) ; sự dơ-dáy (nhớp-nhúa).

soûl, e adj. : no-nê ; đầy ói, no-cành ; say, say-sưa. ‖ n. m. : *En avoir tout son soûl*, **mặc sức ; đủ-no**.

soulagement n. m. : sự nhẹ, sự bớt ; sự nhẹ bớt.

soulager v. a. : làm cho nhẹ; an-ủi, giúp-đỡ. || *Soulager les malheureux*, giúp kẻ nghèo-khó.

soûlard, e n. : kẻ hay say-sưa (say rượu).

soûler v. a. : làm cho say.

soulèvement n. m. : sự nổi dậy ; sự dấy loạn, sự dậy loạn. || *Soulèvement de cœur*, sự bợn dạ.

soulever v. a. : dở lên; làm cho nổi dậy. *Soulever le peuple*, giục dân nổi dậy.

soulier n. m. : chiếc giày (hài, c.), giày, đôi giày.

Souliers

souligner v. a. : gạch đàng ngang ở dưới.

soumettre v. a. : (đặt, để) dưới); bắt phục. || *Se soumettre* v. pr. : đầu, đầu-thú ; chịu phục, chịu phép, chịu đầu.

soumis, e adj. : phục, chịu lụy ; hay lòn-lỏi. *Air soumis*, bộ khép nép.

soumission n. f. : sự phục ; đơn xin chịu mối (đấu giá mà lãnh mà chịu việc gì). || *Faire sa soumission*, đầu thú; chịu phục; thú, ra thú (xuất thú, c.).

soumissionnaire n. m. : kẻ đứng đấu giá (mà mua, mà chịu mà lãnh việc gì).

soumissionner v. a. : lãnh, chịu việc gì ; đấu giá mà lãnh việc..., chịu mối...

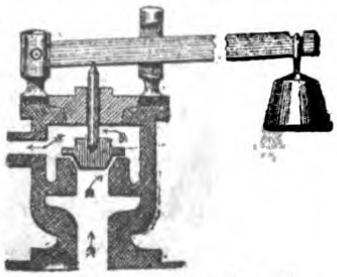
Soupape de sûreté

soupape n. f. : cái bửng, nắp bửng máy (sập lên sập xuống được.)

soupçon n. m : sự nghi. *J'ai quelque soupçon que c'est lui*, tôi có ý nghi là nó.

soupçonner v. a. : nghi, nghi-nan, nghi-ngờ, nghi-hoặc. *Soupçonner quelqu'un d'un crime*, nghi tội cho ai.

soupçonneux, euse adj. : hay nghi.

soupe n. f. : cháo ; canh. || *Trempé comme une soupe*, ướt dầm (mem).

soupente n. f. : dây da treo mình xe (như nhíp) cho nó êm ; nơi nhỏ dưới rầm để đồ vặt, hoặc cho trẻ nằm.

souper *ou* **soupé** n. m. : bữa ăn tối ; đồ dọn ăn bữa tối.

souper v. n. : ăn cơm tối.

soupeser v. a. : xách coi thử nặng là bao-nhiêu.

soupière n. f. : bình đựng cháo (canh).

Soupière

soupir n. m. : hơi, hơi thở ra; dấu nghỉ lấy hơi. *Jusqu'au dernier soupir*, cho đến tắt hơi.

soupirail n. m. : lỗ hơi, lỗ thông hơi.

soupirer v. n. : thở ra ; mơ-ước. *Soupirer après une place*, mơ-ước chức-quờn.

souple adj. : êm, dịu ; mềm (êm-ái, dịu-dàng, mềm-mỏng).

souplesse n. f. : sự dịu ; sự êm.

source n. f. : mạch, nguồn, ngọn nguồn.

sourcil n. m. : chang mày, lông mày. *Froncer le sourcil*, nhăn mày, châu mày.

sourciller v. n. : nhích (động) chang-mày.

sourd, e adj. : điếc. *Sourd comme un pot,* điếc câm.

sourdement adv. : cách điếc-lác; om-sòm. || *Agir sourdement,* làm lén (lẹn).

sourdine n. f. : cái chốt, cái khóa; (làm cho kèn, đờn, diệu tiếng, bớt kêu). || *À la sourdine,* loc. adv. : kín, lén (lẹn).

sourd-muet, sourde-muette n. : kẻ điếc và câm.

sourdre v. n. : bắn ra, phun ra.

souriceau n. m. : chuột con.

sous prép. : dưới. *Sous la table,* dưới bàn (ghế) || *Sous le règne de....,* đời.....

sous-chef n. m. : phó, tá-nhị.

souscripteur n. m. : kẻ kí (tên) dưới ; kẻ đứng tên vô tờ.

souscription n. f. : sự đứng vào (mà lãnh làm, mà chịu mua...); của (tiền) người-ta đứng tên mà chịu góp lại.

souscrire v. a , n. : đứng tên vô tờ ; kí tên (thủ kí) vô. || *Souscrire pour un monument,* chịu cho tiền

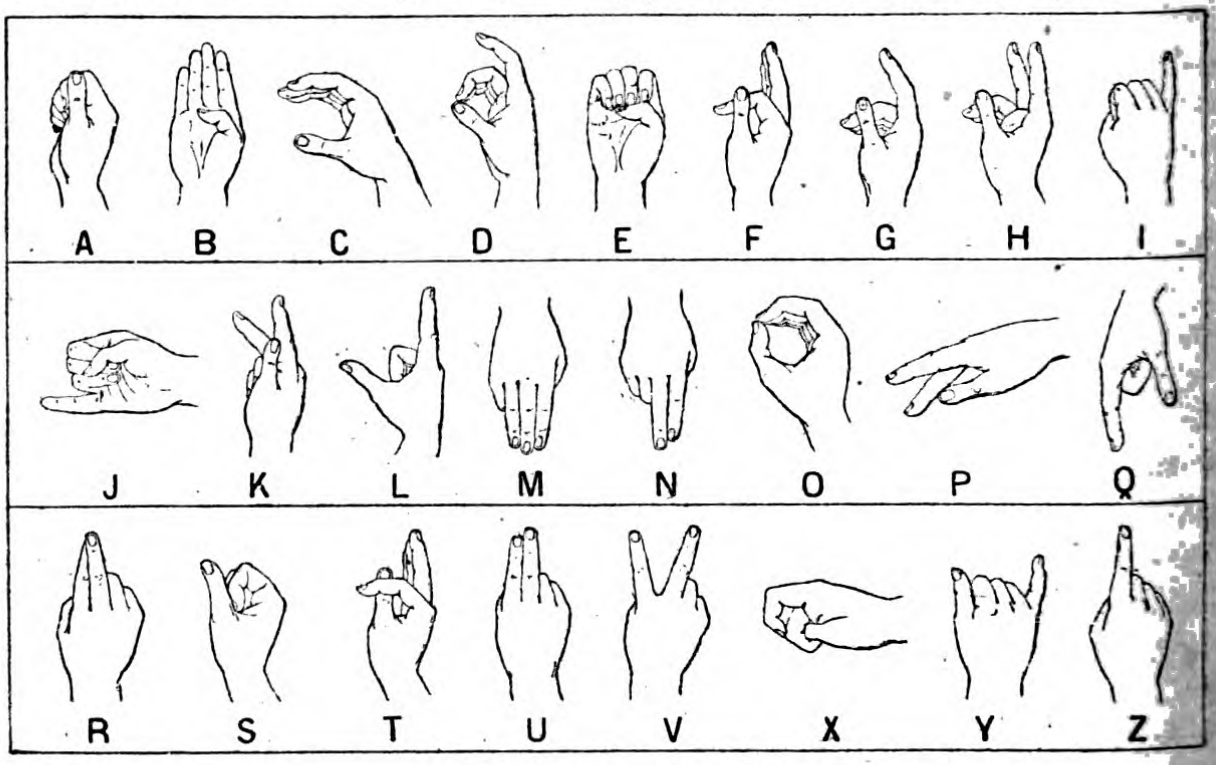

Alphabet des sourds-muets.

souricière n. f. : bẫy (bắt) chuột.

sourire v. n. : mỉn cười.

sourire n. m. : sự mỉn cười, cái mỉn cười.

souris n. f. : chuột, chuột-lắt (thử, c.).

sournois, e adj., n. : hay giấu ý, kẻ hay giấu mòi ; người hiểm (thiểm).

Souris

sournoisement adv. : cách nhẹm; cách hiểm.

mà làm cái di-tích.

sous-diaconat n. m. : chức thầy phó nhì.

sous-diacre n. m. : thầy phó nhì.

sous-directeur, trice n. : phó cai, phó quản-lý.

sous-entendre v. a. : hiểu ngầm.

sous-entendu n. m. : cái (điều) hiểu ngầm.

sous-entente n. f. : sự ngầm ; sự hiểu ngầm. *Il y a là quelque*

sous-entente, đó có **mưu ngầm** chi đó.

sous-faîte n. m. : cây thả dưới đòn-giông.

sous-fermier, ère n. : kẻ mướn lại.

sous-garde n. f. : cái vòng ngoài giữ cái máy (lẩy) kéo cò súng.

sous-genre n. m. : biệt loại ra nữa.

sous-intendant n. m. : quan phó đốc vận.

sous-lieutenant n. m. : quan một ; ban-biện (binh chức).

sous-locataire n. : kẻ mướn lại hay-là cho mướn lại.

sous-louer v. a. : cho mướn lại, mướn lại.

sous-maître, sous-maîtresse n. : phụ chủ.

sous-œuvre n. m. : việc phụ thêm.

sous-officier n. m. : cai-bếp (trong võ chức).

sous-ordre n. m. : kẻ ở dưới phép (quyền) kẻ khác. || *En sous-ordre*, loc. adv. : làm phó, ở bậc nhì (dưới).

sous-pied n. m. : cái dải (dây) nịt ống quần hay-là bít-tất.

sous-préfecture n. f. : huyện ; dinh quan huyện.

sous-préfet n. m. : (bên Tây là quan phó trấn) ; (bên Annam là) quan huyện.

soussigné, e adj., n. : kẻ đứng tên sau nầy (đây). *Le soussigné déclare,...* kẻ đứng tên dưới nầy khai...

sous-sol n. m. : lớp đất ở dưới ; dưới đất.

soustraction n. f. : phép trừ ; sự lấy ra, sự rút ra. *Faire la soustraction*, trừ ; làm phép trừ.

soustraire v. a. : (lấy lén, ăn-cắp ; lấy (kéo) ra cho khỏi ; trừ. || *Se soustraire au châtiment*, **tránh** phần phạt.

sous-ventrière n. f. : dây thắng-đái.

soutane n. f. : áo dòng (thầy-cả mặc).

soute n. f. : chỗ dưới đáy (lườn) tàu để mà để đồ. *Soute aux poudres*, khoang để thuốc súng.

soutenable adj. : chống nổi, đỡ được ; chống lại được.

soutènement n. m. : cái chống, cái đỡ.

soutenir v. a. : chịu, chịu-đựng ; chống, đỡ. || *Soutenir ses droits* **tranh** (**chữa**) cái phép của mình.

soutenu, e adj. : cầm chừng ; cầm một mực.

souterrain, e adj. : ở dưới đất.

soutien n. m. : cái nương-nhờ (cậy) ; nơi sở cậy, cái chống-đỡ.

soutirer v. a. : sang-sớt (sang rượu,... đổ nước qua thùng... khác) ; bòn. || *Soutirer de l'argent à quelqu'un*, **bòn** (**chấy, v.**) tiền bạc của người nào.

souvenance n. f. : sự nhớ.

souvenir n. m. : sự nhớ (lại) ; tích, dấu-tích.

souvenir (**se**) v. pr. : nhớ, nhớ lại. || *Vous souvient-il que...* chớ anh có **nhớ**...

souvent adv. : năng, nhiều khi (lần) ; hay.

souverain, e adj. : cao-cả (cao-nhứt) ; nhứt, c., cả. || *Remède souverain*, thuốc **thần-hiệu**.

souveraineté n. f. : quờn vua, phép vua.

soyeux, euse adj. : dịu, mềm, êm (như tơ như lụa).

spacieux, euse adj. : rộng, khoảng-khoát, quảng-đãng. *Jardin spacieux*, vườn rộng.

spahi n. m. : lính kị (Turcô).

sparadrap n. m. : thuốc dán dính phết vô giẻ *ou* giấy rồi.

spasme n. m. : bệnh kinh-phong; chứng rút (co) gân lại.

spasmodique adj. : thuộc về bệnh kinh-phong.

spatule n. f. : đồ mổ-xẻ một đầu tròn, một đầu bằng.

spécial, e, aux adj. : riêng. *Faveur spéciale*, ơn riêng.

spécialement adv. : cách riêng.

spécialiste adj., n. : kẻ có sở-trường (tài, nghề riêng).

spécialité n. f. : tài riêng, cái sở-trường. *Le paysage est la spécialité de ce peintre*, vẽ cảnh sơn thủy ấy là cái sở-trường người thợ vẽ nầy.

spécieux, euse adj. : có hình bề ngoài (mà-thôi); bôi bác, giả-trá.

spécifier v. a. : phân-biệt riêng ra; chỉ riêng ra. *La loi ne peut pas spécifier tous les cas de délit*, luật không-có lẽ nói riêng ra cho đủ các cơ-cuộc các tội phạm được.

spécifique adj., n. : thuộc về thứ (món...); chính thứ, chính loại.

spécimen n. m. : kiểu; mẫu; đồ hàng chiêu tang. *Servir de spécimen*, làm kiểu.

spectacle n. m. : trò, cuộc xem chơi; áng bội-bè.

spectateur, trice n. : kẻ xem; kẻ đi coi (hội, đám...).

spectre n. m. : tinh-quái, ma; hình quái-gở.

spéculateur, trice n. : kẻ xét theo lý; kẻ tính dựt dải phương lợi.

spéculation n. f. : đàng lý, ý suy-xét lý mà-thôi.

spéculer v. n. : tính; toan phương lợi.

sphère n. f. : (hòn-tròn); bầu tròn, trái cầu. || *Sphère céleste*, bầu trời.

sphéricité n. f. : sự tròn; hình bầu tròn.

sphérique adj. : tròn như bầu. *Figure sphérique*, hình bầu tròn.

sphéroïde n. m. : cục tròn.

spirale n. f. : hình khu ốc; khoanh khu ốc. *Ligne spirale*, đàng khoanh.

spirite adj., n. : thuộc về kẻ chết hiện hồn về; kẻ tin ma-quỉ hiện ra.

spiritisme n. m. : sự tin người chết hiện hồn về.

spiritualiser v. a. : phân-biệt tính thiêng ra khỏi xác; làm cho ra thiêng-linh.

spiritualisme n. m. : phe tin có quỉ-thần, có tánh thiêng-linh; sự cao-kì viễn-vọng, sự hoang-đàng.

spiritualiste n., adj. : kẻ theo phe tin quỉ thần.

spiritualité n. f. : tánh thiêng-liêng. *La spiritualité de l'âme*, tánh thiêng-liêng linh-hồn.

spirituel, elle adj. : thiêng-liêng; có trí. || n. m. : *Le spirituel et le temporel*, phần hồn và phần đời.

spirituellement adv. : cách giỏi (có trí); cách thiêng-liêng. *Répondre spirituellement*, trả lời lại cách khôn-ngoan (có trí).

spiritueux, euse adj., n. : có rượu mạnh; rượu mạnh.

spleen n. m. : sự nhàm đời; trí dửng-dưng việc đời.

splendeur n. f. : sự sáng-láng, chói-lòa.

splendide adj. : sáng-láng, chói-lòa; trọng-thể.

splendidement adv. : cách chói-lòa, rực-rỡ.

splénique adj. : thuộc về lá-lách, trái-thăn.

spoliateur, trice adj., n. : kẻ lột lấy, kẻ cướp lấy.

spoliation n. f. : sự lột trụi đi ; sự cướp lấy.

spolier v a. : lột đi (bóc ra, T.), lột trần ; cướp lấy.

spongieux, euse adj. : xốp, hay thấm nước (như đá-nổi, như tổ-đỉa biển).

spongite n. f. : đá nổi, tổ-đỉa bể, T.

spontané, e adj. : tự ý, tự nơi mình mà ra, tình-nguyện.

spontanéité n. f. : sự tự ý, sự tự nơi mình mà ra.

spontanément adv. : tự ý, tự nơi mình.

sporadique adj. : lải-rải rải-rác (về bệnh người-ta mắc một hai người, chớ không có chung).

sport n. m. : sự săn-bắn, đua ngựa ; tập vỏ, luyện gân....

spumeux, euse adj. : có bọt ; nổi bọt.

squale n. m. : cá nhám, cá xà, cá mập, (sa ngư, c.).

squameux, euse adj. : có vảy ; hình như có vảy.

square n. m. : đồng lạc viên, c. (chỗ chơi chung).

squelette n. m. : cốt người ta, hoặc thú vật chết. ‖ *C'est un vrai squelette*, nó ốm nhom ốm nhách như cốt kẻ chết.

squine n. f. : cây diền-bá (sam-bá thụ); hắc-sửu (đả-uyển-hoa).

squirre n. m. : hòn báng (cục cứng mà không-có đau).

stabilité n. f. : sự bền-vững, sự chắc.

stable adj. : (đứng vững) bền-vững (bền-chặt). ‖ *Paix stable*, sự thái-bình (bình-an, bằng-yên) **lâu-dài** (**bền**).

stade n. m. : sân dài 125 bước để tập chạy ; dặm đường.

stage n. m. : lúc thử (làm mà tập cho thành nghề, cho biết việc); buổi đi tùng chánh.

stagiaire adj., n. : còn tập (tùng chánh, c.), hậu-bổ. ‖ *Administrateur stagiaire*, tham-biện **hậu-bổ**.

stagnant, e adj. : đọng lại, tù lại. *Eau stagnante*, nước **tù**. ‖ *L'état stagnant des affaires*, việc còn **đưng** đó.

stagnation n. f. : sự đọng (tù, đưng nước) lại.

stalactite n. f. : thạch-nhũ (đá nhểu) trên mái hang.

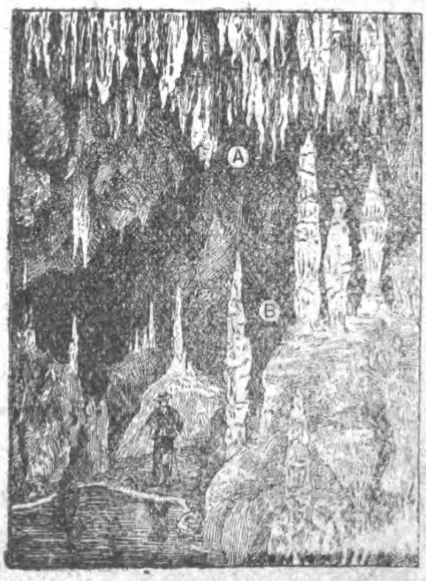

A. Stalactites ; B. Stalagmites.

stalle n. f. : ghế luôn bửng từ ô

SQUELETTES

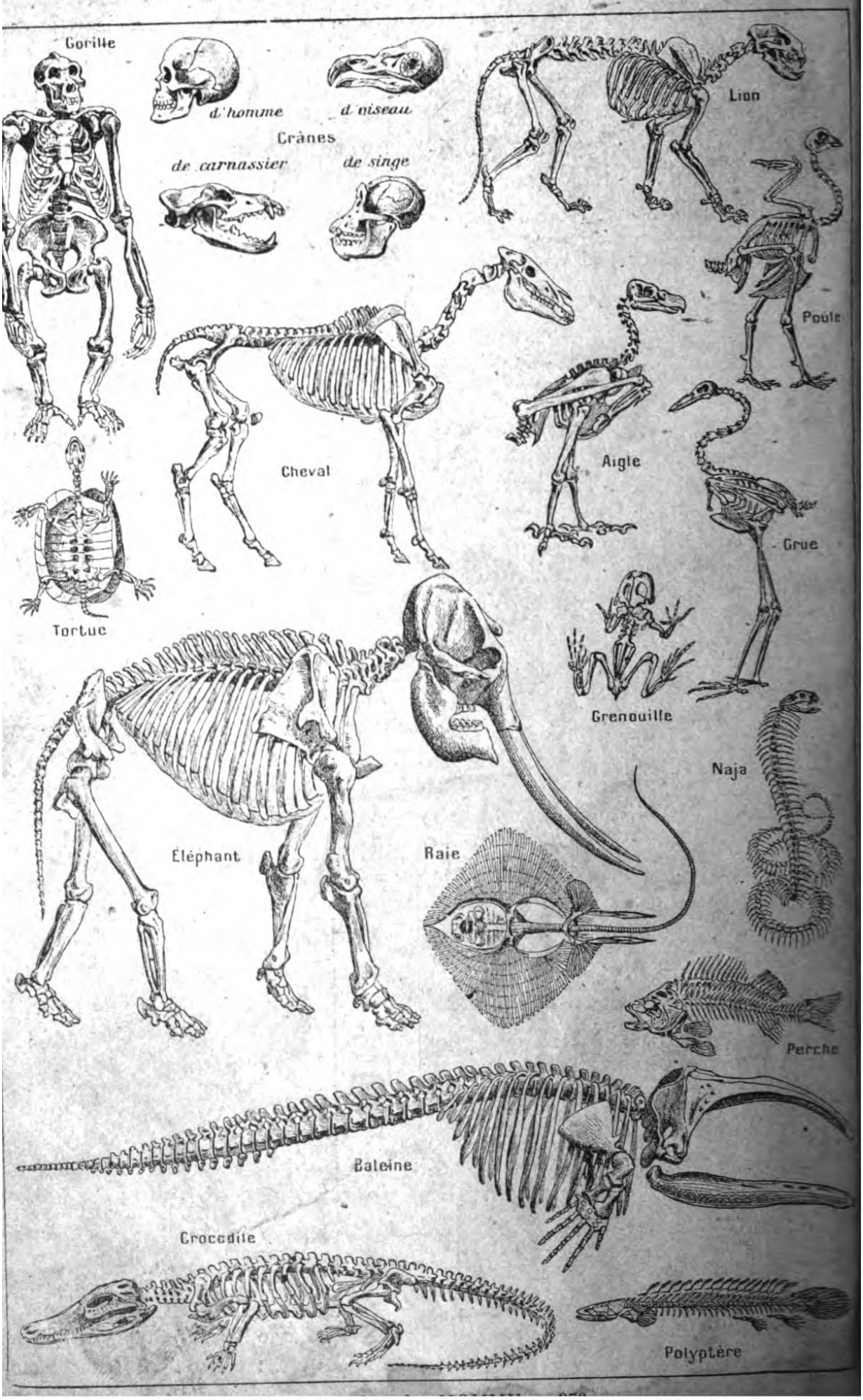
Gorille
d'homme
d'oiseau
Crânes
de carnassier
de singe
Lion
Poule
Cheval
Aigle
Grue
Tortue
Grenouille
Naja
Éléphant
Raie
Perche
Baleine
Crocodile
Polyptère

từ chỗ ngồi (trong nhà thờ, trong

Stalle de chœur

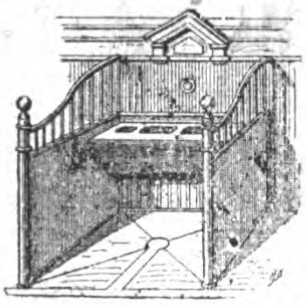
Stalle d'écurie

đám hát); tàu riêng mỗi con ngựa.

stance n. f. : một lối thơ đi một nghĩa.

station n. f. : chỗ nghỉ, chỗ tạm-trú ; trạm, bến ; bài giảng mùa chay và mùa Adventô ; chặng đàng thánh-giá. *Station de chemin de fer*, **trạm (bến)** xe lửa.

stationnaire adj. : kẻ đứng lại một chỗ (không tới không lui) ; tàu ngữ.

stationnement n. m. : sự ngừng lại ; sự ngữ.

stationner v. n. : ngừng lại, ghé lại, đậu lại ; ngữ.

statique n. f. : phép cân thăng-bằng.

statisticien n. m : kẻ hay lo về việc điền-phú hộ-khẩu.

statistique n. f. : sổ (bộ) biên hộ-khẩu điền-phú.

statuaire n. m., f. : thợ tạc tượng (đúc tượng); nghề làm (tạc) tượng.

statue n. f. : tượng.

statuer v. a., n. : định.

statuette n. f. : tượng nhỏ.

stature n. f. : chạng, vóc.

statut n. m : luật, lệ (luật-lệ).

steamer n. m. : tàu lửa, tàu khói (tiếng Hồng-mao).

stéarine n. f. : cầy ; mỡ đặc (làm đèn).

stellaire adj. : thuộc về sao.

sténographe n. m. : kẻ viết tắt.

sténographie n. f. : phép viết tắt (cho kịp lời người-ta nói).

sténographier v. a. : dùng dấu (chữ) tắt mà viết.

sténographique adj. : viết tắt ; làm dấu tắt. *Caractères sténographiques* chữ **viết tắt.**

stentor n. m. : (tên riêng tướng Grêcô có tiếng lớn quá). *Voix de stentor*, tiếng **rỗng-rảng** (như tiếng ông Stentor).

steppe n. f. : đồng mông hiu-quạnh, đồng khô cỏ cháy.

stère n. m. : thước đo cây-gỗ củi-đuốc vuông-vức phía nào cũng một thước.

stéréométrie n. f. : phép đo các giống đông-đặc.

stéréoscope n. m. : ống dòm coi đồ chìm (bằng mặt) ra nổi.

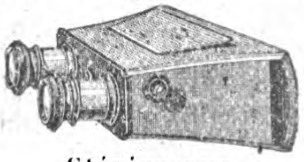
Stéréoscope

stéréotyper v. a. : rập lấy bài sắp chữ rồi cho nó thành bản.

stéréotypie n. f. : nghề rập bản in.

stérile adj. : son, son-sẻ ; chươn, đưng, (không hay sanh-sản). *Arbre stérile*, cây **đưng (không có trái)**. || *Esprit stérile*, trí **cạn-cùng.**

stérilité n. f. : sự không hay sinh ; sự son-sẻ.

sterling n., **livre sterling** adj. : tên đồng bạc Hồng-mao, mỗi đồng giá là 25 francs.

sternum n. m. : cái xương bằng ở giữa trước ngực.

stigmate n. m. : dấu, vít, thẹo.

stigmatiser v. a. : thích (chạm)

vô da bằng sắt đốt đỏ ; thích-tự, c.

stimulant, e adj., n. : hay giục (thúc, xui...) ; cái để mà giục ; đót (vố...) mà giục. ‖ *Potion stimulante*, thuốc giục.

stimulation n. f. : sự đót ; sự giục.

stimuler v. a. : giục (xui, thúc) ; đót.

stipendié, e adj., n. : kẻ người-ta mướn (thuê) ; người làm thuê làm mướn.

stipendier v. a. : cấp lương-tiền ; mướn (thuê). *Stipendier des troupes*, cấp lương-tiền cho binh-lính ; thuê (mướn) lính.

stipulation n. f. : lời (khoản, điều) giao-ước. *Stipulation expresse*, điều giao-ước rõ-ràng.

stipuler v. a. : kể các khoản (điều) ra trong tờ giao-ước.

stock n. m. : đồ trữ.

stoïcien, enne adj. : thuộc về đạo ông Zénon ; vững-vàng, chẳng lay chuyển.

stoïque adj. : vững-vàng, chẳng lay chẳng chuyển.

stoïquement adv. : cách vững-vàng chắc-chắn.

stomacal, e, aux adj. : hay bổ tì-vị.

stomachique adj., n. m. : hay bổ tì-vị.

stop interj. : đứng lại ! ngừng lại ! thôi !

store n. m. : tấm sáo ; bức sáo.

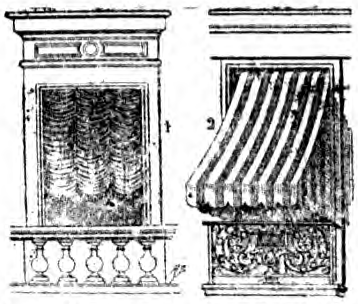

Stores : 1. A l'italienne ; 2. Ordinaire.

strangulation n. f. : sự thắt cổ ; án xử giảo.

strapontin n. m. : ghế (chỗ ngồi) trước xe dở lên sập xuống được.

strasse n. f. : gốc tơ.

stratagème n. m. : mưu, cơ-mưu, mưu-chước, mưu-kế ; kế giặc, binh-cơ, c.

stratégie n. f. : phép thao-lược, nghề võ ; binh cơ ; binh-thơ đồ trận.

stratégique adj. : thuộc về việc binh, võ.

stratégiste n. m. : kẻ giỏi (thạo) phép thảo binh ; kẻ hay nghề võ ; người giỏi việc binh thơ đồ trận.

strict, e adj. : chặt (riết) gắt ; nhặt. *Devoir strict*, việc chính bổn-phận.

strictement adv. : nhặt, gắt.

strident, e adj. : nghiến-ngầm, cọt-kẹt.

strophe n. f. : vế thơ, câu thơ ; câu hát.

structure n. f. : sự sắp-đặt ; sự xây, sự lập. *Structure du corps humain*, hình-cốt vóc-giạc người-ta.

strychnine n. f. : cổ-chi.

stuc n. m. : hồ giấy, hồ quét. *Colonne en stuc*, cột xây hồ giấy.

studieux, euse adj. : hay học, siêng học, ham học.

stupéfaction n. f. : sự sửng-đứng ; sự sửng-sốt.

stupéfait, e adj. : thất-kinh, điên-hồn, bỡ-ngỡ, sửng-sốt.

stupéfier v. a. : làm cho sửng-sốt (ngẩn-ngơ).

stupeur n. f. : sự điên hồn (ngất đi, bất tỉnh, sửng trí, thượt-mặt...)

stupide adj., n. : ngây-dại, u-mê, đần-độn, dại-dột.

stupidement adv. : cách dại-dột (u-mê, mê-muội...).

stupidité n. f. : sự (điều, việc) dại-dột, sự u-mê.

style n.m. : cây viết (vạch vò bản đánh sáp mà viết); kim trác ảnh; kiểu (cách) nói, văn nói. || *Style simple*, **cách nói** chơn-chất.

styler v. a. : tập, tập-luyện (cho thành *ou* nên).

stylet n. m. : dao găm nhọn mũi lắm.

suaire n. m. : mền liệm (xác mà chôn).

suave adj. : ngon-ngọt, dịu-dàng; êm-ái. *Parfum suave*, thuốc thơm **ngọt** thơm **ngào**.

subalterne adj, n. : ở dưới tay (phép) kẻ khác; kẻ tùng theo, kẻ bề dưới.

subdélégué n. m. : kẻ đắc sai; kẻ đi thế cho mình.

subdéléguer v. a. : sai đi thế; đặt (cắt) đi thế cho mình.

subdiviser v. a. : chia nhỏ ra nữa; chia lại nữa.

subdivision n. f. : sự chia nhỏ ra nữa.

subir v. a. : chịu; nhịn. *Subir un interrogatoire*, **chịu** tra (hỏi). *Subir un jugement*, **chịu** án-phạt.

subit, e adj. : thình-lình.

subitement adv. : thình-lình, bỗng-chúc.

subjonctif n. m. : thế (cách) trong tiếng verbe chỉ chưa chắc.

subjuguer v. a. : mắc (bắc, tròng) ách cho; bắt phục, bắt chịu phép.

sublime adj., n. m. : cao, cao-xa; sự cao-xa.

sublimé n. m. : cái đốt đi còn rặc lại.

sublimer v. a. : đốt đi cho nó rặc lại; nấu cao lại.

sublimité n. f. : sự cao-kì.

sublunaire adj. : ở giữa trái đất và mặt-trăng.

submerger v. a. : nhận nước (trầm, c.); làm cho chìm đi. *La tempête submerge le vaisseau*, bão **làm cho chìm** tàu **đi**.

submersible adj. : chìm được, có lẽ chìm.

submersion n. f. : sự làm cho chìm xuống; sự chìm đi.

subordination n. f. : thứ-tự, tôn-ti đẳng cấp.

subordonné, e n. : kẻ bề dưới, kẻ ở dưới phép kẻ khác.

subordonner v. a. : đặt cho có tôn-ti đẳng cấp; (tuần tự nhi hành, c.).

suborner v. a. : dỗ-dành, ton-lót, đút-lót, hối-lộ. *Suborner des témoins*, **mướn** chứng, **dựng** chứng.

suborneur, euse n. : kẻ ton-lót, hối-hộ.

subrepticement adv. : lén, trộm.

subreption n. f. : sự phỉnh (man trá, c.). *Obtenu par subreption*, bởi gạt (dối) mà được.

subroger v. a. : đặt thế cho (thế vì).

subséquemment adv. : sau, liền, liên-tiếp.

subséquent, e adj. : kế lấy sau; liên-tiếp.

subside n. m. : sự giúp, của giúp.

subsidiaire adj. : để mà giúp, đỡ ngặt.

subsidiairement adv. : giùm (trợ, c.), giúp; kế lấy sau.

subsistance n. f. : lương-thực; của chi-độ. *Magasin des subsistances*, kho **lương**.

subsister v. n. : hãy còn ; sống; ăn.

substance n. f. : (ở dưới); vật (món, đồ...) giống; chất, c., cái bổ ; cốt, cái đại-khái. || *Substance spirituelle*, **giống** thiêng-liêng. *La substance d'une viande*, **cái bổ** trong thịt. || *En substance* loc. adv.: tắt.

substantiel, elle adj. : bổ, hay bổ.

substantif n. m. : tiếng chỉ tên, tên-kêu.

substantivement adv. : như tiếng chỉ tên vậy.

substituer v. a. : (đặt dưới) đặt thế, thế cho (lại).

substitut n. m. : phó đề-hình, tá-nhị.

substitution n. f. : sự đặt thế..., sự thay.

substratum n. m. : cốt ; chính tính, nguyên chất, c.

subterfuge n. m. : chước; lẽ chữa mình, lẽ quanh-quẹo. *User de subterfuges*, dùng **chước**.

subtil, e adj. : cao-sâu ; tế-nhuyễn; tinh-anh. || *Esprit subtil*, trí **sắc-sảo**.

subtilement adv. : cách tinh-anh ; cách khôn-khéo.

subtiliser v. a. : nấu cao; ăn-cắp; cầu cao.

subtilité n. f. : sự cao-kì, sự tinh-anh.

suburbain, e adj. : ở gần thành-thị.

subvenir v. n. : giúp, giúp-đỡ. *Subvenir aux besoins de quelqu'un*, **giúp-đỡ** người nào đang túng ngặt.

subvention n. f. : sự giúp (tiền, của), sự giúp-đỡ; của giúp-đỡ.

subventionner v. a. : cho tiền-bạc mà giúp; giúp của.

subversif, ive adj. : phá tuyệt, phá hết (ráo).

subversion n. f. : sự phá tuyệt (xáo-lộn) sự phá-đổ.

subvertir v. a. : phá tuyệt, phá-tan (nát).

suc n. m. : khí-vị ; nước (mủ, màu...). *Les sucs de la terre*, **màu** (**khí**) đất.

succéder v. n. : kế, c., nối (tiếp, c.). *La nuit succède au jour*, đêm **tiếp lấy** ngày.

succès n. m. : sự xảy ra (kì chi, c). *Avoir du succès*, được việc.

successeur n. m. : kẻ nối nghiệp; kẻ kế vị; kẻ nối lấy.

successibilité n. f. : phép được nối (quyền, vị nghiệp).

successif, ive adj. : lần lần, đắp-đổi, kế nhau.

succession n. f. : sự nối nghiệp; phép được ăn gia-tài ; gia-tài, sự-nghiệp; sự nối, sự tiếp lấy (đắp-đổi). || *Succession de rois*, sự **vua kế vị** nhau.

successivement adv. ; kế nhau; liền nhau.

succinct, e adj. : vắn (cụt, ngắn), tắt.

succinctement adv. : tắt, vắn.

succion n. f. : sự nút; sự bú.

succomber v. n. : ngã, té xuống. || *Le malade a succombé*, người bệnh **đã chết**.

succulent, e adj. : có khí-vị; ngon.

succursale n. f. : họ xép, họ nhỏ phụ (tùng) với họ lớn ; cái lập thêm.

succursaliste n. m. : thầy coi họ xép.

sucer v. a. : nút, bú.

suçoir n. m. : cái để mà nút (về ong bướm...

sucre n m. : đường (đàng). *Sucre candi*, **đường** phèn.

sucré, e adj. : có đường; ngọt; bỏ đường. || n. f. : *Faire la sucrée*, làm lẻ, làm bộ, làm khó.

sucrer v. a. : bỏ đường.

sucrerie n. f. : lò đường; đồ ngọt.

sucrier n. m. : bình đựng đường.

sud n. m. : nam, c. ; phía nam, bên nam.

sud-est n. m. : đông-nam.

sudorifique adj., n. : hay đổ mồ-hôi, hay phát tán.

sud-ouest n. m. : tây-nam.

suée n. f. : sự lo-sợ áy-náy).

suer v. n. đổ (ra) mồ-hôi (xuất hạn, c.).

suette n. f. : bệnh hay đổ mồ-hôi.

sueur n. f. : mồ-hôi.

suffire v. n. : đủ (túc, c.). || *Cela suffit, il suffit*, thôi; thôi ! || *Se suffire*, v. pr. : tự túc, c., ; không cầu ai.

suffisamment adv. : đủ, vừa.

suffisance n. f. : sự đủ, sự vừa đủ ; sự cậy mình, (kiêu-ngạo). *Sotte suffisance*, **sự cậy mình** dại.

suffisant, e adj. : đủ (túc, c.) ; hay cậy mình. || n. m. : *C'est un suffisant*, nó là người **hay tự đắc**.

suffixe n. f. : tiếng phụ thêm.

suffocant, e adj. : ngột, làm cho ngột. *Chaleur suffocante*, nắng **ngột**.

suffocation n. f. : sự ngột hơi.

suffoquer v. a., n. : làm cho ngột (ngạt, T.) || *Suffoquer de colère*, giận **nghẹn họng**.

suffragant adj., n. m. : thuộc về giám-mục xứ một địa phận lớn.

suffrage n. m. : tiếng bàu (đặt, cử) lên ; sự ưng. *Donner son suffrage*, **cử lên (đặt, bàu lên)**.

suggérer v. a. : khuyên-lơn, dỗ-dành ; biểu, bày-biểu, mở đường.

suggestion n. f. : sự khuyên-lơn, sự xui-giục.

suicide n. m. : kẻ giết mình ; sự giết mình.

suicider (**se**) v. pr. : giết mình (tự vận (vẫn, c.), tự tận, c.).

suie n. f. : mồ-hóng.

suif n. m. : cầy (mỡ làm đèn).

suint n. m. : nước (ở trong mình thú có lông) tươm ra.

suintement n. m. : sự rướm nước ra.

suinter v. a. : són ra, nhỉ ra, rướm ra, ỷ ra. *Ce mur suinte*, vách nầy nó **rướm nước ra**.

suivi, e adj. : liền, liền-lạc, liền-lối.

suivre v. a. : theo (tùng, c.), đi theo. || *Suivre un chemin*, **đi theo** đường. *Suivre un cours*, **đi nghe** dạy.

sujet n. m. : cớ, cớ-tích ; việc (điều).

sujet, ette adj. : hay, mắc phải... *Sujet à se tromper*, **hay** lầm.

sujet, ette n. : dân (thần-tử, c.), con dân ; tôi. *Le roi et le sujet*, vua **tôi** (quân **thần**, c.).

sujétion n. f. : sự tùng-phục.

sulfate n. m. : muối sanh ; **lưu-hoàng** phấn, c.

sulphydrique adj. : *Acide sulphydrique*, khinh-hoàng toan, c.

sulfite n. m. : lưu-hoàng sương, c.

sulfure n. m. : diêm, diêm-sanh (sinh).

sulfureux, euse adj. : có tánh diêm-sanh ; có hơi sinh.
sulfurique adj. : có sanh (sinh) ; có diêm-sanh.
sultan n. m. : hiệu hoàng-đế Tuf-cô ; đồ phòng trang-điểm đờn-bà.
superbe adj., n. m. : tột lộng, lộng-lược ; kẻ kiêu-ngạo. || *Dieu punit les superbes*, Đức Chúa Trời phạt **kẻ kiêu-ngạo**.
supercherie n. f. : sự giả-trá, sự gian-lận (gian-giảo).
superfétation n. f. : sự sung quá.
superficie n. f. : mặt, trên mặt (mặt trên, mặt ngoài ; thượng diện, c.). *Superficie d'un champ*, **mặt** đồng ; **diện-tích** đồng ruộng.
superficiel, elle adj. : ở ngoài mặt (trên mặt) ; phơ-phào ; lếu-láo, sơ-sài vậy. || *Homme superficiel*, người **phơ-phào**.
superfin, e adj. : nhuyễn (thanh) quá (hết sức).
superflu, e adj. : dư (thừa) ; không cần ; vô-ích.
superfluité n. f. : sự dư-thừa, sự vô-ích.
supérieur, e adj. : trên (thượng, c.) ; hơn (lấn). *Étage supérieur*, từng **trên**.
supérieur, e n. : bề-trên, kẻ bề-trên ; kẻ lớn.
supérieurement adv. : hơn ; lắm.
supériorité n. f. : sự hơn.
superlatif n. m. : bậc trên hết trong tiếng phụ-triếu. || *Au superlatif*, loc. adv. : ở bậc trên hết ; tột phẩm, tót hết.
superposer v. a. : để lên trên, chồng (chất) lên.
superposition n. f. : sự chồng lên (chất lên).
superstitieux adj. : dị-đoan.
superstition n. f. : sự dị-đoan ; điều dị-đoan.
supplanter v. a. : đệm xuống, vật xuống, quèo cho ngã xuống.
suppléant, e adj., n. : bồi. *Juge suppléant*, quan bồi-thẩm. || *Un suppléant*, bồi-thẩm.
suppléer v. a. : bù (bồ) lại, thế lại, thêm vô (vào) cho đủ.
supplément n. m. : phụ thêm ; cái (của) thêm. *Supplément de solde*, tiền **phụ-cấp** ; bồ di, c.
supplémentaire adj. : để phụ-thêm ; để bồ thêm.
supplication n. f. : lời xin ; đơn xin.
supplice n. m. : hình, c. hình-phạt, hình-khổ. || *Le dernier supplice*, tử **hình**, c.
supplicié, e n. : kẻ bị gia-hình ; người bị xử ; người chết chém. *Exposer la tête d'un supplicié*, bêu đầu (**người bị chém**).
supplicier v. a. : chém, xử ; gia-hình.
supplier v. a. : (quì lạy mà xin), xin, nài xin.
supplique n. f. : đơn (quì mà xin).
support n. m. : cái đế, táng, chơn (cái ở dưới mà chịu).
supportable adj. : chịu được ; có lẽ chịu được.
supporter v. a. : chịu. *Supporter un malheur*, **chịu khốn-khó**.
supposé prép. : giả-sử. || *Supposé que*, loc. conj. : giả như, giả-sử, (giả-thể).
supposé, e adj. : giả (bày-đặt).
supposer v. a. : đặt điều ; bày-đặt ; giả-thể, giả-thể, giả-sử ; bắt phải có ; định-dẹo, định chừng.

supposition n. f. : sự giả-mạo. || *Étrange supposition*, **sự định chừng** kì-cục.

suppôt n. m. : kẻ theo phe (bè).

suppression n. f. : sự bỏ đi (bãi đi).

supprimer v. a. : (đè, ấn, nén xuống) ; cấm, ngăn lại, bắt thôi ; bỏ đi, phi đi. *Supprimer un acte*, **phi tờ đi.**

suppuration n. f. : sự ra mủ.

suppurer v. n. : ra mủ.

supputation n. f. : sự tính-toán (linh-tính).

supputer v. a. : tính tính-toán, linh-tính.

suprématie n. f. : chức trọng nhứt ; quờn cả ; quờn thiên-tử.

suprême adj. : cả, cao-cả ; trọng nhứt, trên hết. *Voici l'instant suprême*, nầy là **hồi nhứt**, (chính lúc phải.

sûr, e adj. : chắc (đích, c.). *Le fait est sûr*, **việc chắc.** || *Ami sûr*, bạn-hữu **thật (trung-tín).**

sur prép. : trên, ở trên ; về.

surabondamment adv. : dư-dật ; tràn-trề.

surabondance n. f. : sự dư-dật.

surabonder v. n. : tràn-trề, dư-dật, đầy-dẫy.

surajouter v. a. : thêm vô (vào) nữa.

suranné, e adj. : quá lứa, lỡ thì. *Beauté surannée*, con-gái **lỡ thì**, **(hết duyên).**

surbaissé, e adj. : sệ (trệ) xuống.

surchage n. f. : gánh chất thêm ; đồ chất thêm ; chữ viết chồng lên trên chữ khác.

surcharger v. a. : chất nặng quá ; bắt chở nặng quá. *Surcharger d'impôts*, **chinh thuế nặng quá.**

surcroît n. m. : sự thêm ; cái trồi, cái thêm vô nữa.

surdent n. f. : răng lồi-xỉ ; răng thừa.

surdité n. f. : (tật) điếc tai ; sự nặng (lẳng) tai.

sureau n. m. : (cây bộng ruột) cây ngô-thù-du (hiệu-đồng thụ).

Sureau : A. Fleur.

surélever v. a. : dở lên cao quá ; dở lên trên... nữa.

sûrement adv. : chắc, ắt là. *Argent sûrement placé*, bạc cho vay **chắc.**

surenchérir v. a. : kê giá lên ; trả lên.

surérogation n. f. : sự làm việc phải quá cái buộc mình làm đi.

sûreté n. f. : sự chắc (vững) (khỏi sợ hiểm-nghèo).

surexcitation n. f. : sự giục quá ; sự nóng nảy (cang-cường) ; sự nổi nóng.

surexciter v. a. : giục quá ; thối-thúc quá chừng.

surface n. f. : mặt (diện, c.), diện-tích ; trên mặt. *La surface de la terre*, **mặt đất.**

surfaire v. a., n. : thách, thách giá.

surgir v. n. : chổi dậy, nổi dậy ; ló ra. || *De nouvelles difficultés surgissent*, lại có sự khó khác nó **nổi dậy (sinh ra).**

surhausser v. a. : đem lên cao ; làm cho cao hơn nữa.

surhumain, e adj. : quá sức người.

surintendance n. f. : chức quản-đốc.

surintendant n. m. : quản-đốc ; kẻ coi việc. *Surintendant des fi-*

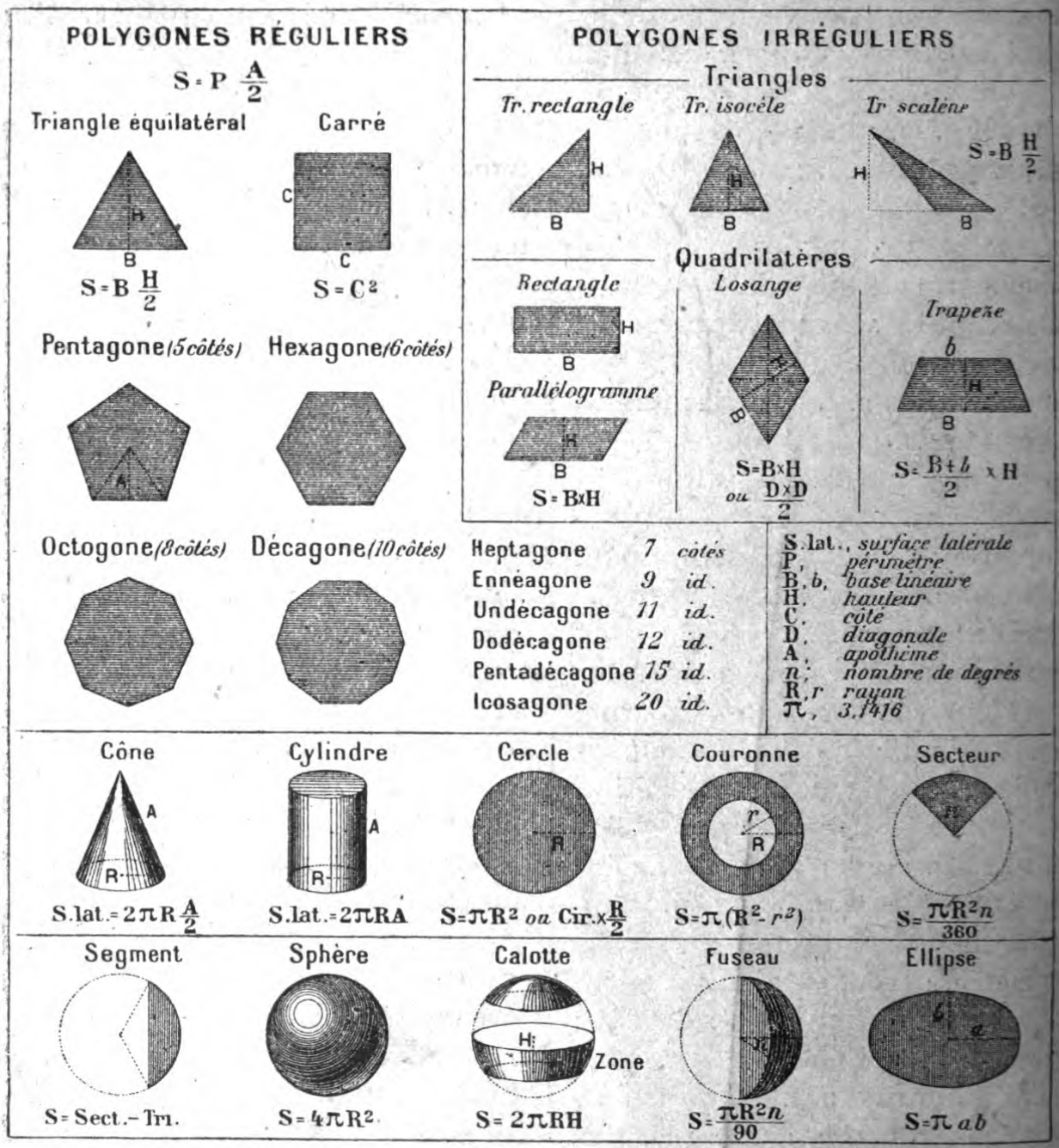

Surfaces

nances, quan quản-đốc việc hộ.

surjeter v. a. : may xấp.

surlendemain n. m. : bữa sau nữa.

surmener v. a. : bắt trâu bò làm mệt quá.

surmontable adj. : trèo qua được; thắng được.

surmonter v. a. : vượt (trèo) qua khỏi ; thắng khỏi.

surnager v. n. : nổi (trên mặt nước).

surnaturel, elle adj. : siêu-tánh, mị-thường, biến-uyển, (sức người không kịp, không thấu). *Pouvoir surnaturel*, phép **siêu-tánh**.

surnaturellement adv. : cách mị-thường.

surnom n. m. : tên đặt thêm.

surnommer v. a. : đặt thêm tên.

surnuméraire adj., n. : ngoại ngạch (chưa nhập ngạch, chưa thiệt-thọ) (vị nhập lưu, c.).

surpasser v. a. : quá ; hơn, trội hơn.

surplis n. m. : áo các phép.
surplomber v. a., n. : trịch, nghiên; trồm ra. || *Ce mur surplombe*, vách nầy **xây không thẳng**.
surplus n. m. : cái dư lại ; cái trội lại. || *Au surplus* loc. adv. : mà lại.
surprenant, e adj . : lạ.
surprendre v. a. : bắt thình-lình; bắt được; làm cho lấy làm lạ. *La pluie nous a surpris*, ta **mắc** mưa.
surprise n. f. : sự bắt thình-lình; sự lấy làm lạ.
sursaut (**en**) loc. adv. : vùng, (thình-lình), vụt. *S'éveiller en sursaut*, **vùng** thức dậy, **vụt** dậy, **lồm cồm** chờ-dậy.
surseoir v. a., n. : giãn ra ; lần-lựa, treo ngành đó. *Surseoir l'exécution*, rồi, để giam hậu.
sursis n. m. : sự hưỡn ra (giãn ra). *Condamnation à mort avec sursis*, án xử-tử **giam-hậu**.
surtaxe n. f. : thuế tăng lên.
surtaxer v. a. : tăng thuế lên.
surtout adv. : nhứt là. || n. m. : *Surtout*, áo mặc trùm ở ngoài các áo.
surveillance n. f. : sự xem (coi) sóc.
surveillant, e n. : kẻ coi-sóc, kẻ coi việc.
surveiller v. a. : coi (xem) sóc; coi chừng.
survendre v. a. : bán mắt quá.
survenir v. n. : tới tình-cờ (thình-lình).
survivance n. f. : sự kế-nghiệp.
survivant, e adj., n. : còn sống, còn lại ; kẻ còn sống, kẻ còn lại. *Le survivant des époux*, hai vợ chồng **cái người còn lại**.
survivre v. n. : còn sống (sau kẻ khác).

sus prép. : trên. *Courir sus à quelqu'un*, chạy **ngay** (**xông-xả**) **vào** người nào.
sus interj. : hè, nầy !
susceptibilité n. f. : sự hay hờn ; tánh hay giận.
susceptible adj. : hay chịu (lấy, mắc); hay hờn mát.
susciter v. a. : giục-giả, thối-thúc; gây. *Susciter une querelle*, **gây** chuyện rầy, **gây** oán.
suscription n. f. : sự đề bao (bì) thơ.
susdit, e adj., n. : đã nói (kể) trước (*ou* trên nầy).
susnommé, e adj., n. : đã kể tên ra trước đây.
suspect, e adj., n. : kẻ bị nghi.
suspecter v. a. : nghi.
suspendre v. a. : treo. || *Suspendre l'exécution d'un jugement*, **giam hậu** án lại.
suspens (**en**) loc. adv. : treo ngành, lôi-thôi, lòng-dòng, (luồng-xuồng).
suspense n. f. : sự treo chén ; sự cất phép (thầy cả).
suspensif, ive adj. : treo lên; ngưng lại. || *Points suspensifs*, chấm-chấm mà hiểu ngầm lại nữa.
suspension n. f. : sự treo. || *Suspension d'armes*, **sự hưỡn** binh.
suspensoir n. m. : dây dóng; dây đai.
suspicion n. f. : sự nghi; tính (tánh) nghi.
sustenter v. a. : đỡ ; dưỡng, chi-độ.
suture n. f. : sự may nhíp miệng vít lại; kháp sọ.
suzerain, e adj., n. : hoàng-đế thượng-vị.
suzeraineté n. f. : quờn thượng-vị.

svelte adj. : khảnh (mảnh), khỏng-khảnh. *Taille svelte*, **mình** khảnh.

sybarite n. m. : người ăn-chơi sa-đà.

sycomore n. m. : cây sung.

sycophante n. m. : kẻ gian-giảo, kẻ bỏ vạ.

syllabaire n. m. : sách vần, tập học (đánh) vần.

syllade n. f. : vần.

syllaber v. a. : nhập chữ làm vần.

syllogisme n. m. : phép luận-lẽ có ba câu, câu mở, câu luận, câu kết.

sylviculture n. f. : phép dưỡng cây rừng.

symbole n. m. : dấu chỉ, ví (thí) dụ. *Le chien est le symbole de la fidélité*, con chó là **ví-dụ** lòng trung-tín.

symbolique adj. : chỉ ra... ví-dụ, bóng-bẩy.

symboliser v. a. : lấy dấu mà chỉ ra.., làm dấu.., làm-ví-dụ.

symétrie n. f. : sự đối nhau ; sự cân-xứng nhau.

symétrique adj. : cân nhau, xứng nhau, đối nhau.

symétriser v. n. : đối nhau, cân nhau, xứng nhau.

sympathie n. f. : sự hạp (hợp) tính nhau ; sự ưa.

sympathique adj. : hạp tính nhau ; ưa (chịu) nhau. *Sentiment sympathique*, lòng **ưa-hạp**.

sympathiser v. n. : ưa-hạp.

symphonie n. f. : sự hát đều (rập-ràng, có nhịp-nhàng).

symptôme m. n. : dấu chỉ bệnh, chứng bệnh...

synagogue n. f. : nhà hội (nhà thờ) người Judêu.

synallagmatique adj. : buộc nhau, giao kết với nhau (giao kèo, v.).

synchronisme n. m. : sự cùng một đời, đồng thì.

syncope n. f. : sự bất-tỉnh, sự mất vía, sự chết điếng, sự chết ngất, cơn vậng, sự chết giấc, máu xâm. *Tomber en syncope*, bất tỉnh nhơn sự, mắc cơn vậng ; sự bớt một chữ hay là một vần trong tiếng.

syndic n. m. : kẻ người-ta đặt lên trong hội mà tính việc thế cho các người trong hội (công-ty). *Syndic d'une faillite*, kẻ thế-hành các chủ nợ sai để tính-toán trong việc khánh-tận.

syndical, e, aux adj. : thuộc về chức-phận quyền-hành kẻ đặt lên mà tính-toán.

syndicat n. m. : chức-phận kẻ đặt lên mà tính-toán việc.

synode n. m. : công-luận địa-phận (về đạo).

synonyme adj., n. m. : tiếng trùng nghĩa với nhau.

synonymie n. f. : nghĩa trùng ; sự trùng nghĩa.

synoptique adj. : mục-lục ; gồm lại. *Tableau synoptique d'une science*, **mục-lục** ; gồm cương cả một phép lại làm một.

syntaxe n. f. : luật-mẹo tiếng nói.

synthèse n. f. : phép kẽ bổn mạt (gốc ngọn).

synthétique adj. : thuộc về kẽ bổn mạt.

systématiquement adv. : cách mẹo-mực.

système n. m. : cách-thế, mẹo-mực, môn-mạch ; phép. *Système planétaire*, **phép** thiên-văn tinh-tú. *Système métrique*, **phép** đo-lường. *Système décimal*, **phép** kể mười làm gốc.

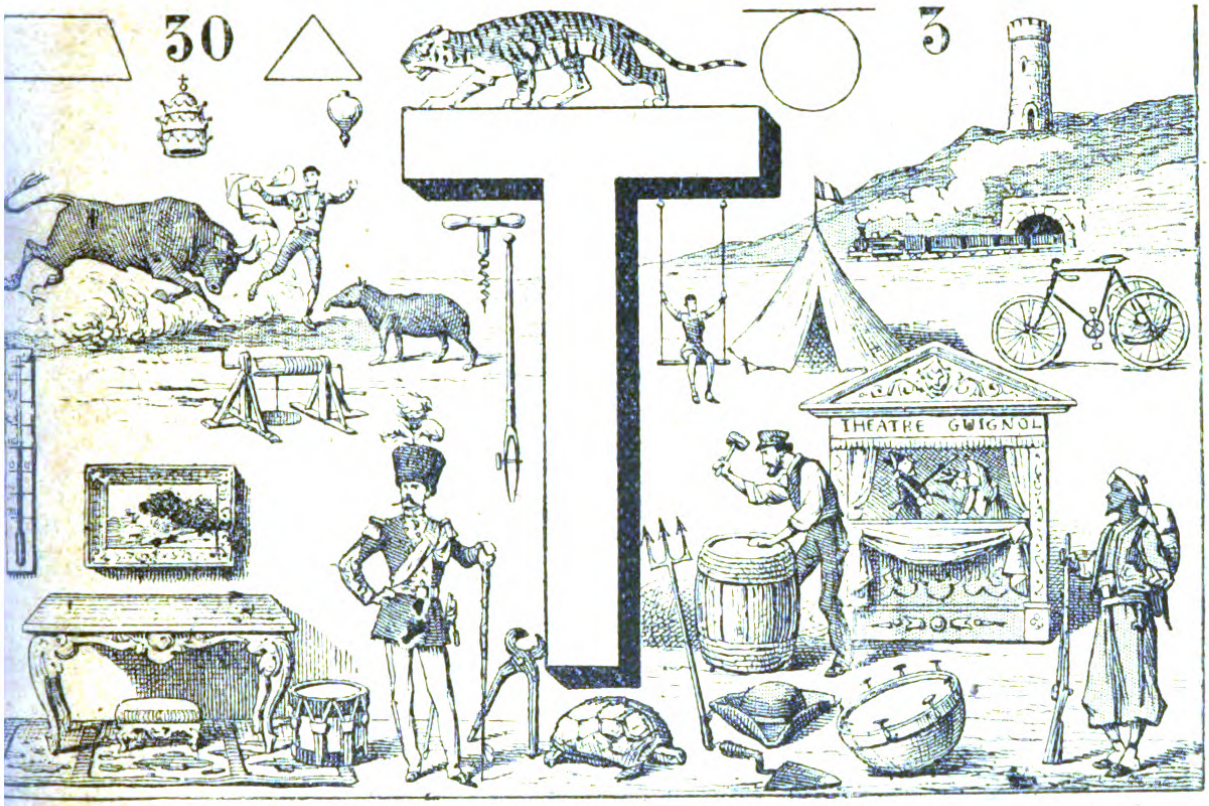

a adj. poss. f. (V. **ton**) : **của mầy.**

abac n. m. : thuốc ăn. *Tabac à fumer*, **thuốc** hút. *Tabac à chiquer*, **thuốc** ăn sống. *Tabac à priser*, **thuốc** hít.

Tabac

abagie n. f. : tiệm hút thuốc ; hộp để thuốc.

abatière n. f. : hộp thuốc ; hộp thuốc hít.

Tabatière

abernacle n. m. : nhà tạm (chỗ để Minh Thánh Chúa).

Tabernacle

tablature n. f. : đề (nhãn) chỉ lỗ nào phải bít lỗ nào phải để trong kèn, trong quyển. || *Donner de la tablature à quelqu'un*, khuấy rối người nào.

table n. f. : bàn, ghế ; mâm cơm (đồ-ăn) ; bản. || *Avoir une table frugale*, **ăn-uống** tiết-kiệm. || *Table de Pythagore*, **bản** cửu-chương. || *Table chronologique*, thế-**hệ**, c. || *Table des chapitres, des matières*, mục lục.

Table

tableau n. m. : tranh, bức tranh (tượng) ; sổ, bản biên tên ; cảnh. || *Tableau des avocats*, **bản tên** các thầy cùng.

tablette n. f. : bản nhỏ ; trang để đồ ; bản, tập sách để biên vặt.

tabletterie n. f. : nghề bán con cờ, bàn cờ.

tablier n. m. : cái bọc (tấm buộc che phía trước từ lưng quần sấp xuống) ; ván cầu.

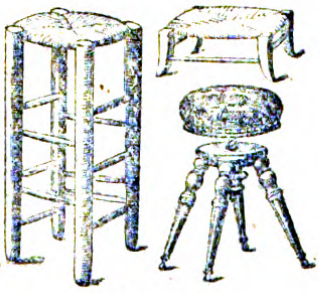
Tabourets

tabouret n. m. : ghế đẩu ; ghế vuông.

tache n. f. : vít, dấu, đêm. *Tache*

de graisse, **chỗ vấy** mỡ.

tâche n. f. : phần việc (giao cho mà làm nội bao lâu phải cho rồi) ; việc bổn-phận.

tacher v. a. : làm vấy (lấm).

tâcher v. n. . ra sức (xuất lực, nổ lực, c.), gắng sức (công).

tacite adj. : thầm. ngầm (ngậm), hiểu ngầm. *Convention tacite*, sự giao **ngậm**.

tacitement adv. : cách thầm.

taciturne adj. n. : ở lặng, làm-thinh, không hay nói.

tact n. m. : sự rờ (mó), sự đá đến ; sự thạo (quen). || *Avoir du tact*, thạo, giỏi, lanh.

tacticien n. m. : kẻ thạo việc bày binh bố trận (binh gia đồ trận).

tactile adj. : chịu đá đến được.

tactique n. f. : phép bày binh bố trận ; binh gia đồ trận ; phương-thế.

taël n. m. : lượng. *Un taël d'or*, một lượng vàng.

tœnia hay-là **tenia** n. m. : con sên (giun sán ?).

taffetas n. m. : thứ là (lượt, lụa) mỏng.

tafia n. m. : rượu miá

taïaut hay là **tayaut** interj. : tiếng reo khi đi săn gặp thịt cho chó nó hăng.

taie f. : áo gối ; vảy cá con-mắt.

taillable adj. : mắc đóng thuế thân.

taillade n. f. : đàng rạch, đàng xẻ thịt.

taillader v. a. : rạch ra, xẻ ra ; rọc.

taillanderie n. f. : nghề rèn đồ cho thợ mộc.

taillandier n. m. : thợ làm đồ cho thợ mộc.

taillant n. m. : lưỡi dao, lưỡi gươm.

taille n. f. : lưỡi gươm ; **thuế thân**. || *Frapper d'estoc et de taille*, và đâm và **chém** (đâm **dàng mũi**, **chém** đàng lưỡi). || *La taille des arbres fruitiers*, **hớt** cây, **sửa** cây. || *La taille des habits*, sự **cắt** áo.

taille n. f. : hình-vóc, vóc-giạc. *Taille svelte*, mình **khảnh**.

taillé, e adj. : đã sẵn rồi ; **đề mà**... *Voilà votre besogne toute taillée*, nầy là việc anh **đã sẵn rồi**.

taille-douce n. f. : ảnh in bản đồng.

tailler v. a. : cắt, sửa. *Tailler une pierre*, **đẽo** (**đục**) đá.

tailleur n. m. : thợ may.

taillis hay-là **bois taillis** n. m. : cây năng đốn.

taire v. a. : giấu ; nín, làm-thinh. || *Se taire* v. pr. : nín, làm-thinh.

talapoin n. m. : thầy sãi Xiêm, Miễn-điện.

talc n. m. : thạch-cao (vân-mẫu thạch).

talent n. m. : (nén xưa), tài, tài-tình, tài-nghề.

talion n. m. : hình-phạt đáng (cân, xứng) tội ; hình trả báo (làm cho người-ta làm-sao thì mình cũng phải chịu lấm-vậy).

talisman n. m. : phù-chú ; tà-thuật ; bùa.

taloche n. f. : bạt-tai, cái đọi đầu ; cái bớp tai.

talon n. m. : gót ; (bài chia còn dư lại), bài tùy. || *Montrer les talons*, trở **gót** = chạy, trốn.

talonner v. a. : đạp gót ; theo bén gót.

talus n. m. : lề, lài-lài, xiên-xiên.

Tailler, couper en talus, cắt **xiên**, vạt **xiên**.

taluter v. a. : làm (xây) lài-lài ; giại chơn ra.

tamarin n. m. : trái me, me.

tamarinier n. m. : cây me.

tambour n. m. : cái trống ; kẻ đánh trống ; giàn thêu ; cốt vấn dây thiều đồng-hồ ; bửng tai. || *Mener tambour battant*, (gióng trống mà dẫn đi), gắt, riết.

Tambour

tambourin n. m. trống cơm.

tambouriner v. n. : đánh trống,

tamis n. m. : cái rây.

Tamis

tamiser v. a. : rây. *Tamiser de la farine*, **rây** bột.

tampon n. m. : nút (nùi) để nhét lỗ, để bít.

tamponner v. a. : nhét lại.

tam-tam n. m. : cái kiểng ; trống-phách, mõ-ống.

Tam-tam

tan n. m. : vỏ cây nghiền ra bột để dùng mà thuộc da.

tancer v. a. : quở, trách.

tanche n. f. : hỗn-thảo ngư, c.

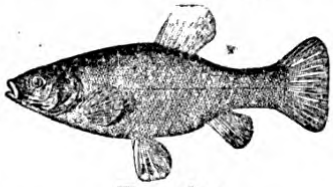
Tanche

tandis que loc. conj. : mà; đang khi...

tangage n. m. : sự tàu *ou* ghe, thuyền nhảy sóng.

tangente n. f. : đàng ngay chạy ngang cọ vành cái vòng. || *S'échapper par la tangente*, tránh (trá, trớ) giỏi không để chúng bắt đặng (trong khi cãi).

tangible adj. : đá đến được.

tanguer v. n. : nhảy sóng (tàu, thuyền).

tanière n. f. : hang, ổ thú rừng ở.

tanin hay-là **tannin** n. m. : mủ, nước vỏ cây, vỏ trái chát.

tannage n. m. : sự thuộc da.

tanné, e adj. : màu da vàng-vàng sặm-sặm.

tanner v. a. : thuộc da.

tannerie n. f. : tiệm thuộc da.

tanneur n. m. : thợ thuộc da.

tant adv. : bấy-nhiêu. *Tant que je vivrai*, tôi còn sống **bao-lâu**. || loc. adv. : *Tant mieux*, càng hay. *Tant pis*, thì thôi.

tante n. f : (chị em cha hay-là mẹ mình), cô, dì (ô, T.) ; thiếm, mợ, bác gái. *Tante paternelle*, **cô** (ruột). *Tante maternelle*, **dì** (ruột).

tantôt adv. : một chốc nữa ; mới đó, khi thì... *Je l'ai vu tantôt*, tôi **mới** thấy nó **hồi nảy**.

taon n. m. : con mòng, ruồi trâu, ong-lỗ, con rầy.

Taon

tapage n. m. : sự rầy-rà, om-sòm.

tapageur n. m. : kẻ hay làm rầy ; người hay rầy-rà om-sòm (inh-ỏi).

tape n. f. : cái đánh (đập...).

tapé, e adj. : ép lại phơi khô. || *Mot bien tapé*, tiếng nói **đau** (**châm-chích**).

tapée n. f. : (nhiều) lũ, bọn, bầy, đoàn. *Une tapée d'enfants*, một **lũ** con-nít.

taper v. a. : đánh, đập.

tapinois (en) loc. adv. : lén (trộm).

tapioca n. m. : bột khoai gòn ; bột báng.

tapir (**se**) v. pr. : chum-hum mà núp.

tapis n. m. : nệm, khảm, (khăn phủ bàn, ghế...). || *Tapis de gazon, de verdure*, **đám** cỏ xanh, **nệm** cỏ.

tapisser v. a. : dán (cho sáng, cho sạch, cho tốt (đẹp) ; trần-thiết.

tapisserie n. f. : nệm, khảm dệt hay-là thêu.

tapissière n. f. : xe chở nệm, đồ trần-thiết.

tapoter v. a. : đánh (đập) đi đánh lại nhẹ nhẹ.

taquer v. a. : lấy thước bằng mà nhận đầu chữ sắp bản xuống cho bằng.

taquet n. m. : miếng cây cắt để mà kẹp góc tủ cho chặt ; chốt, trụ nhỏ.

taquin, e adj. n. : hay rầy-rà, hay phá đám ; hay gây-gổ.

taquiner v. a. : làm rầy ; khuấy rối ; hay chọc-ghẹo ; hay làm cực.

taquinerie n. f. : sự hay khuấy, hay rầy ; điều làm cực.

taquoir n. m. : thước bằng để nhận chữ sắp vào khuôn xuống cho đều cho bằng mặt nhau.

tarabuster v. a. : hay chận khúc, hay làm om, hay nói ngang (không để cho người-ta nói).

taraud n. m. : lưỡi khoan lỗ khu ốc.

Taraud

tarauder v. a. : khoan lỗ khu ốc.

tard adv. : muộn (trưa quá, tối quá, khuya). *Veiller tard*, thức khuya. *Se lever tard*, thức dậy trưa.

tarder v. n. : chậm, trễ, chuyển-chuệ. || *Il me tarde de...* tôi nóng cho được..., tôi trông cho....

tardif, ive adj. : chậm ; muộn.

tardivement adv. : chậm, muộn.

tare n. f. : bì (đồ đựng hàng-hóa) cân bao nhiêu ; sự hư, sự kém thức hàng.

taré, e adj. : hư. *Homme taré*, người hư (hoang).

tarer v. a : làm hư ; cân trừ bì ve, thùng trước rồi mới đổ rượu vô.

targette n. f. : chốt gài.

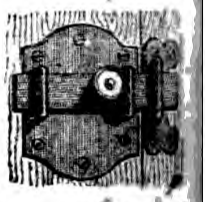
Targette

targuer (**se**) v. pr. : làm tài hay ; làm bộ khoe-khoan.

tarière n. f. : dùi (khoan) để khoan lỗ tròn ; vòi (muỗi, ruồi) để mà nút.

Tarière

tarif n. m. : giá ra.

tarifer v. a. : cắt giá, ra giá.

tarir v. a., n. : làm cho cạn ; cạn đi, cạn khô đi ; khô đi, ráo đi. || *Ses pleurs ne tarissent pas*, nước-mắt nó không ráo.

tarissable adj. : cạn được, khô được, ráo được.

tarse n. m. : cổ chơn.

tartan n. m. : giẻ, hàng lông-chiên có miếng chả ngũ sắc.

tartare n. m. : địa-ngục ; chỗ gia-hình khổ kẻ có tội ; thập-điện.

tarte n. f. : thứ bánh ngọt.

tartine n. f. : miếng bánh có bết mỡ sữa, hay-là mứt.

tartre n. m. : cặn (cáu) rượu nó đóng khớm trong thùng đựng nó ; ke, khớm đóng nơi răng.

tartrique adj. : thuộc về cặn, khớm rượu nho. *Acide tartrique*, bồ-đào toan, c.

tartufe n. m. : người giả-hình, làm bộ nhân-đức sốt-sắng.

tartuferie n. f. : chứng hay làm-bộ nhân-đức.

tas n. m. : đống, chồng; đồ, quân. || *Tas de fripons*, đồ gian-giảo ; quân trộm-cướp.

tasse n. f. : chén uống trà (chén-trà).

Tasses

tassement n. m. : sự dẻ-đặt, sự dẻ xuống, sự lún xuống.

tasser v. a. : chất (vun) đống. *Tasser du foin*, chất (vun) rơm (cỏ). *Le remblai commence à tasser*, đất bồi nó đà dẻ lần xuống. *Le mur tasse*, vách nó lún.

tâtement n. m. : sự rờ; sự thử coi; sự giợm.

tâter v. a. : rờ (nhẹ-nhẹ); nếm thử, thử coi. *Tâter le pouls*, bắt mạch (coi, tuần, chẩn mạch). || *Tâter quelqu'un*, thử ý người nào. || *Se tâter* v. pr. : xét ý mình coi, liệu trong mình.

tâte-vin n. m. : đồ thử rượu ; đồ nếm rượu.

tâtonnement n. m. : sự và đi và dò; sự rờ-rờ, lò-mò.

tâtonner v. n. : rờ-rờ; đánh mò mà đi; làm kĩ, có ý-tứ, xem trước xem sau.

tâtonneur, euse n. : kẻ đi rờ-rờ (và đi và dò).

tâtons (à) loc. adv. : rờ-rờ, lò-mò; dò-dò.

tatouage n. m. : sự vẽ mình (văn thân, c.).

Tatouage

tatouer v. a. : vẽ mình.

taudis n. m. : chỗ ở bầy-hầy dơ-dấy.

taupe n. f. : con lê-thử, chuột nhủi.

taupière n. f. : bẫy đánh chuột nhủi.

Taupe

taureau n. m. : bò đực tơ.

taux n. m. : giá, giá chợ ; phần tiền lời. *Taux du blé*, giá lúa mì. || *Taux de cinq pour cent*, lời một trăm ăn năm ; tiền năm phân.

taveler v. a. : làm ra bông dâu, làm cho ra có lúm-đúm.

tavelure n. f. : đúm, cái lúm-đúm (lém-đém).

taverne n. f. : quán, quán-xá.

tavernier, ère n. : chủ quán.

taxation n. f. : sự ra giá.

taxe n. f. : giá hạn ra ; thuế, xâu-góp. *Payer sa taxe*, đóng góp, đóng thuế.

taxer v. a. : làm giá, đánh (ra) giá ; đánh thuế; cáo, nói là... bắt. *Taxer le pain*, ra giá bánh mì là bao nhiêu.... || *Taxer quelqu'un d'avarice*, nói ai là hà-tiện; bắt tội người nào là hà-tiện.

te pron. pers. (V. **tu**) : mầy. *Je t'aime*, tao thương mầy.

technique adj. : riêng về một nghề.

technologie n. f. : phép dạy mẹo nghề ; tiếng (tên) riêng dùng trong nghề (phép) nào.

technologique adj. : thuộc về nghề riêng. *Dictionnaire technologique*, tự-vị tiếng (tên) riêng mỗi một nghề.

teck hay-là **tek** n. m. : cây giá-tị (ván nó tốt, dùng đóng tàu).

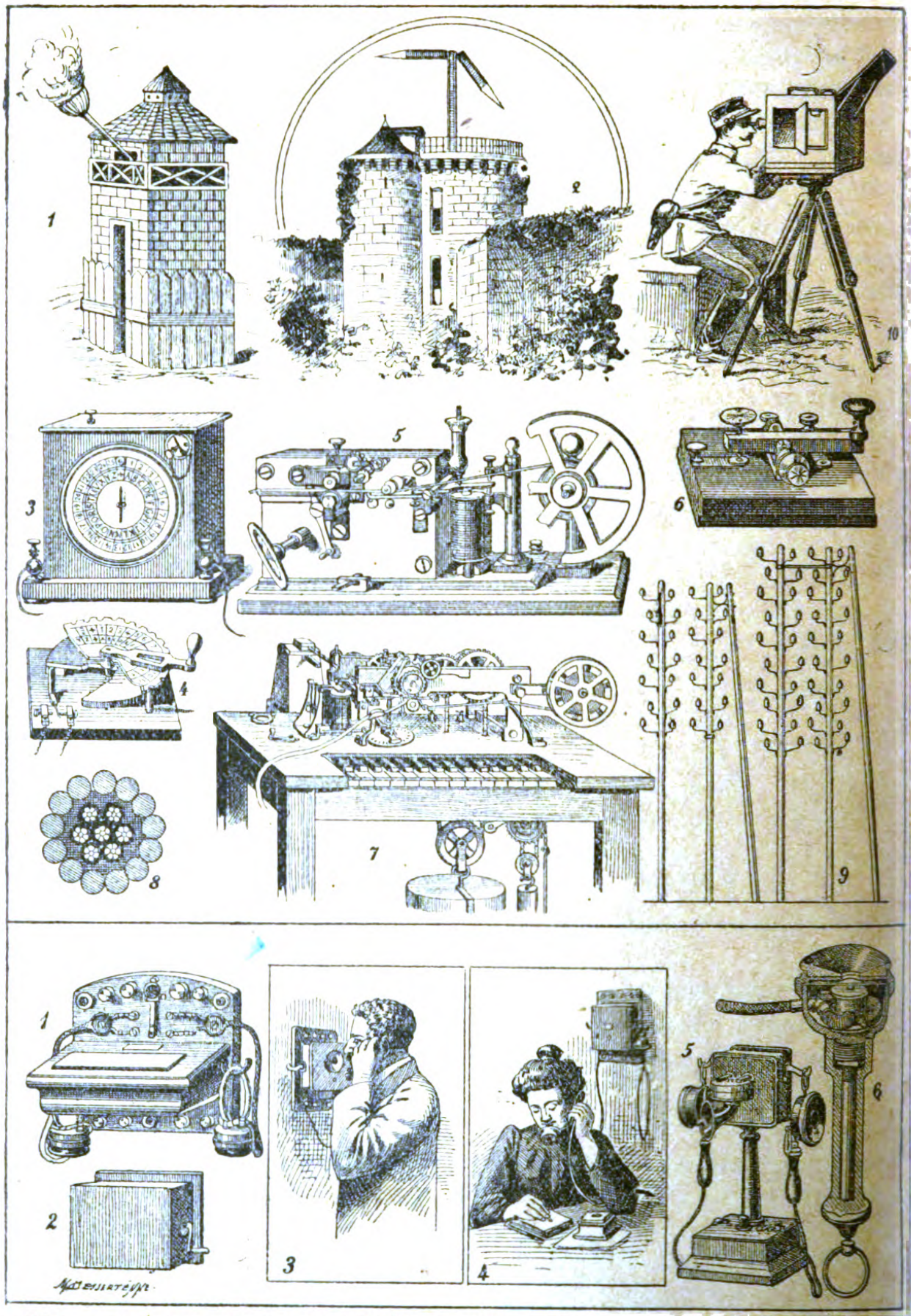

Télégraphe : 1. Poste romain (d'après la colonne Trajane) ; 2. Télégraphe Chappe ; 3. Télégraphe à cadran (récepteur) ; 4. Télégraphe à cadran (manipulateur) ; 5. Télégraphe Morse (manipulateur) ; 7. Télégraphe imprimeur de Hugues ; 8. Coupe d'un câble télégraphique sous-marin ; 9. Poteaux télégraphiques ; 10. Télégraphie militaire : appareil optique en station. — Téléphone : 1. appareil mural (récepteurs accrochés) ; 2. Appel ; 3 et 4. Une conversation téléphonique ; 5. Appareil téléphonique portatif ; 6. Téléphone de Bell (coupe).

te deum n. m. : kinh hát cám ơn Chúa.

tégument n. m. : da (ngoại bì, c.) ; mu (rùa), vảy, lông...

teigne n. m. : con kẹp, con hai đuôi (hay cắn áo, sách...) ; ghẻ, chốc ; gàu (gạch trên đầu), tật đòng-đanh.

Teigne des draps

teigneux, euse adj., n. : có gàu ; có chốc, có ghẻ.

teindre v. a. : nhuộm (nhuộm-nhành, *Teindre en noir*, **nhuộm đen**.

teint n. m. : nước da, sắc-diện ; nước nhuộm.

teinte n. f. : sắc, màu (mùi, T.). *Teinte forte*, **màu (sắc)** đậm. *Demi-teinte*, **màu** lợt.

teinter v. a. : nhuộm (nhúng) lợt-lợt màu ; dặm nước thuốc màu.

teinture n. f. : nước nhuộm ; nghề thợ nhuộm ; màu, sắc (nhuộm) ; sự biết một chút một đỉnh.

teinturerie n. f. : nghề thợ nhuộm ; chỗ nhuộm.

teinturier, ère n. : thợ nhuộm.

tel, telle adj. : mỗ, ấy ; thể ấy ; kia. *Tel père, tel fils*, cha **nào** con **ấy**. || *Sa mémoire est telle que...*, nó hay nhớ **lắm** đến đỗi...

télégramme n. m. : tờ dây thép (tờ điển-báo).

télégraphe n. m. : điển-báo, c. điển-tuyến (dây thép).

télégraphie n. f. : phép **đánh dây thép** ; nhà dây thép.

télégraphier v. a. : đánh dây thép. *Télégraphier une nouvelle*, **đánh dây thép** cho hay (biết tin).

télégraphique adj. : thuộc về điển-báo (*ou* dây thép). *Signes télégraphiques*, dấu riêng **dây thép**.

télégraphiquement adv. : bằng dây thép.

télescope n. m. : ống dòm ; ống thiên-lý.

Télescope

tellement adv. : dường ấy (thể ấy...) làm-vậy, như-vậy...

téméraire adj., n. : ơ-hờ ; vô-tình, vô ý, bất-cẩn, nhẹ dạ ; lếu-láo ; càn-giỡ. || *Jugement téméraire*, lý-đoán **ngang (nhẹ-dạ, bất-tử)**.

témérairement adv. : cách ơ-hờ.

témérité n. f. : sự ơ-hờ.

témoignage n. m. : sự làm chứng, sự tỏ ra ; dấu.

témoigner v. a., n. : làm chứng ; tỏ ra. || *Témoigner contre quelqu'un en justice*, **đi làm chứng**.

témoin n. m. : chứng (kẻ làm chứng). *Témoin oculaire*, **chứng** thấy tợ con-mắt.

tempe n. f. : màng-tang ; thái-dương, c.

tempérament n. m. : tánh-khí ; sự chế-độ. *Tempérament violent*, **tánh-khí** nóng-nảy (cang-cường).

tempérance n. f. : sự (nhân-đức) tiết-kiệm ; sự giữ cho vừa độ.

tempérant, e adj. : hay tiết-kiệm ; có tiết-độ.

température n. f. : khí trời, địa-khí, phong-thổ ; sự chế cho vừa.

tempéré, e adj. : vừa phải (không nóng quá không lạnh quá) ; (trung-độ, c.).

tempérer v. a. : chế, điều-chế.

tempête n. f. : bão, bão-bùng.

bão-táp, dông-tố. *Laisser passer la tempête*, để cho qua **cơn khốn-khó** ; (**cơn loạn-lạc**).

tempêter v. n. : la-lối rầy-rà, làm om-sòm.

temple n. m. : đền-thờ, đền-thánh; chùa-miễu.

temporaire adj. : tạm, tạm-vậy. *Pouvoir temporaire*, quyền **nhíp**, quờn **tạm**.

temporairement adv. : tạm vậy.

temporel, elle adj. : đời, đời tạm. *Les biens temporels*, của **đời** (**nầy**), của **tạm**. *Puissance temporelle*, quyền-phép **đời**.

temporiser v. n. : giàn ra ; hưỡn ra ; đưa-đổi ; chờ thì.

temporiseur n. m. : kẻ chờ thì ; kẻ lần-lựa.

temps n. m. : thì-giờ (kì, khi, lúc, buổi); ngày-giờ. *Le temps approche*, gần tới (đến) **kì**. *Accordez-moi du temps*, hãy để **hưỡn** cho tôi. || *Les quatre-temps*, chay **mùa**. *Perdre le temps*, mất **công**. *Mesure à trois, à quatre temps*, nhịp ba, nhịp tư. || *À temps*, loc. adv. : kịp, vừa.

tenable adj. : (cầm được), chịu được, dễ chịu.

tenace adj. : hay dính ; cứng-cỏi, chấp-nhứt.

ténacité n. f. : sự dính; sự rắn-rỏi.

tenailler v. a. : kềm-khảo ; bắt kềm nóng (đỏ).

tenailles n. f. pl. : cái kềm.

Tenailles

tenant, e adj. : đang, nội khi ấy, tại hồi đó, lập-tức. *Séance tenante*, nội khi nhóm (hội) ấy.

tenants n. m. pl. : giải, mốc-giải, ranh (đất)... *Les tenants et aboutissants d'une terre*, **tứ cận** *ou* **đông tây tứ chí** miếng đất...

ténare n. m. : cửa địa-ngục (kẻ ngoại xưa tin); cửa âm-phủ.

tendance n. f. : sự chiu về ; sự tùng theo ; ý-chỉ (chí, c.).

tendant, e adj. : có ý....

tender n. m. : cái xe lửa kế xe máy chở nước chở than.

tendre v. a. : giương lên ; giăng ra ; đưa ra, giơ ra, căn ra, trải ra ; chỉ về... chỉ đến... *Tendre un arc*, **giương** cung (giàng) **lên**.

tendre adj. : non (non-nớt), mềm ; êm-ái, dịu-dàng. *Bois tendre*, cây **mềm**. | *Tendre amitié*, nghĩa **thiết**.

tendrement adv. : cách êm-ái dịu-dàng ; thiết-tha.

tendresse n. f. : sự thiết-tha, sự yêu-dấu.

tendreté n. f. : sự mềm ; sự rục (về thịt).

tendu, e adj. : trải ra, giăng ra, căn ra, rán ra. || *Esprit tendu*, trí rán ra.

ténèbres n. f. pl. : sự tối-tăm.

ténébreux, euse adj. : tối, tối-tăm, u-ám, mù-mịt.

ténesme n. m. : bệnh kiết.

teneur n. f. : chánh văn ; chánh bản.

teneur de livres n. m. : kẻ coi sổ-bộ, tài-phủ.

ténia hay-là **tœnia** n. m. : con sên.

Ténia : A. Tête

tenir v. a. : cầm. *Tenir une épée*, **cầm** gươm. || *Tenir boutique*, bán phố ; làm ngồi hàng. || *Tenir son rang*, **giữ** thể-diện. || *Tenez-vous bien*, **giữ** lấy ! **giữ-mình** cho tử-tế.

tenon n. m. : mộng.

ténor n. m. : tiếng (giọng) đờn ông hát cao hơn hết; người hát đặng giọng ấy.

tension n. f. : sự giương lên; sự giăng ra; sự thẳng ra; sự rán ra; sự căn ra. || *Tension d'esprit,* **sự rán** trí-khôn **ra**.

tentacule n. m. : râu, càng (loại côn-trùng).

tentant, e adj. : cám-dỗ, dỗ-dành; trây thèm.

tentateur, trice adj., n. : hay cám-dỗ.

tentation n. f. : sự (chước) cám-dỗ. *Résister à la tentation,* chống-trả **chước cám-dỗ**.

tentative n. f. : sự thử; sự rấp (làm). *Tentative d'assassinat,* **sự lo** (**rấp**) giết người.

tente n. f. : trại (đóng).

Tente

tenter v. a. : cám-dỗ; thử. || *Tenter une entreprise,* (**thử** việc gì) = làm **thử**.

tenture n. f. : giấy hoa, giẻ bông (gấm); đồ để dán vách cho sáng cho đẹp.

tenu, e adj. : kĩ, tử-tế; mắc phải.... || *Maison bien tenue,* nhà **đặt-để dọn-dẹp tử-tế**.

ténu, e adj. : mảnh (mành), nhỏ.

tenue n. f. : kì; cách-nết, bộ; sự nội trợ, phép làm sổ-bộ. || *Tenue des assises,* **kì** hội-hàm.

ténuité n. f. : sự mỏng-mảnh.

tercet n. m. : vế thơ ba câu.

térébenthine n. f. : dầu thông, nhựa thông.

térébinthe n. m. : thứ cây thông.

tergiversation n. f. : sự dụ-dự, sự giùng-giằng.

tergiverser v. n. : giùng-giằng, dùi-thẳng, bần-rùn, dụ-dự; làm quanh-quẹo.

terme n. m. : chừng (hạn, c.), ngằn, kì; mức; cùng; kì sanh đẻ; lời, tiếng nói; sự thân-thiết.

terminaison n. f. : vần rốt trong tiếng; chữ sau rốt vần.

terminer v. a. : làm cho rồi (xong, hết). || *Se terminer en,...* v. pr. : có cùng là...

terminologie n. f. : sự thông-biết tiếng riêng mỗi nghề.

termite n. m. : con mối.

ternaire adj. : có ba, ra làm ba.

terne adj. : đục, lu, lờ, khờ (không có sáng-sủa).

ternir v. a. : làm cho lì, lu (hết láng, hết trơn đi). || *Ternir sa réputation,* **làm cho hư** danh **xấu** tiếng mình **đi**.

ternissure n. f. : sự lu đi. *Ternissure d'une glace,* **sự** cái kính nó **lu đi**.

terrain n. m. : đám đất (miếng, khoảnh, dây đất). *Bon terrain,* đất tốt. || *Sonder le terrain,* dọ **đường đất** = dọ **ý**, thử **ý**.

terrasse n. f. : mô đất đắp cao lên (để dạo chơi...); mái (nóc) nhà bằng.

terrassement n. m. : sự đào lấy đất.

terrasser v. a. : vun đất lên; vật (đệm) xuống đất. || *Cette nouvelle l'a terrassé,* cái tin ấy **làm cho** nó **rụng-rời**.

terrassier n. m. : kẻ đào lấy đất.

terre n. f. : đất; trái đất (đời, thế, thế-gian); đất nước, xứ-sở. *Terre glaise,* đất sét. || *Remuer ciel*

et terre, xáo trời **đất** = làm hết sức; gắng công ra sức.

terreau n. m. : đất phân (phân nát ra đất).

terrestre adj. : đất, dưới đất. *Paradis terrestre*, vườn diệu-quang (địa-đàng, c.).

terreur n. f. : sự sợ-hãi (kinh-hãi) (kinh-sợ, khiếp-vía, sảng hồn); sự làm cho kinh-sợ.

terreux, euse adj. : có đất, pha (lộn) đất, vấy (lấm) đất. || *Visage terreux*, mặt **mét** (**xỏ, xo đi**).

terrible adj. : đáng kinh, đáng sợ; dữ-tợn.

terriblement adv : kinh ; lắm, dữ, dám kinh.

terrier n. m. : hang, hang dưới đất; chó săn con ở hang đất.

terrifier v. a. : làm cho sợ (thất-kinh, sợ-hãi, kinh-hồn).

terrine n. f. : bình sành ; bình

Terrines : 1. De cuisine ; 2 et 3. Pour pâtés.

(việm, bồn...) đồ gốm ; thịt bỏ bình đất hầm.

terrinée n. f. : một hũ, một bình...

terrir v. n. : lên đất mà đẻ (về rùa, trạnh...).

territoire n. m. : đất-nước, phần đất; thổ, c.

territorial, e, aux adj. : thuộc về đất. *Revenu territorial*, **thổ** sản ; **huê** lợi. || *Impôt territorial*, thuế **một nước**.

terroir n. m. : đất trồng-trỉa.

tertiaire adj. : lần (bận) thứ ba. *Terrain tertiaire*, đất hóa **lần thứ ba**.

tertio adv. : thứ ba, ba là...

tertre n. m. : nổng, gò ; mô đất.

tes adj. poss. (V. **ton**) : của mầy.

tesson n. m. : miếng sành ; miếng ve chai.

test n. m. : mu, vảy, vỏ.

testament n. m. : sấm-truyền; lời trối, chúc ngôn, cố-ngôn. || *Ancien testament*, **sấm-truyền** cũ. *Nouveau testament*, **sấm-truyền** mới. || *Faire son testament*, trối; trối-phú, làm tờ chúc ngôn (cố-ngôn.

testamentaire adj. : thuộc về lời trối. *Dispositions testamentaires*, những điều **trối lại**. *Exécuteur testamentaire*, kẻ phải (lãnh) cử lời trối mà làm.

testateur, trice n. : kẻ trối.

tester v. n. : trối ; làm tờ trối (tờ chúc ngôn chúc từ).

testimonial, e, aux adj. : có chứng, có chứng-cớ rõ-ràng.

tétanos n. m. : tề-phong, c , phong rút (á khẩu).

tête n. f. : (cái) đầu. || *Perdre la tête*, mất **trí**, bất **tỉnh**, điên **đầu**. || *Être à la tête des affaires*, áp việc, làm **đầu coi** việc. || *Marcher à la tête d'une armée*, cầm binh; đi **tiên phong**.

tête-à-tête n. m. : sự hai người nói chuyện riêng với nhau. || *En tête-à-tête*, loc. adv. : hai người rầm-rì với nhau.

téter v. a. : bú (nhũ, c.).

tétière n. f. : dây dóng hàm-thiết, kiều-khấu.

tetine hay-là **tétine** n. f. : nuốm vú loài vật.

teton hay-là **téton** n. m. : cái vú (người).

tétraèdre n. m. : cái hình bề mặt (diện) nó có bốn cái tam giác.

tétragone n. m. : hình bốn góc.

tétrarchat n. m. : quyền (tước) vua chư-hầu (đời Roma).

tétrarque n. m. : vua chư-hầu.

têtu, e adj., n. : cứng cổ (cứng đầu cứng cổ); rắn-mắt, chai-đá, trì-trọm.

texte n. m. : chánh văn sách.

textile adj. : có chỉ; đập lấy chỉ được.

textuel, elle adj. : theo chính văn sách.

textuellement adv. : theo chính kinh (sách); y theo văn sách. *Citer textuellement*, trưng **chính sách**.

texture n. f. : đồ dệt; cương sách.

thaumaturge n. m. : kẻ có danh vì phép lạ.

thé n. m. : trà, chè. || *Inviter quelqu'un à un thé*, mời ai ăn bữa uống **chè** (**trà**).

Thé

théâtral, e, aux adj. : thuộc về đám hát (áng bội-bè).

théâtre n. m. : áng bội-bè ; đám hát bội, đám hội; nơi bày-tỏ ra trước mặt thiên-hạ; tuồng, tuồng-tập. || *Le théâtre de la guerre*, **chỗ đã có** trận-mạc.

théière n. f. : bình trà ; ve (pha) trà.

Théière

thème n. m. : bài dịch, bài đặt.

thémis n. f. : tên bụt nữ áp phép công-bình. || *Les arrêts de Thémis*, phép công-thẳng (công-bình).

théocratie n. f. : quờn (quyền) cai-trị nước bởi Chúa mà ra ; thiên mạng, c. ; quờn thiên-tử, ngôi trời.

théocratique adj. : thuộc về thiện mạng.

théodicée n. f. : phép luận về tánh công-bình Chúa-tể.

théogonie n. f. : dòng-dõi Chúa-bà, bụt-thần.

théologal, e, aux adj. : về Chúa; chỉ về Đ. C. T.. *Vertus théologales*, nhân-đức chỉ về Chúa, (đức tin, đức cậy, đức kính-mến).

théologie n. f. : phép dạy về Đức Chúa Trời ; sách đoán, sách lý-đoán ; lớp học sách đoán.

théologien n. m. : kẻ thông sách lý-đoán, kẻ chép (làm) sách lý-đoán ; học-trò học sách đoán.

théologique adj. : thuộc về sách đoán.

théologiquement adv. : cách cứ phép lý-đoán.

théorème n. m. : lẽ (cái, điều) cái (phải đem lý làm chứng).

théoricien n. m. : kẻ biết mẹo-mực léo-lắt nghề chi mà không-có từng làm.

théorie n. f. : (cái ngẫm (nghĩ, gẫm) xét) ; sự bàn xét lẽ miệng tày vậy mà-thôi ; phép về..., bàn về..., luận về...

théoriquement adv. : cách cứ phép bàn (luận) lý mà-thôi.

thérapeutique n. f. : môn sách thuốc dạy phép chữa bệnh ; thang danh, c.

thériaque n. f. : thuốc trừ độc, thuốc nọc.

thermal, e, aux adj. : thuộc về mạch nước nóng.

thermomètre n. m. : hàn thử biểu (xích, c.).

thermométrique adj. : thuộc về hàn thử xích.

thermoscope n. m. : đồ để đo khí trời.

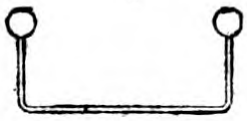

Thermoscope

Thermometre

thésauriser v. n. : thâu-góp của-cải; tích-trữ của-cải.

thésauriseur, euse adj., n. : kẻ tích-trữ của-cải.

thèse n. f. : điều toan giải; bài luận. *Thèse de philosophie*, bài bàn về phép cách-vật.

Thibet n. m. : xứ Tây-tàng (Tây-phiên, c.).

thon n. m. : cá giác-ngư.

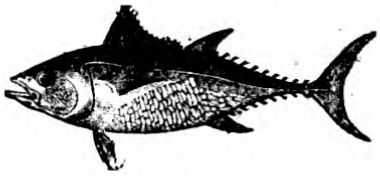

Thon

thorax n. m. : ngực, ức.

thuia hay-là **thuya spheroïdea** n. m.: cây trắc bá diệp.

thuriféraire n. m. : kẻ cầm bình-hương; kẻ lấy lòng, người a-dua.

thym n. m. : kê-minh thảo, c.

Thuya

tiare n. f. : mũ (mão) Đức-Giáo tông; chức làm Pha-pha.

Tiare

Thym

tibia n. m. : xương ống chơn (cẳng).

tibial, e, aux adj. : thuộc về ống chơn.

tic n. m. : tật nhăn mặt nhăn mày; chứng (tật) hay.. ‖ *Avoir le tic de ronger ses ongles*, có **chứng hay** cắn (gặm) móng tay.

tic-tac n. m. : cục-kịch, cắc-cắc.

tiède adj. : ấm-ấm, hầm-hầm ; nguội-lạnh, (nhựa, lừ-nhừ, ươn-ái, đuềnh-đoảng).

tièdement adv. : cách nguội-lạnh.

tiédeur n. f. : sự ấm-ấm (hầm-hầm) ; sự nguội-lạnh.

tiédir v. n. : ấm-ấm, nóng hầm-hầm.

tien (le), tienne (la) pron. poss. : cái (con...) của mầy. *Toi et les tiens*, mầy với **phồn** (bà-con cật-ruột) **mầy**.

tierce n. f. : khoảng trong ba dấu hát (như **re** tới **fa**) ; cách trở tay trong phép tập đánh quờn.

tiercer v. a. : cày đi cày lại ba lần (bận).

tiers n. m. : phần thứ ba ; ba phần một ; người thứ ba.

tiers, ce adj. : thứ ba (phần thêm). *Fièvre tierce*, rét **ba ngày một cữ**.

tiers-point n. m. : chóp (đầu) hình tam-giác đều ; cái giũa ba khía.

Tiers-points

tige n. f. : gốc cây, mình cây ; cộng. ‖ *Tige d'une botte*, ống **chiếc** hia (ủng).

tignasse n. f. : tóc-tai lùi-xùi ; tóc chờm-bờm.

tigre, esse n. : con cọp (hùm), hổ, c.

tigré, e adj. : có vằn có vện.

tigrer v. a. : làm cho có vằn. *Tigrer une étoffe*, làm hàng **có vằn**.

tilbury n. m. : (tên kẻ bày đầu thứ) xe hai bánh nhẹ.

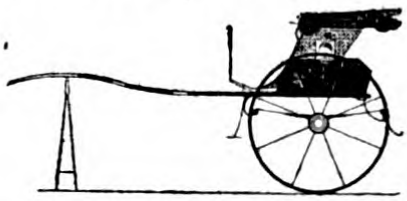

Tilbury

tillac n. m. : sân tàu.

tillage hay-là **teillage** n. m. : sự đập gai cho nó tróc vỏ đi.

tille n. f. : cái búa một bề để đóng đính, một bề để bửa, chặc.

Tille

tille hay-là **teille** n. f. : vỏ đoạn-mộc; vỏ gai.

tiller hay-là **teiller** v. a. : tước chỉ gai.

tilleul n. m. : cây đoạn-mộc ; hoa đoạn-mộc.

timbale n. f. : trống dá; chén uống.

Timbale

Tilleul

timbalier n. m. : kẻ đánh trống.

timbre n. m. : chuông (đánh ở ngoài) để kêu người giúp việc. *Timbre d'une pendule*, **chuông** đồng-hồ.

timbre n. m. : dấu riêng đóng trong giấy thơ ; con dấu riêng giấy để làm tờ-thị, ịn. || *Avoir le timbre fêlé*, (có con dấu nứt) = lẳng trí, có hơi khùng-khùng.

Timbre

timbré, e adj. : khùng-khùng.

timbre-poste n. m. : con cò gắn thơ, v.

timbrer v. a. : đóng ịn, đóng dấu. *Timbrer des papiers*, **đóng ịn** vào giấy. *Timbrer une lettre*, **đóng dấu** (ịn) thơ, (gắn con cò, v.).

timbreur n. m. : kẻ đóng dấu (ịn).

timide adj. : nhát, hay sợ, nhát gan.

timidement adv. : cách nhát.

timidité n. f. : sự nhát ; sự hay sợ.

timon n. m. : vòi đờn xe. || *Prendre le timon des affaires*, bỉnh chánh, c., cầm quờn, cai-quản.

timonier n. m. : người cầm (bẻ, coi) bánh (lái) ; ngựa thắng vô vòi-đờn xe.

timoré, e adj. : nhát, hay sợ. *Conscience timorée*, lương-tâm **nhát**.

tinctorial, e, aux adj. : để mà nhuộm.

tine n. f. : thùng gánh nước.

tinette n. f. : thùng tiêu.

tintamarre n. m. : tiếng om-sòm lộn-xộn lạo-xạo.

tintement n. m. : tiếng chuông ngân. || *Tintement d'oreille*, **tiếng lùng-bùng** trong tai, (**tiếng ù** tai, T.).

tinter v. a., n. : đánh chuông, động chuông thỉnh-thoảng vậy ; kêu boong-boong, ngân (tiếng chuông). *La cloche tinte*, chuông **ngân**, chuông **kêu**.

tintouin n. m. : sự lo ngạy-ngạy ; sự bực-tức bồi-hồi không biết việc ra làm-sao.

tique n. f. : con ve, con vét (ở trong mình, nhứt là tai bò, chó)..

tiqueté, e adj. : có vá, gián sắc

Œillet tiqueté, hoa cẩm-nhung gián sắc.

tir n. m. : sự bắn ; trường tập bắn.

tirade n. f. : một đoạn (khúc, bài) thơ.

tirage n. m. : sự kéo; đường kéo ghe. || *Tirage des métaux*, **sự kéo** thép. || *Beau tirage*, sách **in** tốt.

tiraillement n. m. : sự kéo đi kéo lại ; sự bất thuận-hòa, bất hòa-nhã. || *Tiraillement d'estomac*, chứng quan-cách; sự rục-rịch (trong) bụng. || *Tiraillement d'un État*, sự **phân-chia** trong Nước.

tirailler v. a., n. : kéo-lôi, kéo-đi kéo lại ; bắn xọt-xẹt (lòi-xòi lọp-xọp). || *Ils ne font que tirailler*, chúng nó những bắn lòi-xòi lọp-xọp (xọt-xẹt).

tiraillerie n. f. : sự lôi-kéo; sự bắn xòi-xọp.

tirailleur n. m. : lính tiền-phong.

tirant n. m. : dây thắt đãy; mép xỏ dây giày; dây để kéo mà mang hia (ủng); gân trong thịt; lườn tàu ở dưới nước, thước nước.

tiré, e adj. : mệt; xo, xuôi-xị, xuôi lơ. || *Être tiré à quatre épingles*, ăn-mặc lộng-thể.

tire-bouchon n. m. : cái ruột gà (để rút nút ve).

Tire-bouchons

tire-bourre n. m. : cái để vặn mà rút thuốc đạn nạp trong súng ra.

tire-bouton n. m. : móc để gài nút giày, nút bít-tất.

Tire-boutons

tire-d'aile n. m. : sự (chim) đập cánh mà bay; sập-sận. || *À tire-d'aile*, loc. adv. : sập-sận, rật-rật.

tire-ligne n. m. : đồ để gạch hàng (cái nhíp như ngòi viết để gạch hàng).

tirelire n. f. : hộp đất (gốm) trên có xoi lỗ dài để bỏ tiền bạc (để dành).

Tirelire

Tire-lignes

tire-pied n m. : dây da thợ đóng giày để gối mà may giày.

tirer v. a. : kéo, rút; bắn. *Tirer l'épée du fourreau*, **rút** gươm trong vỏ ra. || *Tirer une flèche*, **bắn** tên. || *Tirer du sang*, **nặn** máu **ra**. || *Se tirer*, v. pr. : gỡ mình.

tiret n. m. : nét gạch ngang (qua một cái mà ngăn).

tireur n. m. : kẻ kéo, kẻ rút; kẻ bắn súng.

tiroir n. m. : hộc tủ.

tisane n. f. : nước thang, nước sắc lá cây, rễ cây nên thuốc mà uống.

tison n. m. : cây lửa.

tisonnier n. m. : bễ (đồ thợ rèn thổi lửa mà nung sắt); cây sắt để bươi lửa, gạt lửa.

tissage n. m. : sự dệt, nghề dệt; việc dệt.

tisser v. a. : dệt (chức, c.).

tisserand n. m. : thợ dệt cửi (à chức, c., chức nữ, c.).

tisseur n. m. : kẻ dệt cửi.

tissu n. m. : canh-chỉ, hàng cửi, đồ dệt. || *Tissu de mensonges*, láo từ đầu tới đuôi.

tissure n. f. : chỉ dệt (cái dệt dập (dồn) lại với nhau).

titillation n. f. : sự máy (nhúc-nhích); sự chọc-léc, (thọc-léc); (sự cù-nôn, T.).

titiller v. a. : cù-léc (cù-nôn), chọc-léc; làm cho rọ-rạy, làm cho nhột.

titre n. m. : tước; mảo đầu, nhãn đề sách, đầu bài; tuổi vàng. *Titres de noblesse*, **tước** tặng. || *À titre d'ami*, **vì là** bạn hữu. || *Or du 1er titre*, vàng mười; *or du 3e titre*, vàng tám **tuổi**.

titré, e adj. : có tước, có chức.

titrer v. a. : ban (phong) tước.

titubant, e adj. : khất-khểu, băng xiên băng nai; ngã xiêu ngã tó.

tituber v. n. : ngập-ngừng, đi băng xiên băng nai, ngã xiêu ngã tó.

titulaire adj. : chánh vị, thiệt-thọ, có bằng-cấp.

toast hay-là **toste** n. m. : chén mời uống mà chúc cho người nào.

toaster hay-là **toster** v. n. : giơ chén uống mà chúc cho ai.

tocsin n. m. : chuông động (đánh) lặp tiếng mà báo việc gấp-rúc (như trống mõ hồi một).

toge n. f. : áo dài mặc ngoài; (áo thầy cung, quan tòa...).

tohu-bohu n. m. : sự bậy-bạ, lộn-lạo.

toi pron. pers. (V. **tu**) : mầy, mi.

toile n. f. : bố, vải buồm; màn che chỗ hát bội; tấm (bức) tượng của thợ vẽ; váng nhện.

toilette n. f. : bàn rửa mặt; chỗ trang-điểm. || *Faire sa toilette*, rửa mặt (mặc áo, chải-gỡ...).

toillier, ère n. : thợ làm hàng gai, bố...

toise n. f. : tên thước xưa đúng 1 m. 949; thước để đo bề cao người đi lính *ou* tội nhơn.

Conscrit sous la toise

toisé n. m. : tổng-cọng cái tổn-phí trong việc cất nhà cất cửa.

toiser v. a. : đo. *Toiser quelqu'un*, ngó (háy, nguýt) người nào.

toison n. f. : sự hớt lông chiên; lông chiên. || *Toison d'or*, tên hạng tặng-thưởng kia (bên Iphanho).

toit n. m. : mái (nhà); nóc (mái lợp).

toiture n. f. : mái (nhà).

tôle n. f. : sắt bản, sắc đánh giẹp ra từng lá.

tolérable adj. : chịu được; có lẽ chịu đặng.

tolérance n. f. : sự chịu; sự để vậy.

tolérant, e adj. : hay chịu; hay nhịn...

tolérer v. a. : chịu.

tôlier n. m. : thợ dát sắt, (đánh sắt ra lá).

tollé hay-là **tolle** n. m. : đem đi cho rảnh. || *Crier tollé contre quelqu'un*, **quở-la** người nào.

tomate n. f. : cà vó.

Tomate

tombal, e adj. : thuộc về mả (mồ). *Pierre tombale*, **mộ** bia, c.

tombant, e adj. : ngã xuống.

tombe n. f. : mồ (mô đá đậy mồ), mả.

tombeau n. m. : mả, mồ-mả, lăng

tombée n. f. : sự té, sự ngã xuống. || *À la tombée de la nuit*, hồi **sập** mặt-trời ; hồi tối lại, hồi chạng-vạng.

tomber v. n. : ngã (té) xuống. *Tomber aux pieds de quelqu'un*, **sấp mình xuống** dưới chơn người nào. || *Tomber sur les ennemis*, **xông** (**xốc**) **vào** giặc (kẻ nghịch). || *La rivière de Saigon tombe dans le Đồng-nai*, sông Sài-gòn nó **chảy xuống** sông Đồng-nai. || *Cette fête tombe le jeudi*, lễ ấy **nhằm** ngày thứ năm.

tombereau n. m. : xe chở phân, đất, cát....

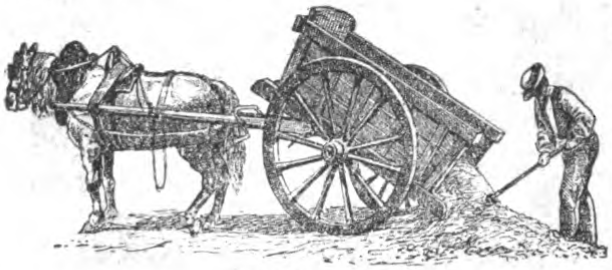

Tombereau

tome n. m. : quyển, cuốn sách (quyện, c.).

ton, ta, tes adj. poss. : của mầy (mi).

ton n. m. : giọng, cung, âm. *Ton humble*, **cách nói** nhỏ-nhoi khiêm-nhượng. || *Il faut changer de ton*, phải đổi **cách** đi.

tondage n. m. : sự hớt (xén) lông...

tondaison n. f. (V. **tonte**) : mùa hớt lông chiên.

tondeur, euse n. : kẻ hớt lông chiên ; đồ, cái kéo hớt lông chiên, hớt râu, hớt tóc, hớt cỏ.

Tondeuse (hort.).

tondre v. a. : hớt (xén, T.) (lông, tóc...).

tondu, e adj., n. : đã hớt lông, hớt tóc..., trọc. *Quel est cet affreux tondu* ? **thằng trọc** nầy là **thằng trọc** nào ?

tonique adj., n. : thuốc bổ tạng phủ.

tonnage n. m. : trọng-tải thuyền tàu (là bao-nhiêu).

tonnant, e adj. : sấm ran, sấm dậy. || *Voix tonnante*, tiếng **lảnh-lót**.

tonne n. f. : thùng lớn ; trọng-tải 1000 ki-lo.

tonneau n. m. : thùng hai đáy một thùng, trọng-tải 1000 (một ngàn) ki-lo. *Vaisseau de 200 tonneaux*, tàu **trọng-tải** hai trăm tonneaux.

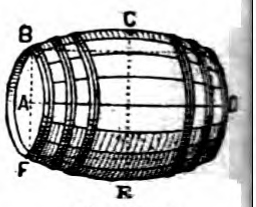

Tonneau

tonneau n. m. : thứ xe hai bánh

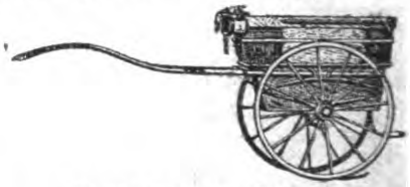

Tonneau (voiture)

nhẹ không mui, ngồi hai bên đâu mặt nhau.

tonnelet n. m. : thùng nhỏ.

tonnelier n. m. : thợ đóng thùng hay-là sửa thùng.

tonnelle n. f. : giàn trồng dây hoa cho mát ; lưới (bẫy) đánh chim đa-đa.

tonnellerie n. f. : nghề đóng thùng ; chỗ làm (đóng) thùng.

tonner v. impers. : sấm dậy, nổi sấm, sấm rền. *Il tonne*, **trời sấm, trời gầm**.

tonnerre n. m. : sấm, sấm-sét, sấm-chớp.

tonsure n. f. : phép cắt tóc.

Tonsure

tonsuré n. m. : kẻ đã chịu phép cắt tóc.

onsurer v. a. : cắt tóc ; làm (bản) phép cắt tóc.

onte hay-là **tondaison** n. f. : sự hớt lông; mùa hớt (xén, T.) lông chiên.

opaze n. f. : kim-văn-bảo thạch, c, ngọc sắc vàng.

ôper v. n. : chịu, ưng.

opique adj., n. : thuốc dặt, thuốc dán.

opiques n. m. pl. : cái lẽ chung.

opographie n. f. : hoạ-đồ xứ nào riêng.

opographique adj. : thuộc về hoạ-đồ riêng từ xứ. *Carte topographique*, bản-đồ vẽ từng xứ.

oquade n. f. : chứng.

oque n. f. : mũ quan lý-hình cùng trạng-sư đội.

oqué, e adj. : có hơi điên; khùng-khùng.

orche n. f. : đèn chai, đuốc.

orche-nez n. m. : lây thắt mũi ngựa chứng.

orcher v. a. : chùi cho sạch.

Torche

orchère n. f. : chơn đèn thắp chơn thang, đuốc thắp soi sân ..

orchis n. m. : đất trét vách.

orchon n. m. : khăn lau, khăn chùi.

ordre v. a. : vặn lại, xe lại ; đánh lại. *Tordre le cou*, bẻ cổ, vặn cổ. *Tordre le fil*, xe (đánh) chỉ.

oréador n. m. kẻ vào cuộc chơi xứ Ipanho đặng đánh với bò tơ.

orpeur n. f. : sự tê, sự cóng, sự suồng đi; sự tê-mê (mê-mẫn), sự rơn-ái ; sự lừ-nhừ. || *Tirer un homme de sa torpeur*, làm cho người nào hết lừ-nhừ đi *ou* sõi lại.

torpille n. f. : cá thụt ; cá mộc-

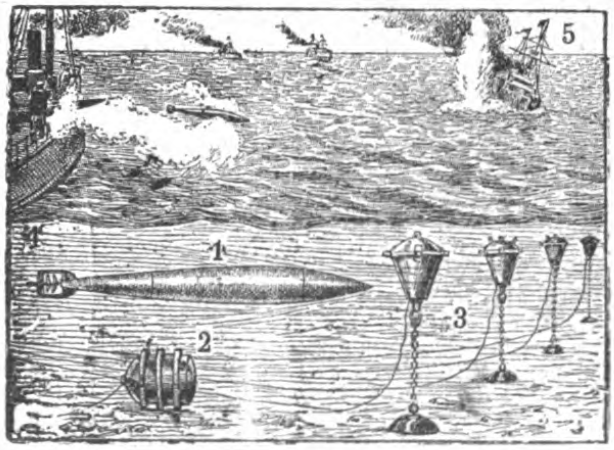

Torpilles: 1, Automobile ; 2. De fond ; 3. Torpilles vigilantes disposées en chapelets; 4. Lancement d'une torpille: 5. Explosion d'une torpille.

thược-bô ; đạn thủy-lôi bắn phá tàu dưới nước.

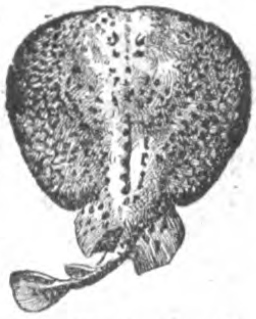

Torpille (poissons)

torpilleur n. m. : tàu thủy-lôi.

torréfier v. a. : rang; sấy, sao.

torrent n.m. : suối, suối réo ; dòng nước chảy cuộn-cuộn. || *Torrent d'injures*, một cấp mắng đuà.

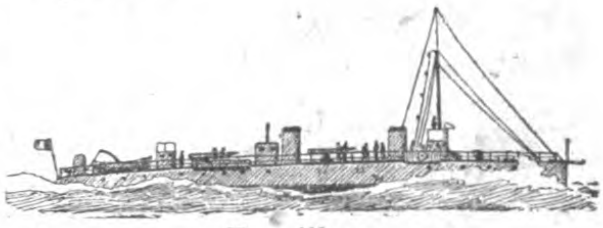

Torpilleur

torrentiel, elle adj. : săn, chảy cuộn-cuộn (như suối). *Pluie torrentielle*, mưa lớn, mưa xối (ào).

torrentueux, euse adj. : chảy mạnh như nước suối, chảy cuộn-cuộn.

torride adj. : nóng (nhiệt, c.) *Zone torride*, nhiệt đạo, c.

tors, e adj. : vặn, xe lại. *Fil tors*, chỉ xe, chỉ đánh.

TOPOGRAPHIE (INDICATIONS ET SIGNES)

Calvaire
Chapelle, Hermitage
Château, Manoir
Croix
Eglise
Ferme
Fonderie
Fontaine
Forge, Usine
Maison isolée
Manufacture
Moulin à eau
Moulin à vent
Phare
Point coté · 230
Point trigonométrique 117
Clocher servant de point trigonométrique 121
Puits
Ruines
Télégraphe
Tour

CLÔTURES

Clôtures en pierres
Clôtures en fossés
Clôtures en levée de terre
Clôtures en haies

CANAUX

Grand canal navigable
écluse
Canal navigable
gare pont
port aqueduc tunnel
Canal d'irrigation
Fossé Digue
Système de canaux et de digues
Pont fixe Pont de bat^aux
Bac Traille

ROUTES

Route nationale
tracée ouverte terminée
Route départementale
tracée ouverte terminée
Route encaissée en chaussée
Chem. de gr^de communic^tion
Route agricole ou forestière
Chem. de moy^ne commun^ion
Chemin communal
Sentier
Vestiges d'ancienne voie

CHEMINS DE FER

Station Gare
Déblai Remblai
Tunnel Viaduc Ponceau
Passages
en-dessus, en dessous, à niveau

SIGNES ADMINISTRATIFS

Limite d'État
Limite de département
Limite d'arrondissem^t
Limite de canton
Limite de commune
PRÉFECTURE PF
SOUS-PRÉFECT. SP
CANTON CT

Bois
Vignes
Prés
Vergers
Haies et jardins
Tourbières
Marais
Marais salants
Bruyères et falaises
Dunes et sables
Rochers plats d^ns la mer
Montagnes

Ville fortifiée
Ville fermée
Lignes, Retranch^ts, Redoutes
Ville ouverte
Port de mer
Bourg ou village

orsade n. f. : tụi vặn lại (vấn, xe lại).

orsion n. f. : sự vặn.

ort n. m. : sự quấy (sái) ; sự hại, sự thiệt-hại. || *Faire du tort à quelqu'un*, **làm hại** cho người nào. || *À tort* loc. adv. : quấy, bậy.

orticolis n. m. chứng đau gân cổ ; trặc gân cổ.

ortiller v. a. : vặn lại, văn lại, xe lại. || *Se tortiller* v. pron. : co rùn) mình lại.

ortillon n. m. : cái rế, cái khoanh để kê mà đội.

ortionnaire adj. : để mà khảo (mà kẹp) ; hung, dữ, độc-ác. *Appareil tortionnaire*, đồ **để khảo-kẹp**.

ortu, e adj. : vạy, vạy-vò. *Arbre tortu*, cây vạy.

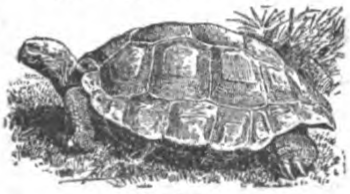
Tortue

ortue n. f. : con rùa. || *À pas de tortue*, chậm như **rùa**.

ortuer v. a. : làm cho vạy đi. || *Se tortuer* v. pron. : vạy đi.

ortueusement adv. : quanh-quẹo, vạy-vò.

ortueux, euse adj. : vạy, quanh-quẹo, vạy-vò. *Sentier tortueux*, đường **quanh**.

orture n. f. : sự khảo, sự tra-khảo (khảo-kẹp). *Se mettre l'esprit à la torture*, **ép** (**làm cực**) trí-khôn.

orturer v. a. : khảo, khảo-kẹp.

ot adv. : mau, kíp ; mới. || *Si tôt que* loc. conj. : hễ là.... vừa khi....

total, e, aux adj. : trọn cả, trụm hết, trọi, trụi. *Ruine totale*, hư **ráo** (**sạch, trọi**). || n. m. : *total*, cọng, tổng-cọng ; số cọng.

totalement adv. : hết-thảy, ráo trơn, hết trọi.

totaliser v. a. : cọng lại.

totalité n. f. : hết-thảy, hết-trọi, cả-thảy.

touage n. m. : sự phăng dây mà kéo ghe (thuyền).

touchant prép. : về.

touchant, e adj. : thảm, thảm-thiết (thảm-thương). *Discours touchant*, lời nói **thảm thương**.

touche n. f. : *Pierre de touche*, đá thử vàng.

toucher v. a. : đá đến, động đến (tới)... ; rờ. *Ma maison touche la vôtre*, nhà tôi **kế** (**khít**) nhà anh. || *Le vaisseau a touché*, tàu nó **đụng**...

toucher n. m. : cái quan hay đá-đến (trong ngũ quan).

touée n. f. : sự kéo (phăng) thuyền ; sự trục.

touer v. a. : kéo, trục tàu.

touffe n. f. : bụi. *Touffe de bambous*, **bụi** tre.

touffu, e adj. : rậm, rậm-rạp.

toujours adv. : luôn, mãi, hoài (luôn-luôn, hoài-hoài). *Pour toujours*, luôn-luôn, đời-đời, hoài-hủy.

toupet n. m. : chóp, vá, mái tóc. || *Avoir du toupet*, có **gan**, làm **xây**, đổ **lầy**.

toupie n. f. : cái (con) vụ, vụ.

Toupies

tour n. f. : tháp ; con xe (trong cờ tướng tây).

tour n. m. : sự xây (chạy) vòng, vòng ; bận ; phiên ; bàn tiện, không tiện. *Tour de roue*, vòng

bánh-xe. || *Jouer un mauvais tour*, khuấy chơi; phỉnh.

tourbe n. f. : thứ như than đá chụm được; đoàn lũ, dân-sự.

tourbeux, euse adj. : có thứ than ấy.

tourbière n. f. : chỗ lấy thứ than tourbe ấy.

tourbillon n. m. : gió trốc; xoáy nước.

tourbillonnant, e adj., n. : vận, xoáy.

tourbillonnement n. m. : cái vận, cái xoáy lại.

tourbillonner v. n. : vận, xoáy. *L'eau tourbillonne*, nước nó **xoáy** (**vận**).

tourière n. f. : chị nhà-phước (nhà dòng) giữ cửa

tourillon n. m. : cốt, chốt xây; tai súng đồng.

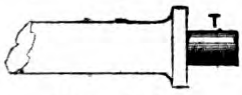
Tourillon

touriste n. m. : kẻ hay đi lưu-linh xứ kia xứ nọ mà chơi.

tourmaline n. f. : đá như mã-não.

tourment n. m. : sự đau-bão, đau quặn, (bệnh lị); sự cực, sự khốn-cực trí-khôn.

tourmente n. f. : bão-bùng, dông-tố (ngoài biển); sự loạn-lạc trong nước.

tourmenter v. a. : làm hình-khổ; làm cho đau-đớn. || *Le vent tourmente le navire*, gió nó **dồi** (**lắc**) chiếc tàu. || *Se tourmenter* v. pron. : lò-lắng; làm cực mình.

tourmenteux, euse adj. : hay mắc bão-tố, dông-gió; hay có bão.

tournant n. m. : đàng quẹo; khúc, khuc quẹo (quanh) lại; chỗ trở (quày) xe.

tournant, e adj. : xây (day, trở...). *Pont tournant*, cầu **xây**.

tourné, e adj. : (trở; tiện) làm ra nên.

tournebroche n. m. : máy, đồ để trở (quây) con quay thịt.

tournée n. f. : sự đi vãng dân.

tourner v. a., n. : trở, lật, xây, quây, day. *Tourner une roue*, **quây** bánh xe. || *Le vin a tourné*, rượu nó **lạt** (**đi hơi**) **đi**.

tournesol n. m. : hoa qui (hướng nhựt qui, c.).

tournette n. f. : ống suốt, ống quây tơ; lồng xe con sóc nó đánh (xây).

tourneur n. m. : thợ tiện.

tournevis n. m. : cái bắt (hay-là vặn) đinh ốc.

Tournevis

tourniquet n. m. : cái xây trồng nơi đường nơi cửa để người đi bộ xây đi mà-thôi (xe ngựa đi không được); bong vụ.

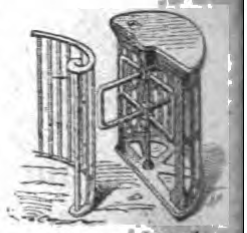
Tourniquet

tournoiement hay-là **tournoiment** n. m. : sự xây tròn; xoáy, vận. *Tournoiement de l'eau*, **xoáy nước**.

tournoyer v. n. : xây tròn (xây vòng); xoáy.

tournure n. f. : **cách, điệu, bộ**; cách đặt tiếng; sự nên, sự hóa ra làm sao. || *Prendre une bonne tournure*, nên, **xong, xuôi**.

tourte n. f. : tên thứ bánh kia.

tourteau n. m. : bánh dầu; bã, xác...

tourterelle n. f. : bồ-câu đất.

Tourterelle

tourtière n. f. : khuôn bánh tourte.

toussaint n. f. : lễ các thánh Nam-nữ.

tousser v. n. : ho, (khái thấu, c.).

tout adv. : cả, trọn. *La vie tout entière*, **trọn cả** một đời.

tout, toute, tous adj. : hết, cả, hết-thảy, cả-thảy, cả-và, mỗi. *Tous les hommes*, **hết-thảy mọi** người ; **hết mọi** người *ou* người-ta **hết-thảy**. *Tout Rome l'a vu*, **cả** thành Rôma đều thấy.

toutefois adv. : nhưng-vậy.

toute-puissance n. f. : phép-tắc vô-cùng ; sự có phép-tắc vô-cùng.

toutou n. m. : con chó, chó (tiếng con-nít nói).

tout-puissant, toute-puissante adj. : có phép-tắc vô-cùng.

toux n. f. : sự ho, bệnh ho.

toxique n. m. : thuốc độc (độc dược, c.).

tracas n. m. : sự cực, sự khó lòng.

tracasser v. a. : làm cực, làm khổ ; khuấy (quấy), chọc.

tracasserie n. f. : sự làm cực, sự làm khó.

tracassier, ère adj., n. : hay làm cực, hay sinh khó.

trace n. f. : dấu (tích, c.), dấu chơn.

tracé n. m. : nét, nét gạch ; phác hoạ ra.

tracer v. a. : gạch ; (phác hoạ, c.) ; vẽ ra. || *Tracer le chemin à quelqu'un*, **gạch** đường cho ai = **bày-vẽ** cho người nào.

traction n. f. : sự kéo. *Traction d'une locomotive*, **sự** xe lửa **kéo** xe dòng theo.

tradition n. f. : sự truyền khẩu (ngôn) ; điều truyền lại.

traditionnel, elle adj. : cứ theo **việc** truyền-khẩu.

traducteur n. m. : kẻ dịch ra (hích, diễn ra).

traduction n. f. : sự dịch ra ; cái đã dịch ra.

traduire v. a. : dịch ra (bắt đem sang). *Traduire un livre*, **dịch** sách. || *Traduire en justice*, đi thưa, đi kiện.

traduisible adj. : có lẽ dịch được.

trafic n. m. : sự buôn-bán.

trafiquant n. m. : kẻ buôn-bán.

trafiquer v. n. : buôn-bán ; lận mạt, làm gian vì lợi.

tragédie n. f. : tuồng hát, tuồng-tập (thường truyện hung-dữ... khốn-nạn). || *Sanglante tragédie*, việc **hung-dữ**.

tragédien, enne n. : bạn hát, con hát.

tragi-comédie n. f. : tuồng pha.

tragi-comique adj. : có thiệt có giễu.

tragique adj. : thuộc về tuồng hát ; hung-dữ.

tragiquement adv. : cách hung-dữ.

trahir v. a. : nộp, nội công ; phạm, làm sái ; lậu... ra. *Trahir sa patrie*, **nộp** quê-hương. || *Trahir ses serments*, **phạm** lời thề.

trahison n. f. : sự nộp ; sự nội công ; tội phản-bạn.

traille n. f. : ghe (thuyền) để qua sông ; đò ngang.

train n. m. : nước đi ; khuôn-tuồng-xe ; xe ngựa ; xe đi ; bè. || *Faire du train*, làm **um** (**om**). || *Train de bois*, **bè** cây. || *Train d'artillerie*, **xe** đồ hoả-xa thần-cơ (pháo-thủ).

traînant, e adj. : sà xuống đất, phết đất.

traînard n. m. : kẻ kéo lết đàng sau, kẻ đi chậm.

traînasse n f. : thứ cây mình dây; lưới dài đuổi chim.

traîne n. f. : (kéo). *Bateau à la traîne*, ghe (thuyền) **dòng theo** chiếc trước **kéo**.

traîneau n. m. : cái cộ (thứ xe

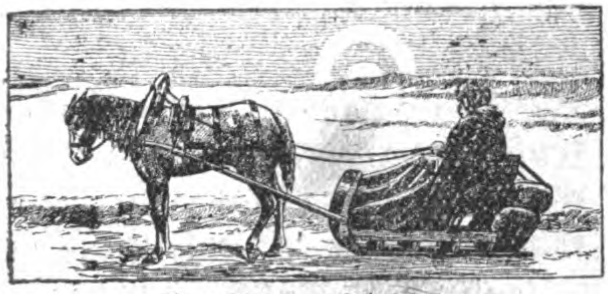

Traîneau sibérien

trệt) để đi trên tuyết trên giá ; lưới rê (đánh chim, đánh cá).

traîner v. a. : kéo, lôi. *Traîner une affaire en longueur*, dần-dà để việc lôi-thôi (lòng-dòng, treo ngành) đó.

traîneur euse n. : kẻ ở lại sau, người đi sút lại sau.

traire v. a. : nặn sữa.

trait n. m. : tên bắn, lao phóng ; dây lôi (ngựa kéo xe) ; nét, nét gạch ; nét mặt. *Traits fins*, **nét mặt** mịn-màng. || *Trait d'histoire*, **một tích** truyện. || *Trait d'esprit*, **cái lẹ** (giỏi, lanh) trí.

traitable adj. : dễ, phải-thế ; hiền-lành.

traite n. f. : đổi (khúc) đường. || *Traite des noirs*, **sự buôn-bán** mọi (bên Africa).

traité n. m. : sách ; tờ ước, tờ giao-ước. *Traité du mariage*, sách dạy về hôn-nhân giá-thú. || *Traité de paix*, hòa ước, c. *Traité de commerce*, thương **ước**, c.

traitement n. m. : sự tiếp rước, sự thết-đãi ; lộc, bổng-lộc, nguyệt-bổng ; sự chữa bệnh, sự trị bệnh.

traiter v. a. : ở, ăn-ở với..., đãi. *Traiter les vaincus avec humanité*, **ở với** kẻ bị thua có nhân. || *Traiter une question*, **luận** lý, **xét** việc.

traiteur n. m. : kẻ bán cơm ; quán bán cơm khách.

traître, esse adj., n. : thất trung, phản-nghịch, phản-bạn, c. *Chien traître*, chó **cắn trộm**. || *En traître*, loc. adv. : cách thất trung ; lén.

trajectoire n. f. : *Trajectoire du vent*, luồng gió.

trajet n. m. : sự đi qua (đi ngang qua) ; đường (đàng) đi qua.

tramail n. m. : lưới để lưới (đánh) cá nhỏ.

trame n. f. : chỉ ngang; chỉ canh; sự tập-lập.

tramer v. a. : tập-lập; kế đảng, quần tam tụ ngũ.

tranchant n. m. : lưỡi, bề lưỡi (gươm, dao...).

tranchant, e adj. : sắc.

tranche n. f. : lát (miếng); lề sách, mặt sách.

tranchée n. f. : mương khai xây nền, hay-là đặt (trồng) cây.

trancher v. a., n. : cắt đứt. || *Trancher la difficulté*, **tính** việc khó **xong đi tức-thì**. || *Il tranche sur tout*, nó **định phứt** đi hết **một cái**.

tranchet n. m. : dao cắt da.

Tranchet

tranquille adj. : bằng-tịnh, bình-an, (bằng-yên) ; phẳng-lặng.

tranquillement adv. : cách êm-ái, phẳng-lặng.

tranquilliser v. a. : **làm cho tịnh** (êm, lặng). *Tranquilliser l'esprit*, **làm cho yên trí**. || *Se tranquilliser*

v. pr. : yên lòng; tỉnh hồn lại.

tranquillité n. f. : sự bằng-yên, sự bằng-tịnh; sự yên lòng yên trí.

transaction n. f. : sự giao cùng nhau ; lời giao-ước. *Transactions commerciales*, **sự giao-thông** buôn bán.

transbordement n. m. : sự sang qua sớt lại hàng chở.

transborder v. a. : sang hàng chở.

transcendant, e adj. : trổi hơn hết. *Génie transcendant*, trí **cao**; trí tót **chúng**.

transcription n. f. : sự chép lại.

transcrire v. a. : chép lại (sao, lục, c.).

transe n. f. : sự kinh-sợ; sự e, sự sợ dại... (có khi...).

transept hay-là **transsept** n. m. : cái lòng ngang qua dòng giữa nhà thờ làm-ra hình thánh-giá.

transférer v. a. : đem qua, sang qua; dời qua.... *Transférer un prisonnier*, **dời** tù **qua** khăm (ngục) khác.

transfert n. m. . tờ sang... cho....

transfiguration n. f. : sự Đức-chúa Giê-giu tỏ mình sáng-láng.

transfigurer v. a. : hiện ra sáng-láng.

transformation n. f. : sự hóa, sự hóa ra. *Transformation de la chenille*, sâu (bướm) **hóa**.

transformer v. a. : hóa ra, biến, làm cho ra hình khác. || *Se transformer* v. pr. : giả dạng (hình...).

transfuge n. m. : kẻ trốn qua bên giặc; kẻ bỏ phe (bè, phía...) mình mà theo phe khác.

transfusion n. f. : (sự sớt sang); sự lấy máu người nầy mà sang qua mạch máu người khác.

transgresser v. a. : (đi, bước qua khỏi...); phạm. *Transgresser la loi*, **phạm** luật.

transgresseur n. m. : kẻ phạm.

transgression n. f. : sự phạm...

transi, e adj. : mắc (bị). *Transi de peur*, sợ **bắn đi**.

transiger v. n. : tự thuận; tính êm.

transir v. a., n. : làm cho thấm vô. || *Transir de froid*, lạnh **queo** đi.

transissement n. m. : sự mắc (bị)...

transit n. m. : (sự qua) phép chở hàng-hoá đi ngang qua đất-nước xứ-sở nào mà khỏi phải đóng thuế-vụ gì hết.

transition n. f. : sự sang qua; sự qua; sự đổi thì-thế, sự đổi-dời.

transitoire adj. : qua vậy, đỡ vậy; tạm vậy. *Loi transitoire*, luật ra **đỡ (tạm) vậy**.

transitoirement adv. : cách tạm (đỡ) vậy.

translatif, ive adj. : sang cho... để lại cho.... *Acte translatif*, tờ **sang cho...**

translation n. f. : sự đem qua (sang qua).

transmettre v. a. : trao cho.., để lại.., sang cho.., để lại, lưu-truyền, truyền cho .. *Transmettre un ordre*, **chạy** (đem, đệ, tống) trát, truyền lệnh.

transmigration n. f. : sự dời qua xứ khác nước khác mà ở; sự thiên-cư. || *Transmigration des âmes*, sự luân-hồi.

transmissible adj. : có lẽ sang cho... (truyền cho..) được.

transmission n. f. : sự để lại, sự truyền (lưu-truyền) cho... *Transmission d'un droit*, sự nhường (để) phép của mình lại cho...

transmuer v. a. : đổi ra khác.

transmutation n. f. : sự đổi ra khác.

transparence n. f. : sự trong. *Transparence du verre*, chai, phaly nó **trong bên nây ngó thấy bên kia.**

transparent n. m. : cái lồng (giấy mà viết).

transparent, e adj. : trong; sưa, thưa (bên nây ngó **thấu** bên kia).

transpercer v. a. : xoi lủng qua, đâm thấu (phủng) qua.

transpiration n. f. : sự ra mồ-hôi (xuất hạn, c.).

transpirer v. n. : ra (đổ) mồ-hôi. *Cet homme transpire beaucoup*, người nầy hay **đổ mồ-hôi** lắm.

transplanter v. a. : cấy ra; trồng ra chỗ khác, bứng ra mà trồng đi chỗ khac.

transport n. m. : sự sang (đem sang). || *Transport au cerveau*, sự sảng-sốt, sự cuồng tri.

transportable adj. : có lẽ đem đi (chở đi) được.

transporté n. m. : kẻ bị đày đi; kẻ bị phân-sáp.

transporter v. a. : sự đem (chở) đi chỗ khác; sang cho kẻ khác. || *Se transporter* v. pr. : đi, đi đến (tới)...

transposer v. a. : dời (đổi) chỗ.. đi; đổi ra cung (giọng) khác mà hát.

transpositeur adj., m. : cái để đổi cung giọng đờn cao thấp.

transposition n. f. : sự đổi (dời) chỗ đi.

transsubstantation n. f. : sự bánh rượu trở nên mình thật máu thật Đức chúa Giê-giu.

transvaser v. a. : đổ sang, sang ve (hũ, bình...).

transversalement adv. : ngang, ngang qua.

transverse adj. : day ngang qua; ngang.

trapèze n. m. : hình thê-điền (tả-điền)

trappe n. f. : cửa xa-quạ (liên với sạp ván chống lên sập xuống được); bẫy đánh thú rừng.

trappe n. f. : tên dòng kia tu khổ-hạnh lắm.

trappiste n. m : thầy dòng Trappe.

trapu, e adj. : u-nu úc-núc.

traque n. f. : sự càn mà kiếm mà bắt

traquenard n. m. : bẫy đánh con thú dữ.

traquer v. a. : vi, vây; **càn-tầm** vây bắt. *Traquer des voleurs*, **càn** mà **bắt** ăn-trộm.

traquet n. m. : bẫy; tấm bửng hộc xe gió; tên con **chim** kia nhọn mỏ.

traqueur n. m. : kẻ càn **rừng** mà đuổi thịt khi đi săn.

travail n. m. : việc, **việc làm**. *Travail délicat*, **việc khó làm** (phải làm cho khéo). || *Travaux forcés*, khổ-sai, c.

travaillé, e adj. : cố công, công-kĩ. *Ouvrage travaillé*, **đồ làm công-kĩ.**

travailler v. a., n. : chịu khó mà làm (mần). — || *Travailler le fer*, **đập** sắt **mà làm ra (rèn) đồ.**

travailleur, euse n. : kẻ hay làm việc; kẻ làm thuê (mướn).

travée n. f. : lòng xà, khe (khoảng giữa) đòn tay; khoảng trên lòng

căn dòng giữa nhà-thờ (đền thánh).

travers n. m. : bề ngang. || loc. adv. : *À tort et à travers*, ngang-ngửa, ngược-xuôi. *De travers*, ngang, nghiêng. *Regarder de travers*, háy, (nguýt **ngang** nguýt **dọc**).

traverse n. f. : xà, xà ngang ; sự khốn-khó. || *Chemin de traverse*, đường đi **tắt ngang**.

traversée n. f. : sự đi qua biển ; sự vượt biển.

traverser v. a. : qua, đi qua ; đi ngang qua (quá, c.). *La pluie a traversé mes habits*, mưa nó **thấm thấu qua** áo-quần tôi hết

traversin n. m. : gối dài ; cái gối.

travestir v. a. : giả dạng ; dịch ra thế khác ; cắt nghĩa trái. *Travestir en femme*, **giả dạng** đờn-bà. || *Se travestir* v. pron. : giả dạng.

travestissement n. m. : sự giả dạng.

trébucher v. n. : vấp chơn, sẩy chơn ; chúc đầu cân.

trébuchet n. m. : bẫy đánh chim

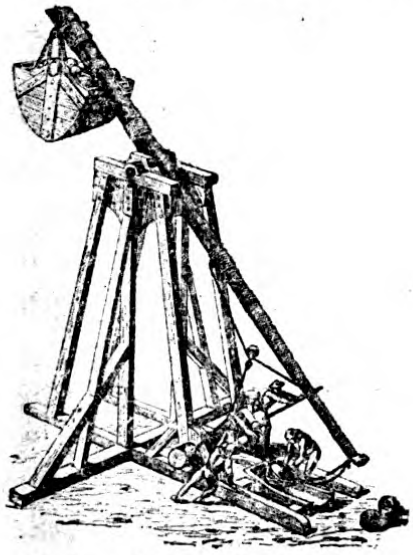

Trébuchet (XIIe Siècle)

nhỏ ; cân tiểu-ly (cân tiền cân bạc) ; máy đời xưa dùng mà phá thành lũy.

tréfiler v. a. : kéo thép.

tréfileur n. m. : thợ kéo thép.

trèfle n. m. : cây chỉa ba (vân thảo, c.) ; tên lá bài có hình lá chỉa ba.

Trèfle

treillage n. f. : sự song gài ngang gài dọc.

treillager v. a. : gài song.

treille n. f. : giàn nho, nho leo giàn.

treillis n. m. : song gài.

treillisser v. a. : rào song gài.

treize adj. num. : mười ba (thập tam, c.).

treizième adj. : thứ mười ba.

treizièmement adv. : mười ba là.., thứ mười ba.

tréma n. m. : dấu hai chấm trên chữ âm-vận cho biết mà đọc rời nó ra như Naïf.

tremblaie n. f. : chỗ trồng cây thung reo (dương).

tremblant, e adj. : run, run en phát rét. *Main tremblante*, tay **run**.

tremble n. m. : cây thung reo ; cây dương.

tremblement n. m. : sự run ; sự rúng. *Tremblement de terre*, **sự động** đất.

Tremble

trembler v. n. : run, run-rẩy, run en, run lập-cập ; rung.

trembleur, euse n. : kẻ run ; kẻ hay sợ, nhát. *C'est un trembleur*,

nó là **đứa nhát**.

trembloter v. n. : run-run.

trémolo adv. : giọng hát (tiếng đờn) run-run.

trémoussement n. m. : sự giãy; sự rung.

trémousser (**se**) v. pron. : giùng mình, giãy, giãy-giuạ. || *Trémousser de l'aile*, **đập** cánh, **chớp** cánh, sập-sận.

tremper v. a. : nhúng. *Tremper l'acier*, tui thép. || *Tremper ses mains dans le sang*, (**nhúng** tay vô máu) = đã giết *ou* xúi giết người.

tremperie n. f. : chỗ nhúng nước giấy (để in).

trentaine n. f : ba chục. *Avoir la trentaine*, được **ba mươi tuổi chẵn**.

trente adj. num. : ba mươi. *Page trente*, trương (trang) **thứ ba mươi**. *Trente et un*, **ba mươi mốt**.

trépan n. m. : cái khoan thầy chích, khoan xương, khoan sọ; phép khoan xương.

trépaner v. a. : khoan (khoét) xương.

trépas n. m. : sự chết (thác, qua-đời, sinh-thì...).

trépassé, e n. : qua đời, chết. *Prier pour les trépassés*, cầu cho **kẻ chết** (**kẻ đã qua đời**).

trépasser v. n. : chết đi.

trépidation n. f. : sự run-rẩy; bệnh run (tay chơn gân-cốt).

trépied n. m. : cái đồ (trong bếp) có ba chơn; hòn táo, hòn núc; ghế ba chơn (cẳng).

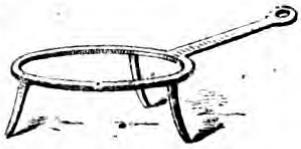

Trépied

trépignement n. m. : sự giậm đất.

trépigner v. n. : giậm đất, giậm chơn. *Trépigner de colère*, giận **giậm chơn đùng-đùng**.

très adv. : lắm, quá.

très-haut n. m. : Đấng chí tôn (Chúa).

trésor n. m. : kho, kho-tàng; (khố, c.); của-cải, của tích-trữ. *Le trésor public*, kho nhà-nước; của nước.

trésorerie n. f. : kho (khố, c.); chỗ trữ của-cải; cuộc kho bạc.

trésorier n. m. : quan coi kho, chủ-thủ, c., giám-lãm.

tressaillement n. m. : sự giựt mình.

tressaillir v. n. : giựt mình; giùng mình, rụng-rời.

tresse n f. : sự gióc. *Tresse de cheveux*, **sự gióc** tóc.

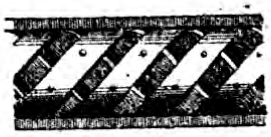

Tresse (archit.)

Coiffure à tresse

tresser v. a. : gióc; đan (đương); kế (vấn, xe). *Tresser du fil, une corde*, **xe** chỉ, **gióc** dây.

tréteau n. m. : ngựa (cây) mà lót ván lót bàn.

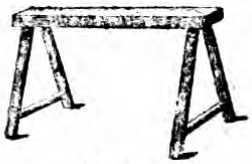

Tréteau

Treuil

treuil n. m. : trục, ống trục.

trêve n. f. : sự đình (huỡn *ou* hoãn) chiến; sự nghỉ, sự huỡn ra.

triage n. m. : sự lựa riêng ra.

triangle n. m. : cái ba góc; hình

Triangles : 1. Equilatéral ; 2. Isocèle ; 3. Scalène ; 4. Rectangle.

ba góc (tam giác, c.) ; cái có ba khoé ; đồ để nhịp theo cuộc nhạc người phương tây.

Triangle

triangulaire adj. : có (hình) ba góc.

tribord n. m. : bên (phía) bát; bên cột chèo mũi.

tribu n. f. . dòng, dòng-dõi. *Tribu de Juda*, **dòng-dõi** Ju-đa.

tribulation n. f. : sự gian-nan (khốn-khó).

tribun n. m. : quan để bàu-chữa binh-vực dân.

tribunal n. m. : toà; quan toà, quan lý-hình (tự-lý, tự-sự, pháp quan, c.). || *Le tribunal de la pénitence*, **toà** giải tội. *Tribunal de 1ère instance*, **toà** sơ. *Tribunal correctionnel*, tạp tụng thứ toà, c.; toà sửa-phạt ; toà xử tội nhẹ. *Tribunal de commerce*, toà thương-chánh (thương-chánh toà, c.), toà xử về việc buôn-bán.

tribune n. f. : toà giảng; chỗ cao để cho viên quan chức-sắc ngồi coi đám (trò, hội...).

tribut n. m. : thuế, lễ cống; cống hạng (lễ cống) phải nạp. *Lever un bribut*, chinh thuế, bạn lệ cống-phẩm.

tributaire adj. : chư-hầu (phải đi cống...).

tricher v. a., n. : sự gian, ăn lận; lận-mạt.

tricherie n. f. : sự ăn gian, sự đánh cờ bạc lận.

tricheur, euse n. : kẻ lận-mạt, kẻ ăn-gian.

triclinium n. m. : chỗ ăn (người đời xưa) có ba giường nằm.

tricolore adj. : tam sắc (ba sắc : xanh, trắng, đỏ). *Drapeau tricolore*, cờ **tam sắc**.

tricorne n. m. : nón ba sừng (ba góc).

Tricorne

tricot n. m. : mặt (mắt) lưới, mặt võng ; đồ thắt.

tricotage n. m. : sự thắt mặt lưới.

tricoter v. a. : lấy kim mà thắt mặt lưới.

tricoteur, euse n. : kẻ xỏ (thắt) mặt lưới.

trictrac n. m. : thứ cờ đánh đổ hột.

tricycle n. m. : xe ba bánh.

Tricycle

trident n. m. : chiả ba, đinh ba, cái có ba chia.

Trident

trièdre adj. : có ba mặt.

triennal, e, aux adj. : đủ ba năm ; nội ba năm.

triennat n. m. : quãng ba năm.

trier v. a. : gỡ ra ; lựa ra.

trieur, euse n. : kẻ lựa riêng ra.

trifacial, e, aux adj. : chia ra làm ba.

trigonométrie n. f. : phép dạy đo hình tam giác.

trigonométrique adj. : thuộc về phép dạy đo hình ba góc (tam giác).

trilatéral, e, aux adj. : có ba hông (phía, bên).

trille n. m. : dấu nhấn, tiếng ngân gần sau rốt câu hát.

trillion n. m. : một ngàn **billion** (một ngàn, ngàn triệu).

trilobé, e adj. : có ba trái.

trilogie n. f. : thơ chia ra làm ba đoạn.

trimbaler v. n. : kéo lết đi, tha đi.

trimer v. n. : làm miết, làm hoài, làm mệt nhọc lắm. *Trimer toute une journée*, làm việc trót một ngày.

trimestre n. m. : tứ quí; kì ba tháng một. *Par trimestre*, **mỗi ba tháng** một kì.

trimestriel, elle adj. : mỗi ba tháng một kì. *Paiement trimestriel*, kì trả **ba tháng một kì**.

tringle n. f. : cây nuông màn; thước bắt chỉ; thép, lưỡi đâu (khép) ván.

tringler v. a. : bỏ mực.

trinité n. f. : ba ngôi; Đức Chúa Trời ba ngôi; ngày lễ Đức Chúa Trời ba ngôi.

trinquer v. a. : cụng ly (chén, khi uống rượu).

trio n. m. : bài hát có ba phần; bọn ba người.

triolet n. m. : bài thơ tám câu liên hườn.

triomphal, e, aux adj. : thuộc về sự thắng trận mà khải-hườn. *Char triomphal*, xe (giá) **khởi-hoàn**.

triomphalement adv. : cách trọng-thể như tướng khải-hườn vậy.

triomphant, e adj. : kẻ đã thắng-trận khải-hườn; kiêu, làm-phách, đắc chí. ‖*Air triomphant*, bộ **kiêu-hãnh**. ‖ *Église triomphante*, hội-thánh **khởi-hoàn** trên trời; các thánh nam nữ ở nước thiên-đàng.

triomphateur n. m. : tướng được khải-hườn trọng-thể; kẻ thắng (được) trận.

triomphe n. m. : sự thắng-trận khải-hườn tử-tế. *C'est un jour de triomphe pour lui*, ấy là được việc (vinh-vang) cho nó đó.

triompher v. n. : khải-hườn; thắng-trận; lớn, trổi hơn. ‖ *Triompher de ses passions*, dẹp được tính xác thịt.

tripe n. f. : lòng (ruột) con thú.

tripette n. f. : lòng (ruột) nhỏ. ‖*Cela ne vaut pas tripette*, không đáng gì, không ra gì.

tripier, ère n. : kẻ bán lòng (ruột) trâu bò thú-vật.

triple adj., n. m. : bằng ba, xấp (gấp, T.) ba (bội tam, c.).

tripler v. a. : bội tam.

triplicata n. m. : tờ thứ ba tả ra, tờ thảo lần thứ ba.

triplicité n. f. : sự xấp ba.

tripot n. m. : tiệm cờ-bạc.

tripotage n. m. : sự lộn-lạo bậy-bạ; sự gian-giảo. *Il doit y avoir du tripotage là-dedans*, trong ấy có điều gian làm-sao đó.

tripotée n. f. : một cấp đòn; một bận đòn.

tripoter v. a., n. : trộn-trạo lộn-lạo.

triposeur, euse hay-là **tripotier, ère** n. : kẻ gian-lận; kẻ làm bậy.

trique n. f. : (cây) gậy (hèo).

trirème n. f. : thuyền hải-đồ, tàu có ba hàng chèo.

trisaïeul, e n. : ông sơ (cao c.), bà sơ.

triturer v. a. : tán, đâm nát, nghiền ra.

triumvir n. m. : quan tr[illegible] ba quan.

triumvirat n. m. : quyền-chức quan về tòa ba quan.

trivial, e, aux adj. : thường quá, củ quá. *Expression triviale*, tiếng **thô** (**thô-tục, quê-mùa, kệch-cợm**).

trivialement adv. : cách thô-tục, quê-mùa.

trivialité n. f. : sự thô-tục; điều quê-kệch. *Dire des trivialités*, nói những **điều quê-mùa kệch-cợm**.

troc n. m. : sự đổi; của đổi. *Troc pour troc*, không bù gì lại hết.

trogne n. f. : mặt đầy và đỏ.

trognon n. m. : cùi (mít, thơm, bắp cải...).

trois adj. num. : ba (tam, c.).

3
Trois

troisième adj. num. ord. : thứ ba (đệ tam, c.).

troisièmement adv. : thứ ba; ba là...

trois-mâts n. m. : tàu ba cột.

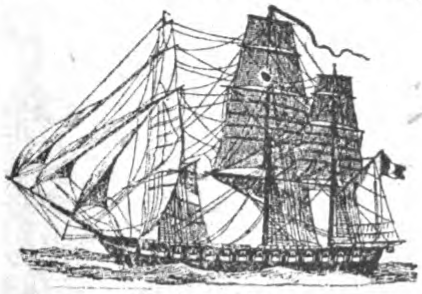
Trois-mâts

trois-six n. m. : tên thứ rượu mạnh kia.

trôler v. a., n. : đem đi rảo (khắp mọi nơi); chạy chỗ nầy chỗ kia.

trombe n. f. : rồng lấy nước.

trombone n. m. : kèn (loa) lớn có máy thụt lên xuống; kẻ thổi kèn trombone.

Trombones :
1. A. coulisse ;
2. A pistons.

trompe n. m. : vòi; vời voi.

trompe-l'œil n. m. : tranh vẽ thiệt quá coi mà lầm.

tromper v. a. : gạt, phỉnh (gạt-gẫm, phỉnh-phờ). || *Se tromper* v. pron. : lầm.

tromperie n. f. : sự lường (phỉnh) gạt.

trompeter v. a. : đồn ra, rao ra.

trompette n. f. : kèn; loa; kẻ thổi kèn. || *C'est la trompette du quartier*, nó là người **hay nhạy miệng** (**thọp-thẹp**).

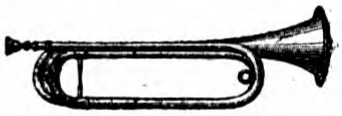
Trompette

trompeur, euse adj., n. : hay gạt, hay phỉnh-gạt.

tronc n. m. : gốc. *Du tronc à la cime*, từ **gốc** chí ngọn.

tronchet n. m. : thớt, tấm thớt có ba chơn.

tronçon n. m. : khúc, đoạn. *Tronçon d'épée*, **đoạn** gươm **gãy**.

tronçonner v. a. : chặt khúc, cắt đoạn.

trône n. m. : ngai, ngai ngự, ngai vàng, bệ ngọc; ngôi trời. *Monter sur le trône*, lên **ngôi**, tức-**vị**.

trôner v. n. : (ngự ngai); làm thái, làm nghiêm.

tronqué, e adj. : không có nguyên, đứt khúc.

tronquer v. a. : chặt (đứt) khúc.

trop adj. : quá, nhiều quá. *Cela n'est pas trop sûr*, không có chắc **cho mấy**.

trope n. m. : sự dùng tiếng lấy nghĩa bóng.

trophée n. m. : của đánh thắng lấy được; khí giái treo lên một chỗ chưng ra mà chơi.

tropical, e, aux adj. : thuộc về huỉnh-đạo. *Régions tropicales*, xứ (miền) ở trong đàng huỉnh-đạo

tropique n.m. : đàng huình (hoàng) đạo. *Tropique du Cancer*, huình-đạo bắc. *Tropique du Capricorne*, huình-đạo nam.

trop-plein n. m. : cái (đầy quá) tràn ra.

troquer v. a. : đổi-chác.

trot n. m. : nước (ngựa) tế.

trotte n.f. : quãng (khoảng) đường; đỗi đàng.

trotte-menu adj. : đi (chạy) từng (từ) bước. || *La gent trotte-menu*, con chuột.

trotter v. n. : tế ; đi lia (lịa). || *Trotter toute une journée*, đi (chạy) lọt-xọt cả và ngày.

trotteur n. m. : ngựa tập tế mà-thôi.

trottiner v. n. : bước lịa, chạy lúp-xúp.

trottoir n. m. : đường bìa để cho bộ-hành đi.

trou n. m. : lỗ; chòi, hói, hóc.

troubadour n. m. : kẻ đi hát thơ tuồng dạo bên nam (nước Đại-pháp = Phangsa).

trouble n. m. : sự bối-rối (rộn-ràng ; sự loạn-lạc. *Exciter des troubles*, xúi làm loạn ; giục dân dậy loạn.

trouble adj. : đục. *Vin trouble*, rượu đục nước.

trouble hay-là **truble** n. f. : cái vợt.

trouble-fête n. m. : người hay khuấy rối.

Trouble ou Truble

troubler v. a. : làm rối, (làm cho đục đi). *Troubler un ménage*, làm cho rối gia-đạo. || *L'orateur se troubla*, người đứng nói khiếp đi.

trouée n. f. : lỗ rào; khoảng trống trong rừng ; sự súng lớn xổ rạp tuốt hàng quân giặc.

trouer v. a. : xoi lỗ.

troupe n. f. : binh-lính, binh-gia ; bọn hát-bội ; con hát ; sắp nhảy múa.

troupeau n. m. : bầy (trâu bò lục súc) ; bổn đạo một họ một sở, một địa-phận.

troupier n. m. : lính bộ.

trousse n. f. : túi đãy (đồ) ; thứ quần rộng (xưa). *Trousse de chirurgien*, túi đồ thầy chích.

troussé, e adj. : *Compliment bien troussé*, lời tặng làm hay.

trousseau n. m. : túi nhỏ; quần-áo đưa con về nhà chồng ; quần-áo sắm cho con đi học.

trousser v. a. : xăn lên (quần, áo). || *Trousser une volaille*, làm gà mà quay.

troussis n. m. : đường xấp áo cho vắn bớt đi (như xấp trôn, lên trôn...).

trouvaille n. f. : của xi-được ; đồ được.

trouvé, e adj. : gặp được.

trouver v. a. : gặp được, tìm được, được. *Trouver du plaisir*, được vui. *Trouver bon*, lấy làm tốt (... ngon).

trouvère n. m. : kẻ đi hát thơ-tuồng dạo bên bắc (nước Đại-pháp = Phangsa).

truand, e n. : đứa du-côn, đồ ăn-mày ; quân thất thổ vong hương.

truanderie n. f. : sự đi cà-rởn cà-rơ ; sự ăn-mày.

truc n. m. : sự lanh, sự giỏi, tài hay. *Avoir le truc*, giỏi, lanh ; biết léo.

trucheman hay-là **truchement**

n. m. : thông-ngôn, thông-sự (hành nhơn ty, c.).

truelle n. f. : cái bay ; cái vá múc (vẽ) cá.

truellée n. f. : một bay (hồ...).

Truelle

truffe n. f. : củ rả.

truffer v. a. : bỏ củ rả vô.

truffière n. f. : đất có củ rả.

truie n. f. : heo cái ; heo nái.

truite n. f. : thoan-tử ngư, c.

trumeau n. m. : khoảng vách ở giữa hai cửa sổ ; kính treo vách.

Truites (a, variété noire)

trumeau n. m. : nhượng bò cắt ra để mà ăn.

trusquin n. m. : cái kẹp xoi chỉ đôi ngay nhau.

Trusquins : 1. De bourrelier ; 2. De menuisier et charpentier.

tu, toi, te pron de la 2e pers. : mầy, mi

tuant, e adj. : cực, nhọc. *Métier tuant*, nghề **nhọc xác** (**lao-lực**).

tubage n. m. : sự đặt ống.

tube n. m. : ống.

tuber v. a., n. : đặt ống.

tubercule n. m. : khoai ; củ.

tubéreuse n. f. : hoa huệ (dạ hương lan, c.).

tubéreux, euse adj. : có củ, có nụ. *Racine tubéreuse*, rễ **có nụ** (**có củ**).

Tubéreuse

tubérosité n. f. : mụt (hạch) nổi trên xương.

tubulaire adj. : có hình ống ; có nhiều ống.

tubulure n. f. : lỗ để mà đút (tra) ống vô.

tuer v. a. : giết đi, làm hư (hại) ; làm thịt. ‖ *Ses excès le tuent*, tại nó quá độ mà **hư mình**. ‖ *Se tuer*, v. pr. : giết mình.

tuerie n. f. : sự giết, sự chém giết.

tue-tête (**à**) loc. adv. : điếc óc ; chói-lói. *Crier à tue-tête*, la **điếc óc**, là **thất-thanh**, la **ỏi**.

tuf n. m. : thứ đá trắng mềm.

tuile n. f. : ngói (ngõa, c.).

tuilerie n. f. : lò ngói.

tuilier n. m. : thợ làm ngói.

tulipe n. f. : thứ hoa ngọc bút.

tuméfier v. a. : làm cho sưng lên.

tumescence n. f. : sự sưng lên.

tumescent, e adj. : sưng lên, nổi cục lên.

tumeur n. f. : sự sưng ; mụt, cục, (nổi nơi mình).

tumulaire adj. : *Pierre tumulaire*, đá bia mả, đá mả, (**mộ** bia, c.).

tumulte n. m. : sự om-sòm (thòm); sự rầy-rà, rộn-rực. ‖ *En tumulte*, loc. adv. : lộn-xộn lạo-xạo ; um-cà-tum.

tumultuaire adj. : om-sòm, hỗn-hào.

tumultueusement adv. : lộn-xộn lạo-xạo, um-cà-tum.

tumultueux, euse adj. : um-cà-tum ; om-sòm, rầy-rà, ngầy tai. *Assemblée tumultueuse*, đám **om-sòm**.

tumulus n. m. : mô (nấm đất) mả, mồ.

tunique n. f. : áo lá (áo mặc trong không tay) ; áo lính và học-trò quốc-tử-giám mặc.

tunnel n. m. : đường xoi dưới đất hay-là ngang qua núi.

Turban

Tunique

turban n. m. : khăn (bịt đầu).

turbine n. f. : bánh xe để nằm cho dòng nước đạp nó chạy.

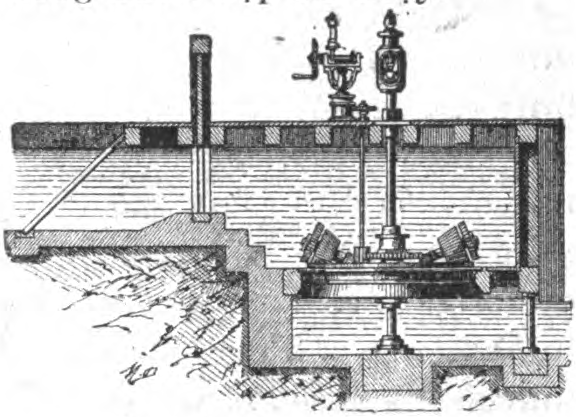

Turbine hydraulique

turbinelle n. f. : ốc quắn.

turbot n. m. : phướng-xa ngư, c.

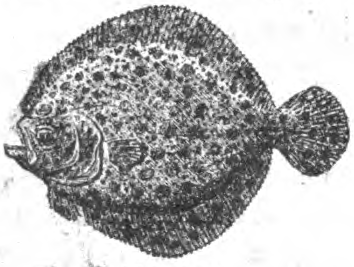

Turbot

turbulence n. f. : tánh hay làm rối.

turbulent, e adj. : hay làm rối (xôn-xao, loạn-lạc). *Esprit turbulent*, trí hay quấy rối.

turc, turque adj., n. : Turcô, hồi-hồi ; người Turcô.

turcie n. f. : bờ đắp.

turco n. m. : lính tiên-phong Arabe bên Afrique thuộc về binh Phangsa.

turion n. m. : ngó, chồi, măng.

turpitude n. f. : sự xấu-xa (xấu-hổ), sự tục-tĩu.

turquie n. m. : *Blé de Turquie*, lúa ngô = bắp.

turquin adj. m. : sặm (màu). *Bleu turquin*, xanh sặm.

turquoise n. f. : thứ đá ngọc kia sắc xanh.

tutélaire adj. : bàu-chữa (binh-vực, gìn-giữ) ; hay che-chở. *Esprit tutélaire d'un pays*, ông thần xứ.

tutelle n. f. : sự che-chở (phù-hộ, binh-vực) ; việc thủ-hộ (coi-sóc trẻ mồ-côi, trẻ nhỏ chưa thành nhơn).

tuteur, trice n. : kẻ bàu-chữa (phù-hộ, binh-vực), thủ-hộ. || n. m. : *Tuteur*, cây cắm choái, cây (nạng) chống.

tutoiement hay-là **tutoiment** n. m. : sự mầy tao mi tớ.

tutoyer v. a. : kêumầy tao mi tớ.

tutti-quanti n. m. : hết thảy-thảy ; bao nhiêu hết thảy, vân vân.

tuyau n. m. : ống (ống khói, cộng lúa, ống tre....).

tuyère n. f. : lỗ ống bễ.

tympan n. m. : bửng tai ; bánh xe đặc trơ.

tympanite n. f. : bệnh cổ-trướng, bệnh thủng-trướng.

type n. m : khuôn (kiểu, mẫu) ; hình, hình-bóng ; trạng-mạo. || *C'est un vrai type*, nó là cái người kì-cục.

typhoïde adj. : thuộc về ban cua lưỡi trắng. *Fièvre typhoïde*, nóng-rét có ban ; chứng ban cua lưỡi trắng.

typhon n. m. : bão (vật-gió), tố.

typhus n. m. : bệnh nóng-rét kia hay lây; ban cua lưỡi trắng.

typographe n. m., adj. : kẻ in, thợ in. || *Ouvrier typographe*, thợ in, kẻ làm nghề in (chữ, sách-vở).

typographie n. f. : sự in, nghề in.

typographique adj. : thuộc về nghề in, chữ in.

tyran n. m. : vua dữ; kẻ độc-dữ, kẻ ỷ quyền hiếp thế.

tyranneau n. m. : kẻ độc-dữ.

tyrannie n. f. : ngược (bạo) chánh, c., quờn cai-trị mặc (tự) ý mình; sự hà-hiếp, sự hãm-hiếp. || *Tyrannie des passions*, sự tư-dục nó hiếp (bắt).

tyrannique adj. : thuộc về bạo chánh; hung-dữ, độc-địa. *Loi tyrannique*, luật độc-dữ (bạo-ngược).

tyranniser v. a. : làm dữ-dằn; làm độc-dữ.

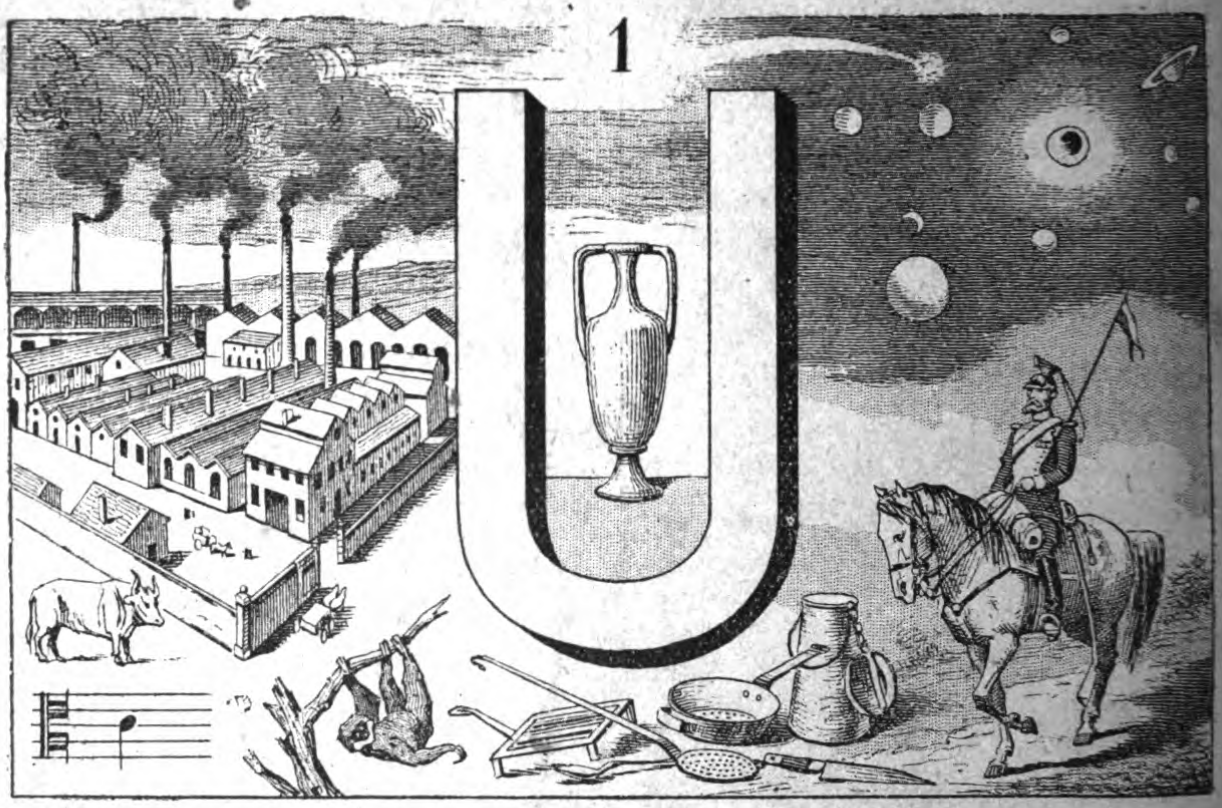

ubiquité n. f. : sự ở khắp mọi nơi. *Je n'ai pas le don d'ubiquité*, tôi không có phép **ở khắp mọi nơi**.

ukase hay-là **oukase** n. m. : chỉ-dụ hoàng-đế Nga-la-tư.

ulcération n. f. : sự sinh ghẻ.

ulcère n. m. : ghẻ-chốc.

ulcéré, e adj. : có ghẻ-chốc. || *Conscience ulcérée*, lương-tâm **có tịt** *ou* **bị rúc-rỉa**. || *Cœur ulcéré*, (lòng **chốc-lếch**) = lòng **phiền-não**, lòng **oán-hận**.

ulcérer v. a. : làm cho sinh ghẻ-chốc.

ulcéreux, euse adj. : có ghẻ-chốc.

uléma n. m. : tấn-sĩ thông luật-lệ trong nước Turquie.

Uléma

ultérieur, e adj. : ở bên kia, ở lại sau; qua sau kia, sau.

ultérieurement adv. : sau nữa; lại ít, sau lại.

ultimatum n. m. : lời, lý sau hết; sự đòi riết.

ultra n. m. : quá; quá khỏi..., bên kia.

ultramontain, e adj. : ở bên kia núi; kẻ muốn cứ theo quờn-phép Đức giáo-tông cho trọn.

un n. m. : con một, số một; nhứt, c.

1
Un

un, une adj. num. : một (nhứt, c.); kia. *Dieu est un*, Đức Chúa Trời là **có một mà-thôi**. || *Dans un poème*, trong cái thơ **kia**.

unanime adj. : đồng lòng, đồng tình; đồng một ý.

unanimement adv. : đồng lòng.

unanimité n. f. : sự đồng một lòng (một ý).

uni, e adj. : liền; bằng. *Chemin uni*, đường **bằng**. *Soie unie*, lụa **trơn** (không có bông).

unième adj. num. ord. : thứ một (nhứt) (đặt sau chục).

unièmement adv. *Vingt et unièmement*, thứ hai mươi **mốt**.

uniflore adj. : có một hoa (bông) mà-thôi.

uniforme adj. : đều như nhau, cũng một thể (cách). *Couleur uniforme*, **toàn một** sắc. *Mouvement uniforme*, sự chạy **đều**.

uniformité n. f. : sự đều (một cách, một dạng...).

unilatéral, e, aux adj. : có một bên mà-thôi. *Contrat unilatéral*, tờ giao buộc **có một bên mà-thôi**.

uniment adv. : đều; có một mà-thôi. *Toile travaillée uniment*, bố dệt **đều chỉ**.

union n. f. : sự hiệp làm một; sự đồng-tâm hiệp lực; chữ đồng-tâm. || *Union bien assortie*, **đôi bạn** vừa lứa.

unipersonnel, elle adj. : có một ngôi mà-thôi.

unique adj. : có một mà-thôi; một. *Fils unique*, con **một**. || *Un talent unique*, tài **có một** (vô song, c.).

uniquement adv. : một... mà-thôi.

unir v. a. : hiệp làm một ; làm cho bằng (cho liền). || *S'unir* v. pron. : hiệp nhau; đồng tình (lòng) với nhau.

unisson n. m. : cung (giọng) đờn hát rập với nhau ; sự rập-ràng.

unité n. f. : cái một ; tên... *Unité de longueur*, **tên chỉ** cái đo vắn dài. || *L'unité de Dieu*, **sự có một** Đức Chúa Trời.

univers n. m. : trời đất muôn vật; cả và thế-gian, thế-giái, bầu thế-giái.

universaliser v. a. : làm cho ra chung khắp cả.

universalité n. f. : sự trọn cả, trót cả, hết thảy cả.

universel n. m. : cái chung cả (hết mọi người) (nhơn sở đồng, c.).

universel, elle adj. : chung cả, hết cả, trót cả. *Remède universel*, thuốc **bá bệnh**.

universellement adv. : cách chung hết cả ; gồm hết cả.

universitaire adj. : thuộc về hàn-lâm viện. *Titres universitaires*, chức thi đậu (hoặc tú-tài, cử-nhơn, tấn-sĩ).

université n. f. : hội Nhà-nước lập có phép dạy người-ta trong cả-và nước (như hàn-lâm-viện, như quốc tử giám...).

uranus n. m. : tên vì sao Uranus.

urbain adj. : thành-thị (thiềng-thị).

urbanité n. f. : sự lịch-sự (kinh-lịch, lịch-lãm).

urètre n. m. : đàng tiểu-tiện.

urgence n. f. : sự gấp.

urgent, e adj. : gấp, vội ; cần.

urinaire adj. : thuộc về nước-tiểu (đái). *Les voies urinaires*, đường **tiểu-tiện**.

urinal n. m. : con vịt, bình-đái (bình-tiểu).

urine n. f. : nước đái, v. ; nước tiểu.

uriner v. n. : đái, đi tiểu ; đi đái.

urique adj. : *Acide urique*, nhơn-trung-bạch toan, c.

urne n. f. : bình đựng tro (hài-cốt) kẻ chết ; bình bỏ thẻ bầu, bình bắt thăm.

us n. m. pl. : tục, thói. *Les us et coutumes*, phong-tục thói phép.

usage n. m. : sự dùng ; tục, thói. *Usage des richesses*, **sự dùng** của cải. || *Usage du monde*, **thói** đời (thế-gian).

usager, ère n. : kẻ có phép dùng (hưởng...).

usager, ère adj. : thường dùng, dùng hằng ngày.

user v. n., a. : dùng (dụng, c.). *En user*, ở, ăn-ở. || *User la pointe d'un couteau*, **mòn** mũi dao.

usine n. f. : lò, sở nghề (lập ra mà làm nghề nọ nghề kia).

usité, e adj. : quen dùng, thường dùng.

ustensile n. m. : đồ.

usuel, elle adj. : quen dùng, thường dùng.

usuellement adv. : thường-lề.

usufructuaire adj. : được phép ăn huê-lợi mà-thôi.

usufruit n. m. : phép được ăn (hưởng) hoa-lợi.

usufruitier, ère n. : kẻ được phép ăn phần huê-lợi.

usuraire adj. : ăn lời quá phép đi. *Prêt usuraire*, sự cho vay ăn lời quá lẽ.

usurairement adv. : cách ăn lời quá phép đi.

usure n. f. : lời quá phép ; sự ăn lời quá phép. || *Avec usure*, quá cái mình được đi.

usure n. f. : sự hư, sự mòn đi.

usurier, ère n. : người cho vay ăn lời ; kẻ cho tiền ngày tiền góp.

usurpateur, trice n. : kẻ choán ; kẻ chiếm-đoạt ; kẻ soái vị.

usurpation n. f. : sự choán lấy (chiếm-đoạt) ; sự soán (thoán) ngôi (vị).

usurper v. a. : choán lấy, chiếm lấy (chiếm-đoạt, c.) ; soán, c. (thoán, c., T.).

utérin, e adj. : một lòng mẹ (mà khác lòng cha).

utile adj. : có-ích ; ích-lợi. *Joindre l'utile à l'agréable*, hiệp cái ích với cái đẹp (sướng).

utilement adv. : cách có-ích.

utiliser v. a. : dùng, nhân lấy.

utilisation n. f. : sự dùng mà...

utilitaire adj. : cho được ích-lợi ; cho ra có ích.

utilité n. f. : sự ích (sự ích-lợi).

utopie n. f. : chuyện làm chẳng được.

utopiste n. : kẻ tính ra việc trọn-lành mọi bề mà làm ra thì làm chẳng được.

utricule n. f. : cái bầu da nhỏ (để múc, chứa nước).

uvée n. f. : da thứ ba trong con-mắt.

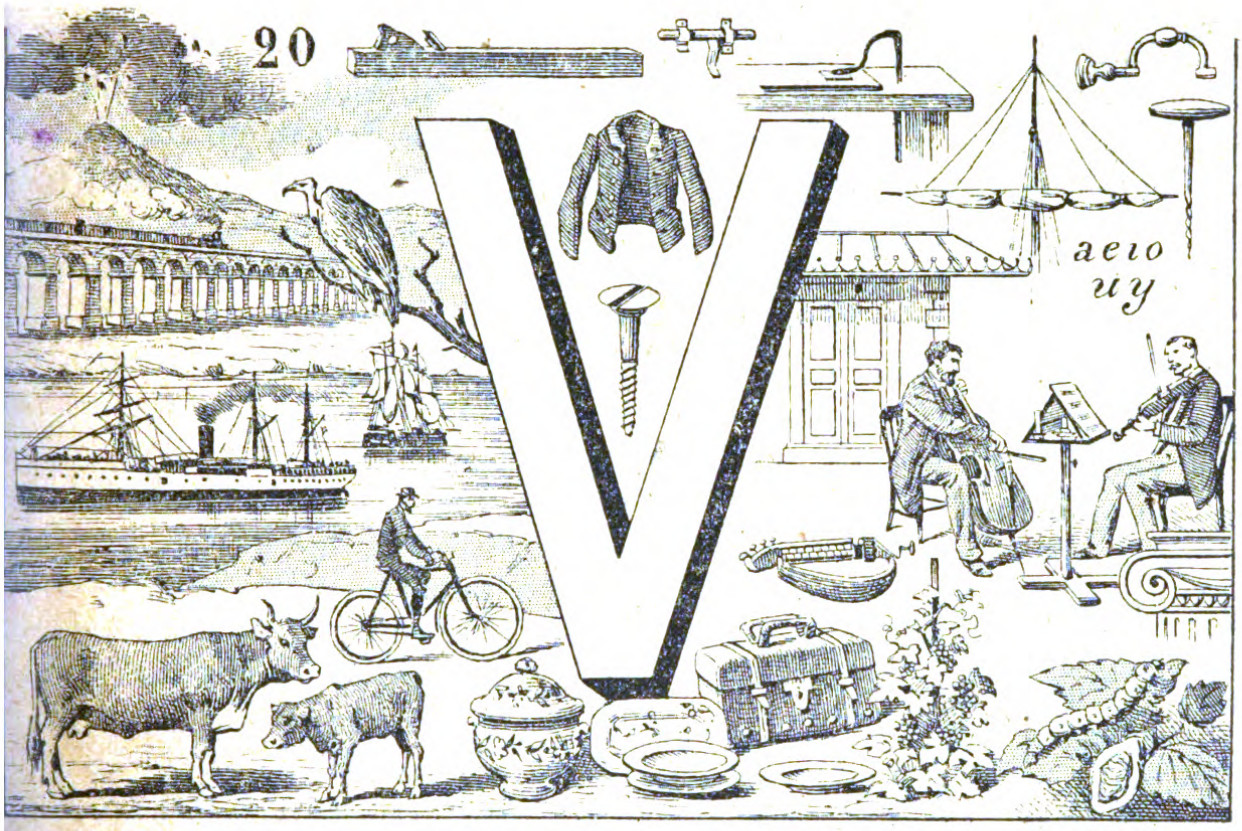

va (verbe **aller**) : đi.

vacance n. f. : sự nghỉ; sự bãi trường; sự khiếm. || *Vacance du Saint-Siège*, **khiếm** Giáo-tông làm đầu Tòa-thánh.

vacant, e adj. : trống, khiếm.

vacarme n. m. : tiếng om-sòm (rầy-rà).

vacation n. f. : hồi (buổi) quan hành-sự; tiền phụ cấp cho quan, công-xuất, xuất-sai. || *Vacation des tribunaux*, bãi việc tòa, sắp ấn.

vaccin n. m. : thuốc trồng trái; mủ trái lấy mà trồng.

vaccinateur n. m. : thầy trồng trái.

vaccination n. f. : sự trồng trái.

vaccine n. f. : mủ trái giống để trồng; sự trồng trái.

vacciner v. a. : trồng trái (chưởng đậu, c.).

vache n. f. : con bò cái. *Vache à lait*, con bò sữa.

vacher, ère n. : đứa (kẻ) chăn bò cái.

vacherie n. f. : chuồng bò cái; chỗ nặn sữa bò; chỗ bán sữa bò.

vacillant, e adj. : lung-lay, lúc-lắc, rung-rinh. *Lumière vacillante*, đèn leo-lét ngọn.

vacillation n. f. : sự lắc, sự lung-lay; sự không chắc ý, sự không quyết *ou* sự dụ-dự.

vacillatoire adj. : chỉ (tỏ ra) dụ-dự, bất-định.

vaciller v. n. : rung-rinh, lung-lay, khất-khểu, vật-vờ; dùng-dằng, phân-phân bất nhứt, c. *La table vacille*, cái ghế (bàn) nó **rung-rinh** (**lúc-lắc**).

vade-mecum n. m. : (hãy đi với tao) = đồ tùy thân, đồ đem theo mình luôn.

va-et-vient n. m. : sự tới lui, qua lại (vãng lai).... *C'est un va-et-vient continuel*, **tới lui** dập-diều.

vagabond, e adj., n. : trôi-nổi,

lên-đênh, lạc-lài, cầu (cờ) bơ cầu bất, trôi sông lạc chợ; dông-dài.

vagabondage n. m. : sự lạc-lài, *ou* loài (trôi-nổi).

vagabonder v. n. : đi lạc-lài, trôi-nổi, lênh-đênh; đi bá-vơ (bơ-vơ).

vagin n. m. : cửa mình (đờn-bà), âm môn, c.

vagir v. n. : khóc oa-oa.

vagissement n. m. : tiếng (con-nít mới đẻ) khóc oa-oa; oe-oe.

vagon hay-là **wagon** n. m. : xe chở hàng-hóa *ou* bộ hành theo xe lửa.

vague n. f. : sóng.

vague adj. : bông-lông; dông-dài. || *Terres vagues*, đất **hoang**. || *Promesse vague*, lời hứa **bông-lông** (lấy cớ).

vaguement adv. : cách bông-lông, cách dông-dài.

vaguemestre n. m. : bếp coi việc đi lãnh thơ đồ về cho quan-quân trong cơ.

vaguer v. n. : lạc bậy; nói lảng, lạc đề.

vaillamment adv. : cách mạnh-mẽ, cách có gan-dạ.

vaillance n. f. : sự mạnh-mẽ.

vaillant, e adj. : kẻ mạnh-mẽ; có sức-mạnh.

vaille que vaille loc. adv. : tốn-hao bao-nhiêu cũng..., dầu mắt thế nào; mắt thì mắt; làm-sao thì làm-sao.

vain, e adj. : vô-ích, không ra lối gì; kiêu. || *Esprit vain*, trí-ý **kiêu-căng**. || *En vain*, loc. adv. : vô-ích, uổng công.

vaincre v. a. : thắng, thắng-trận; ăn; hơn. *Vaincre un obstacle*, **khỏi ngăn-trở**. || *Se vaincre*, v. pr. : cầm (ép) mình.

vaincu, e adj. : bị thua, phải thua. *Il a été vaincu*, nó **đã phải thua**.

vainement adv. : vô-ích; uổng (mất) công.

vainqueur n. m. : kẻ thắng được trận.

vaisseau n. m. : tàu; bình, chậu; mạch trong mình vật, mình cây.

vaisselle n. f. : bát-đĩa. *Laver la vaisselle*, rửa **bát**.

val n. m. : đất sủng (lên núi, giữa hai cái núi). || *Courir (aller) par monts et par vaux*, trèo non lặn suối; đi tông đi tột, chạy ngược chạy xuôi.

valable adj. : có lực, có phép, có thế; đáng, nên, phải, theo phép. *Motif valable*, cớ **đáng**.

valet n. m. : đày-tớ, đứa ăn ở. *Valet de chambre*, **đày-tớ** nhà. *Valet de pied*, **đày-tớ** đi theo hầu.

valetaille n. f. : đoàn (lũ) tôi-tớ.

valétudinaire adj. : hay có bịnh.

valeur n. f. : giá; sức, sức-lực, sự quí. *Objet de valeur*, đồ (giá).

valeur n. f. : sức-lực, sự mạnh-mẽ.

valeureux, euse adj. : mạnh, dũng.

validation n. f. : sự làm cho nên, cho chắc.

valide adj. : mạnh-giỏi; chắc, đáng, nên. *Homme valide*, người **mạnh-giỏi**.

validement adv. : cách mạnh, chắc, nên, đáng.

valider v. a. : làm cho chắc, cho mạnh, cho nên.

validité n. f. : sự chắc. *Validité d'un contrat*, sự chắc cái tờ.

valise n. f. : rương xách, (cái xách).

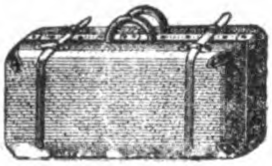
Valise

vallée n. f. : nơi sủng, nơi thấp. || *Vallée de larmes, vallée de misère*, **nơi sủng** khóc-lóc, khốn-khó dưới thế-gian nầy.

vallon n. m. : nơi sủng nhỏ.

valoir v. n. : đáng giá ; nên, ra ; bằng. *Cet objet vaut 20 francs*, cái đồ nầy **giá đáng** hai chục francs. || *Il vaut mieux*, thà... || *Cela ne vaut rien*, cái ấy không **ra** gì (hết).

valse n. f. : cách múa xây tròn.

valser v. n. : múa xây tròn (xây vần).

value n. f. : *Plus-value*, giá hơn, sự trội (thêm) giá.

valve n. f. : cánh cửa; vỏ vọp (nghêu, ngao, hến).

valvule n. f. : cái bửng nhỏ.

vampire n. m. : ma người-ta tin rối nó ra khỏi mả nó về hút máu người sống ; thứ con dơi lớn.

Vampire

van n. m. : cái nia (dê, sảy gạo), cái nong, cái rản.

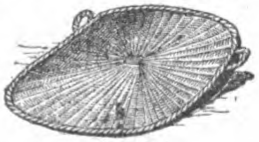
Van

vandale n. m. : kẻ phá-tuyệt nghề-nghiệp, chữ-nghĩa văn-chương.

vandalisme n. m. : phép tuyệt văn-chương nghề-nghiệp.

vanille n. f. : trái vanille.

vanité n. f. : sự vô-ích ; sự không-không (không ra sự gì); sự khoe-khoang, sự kiêu-ngạo.

vaniteux, euse adj., n. : hay khoe-khoang, hay ham danh-tiếng; hay cầu danh.

Vanillier : A, Gousse.

vanne n. f. : cửa bửng.

vanner v. a : dê, sảy (lúa, gạo...).

vannerie n. f.: nghề đan rổ, (đương) thúng.

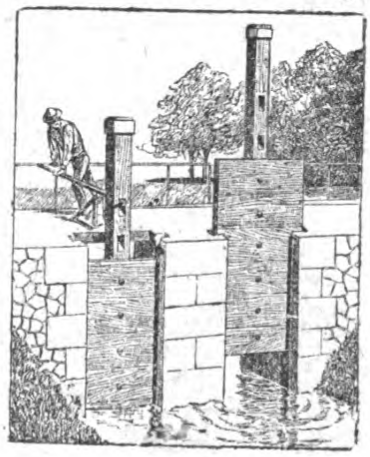
Vannes

vanneur n. m. : kẻ dê (sảy).

vannier n. m. : thợ đan (đương) nia, sịa, nong....

vantail n. m. : cánh cửa.

vantard, e adj., n. : kẻ hay khoe-khoang.

vanter v. a. : khoe. || *Se vanter* v. pron. : **khoe** mình. *Il se vante de réussir*, nó **cậy mình** nó làm nên.

vanterie n. f. : sự khoe mình.

va-nu-pieds n. : (đi chơn không) = quân khốn-nạn, đồ ăn-mày.

vapeur n. f. : hơi, khí xông, khí bốc. *Vapeurs épaisses*, **hơi lên** mịt-mù. *Vapeur d'eau*, **hơi** nước. || *Bateau à vapeur*, tàu **khói**, tàu **lửa**.

vaporeux, euse adj. : có hơi, lên hơi. *Ciel vaporeux*, trời **có hơi** mù-mịt.

vaporisateur n. m. : bình đựng thuốc nước *ou* dầu thơm nước thơm có vòi bóp cho nó bay hơi ra.

Vaporisateur

vaporisation n. f. : sự làm cho (đồ lỏng) ra hơi.

vaporiser v. a. : làm cho (đồ lỏng) ra hơi, (cho bay ra hơi).

vaquer v. n. : ở không (ở nhưng) ; || *Vaquer à*, chăm (chuyên) mà...

varaigne n. f. : đàng khai lấy nước mặn (biển) vô ruộng muối.

varech hay-là **varec** n. m. : loại rau-câu biển.

Varech

varenne n. f. : đất hoang-vu.

vareuse n. m. : thứ áo vắn tới lưng quần.

variabilité n. f. : sự hay thay-đổi ; sự hay trở (ra khác). *Variabilité du temps*, sự trời **không-có chừng** (khi làm-vầy khi làm-khác).

variable adj. : hay thay-đổi, biến-cải.

variant, e adj. : hay đổi, hay biến-cải ; hay thay-đổi.

variante n f. : sự khác nhau ; sự thay-đổi.

variation n. f. : sự đổi ; hơi ngân (nhấn) trong cung hát.

varice n. f. : sự sựng lên (chỗ mạch máu chạy không đến).

varicelle n. f. : trái giống.

varier v. a., n. : làm cho ra khác; đổi (biến) ra nhiều thế. || *Le vent a varié*, gió **trở** (ngọn). || *Les auteurs varient sur...*, kẻ làm truyện không **hiệp nhau** về....

variété n. f. : sự khác nhau ; sự nhiều cách. || *Variétés littéraires*, thơ-từ **nhiều thứ**.

variole n. f. : trái giống (đậu, c.), ban, trái ban. *Avoir la variole*, lên **bông** (hoa), lên **đậu**, lên trái (giống).

varioleux, euse adj., n. : về trái giống ; kẻ lên trái giống.

varlope n. f. : cái bào giồi ; (bào lớn).

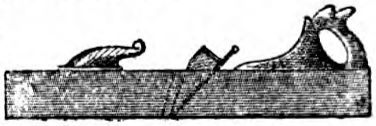
Varlope

vasculaire hay-là **vasculeux, euse** adj. : thuộc về đường mạch (trong mình người, vật, cây...

vase n. f., : bùn, bùn non.

vase n. m. : bình, chậu.

vaseux, euse adj. : có bùn. *Fo vaseux*, rạch (sông) **có nhiều bù**

vasistas n. m. : (cửa nhỏ mở ra đóng vô mặc ý); lỗ hơi (thông hơi) nơi cửa.

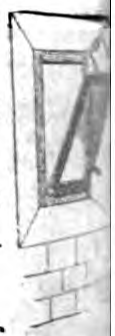
Vasis

vassal, e, aux adj., n. : chư-hầu, vua chư-hầu.

vassalité n. f. : chức chư-hầu.

vasselage n. m. : nước chư-h

vaste adj. : rộng ; **quảng-đ** rộng mênh-mông. *Esprit* trí (lòng) **quảng-đại**.

vatican n. m. : đền đức Giá ở trên núi Vatican. || *Foudre Vatican*, (sét núi Vatican phạt vạ dứt phép **thông-côn**

vau-l'eau (à) loc. adv. : tuốt (chảy theo dòng nước). || *L'a est allée à vau-l'eau*, việc hư rồi, ăn trợt rồi.

urien n. m. : đứa không ra gì, ằng điếm, quân chó điếm hằng lỡm-lờ, bờm-xơm, T.)

utrer (**se**) v. pron. : vùi bùn, lội lầm) bùn.

au n. m. : bò on, thịt bò on ; da bò on thuộc.

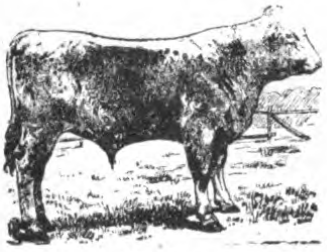
Veau

cteur adj., : *Rayon vec-ur*, ánh sáng mặt-trời chỉ ngay ıh-tú.

das n. m. pl. : sách thánh-kinh n đạo Thiên-trước.

dette n. f. : lính canh cỡi ngựa; *ettre un nom en vedette*, để cái n **riêng ra một hàng**.

gétal, e, aux adj. : thuộc về ảo-mộc. *Règne végétal*, **thảo-ộc** loại. *Terre végétale*, đất tốt à **trồng-trặc**.

gétatif, ive adj. : làm cho sinh ọc, sống). ‖ *Âme végétative*, **sinh nh**) hồn, c.

gétation n. f. : sự thảo mộc ıh (mọc) và lớn lên ; loài ảo-mộc. *La végétation est ma-ifique cette année*, **cây-cối** (**thảo-c**) **cỏ-hoa** năm nay thạnh-mậu t sức.

ıémence n. f. : sự mạnh, sự ng.

ıément, e adj. : mạnh, hung, ng.

ıicule n. m. : xe (xa, c.), xe ở ; cộ.

le n. f. : sự thức ; ngày áp ra trước) ; canh. *La veille de ques*, **ngày áp** lễ Phục-sinh. *est le fruit de ses veilles*, ấy là c **thức khuya dậy sớm** mà làm

veillée n. f. : việc làm đêm hôm ; sự thức khuya.

veiller v. n. : thức ; coi (xem) sóc, coi chừng ; canh, canh-giữ. *Veiller tard*, **thức** khuya. ‖ *Veiller à...* giữ.. (chăm).., coi chừng.. (coi-sóc..). *Veiller un malade*, **canh** kẻ liệt, **giữ** người đau (bệnh).

veilleur n. m. : kẻ thức.

veilleuse n. f. : đèn chong đêm.

veine n. f. : mạch (máu) ; vân (cây, đá); mỏ. ‖ *Tomber sur une bonne veine*, gặp **mỏ** tốt, = may, gặp may.

Veilleuses : 1. En porcelaine ; 2. Dans un verre (coupe) : E. eau ; H. huile.

veiné, e adj. : có vân.

veiner v. a. : làm vân ; giả vân đá vân cây.

veineux, euse adj. : có vân. *Bois veineux*, cây **có** (nhiều) **vân**.

veinule n. f. : mạch nhỏ.

vêler v. m. : đẻ (bò cái).

vélin n. m. : da bò con thuộc. *Manuscrit sur vélin*, sách chép **bằng giấy da**. ‖ *Papier vélin*, giấy **da**.

velléité n. f. : sự muốn mà không làm ; sự lừ-nhừ, dụ dự.

véloce adj. : mau, lẹ (kíp, chóng).

vélocipède n. m. : xe hai bánh (đạp chơn mà đi).

vélocité n. f. : sự mau, sự lẹ, sự chóng-vánh.

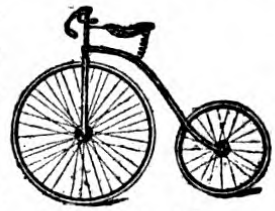
Vélocipède

velours n. m. : nhung.

velouté, e adj., n. : vành làm như nhung ; coi như nhung. ‖ *Le velouté de la pêche*, **lông** trái đào-tiên.

VÉHICULES

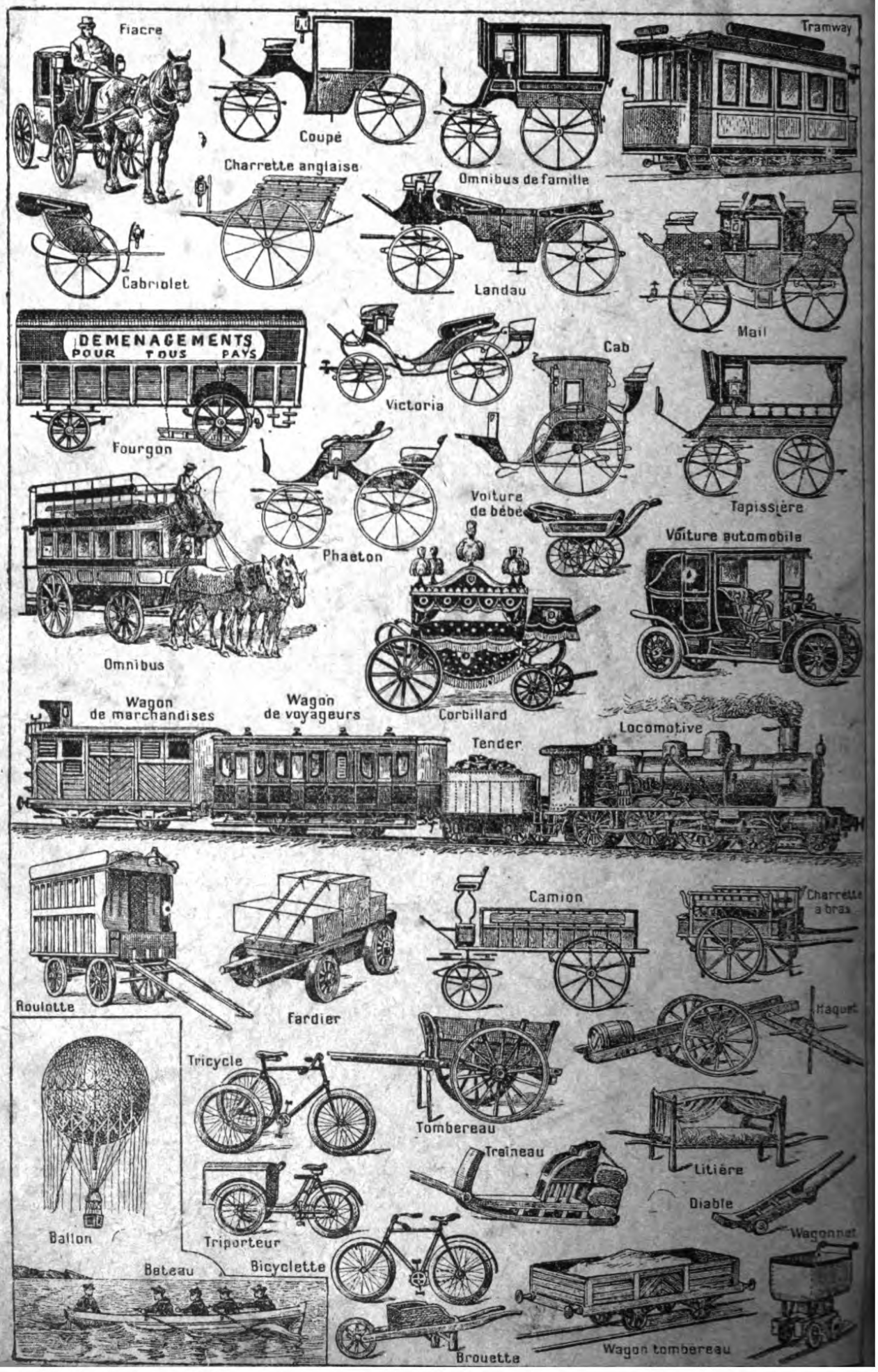
Fiacre
Coupé
Tramway
Charrette anglaise
Omnibus de famille
Cabriolet
Landau
Mail
DEMENAGEMENTS
POUR TOUS PAYS
Fourgon
Victoria
Cab
Tapissière
Voiture de bébé
Phaeton
Voiture automobile
Omnibus
Corbillard
Wagon de marchandises
Wagon de voyageurs
Tender
Locomotive
Camion
Charrette à bras
Roulotte
Fardier
Haquet
Tricycle
Tombereau
Traîneau
Litière
Diable
Ballon
Triporteur
Wagonnet
Bateau
Bicyclette
Brouette
Wagon tombereau

velu, e adj. : có lông.
venaison n. f. : thịt săn, thịt rừng.
vénal, e, aux adj. : hay bán ; có tiền thì được.
vénalement adv. : cách bán ; hễ có tiền thì xong.
vénalité n. f. : sự có tiền thì được ; sự bán.
venant n. m. : kẻ đến (tới). *Les allants et les venants*, kẻ lui người tới. || *À tout venant*, bạ (đụng) ai... nấy...
vendable adj. : bán đi được, có lẽ bán.
vendange n. f. : mùa hái nho.
vendanger v. a., n. : hái (trái, quả) nho.
vendangeur, euse n. : kẻ đi hái nho.
vendetta n. f. : sự báo-thù, sự trả oán.
vendeur, euse n. : kẻ bán.
vendre v. a. : bán (mãi, c.). *Vendre à crédit*, bán chịu. *Vendre cher*, bán mắt. || *Vendre son honneur*, bán danh bán tiếng mình đi.
vendredi n. m. : ngày thứ sáu (trong tuần lễ).
vendu, e adj. : đã chịu bán ; bán đi.
venelle n. f. : đường nhỏ (tiểu nhai, c.).
vénéneux, euse adj. : có thuốc độc ; độc.
vénérable adj. : đáng kính.
vénération n. f. : sự kính ; sự kính-nhường. *Être en vénération*, được kính-vì.
vénérer v. a. : kính, cung-kính, kính-vì. *Vénérer des reliques*, cung-kính xương thánh. || *Vénérer un bienfaiteur*, vì-nể kẻ làm ơn cho mình.
veneur n. m. : kẻ coi chó săn.
vengeance n. f. : sự báo-thù ; cừu-oán.
venger v. a. : oán-thù ; báo oán, báo thù (trả thù).
vengeur, eresse adj., n. : kẻ báo-thù ; kẻ trả oán.
véniel, elle adj. : nhẹ. *Péché véniel*, tội nhẹ.
véniellement adv. : cách nhẹ.
venimeux, euse adj. : có thuốc độc, độc, độc-địa ; có nọc. || *Langue venimeuse*, lưỡi (miệng) độc-địa.
venin n. m. : thuốc độc ; nọc (rắn rít...).
venir v. n. : đến, tới, lại. *Cette maladie lui vient de famille*, cái bệnh nầy nó là bệnh nòi. || *Cet arbre vient bien*, cái cây nầy mọc (lên) tốt. || *Venir à bout*, (tới nơi) = đắc kì chí, c.
vent n. m. : gió (phong, c.) ; hơi, khí. || *Avoir des vents*, có hơi (khí) = sôi bụng, rục-rịch bụng. || *Tourner à tout vent*, (day theo mọi gió) = gió bề nào day bề nấy (không bền chí bền lòng, ăn theo thuở, ở theo thì).
vente n. f. : sự bán. *Marchandise de bonne vente*, hàng bán đắt.
venter v. impers. : ra hơi ; đi hơi đi.
venteux, euse adj. : hay có gió ; hay sôi bụng. *Saison venteuse*, mùa hay có gió. || *Légume venteux*, rau đồ ăn hay sôi bụng.
ventilateur n. m. : xe gió ; máy để làm cho có gió.
ventilation n. f. : sự làm cho có gió ; sự quạt.

ventiler v. a. : quạt, làm cho có gió.

ventouse n. f. : ve, ống giác (ve mà làm thuốc cứu); miệng con đĩa.

ventouser v. a. : giác. *Ventouser un malade*, **giác** kẻ đau (người bệnh).

ventral, e, aux adj. : thuộc về bụng.

ventre n. m. : bụng (phúc, c.). || *Bas-ventre*, **dạ** dưới.

ventricule n. m. : (bụng nhỏ); bộng trong trái tim, (trong châu thân người ta).

ventrière (**sous-ventrière**) n. f. : dây thắng-đái ngựa.

ventriloque adj., n. : kẻ nói trong bụng (nghe như tiếng nói ở trong bụng mà ra).

ventru, e adj. : kẻ lớn bụng.

venu, e adj. : đến (tới). *Nouveau venu*, kẻ mới **tới (đến)**. || *Être bien venu*, được **rước-đãi tử-tế**.

venue n. f. : sự đến (tới). || *Arbre d'une belle venue*, cây **mọc lên** sởn-sơ. *Allées et venues*, sự đi đi lại lại.

vénus n. f. : sao hôm; sao mai (kim-tinh, c.).

vêpres n. f. pl. : kinh hát buổi chiều.

ver n. m. : con sâu, con-bọ; con trùng. || *Ver solitaire*, con sên, con sán-lải.

véracité n. f. : sự chắc thật, sự quả.

ver à soie, n. m. : con tằm (tàm, c.). *Élever des vers à soie*, để **tằm**.

verbal, e, aux adj. : thuộc về tiếng công-cuộc; lời nói, miệng tày. || *Adjectif verbal*, tiếng phụ-triếu bởi tiếng **công-cuộc** mà ra. *Promesse verbale*, lời hứa **miệng**.

verbalement adv. : miệng tày.

verbaliser v. n. : làm tờ kiết-nhận.

verbe n. m. : ngôi thứ hai (Đức Chúa Giê-giu).

verbe n. m. : tiếng công-cuộc; lời nói.

verbénacées n. f. pl. : loài cỏ roi ngựa (mã chiên thảo, c.).

verbeux, euse adj. : nhiều tiếng nói; hay nói, già miệng (mồm). *Orateur verbeux*, kẻ nói **dông dài**.

verbiage n. m. : sự nói dông-dài.

ver-coquin n. m. : sự xây xẩm một hai thứ loài vật (tại có con trùng trong óc).

verdâtre adj. : xanh-xanh.

verdelet, ette adj. : còn tươi-tươi (xanh-xanh). *Vin verdelet*, rượu **chua-chua**.

verdet n. m. : rét, ten đồng.

verdeur n. f. : màu (sắc) xanh, sự xanh-tươi. || *La verdeur de l'âge*, tuổi **xuân-xanh** (còn trẻ).

verdict n. m. : lời khai hội-đồng.

verdier n. m. : chim vàng-anh.

verdir v. a., n. : vẽ xanh; xanh ra.

Verdier

verdoyant, e adj. : xanh tươi, xanh dờn.

verdoyer v. n. : xanh ra, hóa nên xanh.

verdure n. f. : màu (sắc) xanh; cỏ, cỏ xanh. *La verdure des prés*, **màu xanh** ngoài đồng. *Se coucher sur la verdure*, nằm trên **đám cỏ xanh** (nằm **nệm cỏ**).

véreux, euse adj. : **có sâu**. *Fruit véreux*, trái **có sâu**. || *Créance véreuse*, nợ **không chắc**.

verge n. f. : roi. *Battu de verges*, bị **đòn** (phải **đòn**, bị đánh **đòn**).

vergé, e adj. : có lằn ra. *Étoffe vergée*, hàng (giẻ) **có sọc** *ou* **không đều canh chỉ**. *Papier vergé*, giấy **có lằn, có tì**.

verger n. m. : vườn cây trái.

vergeure n. f. : chỉ giăng khuôn đồ giấy; lằn giấy.

verglas n. m. : giá, mưa giá.

vergne hay-là **verne** n. m. : khê-mộc, c.

vergogne n. f. : sự xấu (xấu-hổ), sự mất-cỡ. *Homme sans vergogne*, người **không biết mắt-cỡ**, người **chai-đá**.

vergue n. f. : trục buồm.

véridique adj. : nói thật (thiệt). *Homme véridique*, người **nói thật**, người **chắc**. *Récit véridique*, việc **nói thật** (**chắc**).

vérificateur n. m. : kẻ quan sai đi khám (soát) lại cho chắc có thật hay-là giả.

vérification n. f. : sự làm cho ra thật; sự soát coi có thật hay-là giả.

vérifier v. a. : làm cho ra thật; soát coi có thật hay-tà giả. *L'événement a vérifié sa prédiction*, nó nói trước đến sau việc ra **quả như** làm-vậy.

vérin n. m. : máy để dở (cất) đồ nặng.

Vérin

véritable adj. : thật (thiệt). *Histoire véritable*, truyện **thật**, thiệt tích.

véritablement adv. : cách **thật**; chắc, thật. *Être véritablement heureux*, có phước **thật**, hẳn có phước.

vérité n. f. : sự thật (thiệt). *Parler avec l'accent de la vérité*, nói **ngay-thật**. ‖ *En vérité* loc. adv. : thật (thiệt), kì thật..., chính thật..

verjus n. m. : nho còn sống (tươi); nước nho chua.

vermeil n. m. : bạc mạ vàng.

vermeil, eille adj. : đỏ; điều;

vermicelle n. m. : bún.

vermicellier n. m. : thợ làm bún.

vermiculaire adj. : giống như con sản-lải (trùng), hoặc rục-rịch như nó.

vermiculures n. f., pl. : hồi-văn lăng-quăng.

vermiforme adj. : có hình con trùng con sâu...

vermifuge adj., n. m. : thuốc sát trùng.

vermillon n. m. : son, hồng-đơn, ngân-châu; má **hồng** môi **son**.

vermillonner v. a. : sơn son; thoa hồng-đơn.

vermine n. f. : giòi; mọt, sâu; đồ giòi.

vermineux, euse adj. : có trùng, có sán-lải; có giòi.

vermisseau n. m. : giòi nhỏ, con giòi con; con sâu nhỏ.

vermouler (**se**) v. pron. : bị giòi ăn (rúc); bị mọt ăn.

vermoulu, e adj. : bị giòi rúc; lúc-nhúc những giòi; bị mọt ăn.

vermoulure n. m. : chỗ giòi rúc; lỗ mọt đục; mạt mọt đục.

vernal, e, aux adj. : thuộc về mùa xuân.

vernir v. a. : sơn, kéo sơn.

vernis n. m. : nước sơn; nước men sành.

vernissage n. m. : sự sơn, nghề sơn.

vernisser v. a. : bỏ nước men cho đồ sành đồ sứ.

vernisseur n. m. : thợ sơn.

vernissure n. f. : sự vô sơn.

vérole n. f. : tim-la (ghẻ tàu). ||*Petite vérole*, trái giống. *Avoir la petite vérole*, nên (lên) **trái**, lên **bông**.

verrat n. m. : heo đực.

verre n. m. : ly (chén); kính; chai (pha-ly). *Un verre de vin*, một **ly** (**chén**) rượu nho. ||*Verre de montre*, **kính** đồng-hồ. *En verre*, bằng **chai**.

verrée n. f. : một ly, một chén.

verrerie n. f. : nghề làm đồ chai (pha-ly); chỗ làm đồ chai; đồ chai (pha-ly).

verrier n. m. : thợ làm chai (ly, ve, chén); rổ đựng ly (chén).

verrière hay-là **verrine** n. f. : kính lồng.

verroterie n. f. : hột cườm bằng chai hay-là thủy-tinh.

verrou n. m. : chốt (thoen, T.) cửa.

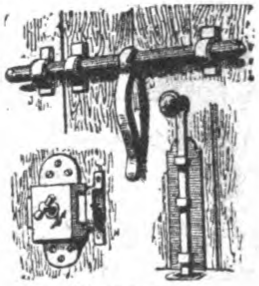
Verrous

verrouiller v. a. : gài chốt lại.

verrue n. f. : nút ruồi; mụt cóc.

vers n. m. : thơ (thi, c.). *Faire des vers*, làm **thơ**. *Vers blancs*, **thơ** không có vận.

vers prép. : tới... với... cùng...; chừng hồi...đâu cũng... *Vers midi*, **đâu hồi** đứng-bóng...

versant n. m. : dốc, triền.

versatile adj. : hay trở, hay đổi-dời (biến-cải).

versatilité n. f. : sự hay đổi, hay thay.

verse (**à**) loc. adv. : ào xuống, tràn-trề, xối.

versé, e adj. : thạo, từng-trải; thông. *Versé dans les affaires*, **thạo** việc. *Versé dans la littérature et l'histoire*, **thông** kinh sử.

verseau n. m. : tí, cung thiếc-bình.

versement n. m. : sự đóng bạc., sự giao bạc.

verser v. a., n.; đổ rót. *Verser à boire*, **rót** mà uống. ||*La voiture verse*, xe **lật**.

verset n. m. : câu; câu kinh.

versificateur n. m. : kẻ làm thơ.

versification n. f. : phép làm thơ.

versifier v. n. : làm ra thơ. *Versifier une fable*, **đặt** chuyện tiểu-lâm **ra thơ**.

version n. f. : bài dịch; cách thuật truyện.

verso n. m. : trương sau (bên kia) tờ giấy.

vert, e adj. : xanh (lộc, c.). ||*Vieillard vert*, già **còn sõi** (**tươi**). *Bois vert*, cây **tươi** (**chửa khô**); củi **ướt**. ||*Vin vert*, rượu **còn mới quá**. ||*Réponse verte*, lời trả lời **gắt**.

vert-de-gris n. m. : ten xanh nơi đồng.

vertébral, e, aux adj. : thuộc về kháp xương.

vertèbre n. f. : kháp xương; xương sống.

vertébré, e adj. : có xương sống (như loài có vú, như cá, côn-trùng, phi-cầm chi loại).

vertement adv. : cách gắt, cách mạnh-mẽ. *Répliquer vertement*, trả lời **cứng** (**cách mạnh-mẽ**).

vertex n. m. : xoáy thượng, **đỉnh** đầu.

vertical, e, aux adj. : đứng(ngay, thẳng).

verticalement adv. : **cách đứng** thẳng lên.

verticille n. m. : mắt cây có nhánh, lá, bông một chỗ.

vertige n. m. : sự chóng mặt, sự xây-xẩm (xoay-xẩm, T.); (chuyển-vần, váng-vất, T.).

vertigo n. m. : (sự chóng mặt); bệnh ngựa đi không đều bước. || *Quel vertigo lui prend ?* nó **xảnh-xẹ** là chừng nào !

vertu n. f. : nhân-đức ; sức hay ; sự mạnh. *Vertu des plantes*, **sức hay** thảo-mộc. || *En vertu de*, loc. prép. : cứ theo..., vì...,

vertueusement adv. : cách nhân-đức.

vertueux, euse adj. : nhân-đức. *Action vertueuse*, việc làm **có nhân**.

verve n. f. : cái hăng, cái hồi hứng cảnh (kẻ văn-thơ.).

verveine n. f. : cỏ roi ngựa (mã-chiên thảo, c.).

verveux n. m. : thứ lưới cá.

Verveux à ailes

Verveine

vesce n. f. : đậu tằm (dã-đậu, c).

vésical, e, aux adj. : thuộc về bàng-quang (bong-bóng = lòng-bóng).

vésicatoire n. m. : thuốc dán cho phồng cho ra mụt.

vésiculaire adj. : nổi mụt.

Vesce

vésicule n. f. : mụt (mụn phỏng, T.).

vésiculeux, euse adj. : có hình bong-bóng nhỏ.

vesou n. m. : nước mía (đạp ra).

vesper n. m. : sao hôm.

vespéral n. m. : sách hát lễ buổi chiều.

vesse n. f. : cái địt thầm.

vessie n. f. : bong-bóng ; (bàng-quang, c.) ; mụt mọc ngoài da.

vesta n. f. : (tên) sao Vesta.

vestale n. f. : bà vãi bụt nữ Vesta.

veste n. f. : áo vắn.

vestiaire n. m. : chỗ để áo (tủ áo) ; chỗ để mặc áo.

vestibule n. m. : nhà khách.

vestige n. m. : dấu chơn ; dấu, dấu-tích.

vêtement n. m. : áo-quần, đồ mặc (bận).

vétéran n. m. : lính cựu ; học-trò còn ở lại lớp cũ.

vétérance n. f. : sự cựu ; cựu-ngạch.

vétérinaire adj., n. : thầy thuốc ngựa (thú-vật).

vétille n. f. : điều bá-láp ; sự bá-thàm ; điều mọn-mạy.

vétiller v. n. : làm việc thàm-thàm ; giễu-cợt, pha-trò pha lửng.

vétilleur, euse n. : kẻ pha lửng, giễu-cợt.

vétilleur, euse adj. : nhiều sự khó ; nhiều nỗi khó ; phải lo kĩ-cang, phải cẩn-thận. *Ouvrage vétilleux*, việc **khó nhiều nỗi**. *Affaire vétilleuse*, việc **phải lo kĩ (phải cẩn-thận)**.

vêtir v. a. : mặc, bận. *Vêtir une robe*, **mặc** áo vô. || *Se vêtir* v. pron : mặc (bận); ăn-mặc.

véto n. m. : (tôi cấm), sự cấm, lời cấm-ngăn ; sự gàng-trở.

vêture n. f. : phép nhà dòng nam nữ tu mặc áo dòng.

vétusté n. f. : cũ; lâu đời.

vétyver n. m. : cây hương-bài.

veuf, veuve adj., n. : góa vợ, góa chồng.

veuvage n. m. : sự góa vợ, góa chồng.

vexateur, trice adj. : hay làm cực (tức). *Mesure vexatrice*, thế ngặt, phép **hiếp lắm**.

vexation n. f. : sự làm cực.

vexatoire adj. : làm cực, phiền-nhiễu, khó chịu. *Impôt vexatoire*, thuế **phiền-nhiễu**.

vexer v. a. : làm cực, làm khốn, làm tức, làm khổ-sở; hà-hiếp, phiền-nhiễu, xắc-xỏi, bức, sách-bức.

viabilité n. f. : sự thông đàng (đường) sá.

viable adj. : có lẽ sống; mạnh. *Enfant né viable*, con-nít sanh ra giỏi (**mạnh**, có lẽ được sống).

viaduc n. m. : cầu làm trên đường, trên hố cho xe đi.

viager, ère adj., n. : trọn đời, trót cả đời. *Rente viagère*, hoa lợi ăn cả đời (**trọn đời**). *Pension viagère*, nuôi báo-cô.

viande n. f. : thịt; (nhục, c.).

viatique n. m. : (lương-thực đi đàng) = Mình thánh Chúa đem cho kẻ liệt; tiền phí lộ.

vibration n. f. : sự ngân, tiếng ngân.

vibrer v. n. : ngân.

vicaire n. m. : phó, kẻ thay mặt; thầy phụ, cha phó. *Grand vicaire, vicaire général*, cha bề trên thay mặt giám-mục. || *Vicaire de J.-C.*, đấng thay mặt Đức Chúa Giê-giu Giáo-tông. || *Vicaire apostolique*, đấng thay mặt Tòa-Thánh = Giám-mục (các xứ ngoại đạo còn đang giảng dạy).

vicarial, e, aux adj. : *Fonctions vicariales*, chức làm phó, quờn thay mặt.

vicariat n. m. : chức phó (thế vì, thay mặt).

vice n. m. : nết xấu (tính-hư), tính xấu, thói xấu. *Croupir dans le vice*, đắm-sa trong **tính-nết xấu**; hoang-đàng trắc nết. || *Vice de conformation*, tật, tàng-tật.

vice-amiral n. m. : quan thủy-sư đề-đốc.

vice-amirauté n. f. : chức thủy-sư đề-đốc.

vice-chancelier n. m. : phó chưởng-ấn.

vice-consul n. m. : phó lãnh-sự.

vice-consulat n. m. : chức phó lãnh-sự.

vice-gérant n. m. : kẻ quyền lãnh lo việc.

vice-légat n. m. : phó khâm-sứ đức giáo-tông.

vice-légation n. f. : chức phó khâm-sứ đức giáo-tông.

vice-présidence n. f. : chức tá-nhị kẻ làm đầu; chức phó đồng-lý.

vice-président n. m. : phó đồng-lý; kẻ phụ làm đầu.

vice-reine n. f. : phó hoàng-hậu; bà kinh lược.

vice-roi n. m. : (vương-công); chúa xứ; quan kinh-lược: tổng-đốc bộ-đường.

vice-royauté n. f. : chức chúa xứ; chức kinh-lược.

vice-versa loc. adv. : **ngược lại**, lộn lại.

vicier v. a. : làm **hư, làm cho ra xấu**.

vicieusement adv. : cách xấu, cách hư.

vicieux, euse adj. : có chứng xấu. *Inclination vicieuse*, sự chiu về tính xấu. || *Cheval vicieux*, ngựa chứng (có chứng).

vicinal, e, aux adj. : thuộc về làng-mạc. *Chemin vicinal*, đường trong làng-xóm.

vicinalité n. f. : sự lân-cận; cuộc đàng-sá hạt làng-xóm tổng-lý.

vicissitude n. f. : sự biến-dời (thay-đổi, sỉ-lượt); sự đắp-đổi, việc tuần-huờn. *Vicissitude des saisons*, sự mùa-màn đắp-đổi nhau. *Vicissitudes de la fortune*, sự vận-mạng biến-dời. *Vicissitudes des choses humaines*, cuộc thế-sự đổi-dời, cuộc bể dâu (giâu), cuộc tang-thương, c.

vicomte n. m. : người có tước tử.

vicomté n. f. : tước tử.

vicomtesse n. f. : bà có tước tử.

victime n. f. : con hi-sanh; của tế-lễ; kẻ mắc (bị, phải...). || *Être victime de la calomnie*, mắc (bị) bỏ-vạ (phao-vu, vu-oan).

victoire n. f. : sự thắng trận, sự ăn, sự hơn.

victorieusement adv. : cách thắng trận; hơn.

victorieux, euse adj. : thắng trận (được trận, đắc trận).

victuaille n. f. : đồ-ăn; hỏa-thực, c.

vidange n. f. : sự làm cho trống; sự lưng di. *Vin en vidange*, rượu lưng thùng.

vidanges n. f. pl. : phần (cứt, v.) thùng.

vidangeur n. m. : kẻ lảnh việc đổ cứt.

vide adj. : trống, không. *Bourse vide*, túi không, ráo túi. || *À vide* loc. adv. : trống; không.

vider v. a. : làm cho trống (cho hết, chơ cạn, cho ráo). *Vider un étang*, tát ao. *Vider une bouteille*, uống hết (ráo) ve.

viduité n. f. : sự đờn bà góa-bụa.

vie n. f. : sự sống; đời (sanh). *Vie courte*, đời vắn-vỏi. || *Chercher sa vie*, kiếm ăn, làm ăn. || *Faire la vie*, ăn-chơi; hoang-đàng. *Toute la vie*, trọn (cả) đời, chung thân, c.

vieil adj. m. : cũ xưa. *Mon vieil ami*, bạn cũ tôi.

vieillard n. m. : ông già, kẻ già (nua tuổi-tác).

vieillerie n. f. : đồ cũ; chuyện cũ. *Il ne dit que des vieilleries*, nó nói tinh những chuyện cũ.

vieillesse n. f. : sự già, tuổi già; kẻ già. *La vieillesse est chagrine*, kẻ già hay buồn.

vieillir v. n. : già đi, ban-già; ra cũ đi. || *Cette mode vieillit*, cái thói ấy cũ đi rồi.

vieillissant, e adj. : già đi.

vieillissement n. m. : sự già đi.

vieillot, otte adj. : già-già; trở về già.

vielle n. f. : đờn có dây có bánh xe vặn nó đi nó-đánh.

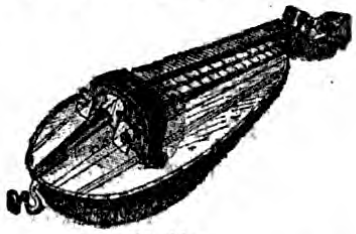
Vielle

vierge n. f. : đồng-trinh, trinh-tiết (khiết), c.; thất Nữ cung, chi tị (dấu thứ sáu trong 12 cung huỉnh-đạo). *La Sainte Vierge*, Đức Chúa Bà trọn đời đồng-trinh. || *Forêt vierge*, rừng chưa-có làm bao giờ.

vieux hay-là vieil, vieille adj. : cũ (cựu, c.). xưa. *Vieux soldat*, lính cựu. || *Un vieux bonhomme*, lão kia.

vif, vive adj. : sống. *Enfant vif*, con-nít sõi sàng (mạnh-mẽ). || *Imagination vive*, trí vẽ lẹ (sắc).

vif-argent n. m. : ngân-thủy, thủy, c.

vigie n. f. : bạn tàu nhựt (canh).

vigilance n. f. : (sự tỉnh thức) sự lo cẩn-thận (cẩn-mẫn); sự săn-sóc, (giữ-gìn).

vigilant, e adj. : săn-sóc, ý-tứ, lo cẩn-thận.

vigile n. f. : ngày áp lễ.

vigne n. f. : cây nho (dây nho); vườn nho.

vigneron, onne n. : kẻ trồng nho.

vignette n. f. : hoa-hoè để đầu bài sách, hay-là đầu đoạn sách.

vignoble n. m., adj. : đất trồng nho. || *Pays vignoble*, xứ trồng nho.

vigoureusement adv. : cách mạnh.

vigoureux, euse adj. : mạnh; mạnh-mẽ.

vigueur n. f. : sự mạnh; sức, sức-lực. || *Être en vigueur*, hãy-còn đang thi-hành.

vil, e adj. : hèn (hèn-hạ, hèn-mọn, hèn-mạt). *Étoffe à vil prix*, hàng rẻ tiền (giá).

vilain, e adj. : xấu dạng; hèn. || *Vilain temps*, trời xấu. || *Les nobles et les vilains*, kẻ sang, người hèn.

vilainement adv. : cách xấu, cách chẳng ra gì.

vilebrequin n. m. : cái khoan.

vilement adv. : cách hèn-hạ.

Vilebrequin

[illegible]enie n. f. : lời xấu-xa tục-tĩu.

vileté hay-là vilité n. f. : sự hèn, sự hèn-hạ; sự không ra gì.

vilipender v. a. : khinh, khi; chê.

villa n. f. : nhà vườn, nhà quê; trại-cảnh, nhà trại.

village n. m. : làng (thôn, xã, phường, trại...). *Maire de village*, xã trưởng, lý trưởng, ông xã. *Notables d'un village*, hương-chức làng (các chức làng).

villageois, e n. : người ở làng, dân làng.

ville n. f. : thành (thiềng) thị; thành phố. *Préférer la ville à la campagne*, lấy chốn thành-thị, (thiềng-thị) làm hơn thú-quê. *Toute la ville est sur pied*, cả và thành-phố đều giữ-hờ.

villégiature n. m. : sự ở nhà trại (nhà vườn); sự ở thú-quê.

vin n. m. : rượu nho. || *Être entre deux vins*, uống rượu xoàng-xoàng.

vinage n. m. : sự (các chế rượu nho.

vinaigre n. m. : giấm.

vinaigrer v. a. : chế (bỏ, nêm) giấm.

vinaigrette n. f. : nước thấm dầu, giấm, muối; xe đẩy xưa có hai bánh.

vinaigrier n. m. : kẻ làm giấm; kẻ bán giấm; ve đựng giấm.

vindicatif, ive adj. : kẻ hay báo-thù; kẻ hay oán.

vindicte n. f. : *Vindicte publique*, sự lấy tên cả hội mà truy-tầm tội nặng.

vinée n. f. : mùa hái nho làm rượu; mùa nho.

vineux, euse adj. : xẳng, gắt; có màu, mùi rượu nho.

vingt adj. num. : hai mươi.

vingtaine n. f. : vài (và) mươi.

(đôi mươi), vài chục.

vingt et un n. m. : hai mươi mốt ; (thứ bài kia).

vingtième adj. num. ord., n. m. : thứ hai mươi. || *Un vingtième*, một phần trong hai mươi (hai mươi lấy một).

vinicole adj. : trồng nho, lập vườn nho. *Pays vinicole*, xứ trồng nho.

vinification n. f. : nghề làm rượu nho.

viol n. m. : sự hãm (đờn-bà con-gái), cương dâm, c.

violacé, e adj. : tím-tím.

violateur, trice n. : kẻ phạm (luật, phép).

violation n. f. : sự phạm đến... ; sự phạm của thánh.

violâtre adj. : có hơi tím ; tím-tím.

viole n. f. : đờn bảy dây có cò kéo.

Viole

violemment adv. : cách mạnh ; cách hung-dữ.

violence n. f. : sự mạnh (sức-mạnh) ; sự hung-hăng, (dữ-tợn). *La violence des vents* ; sức mạnh gió. *Employer la violence*, dùng sức mạnh (dụng lực, c.). || *Se faire violence*, ép mình.

violent, e adj. : mạnh ; hung, dữ. *Mort violente*, sự chết tức (chết tươi).

violenter v. a. : ép ; làm lung (hung).

violer v. a. : phạm ; hãm ; ép.

violet, ette adj. : tím ; tía.

violette n. f. : thủy-thảo hoa ; địa-đình thảo.

Violette

violon n. m. : đờn bầu bốn dây, đờn nguyệt-cầm. || *Payer les violons*, chịu tiền.

violoncelle n. m. : đờn bầu lớn ; thứ đờn nguyệt cầm lớn.

violoncelliste n. m. : kẻ đánh (khảy) đờn violoncelle.

violoniste n. m. : kẻ khảy đờn violon hay (có tài, giỏi) lắm.

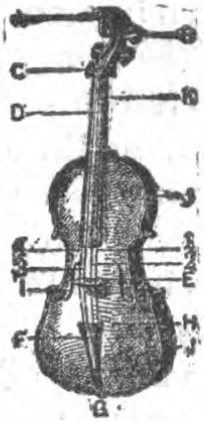
Violon : A. crosse ou volute ; B. chevilles ; C. sillet ; D. touche ; E. chevalet ; F. queue ; G. bouton ; H. tables ; I. ouïes ; K. manche ; 1. 2. 3. 4. cordes.

viorne n. f. : san-hô thụ.

vipère n. f. : rắn lục (thứ rắn độc). *Langue de vipère*, (lưỡi rắn lục) = miệng lằn lưỡi mối, (kẻ hay nói hành).

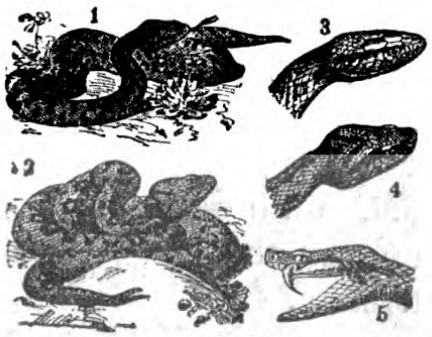
Vipères : 1. Aspic ; 2. Dite « péliade » ; 3. Tête de vipérine ; 4. Tête d'aspic ; 5. Tête d'aspic montrant la glande à venin.

virago n. f. : đờn-bà con-gái có bộ đờn-ông.

virement n. m. : sự quày (trở) ; sự trao (sang) nợ.

virer v. n. : quày, trở ; đi quanh. || *Virer de bord*, day thuyền, quày thuyền, trở thuyền.

virginité n. f. : sự đồng-trinh (tiết, c., trinh-tiết, c.).

virgule n. f. : phẩy, chấm phẩy.

viril, e adj. : thuộc về người nam, (trai) tráng ; mạnh-mẽ. *Âge viril*, tuổi trưởng-thành. || *Âme virile*, lòng mạnh-mẽ.

virilement adv. : cách mạnh-mẽ (xứng người nam trai-tráng).
virilité n. f. : tuổi trưởng-thành, đang-thì, trai-tráng.
virole n. f. : khoen bịt cán đồ (làm-thợ).
virtualité n. f. : sự có sức ; có phép.
virtuel, elle adj. : có sức có phép làm.
virtuellement adv. : cách có phép (có sức).
virtuose n. : kẻ có tài riêng trong nghề đờn-hát xướng-ca.
virulence n. f. : sự độc ; sự có nọc độc.
virulent, e adj. : có mủ, có nọc ; độc-địa. ‖ *Satire virulente*, lời nói xâm độc.
virus n. m. : nọc, độc (mủ độc). *Le virus de la rage*, nọc chó dại cắn.
vis n. f. : đinh ốc.
visa n. m. : chữ phê-phủ vào, dĩ trình, c.
visage n. m. : mặt (diện, c.). *Visage riant*, mặt vui-cười hớn-hở.

Vis

vis-à-vis loc. prép. : ngang, ngay.
viscéral, e, aux adj. : thuộc về ruột ; ở trong ruột.
viscère n. m. : tạng, phủ (ngũ tạng lục phủ) ; ruột, bụng, lòng.
viscosité n. f. : sự dẻo.
visée n. f. : cái điều (nơi) nhắm ; cái ý-chỉ.
viser v. a. : nhắm. ‖ *Viser à un emploi*, gắm-ghé cái chức (phần việc) gì đó.
visibilité n. f. : sự thấy được, sự chán-chường, rõ-ràng.
visible adj. : thấy đặng được) ; tỏ-rõ, chán-chường.
visiblement adv. : cách rõ-ràng minh-bạch, chán-chường.
visière n. f. : tấm che trán, che con-mắt kẻo chói nơi mũ ; con ruồi súng để mà nhắm. ‖ *Rompre en visière*, nói đại, nói ngang ; chống lại ngang.
vision n. f. : sự ngó thấy ; sự chiêm-bao mà ngó thấy, sự thấy hiện ra (đến...). *Les visions des prophètes*, những sự Chúa cho các thánh tiên-tri xem thấy.
visionnaire adj., n. : kẻ tưởng mình được thấy phép lạ.
visir n. m. : V. **vizir**.
visitandine n. f. : nhà-phước (nữ-tu) dòng Visitation.
visitation n. f. : lễ Đức chúa bà đi viếng bà thánh Y-sa-ve ; tên dòng nữ-tu kia.
visite n. f. : sự thăm, sự viếng (sự thăm-viếng) ; sự thầy thuốc đến coi mạch ; sự đi soát.
visiter v. a. : thăm, viếng. *Visiter un ami*, thăm bạn-hữu, đi thăm anh-em. *Visiter les pauvres*, viếng thăm kẻ khó-khăn.
visiteur n. m. : kẻ đi thăm.
visqueux, euse adj. : dẻo ; có mủ, nhớt, có nhựa. *Riz visqueux*, nếp, cơm nếp.
visser v. a. : vặn đinh ốc.
visuel, elle adj. : thuộc về sự con mắt thấy.
vital, e, aux adj. : hay làm cho sống.
vitalité n. f. : sự hay sống.
vite adj. : mau, cho mau ; lia, lịa. *Vite! allez*, thoảng, đi! *Parler vite*, nói mau, nói lia.
vitement adv. : mau, lẹ.
vitesse n. f. : sự mau ; sự lia đ.

viticole adj., n. : kẻ trồng nho, người ham trồng nho.
viticulteur n. m. : kẻ trồng nho, kẻ lập vườn nho.
viticulture n. f. : nghề trồng nho.
vitrage n. m. : kính lồng cửa (nội một cái nhà).
vitrail n. m. : cửa sổ lớn nhà-thờ có lồng kính ngũ sắc *ou* có hình có bông.
vitre n. f. : kính lồng(nhận)cửa sổ.
vitrer v. a. : lồng (nhận) kính.
vitrerie n. f. : nghề làm kính; cắt kính, lồng kính.
vitreux, euse adj. : giống như chai (kính) vậy.
vitrier n. m. : thợ làm đồ chai (pha-ly),kính; thợ cắt kính, lồng kính.
vitrifiable hay-là **vitrescible** adj. : làm ra chai, ra kính được.
vitrification n. f. : sự làm nên chai (kính, pha-ly).
vitrifier v. a. : làm ra chai (pha-ly, kính).
vitrine n. f. : cửa kính; kính lồng đèn; tủ kính.
vitriol n. m. : phèn (phàn, c.).
vitriolé, e adj. : có phèn.
vitriolique adj. : có tánh phèn.
vitupérer v. a. : chê; trách.
vivace adj. : hay sống lâu, sống giai. || *Plante vivace*, cây bền (sống lâu).
vicacité n. f. : sự mau-mắn; sự sống (bền) lâu; sự tươi-tắn; sự nóng tính; chứng nóng-nảy. || *Vicacité d'esprit*, sự lẹ trí. *Vicacité du teint*, nước da tươi lắm.
vivandier, ère n. : kẻ bán rượu-trà và đồ-ăn cho binh-lính.
vivant, e adj. : sống; còn sống; đang sống. || *Langue vivante*, tiếng đương-kim, đang thông dụng. || *Portrait vivant*, tượng giống lắm (coi như sống).
vivat interj. : (tiếng chúc cho sống lâu); lời tung-hô chúc-tụng. *Vive le roi !* muôn-muôn tuổi; thiên-tử vạn-vạn tuế !
vivement adv. : cách mạnh-mẽ; cách hăng. *Presser vivement*, hối (thúc, giục) hung lắm. || *Être vivement touché*, cảm-tình lắm.
viveur n. m. : kẻ ăn-chơi sa-đà.
vivier n. m. : ao nuôi cá, ao chuôm, đầm-đìa.
vivifiant, e adj. : làm cho sống.
vivification n. f. : sự làm cho sống.
vivifier v. a. : làm cho sống. *Dieu vivifie toutes choses*, Chúa (Đức Chúa Trời) làm cho mọi vật sống (mạnh).
vivipare adj., n. : sinh con ra (không phải đẻ trứng ấp...).
vivisection n. f. : sự xẻ sống ra mà coi.
vivoter v. n. : sống hoi-hóp.
vivre v. n. : sống; ở, ăn-ở. || *Savoir vivre*, biết phép, biết điều, trải đời. || *Sa gloire vivra éternellement*, danh-vọng người sẽ còn đời-đời. || *Qui vive?* ai! ai đó?
vivre n. m. : cái ăn, đồ ăn. *Le vivre et le vêtement*, cái (đồ) ăn cái (đồ) mặc.
vizir hay-là **visir** n. m. : quan đại-thần (như thừa-tướng; đại học-sĩ...) bên nước Turquie.
vlan interj. : một cái bốp.
vocable n. m. : tiếng (nói); tên bổn-mạng nhà-thờ. *Église sous le vocable de saint Jean*, nhà-thờ kêu tên bổn-mạng là ông thánh Gioang.

vocabulaire n. m. : tự-vị tiếng nói.

vocal, e, aux adj. : bằng tiếng, có tiếng.

vocalement adj. : bằng tiếng.

vocalisation n. f. : sự lấy một vận chữ âm mà ngân mà hát.

vocalise n. f. : cung hát lấy một vận mà ngân mà hát.

vocaliser v. a. : lấy một vần-âm nào mà tập hát (không đọc dấu).

vocatif n. m. : quyền-biến thứ 5 để kêu-gọi.

vocation n. f. . ơn Chúa gọi; tánh ưa (nghiệp gì).

vociférations n. f. pl. : tiếng và la và mắng.

vociférer v. a. : la-lối om-sòm, dức lác; nạt-nộ.

vœu n. m. : lời khấn; lời vái-van ; sự ước-ao, sự-thúc. *Vœu de pauvreté*, sự khấn ở khó-khăn. || *Faire des vœux pour quelqu'un*, chúc cho ai. ||*Prononcer ses vœux*, khấn-vái.

vogue n. f. : (sự nổi), danh, tiếng. *Livre en vogue*, sách có danh (tiếng).

voguer v. n. : đi, chạy (trên nước, chèo *ou* chạy buồm); nổi, trôi. *Vogue la galère*, (thuyền chạy đi đâu hay đó) = đến đâu hay đó; đến chừng nào hãy hay.

voici prép. : nầy là, đây nầy.

voie n. f. : đàng (đường), nẻo; dấu. || *La voie de la persuasion*, phương dạy dỗ khuyên-bảo. || *Les voies de Dieu*, thánh ý Đức Chúa Trời. || *Voie d'accommodement*, phép tự-thuận.

voilà prép. : kìa, kia-kiả (kia-cả, v.).

voile n. m. : lúp; màn che. || *Les voiles de la nuit*, sự tối ban đêm || *Prendre le voile*, đội lúp, (vào dòng, vô nhà-phước).

voile n. f. : buồm. *Bateau à voile*, tàu buồm. || *Mettre à la voile*, bỏ (xổ) buồm mà chạy; lui thuyền || *Faire voile*, chạy buồm, vượt biển.

voilé, e adj. : bị che (án). *Soleil voilé de nuages*, mặt-trời bị mây án (che).

voiler v. a. : lấy màn mà che (phủ) đi; giấu. *Voiler l'image du Christ*, phủ ảnh chuộc-tội. || *Voiler ses desseins*, giấu chước (mưu) mình

voilerie n. f. : chỗ chằm (may) buồm tàu.

voilier n. m. : kẻ làm buồm tàu. || *Fin voilier*, thuyền nhẹ.

voilure n. f. : buồm-lạc (đủ cước-tiệc) tàu (thuyền).

voir v. a. : thấy; coi, xem; thăm. *Aller voir un ami*, đi thăm anh-em (bạn-hữu). *Voir au microscope*, lấy kính hiển-vi mà coi. ||*Se voir* v. pr. : tới-lui với nhau, gặp nhau. || *Cela se voit tous les jours*, cái ấy thấy hằng (thường) ngày.

voire adv. : (thật)... dầu... cũng...

voirie n. f. : phép coi đường-sá; chỗ đổ rác-rến.

voisin, e adj., n. : ở gần, lân-cận; kẻ ở gần. *Il est mon voisin*, nó ở gần tôi.

voisinage n. m. : gần, chỗ gần, nơi lân-cận.

voisiner v. n. : tới lui với kẻ ở gần; đi dạo xóm.

voiture n. f. : xe (xa, c.). *Aller en voiture*, đi xe. *Voiture à quatre roues*, xe bốn bánh. *Voiture de blé*, một xe lúa mì.

voiturer v. a. : chở (bằng) xe.

voiturier n. m. : kẻ đi chở xe; kẻ đi xe đồ.

voix n. f. : tiếng. *La voix du perroquet*, tiếng con kéc. *Écouter la voix d'un ami*, nghe lời bạn-hữu. *Avoir la voix rauque*, khan tiếng. *À haute voix*, lớn tiếng.

vol n. m. : sự bay. || *À vol d'oiseau*, loc. adv. : ngay, thẳng một đàng.

vol n. m. : sự ăn-trộm tội ăn-trộm; án ăn-trộm.

volage adj. : hay đổi, không bền. *Cœur volage*, lòng hay đổi (không bền).

volaille n. f. : chim-chóc gà vịt.

volant n. m. : trái cầu (đá). || *Cerf volant*, diều (thả).

Volant

volant, e adj. : hay bay. *Fusée volante*, pháo thăng thiên. || *Petite vérole volante*, trái giống nhẹ (tốt).

volatil, e adj. : hay bay, (hơi) đi.

volatile n. m. : loài phi-cầm (loại hay bay).

volatiliser v. a. : làm cho ra hơi ra khí; làm cho hay bay, hay đi hơi.

volcan n. m. : hỏa diệm sơn, c. (núi lửa).

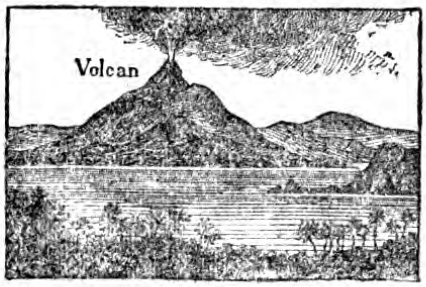

Volcan

volcanique adj. : thuộc về hỏa diệm sơn.

volée n. f. : sự bay; bầy chim bay. || *Une volée de coups de canon*, một hiệp súng lớn bắn. || *Sonner à toute volée*, đánh (chuông, trống) lịa.

voler v. n. : bay (phi, c.). || *Ce cheval vole*, con ngựa nầy nó bay (chạy bay). || *Le temps vole*, ngày giờ qua thấm thoát.

voler v. a., n. : ăn-trộm, ăn-cắp; cướp lấy.

volerie n. f. : sự ăn-trộm, ăn-cắp.

volet n. m. : vảy cửa sổ.

voleter v. n. : bay, đáp, bay nhấp-nhỏm.

voleur, euse n. : kẻ (đứa, quân, thằng) ăn-trộm, kẻ hay ăn-trộm.

volière n. f. : lồng (chuồng) nuôi chim.

volige n. f. : ván mỏng.

volontaire n., adj. : tự ý; bằng lòng; tình-nguyện. *Acte volontaire*, việc làm tự ý mình muốn. || *Bataillon de volontaires*, cơ (vệ) lính tình-nguyện.

volontairement adv. : tự-ý.

volonté n. f. : ý, ý-muốn. *Bonne volonté*, ý tốt, thật lòng *Mauvaise volonté* ý xấu, không thật lòng. || *À volonté* loc. adv. : mặc ý.

volontiers adv. : bằng lòng, muốn lắm.

volte n. f. : sự xây tròn; sự tập ngựa chạy vòng; day, xây mà trở. || *Faire volte-face*, day lại, trở trái lại, quày lại.

volter v. n. : xây tròn.

voltige n. f. : dây dùn kẻ leo dây làm nghề; nghề cỡi ngựa. *Exceller dans la voltige*, giỏi việc leo dây (múa rối).

voltigement n. m. : sự phất-phơ; lung-lơ.

voltiger v. n. : bay, liệng (như bướm-bướm); phất-phơ; cỡi ngựa nhiều thế không-có chơn đưng.

voltigeur n. m. : tên đội lính xưa nhỏ người ở bên tả dực...

volubilis n. m. : dây bìm-bìm lông.

volubilité n. f. : sự lịa, thoắng, mau. *Parler avec volubilité*, nói lia (lịa).

Volubilis

volume n. m. : cuốn, quyển (sách); sự lớn, sự to dày.

volumineux, euse adj. : lớn, to. *Paquet volumineux*, gói lớn (to).

volupté n. f. : sự vui-sướng, sự sung-sướng.

voluptueusement adv. : cách vui sướng.

voluptueux, euse adj., n. : vui-sướng.

volute n. f. : hồi-văn nối cuốn lại.

vomique adj. . làm cho mửa. *Noix vomique*, hương-mộc biếc ; củ-chi.

vomir v. a. : mửa. *Envie de vomir*, sự buồn mửa. *Vomir du sang*, thổ huyết (ra máu).

vomissement n. m. : sự mửa.

vomitif, ive adj., n. m. : làm cho mửa ; thuốc mửa. || *Prendre un vomitif*, uống thuốc mửa.

vorace adj. : hay nuốt ; hay ăn, ăn bãm.

voracité n. f. : sự ham ăn, sự bãm ăn.

vos adj. poss. pl. : của chúng bay.

votant n. m. : kẻ lên tiếng ứng cử ; người đặng cử bàu.

votation n. f. : sự ứng cử ; sự bàu-đặt lên.

vote n. m. : tiếng ứng cử.

voter v. n., a. : tiến-cử, đứng cử (bàu). || *Voter une loi*, chịu luật cho ban-hành.

votif, ive adj. : theo ý ước-ao (tình sở nguyện); khẩn, khấn-vái.

votre adj. poss. sing. : của chúng bay.

vôtre (le, la) pron. poss. : cái (con) của chúng bay. || n. m. pl. : *Les vôtres*, bà-con bay, anh-em bay, người đàng bay.

vouer v. a. : khấn, dâng. *Vouer un temple à Dieu*, khấn một cái nhà-thờ cho Chúa. || *Vouer obéissance au roi*, thề-nguyền vâng-phục vua. || *Vouer sa plume à la vérité*, chép sách mà chữa (binh) sự thật. || *Se vouer* v. pron. : dâng mình, phú-mình.

vouloir v. a. : muốn ; thèm ; cầu. *Je le veux bien*, tôi muốn lắm chớ. || *En vouloir à quelqu'un*, giận (hờn) người nào.

vouloir n. m. : ý muốn, lòng muốn. *Bon vouloir*, ý tốt. *Mauvais vouloir*, ý xấu.

vous pron. pers. pl. : bay, chúng bay.

voussoir n. m. : đá gạch đứng giữa làm cốt đàng xây bán-nguyệt, xây vò-vò.

V. Voussoir

voussure n. f. : bán-nguyệt, hình vò-vò.

voûte n. f. : hình vòng cầu (bán-nguyệt; bầu. || *Voûte azurée, voûte*

étoilée, voûte céleste, bầu trời, trời xanh, (thanh, thượng thiên).

voûté, e adj. : có hình vòng cầu (vò-vò, bán-nguyệt); khum, cong. *Dos voûté*, lưng khum ou khòm.

voûter v. a. : xây vòng cầu (vò-vò, bán-nguyệt). || *Se voûter* v. pron. : khòm lưng.

voyage n. m. : đường đi (tách dặm) ; sự đi đàng ; chuyến đi. *Journal de voyage*, nhựt-trình chuyến đi...

voyager v. n. : đi, đi xứ xa.

voyageur, euse n. : kẻ đi đàng.

voyant, e adj. : tươi sắc (màu). *Étoffe trop voyante*, hàng (giẻ) màu tươi quá.

voyelle n. f. : chữ âm-vận.

voyer n. m. : kẻ quan đặt mà coi đường-sá. || adj. : *Agent-voyer*, kẻ coi đường-sá, lục-lộ.

vrai, e adj. : thật (thiệt, v.) ; chính. *Voilà sa vraie place*, ấy là chính chỗ nó đó. *Dire vrai*, nói thật (thiệt).

vraiment adv. : thật, thật là, thật thì...

vraisemblable adj., n. : giống hình thật, tợ thật; có lý nghe được, dễ tin.

vraisemblablement adv. : cách nghe được; tợ thật.

vraisemblance n. f. : sự có hình thật; sự có lý nghe (tin) được.

vrille n. f. : cái lưỡi khoan.

Vrille

vu prép. : vì. *Vu la difficulté*, vì sự khó. || *Vu que*, loc., conj. : nhơn vì..., bởi vì....

vue n. f. : sự xem-thấy, sự thấy; con-mắt. || *Cette maison a une belle vue*, nhà nầy có cảnh tốt (vui). *Avoir une mauvaise vue*, làng con-mắt.

vulgaire adj., n. m. : thường (thuộc về dong-nhơn, dân-sự, phàm-nhơn, thứ dân); quê, thiên-hạ; người-ta. *Expression vulgaire*, tiếng quê-kệch, tiếng thường quá.

vulgairement adj. : thường-thường, thường-lệ.

vulgariser v. a. : làm cho ra đều khắp (ai nấy đều biết).

vulgate n. f. : sấm-truyền dịch ra tiếng latinh.

vulnérable adj. : bị thương-tích được.

vulnéraire adj., n. : để chữa vít-tích.

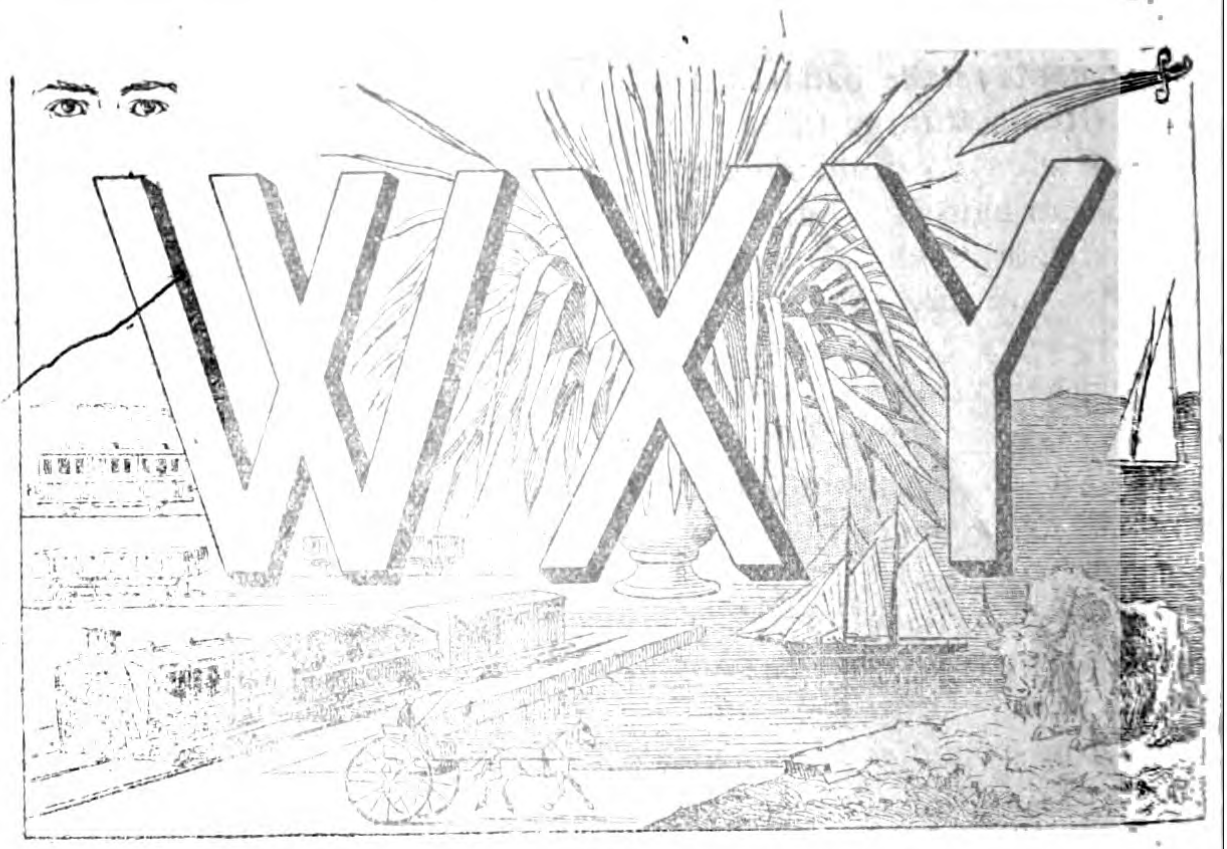

wagon (V. **vagon**) n. m. : xe dòng theo xe lửa (để bộ-hành đi *ou* chở đồ).

warrant n. m. : tờ biên-lai đồ đã lãnh vào...

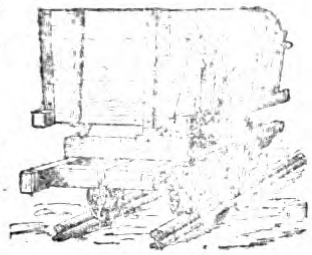
Wagonnet

water-closet n. m. : cầu xí, lỗ khanh lỗ xí; nhà-tiêu.

whiskey hay-là **whisky** n. m. : thứ rượu mạnh (lấy lúa-má đậu-mè mà đặt ra).

whist n. m. : tên thứ bài kia.

wiski n. m. : thứ xe hai bánh kia cao giàn.

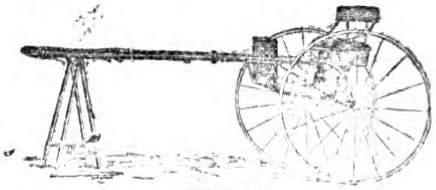
Wiski

Xérès n. m. : tên thứ rượu nho kia ở xứ Xérès.

xylographie n. f. : nghề khắc (chạm) trên gỗ.

xylophage adj., n. : những con côn-trùng ở trong cây, ăn cây mà sống.

xyste n. m. : chỗ che trại người đời xưa tập nghề nọ nghề kia.

Y adv. : đó. *Allez-y*, hãy đi đó. ‖ *Ne vous y fiez pas*, anh chớ-có tin nó.

yacht n. m. : thuyền, ghe, tầu có buồm có chèo để đi chơi.

yard n. m. : thước hồng-mao (có 91 tấc thước mètre)

yatagan n. m. : gươm turcô.

Yatagan

yeux pl. de **œil** n. m. : con-mắt. *Mal aux yeux*, sự nhặm con-mắt.

yole n. f. : tam-bản nhỏ nhẹ để buồm và đi chèo.

Yole

zagaie hay-là **sagaie** n. f. : thứ lao dân các xứ mọi hay dùng.

Zagaie

zain adj. : sắc ô, sắc tía, toàn sắc. *Cheval zain*, ngựa ô, hay-là ngựa tía toàn sắc.

zèbre n. m. : con-ngựa rừng có rằn, có vằn có vện.

Zèbre

zébré, e adj. : có vằn ngang, có rằn.

zébrure n. f. : rằn, lằn, vằn nơi da.

zélateur, trice n. : kẻ làm chí-tình (nong-nả, sốt-sắng).

zèle n. m. : sự sốt-sắng, ái-mộ, sự nong-nả.

zélé, e adj., n. : sốt-sắng, nong-nả, ái-mộ.

zénith n. m. : thiên-đỉnh ; chính giữa trời.

zénithal, e, aux adj. : thuộc về thiên-đỉnh.

zéphyr hay-là **zéphire** n. m. : gió mát, gió tây (hơi vàng, gió hiu-hiu).

zéro n. m. : chữ linh = không không.

0

Zéro

zest n. m. : *Entre le zist et le zest*, không lành không dữ, không tốt không xấu ; khá, vừa ; chưa biết tính ra làm-sao.

zeste n. m. : bửng chia ruột trái noix ra làm bốn múi ; vỏ the cam, quít, chanh.

zézayement n. m. : sự đọc chữ j. g. ch. như chữ z.

zézayer v. n. : đọc chữ j. g. ch. như chữ z.

zibeline n. f. : chồn bên Sibérie.

Zibeline

zigzag n. m. :

nét quanh-quẹo, lăng-quăng. *En zigzag*, băng xiêu băng nai, đảo.

zinc n. m. : kẽm.

zingage n. m. : việc thợ kẽm làm.

zinguer v. a. : bịt (bao) kẽm.

zingueur n. m. : thợ làm kẽm.

zist n. m. : V. **zest.**

zizanie n. f. : cỏ lùng, cỏ lùng-vực. || *Semer la zizanie*, (gieo cỏ lùng) = làm cho bất hòa.

zodiacal, e, aux adj. : thuộc về huình-đạo.

Zodiaque (les numéros correspondent à la succession des mois).

zodiaque n. m. : huình-đạo. *Douze signes du zodiaque*, mười hai cung huình-đạo.

zone n. f. : (khố, đai nít, đây

Zones

thắt lưng). *Zone torride*, nhiệt đạo. *Zone tempérée*, ôn đạo.

zoolâtrie n. f. : sự thờ thú-vật.

zoologie n. f. : thú-vật luận, vật loại tân thuyết, c.

zoologique adj. : về vật-loại luận.

zoologiste n. m. : kẻ thông vật-loại.

zouave n. m. : lính bộ mặc đồ theo đồ Turcô.

FIN

LE PETIT LAROUSSE ILLUSTRÉ

Comprend 1664 pages (format 13,5×20)

Divisé en trois parties : LANGUE FRANÇAISE. — LOCUTIONS ÉTRANGÈRES. — HISTOIRE, GÉOGRAPHIE et BIOGRAPHIE, il contient :

Reproduction réduite du *Petit Larousse illustré* (13,5×20 cent).

1° Pour le texte :

Le *Vocabulaire complet* de la langue, avec de nombreux exemples à l'appui des définitions, sens divers de tous les mots, la *prononciation figurée* de tous ceux qui offrent quelque difficulté; la *grammaire;* — les *étymologies ;* — les *synonymes* et *antonymes* — les *proverbes, locutions proverbiales* et *expressions diverses;*

De nombreux *développements encyclopédiques* (droit, médecine usuelle, beaux-arts, arithmétique, géométrie, physique, chimie, histoire naturelle, astronomie, photographie, etc. ;

Des *résumés historiques, géographiques, biographiques, mythologiques ;*

Des *notices bibliographiques* sur les principaux ouvrages de toutes les littératures ;

La *monographie des œuvres d'art célèbres* (peinture, sculpture, architecture, opéras, opéras-comiques, etc.) ;

Les *types et personnages littéraires et sociaux ;*

La liste des *académiciens, sénateurs* et *députés* actuels ;

Les *locutions latines et étrangères* (sur papier rose).

2° Pour l'illustration :

5060 gravures (monuments, œuvres d'art, animaux, plantes, costumes, etc.) ;
680 portraits des personnages célèbres de tous les temps et de tous les pays ;
130 tableaux encyclopédiques, synthétiques, dont *4 en couleurs ;*
129 cartes géographiques, dont *7 en couleurs.*

Relié toile, fers spéc. de GRASSET, en trois tons. **5** fr.
En reliure souple pleine peau, très élégante... **7** fr. **50**

NOUVEAU DICTIONNAIRE ILLUSTRÉ

1224 PAGES, FORMAT 10.5×16.05

24 Cartes, 2000 gravures, 2 planches en couleurs, 35 développements encyclopédiques, 238e édition.

Cartonné..... **2** fr. **60**
Relié toile..... **3** fr.

Le meilleur et le plus répandu des Dictionnaires classiques élémentaires.

LE LAROUSSE CLASSIQUE ILLUSTRÉ

NOUVEAU DICTIONNAIRE ENCYCLOPÉDIQUE ILLUSTRÉ

Par Claude AUGÉ

forme un magnifique volume de 1100 pages (format 13,5 × 20 centimètres), contenant

4150 Gravures
70 Tableaux synthétiques
2 Planches en couleurs
113 Cartes, dont 7 en couleurs

(cartes de tous les départements, des colonies, etc.)

On y trouve, en une seule nomenclature, le vocabulaire complet de la langue, avec la prononciation figurée, les sens divers de tous les mots appuyés d'exemples, les étymologies, les synonymes et antonymes, les proverbes et locutions diverses; les locutions latines et étrangères; de nombreux développements encyclopédiques sur l'histoire, la géographie, les sciences, etc.; la biographie des personnages célèbres de tous les temps; les types littéraires et sociaux; des notices sur les œuvres capitales de la littérature et de l'art, etc.

Prix, élégamment cartonné, couverture artistique d'E. GRASSET. **3 fr. 30** Relié toile. **3 fr. 75**

Dû à M. Claude AUGÉ, dont le nom seul est un sûr garant de la valeur de l'œuvre, le Larousse classique illustré s'adresse d'abord, comme l'indique son titre, aux écoliers; il convient également aux familles, à toutes les personnes qui ne peuvent faire l'acquisition du *Petit Larousse* à 5 francs. Il réalise, sous une forme aussi économique que possible, un dictionnaire très complet, et, par l'abondance des renseignements, la précision de la documentation, la richesse de l'illustration, il laisse bien loin derrière lui tous les ouvrages de même prix publiés jusqu'ici il suffit de comparer page par page, mot par mot, pour se rendre compte de son immense supériorité sous tous les rapports.

Un excellent guide pour l'étude du français. — Conçu en principe en vue de l'enseignement, le Larousse classique illustré est d'abord, pour tout ce qui concerne la langue française, un ouvrage didactique remarquablement compris, un guide extrêmement sûr et pratique. On n'y trouve pas seulement le vocabulaire complet, les sens divers de tous les mots avec leurs définitions appuyées d'exemples, la prononciation figurée, les étymologies, les synonymes, etc.; l'indication des formes grammaticales, pluriels difficiles, conjugaisons irrégulières, etc., et l'énonciation des règles de syntaxe achèvent d'en faire un instrument de contrôle de premier ordre pour l'emploi correct et judicieux de la langue.

Une véritable petite encyclopédie. — Mais le Larousse classique ne s'en tient pas là. C'est encore, comme le *Petit Larousse illustré*, un compendium encyclopédique du plus grand intérêt avec lequel on aura sous la main tous les renseignements dont on pourra avoir besoin sur la littérature, l'histoire, la géographie, les sciences, etc. On y trouvera à profusion de véritables résumés fixant en peu de mots l'essentiel d'une question et qui seront un aide-mémoire des plus précieux.

Une instructive illustration. Disons, pour terminer, que le Larousse classique illustré instruit autant par l'image que par le texte. Des milliers de gravures, portraits, monuments, animaux, plantes, etc., constituent un suggestif enseignement par les yeux, et on a multiplié les tableaux synthétiques qui donnent des vues d'ensemble et des idées générales et présentent ainsi un intérêt éducatif tout particulier. L'ouvrage contient en outre de nombreuses cartes, d'une exécution très soignée, et notamment celles de tous les départements français et de nos principales colonies.

Ainsi conçu, imprimé en caractères très nets et très lisibles et présenté sous une forme séduisante et de bon goût, le Larousse classique, ce nouveau membre de la famille des petits Larousse, représente l'effort le plus considérable accompli jusqu'à ce jour pour mettre absolument à la portée de tous un dictionnaire sérieux et bien fait, et on sera surpris de la masse énorme de documentation qu'on est arrivé à y condenser pour un prix aussi modique. Il sera bientôt entre les mains de tous les écoliers, dans toutes les familles, et son succès ne tardera pas à égaler celui de son aîné, le *Petit Larousse illustré*, aujourd'hui si universellement connu et apprécié.

LE LAROUSSE POUR TOUS

DICTIONNAIRE ENCYCLOPÉDIQUE EN DEUX VOLUMES
(FORMAT 21 × 30,5 CENT.), PUBLIÉ SOUS LA DIRECTION DE CLAUDE AUGÉ

Le dictionnaire idéal pour les étrangers qui veulent avoir un ouvrage plus développé qu'un simple dictionnaire manuel

1950 pages, 17325 gravures, 261 cartes en noir et en couleurs, 35 planches en couleurs.

Prix de l'ouvrage complet, broché..... **35** fr. »
Relié demi-chagrin (reliure originale de G. AURIOL), rouge ou vert..... **45** fr. »

Cet ouvrage, tout récemment terminé, et qui a obtenu dès son apparition un succès considérable (*plus de 130.000 souscripteurs à ce jour*), réalise, sous la forme la plus économique et la plus commode, un dictionnaire encyclopédique extrêmement complet, abondamment documenté et merveilleusement illustré. Le *Larousse pour tous* sera à ce titre le *dictionnaire idéal pour les étrangers* qui voudront posséder un dictionnaire français plus développé qu'un simple dictionnaire manuel, où ils puissent avoir des renseignements détaillés sur la langue, la grammaire, la littérature, etc. Ils trouveront notamment, dans cette œuvre d'un exceptionnel bon marché, eu égard à l'énorme quantité de matières qu'elle contient :

1° Au point de vue de la langue :

Un vocabulaire d'une richesse incomparable : tous les mots de la langue, avec leurs diverses acceptions suivies d'exemples, y compris les mots nouveaux, l'argot, les termes spéciaux (bourse, sports, sciences nouvelles, blasons, etc.);
La prononciation figurée ;
Les étymologies ;
Les synonymes, antonymes et homonymes ;
Les locutions familières et proverbiales ;
La solution de toutes les difficultés grammaticales ;
La conjugaison des verbes irréguliers, etc.

2° Au point de vue encyclopédique :

Histoire de la littérature ;
Notices analytiques sur les œuvres remarquables de tous les temps et principlement de notre époque, romans, poésie, théâtre, etc.;
Explication des citations et allusions littéraires ;
Types créés par le théâtre et le roman, caricatures politiques et sociales;
Ecoles littéraires, académies, etc.;
Biographie et portrait des écrivains, artistes, hommes politiques, etc.;
Description et reproduction des principaux chefs-d'œuvre de la sculpture;
Notices sur les grandes œuvres musicales, opéras-comiques, etc.;
Histoire, géographie, renseignements économiques;
Mœurs, institutions, etc.

Nouveau Larousse illustré

Dictionnaire encyclopédique universel

EN SEPT VOLUMES

sous la direction de M. **CLAUDE AUGÉ**

Le plus beau et plus récent des grands dictionnaires encyclopédiques

7600 pages, 237000 articles entièrement inédits et rédigés par des collaborateurs faisant autorité, 49000 gravures dessinées spécialement, 504 cartes en noir et en couleurs, 89 planches en couleurs.

Prix de l'ouvrage complet, broché..... **230** fr. »

Relié demi-chagrin (rel. originale de GRASSET), rouge, vert ou noir..... **275** fr. »

De dimensions plus étendues que le *Larousse pour tous*, le *Nouveau Larousse illustré* en huit volumes, dont la publication a été, on peut dire, un véritable événement de libraire, est le plus moderne, le plus pratique et le plus remarquablement illustré des grands dictionnaires encyclopédiques de notre époque.

Rédigé par plus de quatre cents collaborateurs d'élite (membres de l'Institut, professeurs, médecins, ingénieurs, officiers, marins, etc.), et au courant des derniers progrès de la science et de l'érudition, ce magnifique ouvrage constitue une œuvre de références précise et sûre, englobant *toutes les connaissances humaines*, histoire, géographie, biographie, littérature, beaux-arts, sciences mathématiques, sciences physiques et naturelles, sciences morales et politiques, connaissances pratiques et professionnelles, etc., et particulièrement intéressante à consulter sur tout ce qui concerne les hommes et les choses de France. Au point de vue de la langue, il embrasse absolument tous les mots, y compris l'argot, les termes vulgaires, les mots nouveaux, les expressions de métiers, de bourse, de sport, de chasse, etc., etc., donnant en même temps les renseignements grammaticaux et linguistiques les plus détaillés, la grammaire comparée, etc.; de publication toute récente, il *présente, d'une façon aussi exacte et aussi complète que possible, l'état actuel de la langue française.*

Ajoutons que le *Nouveau Larousse* est illustré avec une richesse sans analogue dans aucun autre ouvrage de ce genre français ou étranger. Il contient des milliers de gravures dessinées spécialement par des artistes de premier ordre, d'après nature ou d'après les documents les plus dignes de foi (reproduction de toutes les œuvres d'art marquantes, portraits des personnages célèbres de tous les temps et de tous les pays, types et costumes, figures héraldiques, animaux, plantes, fossiles, etc., etc., et une profusion de plans et cartes en noir et en couleurs d'une exécution hors de pair.

« Le Larousse est, pour les mots, un salon largement ouvert, où l'on reçoit une compagnie un peu mêlée. C'est un dictionnaire de l'usage, précieux justement parce qu'il est très informé et vous offre une image complète, sans retouches, de la langue telle qu'elle est... »

Marcel PRÉVOST, *de l'Académie française.*

Le plus intéressant,
le plus pratique, le moins cher de tous les périodiques

LAROUSSE MENSUEL ILLUSTRÉ

Publié sous la direction de Claude AUGÉ

Voici une publication qui n'a d'analogue ni en France, ni à l'étranger. On sait combien le *Larousse* est connu et apprécié dans le monde entier pour son incomparable documentation et pour la façon exceptionnellement large dont il embrasse l'universalité des connaissances. Appliquer à l'actualité la méthode encyclopédique dont le secret a fait le succès de cette œuvre célèbre, et réaliser ainsi un périodique englobant rigoureusement tous les ordres de faits sans en négliger aucun, analysant au jour le jour, en des articles précis et nourris, toute la vie contemporaine, telle est l'idée qui a présidé à la création du *Larousse mensuel*.

Le seul périodique véritablement encyclopédique

Fidèle à ce vaste programme, le *Larousse mensuel* condense à lui seul toutes les matières éparses et plus au moins délayées dans les journaux et périodiques de toute nature: plus encore, il donne une foule de renseignements qui ne rentreraient dans le cadre d'aucune autre publication. Tout ce qui présente un intérêt à quelque titre que ce soit y est scrupuleusement consigné. On y trouve notamment: le mouvement politique dans tous les pays; les faits saillants en matière de commerce, d'industrie, d'agriculture, de travail, d'assistance et de prévoyance sociales; l'analyse et le commentaire pratique des lois nouvelles; le compte rendu des pièces nouvelles, des livres nouveaux et des œuvres d'art les plus importantes; les locutions et mots nouveaux; les découvertes et inventions scientifiques; les voyages et explorations; la biographie des personnalités marquantes de tous les pays; les renseignements pratiques les plus variés, etc. Le tout traité par des spécialistes qualifiés, sous une forme objective et impartiale, d'après des informations sérieusement contrôlées, à la différence de tant de reportages superficiels auxquels on n'est que trop habitué, et illustré de nombreuses gravures exécutées spécialement avec le plus grand soin.

Une disposition nouvelle

Il était impossible de faire rentrer dans des rubriques convenues d'avance une telle multiplicité de matières, aussi diverses et aussi sujettes à l'imprévu que la vie elle-même qu'on voulait refléter tout entière. On a donc classé purement et simplement dans chaque numéro tous les articles par ordre alphabétique. Le *Larousse mensuel* a ainsi entre toutes les revues une physionomie qui lui est propre, qui peut surprendre au premier abord, mais qui offre, au point de vue pratique, des avantages considérables. Grâce à ce cadre extrêmement souple, on peut passer toute l'actualité au crible, accueillir absolument tout, même le fait isolé qui ne donnerait pas matière à un article dans un autre périodique, et accorder à chaque objet juste la place qu'il mérite, sans remplissage ni longueurs.

Une collection de revue qui sort de l'ordinaire

Un tel plan présente encore cet avantage, toutes les informations étant classées au mot auquel elles se rapportent, de donner, pour les retrouver en cas de besoin, des facilités toutes particulières. A la fin de l'année, une table très complète renvoie à tous les articles publiés: le périodique, loin de devenir, comme il arrive habituellement, une masse de papier inutile et embarrassante, se transforme en un véritable livre de références, aussi commode, aussi précieux à consulter qu'un dictionnaire. Et ainsi, la collection du *Larousse mensuel* constituera un recueil unique et d'une valeur inestimable sur la vie de notre temps et formera comme une mise à jour indéfinie du *Larousse* et de toutes les encyclopédies.

La revue de la vie moderne par excellence

Ajoutons que le *Larousse mensuel*, condensant en très peu d'espace une quantité considérable de faits et d'idées, n'est ni encombrant ni coûteux (60 centimes par mois, deux à trois cents pages par an). Avec lui, on est au courant de tout sans perte de temps et pour une dépense insignifiante. Enregistrant les faits sans délayage inutile, permettant de ne rester étranger à rien de ce qui constitue le mouvement si intense de la vie moderne, c'est par excellence le périodique pratique et positif qui convient à une époque comme la nôtre. Aussi son succès a-t-il été rapide et va-t-il croissant de jour en jour. A ceux aujourd'hui si nombreux qui n'ont guère le loisir de lire, il tiendra lieu à lui seul, puisqu'il donne en substance tout ce qui mérite d'être retenu, de toutes les lectures qu'ils n'ont pas le temps de faire; pour ceux qui lisent, il sera le fonds solide et indispensable qui servira pour ainsi dire de base à toute la vie intellectuelle.

Conditions d'abonnement au Larousse mensuel

Le **Larousse mensuel illustré** paraît le premier samedi de chaque mois. Chaque numéro forme 24 pages grand in-4° (32×26 cent., imprimées sur trois colonnes (48 colonnes) et illustrées de nombreuses gravures. Prix du numéro : 75 centimes.

Les abonnements ne sont reçus que pour l'année entière et partent du 1er janvier.

Abonnement d'un an

France ..... 6 francs
Etranger (Union postale)..... 9 fr. 50

(*Ajouter* **90** *centimes si on désire recevoir les numéros sous tube-carton*).

On s'abonne à la **Librairie Larousse, 17, rue Montparnasse, Paris** (6e), chez tous les libraires et dans les bureaux de poste.

Par exception, l'année 1907 a formé seulement 10 numéros, la publication du Larousse mensuel ayant commencé au mois de mars de ladite année. On peut se procurer ces 10 numéros au prix de 6 francs, franco.

UNE ENCYCLOPÉDIE

DUE A LA COLLABORATION DES SAVANTS
ET ÉRUDITS LES PLUS ÉMINENTS DE NOTRE ÉPOQUE

LA GRANDE ENCYCLOPÉDIE

En 31 volumes (format 22 × 31 centimètres)

37500 pages imprimées sur deux colonnes,
12000 gravures, 400 plans et 153 cartes en couleurs.

Prix de l'ouvrage complet, broché . . . . . **500** fr. »
Relié demi-chagrin. . . . . **563** fr. »

OUVRAGE PUBLIÉ SOUS LA DIRECTION DE MM. :

BERTHELOT, membre de l'Institut;
HARTWIG DERENBOURG, membre de l'Institut, professeur à l'École spéciale des langues orientales vivantes;
A. GIRY, membre de l'Institut, professeur à l'Ecole des Chartes;
GLOSSON, membre de l'Institut, doyen de la Faculté de droit de Paris;
Dr L. HAHN, bibliothécaire en chef de la Faculté de médecine de Paris;
C.-A. LAISANT, docteur ès sciences mathématiques, examinateur à l'Ecole polytechnique;
CH.-V. LANGLOIS, professeur à la Faculté des lettres de Paris;
H. LAURENT, docteur ès sciences mathématiques, examinateur à l'Ecole polytechnique;
E. LEVASSEUR, membre de l'Institut, professeur au Collège de France;
G. LYON, maître de conférences à l'Ecole normale supérieure:
H. MARION, professeur à la Faculté des lettres de Paris;
E. MUNTZ, membre de l'Institut, conservateur des collections de l'Ecole nationale des Beaux-Arts.

Ce grand ouvrage, qui vient aujourd'hui s'ajouter à la série des *Dictionnaires Larousse*, a été conçu sur un autre plan et répond à des besoins différents. Alors que ces derniers embrassent absolument tout le vocabulaire et tous les genres de connaissances, la *Grande Encyclopédie*, d'une acception plus restreinte, est une encyclopédie pure, c'est-à-dire qu'elle traite seulement, mais en leur donnant un large développement, les mots qui se rapportent aux sciences, aux lettres ou aux arts. C'est, en un mot, un résumé, une somme de la culture intellectuelle de notre temps, résumé dû à la plume même des représentants les plus qualifiés de cette culture, ce qui lui confère une autorité toute particulière et en fait un instrument de travail de la plus haute valeur.

La *Grande Encyclopédie* a été publiée sous la direction de l'illustre Berthelot et d'un comité de savants et érudits connus dans les différents ordres d'étude, et la liste complète des collaborateurs ne comprend pas moins de 42 membres de l'Institut, 9 professeurs du Collège de France, 72 professeurs de la Sorbonne, de l'Ecole de droit, de l'Ecole normale supérieure, de l'Ecole des Chartes et de l'Ecole polytechnique, 23 inspecteurs généraux et ingénieurs en chef des ponts et chaussées, des mines et des manufactures de l'Etat, 81 conservateurs de musées, bibliothécaires et archivistes, et environ 300 professeurs de facultés et lycées, publicistes, artistes, etc.

Comme le *Grand Dictionnaire Larousse*, la *Grande Encyclopédie* a sa place marquée dans toutes les bibliothèques publiques, dans les bibliothèques privées de quelque importance, dans le cabinet de travail de l'homme de lettres, du savant, du professeur, etc.

GRAND DICTIONNAIRE LAROUSSE

Dictionnaire encyclopédique en dix-sept volumes
(format 32 × 26 centimètres)

Prix de l'ouvrage complet, broché..... **650** fr. »
Relié demi-chagrin (rouge, vert ou noir)..... **750** fr. »

Cette œuvre colossale s'adresse principalement aux écrivains, aux professeurs, aux hommes d'étude, etc. C'est à la fois un dictionnaire d'une prodigieuse richesse au point de vue vocabulaire, philologique et linguistique, et une encyclopédie d'une abondance extraordinaire, où on trouve une foule de renseignements que l'on ne trouverait nulle part ailleurs, notamment des articles extrêmement développés sur la littérature, des analyses très détaillées de toutes les œuvres marquantes avec de nombreuses citations, une documentation historique, biographique et anecdotique considérable, etc. C'est une œuvre qui figure à la place d'honneur dans toutes les grandes bibliothèques de France, bibliothèques municipales, universitaires, etc., et dans un grand nombre de bibliothèques de l'étranger, où elle est continuellement consultée par tous les travailleurs : on ne saurait trop vivement la signaler à l'attention des bibliothécaires qui ne l'auraient pas encore dans leur établissement ; ils ne pourront que se féliciter de l'y avoir introduite.

« *Tout ce dont j'ai besoin en fait de connaissances, je le trouve dans le Larousse.* »
Francisque SARCEY.

« *On n'a jamais réuni tant de choses dans un même ouvrage et j'en suis encore à me demander ce qu'on pourrait y chercher en vain.* » Ed. SCHERER.

« *Le nom même de dictionnaire oblige, avant toute autre chose, à traiter avec soin la partie lexicographique et philologique. Larousse a satisfait à ces exigences avec un talent incontestable.* »
F. BUISSON.

MÉMENTO LAROUSSE

Vingt ouvrages en un seul

Contenant en un volume : un traité de grammaire, un abrégé d'histoire, une géographie avec un atlas de 50 cartes en couleurs, un précis d'arithmétique et de géométrie pratique, des éléments d'arpentage et de topographie, un traité de dessin, un résumé des sciences physiques et naturelles, des notions d'agriculture, l'hygiène, le droit usuel, le savoir-vivre, etc. Beau volume de 730 pages (format 13,5 × 20), 900 gravures, 82 cartes, dont 50 en couleurs.

Cartonné..... **5** francs
Relié toile (reliure originale de GIRALDON, titre or). **6** francs

Cet ouvrage fait pendant aux dictionnaires Larousse et en est, peut-on dire, le complément naturel. Présentant, sous une forme extrêmement claire et pratique, un tableau d'ensemble complet et méthodique de toutes les matières des programmes scolaires, il sera particulièrement précieux aux écoliers et collégiens pour les revisions et la préparation des examens ; il leur permettra de revoir rapidement, au dernier moment, les leçons apprises au jour le jour et les mettra ainsi en garde contre les défaillances de mémoire. A ce titre, il se recommande tout spécialement aux candidats aux brevets de l'enseignement primaire, aux postes et télégraphes, etc. D'autre part, après la sortie de l'école, il tiendra lieu aux jeunes gens de tous les livres de classe qu'ils n'auront plus sous la main et leur permettra de ne pas oublier ce qu'ils auront appris et de ne pas perdre, comme cela arrive trop souvent, le fruit de leurs années d'étude. Ajoutons qu'il contient, outre la partie intellectuelle, une foule de notions usuelles du plus grand intérêt, hygiène, médecine pratique, droit usuel, savoir-vivre, usages du monde, recettes et procédés, etc., et qu'il forme ainsi un véritable vade-mecum d'une utilité journalière dans la vie.

Pour apprendre le Français

Cours de Grammaire Claude AUGÉ

Le cours Claude Augé est aujourd'hui le cours de grammaire le plus répandu dans les écoles de France et des pays de langue française : il est extrêmement apprécié pour l'enseignement du français à l'étranger. Disciple de Pierre Larousse, M. Claude Augé a su apporter un véritable attrait à l'étude généralement si ardue de la grammaire, et ses ouvrages donnent pour enseigner le français des facilités toutes particulières : ils réduisent de beaucoup la somme d'efforts que coûte toujours l'acquisition d'une langue. D'ingénieux exercices y viennent constamment à l'appui d'un exposé remarquablement clair, et permettent ainsi de faire aller de pair la théorie et la pratique ; de charmantes illustrations accompagnent ces exercices et servent de thèmes à de nombreuses rédactions et conversations, rendant ainsi l'enseignement exceptionnellement concret et vivant ; et l'ensemble se présente au point de vue de la typographie et de la disposition des pages avec une netteté dont on appréciera toute l'importance, surtout pour les personnes encore peu familiarisées avec la langue française. (*Voir le prospectus spécial pour l'étude du français.*)

Grammaire enfantine. Pour les commençants. 100 gravures. 276e édition. Livre de l'élève, 0 fr. 50 ; — livre du maître . . . . **1** fr. »

Deuxième Livre de grammaire, condensant toutes les notions essentielles. 170 gravures. 219e édition. Livre de l'élève, 0 fr. 80 ; — livre du maître . . . . . **2** fr. »

Grammaire du certificat d'études. Cours complet de grammaire. 750 exercices ; 220 sujets de rédaction ; 240 gravures. 135e édition. Livre de l'élève, 1 fr. 25 ; livre du maître. . . . . **3** fr. »

Troisième Livre de grammaire. Linguistique, grammaire, syntaxe, notions de littérature, rhétorique, sujets de style ; 1.100 exercices ; 120 gravures. 35e édition. Livre de l'élève, 1 fr. 50 ; — livre du maître. . . . . **4** fr. »

Exercices, Orthographe

Leçons illustrées de français, par E. Breuil, professeur au lycée Carnot. Un volume illustré de 120 tableaux. Cartonné. . . **1** fr. »

Cet ouvrage, conçu sur un plan absolument nouveau, permettra, sous une forme pratique et rationnelle, d'appliquer la méthode directe à l'enseignement du français. Tous les exercices dont il se compose ont pour point de départ des images représentant des scènes variées et de nature à intéresser l'enfant. Ils sont formés de phrases très simples, exprimant non pas des jugements froids, mais des actions successives et se rapportant toujours au même sujet que l'image. Rigoureusement gradués, ils enseignent par la pratique seule et simultanément le vocabulaire, l'orthographe, la grammaire, la composition française.

Dictionnnaire analogique de la langue française, par Boissière. 10e édition. Un volume grand in-8o de 1500 pages. Broché. **25** fr. »
Relié toile, 28 fr. » ; — relié demi-chagrin . . . . . **30** fr. »

Cet ouvrage sera d'un grand secours pour s'assimiler rapidement le vocabulaire français. Les mots y sont groupés par familles, l'élément primitif ou radical de chacun d'eux étant mis en vedette et les autres parties constitutives nettement distinguées. On saisit sans peine quels avantages présente une telle disposition tout à la fois au point de vue rationnel et mémotechnique.

Dictionnaire synoptique d'étymologie française, par H. Stappers. Un volume in-12 de 960 pages. 5 édition. Relié toile. 6 fr. »

Cet ouvrage rend des services qu'on ne pourrait attendre d'aucun autre dictionnaire. Par un système d'analogie très ingénieux, il permet de trouver sur-le-champ le terme propre qui répond à une idée quelconque et suggère, peut-on dire, les expressions dont on a besoin. On voit combien il sera utile aux étrangers pour apprendre à rendre leur pensée en français avec toutes ses nuances et combien son usage leur sera profitable.

BIBLIOTHÈQUE LAROUSSE

encyclopédique et illustrée

La *Bibliothèque Larousse* est une collection à bon marché qui a pour but de mettre à la portée de tous, en de jolis volumes d'une exécution soignée et élégante malgré leur prix modique, d'une part les chefs-d'œuvre de notre littérature, et d'autre part les diverses connaissances qui méritent le plus d'être vulgarisées dans tous les ordres d'idées, lettres, arts, sciences, vie pratique, etc. Elle se recommande tout particulièrement aux jeunes gens, auxquels elle permettra de se constituer à peu de frais, dès l'adolescence, une intéressante bibliothèque dont ils tireront profit toute leur vie.

LITTÉRATURE

Racine : Théâtre complet illustré. *Trois volumes* illustrés de 32 gravures dont 12 hors texte. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 6 francs

Corneille : Théâtre choisi illustré. *Trois volumes* illustrés de 24 gravures dont 13 hors texte. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 6 francs

Molière : Théâtre complet illustré. *Sept volumes* illustrés de 63 gravures dont 36 hors texte. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *deux volumes*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 13 francs

La Fontaine : Fables illustrées. *Deux volumes* illustrés de 28 gravures dont 4 hors texte. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 4 fr. 50

Boileau : Œuvres poétiques illustrées. *Un volume* illustré de 8 gravures. Broché, 1 fr. ; relié toile souple, 1 fr. 30 ; en reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 3 francs

Bossuet : Oraisons funèbres, Sermons choisis. *Deux volumes* illustrés de 18 gravures. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple . . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 4 fr. 50

Mme de La Fayette : La Princesse de Clèves. *Un volume* illustré de 7 gravures dont 2 hors texte. Broché, 1 fr.; relié toile, 1 fr. 30; reliure demi-peau. . . . . 3 francs

Abbé Prévost : Manon Lescaut. *Un volume* illustré de 9 gravures. Broché, 1 fr ; relié toile souple. 1 fr. 30; reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 3 francs

Chateaubriand : Œuvres choisies illustrées. *Trois volumes* illustrés de 17 gravures dont 13 hors texte. Chaque volume, broché, 1 fr.; rel. toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 6 francs

Stendhal : La Chartreuse de Parme. *Deux volumes* illustrés de 4 gravures. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 4 fr. 50

Balzac : Œuvres choisies illustrées. *Huit volumes* illustrés de 7 gravures et 2 autographes. Chaque volume, broché, 1 fr. ; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30
En *trois volumes*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 16 fr. 50

Musset : Œuvres complètes illustrées. *Huit volumes* illustrés de 7 gravures et 2 autographies. Chaque volume, broché, 1 fr. relié toile. . . . . 1 fr. 30
En *trois volumes*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 16 fr. 50

***Envoi franco contre mandat-poste** (pour l'étranger, ajouter 20 cent. par vol).*

LITTÉRATURE (Suite)

Anthologie des écrivains français du XVIIIe siècle. *Deux volumes* (Poésie, 1 vol.; Prose, 1 vol.), illustrés de nombreux portraits et autographes. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple . . . . . 1 fr. 30

En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 4 fr. 50

Anthologie des écrivains français du XIXe siècle. *Quatre volumes* (Poésie, 2 vol.; Prose, 2 vol.), illustrés de nombreux portraits et autographes. Chaque volume, broché, 1 fr.; relié toile souple. . . . . 1 fr. 30

En *un seul volume*, reliure demi-peau, tête dorée. . . . . 7 francs

Montaigne, par Louis COQUELIN. Vie de Montaigne et étude de son œuvre (nombreux extraits), 6 gravures. Broché, 0 fr. 75; relié toile souple. . . . . 1 fr. 05

Musset, par GAUTHIER-FERRIÈRES, lauréat de l'Académie française. Vie de Musset, avec extraits de son œuvre. 4 grav. Broché, 0 fr. 75; relié toile souple. . . . . 1 fr. 05

Daudet, par P. et V. MARGUERITTE, G. GEFFROY, etc. Vie de Daudet et étude de son œuvre (nombreux extraits). 8 grav. Broché, 0 fr. 75; rel. toile souple. . . . 1 fr. 05

Schiller, par Ch. SIMOND, lauréat de l'Académie française. Vie de Schiller et étude de son œuvre (nombreux extraits). 4 gr. Br., 0 fr. 75; rel. toile souple. . . . 1 fr. 05

Gœthe, par Ch. SIMOND (avec extraits). 4 grav. Br., 0 fr. 75; rel. toile. . . 1 fr. 05

Tolstoï, par OSSIP-LOURIÉ (avec extraits). 4 grav. Br., 0 fr. 75; rel. toile. . 1 fr. 05

Ibsen, par OSSIP-LOURIÉ (avec extraits). 4 grav. Br., 0 fr. 75; rel. toile. . 1 fr. 05

La littérature française au XIXe siècle, par Ch. LE GOFFIC. 76 gravures. Broché, 1 fr. 75; relié toile souple. . . . . 2 fr. 25

Littérature anglaise, par W. THOMAS 56 gr. Br., 1 fr. 20; rel. toile. . . . 1 fr. 50

Littérature italienne, par G.-M. GATTI. 23 gr. Br.; 1 fr.; rel. toile. . . . . 1 fr. 30

Histoire de la littérature russe, par Louis LEGER, membre de l'Institut. Nombreuses gravures. Broché. 0 fr. 85; relié toile souple. . . . . 1 fr. 05

BEAUX-ARTS

Rembrandt, par Auguste BRÉAL. Vie de Rembrandt et étude de son œuvre. 24 gravures. Broché, 1 fr, 20; relié toile souple. . . . . 1 fr. 50

L'Art à l'école, par Ch.-M. COUYBA, sénateur, et les membres du Comité de la *Société nationale de l'Art à l'École.* 70 grav. Broché, 1 fr. 20; relié toile . . . 1 fr. 50

HISTOIRE ET GÉOGRAPHIE

Histoire de Russie, par L. LEGER. 12 gr., 2 cartes. Br., 0 fr. 75; rel. . . . . 1 fr. 05

Géographie rapide de l'Europe, par O. RECLUS. 16 gravures, 1 carte. Broché. 1 fr. 20; relié toile souple. . . . . 1 fr. 50

Géographie rapide de la France, par O. RECLUS. 18 gravures. Broché. . . 1 fr. 20
Relié toile souple. . . . . 1 fr. 50

SCIENCES PURES ET APPLIQUÉES

La Définition de la science, entretiens philosophiques, par F. LE DANTEC, chargé de cours à la Sorbonne. 88 gravures. Broché, 1 fr. 20; relié toile. . . . . 1 fr. 50

La Photographie des couleurs, par COUSTES. 22 gr. Br., 0 fr. 75; relié t. . . 1 fr. 05

Les Alliages métalliques, par HÉMARDINQUER. 9 gr. Br.. 0 fr. 50; relié t.. . 0 fr. 70

La Voix professionnelle, par le Dr. P. BONNIER. Leçons pratiques de physiologie appliquée aux carrières vocales, 39 gravures. Broché. 2 fr.; relié toile souple. 2 fr. 50

Envoi franco contre mandat-poste (pour l'étranger, ajouter 20 cent. par vol.

VIE SOCIALE ET DROIT USUEL

La Vie économique, par Frédéric PASSY, membre de l'Institut. Initiation aux questions économiques. Broché, 1 fr. 20 ; relié toile souple . . . . . 1 fr. 50

Ce que la loi punit, par GUYON. Code pénal expliqué. Br., 0 fr. 90 ; relié. . 1 fr. 20

Les Assurances, par E. ADAM. Guide pratique. Br., 0 fr. 75 ; relié toile. . . 1 fr 05

Les Accidents du travail, par L. ANDRÉ. Br., 0 fr. 90 ; relié toile souple. . 1 fr. 20

Entre locataires et propriétaires, par D. MASSÉ. Broché, 1 fr. 20 ; relié. . 1 fr. 50

MÉDECINE ET HYGIÈNE

L'Œil, par le Dr VALUDE. 24 gravures. Broché, 1 fr. ; relié toile souple . 1 fr. 30

L'Oreille, par le Dr M.-A. LEGRAND. 74 gravures. Br., 1 fr. 20 ; rel. t. souple. 1 fr. 50

La Bouche et les Dents, par le Dr P. ROSENTHAT. 27 gr. Br., 1 fr. ; rel t. . . 1 fr. 30

Le Nez et la Gorge, par le Dr A. NEPVEU. 48 grav. Br., 1 fr. ; rel. toile. 1 fr. 30

La Peau et la Chevelure, par le Dr M.-A. LEGRAND. 65 gravures. Broché. 1 fr. 20
Relié toile souple . . . . . 1 fr. 50

L'Estomac, par le Dr M.-A. LEGRAND. 14 grav. Br., 1 fr. ; rel. t. souple . . 1 fr. 30

Les Maladies de poitrine, par le Dr GALTIER-BOISSIÈRE. Br. 1 fr. 35 ; rel. . . 1 fr. 75

Précis d'alimentation rationnelle, par le Dr PASCAULT. Br. 1 fr. 20 ; rel. . 1 fr. 50

AGRICULTURE

Routine et progrès en Agriculture, par R. DUMONT. 92 grav. Broché. . . 1 fr. 80
Relié toile souple. . . . . 2 fr. 25

Le Jardin de l'instituteur, de l'ouvrier et de l'amateur, par P. BERTRAND. Manuel pratique de jardinage, 60 grav. et 9 pl. Br., 1 fr. 20 ; relié toile souple . . . . . 1 fr. 50

Le Verger de l'instituteur, de l'ouvrier et de l'amateur, par P. BERTRAND. 193 gravures. Broché, 1 fr. 20 ; relié toile souple. . . . . 1 fr. 50

Toute la Basse-Cour, par H. VOITELLIER. Traité pratique et complet d'élevage productif. 11 gravures, 21 planches. Broché, 1 fr. 50 ; cartonné . . . . . 1 fr. 95

Amélioration du sol (*Drainage et irrigation*), par M. ABADIE, prof. à l'École nationale d'agriculture de Rennes. 95 grav. Br., 0 fr. 90 ; relié toile souple. . . . . 1 fr. 20

Des fourrages verts toute l'année, par H. COMPAIN, chef de culture à l'École nationale de Grignon. 44 gravures. Br., 0 fr. 90 ; relié toile souple. . . . . 1 fr. 20

CONNAISSANCES PRATIQUES

La Cuisine à bon marché, par Mme J. SÉVRETTÉ. Broché, 0 fr. 90 ; relié. . 1 fr. 20

Le Guide mondain, par la Ctesse DE MAGALLON. Br., 0 fr. 90 ; rel. t. souple 1 fr. 20

Défends ton argent, par G. SOREPH. 4 gravures. Broché, 0 fr. 90 ; relié. 1 fr. 20

Le Passe-temps des mois, par DELOSIÈRE. 111 grav. Br., 0 fr. 75 ; relié. . . 1 fr. 05

La Maison fleurie, par F. FAIDEAU. Guide pratique de décoration florale, 61 gravures. Broché, 0 fr. 90 ; relié toile souple . . . . . 1 fr. 20

Le Dessin de l'artisan et de l'ouvrier, par CHEVRIER. Manuel pratique de dessin industriel. Nombreures gravures. Broché, 0 fr. 75 ; relié toile souple . . . . . 1 fr. 05

Pour former un tireur, par VIOLET et VOULQUIN (publié sous le patronage de l'*Union des Sociétés de tir de France*), 38 gr. Br. 0 fr. 75 ; relié toile souple. . . 1 fr. 05

Frontières françaises, camps retranchés, par G. VOULQUIN. *Trois vol.* illustrés de nombreuses grav. et cartes. Chaque vol., br., 1 fr. 20 ; relié toile. . . . . 1 fr. 50

Demander le prospectus complet de la collection.

BIBLIOTHÈQUE RURALE

La *Bibliothèque Rurale* ne comprend que des ouvrages essentiellement pratiques, destinés à vulgariser, sous une forme simple et bien à la portée du grand public et de la jeunesse des campagnes, les connaissances utiles dans les différentes branches de culture et d'exploitation agricole. On ne saurait trop recommander cette excellente collection à tous les jeunes gens qui veulent faire de l'agriculture. *(Collection honorée de nombreuses souscriptions des ministères de l'Agriculture et de l'Instruction publique).*

L'Agriculture moderne, par V. Sébastian. Encyclopédie de l'agriculteur : le sol, l'air, l'eau, les amendements, les engrais, les irrigations, le drainage, les plantes cultivées, le bétail, la basse-cour, etc. 560 pages, 700 grav. Broché. . . . . 5 francs
Relié toile . . . . . 6 fr. 50

La Ferme moderne, traité des constructions rurales, par M. Abadie, professeur de génie rural à l'Ecole nationale d'agriculture de Rennes, 390 gravures et plans. Broché, 3 fr. ; relié toile . . . . . 4 francs

Prairies et pâturages (Agriculture moderne), par H. Compain, chef des cultures à l'Ecole nationale de Grignon. 181 gravures. Broché, 3 fr. ; relié toile. . . . 4 francs

Les Industries de la ferme, par Larbalétrier. Meunerie, féculerie, huilerie, etc. 160 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

L'Outillage agricole, par H. de Graffigny. Charrues, machines à récolter, moteurs agricoles, etc. 240 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

Les Engrais au village, par H. Fayet. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

Le Bétail, par Troncet et Tainturier. Le cheval, l'âne, le bœuf, etc. ; races, hygiène, maladies. 100 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

La Basse-cour, par Troncet et Tainturier. La poule, le dindon, le canard, le lapin, le cobaye, etc. 80 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

Élevage en grand de la Volaille, par M. W. Palmer. 14 gravures. Broché. 1 fr. 50 ; relié toile . . . . . 2 fr. 25

La Médecine vétérinaire à la ferme. par le Dr G Moussu, professeur à l'École d'Alfort. 82 gravures. Broché, 3 fr. ; relié toile . . . . . 4 francs

L'Arboriculture pratique, par Troncet et Deliège. Reproduction, taille, entretien, etc. 190 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

L'Arboriculture fruitière en images, par J. Vercier, profess. spécial d'horticult. de la Côte-d'Or. 101 planches, avec texte explicatif en regard. Br., 3 fr. ; rel. t. 4 francs

La Viticulture moderne, par G. de Dubor. Établissement d'un vignoble, entretien, etc. 100 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

L'Apiculture moderne, par A.-L. Clément, vice-président de la Société centrale d'apiculture. Rôle des abeilles, mobilisme, ruches, etc. 153 gr. Br., 2. fr. ; rel. t. 3 francs

Le Jardin potager, par Troncet. Légumes de France, 390 variétés, culture, récolte, maladies. 190 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

Le Jardin d'agrément, par Troncet. Travaux de jardinage, mosaïculture, fleurs et arbustes, etc. 150 gravures. Broché, 2 fr. ; relié toile . . . . . 3 francs

Comptabilité agricole, par Barillot. Broché, 2 fr. ; relié toile. . . . . 3 francs

Les Animaux de France, par Clément et Troncet. 160 gravures. Br. 2 francs
Relié toile . . . . . 3 francs

Écoles et Cours d'agriculture, par R. Duguay. 39 gravures. Broché . . . . 1 franc

QUELQUES LIVRES

utiles et instructifs

Expériences et Manipulations, par J.-F. Bois. *Tome 1er* : Chimie, Physique, Mécanique ; 750 expériences. In-8°, 50 pages, 150 gravures. 2e édition. Broché. . . . . 4 francs

Tome II : Botanique, Zoologie, Géologie, Minéralogie, Agriculture, Hygiène ; 260 expériences. In-8°, 192 pages, 92 gravures, 2e édition. Broché. . . . . 2 fr. 50

Les expériences indiquées dans ces deux volumes sont généralement simples. Toutes ont été exécutées sous la direction de l'auteur et rédigées après le résultat constaté, de sorte qu'elles sont présentées avec la sanction de la pratique.

Le naturaliste amateur, petit guide pratique, par M. Maindron. Botanique, Zoologie, Minéralogie, Géologie. In-8°, 166 gravures. Broché . . . . . 3 francs

Cet ouvrage contient une foule de renseignements pratiques sur la manière d'excursionner, sur l'hygiène et les précautions à prendre, sur l'outillage, sur la récolte et la préparation des plantes, sur la confection des herbiers, sur la chasse des insectes, des papillons, des coléoptères, l'empaillage des oiseaux, l'étude des fossiles, etc. C'est un vade-mecum précieux pour tous les jeunes gens qui s'intéressent à l'histoire naturelle.

Herbier classique, par F. Faideau. 50 plantes caractéristiques des principales familles analysées et décrites. In-8°, 140 pages, 162 gravures (dessins d'après nature et reproductions photographiques). Broché. . . . . 2 fr. 25
Relié toile. . . . . 3 francs

Cet ouvrage renferme la description complète de 50 plantes choisies parmi les plus communes de nos champs et de nos bois, et dont chacune représente le type d'une famille botanique. On a évité autant que possible les termes techniques et on a joint au texte une double illustration : reproductions photographiques donnant la physionomie d'ensemble de chacune des 50 plantes étudiées, et dessins d'après nature, montrant les détails que la photographie ne peut reproduire.

La Terre, tableau de géologie par Aug. Robin. Deux tableaux synoptiques en couleurs avec illustrations. (I. *Les Formations sédimentaires.* — II. *Géologie de la région parisienne.*) Chaque tableau, en feuille format colombier (63 × 80) . . . . . 1 fr. 50

Ces deux tableaux, qui donnent les divisions géologiques, la reproduction des fossiles caractéristiques et un texte condensant ce qu'il y a d'essentiel à savoir sur chaque période, seront un aide-mémoire des plus précieux pour les débutants en géologie, les étudiants, etc.

La Photographie. Guide du photographe amateur, par Henri Desmarest. Un volume in-12, illustré de 65 gravures. 6e édition. Broché . . . . . 1 fr. 25
Relié toile . . . . . 2 francs

Dans ce guide, dépourvu de formules chimiques trop compliquées, l'amateur trouvera, résumées d'une façon simple et pratique, toutes les opérations et manipulations photographiques.

Récréations mathématiques, par J. Vinot. Questions curieuses et utiles sur les sciences. In-8°, 5e édition. Broché, 3 fr. ; relié toile. . . . . 3 fr. 75

La comptabilité commerciale, industrielle et domestique, avec notions sur le commerce, le crédit, les sociétés et la législation commerciale, par Gustave SOREPH. Un **volume in-8° de 270 pages. 3° édition. Broché, 3 fr. ; relié toile.** . . . . . 4 francs

Cet ouvrage met la comptabilité à la portée de tous sous une forme véritablement pratique et claire ; il se recommande tout particulièrement aux jeunes gens qui se destinent aux carrières commerciales, à ceux qui veulent se créer une position dans nos grands établissements financiers, aux candidats qui se préparent aux examens de la Banque de France, du Crédit foncier, etc.

L'Art, simples entretiens à l'usage de la jeunesse, par E. PÉCAUT et Ch. BAUDE. In-6°, 240 pages, 125 gravures. 9° édition. Broché, 2 fr. ; ca[illegible] 2 fr. 50 ; relié toile, 3 fr. ; tranches dorées . . . . . 4 francs

Toute l'histoire de l'art est passée en revue dans cet ouvrage ; les auteurs ont fait un choix judicieux des chefs-d'œuvre les plus caractéristiques des différentes époques, et chacun de ces types est reproduit sous les yeux du lecteur et expliqué par un texte clair et précis qui en signale les beautés. On ne saurait trouver de lecture meilleure pour le développement du sentiment artistique et la formation du goût.

Pour choisir une carrière, par Daniel MASSÉ, juge de paix de Nogent-sur-Marne. Un volume in-8° de XXXII-520 pages, 2° édition. Broché, 4 fr. 50 ; relié toile . . 5 fr. 50

Cet ouvrage se distingue de tous ceux qui ont déjà paru dans ce genre par la largeur de son plan et par une précision de renseignements à laquelle on n'avait pas encore atteint en pareille matière. On y trouvera, non seulement sur les professions administratives, libérales, commerciales et industrielles, mais même sur les métiers manuels, des indications aussi pratiques que détaillées.

La Cuisine et la table modernes, Beau volume in-8° de 500 pages, 600 gravures, dont 135 reproductions photographiques d'après nature. 12° mille. Broché, 5 fr. ; relié toile . . . . . 6 fr. 50

Cet ouvrage n'est pas un banal livre de cuisine ; c'est un guide pratique dû à la collaboration d'hommes du métier et dans lequel on trouvera non seulement les recettes culinaires proprement dites, mais encore tout ce qu'une femme doit savoir sur l'hygiène de l'alimentation, le pain, les condiments, la viande, la volaille, le poisson, les légumes, les conserves, le matériel de cuisine, le service de table, etc. L'illustration, comme le texte, vise toujours le côté utilitaire, l'initiation pratique, et toute une série de photographies instantanées constituent entre autres un véritable enseignement par les yeux. On ne saurait trop recommander cet excellent ouvrage aux jeunes filles qui veulent se préparer à leur rôle de maîtresses de maison.

LIVRES AMUSANTS

La Science amusante, par Tom Tit. Trois volumes illustrés de nombreuses gravures, contenant chacun cent expériences instructives et amusantes. Chaque volume se vend sé[illegible] . . . . . 3 francs

Relié [illegible], 3[illegible] [illegible]s, 4 fr. ; tranches dorées . . . . . 4 fr. 50

La *scie*[illegible] recueil de récréations scientifiques dont l'auteur a formé trois volumes illu[illegible] superbes gravures. Parmi les expériences contenues dans ces trois volumes, les [illegible] sont de simples jeux destinés à récréer parents et enfants réunis le soir autour de la table de famille. D'autres, au contraire, d'un caractère vraiment scientifique, ont pour but d'initier le lecteur à l'étude de la physique. Bouchons, allumettes, fourchettes, bouts de fil, coquilles d'œuf et de noix, épingles et autres objets du même ordre, tels sont les seuls appareils que comporte l'exécution des expériences si ingénieuses de Tom Tit. (*Médaille d'honneur de la Société d'encouragement au bien.*)

200 Jouets qu'on fait soit-même avec des plantes, par V. Delosière. Un volume in-8°, illustré de 112 gravures. Cartonné . . . . . 2 fr. 25

Le même ouvrage, édition de luxe sur format agrandi (17,5 × 23, 5), avec planches en noir et en couleurs. Cartonné, couverture en couleurs de G. Auriol. . . 4 francs.

Les enfants trouveront dans ce livre la manière de confectionner eux-mêmes une foule de jouets ingénieux avec les plantes les plus communes. De nombreux dessins et photographies complètent les explications de l'auteur.

Deux cents jeux d'enfants *en plein air et à la maison*, par Harquevaux et Pelletier. Un beau volume in-8°, illustré de 160 gravures. Broché, 3 fr. ; relié toile, tranches blanches, 4 fr. ; tranches dorées. . . . . 4 fr. 50

Ce recueil comprend deux cents jeux de toute sorte, spécialement à la portée des enfants jusqu'à l'âge de quatorze ans. On y trouvera des règles précises sur chacun d'eux exposées clairement et sans phrases inutiles, Le classement adopté dans le volume permettra aux jeunes garçons et aux jeunes filles de rechercher sans peine ceux qui conviennent le mieux à leur tempérament, à leur âge, à leur nombre, aux moyens dont ils disposent. De fort belles gravures montrent la physionomie des principaux jeux et en facilitent l'exécution.

Le Fils à Guignol, par Claude Hinot. Petites scènes avec chants pour théâtre Guignol et théâtre de salon. Deux volumes in-8°, illustrés chacun de 100 gravures (*Premier volume :* Guignol à la collège ; Guignol à la caserne ; Guignol dans la politique. — *Deuxième volume :* Guignol dans les affaires ; Guignol en ménage ; Guignol dan l'autre mo[illegible] Chaque volume, broché . . . . . francs

Relié toile, tranches blanches . . . . . 4 francs

Relié toile, tranches dorées . . . . . 4 fr. 5[illegible]

Rabelais pour la jeunesse. Texte adapté par Marie Butts. Trois jolis volumes, avec illustrations en noir et en couleurs de Fernand Fau. (*Gargantua*, 1 vol. ; *Pantagr*[illegible] 2 vol.). Chaque volume cartonné, couverture en couleurs . . . . . 2 f[illegible]
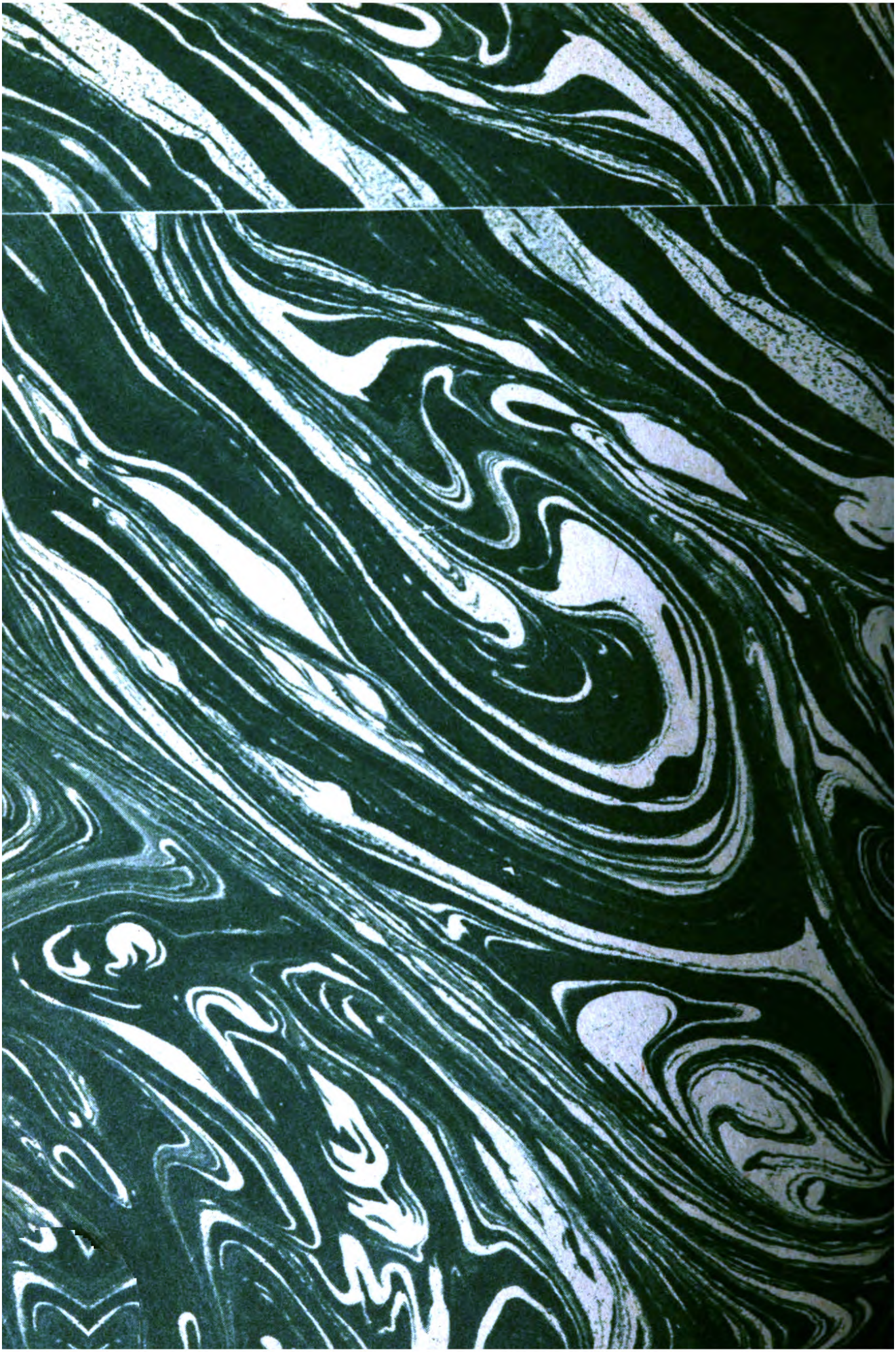
Cette charmante adaptation mettra à la portée de la jeunesse, en lui laissant au[illegible] que possible sa saveur originale, tout ce qui peut lui être réellement accessible de Ra[illegible]lais. Artistiquement éditée, elle lui offrira, sous une forme extrêmement séduisante plus divertissante des lectures, en même temps qu'elle l'initiera à une de œuvres plus célèbres de notre littérature.